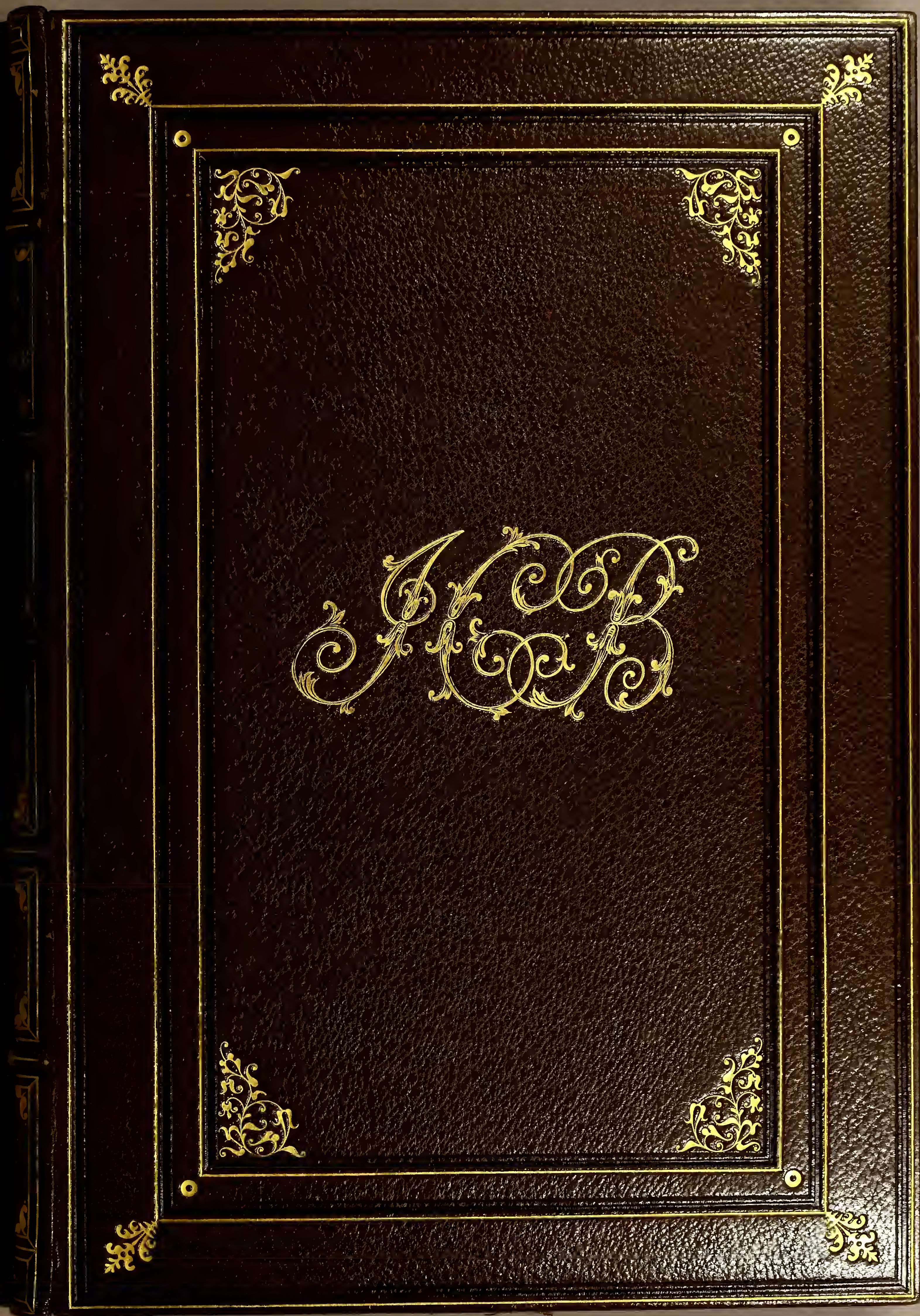
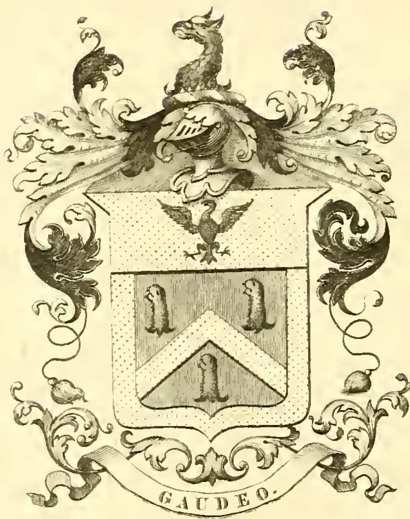
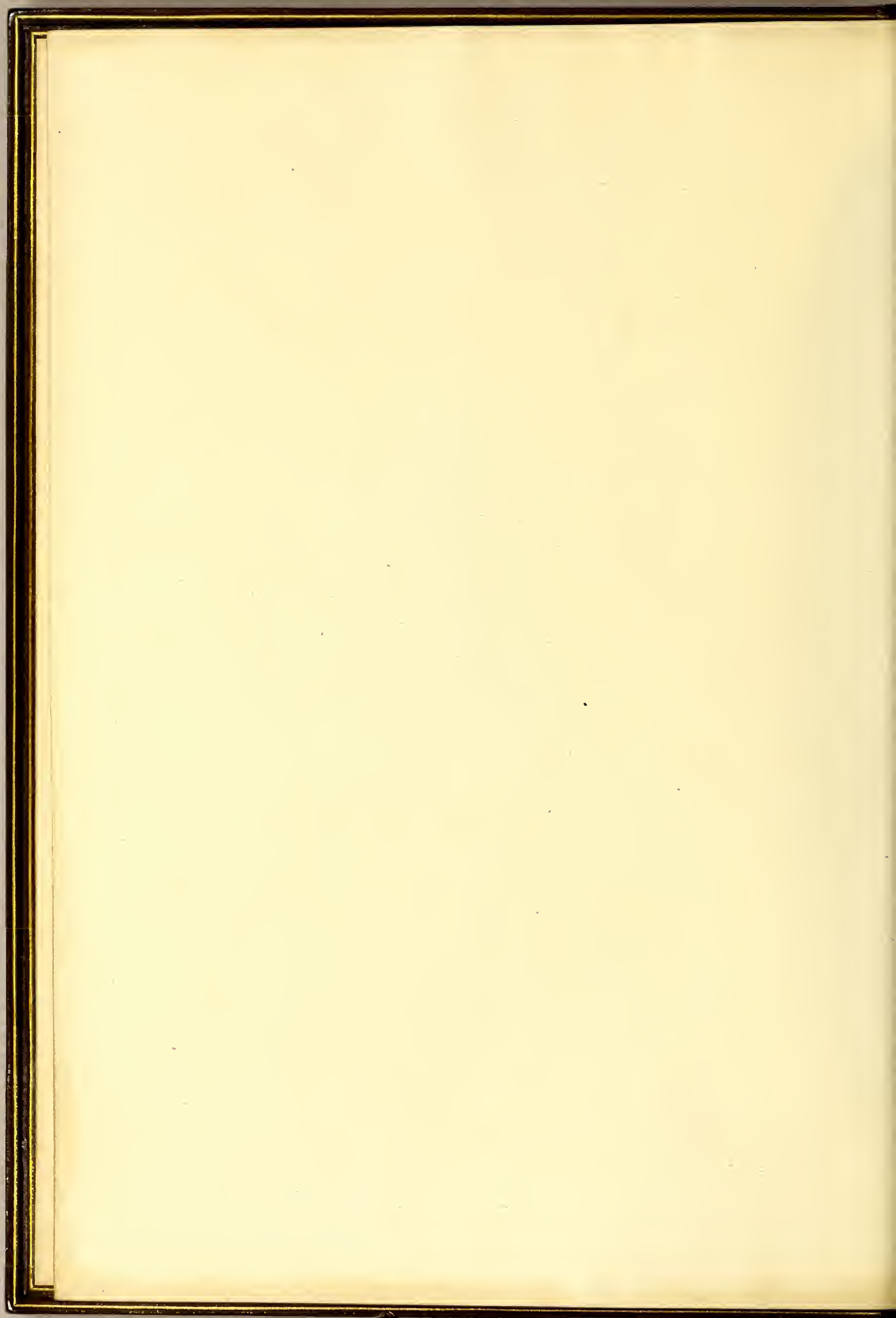
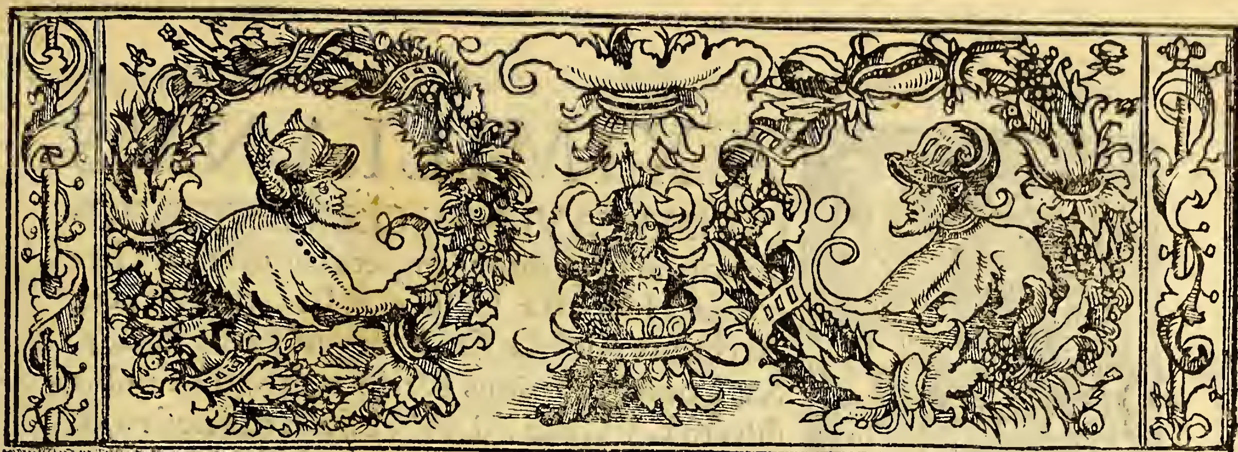



GAUDEO.



Original copy of map in our second
copy of this book.



IOANNIS CAMERTIS MINORITANI, ARTIVM, ET SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS, IN C. IVLII SOLINI ΠΟΛΥΊΣΤΩΡΑ ENARRATIONES.

Additus eiusdem Camertis Index, tum literarum ordine, tum rerum notabiliũ copia / percõmodus Studiosis.

Cum Gratia, & Priuilegio Imperiali.



MAXIMILIANVS DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex Archidux Auſtriæ, Dux Burgundiæ, Brabantię, &c. Comes Palatinus &c. Honeſto fideli nobis dilecto LVCAE ALANTSAE ciui noſtro, & Bibliopolæ Vienneñ. gratiam noſtram cæſaream & omne bonum. Vidimus tabulas geographicas, VADIANIS commentarijs in Pomponium Melam adiunctas nobis tuo nomine oblatas. Quæ ut nobis mirum in modum placuerunt, ita uehementer cupimus, ut ea forma ad omnium bonarum literarum ſtudioſorum uſum publicentur. Quod & ſi te haud grauare noſtri gratia etiam impenſis magnis facturum ſciamus. Ne tamē priuata res tua incommodetur, quandoquidem indignum cenſemus laborem, impenſas, & officia tua pari aliorum opera ſecundariæ editionis defraudari, maxime ubi iuſsus uotumq; noſtrum intercedit præſenti noſtro cęſareo edicto, omnibus, & ſingulis, cuiuſcunq; conditiōis exiſtant, Chalcographis, & librorum impreſſoribus ubilibet locorum in ſacro Romano imperio, etiam in terris noſtris hæreditarijs conſtitutis, ſub pœna infraſcripta diſtrictius inhibemus, ne præfatas Tabulas, & inſigne etiam PLYNII opus quod tuis accepimus impenſis, à Thoma Anshelmo diligenti admodum Calcographo, in Municipio noſtro cæſareo Hagenogieñ. ad Hermolai Barbari caſtigationem, una cum CAMERTIS noſtri, ut laborioſiſsima, ita maxime utili Tabula in primis, nec non alia opera, quæ iuxta priuilegium & gratiam nuper tibi factam poſt præſentium datam ſub nomine, & ſignis tuis edes, per Sexennium a data editionis cuiuslibet talium Tabularum, operum, ſeu librorum imprimere, aut alibi impreſsa intra Imperij & ditionum noſtrarum limites, & in eorundem locis uenundare præſumat, audeat ſeu attentet. Non obſtantibus quibuſcunq; in contrarium emanatis aut conceſsis. Mandantes omnibus & ſingulis noſtris & ſacri Imperij fidelibus dilectis, cuiuſcunq; ſtatus, conditionis, & dignitatis etiam ſi Archiepiſcopalis, Pontificalis, Archiducalis, Ducalis, Marchionalis. Baronalis, Nobilitaris, & alterius cuiuſcunq; præeminentiæ Magiſtratus ſeu officij, ſiue eccleſiaſtici, ſiue ſecularis extiterint, ſub pœna indignationis noſtræ & ſacri Imperij grauiſsime, atq; decem Marcharum auri puri, pro una Fiſco noſtro imperiali, & pro altera medietatibus tibi LVCAE totiens quotiens huic inhibitioni, uoluntati, & gratiæ noſtræ contrafactum fuerit, applicandarum ut in præmiſsis tibi opportuno fauore adſiſtant, ac omnes & ſingulos contra hanc gratiam, & in-

hibitionem nostram quicquam facere præsumentes huiusmodi indignationis nostræ & pœnæ sententiā nostro nomine incurrisse protinus declarēt, & cohibeant, sub artificio impressorum non utendi, amissionis quoque talium librorum sic (ut præmittitur) contra hanc nostram concessionem, gratiam & priuilegium impressorum & adductorum. Teq; ubi eos per te uel tuos requisiueris, tenore præsentium, aut harum transsumpto autentico, cui eam fidem adhiberi uolumus. Quæ his nostris presentibus adhiberi solet & debet, prefata nostra Gratia & Priuilegio frui & gaudere sinant, & ab aliis pariter obseruari faciant, in quantum & ipsi prædictas pœnas euitare maluerint. Harum testimonio literarum Sigilli nostri impressione munitarum. Datū in ciuitate nostra Imperiali Augusta, die uicesima Mensis Iulij. Anno domini Millesimo quingentesimo decimooctauo. Regnoꝝ nostroꝝ Ro. XXXIII. Hungariæ uero. XXIX.

Per regem p.

Ad mandatum Cæsareæ Maiestatis proprium.

Iacobus Spiegel.

IOANNES CAMERS

ORDINIS MINORVM ARTIVM, ET SACRAE Theologię Doctor, p̄stantiſsimo, ac doctiſsīo uiro domino magiſtro STEPHANO Verbeucio Pannonio, inclyti Hungariæ regni Maieſtatis locum tenenti, perpetuam felicitatem deprecatur, & optat.



IRABERIS forſitan Stephane humaniſsime Solinianos nuper à me æditos Commentarios primo aſpectu contuens, qđ Camers tuus ſacris ab ineunte ætate literis, ac religione inſtitutus, in ſenectam iam uergēs/hoſce labores ꝓfeſsione ipſa mea multo inferiores/hoc præſertim tempore ſuſceperim, ſuſceptosq́, & abſolutos, in manus tandem hominū tuo auſpicio emitti ſuſtinuerim. At ſunt, ni fallor, plures/qui propoſitū hoc noſtrū nedum mirent̄, ſed idipſum culpent potius, carpant, damnentq́ paſsim acriter. Hi maxime, quibus mos eſt, in partē cuncta deteriorē accipere, & horꝝ pręſertim turba, quę/ ut prouerbio dici ſolet, Corrumpit ſine Talione cęlebs. Erant, inquiēt, alię ſtudŋ tui honeſtiores uigilię. ESſemus & nos eiuſdē cū ŋs omnino ſentētię, ſi ob eas, has honeſtiores uigilias diuti⁹ à nobis exulare pateremur. Verū huius genus exercitia nō niſi feriati, uel quopiā affecti tędio, in manus ſumimus. Solet enim ingeniū curis maioribus diſtractū / remiſsioribus interdū ſtudŋs plurimū recreari. Sunt hęc nimirū aptiſsima ſtudioſis otia. Alia/ideſt/corporis/uulgares affectant, Nimirum,

Otia corpus alunt, animus quoq́ paſcitur illis,
 Immodicus contra carpit utrunq́ labor.
Occidet ad Circi ſiquis certamine ſemper
 Non intermiſsis curſibus ibit equus.
Firma ſit ipſa licet, ſoluetur in ęquore nauis,
 Quæ nunq̄ liquidis ſicca carebit aquis.

Inter philoſophorꝝ placita enumeratur & hoc, Nequaq̄ ſatis in re una cōſumere curā. Platonem/ quē ob cœleſtium/diuinarumq́ rerum eruditionem/noſtri quoq́ diuinū uocitant, Tragœdŋs faciēdis locaſse interdū operā/memoriæ ꝓditū eſt. Eius inter cęteros/ŋ duo lepidiſsimi, uenuſtiſsimiq́ uerſiculi celebrantur.

τὴν ψυχὴν ἀγάθωνα φιλῶν ἐπιχείλεσιν ἔσχον
 ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων ὡσ διαβησομένη.

Quorū eſt hæc ferme ſententia.

Sauia dans Agathoni animam ipſa in labra tenebam,
 Aegra enim properans tanq̄ abitura fuit.

Ariſtoteles philoſophorꝝ

princeps, & Theophrastus homo in eloquentia tantus, ut nomen diuinũ inde inuenerit/sese ad mitiora studia applicãtes/scripserunt libros pluscu- los de Poetica, Rethorica, Musica, De Amore. Insuper Tragœdias, Elegi- as, diuersaq; carminum genera. Præter hęc librum, cui titulũ Amatorium indiderunt/scripsisse produntur. Extant eiusdem Aristotelis in Homerũ etiam commentaria. Quod ijs studijs animus altiorum cura fessus refici- tur, oblectaturq; plurimum. Marcum Tullium Romanæ, ut ait Lactanti- us Philosophiæ principem, & amplissimo quondam præditum sacerdo- tio, sæpe in principum consessu iocis, quos Dicteria maiores proprio no- mine appellari uoluerunt/usum fuisse constat. Is enim cum apud Dama- sippum cęnaret, & ille mediocri uino posito/diceret. Bibite Falernum hoc, annorum quadraginta est. Bene, inquit Cicero, ætatem fert. Is idem cum Lentulum generum suum exiguæ staturæ hominem longo gladio accin- ctum uidisset. Quis, inquit, generum meum ad gladium alligauit? Huius eiusdem Quintus frater paruę staturæ homo in prouincia, quam rexerat, clypeatam imaginem ingentibus lineamentis usq; ad pectus ex more de- pictam/sibi poni curauerat. Hanc intuens Marcus Tullius. Frater meus, inquit, dimidius maior est, q̃ totus. Istis non illepidiora Catonibus, alijsq; summæ sapientiæ uiris, qui eorum res gestas referunt/frequenter ascribũt. Nostros quoque, idest, Theologos, qui uere eruditi habiti sunt, & fue- runt, non abhorruisse ab ijs studijs fatebuntur, qui Septimij Tertiliniani, Cypriani martyris, Arnobij, Lactantij, Hilarij, Iuuenci, Sedulij, Prudentij, Diui Hieronymi, Ambrosij præsulis, Aurelij Augustini, Damasi pontifi- cis Maximi/uolumina reuoluerint terq;, quaterque. Hi enim, & ex Latinis sexcenti alij tam assiduæ lectionis fuisse traduntur, ut nullum obscurum licet authorem/prætererint; quem non relegerint diligenter, excerpse- rint accurate, inque suum usum illic lectu digna/oportune certe transtule- rint. & accommode. Memores nullum esse librum tam malum, qui non a- liqua sui parte prodesse possit. Mitto præterea Græcos innumeros, qui CHRISTI dogma seruauerunt, adiuuerunt, auxeruntque plurimum. Cle- mentem Alexandrinæ ecclesiæ præspiterum, Iustinum, Quadratum Apo stolorum discipulum, Aristidem, Methodium, Aegesippum, Apollina- rem, Origenem, Tacianũ, Militonem Sardensem præsulem, Hyrenæum, Eusebium, Damascenum, Chrysostomum, fidei nostræ acerrimos secta- tores/simili studio addictos fuisse nemini uel mediocriter erudito/in du- bium uerti potest. Non pauci nostris quoque temporibus uiri etiamnum Ecclesiastici, & apprime in sacris literis eruditi, politiora studia nedum am- plexi sunt, sed & illustrarum quidem. Bessarion Cardinalis, Campanus, Sipontinus, Ioannes Pannonius Nouemecclesiensis conterraneus tuus/ Præsules, Barbarus Hermolaus Plynij instaurator unicus, & Patriarcha, qui Solini sæpe utitur testimonio. Marcus Musurus Episcopus Hierape-

trẽſis,ac Archiepiſcopus Monẽbaſienſis nouiſsime uita functus,cum quo (mentiar utinam)uerendum eſt/ne literæ Græcę,quæ cum eo repululabãt/ Chaos iterum repetant conſuetum.Huius(horreſco repetens)extãt plures ad me epiſtolæ Græco ingenio dignę/amicitię/& charitatis pleniſsimę.Nõ multum ante eius infauſtum obitum, literis, quas ad me ultimas dederat, Græcum Diſtichum,quo ſe meum eſse teſtabatur hoc addidit.

Εἰκαίσοι τηλουρὸν ἀεὶ χθόνα, ναιετάοντι,
βαιὸν ἐπιστέλλω γράμμα, σὸς εἰμὶ ὅμως.

Quot ſunt Præſules,& deo dicati in humanis hodie,qui ĳſdem ſtudĳs ſeſe applicant, & his operam dantibus fauent maxime.NON poſsum nõ meminiſse ſaltem paucis Reuerẽdiſsimi Domini Ioannis Turzonis Vratislauienſis prǽſulis,ac principis illuſtriſsimi,qui licet diuinis literis noctesq́;, diesq́; incũbat,ſucciſiuis tamen horis Ciceronem,Saluſtium,Liuium, Senecam , Plynium,Aulum Gellium,Columellam,Virgilium,Lucanum, Papiniũ, Horatium,Iuuenalem,Claudianum,hunc ipſum Solinum noſtrum, ac huius genus authores alios/tractat,& relegit accurate.Eius peculiaris audita tantum uirtus,humanitas paſsim nota, uulgata circa meritos beneficentia, in ſtudioſos multis expertus fauor/me ad tantum,talemq́; principem diligendum merito compulerunt.

Inclyta (quis neſcit?)iungit diſtantia uirtus.

Expoſuit hęc nobis tum fama uolans,tum Caſpar Vrſinus Doctor,& Poeta,ac in utraq́; lingua plurimum eruditus,ſingulari præditus comitate, quo cũ mihi gratiſsima conuerſatio.Non abſimilis in ĳſce ſtudĳs germano ſuo Reuerendiſsimus Dominus Stanislaus Epiſcopus Olomutzenſis, qui moram omnem perĳſse exiſtimat,quæ non ſit bonis literis deſtinata.Non patitur epiſtolaris breuitas hac parte exponere,quanto affectu hæc eadem ſtudia cõplectatur,& excolat Reuerendiſsimus dominus Theodoricus Kaner ſacræ Theologiæ Doctor,Zaracouienſis,ac Nouæciuitatis Epiſcopus/ mihi ob profeſsionem conſimilem, & eius paternam in me charitatem obſeruandiſsimus. Is enim ut hos Solini Commentarios in lucem ęderem / præcipienti ſimilis hortatus eſt q̃ſępiſsime.Similibus te quoq́; lectionibus oblectatum/fidem faciunt inter cætera tot ad me uarĳs temporibus ſcriptę literæ, quibus animi tui integritas,ingenĳ ſolertia,ſermonis comitas , rerum multifariam experientia,dicendi concinna facilitas,a quouis politioribus ſtudĳs bene inſtituto, uel primo aſpectu deprehenditur.Pannonicæ inſuper inſtitutiones a te nuper docte,& elegãter æditæ legiſse te diligenter nobiles authores/id eſt/ Iuriſperitos primarios , ac optimos hiſtoriarum ſcriptores/efficax perhibent teſtimonium.Quam bene ſtudioſis conſultum foret, ſi id tempus ,quod curis ad regnum maxime pertinentibus, aſsidue à te impenditur,in reuoluendis bonis authoribus,ac ſcribendis libris contribuere licuiſset.At non omnia poſsumus omnes. Horum igitur

nos/si Aptari magnis inferiora licet/exemplum sequuti, relegatis ad tempus seuerioribus studijs, & legere, & scribere parua solemus interdũ. Hac quoq; ratione factum est, ut cum Iuliũ Solinũ diebus superioribus sumeremus in manus, amicorꝛ rogatu pauca in eundem, libuit annotare, rem gratam facturos ijs maxime existimantes, qui ad floridam, & multifariã Plynij lectionem, quo uno uix in bonis literis Latini Græcis tribuunt principatũ, faciliores aditus expetunt, & affectant. Cum enim Solinus immitandum sibi Plynium proposuisset, ita eius uniuersam imaginem, paruo corpusculo retulit, ut in ea/quem effinxerat/authoris faciem / liceat cõtemplari. Dulcis est, tersus, & elegans. In eo siquidem authore, quę plerumq; Plynio defuit, elocutionis claritatem passim reperies. SED dicet fortassis aliquis, ea ferme omnia, quę hic paucis refert, illum copiosius, & exactius retulisse. Scripserunt post Platonem plures Academici, post Aristotelem Peripatetici multi, post Zenonem, Chrysippumq; Stoici alij. Post Epicurũ ingens uoluptuosorꝛ turba. Nec defuerunt qui post Mœonium Homerum, Mantuanũq; Maronẽ/Ilian scripserint, & Aeneida. Post Herodotũ/Liuiũ/Thucididem, Salustium, cũ plures, tũ Gręcam, tũ Latinam/literis historiam mãdauerunt. De diuinis, humanisq; rebus post Varronem / sunt plurimi commentati. Post hunc, Catonemq; Censorium/a multis res rustica exposita simul, & plurimũ illustrata. Multorum post Demosthenẽ, Ciceronẽq; actiones, orationesq; conscriptas legimus. Sint ergo prisci illi primum laudum nacti locũ, non tamen qui post eos similia scripserunt, omni apud posteros memoria caruerunt.

Non, si priores Mœonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Cæęq;, & Alcęi minaces,
Stesichoriq; graues Camenę.
Nec, siquid olim lusit Anacreon
Deleuit ętas. spirat adhuc amor,
Viuuntq; commissi calores
Aeolię fidibus puellę.

Nec id uerendũ quidem. Etenim quis/

Non possis oculo tantum contendere Linceus,
Non tamen iccirco contemnas lippus inungi,
Et quia desperes inuicti membra Gryconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.

Huc accedit, qđ plurima scitu dignissima Plynio Solinus addidit frequentissime. De nomine, origine, & temporibus urbis Romæ. De annorum diuisione, diebusq; Intercalaribus. De Italicarum urbium origine, nominibus, cultoribus, quoue tempore eæ urbes fuerint ab his conditæ. De Sardiniæ incolis, ac miris eius aquis. De Siciliæ miraculis. In Græciæ, Thessaliæ, Macedoniæ, Thracię, Cretę/aliarumq; insularũ. Insuper Britanię descriptione

addidiſse Plynio Solinũ plurima/nemo utrumq; relegens inficias ibit. Sũt hic certe de ſerpentibus, de gemmis, de animalibus, deq; exoticis arboribus, de diſsono ritu hominum, de Corycio ſpecu, ac multis alijs, quæ non ſunt a Plynio ante relata. Quam copioſe, quanta elegantia, quoue ordine Indię miracula refert? Tot paruo hoc corpuſculo orbis miracula complexus eſt, ut non immerito opus ipſe ſuum Rerum memorabilium Collectanea/inſcribere conſtituerit aliquando. Si quis rurſus culpæ Solino dederit, quod hæc quoq; ab alijs ipſe fuerit mutuatus, Terentiana ſeipſum ſententia tutari poterit. Deniq; (inquit) nullum eſt iam dictum, quod non ſit dictũ prius. Quid præterea de ijs ſcriptoribus cenſendũ, qui a ſe dicta prius/ ſæpius repetunt. Menander fecit Andriã, & Perinthiam, qui utramuis recte norit, ambas nouerit. Sed tamen diſsimili oratione ſunt, ac ſtylo. Idipſum obſeruaſse Solinũ fatebitur quisquis hunc, & quos ſequitur toto opere æqua lance penſitabit. Hac ratione nos moti, tũ Plynij, tum aliorꝶ, ut iacent uerba/frequẽter ſubſcripſimus locis ſuis. Non ambigimus, quin unius ſępe ſentẽtia, fiat uerbis alterius nota magis. Hac quoq; ratione ab alterutro ſiquod mendum admiſsum eſt, a mediocriter eruditis etiã tolli poteſt. Nõ defuit, ut uerum fatear, uoluntas interdũ nobis curioſis etiam morem gerere. Non libuit præterea uel in orationis contextu, uel in uerborum expoſitione multũ temporis contriuiſse, præſertim cum tam ordo, q̃ authoris uerba plana ſatis fuerant, & aperta. Non laudo eos interpretes, qui in ijs duobus maxime occupati, ea omittunt ſæpius, quæ uel ad hiſtoriã, uel ad ueterem morem aliquẽ, uel tandem ad occultam, & ſublatentẽ doctrinã maxime faciunt/ſilentio ſoleant pręterire. Cum enim quid tale intercidit, ſummi plena iam margine libri, etiamnũ Chryſippi aceruos accumulant. Et qđ minus ferendum eſt, ea ſuis commentarijs aſsuunt, quæ non magis authori exponendo conueniunt, q̃ cæteris quibuſcunq;. Sunt fateor ea plerumq; pulchra, ſed nunc (inquit ille) non erat ijs locus. Sed nec culpa carẽt, qui ſuis ſcriptis nobilium authorũ nedum ſenſus, ſed ut iacent uerba/nulla eorꝶ habita mentione pro ſuis frequenter interſerunt, cum ſit pulchrũ, decens, & debitum fateri, per quos profeceris. Sicubi nec nos a multiloquio abſtinuimus, id maxime factum prudens lector intelliget, cum primę claſsis authorũ uerba, uel ſententias retulimus. Rati pulchrũ fore plures, & quidem nobiles ſcriptores idem audire loquentes. Laudabunt, reor, propoſitum noſtrũ, quibus Solini nota fuerit ęmulatio. Vtile enim nobis uiſum eſt authoris, quem æmulaẽ ipſe/uerba ſubnectere, quibus iuxta ſe poſitis, ferat prudens lector mox de utroq; ſententiã. Sed relegare Lectorem (inquit) ſatis erat. Cõmoda, & oportuna menſa eſt, quæ cunctis neceſsarijs inſtructa ſit. Ingratũ demũ cõuiuis opipare refectis licet, poſt cibũ aliunde potum quærere. Frequenter etiam relegamus ad authores lectorem, qui de dubijs, cũ opus fuerit rogentur omnibus. Terruerunt nimirum ſæpe nos Soliniana

quotquot uidimus exemplaria, qd' ea omnia tam mutila, tamq̃ deprauata comperimus, ut multis in locis authoris sensa a Dęlio etiã quouis natatore nullo modo/uel uix dinosci possent. Non desuerunt exemplaria uetustissima plura nobis. Verum tanto ea mendosiora reperimus, quanto fuerant ipsa uetusta magis. Hanc fuisse causam crediderim, cur Hermolaus Plynij Pomponij, Senecæ, Quintiliani castigationibus, Solinianas etiam non addiderit. Fateor huius quoq̃ authoris Hermolaũ loca aliquot primũ restituisse, sed ab eo uix ex centũ/locum unum legimus restitutũ. Nemo emunctę naris lector Solinũ quondam a Beroaldo/suo nitori restitutũ fatebitur, qui nostras castigationes cum illis diligenter contulerit. Nec tantum in hoc pul uere curæ nobis tribuimus, quin supersint loca adhuc aliqua, quæ diligentiori lima egeant, & indagine. Ea siqua sint/ueluti fugitiua mancipia/in posterum pęnas dabunt. HAS ergo paucarum noctium uigilias libuit sub tuo tantum nomine publicare, quibus affectum erga te meum, tu ipse in primis, demũ lecturi eas alij agnoscerent passim omnes. Rati exiguum hoc munus nostrum tuæ excellentię futurum non omnino ingratũ, quod probe intelligas/donum quodlibet/uel ex largientis animo, uel ex suscipientis conditione/trahere qualitatẽ. Ecastor, inquit Plautus, cõdignum donum, qualis est, qui donum dedit. Immo sic condignum donum, qualis est, quoi dono datum est. VALE felix semper ad uota. Viennæ Pannoniæ. VI. Calendas Februarij, anno post CHRISTI natalem. M.D.XX.

τέλος

THEODORICVS KANER Sacrę Theologię Doctor, Zaracouiensis episcopus, ac Nouæ ciuitatis elect⁹ Antistes.

Plynius excoluit naturam pluribus omnem/
 Informem uultu tempus adusq̃ suum.
Naturæ parui SOLINVS cultor agelli
 Floribus e multis legit ubiq̃ rosas.
Quod nitidus florescit ager/dat cura Camertis,
 Is segnem quoniam substulit inde situm,
Ergo cum primis debes studiose Camerti,
 Quo duce purgatas isq̃, redisq̃ uias.

M. THOMAS RESCH VIENnensis ecclesię Canonicus, sacrę Theologię Licenciatus, Poeta Laureatus.

Qui cupis immensi miracula plurima mundi
Noscere, doctiloqui uolue Camertis opus.
Explicat/illustrat, penitissima sensa uirorum,
Sentibus abstrusis/pandit ubiq; uias.

CASPAR VRSINVS DOctor, & Poeta.

Nudus oberrauit prius hic/& languit ęger
Solinus uarię conditor historię.
Multa sorde grauis uix membra labantia traxit,
Iamq; impendebat certa ruina libro.
Qui nunc conspicuo prodit decoratus amictu,
Et uigor in solido corpore priscus adest.
Sęcula debuerint Solino multa: Camerti
Munera Solinus debet ob ista meo.

ALIVD EIVSDEM.

Ingentem meruit numerosa in sæcula famam
Maximus in terris Amphitrioniades.
Durat adhuc illi purgatæ gloria Lernæ,
Viuit & Augeï fama laboris anus.
Si non est maior, par est tua gloria summis
Alcidæ factis officiose Camers.
Nam mendis uarij purgasse uolumina Plynij,
Solinoq; suum restituisse iubar
Herculeæ uirtutis opus. Sed sola nec omnis
Illius inuictam Græcia sensit opem.
Tu uero indomitis totum sudoribus orbem
Acer, & ista omnes sedulitate iuuas.

PHILIPPVS GVNDELIVS
Patauienſis Lectori.

Quisquis diuitias amœniorum
Quæris lector amice litterarum,
Solinum lege, quo nihil Latinæ
Maius, candidiusq; habent Camenæ.
Seu ſpectes uariam eruditionem,
Seu malis Charitas ſtili nitenteis,
Seu res præcipuas, reconditasq;
Formis, ingenio, ſitu, ſtupendas,
Quas Natura ſinu fouens capaci
Largitur ſolido benigna mundo.
Hoc dante Alipedis modo leuatus
Totum deſpicies ſublimis orbem,
Securusq; grauis uolans ruinæ
Subiectas animo uidebis alto
Terras, æquora, cardinesq; rerum,
Aduerſo gelidos Noto Triones,
Quaq; abdit radios, leuatq; Titan.
Quicquid deniq; continet profundo
Nympharum pater ambeunte Nereus.
Obſcurum uarijs ſed hunc tenebris,
Et nuper lacerum frequente monſtro
Mendarum ueterum/ Camers repurgans,
Ac clarum modo priſtino nitore/
Comunem tibi fecit/ utilemq;,
Quisquis diuitias amœniorum
Quæris Lector amice litterarum.

ALEXANDRI BRASSICANI
Cantſtatini Philoſophi, Poetę,
& Oratoris Laureati, in
Enarrationes. D. Ca-
mertis in Solinũ.
Epigramma.

Sol Iouis Aetherei eſt oculus, uidet omnia mundi
Mulciberis pandens rętia ſparſa dolis.
Cimmerias tenebras, tunq; antra Illunis abyſsi.
Mopſopia primus pulſat ab arce Camers.

Naturam hic reparat, fuerat quæ rustica Baucis,
Ex Hecale informi reddidit ille Helenen.
Ille oculus mundi, radianti lampade, captum
Humanum excedit, Dij bona fila sinant.

HVLDRICHI FABRI RHETI CARmina, pro noua Solini editione.

Extulit in lucem media Solinus apertam
Parte caput lacer, & squallidus ora nimis.
Haud secus ac Stygij cursu lustrasset anhelo
Fluminis/ardentes seu Phlegetontis aquas.
Tempore sic longo circum tot nobilis autor
Oppida delituit spretus ubiq; loci.
Nemo manus porrexit ei, nec uulnera passim
Tergo inflicta suo tersit in huncce diem.
Quod nisi perdocti sollers modo cura Camertis
Accessisset, adhuc dulce iaceret opus.
Ecce Camers illum proprio iam marte disertus
Scriptorem peperit, restituitq; sibi.
Nunc igitur quocunq; uolet Solinus abibit
Prænitidus/uolucer, nempe Camertis honos.

FRANCISCVS LADO SICVLVS Transsyluanus ad Lectorem.

Perlege narrantem uasti miracula mundi
Solinum Lector, perlege sed reducem.
Reddidit Hippolitum uitæ Titanius heros,
Quem dedit indignę dira nouerca neci.
Dicitur & gelidos animasse Caducifer artus,
Et recidiua bonus uulnera Phillyrides.
Tempus edax pariter lento Polyhistora morsu,
Ad prope tartareas pręsserat usq; domos.
Hunc sed enim uindex tandem miserata Camertis
Cura uel ad superos extulit usq; deos.
Quinetiam docti spaciosa uolumina Plynij
Facta Camertino pollice clara nitent.
Hinc uarias rerum, Lector studiose latentum
Naturas facili scire labore potes.
Eia age nunc, illi, meritorum parua suorum
Præmia/sed grates dicito perpetuas.

LVCAS ALANTSE BIBLIOPOLA Ciuis Viennensis, Studiosis Salutem.



VM semper alias pro uirili mea annixus sum studiosi/uti optimos quosque authores cura/impensisque meis uobis publicarem, tum præcipue hoc spero à me præstitum, nunc Iulio Solino cum IOANNIS CAMERTIS commentarijs, nuper uero Pomponio Mela cum minime contemnendis Ioachimi Vadiani Scholijs/meo auspicio impręssione uulgatis, utinam tanta uestra cum gratia, quanta uel indubia omnium fruge, uel meis certe impensis atque laboribus. Quorum spero rē ipsam apud uos atque adeo omneis perhibituram testimonium.

Solinum certe tantopere hactenus uotis omnium expetitū,
plurimum abest ut parum uobis gratum fore uerear,
uel quod ipse tanta prȩstans per se tum eruditione,
tum gratia, talia prorsus uno in opere absol-
uerit, δὶ ὅυπω τὶν ἀκόυομεν ὅυδὲ παλαιῶν.
Vel quod ita demum & illustra-
tus, & prorsus recreatus pro-
greditur, ut nec mendæ
obstaculum, nec
obscuritas
fastidi-
um
paritura
sit legentibus.
Quod (nequis mearū
me præconem mercium
arbitretur) reipsa malo quem-
uis experiri. Id unum uobis persuasum
uelim, me non tam priuati emolumenti, quam pu-
blici commodi gratia, & laborasse hacte-
nus, & laboraturum, modo sciam
hoc quicquid est meȩ ope-
ræ boni à uobis cō-
sultum iri.

VALETE, ET ME AMATE.

SOLINI VITA PER IOANNEM Camertem ædita.

VA ætate Iulius Solinus floruerit,nil certi a peritioribus pro-
ditũ eſt.Id accidiſse crediderim,qđ eorꝝ monumenta, qui poſt
eum ſcripſerunt,Barbaris cuncta uaſtãtibus,fere perierint uni-
uerſa.Miror Chronicarũ ſupplemẽti obſcurũ ſcriptorem alias/tradidiſse,
hunc Solinum Auguſti Cæſaris floruiſse temporibus,cui & πολυίστωρα de-
dicaſse cõmemorat. Conſtat enim Solinum Veſpaſiani principis/in hoc
opere meminiſse.Ex annorꝝ autem/inter utrunqꝫ Cæſarẽ computatione,
euidens eſt,non potuiſse Solinũ opus ſuũ Auguſto dicaſse, & Veſpaſiani
Cæſaris res geſtas retuliſse. Meminit præterea Solinus Suetonij Paulini,
quẽ Plynius ſe uidiſse teſtatur.Huc accedit,quod ex Plyniano fonte Solin⁹
hauſerit ferme omnia.Cum tamẽ ſcribens hæc infantiæ ſuæ/in operis ex-
ordio/ueniam ſibi dari poſtulet ab amico.Sed cũ necubi Plynij, per quem
profecit habuerit mẽtionẽ,ſuſpicor uiuẽte adhuc Plynio opuſculũ hoc ſu-
um ſcripſiſse Solinũ.Hinc factũ forſitan,ut uiuentis nõ meminerit autho-
ris.Conſimili ratione potuit euenire,ne unq̃ Plynius Dioſcoridis nobilis,
eiuſdem cũ eo tẽporis/ ſcriptoris nomen recenſuerit,cũ conſtet tamen in-
numera ex eo in opus ſuũ Plyniũ tranſtuliſse.Eadẽ culpa poterit Dioſcori-
di imputari(Nam uter ab utro ſurripuerit,apud Ammonẽ inueniri poſset)
ſi is oppreſsa Plynij mentione/tanta ex eo fuerit ſubfuratus.Qui de Xeno-
phontis,Platoniſqꝫ uita,& moribus,pluraqꝫ de ijſdẽ alia exqſitiſsĩe ſcripſe
re,tradunt nec Platonẽ Xenophõtis,nec cõtra Xenophontẽ Platonis,cũ
eſset uterqꝫ Socratis diſcipul⁹,in tot utriuſqꝫ uoluminib⁹/inſeruiſse nomẽ.
Hi ſunt inuidiæ nimirum, credite, mores,
Vt ſua q̃ rarus tempora lector amet. Vera Naſonis ſententia:
Paſcitur in uiuis liuor,poſt fata quieſcit. Quid de Macrobio, qui
integras ſæpe paginas ex Gellio,de Placido,qui ex Seruio, Acrone, qui ex
Porphyrione.Quid de ſexcentis alijs,qui longas cõmentationes, ſuppreſ-
ſis unde ſumpſerint authoribus,ad uerbũ ſibi omnia tribuerũt?Nemo am-
bigit Aulum quoqꝫ Gelliũ Latinę linguæ delitias/Liuiana lectiõe plurimũ
profeciſse,cum tamẽ.T.Liuiũ Latinorꝝ hiſtoricorꝝ longe principẽ / ſuarũ
Noctiũ noluerit eſse participẽ.NEC aſsentior quorundã opinioni, qui ea
ſpe Solinũ nullã habuiſse Plynij mentionẽ exiſtimant,ut Plynij exemplaria
deperirent penitus.Sicqꝫ eius Collectanea extarent ſola,nec procedente tẽ-
pore ab ullo poſsent ſua furta dinoſci.Qua mente Florus, & Iuſtinus labo-
raſse creduntur.Eſset utinã tot bonorũ authorꝝ amiſsionis hæc ſola cauſa.
Extarent hodie Catonis(ut Græcos interim miſsos faciã) Varronis, Nigi-
dij,Saluſtij,Hygini,Celſi,Ennij,Furij,Varij,Actij,Neuij,Pacuuij, nobiliũ
authorũ monumenta,quæ magna ſtudioſorꝝ iactura/ perierunt. Vtcunqꝫ
factum ſit/teſtatur Solinus ingenue, quicquid in Polyhiſtore compreſsus

est descriptoribus receptissimis emanasse. Suumq; nil propriũ esse dicit, cum nihil(inquit) amiserit antiquitatis diligentia, quod intactum ad hoc usque æui permaneret. Rursus constantiam ueritatis penes eos esse testat, quos in opere fuerit ipse sequutus, Nec dedecori Solino ascribendum, qđ passim fuerit Plynium ęmulatus, sicut nec Maroni dandum crimini, quod toties ueterum poetarum/Homeri pręsertim uersus in suum opus transtulerit. Non enim parua uirtus authorem optimũ optime æmulari. Fuisse Solinũ Romanũ tum ex scribendi stylo conijcitur, tũ qđ frequenter quom de Romanis mentio intercidit, eos is locis multis nostros soleat appellare. Solini authoritate nedum recentiores scriptores, Sipontinus Perotus, Domitius Calderinus, Angelus Policianus, Hermolaus Barbarus, Ianus Parrhasius, ijsque alij plures similes, quos non iniuria inter ueteres quis annumerarit. Sed Seruius secundo Georg. & Priscianus in. vi. insignes Grãmatici nominatim etiã usi sunt. Dionysij quoq; interpretẽ/siue is Priscian⁹ fuerit, siue Rhẽnius, ĩtegras Solini clausulas suis carminib⁹ frequẽter ĩseruit. Solini, ni fallor, sunt omnia, quę de annoꝝ diuisione, & diebus intercalaribus à Macrobio sunt relata. Doctores præterea ecclesiastici, Diuus Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, item Doctiores alij, ijsdẽ fere uerbis Solini sæpe sunt sententias mutuati. Sunt qui perinde Plynianam Simiam Solinum nuncupent, quemadmodum Titianum oratorum, Arulenum Stoicorum, Iulius Capitulinus, Plynius Cæcilius, Sidonius Apollinaris Simias nominatos fuisse tradunt. Sed hi non aduertũt eos per contumeliam Simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradita/eodem quoque ordine/referunt, uel non eos authores, sed eorum umbram potius æmulantur. Verum Solinus sic Plynianam phrasim æmulatus est, ut uenia dixerim aliorum, uix sit repertus alter, qui Plynianæ maiestati propius accesserit. INscripsit librum hũc, ut in uetustis quibusdam exemplaribus inuenitur, Autio amico, cui & opus tradidit castigandum. Sunt qui alia sui ingenij monumenta reliquisse tradant, quæ uel tẽporis iniuria perierũt, uel abstruso loco copiam blattis forsitan delitescunt.

a ℭ QVOniã quidã.)Conqueritꝛ hac epiſtolã Solinus quoſdã impatiẽtius potius,ꝙ ſtudioſius opuſculũ/nondũ abſolutũ/intercipere ꝑperaſſe,idq; etiã tũ impolitũ in mediũ dediſſe priusꝙ inchoatæ rei ſumma manus imponeretꝛ. Et nunc (inquit) exẽplaribus corruptis,quæ damnata fuerant/ quaſi ꝓbata,circũferunt,pręteritis,ꝙ ad incrementũ cognitionis longiore cura acceſſerunt. Hanc opuſculi nondũ abſoluti interceptionẽ reor fuiſſe cauſam cur Solini oĩa exẽplaria tã mutila, tamq; deprauata ad nos ꝑuenerint.Ex prima eñi mutila,& deprauata ęditione, exẽplaria excripta , mutila, & deprauata eſſe neceſſe eſt. Fuiſſe præterea hanc eandẽ cauſam, quare Solinus operi ſuo Plynij nomen non inſeruerit. Interſerturus ſi licuiſſet erat. Caſum conſimilẽ,cum libros de ſãcta Trinitate ſcriberet,accidiſſe ſibi quadã epiſtola conqueritꝛ Auguſtinꝰ.De Trinitate,quę deus ſummus,& uerus eſt(inquit)libros iuuenis inchoaui,ſenex ędidi.O miſerã quippe hoc opus poſtea ꝙ comperi pręreptos mihi eſſe,ſiue ſurreptos anteꝙ eos abſoluerem, & retractatos,ut mea diſpoſitio fuerãt/expolirẽ. Nõ enim ſingillatim,ſed oẽs ſimul ędere ea ratione decreuerã,qua ꝑcedentibus cõſequẽtes inqſitiõe proficiẽte/necterentur.Cũ ergo per eos homines, priusꝙ uellẽ ad quoſdã illoꝝ peruenire potuerũt,diſpoſitio mea nequiſſet impleri, interruptã dictationem relinquerã,cogitans hoc ipſum in aliquibus meis ſcriptis conqueri,ut ſcirẽt qui poſſent non a me fuiſſe eoſdem libros ęditos,ſed ablatos,priusꝙ mihi editione mea digni uiderentꝛ &c.Nõ immerito reprehenſiõe dignũ Solinus exiſtimabat eſſe opus,qđ nõ Multa dies,& multa litura coercuit,atq; Perfectũ decies nõ caſtigauit ad unguẽ. b ℭIn mediũ.) Minus diſpendioſum rebatꝛ Solinus/ſi ſurreptũ/nondũ tamen caſtigatũ opuſculũ ſuũ apud ſurreptores delituiſſet,ꝙ qđ ſic interceptũ in multoꝝ tandẽ manus delatũ fuerit.Tanto enim magis fama inuritꝛ authoris,quanto eius inexpolitũ opus docti plures lectitarint. c ℭ Cura long.)Experitꝛ quilibet nõ ratione carens,longo ſtudio,aſſiduaq; lectiõe,ac rerũ multarũ uſu,doctrinã,& ſapientiã plurimũ ꝓfici,& intendi.Aiunt,q ꝑcepta de acqrenda doctrina,& ſapiẽtia tradiderũt, oportere eũ hominẽ, q peritus,& ſapiẽs eſſe cupit/uerſari,exercerięq; in rebus cominus noſcendis,periclitandiſq;.Et ea oĩa acta,& euenta firmiter meminiſſe,& ꝑinde ſapere,ac conſulere ex ijs,ꝙ pericula ipſa rerũ docuerũt.Inter Salomonis Adagia nũcratꝛ & hoc.Audiens ſapiẽs,ſapiẽtior erit,& intelligẽs gubernacula poſſidebit.Quibus uerbis oſtenditꝛ neminẽ tã ſapientẽ eſſe in hac uita,q nõ poſſit ſapiẽtior eſſe etiã dictis minorũ.Audiuit regina Saba Salomonẽ,minor maiorẽ,& ſapiẽtior redijt.Audiuit Moſes ſocerũ multo inferiorẽ,& ſapiẽtior factus eſt.Similia in ꝙplurimis facta eſſe experientia innotuit. Videdũ tñ eſſe ait primo Epiſt.Seneca,ne lectio multoꝝ authoꝝ,& omnis generis uoluminũ/habeat aliqđ uagũ,& iſtabile &c. d ℭ Tenor.)Opuſculi cõtinuatio,atq; ordo.In operis exordio ita de locis,rebuſq; alijs ſe Solinus ſcripſiſſe ait,ut ſeruata orbis diſtinctiõe,ſuo quoq; ordine reddiderit uniuerſa. e ℭScabrę.)Aſꝑitatis,indigeſtioniſq;.Sumptũ nomẽ a carnis cõtractione,ꝙ rugoſa dũ cõtrahitꝛ ſolet fieri. Intelligit aũt ea loca,ꝙ in uulgatis Solini exẽplaribus deprauata feruntꝛ. f ℭ Polyhiſtor.)Multiſcius.πολὺ multũ, ἱστορέω,inquiro,ſcio,narro. Vnde hiſtoria Græcis narratio dicitur.Fuerũt & alij plures,qui ob uariarũ rerũ peritiã Polyhiſtores dicti ſunt,ut Appion Gręcus homo,Alexãder Mileſius.Itẽ alij. g ℭ Collectanea.) Cũ Solini omnes ęodices hunc,uel ſimilẽ titulũ præferant, apparet inemendata huius authoris exẽplaria ad manus poſteroꝝ deueniſſe.Siqui ergo errores fuerint in hoc opere/uerius alijs/ꝙ Solino merito aſcribentꝛ,cũ inemẽdatũ opuſculũ qui interceperãt/inuulgarint. h ℭEodẽ te locũ habitũ.) Alter eſt,cui librũ Solinꝰ inſcripſit,ab eo,ad quẽ epiſtolã hanc cũ caſtigato opere deſtinauit,qđ nõ aduerterũt, qui utrãq; epiſtolã ad Autium ſcriptam exiſtimarunt.

IVLIVS SOLINVS AVTIO SVO S.p.d.

QVoniã quidã [a] impatientius potius/ꝙ ſtudioſius opuſculũ, qđ moliebar itercipere ꝓperarũt,idq; etiã tũ impolitũ in mediũ [b] dederũt, priusꝙ inchoatę rei ſumma manus imponeretꝛ,& nũc exẽplaribus corruptis,ꝙ damnata ſunt qſi ꝓbata circũferunt,ꝑteritis,ꝙ ad incrementũ cognitionis acceſſerũt cura [c] lõgiore.Ne forte rudis,& impfecta materia/uelut ſpectatus a me liber,corpuſculũ ſentẽtia mea digeſtũ,ut noſceres miſi.Primo,qđ referẽdus ad induſtriã tuã fuit tenor [d] diſpoſitiõis.Deinde ut ſcabrę [e] adhuc iformitatis ꝓditio,editiõe uera extingueretꝛ.Erit igitꝛ operi iſti titulus POlyhiſtor. [f] Nã quẽ in exordio deſignaueram ſcilicet/ Collectanea rerũ [g] memorabiliũ/ cũ ijs,ꝙ improbauimus / placuit oblitterari. Collata igitꝛ hac epiſtola cũ ea,ꝙ auſpiciũ ſcriptionis facit, intelligis eodẽ te [h] loco habitũ,quo eum cui laboris noſtri ſummam dedicauimus.



Fac simile of Map in Camers-Solinus of 1520.

IOANNIS CAMERTIS ORDINIS MINORVM, BONARVM ARTIVM, AC SACRAE THEOLOGIAE DOCTORIS EXIMII, IN IVLIVM SOLINVM ENARRATIONES.



VM & aurium.) Ex Horatij præcepto in arte Poetica dat amico ſuo bonarum artium ſtudioſo/opuſculi ſui ſupremũ examen. Si quid olim/
Scripſeris (inquit ille) in Metij deſcendat iudicis aures,
Et patris, & noſtras.
Sui aũt propoſiti tres reddit Solinus rationes, uidelicet amici/ cui librũ caſtigandũ tradit/clementiã. Bonarũ artium ſtudiũ. Poſtremã eius amici erga ſe benignitatem. Monet his uerbis Solinus ſcripta non niſi elimata, terſa, atq; diligentiſsime caſtigata in uulgãda. Rurſus amicorꝫ prudentiũ iuditiũ in rebus ſerijs/ requirendũ. Itemq; ne nobis in rebus noſtris nimis cõplaceamus. In hiſce p̃terea rebus doctiores conſulendũ fore. Nota eſt in Pœnulo Plauti ſententia. Viam, qui neſcit (inquit) qua deueniat ad mare, eũ oportet amnẽ quærere comitẽ ſibi. Nõ abſimile huic in fine epiſtolarum Horatianũ pręceptum.
Viuere ſi recte neſcis, decede peritis.
Libri præterea examen, nõ niſi peritis committendũ inſinuat. Quiſq; enĩ (ut ĩ Ethicis diſſerit Ariſtoteles) bene iudicat, quæ cognoſcit, & horũ bonus eſt iudex. Tria ſunt/authore primo Georgicorꝫ Heſiodo/ hominũ genera. Eius uerſus ſunt, quos Ariſto. quoq; recenſuit in prĩo Ethicorꝫ uolumine.
Optimus hic/ſeſe q̃ nouit cũcta magiſtro,
Proſpiciens rerũ fines / meliora ſecutus.
Dignum laude uirum parentem recta monenti
Credimus, ille tamen ſibi qui non conſulit, aut qui
Alterius præcepta fugit, uir inutilis extat.

IVLII SOLINI POLYHISTOR. PRAEFATIO.

Quæ ſit operis, & authoris intẽtio. Caput. I.



Vm[a] & aurium[b] clementia, & optimarũ artiũ ſtudiis præſtare te cæteris ſentiam, idq; oppido expertus / de bñuolentia tua nihil temere perceperim / putaui examen opuſculi huius tibi potiſsimũ dare/cuius[d] uel induſtria promptius ſuffragiũ: uel benignitas ueniã ſpondebat faciliorẽ. Liber[c] eſt ad compendiũ præparatꝰ: q̃tumq; ratio paſsa eſt, ita moderate rep̃ſſus, ut nec prodiga ſit in eo copia, nec damnoſa cõcinnitas. Cui ſi animũ propius intẽderis, velut[f] fermentũ cognitionis magis ei ineſse q̃[g] bracteas eloquẽtiæ deprehendes: Exquiſitis[h] enĩ aliq̃t voluminibus ſtuduiſſe me cõpendio fateor, ut & a notioribus referrem[i] pedem: & remotis largius immorarer.

b ℂ Clementia.) CLaritudine, ac lenitate mentis. Clemẽtia, quã Gręci ἀνεξικακίαν uocant, eſt tẽperãtia animi in poteſtate ulciſcendi, uel lenitas ſuperioris aduerſus inferiorẽ in cõſtituendis pœnis. Vel eſt inclinatio animi ad lenitatẽ in pœna exigẽda. Eſt aũt hæc crudelitati oĩno cõtraria, cũ crudelitas nihil aliud ſit, q̃ atrocitas animi in exigendis pœnis. Nullã ex oĩbus virtutibus magis homini cõuenire ſcimus, quã clementiã/cũ ſit nulla humanior. Hæc inquãcunq; domũ p̃uenerit, eã felicẽ, tranquillãq; pręſtabit. Sed in regia/quo rarior, eo mirabilior. Nihil eſt laudabilius, nihil magno & p̃claro uiro dignius/placabilitate atq; clemẽtia. Tanta, tãq; excellẽs hæc uirtus eſt/ ut, cũ uincamur in omni Munere, ſola deos æquat clementia nobis. Hæc ex M. Tul. primo Officiorꝫ. Seneca in lib. de clementia ad Neronẽ, Claudiano de quarto Honorij Conſulatu. Extat apud Max. Valeriũ titulus, q̃ de humanitate, & clemẽtia inſcribit̃, factorum & dictorum memorabiliũ libro quinto. c ℂ Oppido.) SAtis/ſuperq;. d ℂ Cuius uel induſtria.) AD id refertur, quod dixerat. Et optimarũ artium, &c. e ℂ Liber eſt ad compendiũ pręparatus.) ARgumentũ operis eſt/exponẽs quid ſcilicet opuſculum in ſe cõtineat, & qualis in eo procedẽdi modus. f ℂ Fermentũ.) MIxturã· augumẽtũq;. g ℂ Bracteas.) FVcum/uerborũ ſup̃fluitatem/ac faſtum. h ℂ Exquiſitis aliquot.) PLyniana imitatio p̃logo primi naturalis hiſtorię. Exquiſitis (inquit) authoribus centũ, & cętera. i ℂ Referrem pedem.)

Prouerbialis figura/ de ijs, qui nõ in obuium quodlibet pedem mouent. Vtitur eadem & infra cap. 57. Verũ (inquit) ut ab alijs referamus pedem. Et Ammianus Marcellinus lib. historiarum. 26. a pricipio. Ouidius sexta. 2. de Ponto. Turpe referre pedem. Diuersa ab illa Horatij undecima. 3. Carminũ. I pedes, quo te rapiunt, uel auræ. Quadrat huic loco & diui Hieronymi de locis Hebraicis sententia. Vt enim (inquit) excelsa mihi nõ uendico, ita terræ inhærentia me supergredi posse credo.

Locorum[a] cõmemoratio plurimũ tenet, in quã par- a
tẽ ferme ĩclinatior est vniuersa materies.[b] Quo-
rum cõmeminisse ita uisum est/ vt inclytos terra-
rum situs, & insignes tractus maris/ seruata orbis
distinctiõe, suo[c] quoq; ordine redderem⁹. Inser- b
uimus etiã pleraq; differenter cõgruentia/ vt[d] si
nihil aliud/ saltem uarietas ipsa legẽtium fastidio
mederet. Inter hæc[e] hominũ, & aliorum animaliũ
naturas expressimus. Addita sunt pauca de arbo- c
ribus, & lapidibus[f] exoticis: de extimarũ[g] gentiũ
formis, de ritu dissono abditarũ nationũ. Non-
nulla etiã memoratu digna, quæ p̃termittere in-
curiosum uidebat, [h] quorum authoritas (quod im- d
primis industriæ tuæ insinuatũ uelim) de scripto-
ribus manat receptissimis. Quid enim propriũ
nostrũ esse poterit, cum nihil omiserit[i] antiquita-

a ℭ Locorũ cõmemoratio.) SCripturus Solinus plurima orbis miracula, exponit loca, in quibus ea mira/ facta narrantur. Ad historiã enĩ maxime p̃tinet nedũ rem ipsam exponere, sed a quo, quãdo, & ubi gesta fuerit, explicare. b ℭ Quorum.) LOcorum uidelicet. c ℭ Suo ordine.) DIuus Augustinus cap. 13. deciminoni Ciuitatis dei, ordinẽ definiẽs. Ordo est (inquit) pariũ, dispariũq; rerũ sua cuiq; loca tribuẽs distributio. Orbis pulchritudo/ inquit 12. Metaphy. Aristoteles in ordine, & dispositiõe cõsistit. NOtatũ dignũ est/ in rebus oĩbus Horatianũ in arte Poetica p̃ceptum, quo ait, Singula quæq; locum teneãt sortiter decenter. d ℭ Vt si nihil aliud/ uarietas saltẽ.) HI authores p̃sertim ad se lectores alliciũt, in quib⁹ uel suauis fuerit elegãtia, uel ipsa saltẽ materia recreat studiosos. e ℭ Hominũ.) CApite quarto, & tribus sequẽtibus, hominũ natura exprimit copiose. De alijs anialibus/ arboribus, ac exoticis lapidibus, locis plurimis. f ℭ Exoticis.) PEregrinis. g ℭ Gentiũ formis, deq; ritu dissono.) PRæcipue cap. 43. ubi de Aethiopia sermo est. Multa rursus ca. 65. q̃ loco Indiæ miracula plura refert. h ℭ Quorum authoritas.) QUantũ magnorum uirorum authoritas in rebus ualeat. Euripidis v̾sibus in Hecuba demonstrat. Sunt aũt Euripidis v̾sus ij.

τὸ δὲ ἀξίωμα καὶ ἂμ κακῶς λέγῃ τὸ σόμ.
πείσει λόγος γὰρ ἐκτ' ἀδοξούντωμ ἰὼμ.
κ' ἀκ τῶμ δοκούντωμ, αὐτὸς ὀυ ταυτὸμ σθένει. Verba sunt Hecubæ ad Vlyssem.

Authoritas uero (inquit) & si male dicat, tua
Persuadebit. Nam ab inextimatis proficiscens oratio,
Et ab existimatis/ eadem haud quaq̃ tantundem uacat.
Hos Euripidis uersus in Latinum Ennius sic conuertit.
Hæc tu, & si peruerse dices, facile Achiuos flexeris.
Nam cum opulenti locuntur pariter/ atq; ignobiles,
Eadem dicta, eademq; oratio æqua/ non æque ualet. Hæc ex noctibus Gellianis lib. undecimo.

Pythagorici tantũ authoritatis præceptori Pythagoræ tribuebãt/ ut si quid affirmarẽt in disputando cũ ex eis quæreret, quare ita esset, respõdere solitos esse, αὐτὸς ἔφα. i. ipse dixit. Ipse aũt erat Pythagoras. Tantũ opinio p̃iudicata poterat, ut etiã sine rõne ualeret authoritas. Id aũt Marco Tullio primo de natura Deorum nequaq̃ p̃batur. Nõ enĩ (inquit) tam authores in disputãdo, q̃ rationis incremẽta quærenda sunt. Quin etiã obest plerũq; ijs, qui discere uolunt authoritas eorum, qui se docere p̃fitentur. Desinũt enim suum iudiciũ adhibere, id habẽt ratum, quod ab eo, quem probãt iudicatum uidẽt. i ℭ Antiquitatis diligẽtia.) PLinij uerba sunt ex cap. primo. 25. naturalis historiæ. In admirationem curæ priscorum, diligẽtiæq; animũ agit, quod nihil intentatũ, inexpertũq; illis fuit. Nihil deinde occultatum, quod nõ p̃desse posteris uellẽt. Et cap. sexto. 23. Non est satis mirari curã/ diligentiãq; priscorum, qui oĩa scrutati, nihil intentatũ reliquere. Idem cap. primo. 27. Crescit apud me certe (inquit) tractatu ipso admiratio antiquitatis, quãtoq; maior copia herbarum dicẽda restat, tãto magis adorare priscorum in inueniẽdo curã, in tradẽdo benignitatẽ/ subit. Nec dubie superata hoc modo posset uideri etiã rerum naturæ ipsius magnificẽtia, si humani corporis esset inuẽtio. Nunc uero deorum fuisse eam apparet, aut

certe diuinã,etiã cum homo inuenerit.De rerũ inuẽtoribus diuersarũ/extat caput,56.septimi eiusdem authoris libri.Rursus apud Max.Valeriũ li.octauo/ Titulus est de Antiquorũ studio,ac idustria.Huic loco quadrat Horatianũ Adagium, satyra decima primi Sermonum.

In syluam non ligna feras insanius, ac si Magnas Græcorum malis implere cateruas.

a ℂ Vestigia mo.ue.persecuti.)OB ueterũ patrũ reuerentiã/plerũq; seruatũ est, ut ijsdẽ formis numi signarent a posteris, quib9 ipsi ueteres à principio signauerunt.Sicq; dicit se opiniones priscorũ obseruasse/ nõ nouas addidisse illis alias.

a tis diligẽtia, quod intactũ ad hoc usq; ęui permaneret? Quapropter quæso te, ne de præsenti tẽpore æditionis istius fidem libres. Quãdoquidẽ uestigia[a] monetæ ueteris psecuti/opiniones vni-
b uersas eligere maluimus potius, q̃ innouare. Itaq; si qua ex istis/secus, q̃ opto in animũ tuũ venerint, des velim infantiæ meę ueniã. Nam constãtia veritatis penes[b] eos est, quos secuti sumus. Si-
c cut ergo hi, qui[c] corporũ formas æmulant, postpositis quæ reliqua sunt, ante omnia effigiãt modum capitis, nec in mẽbra alia prius lineas destinant, q̃ ab ipsa (vt ita dixerim) figurarũ[d] arce/au-
d spicium faciant inchoandi ita nos quoq; a[e] capite orbis, id est ab vrbe Roma/principium capesse-

b ℂ Penes eos est.) PLyniana & hęc euidens immitatio cap. prio. 7. Nec tñ (inquit) ego in plerisq; eorũ astringã fidem meã, potiusq; ad authores relegabo, qui de dubijs rogent omibus. ADuertendũ philosophi esse, nõ historici/errata/ratiõibus redarguere. c ℂ Qui corporũ formas æmu.) CAeteræ corporis partes/ut philosophi aiũt/ habere dicunt ad caput ipsum, tanq̃ ad principale animantis membrũ/seriẽ, & habitudinẽ. A capite igit nõ immerito, qui corporũ formas ęmulãt, postpositis, quæ reliqua sunt, ante oĩa effigiãt modũ capitis. Hinc factũ est, ut puerbio/caput/pro origine, & principio rei/ sumi cõsueuerit. Terẽtius in Andria. Nam si hic(iquit)mali est quicq̃, hem/illic est huic rei caput. Et in Adelphis Non potuit(inquit)melius idem sensit, quod ego/te esse huic rei caput. Virgilius in undecimo.

O latio caput, horum & causa malorum. Idem in duodecimo.

Se causam clamat, crimenq;, caputq; malorum. Vnde & rem quampiã, q̃ principio careat/ἀκεφαλὸν nũcupamus. d ℂ Figurarũ arce.) SCribit diuus Ambrosius cap.9. sexti Hexame. humani corporis fabricã instar esse mũdi. Siquidẽ/ut cœlũ eminet aeri: terris maria, q̃ uelut quædã membra sunt mũdi, ita etiã caput supra reliquos artus nostri corporis/cernimus eminere: pręstãtissimũq; esse omniũ, tanq̃ inter elemẽta cœlum: tanq̃ arcẽ inter reliqua urbis mœnia. In arce aũt hac/regalẽ quandã habitare sapientiã. Vnde a Salomone dictũ est, Quia oculi(inquit) sapientis in capite eius. Hãc esse cæteris tutiorem, & ex illa oibus mẽbris uigorem, prudentiãq; deferri. Quid enim robur & ualiditas lacertorũ pficiat, quid uelocitas pedũ/nisi capitis/uelut principis sui, imperialis quædã adminiculet potestas: Ex hoc enĩ aut destituunt uniuersa: aut oĩa fulciunt. In summa constructionis corporis(inquit ca.5.de Dei opificio Firmianus)caput Deus ipse collocauit, in quo esset regnũ totius animãtis. Datũq; illi hoc nomẽ est/ut quidẽ Varro ad Ciceronẽ scribit, quod hinc capiãt initium sensus/ac nerui. e ℂ A capite orbis.)CVr Roma caput orbis fuerit nũcupata/hanc historici causam pdiderunt. Quom enĩ Tarquinius Supbus Capitoliũ extrueret/caput humanũ integra facie aperientibus fundamẽta tẽpli, dicit apparuisse: quę uisa species haud per ambages/arcẽ eam imperij: caputq; rerũ fore portendebat. Idq; ita cecinere uates/quiq; in urbe erãt: quosq; ad eam rem consultandam ex Ethruria acciuerãt. Author Liuius primo ab urb.con.lib. Addit Diony. Halicar. Antiquitatũ Romanarũ lib.4. id ipsum caput fuisse nuper occisi hominis: habuisseq; faciẽ uiuis similẽ: & a capite manantem sanguinẽ: ipsumq; caput calidũ adhuc, atq; recens. Fuisseq; tandẽ ab Ethrusco uate Romanis legatis, qui hanc ob causam ex ciuibus pbatissimis ad eum missi fuerãt/responsum. Viri Romani(inquit)dicite uestris ciuibus/fato dari caput Italiæ fore oĩs/hũc locũ, in quo caput est repertũ. Exq; illo Capitolinus uocat is locus ab inuentione ibidẽ capitis. κεφαλάς enĩ Romani uocant capita. Tradunt poetæ diu quæsitũ, qua tandẽ poneret arce Terrarũ fortuna caput. Visumq; tandem superis nihil posse huic rei/Roma aptius reperiri. Hinc duodecimo Epigrammatũ à Martiale dictũ est.

Terrarum dea, gentiumq; Roma,
Cui par est nihil, & nihil secundum. De ea Claudianus in Panegiricis sic elegãter cecinit.
Proxime dijs consul, tantæ qui prospicis urbi,
Qua nihil in terris complectitur altius æther:

mus,q̃uis nihil [a] ſup̱ ea / doctiſsimi authores re- a
liquerint, quod ĩ nouũ prȩconiũ poſsit ſuſcitari,
ac ſuperuacaneũ pene ſit relegere tramitẽ decur-
ſum tot annalibus. Ne tñ prorſus diſsimulata ſit/
originẽ eius/quãta ualemus, ꝓſequemur fide. b

DE ORIGINE VRBIS ROMAE, ET temporibus eius, deq; ſeptem Romanis regibus. CAP. II.

SVnt [b] qui uideri uelint Romæ uocabulũ c
ab [c] Euandro primũ datũ, cum oppidum
ibi offendiſſet, quod extructũ antea [d] Valentiam
dixerat iuuentus Latina, ſeruataq; ſignificatione
impoſiti prius nominis, ῥώμην Græce Valentiam d
nominatã, quam Arcades quom in excelſa parte
mõtis habitaſsẽt, deriuatũ deinceps, ut tutiſsima
urbiũ, [e] Arces uocarent. [f] Heraclidi placet Troia
capta quoſdã ex Achiuis in ea loca, ubi nũc Ro- e
ma eſt, deueniſſe per Tyberim, deinde ſuadente
Rome nobiliſsima captiuarꝫ, quȩ his comes erat,

Cuius nec ſpatium uiſus: nec corda decorẽ:
Nec laudem uox ulla capit: quȩ luce metalli
Aemula uicinis faſtigia cõſerit aſtris/
Quæ ſeptem ſcopulis zonas imitatẽ olympi/
Armorꝫ, legũq; parens, q̃ fundit in oẽs
Imperiũ: primiq; dedit cunabula iuris.
Hæc eſt in gremiũ, uictos quæ ſola recepit:
Humanumq; genus communi nomine fouit,
Matris/non dominȩ ritu: ciueſq; uocauit/
Quos domuit: nexumq; pio longinqua reuinxit.
Hȩc eadẽ (ut alibi idẽ canit) domuit terras, hoīeſq;
Legibus: ad Solẽ uictrix utrũq; cucurrit. (reuixit

Horatius quarto Carminum/ principem urbium eam nominat. Hæc (ut canit Maro) tantum alias inter caput extulit urbes,

Quantũ lenta ſolent inter Viburna Cupreſſi.

De Roma plura cõgeſsimus locis aliјs. a ℭ Nihil ſup̱ ea re.) VIx unus inter nobiles authores repertus eſt, qui Romȩ memoriã prȩterierit. Theophraſt9 (ut author eſt Plynius) primus externorꝫ aliqua de Romanis diligẽtius ſcripſit. Nam Theopompus/ante quẽ nemo mentionem habuit, urbẽ dũtaxat a Gallis captã dixit. Clitarchus ab eo proximus / legationẽ tm̃ ad Alexandrũ miſſam. b

SVnt qui uideri uelint.) DE nomine urbis Romȩ prius q̃ de urbe ipſa Solinus diſſerit, quod quȩſtio quid nomĩs, q̃ſtione q̃d rei inueſtigatione prior ſit. Aliquorꝫ (inquit primo Poſteriorꝫ Analetycorꝫ Themiſtius) quid nomẽ ſignificet oportet præſcire. Nã q̃rentibus, quã ob rem a Magnete ferrũ trahatur, p̃noſcendũ eſt ferrũ a Magnete trahi, & mores pati ſolere. c ℭ Ab Euandro primũ datũ.) EVandri Arcadis hiſtoriã abunde refert Seruius. 8. Aeneidos/ſuper illud. Arcades iјs oris. Id ipſum quoq; primo Faſtorum Naſo cecinit. Nec mora. &c. Rurſus ibi. Orta prior luna. Dionyſius Halicar. lib. primo tradit / Euandrũ ex Pallãtio urbe Arcadica, annis ſexaginta ante res Troianas/in hæc Italiæ loca nauigaſſe. d ℭ Valentiã.) FAbius Pictor inſignis ſcriptor, de origine urbis Romæ ſic inquit. Suſcepto Italus Italiæ imperio, tũ filiã ſuam Romã noĩe/Siculis, & Aboriginibus in Latio prȩfecit, quæ relicta Capena/mediũ Palatinũ tenuit, & in uertice/ubi hæret Exquilino Romã oppidulũ cõdidit, quod Valentiã ſonat. Poſt eius obitũ ob paludes neglectũ oppidum fuit uſq; ad aduentũ Euandri, qui cum oppido ſimul reſtituit nomẽ. Subſidẽs ſeptẽ collibus campus/Argȩus dictus eſt ab Argo Euandri hoſpite: e comitibus Argiui Herculis, qui ad Euandrũ uenerũt, & in Saturnia ſubſiderũt. Hinc extrema Argileta dicunẽ. Diuus Hieronymus in fine eius operis, quod aduerſus Iouinianũ ſcripſit ait ῥώμην / aut fortitudinis nomẽ eſſe apud Grȩcos, aut ſublimitatis iuxta Hebræos. Aliј (ut Feſtus refert) exiſtimãt a uiribus regẽtis Valentiam nuncupatã, quod nomẽ aduẽtu Euandri, Aeneæq; in Italiã, cũ magna Græce loquentiũ copia, interpretatũ: diciq; cœptũ Romã. A Dionyſio Halicar. Antiquitatũ Romanarꝫ lib. primo/ copioſius hæc oĩa ſunt relata. e ℭ Arces.) Ab Arcadibus Arces duxiſſe nomẽ Solinus exiſtimat, Aliј ab arcẽdis hoſtibus dictas uolũt. f ℭ Heraclidi.) SEx. Pom. de uerborꝫueterꝫ ſignificatiõe uolumine ſextodecimo his quidẽ uerbis hãc ipſam refert hiſtoriã. Qui cognomẽto (inquit) Lembus Heraclides appellabaẽ/exiſtimat reuertẽtibus ab Ilio Achiuis/quoſdã tẽpeſtate deiectos in Italiã regiones ſecutos Tyberis decurſum/p̱ueniſſe ubi nũc ſit Roma: ibiq; ꝑpter tediũ nauigationis impulſos, captiuas authoritate ueteris cuiuſdã tẽpeſtiuȩ noĩe Romes / incendiſſe claſſem: atq; ab ea neceſsitate ibi manẽdi/ urbem conditam ab iјs potiſsimũ eius nomine appellatã, a cuius conſilio eas ſedes ſibi firmauiſſent.

a incēſis nauibus/poſuiſſe ſedes, ſtruxiſſe mœnia:
& oppidū ab ea Romen uocauiſſe. [a] Agathocles
ſcribit Romen nō captiuā fuiſſe, ut ſup̄dictū eſt,
ſed Aſcanio natā, Aeneæ neptem, appellationis
b iſtius cauſam fuiſſe. Traditur [b] etiā propriū Ro-
mæ nomen, uerūtamen uetitum publicari, quā-
doquidem quo minus īclareſceret, cerimoniaꝝ
arcana ſanxerūt, ut hoc pacto notitiam eius abo-
c leret fides placitæ taciturnitatis. Valeriū [c] deniq;
Soranū: ꝙ contra interdictū eloqui id auſus fo-
ret, ob meritū profanæ uocis/neci datū. Inter an/
tiquiſsimas ſane religiones ſacellū [d] colitur An-
d geronę, cui ſacrificat̃ ante diem. xij. calendaꝝ Ia-
nuariarū: quę diua p̄ſul ſilētij ipſius prenexo, [e] ob
ſignatoq; ore ſimulachrū habet. DE [f] tēporibus
urbis conditæ ambiguitatū quæſtiōes excitauit,

Idem abunde refert Plutar. in Romulo, & in principio eius lib. quē de uirtutibus mulierū ſcriptū reliquit. Plurima apud Dionyſium ſcripta reperies. Scribit Laertius in fine quinti, fuiſſe quatuordecim Heraclides. a ℭ Agathocles) VErba Sex. Pom. codē lib. hæc ſunt. Agathocles Ciſycenarū rerū ſcriptor/ait uaticinio Heleni impulſum Aeneā/Italiā petiuiſſe/portantē ſecum ſuam neptē, Aſcanijq; filiam nomine Romā, eamq;/ut Italia Phryges ſunt potiti/ex ijs regiōibus maxime, quæ nūc ſunt uicinę urbi, primā omniū cōſecraſſe in Palatio Fidei templū, in q̊ monte poſtea quom conderet̃ urbs/uiſam eſſe iuſtā uocabuli Romæ nomē cauſā: cāq; priore, unde ea locū dedicauiſſet Fidei. Gergithius, q̃ de aduētu Aeneæ in Italiā ſcripſit/ aſſerit Romā fuiſſe appellatā Cephalon ab hoīe quodā comite Aeneę. Eum em̄ occupato mōte, q̃ nūc Palatinus dicit̃/urbē condidiſſe, atq; eam Romā nominaſſe. Apollodorus in Euxenide ait, Aenea, & Lauinia natas Mayllem: Millū: Romūq;, atq; ab Romo, urbi tractū nomen. Alcinius ait Tyrrenia Aeneæ natū filiū Romulū fuiſſe: atq; eo ortā Albā Aenei neptē: cuiꝰ filius nomine Romus cōdiderit urbē Romā. Antigonus Italicæ hiſtoricę ſcriptor ait/Romū quendā noīe/Ioue conceptum, urbē cōdidiſſe in Palatio Romę: eiq; dediſſe nomē. Has diuerſitates cōcordat Diony. lib. primo tradens Romæ nō unicā, ſed triplicem uarijs tēporibus/cōſtructionē. b ℭ Tradit̃ etiā propriū nomē Romæ.) IN carmine, quo res aliqua deuouebat̃/ꝓprium rei nomē/exprimi opus erat. Aliter em̄ preces credebant̃ inanes. Ea ex cauſa Romę Latinū nomē extare noluerūt, ne poſſet aliq̄n deuoueri ab hoſtibus. Proprij p̄terea nomē Dei, in cuius tutela Roma erat, ignotū etiā eſſe uoluerūt. Huius rei cauſam multiplicē Plutar. in q̄ſtionibus refert. Item Plynius cap. ſecūdo. 28. naturalis hiſtoriæ. Caius Sempronius cap. 6. eius lib. qui de diuiſione Italiæ, & origine urbis Romæ inſcriptus eſt. Macrobius tertio Saturna. lib. Ouidius q̄rto Faſtorum. Ipſe locum uati. &c. Carmē Deuotionis/quale fuerit/docet Liuius lib. octauo ab urb. con. Plynius cap. ſecūdo. 28. naturalis hiſtoriæ. Macrobius tertio Saturna. c ℭ Valeriū deniq; Soranū.) DE Valerio Sorano Plutar. Queſtionū problemate. 60. Plynius cap. 5. lib. tertij. Seruius aūt grāmaticus in fine primi Georgicoꝝ/dicit hūc Val. Soranū fuiſſe Tribunū plebis, obq; lingue temeritatē leuatū in crucē. d ℭ Sacellū colitur Angeronæ.) Feſta hæc ab ea dea/Angeronalia dicebant̃. Fiebāt aūt hæc ſacra in Aculeia curia. Eo quoq; tēpore publicæ erant feriæ. Author. M. Varro q̄nto de lingua Latina lib. Sunt aūt/authore Pom. a Romanis inſtituta/quom Angina om̄e genus animaliū cōſumeret̃. Sumpſit aūt hęc Solinus ex cap. q̄nto. 3. Ply. C. Sempronio cap. 6. Macrobio. 3. Saturna. Verrius Flaccus dicit Angeronā eandē eſſe, & Volupiā: dictamq; Angeronā, quod Angores, ac animoꝝ ſolicitudines ꝓpiciata/depellat. e ℭ Prænexo ore.) HVius cōſuetudinis meminerūt Plynius, & Sempronius locis eiſdem. Macrobius primo, & tertio Saturna. huius rei triplicē refert cauſam. Ad id alludit Iuuenalis Saty. pria cum (inquit) Digito cōpeſce labellum. Inter ceteros Deos/Aegyptij Harpocratē ſilentij Deum religioſiſsime uenerabant̃. Eius Dei ſimulacrū admoto labijs digito figurabat̃: qua effigie ſilētium indicabat. Harpocratis huius meminerūt Catul. ſemel & iterum. Ouidius. 9. Meta. Auſonius ad Paulinū.

Aut tua Sigalion Aegyptius oſcula ſignet.

Item Tertul. cap. ſexto Apologetici. Hinc natū Adagiū. Factū me eſſe puta Harpocratē. In taciturnos. & nimium ſilentium preſeruantes. Plura de Harpocrate Politianus cap. 83. primę Cēturiæ. Seruandum in omni re Naſonis monitum, ſecūdo de Arte amādi.

Eximia eſt uirtus præſtare ſilentia rebus:
At contra grauis eſt culpa/tacenda loqui.

f ℭ De temporibus urbis conditę ambiguitatū.) VArie hic locus in exēplaribus reperit̃. Nos aūt ita eum reſtituendum putamus. De tēporibus urbis conditę ambiguitatū quæſtiōes excitauit, quod quedā ibi multo ante Romulū condita ſint. Quippe

quod quædã ibi multo ante Romulũ/cõdita ſũt, a
Quippe[a] aram Hercules, quã uouerat ſi amiſſas
boues reperiſſet, punito Caco/patri inuẽtori/di-
cauit. Qui[b] Cacus habitauit locũ, cui[c] Salinæ no-
men eſt: ubi Trigemina nũc porta. Hic (ut Cæli- b
us tradit) cum a[d] Tarchone tyrrheno, ad quẽ le-
gatus uenerat Marſyæ regis, ſocio Megale Phry
ge, cuſtodiæ foret datus, fruſtratus uincula, vn-
de venerat rediit, præſidiis amplioribus occupa- c
to circa Vulturnũ, & Campaniã regno, Dum at-
trectare etiã ea auderet, quæ cõceſſerant in Ar-
cadum iura, duce Hercule, qui tũc forte aderat/
oppreſſus eſt. Megalẽ Sabini receperũt, diſcipli- d
nam augurãdi ab eo edocti. Suo[e] quoq; numini
idem Hercules inſtituit arã, quæ Maxima apud

ante/Arã Hercules &c. Eſt autẽ ordo. Quod quædam ibi multo ante Romulum cõdita ſint, excitauit quæſtiones ambiguitatũ, De tẽporibus urbis cõditæ. Quippe ante Romulum ſcilicet/Hercules punito Caco/patri inuentori/dicauit aram, quã uouerat/ſi reperiſſet amiſſas boues. Vetuſti codices plerũq; habẽt, culta, nõ cõdita. a ¶ Aram.) De hac Ara Liuius lib. primo. Feneſtella tit. ſecũdo. Virgilius. 8. Aenei. ibi. Ex illo. Ouidius primo Faſtoꝝ/ibi. Cõſtituitq; ſibi. Propertius. 11. q̃rti. Hercules cum ſe flumine recentẽ ob cædem abluiſſet/aram ei loco ꝓximã erexit Iouis inuẽtoris, quæ eſt Romæ iuxta portã Trigeminã: immo lauitq; deo iuuencum, gratum munus inuentionis boum. &c. Ex Diony. lib. priõ. Strabo autẽ lib. quĩto, hæc oĩa fabuloſa exiſtimat. Hãc Herculis arã/ſicut nec eius ædes alias/nulla fœmina ingrediebať. Cuius hãc fuiſſe cauſam fabulanť/qđ Hercules poſt peremptũ Cacum/bibendi cupidus/ædem Bonæ deæ, ab ipſa tẽpli ſacerdote excluſus fuerit. Ppertius lib. q̃rto

Maxima/quæ gregibus deuota eſt Ara repertis,
Ara per has/ĩquit/ maxima facta manus.
Hæc nullis unq̃ pateat ueneranda puellis,
Herculis eximij/ne ſit inulta ſitis.

Plura Macrobius primo Satur. Fuit aũt hæc Ara/in undecima urbis Romæ regione/ut etiã a. P. Victore notatũ eſt. Diodo. Siculus in fine quarti ſcribit tres fuiſſe Hercules. Superiorẽ Herculẽ in Aegypto natum, qui magna armis ſubacta orbis parte, in Libya columnã poſuit. Secundũ Cretẽſem fuiſſe refert Olympici certaminis inſtitutorẽ. Vltimum paulo ante Troianũ bellum/ex Alcmena & Ioue genitũ: multiſq; functũ certaminibus. Huic defuncto ob nõis, & rerum geſtaꝝ ſimilitudinẽ, alioꝝ geſta aſcripta ſunt, tanq̃ unicus Hercules extitiſſet. Seruius. 8. Aene. ſup illud. Naſcenti cui tres anĩas. Legi ait Herculẽ Tirynthiũ, Argiuũ, Thebanũ, Libym. Quo loco refert/Varronẽ q̃dragitaquatuor Hercules enumerare. b ¶ Qui Cacus.) Caci huius hiſtoriã, ſiue malis fabulã, ſcribũt Liuius, & Diony. lib. primo. Strabo lib. quinto. Virg. 8. Aenei. Hic ſpelũca fuit. &c. Ppertius. 11. quarti. Ouidius primo Faſtoꝝ. Ecce boues illuc. In boum numero diſcrepat a Marone Ouidius. De numero tauros (inquit Ouidius) ſenſit abeſſe duos. Virgilius aũt quatuor tauros, totidemq; iuuẽcas abductas canit. Quatuor a ſtabulis. &c. Hunc Cacum Dio. Siculus lib. quinto, Lacinũ furem appellat. Columella malũ cum uicinũ nominat. Tradunt fabulæ Cacum fuiſſe Vulcani filiũ/ore ignẽ/fumũq; uomẽtem. Hic uicinoꝝ omnia populabať. Veritas tamẽ ſecundũ philoſophos, & hiſtoricos hoc habet/hunc fuiſſe Euandri nequiſſimũ ſeruum: ac furem. Nouimus aũt malum a Græcis κακὸν dici, quẽ ita Arcades illo appellabãt tempore. Poſtea tranſlato accẽtu/Cacus dictus/ut ἑλένη Helena. Ignem autẽ dictus eſt uomere, quod agros igne populabatur. Hunc ſoror ſua eiuſdem nominis/ꝓdidit. Vnde etiã Sacellũ meruit, in quo ei per uirgines Veſtæ ſacrificabať. Hæc ex Seruio. 8. Aenei. ſuper illud. Iam primũ ſaxis. c ¶ Cui Salinæ nomẽ eſt.) Frontinus de Aquæductibus ſcribit Salinas ad Tergeminã portam fuiſſe locũ. P. Victor in undecima regione urbis Romæ Salinas ponit. Ancus Martius rex/ſalis modia ſex milia in Congiario dedit populis: & Salinas primus inſtituit/author Plynius ca. ſeptimo. 31. naturalis hiſtoriæ. d ¶ Tarchone.) Tarchones, ſiue Tarchontes/plures fuerunt/qui quondam apud Hetruſcos regnauerunt, Lege Manethonem. Syllius libro octauo/Tarchontis domus. &c. Et Virgilius decimo Aeneidos. Admonet, immiſcetq; preces. &c. DE Marſya rege/Cato in Originibus. e ¶ Suo quoq; numini idem.) Plura de hac ara Macrobius tertio Saturnalium, & Ouidius primo Faſtorum. ADuertendum hanc aram fuiſſe aliam a ſuperiore. Nam illa Ioui, hæc autem Herculi dicata fuit. Ara hæc præterea foro Boario proxima fuit/uenerationeq; apud incolas/inter cæteras præcipua. Nam & peierationes fiunt per eam, & conuentiones uolentibus aliquid firmi conficere, & Decumationes rerum plures fiunt ex uotis, ornatu tñ multo inferior eſt, quã opinio eſt. Ex Dionyſio & hæc libro primo Antiquitatũ Romanaꝝ.

a Pontifices habeť, cum se ex[a] Nicostrate Euandri matre, quæ a uaticinio Carmentis dicta est, immortalē cōperisset. Conseptū etiam, intra quod ritus sacrorꝝ / factis Bouicidijs, docuit Potitios.
b Sacellū Herculis in foro[b] Boario est, in quo argumenta cōuiuii lœtę maiestatis ipsius remanēt. Nam diuinitus illo neq; canibus, neq; muscis ingressus est. Etenim cū uisceratione sacricolis daret,
c Myagrum[c] deum diciť imprecatus. Clauam uero in aditu reliquisse, cuius olfactu refugerent canes, id usq; nunc durat. Aedem[d] etiā, quæ Saturni ærarium fertur, comites eius condiderunt
d in honorē Saturni, quem cultorē regionis illius cognouerāt extitisse. Item[e] & montē Capitolinū Saturniū nominarūt. Castelli quoq; quod excitauerant, portam Saturniā appellauerūt, quę po-

a. ¶ Nicostrate.) Perempto Caco / Hercules Iouis, & Alcmenæ filius / Euandrū eius loci regem / adijt. At Euander ipse habitū: formāq; uiri aliquantū ampliorē: augustiorēq; humana intuēs: rogitat / qui uir esset. Vbi nomē: patremq;, ac patriā accepit, Ioue nate Hercules salue (inquit). Te mihi mater ueridica interpres Deum / aucturū cœlestiū numerū cecinit, tibiq; aram hic dicatū iri: quā opulētissima olim in terris gens / maximā uocet, tuoq; ritu colat. Dextra Hercules data accipere se omen: impleturumq; fata. Ara cōdita, atq; dicata / ait. Ibi tū primū boue eximia capta de grege / sacrū adhibitis ad ministeriū, dapemq; potitijs: ac Pinarijs, quæ tū familiæ maxime inclytæ ea loca incolebant. Author lib. primo Titus Liuius. Plura Diony. lib. primo. Dio. Siculus lib. quito, Fenestella titulo secūdo. Virgilius. 8. Aeneid. Vix ea dicta. &c. Ouidius primo Fastorum.

Ipsa mone, quę nomen habes a
carmine dictum. &c.

ESt autē cōseptum munitus locus quispiā, ubi Potitij Herculi sacrificare cōsueuerant. Lege. L. Fenestel. eo tit. quē modo citauimus. b ¶ Boario foro.) Propertius Elegiarū lib. 4. sensit Boariū forū a bubus Herculis fuisse cognominatū. Inqt em.

Aruaq; mugitu sancite Boaria longo,
Nobile erit Romę pascua uestra forum.

Varro, & eum secuti / scribit ideo sic dictū, quod in eo boues uendi consueuerint. In eo pterea tauri Aeneum simulacrū fuisse refert Tacitus: ab eoq; Romulū designādi oppidi sulcū cœpisse ducere. Constans opinio est id forum a boue fuisse sortitum nomen. Ouidius primo Fastorum.

Constituitq; sibi, quæ maxima dicitur, aram,
Hic ubi pars urbis de boue nomen habet.

c ¶ Muscarū deū.) Vetusti quidā codices habēt. nō muscarꝝ: sed Myagrū deum. Plynius ca. 28. lib. decimi / Muscarꝝ deum Achorē noiat. Inuocāt (inqt) Cyrenaici Achorē deum muscarꝝ / multitudine pestilentiā afferēte / quæ ptinus intereunt, q̄ litatū est illi deo. Idem Plynius ca. 29. decimi / Romæ (inquit) ædem Herculis in foro Boario neq; muscæ: neq; canes intrant. Nec ulla auis in Pōto in isula / in qua sepultus est Achilles / infestat sacrā ei ædem. Idem de hac Achillis æde scribit Solinus cap. 29. infra. Causam huius referemus cap. 40. infra, ubi de Basilisco agitur. d ¶ Aedē etiā quæ Saturni ærariū ferť.) In tēplis deorꝝ pecunias seruari cōsueuisse, author est Plautus in Aulularia Tertul. c. 11. Apolog. dicit id factū fuisse q̄m ab ipso primū tabula, & imagine signatus est numus. Aerariū sane (inquit Festus) populus Romanus in æde Saturni habuit. Meminit Iustinus lib. 43. Plura de hac æde scribit Macrobius lōge post principiū primi Saturnaliū / quē adeas si uis, q̄m nos in nostris Annotatiōibus breuitati studere plerūq; solemus. Quā aūt ob rem Saturni ædem, pecuniæ publicæ sacrarium esse uoluerūt, multiplicē causam assignat Plutarch. proble: quadragesimo primo. Romanū ærarium in Saturni æde describit Lucanus tertio Pharsaliæ.

Pugnaxq; Metellus.
Vt uidet ingenti Saturnia templa reuelli
Mole: rapit gressus. &c.

Scribit Ply. ca. tertio. 33. Caium Cęsarē primo introitu urbis in ciuili bello suo / ex ærario Romano ptulisse laterū aureorꝝ. xxvi. milia numero, pondo. ccc. Nec fuit (inquit) alijs tpibus respub. locupletior. e ¶ Idem & montē Cap. Saturniū noiauerunt.) Scribit Dionysius Halicar. primo Antiquitatū Romanarꝝ lib. paucis annis post Arcades / aliam classem Gręcā in Italiā aduenisse ducente eā Hercule / qui Hispaniā usq; ad occasum totā subegerat. Ex his eni (inquit) quidā missionē pcantes ab Hercule / circū hæc loca / pmanserūt. Inuentoq; colle cōmodo, in eo ædificant / distante stadijs ferme tribus a palatio / qui nūc quidem Capitolinus diciť / ea uero tēpestate Saturnius. Grece aūt κρόνιοσ. Ex his aūt relictis plures erāt Pelopōneses: Pheneatæ, Epij: qui ex Elide, q̄bus nullū

ſtea Pandana uocata eſt. Pars [a] autem infima Capitolini montis habitaculum Carmentis fuit, ubi Carmentis, nunc fanũ eſt, a qua Carmentali portæ nomen datum eſt. Palatium [b] uero nemo dubitauerit, quin Arcades habeat authores: a quib⁹ primũ Pallanteum oppidũ conditum: quod aliquãdiu Aborigines [c] habitarunt, ſed propter in- a b

erat amplius deſyderiũ reditus ad ꝓprios lares, euerſa eis patria in bello aduerſus Herculem. Euſenus aũt uetus poeta, & alij quidã fabularꝝ Italicarꝝ ſcriptores/ a Pyſatis ipſis putant eſſe impoſitum huic loco nomẽ/ ob ſimilitudinẽ Saturni ſui: atq; arã Saturno Epios ſimul cũ Hercule collocaſſe, quæ nũc etiã manet iuxta radicẽ collis ſecundũ uiam/ qua ex foro in Capitoliũ aſcendit̃. DIOny. aũt ipſe exiſtimat etiã ante aduentum Herculis in Italiam/ hunc locũ fuiſſe Saturno ſacrũ. Dictumq; Saturniũ ab regionis incolis. Oĩſq; ait ora/ q̃ nũc Italia dicit̃, dicata erat huic deo, atq; Saturnia ab incolẽtibus uocabat̃/ ſicut inueniri poteſt & ex Sibyllinis uerbis q̃buſdam: & ex alijs deoꝝ oraculis. Templa aũt multis in locis eius regionis/ conſtructa ſunt huic deo: atq; urbes eodẽ nõie, quo tota regio appellatę. Locaq; multa ſub cuiuſdã dei cognomine, & maxime ſcopuli/ & excelſa. Varro lib. quarto de lingua Latina/ de mõtibus urbis Romæ loquens. E quibus (inquit) Capitoliũ dictum/ q; hic quom fundamenta foderent̃ ædis Iouis/ caput hominis inuentũ dicit̃. Hic mons ante Tarpeius dictus a Virgine Veſtali Tarpeia/ quæ ibi a Sabinis necata armis/ & ſepulta. Eius nominis monumentũ relictũ/ qđ etiã nunc eius rupes Tarpeiũ appellat̃ ſaxũ. Hunc antea montẽ Saturniũ appellatũ prodiderũt. Et ab eo late Saturniã terrã/ ut etiã Ennius appellat/ antiquũ oppidũ ĩ hac fuiſſe Saturnia ſcribit. Eius ueſtigia etiã nũc manent tria/ q; Saturni fanum in faucibus, q; Saturnia porta/ quã Iunius ſcribit ibi/ quã nunc uocãt Pandanã, q; poſt ædẽ Saturni in ædificioꝝ legibus parietes poſtici muri ſunt ſcripti, hæc ille. Feſtus Põpeius Pandana (inquit) porta dicta eſt Romæ/ q; ſemper pateret. a ℂ Pars aũt infima Capitolini montis.) Annis ſexaginta ante res Troianas claſſis Græca/ ad ea loca Italiæ ubi nũc Roma eſt/ appuliſſe dicit̃, ex Pallantio urbe Arcadiæ exurgẽs: duceq; ꝓfectionis Euandro, Mercurij filio credito, & Nymphæ cuiuſdã Arcadiæ incolæ/ quã Gręci Themin eſſe dicũt: deiq; patientẽ, ſiue fatidicã demonſtrãt. Qui uero Romanas cõſcripſerunt origines/ lingua eã patria Carmentẽ nominãt. Eſſe aũt Nymphæ ipſi nomẽ ſermone Gręco Thiſpiados. ὠδὰς em̃ Romani dicũt carmina. Hãc aũt fœminã dicunt diuino ſpiritu detentam/ quæ uentura eſſent, populo ſolitam eſſe carmine prędicere. Author Dionyſius in primo. Plura de hac re ſcribit Naſo primo Faſtorum/ ibi.

Proxima proſpiciet Tithono Aurora relicto.

Carmẽtalis porta fuit ex tribus una/ quas Romulus in urbis Romæ cõſtructionę/ ſtatuiſſe dicit̃, a Carmẽta primum denominata, poſtea aũt Scelerata dicta eſt, quod per eam ſex & trecẽti Fabij cum clientiũ milibus quinq;, egreſſi aduerſus Hetruſcos ad amnẽ Cremerã oẽs ſunt interfecti, author Feſtus. Scribit Diony. in primo/ Carmentę exędificatã aram ſub Capitolio iuxta portam Carmentalẽ. Hãc aram Solinus fanum nominat. b ℂ Palatium autẽ nemo dubitat quin Arcades habeat authores.) Hanc hiſtoriã ſic explicat Diony. 2. Antiquitatum lib. Arcades (inquit) ex urbe Palãtio exeuntes duce ꝓfectionis Euandro/ Mercurij/ & Nymphę Themidis filio/ in uno ex ſeptem collibus/ ſedes ponunt, qui in medio ferme eſt Romæ. Palantiũ uocãtes eum locum a patria ſua in Arcadia. Nõ multum poſt aũt Hercule in Italiam delato cum exercitũ ex Erythia domũ deportaret/ pars quędã relicta uirium eius Gręca/ ꝓxime Palatina ędificat ad collẽ alterũ/ qui nunc Romæ habitat̃/ tũc Saturniũ ab incolis/ nunc a Romanis Capitolinũ appellatũ. Hoꝝ autẽ pars maior Epij erant ex urbe Elide ꝓfugi euerſa eis ab Hercule patria. Idem Diony. lib. primo. Eo tẽpore (inquit) quo Arcades duce Euandro in Italiã nauigarũt. Aboriginũ rex Faunus erat ꝓnepos (ut aiũt) Martis. Hic inquã Faunus multa cum charitate ſuſcipiẽs Arcades/ qui pauci erant/ dat eis agri ꝓprij tantã/ quantã cupiũt portionẽ. Arcades uero ſicut Carmẽta eis aperuit/ collem eligũt/ haud multum diſtantẽ a Tyberi/ qui nunc ferme in medio eſt urbis Romæ. Ibiq; uicum extruũt paruũ/ turmæ erratili duarꝝ nauium, quibus auecti erant a Græcia ſatis futurũ. Caſtello nomẽ imponũt Palantiũ a Metropoli eoꝝ in Arcadia. Nunc autẽ Palatium a Romanis dicit̃ confundente tẽpore certitudinẽ. c ℂ Aborigines habitarũt.) Aborigines appellati ſunt/ q; errãtes cõuenerint in agrum/ qui nunc eſt populi Romani. Fuit em̃ gens antiquiſſima Italiæ. Athenis quoſdã ꝓfectos Sycionẽ, Theſpiaſq;/ ex quibus porro ciuitatibus ob inopiã domiciliorꝝ cõpluris ꝓfectos in extremas regiões delatos in Italiam, eoſq; multo errore nominatos Aborigenes, Author Feſtus Pomp. Fuit aũt hoꝝ rex primus Saturnus: poſt quẽ tertio loco regnauit Faunus/ ſub quo Euander ab Arcadię urbe Palantęo/ in Italiã cum mediocri turba populariũ uenit. Author Iuſtinus lib. 43. Obtinẽtibus autẽ regionẽ Aboriginibus/ primi eius cohabitatores fiunt Pelaſgi: errabundi: ꝓfugiq; ex ea/ quę tũc Aemonia dicebat̃/ nunc Theſſalia/

in qua

in qua tempus quoddã habitarũt. Poſt Pelaſgos aũt Arcades, ex urbe Pallantio exeũtes, duce ꝓfectionis Euandro. Hæc ex Diony. in principio. z. Diodorus Siculus in. 5. dicit eo tempore, quo Hercules ad eũ locũ uenit, ubi nũc Roma eſt, Aborigines tenuiſse, quod nũc Palatiũ appellãt, urbẽ penitus paruulam incolẽtes. Exiſtimat Diony. lib. 1. Aborigines dictos ἀπὸ τοῦ ὄρεος, i. a monte, qđ montes ipſi incoluerint. ADdit Ply. ca. 5. tertij. Colonis in ea regiõe ſæpe mutatis, tenuere (inquit) alij alijs tẽporib9 Aborigies: Pelaſgi: Arcades &c.

a cõmodũ uicinæ [a] paludis, quã præterfluẽs Tyberis fecerat, ꝓfecti Reate [b] poſtmodũ reliquerũt. Sunt [c] qui uelint a Balatibus ouiũ mutata litera, uel a Pale paſtorali Dea, aut (ut Silenus probat) a [d] Palanto Hyperborei filia, quã Hercules ibi cõ-
b preſsiſſe uiſus eſt, nomẽ mõti adoptatũ. SEd qq̃ iſta ſic cõgruant, palã eſt proſpero [e] illi augurio deberi gloriã Romani nominis, maxĩe cũ anno-
c rũ ratio faciat cardinẽ ueritati. Nam ut affirmat Varro author diligẽtiſsimus, Romam condidit Romulus Marte genitus, & Rhea Syluia, uel ut nõnulli, [f] Marte, & Ilia. Dictaq; eſt primũ [g] Roma Quadrata, ꝙ ad Aequilibriũ foret poſita. Ea

a ℭ Vicinæ paludis.) Videt̃ itelligere paludẽ Capreæ, de q̃ parũ infra. FAbius Pictor li. 1. de origine urbis Romæ. Paludes plures (iquit) eo paſsim Tyberina inundatio efficiebat, q̃ hãc areã nõ ſatis idoneã habitationi reddebãt ante, q̃ factis Vertũno ſacrificijs, in alueum ſuum, Tyberis uerteretur. b ℭ Reate profecti.) Lege hiſtoriam apud. M. Varro. 4. de ligua Latina libro. c ℭ Sũt qui uelint a balatibus ouiũ.) Palatiũ id eſt, mons Romæ appellatus eſt, ꝙ ibi pecus paſcens balare cõſueuerit. Vel ꝙ palare, id eſt, errare ibi pecudes ſolerent. Author Feſtus, Varro. 4. de lingua Latina libro. Eundẽ hunc locũ (inquit) a pecore dictũ putãt quidã. Itaq; Næuius Balantiũ appellat. Hãc opinionẽ reprobat Seruius 8. Aeneid. ſuper illud. Arcades his oris. d ℭ A Palanto Hyper.) Hoc idẽ recenſet Feſtus Pom. Alij (inquit) Palatiũ dictũ putãt, ꝙ Hyperborei filia Palanto habitauerit, q̃ ex Hercule Latinũ peperit. Alij eunde, ꝙ Palas ibi ſepultus ſit, æſtimãt appellari. Hæc Feſtus. Varro, & Seruius dicũt nomẽ accepiſse a filia Euandri Palantia, ab Hercule uiciata, & poſtea illic ſepulta. Vel certe a Palante eius filio illic ſepulto. Virgilius autẽ nomẽ accepiſse ſcribit, a Palante auo Euandri. Arcades his oris &c. CAuſam diuerſitatis huius, aſsignat Seruius circa finẽ. 7. Aenei. ſuper illud. Nec Præneſtinæ. Seruius ſexto Aenei. ſup illud. Hi tibi Nomentũ. Dicit poſsibile eſse Romã ante Romulũ fuiſse conſtructam, ſed ab eo tandem auctã, quod de multis alijs urbibus factũ dicit. e ℭ Proſpero illi augurio.) Quinq; genera ſignoꝝ obſeruãt Augures, ex cœlo, ex auibus, ex tripudijs, ex quadrupedibus, ex diris, Author Feſtus Pom. lib. 15. IN conſtituẽda urbe Roma, inter Romulũ, & Remũ fratres (ut. 4. Faſto. ſcribit Naſo.

Conuenit, ambiguũ eſt nomina ponat uter,
Nil opus eſt (dixit) certamine Romulus ullo,
Magna fides auium eſt, experiamur aues.
Res placet, alter init nemoroſi ſaxa Palati,
Alter Auentini mane cacumen adit.
Sex Remus hic uolucres, bis ſex uidet ordine frater,
Statur, & arbitrium Romulus urbis habet.

Huius Proſperi augurij, extãt apud. M. Tul. z. de Diuinatiõe, Ennij uerſus plures, quos caſtigatius reperies apud Crinitũ ca. 9. decimi, de Honeſta diſciplina. Plura ſcribũt Liuius, & Dionyſius in primo. Plutar. in uita Romuli. Aliqua de hac ipſa re aſcripſimus in principio Annotationum Lucij Flori.

f ℭ Vel ut nõnulli Marte, & Ilia.) Rhea Veſtalis a Syluio rege, Syluia: ab Ilo Troiano, uel Ilio urbe unde originẽ duxit, Ilia dicta eſt. Nõ eſt igitur alia Syluia, & Ilia, ſed eiuſdẽ denoĩatio alia. Lege Oden z. primi Horatij, & Diony. Romanarũ antiquitatũ lib. primo. g ℭ Roma quadrata.) Locus (ut inquit Plutar. in Romulo) ubi primũ Roma fuit condita, Quadrata dicebat̃. Caius Sempronius cap. 6. de urbis Romæ origine, Romulus (inquit) ſolũ ex oppido Roma, in Palatino colle, quadratã, & regiã reddidit, cuius quatuor portiones erãt. Idẽ aſserit Diony. in fine primi. Fuit in decima regione urbis locus, qui Roma Quadrata dicebatur, Author. P. Victor. Cato etiã in Originib9 huius meminit, Romulus (inquit) cũ Palatio in quo Quadratã Romã condidit, etiã Exquilinũ tenuit &c. Solin9 autẽ aſſignat cauſam, cur Quadrata Roma dicta fuerit, qđ ad æquilibriũ (inquit) foret poſita. Id aũt ſignificat Romã ipſam ad æqualẽ regulã, in quadratã ſpeciẽ, fuiſse conſtructam, idq; poſtulare uidet̃ (ut ait Verrius) loci, ac mœniũ ratio. Plutar. præterea ῥώμην τετράγωνον uocatam dicit. IN ædificijs rurſus

incipit a sylua, quæ est in area Appollinis, & ad a
supercilium scalarum Caci, habet terminum, ubi
tuguriū fuit Faustuli, ibi [a] Romulus mansitauit,
qui auspicato fundamenta muroꝝ iecit, [b] duode
uigīti natus annos. [c] xi. Calend. Maias, hora post b
secundam ante tertiā, sicut Lucius [d] Tarutius ꝓ
didit, mathematicoꝝ nobilissimus, Ioue in pisci
bus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in scor
pione, Sole in tauro, Luna in libra cōstitutis. Et
obseruatum deinceps, ne [e] qua hostia Parilibus c
cæderetur, ut dies iste a sanguine purus esset. Cu
ius significationem de partu Iliæ tractam uolūt.
IDEM Romulus [f] regnauit annos. vij. &. xxx.

cęteris id ad Aequilibriū factum dicunt, qđ æqua ratione, perfectum, absolutūq; est. De Roma Quadrata, is Ennianus uersiculus circumfertur. Et quis tum curat/Romæ regnare Quadratæ? Plutarchus in Romulo tradit Romæ ab initio haud mille domos plures fuisse. Cornelius Nepos, & Plynius capite.xi. uoluminis sextidecimi, scribunt Scandulis contectā fuisse Romam usq; ad bellum Pyrrhi, annis quadringentis septuaginta. a ℭ Ibi Romulus mansitauit.) Romuli casa extabat Diony. Halicar. tempore, ut ipse asserit lib. 1. Fuit autē hæc in.x. urbis regione, ut Pub. Victor etiā annotauit. b ℭ Duodeuiginti natus annos.) Idē scribit Dionysius lib. 1. PRo gestis Romuli, lege eos authores, qui in principio annotationū Flori citati sunt. c ℭ Vndecimo calendas Maias.) Hæc omnia sumpta sunt ex fine Caij Sempronij de origine urbis Romæ. d ℭ Lutius Tarutius prodidit.) Qua ratione. L. Tarutiꝰ reperit Vrbis Romę natalē diē, pluribus uerbis ostendit Plutarchus in Romulo. Quā imaginationē deridet. M. Tullius. 2. de Diuinatione libro. Fuit hic Tarutius, uel ut eū uocat Plutarchus, Taruntius, familiaris Varronis, ac. M. Tullij. ERror ingens. C. Sempronio ascribit̄, & Solino, tāq̄ crediderint ipsi, Sole ī Tauro, Luna in libra, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in Scorpione, fuisse Romā conditā. Verū nec Sempronius, nec Solinus id asserūt, sed fuisse hanc. L. Tarutij opinionē ꝓdūt. Huc accedit, qđ uterq; coꝝ refert nō cōuenire inter authores, qua Olymdiade a Romulo fuerit Roma condita. Multo ergo minus de anno, mēse, die, uel hora cōueniet inter eosdē. Inter cætera, quæ de hac Tarutij sentētia Plutar. refert hæc subdit. Verū hæc (inqt) atq; alia hmōdi sꝑflua magis, & aliena poterūt fortasse uideri, q̄ qđ fabulę cōmento lectoribꝰ molestę sint. Refert ergo plurimū dicere in eū errorē hos incidisse, & hūc ipsum errorē, a. L. Tarutio assertū/referre. PLures sunt/inter quos est Plutar. ipse/qui dicūt Romā cōditā. 12. calendas Maias, non. xi. quam diuersitatem lege quarto Fastoꝝ Ouidij. Nox abijt, oriturq;. &c̄. Vbi de Palilibus festis multa reperies. Item apud. M. Varronē, & Festum Pompeiū habetur, qualia festa, & unde dicta Palilia fuerint. Solinus aūt existimat Palilia a partu Iliæ dicta esse, q̄si partus Ilię. e ℭ Ne qua hostia cederetur.) Idē scribunt Plutar. in Romulo. Euseb. lib. temp. Censorinus ca. 1. de die natali, recenset Varronis uerba. Id moris (inquit) institutiq; maiores nostri tenuerunt, ut cū die natali munus annale, Genio soluerent, manū a cęde, ac sanguine abstinerēt, ne die, qua ipsi lucē accepissent, alijs demerent: Deniq; Delij, ad Apollinis genitoris arā (ut Timęus author est) nemo hostiā cędit. Inter Indos sunt, qui uictimā nō iugulāt, sed pręcluso spiritu necāt, ne quid mancū deo offerat̄, sed integrum. Author Strabo li. 15. Plura scribit Naso circa finē quarti Fast. Porphyrius in eo libro/quem aduersus edētes carnes conscripsit/refert ueteres, nō sanguinem, aut nidorem dijs obtulisse, sed fruges terræ, quas etiam ipsas, quasi deos adorabant. Multo autē postea iniquitate hominū fœdissimus sanguis, atq; hostiarū mos introductus est crudelitatis plenus occisis animalibus, & eoꝝ sanguine aris deorū imbutis. Apud Ouid. 15. Meta. prima putatur

Hostia sus meruisse mori, quia semina pando
Eruerit rostro, spemq; interceperit anni &c.

Et primo Fastorum.

Prima Ceres auidæ gauisa est sanguine porcæ.
Vlta suas merita cæde nocentis opes. &c̄.

Scribit Plynius ca. 56. septimi naturalis historiæ, Hyperbiū Martis filiū primū animal occidisse. Prometheū bouē. f ℭ Idē Romulus.) Gesta Romuli, & quot annos regnauerit, habent̄ late ex his autho. quos in principio Florianarū annotationū citauimus. Quo loco etiā de Feretrio Ioue meminimus. EX diuersis euentibus factū est ut uaria cognomina Iupiter sortitus fuerit. Dictus enim est, prædator, stator, pugnax, feretrius, ultor, pistor, inuictus/optimus, Maximus/Tonans. &c̄. DE opimis spolijs, lege præter alios/eos authores, quos capite quarto secundi Lucij Flori alias citauimus. DE ritu triumphandi, ac triumphi forma, plurima in nostris Collectaneis in poetas ex uarijs congessimus authoribus.

a ℭ Capreæ paludē.) Huius historiæ authores sunt, Liuius, Dionysius, Plutar. cęteri. Ouid. 2. fasto.

Est locus antiqui capreæ dixere paludem,
Forte tuis illic Romule iura dabas. &c.

DE morte Romuli discrepant plurimum authores. Cicero primo Tuscula. q. Hora. ode tertia tertij, Lampridius in uita Cōmodi. Apud Florum authores huius alios recitauimus. b ℭ In arce.) Id sic explicat Dionysius in secundo, Romulus (in-

a De Ceninensibus egit primum triumphū, & Acroni regi eorū detraxit spolia, quę Ioui Feretrio primus suspēdit, & opima dixit. Rursum de Antennatibus triumphauit. De Veientibus postremo. Apud Capreæ[a] paludē apparere desijt Quī-
b tilibus nonis. Cęteri reges, quibus locis habitauerint, dicemus. Tatius[b] in arce, ubi nunc[c] ędes est Iunonis monetæ, qui anno quinto, q̄ ingressus
c urbem fuerat, a[d] Laurentibus interemptus[e] vij. & uicesima Olympiade hominē exuit. Numa[f] in

quit) & Tatius urbē statim maiorem effecerūt, duos ei colles alios adijcientes, Quirinum & Cœlium, separantesq; habitationē alter ab altero in ꝓprijs locis utriq; uitam agebant. Romulus quidē Palatiū occupās, & montē Cęliū propinquum, Tatius uero Capitoliū, quod ab initio cęperat. c ℭ Aedes Iunonis monetæ.) Nō multum post exactos reges, ingentē terręmotū Romæ accidisse dicūt, quo tempore, uocē in arce, ex æde Iunonis auditā ferunt, qua uoce Iunonē Romanos monuisse, ut ei plena fieret ꝓcuratio. Hinc a monēdo Iuno Moneta appellata est, author Marcus Cicero de Diuinatione lib. 1. Ouid. sexto Fasto. dicit Iunoni Monetæ ædem in arce a Camillo factam Calendis Iunijs.

Arce quoq; in summa Iunoni templa monetæ
Ex uoto, memorant, facta Camille tuo.
Ante domus Manli.

Et idem primo eiusdem operis libro inquit,

Candida te niueo posuit lux proxima templo,
Qua fert sublimes alta Moneta gradus.
Fuluius antiqui populi. &c.

Alterā ab hac Iunonis Monetę ædem in Auētino monte fuisse cōstat, in qua eius deæ simulachrū ex Veijs dirutis Romā allatum, locatū est, authores Liuius li. quinto. Valerius tit. ultimo lib. primi. Lactātius cap. 8. lib. secūdi. Fuit hæc ędes in 13. urbis Romæ regione, ut P. Victor etiā annotauit. d ℭ Laurētibus interemptus.) Ob Sabinarū raptū a Romulo, bellum atrox inter Romanos, & Sabinos exortū est, Post tamē utriusq; populi cędem plurimā, Sabinis, ob quas in bellū itum est, interuenientibus, fœdus inter utrosq; initum est. Et (ut ait in primo Liuius) nec pacem modo, sed ciuitatē unā ex duabus faciunt. Regnū consociant, Imperiū omne conferūt Romā. Ita geminata urbe, ut Sabinis tñ aliquid daretur, Quirites a Curibus appellati sunt. Id eleganter canit Ouid. sexto Fastorum libro.

Hæc ubi narrauit Tatium, fortemq; Quirinum
Binaq; cum populis regna coisse suis.
Et Lare cōmuni soceros, generosq; receptos,
His nomen iunctis Iunius (inquit) habet.

Tatij a Laurentibus interitum, paucis idem Liuius sic explicat. Post aliquot (inquit annos, ꝓpinqui regis Tatij, legatos Laurentiū, pulsant. Cumq; Laurentes iure gentiū agerent, apud Tatiū, gratia suorū, & preces plus poterant. Igitur illorum pœnā in se uertit. Nam Lauinij, cū ad solenne sacrificium eo uenisset, concursu facto, interficitur. Eam rem minus ægre, q̄ dignū erat, tulisse Romulū ferunt, seu ob inuidam societatem regni, seu quia haud iniuria cæsum credebat &c. Idem Dionysius in secundo. e ℭ Septima & uicesima Olympiade hominem exuit.) Videtur legendū tertiadecima Olympiade. nō. vij. & uicesima. Bellum enim Sabinorū cum Romanis duce Tatio ex computatione Eusebij, circa annnum uicesimūprimum regni cœptum est Romuli. Durauit autem, authore Dionysio, annis tribus. Cum Romulo uero Tatius annos quinq; tenuit principatum. Fiunt igitur anni octo & uiginti, id est, Olympiades septem, quibus si addideris sex Olympiades, quæ urbem conditam præcesserunt, erunt Olympiades tantum tredecim. Præterea anno tertio sextedecimę Olympiadis Numa Pompilius a Romanis in regnum uocatus est, ut in secūdo annotat Dionysius. Rursus annus, quo Tullus Hostilius imperium suscepit secundus, erat septimæ & uicesimæ Olympiadis, author in principio tertij Dionysius. f ℭ Numa in monte primum Quirinali, deinde propter ædem Vestæ. &c.) In annotationibus nostris in Lucium Florum, compendio retulimus, quæ ad Numæ regis gesta facere uisa sunt. INter cæteras Numæ laudes sic maxime sibi grauitas ascribitur, & constantia, ut in prouerbium abierit uulgatissimum,

colle primū Quirinali, deinde ꝓpter ædem Ve- a
stæ in regia, quæ adhuc ita appellatur, qui regna-
uit annis tribus & quadraginta, sepultus sub Iani-
culo. Tullus [a] Hostilius in Velia, ubi postea De-
um Penatum ædes facta est, qui regnauit annos b
duos & triginta, obijt Olympiade quinta & tri-
gesima. [b] Ancus Martius in summa [c] sacra uia,
ubi [d] ædes Larium est, qui regnauit annos qua-
tuor & uiginti. Obijt Olympiade prima &. xl. c

Numa grauior. DE loco ubi regiam habuerit, scribit Ouid. 6. Fastorum.

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,
Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Et prima tertij Tristium.

Hic locus est Vestæ, qui Pallada seruat, & ignem:
Hic fuit antiqui regia parua Numæ.

Idem scribit secunda primi Carminum. Flaccus Horatius. QVod sepultus fuerit sub Ianiculo, in fine secundi asserit Diony. Moriente (inqt) Numa, luctus fuit in urbe maximus, funusq; ei duxit ciuitas nobilissimū. Iacet aūt in Ianiculo, trans Tyberim, Fuit autem sepulchrū Numæ in quartadecia regiōe urbis Romæ, ut scribit P. Victor. a Tullus Hostilius.) Tullus Hostilius tertius Romanoꝝ rex, patrem habuit Tullū Hostiliū insignē Medulliæ urbis ciuem. Vir hic generosus, ac opibus potens, cū cæteris, post fœdus cū Sabinis, Romā petens, uxorē ex Sabinoꝝ genere, Seruilij cuiusdā filiā duxit uxorē. Hāc eā fuisse scribunt, quæ Sabinis a Romulo raptis suasisse credit̄, ut ꝓ uiris ad patres omnino legatio mitteretur. Sicq; ducum reconsiliationis pręcipua fuisse causa, uisa est. Ex his igitur parētibus Tullus Hostilius natus, cum esset promptus, & alacer, rex a Romanis, post Numæ regis obitū/creatus est, eo anno, quo Eurubates Olympico certamine/uictor fuit, qui secundus septimæ & uicesimæ Olympiadis annus erat. Ab hoc rege (authore Liuio) Cœlius additur urbi mons, & quo frequētius habitaretur, eandē sedem regiam ipse capit, ibiq; habitauit. Principes Albanorum patres, ut ea quoq; pars reipublicæ cresceret, legit Iulios, Seruilios, Quintios, Geganios, Curiatios, Chlœlios. Templumq; ordini aucto, curiam fecit, quæ Hostilia usq; ad patrum ætatem/appellata est. Fuit hæc (ut Publius Victor annotat) in secunda urbis Romæ regione, quæ Cœlimontiū dicta est. L. Vetius Piso/ primo annaliū author est, Tullū Hostilium regem, ex Numæ libris eodem quo illum sacrificio/Iouem cœlo deuocare conatum, quoniā parū rite quædā fecisset/fulmine ictum. Ex Plynio hęc postrema, secundo, &. 28. uoluminibus sumpta sunt. Solinus asserit Tullū Hostilium in Velia habitasse. Fortassis duabus tm̄ literis immutatis/pro Velia/Celio scriptū erat. Vel intelligas Tullū Hostiliū in Velia habitasse prius, q̄ Cœlij montis regiā ipse cœperit, ibiq; habitauerit. Ascribam huic loco. M. Varronis uerba ex quarto de lingua Latina libro. Germalū (inquit) & Velias coniunxerūt, quod in hac regione Sacriportus est, & in ea sic scriptū. Germalense Quinticepsos apud ædem Romuli, & Velienses Sexticepsos in Velia apud ædem deum Penatium. Germalū a Germanis Romulo, & Remo, quod ad ficum Ruminalem/ & hi ibi inuenti, quo aqua hyberna Tyberis eos detulerat in alueolo expositos. Veliæ unde essent, plures accepi causas, in quis/qđ ibi pastores Palatini, ex quibus ante tonsuram inuentam, uellere lanam sint soliti, ex quo uellera dicunt̄. Hęc ibi. Fuit aūt Velia (ut Pub. Victor ait) in decima urbis regione. b ℭ Ancus Martius.) Ancus Martius Numæ Pompilij, ex filia nepos, Post Tulli Hostilij regis interitū, cuius causam fuisse nō nulli suspicati sunt, rex a populo Romano creatus est. Hic inter cætera gesta egregie/Auētinū montē, atq; Ianiculū/urbi addidit, & supra mare sextodecimo ab urbe miliario Hostiam condidit ciuitatem. Latinoꝝ, qui ruptis fœderibus rebellarāt/urbē cępit. Politoriū incēdit. Tellenē illustrē Latinoꝝ urbē Romanis subiecit. Medulliā quā Latini occupauerāt, magnis pl̄ijs recuperauit. Fidenas diruit, Sabinos atq; Veientes, qui a Romanis defecerāt/superauit. Hic p̄terea pontem ligneū sine ęre & ferro, sed lignis ipsis cōpactū/Tyberi īposuit. Hūc ip̄m pontē (ut ait Diony.) hucusq; custodiūt, sacrū esse existimātes. c ℭ Sacra uia.) Scribit Diony. Halicar. secūdo antiq. Ro. li. idcirco sacrā uiā appellatā, qđ in ea inter Romulū, & Tatiū, sacrū fœdus ictū fuerit. Alias causas denoīationis huius apud Festū Pō. 17. sui opis uolumine repies. d ℭ Aedes Lariū.) Tradit Macrob. prio lib. Satur. xi. kl̄. ferias laribus dedicatas, quibus ędē bello Antiochię Aemilius Regilius pretor in campo Martio curandā uouit, de qua re sic Ouid. v. Fast.

Præstitibus Maiæ Laribus uidere Calendæ,
Aram constitui, paruaq; signa deum.

Idem sexto eiusdē operis libro.

Lucifero subeunte Lares delubra tulerunt,
Hic ubi fit docta multa corona manu.

APud maiores, ut sexto Aeneidos scribit Seruius, omnes homines in suis domibus sepeliebantur. Vnde ortum est (inquit) ut Lares colerentur in domibus. Hinc etiam umbras Lares uocamus. IN quartadecima urbis Romæ

regione(ut P. Victor tradit)uicus fuit,qui Larũ Ruraliũ,dictus est. Ancus, authore Seruio, dictus est ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος.hoc est,a cubito,quẽ incuruũ habuit. a ℭ Tarquinius Priscus.)Tarquinius Priscus,qui Lucumo antea dicebaẽ,patrẽ habuit Demaratũ Corinthiũ ex Brachiadũ familia oriundũ. Hic cũ diu mercaturã exercuisset,ingentes opes breui q̃dã tp̃e adeptus est. Cũ autem Cypselus patriã Corinthũ tyrãnide occupasset,ratus nõ tutũ fore,multa p̃ferti hoĩe₃ posidentẽ sub tyrãnide uitã agere,relicto solo patrio,sumptisq; secũ,quę ferri poterãt bonis; in Ethruriã q̃ ocyssime nauigauit. Ibi illustrem genere uxorẽ ducit,duos ex ea filios procreat,Aruntem eos,& Lucumonẽ nominans.Arunte fratre mortuo,paternoꝝ Lucumo bonorũ omniũ solus hæreditatẽ cõseqĩ.Romã nõ multũ post ꝓficiscitur.Anci regis familiaritatẽ cõsequiẽ.Ab eoq; filioꝝ tutor relinquiẽ.Et tandẽ anno fere secũdo,prię & q̃dragesimę Olymp.oblitus filioꝝ Anci regis,Romanoꝝ regno p̃ter ęquũ,& fas potitus est. Liuius,Dionysius, Florus, Plynius iunior,cæteri explicãt,q̃ cõmodus reipub.qualisq; tandẽ fuerit eius exitus.

a Tarquinius [a] Priscus ad Mugoniã [b] portam supra summã nouam [c] uiam, qui regnauit annos vij.&.xxx. Seruius [d] Tullius Aexquilijs [e] supra cliuum Olbium, [f] qui regnauit annos duos [g] & b quadraginta. Tarqnius [h] Superbus & ipse Aexquilijs supra Cliuum Pullum ad [i] Fagutalem

b ℭ Mugoniã portã.) Mugoniã urbis Romę portã a mugitu dictã uolũt,qđ per eã uenale pecus ingrederet̃.Hæc eadẽ & Trigonia,hoc est triangularis,dicta est.Existimo eã esse,quã Festus Pom. Mugioniã nominat. Mugionia (inquit)porta Romæ dicta est a Mugio quodã,qui eidẽ tuẽdæ præfuit.Quid si apud Solinũ Mugioniã etiã portã legi oporteat,nõ Mugoniã? DE portis urbis Romanæ quot fuerint, uide Ply.ca.5.lib.3. Plura Blondus in principio primi eius operis,quod Romã illustratã ĩscripsit. c ℭ Nouã uiã.) P. Victor enumerãs nouẽ & uiginti urbis Romæ uias,nõ meminit huius,supra quã habitasse Tarquiniũ Priscum Solinus affirmat.Sed nec mirum,quom nomina,sicut & res ipsę Romanæ ferme perierint. d ℭ Seruius Tul.)Tullius Seruius,Tullij regij quondã generis,& Ocrisiæ ex Corniculo latinoꝝ urbe natus est.Hic dũ a Romanis Corniculũ opugnat̃ pugnans ĩterfectus est.Ocrisia uxor p̃gnãs capiẽ. Tanaqli reginę serua dat̃.Nec dũ facta libera puerũ parit.Pueri (mirũ) arsisse caput pro cõperto est. Hinc a regina dilectus unice.Tarqnius eũ ĩstar filij educat.Filiã adulto uxorẽ spõdet.Perẽpto rege Prisco,reginę astu,q̃rto Olympiadis quiq̃gesimę anno,Romanũ regnũ adipisciẽ.Regnãs Veientes,Ethruscosq; hostes fortissime uicit.Primus Rõanoꝝ Cẽsum instituit.Lustrũ cõdidit.Classes,atq; Cẽturias ordinauit.Dilatat urbis Pomeriũ,Quirinalẽ,Viminalẽ,Exqliũ,colles urbi iũgit. Dianę i Auẽtino tẽplũ extruit.Filiã Tuliã Tarquinio Sup̃bo copulat matrimonio, a quo & p̃emptus est.Eius (proh nefas) cadauer a Tullia filia carpẽto conteriẽ.Ply.ca.ult.tricesimisexti naturalis historię, huius Tullij Seruij ortũ multo mirabiliorẽ fuisse narrat.Nõ p̃teribo(inq̃t)& unũ foci exẽplũ Romanis literis clarũ.Tarquinio Prisco regnãte,tradũt repẽte in foco cõparuisse genitale masculini sexus.Eãq;,quę sederat ibi, Tanaqlis reginę ancillã Ocrisiã captiuã cõsurrexisse grauidã.Ita Seruiũ Tulliũ natũ,qui regno successit.Inde & in regia cubãti puero caput arsisse uisum,creditũq; Laris familiaris filiũ.Ob id Cõpitalia, & ludos Laribus primũ istituisse.Tullius dictus cognomẽ sumẽs a patre.Seruius aũt a fortũa ꝓpria,qđ eũ mater seruiẽs peperisset.Author Diony.li.4. e ℭ Exquilijs.)Hũc regẽ Exquilias habitasse, Varro, & Titus Liuius,tradiderũt.Idẽ Varro.4.de lĩgua latina libro,exponit unde Exqliarũ nomẽ ortũ habeat.Alij has (inquit)scripserũt ab excubijs regis dictas.Alij ab eo qđ excultę a rege Tullio essent. Huic origini magis luci uicini &c̃.Cato in Originibus uult ab excubijs Exquilinũ dici.Romulus(inquit)Exquilinũ tenuit ab excubijs dictũ,quas illi Lucumo dedit more Thusco duodecim lictoꝝ.i. trecẽtis ad Custodiã corporis simul & dignitatis,quia Tacius nõ sine ĩuspiciõe infidę societatis erat, Fuerũt aũt Exqliæ,authore Publio Victore, in quinta urbis Romę regione. f ℭ Olbiũ.)Olbiũ & Pullũ,fuerũt, (ut quidã uolũt)duo Exquilini mõtis uertices.Sũt qui Vrbicũ nõ Olbiũ legãt.Itẽ Pulliũ,nõ Pullũ g ℭ Duos & q̃dragita.)Liuius,Diony.& Sex.Rufus,q̃tuor &.40.annos regnasse scribũt. h ℭ Tarqnius Sup̃bus.)Tarqnius,qui Sup̃bus ob corruptos mores cognoĩatus est, cũ Tulliũ regẽ socerũ suũ peremisset,anno quarto,primę & sexagesimę Olympiadis,p̃ter ius oĩe, Romano potiẽ ĩpio, p̃emptũ a se regẽ sepultura ꝓhibuit.Primores p̃res perimi iussit.Tyrãnidis suę cõscios armatos,tutelę sui corporis milites adhibuit.Sabinos bello domuit, Ethruscis urbes q̃sdã ui eripuit. Gabios miro astu parere sibi compulit.Latinas Romanis ferias indixit.Romanũ Capitoliũ extruxit. Et tandem cũ annos multos Romanis imperasset,ob Lucretiæ a filio illatũ stuprũ,ac tyrannicas in subditos plurimas insolentias,e regno,quod tyrannice occupauerat,eiectus est. i ℭ Faguntalẽ lacũ.) Videtur legendũ Fagutalẽ lucũ.Etenim fagutal locus fagis cõsitus diciẽ, Vnde & a fago dictũ uolũt,in q̃ (ut Varro, & Festus Põpeius scribũt)sacellum Iouis fuit. Vnde etiam Iouis Fagutalis,quod fagus ipsa arbor Ioui sit con-

ſecrata, Liuius, & Diony. aſſerunt Tarquiniũ Superbũ pulſum regno anno. 25. ſui regni. Alij ut Euſebius, Eutropius, Sex. Rufus dicũt anno. 35. DOcet diuus Aug. ca. 15. tertij ciui. dei, Romanos omnes reges, duobus exceptis, Numa, & Anco Martio, graues uitę exitꝰ habuiſſe. Iuue. q̃ uera eſt ſentẽtia ſa. 10.

Ad generum Cereris ſine cęde, & uulnere pauci Deſcendũt reges, & ſicca morte tyranni.

lacum, qui regnauit annos . xxv. Cincio [a] Romam duodecima Olympiade placet conditã. Pictori octaua, Nepoti, & Luctatio opiniones Eratoſthenis, & Apollodori cõprobantibus, Olympiadis. vij. anno ſecundo. Pomponio Attico, & M. Tullio, Olympiadis ſextæ, anno tertio. COllatis igitur noſtris, & Græcorum temporibus, inuenimus incipiẽte Olympiade ſeptima Romã conditã, [b] anno poſt Ilium captum. cccc. xxxiij. Quippe certamen Olympicum, quod Hercules in honorem ataui materni Pelopis ediderat, in-

a ¶ Cincio Romã duodecima olym. pla. con.) De prima urbis Romæ cõditione, nõ una eſt authorũ ſententia. Quidã ſacrarum tabularum uetuſtis titulis, aſſerunt Romã a Romulo, & Romo Aneæ filijs fuiſſe conditã. Aiunt enim poſt Aneæ Aſcanium maiorem natum, regionem omnem, quã Aeneas reliquerat, cũ fratribus diuiſiſſe. ipſumq; Aſcaniũ Albam Longam, Romum Capuam, Romulũ uero Romã condidiſſe. Hãc quom ſequẽte tẽpore defeciſſet, ab Albanis iterũ reſtitutam. Sicq; duplicem fuiſſe Romã aut[u]mant. Vnã nõ multũ poſt captam Troiam. Alteram quindecim ætatibus fere poſt primã extructam uolunt. Antiochus Syracuſanus hiſtoriarũ ſcriptor tradit fuiſſe in Italia & Romã tertiã, multo his duabus uetuſtiorẽ. Obmiſſis extremis, de ſecũda/qñ cõſtructa fuerit, plurimũ uariant authores. Timæus Siculus ſcribit eodẽ tẽpore & Romã, & Carthaginẽ fuiſſe conditas, octauo ſcilicet & triceſimo anno ante primã olympiaden. Lucius autẽ Cincius uir ſenatorij ordinis, anno. 1. octauę olympiadis. Eratoſthenes uult olympiadis ſeptimæ, anno primo. Polybius Megalopolitanus ſub ſecundũ annũ ſeptiæ olympi. Hæc ex Dionyſij ſentẽtia, antiqui. Romana. lib. 1. quo loco habenẽ abunde ea omnia, q̃ de hac re, hoc loco a Solino tradunẽ. In hoc tñ a Solino differt, qđ Diony. hanc olympiadũ cõputationẽ ex eo anno deducit. quo Roma a Gallis capta perhibeẽ, ad eũ annũ, quo primi Romæ conſules imperarũt, cuius paucis recolligens, hęc ſentẽtia eſt. Ex Cenſuarijs monumentis conſtat (inqt) anno ante urbem a Gallis captã, luſtrũ a populo Ro. factũ eſſe L. Valerio, & Tito Manlio Capitolino cõſulibus, poſt exactos reges anno. 119. Vrbs igiẽ anno. 120. Poſt exactos reges a Gallis capta fuit. Hi aũt centũ & uiginti anni, olympiades triginta cõſtãter efficiũt. Rurſus primi Romanoꝝ conſules, Iunius Brutus, & Tarquinꝰ Collatinus, eo anno creati ſunt, quo Athenis Iſagus imperabat. Is aũt octauæ & ſexageſimę olympiadis primus annus fuit. Ex annis, qbus ſeptẽ reges Romæ regnarũt, colliguntẽ anni. 244. id eſt, una & ſexaginta olympiades. A primis aũt conſulibus, ad captionẽ urbis, ſunt anni. 120. id eſt, triginta dumtaxat olympiades, q̃ proximis iunctis, Olympiades unã & nonaginta faciunt. A prima autem olympiade, ad primos Romanoꝝ conſules, ſunt octo & ſexaginta olympiades, & annus unus. Ab eo autem anno ad annum captæ urbis, triginta (ut iam eſt habitum) olympiades computanẽ. Hęc aũt ſi ſimul cõiunganẽ octo & nonaginta olympiades & annũ unũ efficiũt manifeſte. A qbus ſi nonagita & una olympiades ſubtrahanẽ, reſtabũt ſeptẽ olympiades, & annus unus, quo tẽpore cõſtat urbẽ Romam ſumpſiſſe principiũ. b ¶ Anno poſt Iliũ captũ. ccccxxxiij.) Quidã, iter quos eſt Ariſtoteles, ſcribũt Iliũ nunq̃ fuiſſe a Græcis captũ. Euſebius quoq; lib. temp. affirmat a primę olympiadis tempore, Grę cã tantum hiſtoriam creditã. Cũ (inquit) ante hoc, ut cuiq; uiſum eſt, diuerſas ſententias ꝓtulerunt. DE Hercule ꝑterea ſcripta omnia fabuloſa fere ſunt. Idẽ Euſebius tradit, a captiuitate Troiæ, uſq; ad primã Olymp. numerari annos. 405. alias. 406. Aeſchyli Atheniẽſiũ ducis anno. 2. primã olymp. actam fuiſſe. Erat aũt (inquit) Olympias Agon Gymnicus. In ea prima olympiade Chorębus Heliẽſis uictor extitit. Helij ſiquidẽ agũt quinquẽnale certamẽ, quatuor annis in medio expretis. in quibus principes annui conſtituunẽ quatuor. Ait rurſus primã olympiadẽ, Iphitũ Praxonidis, uel Hemonis filium primũ conſtituiſſe. Idẽ ſcribit Strabo octauo Coſmographiæ lib. Firmior itaq; Dionyſij, q̃ Solini, hęc urbis conditę annoꝝ numeratio eſſe uideẽ. Illam in hiſtorijs, & actis publicis, hãc uero iſcriptis dubijs & fabellis potius eſſe fundatã. Diod. Siculus dicit lib. quinto, Olympicũ certamẽ utiq; primũ ab Hercule inſtitutũ, ipſum tamẽ nõ Pelopi, ſed Ioui patri dedicaſſe. Pro Solini ſententia facit, quod ſcribit Statius ſexto Thebai. in principio, de olympici certaminis inſtitutione loquens.

Hunc pius Alcydes Pelopi certauit honorem.
Puluereumq; fera crinem deterſit oliua.

Quem locum exponẽs Lactantius, Primus (inquit)

Hercules hunc honorem, manibus Pelopis exhibuit, qui erat Herculi per Alcmenã genere cõiunctus, hoc uidelicet ordine. Pelops ex Hippodamia Lyſidicen genuit. Lyſidice, cũ Electrione Alcmenã. Hæc ex Iouis trinoctio cõcubitu, Herculẽ procreauit. Idẽ.x.Theb. ſuper illud. Mœſtus & intentus. Ex Lactãtij uerbis. Pelops auus Herculis fuiſset, nõ atauus. Docte plura de Olympicorũ inſtitutione, & ſucceſſu, ſcribit Cœlius Rhodiginus ca.38.ſeptimi Antiq.lect.libro. DE quatuor certaminũ primis generib9 quæ & qualia fuerit tradit Lactantius Placidus in principio ſexti Theb. apud Statiũ. Extat de his quatuor certaminũ generibus, elegans Archiæ poetæ Tetraſtichon. Hos uerſus Pius Bononiẽſis ſic latinos fecit.

Quattuor inſignis certamina (conficit Hellas,
Sunt duo quippe hominũ, (ſunt ſuperũq; duo.
Archemori, Iouis, & Phœbi, at (q; Palæmonis, ipſa
Pinus, oliuaſter premia, po(ma, apium.

a termiſsum Iphiclus [a] filius eius inſtaurauit poſt
excidiũ Troię anno quadringenteſimo octauo.
Ergo ab Iphiclo numeratẽ Olympias prima. Ita
ſex medijs Olympiadibus ĩteriectis, quib9 ſingu
b lis anni quaterni imputãtur, cũ ſeptima cœptan-
te/Roma condita ſit, inter exortũ urbis, & Troiã
captã, iure eſse quadringentos annos, &.xxxiij.
conſtat. Huic argumẽto id accedit, q cũ [b] Caius
c Pompeius Gallus, & Quintus Verãnius urbis
conditæ anno octingenteſimoprimo fuerunt cõ
ſules. Cõſulatui eorũ olympias.vij. & ducenteſi-
ma actis publicis annotata eſt. Quater ergo mul
d tiplicatis.vi.& ducẽtis Olympiadibus/erũt anni
octingẽti.xxiiij.quibus ſeptimę Olympiadis an-
nectendus eſt primus annus, ut in ſolidum colli-
gantur anni octingenti.xxv. Ex qua ſumma de-
e tractis uiginti annis, &.iiij. Olympiadũ retro ſex
manifeſte octingẽti & unus annus reliqui fient.
Quapropter cũ octingenteſimo primo anno ur
bis conditæ, ducenteſima Olympias cõputetur,
f par eſt Romã vij. Olympiadis anno primo credi
conditã. In qua [c] regnatum eſt annis ducẽtis.xli.
DEcẽuiri [d] creati ãno.ccc.ſecũdo. [e] Primũ puni-

a ℭ Iphiclus.) Euſe. ut iã dictum eſt, Iphitũ nominat, Plaxonidis, uel Hemonis filium. b ℭ C.Pom.& Q.Veranni us.) Horũ.conſulum meminit Cor.Tacitus li.12.a principio. Scribit etiã ſub Syllano p̄tore/lecto ſenatu, fuiſse luſtrũ conditum. Euſeb.lib temporũ. Deſcriptione (inquit) Romæ facta ſub Claudio, inuenta ſunt ciuium Romanorũ.69.centena & 144.milia. Facit ueterum annalium, Chronicarumq; carẽtia, ne hic annorũ numerus omnino certus ſit. Satis conſtat, Auguſtũ anno.709.ab urbe cõdita Romanum imperiũ iniſse. Auguſti aũt imperij anno.42.Chriſtus dominus ex uirgine natus eſt. Luſtrũ uero ſub Claudio circa annũ quinquageſimũ poſt CHRISTI natalẽ/authore Euſebio/conditum eſt. Simul igiť ſumptis annis. 709.42.50.is numerus redditur, quẽ Solini reddidit cõputatio.i. ab urbe condita ad hoc uſq; luſtrũ, anni unus & octingenti ſimul fiunt. c ℭ In qua regnatũ eſt annis.cc.xxxxi.) Ex annorũ collectiõe, quos ſeptẽ Romanis regib9 Solinus ipſe attribuit, anni nõ.241. ſed 243. potius colliguntur. Diony. Sex. Rufus, & plures alij affirmãt Romæ regnatũ annis.244. Diuerſitatis huius cauſam in Florianis annotationibus explicauimus. d ℭ Decẽuiri.) Ex hominũ inconſtantia euenit, ut plerũq; prioribus faſtiditis, gaudeãt nouitate. Hinc factum eſt, ut poſtq̃ conſules per annos octo & quinquaginta tenuiſsent imperiũ, aliũ Romani expoſcerent magiſtratũ. Exactis regib9 (inquit Pomponius de origine iuris, lege, Neceſsariũ) lege tribunitia omnes leges exoleuerũt. Iterũq; cępit populus Ro. incerto magis iure, & conſuctudine aliqua uti, q̃ per latã legẽ, idq; prope uigĩti annis paſsus eſt. Poſtea ne diutius hoc fieret, placuit publica authoritate, decẽ conſtitui uiros, per quos peterenť leges a Græcis ciuitatibus, ut ciuitas fundareť legibus, quas in tabulis eburneis ſcriptas pro Roſtris cõpoſuerũt, ut poſsent leges apertius percipi. Datũq; eſt eis ius in eo anno in ciuitate ſummũ/uti leges corrigerent, & ſi opus eſset, interpretarenť. Neq; prouocatio ab eis, ſicut a reliquis magiſtratibus fieret. Qui & ipſi animaduerterunt aliquid deeſse iſtis primis legibus. Ideoq; ſequẽti anno, alias duas eiſdem tabulas adiecerunt. Et ita ex accidenti appellatæ ſunt leges duodecim tabularum. Quarum ferendarũ authorem fuiſse ex Decemuiris Hermodorum quendã Epheſi exulantem in Italia. Hęc Pomponius. Vide ſi libet, quæ capite ultimo primi apud. L. Florũ, alias annotauimus. e ℭ Primũ Puni-

cum bellũ anno.cccc octogeſimonono. Secundũ/anno quingẽteſimo triceſimoquinto. Tertiũ ſexcenteſimoquarto. Sociale ſexcenteſimo ſexageſimoſecundo. Ad [a] Hirciũ, & Caium Panſam conſules, anni ſeptingẽti &.x. Quorũ conſulatu Cæſar [b] Auguſtus cõſul creatus eſt, octauũdecimũ annũ agẽs, qui [c] principatũ ita ingreſsus eſt, ut uigilantia illius nõ modo ſecurũ, uerũ etiã tutum imperiũ eſſet. Quod tempus ferme ſolũ repertũ eſt, quo [d] plurimum & arma ceſsauerũt, & ingenia [e] floruerũt, ſcilicet ne inerti [f] iuſticio languerent uirtutis opera bellis quieſcentibus.

cum bellũ anno. ccclxxxviiij.) Sic fere legitur in omnibus tã ſcriptis, q̃ impreſsis exẽplaribus, & quidẽ manifeſto errore. Reor hunc errorẽ accidiſse omiſsione unius tantũ.c. Cũ a Solino ſcriptũ fuerit. cccc lxxxviiij. Legendũ igitur nõ ccclxxxviiij. ſed cccclxxxviiij. Similẽ errorẽ reperies apud Plyniũ ca.3. triceſimitertij. Argentũ (inquit) ſignatũ eſt anno urbis.588. Q. Fabio cõſule, quinq; annis ante primũ bellum punicũ, cũ legi oporteat. Anno urbis.485. Diony. lib.1. bellũ primũ Punicũ cœptũ eſse dicit anno tertio, centeſimæ & uiceſimæ octauę Olympiadis. Gellius ait c.ultio. 17. noctiũ Atticarũ, poſt Romã cõditã anno.cccc. ferme & lxxxx. De initio ſecũdi, & tertij belli Punici, parũ diſcrepãt, qui de ijs hiſtoriã cõſcripſerũt. De bellis trib9 punicis, nõ pauca annotauimus apud Florũ capitibus.26.&.15. ſecũdi Epitomes libri. De bello quoq; Sociali ſcripſimus apud eũdem Florũ ca.18. lib. tertij. quo loco huius belli plurimos citauim9 authores. a ¶ Ad Hircium, & Panſam.) Cõſtat apud nobiles hiſtoricos, Octauianũ/ qui poſtea Auguſtus dictus eſt, ſeptingenteſimo nono fere urbis conditæ anno, ætatis uero ſuæ xviij. principatum iniјſse. Quo anno M. Antonius/ & Pub. Dolobella erãt cõſules, ut Florus ait. Anno deinde ſecũdo, hoc eſt, ut Suetonius ait. xx. ætatis ſuæ anno, conſulatũ iuaſit. Scribit idẽ Suetonius in Auguſto, quoſdã exiſtimaſse Hirciũ, & Panſam cõſules, Auguſti opera fuiſse occiſos. Bello Mutinẽſi (inquit) cũ Hircius in acie, Panſaq; poſt ex uulnere perijſsent, rumor increbuit, ambos Auguſti opera occiſos, ut Antonio fugato/ repub. cõſulibus orbata/ ſolus uictores exercitus &c. Tibullus.5. tertij, fatetur natũ ſe eo anno, quo Hircius, & Panſa interierunt.

Natalem primo noſtrum uidere parentes,
Cum cecidit fato conſul uterq; pari.

b ¶ Cæſar Auguſtus cõſul creatus eſt.) Videtẽ ſuperfluere conſul. Nã octauũ decimũ annũ agẽs/ principatũ/ nõ conſulatũ inijt, ut mox ante docuimus. c ¶ Qui principatũ ita ingreſsus eſt, ut uigilãtia.) L. Florus ca.3. lib. quarti, in eandẽ ſententiã. Cõgratulandũ (inquit) in tanta perturbatione eſt, q̃d potiſsimũ ad Octauiũ Cæſarem Auguſtum ſumma rerũ rediit. qui ſapiẽtia ſua, atq; ſolertia, pcuſsum undiq;, & ptutbatũ, ordinauit imperii corp9, q̃d ita haud dubie nunq̃ coire & cõſentire potuiſset, niſi unius pſidis nutu, q̃ſi ania & mẽte regeretẽ. Nõ aliena ab his ſunt, quæ lib. primo ſcribit Tacitus. Lepidi (inquiens) atq; Antonii arma, in Auguſtũ ceſsere. Qui cuncta diſcordiis ciuilibus feſsa, nomine principis ſub imperiũ accepit. Auguſtus hic terdecies iniit conſulatũ, q̃d ante eum nulli legiẽ contigiſse. Statius Sylua q̃dã li. quarti.

Ter Latio deciesq; tulit labentibus annis
Auguſtus faſces, ſed cœpit ſero mereri.

d ¶ Quo plurimũ arma ceſsarunt.) Eleganter hanc Auguſti armorũ ceſsationẽ cecinit Manilius in primo.

Sed ſatis hoc fatis fuerit, iam bella quieſcunt,
Atq; Adamantæis diſcordia uincta cathenis
Aeternos habeat frenos in carcere clauſa.
Sit pater inuictus patriæ, ſit Roma ſub illo,
Cumq; deum cœlum dederit/ non quærat in orbe.

Vnde factum eſt/ ut Auguſto imperante/ Iani portæ clauſæ fuerint. Horatius quintadecima quarti Carminum,

Ianum Quirini clauſit, & ordinem
Rectum, & uaganti frena licentiæ
Iniecit, amouitq; culpas,
Et ueteres reuocauit artes &c.

In hac/ in toto orbe/ armorũ ceſsatiõe, rex pacific9 CHRISTVS de9 & homo, ex uirgine naſci dignatus eſt. e ¶ Ingenia floruerũt.) Si unq̃ Romę bonæ artes, & igenia floruerũt, id maxime ſub Auguſto cõtigiſse cõperiet ſtudioſus lector. Eo ſiquidẽ tpe Auguſtus ipſe ingenio, & doctrina nulli cedẽs. M. Varro. M. Cicero bonarũ artiũ parens unicus. Cor. Nepos, Saluſtius, Titus Liuius lacteus, ut ait Hierony. æloquẽtiæ, Aſinius Pollio, Virg. Catul. Horati. Ouidi. Manilius,

Tibullus, Propertius, & sexcenti alii immortalitatẽ nominis cõsecuti. Poetas eius temporis recenset Naso nona quarti Tristium. f ℭ Inerti iusticia.) Existimo nõ nisi ab inerti homine inertẽ iusticiam nuncupari. Legi in uetustis quibusdã exemplaribus, nõ iusticia, sed iusticio, id est publico luctu, & calamitate, qui ex armis bellicis plerunq; accidit. Lucanus in secundo.

Ergo ubi concipiunt quantis sit cladibus urbi
Constatura fides superũ, ferale per urbem
Iusticium, latuit plæbeio tectꝰ amictu
Omnis honos.

Et idẽ lib. v.

Mœrentia tecta
Cæsar habet, uacuasq; domos, legesq; silentes,
Clausaq; iusticio tristi fora.

Est autem sensꝰ, & ordo, ne scilicet opera uirtutis, bellis quiescẽtibꝰ, lãguerẽt inerti iusticio.

DE DIVISIONE ANNI, ET diebus Intercalaribꝰ. CA. III.

a TVnc [a] ergo primũ cursus anni perspecta ratio, quæ a rerũ origine profunda caligine tegebatur. Nam [b] ante Augustum Cæsarem incerto modo annũ cõputabant, quia
b apud [c] Aegyptios quatuor mensibus terminabãt,

TVNC ERGO PRIMum.) Quoniã sine certa annoꝝ noticia, res aliæ, quæ p̃sertim ad historiã pertinent, sciri non possunt, iccirco cap. hoc tertio docet Solinus quãta fuerit apud ueteres annoꝝ inconstantia, atq; diuersitas, quoue authore ad certã rationẽ, & regulã, sit redactus annus. Annus (ut quidã scribunt) ex Græco uerbo dictus est. Nam ἔννος Grece, latine annus dicit̃. Seruius autẽ primo & quinto Aeneid. deducit nomẽ ἀπὸ τοῦ ἀνανεοῦσθαι i. ab innouãdo, qđ uidelicet assidue innouet̃, & alter fiat. Vel ut idẽ ait/annus quasi annulus/quod in se redeat. Menses em̃ in se currẽtes/annũ faciũt. Alij inquit Atteius Capito apud Macrobiũ primo Saturna. ex an. i. circũ/& nare/fluere, quasi tẽporis circũfluxus quidã. Nã (authore Macrobio) sicut lunaris annus mẽsis est, quia luna paulominus, q̃ mẽsem in zodiaci circuitiõe cõsumit, ita solis annus hoc dierũ numero colligẽdus est, quẽ peragit dũ ad id signũ se denuo uertit/ex quo digressus est. Vnde & annus uertẽs iure uocatur. Idem Seruius primo Aeneidos super illud.

Triginta magnos uoluendis mensibus orbes,

Scribit tria esse annoꝝ genera, Lunarem dierũ triginta. Solstitialẽ duodecim mensiũ. Magnũ, qui (inquit) secundũ Tulliũ, tenet duodecim milia qngentos annos &c. Apud Maronẽ Solaris annus sæpe etiã magnus uocat̃, quod intelligendũ est comparatione lunaris anni, cũ lunæ annus breuis putet̃. Plutar. secundo de placitis philosophoꝝ libro, scribit cuiuslibet Planetę esse annũ suũ. Saturni quidẽ annoꝝ ambitus uertentiũ triginta. Iouis duodecĩ Martis duoꝝ. Solis duodeni menses, totidẽ Mercurij, & Veneris. Pariles em̃ eoꝝ cursus. Lunæ dies. xxx. Hic enim perfectus mensis ab luna/ad intermenstruã. Cęterũ quidã annũ octenniũ esse existimarũt. Nõnulli annos undeuicenos, Sunt qui undesexagenos. Heraclitus ex duodeuicenis annoꝝ milibus cõstare putat. Diogenes ex tricenis quinquagenisq̃nis supra Heraclitũ, Alij ex septenis milibus tricenis septuagenis septenis. Hęc Plutar. Multa Macro. secũdo de somnio Scipionis. Annus/qui a M. Cicerõe Magnus uocat̃, ab Aristotele Maximus potius, q̃ Magnus appellat̃, quẽ solis & lunę uagãtium quinq; stellarũ orbes conficiũt, cũ ad idẽ signũ, ubi quondã simul fuerũt una referunt̃, Cuiꝰ anni hyems/sũma est Cataclysmos, quã nostri Diluuionẽ uocant, Aestas autem Ecpyrosis, quod est mundi incendiũ. Nam his alternis temporibus mũdus tũ exignescere, tũ exaquescere uideret̃. Hũc Aristarchus putauit esse annoꝝ uertentiũ duũ miliũ, ccccclxxxiiij. Aretes Dyrrachinus quinq; miliũ. 552. Herodotus/& Linus x. miliũ dccc. diẽ xiij dcccclxxxiiij. Orpheus centũ xx. Cassandrus tricies sexies centũ milliũ. Alij uero infinitũ esse, nec in se unq̃ reuerti existimauerunt, Physici aiunt, ut secundo de somnio. Macrobius refert, hũc magnũ annũ. 15. mil, annoꝝ omnino cõpleri, Huius autem anni/qui etiã Mundanus dicit̃, finis est, quom stellę omnes, omniaq; sydera, quæ ἀπλανὴς habet, a certo loco ad eundẽ locum ita remeauerint, ut ne una quidẽ cœli stella in alio loco sit, q̃ in q̊ fuit, cũ oẽs alię ex eo loco motę sunt/ad quẽ reuersę anno suo finẽ dedere. Ita ut lumina quoq; cũ erraticis quinq; in ijsdẽ locis/& partibus sint, in quibꝰ incipiẽte mũdano anno fuerũt. Ascripsi hęc ex Macrobio, & Censorino/ad Q. Cereliũ, ut intelligãt oẽs, anni illius magni, nullã haberi etiã a doctioribus certitudinẽ. b ℭ Ante Augustũ.) Suetonius/Plutarchus/Macrobius/Cẽsorinus, Itẽ cæteri scribũt primũ apđ Rõanos Cęsarẽ Dictatorẽ, annũ ad cursum solis accõmodasse, ut trecentoꝝ dierũ/& intercalario mẽse sublato unꝰ dies/q̃rto q̃q; anno intercalaret̃. Vnde Luca. in decimo.

Nec meus Eudoxi uincet̃ fastibus annus,

Augustꝰ igit̃ nõ primꝰ anni ordinẽ apud Romanos instituit, sed annũ a diuo Iulio ordinatũ, postea uero negligẽtia cõturbatũ/atq; cõfusũ/rursus ad pristinã rationẽ redegit. In cuiꝰ ordinatiõe Sextilẽ mẽsem e suo cognoĩe nũcupauit magis/q̃ septẽbrem/quo erat natus/quia hoc sibi & primus consulatꝰ/& insignes uictorię obtigissent, Sueto. tit. 31. secundi. c ℭ Apud Aegyptios.) Imitat̃ Solinus hoc lo-

apud Arcades trib⁹, apud Acarnanas sex; in Ita- a
lia apud Lauinios .xiij. quorum annus .ccclxxiiij. di
ebus ferebatur. Romani [a] in initio annũ .x. men-
sibus computabãt, a Martio auspicantes adeo, ut
eius die prima de aris Vestalibus ignẽ accende- b
rent, mutarent ueteribus uirides laureas, senat⁹,
& populus Comitia agerent, matronę seruis su-
is cœnas ponerẽt, sicut Saturnalibus domini, Illę
ut honore promptius obsequiũ prouocarent, hi c
quasi gratiã repensarent perfecti laboris, maxĩe
quia hunc mensem principẽ testãtur fuisse, & q
ab hoc quintus erat, Quintilis dictus est: deinde
numero decurrente Decẽber solennẽ circum fi- d
niebat intra [b] diem trecẽtesimũ quartum. Tunc
enim iste numerus explebat annũ, ita ut sex men
ses tricenum dierũ essent, quatuor reliqui trice-
nis & singulis explicarẽtur. Sed quoniã ratio illa e
ante Numã a lunæ cursu discrepabat, lunari cõ-
putatione annũ peræq̃rũt quinquaginta & uno
die adiectis. Vt ergo perficerent .xij. menses, de
sex mensibus superioribus/detraxerunt dies sin f
gulos, eosq; quinquagĩta istis & uni annexerũt,
factiq; lvij. diuisi sunt in duos menses, quorum al-

co. C. Plyniũ ca. 48. libri septimi. Annum enim (inquit) alij æstate unũ determinabant, & alterum hyeme. Alij quadripartitis temporibus, sicut Arcades, quorum anni trimestres fuere. Quidã lunę senio, ut Aegyptij. Itaq; apud eos aliqui & singula milia annorum uixisse produntur. Xenophon de æquocis. Annus em̃ (inquit) diuersus est. Etenim ipsi Aegyptij utunt̃ anno quãdoq; menstruo, sæpe bimenstri, nõ raro trimestri. Sæpe quadrimestri, nõnunq̃ solari, &c. Ex hac annorum diuersitate saluat Varro homines potuisse ad annos mille uiuere. Sed hoc reprobat Lactan. ca. 13. secundi. Plura Augustin⁹, capitibus. 12. 13. & 14. quintidecimi de Ciui. Dei. Itẽ Macrobi. primo Saturnali. Et ut contentus sim referendo paucarũ mõrem regionũ. Arcades annum suũ tribus mensibus explicabant. Acarnanes sex. &c̃. Et ne sim æquo longior de diuersitate annorum apud diuersos, lege Lactantiũ ubi supra. Augusti. ca. 10. 12. & ca. 12. quindecimi ciuitatis. Gelli. ca. 2. tertij. Nullus tamẽ annorum diuersitatem apd' uarios Censorino tradidit copiosius ca. 14. eius libri/quẽ de die natali ad Cereliũ scripsit.

a ℭ Romani in initio annũ decẽ mensibus.) Hanc rem Macrob. sic explicat. Non mirum (inquit) in hac uarietate Romanos quoq; oli/ authore Romulo/annũ suũ decẽ habuisse mẽsibus ordinatũ, quia annus a Martio incipiebat, & conficiebat̃ diebus ccciiij. ut sex quidem menses .i. Aprilis, Iunius, Sextilis, Septẽber, Nouember, December, tricenũ essent dierum. Quatuor uero, Martius, Maius/Quintilis/October tricenis & singulis expedirentur. IDem refert & Censorinus ca. 15. addens tunc etiã Albanis, unde Romani orti sunt/annũ decem fuisse mensium. Subdit insuper decẽ mensiũ quatuor maiores .i. q xxx. & uno diebus constãt/plenos. Cęteros sex cauos uocari. Subdit tandẽ Macrob. qđ maxime ad hunc locũ pertinet. Hęc fuit (inquit) Romuli ordinatio, qui primũ anni mensem genitori suo Marti dicauit, quẽ mensem anni primũ fuisse uel ex hoc maxime probatur, qđ ab ipso, Quintilis quintus est, & deinceps pro numero/nominabãt̃. Huius etiã die prima, ignẽ nouũ Vestę aris accendebãt/ut incipiente anno/cura denuo seruandi nouati ignis/inciperet. Eodẽ quoq; ingrediẽte mense, tã in regia, curijsq;, atq; flaminũ domibus, laureę ueteres, nouis laureis mutabantur. Eodẽ quoq; mense & publice, & priuatim ad Annã perennã sacrificatũ itur, ut annare, perannareq; cõmodo liceat. Hoc mense mercedẽ exoluebant magistris, quas cõpletus annus deberi fecit. Comitia auspicabãtur. Vectigalia locabant. Et seruis cœnas apponebãt matronę, ut domini Saturnalibus, Illę ut pricipio ãni ad pmpti⁹ obsequũ honore seruos inuitarent. Hi qa gratiã perfecti operis exoluerẽt. De Romanis annis extat caput nobile apud Censorinũ. Naso statim ab initio primi Fast. docet, cur Romulus annũ decẽ tantũ mensium instituerit.

Tempora digereret cũ cõditor urbis in anno,
Constituit menses quinq; bis esse suo,
Scilicet arma magis, q̃ sydera Romule noras,
Curaq; finitimos uincere/maior erat.
Est tamen & ratio Cęsar quę mouerit illum &c̃.

Nõ defuerunt, ut etiã Censorinus tradit, q dicerent, annũ uertentẽ .i. solarem, fuisse Romę statim ab initio uiginti duorum mensium, ut fuerunt Licinius Macer, & post eũ Fenestella. b ℭ Intra diẽ trecentesimũ quartum.) Vel Solinus a Macrobio,

a ter.xxix.alter.xxviij.cõtinebat. Sic annus habe-
re.v.atq;.l. trecentos dies cœpit. Poſtmodũ cũ
peſpicerẽt temere annũ diuiſum intra dies, quos
ſupra diximus, quãdoquidẽ appareret ſolis[a] me-
b atum non ante trecenteſimũ ſexageſimũquintũ
diem abundante inſuper quadrantis particula
Zodiacum [b] conficere decurſum, quadrantẽ il-
lum, & decem dies addiderũt, ut ad liquidũ an-
c nus diebus trecentis.lxv. conſtaret & quadran-
te, hortãte obſeruatiõe imparis nũeri, [c] quẽ Py-

ed Macrobius a Solino hæc omnia mutuatus eſt, cuius uerba ſubſcripſimus ex primo Saturn. libro. Sed ſecutus (inquit) Numa, quantũ ſub cœlo rudi, & ſæculo adhuc impolito, ſolo ingenio magiſtro/ cõphendere potuit. Vel quia Grçcorꝫ obſeruatiõe forſan inſtructus eſt, quinquaginta dies addidit, ne in trecentos liiij.dies, quibus duodecim lunç curſus cõfici credidit/ annus extenderet. Atq; his quinquaginta a ſe additis/ adiecit alios ſex retractos illis menſibus ſex, qui triginta habebãt dies.i. de ſingulis ſingulos, factosq; quinquagita & ſex dies, in duos nouos menſes pari ratione diuiſit. Ac de duobus, priorẽ Ianuariũ nũcupauit, primũq; anni eſse uoluit, quãq bicipitis dei mẽſem reſpicientẽ tranſacti anni finẽ, futuriq; principia. Ad idẽ Cenſorini ca.15. uerba ſunt. Poſtea (inqt) ſiue a Numa, ut ait Fuluius, ſiue ut Iunius a Tarquinio.xij. facti ſunt menſes, & dies ccclxv. quãuis luna duodeci ſuis mẽſibus.cccliiij. dies uidebatur explere. Sed ut dies unus abundaret, aut per imprudentiam accidit, aut quod magis credo/ ea ſuperſtitiõe, qua impar numerus plenus, & magis fauſtus habebatur. Certe ad annũ priorẽ unus & quinquaginta dies acceſſerunt. Qui quia menſes duos nõ implerent, ſex his cauis menſibus, ſunt ſinguli detracti, & ad eos additi, factiq; dies.lvij. & ex his duo menſes Ianuarius undetriginta dierũ. Februarius duodetriginta. Atq; omnes mẽſes pleni & impari dierũ numero eſse cœperunt, excepto Februario, qui ſolus cauus, & ob hoc cæteris infauſtior eſt habitus. a ℭ Solis meatũ nõ ante ccclxv. diẽ, abundante inſuper quadrante.) Ingens apud primç claſsis Aſtrologos, ab initio extitit dubitatio: quantonã temporis ſpatio, ſol.xij. zodiaci ſigna percurrẽs, unde profectus eſt, rediret: Inter Aſtrologos nõ conuenit, quãto uel ſol plus, q̃ ccclxv. dies in anno cõficiat, uel luna minus, q̃ xxx. in menſe. Philolaus annũ naturalẽ dies habere prodidit ccclxiiij. & dimidiatũ. Aphrodius ccclxv. & dierũ duorꝫ & uiginti, partẽ undeſexageſimã. Harpalus aũt ccclxv. & horas æquinoctiales.xiij. At Ennius ccclxvi. Pleriq; præterea incõprehenſibilẽ quidẽ, & inenumerabilẽ eſse exiſtimarũt, Sed pro uero, quod ꝓximũ putabãt, amplexi ſunt, dies ſcilicet ccclxv. Lege quæ eleganter ſcribit Ammianus lib. hiſtoriarũ uiceſimoſexto. Ex hoc anno ita a Iulio Cæſare ordinato (ut Cenſorinus author eſt) cæteri ad noſtrã memoriã Iuliani appellanẽ, eiq; conſurgunt, ex quarto Cæſaris Conſ. Qui etiãſi nõ optimi, ſoli tñ ad annũ naturç aptati ſunt. ANnis proximis tractari cœptũ, ut Romanũ Calendariũ, quod a uero ſolis curſu, diebus haud paucis aberrarit/ reformaret in melius. Varia ſunt ſuper ea re a Theologis/ & Aſtrologis/ diſputata. Et nos itidẽ de hac ipſa re tractatulũ ſimili ſtudio confecimus, quẽ ſummo pontifici Leoni X. deſtinauimus. ADnotandũ aũt annũ.ccclxv. dierũ cũ quadrante/ primũ ab Aegyptiis fuiſse reptũ, & ab his Platonẽ, & Eudoxũ, qui cũ Aegyptiorꝫ ſacerdotibus annos.xiii. ſunt uerſati, edoctos, ad Grçcos hunc ipſum annũ tranſtuliſse, author lib. ult. Strabo eſt. Herodotus in Euterpe conſtare ait, oĩum hominũ primos Aegyptios, annũ cõperiſse, diſtinguẽtes eũ in duodecim temporꝫ mẽſes. Idq; cõperiſſe ex aſtris, eo ſcientius (ut mihi uidetur) hoc agentes, q̃ Grçci: quod Grçci quidẽ tertio quoq; anno intercalarẽ mẽſem introducũt tẽporis gratia. Aegyptii uero tricenis diebus, quibus.xii. menſes taxant, adiiciunt huic numero quotannis/ quinos dies. Macrob. de C. Cæſare ſic Saturnali. primo refert. Poſt hoc Cæſar imitatus Aegyptios, ſolos diuinarũ rerũ omniũ cõſcios/ ad numerũ ſolis, q diebus.ccclxv. & quadrãte curſum conficit, annũ dirigere contendit. b ℭ Zodiacũ.) Author Sphçræ, & ſecũ plures exiſtimat Zodiacũ dici uel ἀπὸ τῆς ζωῆς.i.a uita, qđ uidelicet ſcđm motũ planetarum, ſub illo ſit oĩs uita in rebus inferioribus. Vel ἀπὸ τοῦ ζωδίου.i. ab aĩali, qđ ipſe quom in.xii. partes diuidaẽ ęq̃les, q̃libet pars appelleẽ ſignũ/ & nomẽ habet ſpeciale a nomine alicuius aĩalis, ꝓpter ꝓprietatẽ aliquã cõuenientẽ tã ipſi, q̃ animali. Vel ꝓpter diſpoſitionẽ ſtellarũ in illis partibus ad modũ huiuſmodi animalis. Ipſe potius Macrobio crediderim, q primo de Sõno Scipi. Duodecim (inqt) zodiaci partes ſigna appellari maluerũt, certaq; ſingulis uocabula, gratia ſignificationis adiecta ſunt. Et qa ſigna Grçco nomine ζώδια nuncupantur. Idcirco ipſum zodiacũ, quaſi ſigniferũ uocauerunt. QVO ingenio, quibuſue inſtrumentis/ fuerit ab Aegyptiis repertus zodiacus, multis uerbis recenſet idẽ Macrobius ubi ſupra. c ℭ Quẽ Pythagoras.) Paulopoſt. Numa (inquit Macrob.) in honorẽ imparis numeri, ſecretum hoc & ante Pythagorã parturiẽte natura, unũ adiecit diẽ, quẽ Ianuario dedit, ut tã in anno,

thagoras monuit præponi in omnibus oporte- a
re. Vnde propter dies impares/dijs superis Ianu
arius dicat,propter pares Februarius quasi abo-
minosus/dijs inferis deputatur. Cum itaq; hæc
definitio toto orbe placuisset, custodiendi qua- b
drantis gratia a diuersis gentibus uarie interca-
labatur,nec unq̃ tamẽ ad liquidũ fiebat tempo-
rum adæquatio. [a] Græci ergo singulis annis.xi.
dies & quadrantẽ detrahebãt, eosq; octies mul- c
tiplicatos,in annũ nouũ reseruabãt,ut contract⁹
nonagenarius numerus in menses tres per trice-
nos dies scinderet,qui anno nono restituti effici
ebant dies [b] quadringentos. xliiij. quos ἐμβολισ- d
μους uel ὑπερβάλλοντας nomiabant.Qđ cũ in initio
Romani probassent, contẽplatiõe numeri pari-
lis offensi neglectũ breui perdiderũt, trãslata in
sacerdotes intercalandi potestatẽ, qui plerumq; e
gratificantes rationibus Publicanorũ, pro libidi
ne sua subtrahebant tẽpora, uel augebant. Cum
hæc sic forent constituta, modusq; intercalandi
interdũ fieret imminutior, interdũ auctior, uel f
omnino dissimulatus præteriret, nõnunq̃ acci-

q̃ in mensibus præter unũ Februariũ,impar numerus seruaret.Quia duodecim mẽses si singuli aut pari,aut impari numero putarentur, cõsumationẽ parem facerent,unus pari numero institutus uni⁹ amputationẽ imparem fecit.&c̃.AD quæ Pythagoras impari numero uteret,docet Plynius ca.4. uicesimioctaui naturalis historiæ.Aristoteles Philosophus idipsum aperit ab exordio eius operis,quod de cœlo,& mũdo iscriptũ est.Queadmodũ em̃(inqt)aiũt Pythagorici.Totũ & oĩa,trib⁹ determiata sũt. Cõsumatio em̃ & mediũ,& pricipiũ numerũ habẽt eũ,q ois. Hic autem eum/qui trinitatis. Propter quod a natura accipientes,tanq̃ leges illius,& ad sacrificationes deorũ utimur numero hoc. ADnotat Seruius.5. Aeneid.Parem numerũ diuisibilem esse, per quẽ mortalitas significatur.Impar namq; (inquit)diuidi nõ potest, per quẽ immortalitas ostenditur. Plura ad hoc idẽ Serui⁹ Egloga.5. apud Vergiliũ.Vnde & a nobili poeta dictum est. Nũero de⁹ impari gaudet. a ℭ Græci uero.)Macrobius (non grauabor enim in hac re sæpe huius recensere sententiã) primo Saturnaliũ.Hanc Græcorũ ab annis singulis undecim dierũ detractionem pluribus explicat. Græci(inquit)quom animaduerterent temere se.cccliiij.diebus ordinasse annũ, qm̃ appareret de solis cursu,qui.ccclxv. diebus,& quadrante zodiacũ conficit.Deesse anno suo.xi.dies,& quadrãtem/ intercalares/ statuta ratione cõmenti sunt. Ita ut octauo quoq; ãno lxxxx dies/ex quibus tres menses tricenũ dierũ/cõposuerũt/ intercalarent.Id Græci fecerunt,qm̃ erat oposum,atq; difficile omnibus annis.xi.dies,& quadrantẽ intercalare. Itaq; maluerunt hunc numerũ octies multiplicare,& nonaginta dies,qui nascunt,si quadrans cũ diebus.xi.octies cõponatur/ inserere,in tres mẽses (ut diximus) distribuendos. Hos dies ὑπερβάλλοντας .i.additicios. Menses uero ἐμβολισμους.i.intersertos/appellabãt.Hũc ergo ordinẽ Romanis quoq; imitari placuit, sed frustra. Quippe fugit eos diẽ unũ(sicut supra admonuimus)additũ a se ad Græcũ numerũ,in honorẽ imparis numeri.Ea re per octenniũ cõuenire numerus, atq; ordo nõ poterat.Sed nondũ hoc errore cõperto, per octo annos nonaginta quasi superfundendos Græcorũ exemplo/cõputabant dies, Alternisq; annis binos uicenos, alternis ternos uicenosq; intercalares expensabãt intercalationibus.iiij. Sed octauo quoq; anno intercalatores octo affluebant dies ex singulis quibus uertentis anni numerũ apud Romanos super Græcũ abundasse iã diximus.Hoc quoq; errore iam cognito,hæc species emendationis inducta est.Tertió quoq; octennio ita inter calandos dispensabãt dies,ut nõ nonaginta, sed sexaginta sex intercalarent,compensatis.xxiiij.diebus pro illis,qui per totidẽ annos supra Græcorũ numerũ creuerant.Omni aũt intercalationi mẽsis Februarius deputatus est,qm̃ is ultimus anni erat.Qđ etiã ipm de Græcorũ imitatiõe faciebãt.Nã & illi ultimo anni sui mensi,superfluos inserebãt dies,ut refert Glaucippus,qui de sacris Atheniensiũ scripsit.Verũ una re a Græcis differebãt. Nã illi cõfecto ultimo mẽse,Romani nõ confecto Februario,sed post.xx.&.iij.diẽ intercalabãt, Terminalibus scilicet iã pactis. Deinde reliquos Februarij mensis dies,qui erãt quinq;,post intercalationẽ subiungebãt (credo) uetere religionis suæ more,ut Februariũ omnino Martius sequeret.SCribit Eusebius anno. x.imperij Augusti,lunę secundũ Romanos cursum fuisse inuentum. b ℭ Dies quadringentos, xliiij.) Macrobij

exemplaria

exemplaria passim habent quadringentos.xliij.cuius uerba mox ascribã.Sunt qui non ὑπεβάλοντας,sed ὑπεβολικάς.i.excessiuos, legendũ putent. ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς.i. excessu, deductũ nomen. a ℭ Itaq; Caius Cæsar.)Quo clarior fiat hic Solini locus,ascribam macrobij ex primo Saturnalium uerba.Caius Cæsar(inquit)omnem hanc inconstantiam temporis uagã adhuc, & incertam, in ordinẽ statutę definitionis coegit, adnitente sibi.M.Flauio scriba, qui scriptos dies singulos ita ad Dictatorem retulit,ut & ordo eorum inueniri facillime posset, & inuento certus status perseueraret.Ergo.C.Cæsar exordium nouę ordinationis initurus, dies omnes, qui cõfusionẽ adhuc poterant facere/consumpsit. Eaq; re, factum est,ut annus cõfusionis ultimus in quadringentos quadragintatres dies p̃tenderet.Post hoc imitatus Aegyptios solos diuinarũ rerum omniũ conscios,ad numerum Solis,qui diebus.ccclxv.& quadrante cursum conficit, annũ dirigere contendit.&c.Et infra, Sic annũ ciuilem Cæsar habitis ad lunã dimensionibus constitutũ,edicto palã posito/publicauit. b ℭ Et tũ quoq; uitium admissum est per sacerdotes.)Hisdem fere uerbis idipsum & Macrob. Saturnaliũ primo refert. Hucusq; (inquit) error stare potuisset, ni sacerdotes sibi errorem nouũ ex ipsa emendatiõe/fecissẽt.Nã quom oporteret diẽ, qui ex quadrantibus confit, quarto quoq; anno confecto ,antequã quintus inciperet/intercalare, illi q̃rto, nõ peracto, sed incipiente, intercalabãt. Hic error.vi.&.xxx. annis permansit, quibus annis intercalati sunt dies.xij. quom debuerint intercalari.ix.Sed hunc quoq; errorẽ sero deprehensum,correxit Augustus,q̃ annos. xij. sine intercalari die transigi iussit,ut illi tres dies,qui per annos.xxxvi.uitio Sacerdotalis festinatiõis excreuerant,sequentibus annis.xij.nullo die intercalato/deuorarentur.Post hoc unũ diem,secundũ ordinationẽ Cęsaris,quinto quoq; incipiente anno,intercalari iussit,& omnẽ hunc ordinẽ æreę tabulæ ad æternã custodiã incisione mãdauit. c ℭ Ex q̃ disciplina.)Multis rationibus dep̃hensum est, Augusti Cæsaris disciplinã in anni reformatiõe omniũ postea tẽporũ nõ fuisse fundatã rationẽ,cũ ab eo ad nostra usq; tẽpora,non paucorũ dierũ(ut in dicto tractatu nostro mõstrauimus)intercesserit immutatio. d ℭ Verũ cũ hoc.&c.Hũc locũ totũ ex.C.Plynio,in suũ opus Solinus trãstulit. Plynij uerba ex ca.45.septimi nat.hist.hæc sunt.In diuo quoq; Augusto,quẽ uniuersa mortalitas in hac cẽsura nũcupat,si diligẽter extimentur cũcta, magna sortis hũanæ reperientur uolumina.Repulsa in magisterio eq̃tũ apd auũculũ,& cõtra uoluntatẽ eius p̃latus Lepidus.Proscriptiõis inuidia in collegã. Collegiũ in triumuiratu pessimorũ ciuiũ,nec æqua saltẽ portiõe,sed p̃graui Antonio.Philippẽsi p̃lio.Morbo.Fuga, & triduo in palude latebra ægroti.Et ut fatentur Agrippa, & Męcenas,aq̃ subter cutẽ fusa,turgida latera.Naufragia Sicula.Et alia ibi q̃q; in spelũca occultatio.Iã in nauali fuga urgente hostiũ manu , p̃ces Proculeio mortis admotę,Cura Perusinę cõtentiõis.Sollicitudo Martis Attiaci.Pãnonicię; belli. Ruinę põtis.Tot seditiões militũ, Tot ancipites morbi corporis, Suspecta Marcelli uota. Pudẽda Agrippę ablegatio,toties petita insidijs uita,incusatę liberorũ mortes,luctusq; nõ tm̃ orbitate tristes.Adulterium filiæ. Et cõsilia parricidę palã facta.Cõtumeliosus priuigni Neronis secessus.Aliud neptis adulterium. Iuncta deinde tot mala.Inopia stipendij. Rebellio Illyrici. Seruitiorum delectus. Iuuentutis

a debat,ut mẽses,q̃ fuerãt trãsacti hyeme,mõ ĩ Ae-
stiuũ, mõ in Autũnale tẽpus inciderẽt.Itaq; [a] Cai⁹
Cæsar uniuersam hanc inconstantiã incisa tem-
porum turbatione cõposuit, & ut certũ statũ p̃-
b teritus acciperet error, dies.xxi.& quadrantẽ si-
mul intercalauit,quo pacto regradati menses de
cętero statuta ordinis sui tempora detinerent.Il-
le ergo annus solus trecentos.xliiij. dies habuit.
c Alij deinceps trecentos sexagenos quinos & q̃-
drantem.Et [b] tum quoq; uitiũ admissum est per
Sacerdotes. Nam cũ præceptũ esset anno q̃rto,
ut intercalarent unũ diem,& oporteret cõfecto
d anno quarto id obseruari,anteq̃ quintus auspica
retur,illi incipiente quarto,intercalarunt nõ de-
sinente.Sic per annos sex & xxx. cũ nouem dies
tãtummodo sufficere debuissent.xij. sunt inter-
e calati,Quod deprehensum Augustus reforma-
uit, iussitq; annos duodecim sine intercalatio-
ne decurrere,ut tres illi dies, qui ultra nouena-
rios temere fuerant intercalati,hoc modo pos-
f sent repensari, ex qua [c] disciplina omnium po
stea temporum fundata ratio est. VERVM
cum [d] et hoc,& multa alia Augusti temporibus

debeantur, qui pene ſine exemplo rerũ potitus a
eſt, tanta, & tot in uita eius inueniunť aduerſa, ut
non [a] ſit facile diſcernere calamitoſior, an beatior
fuerit. Primũ qđ apud auunculũ in petitione ma
giſterij equitum p̃latus [b] eſt ei Lepidus tribun⁹, b
cum quadã auſpicantiũ cœptorꝝ nota. Mox [c] tri-
umuiratus collegiũ pręgraui poteſtate Antonij.
Philippẽſis [d] pręlio. Inde proſcriptionis inuidia.
Abdicatio Poſthumi Agrippæ poſt adoptionẽ. c
Deinde deſyderio eius inſignis pœnitẽtia. Nau-
fragia [e] Sicula. Turpis ibi in ſpelunca occultatio.
Seditiones [f] militum plurimæ. Peruſina [g] cura.
Detectũ filiæ [h] adulteriũ, & uoluntas parricidia- d
lis. Nec minore dedecore neptis [i] infamia incu-
ſatæ de morte filiorum; & amiſsis liberis non ſo
lũ orbitatis dolor. Vrbis [k] peſtilẽtia. Fames Italię.

penuria. Peſtilentia urbis, fames, ſitisq; Italiæ. Deſtinatio expirandi, & quadridui inedia maior pars mortis in corpus recepta. Iuxta hęc Variana clades, & maieſtatis eius fœda ſugillatio. Abdicatio Poſthumi Agrippæ poſt adoptionẽ. Deſyderiũ poſt relegationẽ. Inde ſuſpitio in Fabiũ, archanorũq; proditionẽ. Hinc uxoris, & Tyberij cogitationes ſuprema eius cura. In ſumma deus ille, cœlũq; neſcio adeptus magis, an meritus hærede hoſtis ſui filio exceſsit. Hæc ille. Nec ſit alicui mirũ, quod totũ hoc Plynij caput ſubſcripſerim. Ratus enim ſum ex his Plynij uerbis, hanc Solini partem, & notiorẽ fieri, & ſi qua in eo menda fuerit, facile poſse tolli. Simul ne ſępius hunc Plynij locũ ĩ hac expoſitiõe, citare cogeremur. a ℭ Vt non ſit facile.) Quod de Auguſto exemplis oſtendiť, de omni homine uerũ eſse in prologo libri ſeptimi docet Plynius. Hominis cauſa (inquit) uidetur cuncta genuiſse natura, magna, & ſęua mercede contra tanta ſua munera, ut non ſit ſatis extimare, parens melior homini, an triſtior nouerca fuerit. Ante omnia unũ animantium cunctorum aliena, alienis uelat opibus. Cæteris uarie tegumẽta tribuit, teſtas, cortices, coria, ſpinas, uillos, ſetas, pilos. &c̃. Quo loco depingit Plynius hominũ in hac uita erũnas, atq; miſerias. Subdit in eo etiãnum Plynius. Itaq; (inquit) multi extitere, qui nõ naſci optimũ cenſerent, aut q̃ ocyſsime aboleri. Hanc ſententiã eleganter carmine Auſonius complexus eſt. Ergo Optima Graiorꝝ ſentẽtia, quippe homini aiũt

Non naſci eſse bonũ, natum aut cito morte potiri.

Idem refert Cicero in fine primi Tuſcula. queſt. libri. Pro his Auguſti aduerſis ſic ca. 15. de conſolatione ad Martiã ſcribit Seneca. Diuus Auguſtus amiſsis liberis, nepotibus, exhauſta Cæſaris turba, adoptione deſertam domũ, luxit. Tulit tamen fortiter, tanq̃ eius iam res agebať, cuiusq; maxime intererat de dijs neminẽ queri &c̃. b ℭ Præla? eſt ei lepidus.) Facit ad hanc hiſtoriã, quod ſcribit Suetonius. 82. tit. primi libri. c ℭ Mox triumuiratus.) Apud Suetoniũ tit. 27. ſecundi libri, & L. Florum ca. 5. quarti/ hæc affatim habetur hiſtoria. d ℭ Philippenſis p̃lio.) Totum hoc leges apud Suetoniũ. tit. 13. ſecundi libri, & Florꝝ ſexto ca. lib. quarti.

e ℭ Naufragiũ Siculũ.) Adeas eos hiſtorię authores, quos capite. 8. quarti citauimus apud Florũ.

f ℭ Seditiones militum.) Suetoniũ conſule tit. 19. ſecundi, ſi hanc expreſsam concupis hiſtoriam.

g ℭ Peruſina fames.) Authores huius hiſtoriæ ca. 7. quarti citauimus apud Florꝝ. Tam miſerandã in hoc bello Peruſino famem paſsi ſunt, ut in prouerbiũ abierit. Peruſina fames, ſicut Saguntina fames, author Auſonius, ut in prouerbijs noſtris aſcripſimus. h ℭ Filię adulteriũ.) Hanc eandẽ hiſtoriam Suetonius tit. 65. ſecundi, eleganter exponit. Scribit Euſebius lib. temporũ Auguſtũ, Iuliã filiã ſuã in adulterio deprehenſam/ damnaſse exilio. Macrobius ſecũdo Saturnaliũ lib. huius Iuliæ plena ſ. le Dicteria. i. perelegantes iocos/ refert plurima. i ℭ Neptis infamia.) Scribit Suetonius tit. 64. lib. ſecũdi/ Auguſtum neptes duas habuiſse, Iuliã, & Agrippinã. Et ſequenti titulo eius libri ait, Auguſtum, Iulias filiã, & neptem, omnibus probris contaminatas/ relegaſse. k ℭ Vrbis peſtilentia, fames Italię.) Horatius Odę uigeſimaprima primi Carminum De Auguſto loquens utrumq; horum eleganter canit.

Hic bellum lachrimoſum, hic miſeram famem,
Peſtemq; a populo, & principe Cæſare
Veſtra motus aget prece.

SCribit rurſus Euſebius/ Circa annum quadrageſimumnonum imperij Auguſti ita ingentem famẽ fuiſse Romæ, ut quinq; modij uenderentur denarijs uigintiſeptem ſemis. Idem refert Suetonius titulo ſextodecimo ſecundi. Appianus bellorum ciuilium libro quinto, huius famis rationem, & cauſam refert. Interea (inquit) fames urbem perurgebat. Nihil enim e mari ob Pompeium, aut

a bello [a] Illyrico. Anguſtia rei militaris. [b] Corpus
morbidũ. Contumelioſa diſsenſio priuigni Ne-
ronis. Vxoris, & Tyberij cogitationes parũ fi-
dæ, atq; in hunc modũ plura. Huiuſmodi tamen
b ſuprema quaſi lugeret ſæculũ, penuria inſecuta
eſt frugum omniu. At ne fortuitũ, quod accide-
rat/uideret, imminentia [c] mala nõ dubijs ſignis
apparuerũt. Nam [d] fauſta quædã ex plæbe partu
c uno edidit quatuor geminos, mares duos, & fœ-
minas totidẽ monſtroſa fœcunditate portendẽs
indicium futuræ calamitatis. Quãuis Trogus au
thor affirmet in Aegypto ſeptenos uno utero ſi-
d mul gigni. Quod ibi minus mirũ, cũ fœtifero po
tu Nilus nõ tantũ terrarũ, ſed etiã hominũ fœcũ-
det arua. Legimus Cneũ Pompeiũ Eutychiden
fœminã Aſia exhibitã, quã conſtabat tricies eni-
e xam, cum.xx. eius liberis in Theatro ſuo publi-
caſse. Vnde cõpetẽs hoc loco duco ſuper homi-
nis generatione tractare.

ex Italia bellorũ cauſa diſtributis ad culturã agris ferebatũ. Quicquid aũt ex his fieret, ab exercitibus cõſumebatur, hucuſq; Appianus. Hæc fames Auguſti prudẽtia ſublata eſt. Horatius ultima quarti carminũ. Tua Cæſar ætas Fruges/& agris retulit uberes. a ℂ Bello Illyrico.) De Illyrico bello ſcripſi ca. ultimo quarti Flori. b ℂ Corpus morbidũ.) Plures Cæſaris Auguſti morbos, infirmitatesq; refert Sueto. titu.81. lib. ſecũdi. c ℂ Imminẽtia mala.) Creditũ eſt, nec ab re quidẽ, ob hominũ crimina immitti a deo tũ bella, tũ peſtem, tũ demũ famẽ, ac mala cætera. Et quod ad hominũ miſeriam maxime pertinet, ea fere oĩa anteq̃ accidãt, ſignis quibuſdam præmõſtrari ſolent. Hinc canit Luca. ſecundo Pharſaliæ libro.

Iam ꝑ iræ patuere deum, manifeſtaq; belli
Signa dedit mũdus, legesq; & fœdera rerum
Præſcia monſtrifero uertit nara tumultu,
Indixitq; nefas.

Fingũt poetæ (quod nec ab hoc propoſito eſt alienũ) Prometheũ cum homines, inanimes quidẽ primũ procreaſset, Mineruæ auxilio cœlũ conſcendiſse, eumq; ad ſolis facem facula adhibita ignem ſurripuiſse, ipſumq; hominibus indicaſse. Ob quã rẽ deos iratos plurimum, febres, morboſq;, ac mala alia/hominibus immiſiſse.

Audax Iapeti genus (inquit tertia primi Carminũ Flaccus Horatius,) Ignem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem ætherea domo. Semotiq; prius tarda neceſsitas
Leti corripuit gradum.

Multis carminibus idipſum refert Heſiodus lib. i. eius operis, quod opera, & dies inſcriptũ eſt. d ℂ Nã fauſta quædã.) Sumpſit hæc oĩa Solinus ex capite tertio ſeptimi Caij Plynij. Proxime ſuppremis diui Auguſti annis (inquit) fauſta quædã e plæbe Hoſtiæ duos mares, totidẽ ꝑ fœminas enixa, famem, quæ ſecuta eſt portendit haud dubie. Reperitur & in Pelopõneſo binos, quater enixa, maiorẽq; partẽ ex omni eius uixiſse partu. Et in Aegypto ſeptenos utero ſimul gigni, author eſt Trogus. ARiſtoteles, cui ob ſingularẽ doctrinã magis credendũ eſt, ait in terra Aegypti mulieres parere ſæpe tres, interdũ quatuor, ſed quinq; cũ plurimũ naſcunẽ. Iam enim hoc pluribus eueniſse conſpectũ eſt, lege eũ ca. 4 ſeptimi de natura animaliũ. Ariſtotelis, Plynij, & Solini ſententiam eleganter (ut cætera) recenſet Gellius ca. z. decimi Noctiũ Atticarũ. Aſserit idem Ariſto. decima problematũ ſectione homini partus geminationẽ contra naturam eſse. MIrum eſt quod ca. 5. noni de animalibus narrat Albertus, ſe a medico quodã audiſse, nobilẽ mulierẽ ad cuius curã is fuerat aduocatus, centum & quinquaginta fœtuũ ſimul feciſse aborſum. Sed cũ mulier ſe ueimes e matrice emiſiſse crederet, apertis telis, pueri (inquit) figurati inuenti ſunt quantitatis auricularis digiti hominis. SEd prudentũ regulam omnino tranſgreditẽ, qui narranti mira nimiũ aſsenſum preſtat. Quomodo autẽ plures ſimul gigni poſsunt, uaria philoſophi tradiderunt. Empedoclis & aliorũ philoſophorũ ſententiam ca. 10. quinti de placitis Philoſophorũ Plutar. refert. Empedocles geminos, trigeminoſq; gigni exuperãte, ſciſsiliue ſemine. Aſclepiades propter ſeminũ pręſtantiã, haud ſecus atq; ordeaceas ſpicas binis, trinisq; granorũ uerſibus conſtantes, huiuſcemodi eñ ſemina prolificẽtiſsima eſse. Eraſiſtratus propter ſuperfœtationes, quomodo & in brutis animantibus. Vulua enim quę probe expurgata eſt, ea demũ ſuperfœtationẽ capit. Stoici ꝑpter uuluę loculamẽta, cũ in primũ, ſecundũq; incidit ſemẽ, hinc eñ ſuperfœtari, & geminos, trigeminoſq; interdũ gigni. Quęſtio eſt apud Alexãdrũ Aphrodiſieũ. Cur aĩantiũ alia parere plura, alia pauciora conſueuerint? Cenſendũ (inquit) ſic ſtatuiſse naturã, ut q̃ breui tẽpore uiuerent, hæc partu eſse nũeroſiori uidelicet ea de cauſa, ut uitę breuitas, partus copia cõpenſaretẽ. Genera eiuſmodi ſũt, ſues, canes, aues plures, piſces oẽs. Quę aũt diu uiuerẽt, hęc pauca ꝓcrearẽt.

Quippe cū tēporis amplitudo poſset rei, quā natura ſpectaret / ſatiſfacere. Sūt hoc in genere Elephanti, ſerpentes, cornices, cerui. Quæ etiā mediocriter uiuerent, hæc etiā partu eſsent mediocri &c. Vide ad idē Ariſt. pble. 16. deciæ ſectiōis. In puerbioꝝ Collectaneis apud Tarręā reperit̃ & hoc, ὥσπερ χαλκιδικὴ τέτοκεν ἡμῖν γυνή. Velut Chalcidica peperit nobis uxor. DE muliere plurimū fęcūda dici cōſuetū. Citat authores Polyzolū, & Ariſtū Samiū aſserētes Comben heroinā q̄ndā filios cētū peperiſse marito.

DE HOMINE, ET PARTV EIVS. De pdigioſę fortitudinis uiris. De lapide Alectorio. CA. IIII.

ETenim [a] cū de animalibus, quæ digna a
dictu uidebunt̃, [b] prout patria cuiusq;
admonebit / ſimus notaturi, iure ab eo
potiſsimū ordiemur, quod rerū natura ſenſus, iu
dicio, & rationis capacitate præpoſuit omnibus. b
Itaq; ut [c] Democritus Phiſicus oſtendit, [d] mulier
ſolū animal mēſtruale eſt, cuius profluuia non
paruis ſpectata documentis [e] inter monſtrifica
merito numerant̃. Contactæ his fruges nō ger- c
minabunt. Aceſcent muſta. Morientur herbæ.
Amittēt arbores fętus. Ferrū rubigo corripiet.

ETENIM CVM.) Scripturus Solinus de his animalibus, quę cæteris uel nobiliora ſun̄t, uel admiranda magis, ab homine in ſcribendo ſumit exordiū, qđ is cūctis aiantibus ſit perfectior. Animal hoc (inquit primo legū. M. Cicero) prouidū, ſagax, multiplex, acutum, memor, plenū rationis, & conſilij, quē uocamus hominē præclara quadā conditione generatum eſse. A ſummo enim deo ſolus eſt, ex tot animantiū generibus, atq; naturis, particeps rationis, & cogitationis, cū cætera ſint omnia expertia. Quid eſt autē, nō dicā in hoīe ſed in omni cœlo, atq; terra / ratione diuinius? Quæ cū adoleuit, atq; perfecta eſt, nominat̃ rite ſapientia. Eſt igit̃, qm̄ nihil eſt ratione melius, eaq; & ī hoīe, & ī deo pria hoī cū deo rōnis eſt ſocietas. Inter q̄s aūt ratio, inter eoſdē etiā recta ratio, & cōis eſt. Quæ cum ſit lex, lege quoq; conſiliati homines cū dijs putandi ſumus, &c. Eadē repetit & Lactantius tertio Diuinarū inſtitutionū aduerſus gentes. Hoc loco iure ea quæſtio tractari poſset. Extiterint ne homines ab initio, an fuerit tēpus aliquod, cū hominū omnino nullus foret? Quid Theologi de hac quæſtione ex fide ſentiāt, in dubiū nequaq̄ uerti poteſt. At q̄d gentiliū philoſophi fuerint opinati, ne lōgus ſim, recenſet eleganter & docte Cenſorinus ca. 3. eius lib. quē de die natali ſcriptū reliquit. Multa Lactanti⁹ lib. 7. Diuinarū inſtitutionū. Docte diſputat Ioannes Scotus diſt. 3. ſecundi ſententiarū ſuarū. Vtrum poſsibile ſit deū producere aliquid aliud a ſe ſine principio? Quo loco pluriū opiniōes refert, aſserēs tandē utramq; quæſtionis partē eſse probabilē, licet fide tenendū ſit, rem omnē aliā a deo ex tēpore factam eſse. b ℭ Prout patria cuiusq; admonebit.) In præfatione enim dixerat. Seruata orbis diſtinctione, ſuo quoq; ordine redderemus. c ℭ Democritus Phiſicus.) In eo lib. qui Gręce inſcribit̃. περὶ ἀντιπαθῶν. d ℭ Mulier ſolū animal menſtruale eſt.) De homine tractaturus, ab eo ſumit initium, quod eſt humanę generationis principiū, & origo. Id autem mulierū menſtruū eſse fatent̃ omnes, qui de generatione hominum tractauerunt. Eſt autem menſtruū cibi ſuperfluitas, hoc eſt quarta digeſtione completi, ſeſe in mulierū corporibus ꝓportiōe habēs, quēadmodū in uiroꝝ corporib⁹ ſperma ipſum. Si plura de his expetis, adeas Ariſt. ca. 2. ſeptimi de nat. aīaliū, & ca. 19. primi de animalū gn̄atiōe. ADuertendū ſane, ſanguinē menſtruū in muliere p̄gnante in tres diuidi partes. In eā primo partē, q̄ in nutrimentū cōuertit̃ mulieris. In partē rurſus alterā, q̄ eleuat̃ ad mām̄as. Poſtremo in eā partē / q̄ ſupfluitas nūcupat̃, tēpus expectans, quo tandē depellat̃ exterius. Hęc ex Auicēna ca. 2. Fen, uiceſimęprīæ tertij Canonis. Mēſtrui aūt cauſa in muliere ipſa / eſt caloris defectus digeſtū humidū abſumere nō ualentis. Vnde fit, ut cū mēbris aīalis aſsimilari nō poſsit, ſuo tandē pōdere exitū expetat. Ariſto. ca. 2. ſeptimi naturę aīaliū exiſtimat fœminis oīm animaliū menſtruū accidere licet lenius, q̄ mulieribus id cōtingat, ꝓpter. ſ. maiorē ſui corporis mollitudinē. Problema ē apđ Alexandrū Aphrod. Cur mulierū mēſtrua colligant̃? Qm̄ (inqt) p̄ uitā, quā ocioſiorē degūt, ampli⁹ materia ſupuacua redūdāt. At ſanguis largior i hoīe, q̄ cętera materiarū gn̄a eſt. Ergo merito is cū ampli⁹ uacet, egeri leuādi corporis gr̄a ſolitus ē. CVr aūt decreſcēte mēſe partius fiāt, docet Ariſt. c. 2. q̄rti de gn̄atione aīaliū. Sūpſit hęc oīa de ꝓfluuijs, & mēſtruis Solin⁹ ipē ex c. 15. ſeptimi, & c. ſeptio. 28. hiſtorię nat. Caij Plynij. Pro toto hoc capite & ſequēti, plurimū faciūt, q̄ lōgo ſermone ſcribit Auicēna tota ea Fen, q̄ pauloan̄ a nobis citata eſt. REmedia hui⁹ peſtis, multis carminib⁹ elegāter. Q. Senen⁹ exponit, in eo libro, quē de medicia ędidit.

Si modicus pleno manat de corpore ſanguis. &c. Remedia plurima alibi retulimus mēſtruorū.

e ℭ Inter mōſtrifica.) Magna maloꝝ humoꝝ pars in mulieribus ſtatuto tēpore in mēſtrua abeūt.

Quare consequẽs est inesse ijs, uim quandã male affectam, qua contactæ fruges nõ germinẽt. Acescãt musta. Moriantur herbæ, & cætera. a ℭ Canes in rabiẽ.) Quæstio. 74. primi ꝓblematũ est apud Alexandrũ. Cur soli animantiũ canes rabiant per æstatẽ? Causam expetens cũ adeas cũ libuerit. Curationem aduersus rabiosi canis morsum, lege apud Celsum ca. 27. lib. quinti. Plura Auicenna ca. 5. & 9. tra cta. quarti. Sextæ Fen/tertij Canonis. b ℭ Lymphaticos.) Furore concitos. Curã morbi huius, docet Cor. Celsus cap. 27. lib. quinti. Transfertur etiãnum & ad inanimata uocabulũ/ ut est apd' Plautũ in Pœnulo. Sunt mihi intus nescio / quot nummi aurei lymphatici. c ℭ Asphaltites lacus.) Ex Ply. ca. 15. lib. septimi. De hoc lacu infra Solinus cap. 48. Quo loco plura dictabim⁹ d ℭ Id solũ salutare.) Alia menstruorũ salutaria ponit Ply. ca. 7. 28. naturalis historiæ. Iam primũ (inquit) abigi grãdines, turbinesq̃, contra fulgura ipsa in mense connudata sic auerti uiolentiam cæli. &c. Et infra. Multi uero (inquit) inesse etiã remedia tãto malo aiunt. Podagras illini, strumas, & parotidas/panos, sacros ignes, furunculos, epiphoras tractatu earũ mẽsterũ liniri. Lais, & Salpa canũ rabiosorũ morsus & tertianas quartanasq̃ febres menstruo in lana arietis nigri argẽto brachiali incluso. Diothymus Thebanus uestis oĩno ita infectę partiuncula acu, uel pelliceo brachiali inserta. Sotira obstetrix tertianis, quartanisq̃ efficacissimũ, dixit. Plantas ægri subterlini, Multoq̃ efficatius ab ipsa muliere etiam ignoranti. Sic & comitiales excitari, morbosq̃ sanari. Icethidas medicus quartanas coitu finiri incipiẽtibus dũtaxat menstruis spopõdit. Inter oẽs uero cõuenit, si aqua potusq̃ formidet a morsu canis supposita tãtũ calici lacinia mẽstruo tincta tali statim metũ cum discuti uidelicet prę ualente sympathia illa Græcorũ, cũ rabiẽ canũ eius sanguinis gustatu incipere dixerim⁹. Cinere eo iumẽtorũ omniũ ulcera sanari certũ est. Addita caminorũ farina, & cęra. Maculas aũt e ueste eas nõ nisi eiusdem farina ablui. Cinerẽ per se rosacco mixtũ fœminarũ pręcipue capitis sedare dolores illitũ fronti & cætera. Alij (inquit lib. primo Palladius) mulierem menstruantẽ/ nusq̃ cinctã, solutis capillis, nudis pedibus, cõtra Erucas, & cętera hortorum / faciũt circũdare. Lege Columellã in fine undecimi. d ℭ Sydus Helenę.) Ex ca. 37. 2. naturalis hist. Caij Plinij euidẽs est loc⁹ iste. Nautę cũ stellã Helenę uiderint/q̃ Vrania dr̃, cui⁹ tãta est uis incẽdij, ut malũ/& nauis ima ꝑtundat, ut etiã si æs sit/hoc calore soluat̃. Ergo si hęc stella in naui insederit/sciũt se nautę sine dubio perituros. Cõtra Castoris sydera sunt nauigãtibus salutaria. Lactan. in fine. 7. Thebaidos. f ℭ Quibus nimis est necessi.) Menstruũ, qđ Græci καταμήνων uocãt, dictũ uolũt qđ mulieribus/ mẽsibus singulis/plerũq̃ accidere soleat. Hoc tale, tantũq̃ oĩbus tricenis diebus malum in muliere existit & trimestri spatio largi⁹. Quibusdã ṽo sępi⁹ mẽse, sicut aliq̃bus nunq̃, sed tales nõ gignũt, ex Ply. c. 15. li. 7. Scribit Paulus iurepitus li. 21. digest. tit. 1. lege. 15. Mulierẽ, q̃ bis in mẽse purgat̃, sanã nõ esse. Itẽq̃ nõ ẽe eã sanã, q̃ nõ purgat̃, nisi (inq̃t) ꝑ ætatẽ accidit. Scribit idẽ Ply. c. 14. li. 7. ꝓfluuiũ genitale magna ex pte. 40. ãno plerũq̃ in mulierib⁹ sistere. Vñ & is annus finis generatõis esse solet, q̃uis & 50. q̃q̃ ãno iterdũ gñerent. g ℭ Specľa ui.) Nõ paruũ miraculũ affert hoĩ, cũ q̃s seipm intuet̃ i speclo. Causa ãt ẽ, qm̃ oculorũ radij ꝓfecti in corpa, q̃ nobis splẽdida obducta sũt/ refrãgant̃/ ac suã repetãt sedẽ. Speciẽ. n. nr̃am iã sibi habet obductã/ postq̃ refracti sũt. Itaq̃ illã cõspiciũt. Aphrodiseus i ꝓblematis. Quid de hac re sentiãt Empedocles/Democritus/Epicur⁹/Pythagorici, refert Plutar. 4. de placitis phõrũ lib. Ars ẽ/ quã Græci ὀπτικήν. i. perspectiuã/ uocãt. Hęc (ut Gellianis ṽbis utar) mr̃ta demirãda facit, ut uidelicet in speculo uño, imagines uni⁹ rei/ plures appareãt. Itẽ ut speculũ in loco certo positũ/ nihil imaginet, aliorsũ trãslatũ faciat imagies. Itẽ si recti⁹ speculũ spectes/ imago fiat tua eiusmodi ut caput deorsũ, pedes sursũ.

a Nigrescent ęra.[c] Siquid canes inde ederint, in rabiem[a] efferabunt nocituri morsibus, qbus[b] lymphaticos faciũt. Parua hæc sunt. Bitumen, quod in Iudæa[c] Asphaltites gignit lacus, adeo lentũ est

b mollicie glutinosa, ut a se nequeat separari. Enimuero si abrũpere partẽ uelis, uniuersitas sequet̃, scindiq̃ nõ potest, quoniã in quantũ ducatur extẽditur. Sed ubi admota fuerint cruore illo polluta fila, spõte discerpitur, & applicita tabe didu-

c citur pauloante corpus unum: fitq̃ de tenacitate cõnexa cõtagione partitio repẽtina. Habet plane id[d] solũ salutare, quod auertit sydus[e] Helenę perniciosum nauigãtibus. Cæterũ fœminæ, quib⁹ ni-

d mis[f] est necessitas huiusmodi, q̃diu sũt i sua lege, nõ innocẽtibus oculis cõtuent̃. Aspectu[g] specula uitiãt, ita ut hebetet̃ uisu fulgor offensus, & solitã ęmulationẽ uult⁹, extĩct⁹ splẽdor amittat, faciesq̃ obtusi nitoris quadã caligine nubilet̃. Mulierũ

aliæ [a] in æternũ ſteriles ſunt, aliæ [b] mutatis coniu a
gijs exuunt ſterilitatem, nõnullæ tantum ſemel
pariunt, quędã [c] aut fœminas, aut mares ſemper.
Poſt annum quinquageſimũ fœcunditas omniũ
conquieſcit. Nã [d] in annũ octogeſimum uiri gene b
rant, ſicuti Maſiniſſa rex Metimathnũ filiũ lxxx
& ſextum annũ agens genuit. Cato octogeſimo
exacto ex filia Salonij clientis ſui auũ Vticenſis
Catonis procreauit. Compertum & illud eſt, ꝙ

EX hoc quod a mulieris menſtruæ aſpectu ſpecula uitiant͂, probat Themiſtius lib. de Inſomnijs ca. 10. uiſum nõ modo pati, & affici ab oculo, ſed agere quoq;, & efficere aliquid in potentia. Speculoꝝ (inquit) fulgor aſpectu mulieris ꝑſtringit͂ tpe menſiũ. Statim eñ ſuperficiẽ illã/ quędã ueluti nebula ſanguinis/ obducit, adeo ut ſi nouitiũ ſpeculũ ſit, haud temere maculã eluas, ſi peruetus/ facile abſterg.s. Cauſa ea quã dixi/ ꝗ nõ ſolũ ab aere uiſus mouet͂, ſed aliqñ ẽ, ut etiã mouere poſſit. Nã ſplẽdida mouendi uim habent. De gñe aũt ſplendidoꝝ oculi ſunt. Hoc igitur tẽpore, q̃ menſes patimur, nã & uiri ſua mẽſtrua patiũt͂, eodẽ modo quo lumina, quo cæterũ corpus/ afficimur. Oĩa eñ mẽbra aſpergine menſtruorũ rigant͂, pręcipueq; oculi, qa maxie foraminoſi, uenuleutiq; ſunt. Quãobrẽ tẽpore genitalis profluuij, quod cõmotione, & inflammatione ſanguinea ſolet contingere, obſcurũ quidẽ diſcrimen in maſculis eſt, eoq; ſi tum ſpeculũ inuiſant, nihil id polluit͂, quod euidens ſit. Et quo ordine id ipſum contingat, plane (inquit) primũ inficit͂, & mouet͂ aer, a ſanguine, genituraue, q̃ ſuffuſa oculis ſunt. Aer infectus/ aliũ aerẽ inficit, qui ſpeculo proximus ſit. Ab hoc poſtremũ ſpeculo inquinamentũ illud allinitur, quod nitorẽ eius hebetat. &c. a ¶ Alię in æternũ ſteriles.) Ex Ply. ca. 13. ſeptimi hunc locum Solinus mutuatus eſt. Sterilitatis cauſas, uarie a philoſophis tradi, refert Plutarchus, de Placitis philoſophoꝝ li. v. his quidẽ uerbis. Medici (inquit) ſteriles fieri propter uuluã, aut denſiorem, aut rariorẽ, aut duriorẽ, aut ſi calla quędã obduxerit, aut carnoſior ſit. Deniq; ſi mulier lãguido animo ſit, aut tabido corpore, aut mala habitudine. Poſtremo propter contortam uulue configurationẽ/ cõfulſionẽue. Diocles uiros ſterileſcere/ aut quoniã geniturã nullã omnino emittãt, aut q̊niam minus, q̃ quanto opus eſt, aut quia minime fœtificant, aut ſi laſſeſcant genitalia, aut penis obliquitatem. Si modo geniturã recto tenore egerere nequeat. Deniq; ſi proportione penis, uulua immodice reducta ſit. Stoici cauſant͂ potentias, q̃litateſq; in utroq; coeuntiũ inter ſe abhorrẽtes, quas ſi diſſociari contigerit/ ſuiq; generis alijs coniungi, tũ deniq; mixturã e natura temperari, ſicq; infantẽ abſolui. Auicenna Fen. 21. tertij. Canonis, has ponit ſterilitatis cauſas; aut in ſeminibus maris, & fœminę: aut in genitalibus, & mẽbris ſeminis utriuſq;, aut propter cauſam (inquit) quę eſt in principijs, ueluti ſunt triſticia, timor/ tremor, capitis dolores, digeſtionis debilitas, uſq; ad nauſeã ſatietas, his addit͂ & accidẽs error. Hæc omnia multis uerbis explicat author ibi. Albertus fere eadẽ/ ſuppreſſo authoris nomine lib. de Animalibus. decimo in ſuũ opus transfert. Cũ pulchrũ ſit (inquit ille) fateri, per quẽ profeceris, b ¶ Mutatis cõiugijs.) Sunt hæc manifeſta ex Ariſtot. ca. 6. ſeptimi naturæ animaliũ. & ca. 2. quarti de genera. animaliũ, & Ply. ca. 13. lib. ſeptimi. Auicenna capite. 8. ubi ſupra. Quid Stoici cauſentur, iã retulimus ex Plutarcho. c ¶ Quędã aut fœminas, aut mares ſemp.) Habes hæc latius ca. 13. ſeptimi Ply. & ca. 6. ſeptimi naturæ animaliũ, & ca. 1. & 2. quarti de generatiõe aĩaliũ Ariſtotelis. Extat nobile ꝓblema decimę ſectionis apud eundẽ Ariſtotelẽ. Cur in animãtiũ genere alia maris, ac fœminę coitu creant͂: Eũ locũ adeas, ſi libuerit. Idẽ Plutar. in eo opere, qđ de placitis philoſophoꝝ inſcripſit ca. 7. li. quinti. ueterũ philoſophoꝝ pluriũ ſententias, in hac q̃ſtione refert. Vide Cenſorinũ ca. 5. de die natali. Lactan. ꝑterea Firmianus hanc rẽ (ut cætera) explicat eleganter ca. 12. de dei opificio. Si plura cu pis ad id faciẽtia. Auicennã conſule/ principẽ medicoꝝ ca. 12. Fen, ſępius iã citatę. Nõ indignũ ſcitu eſt quod de Hercule ca. 6. ſeptimi, Naturę animaliũ refert Ariſto. Sunt (inqt) & uiri, q nõ niſi fœminã ꝓcreent, & mulieres q̃ nõ niſi marẽ, & cõtra, ut de Hercule fabulant͂, qui inter duos & ſeptuaginta liberos, fœminã unã tãtummõ genuit. Ad idẽ alia annotabimus ca. 65. infra, ubi de Pandea gente Solin⁹ diſſerit. d ¶ In annũ octogeſimum.) Ex Ply. ſumpta ſunt ca. 14. li. ſeptimi. Nõ imitant͂ hoc loco Plynius, & Solin⁹/ Ariſtotelẽ, qui nõ octuageſimũ, ſed ſeptuageſimũ ſcribit. Verba eius ex ca. 6. li. ſeptimi naturę aĩaliũ hęc ſunt. Mares plurimi (inqt) ad ſexageſimũ gñant, quẽ ſi exceſſerit/ ad ſeptuageſimũ uſq; ꝓcedũt. Et iã quidẽ annos ſeptuaginta nati/ genuerũt. DE Maſiniſſę ſenio ꝑter Ply. ca. 14. ſeptimi ſcribit Val. Max. tit. 14. octaui libri. De nomine aũt filij, quẽ poſt ſextũ & octuageſimũ annũ genuiſſe dicitur, nõ utiq; exemplaria idẽ retinẽt. Aliubi (ut etiã in ſecũda ędition e Plyniana tetigit Hermola⁹) Methymatnũ/ in quibuſdã Mechymnũ. Aldus Manutius exiſtimat Methymatũ legi oportere. In uetuſtioribus codicibus Mathumannũ, uel Mathymanũ ſcriptũ reperi, Sed bonarũ literarum parua hęc

a inter [a] duos conceptus cũ intercesserit paululũ
tẽporis,uterq; residet,sicut [b] in Hercule,& Iphi-
clo apparuit fratre eius, qui gestati eodẽ onere,
interuallis tamẽ,quibus concepti fuerant,nati ui
b dentur.Et de Proconesia ancilla, quæ e duplici
adulterio geminos edidit / utrũq; patri similem.
Hic [c] Iphiclus Iolaũ creat,qui Sardiniã ingress⁹,

omnino iactura.QVOD de Catone hic dicit̃,præter ea,quę ca.14.septimi scribit Plynius.Lege ad hoc propositũ,Aulũ Gelliũ.ca.18.tredecimi Noc.Attica. a ℭ Inter duos cõceptus.)Solinus hæc a Plynio cap.11.septimi.Plynius aũt ab Aristotele ca.4.septimi Naturę animaliũ/mutuatus est. Quibus locis uterq; uidet̃ mulieris superfetationẽ asserere. Baptista Pius Bononiẽsis de bonis literis optime meritus,acerbe nimis taxat diuũ Augustinũ,q ca.6.quinti Ciuitatis superfetationẽ negare uidet̃.Tanta (inquit Aug.)naturę uis est, ut cũ cõceperit fœmina,deinde alterũ concipere omnino nõ possit.QVid si Astrologi,quos eo loco reprobare nititur, ipsam quoq; superfetationẽ negauerint? Insuper dicã Augustinũ locutũ de his,quæ ut in pluribus sic eueniũt.Euenit autem in pluribus, ut gemini, unico coitu procreent̃.Et ne ita esse negandũ putes,subscripsi Auicẽnæ uerba,cui in his maxie credendũ putãt.Is capite de geminoꝶ causis,& superfetationis.21.Fen,tertij canonis.Causa geminoꝶ(inquit)est multitudo spermatis,& diuisio ipsius in duos uentres.Et incolumitas quidẽ duoꝶilioꝶ etiã geminoꝶ nõ est plurima,& parũ sunt iter geminos dies plurimi.Ipsi eñ secũdũ plurimũ fiũt ex coitu uno &c.Fabula ꝑterea est(ut etiã Aristo.confitetur,sic genitós Herculẽ,& Iphiclũ.Nec argumentũ eius fœminę,quę gemino partu,alterũ marito similẽ alterũ adultero genuit,euidens est.Potuit eñ hoc accidere propter fortem matris imaginationẽ,cũ(ut ait Ply.) Similitudo quidẽ in mente reputatio est. DE ea quę unũ iusto partu,quinq; mensiũ alterũ edidit.Diceret quispiã hoc euenisse,tũ propter defectum uirtutis in matre,tũ ex eo quod duoꝶ fœtuũ uis unius fuerit alterius fœtus uirtute efficacior, ut uidelicet alterius substantiã ad se contraxerit.Geminoꝶ causam lege apud Censorinũ ca. v. de die natali. Et Plutarchũ ca.10.quinti de placitis philosophoꝶ,cuius uerba capite tertio ascripsimus circa finẽ. b ℭ Sicut in Hercule,& Iphiclo.)Ex Plynio ca.xi.septimi,& Aristotele ca.4.septimi naturæ animaliũ.Plura ad præsens propositum Diod.Siculus in principio quinti, & Plautus in Amphitrione. De altero Iphiclo cuius boues Melampus rapuisse memorant̃,habes apud Propertiũ secũdo libro.

Turpia perpessus uates est uincla Melampus,
Cognitus Iphicli surripuisse boues.

Historiã habes apud Homerũ.xi.&.xv.Odissee. Fuit item Iphiclus alter Philaci, & Clymenes filius,tantę agilitatis,ut super frugis aristas sine offensa curreret. Quidã & immunẽ super maris aquã incessisse produnt. Longus de eo sermo apud Higiniũ ca.35.secundi Astronomicon,quo loco Phyclo pro Iphiclo passim legitur.Hoc ante Cælius adnotauerat lib.5.De Proconesia ancilla,quod hic dicit̃,sumptũ est ex capite.11.septimi Plynij,& ca.4.septimi, naturæ animaliũ Aristotelis. c ℭ Hic Iphiclus Iolaũ creat.)Ferunt Herculem ex quinqginta Thespis Atheniensis filiabus,nocte una,quinquaginta filios procreasse, Hos omnes,nouẽ exceptis, duce Iolao nepote,in Sardiniã misisse.Hunc Iolaũ in ea insula urbibus insignibus constructis, totaq; ea insula in potestatẽ redacta,ex suo nomine campestrẽ partem insulæ,quã incoluit, Iolęam, incolas uero Iolaos,uel (ut Solino placet)Iolenses dixisse.In ea rursus insula Dędalo ex Sicilia accersito, deoꝶ templa,plurimaue,quę ad hominũ felicitatẽ pertinẽt/construxisse.Oraculo insuper responsum,Coloniã ab eo institutã,ꝑpetuã libertatẽ retenturã.INcessitur hoc loco,Solinus,quod alibi hũc ipsum Iolaum nõ Iphiclo,sed Aristęo creatũ dicat. QVid si creat infra ca. 10. exponas.i.regni successorẽ relinquit, instituitq;?In qua significatione sæpe apud Liuiũ,& primæ classis authores/scriptũ reperies.Quod si hæc expositio nõ arriserit/addã/quod ad expositionẽ decimi infra capitis maxime faciat. Id autẽ est huiusmodi. Aiunt Aristęũ uetustissimũ Thebanoꝶ regẽ fuisse,Apollinis,& Cyrenes Nymphæ filiũ, ac Actæonis patrẽ,Eum post cædẽ filij,oraculo monitũ,in Chiũ insulã nauigasse,ibiq; facto sacrifitio,uniuersam Greciã peste laborantẽ/liberasse.Nec diu post,relictis in Chio nepotibus/ad matrẽ Cyrenen in Libyã redijsse.Inde matre Cyrene monente,in Sardiniã nauigasse. Eiusq; insulę amœnitate captũ,insulã cultiorẽ reddidisse.Ex ea tandẽ insula,relicto (ut creditur) Iolao successore, ad alias qq; insulas,& tandẽ in Siciliã deuenisse.Hinc eleganter a Syllio belloꝶ Punicoꝶ duodecimo scriptũ est.

Fama est cum laceris Actęon flebile membris/
Supplicium lueret spectatæ in fonte Dianæ.
Attonitum nouitate mali fugisse parentem
Per freta Aristęum,& Sardoos isse recessus,
Cyrenen monstrasse ferunt noua littora matrem.

Ex hac enim historia,nec incuriose mul-

tum /ut uidet/Solinus fortassis Iolaū Aristęo creatū dixit/more ueterū,qui priores oēs/patres, posteros uero filios sint soliti nominare.Fratres ꝑterea eos etiā nūcupamus,qui uel ex eadē gente sunt, uel (ut Hieronymi uerbis utar)de una sunt familia/idest patria,quas Latini (inquit)paternitates interꝑtant.Iphiclus aūt,& Aristęus Thebani/cū ex Cadmo sint oriūdi,nō absurde fratres,& eoꝝ posteri filij nuncupant.Reliqua capite infra/decimo memorabimus. a ℭ Palātes incolarū animos.) Vagātes/oberrātesq; pecudū more absq; ratiōis usu. b ℭ Virtutem patrui.) Herculis fratris Iphicli.De gradibus affinitatis est titulus.xi.tricesimioctaui li. Digestoꝝ,& titul⁹ sextus tertij Institutionum. DE Olbia sæpe Strabo meminit.Stephanus enumerat huius noīs urbes nouē. c ℭ Sobolē cogitātibus.) Similia reperies apud Ply.ca.6. septimi.Oscitatio quidē(inqt) in enixu lœtalis est,sicut sternutasse a coitu/abortiuū.Inter q̄stiones/quæ ad res naturales ꝑtinent/Aristoteles & hāc etiānū dissoluit.Cur in animantiū genere homo sternutare maxime solet; Vicesima quęstio Sectionis decimæ. Est et apud Alexādrum problema.139.lib.primi. Cur hō amplius,& crebrius,& uehemētius,q̄ cætera aīalia soleat sternutare.Qm̄ cibo & potione largius,magisq; uarie utitur,& sæpenumero ultra satietatē replet. Hinc em̄ cū cibos satis concoq̄re nequeat,multū spūs ob humoris copiā mouet.Spiritus uero prę sua tenuitate efferēs se ad cerebrū,cogit id crebro ad se expellendū incitari,strepitus itaq; mouet.Qm̄ per nares meatus deniq; arctiores spiritus extrudat uniuersus,queadmodū etiā ad partes inferiores spūs idem euolutus murmur per intestina excitat,& per sedē insigni cū sono excedit,atq; etiā ad superiora enixus ructū per stomachū agit,& uocē ꝑ guttur,& sonitū,ac tinnitū per aures. d ℭ Qđ si naturalis materia hæserit)Sūpsit hæc Solinus ex Ply. ca.6.7.Itē ex ca.3.&.4.7.naturę aialiū Aristotelis. Extat apud Auicennā ca.xi.21.Fen.3.Canonis, q̄ loco abūde explicat,quæ sint cōceptionis signa.Rursus cap.aliud de Embrionis generatiōe,quo ordine,& spatio formet fœtus in utero.Elegāter hūc locū reperies apud Censorinū cap.8.de die Natali. Et apud Gelliū ca.10.tertij. e ℭ Cōuenit inter oēs corda primū.) Sumpsit hoc Solinus ex capitib⁹.53.decimi & c.37.11.naturalis hist. Caij Plynij.Itē ab Aristotele cap.4.tertij de partib⁹ aialiū.MIror dixisse Solinū, inter oēs cōuenire/corda primū ex uniuersa carne formari/cū plures philosophi id ip̄m negēt, qđ ut euidēs fiat,ascripsi Plutar.uerba de phōꝝ placitis.Stoici(inquit)in plerisq; mēbra simul oīa absolui putāt.Aristoteles lūbos primū absolui carinę nauis instar.Alcmeon caput,ut in q̄ principatus est.Medici cor,ut in quo uenaꝝ,arteriarūq; principiū.Sūt q maximū digitū pedis.Nō desunt qui umbilicū dicāt.Cēsorinus ca.5.ei⁹.li.quē sæpe citauim⁹/hāc ip̄am phōꝝ diuersitatē explicās,Empedocles(inqt) quē in hoc Aristoteles secutus est/an̄ oīa/cor iudicauit increscere/qđ hoīs uitā maxime cōtineat.Hippon uero caput,in q̄ est pricipale cerebrū.Democrit⁹ aluū cū capite,quē plurimi habēt ex inani.Anaxagoras cerebrū,unde oēs sunt sensus.Diogenes Apolloniates ex hūore primū carnē fieri existimauit, tū ex carne neruos/& ossa/& cęteras ꝑtes enasci.At Stoici una totū infantē figurari dixerūt/ut una nascat/alatq;.Ex uerbis Plutar.& Cēso.apparet nō uno tm̄ mō de hac re Aristot.opinatū. Dicendū itaq; Ply.& Soli.de prima cordis formatiōe alterā Aristot.sententiā itē Medicoꝝ oīm placita secutos esse. f ℭ Ea ꝑpter capitale est.)Nō ab re factū est,ut capitale sit apud quosdā/eas corꝑis ꝑtes lędere,in quib⁹ uita cōsistat hūana.Scribūt medicoꝝ quidā/Cor lęsum illico mortē trahere.Auicēna primo Canonis scribit Cor ip̄m primā uirtutū oīm esse radicē, ac mēbris cūctis alijs/suas elargiri uirtutes/quib⁹ mēbra ipsa nutriunt,& uiuūt,qbusue cōp̄hendūt & mouēt.Lege q̄ de corde scribit Arist.ca.17.1. naturæ aialiū,& c.4.3.de aialiū ꝑtibus.Cōpendio ea oīa refert Ply.ca.37.11.natural'hist. g ℭ Si corpusculū

palantes[a] incolarū animos ad concordiā eblāditus. Olbiā,atq; alia Græca oppida extruxit. Iolēses ab eo dicti,sepulchro eius templū addiderūt, qđ imitatus uirtutē[b] patrui,malis plurimis Sardiniam liberasset. Ante omnia Sobolē[c] cogitātibus sternutatio cauenda est post coitus,ne prius semen excutiat impulsus repentinus, q̄ penetralibus se matris īsinuet humor patern⁹. Quod[d] si naturalis materia hæserit,decimus a cōceptu dies dolore grauidas admonebit.Iam inde incipiet & capitis īquietudo, & caligine uisus hebetabit. Ciborū quoq; fastidijs stomachi claudetur cupido. COnuenit[e] inter omnes corda primū ex uniuersa carne formari,eaq; in diem quintū & sexagesimū crescere,deinde minui. At ex ossibus spinas. Ea[f] propter capitale est, si pars alterutra noceatur. Plane[g] si corpusculū in marem figuratur, melior est color grauidis, & pronior paritudo

uteri. Deniq; a [a] quadragesimo die motus, Alter sexus nonagesimo primũ die palpitat: & cõcepta fœmina gestantis uultũ pallore inficit, crura q̊q; præpedit languida tarditate. In utroq; sexu cum capilli germinant, incommodũ maius est, fitq; pleniluniis auctior ægritudo, quod tẽpus etiam editis semper nocet. Cũ [b] salsiores escas edit grauida, unguiculis caret partus. At cũ prope ad uterum liberandum venerint momẽta maturitatis, enitẽtis spiritũ retinere plurimũ cõgruit, quãdoquidem letali mora oscitatio suspẽdit puerperia. Contra [c] naturã est in pedes ꝓcedere nascentes. Quapropter uelut [d] ęgre parti appellant Agrippæ. Ita editi minus prospere uiuũt, & de uita breui æuo decedũt. Deniq; in uno Marco Agrippa felicitatis exemplũ est. Nec tamẽ usq; eo inoffensæ, ut nõ plura aduersa pertulerit, q̃ secũda. Nãq; & misera pedum ualetudine, & aperto [e] coniugis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retrouersi ortus omen luit. Fœminis ꝑinde est infausta natiuitas, si concretũ uirginale fuerit, quo pacto [f] genitalia fuere Corneliæ, quæ editis Gracchis ostentum hoc piauit sinistro exitu liberoꝝ.

in marẽ figuret.) Melior color marẽ ferẽti, & facilior partus, ait cap.6. septimi noster Ply. Magna ex ꝑte (inquit cap.4. septimi naturę animaliũ Aristoteles) quę marẽ ferũt, facilius exigũt, minusq; pallẽt. &c. a ℂ A quadragesimo die.) Ex Plynio mutuatus hæc ca.6. lib.7. Aristotelis uerba sunt ex ca.3. septimi naturæ animaliũ. Mares fœtus (inquit) magna ex parte circa quadragesimũ diẽ, dextro potius latere mouenť, fœminæ sinistro circiter nonagesimũ. Nihil tamẽ in his affirmari licet. &c. b. ℂ Cũ salsiores escas.) A Plynio Solinus ca.6. septimi, Plynius ab Aristotele cap.4. septimi naturę animaliũ hãc particulã huic loco inseruit. Aesculentoꝝ etiã (inquit Aristoteles) quæ mater comederit, sæpe gerulus uenit in lucẽ. Et si sale immodice usus est, ipẽ sine unguibus nascitť. c ℂ Cõtra naturã est in pedes ꝓcedere.) Nihil est, quod ad huius loci expositionẽ pertineat, quod nõ eleganter explicet Ply. ca.8. li.7. Ascribã tñ Aristotelis ex.8. cap. lib.7. naturæ animaliũ uerba, quę ad hũc locũ maxime congruũt. Situs in utero quadrupedum omniũ (inquit) extẽsus est, expedũ aũt obliquus, ut piscium. Bipedum uero inflexus, cõtractusq;, ut auiũ. Homo etiam in semet cõglobatus sic gestatur, ut nasum inter genua: oculos suꝑ genua: aures extra genua habeat. Oĩbus æque animãtibus caput primũ superius est, sed cũ creuerint, & iam exitũ appetãt, deorsum deducitur. Ita fit ut omnibus partꝰ secũdum naturã in caput, contra naturam in pedes, aut in flexo, circumactoq; corpore agatur. Auicenna secũda Fen tertij Canonis, Accidere ait partui in pedes nasci, propter debilitatem eiꝰ, q nascitť. Ritu naturæ (inqt) capite hominẽ gigni mos est, pedibus ferri. d ℂ Aegre partus.) Auli Gellij uerba ex cap.16. sextidecimi Noctiũ Atticarũ, ex M. Varronis sententia huic loco subscripsi, q̃d docta simul, & elegantia sint. Quoꝝ (inquit) in nascendo nõ caput, sed pedes primi extiterãt, q partꝰ difficillimus, ægerrimusq; habetur. Agrippę appellati uocabulo ab ægritudine, & pedibus. Confixos esse aũt pueros in utero Varro dicit capite in fine nixos, sursum pedibus elatis, nõ ut hominis natura est, sed ut arboris. Nam pedes, cruraq; arboris appellat ramos. Caput stirpem, atq; caudicẽ. Quando igitur (inquit) contra naturã forte conuersi in pedes, brachijs plęrũq; diductis retineri solent, ægriusq; tunc mulieres enitunť. Huius periculi deprecãdi gratia aræ statutæ sunt Romę duabus Carmẽtibus, quarum altera Postuerta nominata est, Prosa altera, a recti, peruersiq; partus, & potestate, & nomine. e ℂ Aperto coniugis adulterio.) Iuliã Augusti filiã intelligit. Hanc enim M. Agrippa uxorẽ duxit, exq; ea quinq; liberos sustulit. Mares tres, Caiũ, Luciũ, Agrippã. Filias rursus duas, Iuliã, & Agrippinã. Lege Suetoniũ tit.63.65. in uita Cæsaris Augusti. DE Iulia filia, & altera Augusti nepte, proximo capite pauca annotauimus. Ex Agrippina, Nero Imperator omniũ bipedũ sęuissimus, & toto principatu suo (ut inquit Plynius) hostis generis humani. Hunc Neronẽ etiã in pedes natũ, mater eius Agrippina prodidit. DE M. Agrippa passim omnes. Liuius, Seneca, Plutar. Ply. Sueto. Virg.8. Aeney. Hora.1. Carminũ. Item reliqui. f ℂ Genitalia fuere Corneliæ.) Quasdã (inquit ca.16. septimi Caius Plynius) cõcreto genitali gigni infausto omine, Cornelia Gracchorum mater inditio est. De hac Cornelia ob eius moꝝ prestantiã plena sunt historicoꝝ uolumina. Annotatu digna Senecæ uerba sũt, De consolatione

ad Martiã ſic ſcribentis.Ex una tibi duas Cornelias dabo,Scipionis filiã, Gracchoꝝ matrẽ. Duodeci illa partus,totidẽ funeribus recognouit.T.Gracchũ,&.G.quos etiã quidã bonos uiros negauerit, magno fatebitur,& occiſos uidit,& inſepultos.Conſolantibus tamẽ,miſeramq; dicentibus.Nunq̃(inqt) nõ felicẽ me dicã,quæ Gracchos peperi.DE Gracchis huius Corneliç filijs,multa annotauimus capitibus.13.14.15.libri tertij apud Florum. a ℂRurſus necatis matribus.)Verba Plynij apponã ex ca.9. ſeptimi naturalis hiſtoriæ,ut notũ ſit fuerit ne Solin⁹ in hac quoq; parte,ſententiã eius,quẽ in locis ferme omnibus imitari conatur,aſsecut⁹,nec ne. Auſpicatius enecta parente gignũtur.Sicut Scipio Africanus prior natus.Primusq; Cæſar,a cæſo matris utero dictus, qua de cauſa Cęſones appellati. &cet. Hermolaus annotat,ſi uerba/primusq;/ad Africanũ referas. Contradicũt hiſtoriæ (inquit) propterea q̃ ante bellũ Samnitum.Claudius quidam,Cæſar appellabaẽ.&c. Alij contendũt uerba Plynij ſic legi oportere. Sicut Scipio Africanus prior, nat⁹.ſ.eſt enecta parẽte. Prim⁹ q; Cęſar a cęſo matris utero dictus,Ita ut particula,primusq; &c.non ad Scipionem,ſed ad Claudiũ illũ,qui ante bellũ Sãnitũ floruit/ſit referẽda. Hinc affirmãt/Solinũ perperam/ in hoc loco,Plynij uerba/accepiſſe.QVid ſi Solini uerba ſic ordines: Scipio Affricanus, primus Romanoꝝ,ideſt,qui inter Romanos duces obtinuit excellentiæ principatũ,Cæſar dictus eſt.Poſſes & ſic accipere,ut Scipio prior,primus Romanoꝝ ſit dictus Cæſar a cęſo matris utero, Claudius autem ille,ante eum,Cæſar utiq; fuerit appellatus,nõ quidẽ a cęſo matris utero,ſed a Cæſarie, quod ſ.cum Cæſarie natus fuerit.Nam & hac quoq; nomenclatura,authore Feſto,Cæſares nominanẽ. Hæc monendi tantũ cauſa dicta uolumus.Nõ laudo eos,qui uerba nobiliũ authorũ,in partem ſoleãt peiorem accipere.ADnotandũ ſanc Iuliũ Cæſarem nequaq̃ natũ matris cęſo utero,cũ is Gallicũ bellum gerens, matrem Aureliã amiſerit,pater præterea Cæſaris dictatoris.C.Plynio ca.53.ſeptimi id aſserente,etiã Cæſar cognominatus eſt.ORtũ prioris Scipionis cęſo Pomponię matris utero canit Syllius.15. Punicoꝝ belloꝝ libro.

Excipit his mater,nullos o nate labores.&c̃. b ℂE geminis ſi remanente.) Ex Plynio ca. 10. ſeptimi ſumptũ totũ. Vopiſcus(inquit Nonius)qui ex duobus conceptis,uno ab ortu excluſo,ad partum legitimũ deducitur. c ℂQuidã etiã cũ dentibus naſcunẽ.)Omnia ex capite ſedecimo ſeptimi Plynij tranſtulit hæc Solinus.Si plura de dentiũ origine,natura,numero,neceſsitate &c.expetis,adeas Philoſophoꝝ principẽ Ariſtotelẽ ca.3.ſęcundi naturæ animaliũ,ca.ultimo quinti de generatiõe animaliũ.Multa in ꝓblematibus,decima,&.34.ſectionibus.Extat caput copioſum,& doctũ,prima Fen, primi Canonis Auicennæ,cuius titulus de Anotomia dentiũ aſcriptus eſt.Albertus hos imitatus ultimo capite decimonono de animalibus uolumine.DE Cneo Papyrio Ply.ca.16.lib.ſeptimi.Val.Max. tit.ſecundo,lib.ſeptimi.DE Curio Dentato,Liuius quartodecimo ab urbe condita.Valer. Maxi.tit.3. li.quarti.Geſta huius recenſet cõpendio more ſuo Plynius Cecilius de uiris illuſtribus ca.33.Itẽ.L.Florus ca.15.lib.primi. d ℂRex Pruſias.)Ex Plynio ca.16.lib.ſeptimi.Pruſiæ regis Bithyniæ filius (inquit Max.Valerius libro.1.)eodẽ nomine,quo pater,pro ſuperiori ordine dentiũ unũ os æqualiter extentũ habuit,nec ad ſpeciẽ deforme,nec ad uſum ulla ex parte incommodũ. e ℂκυνόδοντας.)id eſt caninos dentes.κύνων enim græce,latine canis,ὀδούς dens,a uerbo ἔδω, qnod cõmedo ſignificat. f ℂNaſcentiũ uox prima uagitus eſt.)Ex prologo ſeptimi Plynij ſumptum hoc.Veteres Romani inter cæteros,deũ quẽpiam coluerunt,Vaticanũ nomine,penes quẽ eſsent uocis humanæ initia, quoniam

Rurſus [a] necatis matribus,ortus eſt auſpicatior, a
ſicut Scipio African⁹ prior:qui defuncta matre,
qđ exciſus utero in diem uenerat, primus Ro⸗
manoꝝ Cęſar dictus eſt.E geminis ſi [b] remanẽ⸗
te altero,alter abortiuo fluxu exciderit, alter qui b
legitime natus eſt, Vopiſcus nominatur. [c] Qui⸗
dam etiã cũ dentibus naſcunẽ,ut Cneus Papyri⁹
Carbo,&.M.Curius Dentatus ob id cognomi⸗
natus.Quidam uice dentiũ cõtinui oſsis arman⸗ c
tur ſoliditate, qualẽ filiũ Bityniorum rex [d] Pru⸗
ſias habuit.Ipſum dentiũ numerũ diſcernit qua⸗
litas ſexus,cũ in uiris plures ſint,in fœminis pau
ciores.Quos [e] κυνόδοντας uocant.Et quibus gemi⸗ d
ni prodeunt a dextra parte,fortunæ blandimen⸗
ta promittũt.Quibus a læua,uerſa uice. [f] Naſcen
tium uox prima uagitus eſt.Lętitiæ enim ſenſus
differtur in quadrageſimũ diem.Itaq; unũ noui⸗ e
mus eadem hora riſiſse, qua erat natus, ſcilicet

a Zoroaſtrem [a] mox optimarum artium peritiſſimũ. At [b] Craſsus auus eius, quẽ rapuerant bella Parthica, quia nunq̃ [c] riſerit Agelaſtos cognominabatur. Inter [d] alia Socratis magna, præclarum illud eſt, ꝙ in eodem uultus tenore etiã aduerſis interpellantibus ꝑſtitit. Heraclitus, & Diogenes Cynicus nihil unq̃ de rigore animi remiſerunt, calcatiſq; turbinibus fortuitorũ aduerſ⁹ omnẽ dolorem, uel miſeriã uniformi durauere

pueri ſimulatq; parti ſunt, eam primã uocẽ edunt, quæ prima in Vaticano ſyllaba eſt. Idcircoq; uagire dicitur, exprimente uerbo ſonũ uocis recentis. Gellius ex Varronis ſentẽtia ca. 17. decimiſexti Nocti. Atticarũ. SED cur pueri ſtatim, ut ex utero parentis in lucem uenerũt, plorare incipiant? Quoniã (inquit Alexander in quęſtionibus) ſenſum iam, & naturã alienã ſibi experiunt. Quippe qui ex corpore calido, & molli, quo continebantur, ad aerem frigidum prodeant. Fortaſse uel luce ipſa perculſi, contriſtari, uociferariq; incipiunt. Haud enĩ illi audiẽdi ſũt, qui animũ dicunt, quod amiſſo cœleſti domicilio, corpus inhabitare terrenũ occepit, idcirco infantẽ cogere dolere, atq; plorare. Epycurei (ut Lactã. Fir. retulit.) q̃runt hoĩeʒ nimis imbecillum, & fragilẽ naſci, q̃ cætera animalia naſcunt, quę/ut ſunt edita ex utero protinus in pedes ſuos erigi, & geſtire diſcurſibus, ſtatimq; aeri tolleran do idonea eſse, q̃ in lucem naturalibus inſtrumentis munita proceſserint. Hominem, contra, nudum, & inermem tanquã ex naufragio in huius uitæ miſerias proĳci, & expelli. Qui neq; mouere ſe loco ubi effuſus eſt/poſsit, nec alimentũ lactis appetere, nec iniuriam temporis ferre. Itaq; naturã nõ matrem eſse humani generis, ſed nouercã, quę cum mutis ſe tam liberaliter geſserit, hominẽ uero ſic effuderit, ut inops, & infirmus, & omni auxilio indigens, nihil aliud poſsit, q̃ fragilitatis ſuę conditionẽ ploratu, ac fletibus ominari, ſcilicet (ut canit Lucretius.)

Cui tantum in uita reſtet tranſire malorum.

a ℂ Zoroaſtrem.) Hunc Zoroaſtrem Beroſus ait in tertio fuiſse Noę filiũ, eum ſcilicet, quẽ ſcriptura Cham nominat. Ex Ply. ca. 16. ſeptimi, & capite primo triceſimi, ſumpta ſunt hæc omnia. Ad hunc locũ maxime faciunt Diui Auguſtini uerba ex. 14. ca. uiceſimiprimi de ſancta ciuitate libri. Quis (inquit) non exhorreat, & mori eligat, ſi ei proponatur aut mors perpetienda, aut rurſus infantia? Quæ quidẽ non a riſu, ſed a fletu ordit̃ hanc lucem, quo quid malorũ ingreſsa ſit neſciens, ꝓphetat quodammodo. Solum quando natus eſt, ferunt riſiſse Zoroaſtrem, nec ei boni aliquid monſtruoſus riſus ille prorũpit. Nam magicarũ artium fuiſse perhibetur inuentor. Quę quidẽ illi, nec ad ꝑſentis uitæ uanã felicitatem cõtra ſuos inimicos/prodeſse potuerunt. A Nino quippe rege Aſsyriorũ, cũ eſset ipſe Bactrianorũ rex, bello ſuperatus eſt. Lege quæ ſcribunt Iuſtinus in principio, & Diod. Siculus lib. 3. Infantes (inquit Ariſto. ca. 10. ſeptimi naturę animaliũ) primis quadraginta diebus neq; rident cum uigilant, neq; lachrimant̃, ſed noctu, & per quietem utrumq; interdũ faciũt &c̃. SCribit Auicenna uiceſimaprima Fen tertĳ Canonis, qđ cũ naſcit̃ infans nondum cõprehenſi ſunt in eo ſomnus, & expergefactio. Cum aũt hæc ei adueniũt, poſt q̃draginta dies tandem ridet. b ℂ Craſsus auus eius.) Ferunt Craſsũ, auũ Craſsi in Parthis interempti, nunq̃ riſiſse. Ob id ἀγέλαστον uocatum, ſicuti nec fleuiſse multos. Socratẽ clarũ ſapientia eodẽ ſemꝑ uiſum uultu, nec aut hilari magis, aut turbato. Exit hic animi tenor aliquando in rigorẽ quendã, toruitatẽq; naturę, durã & inflexibilẽ, affectusq; humanos adimit, quales ἀπαθέες Gręci uocant. Multos eius generis expertis, quodq; mirum ſit authores maximæ ſapiẽtię, Diogenẽ Cynicũ, Pyrrhonẽ, Heraclitũ, Timonẽ. Hũc quidẽ etiã in totius odiũ generis hũani euectũ. Sed hæc parua naturæ inſignia in multis uaria cognoſcunt̃, ut in Antonia Druſi, nũq̃ expuiſse. In Pomponio conſulari poeta nunq̃ ructaſſe, ex Plynio ca. 19. lib. ſeptimi. c ℂ Nunq̃ riſerit.) Quod ſemel tantũ, aut rariſsime contingit, perinde habet̃, tanq̃ ſi nũq̃ cõtigiſset. M. Cice. tertio Tuſcu. quęſt. ex Lucilĳ poetę ſententia, ſcribit hunc. M. Craſsum ſemel in omni uita riſiſse. Nec uero (inq̃t) eadẽ Socratis frõs, quę. M. Craſsi illius ueteris, quẽ ſemel, ait in om̃i uita riſiſse Lucilius, ſed tranquilla, & ſerena. Eiuſdẽ Ciceronis uerba ſunt ex fine quinti lib. de finibus Bo. & Ma. An hæc (inquit) in toto. M. Craſso, quẽ ſemel ait in uita riſiſse Lucilius nõ cõtingit, ut e a re minus Agelaſtus, ut ait idẽ, uocaret̃. Hæc Cicero. Contigit aliq̃n, ut Craſsus hic aſinũ carduũ cõſpexerit comedentẽ, eã ob rẽ dixiſse fert̃. Similẽ habẽt labra lactucã, qđ poſteris in ꝓuerbiũ abĳt, Eo faceto, ac feſtiuo ſermone (qđ nunq̃ antea exptus fuerat) in riſum tandẽ dicit̃ reſolut⁹. Quia igit̃, nunq̃, uel ſemel tm̃ riſerit ἀγέλαστος, id eſt, męſtus, ſine riſu, uel ſi uerbũ uerbo reddas, irriſibilis. Eadẽ reperies apud Macrobiũ ſecũdo Saturnaliũ libro. Si q̃s (ut refert Ply.) lienẽ amiſerit, uel ꝑ uulnus exemerit, tradũt adimi riſũ ſimul homini. Prodũt q̃dã ioci intẽperantiã, lienis cõſtare magnitudine. IN Bactris, & circa Boryſthenẽ amnẽ, herbã Gelothophyllida (q̃ſi riſifoliũ dicas) aiunt ꝓuenire. Ea ſi bibatur cũ myrrha, & uino, ridendi finẽ nõ fieri, ni potis nucleis pineę nucis, cũ pipere, & melle in uino palmeo, author. 24. uolumine Caius Plynius. d ℂ Inter alia Socratis.) Neminẽ fere nobiliũ

proposito. Pomponiũ Poetam consularẽ uirũ a
nunq̃ ructasse habetur inter exempla. Antoniã
Drusi nunq̃ spuisse percelebre est. NOnnullos
nasci accepimus concretis ossibus, eosq́[a] neq́
sudare consuescere, neq́ sitire, qualis Syracusa- b
nus[b] fert Lygdamus, qui tertia & tricesima O-
lympiade primus ex Olympico certamine Pan-
cratij coronã reportauit, eiusq́ ossa deprehen-
sa sunt medullas nõ habere. Maximã uiriũ sub- c
stantiã neruos facere certissimũ est, quãtoq́ fue-
rint densiores, tanto propensius augescere firmi
tatem. Varro in relatione prodigiosæ fortitudi-
nis annotauit Tritanũ[c] gladiatorem natura San d
nitem fuisse, qui & rectis, & transuersis neruis
non modo crate pectoris, sed & manibus can-
cellatis, & brachijs omnes aduersarios leui tactu,
ac pene securis congressionibus uicerit. Eius fi- e
lium militem Cnei Pompeij pari modo natum
ita spreuisse hostem prouocantem, ut inermi eũ

scriptorũ reperies, qui nõ summis laudibus Socratis constantiã celebrauerit. Hinc M. Cice. tertio Tuscula. quęst. libro. Hic est eñ (inquit) uultus semper idẽ, quẽ dicit Xantippe pdicare solita in uiro suo fuisse Socrate, eodẽ uultu semper se uidisse exeuntem illũ domo, & reuertentẽ. Et primo Offitiorũ. Nã (inquit) ut aduersas res, sic secundas immoderate ferre, leuitatis est. Præclara itaq́ est æq̃bilitas in omi uita, & idẽ semper uultus, eademq́ frons, ut de Socrate, idẽ de .C. quoq́ Lælio accepimus. Illam (inqt Epistola. 104. Seneca) mirabilẽ laudẽ, & singularẽ usq́ ad extremũ, nec hilariorẽ quisquã, nec tristiorẽ Socratem uidit. Aequalis fuit in tanta inæqualitate fortunæ. Quantę sit consuetudo efficacię ex Socrate ipso licet perpendere. Hũc enim pertinaci statu, stare solitum a summo lucis ortu, ad solem alterum orientem, incõniuentẽ, immobilem, ijsdem in uestigijs ex ore, atq́ oculis eundẽ in locũ directis cogitabundũ, tanquã quodã secessu mentis, atq́ animi facto a corpore. De eo Phauorinũ philosophũ solitũ dicere accepimus. ἐξ ἡλίου εἰς ἥλιον ἑστήκει ἀστραβέστερος τῶν πρέμμων. i. ex sole ad solem stetit erectior arboribus. Erat Socrati philosopho Xantippe uxor morosa nimiũ, & (ut fieri solet) uiro suo molesta plurimũ. Huius Xantippes in maritũ intemperiẽ olim Alcibiades demiratus, Socratẽ rogat, quęnã foret ratio, ut mulierem tam acerbã domo nõ extruderet. Quin (inquit Socrates) cum illam domi talem perpetior, insuesco, & exerceor, ut cæterorum quoq́ foris petulantiam, & iniuriã facilius feram. Hęc ex Gellianis noctibus excerpsimus. De reliquis, Diogenes, Valerius, Lactantius, item reliqui. Inseram huic loco, quod ad laudes Socratis maxime pertinet, Cicero. ex quarto Tusc. quęst. libro uerba. Qui natura (inquit) dicũtur iracũdi, aut misericordes, aut inuidi, aut tale quid, hi sunt eiusmodi constituti quasi mala ualitudine animi sanabiles tamẽ, ut socrates dicit, cum multa inconuentu uitia collegisset in eũ Zopyrus, qui se naturã cuiusq́ ex forma pspicere psitebat, derisus est a cæteris, qui illa in Socrate uitia non agnoscerent. Ab ipso aũt Socrate subleuatus est, cum illa sibi signa inesse, sed ratione a se deiecta diceret. a ℭ Neq́ sudare, neq́ sitire.) Ex Ply. ca. 18. septimi nat. hist. Demophon Alexãdri pfect⁹ ad umbram calefiebat, sole uero rigebat. Rursus Andron Argiuus, ut ait Aristo. per arida Lybiæ loca absq́ potu iter agebat. Extat sectio secunda pblematum Aristotelis, de his quæ ad sudorẽ pertinẽt. b ℭ Syracusanus Lygdamus.) Plures fuerunt Lygdami Tybullus secũda tertij. Propertius sexta tertij, & octaua quarti. Luca. in. 3. Strabo li. 1. De quo aũt Solinus loquat, nihil ad pręsens certũ habeo, forte is est, quẽ Val. Max. tit. 12. li. noni Polydamũ uocat, quẽ Athletã fuisse ait. Is tẽpestate in speluncã subire coactus nimio, & subito incursu aquæ labefactata ea, ac ruẽte, cęteris comitibus fuga periculũ egressis, solus restitit, tanq̃ humeris suis totius ruinæ molem sustẽtaturus potentiore, sed põdere omni corpore hũano psus hymbribus, petitã latebrã demẽtis fati, sepulchrũ habuit. PAncratiũ genus certaminis, cõpactũ nomẽ ἀπὸ τοῦ παντός, & κράτεος. i. omi robore, qđ in gñe certandi robur omne aduocaret. Fit de eo mentio ti. z. noni digest. lege septima. Inde sumptũ adagiũ apud Plautũ in Bacchilibus. Pancratice, atq́ Athletice, de eo qui fortiter, & ualenter quippiã aggredit. Arist. ca. 6. secũdi de partibus animaliũ, & Plynius ca. 37. undecimi, docẽt, in quib⁹ medulla nulla, aut perexigua sit. DE neruis in quibus maxie consistũt uires, Plynius ca. 37. undecimi, & Aristo. ca. 5. tertij naturę animaliũ. In prouerbiũ abijt. Totis neruis incũbere, cũ scilicet conatũ summũ significare uolum⁹, Ouid. pria tertij de Põto. Pectore te toto, cũctisq́ incũbere neruis. c ℭ Tritanum.)

num.)Ex Ply.ca.20.septimi.Tritanũ(inquit)in gladiatorio ludo Sannitiũ armatura celebrẽ/filiũq; ei⁹ militẽ Magni Pompeij,& rectos,& trasuersos cãcellatim toto corpore habuisse neruos,in brachijs etiã manibusq;,author est Varro,prodigiosa uiriũ elatione.Atq; etiã hostẽ ab prouocatione dimicantem, inermi dextra uno digito superatũ,& postremo correptũ in castra trãslatũ.De eo citat authores Hermolaus ca.eodẽ Plynianarũ castiga. a ¶ Milo Crotoniates.)Milo Crotoniates Diotimi (ut ait Pausanias)filius tantę fortitudinis fuisse narrat, ut ictu unico nudæ manus taurũ perimeret, ꝑemptum die uno solus absumeret.Punicũ insuper malum manu apprehensum, tã arcte tenebat, ut nemo extorquere illi idipsum posset. Is cũ semel constitisset, nemo eũ e uestigio educebat. Olympicorꝫ sexies. Pythiorꝫ certaminũ septies uictor fuit.Post hęc,plurimaq; alia ab eo fortiter gesta, cum ob seniũ an solitas uires amisisset omnes,experiri uellet,querneũ immissis in rimã digitis diducere conatus est,fecissetq; forsitan,nisi ante perfectũ conatus sui opus,manus lassasset.Sicq; cũ truncus in naturæ suę uim redisset,Milo(heu humana imbecillitas) affixus manibus, se feris dilaniandũ ꝓbuit. Tanta fuit hui⁹ fortitudinis fama, ut apud Darium Persarũ regem celebre Milonis luctatoris nomen esset, author Herodotus in Thalia. b ¶ Elogium extat.)Virtutis suę testificatio. In Olympijs.Milonis huius æneam statuã/in fortitudinis eius signũ ueteres posuerũt.Erat aũt huiusmodi.Milo sup discũ positus,simul uinctis pedibus inniti uidet.Sinistra aũt malũ Punicũ tenet, dextræ autem manus digiti recti,& rigentibus similes apparent.Quid aũt hæc significarẽt, exposuit Apollonius Tyanæus cũ in Olympijs esset,author Philostratus lib.4.uitæ Apollonij.In ea statua Elogium scriptũ fuisse creditur. VICTOR ILLE OMNIVM CERTAMINVM OBIIT. Ab hoc Milone ferũt natũ adagiũ hoc.ἄλλος οὗτος ἡρακλῆς.Alius hic Hercules.Cũ eñ experimẽto ꝑcepisset Titormũ quendã se longe fortiorẽ,ob hoc plurimũ demiratus,ad cœlũ manus erigens,hæc dixisse ferẽ. ὦ ζεῦ, ἔφη, μὴ τοῦ τὸν ἡρακλῆν καὶ τὸν ἕτερον ἔσπειρας,O Iuppiter,inquit,nũ alterũ Herculẽ nobis seminasti? Historiã refert Cælius.11.Antiq.lect.libro,ca.69. c ¶ Alectoria usum.)Ex Ply.hæc ca.10.tricesimiseptimi Naturalis historię.Sũptũ nomẽ a gallo Gallinaceo,in cuius uentriculis inuenit hic lapis,ἀλέκτορα enim Græci gallũ dicũt. d ¶ Tarqnij Superbi tẽporibus enituit.)Manifestus error in Gellianis noctibus ca.16.15.quo loco recenset esse scriptũ in Cronicis Olympiade prima,Milonẽ hũc coronatũ fuisse, cũ constet Tarquiniũ Supbũ anno.4.Olympiadis primæ & sexagesimæ principatũ inijsse. Dionysius.4. antiq.Romanarũ libro.Præterea floruit sub Dario quarto Persarꝫ rege,ut ex citato Herodoti loco cõstat.Darius aũt is ex Eusebio,& reliquis,tẽpore Tarquinij Superbi,Persarũ tenuit principatũ.Asserit rursus Strabo lib.16.Milonẽ fuisse Pythagorę discipulũ.Pythagoras aũt eiusdẽ Tarquinij floruit temporibus,ut etiã ex ca.21.infra patet.SVnt aliquot uetusta Solini exẽplaria, quæ eũ Prisci Tarquinij enituisse/habeant.Forte legendũ,Prisci Tarquinij,&Superbi tẽporibus,ꝓpter quædã exemplaria, in quibus scriptũ est,Prisci Tarquinij Superbi temporibus.

a dextra superaret,& captum digito uno in castra imperatoris sui reportaret.Milonẽ [a] quoq; Crotoniensem ferunt egisse omnia supra q̃ homo ualet.De quo etiã hoc proditur,qđ ictu nudæ ma-
b nus,taurũ fecit uictimã,eumq; solidũ,qua mactauerat die/absumpsit solus non grauatus. Super hoc nihil dubiũ. Nã factũ Elogiũ [b] extat. Victor ille omniũ certaminũ obijt. SAne [c] Alectorius
c traditur lapis, qui Crystallina specie in modum fabæ, gallinaceorũ uentriculis inuenitur, aptus (ut dicunt)præliantibus.Milo porro [b] Tarquinij Superbi temporibus enituit.

DE SIMILITVDINE FORMAE. Deq; corporũ quorundã proceritate.De mensura hominis.Nec non defunctorum pudore.

CAP. V.

d IAM [e] uero qui deflexũ animũ referat ad sĩlitudinũ causas, q̃ntũ sit artificis naturæ

IAM uero.)Aristo.similia ca esse dicit,quorꝫ sit q̃litas una,qđ de unitate cõmuni,& impfecta intelligendũ est.Ex quo infert doctor Subtilis nõ esse nisi imperfectã extra deũ similitudinẽ,qđ eius ꝓximũ fundamentũ imperfectũ sit,& non unitate numerali unũ.Qui de natura animaliũ scripserunt, non paucas conati sunt reddere rationes,cur sint filij parentibus,in toto, uel parte similes,uel dissimiles.Plynius capite duodecimo septimi,unde hæc Solinus mutuat⁹ est,has refert causas. Similitudinũ

ingenium, deprehendet. Interdū[a] enim ad gen⁹ spectant, & per sobolem in familias transitus faciunt. Sicut plerumq; paruuli modo neuos, modo cicatrices, modo qualescumq; originis suæ notas ferunt. Vt in Lepidis, quorum tres, interuulsa tamen serie ex eadem domo obducto membrana oculo, similes geniti reperiuntur. a b

(inquit) in mente reputatio est, & in qua credant multa fortuita pollere, uisus, auditus, memoriaq; haustæ imagines ab ipso concepit. Cogitatio etiā utriuslibet animo subito transuolans affingere similitudinē, aut miscere existimat. Ideoq; plures in homine, q̃ in cæteris omnibus animalibus differentię, q̄m uelocitas cogitationū, animi celeritas, & ingenij uarietas, multiformes notas imprimit, cū cęteris animantibus immobiles sint animi, & similes oībus, singulisq; in suo cuiq; genere. Nō diuersa multū reperies apud Val. Maximū titu. 15. libri noni, in principio. Quid philosophi sint, de hac materia opinati refert Plutar. 5. de placitis philosophorum libro. Empedocles (inquit) similitudines fieri corporū semine inualescente, dissimilitudines uero seminali calore in uaporem euanido. Parmenides cū a dextra uuluæ parte fœtus editur, patrē referre, cū uero ab læua matrē. Stoici toto corpore, atq; ab anima semina ꝓdire. Vnde & similaritates affingere figuras, formasq; ijsdem ex generibus, haud secus, atq; pictorem ijsdē ex pigmentis effigiē facientem eius, quē imitari studet. Cęterū emittere mulierem etiānū semina. Quod si euicerit mulieris semen, partū mulierē referre, sin uiri, uirum. Medicorū pleriq; fortuitu, & temere, prout refrixerit, tū uiri, tū mulieris semen, parentibus nasci dissimiles pueros. Empedocles uiso sub conceptū oblato informari infantem. Etenim mulieres simulachra sępiuscule, statuasq; in delicijs habuisse, similesq; ijs partus enixas. Stoici concordia mētis, & radiorꝫ, atq; imaginū sub defluuiorꝫ insinuationes, fieri parentū, prolisq; similitudines. Eleganter explicat hæc Censorinus ca. 5. libri quē de die natali inscripsit. Multa Auicenna uicesim a prima Fen tertij Canonis. Et Lactan. ca. 12. de opificio dei. Multis carminibus canit hoc Lucretius lib. quarto de rerū natura, cuius uersus mox ascribemus. QVæstio scitu dignissima, cur. s. proles cæterorꝫ animantiū magis q̃ hominis, suis parentibus similē gerit naturā: An q͛ homo uago, uarioq; plurimū animo in coitu est: Pro ut autem pater materq; in conceptu affecti fuerunt, ita part⁹ euariant. Cætera uero animantia omnia, aut certe plurima rei tantū ipsi intendūt, totaq; sese Veneri dedunt. Adde quod ob eā auiditatē minime repleri, magna ex parte patiuntur. Ex Aristo. decima ꝓblematum sectione. Quæstio rursus alia. Cur pleriq; stulti (nā hæc quoq; ad animū transferunt) liberos prudentissimos procreauerunt: Quod homines stultiores (inquit primo problematū Alexander) cū concumbūt, totos libidini sese dedūt, Itaq; animo penitus in corporis concreationē demerso, astrictoq; rei tantū Venereæ semen uires optimas, tū rationales, tū naturales ademptū perfluit, creatq; perinde hominē prudentiorē. At homines prudentes, & docti, semper aliquid uel honesti, uel utilis animo complectunt, ne in ipso quidē Venereo coitu omnino a rerū studio desistūt. Itaq; animo remissiori ꝓfluēs semen expers longe facultatis illius animalis incumbit. Hinc etiam deduci ratio potest, cur homines stulti, atq; indocti, filios robustos maxime procreant. Prudentes, & docti imbecillos. Extat de hac ipsa re Titulus quintus libri tertij, apud Maximū Valerium. a ℭ Interdū enim ad genus.) Aristot. ca. 6. septimi Naturæ animaliū sic ait. Similes etiā aliqui parentibus, aut auis, suisq; maioribus generantur. Aliqui similitudinis nihil referunt. Redditur etiā uel post plures eiusdem prosapię, ut in Sicilia eius, quę adulteriū cū Aethiope cōmiserat, filia nō colorē patris Aethiopis retulit, sed qui natus ex hac est, is auū Aethiopē regenerauit. Fœminę magna ex partę matri, mares patri ꝓueniūt similes. &c. Eadē repies. c. 12. septimi, apud Ply. Hæc elegāter a Lucretio lib. quarto referunt, cum inquit.

Quare etiā atq; etiā (ut dico) est cōmunis uoluptas,
Et cōmiscendo cū semen forte uirili
Fœmineum mulsit subita ui, corripuitq;
Diuersi cupide summis ex uiribus tendūt.
Tum similes matrum materno semine fiunt,
Vt patribus patrio, sed quos utriusq; figuræ
Esse uides mistim misceнteis multa parentum
Corpore de patrio, & materno sanguine crescunt,
Semina cum Veneris stimulis excita per artus
Obuia conflixit conspirans mutuus ardor,
Et neq; utrum superauit eorum, nec superatum st,
Fit quoq; ut interdum similes existere auorum
Possint, & referant proauorum sępe figuras,
Propterea, quia multimodis primordia multis
Mixta suo cælant in corpore sæpe parentes,

Quæ patribus patres tradunt a ſtirpe profecta.
Maiorumq; refert uoltus, uocesq;, comasq;,
Fiunt, q̃ facies, & corpora, membraq; nobis
Maternoq; mares exiſtunt corpore Creti. &c̃.

Inde Venus uaria producit forte figuras
Quandoquidẽ nihilo magis hæc a ſemine certo
Et muliebre oritur patrio de ſemine ſæclum,

a ℭ Vel ut in Byzantio nobilis poeta.) In oĩbus Solini uetuſtis exemplaribus, quæ uidere potuimus, ſcriptum eſt. In Bizantino nobili pugile. Ply. autem ait, indubitatũ exẽplũ eſt, Nicei nobilis poetę Byzantij geniti. Ariſto. (ut mox retulimus) in Sicilia id ipſum factũ ſcribit. b ℭ Regem Antiochũ Artemõ ex plebe Syriaca.) Vetuſta ferme oĩa Solini exemplaria, Artemõ habẽt. Plyniana, Arteon. Antiocho regi Syriæ (inqt) e plebe nomine Arteon in tantũ ſimilis fuit, ut Laodice coniunx regia, necato iã Antiocho munus per eũ cõmẽdatiõis, regniq; ſucceſsionis pegerit. Apud Val. Max. tit. 15. li. noni, nõ Artemon, ſed Artenio legitur. Itẽ nõ ex plebe Syriaca, ſed unus (inquit) ex æqualibus & ipſe regiæ ſtirpis nomine Artenio, regi Antiocho pq̃ſimilis fuiſse traditur. Lectori & hæc penſitãda reliquimꝰ. DE morte regis Antiochi nõ uſq;quaq; cõueniũt authores. Ply. minor dicit eũ ultra Taurũ montẽ a .L. Scipione relegatũ, a ſodalibus, quos in cõuiuio temulẽtꝰ pulſauerat, fuiſse perẽptũ. Iuſtinus aũt lib. 32. aſserit incolarũ concurſu interfectum Antiochum, cũ templũ Dodonęi Iouis ſpoliare uellet. Vide q̃ ſcripſimus ca. 8. ſecũdi apud Florum. c ℭ Populari iſto.) Vili/ & plebeo homine. Plautus, Prętat diuitem eſse, ac popularem, q̃ nobilẽ, & mendicũ. d ℭ Inter Cn. Pom. &. C. Vibiũ.) In ueteribus Val. Max. exẽplaribus, Iuniũ/ nõ Vibiũ reperies, Quod & Hermolaus Barbarus annotauit. e ℭ .L. Plancũ.) Exemplũ hoc a Ply. nõ aũt a Valerio relatũ eſt. f ℭ Armentarius Mirmillo.) Hũc locũ exponit Hermolaus in dictione Armentarius, poſt Plynianas Caſtigationes. Exemplũ hoc referẽ a Plynio. Duo ſtatim ſequentia a Plynio, & Maximo Valerio. g ℭ Marcus Meſsala.) Plynius ca. 12. libri ſeptimi. Rurſus (inquit) Curioni patri Burbuleius. Itemq; Meſsalæ Cenſorio, Menogenes perinde Hyſtriones. h ℭ Piſcator ex Sicilia.) Plynius eodem loco. Suræ quidem procõſulis etiã rictum in loquendo, cõtractionẽ lingue, & ſermonis tumultũ nõ imaginẽ modo, piſcator quidã in Sicilia/ reddidit. Valerius Maximus addit Proconſulis huius in piſcatorẽ Siculum iocũ, & contra piſcatoris in Proconſulem/ petulantiam. Ilie uero (inquit) quem in Sicilia prætoris admodum ſimilem fuiſse conſtat, petulantis animi. Proconſule enim dicente, mirari ſe quapropter ſui tam ſimilis eſset, cũ pater ſuus in eã prouinciã nunq̃ acceſsiſset. At meꝰ (inqt) Romã frequenter acceſsit. Ioco namq; laceſsitã matris ſuę pudicitiã inuicẽ ſuſpitione in matrẽ eius reiecta, audacius, q̃ uirgis, & ſecuribus ſubiecto conueniebat, ultus eſt.

a Vel ut [a] in Byzantino nobili poeta, qui cum matrem haberet adulterio ex Aethiopæ conceptã, quæ cum nihil patri cõparandũ reddidiſset, ipſe in Aethiopem auũ regenerauit. Sed hoc minus
b mirũ, ſi reſpiciamus ad ea, quę ſpectata ſunt inter externos. Regem [b] Antiochũ Arthemon quidã ex plebe Syriaca, ſic facie æmula mentiebatur, ut poſtmodũ Laodice uxor regia, obiecto popu-
c lari [c] iſto, tamdiu diſsimulauerit defunctũ maritũ, quoad ex arbitratu eius, regni ſucceſsor ordinaretur. Inter Cn. [d] Pompeiũ, &. C. Vibiũ humili loco natũ, tantus error extitit de paribus li-
d niamentis, ut Romani Vibium Pompeij nomine, Pompeiũ Vibij uocabulo cognominarent. Oratorem Lucium [e] Plancũ, Rubrius Hiſtrio ſic impleuit, ut & ipſe Plancus a populo uocaretur,
e Armentarius [f] Mirmillo, & Caſsius Seuerus orator, ita ſe mutuo reddiderũt, ut ſiquando pariter uiderent, dignoſci non poſsent, niſi diſcrepantiã habitus indicaret. Marcus [g] Meſsala Cen-
f ſorius, & Menogenes, ex fece uulgari/ hoc fuerunt uterq;, qđ ſinguli, nec aliũ Meſsalã, q̃ Menogenẽ, nec aliũ Menogenẽ, q̃ Meſsalã putauerunt. Piſcator [h] ex Sicilia, Proconſuli Suræ pter
g alia rictu oris cõparabatur, ita in eodẽ uocis impedimẽto, & tarditate ſono linguæ naturalibus offendiculis congruebant. Interdum uero non mõ in externos, ſed etiã inter cõductos ex diuer-

ſiſsima parte orbis miracula, indiſcreti uultus fu- a
ere. Deniq; cū Antonio[a] iam triūuiro, Thorani-
us quidã eximios forma pueros uelut geminos
trecentis[b] Sextertijs uendidiſset, quoꝝ alterum
de Tranſalpina Gallia, alterū ex Aſia cõparaue- b
rat, adeoq; una res uiderentur, niſi ſolus ſermo
fidem panderet. Atq; ideo cū irriſum ſe Anto-
nius grauaret, nõ infacete Thoranius id uel præ-
cipue, quod emptor criminabatur, p̃cioſum cõ- c
probauit. Neq; em̃ mirū ſi forent pares gemini,
illud nullis poſset taxationibus æſtimari, qđ tã-
tis ſpacijs diuerſitas ſeparatos, plus q̃ geminos
contuliſset. Quo reſponſo adeo Antonius mi- d
tigatus eſt, ut deinceps nihil ſe habere carius in
ſua ſubſtantia iactitaret. NVNC ſi de ipſis hoīm
formis requiramus, liq̃do manifeſtabiť, nihil de
ſe antiquitatẽ mendaciter p̃dicaſse, ſed[c] corruptã
degeneri ſucceſiõe ſobolẽ noſtri tp̃is ꝑ naſcentiū

a ℭ Cum Antonio.) Refertur pariter a Plynio ubi ſupra. Toranius (inquit). M. Antonio iam triumuiro eximios forma pueros alterū in Aſia genitū, alterū trans Alpes, ut geminos uendidit, tanta unitas erat. Poſtq̃ deinde ſermone puerum detecta fraude a furente increpitus Antonio eſt inter alia magnitudinẽ p̃cij requirente (nã ducentis erat mercatus ſeſtertijs) reſpondit uerſutus ingenij mango, ob id ipſum ſe tanti uendidiſse, quoniã non eſset mira ſimilitudo in ullis eodẽ utero editis. Diuerſarū quidẽ gentiū natales tã cõcordi figura reperiri, ſuper omnẽ taxationẽ. Adeoq; tempeſtiuã admirationẽ intulit, ut ille ꝓſcriptor animus, mero & cõtumelia furens, non aliud incenſu magis, & in fortūa ſua duceret. IN Edicto Aedilitio, qua parte de mancipijs uendundis cautū eſt, ſcriptum ſic fuit. Titulus ſeruoꝝ ſinguloꝝ, ut ſcriptus ſit curato, ita uti intelligi recte, quid morbi, uicijq; ſit. Quis fugitiuus, erroue ſit, noxaue ſolutus non ſit &c̃. Libro 21. digeſtoꝝ tit. 1. Lege, Labeo ſcribit. Et eodẽ titulo. l. quis ſit fugitiuus. Idẽ Vlpianus, Si q̃s (inquit) affirmauerit aliquid adeſse ſeruo, nec adſit, uel abeſse & adſit, utputa ſi dixerit, furẽ non eſse & fur ſit, ſi dixerit artificem eſse & non ſit. Hi em̃ quia quod aſseuerãt, nõ p̃ſtãt: aduerſus dictū, promiſsumue facere uidentur. Et lege mox ſequẽti uerba Gaij iurep̃iti ſūt. Si q̃d (ĩq̃t) uẽditor de mãcipio affirmauerit, idq; nõ ita eẽ emptor q̃rať, aut redhibitorio, aut ęſtĩatorio. i. quãto mĩoris iudicio agere põt. Verbi gratia, Si cõſtãtẽ & laborioſū, aut curacẽ, aut uigilacẽ eẽ, aut ex frugalitate ſua peculiū acq̃rentẽ affirmauerit, & is ediuerſo leuis, proteruus, deſidioſus, ſomniculoſus, piger & tardus, cõmeſſor inueniať. Hęc omnia uidenť eo ꝑtinere, ne id quod affirmauit uẽditor amare ab eo exigať, ſed cū quodã tẽperamẽto, ut ſi forte conſtantẽ eſse affirmauerit, nõ exacta grauitas, & cõſtantia quaſi a philoſopho deſidereť. Et ſi laborioſum, & uigilacẽ affirmauit eſse, nõ cõtinuus labor per dies, noctesq; ab eo exigatur, ſed hęc omnia ex bono, & ęquo modice deſiderenť, &c̃. Subdit idem Vlpianus, Sciendū tñ eſt (inquit) quędã, & ſi dixerit p̃ſtare eū nõ debere. ſ. ea quę ad nudã laudẽ ſerui pertinẽt: ueluti ſi dixerit frugi, probū, dicto audientẽ. Vt em̃ Pedius ſcribit multū interſt cõmendandi ſerui cauſa quid dixerit, an uero præſtaturū ſe promiſerit, quod dixerit. Plane ſi dixerit Aleatorẽ nõ eſse, furem nõ eſse, ad ſtatuã nunq̃ cõfugiſse, oportet eū id p̃ſtare. Similia his ſcribunť titulo quinq̃geſimooctauo quarti lib. Codicis. Mercatoris cois mos eſt, qđ ſecūdo epiſtolaꝝ ad Iuliū Floꝝ ſcribit Hora. ut pleni⁹ ęquo.

Laudet uenales, quas uult extrudere merces.

Aul. Gel. c. 2 quarti. Noc. Atti. Edictū hoc de ſeruis uendendis, & emẽdis, q̃ue uicia a uenditore exprimi debeãt, multis uerbis exequiť. Vlpianus tit. prio 21. libri Digeſt. le. prima, & le. 17. Verba ſunt Pauli iurep̃iti tit. ſecūdo. 19. libri Digeſt. le. 25. Quẽadmodū (inquit) in emẽdo & uendẽdo naturaliter conceſsū eſt, qđ pluris, minoris emere, quod minoris ſit, pluris uẽdere, & ita inuicẽ ſe circūſcribere. b ℭ Trecẽtis ſeſtertijs.) Ducẽtis ſcribiť in codicib⁹ Plynianis. c. 12. li. ſeptimi. In Plynio an Solino mẽdum ſit, obſeruatores uiderint. c ℭ Corruptam degeneri ſucceſsiõe.) Ex hiſtorijs, & magiſtra rerū exp̃iẽtia cõſtat, poſteros lõgo uiuẽdi ęuo, corpoꝝ uirib⁹, habitu, & uult⁹ forma, & om̃ino corporis magnitudine, plurimū a ueterib⁹ degñaſse. Harū diuerſitatum Theologi has p̃ferti cauſas reddiderūt. Complexõis priſtinę, ſupra nouã, bonitatẽ: uiuendi tūc hominū moderationẽ. Nutrimẽti puriorẽ naturã. Veterū illoꝝ maiorem rerū ſcientiã, qua poterãt conueniẽtia ꝓſequi, ac euitare cõtraria. Aderãt tūc quoq; ſyderū aſpect⁹ meliores. Et tandẽ id totū referūt in dei parentis noſtri diſpoſitionem, uti ex paucis hominibus, genus ampliareť humanū. Qui harum cauſarum tractatum expetunt longiorem, adeant Nicolaum Lyrenſem in Commentarijs quinti capitis ſuper Geneſim. Recenſuit hæc Cælius Rhodigin⁹ capite. 37. libri Antiquarū lectionū undecimi.

a detrimēta/decus ueteris pulchritudinis ꝑdidiſ-
ſe. Licet ergo pleriq; definiant nullū poſse exce-
dere longitudinē [a]pedum ſeptem, qđ intra [b]mē-
ſuram iſtā Hercules fuerit, dep̄henſum tamē eſt
b Romanis tēporibus ſub diuo Auguſto/[c]Puſio-
nē, & Secundillā, denos pedes & amplius habu-
iſse ꝓceritatis, quoꝝ reliquiæ adhuc in cōdito-
rio Saluſtianoꝝ uident. Poſtmodū Diuo Clau-
c dio principe, Gabbarā noīe ex Arabia aduectū,
nouē pedum, & totidē unciarū. Sed ante Augu-
ſtūm ferme ānis mille nō apparuit forma huiuſ-
modi, ſicut nec poſt Claudiū uiſa eſt. Quis enim
d æuo iſto nō [d]minor parentibus ſuis naſcit? Pri-
ſcorum aūt molem teſtant etiā Oreſtis [e]ſupma,
cuius oſsa Olympiade quinquageſima & octa-
ua Tegeæ inuenta, a Spartanis oraculo monitis
didicimus impleſse longitudinē cubitoꝝ ſeptē.

a ¶ Longitudinē pedum ſeptem.) Quibus fabulas conſectari mos fuit, mira, & credulitatem excedentia de Gigantibus tradiderunt. Atlantem uertice cœlum ſuſtinentem. Antei tibiā cubitoꝝ ſexagīta. Bryarẹum Centimanū. Polyphæmū maria pedibus tranſmeantē. Orionē, Etionēq; ſex & quadraginta cubitos adæquaſse. NEC negant Theologi, fuiſse Gigantes aliquādo impiū genus hominū, ſed nō tam uaſtæ magnitudinis omnino fuiſse, ſed qui cōmunē, & conſuetā alioꝝ ꝓceritatē plurimū excesſerint. Gigantes (inquit Macrobius) nihil aliud fuiſse credendū eſt, q̃ hominū quandā impiā gentē, deos negantem, & ideo exiſtimatam deos pellere de cœleſti ſede uoluiſse. Horū pedes in Draconum uolumina deſinebāt. Quod ſignificat, nihil eos rectum, nihil ſuperū cogitaſse, totius uitæ eorū greſsu atq; proceſsu in inferna mergente &c. SED cur homines uaria ſtatura ꝓueniūt? Ariſtotelē adeas decima ſectiōe ꝓblematum idipſum ꝑdoctiſsime diſſoluentem. Rurſus. Cur mares corpore maiori ex toto pene ſunt, q̃ fœminę? Idē Ariſto. hāc eodem loco diſserit q̄ſtionē. Homines p̄grandi corpore plerūq; ſunt ingenio ebeti, atq; ſtolido. Vnde authore Iulio Capitolino/factū eſt/ut cū de longis, & ineptis hominibus loq uolum?, eos Maximini caligā noiemus, qđ impator is magno corpore exiſtens, ratiōe fuerit parū ualida. SEd cur homines, q̃ breui ſunt corpore prudētiores magna ex parte ſunt, q̃ qui longi? Qm̄ (inqt primo ꝓblematū Alexander) animus toto in corpore coactius, & cōptius manet, ſi breue eſt. Si longū paſsus, ꝑ longitudinē exoluit/& hebetaſcit. Vnde Homerus Vlyſsem breuē, ac prudentiſsimū refert, Aiacem longū, & ſtultiſsimū ꝓdidit. b ¶ Intra menſurā iſtā Hercules fuerit.) Extat caput primum apud Gelliū primi noct. Atticarū lib. quanā ratione Pythagoras, Herculis magnitudinē dep̄henderit.
c ¶ Puſionē, & Secundillā.) Hoꝝ duoꝝ. Rurſus Gabbarę, a Plynio ca. zo. ſeptimi refertur hiſtoria.
d ¶ Nō minor parentibus ſuis naſcit.) Homerus poeta cōquerit mortaliū corpora minora in dies fieri. Ply. ca. 16. lib. ſeptimi. Iam uero (inqt) ante annos ꝓpe mille, uates ille Homerus, nō ceſsauit minora corpora mortaliū, q̃ priſca cōqueri. Idē refert Aulus Gel. c. 10. tertiĳ. Noct. Atti. e ¶ Horeſtis ſup̄ma.) Poſt Lycurgi obitū, Lacedęmoniĳ bellū Arcadibus inferre ſtatuerūt. ſed oraculo territi aduerſus Tegeates arma parāt, oraculo huiuſmodi moniti. Saltandā Tegeam planta plaudēte daturus. Cū aūt a Tegeatibus ſępe uicti fuiſsēt, rurſus ad oraculū ſciſcitaturi mittūt, quanā ratiōe poſsēt Tegeates ꝑlio ſuperare, Reſponſum a Pythia id futurū, ſi Oreſtis Agamēnonis filĳ oſsa in patriā deportarent. Sed cū ea oſsa inueniri nō poſsent, tertio, Delphicū oraculū adierūt petituri quonā ea oſsa reperire quirent. Quibus ab oraculo ita reſponſum eſt. Eſt pars Arcadię/Tegeæ in regione patenti.

Hic duo flant uenti ui peruehemente coacti,
Forma hoſtis formæ, & plagæ ſuperindita plaga,
Hic Agamemnonides terra omniparente tenet,
Quo tu ſublato Tegeę ſperabere uictor.

Ea tandē oſsa Lyches Lacedęmoni? reperit, atq; Spartā ſumo honore deportata: Nec diu poſt iuxta oraculi ſentētiā, hoſtes Tegeates fortiter ſuparūt, hiſtoriā abūde ſcribit Herod. li. 1. SEptipedalē Oreſtis magnitudinē Gel. c. 10. tertĳ No. Atti. exiſtiat fabuloſam. Sed ex Varrōis ſentētia affirmat, modū ſummū adoleſcendi hūani corporis, ſeptē pedes eſse, qđ eſse magis uerū (inqt) arbitramur, q̃ qđ Herodot? homo fabulator: in prīo hiſtoriarū inuentū eſse ſub terra ſcripſit, Oreſtis corp? cubita lōgitudīs hn̄s ſeptē, q̃ faciūt (inqt) pedes. 12. & q̄drantē. Sed ex his, q̃ ca. 16. ſeptimi refert Ply. Herodoti opinio q̃ Varro. & Gel. uerior eſſe uidet. Hui? etiā magnitudīs & Achillis corp? fuiſse narrāt. Vn̄ Lycophrō ἑπταπάγυιν, uel ἑπταπυγόσιον Achillē a. 7. cubitis appellauit.

Scripta quoq; ex antiquitate memorias accersũt a
in fidem ueri, quibus receptũ est, q͞d bello[a] Creti
co cum elata flumĩa impetu plus q̃ ui amnica in-
uecta terras rupissent, post discessum fluminum
inter plura humi dissidia humanũ corpus reper- b
tum cubitum trium atq; triginta, cuius spectan-
di cupidine. L. Flaccum legatũ, Metellũ etiã ipm̃
impẽdio admodũ captos miraculo, quod audi-
tu refutauerant/oculis potitos. Non omiserim c
Salaminę[b] Euthymenis filiũ creuisse in triennio
tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu
hebeti, robusta uoce, pubertate festina, statimq;
obsessum morbis plurimis, immoderatis ægri- d
tudinũ supplicijs compensasse præcipitem incre
menti celeritatem. MEnsuræ[c] ratio bifariam cõ
uenit. Nam quantus manibus expansis inter di-
gitos longissimos modus est, tantũ constat esse e
inter calces, & uerticem. Ideoq; physici hominẽ
minorem mundũ esse iudicarunt. Parti[d] dextrę
habilior ascribitur motus, lęuæ/ firmitas maior.
Vndę altera gesticulationibus promptior est, al f
tera oneri ferendo accõmodatior. PVdoris[e] di-
sciplinã etiam inter defuncta corpora natura di-
screuit, ut siquando cadauera necatorũ fluctibus
euehuntur, uirorum supina, prona fluitant fœ- g
minarum.

DE VELOCITATE, VISV, DEq; Romanorum quorũdã fortitudine. Ac Cæsaris Dictatoris excellentia. CAP. VI.

VErum[f] ut ad pernicitatis titulum tran- h
scamus, primam palmam uelocitatis

a ℭ Bello Cretico.) Historiam recenset Plynius ca. 16. lib. septimi. b ℭ Salaminę.) In quibusdam Solini exemplaribus, Salamina reperies, ut sit nomẽ uiri, siue pueri eius, de quo hic agitur. Res leuiuscula, sed quã Hermolaus Barbarus etiã adnotauit. c ℭ Mensuræ ratio bifariã conuenit.) Verba Plynij sunt ex ca. 17. lib. septimi. Quod sit hominũ spatiũ a uestigio (inquit) ad uerticẽ, id esse spansis manibus inter longissimos digitos/obseruatũ est. SCribit Aristo. secũdo uolumine eorũ librorũ, quos de Anima inscripsit. Natura cõstantiũ omniũ, terminũ positũ esse, & ratiõem magnitudinis, & augumẽti. Simile scribit Diuus Augustinus cap. primo super Genesim. d ℭ Parti dextræ.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Constat sane dextrũ, & sinistrum ex similibus fere partibus, atq; eisdẽ, uerũ sinistra oĩa sunt imbecilliora ca. 15. primi, naturę animaliũ Aristotiles. Idẽ ca. 1. secundi eiusdẽ operis. Solꝰ (inquit) animaliũ homo ambidexter, hoc est dexter manu utraq;/nascit̃. SED cur sint dextera sinistris agiliora, habilioraq;. An quod iecur ob sanguinis copiam, calidũ omnino natura est. Iecur aũt in dextero latere sitũ esse constat. Sinistri autem quidã fiunt ob plurimũ cordis calorẽ, sinistrã partẽ in homine possidentis. Ambidexter ex eo quis efficitur, ꝙ tam iecur, q̃ cor ipsum, calorẽ dextræ debitum, in sinistrã diffũdant. SEd cur sinistra parte facilius pondera ferre possimus, cũ hęc infirmior sit, q̃ dextera. Quoniã (inquit in quæstionibus Alexander) dextera, ut ualidior, lęuæ subuenit, leuatq; aliquantulũ onus. Quod quidem officium lęua præstare dextræ suã ob imbecillitatem, nõ potest. Vel ut alibi tradit, quoniã materia partis lęuæ oppressa plus edurare, patiq;, q̃ dextera potest, Quippe cũ altera difficilius, altera facilius moueat̃. Disserit idem author in fine secundi problematũ. Cur pars dextera sanabilior sit, q̃ lęua. Quoniam (inquit) per exercitationẽ ampliorẽ materiæ compescunt̃, reddunturq; sanitati oportuniores. e ℭ Pudoris disciplinã.) Ex Plynio ca. 17. lib. septimi. Mira naturæ uis, quæ prouida quadã ratione sicut dũ uiuimus, ea, quæ pudoris plena sunt, eo loco constituta sint, ubi operta uestibus, elucere non possint, ita & post mortem quoq; in fœminis p̃sertim eadẽ seruanda mõstrauit. Nã cũ uirorũ cadauera supĩa fluitent, fœminarũ tamẽ prona uelut pudori defunctarum parcẽte natura. Sũt q hũc locũ puertãt/sic legentes. Virorũ p̃na, supia fluitãt feminarũ. VERVM ut ad pernicitatis.) Relaturus aliquã de fortitudine Solinus/præmittit quorundã miram pedũ pernicitatem. Est eñ & hęc quędã fortitudinis species. Est aũt fortitudinis duplex ge-

nus, Vnū quod ad corpus pertinet, alterū aūt quod ad animū transferunt. Primū tm̄ Solinus exequitur hac parte. Id aūt definiūt, ut sit robur quoddā, ex corporis optima dispositione, pueniēs, de quo exempla plurima refert Max. Valerius lib. tertio. Solinus uero more suo, Plyniū in septimo ca. 20. imitatur. Alterum fortitudinis genus ad animū pertinet, & uirtutē. Eam, M. Cicero prio Officioꝝ libro definiens. Ita (inquit) probe definitur a Stoicis fortitudo, cum eam uirtutē esse dicūt pugnantē pro æquitate. Quo circa nemo, q fortitudinis gloriā cōsecutus est, insidijs, & malicia, laudem est adeptus. Nihil enim esse honestum potest, quod iusticia uacat. Et tertio libro eiusdem præclari operis. Fortitudo (iquit) est dolorū/ laborumq; contemptio, cuius propriū esse dicit, nihil extimescere, omnia humana despicere. nihil qđ homini accidere potest/ intollerandū putare. Et Seneca epist. 113. Fortitudo (inquit) est munimentū humanę imbecillitatis inexpugnabile, quod qui circūdedit sibi securus in hac uitæ obsidione perdurat. Vtitur enim suis uiribus, suis telis. Et circa finem secūdi de beneficijs. Fortitudo est pericula iusta contēnens, aut scientia periculoꝝ repellendoꝝ, excipiendoꝝ, prouocandoꝝ. Et episto. 88. Fortitudo contemtrix timendoꝝ est, terribilia, & sub iugum libertatē nostrā mittentia despicit, prouocat, frangit. Aristo. secūdo, & tertio Ethicoꝝ dicit fortitudē esse, inter timores, & audacias quādam mediocritatem. Querit Aristo. in Problematis. Cur fortitudinē maxime honore prosequunt̄ respublicæ quæ tamē uirtutū præcipua nō est. An quia semper uel ipsę bellū alijs inferunt, uel ab alijs sibi illatum patiuntur. Hæc autem uirtus perutilis utranq; in partem est. Honorant uero nō quę optima sūt, sed quę optima sibi existiment. QVærit in eodē præclaro opere, Cur homines fortes magna ex parte uinosi sunt. An (inquit) quia fortes calidi sunt, Calor autē in pectore conditus est. Ibidē enim mœtum quoq; refrigeratione quadā effici nouimus, ut cor fortibus caloribus copia fultū persistat, timidis refrigeratum insiliat. Ergo qui sanguinolentū habēt pulmonē, calidū hunc modo uinolentoꝝ gerūt, ita ut rei aduersæ suspitione refrigerari non queant. At qui ita se habent bibendi auidi esse consueuerūt. Nā & bibendi cupiditas, membri eius calore oritur, ut alias dictum est, & cupiditas ipsa non nisi rei uim sedandi habentis desyderatio est. Vinū autem etsi natura calidū est, sitim tamē amplius, q̃ aqua extinguere potest, maximeq; id hominū, quā ob causam dictum alias est, ex quo & qui spirandi difficultate laborant, aut insania uexant̄, uinū admodū cupiunt, q̃q̃ alteris ex instrictione, alteris ex perturbatione pulmo efferueat. Cū igitur magna ex parte homines eosdē sitibundos, ac fortes esse obueniat, uini autem auidi qui sitibundi, talesq; gestiūt naturas, uicissim inter se cōsectari necesse est. Vnde fit etiā, ut uinolēti, q̃ sobrij fortiores sint.

a Ladas [a] quidā adeptus est, qui ita supra cauū puluerem cursitauit, ut arenis pendētibus nulla indicia relinqueret uestigioꝝ. Polymestor Milesius puer, cū a matre locatus esset ad caprarios b pastus, ludicro leporem consecutus est, & ob id statim productus a gregis domino Olympiade sexta, & quadragesima (ut Bocchus author est) uictor in stadio meruit coronam. [b] Philippides biduo mille ducēta quadraginta stadia ab Athenis Lacedæmonē cucurrit. Anistius [c] Lacon, &

a ℂ Ladas.) Iuue. Saty. 13. ex ꝑsona auari de Lada hoc.

Et Phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene, quid enim uelocis gloria plantæ
Præstat, & exuriens Piseæ ramus oliuæ?

Meminerunt Catullus ad Cameriū. Martialis epigrammate. 85. secundi, & centesimo decimi. Item. M. Tullius in Rhetoricis. Ex Ladę pernicitate nō inelegans sumet̄ adagiū. Lada ꝑnitior. Hesiod. canit Iphiclū, Philaci, & Climenes filiū fuisse tātę ꝑnicitatis, ut excurreret ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων, hoc est super triticeas aristas, eas non oblędens. Huius Iphicli Higinius meminit libro secundo, quo loco de Orione disserit. Sed dictione Iphicli deprauata. Quemadmodū (inquit) Phyclo datum dicitur &ce. pro Iphiclo. Hoc Cœlio Rhodigino lector debes, capite quinto tertij Antiq. lectionū libri. Polymestoris meminit Hesichius, si tñ iste sit. Compositū nomē (ut uidetur) ex πολὺ, multum, & μήστωρ ualens, uel bellicosus. Sunt qui Polymnestor legant.

b ℂ Philippides mille ducenta. xl. stadia.) Vetusta exemplaria habent fere omnia. Philippides biduo mille ducenta. xl. stadia. Plynius/ cuurrisse (inquit) mille centum. xl. stadia. Legendum uidetur, mille ducenta quadraginta, expuncto biduo. Nam ex Ptolemæo (ut etiam Hermolaus Barbarus annotauit) mensura hæc ab Athenis/ Lacedęmonē ueritati propior esse uidetur.

c ℂ Anistius.) Apud Plynium capite uicesimo libri septimi. Canistius legitur. In Solini uetustis codicibus/ Anistis.

Philonides Alexandri Magni curſores, a Sycio a
ne Elin uſq; milleducenta [a] ſtadia uno die tranſ-
ſierunt. Fonteio, Vipſanoq; conſulibus in Italia
octo [b] annos puer natus, quinq; & quadraginta
milia paſsuũ a meridie tranſiuit ad ueſperũ. Vi- b
ſu [c] deinde plurimũ potuit Strabo [d] nomine, quẽ
ſuperſpexiſse per centũ xxxv. milia paſsuũ Var-
ro ſignificat, ſolitũq; exeuntẽ a Carthagine claſ-
ſem Punica, numerumq; nauiũ manifeſtiſsime e c
Lilybitana ſpecla denotare. Cicero tradit [e] Iliada
Homeri omnẽ ita ſubtiliter in mẽbranis deſcri-
ptã, ut teſta nucis clauderetur. Callicrates [f] formi
cas ex ebore ſic ſculpſit, ut portio earũ a cæteris

a ¶ Mille ducenta ſtadia.) Ply. ca. 20. ſeptimi, habet. ccc ij. ſtadia. Sed lib. ſecũdo. ca. 73. ſicut Solinus, mille ducenta. b ¶ Octo annos puer natus.) Plynius non octo, ſed nouem annos dicit. Itẽ nõ. xl. milia paſ. ſed. lxx. milia paſ. habet Domitius in cõmentarijs Martialis Epigrãmate. 19. lib. quarti, exiſtimat hunc puerũ eum eſse, quẽ Martialis Atham nominat, ſed omnino incertũ, cũ nullũ aſserti, afferat authorẽ. DE Vipſano, & Fonteio conſulibus, præter Ply. Tacitus lib. xi. & xv. Itẽ Iuue. ſaty. 13. c ¶ Viſu deinde.) Sumpta omnia ex ca. 21. ſeptimi Plynij. Scribunt Philoſophi tria reqri ad operationẽ quamcunq; ſenſualis potentiæ. Vim ipſam ſenſitiuam, hoc eſt, ut Scotus ait, quiddã mixtum ex parte corporis cõuenienti ratione compacta, & portione quadã animę, quam eius ſectatores formalitatẽ uocant. Requiri ſecundo loco obiectum ipſum. i. rem, quæ ſenſum mouere, & terminare nata eſt. Poſtremo decens mediũ, ac intercapedinis ſpatiũ inter utrumq;. Aliter certe res maior ꝙ minor. Aliter diſtans, ꝙ ꝓximum. Lucidũ ꝙ obſcurũ. In aere, uel aqua exiſtens/ conſpiciẽ a potentia. Aiunt igitur quanto uiſus fuerit affectus melius, tanto eum rem ipſam clarius, & in diſtantia longiori rem eandẽ percipere. Tradũt qui de ſenſuũ natura ſcripſerunt, trifariã nos uidere per lineas. Aut eñ (inquiũt) per rectas, aut flexas, aut reflexas deniq;. Per rectas lineas, quę in aere cernimus. Per flexas ueluti, quę in aqua ſunt/ uiſus deprehendit. Quo fit ut remus incuruus appareat. Tertio tandẽ modo, obiecta ſpeculis, quadã ſpecierũ/ imaginũq; reflectione conſpici conſtat. SEd quanã ratione fiat uiſio/ a philoſophis plurima ſunt tradita luculẽter. Democritus, & Epicurus (ut etiã Plutar. recenſuit) uiſus per imaginũ inſertus uiſualẽ arbitrantur potentiã accidere, radiosq; quoſdã ab oculis exertos ſimul atq; ſubiectæ rei inſtiterint, rurſus in eodem redire, inſertariq;. Empedocles imaginibus radios immiſcuit, idq; coniunctim imaginis radios uocauit. Hipparchus exiſtimat ab utroq; oculo ad corpoꝶ lineamẽta exporrectos. Plato per corradiantiã autumat uiſum fieri, lumine ab oculis quidẽ exerto, ad aliquantulũ interualli ꝑ cognatũ ſibi aerẽ effluentẽ. Lege ſimilia apud Gelliũ ca. 16. lib. quinti. Nõ grauabor (quod ad huius loci expoſitionẽ maxime pertineat) Macrobij ex primo de ſomnio Scipionis uerba ſubſcribere. Quoniã (inquit) ad Orizontem/ quodã circo cœli terminũ conſignatũ, nõ põt humana acies ꝑuenire, idcirco quantũ quiſq; oculos circũferendo conſpexit, ꝓpriũ ſibi cœli, quod ſuper terrã eſt, terminũ facit. Hic orizon/ quẽ ſibi uniuſcuiusq; circũſcribit aſpectus, ultra trecentos & ſexaginta ſtadios longitudinẽ intra ſe cõtinere nõ poterit. Centũ enim & octuaginta ſtadios, nõ excedit acies cõtra uidẽtis. Sed uiſus cũ ad hoc ſpatium uenerit, acceſsu deficiens, in rotunditatẽ recurrendo/ curuaẽ. Atq; ita fit, ut hic nũerus ex utraq; parte geminatus trecentoꝶ ſexaginta ſtadioꝶ ſpatiũ, quod ultra orizontẽ ſuũ contineẽ/ efficiat, ſemperq; quantũ ex huius ſpatij parte poſtea ꝓcedendo demiſeris, tantũ tibi de interiore ſumeẽ, & idem orizon ſemper quantæcunq; locoꝶ tranſgreſsione mutaẽ. Hunc aũt quẽ diximus admittit reſpectũ, aut in terris ęqua planicies, aut pelagi tranquilla libertas, quæ nullã oculis obijcit offenſam. Nec te moueat, ꝙ in longiſsimo poſitum montẽ uidemus, aut ꝙ ipſa cœli ſuperna ſuſpicimus. Aliud eſt enim, cum ſe oculis ingerit altitudo, aliud cũ per planũ ſe porrigat, & extendit intuitus, in quo ſolo Orizontis circus efficiẽ. d ¶ Strabo.) Idipſum Max. Valerius tit. ultimo primi, inter miracula retulit, ſed eum Lynceũ, nõ Strabonẽ nominat, niſi ſic eum uocet, ꝓpter mirã uidendi uim, quaſi Lynceos oculos habentẽ. Vnde natũ Adagiũ apud Horatiũ. Lynceo oculis contẽnere. e ¶ Iliada Homeri.) Ex Ply. capite. 21. ſeptimi. Martialis ſecundo Diſtichorum.

Ilias, & Priami regnis inimicus Vlyſses
Multiplici pariter condita pelle latent.

f ¶ Callicrates.) Ply. ca. 21. ſeptimi. De eodẽ libro 36. cap. quinto. Sunt (inquit) in paruis marmoreis famam conſecuti Myrmecides, quorum quadrigam cũ agitatore cooperuit alis muſca, & Callicrates, cuius formicarum pedes, atq; alia membra peruidere non eſt. Sicq; a formica nomen ſortitus eſse uidetur, Græcis enim μύρμηξ formica dicitur.

a secerni nequiuerit. Apollonides perhibet in Scy
thia fœminas nasci, quæ Bithyæ [a] uocanť, hasq
in oculis pupillas geminas habere, & perimere
uisu, si quē forte iratæ aspexerint. Hæ sunt & in
b Sardinia. Præualuisse [b] fortitudine apud Roma
nos. L. Siciniū [c] Dentatū titulorꝝ numerus osten
dit. Tribunus hic plæbis fuit non multū post ex-
actos reges, Spurio Tarpeio. A. Thermo conss.
c Idē ex prouocatione octies uictor quadraginta
& quinq; aduersas habuit cicatrices, in tergo nul
lam notā, Spolia ex hoste tricies & quater cepit.
In Phaleris, hastis [d] puris, armillis, coronis, trecē
d ta duodecim dona meruit. Nouē imperatores, q
opera eius uicerant, triūphantes prosecutus est.
Post hunc Marcus [e] Sergius duobus stipendijs,
primo aduerso corpore ter & uicies uulneratus.
e Secundo stipendio in prœlio dextram perdidit.
Qua de causa ferreā sibi manū fecit, & cū neutra
pene idonea ad præliandū ualeret, una die qua-
ter pugnauit, & uicit sinistra, duob⁹ equis eo in-
f sidente cōfossis. Ab Hannibale bis captus refu-
git, cū .xx. mensibus, quibus captiuitatis sortem
ꝑferebat, nullo momēto sine cōpedibus fuerit,
& cathenis. Omnibus asprimis ꝑlijs, quę tempe-
g state illa Romani experti sunt, insignit⁹ donis mili-
tarib⁹. A Thrasymeno, Trebia, Ticinoq; coro-
nas ciuicas retulit. Cānensi quoq; ꝑlio, de q̄ refu
gisse eximiū opus uirtutis fuit, sol⁹ accepit coro-
h nā. Btūs ꝓfecto tot suffragijs gloriarū, ni hęres ī
posteritatis ei⁹ successiōe Catilina tātas Adoreas
odio dānati nōīs obūbrasset. Quātū īter milites
Sicini⁹, aut Sergi⁹, tm̄ īter duces, īmo/ ut uerius
dicam/ inter omnes homines Cæsar [f] Dictator e-

a ℭ Bithyę.) Plynius cap. z. septimi, licet ibi antea Vitię legereť. Huius gentis meminit Stephanus de Vrbibus, dictiq; uideri possūt a Bithy, Martis, & Setę Rhesi sororis filio. Stephan⁹ eas in Thracia eē dicit. b ℭ Præualuisse fortitudine.) Sumpsit hęc omnia Solinus ex ca. z8. septimi Naturalis historiæ Caij Plynij. DE fortitudine in huius sexti capitis principio, aliqua tetigimus. Scribit Aristó. c. 16. & 17. tertij Ethicoꝝ. Fortitudinē quinq; modis posse accipi, adeas eū si libuerit. Nec in nō timendo solū fortitudo consistit. Si quis eni nō timet tonitrua, aut coruscationes, aut aliud quid supra hominē terribiliū, is nō fortis, sed insanus potius existimandus est. Magnoꝝ Moraliū li. primo. c ℭ Luciū Siciniū Dentatum.) Præter ea quę de hoc Licinio scribit c. z8. septimi Cai⁹ Plynius. Lege eundē Ply. ca. 5. li. uicesimisecūdi. Itē apud Maxi. Valeriū tit. z. lib. tertij. Is Sicini⁹ (ut secūdo Noctiū Atti. scribit Gellius) ob ingentē fortitudinē Romanus Achilles appellatus est. Adeas caput. xi. eius lib. qui iāiam citatus est. d ℭ Hastis puris.) Scribit Donatus hastā puram eā esse, q̄ sit sine ferro.

Pura triumphatis hasta se-
(quatur equos.

Tertia lib. quarti inquit Propertius. DE coronis militaribus, extat caput sextū, quiti Noctiū Atticarum apud Gelliū. Itē apud Ply. ca. 5. sextidecimi, & ca. 3. uicesimisecundi Naturalis historię. e ℭ Marc⁹ Sergius.) Hęc & plura eodē capite reperies apud Plyniū. Miror Valeriū hoc exemplū ꝑterijsse, cū de fortitudine scriberet li. tertio. f ℭ Cęsar Dictator enituit.) Si qs Cæsaris Dictatoris in unum

Gestarū speret cumulos ad-
(uoluere rerum,
Promptius imponet glaciali
(Pellion ossæ.
Si partē tacuisse uelit, quod
(cunq; relinquet.
Maius erit.

Pro his tamē, quæ Solinus hac parte recenset. Lege Ply. ca. z5. libri septimi. Plura annotauimus ex Liuio, Sueto. Plutar. Luca. cæteris apud Floꝝ. INter Cæsaris sapienter dicta, hęc quoq; enumeranť. Cū em̄ is Pompeiā uxorē, qđ esset de Clodio infamata/ repudiasset, eamq; ob rem Clodio in iudiciū acto, testis adduct⁹, nihil neq̄ de Cęsaris uxore locut⁹ est. Accusatore autē interrogante, quid igiť uxorem eiecisti? Quoniā (inquit ille) decet uxorē Cæsaris calumnia etiā uacare. Rursus cum apud Dyrrhachiū cū Pōpeij exercitu pugnasset, Pōpeiusq; uictor nō fuisset usus uictoria, sed in castra redijsset. Erat (inquit Cæsar) apud hostes uictoria, sed uincendi

nituit. Huius [a] ductib⁹ undecies centũ, & nonaginta duo milia cæsa sunt hostiũ. Nam quantum bellis ciuilib⁹ fuderit/noluit annotari. Signis collatis quinquagies & bis dimicauit. M. Marcellũ solus supergressus, qui nouies, & tricies pari mõ fuerat præliatus. Ad hęc nullus [b] celerius scripsit. Nemo uelocius legit. Quaternas [c] etiã epistolas simul dictasse perhibet. Benignitate adeo prędi-tus, ut quos armis subegerat, clementia magis uicerit.

gnarum nõ habent. Cũ a quibusdã pterea hortaret, ut Antoniũ, atq; Dolobellam, de quibus male opinabant, sibi caueret, respondit nõ hos sibi rubicundos, & pingues timori esse, sed graciles illos, ac pallidos/Bruto, Casioq; ostensis. Quondã cum inter cœnandũ ortus esset de morte sermo, quęnã foret optima. Inopinata respondit. Fuisse Cæsarem regnandi cupidũ, extant signa plurima. Cũ enim in Alpibus sterile, inopsq; oppidulũ pteriret, amicis quærentibus, an etiã hic seditiones aliquę, contentionesq; de principatu essent, subdubius, cogitabũdusq;. Malim (inqt) hic primus eẽ, q̃ Romæ secundus. Hæc ex Plutar. in Apophthegmatis. Extat & illud, quo dicere solitus fuerit, dominandi gratia etiã cõtra patriã agendũ aliquando. Insuper p̃grauant eũ cætera facta, dictaq; eius, ut & abusus dominatione, & iure cęsus æstimet. Non enim honores modo nimios recepit, ut cõtinuũ consulatũ, ppetuã dictaturã, pfecturamq; morũ. Insuper pręnomẽ imperatoris, cognomẽ patris patrię, statuã inter reges, suggestũ in Orchestra, sed & ampliora etiã humano fastigio decerni sibi passus est, sedẽ aureã in curia, & pro tribunali Thensam, & ferculũ Circensi pompa, templa, aras, simulachra iuxta deos, puluinar, flaminẽ, Lupercos, appellationẽ mensis e suo nomine, ac nõnullos honores ad libidinẽ cepit, & dedit. Ex Sueto. lib. primo. Ob hæc & similia cõplurima in Cæsarẽ quoq; mordacitas Ciceronis dentes suos strinxit. Nã primũ post uictoriã Cæsaris, interrogatus, cur in electione partis errasset, respondit. Præcinctura me decepit. Iocatus in Cæsarem, qui ita toga p̃cingebat, ut trahendo Laciniã, uelut mollis incederet, adeo, ut Sylla tanq̃ prouidus dixerit Pompeio. Caue tibi illũ puerũ male pręcinctũ. a ℭ Huius ductibus undecies centena, & duo milia cęsa.) Improbe/& inhumane faciũt, qui ob multorũ hominũ cędem cupiã laudẽ tribuũt perimẽti. Immaniũ hominũ sententia, ille/qui infinita hominũ milia trucidauerit, cruore campos inundauerit, flumina infecerit, nõ modo in templũ, sed etiã in cœlũ admittit. Apud Enniũ sic loquit Africanus.

Si fas cędendo cœlestia scandere cuiquam est,
Mi soli cœli maxima porta patet.

Scilicet quia magnã partem generis humani extinxit, ac perdidit. O quantis in tenebris Africane uersatus es. &c. Lactantius ca. 18. libri primi. Si hũc Lactantij locũ aduertissent Senecę studiosi, eũ ipsum aliquando a turpi ulcere uindicassent. In eius authoris epistola. 108. sic passim corrupte legitur. Esse em̃ apud Ciceronẽ in his ipsis de R.P. hoc epigramma.

Est nisi faciendo plagas cœlestium ascendere cuiq̃ est,
Mihi soli cœli maxima plaga patet. Hæc ibi.

Vides in hoc Disticho, Lactantio recensente, & syllabarũ quantitatẽ, & authoris Ennij sensum integrũ. Maiorẽ ergo gloriã, & apud probos, laudem Cæsar adeptus est, ob eius uirtutẽ, constantiã, sublimitatemq; omniũ capacẽ, quæ cœlo cõtinet, q̃ qđ a se, uel ductu suo tot hominũ milia perempta fuerint. Fuit (ut ait Ply.) Cæsari propriũ, & peculiare, præter iam supradicta, clementiæ insigne. DE M. Marcello, nõ pauca annotauim⁹ apđ Florum. b ℭ Nullus celerius scripsit.) Cæsar (ut Sueto. author est) reliquit rerũ suarũ cõmentarios Gallici, ciuilisq; belli Pompeiani. Nã Alexandrini, Africiq;, & Hispaniensis incertus author est. Reliquit & de Analogia duos libros, & Anticatones totidẽ. Ac p̃terea poema, quod inscribit/Iter. Feruntur & a puero, & ab adulescentulo quædã scripta, ut Laudes Herculis. Tragœdia Oedipi. Itẽ dicta Collectanea, quos omnes libellos Augustus in epistola quadã, ad Pompeiũ Marcum, uetuit publicari. c ℭ Quaternas etiã epistolas.) Non alienũ ab hoc loco est, qđ. 17. Noct. Atti. libro refert. Gell. Libri sunt (inquit) epistolarũ. C. Cęsaris, ad. C. Oppiũ, & Balbũ Corneliũ, q res eius absentis curabãt. In his epistolis quibusdã in locis inueniunt literę singularię, sine coagmentis syllabarũ, quas tu putes esse positas incõdite. Nã uerba ex ijs literis confici nulla possunt. Erat autẽ conuentũ inter eos cladestinũ, de cõmutando situ literarũ, ut inscriptio quidẽ alia, aliæ locũ, & nomẽ teneret. Sed in legendo locus cuiq; suus & ptãs restitueret. Quęnã uero litera, p qua scriberet, ante ijs, sicut dixi, cõplacebat, qui hãc scribendi latebrã parabant. Harũ quoq; epistolarũ in Cæsare dictatore, sic Suetonius meminit. Extant (inquit) & ad Ciceronẽ. Item ad familiares domesticis de rebus, in quibus, si qua occultius perferenda erant, per notas scripsit. i. sic structo literarũ ordine, ut nullũ uerbũ effici posset, quæ si quis inuestigare, & psequi uel-

let, quartã elementoꝝ literã, id eſt.d.pro.a. & perinde reliquas/cõmutet. Eſt autẽ(ut idẽ Gellius annotauit) Probi Grãmatici Cõmentarius ſatis curioſe factus, de occulta literarũ ſignificatione epiſtolarũ Caij Cæſaris ſcriptarum.

CYRVS memoriæ bono claruit.) Memoria eo eſt magis admiranda, quod in hæc uſq; tẽpora, q in ea claruerint, pauci reperti ſunt. Eſt autẽ memoria, ut in pricipio Nouę Rhetoricę ait Cicero,

QVI MEMORIA CLARVERVNT. CVI caſus uocem ademerit, cuiue dederit. De moꝝ rũ laude. Qui eloquentia floruerunt. De pietate. De pudicitia. Et quis beatus fuerit iudicatus. CAP. VII.

a CYrus [a] memorię bono claruit, qui in exercitu, cui numeroſiſsimo præfuit, nominatim ſingulos alloquebaẽ. Fecit hoc idem in populo Ro. L. [b] Scipio. Sed & Cyrum,
b & Scipionẽ conſuetudine credamus profeciſse. Cyneas [c] Pyrrhi legatus poſtero die, q̃ ingreſſus Romã fuerat, & equeſtrẽ ordinẽ, & ſenatum proprijs nominibus ſalutauit. Rex [d] Ponticus

Firma animi rerũ, & uerborũ diſpoſitionis pceptio. Idẽ Cice. ex Platonis ſentẽtia primo Tuſcula. queſt. dicit memoriã eſse recordationẽ quandã uitæ ſuperioris. Alij eã definiũt rerum, & eloquentię theſaurũ, in qua diſciplinę omes cõtinentẽ. Hinc prudenter ab Afranio dictũ ẽ, Sapientiã uſus, & memorię eſſe filiã. Vide Gelliũ ca.8. tredecimi Noc. Att. Aug. ait eã eſse uẽtrẽ animi Cõfeſsionũ li.10. Plures eã uocãt repoſitoriũ q̊ddã præteritoꝝ. Seruat em(inquit) memoria per extimationẽ, eas intentiones, quæ a rerũ figuris eliciunẽ. Omnis enim diſciplina(inquit Quintil. lib. xi.) memoria conſtat. Fruſtraq; docemur, ſi quicquid audimus p̃terfluat. &c. Themiſtius ca.10. lib. primi de memoria, & reminiſcẽtia, exiſtimat memoriã nullo mõ eſse intellectus affectionẽ, ſed partis ſenſitiuæ dũtaxat. Auicẽna ſexto naturaliũ lib. eã ponit in poſteriori cerebri concauitate, aitq; ea retinere memoriã, quæ extimatiua uirtus de nõ ſenſatis intentionibus, rerum ſenſibiliũ apprehenderit. Scotus præter ſenſitiuã memoriã, quæ nobis & brutis cõmunis eſt, ponit aliam rationalẽ memoriã, quæ in deo quoq;, & intelligentijs reperiatur omnino. Hanc aũt nõ eſse aliud tradit, q̃ intellectum, & rem ipſam actu intelligibilẽ ab eodẽ. Eã fuiſse Auguſtini ſententiã, pluribus perſuadere conaẽ. Marcus Cicero Rhetoricorũ nouoꝝ lib.3. Sunt (inquit) duæ memoriæ. Vna naturalis, Altera artificioſa. Naturalis eſt ea, quæ noſtris animis inſita eſt, & ſine multa cogitatione nata. Artificioſa eſt ea, quã cõfirmat inductio quędã, & ratio pceptionis. Sed quia rebus in cæteris ingenij bonitas immitaẽ ſæpe doctrinã; ars porro naturæ cõmoda confirmat, & auget. Tam excellens dei donũ a quibuſdã memoria exiſtimata eſt, ut eam deã quandã eſse crediderint. Eam Græci μνημοσύνην nominãt, cui aurem ſacrã eſse dixerunt. Scribit Heraclides ponticus quoſdã exiſtimaſse Pythagoram Aethalides, & Mercurij fuiſse filiũ. Mercuriumq; quondã eũ monuiſse, ut peteret præter immortalitatẽ, quod uellet. Ipſum petiſse, ut uiuens, & uita functus, omniũ, quæ cõtingerent memoriã haberet. Itaq; in uita meminiſse omniũ. Refert Philoſtratus in tertio. Iarcham Indoꝝ philoſophoꝝ principem, Apollonio dixiſse ſe, & Indoꝝ ſapientes memoriã maxime poſt deos colere. QVæ de memoria hoc loco ſcribit Solinus, ſumpta ſunt ex ca.24. ſeptimi naturalis hiſtorię Caij Plynij. Plura Tullius primo Tuſcu. q. & Fabius Quintilianus lib. xi. de oratoria inſtitutione ca. ſecundo.

a ℭ Cyrus.) Cyrus Cambyſis Perſarum regis, & Mandones filius fuit, hic aui ſui Aſtyagis iuſsu expoſitus, quod p ſomniũ (ut Iuſtinus ait) ex naturalibus filię, quã unicã habebat, uitem enatã uidiſset, cuius palmite omĩs Aſia obumbraret. Hic dum exponiẽ(mirũ) a cane fœmina aliquandiu lactatus eſt. Tandẽ a regio paſtore educatus, fatis uolentibus in Perſarum regem aſsumptus eſt. Quibus cũ diu imperaſset, a Tomiri Scytharũ regina, cũ ducentis milibus Perſarũ cæſus eſt. Dictus autem Cyrus(ut Strabo ait) a Cyro flumine. Huius Cyri hiſtoriã ſcripſerunt Xenophon philoſophus octo uoluminibus, Herodotus, & Iuſtinus libro primo. Item cæteri. De eius mirãda memoria præter Ply. & Solinũ, meminit Val. Max. tit.7. lib. octaui. Quintilianus ca.2. lib. undecimi. Cyrus(inquit) quẽ omniũ militum tenuiſse nomina, quin ſemel auditos quãlibet multos uerſus, protinus reddidiſse.

b ℭ Lucius Scipio.) Hic fuit Pub. Scipionis frater, qui conſul in Aſiam miſsus, Antiochũ Syrioꝝ regẽ apud Sipylũ montem, uicit, ac parte regni priuauit, Vñ & Aſiaticus dictus eſt.

c ℭ Cyneas Pyrrhi legat⁹.) Præter ea, q̃ de Cynęę legati memoria, referũt Cice.1. Tuſ. q. Ply. ca.24. ſeptimi. Plutar, i Pyrrho, ſic ſcribit Seneca in plogo primi Declamationũ. Intra exiguũ pauciſsimoꝝ dierũ tẽpus(inqt) poterit qlibet facere id, qđ Cyneas fecit, qui miſsus a Pyrrho legatus ad Romanos, poſtero die nouus homo, & ſenatũ, & omnẽ urbanã circumfuſam Senatui plebem, nominibus ſuis perſalutauit.

d ℭ Rex Ponticus Mithridates.) Appia-

Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus a
imperitabat, ſine interprete iura dixit. Memori-
am [a] ex arte fieri palã factum eſt, ſicut Metrodo-
rus [b] philoſophus, qui tẽporibus Cynici Dioge-
nis fuit, in tantũ ſe meditatiõe aſsidua prouexit, b
ut a multis ſimul [c] dicta/ nõ modo ſenſuum, ſed
etiã uerborꝝ ordinibus detineret. Nihil [d] tamen
in homine aut metu, aut caſu, aut morbo facili⁹
intercipi, ſæpe perſpectum eſt. Qui [e] lapide ictus
fuerat, accepimus oblitũ literarũ. Meſsalã certe d

nus Alexandrinus librũ edidit, quẽ/quia Mithridaticũ bellũ cõtinet, Mithridaticũ inſcripſit; in eo nil fere, quod ad Mithridatẽ ptineat/prætermiſit. Plura Iuſtin⁹ libris. 37. &. 38. Cæteros authores citauim⁹ cap. 5. tertij L. Flori. De eius regis ingenri memoria Ply. ca. 24. lib. ſeptimi, & ca. 2. uiceſimiquinti Naturalis hiſt. Alter Ply. ca. penul. de uiris illuſtribus. Fabius Quintilianus in. xi. Aulus Gel. ca. 17. decimiſeptimi Noctiũ Atti. Val. Maxi. titulo. 7. lib. octaui. Cyrus omniũ militũ ſuorꝝ nomina. Mithridates duarũ & uiginti gentiũ, quæ ſub regno eius erant, linguas diſcẽdo. Ille ut ſine monitore, exercitũ ſalutaret. Hic ut eos, quibus imperabat ſine interprete alloqui poſset. Senecæ fuiſse aliqñ floridã memoriã, teſtatur ipſe de ſe, i eo quẽ modo citauim⁹ loco. Memoriã aliquando (inquit) in me floruiſse, ut & non tantũ ad uſum ſufficeret, ſed in miraculum uſq; procederet. Nã duo milia nominũ recitata, quo ordine erant dicta, referebam. Et ab his, qui ad audiẽdũ præceptorẽ noſtrũ cõuenerant, ſingulos uerſus, cũ plures q̃ ducenti efficerent, ab ultimo incipiens uſq; ad primũ/ recitabã. a ℭ Memoriã ex arte fieri.) Qui de memoriæ arte ſcripſerũt, nõ unũ omnes ordinẽ tenuerunt. Metrodorus Sceptius inter alia, quibus ad artẽ memorandi uſus eſt, in duodecim ſignis, p quæ ſol meat, tricenos & ſexagenos inuenit locos, de qua re in. xi. plurimũ Quintilianus miratur. Vanitas nimirũ (inquit) fuit, atq; iactatio circa memoriam ſuã potius arte, q̃ natura gloriantis. Marcus Cicero circa finẽ ſecundi de Oratore, ex Simonidis ſententia tradit ordinẽ eſse maxime, qui memoriæ lucẽ afferat. Itaq; ijs, qui hanc partem ingenij exercent locos eſse capiendos, & ea quæ maxime memoria tenere uelint, effigienda animo, atq; in ijs locis collocanda ſic fore, ut ordinẽ rerum, locorꝝ ordo ſeruaret, res autẽ ipſas, rerum effigies notaret. Atq;, ut locis pro cæra, ſimulacris pro literis, uteremur. Hãc memorãdi artẽ abũde tradũt Cicero Rhetoricorum nouorꝝ lib. 3. & Fab. Quintilianus ca. de memoria Oratoriarũ inſtitutionũ lib. xi. Nõ deſunt, qui noſtro quoq; tẽpore hanc publice profiteanẽ. Sed qui in ea multũ profecerit, uidi neminem. b ℭ Metrodorus philoſophus, qui tẽporibus Cynici Diog. fuit.) Si quis bene tẽpora cõputet, inueniet proculdubio, inter Diogenẽ Cynicũ, & hũc Metrodorũ, fuiſse annos medios centum, & quinq̃ginta, nõ pauciores. Conſtat em̃ Cynicũ Diogenẽ Olympiade. 114. mortem obijſse, hoc eſt circa annũ 432. urbis conditę. Nã eadẽ die (ut Demetrius in Aequiuocis ait) Alexandrũ Babylonię, Diogenẽ Cynicũ Corinthi, uita functos. Lege Laertiũ lib. 6. Metrodorus autẽ hic (ut. 13. Geographiæ lib. ſcribit Stra.) Mithridatis floruit tẽporibus. Hunc inſuper Metrodorꝝ uidit. M. Cicero, ut ab eodẽ ſecundo de Oratore lib. ſcriptũ eſt. Vidi ego (inquit) ſummos homines, & diuina prope memoria. Athenis Carneadẽ. In Aſia, quẽ uiuere hodie aiunt, Sceptiũ Metrodorꝝ, quorꝝ uterq; tanq̃ literis in cęra ſe agebat imaginibus in his locis, quos haberet, quę meminiſse uellet, p̃ſcribere. Hęc ibi. Cicero aũt ipſe (ut tradit Euſebius, & cęteri) obijt Olympiade. 168. hoc eſt circiter annũ. 648. urbis conditæ. Exiſtimo Solinũ deceptũ, q̃d pro Diogene Stoico, Cynicũ Diogenẽ acceperit. Fuit autẽ Diogenes hic Stoicus, qui cũ Carneade, quẽ Cicero ſe uidiſse ait. Et Critolao Peripatethico, ab Athenieñſibus ad Senatũ populi Romani, negotij publici gratia legati miſsi ſunt, author Aul. Gell. in fine ſeptimi Noctiũ Atticarũ. QVid ſi Solinus eorũ ſententiã ſit in hac parte ſecut⁹, qui hũc Metrodorꝝ Democriti auditorẽ, & Anaxarchi magiſtrũ, fuiſse tradunt. Anaxarchũ aũt Olympiade. 110. floruiſse ab ijs, qui eius uitã ſcribũt, proditũ eſt. Potuit fortaſsis ſic a Solino ſcriptũ fuiſse. Metrodorus philoſophus, qui tẽporibus Stoici Diogenis fuit. Fieri etiamnũ potuit, ut a ſcriptore quopiã Cynici adiectã fuerit. Nõ ſoleo tam facile primę claſsis authoribus, in paruis p̃ſertim, & obuijs paſsim rebus/aſcribere ignorantiã, etſi uetuſti omnes codices, Cynici Diogenis retineant. c ℭ A multis ſimul dicta.) Sunt codices, qui ſic habeant. Vt a multis ſimul dictorꝝ, non modo ſenſum, ſed etiã uerborum ordinẽ detineret. d ℭ ℭ Nihil tamen in hominũ.) Oĩa hæc ex ca. 24. ſeptimi Ply. Seneca in principio primi Declamationũ. Memoria (inquit) eſt res ex omnibus partibus animi maxime delicata, & fragilis, in quã primũ ſenectus incurrit. e ℭ Qui lapide ictus.) Val. Maximus libro primo, inter miracula idipſum ponit. Quidã (inquit) Athenis uir eruditiſsimus, cũ ictum lapidis, capite exceſsiſse, cætera omnia tenaciſsima memoria retinẽs, literarũ tantũmodo quibus pcipue inſeruierat, oblitus eſt &c. Mõſtro ſimile eſt, cũ quiſpiã proprij nominis obliuiſcitur.

ſcitur. Vnde factum, ut cũ de re, quã maxime memoria tenere quis creditur, prouerbio dici ſoleant. Non aliter proprium ualeat cognoſcere nomen. a ℭ Victor Cyrus.) Capto a Cyro Aſtiage Medorũ rege, urbes q̃plurimæ, quæ Medorũ tributariæ erant, a Cyro Perſarũ rege/ deficiunt. Quibus a Cyro uictis, Babylonios quoq; potenti exercitu aggreditur. Sed Crœſus Lydorũ rex ea tempeſtate diuitijs, & armis potentiſsimus, Babylonijs auxilio fuit. A Cyro Crœſus uincit. Victus in patriã remeat. At Cyrus uictis Babylonijs, Lydiã contra Crẹſum ingreditur. Crœſum iterato ſuperat, capit, captumq; abducit. Fuerant Crœſo regi duo liberi. Primus, quẽ Athin Valerius nominat, maximis dotibꝰ prẹſtãs, & ſi fata ſinerẽt, Crœſo ſucceſsor in regno, ab apro dum uenatur/ occiditur. Alter eius filius natura mutꝰ, hic captis a Cyro Sardibus, cũ unus ex Perſarum numero ignarus uiri in cẹdem Crœſi concitato impetu ferrẽt, ne is Crœſum patrẽ perimeret, ſic Grẹce proclamaſse dicitur, ὦ ἄνθρωπε μὴ κτεῖνε κροῖσον. i. Heus homo ne Crœſum perimas. Hiſtoriã ſcribũt Herodotus in. 1. Val. Maxi. lib. 5. Aulus Gellius ca. 9. quinti. Iuſtinus li. primo, & Xenophon Pædiæ Cyri lib. ſeptimo. b ℭ Tractare de moribus ſupereſt.) Scripturus de moribus Iulius Solinus, ut more ſuo ſtudeat breuitati, trium tm̃ Romanorũ illuſtriũ, ponit exempla. Eorũ ſcilicet, qui uel ſapientũ hominũ ſententia, uel diuino oraculo, ſunt optimi iudicati. Sunt aũt hi, Portius Cato, Scipio Aemilianus, & Scipio, cui Naſica cognomẽtũ fuit. c ℭ Cato princeps Portiæ gentis.) Portius Cato genere Tuſculanus, Marco nõ admodũ illuſtri (ut ait Valerius) patre genitus, ob eius ſingulare ingeniũ, ac mores integros, a Valerio Flacco Romã ductꝰ, nec diu poſt Romana ciuitate donatus eſt, omni in ea (ut. M. C. de Senectute eſt author) dignitatis honore functus eſt. Principio (ut Plutar. author eſt) tertio nomine nõ Cato, ſed Priſcus uocabaẽ. Conſequenti tempore Cato ei uirtutis cognomentũ extitit. Romani enim, eũ in quo multarũ rerũ uſus, ac experiẽtia ſit, Catonem nominãt. Hic Cenſor, Luciũ Flaminiũ. T. Flaminij fratrẽ, & ante conſulẽ, qđ ad arbitriũ muliereculæ, cuius amore tenebatur, quendã in prouincia/ cui prẹerat/ ſecuri percuſserat, e Senatu ſuſtulit. author de ſenectute. M. C. Ob eam rem ſenatus ſibi, populusq; Romanus, conſularẽ ſtatuã, in templo poſuit, cũ hac inſcriptione. M. Cato morum reſtitutor. Hinc & Cenſorinus nominari cẹptus. Propter duorũ Catonũ Cenſorij, & Vticenſis ſeueritatẽ, Saty. 2. a Iuuenale prouerbiali Ironia dictum eſt. Tertiꝰ e cœlo cecidit Catho. In nimiũ ſuperciliosos, ac uitæ alienæ cenſores homines. TRia huic Catoni ueteres Romani tribuerũt, quorũ quodlibet uel diuiſim, abunde quẽlibet decorare queat. Quæ in rep. geſſit, optimũ Senatorẽ, quæ poſteris ſcripta reliquit, optimũ oratorẽ. Poſtemo quẹ foris, & bello egit, optimũ imperatorẽ fuiſse probant. Refert. M. Ci. ſecũdo Academicarũ. q. & lib. de Senectute, M. Catonẽ in ſenectute Græcas literas didiciſse, id quod ſine ſummo uiri ingenio fieri non potuit. Quẹ de Catonis Portij familia ca. 19. tredecimi ſcribit Gel. per te adeas. Rurſus pro his omnibus, lege Ply. ca. 27. ſeptimi Natu. hiſtoriæ. Huius hæ ſententiæ potiſsime celebrantur. Difficile eſt ad carentẽ auribus uerba facere. Laborioſum eſt eam rempu. ſaluã fore, in qua piſciculus pluris, q̃ bos uenit. Et urbis Romæ mores carpens. Omnes homines uxoribus imperant, nos omnibus hominibus, at nobis certe uxores. Lege Plutarchi Apophthegmata. d ℭ Quadragies q̃ter.) Ex Ply. c. 27. ſeptimi nat. hiſtoriẹ. Itẽ alter Ply. c. 47. de Viris illuſtribus. Lege q̃ ſcribit Cẹlius c. 36. ſexti Ant. lectio. e ℭ Verũ Scipionis Aemiliani.) Hẹc quoq; ex ca. 27. ſeptimi. C. Plynij ſumpta omnia. Ex his quæ Scipio Aemilianus in Cẽſura, & alijs magiſtratibus geſsit, eum optimũ Senatorem fuiſse conſtat. Cum enim in Cenſura ſibi Mummius homo ſegnis, & reipublicæ parum utilis Collega datus foret, ſic de eo Collega in Senatu dixiſse fertur.

a Coruinũ poſt ægritudinẽ, quã pertulerat, per-
cuſsum proprij nominis obliuione, q̃libet alias
ei ſenſus uigeret. Memoriã metꝰ perimit. INui-
cem metus uocis eſt incitamentum, quam non
b ſolum acuit, ſed etiam ſi nunq̃ fuerit/ extorquet.
Deniq; cum Olympiade octaua & quinquage-
ſima uictor [a] Cyrus intraſset Aſiæ oppidũ Sar-
dis, ubi tũc Crœſus latebat, Athis filiꝰ regis mu-
c tus ad id uſq; tẽporis in uocẽ erupit ui timoris.
Exclamaſse enim dicitur. Parce patri meo Cyre,
& te hominẽ eſse uel caſibꝰ diſce noſtris. [b] TRa-
ctare de moribus ſupereſt, quorũ excellẽtia ma-
d xime in duobus enituit. Cato [c] princeps Portiæ
gentis ſenator optimus, orator optimus, optimꝰ
imperator. Cauſam tamẽ quadragies [d] & quater
dixit, diuerſis odiorum ſimultatibus appetitus,
ſemp abſolutus. Verũ [e] Scipionis Aemiliani laus
propẽſior, qui pter bona, qbus Cato clarus fuit,

etiam publico [a] amore præcessit. Vir [b] optimus a
Nasica Scipio iudicatus est, non priuato tantum
testimonio, sed totius senatus sacramēto. Quippe qđ iuuentus dignior non fuit, cui præcipue
religionis crederetur ministerium, cum [c] oracu- b
lum moneret accersi sacra matris deū Pessinunticę. [d] PLurimi ĩter Romãos eloquētia floruerūt.

Vtinā mihi(inquit)Collegam aut dedissetis, aut nō dedissetis. Ferē hic Scipio sic sese cōmodo reipub. tribuisse, ut annis quatuor & quinquaginta, quibus uixit, nihil emerit, uel uendiderit, uel ædificauerit, nec aliā ob causam peremptus creditur, nisi qđ contra Agrariam legē, discordiarū fomentū, senatus ipsius, & pacis defensor optimus, fortiter repugnabat. Orationes rursus, quæ ab eo scriptæ feruntur, quarū Gellius, Appianus, Macrobius, cæteri meminerunt, fuisse eum oratorē optimū satis ostendunt. Scribit Gell. ca.zo. secūdi Noctiū Atticarū. Scipionem omniū ętatis suę purissime fuisse locutū. Ea ꝑterea, quę in militia gessit, imperatorē eū optimū fuisse demōstrant. Is enim inter cætera Consul contra Numantiā missus, eodē temporis momento(ut libro.z. Max. Val. annotauit)q̄ castra intrauit, edixit, ut omnia ex his, quæ uoluptatis causa cōparata erant, aufferentur, summouerēturq́. Nā cōstat(inquit)tū maximū inde Institoꝶ, & Lixarū numerū cū duobus milib⁹ scortoꝶ abijsse. Hac turpi.&c. Hic(ut Plutar. refert)cū iuuenis adhuc esset, tantam & fortitudinis, & prudētiæ expectationē de se ꝑstitit, ut Cato, de quo dictū est, de his interrogatus, qui ad Carthaginē militarent, inter quos etiam erat Scipio/diceret. Solus is quidē sapit, ac uiget, ad hunc autē umbræ concedunt. Itē cū Romā uenisset ab exercitu, eum inuitabāt, nō quo illi gratificarentur, sed ꝙ per illū propediē, ac facile Carthaginē capturi essent, &c. Lege Plutar. in Apophthegmatis. a ℭ Publico amore præcessit.)Bonoꝶ dilectione. Qui Agrariā legē ferri affectabāt, hūc Scipionē eius legis hostē maximū, ingenti odio prosequebantur, quoꝶ etiā opera creditur interfectus. Metellus ꝑterea Macedonicus, cū Scipione Africano dissenserat, eorūq́ ab æmulatione uirtutis profecta contentio. Is cū interemptū Scipionē conclamari audisset, in publicū se proripuit, mestoq́ uultu, & uoce confusa. Concurrite cōcurrite(inquit)o ciues, mœnia nostræ urbis euersa sunt. Scipioni enim Africano intra sua mœnia quiescenti uis illata est.&c. Val. Max. tit.1. lib. quarti. Appianus itē lib.1. belloꝶ ciuiliū. b ℭ Vir optimus Nasica.) Sumpta ex ca.34. septimi Plynij, Vide Plyniū Nepotē ca.44. de uiris illust. Hanc Nasicæ Scipionis historiā scribit Val. Max. octauo libro tit.16. Lege Fenestellā tit.1z. de magistratibus Romanoꝶ, & quos apud eū consignauimus authores. c ℭ Cū oraculū moneret.)Hęrebat Hannibal in Romanoꝶ uisceribus, nec a tam infesto hoste liberari poterāt. Ob id igitur Sibyllinos lib. conspici placuit, in quibus hoc oraculū repertum dicunt.

Mater abest, matrem iubeo Romane requiras,
   Cum ueniet, casta est accipienda manu.

Plura Ouid. quarto Fastoꝶ. Syllius multis carminibus recenset historiā lib. ultimo belloꝶ Punicorum.

Hostis, ut Ausonijs discederet aduena terris,
Fatidicæ fuerant oracula prisca Sibyllæ.
Cœlicolum Phrygia genitricem sede petitam,
Laomedonteæ sacrandam mœnibus urbis,
Aduectum exciperet numen, qui lectus ab omni
Consilio patrum, præsentis legeret æui
Optimus heu nomen melius, maiusq́ triumphis.
Iamq́ petita aderat.&c.

Lege Liuiū lib.9. tertię Decadis, & Diuū Augustinū ca.z9. primi Ciuita. d ℭ Pessinunticæ.)Cybele Minois, & Dindymenes filia parentū iussu exposita, quadā diuina forte, a feris lacte nutrita est. Postmodū a fœmina pascente greges ouiū exportata, & educata est. Hæc post adultam ætatē, mira pulchritudine, & prudētia fuisse narrat̄. Fistulā, Cymbalū, Tympanūq́ prima reperit. Hæc insuper curandi pueros artē tradidit, eosq́ summo, ac materno amore ꝓsecuta est. Vnde factum est, ut ex facto, matris nomē consecuta sit. Hanc ob Atydis pueri a se dilecti interitum, in furorem uersam dicunt. Nec diu post cū Phryges morbo, & fructuum penuria laborent, ab oraculo responsum accipiunt, malorum remedia adepturos, si Atydis corpus sepelirent, & Cybelen uenerarentur ut deam. Sed cum Atydis corpus reperire nequirent, quod reliquum erat, Cybelen religiosissime coluerunt. Aram erexerunt, sacrificia persoluerunt. Postmodum in Pessinunte urbe Phrygiæ insigne templum construxerunt, honores illi, & annua sumptuose persoluētes. Inde eius simulachrum monente Sibylla, per Scipionem Nasicam Romanū aduectum est. Hæc ex Diodori sententia libro quarto. Hanc Troes prope Idam habitantes, Rheam, deorum matrem uocant. Item Vestam, & deam

a Sed hoc bonũ hæreditariũ nunq̃ fuit, nisi in fami
lia [a] Curionũ, in qua tres, serie cõtinua, oratores
fuerunt. Magnũ hoc habitum est sane eo sęculo,
quo pręcipue facundiã & humana, & diuina mi=
b rata sunt. Quippe tũc percussores [b] Archilochi
poetæ, Apollo prodidit, & latronũ facinus deo
arguente detectũ est. Cumq; Lysander [c] Lace=
dæmonius Athenas obsideret, ubi [d] Sophoclis
c Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem
Liber [e] pater ducem admonuit per quietẽ, ut se=
peliri delicias suas sineret. Nec priꝰ destitit, q̃ Ly
sander cognito quis obisset diẽ, & quid a numi=
d ne posceret, inducias bello daret, usq; dũ cõgrue
supremis talibus exequiæ ducerent. [f] Pindarũ
lyricũ e cõuiuĳ loco, cui imminebat ruina, ne cũ
cæteris interiret, forinsecus eum Castor, & Pol=
e lux uocarunt inspectantibus uniuersis. Quo ef=
fectum est, ut solus impendens periculũ euade=
ret. Numerandus post Deos. Cn. Pompeius Ma
gnus intraturus [g] domum Posidonij clarissimi
f tunc sapientię professoris, percuti ex more a Li=
ctore uetuit fores, sũmissisq; fascibꝰ, q̃libet cõfe=
cto Mithridatico bello, & oriẽtis uictor, sentẽtia

Phrygiã magnã. A locis Idæam, Dindymenã, & Phyllenã, & Pessimuntiã, & Cybelen, author Strabo lib. 10. Plura de eius nomine refert Marcellinus lib. 22. & Fenestella tit. 12. a ¶ In familia Curionũ.) Ex Ply. ca. 41. lib. septimi. Meminit Cice. primo epistolarũ. Liuius lib. 109. & 110. Plura Appia. lib. secundo bellorũ ciui. Itẽ Luca. 1. Pharsaliæ. Audax uenali. &c. b ¶ Percussores Archilochi poetæ.) Ex Ply. c. 29. septimi sumptũ & hoc. Euse. c. 12. qnti Præparatiõis, Archiã uocatũ dicit, q Archilochũ poetã peremerit. Plures scribũt a Calõda eũ perẽptũ fuisse. Hic Archilochus sane p̃cellẽs uates, sed obscenus multum, ac uirulentus. Hinc factum est, ut dicta amarulenta plurimũ, & mordacia, ꝓuerbiali figura, Archilochia nominentur. c ¶ Lysander Lacedæmonius.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 29. septimi Plynĳ. DE hoc Lysandro lege apd' Iustinũ lib. 5. & 6. d ¶ Sophoclis corpus.) De Sophoclis poetæ interitu discordãt a Gręcis latini plures. Val. Max. ti. 12. lib. noni. & C. Ply. cap. 53. lib. septimi, asserunt eũ gaudio perĳsse, accepto Tragicę uictorię nũcio. Sed Gręci ferme omnes dicunt hunc Sophoclẽ uuæ acino suffocatũ. Multis uerbis latinorũ a Græcis discordiam ꝓsequitur Crinitus ca. 6. secũdi. de Hon. disciplina. e ¶ Liber pater.) Plutar. in Quęstionibus multas causas affert, cur Dionysius. i. Bachus, Liber pater fuerit appellatus. Vel (inquit) qd' bibentibus libertatis causa sit, Fiunt enim homines ebrietate petulãtiores, hĩc & cornua eidẽ ascripserunt. Vel qd' libationẽ præbuit. Vel qd' pro Bœotię libertate pugnauit. f Pindarũ lyricũ e cõuiuĳ loco.) Vix adduci possum, ut credã Solinũ in hac tã celebri apud nobilissimos authores historia, ita turpiter lapsũ fuisse, ut ea. s. quæ Simonidi cõtigerũt, Pindaro ipse lyrico tribuerit. Opinor itaq; nõ a Solino, sed scriptore quopiã, erratũ potius, cũ cõsimili ratione, in hoc p̃sertim authore, loca plurima fuerint deprauata. Potuit & id memorię uicio, nõ authoris inscicia accidisse. Experiunť nimirũ homines, ut dictionẽ unã ꝓ altera sępe scribãt. Vtcũq; error acciderit, Simonidi id, nõ Pindaro accidisse constat. Authores sũt. M. Cicero. 2. de Oratore circa finẽ. Fab. Quintil. ca. de memoria Oratoriarũ institutionũ lib. 11. Val. Max. li. 1. tit. de miraculis. Licet Quintil. uulgatã fabellã, potiꝰ q̃ historiã eã esse credat. g ¶ Intraturus domũ Possidonij.) Sumptũ ex ca. 30. septimi. C. Plynĳ. Fuit aũt Possidoniꝰ hic Ciceronis magister, ut in lib. de Fato asserit ipse Cicero. Eũ enim audiendi gratia Rhodũ adĳt, author in uita Ciceronis Plutarchus. Hic Possidonius sphærã effecit, cuius singulę cõuersiones idẽ efficiũt in sole, & in luna, & in quinq; stellis errãtibus, quod efficiť in cœlo singulis diebus, & noctibus. Fuit p̃terea hic ipse Possidonius Fataliũ syderũ assertor, qua in re a Cicerone discipulo lib. de Fato, & Diuo Augustino ca. 2. quinti. Ciui. efficacissime redargutus est. Cũ Põpeius ad Piraticũ bellũ exiret, & mox cõtra Mithridatem esset exiturus, fertur Rhodũ uenisse, atq; disputanti Posidonio affuisse, cui in discessu interrogãti, nũqd iuberet, respõdisse Possidoniũ ferũt, ut se gereret clare, atq; alios excelleret omẽs. Author Stra. xi. Geographię. li. Fuit alter PossidoniꝰApamiẽsis Stoicꝰ, Strabõis tẽporibus eruditissimꝰ, ut li. 16. idẽ Strabo refert. Apud Romanos morem fuisse cõstat, ut cum magistratus domum cuiuspiam esset intraturus, Lictor fores uirga percuteret. Authores moris huius sunt, Titus Liuius libro primo. Florus in fine primi. Plynius capite. 30. libri septimi. Martialis libro octauo. Papinius primo Syluarum libro.

propria ceſsit ianuæ literarum. Africanus prior a
Quinti [a] Ennij ſtatuã imponi ſepulchro ſuo iuſ-
ſit. Vticenſis [b] Cato unũ [c] ex tribunatu militum
philoſophũ, alterum ex [d] Cypria legatione Ro-
mam aduexit, profeſsus plurimũ ſe eo facto ſe- b
natui, & populo Ro. contuliſse, quãuis proauus
eius ſæpiſsime cenſuiſset, Græcos [e] urbe pellen-
dos. Dionyſius [f] tyrannus uittatã nauem Plato-
ni obuiam miſit. Ipſe cum albis quadrigis egre- c
dientem in littore occurrẽs honoratus eſt. Per-
fectam prudentiã ſoli [g] Socrati oraculũ Delphi-
cum adiudicauit. Pietatis documentũ nobilius
quidẽ in Metellorum domo [h] effulſit. Sed eminẽtiſ-

de Stellæ Poetæ cõſulatu. Dum feriunt agmine poſtes, Atriaq;, & multa pulſantur limina uirga. CVR autẽ Lictor dictus ſit, docet Plutar. problemate. 66. Sed quã ob rem prętorũ uirgæ ſecuribus alligatæ pferantur, aperit idẽ Plutar. proble. 81. a ℂ Quinti Ennij.) Plyniana imitatio ca. 30. li. ſeptimi. Ennius poeta (inquit in temporibus Euſebius) ſeptuagenario maior articulari morbo perijt, ſepultuſq; in Scipionis monumẽto, uia Appia intra primũ ab urbe miliariũ. Quidã oſsa eius Rhudiã ex Ianiculo tranſlata affirmãt. Ex uerbis Plynij, Solini, & Euſebij, Ouidiani uerſiculi, tertio de Arte amandi libro, reſtituendi ſunt, qui ſic corrupte legunt̃, in omnibus exemplaribus.

Ennius emeruit Calabris in (montibus ortos/
Cõtiguos pene Scipio ma (gne tuis.

Sed tu ſic legas.

Ennius emeruit Calabris in (montibus ortus/
Contiguus poni Scipio (magne tibi.

Hoc Iani Parrhaſij ingenio lector debes. De Ennij proſapia, patria, laudibus, lege Sylliũ lib. 12.

Ennius antiqua Meſsapi ab (origine regis. &c.

Lucretius libro primo.

Ennius æternis exponit uerſibus edens. &c.

Sed magis ad huius loci expoſitionẽ faciunt uerſus Claudiani in Præfatione tertiæ Panegyris in laudes Stiliconis.

Maior Scipiades Italis, qui ſolus ab oris. &c.

Si Ouidio credimus.

Ennius ingenio maximus, arte rudis.

b ℂ Vticenſis Cato.) Et hæc ex ca. 30. ſeptimi. Plynij mutuatus eſt Solinus. De hoc Catone ſcribunt. M. Cicero, Seneca. T. Liuius, Plutar. Lucanus, itẽ cæteri. c ℂ Vnũ philoſophũ.) Intelligit Athenodorum cognomine Cordilionẽ Stoicæ diſciplinæ hominẽ pręſtantiſsimũ, hũc ex Pergamo Romã aduexit, author Plutar. in Catone Vticenſi. d ℂ Ex Cypria legatione.) De legatione Vticenſis Catonis in Cyprũ, ſcripſimus cap. 9. tertij libri, apud. L. Florũ. e ℂ Græcos urbe pellendos.) Scribit Plutar. Catonis Cenſorini tẽporibus, Carneadẽ Romã uenisse, eũq; quaſi quodã diuino afflatu, Romanã iuuentutẽ ad Grȩcarũ literarũ amorẽ pellexiſse, idq; cæteris Romanis iucundũ fuiſse ſpectaculũ, unũ hunc Catonẽ ijs ſtudijs uniuerſam ciuitatẽ abundare grauiter tuliſse. Vniuerſos ꝑterea philoſophos quadã honeſtatis ſpecie Roma demitti curaſse. Nec Græcos philoſophos ſolũ Romæ, uerum Medicos odio & ſuſpitione proſecutus eſt. f ℂ Dionyſius tyrannus.) Diogenes Laertius de uitis philoſophorum lib. tertio author eſt. Platonẽ philoſophũ ter in Siciliã nauigaſse. Primo ut eam inſulã, crateresq; uideret, ſed cũ de tyrãnide cõtra tyrannũ Dionyſiũ acerrime diſseruiſset, Dionyſiũ ob id concitũ, Platonẽ necare uoluiſse, ſed a Dione, & Ariſtomene exoratũ, ab incepto deſtitiſse, eũ tñ Polydi Lacedęmonio uendendũ tradidiſse. Secũdo profectũ in Siciliã Platonẽ dicit, ad iuniorẽ Dionyſiũ, a quo & terrã, & homines poſtulaſse, qui iuxta conſtitutã ab eo rempu. uiuerent. Veniſse autem in tyranni ſuſpitionẽ, uelle eũ, Siciliã tyrannide liberare. Sed Architæ Tarentini epiſtola omni eũ ſuſpitione purgatũ, & tandẽ iterũ in patriã remeaſse. Poſtremo illuc acceſsiſse, ut Dionẽ amicũ Dionyſio, cuius odiũ incurrerat reconciliaturũ, quod cũ obtinere neqſset, infecto negotio tandẽ in patriã redijſse. Eadẽ fere & Plutar. in Platonis uita refert. g ℂ Soli Socrati.) Sũptũ ex Caio Plynio ca. 31. lib. 7. & ca. 6. triceſimi quarti. De qua re. Tertul. ca. 46. Apolo. Ouid. 13. quinti Triſtium. Ille ſenex dictus ſapiens ab Apolline. Val. Max. tit. 4. lib. tertij. Euſebius ca. 4. quartidecimi Prȩparationis. Diogenes li. 2. dicit Chærephonti miraculũ editũ, quod in omniũ (inquit) ore eſt, quo ſcilicet mortaliũ omniũ Socrates ſapientiſsimus ꝑdicaretur, ex quo magna in illũ inuidia conflata eſt. Cato Cenſorinus (ut Plutar. refert) Socratẽ loquacẽ, & uiolentũ hominẽ appellabat. Huic loco ſeruiunt, quæ ca. 4. antea ex Cicerõe adducta ſunt. Quã ridicula fuerit Delphici oraculi origo, exponit Diod. Siculus lib. 16. in geſtis Philippi Macedonis. Multa Cœlius ca. 16. qnti. Antiq. lect. h ℂ In Metellorum domo.) De pietate ſcripturus Solinus duo tm̃ exẽpla pietatis refert. Eſt em̃ pietas, quã Græci θεοσέβειαν uocant, teſte Cicerone. Virtus, per quam dijs immortalibus, ſanguine coniunctis, & patriæ beniuolis, officium & diligens tribuitur cultus. Lactantius autem capite. 9. tertij, nihil aliud eſse pietatem, q̃ iuſticiã definit. Quintodecimo uero capite libri quinti. Pietas (inquit idem author) nihil aliud eſt, quam

a ſimum in plebeia [a] puerpera reperitur. Humilis
hæc,atq; ideo famæ obſcurioris,cū ad patrem,q
ſupplicij cauſa clauſtris pœnalibus continebat,
ęgre obtinuiſset ingreſsū,exquiſita ſępius a iani-
b toribus,ne forte parenti cibum ſubminiſtraret,
alere eum uberibus ſuis deprehenſa eſt. Quę res
& factū,& locū cōſecrauit. Nā q morti deſtina-
bat,donat⁹ filię in memoriā tāti pconij reſeruat⁹
eſt.Loc⁹ dicat⁹ ſuo numini Pietatis Sacellū fuit.

dei notio,ac religioſus cultus,ſicut Triſmegiſtus uerißime definiuit.Euſeb. ca.2.octaui Præparatiōis, ex Ioſephi ſententia,ſcribit pietatē nō eſse uirtutis partē,ſed uirtutes omnes alias, pietatis eſse partes. in ca.autē.2.ſeptimi eiuſdē operis declarat ſolū Hæbreorꝝ genus,uerā pietatē ſequutū.Tāta fuit apud ueteres pietatis excellentia,ut eam numē quoddā eſse crediderint, ei tēpla conſtruxerint, perſoluerint eius numini ſacrificia.Nihil habuit Mantuanus Homerus,uirtutū omniū pclari⁹, qđ ſuo Aeneæ tribueret, q̄ qđ toties cū inſignē pietate uirū nominarit. Theodoſius nobilis Romanorꝝ imperator,quom uellet Honoriū filiū ad uirtutū amorē incēdere,inter plurima precepta ſaluberrima,& hoc pietatis ſubdidit documentum.

Sis pius in primis,nā quom
(uincamur in omni
Munere,ſola Deos æquat cle
(mentia nobis

Huic loco conſonant,quæ ſcribit Seneca in fine tertij eius lib. quē de Benficijs ſcriptū reliqt.MEtellorꝝ familiæ inter cæteras uirtutes,pietatē in deos peculiarē fuiſse conſtat.Metellus enim Pontifex max.Poſthumiū conſulē, eundēq; flaminem Martialē,ad bellū gerendū,Africā petentē,ne a ſacris diſcederet,mulcta indicta inconſulto deo urbem egredi paſsus non eſt.Val.Max.de ſeruata religione lib.primo.Fuit & hoc in eodē Metello pietatis in deo ſignū patens.Cū enim Veſtę templū,in quo Romanorꝝ fatale pignus Palladiū ſeruabatur, corripuiſset ignis,&

Attonitæ flerent demiſso crine miniſtræ
Abſtulerat uires corporis ipſe timor,
Prouolat in medium,& magna ſuccurrite uoce,
Non eſt officium flere Metellus ait,
Pignora uirgineis fatalia tollite flammis,
Non ea ſunt uoto,ſed rapienda manu,
Me miſerum dubitatis ait,dubitare uidebat,
Et pauidas poſito procubuiſse genu.
Haurit aquas,tollensq; manus/ ignoſcite dixit,
Sacra uir,intrabo non adeunda uiro.
Si ſcelus eſt,in me commiſsi pœna redundet,
Sit capitis damno Roma ſoluta mei.
Dixit,& irrupit,factum dea rapta probauit,
Pontificisq; ſui munere tuta fuit.

Idem feciſse prius Ilum, cū in Ilio Mineruæ templū arderet,Scribit Plutar.cap.30.&.31.Parale.Imitatur Solinus in Metellorꝝ exemplo. Ply.capi.36.lib. ſeptimi.

a ℭ In plebea puerpera.)Diſcrepat & hoc loco Solinus a Plynio,quom Ply. dicat hāc pietatē matri oſtenſam,Solinus autē ad patrē referat.Verū ut locus hic fieret dilucidior, aſcripſi uerba Plynij ex ca.36.lib.ſeptimi.Pietatis(inquit)exempla,infinita quidē toto orbe extitere,ſed Romæ unū,cui cōparari cuncta nō poſsint.Humilis in plebe,& ideo ignobilis puerpera ſupplicij cauſa carcere incluſā matrem,cū impetraſset aditū a ianitore ſemper excuſsa,nequid inferret cibi,deprehenſa eſt uberibus ſuis alens eā.Quo miraculo matri ſalus donata filiæ pietate eſt,ambæq; perpetuis alimentis.Et locus ille eidem conſecratus eſt Deæ.Hæc Plynius.Aſtipulatur & Plynio Vale.Maximus tit.de pietate erga parentes lib.5.Sanguinis ingenui mulierē(inquit)prætor apud tribunal ſuū capitali crimine damnatā, in carcere necandā tradidit,quā receptā is,qui cuſtodiæ præerat, miſericordia motus, non protinus ſtrangulauit, aditū quoq; ad eā filiæ,ſed diligenter excuſsæ,ne qd cibi inferret,dedit,exiſtimās futurū ut inedia conſumeret.Quom autem iā dies plures intercidérent, ſecū ipſe quęrens,quidnam eſset, qđ tamdiu ſuſtentaretur, curioſius obſeruata filia, animaduertit illam exerto ubere, famē matris lactis ſui ſubſidio lenientem,&cetera.Niſi de ea Solinus intelligat,quæ patrem Cimona pari cuſtodia traditum,iam ultimæ ſenectutis uelut infantem,pectori ſuo admotum aluit,Author Maximus Valerius loco eodem.Verum hanc non plebeam,ſed nobilem Athenienſem fœminam fuiſse conſtat.Item nō inter Romana,ſed externa exempla id factum cōnumerat. BOni expoſitoris offitium crederem,ut apud Solinum pro patre,mater reponeretur,niſi toties eſset a Solino ipſo patris nomen expreſsum.

Nauis [a] a Phrygia gerula sacroꝝ, dum sequitur uittas castitatis, contulit Claudiæ principatū pudiciciæ. Et Sulpitij Paterculi filia. M. Fuluij Flacci uxor censura omniū matronarū e centū probatissimis haud temere electa est, q̄ simulacrum Veneris (ut Sibyllini libri monebant) dedicaret. QVI [c] attingat ad titulū felicitatis, necdum repertus est, & qui felix censeri iure debuerit. Namq; Cornelius Sylla [d] dictus potius est, q̄ fuerit felix. Solum certe beatum Cortina [e] Aglaum iudicauit, q in angustissimo Arcadiæ angulo pauperis soli domin⁹, nunq̄ egressus paterni cespitis terminos inuenitur. De homine satis dictū habeo.

Quid si apud Plyniū, & Valeriū, pro patre matrē corrupte quis ascripserit? Sed id iudicio relinquimus alioꝝ. a ℂ Nauis a Phrygia.) Ex. C. Plynio cap. 35. libri septimi. Val. Max. tit. 1. octaui. Tito Liuio lib. 29. ab urb. condita. Altero Plynio ca. 46. de uiris illustribus. Syllio lib. ultimo a principio. Ouid. quarto Fastoꝝ multis carminibus historiā hanc cecinit eleganter.

Hostia contigerat, qua se Tyberinus in altum. Diuidit &c̄. Claudia hæc (inquit secundo diuinarum institutionū Lactant.) pponitur in exemplo miraculi, Nā cum ex libris Sibyllinis Idea mater esset accita, & in uado Tyberini fluminis nauis, in qua uehebat̄, hæsisset: nec ulla ui cōmoueret̄. Claudiā ferunt, quæ semper impudica esset habita, ob nimios corporis cult⁹, deam submissis genibus orasse, ut si se castam iudicaret suū cingulū sequeret̄. Ita nauim q̄ ab omni iuuentute non ualuit cōmoueri, ab una muliere esse cōmotam. Hoc autē mirū, & sexcenta similia dæmonū potestate fieri ca. 16. decimi Ciuitatis asserit Augu. ut qđ nauim, qua (inquit) simulachrū matris Phrygiæ uehebatur, tantis hominū boumq; conatib⁹ immobilē redditā, una muliercula zona alligatam, ad suę pudiciciæ testimoniū mouit & traxit. ADuertendū tamē nō posse facere mirabilia, id est maxima ratione constantia, nisi qui habet mentē, prouidentiā, potestatem. Ita fiet, ut deus fecerit omnia, nec quicquā esse possit omnino, quod nō originem a deo traxerit. b ℂ Sulpitia paterculi.) Ex Caio Plynio ca. 35. septimi. Abunde Val. Maxi. tit. 16. 8. lib. Merito cōmemoratiōi uiroꝝ Sulpitia Seruilij Paterculi filia. Q. Fuluij Flacci uxor. &c. Sibyllinorum librū monitū refert Ouid. quarto Fastoꝝ lib. his quidē uerbis.

Roma pudicitia proauorum tempore lapsa est,
Cumæam ueteres consuluistis anum
Templa iubet fieri Veneri, quibus ordine factis,
Vnde Venus uerso numine corda tenet. &c̄.

c ℂ Quod attinet ad tit.) Ex Plyniano fonte, ut cętera capite. 43. & 46. lib. septimi. Felix ait Augustinus. 13. de sancta trinitate libro, est, qui habet quicquid uult, & nihil male uult. Exponit Scotus, id est, habitio omniū beneuolitoꝝ. Boetius autē tertio de consolatione libro, ait beatitudinē siue felicitatem, esse statū bonorū omniū aggregatiōe pfectum, quo quis adepto nihil ulterius desyderare queat. Hæc autē nulli potest cōuenire mortaliū. Huic quadrat Horatiana illa sententia.

Nihil est ab omni parte beatum.
Vsq; adeo nulla est syncera uoluptas,
Sollicitumq; aliquid lętis interuenit.

Ouidius Metamor. lib. 7. Crœsum Lydoꝝ regē, quom se felicē esse iactaret, his uerbis a Solone sugillatū ferunt.

Scilicet ultima semper.
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.

Ad rem ipsam lege Val. Max. in principio lib. septimi, ubi de Aglao etiānum recenset historiā. Vnde prouerbiū factū οἴκοι μένειν δεῖ τὸν καλῶς εὐδαίμονα domi manere oportet pulchre fortunatum. Claudianus Epigrāmate, Felix q patrijs &c̄. Cū quispiā lampin Aegenitā beatū diceret, qđ ditissimus esse uidebat̄ (Erat eñ multarū nauiū gubernator) ad hūc Lacon quidā. Nō attendo (inquit) felicitatē, quæ pēdeat ex funibus, author Plutar. in Apophthegmatis. d ℂ Sylla felix.) Cornelius Sylla in fortuna felix dictus, cū paruulus a nutrice ferret̄, mulier obuia, salue (inquit) puer tibi, & reipu. tuæ felix. Et statim quæsita, quæ hæc dixisset, nō potuit inueniri, author Ply. de uiris illustribus. Lege de eo Plyniū ca. 43. septimi naturalis historiæ. Val. titu. secūdo noni. Aug. ca. 28. tertij ciuitatis. Plura Plutar. in uita eius. Lucius Florus ca. 21. libri tertij. e ℂ Cortina.) Cōtinens p cōtento. i. Apollinis sacerdos. Est eñ Cortina mēsa Delphici oraculi, unde certa dabantur responsa. Lege Strabonē lib. nono. Iusti. lib. 24. Lucanū in quinto. Dicta aūt Cortina, aut

qꝺ cor teneat, aut qꝺ Tripos ſeptus erat ſerpẽtis corio, aut certe ſecundũ Græcã Etymologiã ὅτι τὴν κόρην τείνει .i. quod extendat puellã. Vt maiorq; uideri. Ex Seruio. 3. &. 6. Aeneidos.

DE ITALIA, ET EIVS LAVDIbus, deq; peculiaribus multis, quæ in ea reperiunt. CAP. VIII.

a NVNC,[a] ut ad deſtinatũ [b] reuertamur, ad locorum commemorationẽ ſtilus dirigendus eſt, atq; ideo principaliter in Italiã, cui⁹

NVNC ut ad deſtinatum.) Scripturus de orbis terræ regionibus Solinus, merito ab Italia ueluti a reliquis preſtantiore, ſumit initium. Hæc enim (ut Plynianis uerbis utar) in toto orbe, & in q̃cunq; cęli cõuexitas uergit, pulcherrima eſt omniũ rebus, uiris, fœminis, ducibus, militibus, ſeruis, artium p̃ſtantia, ingenioꝝ claritatibus. Iã ſitu ac ſalubritate cęli, atq; temperie, acceſsu cunctarum gentiũ facili, littorib⁹ portuoſis, benigno uẽtoꝝ afflatu. Et enim contingit recurrentis poſitio in partẽ utiliſsimam, & inter ortus, occaſusq; mediã. Aquarum copia, nemoꝝ ſalubritate, montiũ articulis, feroꝝ animaliũ innocentia. Soli fertilitate, pabuli ubertate. Quicq́d / quo carere uita nõ debeat, nuſq̃ eſt præſtantius, fruges, uinũm, olea, uellera, lina, ueſtes, iuuenci, ne equoꝝ q̃dẽ in trigarijs preferri ullis uernaculis animaduerto, metallis aũri, argenti, æris, ferri q̃diu libuit exercere, nullis ceſsit. Et ijs nunc in ſe grauida, pro omĩ dote uarios ſuccos, & frugũ pomorũq; ſapores fundit. Hæc ex tertio, &. 37. uoluminibus Caij Plynij, natura. hiſtoriæ. SCribũt qui de Italia tractauerũt, eã ſitam eſse, mediam inter Meridiẽ, & Septẽtrionem, id quod ex Sphæræ ratione deprehendit. Quæ duo, qꝺ extrema ſint, uel ob nimiũ ſolis ardorem, uel immodicã frigoris aſperitatẽ, habitationi hũanæ minus accõmoda eſse conſtat. Eam ob rem Italię ſitum mirũinmodũ & fertilẽ, & plurimũ accolis ſalubrẽ eſse aiunt. Agrius Socraticus apud Varronẽ arbitrat, nullã eſse regionẽ, quæ tam tota ſit culta. Nã quid in Italia (inquit) utenſile nõ modo naſcit, ſed etiã egregiũ ſit? Quod far cõferã Cãpano? Quod triticũ Apulo? Quod uinũ Falerno? Quod oleũ Venafro? nõ arboribus conſita Italia eſt, ut tota Pomariũ uideat? &c. Hinc a Marone primo Aeneid. dictum eſt. Terra antiqua, potens armis, atq; ubere glebæ. Vnde fit, ut ſi quis ſingula ſingulis conferat, uix terrã alterã Italiæ præferre iure poſsit. Nõ ab re igitur (quod ad hũc Solini locũ maxime attinet) a Marone uerifico uate ſecũdo Georgicoꝝ lib. ſcriptũ eſt.

Sed neq; Medorum ſyluæ ditiſsima terra,
Nec pulcher Ganges, atq; auro turbidus Hermus,
Laudibus Italiæ certent, non Bactra, neq; Indi,
Totaq; thuriferis Panchaia pinguis arenis.
Hic grauidæ fruges, & Bacchi Maſsicus humor
Impleuere, tenent oleæq; armentaq; læta.
Hic uer aſsiduũ, atq; alienis menſibus æſtas,
Bis grauidæ pecudes, bis pomis utilis arbos,
Adde tot egregias urbes, operumq; laborem,
Tot congeſta manu præruptis oppida ſaxis,
Fluminaq; antiquos ſubter labentia muros.
An mare quod ſupra memorem? quodq; alluit infra?
An ne lacus tot? &c.

Multis Italia a ueteribus fuit appellata nominibus. Ouidi⁹. 1. Faſtorum.

Vnde diu genti manſit Saturnia nomen,
Dicta fuit Latium, terra latente deo.

Oenotria autem dicta eſt, uel a uino ideſt, ὀίνου, qꝺ optimũ in Italia naſcitur. Vel (ut Varro dicit) ab Oenotro rege Sabinoꝝ, author Seruius primo Aene. ſuper illud Oenotrij coluere uiri, Dicta inſuper Heſperia ab Heſpero Atlantis fratre, qui a Germano pulſus / Italiã tenuit, eiq; nomen priſtinæ regionis impoſuit. Sunt autẽ Heſperiæ duæ, Lege Seruiũ. primo Aeneid. ſuper illud. Eſt locus Heſperiã. &c. Auſoniã Italiã appellauit Auſon Vlyſsis, & Calipſus filius, ut Põpeius refert. Poſtremo ea regio Italia dicta eſt, uel ꝙ magnos Italos, hoc eſt boues, habeat. Vituli enim Itali ſunt dicti, authores. M. Varro. ca. 1. ſecundi de Agricultura, & Columella in Prologo ſeptimi. Vel ut Põpeius ſcribit, ab Italo rege. Sunt qui eã ab Italo Siciliæ rege Italiã appellatam tradant. Lege Seruiũ primo Aeneid. ſuper illud.

Italiam dixiſse ducis de nomine gentem.

Idẽ ſcribit tertio Aene. De Italiæ diuerſis nominib⁹ habetur duodecimũ caput Originũ Catonis, ſi tñ id quod extat ſit originũ illarũ fragmentum. Italiæ terminos paucis deſcribit Appianus in principio operis ſui. Italia (inquit) omniũ gentiũ domina, ab

decus iam in urbe [a] contigimus. Sed Italia tanta a
cura ab omnibus dicta eſt, pręcipue a. M. [b] Cato-
ne, ut iam inueniri nõ ſit, quod nõ ueterũ autho-
rum præſumpſerit diligentia, largiter in laudem
excellentis terræ materia ſuppetente, dum ſcri- b
ptores pręſtantiſsimi reputant locoꝝ [c] ſalubrita-
tem, cęli temperiem, ubertatem ſoli, aprica colli-
um, opaca nemoꝝ, innoxios ſaltus, uitium, ole-
arumq; prouentus, ouilia, [d] pecuaria, tot amnes, c
lacus tantos, bifera [e] uiolaria. Inter hæc [f] Veſeuũ
flagrantis animæ ſpiritu uaporantem, tepentib⁹
fontibus [g] Baias, colonias [h] tam frequẽtes, tam aſ-
ſiduam nouarũ urbiũ gratiã, tam clarum decus d
ueterũ oppidoꝝ, quę primũ Aborigenes, Arũci,
Pelaſgi, Arcades, Siculi, totius poſtremo Græ-
ciæ aduenæ, & in ſumma uictores Romani con-
diderunt. Ad hæc littoꝝ [i] portuoſa, oraſq; patẽ-
tib⁹ gremijs cõmertio orbis accõmodatas. Ve- e
rum ne prorſus intacta uideatur, in [k] ea quæ mi-
nus trita ſunt, animũ intendere haud abſurdum
uidetur, & parcius [l] depaſta leuibns ueſtigijs in-
uiare. Nã quis ignorat, uel dictam, [m] uel conditã

Ionio circũdata, plurimũ a Tyrrheno mari uſq; ad Celthas, quos ipſi Galathas uocant, extenditur. QVI externi populi Italiã incoluerint, ſcrit Ouid. quarto Faſtoꝝ libro.

Venerat Euander plena cum claſse ſuoꝝ. &c.

Plura Diony. Halicarnaſsęus lib. primo antiquitatũ Romanarũ. Lege Myrſilũ in principio. Hi autem incolę, quoniã maiori ex parte Græci fuerunt, Italia maior Gręcia nuncupata eſt. Italiæ ſitum, & terminos deſcribit Ptolemęus cap. 1. libri tertij Coſmographiæ, ſexta Europæ tabula. Copioſe de Italia Strabo lib. 5. & ſexto. Ply. lib. 3. Virg. ſeptimo &. 10. Aeneidos Syllius Italicus lib. 8. Cęſar primo Cõmentarioꝝ. Martianus Capella lib. 6. Sparſim nemo tã Gręcoꝝ, q̃ Latinoꝝ Italiã intactã reliquit. Lege Stephanũ de Vrbibus. b ℂ Ad deſtinatum.) Dixerat in præfatione. Locorũ cõmemoratio plurimũ tenet, in quã partem ferme inclinatior eſt uniuerſa materies. a ℂ In urbe contigimus. Capite ſecũdo ſupra. Plyniana imitatio capi. 5. lib. tertij. Martianus. Italia longe ante alias omnes laudibus ueterum in urbis Ro. gratia prædicanda. b ℂ A. M. Catone.) In eo opere, quod de Originibus ſcripſit, quarũ fere omnes meminerunt. c ℂ Locoꝝ ſalubritatẽ.) Ex cap. tertio, Plynij, & ſecundo Geor. Vir. ut iam diximus. Locorum enim nobilitas ex duobus attendit̃, noxiorũ. ſ. abſentia, & tandem affluentia ſalutariũ, q̃ duo Virg. prudentiſsime obſeruauit. d ℂ Ouilia, pecuaria.) Veteres codices habẽt Nobilia pecuaria, Plynius. Tam nobilia pecori uellera. e ℂ Bifera uiolaria.) Quidã putant nõ uiolaria, ſed roſaria, legendũ, propter illud Virgilij. 4. Georgicoꝝ. Biferiq; roſaria peſti. De Peſtanis roſis Oui. 15. Meta. Tepidiq; roſaria peſti. Claudia. de nuptijs Hono.

Ceu geminæ Peſtana roſæ per iugera regnant.

Martialis in quarto.

Peſtanis rubeant æmula labra roſis.

Item Propertius quinta quarti. Verũ in Lucania non ſolũ roſæ, ſed & alij flores multi, bis anno proueniũt. f ℂ Veſuuius flagrantis. Mons hic in Campania iuxta Neapolim. Dicit̃ etiã Veſeuus, & Veſbius. Lege quæ ſcribit Domitius Sylua ſexta ſecũdi. Statij ſuper illud. Ructaſsent dites Veſuuina incendia. Et Sylua qnta tertij. Nõ adeo Veſuuinus apex. g ℂ Tepentes Baias.) Deſcribit eas eleganter Val. Marc. Epigrãmate. 81. lib. undecimi.

Littus beatę Veneris aureum Baias &c.

Dictæ aũt Baiæ, a Baio Vlyſsis ſocio. Syl. in. 8. Ore giganteo &c. & lib. 12. Docet ille tepentes unde ferant nomẽ Baiæ. &c. h ℂ Colonias tã frequentes.) Ex Plynio ca. 5. tertij. Diony. li. primo. Myrſilo Lesbio in principio. Quid Colonia ſit, & quo a Municipio differat, docet Gel. ca. 13. decimiſexti Noct. Atti. Lege quæ ſcribit Vlpianus tit. 15. li. ultimi Digeſto. l. 1. i ℂ Littoꝝ portuoſa.) Id eſt totis littoribus portubus frequens. Id ipſum Ply. ca. 5. tertij ſic explicat. Tot maria, portuſq;, gremiumq; terrarũ cõmertio patens undiq;, & tanq̃ ad iuuandos mortales ipſa auida in mare procurrens. k ℂ In ea quæ minus trita ſunt, animũ intendere.) Promiſerat in proemio ſe pedẽ a notioribus relaturũ. l ℂ Parcius depaſta.) Metaphora ſumpta ab eo, q in locis auijs, necdum tritis antea, ſe ſequentibus iter ueſtigijs terit. Lucretius lib. primo.

Auia Pieridum peragro loca nullius ante
Trita ſolo.

Inuiare aũt ſignificat uiam facere. m ℂ Dicta, uel condita.) Legendũ uidet̃,

dictum, uel conditũ, quod & uetusta exemplaria retinent. Nisi dicta, uel condita multitudinis nũeri esse intelligamus. DE Ianiculo, & Saturnia ad mentẽ Solini, habetur. 8. Aeneid. Virgilij. Hęc duo ꝑterea &c. Itẽ ab Oui. in principio sexti Fastorum. A patre dicta meo quondã Saturnia Roma est. &c.

a a Iano Ianiculũ, a Saturno Latiũ, atq; Saturniã,
a Danae [a] Ardeam. a comitibus Herculis Poly-
den, [b] ab ipso in Campania Pompeios, quia ui-
ctor ex Hispania pompã boũ duxerat. In Ligu-
b ria [c] quoq; lapidarios campos, qđ a Ioue eo di-
micante credunt pluisse saxa. Regionẽ [d] Ionicã
ab Ione Naulochi filia, quã procaciter insidentẽ
uias Hercules interemit, ut ferunt. [e] Alchippen a
c Marsya rege Lydoꝝ, qđ hiatu terræ haustum
dissolutũ est in lacũ Fucinũ. [f] A Iasone templum
Iunonis Argiuæ. A [g] Pelopidis pisas, a Cleolao
Minois filio Daunios, & Iapigas a Iapige Dedali filio, Tyrrhenos [h] a Tyrrheno rege Lydię, Co-
ram a Dardano, Agillã [i] a Pelasgis, qui primi in

a ¶ A Danae Ardeam.) Danaen Acrisij Argiuoꝝ regis filiã, cũ a Ioue in hymbrem aureũ uerso uitiatam pater cognouisset, in arca inclusam ꝑcipitauit in mare, quæ delata in Italiã, & a piscatoribus inuenta cũ Perseo, quẽ illic pepererat, regi eius loci oblata ẽ. Cumq; rex eam uxorẽ duxisset, Ardeę auis augurio monitus, cũ Danae cõiuge Ardeam urbem condidisse dicitur, auctor Lactan. 2. & 6. Thebaidos. Meminit Virg. 7. Aene. Acrisioneis Danae &c. Loca hęc nudis nominibus recenset Mela Pomponius, in secundo. Ply. omnia cap. 5. lib. tertij. DE cõditoribus harũ urbiũ, Marcianus ca. 14. lib. sexti. b ¶ Polyden.) Polyde quæ nam sit urbs nondũ legi. Suidas dicit πολεισιδιεν esse nomẽ urbis, sed cuius regionis nõ explicat. DE Pompeijs Martian. in sexto, ab Hercule Herculaniũ ad radicẽ Vesuuij, a q̃ haud ꝓcul Põpeioscũ boũ põpã duceret Iberoꝝ. Vide Serui. 6. Aen. sup illud. Dicitur, & tenebrosa palus Acheronte refuso. c ¶ In Liguria quoq; lapidarios cãpos.) Ply. ca. 4. tertij, & Mela Pom. in secundo, hos campos in Narbonensi esse dicũt. Cato in Originibus. C. Sempronius. Martianus lib. 6. & Solinus ipse in Liguria. Hãc differentiã accidisse crediderim, ꝓpter Liguriæ, & Narbonensis uicinitatẽ. Vel qđ ij Liguriæ lapidarij campi, alij sint ab his quos in Narbonẽsi esse fabulanẽ. Fabulã hãc ex Aeschylo in Prometheo soluto, abunde refert Diony. Halicar. circa mediũ primi Antiq. Roma. libri. Strabo quoq; eiusdẽ poetæ de hac ipsa re uersus refert. d ¶ Regionẽ Ionicã ab Ione Naulochi filia.) Martianus lib. 6. Idẽ etiã (inquit) Ioniæ nomẽ dedit. Nã Ionẽ Naulochi filiã obsidentẽ uias latrocinaliter/interemit. e ¶ Alchippen.) Sic hũc locũ ex Plynio castigauimus, cũ antea legerẽ, tum Archippenã, tum Archippen, in alijs codicibus Achippen. Verba Plynij, quæ Solinus hoc loco secutus est, ex ca. 12. tertij sunt hæc. Gelianus author est lacu Fucino haustum Marsoꝝ oppidũ Alchippe conditũ a Marsya duce Lydoꝝ. DE Marsya Lydorum duce meminit etiã in Origi. M. Cato f ¶ A Iasone templũ Iunonis Argiuæ.) Sumpsit hęc Solinus ex ca. 5. tertij Ply. Domitius in Cõmentarijs Syluę primæ tertij Papinij, existimat nõ Argiuę, sed Acreæ legendũ esse, de qua re plura disserit Hermo. ca. 5. tertij Castigationũ Plynianarũ. Fabulantur Græcoꝝ quidã, Apollinem, Neptunũ, & Iunonẽ, quondã de Ioue ex imperio eijciendo cogitasse. Quod cũ Iuppiter resciuisset, diuersis ab eo pœnis eos affectos aiunt. Apollinẽ, & Neptunnũ Laomedonti in cõstruendis Troianis mœnibus, seruire coactos, Iunonẽ ipsam coniectam in uincula, ac post cœlo eiectã. Hæc in terris uitam agens, cũ ad Enipheũ amnẽ ꝑter solitũ inundantẽ ꝑuenisset, & se anũ simulasset, a Iasone per flumẽ transuecta est. Eã ob rẽ fauisse ea plurimũ Iasoni deinceps credita est. Meminit Lactã. 5. Thebaidos apud Statiũ. Et Val. Flaccus primo Argonauticon.

Omnipotẽs regina (inquit) quam turbidus atro
Aethere cæruleum quateret cum Iuppiter imbrẽ,
Ipse ego præcipiti tumidum per Eniphea nimbo
In campos, & tuta tuli, nec credere quiui
Ante deam, q̃ te tonitru, nutuq; reposci
Coniugis, & subita raptã formidine uidi.

Nõ mirũ igiť si Iunoni Argiuę a Iasone in Italia tẽplũ constructũ fuerit. g ¶ A Pelopidis Pisas.) Vetusti codices habent a Pelope, Eodẽ modo Ply. c. 5. tertij. De Pisis Etruriæ sic Stra. in. 5. Pisę ab ijs cõditę sunt Pisanis, qui e Pelopõneso cũ Nestore aduersus Iliũ militarũt. Renauigantes aũt errore disiecti. Hi qdẽ Metapontũ. Alij uero Pysanũ tenuerũt agrũ. Cuncti Pylij uocati &c. Meminit Virg. 10. Aene. Alpheæ ab origine Pisę &c. DE Daunijs populis, Ply. ca. xi. tertij, & Stra. li. 5. Porphyrio, scribit. 1. Carmi. Hora. ode. 22. Dauniã dictã esse a Dauno rege Diomedis socero. DE Iapygia Ply. c. 10. tertij, & Stra. lib. 5. & 6. h ¶ Tyrrhenos a Tyr.) Extat libellus Myrsili Lesbij, q de Tyrrhenoꝝ origine inscribiť. Lege Serui. 8. Aene. sup illud. Vrbis Agellinę. Itẽ Sylliũ in principio quinti. Seruius. 7. Aene. dicit Coram dictã a Coa Catylli, & Tyburti fratre. Ply. ca. 5. tertij, ut Solinus. i ¶ Agillã a Pelasgis.) Hæc urbs, ut Cato, &

latium literas intulerũt. Ab Haleſo [a] Argiuo Faliſcam, a Falerio Argiuo Falerios, Feſcẽniũ [b] quoq; ab Argiuis, portum Partheniũ a Phocẽſibus. Tybur, [c] ſicut Cato facit teſtimoniũ, a Catillo Arcade præfecto claſsis Euandri, ſicut Sextius, ab Argiua iuuentute, Catillus enim Amphiarai filius, poſt prodigialem [d] patris apud Thebas interitũ Oeclei aui iuſsu cũ omni fœtu uel ſacro miſsus tres liberos in Italia procreauit. Tiburtũ, Coram, Catillum, qui depulſis ex oppido Sicilię ueteribus Sicanis a nomine Tiburti fratris natu maximi urbem uocauerunt. Mox in [e] Brutijs ab Vlyſse [f] extructũ, templũ Mineruæ. Inſula [g] Ligia appellata abiecto ibi corpore Sirenis ita no-

aliĳ ſcribunt, alio nomine Cære dicta eſt, cuius cauſam refert Seruius. 8. Aenei. Agilla (inquit) ciuitas eſt Tuſciæ a conditore appellata, cui ex inſcitia Romana, aliud eſt inſitũ nomen. Nã cũ Romani euntes per Thuſciam, interrogarẽt Agellinos, quæ diceref ciuitas, & illi (utpote Græci) quid audirent ignorãtes, & optimũ ducentes ſi prius eos ſalutarent. Dixerunt χαῖρε, quã ſalutationẽ Romani ciuitatis nomen eſse arbitrati ſunt, & detracta aſpiratione, eam Cære nominauerũt. Citat Iginũ authorem in urbibus Italicis. Fuit hęc urbs q̊ndam Lydiæ gentis ſedes.

Hãc (ut canit Maro) multos florentẽ annos rex deinde ſuperbo
Imperio, & ſæuis tenuit Męzentius annis.

a ¶ Haleſo.) Faliſcos (inqt idem Seruius. 8. Aenei.) Hiliſus condidit, immutata. h. in. f. Ouidius de eo Faſtoꝝ. 4. ſic ait.

Venerat Atrides fatis agitatus Haleſus,
A quo ſe dictam terra Phaliſca putat.

Exiſtimãt nonnulli eum locum eſse, quẽ inuerſo uocabulo, Montẽflaſconẽ uocant, ob uini nobilitatem Romipetis nomiatiſsimũ. DE Falerĳs meminit Strabo, Ptolemęus, Ply. Faleríenſes nominat, cap. 13. lib. tertĳ. b ¶ Feſceninũ ab Argiuis.) Diſcrepat a Solino Seruius. 7. Aene. ſcribens Feſceninũ oppidũ Campaniæ, ubi nuptialia inuenta ſunt, hi (inquit) populi ducunt originẽ ab Athenienſibus. DE. Parthenio portu Ply. ca. 5. lib. tertĳ. Græci παρθεναῖνα locũ dicũt, in quo uirgines habitent. c ¶ Tybur a Catyllo.) De Græcia (inquit. 7. Aene. Seruius grãmaticus) tres fratres uenerũt, ad Italiã, Catyllus, Coras, Tyburnus, Hi ſimul omnes unã fecere ciuitatẽ, & eam de fratris maioris nomine, Tybur appellauerũt, licet & alias fecerint ſinguli. Virgilius ſeptimo Aeneidos.

Tum gemini fratres Tyburtia mœnia linqunt,
Fratris Tyburti dictam cognomine gentem,
Catillusq;, acerq; Coras, Argiua iuuentus.

d ¶ Poſt prodigialẽ patris interitũ.) Amphiaraus augur Oeclei, uel ut uolunt aliĳ, Lyncei, & Hypermeſtræ filius, p̃uiderat ſe periturũ omnino, ſi inſtanti Thebano bello/ afforet. Eam ob cauſam aliĳs p̃ter uxorẽ Eriphylen omnibus inſcĳs/ latitabat. Hunc Eriphyle aureo torque dono a Polynice accepto, contempto cõiugali uinculo, maritũ Amphiaraum Adraſto fratri indicat. Is inuitus in bellũ pergit. Sed cũ contra hoſtes fortiter pugnat, hiatu terræ cum curru, & equis abſorptus eſt. Quo in loco ab urbe Oropo duodecim ferme ſtadĳs, ſacellũ cõſtruxerũt, eiq; diuinos honores inſtituerunt. Quã religionẽ reliqua Græcia ſecuta eſt. Authores Pauſanias in Attica. Dio. Siculus in quinto. Ply. cap. 45. ſextidecimi. Papinius ſeptimo Theb. e ¶ Brutĳs.) Brutĳ populi poſt Sannites, in Siculũ uſq; fretũ protendẽtes. f ¶ Ab Vlyſse extructũ tem. Mineruæ.) De hoc Mineruæ templo ab Vlyſse extructo in Brutĳs, nil me legiſse memini. Scribit Strabo lib. 6. prope Temeſsã ſacellũ eſse oleaſtris circumſeptũ Polytæ Vlyſsis ſocio dicatũ, Quẽ Barbaroꝝ fraude trucidatum, graues excitaſse iras tradunt, ad eosq; extare prouerbiũ. Heroem Temeſsæ ingruere dicat nemo. Idem Strabo, Brutios Lucanoꝝ lingua dici rebelles, & fugitiuos dicit. Antea enim (inquit) Brutĳ Lucanoꝝ paſtores erant, a quibus tranſfugerũt. Dehinc remiſsi, in libertate, uitã exegerũt. Multa de Brutioꝝ origine, & nomine Diod. Siculus lib. 16. Iuſti. lib. 23. a Brutia quadã fœmina nomen accepiſse refert. Stephanus de Vrbibus dicit, τὴν βρουττίαν μοῖραν σικελίας. i. Brutiã partem eſse Siciliæ. In his locis Pomp. Mela, &. C. Plynius ponũt Mineruæ promontoriũ, in quo hoc templũ ædificatũ dicunt. Fuit & apud Luceriam Mineruæ fanũ, priſcis donis refertum, ut idem Strabo eodẽ libro author eſt. g ¶ Inſula Ligia.) Cũ hæc ſcriberemus, nihil relatu dignius, de Ligia inſula occurrebat ĳs, quę in Ariſto. monimentis ſcripta memoria tenebamus. Subſcripſimus ergo eius uerba, ex ca. 91. eius operis cui de Admirandis in natura inſcriptionẽ indidit. Sirenuſsas inſulas (inquit) poſitas eſse intra Italiæ ambitum ferũt, circa maxime illud interfluens mare, quod promontoriũ illidit, in cuius ſinu, Cuma ipſa ſita eſt, & ea ciuitas, quã Poſsidoniã uocant. Sunt enim tres, quarũ unã quidẽ Parthenopen appellant, alterã uero Leucoſiam, tertiã Ligiã, ubi unaquæq; ſuũ poſsidet templũ, quod ſumma cũ oĩm

a minatæ. Parthenope[a] a Parthenopes Sirenis se-
pulchro, quã August⁹[b] postea Neapolin esse ma
luit. Præneste, ut Zenodotus refert, a Præneste
Vlyssis nepote/ Latini filio, Aut, ut Prænestini
b sonant libri, a [c] Cæculo, quẽ iuxta ignes fortui-
tos inuenerunt (ut fama est) Digitioꝶ sorores.
Notum est a Philoctete Petiliã constitutam. Ar-
pos,[d] & Beneuentũ[e] a Diomede. Patauium ab

circum habitantiũ ueneratione, exquisitisq; sacris excolitur. Triũ Sirenussarũ insularũ meminerunt etiã Ply. ca. 10. lib. tertij. Strabo lib. primo. Stephanus de urbibus. Strabonis uerba sunt. Ad Possidoniatem sinũ paruæ tres adiacent insulæ, desertæ, petrosæ, quas Sirenussas uocant. Eustathius Homerũ duas tm̃ Sirenussas posuisse scribit, nec eas qdẽ ,pprijs nominibus nũcupasse. Stephan⁹, & cæteri ferme omnes, Sirenũ nomina hęc esse tradunt. παρθενώπην, λευκωσίαν, καί λίγειαν. Referunt Palephatus, & Seruius Sirenes meretrices fuisse, sumptis nominibus ex meretricũ cõsuetudine. παρθενώπην enim uirginem, λευκωσίαν, albam, λιγύα canoram Gręci dicunt. Candore enim & cantu ad se amatores alliciunt, præsertim cũ se uirgines mentiunẽ. Hinc ,puerbiali figura primo epistolaꝶ ab Horatio dictum est. Sirenũ uoces, in eos, qui cõpositis blanditijs quẽpiam cõnanẽ excipere. Lycophronis ĩterpres Sirenes tres uocari tradit, Pisinoen, Aglaopen, Thesiepian. Scribit Lycophron insulã esse Tirinã nomine, in qua Ligia Siren colebatur. Plura de Sirenibus Seruius in fine. 5. Aene. super illud. Iamq; adeo scopulos &c. Quæ omnia sumpta sunt ex. 12. Odysseæ Homeri, cuius uersus Cicero in Latinũ uertit; li. quinto; de Finibus bonoꝶ & maloꝶ. Eos parũ infra hoc ipso capite recensebo. a ℭ Parthenope.) Sumpta ex cap. 5. tertij Ply. Similia scribit Syllius in principio. 12. belloꝶ Punicoꝶ.

Prima instaurantem sensit certamina mitis Parthenope &c. Et parum infra.

Sirenum dedit una suum memorabile nomen
Parthenope muris Acheloias, ęquore cuius
Regnauere diu cantus, cum dulce per undas
Exitium miseris caneret non prospera nautis.

Plura de hac urbe Procopius lib. primo de bello Gothoꝶ. Hęc urbs ob multa insignis, sed Maronis uatis sepulchro celeberrima. Cuius uatis ossa, ut Aelius Donatus tradit, iussu Augusti, Neapolim translata sunt, sepultaq; uia Puteolana intra lapidẽ secundũ, suoq; sepulchro id Distichon, quod ipse fecerat, inscriptũ est.

Mantua me genuit, Calabri rapuere, tenet nunc
Parthenope, cecini pascua, rura, duces.

b ℭ Augustus postea Neapolin esse maluit.) Strabo lib. 5. scribit Neapolin iccirco dictã, quoniã eam uariæ gentes incoluerint. Post Dicearchiã (inquit) Neapolis est Cumanoꝶ. Postea uero & Chalcidenses incoluerũt, & ex Pithecusis, Athenisq; uenietes. Vnde & noua ciuitas. i. νεάπολις appellata fuit, ubi Parthenopes unius e Sirenibus sepulchrũ ostenditur. &c. Vide Stephanũ. c ℭ Præneste.) Hæc urbs quondã, (authore Strabone in. 5.) Polistephanos, idest multarũ coronarũ, appellata est. Seruius septimo Aenei. Præneste dici existimat ἀπὸ τῶν πρίνων. i. ab Ilicibus, quæ illic abũdant. Stephanus de eo, a quo dicta est, sic ait πραίνεστος πόλις ἰταλίας ἀπὸ πραινέστου τοῦ λατίνου τοῦ ὀδυσσέως καὶ κίρκης υἱοῦ, hoc est. Præneste ciuitas Italiæ a Prænesto latino Vlyssis, & Circes filio. Vide Plutar. ca. ultimo Paralelioꝶ. d ℭ A Cæculo.) Virgiliana imitatio septimo Aeneidos.

Nec Prænestinæ fundator defuit urbis,
Vulcano genitum pecora inter agrestia regem,
Inuentumq; focis, omnis quem credidit ætas
Cæculus.

Super quo loco (quod maxime ad hanc Solini historiã pertinet) sic scribit Serui⁹ Honoratus. Pręneste (inquit) erant Pontifices, & dij Indigetes, sicut etiã Romę. Erant etiã illic duo fratres, qui diui appellabanẽ. Hoꝶ soror dũ ad focũ sederet resiliens scintilla eius uterũ percussit, unde diciẽ concepisse. Postea enixa puerũ iuxta templũ Iouis abiecit, quẽ uirgines aquatũ euntes, iuxta ignẽ inuentum/ sustulerunt, qui a fonte haud longe erat, unde Vulcani dictus est filius. Ex uerbis his Seruij uidetur legendũ apud Solinũ nõ digitioꝶ, sed diuoꝶ. Vel apud Seruiũ nõ Diui, sed Digitij. Vel ut alterũ cognomẽ sit. Pro his, quæ de Philoctete hic dicunẽ. Lege Aristo. cap. 94. de Admirandis in natura. e ℭ Arpos.) Ex Ply. ca. xi. li. tertij. Eam urbem Plynius, & Strabo lib. 6. dictam aiunt Hargos Hippium, mox Argirippã Diomede condente. f ℭ Beneuentum.) Beneuentũ (inquit c. xi. tertij. C. Plynius) auspicatius mutato nomine, quæ quondã appellata Maleuentũ. Nõ grauabor ascribere uerba Procopij ex primo de bello Gothoꝶ libro, cur Maleuentũ antea dictum fuerit. Inter cætera oppida (inqt) & Beneuentũ ad Romanos defecit, quod Maleuentũ quondã prisci dixere. Id namq; oppidũ Dalma-

tiæ ex aduerſo oppoſitũ eſt,incontinentiq; ſitũ,in quod ſpiritus uiolẽtior quidã,& acerbiſsimus ingruere conſueuit.Qui utiq; ubi flare occeperit,nullo ſit pacto,qui ea iter faciat inuenturus, ſed domi ſe continent omnes.Nam uenti huius ea eſt uiolentia,ut uel equitẽ cum equo ſimul arreptũ ſublimẽ deferat.Diuq; per aerẽ circumactũ,& quocunq; tulerit caſus proiectum interimat. Vnde & Maleuentum contra Dalmatiã(ut diximus)& in edito poſitũ,eo ex uento tolleratu difficili, ſortitũ eſt nomen. Vrbem hanc cũ Diomedes &c.

Antenore.[a] Metapontũ [b] a Pylĳs.Scyllacium ab Atheniẽſibus.Sybarim a Trœzenĳs, & a Sagari a Aiacis Locri filio.Sallentinos a Lycĳs.[c]Anconã a Siculis.Gabios a Galatio, & Bio Siculis fratribus.Ab [d] Heraclidis Tarentũ. Inſulam Tenſam b ab Ionibus.Pæſtum a Dorenſibus. A [e] Miſcello Achæo Crotona. Rhegium a Chalcidenſibus. Caulonam & Terinã a Crotonienſibus. A Na-

a ¶Patauiũ ab Antenore.) Hanc urbem a primæuo eius exordio, in hæc uſq; tempora fuiſse clariſsimã norũt uel mediocriter eruditi. De ea cũ alĳs tũ Strabo quinto Geographiæ libro mira tradũt.Patauiũ(inquit Strabo)cunctas eius regionis urbes excellit. Nuper quidem in ea cenſi ſunt, quingenti equeſtris ordinis uiri.Antiqs autẽ annis centũ, &.xx. militũ milia miſiſse cõſtat. Quã uero ciuitas ipſa & uirorꝝ ,pbitate,& artiũ bonitate floruerit,magnitudo cũ aliarũ rerũ maximo apparatu Romã miſsarum,tũ uero pannorꝝ,& ueſtimentorꝝ omnifariã mercatura declarat. &c. Aduentum Antenoris in Italiã,& Patauinæ urbis exædificatio,canit Maro.1.Aene.Antenor potuit &c.Et infra.

Hic tamen ille urbem Pataui, ſedesq; locauit
Teucrorꝝ,& genti nomen dedit, armaq; fixit
Troia,nunc placido compoſtus pace quieſcit.

Dictum aũt Patauiũ,uel a Padi fluminis uicinitate quaſi Padauiũ.Vel ἀπὸ τοῦ πέτεσθαι.i.a uolando,qđ captato augurio dicĩ conditũ. Vel qđ auem telo petiſse dicitur,& eo loco condidiſse ciuitatem.Author Seruius primo Aenei. Extat hodie in eadẽ urbe Antenoris ſepulchrũ uetuſtiſsimũ cũ huiuſmodi inſcriptione,quæ ob nimiã uetuſtatem uix legi poteſt.

Inclytus Antenor patriã uox niſa quietem,
Tranſtulit huc Henetos, Dardanidumq; fugas.
Expulit Euganeos,Patauinam condidit urbem,
Quem tenet hic humili marmore cæſa domus.

Faciunt,quæ habentur infra cap.56. b ¶Metapontũ.)De his urbibus ſcribunt Strabo lib.6.C.Plynius lib.3.maxime ca.xi. Ptolemæus ca.1. tertĳ. Item Pomponius,& Stephanus.DE Scyllatio Strabo lib.6.Poſt hanc(inquit)eſt Scylletiũ Athenienſiũ colonia,qui Mneſtei comites fuere.Hoc tempore σκυλλάκιον uocatur. c ¶ Anconã.)De hac Piceni urbe,lege Ply.c.13.lib.tertĳ.& Strabonẽ lib.5.Iuuenalis Saty.4.Doricam eam uocat,quoniã Syracuſani,a quibus fuit condita,Dorenſes habent authores.In ea urbe Venus quondã Religioſiſsime colebatur.Catullo ad Annales Voluſĳ, & Iuuenale authoribus.

Ante domum Veneris,quam Dorica ſuſtinet Ancon.

Sortita nomẽ Plynio, & Mela authoribꝰ, a forma,& ſitu. ἀγκών enim Græce,tum cubitus,tum eminens locus, tũ flexus dicitur. Inter alia eius urbis inſignia,nobili portu/memoranda. d ¶ Ab Heraclidis Tarentũ.)Tarentũ nobilis Calabriæ ciuitas,a Tara Neptuni filio primũ conditũ,ſed Lacedæmonĳ Partheniatæ,i.ex Lacedæmonĳs uirginibus orti,duce Phalanto illuc nauigantes,ab eisq; auctum oppidũ incoluerunt. Hinc ab Ouidio.15. Metamor.Lacedæmoniũ Tarentũ nuncupaĩ.Hiſtoriã copioſe recenſet Seruius.4. Georg. Virg. ſuper illud.Namq; ſub Oebalĳ.Et tertio Aene.ſuper eo uerſu.Hinc ſinus Herculei &c.Quod aũt Solinus dicit Tarentũ ab Heraclidis conditũ,non eſt dictis contrariũ,quoniã Phalantus is ab Hercule octauus ducit originẽ.HAud ab hoc loco alienũ eſt,quod ſcribit Ariſto.in eo lib.cui de Admirandis in natura nomen eſt,cap.93,Poſtq̃(inquit)Tarentinos Hercules cæpit,ferunt eam regionẽ Heracleã fuiſse appellatam,cũ antea ab Ionicis poſseſsa Pleion diceretur,atq; deinde ipſis a Troianis deuictis Sigion uocitata.Ex hac hiſtoria exiſtimat Ianus Parrhaſius a Virgilio.3.Aeneid.dictum, Herculeum Tarentum.

e ¶ A Myſcello Achæo Crotona.)Sunt,qui legant,a Miſcello,& Archia,ex Strabone fortaſsis moti,qui ait Miſcellũ Archiæ auxilio,Crotonẽ condidiſse,ſed a Myſcello Achæo.i.Græco, legendũ potiꝰ etſi Archia Syracuſarũ conditor auxiliũ tulerit.Hercules perempto Geryone per Italiã boues ductitãs,a Crotone uiro quodã nobili hoſpitio ſuſceptus eſt.Hunc Hercules per ignorantiã perimens/ cõſtructu ſepulchro,honorifice ſepeliuit.Lociq; eius incolis futurũ prædixit,ut eo loco inſignis urbs defuncti nomine condereĩ.Nec diu poſt,Mycilum,Alcmonis Argolici filium in ſomnis idem Hercules alloquitur additis, ni pareat minis plurimis.

Lapidoſas(inquit) Aeſeris undas

I pete diuerſ

I pete diuersi patrias age desere sedes. Rursus nõ parenti Mycilo idem Hercules minitans uisus est, qui tandem relictis patrijs sedibus nauigans.

Inuenit Aeserei fatalia fluminis ora.
Nec procul hinc tumulũ, sub q̃ sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus, iussaq; ibi mœnia terra
Condidit, & nomen tumulati traxit in urbẽ.

Hãc historiã plurimis carminibus refert Naso Transformationũ uolumine quintodecimo. Multo aliter

a ricijs Locros. Heretũ [a] a Grecis in honorẽ Herę.
Sic enim Græci Iunonẽ uocãt. Ariciam ab Ar-
chiloco Siculo. Vnde & nomen (ut Cassio He-
minæ placet) tractum. Hoc in loco Orestes [b] ora-
b culo monitus simulacrũ Scythicæ Dianæ, quod
de Taurica extulerat, prius q̃ Argos peteret cõ-
secrauit. A [c] Zanclensibus Metaurũ locatum. A
Locrensibus Metapontũ, quod nunc Vibo dici
c tur. Bocchus absoluit, Galloꝝ [d] ueterũ propagi-
nem Vmbros esse. Marcus Antonius asseuerat
hos eosdem, q̃ tempore aquosæ cladis imbri-
bus superfuerint, Vmbros esse nominatos. Li-
d ciniano placet a [e] Messapo Græco, Massapiæ
datam originem, uersam postmodum in no-
men Calabriæ, quam in exordio Oenotri [f] fra-
ter Peucetius, Peucetiam nominauerat. Par sen-
tentia est inter authores, a gubernatore Aeneæ
Palinurum [g] appellatum. A tubicine Misenum.

oraculũ de condenda hac urbe recenset Strabo lib. 6. Conditorem nõ Mycilũ, sed Myscellum nominans. Alij scribũt Myscello ex Adytis huiusmodi oraculũ fuisse redditũ, ibi scilicet ab eo ciuitatem condendam, ubi ipsum in serenitate pluuia excepisset. Euenit tandẽ, ut cũ is in Italiã nauigasset, obq; oraculi incertitudinẽ plurimũ fluctuaret, cũq; ei pellex mœsta, ubertimq; flens sereno tẽpore assedisset, ratus impletũ oraculũ, Crotoniensem condidit ciuitatem. Stephanus tres urbes hui9 nominis esse dicit. DE Crotone plura Liuius lib. 24. ab urbe condita. Et Strabo eodẽ lib. 6.

a ¶ Heretum.) quasi Iunonium dicas. Græci enim ἥραν Iunonẽ dicunt. b ¶ Orestes oraculo monitus.) Quæ hic de Oreste, & Scythicæ Dianæ simulacro scribit Solinus, habes copiose apud Seruiũ. 2. Aenei. super illud. Sanguine placastis uentos. Item ab Horatio ode. 7. primi Carminũ. Rursus ab Ouidio quarta quarti Tristiũ. De alijs urbibus, quas hic Solinus recenset, Plynius, Strabo, Ptolemęus, Stephanus, Mela. c ¶ A Zanclensibus.) Zanclen oppidũ tũ Achaiæ, tum Siciliæ esse scribit Ply. ca. 8. tertij, & cap. 5. quarti naturalis historiæ. Zancle Siculæ inditũ nomẽ aiunt qđ falcis formã plurimũ sit assimilis. Siculi eñ (ut etiã Thucidides meminit lib. 6.) ζάγκλην falcẽ dicunt. Syl. aũt li. 14. belloꝝ Punicoꝝ nomẽ accepisse ait, qđ Saturni falx ibi reperta fuerit. Nec Zanclęa gerunt &c. Id autẽ iccirco a poetis fictũ tradunt, qđ solũ Siculũ fertilissimũ habeat. d ¶ Galloꝝ ueterũ propaginẽ Vmbros.) Cato in Originibus. Galliã Togatã (inquit) primi coluere Liburni, & Siculi, quos pepulere Vmbri. Hos Etrusci trecentis, & amplius eoꝝ ualidissimis oppidis iusti more belli expugnatis. Eos tandẽ uicere Galli. Idẽ scribit Ply. ca. 14. lib. tertij. Vmbroꝝ gens (inquit) antiquissima Italiæ existimatur, ut quos Vmbros a Græcis putent dictos, qđ inundatione terrarũ imbribus superfuissent. Trecenta eoꝝ oppida Tusci debellasse reperiuñ, ὀμβρέω pluo. ὄμβρημα, & ὄμβρος, imber. ὄμβριος pluuialis. De Vmbris lege Sylliũ lib. 8. Sed non ruricolæ firmarunt. &c. e ¶ A Messapo Græco.) Sciendũ, authore Seruio. 8. Aene. Apuliã uno dictã uocabulo, sed huius partẽ, quã Diomedes tenuit, Messapiã, & Peucetiã a duobus fratribus denominatã, qui illic imperarunt. Alij (inqt) aliter sentiunt de Messapiæ nomine. In Antedonis enim ora, qui Bœotiæ est mons, stat Messapius, á duce Messapo nominatus, qui aduentãs in Iapygiã ab se Messapiã regionẽ appellauit. Itẽ Dauniam a Dauno rege Apuliæ. Vide Ply. c. xi. tertij. Hunc Messapũ fingit Virg. in. 7. Aene. fuisse Neptunni filium.

At Messapus equum domitor Neptunnia proles,
Quem nec fas igni cuiquã, nec sternere ferro. &c.

Ab hoc Messapo Ennius dicit se originẽ ducere. Seruius. 7. Aene. Itẽ. Ennius antiqua Messapi ab origine regis / Syllius belloꝝ Punicoꝝ duodecio. f ¶ Oenotri frater Peucetius.) Ex ca. xi. tertij Plynij. g ¶ Palinurũ appellatũ.) Virgiliũ imitañ in. 6.

Nam tua finitimi longe, lateq; per urbes
Prodigijs acti cœlestibus ossa piabunt,
Et statuent tumulum, & tumulo solennia mittent,
Aeternumq; locus Palinuri nomen habebit.

SAne aduertendum iuxta Palinurum

promontoriū,urbem eſse Heliam,uel,ut alij,Veliā nominatā,ubi Palinurus Aeneæ claſsis guberna-tor ſubmerſus/ſepultus eſt.Ex hac hiſtoria tollit̃ mendū ex Papiniano codice.Sylua enim.3.li.quinti, de patre loquens ſic in omnibus exēplaribus ſcriptū eſt.

Graia refert Selle,Graius qua puppe magiſter
Excidit, & medijs miſer uigilauit in undis.

Quibus uerſibus Palinuri tāgit hiſtoriā.Ergo legendū eſt nō Selle Graius,ſed Velie Phrygius, ſic uidelicet.

Graia refert Velie,Phrygius q̃ puppe magiſter
Excidit.

A [a] conſobrina Leucoſiam inſulā. Inter omnes a
perſpicue cōuenit,a [b] nutrice Caieta,Caietā. Ab
uxore Lauinia,Lauiniū eſse nuncupatum,quod
poſt Troię excidium(ſicut Coſconius perhibet)
quarto anno extructū eſt.Nec [c] omiſsum ſit Ae- b
neam æſtate ab Ilio capto ſecunda Italicis littori-
bus appulſum,ut Hemina tradit,ſocijs non am-
plius ſexcentis in agro Laurenti poſuiſse caſtra.
Vbi dum ſimulacrum, quod ſecū ex Sicilia ad- c
uexerat/dedicat Veneri matri, q̃ [d] ἀφροδίτη dicit̃,

Domitius de bonis literis optime meritus, neſcio quā de Selle,nullo authore cōfingat hiſtoriā.DE Miſeno habetur ex eodē ſexto Aeneidos.

Monte ſub aerio, qui nūc Miſenus ab illo
Dicitur, æternumq; tenet per ſæcula nomen.

Sylliūs quoq; libro duodecimo.

Nec non Miſenum ſeruantem Idęa ſepulchro
Nomina.

a ℭ A conſobrina Leucoſiam.) Duæ ſunt ueterum ſententiæ de Leucoſiæ inſulæ nuncupatione.Ply.ca.ſeptimo lib.tertij tradit eā nomenclaturā a Leucoſia, una trium Sirenum fuiſse ſortitā.Cōtra Pęſtanū ſinū(inquit)Leucoſia eſt,a Sirene ibi ſepulta/appellata.Idē ſcribit Stra. in principio li.ſexti.Aliorꝝ opinio eſt,ei inſulæ a Leucoſia Aeneæ conſobrina nomē datū. Sed quo res fiat dilucidior,& Dionyſij locus emacalet̃,aſcribam eius authoris ex primo Antiquitatū Romanarū lib.uerba.Qui uero (inquit)cū Aenea nauigarūt ex Sicilia per Tyrrhenū mare,primā in Italiā ſtationem habuerunt in portu Palinuro,qui quidē eam appellationē habuiſse dicit̃, ex uno gubernatorū Aeneæ ibi mortuo.Poſtea inſulæ adhæſerunt,cui nomē poſuere Leucoſia a conſobrina quadā Aneę circa eum locū mortua.Inde tranſeuntes in portū profundū,& bonū in Opicis,morientē ibi Miſeno uiro quodā illuſtri,ab eo quoq; portū nominauerūt.Inſulæq; Prochytæ,& ꝓmōtorio Epytichæ claſſe cū appuliſsent,cognomina pariter illis locjs dederunt morientiū fœminarū,uolentes loca ipſa monumenta facere.Harum uero altera Aeneæ cognata fuiſse dicit̃:nutrix altera.Hucuſq; Diony.Quo loco nō Laucaſia,ſed Leucoſia legendū eſt.Errorē conſimilē reperies apud Feſtū,ubi pro Leucoſia, Lectoſia paſsim legit̃.Leucoſia(inquit)inſula dicta a conſobrina Aeneæ ibidē ſepulta. De Leucoſia inſula,ubi de Ligia ſermonē habuimus,hoc ipſo capite ex Ariſto. fecimus mentionē. b ℭ A nutrice Caieta.)Sumptū ex principio ſeptimi Aeneidos Virgilij.

Tu quoq; littoribus noſtris Aeneia nutrix
Aeternam moriens famam Caieta dediſti.&c.

Sunt qui hanc urbē a Laconibus fuiſse conditā autumēt.Vnde a curuitate nomē indidere.Caieta enim curua omnia,ut Stra.author eſt, Lacones appellant.Virgilij opinioni aſtipulatur Halicarnaſsęus in primo. c ℭ Nec omiſsum ſit, Aeneā æſtate ab Ilio capto ſecūda.)Virg.in fine primi Aenei.multo aliter aſserēs ęſtate,id eſt,anno.7.poſt captū Iliū, Aeneā in Africā nauigaſse,quod & Dido(ut ait Seruius) cognouit ex Teucro.

Nam te(inquit Maro)iam ſeptima portat
Omnibus errantem terris,& fluctibus æſtas.

Et libro quinto.

Septima poſt Troiæ excidium iam uertitur æſtas.

Verba ſunt Didonis apud Ouid.in epiſtolis.

Per mare,per terras ſeptima iactat hyems.

De aduentu Aeneæ in Italiā diſcrepant plurimū authores. Menecrates ſcribit,Aeneā ꝓpter ſimultatē cū Paride,Græcis Iliū tradidiſse,ipſumq; Aeneā in Thraciam nauigaſse,ac ibidē mortē obijſse.Quā ſentētiam & Egeſippus ſequit̃.Alij dicūt Aeneam in Arcadiā deueniſse.Multi in Epirū.Homerus autē uidet̃ aſserere eū in Troia remanſiſse inquiens.

Iam Priami genus eſt miſeratus Iuppiter,at nunc
Imperium Troiæ Aeneas uiolentus habebit,
Et nati natorum,& qui naſcentur ab illis.

Quamuis Strabo,& Euſtachius aliter ab alijs ſcriptū referant.

At genus Aeneæ cunctis dominabitur oris.

Virg.autē,& Latini fere omnes tradūt Aeneam ex Troia fugientē in Italiā nauigaſse.Eā fugā lege apud Seruiū in principio tertij Aene.Apud Naſonē.14.Meta. Apud.T.Liuiū in prīcipio primi ab urbe cōdita.Quo aūt tēpore hoc factū fuerit,docet Aug.c.19.decimioctaui Ciui.dei.Et copioſiꝰ Diony.Halicarnaſsęꝰ li.1. d ℭ ἀφροδίτη.)Vnū ex Veneris cognomibꝰ,

a a Diomede[a] Palladiū suscipit, tribusq; [b] mox annis cū Latino regnauit socia potestate, quingentis iugeribus ab eo acceptis. Quo defuncto summam biennio adeptus, apud Numicū[c] apparere
b desijt, Anno. VII. patris indigetis[d] ei nomen datum. Deinde constituta ab Ascanio Alba longa, Fidenæ, Aricia, Nola a Tyrijs. Ab Euboensibus Cumæ.[e] Ibidem Sibyllæ[f] sacellum[g] est, sed eius
c quæ rebus Romanis quinquagesima Olympiade interfuit, cuiusq; librū ad Corneliū usq; Syllā Pontifices nostri consulebant. Tunc enim una cū[h] Capitolio igni absumptꝰ est. Nā[i] priores duos Tarquinio Superbo parcius preciū offerēte,

Sumptū nomen ex Spuma, quæ Grece ἀφρὸς dicit̄, qđ ex testiū Saturni, uel, ut alijs placet, Cœli, spuma nata fingit̄. Fabulā lege apud Seruiū circa finē quinti Aenei. super illud. Vnde genus ducis. Quo loco Phisicā quoq; ratione ascribit. a ℭ A Diomede Palladiū.) Hanc historiā Seruius Grāmaticus copiose ex Varronis sententia recenset. 2. Aene. Virgilij super illud. Palladiū cæsis. &c. Plura nos in poetarum Collectaneis. b ℭ Tribus mox annis.) Cū Aeneas primū in Laurētum agrū comites e naui exposuisset, latinus Aboriginum rex nouoꝝ aduenarū cōmotus aduētu, bellum Troianis inferre decreuit. Sed ꝑ somniū a loci Genio cōmonitus ē, ut eos aduenas ī patria regione suscipiat. E diuerso dij patrij Aeneā monēt, ut amice a Latino se in ea regione suscipi postulet. Longo ultro, citroq; sermone habito, inter Aborigines atq; Troianos, huiusmodi sub iureiurando icta sunt fœdera, ut Aborigines Troianis darēt regionē quantā postulabant, ad quadraginta ferme stadia a colle ipso quoquo uersus eūtibus Troiā. Id enim inceptæ a Troianis urbis nomē erat. Contra, ut Troiani Aboriginibus bellū præsens una susciperent, & quocunq; alio aduocassent, simul militarent. Cōmuniter aūt utriq;, quę utilia inuicem essent alteris eoꝝ agerent ex sententia/ & manu. Hæc autē omnia per obsides filios fide firmata sunt. Ex primo Antiquitatū Romanarū Dionysij Halicarnassei, paucis hæc omnia excerpsimus. c ℭ Apud Numicum apparere desijt.) Diony. lib. primo asserit Aeneā post Latini obitum tres regnasse annos, qđ & Iuppiter apud Virgiliū primo Aeneidos libro, futurū prædixit.

Tertia dum Latio regnantem uiderit æstas. DE Aeneæ morte uariæ sunt scriptoꝝ sentētiæ. Rutili eñ Mezentio Hetruscoꝝ rege belli socio Aeneę, qui Latino in regno successit, bellū inferūt. Nec ꝑcul a Lauinio atrox pliū cōmittit̄, & cęsis utrinq; plurimis, nox superueniēs pugna dirimit̄, sed Aeneę corpus nusquā cōparuit. Alij in deos translatum. Alij in fluuio, iuxta quem pliū fuit, esse submersum putant. Eiq; Latini templū construxerūt, inscriptiōe huiusmodi. Præditū patris diui terrestris, q fluuij Numici undas gubernat. Ex Diony. li. prio sententia. Lege Serui. primo Aene. exponentē illud. Cui nūc cognomē Iulo Addit̄. Et super illud. 4. Aen. Sed cadat ante diē. Et Liuiū in principio primi. Augustinū c. 19. decimioctaui Ciui. d ℭ Patris indigetis.) Indigetes deos (ut. 12. Aene. docet Seruiꝰ) duplici ratione dicunt̄. Vel secundū Lucretiū, quod nullius rei egeāt, qui ait. Nil indiga curæ. Vel certe Indigetes, quasi in dijs agentes. e ℭ Cumæ.) Euboenses cū uellent urbē condere in eo loco, mulier grauida reperta est. Vnde & eā urbē Cumas uocarunt, siue ab ἐγκύου. i. prægnante, siue ἀπὸ τῶν κυμάτων. i. ab undis, Latini Cumas dicūt. u. in. u. conuersa. f ℭ Sibyllæ sacellū.) Sibyllæ quæ, quot, & quo tēpore floruerint, docet copiose Lactan. ex Varronis, & alioꝝ sententia, cap. 6. primi Diuina. Instit. Augustinꝰ ca. 23. decimioctaui Ciui. dei. Sibylla (ut tertio Aene. scribit Ser.) dicit̄ omnis puella, cuius pectus numē recipit. Nā Aeoli σιοὺς dicūt deos, βουλὴ sententiā. Ergo σιβυλλὰς, quasi σιβουλὰς dixerunt. Vnde est, Magnā, cui mentē, animūq; Delius inspirat uates. SAne sciendū, eodē authore, omnia responsa Sibyllæ, plus, minus ue centū non cōtineri sermonibus. Cumana autē Sibylla proprio nomine Phemonoe dicta est, Seruio. 3. Aene. super illud. Quęcunq; in folijs. &c. Alijs Amalthea, Demophile, uel Herophile dicit̄. g ℭ Ibidem Sibyllæ sacellū.) Sacellum hoc describit Syllius lib. 12.

Aeque hic perlustrans aditus fulgentia cernit Arcis templa iugo. &c. Itē Virg. sexti Aenei. quem Syllius longo interuallo imitatur. Specū apud Cumas elegāter describit Aristo. ca. 82. de Admirandis in natura. h ℭ Cum Capitolio.) Constat apud nobiles authores, sæpe Romanū Capitolium fuisse incensum, Olympiade. 174. 212. 242. Hinc Lucretius in fine secundi, & M. Cicero in lib. cōsulatus sui conquerunt̄. Quod pater altitonans stellanti nixus Olympo

Ipse suas arces, atq; inclyta templa petiuit, Et Capitolinis iniecit sedibus ignes. Lege Lactantium ca. 17. lib. tertij. i ℭ Priores duos Tarquinio Superbo.) Historia hoc habet, Cumanā Sibyllā/ nouē libros attulisse ad regē Tarqniū Priscum, ac ꝑ eis trecētos Philippeos postulasse, regemq; asper-

q̄ poſtulabatur, ipſa exuſserat. Huius ſepulchrū a
in Sicilia adhuc manet. Delphicam [a] autē Sibyl-
lam ante Troiana bella uaticinatā [b] Bocchus au-
tumat, cuius uerſus plurimos operi ſuo Home-
rum inſeruiſse manifeſtat. Hanc Heriphile Eri- b
ctrea annis aliquot intercedentibus inſecuta eſt,
Sibyllaq; appellata eſt de ſcientiæ parilitate, quæ
inter alia magnifica Lesbios [c] amiſsuros maris
imperiū multo ante præmonuit, q̄ id accideret. c
Ita Cumanā fuiſse tertio poſt has loco ipſa ęui ſe-
ries probat. Ergo Italia, in qua [d] Latium antiquū
antea a Tyberis oſtijs aduſq; Lirim amnē/perti-
nebat, uniuerſa conſurgit a iugis [e] Alpiū porre- d
cta ad Rheginū uerticē, & littora Brutioꝝ, q̊ in
mare meridiē uerſ⁹ protēdit. Inde ꝓcedēs paula-
tim ſe Apennini mōtis [f] dorſo attollit, extēſa īter
Thuſcū, & Adriaticū, id eſt īter Superū mare, &
Inferū, ſimilis querno [g] folio. ſ. ꝓceritate amplior,

natū precij magnitudinē, & mulieris inſaniā. Illam in conſpectu regis tres combuſiſse, ac pro reliquis idem precium poſtulaſse. Tarquiniū multomagis mulierē inſanire putaſse. Quæ denuo tribus alijs exuſtis, cū in eodē precio perſeueraret, motum eſse regem, ac reſiduos, trecentis aureis emiſse. Authores, Lacta. ca. 6. primi. Et Seruius ſexti Aene. ſuper illud. Hic ego namq; tuas ſortes. &c. Elegāter, ut cętera, Aulus Gel. ca. 19. primi Noctiū Atticarum. Aſcribit tamen hoc nō Tarquinio Priſco, ſed Tarquinio Superbo, ſicut & Solinus hoc ipſo loco. Sed Lactātij ſententia temporibus cōformior, cū Tarquinius Supbus anno 4. ſexageſimeprię Olym. Romanū arripuerit principatum. Hi autem libri, cuius Sibyllæ fuerint incertū eſt, q̄q̄ Cumanæ Virgili⁹ dicat, Varro Erythreę.

a ℂ Delphicā.) Hoc uel a natali ſolo ſortita nomen, uel qđ apud Delphicū oraculū reſpōſa dare fuerit conſueta. Delphicam Sibyllā Varro tertio loco ponit. Vide Lactan. ca. 6. primi.

b ℂ Bochus.) Sunt, qui nō Bochus, ſed Boethus legēdum exiſtimēt. Boethi Stoici philoſophi/meminit Diogenes in uita Zenonis, lib. ſeptimo.

c ℂ Lesbios amiſsuros imp. maris.) Euſeb. lib. tempoꝝ ſcribit, poſt Cares/Lesbios aliquandiu maris obtinuiſse imperiū.

d ℂ Latium antiquum.) Ex Plynio ca. 5. tertij. Vide Plynianum Indicē, in dictione Latiū. Seruius aliter in principio primi Aene. ſuper illud. Inferretq; deos Latio. Seruij ſententiā Beroaldus reprobat. Sed fieri potuit, ut de Latio Seruius alios ſit authores ſecutus, quā quos pro ſe aduocat Beroaldus, cū de locis etiamnū alijs, ſæpiſsime Geographi diſsentiāt inter ſe. Non aduertit Beroaldus eſse Seruiana exemplaria paſsim mutila, & reliquias ſcriptoꝝ eius plurimū deprauatas

e ℂ A iugis Alpiū.) Hac parte Solinus. C. Semproniū imitari uidetur. Vniuerſa (inquit) Italia a iugis Alpiū oritur, & in Leucopetrā, fretumq; Siculū terminaẗ. Cingitur Supero, & Infero mari, & ſecatur Apœnino, qui a iugis Alpiū ortus, ꝑ mediā Italiā, a Liguribus ad Anconā porrectus. Inde paulatim uſq; Venuſiam flexus ibi ex trāſuerſo diuidit Italiā. &c. SED quo locus iſte totus fiat dilucidior, aſcribam Ptolemæi ſententiā ex primo tertij. Geographiæ. Italia (inquit) limites habet, ab Occidente Alpiū iuga iuxta lineā, quæ extenditur a mōte Adula, uſq; ad Varij fluminis oſtiū. Præterea littus Tyrrheni pelagi, a Neapoli ſcilicet uſq; Leucopetram. A Septētrione terminaẗ Alpiū iugis, quæ Rhetiæ imminēt. Præterea, Pœnis, Ocra, Caruſadio monte, qui ſub Norico eſt. Rurſus littore Adriatici ſinus, a Tilauento flumine uſq; Garganū montē, & Hydruntū. A Meridie Adriatici pelagi littore, a Tilauēto flumine uſq; Illyricā metam. Præterea Liguſtico littore, atq; Tyrrheno a Varij fluminis oſtio, uſq; Neapolin, ac a Leucopetra, uſq; Hydruntū. Si picturis, & tabulis delecteris, uide eius authoris tabulam ſextam Europæ. Exiſtimat Nonius Mar. nomen Alpiū ſumptū ex candore niuium. Græci enim ἄλφον album dicunt. Sabini tamen Alpum dixerunt. Plures in noſtris Collectaneis citauimus authores.

f ℂ Apennini montis.)

Hic mons eſt Siculum porrectus aduſq; Pelorum
Finibus a Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminam latus ſtringentia longe,
Vtraq; perpetuo diſcriminat æquora tractu.

Sunt qui Apœninum ab Hannibalis Pœni tranſitu dictum uelint. Apenninū montē eleganter deſcribit Lucanus libro ſecundo.

Longior educto, qua ſurgit in aera dorſo,
Gallica rura uidet. &c.

g ℂ Similis querno folio.) Plynius cap. 5. libri tertij, idipſum ſic explicat. Eſt (inquit) Italia folio maxime querno aſsimilata, multo proceriore

amplior, q̃ latitudine in lęuo se flectens cacumine, & Amazonicæ figura desinẽs Parmæ, ubi a medio excursu Cirthos uocatur, per sinus lunatos duo cornua emittẽs, Leucopetrã dextra, Laciniũ sinistra. a ℭ Scyllæ matre.) A Plynio hoc quoq; loco dissentit Solinus, Nã Plynius scribit Cratidem fluuiũ Scyllæ patrem, nõ matrẽ fuisse. Id autẽ i circo fictum est, quoniã id uel acciderit secus flumina. Vel ab his factum, qui ex se flumina nominarunt. Reor aũt a Solino, Scyllę patre, nõ matre fuisse scriptum, m.in.p. scriptoris uitio, mutato. Sæpe enim leguntur flumina quorundã fuisse patres, matres aũt nunq̃. b ℭ Sirenũ saxa.) Dino Clitarchi, celebrati authoris pater, ĩ India Sirenas esse affirmat, mulceriq; earũ cantu, quos grauatos somno/ lacerant/ licet, ut ait Plinius, apud alios nec impetrauerĩt fidem. Secundũ autẽ fabulam mõstrosę uirgines fuerũt, Acheloi fluminis, & Calliopes musæ filiæ. His cantus suauitatem ascribunt. Has ferũt primo iuxta Pelorꝝ promontoriũ, deinde in Capreis insulis habitasse. Quos autẽ suo cantu illexisse, in naufragia deducebãt. Id aũt fictum est, quoniã reuera meretrices fuerunt, quæ transeũtes ad egestatẽ ducebant, ita ut naufragia fecisse uiderenẽ. Homerus. 12. Odisseæ lib. multis carminibus fabulam prosequiẽ. Homeri uersus de hac re Cicero sic in latinũ uertit.

O decus Argolicum quin puppim flectis Vlysses,
Auribus ut nostros possis agnoscere cantus.
Nam nemo hæc unq̃ est transuectus cærula cursu,
Quin prius astiterit uocum dulcedine captus,
Post uarĳs auido satiatus pectore Musis
Doctior ad patrias lapsus peruenerit oras. &c.

Interpretatur autem fabellã Cicero de his hominibus, qui ingenĳs, studĳsq;, atq; artibus delectantur. Hi enim (inquit) cognitione rerũ, scientia capti, nec ualetudinis, nec rei familiaris/ rationẽ ullã habent. c ℭ Amœnissimi Cãpaniæ tractus.) Omniũ (inquit Florus lib. primo) nõ modo Italia, sed toto orbe terrarũ/ pulcherrima Campanię plaga est. Nihil mollius cœlo. Deniq; bis floribus uernat. Nihil uberius solo, ideo Liberi, Cererisq; certamẽ dicitur. Nihil hospitalius mari. Hic illi nobiles portus., Caieta, Misenus, & tepentibus fontibus Baiæ, Lucrinus, & Auernus, quædã maris ocia. Hic amicti uitibus montes. Gaurus. Falernus. Massicus, & pulcherrimus omniũ Vesuui⁹ Aetnæi ignis imitator. Vrbes ad mare Formiæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis. &c. Alia ad idem in eo Flori loco alias annotauimus. d Phlegræi campi.) In Campania iuxta Acherusiam paludẽ, cãpus est Phlegręus nomine, in quo Herculẽ Gigantes superasse fabulanẽ, illicq; sepulti quoties anhelant, terrã quatiunt. Syllius lib. 12.

Tradunt Herculea prostratos mole Gigantes
Tellurem iniectam quatere, & spiramine anhelo
Torreri late campos, quotiesq; minantur
Rumpere compagem impositam expallescere cœlum.

Id autem ideo fictum est, quoniã ea regio tota fere sulfure plurimo scatet. Hinc fit, ut uentoꝝ impulsu, exciteẽ passim ignis. Qui cũ exitum e cauernis natura expetat, dũ luctatur assidue, terrã tandẽ quatit, & cõmouet, exuritq; frequẽter. Vnde & nomẽ sortit⁹. φλέγειν eñ Gręce, exurere, ardereq; significat. Fabulã explicat Diodorus. in. 5. e ℭ Circes domus.) In cuius limine tecti

Mille lupi, mixtiq; lupis, ursiq;, leęq;
Occursu fecere metum, sed nulla timenda,
Nullaq; erat nostro factura in corpore uulnus,
Quin etiam blandas mouere per aera caudas,
Nostraq; adulantes comitant uestigia.

De Circes domo, ubinã fuerit, uaria ab Homeri interp̃tib⁹ lib. Odisseæ. 10. memoranẽ. Ea, q legere uoluerint, adeãt Domitiũ in cõmentarĳs tertię syluę. 1. Syluarũ Statĳ. Multa Maro. 7. Aene. Oui. 14. Met. Dio. Siculus li. 5. f ℭ Tarracina.) Hęc (ut c. 5. 3. ait Ply.) Lingua Volscoꝝ Anxur diciẽ. Eadem & Trachinia dicta est ab asperitate, ut Strabo author est. τραχύς enim

a q̃ latitudine. Vbi longius processit, in cornua duo scindiẽ, quorũ alterũ Ioniũ spectat æquor, alterũ Siculũ. Inter quas prominentias non uno margine accessum insinuati freti recipit, sed lin-
b guis proiectis sæpius, ac procurrentibus, distinctum promõtorĳs pelagus admittit. Ibi (ut obuiã passim notemus) arces Tarentinæ, Scyllacęa regio, cum Scyllęo oppido, & Crathide flumine
c Scyllæ [a] matre, ut uetustas fabulata est. Rhegini saltus. Pæstanę ualles. Sirenũ [b] saxa. [c] Amœnissimi Cãpaniæ tractus. Phlegræi [d] cãpi, Circes domus. [e] Tarracina [f] insula ante circumflua immenso mari, nunc æuo nectente addita continenti,

aſper ſignificat, τραχίον ſaxoſum. Fuit enim hæc olim Volſcoꝝ Metropolis, ut lib. Originum ſcribit Cato. a ℭ Diuerſam fortunā a Rheginis.) Ideſt quēadmodū maris abſceſsu Terracina, addita cōtinenti, ſic Rhegiū maris acceſsu, a continenti ſeiunctū eſt. Hinc & nomē urbi datū. ραγεῖς enim Græce ruptū ſignificat. Cæterū (inquit Strabo lib. 6.) caſu quodā Rhegio nomē inditū eſt, qui huic obuenit regioni Aeſchylo teſte. Namq; Siciliā ab continente ui terrę motuū auulſam fuiſse, & ille, & alij memorię prodiderūt. Ex quo Rhagene .i. a frangendo nomē aſſequutum. b ℭ Formię.) Ante (ut ſeptimo Aenei. ſcribit Seruius) Hormiæ dicebātur. ἀπὸ τῆς ὁρμῆς, hoc eſt, ab impetu. Poſteritas enim in multis nominibus. f. pro. h. poſuit. c ℭ Læſtrigonibꝰ habitatæ.) Lęſtrygones homines immaniſsimi fuerūt, qui corporibus humanis ueſcebantur, de quibꝰ plura Homerꝰ circa principiū decimi Odiſseæ. Thucidides in principio ſexti, ſcribit ſe ignorare Læſtrygonum genus, neq; unde uenerint, neq; quo abierint dicere habere. Sufficiat (inquit) & a poetis memoratum eſse, & apud ſe quisq; de illis agnoſcit. Poetæ fabulanē fuiſse eos Neptuni filios ferociſsimos & immanes ab omni humanitate penitus alienos, tanq̄ e mari genitos. Hinc non inelegāter prouerbio dici cōuenit, Lęſtrigonibus immanior, In feralē, & truculentū quēuis hominē.

diuerſamq; [a] fortunā a Rheginis experta, quos a
fretum mediū a Siculis ui abſcidit. Formiæ [b] etiā
Læſtrygonibus [c] habitatę, Multa p̄terea pollen-
tiſsimis ingenijs ediſserta, quæ p̄terire, q̄ inferiꝰ
exequi tutius duximus. Verum Italiæ [d] longitu- b
do, quæ ab Auguſta Prętoria per urbem, Capu-
amq; porrigitur, uſq; ad oppidū Rhegium, de-
cies centena & uiginti milia paſsuū colligit. La-
titudo ubi plurimū quadringenta decē. Vbi mi- c
nimū centū. xxxv. milia. Artiſsima eſt ad portū,
quem [e] Hannibalis caſtra dicunt. Neq; [f] n. exce-
dit quadraginta milia. Vmbilicū (ut Varro tra-
dit) in agro Reatino habet. At in ſolidum ſpaciū d
circuitus uniuerſi uicies quadragies nouies cen-
tena ſunt. In quo ambitu aduerſa Locrenſium
frōte ortus a Gadibus finit Europę ſinus primꝰ.
Nam ſecundus a Lacinio auſpicatus/in Acroce-
raunijs metas habet. Ad [g] hęc Italia Pado clara ē,

Dicti autem, ut nō nulli exiſtimant, ἀπὸ τῆς ληστρείας .i. a latrocinio. Id quod Orthographia nō patitur, qđ λαιστρυγόνες dicantur a Græcis. d ℭ Italiæ longitudo.) Id ipſum Ply. ca. 5. tertij ſic refert. Patet (inquit) longitudine ab Alpino fine Prætoriæ Auguſtæ per urbem, Capuāq; æque curſu meāte, Rhegiū oppidū in humero eius ſitū, a quo ueluti ceruicis incipit flexus, decies cētena, & uiginti milia paſſuum, multoq; amplior menſura fieret Laciniū uſq;, ni talis obliquitas in latus digredi uiderer. Latitudo eius uaria eſt. ccccx. miliū inter duo maria, Inferū, & Superū, amnesq; Varum, atq; Arſiam, mediæ atq; ferme circa urbem Romā, ab oſtio Aterni amnis in Adriaticū mare influentis ad Tyberina oſtia. cxxxvi. & paulo minus a Caſtro nouo Adriatici maris Alſium ad Thuſcū æquor. Haud ullo in loco. cc. in latitudinē excedens. Vniuerſæ autem ambitus a Varo ad Arſiam. xxx. milia paſsuū. lviij. efficit. Abeſt a circumdatis terris Iſtria, ac Lyburnia quibuſdam locis. c. milia paſsuū. Ab Epiro, & Illyrico. 50. Ab Africa minꝰ. cc. Ab Sardinia. c. xx. milia. A Sicilia. M. D. p. Corſica minꝰ. lxx. Ab Iſsa. L. Incedit per maria cœli regione ad meridiē quidē. Sed ſi quis diligenti ſubtilitate id exigat, inter ſextā horam, primāq; brumalem. Hanc Italiæ menſurā clare aperit Martianus. ca. 13. lib. ſexti. Quo loco de Italiæ latitudine loquens numerus corrigendus eſt. Sic enim paſsim retinēt exēplaria. Nuſquā uero (inquit) ccc. latitudo eius excedit. Cū legendū ſit. ccccx. Plynio, & Solino, quos paſsim ſequitur id aſſerētibus. e ℭ Quē Hannibalis caſtra dicunt.) De portu quē Hannibalis caſtra dicunt, Ply. ca. 10. tertij. In ea (inquit) portus, qui uocatur caſtra Hannibalis, nuſquā anguſtiore Italia. xx. milia paſsuū latitudo eſt. Itaq; Diony. maior interciſam in eo loco adijcere Siciliæ uoluit. Cū Plynio concordat Martianꝰ ubi ſupra. Anguſtior plurimū (inquit) eſt ad portum, quē Hannibalis caſtra dicunt. Nā uix. xx. milia paſsuū lata eſt. f ℭ Neq; excedit. xxxx. milia.) Ex Plynio, & Martiano iāiam citatis, patet legendum eſse nō. xxxx. milia, ſed. xx. milia, licet paſsim primū numerū retineant exemplaria. DE Italiæ Vmbilico in Reatino agro Ply. ca. 12. lib. tertij. In agro (inquit) Reatino Cutyliæ lacū, in quo fluctuet inſula, Italiæ Vmbilicū eſse. M. Varro tradit. Vt autem in Reatino agro Italiæ umbilicus ponitur, ita orbis totius in Delphis eſt. Huius authores in Collectaneis noſtris q̄plures aduocauimꝰ. DE q̄tuor Europæ finibꝰ infra ca. 12. g ℭ Italia Pado clara eſt.) De Pado flumine nihil eſt, quod nō eleganter ca. 16. tertij retu-

a quē mōs Vesulus superātissimus inter iuga Al-
pium gremio suo fundit Visendo fonte in Ligu
rum finibus,unde se primū Padus proruit,sum-
mersusq; cuniculo rursus in agro Vibonēsi ex-
b tollitur,nulli amniū inferior claritate, a Græcis
dictus ηρίδανος.Intumescit exortu canis tabefactis
niuibus,& liquētibus Brumæ pruinis, auctusq;
aquarum accessione.xxx. flumina in Adriaticū
c defert mare,Est e memorabilibus inclytū,& in-
signiter per omniū ora uulgatū,quod [a] perpaucę
familiæ sunt in agro Phaliscorū,quos Hirpos uo
cant.Hi sacrificium annuū ad Soractem montē
d Apollini faciunt. Idq; operantes gesticulationi-
bus religiosis impune exultant,ardētibus ligno-
rum struibus,in honorē diuinę rei flammis par-
centibus. Cuius deuotionis ministeriū munifi-
e centia senatus honoratum,Hirpis perpetuo om
nium munerū uacationem dedit. Gentē [b] Mar-
sorum serpētibus illæsam esse nihil mirū. A Cir-
ces filio ij genus ducunt,& de auita potentia de-

lerit Caius Plynius.Refert in Originibus Cato Portius,Ethruscos,Botigon.Lygures uero Botigū hūc ipsum amnē,a profunditate nominasse.Ply.nō Botigon,nec Botigum,sed Bodincū.i.fundo carentē/uocari dicit,quo loco argumentū affert,cur sic uocetᷣ.Gallos autem a Pado.i.Picea arbore,qđ in eius ripis hæc arbor plurima proueniat.Herodotus in Thalia nō assentiᷣ ijs,qui flumē Eridanū esse prodiderunt.Neq;.n.assentior(inquit)fluuiū quendā esse,Eridanū a Barbaris uocitatū,qui subijt mare ad Septētrionē spectans,unde Electrū uenire narratur.Nec Cassiteridas quidē noui insulas,hoc est, Stānarias,unde ad nos uenit stānū.Eridan⁹ em̄ nomē Gręcū ē,nō Barbarū,ab aliq̊ poetarū fictū,sed hoc etsi studiose q̄siui,a nemine,qui ipse uiderit, accipere potui. Quomodo se habeat mare ad illam Europæ partē,lege Ply.ca.4.lib.12. Virg. primo Georgicorū libro,uocat Eridanū fluuiorū regem. Qđ ad Padi magnitudinem respexisse uidetur.Nam,ut Lucan⁹ cecinit in secundo.

Non minor hic Nilo,si non p̱ (plana iacentis
Aegypti Libycas Nilus stagna (ret arenas.
Nec minor est Istro,nisi qđ dū (permeat orbem
Ister casuros in quælibet ęquo(ra fontes
Accipit, & Scythicas exit non (solus in undas.

Appianus lib.1.Bellorū ciuiliū,scribit Eridanū,&Rhodanū flumina paruo inter se spacio caput exerere.Ex his(inquit) alter per Celtas,q supra Alpes incolūt, in Tyrrhenū mare diffundiᷣ.Alter uero intra Alpes supra Ioniū sinū elapsus,pro Eridano Padi nomē assumit.In uetustis omnibus exemplaribus apud Ouidium primo Metamorphosis sic legitur.

Eridanusq; senex,lenisq; Amphrysus,& Aeas.

Quo loco Raphael Rhegi⁹ pro Eridano reposuit Apidanusq; senex,nō aduertens de eo Eridano poetā loquutū,qui Atticæ regionis fluuius est, in Illisum influens,author in Attica Pausanias.Fluuij(inquit)Athenis labuntur Illisus, & qui in eū immittit Eridanus Gallico Eridano cognominis.Ianus Parrhasius,& Cęlius Rhodiginus id ipsum antea retulerunt. a ℭ Perpaucæ familiæ.)Sumpsit hæc Solinus ex cap.2.septimi Ply.Haud procul(inquit) urbe Roma in Faliscorū agro familiæ sunt paucæ,quæ uocanᷣ Hirpiæ, quæ sacrificio annuo, qđ fit ad montē Soractem Apollini super ambustā ligni struē ambulantes non aduruntᷣ.Et ob id perpetuo Senatuscōsulto militiæ,omniūq; aliorū munerū uacationē habēt.Rem hāc cecinit, Virg.xi. Aeneid.

Summe deum sancte custos Soractis Apollo,
Quem primi colimus,cui Pineus ardor aceruo
Pascitur,& medium freti pietate per ignem
Cultores multa p̄mimus uestigia pruna.

Sup q̄ loco plura Seruius ad huius rei noticiā docte tradidit.Sylli⁹ li.5.de hac eadē re sic cecinit.

Tum Soracte satum,præstantē corpore,& armis
Aequanū noscens,patrio cui ritus in aruo
Cum pius arcitenens accensis gaudet aceruis,
Exta ter innocuos lætum portare per ignes,
Sic in Apollinea semper uestigia pruna
Inuiolata teras,uictorq; uaporis ad aras
Dona serenato referas solennia Phœbo.

Strabo aūt li.5.scribit ea sacra nō Phœbo,sed Feroniæ deæ celebrari solita.Feroniā(inqt)finitimi magno dignantur honore. Quo in loco ipsius tēplū est, mirificū habens sacrū.Nā q eius numine afflantur,nudis pedibus prunas ,& copiosum inambulant sub hac dæmone nulla lęsione cinerē. Varro id nō ascribit miraculo,sed ait Hirpinos ambulaturos per ignes,medicamēto quodam plantas tingere. Hirpi Sabinorū lingua lupi uocantur.Lege Seruiū ubi supra. b ℭ Gentem Marsorū.)Ply.ca.2.libri

ſeptimi.In Africa gens Pſyllorum fuit(ut Agatharchides ſcribit)a Pſyllo rege dicta. Horum corpori ingenitũ fuit uirus exitiale ſerpentibus,ex cuius odore ſopirent eas.Et infra. Simile & in Italia Marſorũ gente durat,quos a Circes filio ortos ferunt.Et ideo ineſse his uim naturalem eam. Idem eleganter, ut cætera,ſcribit AulusGel.ca.xi.lib.16.Noct.Atti.Syllius Italicus libro octauo,de Marſis loquens.

Hæ bellare acies norant,ac Marſica pubes, Et bellare manu,& Chelydris cantare ſoporem,
Vipereũq; herbis hebetare, & carmine dentem,
Aeetæ prolem angnitiã mala gramina primam
Monſtrauiſse ferũt, tactuq; domare uenena.
Et lunam excuſsiſse polo, ſtridoribus amnes
Frenantem, ac ſyluis montem undaſse uocatis.

Scribit idem Syllius Marſos denominatos a Marſia, qui quõdã ab Appolline uictus,in hæc loca profugerit.

Sed populis nomẽ poſuit metuentior hoſpes,
Cum fugeret Phrygios trans æquora Marſia Crenos
Mygdoniã Phœbi ſuperatus pectine loton.

Alij a Marſia Lydorum duce appellatos tradunt.

beri ſibi ſciunt ſeruitium uenenorum, ideo uenena contemnunt. Caius Cœlius Oetæ tres [a] filias, Angitiam, Medeam, & Circen fuiſse dicit. Circem Circæos inſediſse montes carminũ maleficijs uarias imaginũ facies mentientẽ. Angitiã uicina Fucino occupauiſse, ibiq; ſalubri ſcientia aduerſus morbos reſiſtentem cum deſiſset intus hominẽ uiuere, deam habitam. Medeam a Iaſone Buthroti ſepultã, filiũq; Marſis impaſse. Sed quis Italia habeat hoc preſidiũ familiare, a ſerpẽtibus non penitus libera eſt. [b] Deniq; habitatores ab Amyclis, quas antea Amyclei Græci condiderant, fugauere ſerpẽtes. Illic [c] frequẽs uipera

a ℂ Tres filias.)Diod.Siculus lib.quinto tradit Oetam ex Hecate, Maga tres liberos procreaſse Circen,Medeã,Egialeum.Seruius ſeptimo Aene.ſcribit Angitiã, uel ut alijs placet, Anguitiam, a Marrubijs populis,Medeam nominatam,ex eo,quod eius carminibus ſerpentes angeret. Medea(inquit)quando relictis Colchis Iaſonẽ ſecuta eſt,dicitur ad Italiã perueniſse, & populos quoſdã circa Fucinũ ingentẽ lacũ habitantes,qui Marrubij appellabant,quaſi circa mare habitantes,propter paludis magnitudinẽ,docuit remedia contra ſerpentes. Hi ergo populi Medeã Angitiã nominauerunt,ab eo quod eius carminibus,ſerpentes angeret. Angitiæ meminit Virg. lib.ſeptimo.

Te nemus Angitiæ,uitrea te Fucinus unda.

Vim etiã hanc cõtra ſerpentũ uenena,tribuit Marrubijs populis.

Quin & Marrubia uenit,de gente ſacerdos. &c.

b ℂ Deniq; Amyclas.)Sumptũ ex cap.5.tertij Plynij.Tarracina(inquit)oppidũ lingua Volſcorum Anxur dictum.Ibi fuere Amyclæ a ſerpentibus deletæ.Idẽ ſcribit ca.29.octaui.Quo loco docet quas ciuitates,genteſq; minuta animalia deleuerint. Inter Caietã,& Tarracinã oppidũ conſtitutũ eſt a Laconibus,qui comites Caſtoris,& Pollucis fuerũt, & ab Amyclis prouinciæ Laconicę ciuitate eſt ei nomen inditũ.Lacones iſti cũ ſecundũ Pythagorę ſectam a cæde oium animaliũ abſtinerent,& ex uicinis paludibus natas ſerpentes,occidere nephas putarẽt,ab ijſdem interempti ſunt.Vnde Amyclas tacitas dixit Maro in.10.Et tacitis regnauit Amyclis. Solinus infra ca.12.hanc taciturnitatẽ,Amyclis Laconicæ regionis urbi uidetur tribuere.Amyclæ(inquit)ſilentio ſuo quondã peſsundatę.Quod ideo fortaſsis dixit,quoniã ab eis Amyclæ Italię originẽ duxerint. Hinc ab Auſonio Paulino ſcribente dictum eſt.

Tu uelut Ocbalijs habites taciturnus Amyclis.

Reliq; ca.12.infra.

c ℂ Frequens uipera.)Vipera,quę Græce ἔχις dicit̃,dicta eſt,qđ ui pariat. Corroſis enim matris lateribus,exeunt pulli cum matris interitu.Scribunt primę claſsis authores, Viperę marem caput inſerere in os fœminę,qđ illa arrodit uoluptatis dulcedine.Herod.in Thalia.Nunc(inquit)cũ libidine agitantur,& per paria coeunt,fœmina collũ maris in emittenda genitura comprahendit, ſorbensq; nõ prius dimittit,quàm deuorauerit,& mas quidẽ hoc modo perit. Fœmina uero talẽ luit maſculo pœnam,qđ filij dũ adhuc intra uterũ ſunt,patrẽ ulciſcentes ambedunt,eiuſq; aluo ambeſa,ita partum faciunt.Eandẽ ſententiã tradit Ariſto.ca.16.eius libri,quẽ de Admirandis in natura ſcripſit. Id ipſum eleganter canit in Theriacis Nicander poeta inquiens.

Vipera ſæua caput lætali dente mariti
Mordicus abſcindit,ſed nata ex ſemine proles
Viſcera dilaniat matris, ſtratamq; relinquit,
Sic patris interitum ſub primo ulciſcitur ortu.

Ex his apparet Albertũ lib.25. de Animalibus,

a morſu [a] inſanabili. Breuior hæc cæteris, q̃ in alijs aduertimus orbis partibus, ac propterea dũ deſpectui eſt, facilius nocet. Calabria [b] Cherſidris frequentiſsima, Et Boam [c] gignit, quem anguem b in immenſam ferunt molem coaleſcere. Captat primo greges bubulos, & quæ plurimo lacte rigua bos eſt, eius ſe uberibus innectit, ſuctuq; cõtinuo ſaginata, longo in ſæculo, ita [d] fellebri ſatie c etate ultimo extuberatur, ut obſiſtere eius magnitudini nulla uis queat. Poſtremo depopulatis animalibus, regiones, quas obſederit, cogat ad uaſtitatẽ. Diuo deniq; Claudio principe, ubi

nec Plynij uerba, nec uiperæ concipiendi, aut pariendi modũ intellexiſse. Citat neſcio quem Sirach ſcribentem de Vipera, qđ fœmina inſaniens libidine (utar enim authoris eius qualibuſcunq; uerbis) caput ſpuens maris, caput in os apprehendit, & amputat, & ex ſputo illo concipit partum, qui ſe uiſceribus matris emordet, & ſic uiſceribus matris laceratis, mater moritur in partu. Et parum infra. Adhuc autem (inquit) quod dicit Plynius, uolens magis aptare mendaciũ, quod quidẽ, ut dictũ eſt/ concipiat decapitatione maſculi. Sed quia multos concipiat, & propter ſtricturã corporis, non niſi unũ poſt eniti poſſit, cum multi ſint, amplius uidelicet, q̃ uiginti, ultimos tedium inuadit, ꝙ nõ prodeũt ad lucẽ, & illi uiſcera matris corrodunt, eſt ſimiliter mendaciũ & impoſsibile. Natura eñ nũq̃ dedit actum, cuius non daret naturalẽ potentiã, & facultatẽ, quia aliter deficeret in neceſſarijs. Hucuſq; Albertus. Pro Plynio, & contra Albertũ eſt Ariſtoteles in eo libro, quẽ iãiam citauimus. Eius uerba libuit ſubſcribere. Echidna (inquit) piſcis eſt maritimus, cum qua ferũt Echin uiperam ſerpentẽ quendam nigris intinctum maculis coire plerumq; conſueuiſse. Atq; illam dum in ipſo demulcentur complexu aduerſam ſerpenti, morſibus illius caput abſcindere. Tum qui ex ea naſcuntur (quaſi uindicaturi eſſent patris interitum, & accepturi de matre pœnas) abſciſſo uentre, per media illius uiſcera erumpere, atq; ſuper mortua matre, qđ ultionẽ patris abunde patraſſent, inter ſe mutuo efferri, congratulariq;. Apollonius Tyanæus, ut in ſecundo eius uitæ, refert Philoſtratus, nõ aſſentitur huius ſententiæ authoribus. Vipera (inquit) uiſa eſt ſerpentes, quos peperit lingua lambere, & quaſi expolire. Non enim aſſentior (inquit) imprudenti eorum ſermoni, qui dicunt Viperarũ filios abſq; matre naſci. Neq; enim hoc natura patitur, neq; comprobat experientia. LOcus montanus eſt iuxta Aliacmon flumen Macedoniæ. Is, ut lib. 3. ſcribit Dioſcorides, Viperis ſcatet. Ob hoc fortaſsis euenit, ut rutã ibidem naſcentẽ qui ediderint negent euadere. In Phœnicia tam præſentis ueneni uiperæ ſunt, ut halitu ſolo animalia necent, qđ radicibus uenenatis illic naſcentibus ueſci credant̃. Viperæ Balſami, tũ ſuccum, quo alunt̃, tũ umbra ſub qua deliteſcunt plurimũ affectant. Qua ex re ſiquẽ illic uiperæ momorderint, uulnus quidẽ inferunt, ſed earũ morſus ueneno omnino carent. Id autem accidere credit̃ qđ ex cibis odoratis paſcantur. a ℭ Morſu inſanabili.) Extat apud Dioſcoridẽ lib. 8. caput, quod ad uiperas curatio inſcribitur. Rurſus apud Auicennã longus ſermo eſt, de uiparũ morſus curatione capitibus. 33. 34. 35. 36. tertij tractatus ſecũdę Fen, quarti Canonis. Idipſum multis carminibus Quintus Serenus cecinit.

Cuſpide non quiſquã, longæ neq; cæde Lariſsæ,
Fulmine non gladij, uolucris nec felle ſagittæ. &c.

Sunt qui Ply. in uiperæ deſcriptione plurimũ arguant, quod perperã ſententiã Ariſtotelis ca. ult. quinti naturæ animaliũ fuerit imitatus. Cuius defenſionẽ lege apud Cœliũ ca. 30. tertij Antiq. lectionũ. De Vipera plura notatu digna ſcribit Ambro. ca. 7. quinti Hexameron. b ℭ Calabria Cherſydris.) Cherſydri dicti, qđ in aquis, & in terris morentur. Nã χέρσον dicimus terrã, ὕδωρ autẽ aquã. Imitat̃ hoc loco Solinus tertio Geor. Virgilium.

Diſce & odoratam ſtabulis accendere Cedrũ,
Galbaneoq; agitare graues nidore Chelydros
Sæpe ſub immotis præſepibus, aut mala tactu
Vipera delituit. &c.

Et infra.

Eſt etiam ille malus Calabris in ſaltibus anguis
Squammea conuoluens ſublato pectore terga,
Atq; notis longam maculoſus grandibus aluũ. &c.

Sũt q nõ Cherſydris, ſed Chelydris legãt. c ℭ Et Boas.) Ex Ply. c. 14. lib. octaui, faciũt ijs (inqt) fidẽ in Italia appellatæ Boæ in tantã magnitudinẽ exeuntes, ut Diuo Claudio principe occiſæ in Vaticano ſolidus in aluo ſpectatus ſit infans. Alunt̃ primo Bubuli lactis ſucco, unde nomẽ traxere. Albertus li. 25. de Animalibus falſo exiſtimat Boã fuiſse eũ inuſitatę imanitatis ſerpentẽ, aduerſus quẽ primo Punico bello M. Attilius Regulus conſul in Africa caſtris apud Bragadã flumẽ poſitis, ꝑlium grande, atq; acre feciſse narrat̃, cuius interfecti longũ coriũ pedes centũ & uiginti Romã miſit. Id coriũ, maxillęq; (ut Ply. author eſt) uſq; ad bellũ Numantinum durauere Romæ in templo. d ℭ Fellebri ſatietate.)

Vaticanus ager est, in aluo occisę Boæ spectatus est solidus infans. Italia[a] lupos habet, qui cũ cęteris similes nõ sint, homo, quẽ prius uiderint, cõticescit, & anticipatus[b] obtutu nocenti, licet clamandi uotũ habeat, nõ habet uocis ministeriũ. Sciens[c] de lupis multa prætereo. Spectatissimũ illud est, qđ caudæ[d] animalis huius uillus amatorius inest perexiguus, quẽ spontaneo damno abijcit, cum capi metuit. Nec habet potentiã, nisi uiuenti detrahat. Coeunt lupi toto anno nõ amplius dies. xij. Vescunt in fame terra. At[e] hi, q̃s Ceruarios dicimus, q̃uis post longa ieiunia reptas ægre carnes mandere cœperint, ubi quid casu respiciunt, obliuiscunt, & immemores pręsentis copiæ, eunt quæsitũ, quã reliquerunt satietatem. In hoc animaliũ genere numerant[f] & Lynces, quarum urinas coire in duriciẽ preciosi cal-

Copioso lactis suctu, a uerbo fello, quod lac sugere significat. Sunt qui legant celebri, aut funebri satietate. DE Vaticano lege quæ scribit. A. Gellius ca. 17. sextidecimi Noc. Atti. a ¶ Italia lupos habet.) Lupus ex Gręco sumptũ nomẽ. Is enim Græce λύκος dicitur. Animal hoc noxiũ, nec in Olympo Macedoniæ monte, nec in Creta insula reperitur. Quod hic de Lupis Solinus refert, ex cap. zz. octaui Plynij sumptum est totũ. Sed in Italia quoq; (inquit) ut creditur lupoꝝ uisus est noctius, uocemq; homis, quẽ priores contemplent adimere ad præsens. Diuus Amb. ca. 4. sexti Hexam. Lup⁹ (inqt) si prior hominẽ uiderit, uocem excipit, & despicit eũ, tanq̃ uictor uocis ablatæ. Idẽ si se præuisum senserit, deponit ferociam, & nõ potest currere. Ex hac lupi proprietate, sumptũ Adagiũ apud Terẽtiũ in Adelphis. Lupus est in fabula. Cũ quempiã, ob eius pręsentiã, in quem loquimur, silendũ esse significamus. Plaut⁹ in Sticho. Quin tu uocasti hominẽ ad cœnam? Respondet Epignomus adolescens. Nequid adueniens pderem. Atq; eccũ tibi lupũ in sermone. Exuriens adest. Prouerbiũ interpretatur Seruius Ecloga nona Virgilij sup illud. Lupi Mœrin uidere priores. Multa ex his, quæ de lupis Albert⁹ scribit de animalibus lib. zz. fabulosa esse nemo ambigat. b ¶ Obtutu nocenti.) Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Et anticipatus obtutu aspectus nocentis. Idẽ tñ cũ priori sensus. Inter anĩalia uix lupo alterũ magis hoĩbus noxiũ reperitur. Vnde apud Atticos cautũ lege fuerat, ut ei, qui lupi catulũ peremisset, talentum daretur. Ei uero qui adultum lupũ necasset, talenta duo fuerant instituta. Hunc etiã morem plurimæ hac tempestate urbes seruant, ut qui lupoꝝ capita urbiũ rectoribus deferant, pręmiũ quodpiam inde recipiant deferentes. c ¶ Sciens de lupis multa prætereo.) Quæ hic sciens Solinus p̃terit, lege apud Aristot. ca. 35. sexti. & ca. 5. octaui naturę animaliũ. Itẽ apud Ply. ca. & lib. iamiã citatis. Solinus etiam aliqua de lupis refert ca. 25. infra. d ¶ Caudæ animalis huius uillus.) Sumptũ hoc, & quod sequitur ab eodẽ Plynio ubi supra. e ¶ At ij, quos Ceruarios dicimus.) Sunt in eo genere, qui Ceruarij uocant, qualẽ e Gallia in Pom. Magni arena spectatũ diximus. Huic q̃uis in fame mandenti si respexit, obliuionẽ cibi surrepere aiunt, digressumq; quęrere aliud. Ex Ply. ca. zz. octaui. Ex hac animalis huius natura, nõ incongrue, in hominẽ, uel proprij cõmodi obliuiosum, prouerbiali figura quis utetur. Ceruario obliuiosior. Tria sunt lupoꝝ genera, Cõmunes, Canarij, Ceruarij genus tertiũ. Aristot. ca. 35. sexti naturę animaliũ. Lupos itẽ Canarios (inquit) cęcos parit lupoꝝ ritu, numero cũ plurimũ, quatuor. Quin etiã lupus Ceruarius coitu, ut canes amplectit, & cęcos generat, nũero duos, aut tres, aut quatuor. Corpore longior, & cauda porrectior est, sed proceritate breuior, celeritate ęque pręstat, q̃uis crura habeat breuiora. Mollis enim & agilis est, prosilireq; longius ob eam rem potest. f ¶ Numerantur & Lynces.) Græca omnino dictio est λύγξ. Sumpta hæc omnia ex ca. 38. octaui naturalis historiæ Caij Plynij. Lyncũ humor ita (inquit) redditus, ubi gignuntur glaciat, arescitq; in gẽmas Carbunculis similes, & igneo colore fulgentes. Lyncuriũ uocatas, atq; ob id Succino a plerisq; ita generari prodito. Nouere hoc, sciunt Lynces, & inuidentes, urinã terra operiunt, eoq; celerius solidat. Plura idem Ply. de Lyncurio ca. 3. li. ultimi. Et Dioscorides. c. 302. Vrina Lyncũ, quã λυγκούριον uocãt, simul egesta est, solidari credit in lapidẽ. Proinde superfluo medicinas ex eo cõmiscuntur, quandoquidem non sit alia res a Succino, qđ quidã Electrũ appellauere cognomento πτερίγοφορον. Potũ hoc in aqua stomachi uicijs, & alui fluctiõibus medet. Aristot. in libro de Admirãdis in natura. 66. ca. Et Lynces quoq; emingunt, obtegere arenis ferunt, cum uideantur intelligere id ab hominibus quæri ad priuatã utilitatẽ, & potissimũ ad informandas imagines, decorandosq; sculpturis anulos. Ouidius item quintodecimo Meta. sic de hac re inquit.

a culi fatentur,qui naturas lapidũ exquisitius sunt persecuti.Istud etiam ipsas lynces persentiscere, hoc documento probatur, qđ egestum liquorẽ ilico arenarũ cumulis,quantũ ualent, contegũt,
b inuidia scilicet,ne talis egeries transeat in nostrũ usum,ut Theophrastus ꝑhibet [a].Lapidi isti succini color est,pariter spiritu attrahit propinquãtia.Dolores renũ sedat. Medetur regio morbo.
c λυγκούριον Græce dicitur. Cicadę [b] apud Rheginos mutæ,nec [c] usquã alibi.Quod silentiũ miraculo est,nec immerito,cũ uicinæ,quæ sunt Locrensium ultra cæteras sonitent.Causas [d] Granius tra-
d dit.Cũ obmurmurarent illic Hercule quiescente,deum iussisse ne streperent.Itaq; ex eo cœptũ silentiũ permanere. Ligusticum [e] mare frutices procreat,qui quantisper fuerint in aquarũ profundis,fluxi sunt,tactu ꝓpe carnulento. Deinde

Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho,
E quibus(ut memorant)qcquid uesica remisit
Vertitur in lapides,& congelat aere tacto.

a ℭ Theophrastus perhibet.) Theophrastus, ut lib.5. refert Diogenes,edidit libros duos,de ijs quæ durantur in lapides.Ex Lyncũ ferarũ natura, Adagium sumi posse uidetur.Lynce inuidiosior.In auaros,qui ne inutile quidẽ sibi,alijs indigẽtibus elargiunť.

b ℭ Cicadæ apud Rheginos.)Sumptũ ex ca.27.undecimi Ply.Cicadæ(inquit)nõ nascunť in raritate arborꝝ.&c.Et parũ post.At in Rhegino agro silent omnes, ultra flumen in Locris canunt. Scribũt Gręcorꝝ quidam Cicadas omnes quæ masculæ sint/ canere,& Achetas dici.Quę uero fœminæ sunt/mutas esse, & Tettigonas nũcupari. Tradũt philosophi,& Ply.retulit ca.51. undecimi naturalis historiæ, nõ inesse uocẽ ijs animalibus, quæ pulmone,& arterijs carẽt. Proclus scribit cicadã canere, cũ seipsam sub alis atterit, atq; ita sonũ emittere.Strabo li.6. docet cur Cicadæ in altera fluminis ripa sint canorę, in alia uero silentes/ & mutæ. Cũ fluuius(inquit)Alex Rheginum a Locrensi disterminet agro,qui per uallẽ profundã cursum habet. Peculiare quiddã cicadis obuenit.Quæ enim in Locrorꝝ ripa uersanť/sonantius stridẽt. Alijs uox nulla contingit. Eius rei causam suspicatur esse. Nã cũ ijs omnino umbrosa regio sit, unde rosidas alarũ pelliculas minime pandãt.Illis sole feruida est, quę aridas,& uti corneas habeat.Vnde apte stridor emittiť.Aliã causam refert Aristoteles ca.30.quinti de Animaliũ natura,& in lib. eo, qui de morte & uita scriptus est.Scribit idẽ Aristoteles ca.57.de admirãdis in natura, Cicadis quẽadmodũ & Apibus futurorꝝ notionẽ inesse,contrarijs tamẽ actibus.Illæ(inquit)taciturnitate quadã & quiete,hæ uero motu,ac uocis crepitatione,cũ non antea concinẽt,q̃ sol retorqueat eius cursum, q̊ maxime tempore homines ad laborẽ prouocanť.

c ℭ Nec usq̃ alibi.)Tarręas in Prouerbiorꝝ Collectaneis,tradit in Acantho,qui est Aetoliæ urbs,τέττιγας οὐκ ᾄδειν.i.Cicadas nõ canere.Vnde prouerbio locũ datũ, ἀκάνθινος τέττιξ,Acanthia Cicada, in mutos,& inscios homines dici solitum.

d ℭ Causas Granius tradit.)Has fabulosas causas ijs uerbis refert Diodorus in quinto.Cũ Hercules ad fines Rheginorꝝ, ac Locrensiũ peruenisset,obq; iter fessus quiesceret,cicadarũ strepitu pertesus, deos orasse fertur,ut eas inde amouerẽt.Exaudita prece,nõ solũ tunc,sed postmodũ cicadæ nunq̃ sunt in ijs repertæ locis.Ex Cicadarũ natura huiusmodi prouerbia nata sunt.Cicada canorior.Cicada aridior,Cicadę nec æstate silent/ex Theocrito,Martiale,Ouidio.Horꝝ & sex miliũ aliorꝝ usus,in libro Adagiorꝝ nostrorꝝ explicuimus.

e ℭ Ligusticũ mare frutices procreat.)Coraliũ Græca omnino dictio, κωράλιον eis dictũ,de quo lege Plyniũ, quẽ more suo Solinus imitatus est,ca.2.lib.32. & ca.19.li. tricesimisexti.Coraliũ,ut lib.5.scribit Dioscorides,alij Lithodendron uocant.Forma est ei fruticis marini. duraturq; illico exemptũ,atq; in lucẽ uniuersam prolatũ,ut uideri possit spissatũ a spiritu, qui nos ambest &c.Theophrastus κουράλλιον appellat,ἀπὸ τῆς κουρᾶς.i.a tonsura, siue a radẽdo. Aiunt eñ tactu protinus lapidescere si uiuat.Itaq; occupari,euelliq; retibus, aut acri ferramento præcidi. De eo sic Ouidius libro quintodecimo Metamorpho.

Sic & Coralium,quo primum contigit auras
Tempore, durescit,mollis fuit herba sub undis.

Auicenna c.124.secundi tractatus,lib.secundi, ponit eius species.Albũ,rubrũ,nigrumq;.Asserit autem frigidũ esse in primo,siccũ in secundo.Ponit tandẽ eodẽ capi.plures eius operationes,& proprietates.Ouid in fine.4.Meta. fabulose narrat uirgas sanguine Medusæ contactas,in hunc lapidẽ fuisse conuersas.

Anguiferumq; caput,dura ne ledat arena.&c.

Claudia.de Nuptijs Honorij contra Orthogra-

ubi in supera tolluntur, natalibus [a] derogatis, lapides fiunt. Nec solum qualitas illis, sed & color uertitur. Nam puniceo protinus rubescunt. Ramuli sunt, quales arborũ uisimus, ad semipedem frequentius longi. Rarum est pedaneos depræhendi. Excudunt' ex illis multa gestamina. Habet enim(ut [b] Zoroastres ait) materies hæc quandã potestatẽ, ac propterea, quicquid inde fit, habet' inter salutaria. Coralium alias dicũt. Nã Metrodorus [c] γοργίαν nominat. Idẽ, qd' resistat Typhonibus, & fulminibus, affirmat. Eruitur [d] gemma in parte Lucaniæ facie adeo iucunda, ut languẽtes intrinsecus stellas, & sub nubilo renitẽtes croceo colore perfundat. Ea quoniã in littore Syrtium inuẽta primũ est, Syrtites uocat'. Est [e] & Veientana gemma a loco dicta, cui supficies nigra, quã ad gratiam uarietatis limites intersecant albi notis candẽtibus. INsula [f] quæ Apuliæ oram uidet tumulo, ac delubro Diomedis insignis est. & Diomedeas [g] aues sola nutrit. Nã hoc genus alitis pter q̃ ibi nusq̃ gentiũ est, idq; solũ poterat mẽorabile iudicari, nisi accederẽt nõ omittenda.

phiæ rationem corripuit primam. Mergit se subito, uellitq; Coralia Clotho. Vimen erat dum stagna subit, processerat undis Gemma fuit. Nisi/ φ/coniunctione additiã putemus. DE Ligustico mari infra ca.36. a ¶ Natalibus derogatis.)Detractis, mutatis, cõuersisq;, qd'.s. natiuã mollicie, propriũq; colorẽ statim uertant. Sunt uetusti quidã codices, in quibus tũ naturalibus, tum natiuis scriptũ sit, idẽ tamẽ sensus omnibus. b ¶ Vt Zoroastres ait.)Marbodęus in libello de lapidib⁹ preciosis, de Coralio loquens sic ait.

Ex quo finguntur gestamina (cõmoda multis.
Quippe salutaris gestantibus (esse probatur
Illius, ut dixit Zoroastres, mira (potestas.
Et sicut scribit Metrodorus ma(ximus author,
Fulmina, Typhonas, tẽpesta(tesq; repellit. &c.

Stulte omnino faceret, qui sup pomiferas arbores, uel fabaceas herbas, Coralia in pulueres redacta cũ aqua, asperserit, pomorum, aut fabarum sperans copiã. Eam lucri speciẽ siquis affectarit, Alberto grates referat, qui id secretũ posteris scriptũ reliquit. c ¶ γοργίαν nominat.)Lego γοργονίαν, ex similitudine sic appellatã, quoniam Coraliũ exemptũ aquis, ex uimine durescit in gemmã, sicut ostenso Gorgonis capite, in lapides uertebãtur astantia. Ply. ca.10. tricesimiseptimi natura. hist. Gorgonia (inqt) nihil aliud est, q̃ Coraliũ, nominis causa, qd' in duriciem lapidis mutatur. &c. d ¶ Eruit' gemma in parte Lucaniæ.) Plynius ca.10. tricesimiseptimi. Syrtitæ (inquit) in littore Syrtium. Iam quidẽ in Lucania inueniunt', melleo colore croco refulgentes, intus autẽ stellas continẽt languidas. e ¶ Est & Veientana.)Ex Ply. ca.10. tricesimiseptimi. Veientana Italica gemma est(inquit) Veijs reperta, nigrã materiã distinguẽte limite albo. f ¶ Insula, quæ Apulię orã uidet.)Ptolemęus ca.1. tertij, tabula Europę sexta, scribit sex esse Diomedeas insulas. Plyni⁹ in fine tertij. Contra Apulũ littus(inquit)Diomedea conspicua monumẽto Diomedis. Et altera eodẽ nomine, a quibusdã Teuthria appellata. Duas etiã Strabo lib.6. eas esse dicit. In propinquo mari (inquit) iacent duæ insulæ, quas Diomedeas appellãt. Ex quibus habitatores habet altera. Reliquã desertam esse dicunt, in qua Diomedẽ disparuisse quidã fabulant', comitesq; in aues conuersos esse. Eas etiam hac ætate mãsuescere, & humanã quodãmodo uitam agere, & uiuẽdi ordine, & erga benignos mansuetudine. A malignis autem, & sceleratis, fuga & euitatione. Meminit Stephanus de Vrbibus. SVmpsit hæc omnia Solinus, ex Ply. ca.44. lib. decimi. Ab Alberto barbare Dyomeditæ uocant', quas (inquit) ad Auguriũ uocauit rex Dyomedes. g ¶ Diomedeę aues.)Ouid.14. Meta. Diomedis sociorũ in aues conuersionẽ, enumerat inter fabulas. A Venere enim, quã Pleuronius Agmon Diomedis soci⁹ maledictis instimularat, in has alites eos narrat fuisse conuersos. Locũ fabulæ(ut inquit Ply.) fecit, qd' hæ aues cotidie Diomedis ædem pleno gutture, madentibus pennis perluũt. Virgilij uersus de hac ipa re, ex.xi. Aeneidos libro hi sunt.

Nunc etiam horribili uisu portenta secuntur,
Et socij amissi petierunt æthera pennis,
Fluminibusq; uagantur aues, heu dira meorum
Supplicia,

a Forma [a] illis pene, quæ Fulicis, color candidus,
ignei oculi, ora dentata. Congregatæ uolitant,
nec sine ratione pergendi, duces [b] duæ sunt, quæ
regunt cursum, altera agmen anteit, altera inse-
b quitur, illa, ut ductu certum iter dirigat, hæc, ut
instantia urgeat tarditatẽ. Hæc in meantibus di-
sciplina est. Cum [c] fœtificũ adest tempus, rostro
scrobes excauant, deinde surculis inuersum su-
c perpositis texta cratium imitantur, & sic conte-
gunt subtercauata. Et ne operimẽta desint, si for-
te lignorꝝ casas uenti auferant, hanc struem com
primunt terra, quã egesserant, cum puteos exca-
d uarent. Sic nidos moliuntur bifori accessu, nec
fortuito, adeo, ut ad plagas cœli metentur exitꝰ,
uel ingressus. Aditus, qui dimittit ad pastus, in
ortum destinatur, qui excipit reuertentes, occa-
e sum uersus est, ut lux, & morantes excitet, & re-
ceptui non denegetur. Leuaturæ aluum ad-
uersis flatibus subuolant, quibus proluuies lon-
gius auferatur. Iudicant [d] inter aduenas. Si Græ-
f cus est, propius accedunt, & quantum intelligi
datur, uelut ciui blandius adulantur. Si quis erit
gentis alterius, inuolant, & impugnant. Aedem
sacram omni die celebrant studio huiusmo-
di. Aquis imbuunt plumas, alisq; impendio

Supplicia, & scopulos lachrymosis uocibus implent. Quo loco plura scribuntur a Seruio. Sociorꝝ Diomedis in aues conuersorum, nomina sunt. Agmon, Lycus, Idas, Rhetenor, Nycteus, & Abas. Aristoteles in eo libro, quẽ de Admirandis in natura scripsit ca. 68. ijs quidẽ uerbis rem totã explicat. Erat in Diomedea insula, quæ in Adriatico freto posita adiacet Italiæ peruetustum quoddã sacellum Diomedi olim principi dicatum, admirabile quidẽ, & multa ueneratione tũ ꝓpter uetustatẽ ipsam, tum etiam ob eam, quã dicam rei nouitatem dignissimũ. Feruntenĩ circa illud uersari nõnullas aues miræ magnitudinis, ac rostri durissimi, illasq; si quis eo accesserit, cuiuscunq; fuerit nationis, præterq̃ Græci, in eum statim irrumpere acerrimo uolatu, rapereq; illũ sublimem, ac totum unguibus dilaniare. Tum uero demum cõfossa rostro ceruice, atq; undiq; discerpta necatũ abijcere. Idq; potissimũ eos facere, inquint, aduersus uicinas gẽtes, cũ dicant illas socios olim fuisse Diomedis, q cõfractis circa eã insulam nauibus submersi, in huiusmodi aues sunt cõmutati, atq; illud odij aduersus uicinos ꝑpetuo conseruasse, cum Diomedes eorꝝ dux ab Aenea fuisset dolo interceptus, qui tũ ea possidebat loca, quãdoqdẽ Græcis, qui eo proficiscuntur sese benignas admodum, & familiares præstent. Lege August. c. 16. decimioctaui de Ciui. dei.

a ℂ Forma illis.) Ex Plynio ubi supra. Has (ĩquit) Iuba Cataractas uocat, & eis esse dẽtes, oculosq; igneo colore, cætero candidas tradens.

Si uolucrũ (inquit Naso) quæ (sit dubiarum forma requiris,
Vt non Cygnorꝝ, sic albis pro- (xima Cygnis.

Suidas existimat has aues uel Ciconias esse, uel Ciconijs similes. Augustinus Fulicas, Theodorus Gaza Ardeolas transferũt. Has aues Græci Erodios uocant, cuius generis auem auspiciũ dixit Homerꝰ, Diomedi, & Vlyssi speculatoribus apparuisse. Versus Homeri est.

τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο παλλὰς ἀθηναίη.

b ℂ Duces duæ sunt.) Plynius masculino gẽere protulit. Duos semper his duces (inquit) alterũ ducere agmen, alterũ cogere.

c ℂ Cũ fœtificum.) Scrobes (inquit Plynius) excauare rostro, inde crate consternere, & operire terra, quæ ante fuerit egesta. In ijs fœtificare.

d ℂ Iudicant inter aduenas.) Aduenas Barbaros (inquit Plynius) clangore infestant. Græcis tantum adulantur miro discrimine, uelut generi Diomedis hoc tribuentes &c. Mira naturę uis. Iam quædã animalia authore Plynio, innoxia indigenis, aduenas interimunt sicut serpentes. Parcunt in Myrinthe, quos terra nasci proditur. Item in Syria angues circa Euphratis maxime ripas, dormientes Syros non attingunt. Aut etiam si calcati momordere, non sentiunt maleficia, alios cuiusq; gentis infesti auide, & cum cruciatu exanimantes. Quamobrem & Syri non necant eos. Contra in Aletenio Cariæ monte Aristoteles Philosophus scriptum reliquit, tradit a Scorpionibus hospites non lædi, indigenas interimi. QVid de sociorũ Diomedis Aetoli ducis in has

madefactis confluũt rorulentæ,ita ædem excuſſo humore purificant,tunc pennulis ſuperplaudunt,inde diſcedunt quaſi peracta religiõe. Ob hoc ferũt Diomedis ſocios aues factos. Sane ante aduentum Aetoli ducis nomen Diomedeę nõ habebant.Inde ſic dictæ.ITalicus [a] excurſus per Liburnos, quæ gens Aſiatica [b] eſt. Procedit in Dalmatiæ pedem. Dalmatia [c] in limitem Illyricum. In quo ſinu Dardani ſedes habent, homines ex Troiana proſapia in mores Barbaros efferati. At [d] ex altera parte per Ligurum oram in Narbonenſium prouinciam pergit,in qua Phocenſes quondam fugati Perſarum [e] aduen-

a b c

aues conuerſione,ac reliquis,re uera tenendũ ſit, tradit Diuus Auguſtinus ca.18.decimioctaui Ciuit. dei,ijs quidẽ uerbis.Socij Diomedis,quia nuſq̃ ſubito comparuerunt,& poſtea nullo loco apparuerũt,perdentibus eos ultoribus angelis malis,& pro eis aues occulte ex alijs locis,ubi eſt hoc genus auium,ad ea loca perductæ ſunt,ac repente ſuppoſitę,ideo credunt̃ eſse cõuerſi.Qđ aũt Diomedis in tẽplũ aquã roſtris afferũt,& aſpergũt,& qđ blandiunt̃ Gręcigenis,atq; alienigenas ꝓſequunt̃,mirandũ nõ eſt, fieri dęmonũ inſtinctu, quorũ intereſt.i.ad quos ꝑſuadere pertinet, deũ factum eſse Diomedẽ ad decipiendos homies,ut falſos deos, cũ ueri dei iniuria,multos colãt,& hominibus mortuis,qui nec cũ uiuerent uere uixerũt,templis,altaribus,ſacrificijs,ſacerdotibus, q̃ omnia cũ recta ſunt,nõ niſi uni deo uiuo,& uero debent̃, inſeruiant. a ℂ Italicus excurſus ꝑ Liburnos.) Liburnia (ut ca.5.tertij refert Plynius)quibuſdã locis abeſt ab Italia cẽtũ .M.paſsuũ.Vnde dicti ſint, tradit Stephanus.Illyrij ſeu Liburni(inquit ca.5.ſecũdi Lucius Florus)ſub extremis Alpium radicibus agunt inter Arſiã, & Titium flumen longiſsime per totum Adriatici maris littus effuſi.Lege Plyniũ ca.22.lib.tertij, & Appia.in Illyrio. b ℂ Aſiatica eſt.) Seruius primo Aene.exiſtimat Rhetos,Vindelicosq; Liburnos eſse. Hi autẽ (inquit) ab Amazonibus originem ducũt.Citat Horatiũ ode quarta q̃rti Carminũ.Videre Rheti bella ſub Alpibus Druſum gerentem.Vindelici,quibus mos inde deductus per omne tempus Amazonia ſecuri. c ℂ Dalmatia in limitẽ Illyricũ.)Florus lib.quarto.Dalmatæ(inquit)plerunq; ſub ſyluis agunt,inde ad latrocinia prõptiſsimi.Et de Illyrijs.Illyrij quoq; ſub Alpibus agunt, imasq; ualles earum, & quædã quaſi clauſtra cuſtodiunt,abruptis torrentibus implicati.Lege de utriſq; populis præter Plyniũ,Strabonẽ,Ptolemęum,apud Appianũ in eo lib.quẽ Illyriũ inſcripſit.Ptole.ca.9.tertij Tab.9.Europæ, ponit Dardanos in ſuperiore Myſia. d ℂ At ex altera parte.)Deſcribit eum Italiæ limitẽ,quo Italia,Galliã,& Hiſpaniã e regione proſpicit.Qua in parte Maſsilia urbs a Phocenſibus olim condita/ſita eſt.Maſsilia(ut in cõmentarijs Dionyſij refert Euſtathius)ex euentu quodã ſortita eſt nomẽ.Cũ enim Phocenſiũ gubernator illuc primũ appuliſset,conſpicato in littore τοῦ ἁλιέως.i.piſcatore/mox ex ſumpto omine, nautas ligare rudentẽ iuſsit.Aeoles enim ligare μάσσειν dicunt.Qua ex re Maſsiliã dictam refert.Conſtructa autẽ eſt a Perano Phocenſiũ duce Senani Segoregiorũ regis genero.Eam uero condidit ꝓpe amnis Rhodani oſtia,in remoto quodã ſinu,ueluti(ut Iuſtinus author eſt)in maris angulo. Hermolaus ca.30. quinti Plyniarũ caſtiga.Aſiaticos Phocenſes cũ dyphthongo,Græços autẽ ex Phocide Phocenſes ſine dyphthongo ſcribendũ exiſtimat.Ab utroq; tamen Phocaicus deduci refert. e ℂ Perſarũ aduentũ.) Marcellinus lib.15.circa finẽ.A Phocide(inquit)Aſiaticus populus,Harpali inclementiã uitans Cyri regis præfecti,Italiã nauigio petit.Cuius pars in Lucania Veliã,& altera condidit in Vienenſi Maſsiliam.Meminit & Herodotus in primo.Hanc Phocenſium fugam deſcribit Hora.ode.16.Epodon. Vide Porphyrionẽ ibidem.Non cõueniunt authores, a quibus Phocenſibus urbs Maſsilia condita fuerit. In hoc fere concordãt omnes,ut eã Gręci ꝓfugi cõdiderint.Ply.c.4.tertij.Iuſti.li.43.Luca.in.4.Syllius li.15.

Iamq; agiles Tyrrhena ſonãt,qua cærula puppes
Auſoniũ euaſere latus,Ligurumq; citatis
Littora tranſmittunt proris,hinc gurgite ab alto
Tellurem procul irrũpentem in ſydera cernũt
Aerias Alpes occurrunt mœnia Graio
Condita Maſsiliæ &c.

MAſsilienſiũ inſtituta plura recenſet Max. Valerius,de inſtitutis antiquis lib.2.Plautus in Caſsina circa finẽ. Vbi tu es (inquit)qui colere mores Maſsilienſes poſtules? Taxat Maſsilienſes tanq̃ molles, & effœminatos,qđ & Athenęus dicit.Phocęa urbs Aſiatica inſignis eſt Pylade alumno, cuius cũ Oreſte ueteribus amicitia celebrat̃.Apud Statium Sylua ſexta lib.ſecundi ſic in omnibus exemplaribus falſo legitur.

Dignus & Hęmonium Pyladen pręcedere forma.

Quaſi Pyladen Hęmoniũ dicat, cũ conſtet eũ Phocęũ fuiſse.Ouid.2.Elegiarũ.

Quod fuit Argolico iuuenis Phocęus Oreſti.

Et.2.de Ponto.

Affuit inſano iuuenis Phocęus Oreſti.

Vnde quibuſdam apud Statium ſic legendum uidet̃,

Dignus & Hæmonium iuuenem præcedere forma, Vt ad solū Achillem referas. Ego uero sic legēdum censeo. Dignus & Hæmonium, & Pyladen præcedere forma, Vt & Achillē, & Pyladen simul Papinius complectatur. a ℭ Olympiade quadragesima quinta.) Idem tradit Eusebius libro Tempoꝝ. b ℭ Caij Marij.) De his fossis Plynius c.4.tertij. Sunt (inquit) authores, & Heracleam oppidum in ostio Rhodani fuisse ultra fossam ex Rhodano centū passibus, Marij opere, & nomine insigne stagnum.

a tu Massiliam urbem Olympiade[a] quadragesima quinta condiderunt. C.[b] Marius bello Cymbrico factis manu fossis inuitauit mare, perniciosamq; feruentis Rhodani nauigationē tempera
b uit. Qui[c] amnis præcipitatus Alpibus primo per Heluetios ruit, occursantium aquarum agmina secum trahens, auctuq; magno, ipso, quod inuadit, freto turbulentior, nisi cum fretum uētis ex
c citatur. Rhodanus sæuit & cum serenū est, atq; ideo inter[d] tres Europę maximos fluuios, & hūc computant. Aquæ[e] quoq; sextiæ eo loco claruerunt quōdā hyberna[f] consulis, postea excultæ
d mœnibus. Quarum calor olim acrior exhalatus per tempora euaporauit, nec iā par est famæ priori. Si Græcos cogitemus, præstat respicere litus Tarentinum. Vnde a promōtorio, quod Acran[g] Iapygian uocant, Achaiam[h] cursum destinantibus, citissima nauigatio est.

Mercatores nostri temporis, qui in Galliam merces deuehūt, has ipsas fossas (credo ob aquarū immobilitatem) aquā mortuā/ appellant. c ℭ Qui amnis.) Rhoda oppidū Rhodioꝝ in Narbonensi prouincia, unde (inqt cap.4.tertij Caius Plynius) dictus multo Galliarū fertilissimus Rhodanus fluuius, ex Alpibus se rapiens, per Lemannū lacum, segnemq; deferens Ararim, nec minus se ipso torrētes Isaram, & Druentiam. Libyca appellantur duo eius ora modica, ex his alterum Hispaniēse, alterū Metapinū, tetiū idēq; amplissimū, Massalioticum. Polybius increpat Timęū, qui Rhodanū quinq; ostia habere tradidit. Artemidor⁹ tria Rhodanū habere ostia opinatus ē. Lege Straboně in quarto. Plutarchus in uita Hannibalis ait Rhodanum nō longe ab Istri, Rheniq; fontib⁹ surgere. Octingentis prope emensis stadijs in lacum Lemannum se condere. Inde egressum, in occidentē se uertentē Gallias aliquādiu dirimentem, Araris, & alioꝝ fluminū accessione non mediocriter auctum. Tandem inter Volcas, & Cauares, pluribus capitibus in mare influere. De ortu Rhodani supra, ubi de Pado scripsimus, sententiam retulimus Appiani. Eleganter Rhodanū describit Syllius tertio belloꝝ Punicorum libro.

Valcarum populatur iter, tumideq; minaces
Accedit Rhodani festino milite ripas,
Ac gregibus caput Alpinis, & rupe niuali
Prosilit in Celtas, ingentemq; extrahit amnē
Spumāti Rhodanus ꝑscindens gurgite cāpos &c.

d ℭ Inter tres Europæ maxios fluuios.) Varro cū de parte orbis, quæ Europa dicitur, dissereret, in tribus primis eius terræ fluminibus Rhodanum esse ponit. Per quod uidetur eum facere Istro æmulum. Istrus enim quoq; in Europa fluit. Aulus Gellius c. septimo libri decimi. e ℭ Aquæ quoq; Sextiæ.) De ijs aquis Plynius ca.4.tertij, & ca. secundo tricesimiprimi. Plutarchus in uita. C. Marij, Sextiles uocat. Caius Sextius proconsul uicta Saliyorum gente, Coloniā aquas Sextias condidit, ob aquarum copiā, & calidis, & frigidis fontibus, atq; a nomine suo ita appellatas, Author Liuius libro.61. ab urbe condita. Et Strabo in quarto. Sextius (inquit) potissimum redactis in potestatem Saliys, nō longe a Massilia, sui nominis ędificauit oppidum, suæq; appellationis aquas dixit calidas, quaꝝ partem in frigidas permutatas esse ferunt, ibi Romanorum ꝑsidium collocans. f ℭ Hyberna consulis.) Intelligit uel Caium Sextium, uel qđ magis placet. C. Marium, qui, ut lib.68. scribit Liuius, summa ui oppugnata a Teutonis, & Ambronibus castra, defendit. Duobus deinde prelijs circa aquas Sextias eos hostes deleuit. In quibus cæsa traduntur hostium ducēta milia, capta nonaginta milia. Plutarchus dicit captos uiuos, atq; trucidatos ex Barbaris ultra decē Myriadas. g ℭ Acran Iapygian.) Sumptum ex capite undecimo tertij Plynij. Promontorium (inquit) quod Acran Iapygian uocant, quo longissime in maria excurrit Italia. h ℭ Achaiā.) In Achaiam. Ars quidem, authore Seruio, hoc exigit, ut nominibus prouinciarum præpositionem addam⁹, ciuitatum nunq̄, tamen plerumq; peruerso ordine lectum est. Achaiæ nomen prouinciæ, ut docet Plynius, ab Isthmo incipit. Antea Aegialos uocabatur, propter urbes in littore per ordinem dispositas.

DE QVIBVSDAM IGNOBILIBVS Tyrrheni maris insulis, quæ Italię adiacent. De Corsica, & Catochite lapide.

CAP.IX.

FLectendus [a] hinc stylus est, terrarũ uo- a
cant alia, & longum est, ut moratim in-
sularũ omniũ oras legamus quascũq; promon-
toria Italica prospectant. Quãuis sparsæ recessi-
bus amœnissimis, & quodã naturę quasi specta- b
culo expositæ non erant omittẽdæ. Sed quantũ
residendũ est, si dilatis, quę pręcipua sunt, p quã-
dam desidiam, aut [b] Pandatariã, aut [c] Prochytam
dicamus, aut ferri feracem [d] Iluã, aut [e] Caprariam, c
quã Gręci Αἰγίλον dicũt, aut Planasia de facie supi
na freti, uel Vlyxis [f] erroribꝰ sic uocatã, uel Colũ-

FLECTENDVS hinc stylus est.) Post Italię descriptionẽ, flectit stylum ad eas insulas describẽdas, quæ Italiæ adiacent, primũ Corsicam describens, quæ minus .lxx. stadijs ab Italia distat. A forma autem Corsicam dictam uolunt, idest a capitis temporũ similitudine. Græci enim κόρσας, ut lib. 2. tradit Pollux, tempora .i. partem capitis nominant. Stephanus uero dictam dicit ἀπὸ κόρσις δούλης βουκόλου, hoc est, a Corsi ancilla boum custode. Cingitur autem, ut ca. 2. tertij Ptolemęus ait. Ab occasu quidẽ, & septemtrione, mari Ligustico. Ab ortu aũt Tyrrheno mari. A meridie pelago, qđ inter ipsam, & Sardiniam interiacet. Scribit Strabo Corsicam maligne coli, asperam, & plurimis in partibꝰ inaccessibilem, adeo, ut qui eius montes habitant, ex latrocinijs uitã degant, immanitateq; beluas ipsas superent. Hinc factum esse dicit, ut cum Romani imperatores in eos irruant, ipsorũq; castella irrumpãt, magnũ seruorũ gregem captũ aduehant. Romæ (inqt) cernere est simul & mirari, q̃ agrestis uideatur effigies, q̃q̃ bestiarum appareat diritas, faciesq; truculentæ. Eos seruos tã uiles esse asserit, ut quãuis domini pro eis parũ exponant, præcij tamen pœnitentia torqueantur. Discordat aliquãtisper a Plynio Strabo in huius insulæ mensura. Eius enim longitudinẽ miliaria. cc. &.xl. Latitudinẽ uero .lxx. Plynius aliter, ut mox dicetur. Diodori Siculi ex lib. 6. uerba sunt. Celebres in Corsica ciuitates habentur duæ, Calaris, & Nicea. Calaris a Phocensibus, qui a Tyrrhenis postmodum insula pulsi sunt. Nicea a Tyrrhenis maritimis, qui reliquas etiã Tyrrheni maris/suæ ditionis fecerunt. DE ea scribunt late Strabo lib. 5. Mela Pomponius lib. 2. Diod. Siculus lib. 6. Corsicæ formã, si picturis delecteris, appingit Ptolemęus. 6. Europæ tabula. Athenęus tradit Corsicæ incolas iccirco longæuos esse, qđ mellis cibo, quo plurimũ abundant, utantur assidue. Quod alicui mirum uideri potest, cum eius insulæ mel, ob taxi copiam, uenenatũ sit. Ouidius Elegiarum primo.

Melle sub infami Corsica misit apis. b ℭ Aut Pandatariã.) Sic enim eã Plynius, & Pomponiꝰ nominatã dicũt, Ptolemęus Pandatoriã nũcupat. QVoniã has insulas præter Corsicam, nudis tantũ nominibus Solinus refert. Pluresq; alias in ijs locis sitas præterit, libuit de ijs insulis Plynij ex cap. 6. tertij uerba subnectere. In Ligustico (inquit) mari est Corsica, quã Græci κύρνον appellauere, sed Thusco propior a septẽtrione in meridiẽ proiecta, longa passuũ centum quĩquaginta. M. Lata maiore ex parte. L. Circuitu. cccxxij. M. Abest a Vadis Volaterranis. LXII. M. p. Ciuitates habet. xxxiij. & colonias. Marianã a Mario deductam, Aleriam a Dictatore Sylla. Citra est Oglasa. Intra uero .lx. M. passibus, a Corsica Planaria specie dicta æqualis freto, ideoq; nauigijs fallax. Amplior Vrgo, & Capraria, quã Gręci Αἰγιλόν dixere. Item Igiliũ, & Dianiũ, quã Artemisiam, ambæ contra Cosanũ littus, & contra littus Vapone, Meneria, Colubraria, Venaria, Ilua, cum ferri Metallis circuitu. c. pass. A Populonia. x. M. a Græcis Aetalia dicta. Ab ea Planasia. xxxviij. M. Ab ijs ultra Tyberina ostia in Antiano, Astura, mox Palmaria, Sinonia. Aduersum Formias, Pontiæ. In Puteolano aũt sinu Pandataria, Prochyta, non ab Aeneæ nutrice, sed quia profusa ab Aenaria erat. Aenaria ipsa a statione nauiũ Aeneæ, Homero Inarimę dicta, Græcis Pithecusa, nõ a simiarũ multitudine (ut aliq existimauere) sed a figulinis doliariorũ πίθος dolium. De ijs insulis Strabo, Diod. Siculus, Mela, Ptole. ubi supra. c ℭ Prochytã.) Præter alios, de Prochyta, lege quæ scribit Seruius nono Aen. sup illud. Tum sonitu Prochyta. Diony. Halicar. li. primo (ut ca. 8. retulimus) Prochytã insulã, ab Aeneę nutrice dictã tradit, qđ Ply. omino reprobat d ℭ Iluã.) Sũt qui falso, Vilbam legant, cũ Plynius, Mela Pomp. Ptole. Iluam nuncupent. e ℭ Capraria, quã Græci αἰγίλον dicunt.) A caprarũ similitudine, uel copia. Græci enim αἶγα capram dicunt. αἴγεος caprinꝰ. f ℭ Vlyssis erroribꝰ uocatã.) πλανάομαι apđ Gręcos erro significat, πλάνη errorẽ.

a bariam auium huius nominis matrem, uel [a] Itha-
cesiam, quæ Vlyxis proditur specula, uel Aena-
riam Inarimen [b] Homero nomĩatam [c], aliasq́ nõ
secus lætas [d], inter quas Corsicã plurimi in dicẽ-
b do latius circumuecti plenissima narrandi absol
uerunt diligentia, nihilq́ omissum, quod retra-
ctari non sit superuacuũ. Vt exordium [e] incolis
Ligures dederint, ut oppida ibi extructa sint, ut
c colonias [f] ibi deduxerint Marius, & Sylla, ut ipsa
Ligustici sinus æquore alluatur. Sed hæc [g] facess-
sant. VErum ager Corsicanus, quod in eo agro
unicum est, solus edit, quem Catochiten [h] uocant
d lapidem fatu dignissimũ. Maior est cæteris, qui
ad ornatũ destinant. Nec tam gemma, q̃ cautes.
Idem impositas manus detinet, ita seiunctis cor-
poribus annectens, ut cum ipsis hẹreat, a quibus
e tangit. Sed ei inest uelut de glutino lentiore ne-
scio quid par, atq́ gummi. Accepimus Demo-
critum [i] Abderiten ostentatione scrupuli huius
frequenter usum ad probandã occultam naturę
potentiam in certaminibus, quæ contra Magos
habuit.

a ℭ Ithacesiam.) Ab Ithaca insula, Vlyssis quondã regno. Vel si Seruio credimus, ab Ithaco Dulychij insulæ monte, ubi Vlysses habitasse ferẽ. b ℭ Inarime.) Dicta Inarime ab Arimis populis, aut beluis. Sic enim lingua Hetrusca Simiæ nominanẽ, quas Græci πίθηκους uocitant. c ℭ Homero nominatã.) Carmen Homeri est. ἐιναςιμοίς ὀθίφασι τύφωεος ἔμμεναι ἔυνας. d ℭ Lætas.) Pingues, fertilesq́, Virgilius, Quid faciat lætas segetes Georgicorũ primo. e ℭ Vt exordiũ incolis Ligures dederint.) In ueterũ monumẽtis scriptũ reperimus, Ligurũ incolas, Corsicæ insulæ nomen indidisse. Id autem hac ratione contigisse tradunt. Cum enim Corsa quẹdã nomine, patria Ligur iuxta littus æquoris boues pasceret, & ex eo armento taurus unus mare transnare sæpius consueuisset. Postq́ dies aliquot cũ ad reliquũ boum gregem aucto iam corpore redijsset. Cupida Corsa noscendi, quo taurus pergeret, simulq́ incognita sibi pabula, quib[9] is usus fuerit scire cupiens, nauicula eum ipsum taurum a cẹteris digredientem, ꝑsecuta est. Insulã, quæ, qualisq́ foret, Liguribus rediẽs aperit, Qui conscensis nauibus, in eã insulã nauigarũt. Cuiusq́ fertilitatem cum didicissent, transmissis cultoribus, insulã coluerunt, exq́ eam Corsæ authoris, ducisq́ nomine/Corsicam nominarunt. Stephanus historiam tangit potius, q̃ explicet. Græci κύςνοp eam nuncupant, a Cyrno Herculis Libys filio, qđ is quondã insulam incoluerit. f ℭ Colonias deduxerint.) Marianã, & Aleriam, authores Plynius, & Mela Pomponius. g ℭ Hæc facessant.) Harũ insularum descriptiones curatum abeant. h ℭ Catochiten uocant lapidem.) Hic lapis a proprietate nomen habet. Nam, ut Ply. & hic Solinus affirmãt, impositas manus ueluti gummi retinet. Græci enim τὴν κατοχὴν, detentionẽ dicũt, & τὸν κατοχόν, detentiuũ. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi de hac ui lapidis huius dubitare uidetur. Catochites (inquit) lapis est cæteris maior, mirabilis si uera tradunẽ, impositã manum ueluti gummi detinens. De eo Rhennius de Corsica loquens sic ait.

Hanc solam, perhibent, Catochiten gignere terram,
Corporibus lapis hic ceu glutine tectus adhæret.

i ℭ Democritum.) Democritus, ut primo de Diuinatiõe scribit Cicero, futurorũ ꝓdictionẽ esse dicebat. Rursus fuisse eum Magũ, docet. 24. & 30. uoluminibus Caius Plynius. Democritus is, ut Antisthenes author est, inter cætera, uarie fantasias ꝓbare curabat, sæpe solitari[9] uiuens, atq́ etiã sepulchra incolens defunctorum. Is idem præterea solitus est futura prædicere. Quod ubi sequens rerum euentus fidem fecerat, diuinis iam honoribus dignus, a plerisq́ iudicatus est. Scribit Plynius Democritum, & Pythagoram primos magicas in nostro orbe celebrasse. In ijs igitur artibus (si artes eas appellare fas est) Catochite lapide Democritum fuisse usum opinantur plures, e quorum numero & Solinus esse uidetur. Hic Democritus ita suo ingenio cõfisus est, ut inter cætera traderet artẽ nominando aues, quarũ cõfuso sanguine serpens generatur, quẽ quisquis ediderit, intellectur[9] sit alitũ colloquia. Celebraẽ & illud maxime, qđ puellã Hippocratis comitẽ primo die ita salutauerit καίρε ταρτένκ. i. salue uirgo. Postridie uero καίςε ευμή. hoc est, salue mulier. Fuerat eñ puella nocte illa uitiata. Docuit quare q̃terni Cyathi, sextarijue nõ essẽt bibẽdi. Opinatus ẽ inter cẹtera, Atomos rerũ oĩm esse principia. Itẽ esse infinitos mũdos gñatõi, & corruptiõi subiectos.

SARDINIA INSVLA. DE SOLIFVGA. Sardonia herba, deque eius insulæ miris aquis. CAP. X.

SArdinia[a] quoque, quã apud Timæũ San- a
dalioten legim⁹, Ichnusan apud Crispũ,
in quo mari sita sit, quos incolarum authores habe-
at, satis celebre est. Nihil ergo attinet dicere, ut
Sardus [c] ab Hercule, & [d] Norax a Mercurio p- b
creati, cũ alter a Libya, alter abusque Tarteso Hi-
spaniæ in hosce fines permeauissẽt. A Sardo ter-
ræ. A Norace Noræ oppido nomẽ datum. Mox
Aristæum [e] regnando his proxime in urbe Ca- c
rali, quã condiderat, ipse cõiuncto populo utri-
usque sanguinis seiuges usque ad se gẽtes ad unum
morem coniugasse/imperium ex insolentia ni-
hil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum creat,
qui ad [i]d locorum agros ibi insedit. Preterea & [f] Ili-

SARDINIA quoque.) Eam dictam fuisse a Sardo, scribunt Martianus ca. 16. lib. sexti, & Syllius li. 12. Bellorum Punicorum.

Mox Libyci Sardus generoso sanguine fidens
Herculis ex sese mutauit nomina terræ.

Fuit autẽ Hercules is, nõ Thebanus ille poetis cantatissim⁹, sed Aegyptius Nilo flumine procreatus, de quo Cicero tertio de natura Deorum. Diodor⁹ in primo. Philostratus. 2. & 5. uoluminibus uitæ Appollonij. Sardiniã insulã Ptolemæus ca. 3. tertij sic describit. Sardiniã (inquit) insulã amplectitur ab Oriente Tyrrhenum pelagus, A Meridiæ Africum. Ab Occasu Sardoũ. A Septemtrione mare, qđ inter ipsam, & Cyrnũ circumfundit. De ea lege Ply. ca. 7. lib. tertij. Diodorũ Siculũ lib. 6. Strabonẽ li. 3. Põponiũ Melam in fine secundi. b ¶ σανδαλιώτηρ.) Gel. c. 28. tertijdecimi, citat Salustiũ ex historia secũda. Sardinia (iqt). in Africo mari, facie uestigij humani in orientẽ, quam ocidentẽ latior prominet. Martianus Capella ca. 16. lib. sexti. Cæterũ (inquit) Sardinia, a Sardo filio Herculis appellata, habet formam humanæ plantæ. Denique Sandaliotes est nuncupata, & Ichnusa, qđ utriusque uestigij formam signat. Sic enim apud eũ legendũ est. Syllius eodẽ libro.

Insula fluctisono circumuallata profundo
Castigatur aquis, compressaque gurgite terras
Enormes, cohibet nudæ sub imagine plantæ.
Inde Ichnusa prius Grais memorata colonis.

Claudianus in Gildonem.

Humanæ speciem plantæ si magna figurat
Insula, Sardiniam ueteres dixere coloni
Diues ager frugum. &c.

Magna, inqnit Claudianus, quoniã teste Diodoro, Sardinia par est Siciliæ magnitudine. Ab oriente enim, teste Capella, centũ octuagintaocto milibus patet, ab Occidẽte cẽtũ septuagintaquinque, a Meridie septuagintaseptẽ, a Septemtrione centũ uigintiquinque milia habet, Lege Ply. Græci σανδάλιορ, muliebre calciamentũ dicunt, ἴχνος uestigium apud eosdem. c ¶ Vt Sardus Hercule.) A ueteribus notatũ est, Sardum Herculis filiũ nõ parua hominũ multitudine, in Sardiniã e Libya nauigasse, eamque occupasse, exque suo ipsam nomine Sardiniã nuncupasse. d ¶ Norax Mercurio.) Fuit hic, si Theodontio credimus, quinti Mercurij, & Oschyræ nymphæ filius. e ¶ Mox Aristæum regnãdo.) Pro hoc, & quod sequit̃ de Iolao Iphicli filio, libuit ascribere Aristotelis uerba, ex cap. 87. eius libri, quẽ de Admirandis in natura inscripsit. In Sardinia (inquit) insula multa extare adhuc, inquiunt uetustissima quidẽ monimenta superioris ætatis. Græcoque illo perantiquo more laborata. Ac inter alia nõnullos etiã fornices, & inarcuata domicilia, conspici posse modulatis quibusdã, sed disparibus confecta numeris, quæ ferunt olim ab Iolao Iphiclis filio fuisse cõstructa, eo potissimũ tempore, quo ille Thespiades, quos ab Hercule cõmissos acceperat, illuc deduxerat tanquam, qui sibi affines essent, ob eam, qua cũ Hercule cõiunctus erat propinquitatẽ. Tũ etiã ob id qđ Hercules tũc uniuersas ad occidentẽ regiones subegerat. Ipsa pterea insula, ea ætate haudquaquam Sardinia dicebat̃, sed Ichnusa, ppterea quia conformis esset cuidã quasi humano uestigio. Fertilissima quidẽ superiori illa ætate, atque omniũ rerũ copiosissima. Ideoque illã quondã ab Aristæo subactã fabulant̃. Magnis quibusdã in eam inuectis auiũ copijs, quæ illã diriperent, quẽ quidẽ ferunt pstantissimũ omniũ agricolã extitisse &c. Ex his Aristotelis uerbis fortassis legendũ est fugat, nõ creat. Nã ex Aristotele, Diodoro, Syllio, & ipso quoque Solino supra ca. 4. Iolaus Iphicli fuit filius. Nisi hunc Iphiclũ fuisse binomiũ quis existimet. Hermolaus c. 7. tertij. Castig. Plynianarũ dicit Solinũ hoc in loco, quasi oblitum sui. Ad hunc locum faciunt, quæ cap. 4. supra a nobis relata sunt. f ¶ Ilienses.) Pausanias, & Titus Liuius, Ilienses

In Sardinia fuisse memorant, illuc profectos ex Ilio. Mela quoq; lib. 2. In Sardinia (inquit) antiquissimi populorum sunt Ilienses. Syllius lib. 12. Affluxere etiam & sedes posuere coactas Dispersi pelago post eruta Pergama Teucri. Diodorus Siculus lib. 6. ab Iolao Iphicli filio, Iolaos, uel Iolenses nuncupat incolas huius insulæ. Idem Strabo in quinto. a ℭ Absq; serpentibus.) Sylli⁹ li. 12. Serpentum tellus pura, ac uiduata uenenis, Sed tristis cœlo, & multa uitiata palude. Cũ mel in Sardinia progenitum, uirus habeat, mirũ est, cur nullũ tñ animal homini pestiferũ in ea insula nasci perhibeat, præter Solifugam. Scribit Dioscorides lib. 2. id est, cap. 504. in Sardinia mel nasci asperũ gustu. Quod pabulo (inquit) euenit absynthij. b ℭ Solifuga Sardis agris.) De nomine bestiolę hui⁹ plura disputat Hermolaus ca. 29. octaui Plynij. Quidã enim Solpygam, alij Solifugam, nõnulli Solpugam, Plures Salpigam media producta, nominãt. Citat uersus Lucani ex nono Pharsaliæ.

Quis calcare tuas timeat Salpiga tenebras?
Et tibi dant Stygiæ ius in sua fila sorores.

Citat insuper locũ Plynij, ex ca. 4. uicesimononi naturalis historiæ circa finẽ. Est (inquit) & formicarũ genus uenenatum. Non eas nouere in Italia. Solfugas Cicero appellat, Salfugas Bætica. Hæc Plynius. Festus Pompeius Solipungam appellat. Solipunga (inquit) genus bestiolæ maleficæ, quod sit acrius, contractiusq; feruore solis. Vnde etiã nomẽ traxit. Scribit rursus Ply. ca. 29. octaui. Citra Cynamulgos Aethiopas late desertam regionẽ esse, qui propter paruitatem nõ uidetur, & tamẽ (inqt) uim nocendi habet maximã. c ℭ Herba Sardonia.) Scribit Pausanias in Phocaicis, Sardiniã serpentes, herbasq; habere innocuas, præter herbã quandã, eam similẽ, τῷ σέλινῳ, i. Apio esse dicit, quã (inquit) edentes ridendo pereunt. Græci eam herbam βατράχιον, Latini Rannunculũ, & Strumeam, uocant, lege Plyniũ in fine. 25. naturalis historiæ. Apiastrũ, quod Higinus Mellisophilon appellat, in cõfessa datione est, esse in Sardinia uenenatũ. Author lib. xx. Caius Ply. Hanc herbã Salustius Sardoam uocat. In Sardinia (inquit) quædã herba nascitur, quę Sardoa dicitẽ, Apiastri similis. Hæc ora hominũ & rictus contrahit, & quasi ridentes perimit. Strabo ex hac ipsa herba scribit Hispanos uenenũ conficere, quod urgente ui maiore haustũ citra dolorẽ perimat. Herbam hanc, & contra eius uenenũ remedia Dioscorides exprimit cap. 20. libri sexti. Vnde etiã prouerbiũ sumptũ autumat. Σαρδώνιος γέλως. Sardonius risus. In eos, quorum omnino salus omnis absit. Adagiũ uerbis plurimis Tarręas explicat in prouerbiorum collectaneis. Quę risum inducãt, adimãtq;, diximus supra cap. 4. eo loco, ubi de M. Crasso mentio facta est. d ℭ Imbrido cœlo.) Aqua quæ ex imbrib⁹ colligitẽ, salubriores habet uirtutes, eo quod eligitur ex omnibus fontibus leuissimis; salubribusq; tenuitatibus. Deinde per aeris exercitationem percolata tempestatibus liquescendo puenit ad terrã. Etiamq;, nõ crebriter in campis cõfluunt imbres, sed in montibus &c. Lege Vitruuiũ ca. 2. lib. octaui. Columella capite tertio li. primi, eam aquã maxime probatã haberi dicit, sine qua nemo nostrũ, uel prosperæ, uel aduersæ ualetudinis uitã proroget. Et ca. 5. eiusdem uoluminis. Si deerit (inquit) fluens unda, putealis quæratur in uicino, quæ non sit haustus profundi, nõ amari saporis, aut salsi. Hęc quoq; si deficiet, & spes artior aquę manãtis coegerit, uastæ cisternæ hominibus piscinęq; pecori struanẽ, quæ tamẽ pluuialis aqua salubritati corporis est accommodatissima. Sed ea sic habetur eximia, si fictilibus tubis incontentã cisternã deducitur. Huic proxima fluens aqua e montibus oriunda per saxa præceps deuoluitẽ, ut est in Guarceno Campaniæ. Tertia putealis collina, uel quæ non infima ualle reperitur. Deterrima palustris, quæ pigro lapsu repit. Pestilens quæ in palude semper consistit. Hic idem tamẽ humor, quis nocentis naturæ tem-

a enses, & Locrenses trãseamus. Sardinia est quidem absq; [a] serpentibus. Sed quod alijs locis serpens est, hoc Solifuga [b] Sardois agris. Animal pexiguũ, simileq; araneis forma. Solifuga dicta, quod
b diem fugiat. In metallis argentarijs plurima est. Nam solũ illud argenti diues est. Occultim repat, & per imprudentiã supersedẽtibus, pestem facit. H Vic incommodo accedit, & herba Sardo[c]-
c nia, quæ in defluuijs fontaneis prouenit largius iusto. Ea si edulio fuerit, uescentibus neruos cõtrahit, rictu ora diducit, ut qui mortẽ oppetunt, uelut ridentiũ facie intereant. COntra quicquid
d aquarum est, uarie cõmodis seruit. Stagna pisculentissima. Hybernæ pluuiæ in æstiuã penuriam reseruantur. Nam homo Sardus opem plurimã de imbrido [d] cœlo habet. Hoc collectaneum depascitur, ut sufficiat usui, ubi defecerint scaturigi

poribus tñ hyemis edomitus imbribus miteſcit, ex quo cœleſtis aqua maxime ſalubris intelligitur, q etiã uenenati liquoris eluit perniciem, ſed hanc potui probatiſsimã dixi. Cor. Celſus.z.medicinę libro docet aquã leuiſsimã pluuialẽ eſse, deinde fontanã, tum ex flumine, tum ex puteo. Poſt hanc ex niue, aut glacie. Grauiorẽ ijs ex lacu, grauiſsimã ex palude. Tradit inſuper quanã ratione aquarũ natura dignoſci queat. Palladius Rutilius primo rei ruſticæ libro. Aquę (inquit) ſalubritas ſic agnoſcitur. Primum ne a lacunis, aut palude ducatur, ne de metallis originẽ ſumat, ſed ſit pſpicui coloris, neq ullo aut ſapore aut odore uitietur, nullus ibi limus inſidat frigus, tẽpore ſuo mulceat, æſtatis incendia modereť. Sed quia &c. Vitruuius Pollio tradit nullam aquam eſse natura calidã, ſed frigida aqua (inqt) cum incidit pcurrens in ardentem locũ/ efferueſcit, & percalefacta, egreditur per uenas extra terrã, ideo nõ poteſt calida diutius permanere, ſed breui ſpacio refrigeſcit. Si enim naturaliter eſset calida, nõ refrigeraretur calor eius. a ℂ Fontes calidi, & ſalubres.) Rhenni⁹ in Dionyſij Periegeſi, ſic inqt.

Sardiniæ poſt quã pelago circumflua tellus
Fontibus e liquidis prębet miracula mundo,
Quod ſanant ægros, pandunt, damnantq nefando
Periuros furto, quos tacto lumine cæcant.

Amnis Olachas in Bithinia Brietiũ alluit (hoc eſt & templo, & deo nomẽ) cuius gurgite periuri notanť pati, uelut flammã urentẽ, Ply.ca.z.triceſimiprimi naturalis hiſtoriæ. In Sicilia quoq Stephanus eſse fontẽ tradit Palycenũ uocatũ, quod iuxta Palicos fratres ſit. In eum (inquit) tabella mittitur a iuratis, quæ ſi uerũ dixere/ fluitat, ſin falſum mergiť, ipſiq continuo flammanť. Fontem ipſum decem fiſtulis aquã reijcere in altitudinẽ cubitorum ſenum. Putes inundatũ iri loca circum omnia, ſed protin⁹ coire denuo in ſeipſam. Hęc antea retulit Hermolaus. Libuit hoc loco Philoſtrati uerba aſcribere, ex ſecundo uolumine uitæ Apollonij. Eſt (inquit) iuxta Tyanã, aqua, Ioui (ut perhibent) ſacrata, quã indigenæ extinguibilem uocant. Fons eius frigidus ſane ſcatet, ebullit autem nõ ſecus atq igne calefactus Lebes. Hanc puris, & iuramento fidẽ ſeruantib⁹ uiris aſpectu placidã, & guſtu dulcem eſse perhibent. Periuris uero, & infidis/ palã aduerſatur. Epota namq oculos, pedesq, ac manus peierantis inuadit, puſtulis, ac uomicis totũ corpus inquinãs. Neq illinc diſcedendi facultas dať, ſed ibidẽ permanentes coram aqua ipſa, ſuã deplorant calamitatem, palam qđ peierarũt/ profitentes. Similem fontem in Aethiopia eſse ſcribit Diodo. in tertio. b ℂ Coarguendis furibus.) Irrigarent hui⁹ generis fontes hac tempeſtate utinã terram omnẽ, ut terrore ſaltem pœnæ, a tot mendacijs, ac periurijs homines abſtinerent. Nam, ut uulgo iactatur, eo in loco, ubi uerũ diciť, herbã nunq̃/ uel rariſsime prouenire. Quã uera hodie Terentiana ſententia. VERITAS ODIVM PARIT. Et Iuuenalis altera. Fronti nulla fides. Et idẽ alibi. Caſus hic multis cognitus, & iam Tritus, & e medio fortunæ ductus aceruo. EX Sardois ijs aquis, non inelegans ſumeť Adagiũ, Fur hic Sardois maxime dignus aquis. In furacẽ hominẽ, qui furtũ etiã peierãdo cõſtanter negat.

SI RESPICIAMVS ad ordinẽ.) In deſcribendo Siciliã, & alias Italiæ adiacentes inſulas, ſeriem Solinus proſequitur Plynianã. Plynius enim poſt expoſitam Italiã, mox ad Corſicã ſtilum uertit. Deinde Sardiniã, & quaſdã ignobiliores inſulas ei proximantes/ exponit. Et tandẽ octauo capite libri tertij, Siciliã, & Aeolidas inſulas deſcribit abunde. Solinus aliã refert ordinis rationem, quod ſcilicet utraq in Romanã poteſtatem redacta, ijſdem temporibus prouincia facta fuerit. Sicilia (ut ſcribit Diodorus Siculus lib.6.) olim Trinacria ab eius forma primũ appellata. Deinceps Sicania ab incolis di-

nes, quæ ad uictum uſurpari ſolent. Fontes[a] ſane a
calidi, & ſalubres aliquot locis efferueſcunt, qui medelas afferũt. Aut ſolidãt oſsa fracta, aut abolent a Solifugis inſertum uenenum, aut etiã ocularias diſsipant ægritudines. Sed qui oculis me- b
dentur, & coarguendis[b] ualent furibus. Nã quiſquis ſacramẽto raptũ negat, lumina aquis attrectat. Vbi periurium non eſt, cernit clarius. Si pfidia abnuit, detegitur facinus cæcitate, & captus c
oculis, admiſsum tenebris fatetur.

DE SICILIA, DEq peculiari ſoli, ac aquarum natura. De Aetna monte, ac reliquis eius inſulæ miris plurimis. De Vulcanijs ſemptem inſulis. CAP. XI. d

SI reſpiciamus ad ordinem temporũ, uel e
locorũ, poſt Sardiniã res uocant Siculæ.

a Primo qđ utraq; [a] insula in Romanā potestatē
redacta iisdem temporibus prouincia facta est,
cū eodem anno Sardiniā. M. [b] Valerius, alteram
.C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde qđ fre-
b to Siculo excipitur nomen Sardoi maris. Ergo
Sicilia, qđ cum primis assignandum est, diffusis
promontoriis Triquetra [c] specie figuratur. Pa-
chynus [d] aspectus in Peloponnesum, & meridi-
c anam plagam dirigit. Pelorus [e] aduersam uespe-
ro Italiam uidet. Lilybæus in Africam extendit.

cta est. Postremo ab Italis, qui Siculi dicebant, in eam uulgo profectis, Siciliā dixere. Seruius autem. 8. Aene. super illud. Tum manus Ausoniæ, & gentes uenere Sicanæ. Aliam Philisti, & aliorū sententiā refert. Sicani (inquit) secundū nōnullos, populi sunt Hispaniæ, a Sicori fluuio dicti. Luca. in. 4. Hesperios inter, Sicoris non ultimus amnes. Hi duce Siculo uenerunt ad Italiā, & eam tenuerunt exclusis Aboriginibus. Mox illi pulsi ab illis, quos ante pepulerant, insulā uicinam Italiæ occupauerunt, & eam Sicaniam a gentis nomine. Siciliā uero a ducis nomine dixerunt. Quanq̄ Thucydides de Sicilia Italum dixit uenisse, & ab eo Italiā esse appellatam, Hucusq; Seruius. Berosus lib. 5. scribit Sicanum regnasse apud Celtiberos, eo tempore, quo Sferus Assyriis imperabat. Fieri autem potuit, ut duce hoc Sicano, hi ex Hispania populi in Trinacriā uenerint, & eam de ducis nomine, Sicaniā nuncuparint. Syllius libro quartodecimo.

Post dirum Antiphatę sceptrū,
& Cyclopeia regna
Vomere uerterunt primum noua rura Sicano
Pyrene misit populos, qui nomen ab amne
Ascitum patrio, terræ imposuere uacanti.
Mox Ligurum pubes Siculo ductore nouauit,
Possessis bello mutata uocabula regnis &c.

Plura Dionysius primo Antiquitatum Roman. libro. Et Iustinus lib. quarto. Diod. Siculus in sexto. Ptolemęus cap. 4. tertii, eius insulæ sitū paucis explicat. Sicilia (inquit) ambit, ab occasu, & septētrione mari Tyrrheno. A meridie Afro. Ab oriente Adriatico pelago. a ℭ Vtraq; insula in Ro. potestatem.) M. Cicero in principio quartę in Verrem actionis asserit primam omniū Siciliā prouinciā appellatā. Quo loco plura Tullius de huius insulæ nobilitate, eleganter narrat. Pomponius iureperitus tit. 2. primi Digestorū, lege secunda. Capta (inquit) deinde Sardinia, mox Sicilia. Item Hispania, deinde Narbonensis prouintia, totidē prætores, quot prouinciæ in ditionē uenerant, creati sunt. Partim, qui urbanis rebus, partim, qui prouincialibus p̄essent &c. Sex. Rufus in eo libro, quem de tribus Romanorū imperandi generibus scripsit. Prima prouinciarum (inquit) facta est Sicilia. Eam uicto Hierone Siculorū rege, Marcellus consul obtinuit. Deinde a p̄toribus recta est, postea cōmissa præsidibus. Nunc a consulibus administrat. Sardiniā, & Corsicam Metellus uicit, qui & triumphauit de Sardis &c. b ℭ Marcus Valerius.) Hic Marcus Valerius primus ex Sicilia Solariū, Romā aduexit, & ad Rostra in colūna posuit. Lege Plyniū ca. ultimo septimi, & Censorinū cap. 18. de die natali. c ℭ Triquetra.) Mela Pompo. in fine secundi. Sicilia (inquit) ingens, & tribus promōtoriis in diuersa procurrens. Græcæ literæ imaginem, quæ. Δ. Delta dicit, efficit. Idem & alii similiter asseuerant. d ℭ Pachynus.) Pachynus Siciliæ promontoriū in Austrum spectans, ab aeris crassitudine nomen sumpsit. παχὺς enim Græce, pinguis & crassus uocat. ADuertendum nominis huius mediā interdū corripi. Auienus.

In matutinos Pachynus producitur ortus.

Quod & Dionysius facit. Virg. 3. Aene. pduxit.

Hic altas cautes, proiectaq; saxa Pachyni.

e ℭ Pelorus.) Volunt quidam Pelorū dictum a Peloro nauis Hannibalis gubernatore. Vel (quod placet magis) ab eius altitudine fuisse nomē inditū. πέλωρος enim, & πελώριος, excelsus, ingensq; Græce dicit. Lege quę scribit Mela circa finē secūdi. Seruius tertio Aeneidos super illud.

Ventus & angusti rarescent claustra Pelori.

Græci Pelorini dicunt. Item Lilyben fęminino genere Dionysius. Ἄκρα δὲ παχυνός τε πελωρίς τε λιλύβητε Id est.

Eminet ad Zephyrum Lilybe, Pachynusq; sub ortum.

De iis tribus Siciliæ promōtoriis Sylli⁹ libro quartodecimo.

Hic uersi penitus Pelopeia ad regna Pachyni
Pulsata Ionio respondent saxa profundo.
Hic contra, Libycam situm, Chaurosq; furentes
Cernit deuexas Lilybeon nobile chelas.
At qua diuersi lateris frons tertia terris

Inter quæ Pelorias [a] præstat, temperie soli præ- a
dicata, qđ neq; humido in lutum diluatur, neq;
fatiscat in puluerem siccitate. Ea ubi introrsum
recedit, & in latitudinē panditur, tres lacus obti-
net. Quorū unus, qđ piscium copiosus est, non b
equidē ad miraculū duxerim, sed qđ ei [b] proxi-
mans condensis arbustis inter uirgultorū opaca
feras nutriat, & admissis uenātibus per terrenos
tramites, quibus pedestres accessus excipit, du- c
plicem piscandi, uenandiq; præbeat uoluptatē/
inter memorabilia numeratur. Tertiū ara sacrū
approbat, quæ in medio sita/breuia diuidit a p-
fundis. Qua ad eam pergitur, aqua crurū tenus d
peruenit. Quod ultra est, nec explorari licet, nec
attingi. Et si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur,
quantamq; sui partem ingurgitauerit, tantam it
peditum. Ferunt quendā in hæc alta quā longis- e
simā poterat, iecisse lineam. Eam ut recuperaret
dū demerso brachio nisum adiuuat, cadauer ma
num factam. Peloritana ora habitatur colonia
Tauromínia, [c] quam prisci Naxū uocabant. Op- f
pidum Messana Rhegio Italiæ oppositum est,
qđ Rhegium a hiscendi [d] argumento ῥήγιον Græ-
ci dictitabant. Pachynum, Thynnis, & omnibus
mari nantibus piscu lentissimū, ac propterea sem
per captura larga. Lilybitano Lilybæū oppidū

Vergit in Italiam prolato ad littora dorso, Celsus arenosa tollit se mole Pelorus.

a ¶ Pelorias.) Inter miracula, quibus Sicilia scatet, non paruū est, quod de Peloriade terra Solin. refert. Etenim contra terræ naturam esse uidetur, quod humido nō diluatur in lutum, quodq; nō fatiscat in puluerem siccitate. Nomen a Peloro promōtorio sortita uidetur. b ¶ Ei proximans.) Non dissimilia sunt, quę scribit Aristo. ca. 61. sexagesimisecūdi, & 63. de Admirandis in natura. In Heraclia, quæ est in ponto (inquit) & in Rhegio nasci iter foueas pisces, qui partim in fluminibus, partim etiam inter scatētis fontes, & palustrem terram nutriunt. At si forte eueniret, ut ea loca, in quibus uersantur, aut solis ardore, aut frigoris rigiditate, ut plerūq; contigit/desiccarentur, tunc ad irrigua eo cōfugere. Sæpenumeroq; itidē facere/ quoad extremū peruenerint, ut nulla post hæc spes reliqua sit refugij. Tum uero ibi persistere, nec amoueri inde prius, q̃ aquæ denuo redierint. Similia ex Theophrasti sententia refert Plynius ca. 57. noni libri, & Sene. tertij naturaliū. q. Ex quo Plynij, & Senecæ loco mihi aliquādo uisum est, eū libellum, uerius Theophrasto, q̃ Aristoteli ascribendū esse. Nisi uterq; eadem scripserit, uel Plynij sit deprauata citatio. Capitibus pterea. 51. 52. & 99. eiusdē libri, mira de aquis Siculis recitanť. Sed loca demōstrasse satis fuerit. Cū hæc scriberem, non succurrebat locus, unde hæc de his lacubus Iulius Solinus trāstulerit. c ¶ Tauromínia.) Iuxta hāc urbem, nobiles Mulli pisces reperiebanť. Vnde Iuuenalis Satyra. 5. gulam taxās inquit.

Mullus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quoniam omne peractū est,
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit &c.

De Messana oppido, quæ antea Zancle dicebatur. Lege pter cæteros Thucydidē lib. sexto. d ¶ Ab hiscendi argumēto ῥήγιον dictitabant.) ῥήγιον hoc oppidum nominatur a Græcis, quasi abruptum dicas. Strabo lib. 6. Cæterū (inquit) casu q̃dam Rhegio nomē inditum est, qui huic obuenit regioni, Aeschylo teste. Namq; Siciliā ab continēte, ui terræmotuum auulsam fuisse, & ille, & alij memoriæ prodiderunt. Ex quo ἀπὸ τοῦ ῥήγνυσθαι. i. a frangendo, nomē assecutum. Siciliam enim ab Italia, ea parte abruptā dicunt,

Qua mare tellurem, subitis aut obruit undis,
Aut scidit, & medias fecit sibi littora terras
Vis illic ingens pelagi, semperq; laborant
Aequora, ne rupti repetant confinia montes.

Eustathius Dionysij interpres tradit/ Neptunum Tridentis ictu Siciliā ab Italia iccirco diremisse, ut Acastus Aeoli filius ab insidijs esset tutior. Est enī Rhegium, & montis, & urbis nomen, a Chalcidensibus (ut supradixit) conditæ. De hoc maris impetu mira scribit Aristoteles ca. 102. ubi supra. Item Dio. Siculus in fine quinti. DE Thynnis dicā infra ca. 22.

a decus eſt ad Sibyllæ [a] ſepulchro. Sicaniæ diu ante
Troiana [b] bella / Sicanius rex nomen dedit ad-
uectus cum amplisſima Iberorū manu. Poſt Si-
culus Neptuni filius. In hanc plurimi [c] Corinthi-
b orum, Argiuoꝝ, Ilienſium, Dorienſium, Cretē-
ſium, confluxerunt, inter quos & Dædalus [d] fa-
bræ artis magiſter. Principem [e] urbium Syracu-
ſas habet. In qua etiam cū hyberno condunt ſe-
c rena, nullo [f] non die ſol eſt. Adde qđ [g] Arethu-
ſa fons in hac urbe eſt. Eminet montibus Aetna,

a ℭ Sibyllę ſepulchro.) Vetuſti quidā codices ſic habent. Lilybitano Lilybęū oppidū decus eſt, huic Sibyllæ ſepulchrū. Capite.8. ſupra, de Sibyllis nō pauca ſunt a nobis relata. Quę aūt earū fuerit apđ Lilybęum ſepulta, nondū legi. b ℭ Ante Troiana bella.) Siculi Ligurū gens ex Italia a Pelaſgis, Aboriginibusq́ pulſi, duce eoꝝ Siculo, cum filijs, uxoribus, ac bonis reliquis, in inſulā Trinacriā trāſmigrarunt, eā, incolasq́ eius inſulæ ex ſui ducis nomine nuncupantes. Tempus aūt eius tranſmigratiōis annis octoginta ante Troianū bellū fuiſse Philiſtus author ē. Ellanicus uero Lesbius id accidiſse tradit tribus ętatibus ante res Troianas, Alcyone ſacerdote in Argo uiceſimū ſextum annū iam agente. Pluribus hęc lib. primo explicat Dionyſius. Thucydides lib.6. tradit Siculum, a quo Sicilia dicta eſt, fuiſse Arcadiæ regem. c ℭ Plurimi.) Hæc ex Thucydide Solinus tranſtulit lib.6. Cæterū (inquit) capto Ilio, quidā Troianoꝝ dum fugerent Achęos, nauibus in Siciliā applicuerunt, & collocatis ſedibus in finibus Sicanoꝝ, uniuerſi ſunt Elymi appellati. His accolis acceſserunt nōnulli Phocenſes, eoꝝ qui e Troia tūc in Libyam tempeſtate delati ſunt primū. Deinde ex Libya in Siciliam tranſmiſere. At poſtq̄ permulti Gręcoꝝ illuc cū nauibus traiecerunt, omiſsa nauigatione, Motyam, Soloentem, & Panormum finitima Elymis oppida, ſedibus ibi poſitis, incoluerūt. Tot igitur numero Barbari, atq́ in hunc modum habitauere Siciliā. Græcoꝝ autem primi Chalcidenſes ex Euboia tranſeuntes cū Theocle illius deductore coloniæ, Naxum incoluerūt. d ℭ Dædalus fabræ artis magiſter.) Dædalus Athenięſis quom uaccam ſummo artificio fabricaſset, & in ea Paſiphae Minois uxor, cū tauro cōcubuiſset, Minois regis ob hoc, iram fugiens, ad Cocalū Siculoꝝ tyrannū, accepta a Paſiphae naui, in Siciliā curſu uelociſsimo nauigauit. In ea inſula quom diutius permanſiſset, mira ſuæ artis opera feciſse narrať. Hiſtoriam copioſe ſcribit Diod. Siculus lib.5. Fabulam refert.[.]Metamor. &. ſecundo de Arte Ouidi⁹ Naſo. Meminit Syllius lib. quartodecimo belloꝝ Punicorum. Nec res dedecori fuit &c. e ℭ Principē urbium Syracuſas habet.) Syracuſę urbs uetuſtiſsima; Sicularumq́ urbium longe principem, circa annum duodecimum, poſt urbis Romæ initiū, ab Archia e Corintho nauigante conditę fūt. Hinc Sylli⁹ bellorum Punicorum quartodecimo.

Sed decus Aenneis haud ullum pulchrius oris,
Quam Siſyphio fundauit nomen ab Iſthmo,
Et multum ante alias Ephyreis fulget alumnis.

Syracuſæ (ut libro ſexto Strabo refert) tum agri felicitate, tum nauali portuū cōmoditate, tum deniq́ incolarū ingenio, ad tantum diuitiarum cumulum euaſerunt, ut cum ad locupletes, ſumptuoſosq́ homines loquimur, Prouerbio dicit cęptū fuerit. Vobis ne decima quidem Syracuſanoꝝ. His tectis, opibusq́ potitus

Marcellus ductor, poſtq̄ ſublimis ab alto
Aggere deſpexit trepidam clangoribus urbem,
Inq́ ſuo poſitum nutu ſtent męnia regum,
An nulllos oriens uideat lux craſtina muros,
Ingemuit, nimiumq́ uiris, tantumq́ licere
Horruit, & propere reuocata militis ira
Iuſsit ſtare domos, indulgens templa uetuſtis
Incolere, atq́ habitare deis, ſic parcere uictis
Pro præda fuit.

De Syracuſis plura Liuius lib.25. ab urbe condita. Plutarchus in Marcello. Strabo libro ſexto. Cicero in Verrinis. Val. lib. quinto. Stephanus de urbibus. Item cæteri. f ℭ Nullo nō die ſol eſt.) Plynius ca.64. ſecūdi naturalis hiſtoriæ. Rhodi (inquit) & Syracuſis nunq̄ tanta nubila obduci, ut non aliqua hora ſol cernatur. Non minus mirum eſt, qđ montis Caſsij excelſa altitudo, quarta uigilia, orientem per tenebras ſolem aſpicit, breui circumactu corporis, diē, noctemq́ pariter oſtēdens. Idem Ply. li. quinto author eſt. g ℭ Arethuſa fons.) In noſtris collectaneis in poetas de Arethuſa fonte, nominatim loca plurima nobiliū authoꝝ/citauimus. Aſcribam tamen hoc loco Diod. Siculi ex ſexto libro uerba. In Sicilia (inquit) Nymphæ in Dianæ gratiā, maximū produxere fontem, qui

& Eryce. Vulcano Aetna[a] sacer est, Eryx Veneri. In Aetnæ uertice hiatus[b] duo sunt crateres nominati, per quos eructatus erumpit uapor, præmisso[c] prius fremitu, qui per ęstuantes cauernarum latebras longo mugitu intra terræ uiscera diu uoluitur, nec ante se flammarũ globi attollunt, q̃ interni strepitus antecedant. Mirum hoc est, nec illud minus, quod in illa feruentis naturæ peruicatia, mixtas[d] ignibus niues profert,

Arethusa dicitur. Hic non tantum priscis, sed nostris quoq; tẽporibus magna fert pisces copia, sacros quippe, ab hominibus intactos. Sæpius qui eos bellorum tempore edere ausi sunt, deorũ ira magnas calamitates subierunt. Vide si libuerit Aristotelẽ ca.23. de Admirandis in natura. Itẽ Seruium in principio Eclogæ decimæ apud Virgiliũ. Causam ponit Sene. tertio Naturaliũ.q. Alphæi, & Arethusæ fabulam scribunt Ouid.5. Meta. & Seruius in fine tertij Aenei. DE Eryce monte, & Erycinæ Veneris templo, ac festo ei⁹ in urbe Roma, lege quæ scribunt Anto. & Paulus.4. Fastorũ Ouidij super illud. Numina uulgares &c. a ℂ Vulcano Aetna sacer ẽ.) Bryarço Cyclopi (ut Demetri⁹ Caletianus author est) duo fuerũt filij, Sicanus, & Aetna. A Sicano insulæ, ab Aetna monti nomen datum est. Alcinus scribit Aetnam fuisse Cœli, & Terræ filiam. Hanc cum cõpressisset Iupiter, Pulicos deos peperisse dicunt. Fabulam referunt Seruius.9. Aen. sup illud. Flumina, pinguis ubi. Et Lactã.12. Theb. super illud. Odrysijq; famem. Aetnã nymphã, eodem Seruio authore, alij Thaliam uocant. Aulus Gellius ca.10. decimiseptimi Noc. Atticarum, ex Phauorini sentẽtia, refert Pindari uersus, quibus Aetnæ montis naturã, atq; flagrantiam eleganter exposuit. Eũ Pindari locum nõ fuisse Maronẽ assecutum Aene. lib.3. pluribus conat̃ ostendere. Ex Gellio eadem retulit Macrobius. 5. Saturnaliũ, nulla Gellij, a quo acceperat/habita mentione. Sed locũ assignasse satis fuerit. INcendij Aetnæ montis poetæ has causas esse fabulantur. Vel qđ illic dicatur,

Sedes esse dei, tumidisq; e faucibus ignem
Vulcani ruere, & clausis resonare cauernis
Festinantis opus. Alij/
Illis Cyclopas memorant fornacibus usos.
Cum super incudem numerosa in uerbera fortes,
Horrendum magno quaterent sub pondere fulmen.

Sunt qui dicant post uictos a se Gigantes,

Gurgite Trinacrio morientem Iuppiter Aetna
Obruit Enceladum, uasti quoq; pondere montis
Aestuat, & petulans expirat faucibus ignes.

Causam philosophicã, & naturalẽ, lege apud Aristotelẽ. cap.10. libelli sui, quẽ de elementorũ proprietatibus inscripsit. Subobscure Aristotelis sententiã retulit Albertus ca.3. secundi, tracta. secundi eiusdem inscriptionis lib. Lege Seruiũ.3. Aenei. sup illud.

Ipse sed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis.

Et Diuum Augustinũ ca.4. uicesimiprimi Ciui. Dei. Quo loco ex natura Aetnę montis, probat non omne quod ardet absumi. Veritatem ipsam duobus uersibus explicat Claudianus primo de Raptu Proserpinæ libro.

Seu mare sulphurei ductum per uiscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera librat.

Lege Lucretium lib.6. de Rerum natura.

Nunc ratio quæ sit per fauceis montis ut Aetnæ &c.

CVR hic, ac cæteri montes ardeant, causas tũ poeticas, tum philosophicas refert Philostratus lib.5. uitæ Appollonij. Adeas rursus Senecam Epistola septuagesimanona. Pulchram descriptionẽ montis Aetnæ habes apud Syllium lib.14. Ast Aetna eructat &c. Extat liber Virgilij, uel ut alij credunt, Cornelij Saueri, qui Aetna inscribitur. b ℂ Hiatus duo.) Crater Aetnæ montis patet ambitu stadia uiginti. Ply. ca.8. tertij. Eadem scribit Strabo, nisi qđ non craterem, sed πεδίον. i. campum eum nominat, eumq; multis uerbis describit relatu quorundã, qui eo ascenderant. c ℂ Præmisso prius fremitu.) Syllius libro quartodecimo.

Inclusi gemitus, pelagiq; imitata furorem
Murmura per cæcos tonat irrequieta fragores
Nocte, dieq; simul &c.

Qui montes semper ardent, docet Plynius ca.109. secundi natu. historiæ. d ℂ Mixtas ignibus niues profert.) Ply. ca.109. secũdi. Verum (inquit) in montium miraculis ardet Aetna noctibus semper, tantoq; æuo igniũ materia sufficit. Niualis hybernis temporibus, egestumq; cinerẽ pruinis operiens. Nec in illo tãtum naturæ sęuit exustionẽ terris denuncians. QVærit Seneca .xi. Epistolarum libro, quantũ ab ipso Aetnæ montis orę niues absint, quas (inquit) ne æstas quidẽ soluit, adeo tutæ sunt ab igne uicino. Strabo quoq; lib.6. Aetnæ montis loca superiora (inquit) tũ nuda, tum cinerosa sunt, & per hyemẽ niuibus referta. Syllius idipsum li.14. cecinit eleganter.

Sed q̃q;

Sed q̄q̄ largo flammarum exæstuat intus
Turbine, & assidue subnascens profluit ignis,
Summo cauo iugo, cohibetm (irabile dictu)
Vicinam flammis glaciem, æternoq; rigore
Ardentes horrent scopuli, stat uertice celsi
Collis hyems, calidaq; niuem tegit atra fauilla.

Idem & Claudianus primo Raptus Proserpinę. Scit niuibus seruare fidē &c. a ℂ Et licet uastis &c.) Ordo est, & licet Aetna exundet uastis incendijs, perpetua tamē canicie uerticis detinet brumalē faciē. In hoc loco plurimū uariāt exēplaria.

a & licet [a] uastis exundet incendijs, apicis caniciæ
perpetua brumalem detinet faciē. Itaq; inuicta in
utroq; uiolētia, nec calor frigore mitigatur, nec
frigus calore dissoluit. Sunt & alij montes duo
b Nebrodes, & Neptuni⁹. E Neptunio specula est
in pelagus Thuscū, & Adriaticū. Nebrodi damarum [b] copia nomen dedit. Nebrodē Damæ,
& hinnuli gregatim peruagant̄. Inde Nebrodes.
c Quicquid Sicilia [c] gignit, siue soli, siue hominis
ingenio proximū est his, quæ optima iudicant̄,
nisi qđ fœtus terræ Centuripino croco uincit̄.
Hic primum [d] inuenta Comœdia. Hic & cauil-
d latio Comica in Scena stetit. Hic [e] domus Archi-
medis, q iuxta syderū disciplinā machinarius cō-
mentator fuit. Hic Lais [f] illa quæ eligere terram

b ℂ Damarū copia nomen dedit.) Græci νεβρόν hinnulū dicunt νεβρίδας ceruinas pelles. Montis huius meminit Syllius ubi supra. c ℂ Quicquid Sicilia gignit.) Syllius de Sicilia eodē libro.

Multa solo uirt⁹, iam reddere semen aratris,
Iam montes umbrare olea, dare nomine Baccho,
Cornipedēq; citum, lituis generasse ferendis,
Nectare Cecropias Hybleo accendere ceras &c.

Diod. in principio sexti. Insularū (inquit) primū se offert Sicilia, q̄ optima insularū omniū rerū antiquitate cæteras antecellit. Plura Cicero in pricipio Actionis q̄rtę, & sextę cōtra Verrē. d ℂ Hic primū inuenta Comędia.) Idē scribit Sylli⁹ li. 14.

Littora Thermarum prisca dotata Camœna.

Non scribunt authores quando, & a quo fuerit inuenta Comœdia, quāuis post Tragœdiā, eā constet esse repertā. Horatius in arte poetica.

Ignotum Tragicæ genus inuenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris uexisse poemata Thespis,
Quæ canerent, agerentq; peruncti fœcibus ora.
Post hunc personæ, pallæq; repertor honestæ Aeschylus.

Et mox post.

Successit uetus his Comœdia, non sine multa
Laude, sed in uitium libertas excidit &c.

Quidā existimāt, Epicharmū Siculū poetā fuisse Comœdiæ repertorem. Sunt autē Acronis testimonio, sex Comœdiarū genera. Stataria, Motoria, Prætextata, Tabernaria, Togata, Palliata. Inter ueteres autē Græcos Comicos omniū obtinēt principatū Eupolis, Cratinus, & Aristophanes, author Hora. Satyra. 4. primi Sermonū. Scripserūt autē ἀρχαίας .i. antiquas, & priscas Comœdias. Ordinē, & excellētiā latinoꝝ Comicoꝝ, ex Vulcatij Sedigiti sentētia, docet Gellius ca. 24. quintidecimi Noctiū Atti. Sunt autē plurimū apti ad Comœdias scribendas, ut tradit Manilius Astronomicon libro quinto.

Qui regione means Cepheus humentis Aquarij.
At siquis studio scribendi mitior ibit
Comica cōponet lætis spectacula ludis.
Ardentis iuuenis, raptasq; in amore puellas,
Elusosq; senes, agilesq; per omnia seruos &c.

e ℂ Domus Archimedis.) De hoc Val. Maxi. tit. 7. octaui. Ply. c. 37. septimi. Lactā. c. 5. secūdi. Sylli. li. q̄rtodecio. Vir fuit Isthmiacis dec⁹ imortale colonis &c. Ouid. 6. Fastoꝝ. Arte Syracusia &c. Extat nobile Epigrāma apud Claudianū. Iuppiter in paruo cū cerneret &c. Huius Archimedis sepulchrū, quom a Syracusanis ubinā esset ignoraret̄, a Cicerone Quæstore in Sicilia, summa industria repertum est, lege eum ipsum. 5. Tusc. q. libro. f ℂ Lais.) Hiccaron Siciliæ urbs quom ab Atheniēsibus, duce Nicia caperet̄, Lais quoq; eius urbis ciuis, omniū illius tēporis puellarū formosissima, capta est, Corinthumq; ducta, ac ibidē uendita. Ad cuius (quom meretricium exerceret) iacuit Græcia tota fores. Hæc autē fiducia (credo) formæ, ab eo, cui corporis sui copiam faceret, μυρίας δραχμὰς ἢ τάλαντον .i. decē dragmarū milia, uel talentū, exposcebat. Hinc, ut ex Phocione, ca. 8. primi refert Gellius, ortū Adagium οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθον ἔσθ' ὁ πλοῦς .i. non uiri cuiusq; est Corinthū petere. Quod frustra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare quod posceretur. Meminit Adagij Horatius epistola decimaseptima primi.

maluit, q̄ fateri. Gētem [a] Cyclopum uasti testant̄ specus. Læstrigonum sedes adhuc sic uocantur. Ceres [b] inde magistra sationis [c] frumētariæ. Hic ibidem campus Aetnensis [d] in floribus semper, & omni uernus die. Quem propter est demersum foramē, q̄ Ditē patrē ad rapt⁹ Proserpinæ libere exeuntē fama est in lucē ausum. Inter Catinam, & Syracusas certamen est de illustriū [e] fratrum memoria, quoꝝ nomīa diuersæ sibi partes adoptāt. Si Catinenses audiamus, Anapias fuit, & Amphinomus. Si quod malunt Syracusæ, Emanthiā putabimus, & Critonē. Catinensis tamen regio causam dedit facto, in quā se cum incendia Aetnæ protulissent, iuuenes duo sublatos parentes euexerunt inter flammas illesi ignibus. Horum memoriam ita posteritas munerata est, ut sepulcri locus nominaretur campus Piorum.

Non cuiuis homini contigit adire Corinthum.
Lais hęc (q̄nta est cōsuetudis uis) quom serta refudit
Canicies, iam turba procax, noctisq; recedit
Ambitus, & raro pulsatur ianua tactu,
Seq; reformidat speculo damnante senectus,
Stat tamē, atq; alias succingit lena ministras,
Dilectumq; diu, quāuis longæua, lupanar
Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.

Huius sepulchrum unum apud Corinthū, in nemore, quod Croniū uocant, fuit. Alterū in Thessalia. Nam illuc Hipocratis amore capta, accessisse dicitur. Hęc ex Plutarcho in Nicia, Gelio li. primo. Pausania in Corinthiacis, Stephano de urbibus. Propertio in secundo. Claud. in Eutropiū lib. primo. a ℭ Gentem Cyclopū.) Cyclopes erant unoculi homines. Dicti ἀπὸ τοῦ κύκλου, καὶ ὠπός. i. a circulari fronte, uel oculo, qđ in fronte rotundo oculo essent p̄diti. Hi, ut scribunt Homerus ix. Odysseæ. Virgilius tertio Aeneidos. Ply. li. 7. Item cæteri, humana carne uescebant̄. Thucydides in principio sexti, dicit se nō habere genus hoꝝ, neq; unde uenerint, neq; quo abierint omnino. Cyclopas, Lęstrigonasq; Neptuni filios fabulant̄. Fuisseq; eos, ut cæteros eius numinis natos ferocissimos, & immanes, ab omniq; humanitate penitus alienos, tanq̄ e mari genitos, prodiderūt. E diuerso autem Iouis filios p̄stantissimos uirtute, prudentia uiribus, ut Aeacum, Minoa, Sarpedona, item reliquos. Ex quintodecimo Gellianarū Noctium. Propter Cyclopum deformitatē, eorūq; corporis ad lusum omnē ineptitudinē, puerbiali schemate dici cœptum. Cyclopa saltare, pro eo, quod est inepte quippiā agere, & incōposite. Adagiū sumptū uidetur ex Polyphemo Cyclope, qui in Galatheæ amicæ gratia, saltare consueuerit. Vtit̄ eo Flaccus Horatius Satyra quinta primi Sermonū, & Epistola secunda li. secūdi. DE Lestrigonibus supra ca. 8. dictum iam est. b ℭ Ceres inde.) Ceres, ut canit Claudianus.

Aethera deseruit, Siculasq; relegat in oras, Ingenio confisa loci.

Hinc Aetnea Ceres a scriptoribus dicta est. Eius insignem domū in Sicilia describit idem poeta primo Raptus Proserpinæ ibi. Deuenere locū, Cereris qua tecta nitebant &c. c ℭ Sationis frumentariæ.) Lege Ouidiū Meta. lib. 5. Prima dedit fruges, alimentaq; mitia terris. &c. Ply. ca. 56. septimi. d ℭ Cāpus Aetnēsis in florib⁹.) Hūc campū, & specū mire describit Aristo. eius lib. qui de Admirādis in natura scriptus est, cap. 71. Eū adeas si libuerit. Pulchre locū exprimit Diodo. Siculus in principio sexti. Syllius li. quartodecimo.

Hic specus ingentem laxans telluris hiatum &c. Ouid. 4. Fastoꝝ. Valle sub umbrosa locus est &c.

Quidā tradūt Proserpinā raptam a Plutone apud Olestrum, nō longe a Cephiso fluuio. Vide Pausaniā in Atticis. Proserpina, ut in tēporibus ex Philocoro Eusebius refert, reuera ab Orcho Molossorum rege, qui alio nomine Adoneus dictus est, rapta fuit, eo scilicet tēpore, quo Erichtheus Atheniensium regnū tenebat, hoc est, circa annū octingentesimū supra tria milia ab urbe condita. Qui fabulosa ad Physicā rationē conant̄ reducere, aiunt Bonā deā, quā & Persephonē uocant, uirtutē seminū esse, Plutonē uero Solē, q tēpore hyemis remotiorē mūdi partē ꝑlustrat. Iccirco raptā ab eo Proserpinā dicūt, quā Ceres, sub terra latentē quæritat. Idē Eusebius ca. 3. tertij Pręparationis. Et Fulgentius Mythologycarū ad Carū lib. primo. e ℭ Illustriū fratrū memoria.) Qui de filioꝝ erga parētes suos pietate scripserunt, mire celebrant hoꝝ Siculoꝝ fratrū in parentes charitatē. Id ipsum factum Aristoteles philosophus, inter Admiranda in natura enumerat, eius lib. cap. tertio. Verba eius, nequis diutius requirat, apposui. Mirū est (inquit) illud quod traditur in Aetna Siciliæ insulæ cōtigisse. Nam cum semel erupisset ignis ille, qui uidetur continuo quodam inurere illius uiscera, atq; confractis iam claustris, adeo longe, lateq; diffunderetur, ut omnes circumstantes agri, & uillulæ succēderentur. Aiunt uiros

quosdam ex eis locis fuisse, qui cũ iam confecti senio essent, & ab eorũ liberis sublati humeris exportarentur, quo flammæ illius impetus effugerent, neue interciperentur antequã perficerent naturæ cursum tanta tũ pietate uisum incendiũ illud cõmoueri, ut cũ primũ ad eos appropinquasset, bifariam statim sese diuiserit, locumq; illũ in medio positũ, ubi erant cũ parentibus adolescentes, intactũ prorsus reliquerit, uiamq; præstiterit adolescentibus, ut una cum parentibus incolumes euaderent, hæc ille. Idem scribit Max. Val. titu. quarto lib. quinti. Item Seneca circa finẽ tertij, & sexti ei⁹ operis, quod de beneficijs inscripsit. Strabo li. sexto. Virgilius in fine ei⁹ libri, qui de Aetna scriptus est. Ausonius item poeta.

Quis Catinam sileat, quis quadruplices Syracusas?
Hanc ambustorũ fratrum pietate celebrem.

Extat de hac ipsa pietate elegãs Claudiani Elegia, quæ de pijs fratribus inscripta est. a ℭ Fluminũ miracula.) De fluminum, fontiumq; miraculis, abunde Ply. ca. 106. secũdi nat. historiæ. Item c. 2. tricesimiprimi eiusdẽ operis. Seneca lib. quẽ iamiam citauimus. b ℭ Dianã qui ad Came.) Rhennius in Dionysij Periegesi sic inquit.

Dianæ fons est Camerina gignitur unda,
Quem siquis manibus nõ castis hauserit unq̃
Lætifico tristis non miscet pocula Baccho.

a De Arethusa, & Alphæo uerũ est hactenus qđ
conueniũt fons, & amnis. Fluminũ [a] abunde mi-
racula uaria. Dianam, [b] qui ad Camerinã fluit, si
habitus impudicæ hauserit non coibunt in cor-
b pus unum latex uineus, & latex aquæ. [c] Apud Se-
gestanos Herbesus in medio fluminẽ subita exæ-
stuatione feruescit. Acin quamuis dimissum
Aetna, nullus frigore añuertit. Himereũ [d] cœle-
c stes mutant plagæ. Amarus [e] deniq; est, dum in
Aquilonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flecti-
tur. Quanta in aquis, tanta est nouitas in Salinis.
Salem Agrigentinũ [f] si igni iunxeris, soluit usti-
d one, cui si liquor aquæ propinquauerit, crepitat
ueluti torreatur. Purpureũ Aetna mittit, in Pach
yno transluciduś inuenitur. Cætera Salinarum
metalla, q̃ sunt, aut Agrigentino, aut Centuripis
e proximantia, fungunt cautiũ ministerio. Nã il-
linc excidunt signa ad facies hominũ, uel deorũ.

c ℭ Apud Segestinos.) Græci plerunq; authores, Thucidides, Strabo, Diodorus, Lycophron, Dionysius. Itẽ uetus Plynij lectio, nõ Segestanos, sed Aegestanos habent, ab Aegesto Troe, qui cum Philoctete illuc appulerat. Apud tamẽ Ciceronẽ, Polybiũ, Ptolemæũ, & fere omnia Solini uetera exẽplaria, Segestinos legitur. In hac authorum diuersitate lectorem antea cõmonuit Hermolaus tertio Plynianarum Castig. libro. d ℭ Hymereũ.) Plynius, & cæteri fere omnes, Himeram legunt. Est aũt apud Plyniũ ipsum, & fluminis, & urbis nomen. Vitruuius ca. 3. octaui. In Sicilia flumen Himeras, qđ a fonte cum est progressum diuiditur in duas partes, quæ pars profluit contra Aetnã, qđ per terræ dulcẽ succũ pcurrit, est infinita dulcedine. Altera pars, quæ per eam terrã currit, unde subfoditur, salsum habet saporẽ. e ℭ Amarus deniq;.) Quærit elegãter Seneca Naturaliũ. Q. lib. tertio. Quare sit aquis sapor uarius? Propter quatuor causas, inquit. Ex solo prima est, per qđ ferunt. Secũda ex eadẽ similitudine eius nascit. Tertia ex spiritu, qui in aqua transfiguratus est. Quarta ex uitio, qđ sæpe cõcipiũt corrupte p iniuriã. Hæ causæ saporẽ dãt aquis uariũ. Hæ medicatã potentiã. Hæ grauẽ spiritũ, odorẽq; pestiferũ. Hæ lenitatẽ, grauitatem, aut calorẽ, aut nimiũ rigorẽ. Interest utrũ Sulphure, an uitro, an bitumine plena transeant. Hac ratione corruptæ cũ uitæ piculo bibunt &c. Hæc, & sequẽtia Senecæ uerba corrupte penitus refert Albertus ca. 18. tertij tractatus secũdi Meteororũ lib. Capite aũt mox sequente examinat dicta Senecæ, in quibus uerũ dixerit, aut falsum, Alberti sectatores uiderint. ADuertendũ sane, raro flumina recto cursu in mare pfluere. Iccirco ea/Probo/& Seruio authoribus, cũ cornib⁹ pingi solẽt. Fluminũ ergo cursus nõ semp ea parte, qua mare ingrediunt attendi debet. Hoc dictũ sit, ne de Hymeræ fluxu Mela, Solinus, & Syllius, contraria sentire uideant. f ℭ Salẽ Agrigentinũ.) Sũpsit hoc Solin⁹ ex ca. 7. tricesimiprimi C. Plynij. Meminit Aug. ca. 7. uicesimiprimi Ciuitatis dei. Rhennius ubi sup.

At salis hic Agragas miracula possidet unus,
Naturas in quo proprias mutare uidetur
Ignis, & unda. salem namq; illũ soluere flamma. Vnda solet crepitus illi cõiuncta mouere.

Lege similia ex c. 105. & 126. de Admirãdis in natura, apđ Arist. Scribit idẽ Arist. li. de Sensu, & Sensato, Salẽ esse speciẽ quandã terræ. Home. 6. Odysseæ salem esse puri maris tenuissimã partẽ, ac diuinũ quippiã.

Thermitanis locis insula est arundinũ ferax, quę a
accõmodatissimæ sunt in omnẽ[a] sonum tibiarũ,
siue Pręcentorias facias, quarũ locus est ad[b] Pul-
uinaria præcinendi, siue Vascas,[c] quæ foraminũ
numeris Præcentorias antecedunt, seu Puella- b
torias, quibus a sono clariore uocamen datur,
siue Gyngrinas,[d] quæ breuiores licet, subtiliori-
bus tamen modis insonant, aut Miluinas, quæ in
accentus exeunt acutissimos, aut Lydias, quas & c
Turarias dicunt, uel Corinthias, uel Aegyptias,
aliasue musicis per diuersa officia, & nomina se-
paratas. In [e] Halesina regione fons alias quietus,
& tranquillus, cũ siletur, si insonent tibiæ, exulta d
bundus ad cantum eleuatur, & quasi miret dul-
cedinẽ uocis, ultra margines intumescit.[f] Gelo-
nium stagnum tetro odore abigit proximantes.
Ibi & fontes duo. Alterum si sterilis sumpserit, e
fœcunda fiet, alterũ si fœcunda hauserit, uertit in
sterilitatẽ. Stagnum Petrensium serpẽtibus no-
xiũ est,[g] homi salutare. In lacu Agrigẽtino[h] oleũ

Alij salem dicunt χάριτα, hoc est, gratiã quandã, qđ is esculentis additus, ea gustui sapida, reddat, & grata. Scribit idem Homerus. 23. Odysseæ, esse homines, qui neq; cibo salem admisceãt. In sacris Christianorũ literis, ob eius miram naturam sæpe pro sapientia solet accipi. Hinc ab Apostolo Paulo ad Colossenses quarto ca. dictum est. Sermo (inquit) uester in gratia sit sale conditus. Iudæis quoq; in sacrificijs, salis usus fuit. Quod & Gentiles factitasse apud Horatiũ, & Tibullũ reperies. Aegyptijs præterea (ut in Euterpe scribit Herod.) mos fuit sale condere defunctorũ cadauera. Non displicent, q̃ de sale ca. 2. decimisexti Isidor⁹ congessit, etsi scriptorem hũc quidã magis eloquentiæ, q̃ ueritatis ipsius studiosi, a peritorum classe relegãdum censent. a ℂ In omnem sonũ Tibiarũ.) Qui de Musica scribunt, eã esse triplicem tradiderunt. Armonicã aliã, quam ex uocum cãtibus constare dicũt. Alterã Organicam nuncupant, quæ ex flatu constet omnino. Tertiã Rhythmicam appellant. Hanc numeros, digitorũ repercussu dicunt recipere. Constat enim sonũ, aut uoce ædi, uti per fauces fieri uidemus. Aut spiritu, ut per tubam fit, aut tibiã. Vel tandem sonoræ cuiuspiam rei impulsu, ut per Cytharæ cordas fieri cõperimus. Tibiæ, de quib⁹ hac parte scribit author ad Organicã Musicã tantũmõ pertinẽt. Lege quæ scribit Censorinus ca. 22. de die natali. Tibiarũ materia multiformis est, Fiunt enim, ut lib. 4. docet Pollux, uel ex Calamis, uel Aere, uel loto, uel buxo, uel cornu, uel osse, uel lauro. Scytharum gentes ex Aquilarũ, Vulturũ, Anserũ, gruumq; ossibus, tibias conficiunt. Vnde & ab harum alitũ tibijs nomẽ inditũ, quãuis ex materijs alijs fieri cęptum sit. Lege Ply. ca. 37. decimisexti naturalis historię. Diuersarũ Tibiarũ reptores tradit idẽ Ply. ca. 56. lib. septimi, & Eusebius ca. 2. decimi pręparationis. Veteres tres babebant Tibiarũ modos. Ionicũ, Lydium, & Phrygiũ. Lydijs tibijs læta cãtabantur, Phrygijs tristia. Lege Horatij interp̃tes, in fine q̃rti Carminũ. Plura Censorinus ca. 23. ubi supra. Et Martianus lib. 9. Multa præterea de hac materia, docte, ut sui moris est, scribit Cœlius Rhodiginus ca 22. & sequentibus, Antiq. lect. li. quinti. b ℂ Ad puluinaria.) De puluinaribus lege Val. Max. tit. primo lib. secũdi. c ℂ Vascas.) Sipontinus legit Vastas fortassis a magnitudine, uel foraminũ multitudine, sic nũcupans. ADuertendũ Tibias iuterdũ denominari ab usu, ut præcentorias, aliquando a sono, quẽ edunt, ut puellarias, nonnunq̃ a forma, ut Vastas, sæpe a materia, ex qua fiunt, ut Gingrias, atq; miluinas, aliquando a patria, ut Lydias, frequẽter ob officio, ut Thurarias. d ℂ Gingrias.) Gingrire Anserũ uocis propriũ est, ut inquit Festus Pompeius. Vnde genus quoddã Tibiarũ exiguarũ, Gingrinæ dicunt. e ℂ In Halesina regione.) De hoc fonte sic canit Rhennius. Hic & Halesinus fons est mitissimus undis Tibia quem extollit, cantu saltare putatur, Musicus & ripis lætans excurrere plenis. Nõ dissimilia sunt huic, quæ scribit Aristoteles ca. 51. & ca. 52. de admirandis in natura. f ℂ Geloniũ.) Ply. c. 2, 31. nat. hist. scribit Gelonẽ fontẽ esse nõ p̃cul a Celenarũ oppido Phrygiæ. Plura sunt q̃ sterilitatẽ uel inducũt, uel depellũt si infuerit. Ea cõsignauimus in Indice Plyniano. g ℂ Homibus salutare.) Cõstat plura esse, q̃ cũ sint q̃busdã animãtib⁹ salutaria, homini tamẽ omnino noxia. Vnde Veratro Coturnices, Cicuta Sturni uescunt. Hæc autem toxica esse hominibus manifestum est. Id autẽ accidere existimant ex hominũ, & cęterarum animantium complexione diuersa. Lege Aphrodiseum in prologo suorum problematum. h ℂ Oleum supernatat) Fontes perpingues terræ uenas profluentes, oleum

ſupernatans habent, uti Solis, qđ oppidũ eſt Ciliciæ flumen nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipſa aqua unguntur, Similiter Aethiopiæ lacus eſt, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui ſereno cœlo emittit olei magnam multitudinẽ. Item Carthagine fons eſt, in q̃ natat inſuper oleum odore uti Scobe citreo, quo oleo etiã pecora ſolent ungi. Ex Vitruuio hęc ca. 3. octaui. a ¶ Nec ignis apponitur.) Simile q̃ddã canit Hora. Saty. 5. primi Sermonũ, eſſe apud Egnatiam urbem, locũ in quo aiunt abſq; igne in ſacrificio Thura liqueſcere. Dehinc (inquit) Egnatia lymphis Iratis, extructa dedit riſusq;, iocosq; Dum flãma ſine thura liqueſcere limine ſacro Perſuadere cupit. Idẽ refert Ply. ca. 110. ſecũdi natura. hiſtoriæ. Sæpiſsime huiuſmodi miranda, aſtu hominũ fieri ſolent. Sed hæc alibi ex hiſtorijs abunde retulimus. IN relatiõe plurium Siculorũ miraculorũ, exiſtimo Solinũ ſequutũ, uel Varronẽ, uel alium quempiã ſcriptorem, cuius libri/tẽporis iiuria, nobis omnino perierũt. b ¶ Proſicias.) Sũt q legãt Porricias a uerbo porricio, qđ ſacrificãtib9 ſolẽne erat. Sed Proſicia legendũ uidet̃. Sũt em̃ ꝓſicia q̃cũq; ꝓſecta proijciuntur. c ¶ Achatem lapidem.) De hoc ipſo lapide ſic Plyni9 ca. 10. triceſimiſeptimi. Achates (inquit) in magna fuit authoritate, nũc in nulla. Reperta primũ in Sicilia iuxta flumen eiuſdẽ nominis, poſtea plurimis locis excedens amplitudine numeroſa, uarietatibus diuerſis mutantibus cognomina eius. Vocatur enim Phaſpachates, Cerachates, Sardachates, Hęmachates, Leuchates, Deudrachates uelut arbuſcula ĩſignis. Meminit Syllius in 14. bellorum Punicorũ libro. Et perlucentem ſplendẽti gurgite Achaten. Itẽ Rhennius Dionyſij interpres.

Cernitur egregius lapis hic, cui (nomen Achates,
Hoc dederat fluuius, cuius generatur ad undas.
Hanc ſimulacra uides uenis oſtendere gemmam.

a ſupernatat. Hoc pingue hæret arundinũ comis
de aſsiduo uolutabro, e quarũ capillamentis le-
gitur unguentum medicum contra armentarios
morbos. Nec lõge inde collis Vulcanius, in quo
b qui diuinæ rei operantur, ligna uitea ſuper aras
ſtruunt, nec [a] ignis apponitur. In hanc congeri-
em cum [b] Proſicias intulerint, ſi adeſt deus (ſic ſa-
crum probatur) ſarmẽta licet uiridia ignem ſpõ-
c te concipiunt, & nullo inflagrante a litato numi-
ne fit accendiũ. Ibi epulantibus alludit flamma, q̃
flexuoſis exceſsibus uagabunda, quẽ contigerit
non adurit. Nec aliud eſt, q̃ imago nuncia perfe-
d cti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat li-
moſas ſcaturigines. Et ut uenæ fontiũ ſufficiunt
riuis ſubminiſtrandis, ita in hac Siciliæ parte ſo-
lo nunq̃ deficiente æterna reiectione terram ter-
e ra euomit. Achatem [c] lapidem Sicilia primũ de-
dit in Achatis fluminis ripis repertũ, non uilem,
cum ibi tantum reperiret̃. Quippe inter ſcriben-
tes eum uenæ naturalibus ſic notant formis, ut
f cum optimus eſt, uarias præferat rerum imagi-
nes. Vnde annulus [d] Pyrrhi regis, qui [e] aduerſus
Romanos bella geſsit, non ignobilis famæ fuit,
cuius gemma Achates erat, in quo nouem [f] Mu-
g ſæ cum inſignibus ſuis ſingulę, & Apollo tenens
citharam uidebãtur nõ impreſsis figuris, ſed in-
genitis: nũc diuerſis locis apparet. Dat Creta, quẽ

Hũc Solini locũ tranſtulit Marbodę9 Gallus tit. 3. eius libelli, quẽ de lapidibus pręcioſis inſcripſit. Achates lapis unus fuit ex duodecim p̃cioſis lapidibus, quibus rationale ſummi ſacerdotis in Exodo ornari a domino præcipit̃. Magi ſuffitu Achatis, ſi credit̃, tẽpeſtates auertũt, flumina ſiſtũt. Ab Alberto corrupte, ut cætera, Agathes dicit̃. d ¶ Annul9 Pyrrhi regis.) Hiſtoriã hãc lege ex c. 1. triceſimiſeptimi nat. hi. C. Plynij. Marbodę9 Solinũ imitat9 ſic ait.

Rex Pyrrhus digito geſsiſſe refertur Achatem,
Cuius plena nouem ſignabat pagina muſas,
Et ſtans in medio Cytharam tangebat Apollo,
Naturæ, nõ artis opus mirabile dictu.

e ¶ Qui aduerſus Ro. bella geſsit.) Certe ſatis conſtat ante Pyrrhum Epyrotarum regem, cum Romanis bella geſsiſſe/Græcorũ neminem. Id multis uerbis in Attica Pauſanias conatur oſtendere. De bello Pyrrhi contra Romanos ſcripſimus capi. 18. primi Flori. f ¶ Nouem Muſæ cum inſignibus ſuis.) Nomina, officia, inſignia, nouem Muſarum, ſcribit Heſiodus in principio Theogoniæ.

Coralochatem [a] dicunt coralio ſimilem, ſed illitum guttis auro micantibus, & ſcorpionũ ictib⁹ reſiſtẽtem. Dat India reddentem nunc nemorꝝ, nunc animaliũ facies, quem uidiſse oculis fauet, quicꝫ intra os receptus ſedat ſitim. Sunt & qui uſti redolent Myrrhæ odorem. Achates ſanguineis maculis irrubeſcit. Sed qui maxime ꝓbant̃, uitream habent perſpicuitatem, ut Cyprius. Nã qui ſunt facie cærea abundantes triuialiter negliguntur. Omnis [b] ambitus huius inſulæ claudit̃ ſtadiorum tribus milibus. [c] IN FRETO Siculo ἡφεςίαι inſulæ. xxv. [d] milibus paſsuũ ab Italia abſunt. Itali Vulcanias uocant. Nam & ipſæ [e] natura ſoli ignea per occulta cõmertia aut mutuant̃ Aetnæ incendia, aut ſumminiſtrãt. Hic dicta ſedes Deo igniũ. Numero [f] ſeptẽ ſunt. Liparę [g] nos-

Et Virgilius in Opuſculis. Latius Diod. Siculus circa principiũ libri quinti. a ℭ Coralochatem.) Ex Plynio cap. 10. triceſimiſeptimi. Coralochates (inquit) guttis aureis, Sapphiri modo diſtincta, qualis copioſiſsima in Creta ſacra appellata. Putant eam contra Araneorũ, & Scorpionũ ictus ꝓdeſse. Et infra. Coralochates corallo aureis guttis diſtinctę. Corallis Minio, gignit̃q; in India, & Syene. Vide eundem Marbodeũ tit. 3. eiuſdẽ de lapidibus libelli. b ℭ Omnis ambitus huius inſulæ.) Diodorus Siculus lib. 6. dicit Siciliæ ambitum, eſse ſtadioꝝ quatuor milium trecentoꝝ ſexaginta. Ply. ca. 8. tertĳ. Inter ſe (inquit) tria Siciliæ promontoria late diſtãt ĳs ſpacĳs. Terreno itinere a Peloro Pachinum. clxvi. mil. paſs. Inde Lilybæum. cc. mil. Inde Pelorũ. clxx. mil. Circuitu patẽs, ut authorẽ Agrippa. DCxviĳ. M. paſsibus. Cũ Plynio cõcordat fere Capella li. ſexto. Vel igitur in Dio. uel in Solino mendum admiſsum eſt, niſi de alio ſtadio loquatur hic, & ille. Sũt enim ſtadia (ut author eſt Cenſorinus) alia, & alia longitudine diſcrepantia. Nam ſtadium, quod Italicum uocant, eſt pedum. DCxxv. Olympicum, pedum. DC. Pythicum pedũ mille. c ℭ In freto Siculo.) SCRIBIT DE CAETERIS ignobilioribus inſulis, quæ Siciliæ, & Italiæ adiacent. Hæ autẽ inſulæ uarĳs nominibus nuncupantur. Ply. ca. 8. tertĳ. Citra uero (inquit) Siciliã ex aduerſo Metauri amnis xxĳ. ferme mil. paſs. Ab Italia ſeptẽ Aeoliæ appellatæ. Et Lipareoꝝ, & Hephęſtiades a Græcis, a noſtris, Vulcani. Aeolię, qđ Aeolus Iliacis temporibus ibi regnabat. Hephęſtiades dictæ ſunt, qđ Vulcanus a Græcis ἥφαισος nuncupet̃, ἡφαίσιος Vulcanius. Faciunt quę ca. 21. infra annotabimus. De ĳs inſulis plura ſcribit Diod. in ſexto. Strabo, & Martianus in ſexto, Ptolemęus c. 4. tertĳ. d ℭ XXV. mil. paſs.) Plynius, ut modo recitauimus, nõ. xxv. ſed uiginti duo ferme mil. paſs. dicit. Diodo. Siculus tradit has ſeptem inſulas ſitas eſse inter Italiã, & Siciliam recto curſu. Diſtare autem a Sicilia centum quinquaginta ferme ſtadĳs, eſseq; pares inuicẽ magnitudine. Earũ maximã circuitu complecti ſtadia centũ quinquaginta. e ℭ Natura ſoli ignea.) Diod. Siculus lib. 6. Ignem (inquit) hactenus euomebant omnes, quarũ meatus, oraq; ignis etiam nunc uiſunt̃. Aſserunt nonnulli meatus eſse ſubterraneos ab Aetna ad has inſulas, & his omnibus eãdẽ, ignẽ ſpirandi cauſam eſse. f ℭ Numero ſeptem ſunt.) Seruĳ omnes fere codices ſuper illud primi Aen. Virgilĳ. Aeoliam uenit. Scriptoꝝ potius culpa, quã Seruĳ, ſic habent. Nouem inſulæ, quæ ſunt poſt fretum Siciliæ, appellantur Aeoliæ ab Aeolo rege Hippotę filio, licet & habeant propria nomina. Quo in loco quidã, qui Seruĳ uix umbrã referunt, durius, quã par eſt, lęſe quaſi maieſtatis, eum accuſant. Miror plurimũ eos non aduertiſse alibi a Seruio ſcriptum eſse has inſulas non nouem, ſed ſeptem eſse. Eius uerba, quo magis ĳ a laceſsendo abſtineant, aſcripſi ex octauo Aeneidos libro ſuper illud.

Inſula Sicanium iuxta latus, Aeoliamq;.

Phyſiologia eſt (inquit) cur Vulcanus in his locis officinam habere fingat̃ inter Liparen, & Aetnam, ſcilicet propter ignem, & uentos, quæ apta ſunt fabris. Aeoliam aũt ideo Liparen, quia una eſt de illis ſeptem inſulis, quibus Aeolus imperauit. Hęc ad uerbum Seruius. Iſidorus præterea ca. 6. decimiquarti Ethimo. nouẽ etiam eſse dicit, & ut magis id ipſum credas, earum omniũ nouẽ refert nomina. Ita ut p̃ter has ſeptẽ enumerantur aliæ duę Ericodes, & Phoecicodes. Vel ut apud Ptolemæũ legitur, Ercodes, & Phœcodes. Quod autem alĳ ſeptem eſse dicunt, poteſt exponi, cæteris principaliores. Aliæ duę fortaſsis incultæ penitus. Hæc propter κριτικούς, Liuidulosq; cenſores. g ℭ Liparus qui eam ante Aeolum.) Euſtatius ſcribit Liparũ fuiſse Auſonis regis filium. Liparia autem Gnidiorũ fuit colonia. Has ſeptem inſulas tradunt olim deſertas fuiſse, ſed Liparum quendã Auſonis regis filium a fratribus diſsidentem, ex Italia cũ longis nauibus, aduecta ſecũ militum copia, ad inſulam appuliſse, quæ ab eo Lipara ſit appellata, inq; ea ſui nominis urbe condi-

ta,reliquarum quoq; insularum agros excoluit.Eo senescente Aeolus Hippotæ filius cū socijs quibusdam in Liparam cū uenisset,sumpta uxore Lipari filia,ijs postmodū insulis imperauit. Hæc,& plura ad hunc locum spectantia,ex Diod.Siculo lib.6.DE Aeolo plura notatu digna primo de Raptu Proserpinæ Parrhasius annotauit.De harum insularum nominibus Mela Pōponius aliquantisper a Plynio discrepat,& Solino. a ¶ Hieram uocant.)Græci ἱεράν sacram dicunt.Nomē iccirco inditum, qđ ea pręcipue Vulcano sacra sit. b ¶ Strongyle.) Quod rapæ figurā habeat.i.in rotundū,acutumq; tendentem;ei nomen datum, quoniam Græci στρογγύλην rapā uocant. Strabo Onostrongylam.i. rotundā nominat.Reliqua de ea,ut Solinus. c ¶ Aeolus rex uentorum.) Varro scribit Aeolū fuisse harum insularū regem, ex quarū nebulis,& fumo futura flabra uentorū prædixisse.Hinc imperitis uisus est uentorū habere potestatem. Lege Ply. cap. 56.lib.septimi,& Seruiū.5.Aen. Ptolemæus ca.4. tertij enumerat quindecim insulas,quę iuxta Siciliam sitæ sunt. d ¶ Didymen.)Strabo gemellā, ea uoce significari ait,qđ Græci δίδυμον geminum dicant. E cæteris Ericusam,& Phoenicusam ab arbustis uocauere. Mela Pomponius nō enumerat inter has septē insulas Euonymō,nisi loco ei⁹ ponat Osteoden.Sed Diod. Siculus in his locis nat⁹,aliam ab Euonymo Osteoden esse dicit.Nomen autem huic insulę,ab re quadam impositum est,qđ.s.plurimorū militum seditiosorū fame peremptorū ossa in ea condita fuerint. ὀστέα enim Græci ossa nuncupant. Historiā abunde refert idem Diodorus in sexto.

a men dedit rex Liparus, qui eam ante Aeolū rexit. Alteram Hieram [a] uocauerunt. Ea præcipue Vulcano sacrata est,& plurimū colle eminentissimo nocte ardet. Strongyle [b] tertia Aeoli dom⁹ b uergit ad solis exortum minime angulosa, quæ flammis liquidioribus differt a cæteris. Hęc causa efficit,qđ ex eius fumo potissimū incolæ persentiscunt,quinā flat⁹ in triduo sint futuri. Quo c factum, ut Aeolus [c] rex uentorum crederetur. Cæteras Didymen, [d] Ericusam, Phoenicusam, Euonymon,quoniā similes sunt, dictas habem⁹.

DE TERTIO EVROPAE SINV, De Gręciæ regiōibus,ac locis, deq; memorandis in eis plurimis. De Perdicū natura. CAP. XII.

d TERTIVS [e] Europæ sinus incipit a [f] Ceraunijs montibus,desinit in Hellespontum. In eo apud [g] Molossos, ubi Dodo-

TERTIVS EVROPAE sinus.)Plynius scribit esse quatuor Europæ sinus. De primo,& secundo habes ab eo cap.primo,&.10.lib.tertij.De tertio,& quarto in prolo.& ca.12.lib. quarti. De his quatuor sinibus lege Martianum capitibus.19.20.21.&.25.lib.sexti. Habet autem hic Europæ sinus tertius prouincias plures.Sunt autem harum nomina.Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia,Laconia,Argolis,Megaris,Attica,Bœotia,Doris,Phthiotis,Thessalia, Magnesia, Macedonia,Thracia,Græcia omnis.De ijs prouincijs abunde Plynius in primis undecim capitibus li.quarti. Strabo libris septimo,octauo,nono.Ptolemæus a capite.xi.usq; ad finē tertij. Itē cæteri. f ¶ Ceraunijs.)Hos montes Plynius,Ptolemæus,Martianus.Solinus ca. octauo supra. Et plures alij Acroceraunia nuncupant.Græci enim ἄκρον altum dicūt, κεραυνὸν fulmen, qđ sui altitudine crebris fulminib⁹ infestentur.Hora.tertia primi Carminū infames nominat. Val.Flaccus tertio Argonauticon.

Iuppiter urgentem ceu summa Ceraunia nubem
Quom pepulit,mouitq; iugis,fulserere repente
Et nemora,& scopuli nitidus reducitur æther.

Sunt qui etiam apud Solinū nō a Ceraunijs, sed ab Acroceraunijs legendū putent.Sed uetusta omnia exemplaria a Ceraunijs habent. A Virgilio etiā Lucano,Ouidio,Claudiano,Auieno,Mela,Cerania uocitantur ijdem montes. g ¶ Apud Molossos.)Pyrrhus Achillis filius ex Andromache Hectoris quondā coniuge,Molossum filium suscepit,a quo Molossia,& Molossi nomen habent.Eam regionē Helenus a fratre Chaone,quem in uenatu per ignorantiā perimerat,Chaoniā nominauit, author Seruius tertio Aene. super illud.

Et patrio Andromachen iterum cessisse marito.

Molossi canes a Marone,& alijs mire celebrant,

næi [a] Iouis templū est, Tomarus [b] mons est, circa radices nobilis centum fontibus, ut Theopōpo placet. In [c] Epiro sacer fons frigidus ultra omnes aquas, & spectatę diuersitatis. Nam in eum si ardentem immergas facem, extinguit, si procul, ac sine igni admoueas, suopte ingenio inflammat. Dodone [d] (ut Maro dicit) Ioui sacra est. Delphi Cephiso [e] flumine, Castalio [f] fonte, & Parnasi [g] iugis celebres. Acarnania Aracyntho emi-

quos mortuos deflent, ac funus ducunt, qđ a Papinio sylua quadā memoratum est. De his locis Ply. in prologo lib. quarti. a ℭ Dodonæi Iouis templū.) In Chaonia Epiri regiōe Dodona urbs uetustissima, iuxta quā insigne nemus, ubi Dodonęi Iouis templū fuisse narrać, in quo oraculū omniū, quæ apud Græcos sunt oraculoꝝ uetustissimū, toti orbi numinis reuerentia abunde notū. In eo (qđ mirū fuit) duę columbæ consulentibus dabant responsa. Harum unā in Delphos, alterā in Ammonis Iouis templum aduolasse dicunt. Historiam Herod. in secundo explicat copiose. De hac ipsa re plura, & quidem docte cōgessit Ianus Parrhasius primo Raptus Proserpinæ super illud. Cesserit inuentis Dodonia. b ℭ Tomarus.) Hunc montem Strabo Tomaron, & Tmarum nominat libro septimo. c ℭ In Epiro sacer fons.) De fonte isto sic Ply. ca. 106. secundi naturalis historiæ. In Dodone Iouis fons, quom sit gelidus, & immersas faces extiguat, si extinctę admoueantur/accendit. Idem meridie semꝑ deficit, qua de causa Anapauomenon uocāt. Mox increscens ad medium noctis exuberat. Ab eo rursus sensim deficit. De eodem Rhennius sic inquit.

Hæc regio fontem mirandæ concipit undæ,
Quem merito ueteres dixerunt nomine sacrum.
Nam gelidus superat cunctarum frigus aquarum,
Accensasq; faces si quis prope duxerit undam
Extinguit flammas, recipit sed rursus easdem
Admoueat dextra cum extinctam lampada fonti.

Lucretius hunc fontem describens in sexto, causam cur id accidat/conatur ostendere. Eius uersus, quod elegantes sint/ ascripsimus.

Frigidus est etiam fons, supra quem sita sæpe
Stupa iacit flammam, concepto protinus igni,
Tædaq; consimili ratione accensa per undas
Collucet, quocunq; natans impellitur auris
Nimirum, quia sunt in aqua permulta uaporis
Semina, de terraq; necessest funditus ipsa
Ignis corpora per totum consurgere fontem,
Et simul expirare foras, exireq; in auras
Non tam uiua tamen, calidus queat ut fieri fons.

d ℭ Dodone (ut Maro dicit) Ioui sacra est.) Plurimū hoc in loco uariant exemplaria. Nō placet eoꝝ sententia, qui sic legūt. Dodone Tomaro celsa est, quoniā mox ante de Tomaro Solinus fecerit mentionē. Nec rursus assentior ita legentibus. Dodone Ismaro celsa est, cū nihil cū Dodone Ismaro, qđ eum Thraciæ regionis montē faciāt. Sequuti ergo cōmuniorem lectionē, uti ascripsimus, legendum censuimus. Virgilianus uersiculus in obsceno carmine, si id Virgilio ascribendum putamus, hic est Dodone tibi Iuppiter sacrata est.

Et primo Georgicoꝝ.
Cum iam glandes, atq; arbuta sacræ
Deficerent syluæ, & uictum Dodona negaret.

e ℭ Cephisus.) De his locis late Ply. ca. 3. li. quarti. f ℭ Castalio fonte.) Fons hic in Bœotiæ Musis sacer, quē circa magnę sunt arbores. Iuxta eū Python serpens ab Apolline peremptus dicitur. Papinius primo Thebaid. Postq̄ cerulei &c. g ℭ Parnassi iugis.) Hic Phocidis mons in tantam assurgit altitudinem, ut quom terra tota diluuij aqua cooperiretur, ad eius alterum uerticem/non peruenerit. Quodq; non minus admiratione dignum est, superat (ut canit Naso) cacumine nubes. Eius uertices duo sunt, Citheron, & Helicon, uti Seruius. 7. Aenei. & Lactantius primo Thebaid. Statij opinanć. Herodotus aūt lib. 8. ex Parnasi uerticibus unū Titheā iuxta Neonē urbem. Alterum, sub quo Castalius fons est, Hyampiū appellat. Parnassus insuꝑ Græcis μεσόμφαλος, i. orbis umbilicus dicić, cuius hanc afferunt rationem. Nam/

Iuppiter (ut perhibent) spacium quom discere uellet
Naturæ regni nescius ipse sui,
Armigeros utrinq; duos æqualibus alis,
Misit ab Eois, Occiduisq; plagis.

a net. Hanc ab Aetolia Pindus [a] diuidit, qui Acheloum [b] parit cũ primis Græciæ amnibus prędituũ ueteri claritate. Nec iniuria, cum inter calculos, quibus ripæ eius micant [c] Galactites inueniatur,
b qui scrupulus ipse ater, si teratur, reddit succum album ad lactis saporem. Fœminis nutrientibus illigatus/ fœcundat ubera. Subnexus pauulis largiusculos haustus saliuarum facit. Intra os rece-
c ptus liquescit. Cum soluit, tamen memoriæ bonum perimit. Quem post Nilum Achelous dat, tertium nemo. Propter [d] oppidum Patras Sciœssa locus nouẽ collium opacitate umbrosus, &
d radiis solis ferme inuisus, nec aliã ob causam memorabilis. In Laconia spiraculũ est [e] Tęnaron. Et Tęnarõ est ꝓmõtoriũ aduersũ Africę, in q̃ fanũ Methymnæi Arionis, quẽ [f] Delphine eo adue-
e ctum imago testis est ærea ad effigiem casus, & ueri operis expressa. Præterea tempus signatum Olympiade undetricesima, qua, in certamine Siculo idem Arion uictor scribitur, idipsum gestũ probatur. Est & oppidum Tænaron nobili uetustate. Pręterea aliquot urbes, intra q̃s [g] Leuctrę

Parnassus geminos, fertur, iunxisse uolatus,

Contulit alternas Pythius axis aues.

Alij scribunt, qđ queadmodũ oriens, & occidens non sunt nisi in cõparatione ad eos, qui terrã incolunt, ita & de orbe ipso medio existimandũ censent. a ℭ Pindus.) In Pindo Thessaliæ mõte, Menades Bacchanalia celebrare solitæ sunt. Lucanus in primo.

Qualis uertice Pindi.

Aedonis Ogygio decurrit plena Lyeo.

Dictæ autem Mænades ἀπὸ μαίνομαι, quod insanio significat. DE Acharnania Ply. cap. 1. & z. li. quarti. b ℭ Acheloum parit.) Amnis Achelous (inquit Ply. ca. 1. quarti) e Pindo fluens, atq; Acharnaniã Aetolia dirimens, & Artemitã insulam assiduo terrę inuectu cõtinenti annectens. Lege quę scribit idẽ Ply. c. 87. secundi nat. historiæ. Efficit enim hic fluuius Echinades insulas, quę & Acheloides dicuntur, de quibus Lucanus in sexto. Ouidi⁹ 8. Meta. Vide Lactã. in fine secũdi Thebaidos Statij. c ℭ Galactites.) Plynius capi. 10. lib. ultimi Galactites (ĩquit) ex uno colore lactis est. Eandẽ dicunt Leucogageam, & Leucographiã appellãt, & Synephiten lactis succo, ac sapore notabilem. In educatione nutricibus lactis fęcũditatem. Infantiũ quoq; alligata collo, saliuã facere dicitur, n ore autem liquescere. Eandem memoriã adimere dicunt. Mittit eam & Achelous amnis. Sũt qui Smaragdũ albis uenis circumligatũ Galactiten uocent. Sumpsit autem nomen ἀπὸ τοῦ γάλακτος. i. a lacte, qđ lacti assimiletur plurimũ. d ℭ Propter oppidũ Patras Sciœssa.) Vetusti codices plerũq; habent Clœssa. Hermolaus autẽ ca. 5. quarti Castigationũ Ply. censet legendũ Sciœssa quo (inquit) illa significatur opacitas. Strabo meminit Celossæ montis. Homerus uero Donussæ, uel Donœssę oppidi. Fuit apud hanc urbem Patras, Cereris cum fonte templũ. Vbi & oraculũ mirum fuisse narrat, id μανθεῖον ἀψευδὲς dicebatur, hoc est maxime uerax, in ijs dumtaxat, quæ ad ægritudines ptinerent. Mos fuit speculum tenui funiculo in fontem mittere sic libratum, ut ambitu ipso aquam attingeret, Deinceps fusis deæ precibus, speculũ contuebantur ægroti. In eo non diu post speculo ostentabatur imago, unde nosceretur essent morituri ægroti, an superuicturi omnino. Retulit id ante Cœlius. 8. Antiq. Lectionũ libro. ca. 34. e ℭ Tænaron.) Malea promontoriũ est Laconiæ, in cuius radicibus locũ quendam profundũ Tænarũ uocãt, in quo ad inferos esse aditũ fabulantur. Ex Placido primo Thebaidos. Hũc specum eleganter describit Virgilius circa finẽ quarti Georgicorum.

Tænarias etiam fauces alta hostia Ditis &c.

De eo rursus Ouid. 10. Meta. Seneca in Hercule furente. Valerius Flaccus primo Argonauticon. f ℭ Quem Delphine eo aduectum.) Ne in re passim trita tẽpus conteram, de Arionis hac historia authorũ nomina signasse sufficiat. Eam igit̃ scribũt Herodotus lib. primo. Cice. z. Tusc. q. Plynius ca. 8. noni historiæ natu. Hyginus. z. Astronomicon. Augustinus ca. 14. primi Ciuitatis Dei. Multis carminibus idipsum canit secundo Fastoꝝ Ouidius.

Quod mare non nouit, quę nescit Ariona tellus? &c.

Scribunt Ouidius, & Higinus esse quorundam opinionẽ, Delphina, qui Arionẽ Cytharedũ ex Siculo mari in Tænarũ trãsuexit, esse ob hoc meritũ, inter sydera translatũ. Strabo existimat id fabulosum esse. Id autẽ accidit (si Eutropio credim⁹) Tarquinio Prisco apud Romanos regnum tenente. g ℭ Leuctræ.) Vix reperies apud alios huius

urbis nomen genere fœminino,& numero multitudinis,quod & Hermolaus Barbarus cap.5.quarti Plynij antea annotauit.Est enĩ Leuctra,uel,ut Solinus usurpat,Leuctræ Bœotiæ urbs,nõ pcul ab Helicone monte iuxta Lebadiã,apud quam urbẽ,Epaminundas Thebanorũ dux Lacedæmonios ingẽti superans prælio eorũ calamitatis,& cladis initium reperit.Ex eo enim tẽpore Græcię principatũ,ultra recuperare nequiuerunt,quem prius adepti tenebãt.Præsertim posteaq̃ secũdo apud Mantineã congressi rem infeliciter gesserunt.

non obscure iampridem Lacedæmoniorũ fœdo exitu. Amyclæ[a] silentio suo quondã pessundatæ. Sparta insignis cũ Pollucis, & Castoris tẽplo. Tum etiam Othryadis[b] illustris uiri titulis. Theramne,unde[c] primũ cult9 Dianę. [d]Pitane, quam Archesilaus Stoicus inde ortus prudentię suæ merito in lucem extulit. [e]Antia, & Cardamyle,ubi quondã fuere Thyre,nunc locus dicitur,in quo anno septimodecimo regni Romuli inter Laconas, & Argiuos memorabile fuit bel-

a b c

Hæc ex Strabone lib.nono.Lege Iustinũ in sexto,& Val.Max. tit.de fortitudine li. tertio. Hãc Lacedæmoniorũ cladẽ,fœdum exitũ Solinus nnncupat. a ℭ Amyclæ silentio suo quondam pessundatę.) Quod Amyclis Italiæ tribuũt alij, Solinus Laconicæ Amyclis uidetur ascribere. Quod ea ratiõe(ut etiam ca.8.supra retulimus)excusari potest,quoniã Italiæ Amyclæ,ab Amyclis Laconicæ ducunt originẽ. Nostrorũ enĩ clades,nostras existimare solem9. Potuit q̃q; fieri ut aliorũ sit Solinus opinionẽ secutus.Quid si utriq; urbi is idem casus acciderit aliquando?Præterea Solinus nõ explicat,quæ Amyclæ silentio perierint cũ(inquit)Amyclæ silentio suo quondã pessundatæ. Nisi ex eo uelis de Laconicis Amyclis eũ intellexisse,qđ cũ de Laconicis locis loq̃ret̃,idipsũ referat. Huc accedit, qđ ca.8.sup̃ scribit Amyclarũ Italię cultores fuisse a serpẽtibus q̃ndã fugatos. Legi pterea in uetustissimo Solini codice sic hũc locũ.Amyclæ,a q̃bus Amyclæ,silentio suo q̃ndã pessũdatę. Hęc non nisi monendi causa.De hoc silentio lege quæ lib.10.Aen.recensentur a Seruio, illud Virgilianum exponente. Qui fuit Ausonidum,& tacitis regnauit Amyclis. Ca.8.supra historiã retulimus hanc eandem, Factum hoc ipsum,tandẽ in prouerbiũ abijt,Amyclæ silentio perierunt. Quod a Lucilio usurpatum refert Seruius.In eos qui silendo,rei suæ dispendiũ interdũ faciunt.Amyclæ aũt Laconicæ dictæ sunt ab Amycla Lacedæmonis,& Spartę filio.Fuit autẽ Sparta Eurotæ regis filia, & Lacedæmonis uxor, a quibus & Sparta,& Lacedæmon nomen habent. b ℭ Othryadis titulis.) Quo hæc historia fiat notior ascribam Plutar.uerba ex eo libro,quẽ Paralelia inscripsit.Argiuis,ac Lacedæmonijs (inquit) de Tyreate agro disceptantibus,Amphyctiones,ut utri p pugnam cõmitterent/iudicarũt,& uictori ager adiudicaret̃.Itaq; Lacedæmonij Othryadẽ,Argiui autem Thessãdrũ imperatores creant.His deinde pugnantibus,duo ex Argiuis Alcenor,uel ut alijs placet,Agenor,& Cromius superstites uictoriã in urbẽ renunciant.Per summã postea quietẽ Othryades,qui superuixerat,semifractis innitẽs hastis, ex cæsis scuta corripiens,Trophęum erexit,ex proprio inscribens cruore,Ioui,in cuius potestate sunt Trophęa.Dehinc orta utrinq; discordia,Amphyctiones,cũ rei spectatores aduentassent, palmã Lacedæmonijs,adiudicant.Citat Plutar. Chrysermũ huius historiæ authorem. Historiã aliquantisper diuersius narrat Hero.lib.primo.Ad id Val.Max.tit.de Fortitudine lib.tertio. Ouidius secũdo Fasto. Si tu signasses olim Thyreatida terrã &c. Lege Lactantium Placidum qnarto Thebaid. Statij. Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem. Hanc historiam signat magis, q̃ explicet. Pomp. Mela in secundo.In ijs(inquit)cæsorum est Laconũ trophęa. c ℭ Vnde primũ cultus Dianæ.)Marcus Cicero tertio de natura Deorũ,scribit tres fuisse Dianas.Dubiũ quęnã earũ primũ Theramnis culta fuerit.Cũ hæc scriberẽ,nõ succurrebat scriptor alter,qui traderet e Theramnis fuisse primũ Dianæ cultũ.Sũt qui scribant(ut Stephanus refert)Theramnas,& Spartã,eandẽ urbẽ esse.Fuisse autem Dianam apud Spartã cultã,notius est,q̃ ut hoc loco exponi debeat.Constat morẽ fuisse Dianæ humano sanguine sacrificari solitum.Id crudele sacrificij genus cũ Romanis displicuisset,ad Laconas est Diana translata,ubi sacrificij cõsuetudo adolescentulorũ uerberibus seruabatur. Hi autem adolescentes βωμονίκαι dicebantur,qđ aris superpositi contendebãt,qui plura possent uerbera sustinere. Ex ijs castigandus locus Placidi Grãmatici.8.Theb.Statij super illud.

Taygeta,& pugnæ,laudataq; prælia matri. Quo loco passim legitur suo Minicæ, cũ legendũ sit βωμονίκαι,nõ suo Minicę.Quãuis Diana multis locis coleret̃,apud Persas tamẽ mira obseruatione coli consueuit,cui a Barbaris sunt instituta misteria,quæ quod a Persis fierent,Persica dicebant̃. Author Diod.Siculus lib.sexto. d ℭ Pitane quã Archesilaus Stoicus.)Duas huius nominis urbes Geographi referunt. Hanc ipsam scilicet, & alteram Aeolidis regiõis. Hũc Archelaũ ex Pitane Aeolidis

a lum. Nam Taygeta mōs, & flumē Eurotas [a] no-
tiora sunt, quā ut stylo egeant. Inachus [b] Achaiæ
amnis Argolicum secat tractum, quem rex Ina-
chus a se nominauit, qui exordiū Argiuę nobili-
b tati primus dedit. Epidauro [c] decus est Aescula-
pīj sacellum, cui incubātes ægritudinū remedia
capessunt de monitis somniorꝝ. Palanteū [d] Ar-
cadiæ oppidum, quod Palatio nostro per Euan-
c drum Arcada appellationē dederit, sat est admo
nere. In qua/montes [e] Cyllene, & Lycæus, Me-
nalus etiam dījs [f] alumnis inclaruerunt. Inter q̊s
nec Erymāthus in obscuro est. Flumen Eryman-
d thus Erymantho monte demissus est. Et Ladon
ille, Herculis pugnæ hic plane claræ sunt. Varro

esse asserunt. Nō ex Pitane, quæ in hac Græciæ parte sita est. Rursus Archelaum fuisse Academicum, non Stoicum dicunt, authores sunt, Apollodorus in tertio Chronicorum. M. Cicero in Academicis Quęstiōibus. Pom. Mela, Stra. li. 13. Lactan. c. 4. li. tertīj. Mirantur igitur unde Solinus in hac historia tā aperte, tamq; turpiter cōniueat. Quid si hic, de quo Solinus scribit (fuerunt enim Archesilai quatuor) alter sit ab illo, de quo alīj? Astipulatur huic, qđ Academicus ille Pitaneus a Marco Cicerone, Mela Pomp. Lactan. nō Archesilaus, sed Archesilas nōiaẗ. Archesilai philosophi dictum in diuitem quendā nimis delicatū, refert ex Plutar. A. Gel. ca. 6. tertīj Noctium Atticarū. Nihil interest (inquit) quibus mēbris Cinędi sitis posterioribus, an prioribus. Obījt autem, ut Hermippus ait, cum merū immodice hausisset, ac ꝑ id offendisset, septuagesimo & quinto ætatis suę anno. Floruit autem maxime circa centesimā & uigesimam Olympiadem. e ¶ Antia.) Legendum uidetur ex Stephano Antane, uel ut Carax nomiat, Anthene, aut hoc loco Solinus, Antiam pro Anthea posuit. Hermo. idipsū annotat quarto Plynīj. BEllum inter Laconas, & Argiuos apud Thyre parum ante ex Plutar. retulimus. Est autem Thyre (ut Stephanus annotauit) pluralis numeri, neutro genere per Synerefim θυρέα καὶ θύρα. Refert Eusebius lib. temporꝝ circa annū octauū regni Romuli, Lacedęmones contra Messenios uicemnale bellū habuisse, sed de hoc apud eundē mentio nulla.

a ¶ Eurotas.) Eurotas uetus Lacedæmonū rex, cū per regionē stagnarent aquæ, eas factis fossis, deduxit in mare. Hinc Eurotas fluuius originē sumpsit, & nomen. Hic fluuius (ut Callimachus author est) ex Menalio monte fontē agit. Alphęo confunditur, rursusq; discedit. Ripæ eius Tauro monte obumbrantur. In flumine Olorꝝ copiam esse scribunt, qđ Iuppiter in Cygni forma cum Læda cōcubuit. Statius quarto Thebaidos.

Taygetiq; Phalanx, & oloriferi Eurotæ.

Sic enim legendū, nō Oliuiferi. Ob id Papinius Sylua secunda primi. Amyclæos olores dixit. b ¶ Inachus.) Est enim hic fluuius in Græcia maximus, cuiꝰ Io filia a Ioue compressa in uaccā mutata fingitur. Fabulā refert Ouidius primo Meta. Inachus unus abest. c ¶ Epidauri decus est Aesculapīj sacellū.) Epidaurus (ut lib. 8. refert Strabo) antea Epitaurus uocabatur. Fuit enim hæc insignis ciuitas præsertim Aesculapīj claritate nobilitata. Quē uaria morborꝝ genera curasse somniantibus similes opinati sunt homines. Erat uero templū ægrotantium, multitudine usquæquaq; refertū. Pendentibusq; tabellis, in quibus sanati langores erant inscripti, quēadmodū in Coa fiebat insula, pariter & Trica &c. Mos enim fuit ueteribus, ut ægroti in Aesculapīj templo residerent, quoad sanitatem recuperarent. Meminit Aristophanes in Pluto, & Plautꝰ in Curculiōe.

Migrare certumst iamnunc e fano foras,
Quando Aesculapīj ita sentio sententiam
Vt qui me nihil faciat, nec saluom uelit &c.

d ¶ Pallanteum.) De hoc supra ca. z. habitum est. De ījs rursus locis lege Ply. ca. 6. quarti. Strabonē lib. 8. Plura Papinius. 4. Thebai. Tu quoq; Parrhasias &c. Homerus. z. Iliados. Itē cæteri. e ¶ Cyllene.) Nomē habet (ut Stephanꝰ ait) a Cyllene Naide Nympha. In hoc monte Maia Mercuriū peperit. Virgilius octauo Aeneidos.

Vobis Mercurius pater est, quem candida Maia
Cyllene gelido conceptum in uertice fudit.

Vnde & ipse Mercurius Cyllenius dictus est. Seruiꝰ. 4. Aeneid. uult dictum Cylleniū ab auia. DE Lycęo monte nō indigna relatu refert Cœlius ca. 3. noni Antiquarum lectionū. f ¶ Dījs alumnis.) Intelligit Mercuriū, Pana, siue Inuū, uel ἐπιάλτην, siue Faunum, aut fatuū, aut fatuellū. Sunt enim hæc omnia Panos nominat inquit. 6. Aenei. Seruius Honoratus super illud. Pometios, castrumq; Inui. In Lycęo etiā Iuppiter Lycęus summa ueneratione colebaẗ. g ¶ Herculis pugnę hic clarescunt.) Qui gesta Herculis conscripserūt, enumerant inter eius certamina Erimanthęum aprum, auesq; Stymphalides, lege Diod. Siculū lib. quinto. Vnde a Papinio quarto

perhibet fontem [a] in Arcadia eſse, cuius interi- a
mat hauſtus. In hac terrarũ parte de auibus hoc
ſolum non indignum relatu cõperimus, qđ cũ
alijs locis merula fulua ſit, circa [b] Cyllenem cãdi-
diſsima eſt. Nec lapidem ſpreuerimus, quẽ Ar- b
cadia mittit. Asbeſto [c] nomẽ eſt, ferri colore. Hic
accenſus ſemel extingui non poteſt. In Megaren
ſium ſinũ Iſthmos exit [d] ludis quinquennalibus,
& delubro Neptuni inclytus. Quos ludos ea ꝓ- c
pter inſtitutos ferunt, ꝙ ſinibus quinq; Pelopõ-
neſi ora abluuntur. A ſeptẽtrione, Ionio, ab oc-
cidente Siculo, a brumali occidẽte, Aegeo, a ſol-
ſtitiali oriente Myrtoo, a Meridie Cretico. Hoc

Thebaid. dictum eſt, cũ de Arcadiæ locis ſcriberet. Herculeo uulgatos robore montes/ Monſtriferumq; Erymãthon, & Aeriſonũ Stymphalon. In cuius loci expoſitione Placidus Grãmaticus. Virtute (inquit) Herculis cognitos Erymanthon, & Stymphalon, in altero aues, quæ Stymphalides appellantur/ occidit. Erymanthon quidã uolũt (inquit) locũ eſse, qui iuxta Parthenios agros eſt, ubi Hercules de Apro, & de auibus triumphauit &c. Inter Virgiliana opuſcula enumerať, & illud, cui titulus Monoſtica de Erumnis Herculis. Idipſum & inter Auſonij poetæ ſcripta etiã reperiť, ſub hoc titulo. Auſonij de duodecim laboribus Herculis. Dubiũ ergo Virgilio, an Auſonio uerſus illos aſcribi oporteat. In eoꝝ uerſiculo ſeptimo legiť interdũ Argeis, aliqñ Augei, ſed legendũ eſt, uel Augeis, uel Augeę. Hiſtoriã abunde explicat Diod. Siculus lib. 5. in ſeptimo labore Herculis, & Seruius. 8. Aeneid. ſuper illud. Lernęus turba capitũ. Vnde de re immenſi laboris prouerbio dici ſolitum. Augei ſtabuli labor. Meminit Lucian⁹ in Pſeudomante. a ℭ Fontẽ in Arcadia eſse.) Sumpſit hæc Solinus ex tertio Naturaliũ. Q. Annei Senecæ. Lege Ply. ca. 106. ſecundi, & ca. 2. triceſimiprimi. Multa Vitruuius ca. 3. octaui Architecturę. Ariſtoteles in lib. de Admirandis in natura ca. 116. hũc, uel ſimilẽ fontẽ in Thracia eſse dicit. Apud Cyclopes Thraciæ (inquit) fons quidã eſse traditur, cuius aqua primo quidẽ aſpectu perlucida eſt. Nec ſecus cuiq; uidetur inſpicienti. At ubi ex ea aliquid imbiberit animal, ferunt eam ſtatim infici, perturbariq; etiam præter omniũ opinionẽ, hæc ibi. In quo uidetur legendũ nõ Cycropes, ſed Cycones uerius. Cauſa huius effectus poteſt aſsignari ex ijs, quæ ca. xi. ex Senecę ſententia dicta ſunt. b ℭ Circa Cyllenen candidiſsima eſt.) Sumpſit hæc Solinus ex ca. 30. decimi C. Plynij. Aſcribam uerba Ariſtotelis ex nono de Animaliũ natura. Merularũ (inquit) duo ſunt genera, alterũ nigrũ, & uulgare, alterum candidũ, magnitudine quidẽ compari, & uoce ſimili, ſed circa Cyllenam Arcadiæ familiare, nec uſq; alibi naſcens &c. Rhennius. Hic merulas perhibent albas mirabile dictu. Quid Albertus de hac re ſcribat, alibi retulimus improbando. c ℭ Asbeſto nomẽ eſt.) In cõmentariolo Dionyſij de ſitu orbis, hunc locũ abunde a nobis expoſitum inuenies. In eo quoq; & authores citauimus, & loca Rhennij in ueram redegimus lectionẽ. Nomen uero lapidis ab effectu ſumptũ, quod Græcis ἄσβεστος inextinguibilis diciť. Eſt & linum huius naturæ, quod nec igne quidẽ abſumi poteſt. Meminit eius Plynius c. 1. deciminoni Naturalis hiſtoriæ. d ℭ Ludis quinquennalibus.) Strabo lib. 8. A Cenchreis (inquit) Schœn⁹ eſt, ad quẽ ipſius traiectus locus anguſtiſsimus eſt. Subinde ager Corinthius. Hunc anguſtiſsimũ locum, Græci ἰσθμόν uocant, ideſt inter duo maria anguſtam terram. In ijs anguſtijs, ut Ply. ca. 5. quarti. Strabo li. 8. Pauſa. in Corinthiacis, itẽ cæteri tradunt, Neptuni templũ fuit, quẽ a loco ἴσθμιον uocabãt. Et ludos, quos quinto quoq; anno in eius honorẽ decertabãt, ἴσθμια. Et quoniã dũ ij ludi celebrabanť ob ingentem hominũ conuentũ, uarijs incolę morbis infeſtabantur, factum eſt, ut ἰσθμιάζειν, inſalubriter uiuere ſignificetur. Suidas in Collectaneis author eſt. ἴσθμια hæc a Theſeo inſtituta in eius uita Plutarch⁹, & Pauſanias in Corinthiacis/ referunt. Id autem feciſse Theſeum aiunt, Herculis imitatione, qđ ſicut ille Ioui Olympia, ita ipſe Iſthmia Neptuno inſtituerit. Sunt qui in Scyronis honorẽ Iſthmia inſtituta dicant a Theſeo, ut ſe a Scyronis cęde, quem peremerat/ expiaret. Alij hanc Iſthmioꝝ inſtitutionẽ ad Scynin potius referendam putent. Eodẽ loco & in Melicertę memoriã, noctu quoq; certamen celebrari inſtitutũ eſt, quod in eum Melicerta puer fuerit a Delphine deuectus, cuius fuiſse in Iſthmo arã, Pauſanias author eſt. In his præterea locis fuiſse Teneati Apollinis templum Strabo refert, quod & Pauſanias ſentire uidetur. Gnidios (inquit) Iſthmũ intercidere aggreſsos, Apollinis oraculum deterruit. Vſq; eo rebus diuinit⁹ conſtitutis manum inijcere nõ licet. In huius Apollinis oraculi uolentes incidim⁹ mentionem, quo Statij locum, a multis animaduerſum, a nullo tamen hactenus reſtitutum caſtigaremus. Is enim in Sylua tertia q̃rti Syluarum. De Domitiani uia ſic inquit.

His paruus

His paruus nisi deuiæ uetasſent, Inous freta miſcuiſset Iſthmos. Locum ambiguū efficit uerbum deuię. Domitius ſyllaba licet repugnante, legendū cenſet Lechię. Hermolaus Cenchreæ. Aldus Manutius ex quadā Luciani hiſtoria, dū melius inueniatur, reponit, res nouę. Ego autem ex unius tm̄ literæ immutatione, legendū cenſeo pro Deuię, Deliæ. i. Delij ſacerdotes, hoc eſt, Phœbades, a quibus oraculū redditum, ne in Iſthmū fodiendū uſq; eo rebus diuinitus conſtitutis, manū inijcerent. Quod ſicui uerbū Deliæ, nō arrideat, is hunc in modū carmē legat.

His paruus niſi Deli⁹ uetaſset.

Cœlius Rhodiginus ueterem lectionē defendit ca. 52. undecimi Antiq. lectio. Quo etiā loco elegantis Adagij, Iſthmū fodis, rationē refert.

a ſpectaculū per [a] Cypſelum tyrannum intermiſſum Corinthij Olympiade quadrageſimanona ſolēnitati priſtinæ reddiderunt. Cæterum [b] Peloponneſon a Pelope regnatā [c] nomen indicio
b eſt. Ea ut Platani foliū receſsibus, & pminētijs figurata, diuortiū facit īter Ioniū, & Aegęū mare, q̄tuor nō ampli⁹ milib⁹ diſpeſcēs utrūq; littus excurſu tenui, quē Iſthmō dicūt, ob anguſtias. [d] Hic
c Hellas īcipit, quā pprie uerā uolūt eſse Gręciā, q̄ nūc Attica. Atte prius dicta, Ibi Athenę, cui [e] urbi

a ℭ Per Cypſelum tyrannū.) Cypſeli tyranni inter alios Euſebius meminit ca. 14. quinti præparatiōis. Hiſtoriam multis uerbis Herodotus refert in Terſichore. Hic in Corintho ſeptē tantum Olympiadibus tyrannidē exercuit. b ℭ Cęterū Peloponneſon.) De Pelopōneſo hęc, & plura Plynius ca. 4. quarti naturalis hiſtoriæ. Pelopōneſus (inquit) Apie ante appellata, & Pelaſgia peninſula haud ulli terræ nobilitate poſtferenda, inter duo maria Aegeū, & Ioniū Platani folio ſimilis propter anguloſos inceſsus. Circuitu quingentoꝝ ſexagintatriū miliū paſsuū colligit, authore Iſidoro. Si milia tradit Euſeb. in Temporibus. Habet autē (ut ca. 16. tertij Ptolemæus ait) a ſeptētrione Corinthiacum ſinum, Iſthmū. Deinde Creticū pelagus. Ab occaſu, atq; meridie Adriaticū pelagus. Ab ortu ſolis Creticū mare. Si picturis teneris, uide tab. decimā Europæ apud eundē. Eſse eā Platani folio ſimilem ſecundo libro etiam ſcribit Strabo, Siciliā triangulo, Hiſpaniā corio, Peloponneſum Platani folio aſſimilandas tradens. c ℭ Nomen inditio eſt.) Pelops, ut lib. 5. Diod. ait, ſumpta uxore Hippodamia Oenomai regis filia, Piſæ regnū tenuit. Qui rebus, ac prudentia inſignis cū plurimos in Pelopōneſum accolas deduxiſset, eam patriā Peloponneſum ab ſe denominauit. Quaſi Pelopis inſulā dixeris. νῆσος enim Græcis inſula dicitur. Anaxagoras (ut libro ſecundo refert Laertius) dicebat ſolem candēs ferrū, eſse penitus ignitum, & Pelopōneſo maiorem. Eam hac tēpeſtate Moreā nominant, totā fere Chriſtianoꝝ incuria, in Turcharū poteſtatē redactam. d ℭ Hinc Hellas.) Ab Iſthmi anguſtijs Hellas incipit, a noſttis Gręcia appellata. In ea prima Attica, antiquitus Acte uocata. Dicta autē Hellas ab Helle rege; In ea genitus rex nomine Græcus, a quo Græcia. Helladis populos Homerus tribus nominibus appellauit, Myrmidonas, & Hellenas, & Achæos, author Ply. cap. 7. lib. quarti. Idem Homerus in Catalogo, Hellada ſpecioſis fœminis eſse dicit. Refert Strado lib. 8. quorundā fuiſse opinionē Phthiam eandem, quā Helladem, ſiue Græciā, & Achaiam eſse. De Helle rege cap. 13. Solinus meminit. e ℭ Athenæ.) Athenarum urbē fuiſse uetuſtiſiſsimā ex eo maxime cōſtat, qđ a Cecrope primo Athenarū rege uſq; ad primā Olympiadem reges decem & ſeptē numeranť. Eos autē annis ferme quadringentis octuagita regnaſse compertū eſt. Scribit Pauſanias in Attica Athenięſes, & Argiuos de uetuſtate inter Gręcos contendere, ſicut Phryges, & Aegyptios, inter barbaros. Tradit Iuſtinus nō aduenas, neq; paſsim collectam populi colluuiē, originē ei urbi dediſse, ſed in eodē natos ſolo, quod incolunt, & quæ illis ſedes; eadē (inquit) origo eſt. Qui fabulas conſectanť, tradunt Athenas ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς. i. a Minerua dictas eſse. Trogus Pomp. ſcribit ab Atthide Cranai regis filia nomen datū. Quantū poſteritas tota huic urbi debeat, ſciunt omnes, qui non ſunt omnino literarū expertes. Athenienſes eñ primi lanificij, & olei & uini uſum docuerunt. Arare quoq;, & ſerere frumenta glande ueſcentibus monſtrauerunt. Literæ certe, ac facundia, & ciuilis ipſe ordo diſciplinæ ueluti templū, Athenas habent. Caius Plynius ca. 7. li. quarti, quom de Athenis loq̄reť, paucis eius uerbis gloriā cōplexus eſt. Libera eſt (inquit) hæc ciuitas, nec indigua ullius præconij. Amplius claritas ſuperfluit. M. Cicero, pro Lucio Flacco. Adſunt (inquit) Athenienſes, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atq; in omnes terras diſtributæ eſse putanť. Athenarum laudes ſic ſexto de rerum natura libro Lucretius eleganter cecinit,

Primæ frugiferos fœtus mortalibus ægris
Dididerūt quondam p̄claro nomine Athenę,
Et recreauerunt uitam, legesq; rogarunt
Et primæ dederunt ſolatia dulcia uitæ.

Sūt authores ex Græcis, q Athenas Ἑλλάδος μουσεῖον. i. Gręcię Muſeū appellarīt. Pindar⁹ ἔρισμα, hoc eſt ſūmitatē q̄ndā, & firmamentū. Thucydides Athenas nūcupat Ἑλλάδος Ἑλλάδα. i. Græcię Greciā. Pythius

saxa [a] Scyronia propinqua sunt porrecta sex milibus passuũ ob honorem ultoris Thesei, & memoriam nobilis pœnæ sic nominata. Ex his rupibus Ino [b] se cũ Palæmone filio in profunda pcipitem iaculata auxit [c] maris numina. Nec Atticos [d] montes in partem tacebimus. Est Icarius, est Brilessus, est Lycabettus, & Aegial⁹. Sed Hymeto meritissime tribuitur principatus, qđ apprime florulentus eximio mellis [e] sapore, & externos omes, & suos uincit. Callirhoen [f] stupẽt fontẽ, nec ideo Crunefon fontẽ alterũ nulli rei nũe a b c

πρυτάνειον, quasi gubernaculũ dixeris. a ℭ Saxa Scyronia.) Scyron Thesei consobrinus, Canethi, & Enioches filius in agro Megarensiũ quẽ Scyronidas petras uocant/habitasse dicitur. Quo in loco illac iter agentes, spoliabat, eosq; ex his petris in mare pręcipitabat. Solitusq; per cõtumeliã, hospitib⁹, quos diu ieiunare coegisset, panẽ pedibus porrigere, quos tandem apprehensos, præcipites in æquor calcibus protrudebat, hunc quom Athenas proficisceretur Persius interemit, quo perempto/

Tutus ad Alcathoen, Lelegeia (mœnia limes
Cõposito Scyrone patet, spar-(sisq; latronis
Terra negat sedem, sedem ne-(gat ossibus unda,
Quæ iactata diu fertur duras-(se uetustas
In scopulos, scopulis nomẽ Scy (ronis inhæret.

Saxa hęc, ob id Scyrõis factũ, infames petras scriptores uocitant. Hæc ex Plynio, Strabone, Pausania, Plutar. Oui. Statio, Diodoro, Lactãtio, cæteris. b ℭ Ino se cũ Palęmone.) Leucothoe, quæ & Ino dicta est, Cadmi, & Hermiones filia, Athamantis uxor, & Liberi patris nutrix fuit. Hui⁹ marito Athamanti talẽ Iuno furorẽ immisit, ut filios suos uellet occidere. Sic enim sperabat Iuno & Bacchum ipsum peniturũ fore. Athamas igitur furens Learcum filiũ sagittis extinxit. Cum autem Melicertam alterũ filiũ suũ, cũ Ino uxore sua persequeretur, & sese illi in Ioniũ mare de Scyronibus petris præcipitassent, numinũ miseratione, in maris Deos conuersi narranť. Melicerta in Portunũ, qui Gręce Palęmon dicitur. Ino autẽ Matuta, quę Græce Leucothea nuncupať. Lactan. ca. 21. primi, scribit consueuisse ueteres gentiles mortuis consecratis nomina immutare. Credo (inquit) ne quis putet eos homines fuisse. Nã & Romul⁹ post mortẽ Quirinus dict⁹ est, & Lęda Nemesis, & Circe Marica, & Ino postq̃ se pręcipitauit Leucothea, materq; Matuta, & Melicerta filius eius Palęmon, atq; Portunus. Cęterã ex Placido primo, quarto, & septimo Theba. Et Seruio quinti Aeneidos super illud. Et pater ipse manu magna Portunus euntem. Gręci enim λιμὴν portũ dicunt. Fabulã refert Naso. 4. Meta. uerbis pluribus, quo loco scopulũ eum, ex quo se Ino cũ Palæmone deiecit in mare, eleganter describit. Imminet æquoribus scopulus &c. c ℭ Auxit maris numina.) Quoniã, ut iamiã dictum est, Ino, & Palęmon in maris deos uersi sunt. Sunt autẽ maris numina, Aegæon, Doris, Glaucus, Neptunus, Nereus, Oceanus, Panopęa, Protheus, Thetis, Triton, & rĩ, de quibus hic Palęmon, Inoq;, Nereides, quarũ nomina referunt Home. 18. Iliados, & Hesiodus in Theogonia. d ℭ Atticos montes.) In Attica (inquit c. 7. quarti Caius Ply.) montes sunt Brilessus, Aegial⁹, Icarius, Hymetus, Lycabettus. e ℭ Mellis sapore.) Quibus locis mel optimũ prouenіat, docet Plyn. ca. 13. undecimi nat. historiæ. Tria sunt loca, in quibus mel optimũ prouenit. Attica, Sicilia, Callimne insula. In Attica pręcipue Hymeto monte. In Sicilia apud Hyblã. Dubitat Ply. quid sit liquor ille, unde apes mel colligant. Siue ille (inquit) est cœli sudor, siue quędã syderum saliua, siue purgãtis se aeris succus, siue aquæ est, & purus, ac liquidus, & suæ naturę qualis defluit primo, ca. 12. libri eius. Qui naturam mellis persecuti sunt, tradunt idipsum plurimũ uitæ hominũ accommodatũ. Eosq; Macrobios effici, qui mellis cibo uescantur assidue. Democritus interrogatus, quanã ratione quis a morbis liber fieret. Si melle (inquit) interna, extima uero oleo, irrigaueris. Is idem Democrit⁹ assidue melle usus, in annum supra centesimũ uitam protulit, Pythagoræ præterea sectatoribus, panis, & mel plerumq; cibus erat. f ℭ Callirhoen.) In Attica regiõne hos enumerat fontes Plynius. Cephisiã, Larinen, Callirhoen, Enneacrunon. Callirhoe fons nouem fuit capitibus, ex quo Zetus, & Calais oriunť, ab quorũ numero ἐννεακρουνὸς dictus est. i. cuius sint aquęductus, uel scaturigines nouẽ. Statius. 12. Theb. id eleganter exprimens cecinit. Et quos Callirhoe nouies errantibus undis Implicat. Thucidides secundo historiarũ libro, eundẽ fontem esse dicit Callirhoen, & Enneacrunon. Ex his Hermolaus Plynij locũ ca. 7. quarti primus restituit. Existimat insuper Solinum in hoc loco corrupte legi Crunefon, pro Enneacrunon, eumq; fontem aliũ a Callirhoen contra aliorũ sententiam posuisse. Sed quom Pausania authore, tota Athenarum urbe, putei scaturiant, fieri potest (quod & uetusta Plynij uerba de Callirhoe, & Enneacruno pseferre uidentur) ut alter ab Enneacruno, uel Callirhoe fons Crunesus fuerit. Callirhoen pulchre fluentẽ interptanť. κάλλος eni Gręce, pulchritudo latine, ῥῶ ὀμαι fluo,

a ℭ Ariopagus.)Ariopagus(ut Pausanias in Attica refert)inde nomen accepit, qđ ἄρης.i.Mars primus causam cędis dixerit. b ℭ Marathon.)De Marathonio campo,& inter Græcos,& Persas pręlio cruentissimo in eo cõmisso,præter ea quæ scribunt Herodo.in Erato.& ex Trogo Iustinus lib.secũdo.Lege quæ scribit Plutar.ca.1.Paraleliorũ.Id aũt accidisse ducentesimo sexagesimo anno post Romam conditam,aut non longe amplius,author est Gellius cap.ultimo.decimiseptimi Noc.Atti.

a rant. Atheniẽsibus iudicij locus est [a] Ariopagus,
Marathon [b] campus factus memorabilis opini-
one prælij cruentissimi. Multæ [c] quidẽ insulę ob-
iacent Atticæ continenti, sed suburbanæ ferme
b sunt. Salamis, Suniũ, Cωσ [d] Ceωσ, quę, ut Varro te
stis est, subtilioris uestis amicula, [e] arte lanificæ
scientię prima in ornatũ fęminarũ dedit. Bœotia
Thebis enitet. [f] Thebas cõdidit Amphiõ, nõ [g] qđ
c lyra saxa duxerit(necq.n.par est id ita gestũ uide-
ri)sed qđ affat⁹ suauitate hoĩes rupiũ incolas, &
ĩcultis morib⁹ rudes ad obsequij ciuilis pellexerit

c ℭ Multæ insulæ.) De his insulis Ply.ca.12.quarti. Mela lib.2. Ptole.ca.15.&.16.lib.tertij. Si picturis delecteris uide eius decimam Europæ tabulam. d ℭ Ceωs, quę, ut Varro testis ẽ.) Hanc insulam latini Ceam nominant. Ex ea, ut li.4. refert Ply. profectam delectatiõi uestem, author est Varro. Idẽ Ply.ca.22. undecimi naturalis historiæ libro. Bombices(inqt) telas araneorũ modo texunt ad uestes, luxusq; fœminarũ, quæ Bombicina appellaĩ. Prima eas retorqueri, rursusq; texere inuenit in Ceo mulier Pãphyle Platis filia, nõ fraudãda gloria excogitatæ rationis, ut denudet fœminã uestis Bombicina. Ante Varronẽ, Plyniũ, & Solinũ, scripsit hæc Aristoteles ca.19. quinti de Natura animaliũ libri, de Bombicibus loquens. Ex hoc animalis genere(inquit)Bombicina illa mulieres nõnullæ retorquendo (utor enim interpretis Theodori uerbis) in filũ reducunt, deinde texunt. Prima texisse in Co insula Pamphila Latoi filia diciĩ. In nomine patris Pamphylæ Plynius, & Aristo. non conueniunt, monens suã Cynthiã Propertius ne nimis delicato cultu sese excolat, inquit,

Quid iuuat ornato procedere uita capillo?
Et tenuas Coa ueste mouere sinus?

Et Ouid.secundo de arte Amandi libro.

Siue erit in Tyrijs, Tyrios laudabis amictus,
Siue erit in Cois, Coa decere puta.

Coam uestem pro preciosa ueteres acceperunt. Raphael Volaterranus libro Vrbanorũ Cõmentariorũ nono, apud Propertiũ nõ Coa, sed Cea legendũ cẽset. Quo loco de huius insulæ nominibus, & qui ex ea insignes uiri originẽ duxerint, nõ pauca refert. Sunt Solini quędam exẽplaria, in quibus Ceωσ ponitur ante Cωσ. Huius iccirco meminimus, ut intelligatur ad quã istarum Varronis uerba referenda sint. e ℭ Amicula.)Amictus, ornatusq;. f ℭ Bœotia Thebis eminet.)Ply.cap.7.quarti. Nec cedentes(inquit)Athenis claritate, quæ cognominanĩ Bœotiæ Thebæ, duorũ numinũ Liberi, atq; Herculis(ut uolũt)patria. Et Musis natale in nemore Helicone assignant. Datur & his Thebis saltus Citheron, amnis Ismenus. Præterea fontes in Bœotia, Oedipodia, Psammate, Dirce, Epigranea, Arethusa, Hippocrene, Aganippe, Gargaphie. Scribit Pausanias in Corinthiacis, urbem hanc, nomẽ habuisse a Thebe puella Asopi fluminis filia. Sæpe apud Papiniũ hæc urbs singulariter declinatur, ut illud quinti Thebaidos.

Ille refert. Equidem non uos ad mœnia Thebes.

Est autẽ hęc urbs uetustissĩa, & ante κατακλυσμόν .i. diluuiũ, condita, quod Varro tertio de Agricultura lib. etiã annotauit. Condita autẽ fuit a Cadmo Antenoris filio, qui a patre pulsus, peracto exilio, Thebas condidit. Eas diu post Amphion muris cinxit. Thebanis ob crassum aerẽ, rude a scriptoribus tribuiĩ ingeniũ. Lege Cice. libello suo de Fato. Hinc prouerbiũ ortũ habuit. Bęotũ in aere natus, epistola prima secũdi Horatij, & apud Tarrẽã βοιώτιος νοῦς, Bęoticus animus, in hominẽ stolidũ, & cui nihil hominis p̃ter figurã, insit. g ℭ Nõ qđ lyra saxa.)Scribit Lactantius ca.11.&.19.primi Diui.institu. Poetarũ mendaciũ, nõ in facto esse, sed nomine tm̃. Poetæ enim rebus gestis quendã colorẽ(inquit)addiderũt. Ad huius Solini loci expositionẽ, ascripsi ex Arte poetica Flacci Horatij uersus.

Syluestres homines, sacer, interpresq; Deorũ
Cædibus, & uictu fędo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire Tigres, rapidosq; leones.
Dictus & Amphion Thebanę conditor urbis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo uellet.

Scribit Africanus(ut 10.p̃para.refert Euseb.)iccirco fictum esse Prometheũ finxisse homines, atq; formasse, quoniã sapientia, eloquentiaq; sua, a bestiarũ uita, in ciuilẽ trãsformauerit. Quãta sit Musicę, & cãtus uis, alibi abunde demonstrauimus. Plura cõgessit Cęlius li.5.Ant.lec.

disciplinam. Vrbs ista numinibus [a] apud se ortis gloriatur,ut perhibēt,qui sacris carminibus Herculem,& Liberū celebrant. Apud Thebas Helicon [b] lucus est, Citheron saltus,amnis Ismenius, fontes Arethusa, Oedipodia,Psammate,Dirce. Sed ante alios Aganippe,& Hippocrene. Quos Cadmus [c] literarū repertor primus,quoniam equestri exploratione primus depræhendisset, dum rimatur,quænam adisset loca, incensa est licentia poetarum, ut pariter utrunq; uulgarent, scilicet qd' eoꝝ alter alitis equi [d] ungula solicitatus foret,alter potus facundia animas irrigaret. Et quod aperta foret alitis equi ungula, & quod poti inspirationem facerent literariam. [e] Eubœa insula laterum obiectu efficit Aulidis portum,sęculis traditū Grecę [f] cōiuratiōis memoria. Bœotij [g] idē sunt,q Leleges fuerūt,p q̄s defluēs Cephisus amnis se ī maria cōdit. In hac cōtinētia Opuntius sin⁹,Larissa oppidū, [h] Delphi, [i] Rhamnus q̄q;

a ℭ Numinibus apud se ortis gloriatur.)Intelligit(ut parū ante ex Plynio retulimus)Liberū patrē, & Herculē. Seneca Tragœdus in Hercule furēte. Ferace deoꝝ terram,Thebas uocat. Iustinus lib.6.scribit Thebanos neq; ante Epaminundā ducem,ullū memorabile bellum gessisse,nec postea uirtutibus, sed cladibus insignes fuisse,ut manifestū sit(inquit) patriæ gloriam enatam,& extinctam cū eo fuisse. Quæ mala ea urbs fuerit ab initio passa,eleganter canit Statius tertio Thebaidos inquiens. Sæpe q̄dē infelix uarioq; exercita ludo Fatoꝝ gens nostra ruit &c. b ℭ Helicon &c.) Hæc parū ante ex Plynio relata sunt oia. c ℭ Cadmus primus repertor.)De prima literarū inuentione,scripsi in Cōmentariolo Dionysij de situ orbis, siue is a Prisciano,siue a Rhennio fuerit in latinū conuersus, super illud. Et primi stellis numerus &c. d ℭ Alitis equi ungula.) Pegasus equus alat⁹ Neptuni, & Medusæ Gorgonis fili⁹, cū in montē Heliconē deuolasset, terrā ungula, ex more percussit. Ex ea fons mox prodijt, qui ab equo Hippocrene dict⁹ est. Apollini,& Musis tandē sacer. Ex eo fonte(ut poetę fabulant̄) si quis bibisset,optimus poeta efficiebatur. Fabulam recenset Oui.5.Met.libro. Quo loco de Aganippe fonte etiamnū scriptū reperies e ℭ Eubœa insula.)Hæc omnia ex cap.7.q̄rti Plynij. De Eubœa insula ca.19. infra. f ℭ Græcæ cōiuratiōis memoria.)Aulis ut(.4.Aen.scribit Seruius)insula est,uel portus,in q̄ cōiurauerūt Græci se nō ante reuersuros,quā Troia caperetur. Aulis,ut septimo Theb.scribit Placidus super illud. Aulida qui Græamq; ferunt, Abalis dicta est,eo q; omnes illic Græcię reges in excidiū Troię cōiuraturi cōuenerant. Hinc Virg.4.Aene.

Non ego cum Danais Troianā excindere gentem
Iuraui.

Lege eundē Seruiū.z. Aenei. super illud. Sanguine placastis uentos &c. Ouidiū.12.&.13.Meta. Statius primo Achilleidos sic canit.

Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis
Euboicum scandens Aulis mare littora multū
Rupibus expositis,longiq; crepidine dorsi
Montiuagæ dilecta deæ,iuxtaq; Caphareus
Latratum pelago tollens caput.

Ab Homero secūdo Iliad.libro. ἑκατηβόλος nuncupatur,quasi longe extenta. Eadē ratione Hecateia a Papinio dicta est. Hanc Græcoꝝ in Troianos coniurationem in Aulide multis carminibus describit Home.z.Iliad. Et Stra.li.9. Sūt qui nō sęculis,sed Siculis nullo sensu legant. g ℭ Bœotij ijdem qui Leleges.)Hęc omnia ex cap.7.quarti Plynij, sumpta sunt. Megarēses asserunt duodecim post Cara Phoronei filiū,sæculis,Lelega ex Aegypto profectum regnū obtinuisse,eoq; regnante Lelegas uocitatos fuisse. Hæc,& plura lege apud Pausaniam in Attica. h ℭ Delphi.)Scribit Lycophronis interpres,Neptunū in Delphina conuersum,Melantho Deucalionis filiā cōpressisse,ex eaq; natum filiū,ob hoc Delphum nūcupasse. Ab eo & Delphis nomen fuisse impositum. Hanc Neptuni in Delphina conuersionē tetigit Ouid. Transformationū libro sexto.

Et te flaua comas frugum mitissima mater
Sensit equum,te sensit equum crinita colubris
Mater equi uolucris,sensit Delphina Melantho.

Strabo li.9.aliter. Deinde(inquit) Deliū Apollinis templū,quod a Delo profecti cōdiderūt. De Delphis urbe passim omnes,sed de eius tēplo, ac insigni oraculo,plura Iustinus libro uicesimoquarto. Strabo libro nono. Lucanus lib.quinto. Huius oraculi,& si fuerit initium contemnendū,processu tamen temporis ad tantam famā euectum est,ut illuc ex orbe toto accessus fieret. Eam ipsam originē ex Diodo.Siculo lib.16.& Plutar. ex eo libro, quem de Oraculoꝝ defectu conscripsit,explicat Rhodiginus cap.16.quinti Antiq.lec.libri. i ℭ Rhamn⁹ q̄q; in q̄ Amp.)Pōponij Melæ lib.z.uerba sunt. Rhānus(inquit)parua,illustris tamen,qd' in ea fanum esse

a in qua Amphiarai fanum, & Phidiacæ ſignum
Dianæ. Varro opinatur duo [a] in Bœotia eſse flu-
mina, natura licet ſepari, miraculo tamē non di-
ſcrepante. Quorꝫ alterum ſi ouillum pecus debi
b bat, pullū fieri coloris, quem induerit. Alterius
hauſtu quæcunqꝫ uellerum fuſca ſunt, in candi-
dum uerti. Addit etiam uideri ibi puteū peſtilen
tem, cuius liquor mors eſt hauriētibus. [b] PErdi-
c ces ſane cum ubiqꝫ liberæ ſint, ut aues uniuerſæ,
in Bœotia [c] non ſunt. Nec cū uolāt, ſui ſunt iuris.
Sed in ipſo aere, quas tranſire non audeant, me-
tas habēt. Inde ultra notatos iam terminos nunq̄
d exeunt, nec in Atticum ſolum tranſmeant. Hoc
Bœotijs ꝓpriū. Nā q̄ cōmunia ſunt oīb⁹ generatī
perſequemur. Concinnantur a Perdicibus nidi
munitione [d] ſolerti. Spineis enim fruticibus, ac
e ſurculis receptus ſuos ueſtiunt, ut animalia, quæ
infeſtant, arceantur a ſpinis ſurculorum. Ouis
ſtragulum puluis eſt. Atqꝫ clanculo reuertunt,
ne indicium loci conuerſatio frequens / faciat.

Amphiarai, & Phidiaca Nemeſis. Strabo lib. 9. Rhamnus (inquit) Nemeſeos ſtatuā, quod Diod. opus pleriqꝫ dicunt. Aliqui uero Agoracriti, Parij, quæ magnitudine, & pulchritudine pfecta magis ac magis, & cū Phidiæ operibus æmulatione contendit. Tradit Ply. ca. 5. triceſimiſexti Alcamenē Athenienſem, & Agoracritū Parium, Phidię fuiſse diſcipulos, eosqꝫ inter ſe certaſse in Venere facienda. Viciſse autem Alcamenen, nō opere, ſed ciuitatis ſuffragijs contra peregrinū ſuo fauentis. Hinc Agoracritum ea lege ſignū ſuū uendidiſse, ne Athenis eſset, & appellaſse Nemeſim. Id poſitū eſt (inqt) Rhānunte Pago Atticæ, qđ. M. Varro omnibus ſignis prętulit. Nō cōuenit igitur inter authores, a quo artifice ſit hoc Nemeſis ſignum factū. A Strabone, & Plynio mentio nulla Phidię; Mela, Pauſanias, & in hoc loco Solinus, Phidię aſcribunt. Sed Solinus præter aliorꝫ ſententiam, non Nemeſis, ſed (niſi in litera mendū ſit) Dianæ eſse ſimulacrum dicit. Hinc Solinū (ut ſolet plerumqꝫ) hallucinatum dicūt. Quid ſi utriusqꝫ deę ſignū Rhamnunte fuerit, a Phidia unū, alterū uero a Diodoro, uel Agoracrito ſculptore cōfictū? Quid rurſus ſi eadē fuerit Nemeſis, & Diana? nō enim perſpicuū omnino eſt, quæ nā fuerit hæc dea Nemeſis. Authore enim Auſonio.

Hæc dea nam Latię Nemeſis
(non cognita linguæ.

Quod & Plynius. xi. &. 28. uoluminibus antea retulit. Hanc Nemeſidos ambiguitatem ca. 41. ſexti Antiq. lec. Docte ſimul & eleganter Cœlius Rhodiginus cōplexus eſt. DE Nemeſi multa Ammianus Marcellinus in fine uoluminis quartidecimi. De hac Nemeſi inter Gręca Epigrāmata extat & hoc. καὶ μελίθορ πέρσαι &cet. Quod ſic eleganter Auſonius latinum fecit. Me lapidem quondam Perſæ aduexere Trophęum,

Vt fierem bello, nunc ego ſum Nemeſis,
At ſicut Græcis uictoribus aſto trophęis
Punio ſic Perſas uaniloquos Nemeſis.

a ℭ Duo in Bœotia flumina.) Habentur hæc abunde ex ca. 106. ſecundi, & ca. 2. triceſimiprimi. C. Plynij. Seneca tertio Naturaliū. q. Quibuſdā (inquit) fluminibus uis ineſt mira. Alia enim ſunt, quæ pota inficiunt greges ouium, intraqꝫ certum tempus, quę fuere nigræ albam ferunt lanā, quæ albæ uenerant, nigræ abeunt. Hoc etiam in Bœotia amnes duo efficiunt, quorꝫ alteri ab effectu Melas nomen eſt. Vterqꝫ ex eodem lacu exeunt diuerſa facturi &c. Similia ſcribit Ariſto. ca. 20. &. 21. eius lib. qui de Admirandis in natura inſcribitur. Strabo eos fluuios nominat Cereum, & Neleū lib. 10. Cereus (inquit) & Neleus, quorꝫ altero ſi quod pecus potauerit, album efficitur. Ab altero uero uellus atrum cōtrahit. Ac hoc idem & ad Crathin fluuiū accidere fertur. μέλας Grecæ latine niger dicitur. b ℭ Perdices ſane.) Sunt authores, qui aſserant Perdicē a perdendo dictam eſse, qđ nidum ipſum ſuū ſæpe oblitus perdat. Albertus. 23. de Animalibus libro, ſic inquit. Eſt aūt dicta Perdix a ſono uocis, & perditione, quā patitur. Sed melius ex Græco ſumptū nomē. Gręci enim eam auem τὸν πέρδικα nominā t. Latini q̊qꝫ maſculino genere proferunt. Si a ſono nomen ſumendum putes. Cacabidas, & Cacabos (Nam & hæc, alitis huius ſunt nomina) rectius nuncupabis. Hermolaus ex Theophraſto annotat, non omnes eum ſonum reddere, ſed διτῆυβίζειν aliquas. Perdicū porro multa gn̄a, ſed p̄ſtantiſsimū, cui roſtrū purpureū. Italici (inqt Athenęus) p̄parui ſunt, nec roſtrūm rubēs habent. c ℭ In Bœotia non ſunt.) Plynius capite. 29. decimi naturalis hiſtoriæ. Perdices (inquit) non tranſuolant Bœotiæ fines in Attica. d ℭ Munitione ſolerti.) Idem Plynius capite triceſimotertio eiuſdem libri. Perdices ſpina, & frutice ſic muniunt receptaculum, ut contra feras

Plerumq; fœminę traſuehunt partus,[a] ut mares a
fallant, qui eos impatientius affligunt, ſæpiſsime adulantes. Dimicatur [b] circa connubiũ, uictosq; credunt fœminarum uice Venerem ſuſtinere. Ipſas [c] libido ſic agitat, ut ſi uentus a maſculis fla- b
uerit, fiant prægnantes odore. Tunc [d] ſi quis hominũ ubi incubant, propinquabit, egreſsæ matres uenientibus ſeſe ſponte offerunt, & ſimulata debilitate uel pedum, uel alarum quaſi ſtatim c
capi poſsint greſsus fingunt tardiores. Hoc mendacio ſollicitant obuios, & eludunt, quoad profecti longius a nidis auocẽtur. Nec in pullis ſtudium ſegnius ad cauendũ. Cum enim uiſos ſe p̱- d
ſentiſcunt, reſupinati glebulas pedibus attollũt, quarum obtectu tam callide proteguntur, ut lateant etiam deprehenſi.

abunde uallentur. Ouis ſtragulũ molle puluere contumulant. Nec in quo loco peperere incubãt. Neue cui frequentior conuerſatio ſit ſuſpecta/transferunt alio. Illæ quidẽ & maritos ſuos fallunt, quoniam intẽperantia libidinis frangunt earũ oua, ne cubando detineanẽ. Ad idem Ariſtoteles de natura animaliũ lib. 9. Aues (inquit) grauiores nidos ſibi non faciunt, ut Coturnices, ut Perdices, & reliquæ generis eiuſdem. Quibus etiam uolandi facultas deeſt, ijs nidus non prodeſt, ſed facta aprico area (alibi em̃ nuſquã pariunt) atq; materia, ut uepribus quibuſdam congeſtis, quo ad Accipitrũ, & Aqlarum iniuriã deuitare poſsit, oua edunt, & incubant &c. Capite aũt octauo libri ſexti. Perdices (inquit) bina ouoꝝ receptacula faciunt. In altero fœmina ĩcubat, in altero mas, excluditq; ſua uterq;, & educat. a

¶ Partus.) Oua, quoniã, ut inquit Plynius. Fœminæ maritos ſuos fallunt, qd̃ ij intemperantia libidinis frangunt earũ oua. Solinus autẽ ait, mares fęminarum partus ſæpiſsime affligere intẽperãtius adulãtes. i. earũ oua ebibentes, depredantes, diripientesq;. In qua ſignificatione Adulo utitur. M. C. ſecundo Tuſcu. Q. lib. de Aquila Prometheũ dilaniãte ſic inquiens. Iouis ſatelles paſtu dilaniat fero, tum iecore opimo fracta, & ſatiata affatim clangorem fundit uaſtum, & ſublime adulans pinnata cauda noſtrũ adulat ſanguinẽ. i. bibẽdo abſumit, ac deuorat. Si impatiẽtius adulantes/ad fęminas referas, ſenſus eſt, mares fęminis adulari, & blandiri, uoceq;, ac geſtu ab ijs fauorem captantes libidinis explendi cauſa. Sunt codices in quibus ſcriptũ eſt, non adulantes, ſed ambientes. A uerbo ambio, quod tum blandior, tũ circũuenio ſignificat. b

¶ Dimicatur circa cõnubium.) Ply. lib. & cap. eiſdem. Tunc inter ſe (inquit) dimicãt mares deſyderio fęminarũ. Victum aiunt Venerem pati. Id quidẽ & Coturnices. Trogus (inquit) & Gallinaceos aliqñ. Ariſtoteles cap. 8. noni Naturæ animaliũ. Sed cum diffugerit fęmina (inquit) ut incumbet, mares tumultuant, clamitãt, pugnamq; inter ſe conſerunt, quos Cœlibes uocãt. Qui autẽ uictus in pugna fuerit, ſequitur uictoris Venerem patiens. Nec ab alio niſi a ſuo uictore ſubigitur. Sed ſi a comite principis, aut a quouis uulgari uincatur, clam a principe, ac furto ſubigitur. Verum hoc non ita fieri ſemp̱, ſed certo tempore anni planũ eſt. Hoc idem a Coturnicibus quoq; agi animaduertimus. Gallinacei etiam idem interdũ faciunt &c. Addit idem cap. 8. ſexti, tantã eſſe Perdicis libidinẽ, ut pulli etiam ipſi ſubiganẽ a mare ſtatim cũ procedunt. Quo cibo Perdices fiant pugnatiores, docet Ply. ca. z. uiceſimiſecundi lib. c

¶ Ipſa libido ſic agitata.) Ply. ubi prius. Si contra mares (inquit) ſteterũt fęminæ, aura ab ijs flante, prꝫgnantes fiunt. M. Varro ca. xi. tertij de Agricultura. Perdices (inquit) ut Archelaus ſcribit, uoce maris audita/concipiunt. Qui rectius de natura ſcribunt, idipſum negant, aſſerentes uentũ plurimum generationi conferre, nõ tamen eſſe efficiens generationis principiũ. d

¶ Tũc ſi quis hominũ.) Ply. ca. 33. libri decimi. Si ad nidum (inquit) quis cæperit accedere, procurrit ad pedes eius fęta prꝫgrauem, aut delumbem ſeſe ſimulans, ſubitoq; in procurſu, aut breui aliquo uolatu cadit fracta, aut ala, aut pedibus. Aut procurrit iterũ iamiam præhenſurum effugiẽs ſpe fruſtrans, donec in diuerſum abducata nidis. Eadẽ iam pauore libera, ac materna uocãte cura, in ſulco reſupina gleba ſe terra pedibus apprehenſa/operit. Ariſto. ca. 8. noni naturæ animaliũ. Cum ad nidũ (inquit) quis uenando acceſſerit/prouoluit ſeſe Perdix ante pedes uenantis, quaſi iam poſsit capi, atq; ita allicit ad ſe capiẽdam hominẽ, eouſq; dum pulli effugiant. Tum ipſa aduolat, & reuocat prolẽ. Ob id in ſacris literis p̱ Diabolo Perdix ſolet accipi, ut illud Hieremiæ ca. 17. Clamauit Perdix, congregauit, quæ non peperit. Id eleganter ſeptimo Epiſtolarum exponit Ambroſius ad Irenęum ſcribens.

Ad hunc Perdicis aſtum Adagia referenda uidentur. περδίκεος κάρα, καὶ περδίκεος πούς. hoc eſt Perdiceum caput, Perdiceus pes, in plurimũ aſtutos, & fraudulentos homines, Refertur a Suida in

Collectaneis.Porum Indoꝝ regem,qui ſexcentis regibus imperabat,inter cætera munera per legatos Auguſto miſsa,Perdicē quoq; miſiſse uulture maiorem,lib.15.refert Strabo. Inter miracula,nec ab re quidem hoc quoq; enumerāt,qđ omnibus in Paphlagonia Perdicibus bina ſint corda,authores Theophraſtus,Plynius ca.37.uoluminis undecimi.Aulus Gel.ca.15.decimiſexti Noctiū Atticarū. Scribūt (ut Laertius refert)Ariſtippū philoſophū,quē Diogenes regium appellabat canē, iuſsiſse aliquando Perdicem quinquaginta dragmis emi.Tantū luxuriæ grauiter ferenti cuidam reſpondiſse. Tu iſtam obulo nō emeres.Et cum annuiſset ille. Mihi uero (inquit) quinquaginta dragmæ tantū ualēt.Papinius Sylua quarta ſecundi Syluarum, enumerat Perdicem inter eas aues,quæ ſermonē humanum exprimūt,quod multis omnino uidetur abſurdū.Eum nodum explicuit primus Cœlius Rhodigin⁹,de bonis literis optime meritus cap.25.ſextidecimi eius operis, qđ Antiquaꝝ lectionū inſcripſit. Sunt qui in eo Papinij loco,nō Perdicem,ſed Cornicem legendum putent.

DE THESSALIA, ET IN EA OPPIdis.De Peneo flumine. De Tempe amœnitate.De Olympi montis mira altitudine. A quoue Philippi regis erutus oculus.

CAP. XIII.

a THEſsalia [a] eadem eſt,& Aemonia,quam Homerus ἄργος πελασγικόν cognominat. Vbi genitus Hellen,a quo reges Hellenes nominati. Huius a tergo Pieria [b] ad Macedoniam protenditur, quæ [c] deuicta ſub Mace-

a THESSALIA eadem eſt.) Theſsaliā uarijs nominibus nūcupatā fuiſse tradūt fere omnes, qui de ea aliquid memoriæ mandauerūt.A Pandora enim Deucalionis matre,Pandora dicta eſt.Rurſus ab eiuſdem Deucalionis uxore,Pyrrha,Pyrrhea.Ab Aemone rege Aemonia.Ab Emathione,Emathia.Dictam etiamnū reperio Neſonidē a Neſone Theſsali filio.Homerus eam Argopelaſgicon appellat.Alij πελασγίαν.Conueniūt pene omnes Theſsaliam dictam a Theſsalo ,ſed quis nam is fuerit,nō ſatis compertum eſt.Strabo in nono ſcribit eam a Theſsalo Aemonis filio ſortitā nomen.Diod. Siculus lib.5.a Theſsalo Iaſonis,& Medeæ filio. Vide ad hoc Stephanū in dictione αἱμωνία. Alij (ut etiam Strabo ſcribit)Antiphum,& Philippū pronepotes Theſsali Hercule geniti, ab Ephyra Theſprotidis uenientes,a Theſsalo eoꝝ progenitore,regionē eam Theſsaliā nominatā. Meminit hoꝝ Homerus in Catalogo,licet eos Theſsali filios,& Herculis nepotes dicat.Non deſunt,qui dicant hāc nomenclaturam inditam a Theſsalia Atraciæ Magicæ repertoris filia. Hinc Theſsalos magica plurimū ualuiſse. Hellas præterea Theſsalia dicta eſt ab Hellene Deucalionis filio,Apollodorus ſcribit(ut Strabo refert) ſolos Theſsaliæ incolas,uocari Hellenes.i.Græcos.Nam Myrmidones(inquit)Græciq;.i.Hellenes nuncupantur.THeſsaliæ ſitum, paucis deſcribit Herodotus lib.ſeptimo.Natura(inquit)Theſsalia quondam lacus fuit,utpote concluſa undiq; præaltis montibus.Nam qđ Theſsalię ad auroram ſpectat, id Pelion,& Oſsa iunctis inter ſe radicibus præcludunt.Quod ad uentū Aquilonē, id Olympus. Quod ad Heſperū,id Pindus.Quod ad meridiē,& uentū Auſtrū,id Othrys.Quod inter hos montes mediū, id Theſsalia eſt,ita deuexa,ut cū alij frequentes amnes in eam defluant,tū ij quinq; præcipue, Pene⁹, Apidanus,Onochonus,Enipeus, Pamiſus. Qui e montibus Theſsaliā cingentibus in eam planiciem confluentes per unū amfractū,& eū arctum,in mare euadunt,in unā aquā omnes redacti,qui ſimulac confluentem fecerūt.Peneus retento ſuo nomine,cæteros innominatos reddit. Plura mox ſubiungit Herodotus,quibus euidenter oſtendit quondā Theſsaliā lacū.Et tandem a Neptuno, cultui aptā redditam.Loca ad id alia multa,in noſtris Collectaneis/conſignauimus. Theſsaliæ deſcriptionē lege apud Plyniū ca.8.quarti.Item apud Ptolemęū ca.13.lib.tertij.Plato Theſsalos inter Gręcos tum equitatu,tum diuitijs illuſtres ſcribit.Polybius inſuper Theſsaloꝝ equites, conſerto prœlio inſuperabiles eſse dicit.Ob Theſsalorum irritam,& incōſtantem fidem, prouerbio dici ueteribus cęptum eſt. Theſſala fides,in fidefragos,& promiſsis,re minime reſpondentes. b ¶ Pieria.)Pieria Theſsalię regiuncula,in qua & Pierius mons in Macedoniā (ut ait Plynius) protendens. In eo ex Ioue, & Mnemoſine, Muſæ natę,atq; educatę ſunt.Non a filiabus Pierij,quas uicerunt ut quidā falſo exiſtimant. Sex. Pōpeius.Pierides Muſæ(inquit)propter amęnitatē,ac ſolitudinē Pyerij montis dictæ uidentur, quod eæ ſecretis locis propter ſtudia liberalia delectant.Harum nomina, numerus, parentes, officia tradunt. Cicero tertio de natura Deoꝝ,& Diod.Siculus lib.quinto.Sunt & loca alia, quæ Pieria dicta ſunt.Lege Hermo.ca.12.quinti,& ca.29.ſexti Caſtigationū Plynianarū. c ¶ Qua deuicta.)Intelligit Theſſaliam,quā Philippus Macedonū rex nō prædę cupiditate,ſed qđ exercitui ſuo robur Theſsalorum equitum adiungere geſtiebat, nihil minus, quā bellum metuentem improuiſus expugnat, unumq;

donum uenit iugum. Multa [a] ibi oppida. Flumi- a
na multa. De oppidis egregia sunt Phthia, Laris-
sa, Thessalia, & Thebæ. De amnibus Peneus, [b] q
propter ossam, Olympumq́ decurrens collibꝰ
dextra, læuaq́ molliter curuis, nemorosis cōualli b
bus Thessalica [c] facit Tempe, undisq́ apertior
Macedoniā, ac Magnesiam interluens, in Ther-
mæum [d] sinum conditur. Thessaliæ sunt Phar-
salici campi, in quibus ciuiliū [e] belloꝝ detonue- c
runt procellæ. Ac [f] ne in mōtes notos eamus, Pin
dum, [g] & Othryn agitent, qui Lapitarū [h] origi-
nem [i] prosequuntur. Ossam, [k] quos [l] Centauroꝝ
fabulis immorari iuuat. Pelion autem [m] nuptiale

corpus equitum, pedestriumq́ copiarum inuicti exercitus fecit. Author Iustinus lib septimo. a ℭ Multa ibi oppida.) Horū oppidoꝝ, fluminūq́ magna ex parte enumerat Ply. ca. 8. lib. quarti. Strabo libro nono. Lucanus libro sexto ibi. Thessaliam qua parte diem &c. Ptole. capi. 13. libri tertij. b ℭ Peneus.) De Peneo flumine, aliqua in capitis huius principio, ex Herodoto recitata sunt. Homerus autem secundo Iliad. in hanc fere sententiā de Peneo refert. Quiq́ accolunt (inquit) amœnū Titaresiū, qui in liquidū, ac ueluti argenteū Penei amnem influit. Illius tñ aquis nequaq̃ cōfundit, sed instar olei innatans excurrit. Manat enī ab ipsa inferna Styge. Hanc Homeri sententiā mutuatꝰ Statius. 4. The. sic cecinit.

Et Peneus nigro Styga mittere
(credita Diti.

Super quem locum Placidus. Cōstat (inquit) inter prudentes, Peneū undas Stygias submittere, & subministrare. Hunc eundē Homeri locū repetit Caius Plyniꝰ ubi supra. Quamuis nō Titaresius, sed Orcon nominet. c ℭ Thessalica Tempe.) Nō ab re Thessalica addidit, quoniā & alia alibi Tempe sunt, ut Teumesia Tēpe. In agro quoq́ Eretrico urbs erat Tēpe cognominata, & Apollini sacra ubi Apollinem Admeti boues pauisse fabulantur. Hunc de Tempe locum more suo ex capi. 8. quarti Ply. Solinus in suū transtulit. Ante cunctos claritate (inquit) Peneus ortus iuxta Gomphos, interq́ Ossam, & Olympū nemorosa conualle defluens quingentis stadijs dimidio eiꝰ spacio nauigabilis. In eo cursu Tempe uocanẽ quinq́ miliū passuū longitudine, & ferme sex latitudine, ultra uisum hominis attollentibus se dextra, leuaq́ leniter connexis iugis. Intus sua luce uiriditatē allabitur Peneus uiridis calculo. Amœnus circa ripas gramine. Canorus auiū concentu. Accipit amnem Orcon, nec recipit, sed olei modo supernatantem, ut dictum est ab Homero, breui spacio portatū abdicat. Pœnales aquas, Ditisq́ genitas argentei sui, misceri recusat. Eadem elegāter canit Oui. 1. Meta.

Est nemus Aemoniæ, prærupta quod undiq́ claudit
Sylua, uocant Tempe, per quæ Peneus ab imo
Effusus Pindo spumosis, uoluitur undis,
Deiectuq́ graui, tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisq́ aspergine syluis
Influit, & sonitu plus q̃ uicina fatigat.

d ℭ In Thermeū sinū.) Mela nō Thermeū, sed Mecyberneum a Mecyberna urbe, de qua Ply. ca. 10. quarti, hunc sinū nominat. Cū Solino conueniūt Ply. Ptol. cæteri. e ℭ Ciuiliū belloꝝ.) Præliū quod in Philippicis campis inter Cæsarē, & Pompeiū gestū est, ob eius diritatē notius est, q̃ ut de eo aliquid in præsentia referatur. Authores belli huius alias citauimus apud Florum. f ℭ Ac ne in montes.) Dicit se non uelle ea recensere, quæ in Thessalia fabulose narrantur. g ℭ Pindū, & Othryn.) Pindus, & Othrys Thessaliæ montes ad occasum uergentes, Lapitharū quondā sedes, inquit ca. 8. quarti Caius Plynius. h ℭ Qui Lapitharū.) Pirithous Lapitharum rex, quom uxorē duceret, uicinos populos. Centauros quoq́ sibi cognatos, & deos omnes, excepto Marte, ad conuiuiū cōuocauit. Inde iratū numen immisit furorem, quo Centauri, & Lapithæ in bella uenerunt. Hæc ex Seruio septimi Aene. Late hoc bellum describūt Diodo. lib. quinto, & Ouid. 12. Meta. Vnde sit sumpta fabula docet Palephatus in principio. i ℭ Lapitharū originē.) Ixion, Iunonis amore captus, eam de stupro cōpellare ausus est. Iuno Iouis iussu ex nube, persimilē sibi effigiem confinxisse dicitur, eamq́ Ixioni obiecit. Is Iunonē illā ratus, cū ea concubuit, exq́ ea nube Centauros procreauit. Vnde & Nubiginæ dicti sunt. k ℭ Ossam.) Subintelligendum, agitent. l ℭ Centauroꝝ fabulis.) Sunt uetusta quædā exemplaria, quæ non fabulis, sed stabulis habeant, ut allusio sit ad Virgilianū illud lib. 6. Centauri in foribus stabulant. Centauri autem dicti, ut docet Seruius, ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους, hoc est a pungendis tauris. Ad quod fabellā ascribit Seruius tertio Georgi. sup illud. Frena Peletronij. Quo loco docet, unde de Centauris sit sumpta fabula. Lege Palephatū, & Dio. Siculum lib. quinto. m ℭ Nuptiale conuiuiū.) Protheus uates quondā Thetidi prædixerat.

Concipe, mater eris iuuenis, qui fortibus armis Acta patris uincet, maiorq; uocabitur illo. Eã ob rem Iuppiter a Thetidis cõiugio abstinuit. Eamq; nepoti Peleo matrimonio iunxit. Ad horũ nuptias deos omnes conuocatos aiunt. Fabulam referunt Catullus in Epithalamio Pelei, & Thetidis, Ouid. xi. Meta. Claud. in Nuptias Honorij, & Mariæ. Surgeret in thalamum ducto cum Pelion arcu, Nec caperet tantos hospita terra Deos Quom socer æquoreus, numerosaq; turba sororum Certarent epulis continuare (dies &c.

a côuiuiũ Thetidis, atq; Pelei in tantũ notitiæ ob-
tulit, ut taceri de eo magis mirũ sit. Nam [a] Olym
pum ab [b] Homero non per audaciam celebratũ
docent quæ in eo uisitantur. Primũ excellẽti uer
b tice tantus attollitur, ut summa eius cœlũ accolæ
uocent. Ara est in cacumine Ioui dicata, cuius al-
taribus siqua de extis inferuntur, nec difflantur
uentosis spiritibus, nec pluuijs diluũtur, sed uol-
c uente altero anno cuiusmodi relicta fuerint, ei-
usmodi reperiuntur. Et omnibus tempestatibus
a corruptelis aurarũ uindicatur quicquid ibi se-
mel est deo consecratum. Literæ in cinere scri-
d ptæ, usq; ad alteram anni Cęrimoniã permanẽt.
In [c] regione Magnesia Methone [d] oppidum est,
quod cum obsideret Philipus Alexandri Mace-
donis Magni pater, damnatus [e] est oculo iactu sa
e gittæ, quam iecerat Aster oppidanus inscriptam
suo nomine, loco uulneris nomine, quem pete-
bat, Populum [f] istum callere arte sagittaria cre-

a ℭ Nã Olympũ.) Hanc Olympi miram altitudinẽ describunt Augustin⁹ cap. 15. primi de Genesi contra Manichęos, & ca. 27. quindecimi Ciuitatis, quo loco ostendit illuc quoq; diluuij uniuersalis ascendisse aquas. Claud. in Cõsolatu Manlij Theodori.

Vt altus Olympi
Vertex, qui spacio uẽtos, hymbresq; relinquit,
Perpetuũ nulla temeratus nube serenum,
Celsior exurgit pluuijs, auditq; ruentes
Sub pedibus nymbos, & rauca tonitrua calcat.

De Olympi altitudine Lucanus in secundo. Nubes excedit Olympus. Et libro septimo.

Vnde procul nubes, quo nulla tonitrua durant.

Et li. sexto de Magicę artis portentis loquens ait nubes supra Olympi montis cacumina transcendisse. Nubes (inquit) suspexit Olympus. Hinc factũ est, ut cũ de re quapiã uel impossibili, uel facto difficillima, loqui libuit, prouerbiali schemate dici consueuerit. Nubes suspexit Olympus. Sunt & sexcentã alia huius genus Adagia. Plutarchus in Paulo Aemilio scribit Olympi montis altitudinem, supra decem stadia attolli, idq; signari Epigrammate in hunc modum. Olympi uertex, ex q̃ parte est Apollinis Pythij templũ, altitudinẽ habet ad subiectum. ex amusim mensuram decem integra stadia & unum Plethio minus quadrupedali, Xenagoras Eumeli Celeuti filius mensuram posuit. Tu uale Apollo, & da nobis bona. Atqui dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris ultra decem stadia protendi. Xenagoras autem nõ temere, sed certa ratione, & organis uidetur mensurã posuisse. Dicitur autem Olympus, authore Seruio. 4. Aene. quasi ὁλολάμπος. i. totus splendens. Sunt autem huius nominis montes plures, ut ex Plynio, & cæteris alibi annotauimus. b ℭ Ab Homero celebratum.) Propter Olympi montis altitudinẽ, ac pluriũ peculiarium excellentiam, canit Homerus. xi. Iliados libro, Deos singulos in eo monte domos habere mirificas. c ℭ In regione Magnesia.) De Magnesia lege Ply. cap. 9. quarti. Dicta autem Magnesia, ut ait Stephanus ἀπὸ μάγνητος, Magnetas uarijs infortunijs affectos sæpius, ex Archilochi dicto satis cõstat. κλαίω (inquit) θαλασσῶν, οὐ τὰ μαγνήτων κακά, hoc est, Fleo mariũ, nõ magnetum mala. d ℭ Methona.) Magnesiæ oppidum de quo Ply. cæteri. e ℭ Damnatus est oculo.) Historiã scribit Iusti. in fine septimi. Quom Philippus (inquit) Methonã urbem oppugnaret in prætereuntẽ de muris sagitta iacta, dextrũ oculũ regis effodit. Quo uulnere nec segnior in bellum, nec iracundior aduersus factus est. Adeo ut interiectis diebus pacẽ deprecantibus dederit. Nec moderatus tantum, uerũ etiã mitis aduersus uictos fuerit. Diod. Siculus lib. 16. ait Philippũ urbem Methonẽ diruisse, agros eorũ inter Macedonas diuisisse, nec incolis p̃ter uestimentũ, unicũ secũ exportare p̃misisse. Hãc historiã elegãter in Paralelijs explicat Plutar. cuius uerba subscripsimus. Philippus (inquit) quom Methonem, & Olynthum diripere cuperet, summis uiribus Sandanũ fluuiũ traijcere conabat̃. Qua in re Aster Olynthius telum Philippo immisit in oculum ijs uerbis inscriptum. Aster Philippo mortiferum mittit telum. Philippus amisso oculo salu⁹

dere poſſumus, uel de [a] Philoctete, quoniã Meliboea in hoc pede computatur. Sed ne tranſeamus præſidiũ poetarum, fons [b] Libethrus, & ipſe Magneſiæ eſt.

DE MACEDONIA, EIVSQVE REgum ſucceſsione, & Pæantide lapide. CAP. XIIII.

QVI [c] Edonij [d] olim populi, queq; Mygdonia [e] erat terra, aut [f] Pieriũ ſolum, uel Emathium, nunc omne uniformi uocabulo Macedonica res eſt, & partitiones, q̃ ſpecialiter ante ſeiungebãtur Macedonũ nomini contributæ, factæ ſunt corpus unũ. Igitur Macedoniam [g] præcingit Thracius limes. Meridiana Theſſaliæ, Epirotæ tenent. A ueſperali plaga Dardani [h] ſunt, & Illyrij. Qua ſeptẽtrione tunditur, Pœonia, ac Pelagonia ꝓtegitur. A Triballis, mõtanis exceſſibus Aquilonio frigori obiecta. Inter ipſam, & Traciam [i] Strymon amnis fa-

ad ſuos rediens enatat. Citat Plutarchus authorẽ Caliſthenẽ tertio rerum Macedonicarũ lib. Plynius cap.37. ſeptimi naturalis hiſtoriæ ſcribit, magna Critobulo fama tributa extracta Philippi regis oculo ſagitta, & citra deformitatem oris, curata orbitate luminis. f ℂ Populũ iſtũ.) Magneſiũ, nõ Methonenſem. d ℂ De Philoctete.) Philoctetes Melibœnſis Herculis comes, quoniã iuſſu Herculis rogũ incendit, ſagittarũ eius hęres relictus eſt. Luca. in ſexto.

Precioq; nefandæ
Lãpados, Herculeis fortis Meliboea ſagittis.

Hũc Philocteten Homerus in Catalogo ſagittarꝝ peritiſſimũ nominat. Extat de hac ipſa re Tragędia apud Senecam, quæ Hercules Oetheus inſcribitᷣ. b ℂ Fõs Libethrus.) Libethrus Magneſiæ fons Muſis ſacer. Hinc a poetis Libethrides Muſæ nũcupãtur. Lege Seruiũ in Commentarijs ſeptimę Aeclogę Virgilij. Meminit Plynius cap.9. quarti. Strabo autem nono Geographiæ libro. Libethrũ dicit eſſe Nympharum antrũ, & ſpeluncam quandã. Inter Tarręę Adagia, & hoc aſcriptum eſt. ἀμουσότερος λειβηθρίων. Infacundior Libethrijs, in homines a bonis ſtudijs penitus alienos. Vel quod placet magis, in eos, qui pręſentiũ bonorum copia frui neſciant. Veluti ſi quiſpiã, optimis præceptoribus abundet, nihilo tamẽ in bonis diſciplinis proficiat. c

QVI EDONII.) Deſcribit Macedoniã, qđ in ea plura memoratu digna reperiantᷣ. Hæc poſtea (ut ait Plynius) centũ quinquaginta populorꝝ, duobus inclyta regib⁹, quondã terrarũ imperio Emathia ante dicta. In ea authore Mela eę ſunt regiones, prima Theſſalia, deinde Magneſia, Phthiotis, Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris, ſed omniũ Attis clariſſima. d ℂ Edonij.) Edon Thraciæ mons, a quo Edonij populi dicti ſunt. Meminit Ply. ca. xi. lib. quarti. e ℂ Mygdonia.) Alia Mygdonia in finibus Aſiæ, de qua ca.54. infra Solinus ſcribit. f ℂ Pieriũ ſolũ) Præter Pieriã regionẽ, de qua nunc Solinus intelligit, reperitur tũ mons, tum ciuitas nomenclaturæ eiuſdem. g ℂ Macedoniã præcingit.) Macedonia, ut ait ca.13. tertij Ptolemęus, Limites habet a ſeptẽtrione latera expoſita Dalmatiæ, Mæſiæ ſuperioris, & Thracię. Ab occaſu Ioniũ pelagus, quod a Dyrrachio uſq; ad Celydnũ pertinet fluuiũ. Ply. ca.10. quarti, eadẽ fere refert de Macedoniæ ciuitatibus, quę a Solino ſcribuntur. h ℂ Dardani, & Illyrij.) De Dardanis, & Illyrijs populis, præter ea quæ ſcribit Plynius, lege Strabonẽ lib.7. Appianus in Illyrio ſcribit Illyrios ab Illyrio Polyphemo ortũ, & cognomen habuiſſe. Huius Illyrij filius Dardan⁹, nomen quoq;, & originem eodem authore Dardanis tribuit. Stephanus aũt ait Illyrios dictos ἀπὸ ἰλλυρίου τοῦ κάδμου παιδὸς. i. ab Illyrio Cadmi filio. Idem cũ Stephano ſcribit Euſtathius addens Illyriũ fuiſſe Hermionis mulieris filium. i ℂ Strymon amnis.) Ex Ply. ca.10. lib. quarti. Exoritur aũt (ut Ptolemęus ait) in montibus Thraciã, & Macedoniã diuidentibus. Ply. & Solinus aſſerunt dilabi ex uertice Hęmi montis. Circũ hunc amnem Mars obequitare ſolitus (ut in Syluis canit Papinius.) In hoc amne propter loci amœnitatẽ, & piſciũ abundantiã, æſtiuis menſibus (nã hyeme appropinquãte Nilũ petunt) ingens eſt gruũ copia. Hinc a Virgilio. 10. Aene. dictum eſt. Sub nubibus atris Strymonię dant ſigna grues. Et a Lucano quinto Pharſaliæ.

Strymona ſic gelidum bruma pellente relinquunt.
Poturæ te Nile grues.

Claudianus de bello Gildonis

Pendula ceu paruis moturę bella colonis

Ingenti clamore grues, æstiua relinquunt Ordinibus uarijs per nubila texitur alis
Thracia, quū tepido ꝑmutāt Strymona Nilo, Litera, pennarū quę notis inscribiť aer.

De Gruibus plura capite sequenti. Fuit autem hic fluui⁹ Rhodopes pater, ut Theocriti interpres refert, a qua, & monti inditū fuisse nomen ait. Ouid. 6. Meta. refert fabulā Rhodopes, & Hæmi. Hi enim dū sibi diuinitatem ascribūt, ira numinū in montes sui nominis sunt conuersi.

a cit terminū, qui ab Hæmi iugis irrigat. Verum, ut sileam, aut Rhodopen Mygdoniū montem, aut Athon [a] classibus Persicis nauigatum, continentiq; abscissum mille quingentoꝝ passuū lon
b gitudine. Simul de auri uenis, [b] & argenti, quæ optimæ in agris Macedonū, & plurimæ eruuntur Orestiden [c] dicā. Populi sunt, qui, ut Orestidę diceretur, inde cœptū. Mycenis profugus [d] matricida, cum abscessus longius destinasset, natū sibi [e] in Emathia paruulū de Hermione, quam in omnes casus sociam asciuerat, hic mandauerat occulendum. Adoleuit puer in spiritu regij san
d guinis nomen patris sui referēs, occupatoq; quicquid esset, quod procedit in Macedonicū sinū, & Adriaticum salum, terram, cui imperitauerat Orestiden dixit. Admonet [f] Phlegra, ubi ante q̄ oppidū fieret, rumor est militia [g] mundi dimica-

Threiciā Rhodopen habet an (gulus unus, & Hęmū
Nunc gelidos montęs, morta (lia corpora quondam,
Numina summoꝝ, sibi qui tri (buere Deorū.

Alij nomen datum referunt a Rhodope regina ibi sepulta. a ℂ Athon.) Scribit Theocriti interpres, ex Neptuno, & Rhodopę Athon gigantem fuisse genitū, a quo sit monti huic nomē inditum. De hoc mōte Ply. ca. 10. libri quarti. Fretum (inquit) q̄ montem Athon, quem Xerxes rex Persarū continenti abscidit in longitudine passuū mille quingentoꝝ. Mons ipse a planicie excurrit in mare septuagītaquinq; milia passuū. Ambitus radicis centum quinquaginta milia colligit. De eo infra Solinus cap. 21. Fuisse eū classibus Persicis nauigatū &c. scribunt Herod. li. 7. M. C. secundo de finibus bonoꝝ, & malorū. Mela lib. secundo. Virg. de Culice. Iuuc. Saty. 10. b ℂ Auri uenis.) Ascribā uerba Aristotelis ex ca. 39. Admirandoꝝ in natura. Extant (inquit) in Philippicis Macedoniæ campis Aurifodinę q̄ plures, ex quibus scrobes erutas auri, augeri paulatim inquiunt, ac denuo aurū parere, idq; esse manifestissimū traditur. Meminit de ijs aurifodinis lib. 16. Diod. Siculus. c ℂ Orestidem dicam.) Hanc historiā libro septimo. Strabo ijs uerbis refert. Memoriæ traditum est, Orestidē oram ab Oreste quandoq; occupatā fuisse, quom cæsa matre exul profugeret, & sui regioni nomē reliquisset. Quomq; oppidū cōdidisset, Argos Oresticum de suo uocasse nomine. d ℂ Matricida.) Orestes. Sciunt omnes Orestem, in ultionē patris Agamennonis, Clytemnestrā matrē peremisse. De qua re extant Tragœdiæ apud Sophoclem, & Euripidem, quarū nomina Electra, & Orestes. Lege quæ scribit Seruius secundo Aene. super illud. Sanguine placastis uētos. e ℂ Natum sibi paruulū de Hermione.) Menelaus ex Helena, Hermionē filiā genuit. Hanc cum adoleuisset, Tyndarus maternus auus, Oresti Agamēnonis, & Clytēnestræ filio absente Menelao, uxorem despondit. Eandem inscius factoꝝ pater in castris agens, Pyrrho Achillis filio, in matrimoniū collocat. Cumq; Spartā redijsset, Hermionen filiā, Pyrrho tradidit. Is eam in patriam ducit. Nec diu post, quom Delphos, qd᷑ patris cædem uindicasset gratificaturus perrexisset, Orestis insidijs peremptus est, Hermionenq; sponsam mox ad se recipiens, ex ea tres filios procreauit. Thessamem, Corinthū, ac iuniorem Orestē, a quo, quā incoluit, terra cognominata est. f ℂ Admonet Phlegra.) De Gigantū origine, diuersę sunt ueterū opiniones. Quidā em̄ illos Titani, & terrę filios fuisse scribunt. Alij ex Titanoꝝ sanguine a Ioue peremptoꝝ, & terra genitos fuisse affirmāt. Iosephus ca. 5. primi Antiquitatū. Demonū cū mulieribus cōcubitu procreatos fuisse docet, qd᷑ & Genesis. 6. ca. scriptura cōprobat. Hanc uerā sententiā multis prosequitur Aug. ca. 23. quindecimi Ciuitatis dei. Ascribā Berosi uetustissimi historici ex libro primo uerba, quibus rem ipsam totā intelligamus. Scribunt (inquit) illis temporibus circa Lybanū fuisse. Enos urbē maximā Gigantū, qui uniuerso orbi dominabanť, ab occasu solis, ad ortū. Hi uastitate corporis, ac robore confisi, inuentis armis, omnes opprimebāt, libidiniq; inseruientes, papiliones, & instrumenta Musica, & omnes delicias inuenerunt, manducabāt homines, procurabāt aborsus, in ędiliūq; ꝑparabāt. Cōmiscebanť matrib⁹, filiabus, sororibus, masculis, & brutis. Et nihil erat sceleris, qd᷑ nō admitterēt. Cōtemptores religionis, atq; Deoꝝ &c. g ℂ Milicia mundi.) Legiť mili-

ciam mundi dimicatã cum Gigantibus, ſed uetera exemplaria/ primam lectionẽ retinent. a ℭ Dimicatũ cũ Gigantibus.) Pallene regiũcula in littore Macedoniæ, uel ut alijs placet, inſula in Aegeo mari, in qua anteq̃ Phlegra urbs eſset condita, inter Gigantes, & ſuperos de orbis impio acerrime pugnatum eſt. Hi enim, ut primo Georgicorum canit Maro.

Conati ter ſunt imponere Pelio Oſsan, Scilicet atq; oſsę frondoſum inuoluere Olympum.
Ter pater extructos diſiecit fulmine montes.

tum [a] cum Gigantibus, ut penitus perſequamur a
quantis probationibus ibidẽ imperij indicia diuinæ expeditionis in hoc ſæculo perſeuerarint. Illic ſiquando, ut accidit, nymbis torrentes excitantur, & aucta aquarũ pondera ruptis obicibus b
ualentius ſe in campos ruũt, eluuione oſsa etiam nunc ferunt detegi, quæ [b] ad inſtar corporis ſunt humani, ſed modo grandiori, quę ob enormem magnitudinẽ monſtruoſi exercitus iactitant extitiſse, idq; adiuuatur argumento ſaxorum immanium, quibus oppugnatũ cœlũ crediderũt. Perc
gam ad reſidua, quæ in Theſsaliã, & Aemoniam porriguntur. Sunt enim [c] arrectiora, q̃ uſq̃ proced
ritas mõtana attolli ualeat. Nec eſt in terris omnibus, qđ merito ad iſtas eminẽtias comparetur. Quippe quas ſolas diluuialis [d] irruptio cũ uniuerſa obduceret humido ſitu inacceſsas reliq;. Due
rant ueſtigia non languidæ fidei, quibus apparet hos locos ſuperſtites undoſę tempeſtati fuiſse. Nam in latebroſis rupiũ cauaminibus, q̃ flu-

Igitur uicti a ſuperis Gigantes ob eam temeritatẽ uarijs pœnarum generib⁹ affecti ſunt. Quidam ad inferos detruſi, alij in ſcopulos, & montes uerſi, in uaſtos trũcos plurimi. Sicula p̃ſs⁹ tellure Typhoeus. Theagenes, & Eudoxus ad hiſtoricã fidem pugnam hanc ipſam conanẽ reducere. Pallenen (inquiunt) q̃ ueteri nomine Phlegra uocabatur, homines tenuerũt, quibus immanitas, & ſuperbia morũ, Gigantum cognomen peperit. In hos ineunte pręliũ Hercule, fulmina de cęlo miſsa ſunt, donec ij fugere coacti ſunt, ſicq; ingenti uictoria ſuperati. Ex hac re rumor in uulg⁹ ortus, ut Gigantes mouerint bellũ dijs. Aſtipulantur Macrobij ex primo Saturnaliũ uerba. Gigantes (inquit) quid aliud fuiſse credendum eſt, q̃ hominũ quandam impiã gentem, deos negantes? & ideo exiſtimatam deos pellere de cœleſti ſede uoluiſse &c. Similia ſcribit Cicero in Catone maiore. Hinc ab Ouidio primo Transformationum libro. Illa propago
Contẽptrix ſuperum, ſæuęq; auidiſsima cædis,
Et uiolenta fuit. Recenſet Philoſtratus libro quinto Appollonij Tyanęi uerba. Ego (inquit) Gigãtes fuiſse dico, multisq; locis diruptis tumulis eiuſmodi corpora oſtendi. Non tamen (ut fertur) cum dijs pugnaſse credo, ſed forſan deorum ædes, ac templa uiolaſse. Quod autem cœlũ aggreſsi fuerint, nec illic deos conſiſtere permiſerint dicere, inſania quædã eſt, inſanius etiã credere. Hac Gigantum fabula (authore tertio Carminũ Porphyrione) oſtenditur, uires ſine prudentia non tantũ uanas eſse, uerum etiam ſibi aduerſarias. Hinc ſumptũ Adagium q̃uerisſimũ θεομαχεῖν, cũ deo pugnare. De eo, q ſtulte deo repugnare ac contraire audeat. b ℭ Ad inſtar corporis.) Seruius in principio ſecundi, & in fine duodecimi Aenei. tradit inſtar per ſe plenũ eſse, nec prępoſitionẽ recipere, licet Serenus Lyricus ad inſtar dixerit, quod in idoneis (inquit) non reperitur authoribus. Diuus Hieronymus frequenter eam dictionẽ cũ præpoſitione uſurpat, ad inſtar puncti, & ad inſtar montis dicẽs. Probus Grãmaticus inflexit inſtar inſtaris, ſicut nectar nectaris, quod & Seruius etiam annotauit. c ℭ Sunt erectiora.) Plynius cap. 8. quarti, dicit in Theſsalia eſse quatuor atq; triginta montes, quorum quoſdam altiſsimos eſse conſtat. Hos ipſos montes ob eorum altitudinẽ Gigantes quom cœlum oppugnare decreuiſsent, inuicem cõpoſuiſse fabulantur. Martianus lib. 6. de Macedonia loquens. Hæc ſola (inquit) diluuio mundi aſseritur non operta, qđ utiq; præſtitit montiũ celſitudo. d ℭ Diluuialis irruptio.) Xenophon in libello ſuo de Aequiuocis, plura fuiſse diluuia tradit. Inundationes (inquit) plures fuere. Prima nouimeſtris inundatio terrarum ſub priſco Ogyge. Secunda Niliaca menſtrua ſub Aegyptijs, Hercule, ac Prometheo. Bimeſtris autem ſub Ogyge Attico in Achaia. Trimeſtris Theſsalica ſub Deucalione. Par Pharonica ſub Protheo Aegyptio in Raptu Helenę. Ab inundatione terrarum ad ortũ Deucalionis ſecundo anno Spheri, ſeptingẽti ſupputanẽ anni &c. Fuerunt certarũ regionũ diluuia, nõ orbis toti⁹.

Fuit

a ctuũ confligijs tunc adesa sunt reduuiæ Conchy
liorꝝ [a] residerunt, & alia multa, quæ affatim mari
incito expuunt. Ita ut sint licet facie mediterra-
nea, apparent tamen specie littorali. NVNC de
b incolis reddã. Aemathius [b], q prim⁹ in Aemathia
accepit principatũ, seu quia indago originis eius
æuo disperijt, seu quia alta res est, genuin⁹ [c] ter-
ræ habetur. Post hunc in Macedonijs exortum
c Aemathiæ nomen perstitit. Sed Macedo [d] Deu-
calionis maternus nepos, qui solus cũ suæ dom⁹
familia morti publicæ superfuerat, uertit uoca-

Fuit & ante hæc aliud uniuersale Diluuiũ, quo, demptis paucis, genus omne hominũ deletũ creditur. Iosephus ca.5. primi Antiquitatũ Iudęorꝝ dicit fuisse hoc Diluuiũ post primi hominis creationẽ, annis duobus milibus sexcentis quinquagintasex. Aristoteles, & Auerrois in lib. Meteororꝝ scribũt, uniuersale diluuiũ in terris fieri per naturã nõ posse. Seneca in fine tertij Naturaliũ.q. existimat nõ factum aliquando, sed futurũ uniuersale diluuiũ, quo humani generis peragat exitiũ, quoue & fere pariter extinguantur. Subdens autem quænam sit eius diluuij causa, inquit, utrum oceani uiribus fiat, & externũ in nos pelagus exurgat? An crebri sine intermissione hymbres, & elisa ęstate, hyems pertinax immensam uim aquarũ ruptis nubib⁹ diruatur? An flumina terris largius fundat, apiatq; fontes nouos? Aut nõ sit una ratio malo causa, sed omnis ratio consentiãt, & simul hymbres cadant, flumina increscant. Maria sedibus suis excita percurrant, & omnia nouo agmine ad exitium hominũ generis incubant? Tandem cursu ista syderum fieri autumat, cũ scilicet eadẽ syderũ turba in Capricorniũ conuenerit. SAcræ literæ testantur Diluuij aquas quindecim cubitis altissimos etiã montes fuisse omnino supergressas. Fatent tamen Theologi, eas Diluuij aquas ad terrestrẽ paradisum nequaq̃ peruenisse. De qua perdocte Scotus dist. 17. secũdi suarũ sententiarũ. Lege quæ scribũt Euseb. ca.4. noni p̃parationis, & Hieronymus in principio de nominibus Hebraicorꝝ locorꝝ. a ℭ Conchiliorꝝ resederant.) Mari e terra recedente eiusmodi signa relinquuntur in terra. Hinc Naso ultimo Transformationum libro, Pythagoræ sententiam referens.

Vidit factas ex æquore terras, Et uetus inuenta est in montibus anchora summis,
Et procul a pelago conchæ iacuere marinæ. Et Dionysij interpres.

Tellus Macedum cum mœnibus altis,
Sub cuius scopulos tangente uertice cœlum,
Speluncæ ueteris seruant insignia cladis.
Finibus in medijs terrarum namq; uidentur
Ostrea muricibus siccata latentibus esse,
Diluuium latebras dederat, qđ piscibus illas.

Non aliena sunt, quę scribit. C. Ply. ca.87. secundi natu. hist. Similia reperta in Numidia refert lib. 1. Mela Põponius. Interius (inquit) & longe satis a littore (si fides res capit) mirũ admodũ spinę pisciũ, Muricũ, Ostreorumq; fragmenta, saxa attrita (ut solent) fluctibus, & nõ differentia, marinis infixæ cautibus anchoræ. Aliaq; huiusmodi signa, atq; uestigia effusi olim usq; ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus esse, inueniriq; narrant. Eadẽ de Aegypto scribit Herodotus in principio secundi. b ℭ Aemathius.) Berosus scriptor uetustissimus lib.4. &.5. docet Aemathiũ Camesis fuisse filiũ, eumq; Aemathiã tenuisse, deq; suo eã nomine nũcupasse. De qua re (quod ad hunc locũ maxime facit) sic etiã li.7. Iustinus disserit. Macedonia ante (inquit) a nomine Aemathionis regis, cuius prima uirtutis experimẽta in illis locis extant, Aemathia cognominata ẽ. Huius sicuti incremẽta, ita termini peranguisti fuere. Populus Pelasgi, & regio Bœotia dicebatur. Sed postea uirtute regũ, & gentis industria, subactis primo finitimis, mox populis, nationibusq;, imperiũ usq; extremos orientis terminos prolatũ est. c ℭ Genuinus terræ habeẽ.) Scribit Tertulian⁹ c.xi. Apologetici eũ uocari solitũ cœli, & terrę filiũ, cuius parentes ignoti sunt. Quis (inquit) nõ cœlũ, & terram patrem, & matrẽ uenerationis, & honoris gratia appellet? Vnde & prouerbio dici cęptũ, τῆς γῆς υἱός, Terrę filius, in eũ qui uel ignoto, uel obscuro sit patre genitus. d ℭ Macedon Deucalionis maternus nepos.) Apud Aemathios (inquit Berosus li.5.) cępit regnare Macedon filius Osiridis, a quo nunc nomen retinet prouincia, atq; circa hoc regnũ Osiris depressit Gigantes, qui iam tyrannidẽ ceperant. Similia scribunt Dio. Siculus in primo, & Euseb. ca. primo secũdi p̃para. Porphyrius in Commentarijs Iliados Homeri, scribit hũc Macedonẽ Iouis, & Ethrę fuisse filiũ, eumq; cũ totã Thraciã bello obtinuisset, Macedoniã Thraciæ conterminã a se denominasse. Hunc, authore in Ibin Ouidio, cũ cõiuge flammis perijt, licet fęminæ nomẽ Nasonis uerbis potius uideaẽ. Vt, Macedon icta est rapidis cũ cõiuge flammis. Stephanus. Μακεδονία ἡ χώρα, ἀπὸ Μακεδονίας τοῦ Διός, καὶ Θυίας τῆς Δευκαλίωνος. Sunt q partẽ Macedonię Brysida nominẽt, a Bryso Aemathij filio. Hui⁹ terminos lege apđ Ptol. c. 13. li. tertij.

bulũ, Macedoniamq; a se dixit. Macedonẽ Ca- a
ranus [a] insequitur dux Peloponesiacæ multitu-
dinis, qui iuxta responsum datum a Deo, ubi ca-
prariũ pecus resedisse aduerterat, urbem condi-
dit, quã dixit Αἴγας, in qua sepeliri [b] reges mos e- b
rat, nec alter excellentiũ uirorũ Bustis apud Ma-
cedonas priscos dabatur locus. Succedit [c] Cara-
no Perdicca. ij. &. xx. Olympiade primus in Ma
cedonia rex nominatus. Cui Alexander Amyn- c
thæ filius diues habitus est. Nec immerito. Ita. n.
affluẽter successus eius ampliandis opibus pro-
ficiebant, ut ante omnes Apollini [d] Delphos, Io-
ui Heliden [e] statuas aureas dono miserit. Volu- d
ptati auriũ indulgentissime deditus, sicut pluri-
mos, [f] q fidibus sciebant, dũ uixit, in usum oble-
ctamenti donis tenuerit liberalibus. Inter quos
& Pindarum [g] Lyricum. Ab hoc Archelaus re- e
gnũ excepit, prudẽs rei bellicæ, naualiũ etiã com
mentor præliorum. Is Archelaus in tantum lite-
rarũ amator fuit, ut Euripidi [h] Tragico consilio-
rũ suorum summam crederet. Cuius suprema f
nõ contentus prosequi sumptu funeris, crinem

a ℭ Caranus insequitur dux.) Hanc historiã Iustinus lib. 7. sic explicat. Caranus (inquit) cũ magna multitudine Græcorũ sedes in Macedonia responso oraculi, iussus quærere, cũ in Aemathiã uenisset, urbem Edyssam, non sentientibus oppidanis, propter hymbriũ, & nebulæ magnitudinẽ, gregem caprarum hymbrem fugientẽ secutus occupauit. Reuocatusq; in memoriã oraculi, quo iussus erat, ducibus capris imperiũ quęrere, regni sedem statuit, religioseq; postea obseruauit, quocunq; agmen moueret, ante signa easdẽ capras habere, cæptorũ duces habiturus, quos regni habuerat authores. Vrbẽ Edyssam ob memoriã muneris, Aegęam, populos Aegeádas uocauit, hucusq; Iustinus. Græci eni αιγά capram dicunt. Quod Solinus ait. Vrbem condidit, potest, ne sit sententiæ Iustini contrarius, de instauratione, uel ampliatione intelligi. b ℭ Sepeliri reges mos erat.) Idem scribit Ply. ca. 10. lib. quarti. Iustinus lib. 7. De Perdicca Macedoniæ rege loquens. Siqdẽ senex moriens, Aegęo (inquit) filio, mõstrauit locum, quo condi uellet. Ibiq; non sua tantum, sed succedentiũ sibi in regnũ, ossa poni iussit. Præfatus quoad ibi conditę posteriorũ reliquiæ forent, regnum in familia mansurũ. Creduntq; hac superstitione extinctam in Alexandro stirpem, qa locũ sepulturę mutauerit. c ℭ Succedit Carano Perdicca.) Aduertendũ, Solinum hoc loco eos potissime Macedoniæ recensere reges, qui insigni aliq rerum gestarum memoria claruerunt. Equidẽ ante Alexandrum Philippi filiũ uigintitres Macedoniæ reges in libro temporũ recenset Eusebius. Inter quos fuisse constat Perdiccas tres, Amyntas quatuor, Philippos duos, Archelaos rursus duos, Alexandros tres. d ℭ Apollini Delphos.) Scribit Cicero primo Diuinationis libro. Delphicum oraculũ maximis donis omniũ populorũ, atq; regũ fuisse refertũ. Illuc siquidẽ dona attulerunt Gyges Lydorũ rex, Midas rex Phrygiæ, Sylla Romanus. De Delphici oraculi diuitijs Strabo li. nono. Hac tempestate (inquit) neglectui datur nõ nihil oraculũ superioribus annis excellentissimo in honore habitum. Documento sunt thesauri, quos consecratas conferebant pecunias. Nec min⁹ artificum prestantissimorũ opera. Lege Diodo. Siculũ lib. 16. & Iustinũ lib. 24. Extat apud Herodotum libro primo hoc Pythiæ carmen. Ad mea uenisti præpinguia tẽpla Lycurge. e ℭ Ioui Helidẽ statuas.) Hælis Peloponesi regio, ubi delubrũ est Olympi Iouis, certamine Gymnico, & singulari sanctitate insigne, author Põpo. in secũdo. De Olympici Iouis ingentibus donis. Stra. li. 8. Magno illi ornamento (inquit) fuerũt tot oblata ex uniuersa Gręcia munera. Pręcipuũ extitit solidũ ex auro Iouis simulacrũ a Cypselo Corinthiorũ tyranno donatũ. Ingentior ijs omnibus Iouis statua fuit, quã Phidias Carmini Atheniensis filius fabrefecit ex ebore, opus magnitudine tanta &c. Huius ex ebore simulacri a Phidia fabrefacti frequenter facit Plynius mentionẽ, in nullo a Strabone dissentiẽs. f ℭ Plurimos, q phidibus sciebãt. Alexãdro decimo Macedoniæ rege regnũ gubernante, claruerũt apđ Græcos, Simonides, & Pindarus Lyrici. Sophocles, Aeschylus, & Euripides Tragędiarũ scriptores. Hos omnes credendum est, hunc Alexandrũ regem in usum oblectamẽti donis tenuisse liberalibus. g ℭ Pindarũ Lyricũ.) Secũda qrti Carm. miris laudibus Pindarũ Lyricũ celebrat Flacc⁹ Hora. Pindarus qsqs studet æmulari

Iule, cęlatis ope Dædalia Nomina Ponto.
Nitit' pẽnis, uitreo datur⁹ Mõte decurrẽs uelut amnis imbres &c.

h ℭ Euripidi Tragico.) Val. Max.

Factorum, ac Dictorum memorabiliũ lib. 3. enumerat Euripidem inter eos, qui humili loco nati, emerserũt. De Euripidis poetæ genere, uita, moribus, deq; eiusdem fine uitæ, extat caput uigesimũ quindecimi Noc. Atti. apud Gelliũ. Quã pulchrũ est in principe, qui peritorum, ac prudentium uirorum consuetudine utitur, eorũq; quoties de rebus arduis agendũ est, consiliũ expetũt. Id fecisse Alex. Macedonē, Pyrrhũ regem, P. Scipionē, Magnũ Pompeiũ, pluresq; alios, historiæ prodiderunt.

a tonsus[a] est, & mœrorem, quem animo cōcepe-
rat, uultu publicauit. Idem Archelaus Pythias, &
Olympicas palmas quadrigis adeptꝰ, Græco po-
tius animo, q̃ regali gloriã illam prætulit. Post
b Archelaum Macedonica res dissensione iactata
in Amynthę[b] regno stetit. Cui tres liberi, sed A-
lexander patri succedit. Quo excepto, Perdiccæ
primo data copia amplissimæ potestatis, qui obiēs
c hæreditariũ regnũ fratri Philippo reliquit. Quē
captum oculo dextro apud Methonen supra[c] di-
ximus, cuiusq; debilitatis omen p̄cesserat. Nam
cũ[d] nuptias ageret, acciti Tibicines carmen[e] Cy-
d clopeum quasi de colludio concinuisse tradunt.
Hic Philippus Magnũ procreat Alexandrũ, q̃li-
bet[f] Olympias Alexandri mater[g] nobiliorem ei
patrē acquirere affectauerit, cum se coitu dra-
e conis consatam[h] affirmaret. Ita[i] tantum ipse e-
git, ut deo genitus crederetur. Peragrauit or-
bem rectoribus Aristotele,[k] & Calisthene usus.

a ℭ Crinem tonsus est.) Veterum fuit consuetudo, ut in amicorum funere, crines deponerent. Propertius in decimaseptima libri primi.

Illa meo charos donasset funere crines.

Et Oui. in epis.

Non mihi te licuit lachrymis perfundere iustis,
In tua non tonsas ferre sepulchra comas.

Idipsum in Patrocli funere fecisse Achillem. 23. Iliados libro scribit Homerus. b ℭ In Amynthæ regno stetit.) Huic Amynthę duę fuerũt uxores, Eurydice, & Cygæa. Ex prima tres sustulit filios, Alexandrũ Perdiccam, Philippũ Alexandri Magni Macedonis patrem. Ex altera autem Archelaum, Archidæũ, Menelaum. Horum duos Philippus ueluti regni participes, fraternæ charitatis oblitus, immaniter trucidauit. c ℭ Supra diximus.) Capite immediate præcedente. d ℭ Nuptias ageret.) Rex Philippꝰ post res multas feliciter gestas Olympiada Neptolemi Molossorum regis filiam, duxit uxorem. Sed ea tandē, propter stupri suspitionē a se pulsa, Cleopatrã Alexandri, quē Epiri regem fecerat filiã, sibi matrimonio copulauit. e ℭ Carmen Cyclopeũ.) Cyclopes fuisse immanes in Sicilia homines, qnibus in frontis medio unus tantũ, & quidē circularis oculus inerat, unde & nomen eis inditũ, sciunt etiã mediocriter eruditi. Carmē igiť Cyclopeũ intelligit, quo Cyclopes unoculi esse narrantur. Vel id carmen, quod Homerus de Cyclopibus nono Odysseę lib. cōposuit, narrãs quo nam pacto Polyphemus Cyclops ab Vlysse fuerit excęcatus. Hinc sumptũ Adagiũ. Excęcatus Pelops. De eo, qui sine omni animi sapientia, corporis tantum uiribus præditus sit. Rursus Cyclopei ludi, pro rudibus, & incompositis. f ℭ Quamlibet.) Quãuis. Dictio Solino peculiarissima. g ℭ Nobiliorem ei patrē acq. affectauerit.) Qui Magni Alexandri uitã scribunt, tradunt Olympiadē eius matrem Philippo marito fuisse confessam, se non ex eo Alexandrũ concepisse, sed ex ingentis magnitudinis serpente quodã. Eamq; ob causam Philippũ circa uitæ suæ finē Olympiadē uxorē tanq̃ stupri reã repudio dimisisse, palamq; professum Alexandrũ non esse a se genitũ. Vnde cũ Alexander, Rhodum, Aegyptũ, Ciliciãq; recepisset, ad Iouē Ammonē perrexit, consulturus tũ de futurorum euentu, tũ de origine ipsa sua. Meminerũt Diod. Siculus lib. 17. Iustinus lib. xi. Plutar. in Alexandro, Arrianus, & Curtiꝰ in quarto. Similis conceptus tribuitur P. Scipioni, de quo Aulus Gellius ca. 1. septimi Noc. Atti. Sylliꝰ lib. 13. bellorum Punicorum. Sola die caperē media &c. h ℭ Consatã.) Sunt codices, in quibus grauidam scriptũ sit. Consatã aũt a uerbo cōsero. i. cōsemino deductũ nomē. i ℭ Ita tm̃.) In Antiquis codicibus legiť. Ita sane ipse &c. k ℭ Aristotele usus.) Extat Philippi Macedonis epistola, qua hortať Aristotelē philosophũ, ut Alexãdri iãiã nati curã suscipiat. Lege eã epistolã si libet, apud Gelliũ c. 3. noni. Alexãdri erga Aristotelē præceptorē gratitudinē, lege apud Max. Val. tit. 6. li. 5. Iustinum li. 12. Exacta (inquit) pueritia per quinquenniũ sub Aristotele doctore inclyto omnium philosophorum creuit. DE Calisthene, quo etiam Alexander usus præceptore est, scribunt Plutar. ibidē, Curtius lib. 7. Arrianus lib. 4. Hic dũ Alexandrum Persica Macedonum salutatione gaudentem obiurgat, & Macedonicos mores inuitum reuocare beniuole perseuerat, truncatis crudeliter membris, abscisisq; auribus, ac naso, labijsq; deforme, ac miserandum spectaculum reddidisset, a Lysimacho in remediũ calamitatũ ueneno extinctus

est. Vide Vale. Max. tit. 2. septimi, & Iustinum lib. 15. a ℭ Subegit Asiam.) Præter ea, quæ de subactis ab Alexandro gentibus scribunt Plutar. in eius uita, Diod. Siculus lib. 17. Curtius, Iustinus, itē cæteri, Lege Ply. ca. 10. quarti, ex quo loco hęc Solinus mutuatus est. Arrianus lib. quinto recenset gentes nominatim, quas Alexander Magnus uicerit. Libro uero sexto sic inquit. Vniuersæ Indicæ regionis a se uictæ gentiū quidē omnino septem. Vrbiū autē supra bis decies mille. Apollodorus scribit Alexadrū Magnum subegisse gentes eas omnes, q̄ inter Hydaspē sunt, atq; Hypanin, numerū urbiū quinq; milia, ac nouē, & tandē omnem hanc regionē Poro regi tradidisse. Ad Alexandri gloriam plurimū pertinet, quod eius mortem gentes omnes, q̄s uicerat, luxisse narrantur. b ℭ Forma supra hominē augustior.) Alexandri staturā corporis (inquit Plutar.) egregie a Lysippo factæ declarāt imagines, a quo solo dignū duxit effingi. Eū multi cum amici, tū successores posteri⁹ sunt sequuti. Ceruix quidē ad lęuā paulum acclinatior, humectantes etiā oculos mirificus ille artifex diligenter cōseruauit. Apelles aūt cū eum fulmen gestantem pingeret, haud colorē immitatus ē. Siquidē fuscum, & facie sordidū fecit, quē colore candido fuisse perhibent, mixtus candori rubor uultum ipsius, ac pectus illustrabat. In Aristoxeni cōmentarijs legimus eius membra, atq; os tam suauissimū odorē exhalasse, ut & interiores tunicæ mirabili flagrantia complerent. Cuius rei causa fortasse fuit quædā corporis temperies innato calore feruentis. c ℭ Vino, & ira uictus.) Plutarchus Alexandrū ob ipsum calorē corporis bibacē, iracundūq; fuisse existimat. Ad hūc locū maxime faciunt, q̄ ca. 5. quartidecimi refert Plynius. Androcydes (inquit) sapientia clarus ad Alexandrū Magnū scripsit, intēperantiā eius cohibens. Vinum potaturus rex, memēto te bibere sanguinē terræ. Cicuta homini uenenū est, cicuta uinū. Quibus pręceptis si ille obtēperauisset, profecto amicos, in temulentia nō interemisset. Seneca epistola. 83. affirmat nihil aliud esse ebrietatē, q̄ uoluntariā insaniā. Refer (inquit) Alexandri Macedonis exemplū qui Clitū charissimū sibi, ac fidelissimū, inter epulas trāsfodit, & intellecto facinore mori uoluit. d ℭ Morbo uinolentiæ.) De Alexandri morte dissentiūt authores. Quidā tradunt Alexandrū contra Magi cuiusdā monita Babyloniā reuersum, olim intermissum cōuiuiū solenniter instituisse, in quo totū in lætitiā fusum, diei noctem peruigilē cōiunxisse, acceptoq; poculo media potione repēte ueluti telo confixū ingemuisse, elatūq; e cōuiuio semianimē, tāto dolore cruciatū fuisse, ut ferrū in remedia posceret. Amicos, causam morbi, intemperiē ebrietatis disseminasse. Re autē uera insidias fuisse, quarū Antipatrū authorē fuisse, qđ charissimos eius Alexander ebrietatis furore concitus/ pemisse. Diod. Siculus li. 17. refert Alexandrū in geniali Medi cuiusdā Thessalis cōuiuio, multo se uino onerasse. Postremoq; repletū Herculis ingens ebibisse poculū. Vnde & mortis causam contraxisse. Qui eū ueneno peremptū dicunt, aiunt idipsum Stygis aquæ fuisse uenenū. Nec aliā ullā materiā, p̄ter mulæ ungulas id continere potuisse. Magna (ut inquit Plynius) Aristotelis infamia excogitatū. e ℭ Post quem.) Qui Alexandro Magno in regnū successerint, p̄ter alios, docet Iustinus lib. 13. & alijs mox sequentibus. Post longā Macedoniæ regū seriē, id tandē regnū ad Philippū, Perseū, & Pseudo Philippū deuenit. Philippū Flaminius, Perseū Paulus, Pseudo Philippū Metellus oppressit. Quorū triūphis (ut Rufus ait) Macedonia populo Ro. adiuncta est. f ℭ Ad segetē Ro. gloriæ.) Claudianus

Subiecit Persen Macedo, cessurus & ipse Romanis.

g ℭ Pęantidē uocāt.) De huius lapidis nominibus, atq; potestate, scribit Ply. c. 10. li. ulti. Pęantides (inqt) quas qdā Gemonias uocāt p̄gnātes fieri, & parere dicunt, mederiq; parturiētib⁹. Nā tales in Macedonia iuxta monumētū Tiresię inueniunt, speciesq; est eis aquę glaciatę. De ea Rhenni⁹ Dionys. interp̄s. Cōcipit & parit. &c. h ℭ Tiresię sepulc.) In Thilphosio mōte (inqt in. 9. Stra.) fons est Thilphosa, & Tiresię monumētū, ubi p̄fugus diē suū obijt.

Subegit [a] Asiam, Armeniā, Iberiam, Albaniam, a
Cappadociā, Syriam, Aegyptū, Taurum, Caucasumq; transgressus est. Bactros domuit, Medis, & Persis imperauit. Cepit Indiā, emēsus omnia, ad quæ Liber, & Hercules accesserant. [b] Forma b
supra hominē augustiore, ceruice celsa, lętis oculis, & illustribus malis ad gratiam rubescentib⁹, reliqs corporis liniamentis nō sine maiestate q̄dam decorus. Victor omnium, uino, [c] & ira ui- c
ctus, morbo [d] uinolentiæ apud Babylonē humiliore, q̄ uixerat, fortuna exemptus est. Post [e] quē qui fuerunt magis ad [f] segetem Romanę gloriæ, q̄ ad hęreditatem tanti nominis ortos inuenim⁹. d
MAcedonia lapidem gignit, quē [g] Pęantiden uocant. Hunc eundē & cōcipere, & parere, & parturiētibus opitulari fama prodiga est. Circa Tiresiæ [h] sepulcrum plurimus inuenitur.

Et Diod. Siculus lib. quinto. Ex Thebanis (inquit) qui in Thilphoſiū confugerant, Tireſias defunct⁹ eſt, quem ſui ciues magna cum pompa ſepeliuere, Deorꝫ ſibi honores tribuentes. De Tireſia plura Homerus. xi. Odyſseæ. Tireſiæ excœcatio in prouerbiū abijt apud doctos. τιρεσίου τυφλότερος, Tireſia cœcior. De eo, qui imprudenter agens, ſuę interdū cœcitatis, aut mali cuiuſpiā alterius, cauſa extitit. Hinc a Iuuenale Saty. 13. dictum eſt. Nec ſurdū, nec Tireſiā quemq̄ eſse deorꝫ. Cur autē fuerit a Iunone excœcatus, canit Ouidi⁹ in tertio Transformationū libro.

DE THRACVM MORIBVS, INSTITVTISQ. De Thraciæ locis, ac populis. De Gruibus, Hirundinibusq;. De Helleſpōto, deq; Claro inſula, & Aegeo mari. CA. XV.

a NVnc [a] in Thraciā locus eſt pgere, & [b] ad ualidiſsimas Europę gētes uela obuertere. Quas q ſedulo expiri uelit, nō difficulter deprehendet, Thracibus Barbaris ineſse cōtem-
b ptum uitæ, ex quadam naturalis ſapientiæ diſciplina. Concordant omnes ad [c] interitum uoluntarium, dum nonnulli eorum putant obeuntium animas reuerti, alij [d] non extingui, ſed beatas

NVNC IN THRACIam locus pergere.) Thracia Stephano de Vrbibus authore, a Thrace Nympha Titanide nomen ſumpſit. Hæc ut ca. xi. tertij Ptolęmeus docet, circuſcribitur a ſeptētrione inferiori Mœſia. Ab occaſu Mœſia ſuperiori, & parte Macedonię. A meridie altera Macedoniæ parte, & deinde littore Aegæi pelagi, & Melani ſinus parte. De Thraciæ terminis Solinus ipſe in fine ca. huius. Eam Ply. ca. xi. ſui quarti Diuidit in Strategeas quinquaginta. Herodotus in principio quinti. Gens Thracū (inquit) ſecundum Indos omnium maxima eſt. Quæ ſi aut unius imperio regeretur, aut idem ſentirent, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omniū gentiū multo ualidiſsima. Thraciæ gentes eleganter deſcribit Ammianus Marcellinus. 22. hiſtoriarū libro, & Strabo li. 7. Ply. Ptole. Herodotus ubi ſupra. Melā Pomponiū libro ſecundo in Thracū morꝫ enarratione, imitatur Solinus hoc capite. b ℭ Ad ualidiſsimas Europæ gentes.) Ex Ply. ca. xi. lib. quarti. Ariſtoteles philoſophus in Probleumatis quærit. Cur timidi ſint, qui loca feruida incolunt, fortes, qui gelida? Id diſsoluit Sectiōis quartædecimæ problemate octauo. An (inquit) qd' natura contra, q̄ loca, & tēpora ſe habet. Quoniā ſi ſe ſimilem ageret, cito periret. Sunt aūt fortes, qui calida ſunt natura, timidi, qui exangues, refrigeratiq; ſunt. Fit igitur, ut qui loca inhabitant calida, refrigerentur, qui frigida, concaleſcant, utriq; tamē corpore magno adoleſcunt, eo qd' qui frigida colunt, inſito calore abundāt, q̄ calida, calore loci refouētur. Quippe cū in calidis, & a calore incrementū ſequatur. Frigus autē uim aſtringendi, conſtipandiq; habeat. Cū igitur alteri principiū interſe uehemens augendi obtineant, alteri nullo extremo frigore impediantur, merito utriq; augeri poſsunt plenius. Homines noſtrę regionis augeri ideo minus poſsunt, qd' & principiū illud in ſe imbecillius continet̄, & frigore aliquantiſper conſtipant̄. Idē fere habet̄ problemate. 16. Sectionis eiuſdē. Ob Thracū ualitudinē tradunt, qui fabulas confectant̄ apud eos Martem natū, educatūq;, ac apud eoſdē inſignē habuiſse domū. Maro Aene. lib. tertio.

Gradiuumq; patrem, Geticis qui præſidet aruis.

Geticis .i. Thracijs (inqt Seruius. Manilius q̄rto Aſtronomicō Thrace Martē ſortita colonū. Domū Martis i Thracia elegāter deſcribit Stati⁹. 7. Theb.

Hic ſteriles delubra notat Mauortia ſyluas &c.

Ab Horatio ſecūdo Carmi. bello furioſa Thrace nuncupata eſt. c ℭ Ad interitū uoluntariū.) Melā ſequit̄ hoc loco Solinus. Quidā feri ſūnt (inqt ille) & ad mortē paratiſsimi. Getę utiq; id uaria opinio pficit. Alij redituras putāt animas obeuntium. Alij etſi nō redeant, nō extingui tamē, ſed id melius eſse q̄ uiuere. Democritus philoſophus (ut cap. 55. ſeptimi naturalis hiſtoriæ refert Ply.) poſuit futuram hominū reſurrectionē, qd' Chriſtianorꝫ uerisſimū dogma eſt. Chryſipp⁹ itē Stoicorꝫ princeps idē aſserit in his libris, quos de prouidentia ſcripſit. Cū eñ de innouatiōe mūdi loqueret̄, inter alia hęc intulit. Quod cū ita ſit (inquit) apparet nō eſse impoſsibile, & nos cū uitā finierimus rurſus uertiginibus certis tēporis reuolutis, in hunc ſtatū, in quo nūc ſumus reſtitutū iri. Chryſippi Græca uerba ſunt hæc. τούτου δὲ, inquit, οὕτως ἔχοντος δῆλον ὡς οὐδὲν ἀδύνατον, καὶ ἡμᾶς μετὰ τὸ τελευτῆσαι πάλιν περιόδων τινῶν εἰλημμένων χρόνου εἰς ὃ νῦν ἐσμὲν καταστήσεσθαι σχῆμα. Meminit Lactā. li. 7. Idipſum & Sibyllę carminib⁹ cecinerūt. Extat Athenagoræ philoſophi liber de hominū futura reſurrectione. DE hac ipſa materia Theologi moderniores Diſtin. 43. quarti Sententiarū lib. plura diſserunt. d ℭ Alij non extingui animas.) Hominis animas eſse immortales philoſophi aſserunt fere omnes. M. Cicero primo Tuſcu. q. lib. & Lactā. c. 8. li. ſeptimi tradūt Pherecydē primū de ęternitate animarū diſputaſse. Poſt eū aūt Plato in eo lib. quē Phedonē iſcripſit. M. C. & alij ferme oēs idē oſtēdere conati ſūt. Lege Plutar. c. 7. li. q̄rti de Pla. philoſophorꝫ.

magis fieri. Apud plurimos luctuosa sunt [a] puerperia. Deniq; recentem natum fletu parens excipit. Contrauersum læta sunt funera, adeo ut exemptos gaudio prosequātur. Vxorū [b] numero se uiri iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugiū. Quæ fœminæ tenaces sunt pudiciciæ, defunctorum insiliunt [c] cōiugū rogos, &, qđ maxime insigne ducunt castitatis, præcipites in flammas eunt. Nupturæ nō parentū arbitratu [d] transeunt ad maritos, sed quæ præ cæteris specie ualent, subhastari [e] uolunt, & licētia taxationis admissa, nō moribus nubunt, sed præmijs. Quas formæ præmit dedecus, dotibus emunt, quibus coniungantur. Vterq; sexus epulantes, focos ambiunt herbarū, q̄s habent [f] semi-

Quid Aristoteles de hac ipsa re senserit, Scotus distinctione quadragesimatertia quarti sententiarum disserit copiose. a ¶ Luctuosa sunt puerperia.) Valerij Max. uerba sunt titulo de Institutis antiquis. Thraciæ uero illa natio (inquit) merito sibi sapientiæ laudes uendicauerit, quæ natales hominū flebiliter, exequias cū hylaritate celebrat, siue illis doctorū præceptis, uerū conditionis nostræ habitū prouidit &c. Euripides in Cresphonte (inqt primo Tus. q. M. Cice.) Nos docebat cœtus celebrantes domū lugere, ubi esset aliquis in lucē editus humanæ uaria uitæ reputantes mala. At qui labores mortem finisset graues, hunc omnes amicos laude, & lætitia exequi &c. Hunc ipsum Thracū morem etiā Herodotus explicat libro quinto. Et Mela Pōponius in secundo. Eam ipsam cōsuetudinē elegāti hexasticho Archias poeta explicat, inqens.

Θρήϊκας αἰνείτω τις ὅτι στονα-
(χεῦσι μὲν υἷας
Μητέρος ἐκ κόλπων πρὸς
(φάος ἐρχομένους.
Ἔμπαλι δ' ὀλβίζουσιν ὅσους
(αἰῶνα λιπόντας
Ἀπροϊδὴς κηρῶν λάτρις
(ἔμαρψε μόρος.
Οἱ μὲν γὰρ ζώοντες, ἀεὶ παν-
(τοῖα περῶσιν
Ἐς κακά, τοὶ δὲ κακῶν εὗ-
(ρον ἄκος φθίμενοι

Id nos ex tempore in Latinum sic conuertimus.

Thracas quis laudat, soleant qđ plangere natos
In lucem quotiens edidit alma parens.
Contra felices uocitant, quos flore iuuentæ
Ancillans Parcis mors inopina rapit.
Illi dum uiuunt properant ad pessima semper.
Ast ijs mors finem contulit ipsa mali.

Brachamanæ philosophi mortem uitam putandam esse aiunt, quasi quendā uiuidū hominū conceptum, mortem uero natiuitatē ad uerā illam, & felicem uitam ijs, qui recte philosophati sunt. Iccirco eos multa exercitatione uti ad mortis præparationē. Nihilq; eorū, quæ hominibus accidere dicuntur, bonū esse, uel malū. Hæc, & plura Strabo. 15. Geographiæ libro. b ¶ Vxorum numero se uiri iactitant.) Idem scribunt Herod. lib. 5. & Mela lib. secundo. Barbarorū fuit (inquit primo Aene. Seruius Honoratus) nō singulas coniuges habere, sed plures. Apud Romanos eū, qui duas habuit simul uxores, sine dubitatione comitabat infamia, ti. 9. noni Codicis, lege decimaoctaua. Et Insti. de Nuptijs. §. Quia duas. Iuliani iurepériti uerba sunt tit. 2. tertij Digestorū, lege prima. Qui prima sponsalia, binasue nuptias in eodē tempore constitutas habuerit, notatur infamia. Theologi dicunt non esse matrimoniū si quis uiuente prima, cum alia contrahat distin. 35. & 38. quarti sententiarū. c ¶ Insiliunt rogos.) Herodotus hunc morem describens. Singuli (inquit) plures uxores habent, quorū ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorū circa hāc rem studio, quænā dilecta fuerit a marito pcipue. Quę talis iudicata est, & hūc honorē adepta, ea a uiris, ac mulierib⁹ exornata ad tumulū a suo ,ppinquissimo mactatur, unaq; cū uiro humatur, cæteris uxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducētibus. Idem refert Mela Pomponius in secundo. Indorū uxores idem factitant pro maritis, ut Solinus ca. 65. infra tradit. Nunc tam tepidus uxorum erga maritos amor, ut si permutatio detur Morte uiri, cupiant animam seruare catellæ. d ¶ Non parentum arbitratu). Eadem referunt Hero. & Mela Pomp. locis eisdem. Difficile omnino est matrimoniū quom uel alter coniugum non sponte sed coacte nupserit, uel uterq;. Rursus seruile coniugiū est, si magnæ dotis gratia, id ipsum fiat. Verissima Plautina ex Asinaria sententia. Argentū accepi (inquit) dote, imperium uendidi. e ¶ Subhastari.) idest, sub hasta mitti, uendiq; per auctionē uolunt. Sunt exemplaria, quæ subarrari habeant. f ¶ Semine igni superiecto.) Herod. in Clio scribit apud Massagetas inueniri arbores talē fructū feren-

a ne ignibus superiecto. Cui⁹ nidore perculsi, pro
lætitia habent imitari ebrietatem sensibus sauci-
atis. DE ritu ista sunt. De locis,[a] & populis quæ
sequuntur. Strymonem accolunt dextro latere
b Denselatæ.[b] Bessorum[c] quoq; multa nomina
adusq; Nestum[d] amnẽ, qui radices Pangæi cir-
cumfluit. Hebrum[e] Odrysarum solum fundit, q
fluui⁹ excurrit inter Priantas,[f] Doloncas,[g] Thy-
c nos, Corpyllos, aliosq; Barbaros, tangit & Cy-
conas.[h] Deinde Aemus[i] sex milibus passuũ ar-
duus, cuius auersa Mœsi, Getæ, Sarmatę, Scy-
thæ, & plurimę ĩsidũt natiões. Ponticũ litt⁹[k] Scy-
thonia gens obtinet, quæ nato ibi Orpheo uate
dec⁹ addidit nomini. Quem siue sacrorum, siue

tes, qui iactus in ignem ab ijs qui ad se calefaciendos conuenerunt foco circumsedentes incenso igne sic ebrios reddit odore suo, ut uinũ Græcos. Et eo uehementius, quo plus eius fructus fuerit iniectum, quoad cõsurgatur ad tripudiandũ, ac perueniatur ad cantũ. Qui de rerũ natura commentant̃, multa esse dicunt, quæ hylaritatẽ quandã utentibus tribuant. Veluti sunt Helenıũ herba, Boglossos, Euphrasinũ, Oenothera, quæ & Omiris dicitur. Rursus, ut inquit Celsus secundo de medicina libro, sensus excitant, Nepeta, Thimũ, Saturcia, pręcipueq; Puleiũ, ruta, & cepa. Nasturtiũ præterea uim habet torporem excitandi. Vnde & natum prouerbiũ. ἔσθιε κάρδαμον, Ede Nasturtium. In hominẽ segnẽ, ac omnino stupidũ. Meminit Ply. ca. 8. deciminoni naturalis historiæ. SCRibit Porphyrio Thraces ebrietate fortiores reddi, ac per uinolentiã illicitos etiam concubitus audere. a ℭ De locis.) De locis, quoꝝ facit Solinus in hoc capite mentionẽ, copiose Plynius ca. xi. lib. quarti. De Strymonio flumine ca. p̃cedenti abunde diximus. Nec mirum eum tam in Macedonia, quã in Thracia poni. Cũ authore Ptolemæo ĩ mõtib⁹ Thraciã, & Macedoniã diuidẽtibus, ortum habeat. b ℭ Denselatæ.) Hi populi a Plynio interdũ Denselatæ, aliquando Denselethæ dicuntur. Ptole. Denthesetas nominat. Diuersitatis huius meminit etiam Hermolaus. c ℭ Bessorum.) Herodotus in septimo. Itẽ Stephanus Bissos uocant. Sed hoc arbitrariũ extimat Hermolaus. d ℭ Nestum amnẽ.) Annotat Hermolaus esse authores qui nõ Nestum, sed Nessum hunc amnem nominẽt. Esse præterea Neston urbẽ, & Nestiada regionẽ ab hoc amnẽ cognominatã. Scribit Aristot. ca. 31. sexti naturæ animaliũ, & Plyni⁹ repetit ca. 16. octaui libri. In Europa inter Acheloũ tantũ, & Nestum amnes leones procreari. e ℭ Hebrum Odrysarũ.) Ex Ply. ca. xi. quarti. Scribit Seruius in fine quarti Geor. Hebrum amnem ex fontibus Rhodopæ montis dilabi. Dictum autem ait ab Hebro Borea fratre. Recipit aũt in se amnes Tearũ, Contadestũ, Agrianẽ, Bargum, Suemũ, authores Herod. & Ply. uterq; li. quarto. Plynius ca. 4. tricesimi tertij, enumerat Hebrũ inter ea flumina, quæ aurum deuehunt. f ℭ Priantas.) Hos Herod. lib. 7. Briantas uocat, a quibus regio Briantica, quæ olim Gallaica dicta est. g ℭ Dolongos.) Hermolaus existimat legendum, Doloncas, uel Doloncos, a Dolonco Bithyni fratre, Tracũq; rege. DE Thynis, & Corpillis, Ply. ca. xi. lib. quarti. h ℭ Cyconas.) Cycones Thraciæ populi, a quoꝝ matribus Orpheus uates, q̃d earum connubium sperneret, discerptus est, Liberi patris sacra simulantibus. Fabulam referunt Virg. in fine quarti Georg. & Ouid. xi. Metamor. Alij dicunt eum fulmine peremptũ in Dio Macedoniæ, ibiq; sepultũ a Musis, quod uerum esse epigrammate ibi scripto euidens est.

Orphea candenti transfixum fulmine Thracem,
Cum curua Aonides hic posuere lyra.

Orpheum poetam docet Aristoteles nunq̃ fuisse, & hoc Orphicum carmen Pythagorei ferunt cuiusdam fuisse cerdonis. Cicero primo de natura Deoꝝ. i ℭ Aemus.) Aemi excelsitas (inquit ca. xi. quarti Caius Plynius) sex. M. passuũ subitur. Auersa eius, & in Istrum deuexa, Mœsi, Getę &c. Hic mons cæteros Thraciæ montes spacij magnitudine, ac sublimitate superat, mediamq; Thraciam diuidit. Existimat Polybius ex eius uertice utrumq; mare cerni Aegeum. s. & Adriaticum, quod Strabo libro septimo, ob ingens interuallũ, falsum probat. Sententiam Polybij Mela sequitur. Dictus autem est ἀπὸ τοῦ αἵμου βορέου, καὶ ὀρειθυίας υἱοῦ. Hoc est, ab Aemo Boreæ, & Orythiæ filio, author Stephan⁹ de Vrbibus. Seruius secundo Georg. montem Thessaliæ esse dicit, super illud Taygeta o qui me &c. Sed hoc ideo quoniã is Thessaliam a Thracia diuidit. k ℭ Sithonia gens.) Ply. ca. xi. libri quarti. Circa Ponti littora (inquit) Morisenæ, Sithonijq; Orphei uatis genitores optinent. Hunc locũ sic Martianus lib. 6. refert. Dein (inquit) pontum Sithonia gens habet, q̃ gloriã Orphei progeniti uatis profectione sortita est. Nam in Spartio promontorio ille uitam, aut sacris, ut aiunt, impendit aut fidibus.

cantuū ſecreta in Sperchio [a] promontorio agitaſse tradunt. Deinde ſtagnū Biſtoniū. Nec longe regio Maronea, in qua Tyrida [b] oppidū fuit equoꝝ Diomedis ſtabulum. Sed ceſsit æuo, ſolumq; turris ueſtigium adhuc durat. Inde nō procul urbs Abdera, quā Diomedis [c] ſoror & condidit, & a ſe ſic uocauit. Mox Democriti [d] domus Phyſici, ac ſi uerum rimere, ideo nobilior. Hanc Abderam Olympiade prima, & triceſima ſenio

a ℂ In Sperchio promontorio.) Vetuſti omnes codices, quos legerim, habent Sperchio promontorio. Martianus (ut iamiā adductus eſt) habet Sparthio promont. Sed nō lego aliqđ huius nominis Thraciç promontoriū. Pōponius autē cū de Thracia ſcribit. Videtur eū locū, ubi Orpheus habitauit, Orbelon nominare. Montes (inquit) interior attollit Aemon, & Rhodopen, & Orbelon ſacris Liberi patris, & cœtu Mœnadū Orpheo primū initiante celebrato. Quid ſi Serrio legas? Pomponius eodē loco. Deinde (inquit) promontorium Serrium, ex quo cantantē Orphea ſecuta narrant nemora, q̄uis ante Hermolaū Seriphiū legeretur. Ptolemæus in deſcriptione Macedoniæ, q̄ eſt Thraciæ contigua, enumerat Sperchiam urbem. DE Biſtonio lacu, genteq; Biſtonia. Itē de Maronea regione Ply. capi. xi. libri quarti. b ℂ Thyrida oppidū.) Exiſtimat Hermola⁹ ca. xi. quarti Caſtigationū Plynianarū hic, & apud Plyniū legendū Tinda ex Stephano, Martiano, cæteris. Verba Plynij ſunt. Abdera libera ciuitas. Stagnū Biſtoniū & gens. Oppidū fuit Tinda, Diomedis equoꝝ ſtabulis dirū. Item capi. 8. uiceſimiquinti uoluminis. Circa Abderam (inquit) & limitem, qui Diomedis uocatur, equi paſti inflāmātur rabie. Marcellinus li. zz. Abdera (inquit) Protagorę domiciliū, & Democriti, cruentæq; Diomedis ſedes. Diomedes Thraciæ tyrannus equos habuit, quoꝝ præſepia ærea erāt, cathenis ferreis uicti, alebantur carnibus hoſpitum illuc diuertentiū. Hunc tyrannū Hercules peremit, equis ſuis uorandū appoſuit, eosq; manſuetiores factos ſecum abduxit, ac Euriſtheo detulit. Is eos Iunoni ſacrauit, quoꝝ genus uſq; ad Macedonē Alexandrū permanſit. Ex Diod. Siculo lib. 5. & Seruio primo Aeneidos ſuper illud. Nunc quales Diomedis equi &c. Ex hac hiſtoria non inconcinniter ſumetur Adagium. Diomedis equi. In quempiā nil p̄ter exteriorē effigiem humanitatis habentē. Rurſus & hoc, Abderitanę pectora plebis habes, in hominē, cui uerius amentia, q̄ prudentia poſsit aſcribi. Hiſtoriā aūt unde ſit ſumptū Adagiū refert Cœlius ca. 31. decimiſexti Antiq. lecti. Rurſus cū ſignificamus non deeſse nobis locū alterum, quom cōmode uiuere in patria fuerit denegatū, ἄβδηρα καλὴ τηΐων ἀποικία. Abdera pulchra Teioꝝ colonia. Refertur a Strabone lib. Geographiæ. 14. c ℂ Diomedis ſoror, & cō. & a ſe ſic nominauit.) Hellanicus author eſt, Herculē tanto diſcrimine aduerſus Diomedē pugnaſse, ut in ea pugna Abderitū puerū delicias ſuas amiſerit, ab equis illis feris dilaniatū, in cuius tandem humati pueri nomine, Abderā urbem condidiſse, denominaſseq;. d ℂ Democriti domus phyſici.) Sunt qui Democritū nō Abderitem, ſed Mileſiū fuiſse ſcribunt. Hic diſcendi gratia, Aegyptum, Perſidem, Rubrū mare, Aethiopiāq; adijt. Gymnoſophiſtisq; in India congreſsus eſt. Is præter cæteros, Naturalia, Moralia, Mathematica, liberaliū diſciplinarū rationes, artiumq; aliarū peritiā exacte calluit. Vnde philoſophus quinq; certaminū dictus eſt. Floruit circa. lxxx. Olympiadē. Sunt eius & hæc inter cætera. Sermo operis umbra. Nō ex loco gloriam aucupandā, ſed loco gloriam imponendā potius. Animū beatū fore, dū nullo mœtu, nulla ſuperſtitione, aut alia quauis perturbatione concutiē.

Prudenter hic ob ſtulta uota hominū,
Ridebat quoties a limite mouerat unum,
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter.

De riſu Democriti, & Heracleti lachrymis extat incerti poetę nobile apud Græcos Epigrāma. Id latinum fecit CASPAR VRSINVS Velius, Doctor, & Poeta, de utraq; lingua optime meritus. Mihi ob eius candidiſsimos mores, ac non uulgarem in bonis literis eruditionē, amiciciæ uinculo coniunctiſsimus. Epigramma ipſum tū Græcū, tum Latinū libuit ſubnectere.

τὸν βίον ἡράκλειτε πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ᾽ ἔζης
Δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ᾽ ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα Δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρίν.
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν, τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

VRSINVS.

Nunc magis atq; olim uitæ Heraclete labores
Plora, nam uita hæc eſt miſeranda magis.
Ac tu nunc magis atq; olim Democrite ride
Hæc etenim uita eſt ridiculoſa magis.
Ipſe autem intererea cernens uos differor anceps
Te riſu, lachrymis quomodo teq; iuuem.

Conſtat eum ſeipſum excęcaſse, uel ut liberius rerum naturas contemplareē. Vel ut ait Laberius. Ma-

lis bene esse ne uideret ciuibus. Tertulianus cap. ultimo. Apologetici id fecisse ait, qđ mulieres sine cõcupiscentia nõ posset aspicere, & doleret si eis potitus nõ fuerit. Lege. M. Tul. circa finẽ quinti Tuscu. q. Et. A. Gelliũ ca. 17. lib. decimi. Obijt autem, ut Hipparchus ait, centesimo, & nono ætatis suæ anno. Lucretius lib. 3. sic eius obitum refert. Deniq; Democritum postq̃ matura uetustas
Admonuit memores motus languescere mentis, Sponte sua læto caput obuius obtulit ipse.

a collapsam Clazomenij [a] ex Asia ad maiorem faciem restitutam, obliteratis, quæ præcesserant, nomini suo uindicarunt. Locũ [b] Doriscon illustrem reddidit Xerxis aduentus, qđ ibi recoluit
b militis sui numerum. Polydori [c] tumulum ostendit Aemus in parte, quã Aroteres [d] Scythæ celebrant. Quondã urbem Geraniã, [e] Cattuzam uocant Barbari, unde a gruibus [f] Pygmæos ferunt
c pulsos. MAnifestum sane est in septẽtrionalem plagam hyeme grues frequentissimas conuolare. Nec piguerit meminisse, quatenus [g] expediti-

a ℭ Clazomenij ex Asia.) Ex Strabone lib. 14. uidetur legendũ Teij, non Clazomenij. Teij (inquit) relicta urbe, Abdera Thracũ urbem migrauerunt cũ Persarũ cõtumeliã ferre nõ possent. Vnde illud dictnm est, Abdera optima Teiorum colonia. Sunt enim Teij, & Clazomenij inter se proximi. Quare fieri potuit, ut ex utraq; genti illuc migrauerint. b ℭ Locũ Doriscum.) Est enim, ut in Polyhymnia scribit Herod. Thraciæ littus, qarirer campus ingens, quẽ grande flumen Hebrus interfluit, ubi extructus ẽ is murus, qui Doriscus appellatur, cui impositũ est Persarum præsidiũ a Dario iam inde cũ Scythis inferebat bellũ. Cũ igitur loc⁹ digerendis, recensendisq; copijs idoneus sibi uideret, Xerxes ita sibi faciendũ putauit &c. Mela Põpo. libro secundo circa Hebrũ (inquit) Cicones, trans eundẽ Doriscos, ubi Xerxes copias suas, quia nũero nõ poterat, spacio mensum ferunt. Meminit & cap. xi. quarti. C. Plynius. Ammianus lib. 18. historiarũ, hanc Xerxis recensionẽ fabulosam credit. Stephanus. δορίσκος πόλις θράκης, καὶ πεδίον, hoc est Doriscus urbs Thraciæ, & campus, seu planies. c ℭ Polydori tumulũ.) Hunc Polydori tumulũ describit Maro tertio Aeneidos.
Forte fuit iuxta tumulus, quo cornea summo &c. Historiã refert Naso. 13. Meta. Est ubi Troia fuit &c. Rei seriem refert Polydori umbra apud Euripidẽ in Tragœdia, quæ Hecuba inscribit̃ in principio. d ℭ Aroteres.) Sic enim legendũ est ex Plynio ca. xi. lib. quarti, etsi exẽplaria omnia, quæ uiderim, Aratores habeant. e ℭ Geraniã Gatizon.) Stephanus eam urbem Cattuzam nomĩat, eos aũt Cattuzos. Plynij codices plerũq; Gatizos retinent. Vide Hermolaũ ca. xi. quarti Plynij. f ℭ A Gruibus pygmæos ferunt pulsos.) Sumptũ ex Plynio ca. xi. lib. quarti. Existimant plures fabulosum esse, qđ tũ de paruitate, tũ de pugna Pygmæorũ cũ gruibus narratur a multis. Sumptũ eñ est ex principio tertij Iliados Homeri, quo loco gruum mentionẽ faciens sic inquit.
Postq̃ hyemem fugitant, nimij quoq; frigoris hymbrem,
Oceani aduolitant refluos clangoribus æstus
Cædem Pygmæis populis, cladẽq; ferentes. Deimachus, & Megasthenes innouarunt Pygmæorũ aduersus grues decantata pridem ab Homero prælia. Triũ etiã palmorũ homines, aiunt Strabo lib. 15. Albertus lib. 21. de animalibus friuolis argumentis, nõ esse eos homines contra peritiorũ sententiã scriptũ reliquit. Præstat igitur Aristotelis magis adhærere sententiæ. Is enim ca. 12. octaui Naturæ animaliũ. Grues (inquit) ex Scythicis campis ad paludes Aegypto superiores, unde Nilus perfluit/ ueniunt, quo in loco pugnare cũ Pygmæis dicunt̃. Nõ enim id (inquit) fabula est, sed certe genus tũ hominum, tũ etiã equorũ pusillũ (ut dicit̃) est, deguntq; in cauernis, unde nomẽ Troglodytæ a subeũdis cauernis accepere. Philostratus ex sententia Apollonij sic de Pygmæis in tertio. Pygmæos sub terra degentes (inquit) supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prædicat uiuere, non uanũ est. Quæ de Pygmæis scribit Ply. alibi annotauimus. Ouid. 6. Meta. scribit Pygmæã fuisse in gruem conuersam.
Hanc Iuno iussit certamine uictam
Esse gruem, populisq; suis indicere bellum. Extat apud Græcos ex Pygmæis sumptũ Adagium. Acrothinia Pygmæorũ colosso aptas, in eum qui diuersa penitus inter se cõponere satagit. Et in Obscæno carmine (quisquis eius fuerit author) Pygmæis breuior. Hyperbole in mõnstruosam hominis paruitatem. Docet Aristoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliũ, incipere abire grues Septembri mense. g ℭ Expeditiones suas dirigant.) Quoniã non pauca admiratione digna in gruibus reperiunt̃, iccirco de eis hac parte Solinus prosequitur. Sumpsit autem hæc ex Plynio fere omnia, uel ex cap. xi. lib. q̃rti, uel ex ca. 23. libri decimi. Græci eas γέρανους nuncupãt, Latinis ex sono, & uoce earũ nomẽ sumptũ est.

Mirum eſt, qđ naturales referunt, Nō laſseſcere in ullo labore, qui neruos ex alis, & cruribus gruis habeant. De Gruū prudentia Ariſtotelis uerba ſunt ca. 10. noni de natura animaliū. Grues etiam (inquit) multa prudenter faciunt, loca enim longinqua petunt, ſui cōmodi gratia, & uolant alte, ut procul ꝓſpicere poſsint, & ſi nubes tēpeſtatis uiderint, conferunt ſe in terram, & humi quieſcunt. Ducem etiam habent, & eos, qui clament, diſpoſiti in extremo agmine, ut uox percipi poſsit. Cum conſiſtūt, cæteræ dormiūt, capite ſubter alam cōdito, alternis pedibus inſiſtentes, dux detecto capite proſpicit, & qđ ſenſerit, uoce ſignificat. Aſcribam huic loco, quæ docte, & eleganter de Gruibus ſcribit Ambroſius ca. 15. quinti Hexameron. Quā iniuſsi (inquit) & uoluntario uſu grues ī nocte ſollicitā exercent cuſtodiam, diſpoſitos uigiles cernas, & cæteris conſortibus, aliæ circumeunt, & explorant, ne qua ex parte inſidiæ temperentur, atq; omnē deferunt, impigro ſui uigore tutelā. Poſt ubi uigiliarū fuerit tēpus impletū, ꝑfuncta munere in ſomno ſe ꝑmiſso clangore cōponit, ut excitet dormientem, cui uicē muneris traditura eſt. At illa uolēs ſuſcipit ſortem, nec uſu noſtro in uita, & pigrior ſomno renūciat, ſed impigre ſuis excutitur ſtratis, uicem exequiť, & quā accepit gratiā, pari cura, neq; officio repræſentat. Ideo nulla deſertio, quia deuotio naturalis, ideo tuta cuſtodia, quia uoluntas libera. Hunc etiam uolentes ordinē ſeruant, & hac moderatione omnē laborē alleuant, ut per uices fungantť ductus ſui munere. Præcedit enim una, & præcurrit cæteris ꝯſtituto ſibi tempore, & quaſi ante ſigna ꝑcurrit, deinde conuertitur, & ſequenti ſortem ducendi agminis cedit. Quid hoc pulchrius, & laborē omnibus, & honorē eſse cōmunē, nec paucis arrogare potentiā, ſed q̄dam in omnes uoluntaria ſorte tranſcribi? Antiquę hoc reipub. munus, & inſtar liberę ciuitatis eſt. Hæc ille. a ℭ Vis Flatuum.) Ariſtoteles ca. 12. octaui Naturæ animaliū libri. Auium grues (inquit) ex ultimis in ultima abeunt. Volant flatu ſecundo. Quod de lapide memorant falſum eſt. Lapidē enim eas tenere fulmento, quem ubi deciderit, accipi, utilē ad auri probationē aiunt. In prouerbiorū Collectaneis extat & hoc γέρανοι λίτϑς καταπεπωκῦαι. i. Grues lapides deijciētes. De his qui prouidi qppiam faciunt. Grues enim (inquit Tarręas) quoniā alte uolant, & in latū, facto impetu, quæ infra ſunt inſpicere nequeunt, lapidem portant, ut ex uolatu laborantes, deijciant, & ſentiant, utrū ſuper terram an mare ferantur. Et ſiquidē ſuper mare lapis deuenerit, iter perficiunt. Si uero ſuper terrā, quieſcunt. Hoc ait Ariſtophanes Grues lapides demittentes. Hæc fere ad literam in eius prouerbij expoſitione. b ℭ Saburrantur.) Onerantur, grauesq; fiunt, ne ui flatuū a recto itinere propellantur, a Saburra. i. Sabulo, quo naues leues nimis onerari ſolent. c ℭ Fidens meatu pręit cateruas.) Grues dum alte uolant, caſu potius, q̄ arte, plerumq; literam. y. efficiunt. d ℭ κριοῦ μέτωπον.) Ideſt, Arietis frons, ob quandā cum huius animalis frontis ſimilitudinē. Sunt autem plura (ut alias annotauimus) huius nominis ꝓmōtoria ſcopuliue. e ℭ Cū citra mediū.) Cur id faciant, in uerbis iamiā aſcriptis, Tarręas explicat. f ℭ Concors cura omniū pro fatigatis.) Si hanc gruum cōſuetudinē homines ipſi perpēderent, eſset in ſubueniendo, ſuccurrendoq; lapſis indubie promptiores. Sanctum omnino monitum Ouidianū illud, ſed innata quadam ſæuitia a paucis obſeruatū.

Regia crede mihi res eſt ſuccurrere lapſis.

Quin potius quom uiderint quempiā malis ingentib⁹ obrutum, addere malis mala ſatagunt. Humanius certe multo pientiſsimi Samaritani immitari parabolam. Is enim ſpoliatū, uulneratumq; uidens hominē, miſericordia motus eſt, & appropians ſemiuiuo homini, alligauit uulnera eius, infundens oleum, & uinum. Et tandem ægroti hominis, ut par cęrat, exactiſsimā curam egit. Iuſtiſsima nimirum Iuuenalis de hominum immanitatę querela.

Sed iam ſerpentum maior concordia, parcit

ones ſuas dirigant. Sub quodam militiæ eunt ſi- a
gno, & ne pergētibus ad deſtinata uis [a] flatuū re-
nitatur, arenas deuorant, ſublatisq; lapillulis ad
moderatam grauitatem ſaburrant.[b] Tunc ſe tol
lunt in altiſsima, ut de excelſiori ſpecula metent, b
quas petant terras. Fidens [c] meatu præit cateruas.
Volatus deſidiā caſtigat, uoceq; cogit agmē. Ea
ubi obraucata eſt, ſuccedit alia. Pontū tranſiturę
anguſtias captant. Et quidē eas promptū eſt ocu c
lis dēphendere, quæ inter Tauricam ſunt, & Pa-
phlagoniā, id eſt inter Carambim, & [d] κριοῦ μέτω-
πον. Cum [e] trans mediū alueum aduentaſse ſe ſci-
unt, ſcrupulorū ſarcina pedes liberant. Ita nautæ d
prodiderunt, compluti ſæpe ex illo caſu imbre
ſaxatili. Arenas non prius euomunt, q̄ ſecurę ſe-
dis ſuæ fuerint. Concors [f] cura omniū pro fati-

Cognatis maculis similis fera &c. a ℭ Nigrescunt senectute.) Cætera fere omnia albescunt senescentia, qđ ob caloris intrinseci defectũ accidere philosophi perhibent. b ℭ χρυσόκερας.) Idest auricornu, χρυσός enim aurũ, κέρας cornu. De eo Strabo lib. 7. & Ply. ca. xi. li. quarti. c ℭ Byzantio oppido.) Hæc urbs (authore Eusebio lib. tempoꝝ) cõdita est circa Olympiadẽ tricesimã, quom apud Romanos Tullius Hostilius imperio potiret. Eam condidit Byzas. Claudianus in Eutropium.

a gati, adeo ut siquæ defecerint, cõgruant uniuersæ, lassatasq; substollant usq; dum uires ocio recuperentur. Nec in terra cura segnior. Excubias nocte diuidunt, ut exsomnis sit decima quæq;.
b Vigiles pondușcula digitis amplectuntur, quæ si forte exciderint, somnũ coarguant. Quod cauendũ erit, clãgore indicãt. Aetatem in illis prodit color. Nigrescunt [a] enim senectute. Venia-
c mus ad promõtoriũ χρυσόκερας [b] Byzantio [c] oppido nobile, antea Lygos dictum, quod a Dyrrachio [d] abest septingentis undecim milibus passuum. Tantum enim patet inter Adriaticũ mare,
d & Propõtidem. In Cœniensi quoq; regione nõ longe a Flauiopoli colonia Byziæ oppidũ quondam [e] Arx Terei regis, nunc inuisum, & inaccessum Hirũdinibus, & deinceps alitibus aliis, quãe q̃ [f] Thebas, qđ illa mœnia sæpius capta sint, aspernentur subire. Nam inter cætera habere illas quiddam [g] præsciũ, inde noscitur, qđ lapsura nõ petunt culmina, & aspernant peritura quoquo
f modo tecta. Minime certe a diris [h] auibus impetuntur, nec unq̃ præda sunt ut sacræ. Cibos non sumunt residentes, sed in aere [i] capiunt escas, & hauriunt. ALter [k] Isthmos in Thracia est simili-
g bus angustiis, & pari latitudine arcti maris. Cui⁹ littora duæ urbes utrinq; secus ostentant. Propontidis oram insignit Pactyæ, Melanem sinum Cardia, qđ [l] in cordis faciem sita sit, dicta Cardia
h est. Omnis aũt magnus Hellespontus stringitur in stadia septẽ, qbus ab Europa Asiaticam plagã uindicat. Hic quoq; urbes duę Abydos Asię est,

Conditor hoc Byzas, Constantinusq; uidebũt.

Diodorus, & Polybius tradũt a Byzantio, qui urbi imperauit ita appellatam. Iustinus lib. 9. scribit a Pausania Spartanoꝝ rege conditã, ac per annos septẽ ab eo possessam. Deinde, uariante uictoria, nũc Lacedæmonioꝝ, nunc Atheniensiũ uiris habitatã. Ammianus lib. zz. asserit Byzantiũ fuisse Atticorũ coloniã. Ausonius in urbium Catalogo facit Byzãtiũ Romę, Carthaginiq; omnino par. Et Claudianus in Eutropiũ Eunuchum.

Vrbs etiam magnæ, quæ dicit æmula Romæ.

Eius situm unico tñ Disticho Ouid. explicat primo Tristium.

Quaq; tenent ponti Byzantia littora fauces,
Hic locus est gemini ianua uasta maris.

De ei⁹ conditoribus, nominibus, qđq; ante Constantinũ principẽ ab Antonio Seueri filio, Antonina dicta sit, & quo anno in Turcarum potestatem uenerit ex Eustachii sententia Raphael Volaterranus explicat li. 7. Plura Strabo lib. septimo. Stephanus de Vrbibus. Herodo. lib. 3. d ℭ A Dyrrachio.) Eadem Ply. ca. xi. quarti, & Capella li. 6. e ℭ Quondã arx Terei regis.) Rursus ex Plynio capi. xi. quarti. Fabulã hanc eleganter pluribus carminib⁹ refert Naso. 6. Meta. libro. Veram autem historiã leges apud Pausaniã circa finem Atticæ. Et Seruiũ Ecloga sexta Virgilii super illud. Aut ut mutatos &c. f ℭ Quamq̃ & Thebas, qđ illa.) Sumptũ ex ca. z4. decimi Ply. g ℭ Quiddã p̃sciunt.) Ex Plyn. loco eodem. Ad idem facit quod scribit ca. 35. decimioctaui. Tempestate imminẽte hirundo tã iuxta aquã uolitat, ut penna sępe percutiat. Virg. primo Georgicoꝝ Aut arguta lacus circumuolauit hirundo. h ℭ A diris auibus.) Sumptũ ex ca. z4. decimi Caii Ply. i ℭ In aere cibos capiunt.) Sumptum itẽ ex eodẽ libro, & capite Caii Ply. DE hirundinibus plura notatu digna refert Diuus Ambro. 5. Hexameron ca. 17. k ℭ Alter Isthmos.) Alterum dicit cõparatione eius Isthmi, quo Peloponnesus exili ceruice nectitur cõtinẽti, de quo capite superiori dictũ est. l ℭ Cardia qđ in cordis faciẽ sita sit.) Græci καρδίαν, cor nũcupãt.

& Sestos Europæ. Deinde[a] contraria inter se pro montoria Mastusia Cheronnesi, ubi finitur Europæ sinus tertius. Sigæū Asiæ, in quo tumulus est κυνόσσημα dictus, Hecubæ sepulcrum, & turris Protesilai[b] delubro data. Finibus Thraciæ a septemtrione Ister obtenditur, ab oriente Pontus, ac Propōtis. A meridie Aegeū mare. INter[c] Tenedum, & Chium est Claros insula, qua Aegeus sinus panditur. Ab dextra Antandrū nauigantibus saxum est. Hoc enim uerius, q̃ insula meruit cognominari. Id quoniā uisentib⁹[d] procul capræ simile creditur, quā Græci ἀιγά nuncupant, Aegeus ab eo sinus dictus est. A[e] Phalario Corcyrę promontorio, ad nauis effigiem scopulus eminet, in quem transfiguratam Vlyxis nauem crediderūt. Cythera, quæ a Malea abest, quinq; milibus pasſuum, Porphyris[f] antea nomen fuit.

Stephanus aliter nominis huius originē interpretatur, quod uidelicet Hermochare diuina faciēte, cor uictime raptū a coruo, in Thraciæ partē illam delatū fuerit. Abydos, & Sestos urbes, inq̄t Mela, Leandri, & herus amore pernobiles. Extat de hoc ipso amore apud Musæum libellus. Itē apud Nasonē perelegans epistola. a ℂ Deinde contraria.) Ply. id ipsum sic explicat. Dein promontoriū Cheronnesi Mastusia aduersum Sigęo, cuius in fronte obliqua Cynossema. Ita appellatꝰ Hecubę tumulus, statio Achęorū. Turris, & delubrum Protesilai &c. κυνόσσημα, canis sepulchrum significat. Fingūt Hecubam Priami cōiugē post tot aduersa, in canē fuisse conuersam. κυνῶν Canis, σῆμα sepulchrū. Fabulā refert Naso. 13. Meta. libro. De qua inter cætera. Rictuq; ad uerba parato Latrauit conata loqui. Locus (extat & ex re. Nomen habet. Ex Ply. ca. xi. quarti, & Strabone libris. 13. & 14. Pomponio Mela lib. secūdo sumpsit hæc Solinus. b ℂ Protesilai delubro.) Scribit Homerus secundo Iliados, Protesilaum cū quadraginta nauibus pro Gręcis ad Troiam nauigasse, quē ex cunctis Græcis primū ex naui in littus incidentem, uir Dardanus interemit. Cui⁹ mors magnū uxori, magnum desolatę domui, magnum etiam bellacibus socijs desyderiū reliquit. Lege Domitium Sylua tertia quinti Syluarum Statij. Eadem cū Solino scribit Mela in. z. DE Thracię limitib⁹ in principio huius capitis dictū est. c ℂ Inter Tenedum, & Chium.) Verba Plynij, quem hoc loco æmulatur Solinus hæc sunt. Aegęo mari (inquit) nomen dedit scopulus inter Tenum, & Chium uerius, q̃ insula ex nomine a specie capræ, quæ ita a Græcis appellatur, repente in medio mari exiliens. Cernunt eum a dextra parte Andrum nauigantes ab Achaia, dirū, ac pestiferum. Quid de hac denominatione scribant Strabo. M. Varro, Pacuuius, Martianus, refert Hermolaus in fine capitis. xi. quarti Plynij. d ℂ Ἀιγά.) A nominatiuo αἶξ ἀιγός. i. Capra. Alij Aegęum dictum uolunt, ab Aegęo Neptuni filio; & Thesei patre, qui, ut canit Catullus, in id mare, pręcipitem sese scopulorum e uertice iecit,

Amissum credens immiti Thesea fato.

Festus Pompeius Aegęum mare appellatur (inquit) qđ ita crebrę in eo sunt insulæ, ut procul aspicientibus species caprarum uideantur. Siue qđ in eo Aegea Amazonum regina, perierit. Siue qđ in eum Aegæus pater Thesei se præcipitauerit. e ℂ A Phalario.) Eadem scribunt Ply. ca. 1z. libri quarti, & Martianus libro sexto. Plynius autē uocat promontoriū hoc Phalacrium. Strabo, Ptolemæus, & Stephanus φάλακρον, Martianus uti Solinus Phalariū. FAbulam de Vlysis nauis in scopulum conuersione, refert Naso Transformationū libro q̃rtodecimo.

Neritiæq; ratis uiderunt fragmina &c.

DE Cytheris Plynius ibidem. Dicta autem (ut Stephanus author est) ἀπὸ κυθήρου τοῦ φοίνικος. i. a Cythero Phœnicis filio. f ℂ Porphyris.) Nomen sumptū a purpurarum captura ingenti. Gręci enim πορφύραν purpuram dicunt, & πορφυρίδα, uestem purpuream. Hæc quoq; insula, ut Stephanus author est, κυθηραία λέγεται.

PRONIVS.)Insularum,quæ in nostro mari sitæ sunt,quædā singulariter magnæ,quædā minores a Græcis dici solent.Sunt aūt magnæ Cyprus,Creta,Rhodus,Eubœa,Lesbos,Sicilia, Sardinia,Cyrnos.Reliquę ab ijs cōparatione quadā,minores nuncupanť.Hæc in operis sui exordio retulit Appianus.In Creta insula,siue uera,siue fabulosa expetas,mira plurima facta narranť. De miris ijs igitur scripturus Solinus in Cretā insulā hoc capite,stilum uertit.Imitatur aūt more suo Ca.Plynium

DE CRETA INSVLA, DEQVE aliјs plurimis ad eā pertinentibus. CAP.XVI.

a PRonius [a] est Cretam dicere,q̄ absoluere in quo mari iaceat.Ita enim circūflui illi⁹ nomina Græci permiscuerunt, ut dum aliјs alia inferunt, pene obduxerint [b] uniuersa. b Quanta possumus tamen fide in designanda, operam locabimus, nequid hæreat [c] sub ancipiti. Inter ortum porrigitur, & occasum tractu longissimo,hinc Græcia,inde Cyrenis obiacentib⁹. c A septētrione Aegæis,& suis, idest Creticis æstibus uerberatur.Ab Austro Libycis undis perfunditur,& Aegyptiјs.Constipata centum [d] urbibus, sicuti perhibēt, qui prodige [e] lingua largiti sunt,sed magnis,& ambitiosis oppidis,quorum

cap.12.libri quarti.Ipsa Creta (inquit)latere ad Austrum,altero ad Septemtrionē,inter ortum,& occasum porrigiť, centum urbiū clara fama &c.Eius situm, ac terminos, lege apud Ptolemęū ca.17.lib.tertiј.Eudoxus(ut Strabo refert lib.10.)ipsam in Aegęo sitam esse pelago tradit,cuius sententiæ nō assentiť Strabo,sed ipsam inter Cyreneam,& Græciā esse dicit,eū ipsum Strabonē adeas,q̄ null⁹ Cretā exequitur copiosius.Aristotelis uerba sunt ex ca.8.secūdi Politicoꝝ. Videtur (inquit) hæc insula ad principatū Gręciæ nata,ac pręclare sita. Cuncto namq; imminet mari,cum fere Græci omnes circum mare sint positi. Abest enim,hinc modicū a Peloponeso,illinc uero ab Asia,a loco qui circa Triopium, & Rhodū. Quare imperiū maris obtinuit Minos, ac isularum, alias subegit,alias uero dudū incultas habitari fecit &c.Quamuis Cretensiū respublica optimis legibus fuerit instituta, plura tamē ab eius legislatore contra morum honestatem sancita sunt,ut de uxoꝝ diuorcijs,ne filioꝝ multitudine patres grauarentur.Rursus uitandæ prolis gratia cū masculis concubitū exercere.Id Aristo.retulit in Politicis.Timęus refert Thalonē Cretensem masculā Venerē naturæ crimē omnino contrariū,primū perpetrasse. Hinc fortassis natum illud τρία κάππα κάκιστα.Tria.k k k.pessima, Quod ad Cretenses, Cappadocas, Cilicesq; referunt.Quāuis diuus Augustinus ca.3.de Grāmatica de tribus Corneliјs dictum putet.Fuerunt autē ij Cornelius Sylla,Cor.Cinna,Cor.Lentulus.Sunt, qui huius nefasti sceleris initiū in Orpheū uatē.Plures,qui in Thamyrā quendā retorquendū censeāt.Inter alia uitia,mēdaciū Cretensibus peculiare fuisse ex uersiculo,quē in epistola ad Titū refert Paulus,euidēs est. Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται κακὰ θηρία γαστέρες ἀργοί.Cretenses semper mēdaces,malæ bestiæ, uentres pigri. Augustinus scribit eū uersiculū in libris Epimenidis inueniri.Hinc factū est ,ut a Græcis κρητίζειν pro mentiri prouerbiali figura dici ceptum sit.Ouid.1.de Arte amandi.Non hoc,quæ centū sustinet urbes Quāuis sit mendax Creta negare potest.Sunt & alia de Cretēsibus usurpata prouerbia.Vt κρὴς κρῆτα.Et κρὴς πρὸς αἰγινήτην.In eos, qui fraudibus mutuis sese circūuenire conanť.Vtriusq; enim insulę gentē ob improbos mores male audire solitā esse historiæ tradunt. b ℂ Obduxerint.)Legitur & oblimauerint,idē tamen utriq; sensus.i.texerint,& uelut limo cooperuerint,ut uix dignosci queant. c ℂ Nequid hęreat sub ancipiti.)Nequid sub dubio relinquať,prouerbialis figura sumpta a locis transitus difficillimi,quæ cū attigerimus,qua transeundū sit,subdubitare,ac hęsitare solemus. Vtitur ea Plautus in Amphitrione,in Mercatore,& in Pseudolo.Terentius in Eunucho.Persius satyra secūda.A Marco Tullio dictum est.Res hęret in salebra. d ℂ Constipata centū urbibus.)Qui scribūt Cretā constipatam centum urbibus,ut Virgilius,Horatius, Lucanus, Ouidius, Papinius, sequuntur Homerū secundo Iliados.Vnde eā Hecatompolin nominat,quasi centurbiā dicas.Decimo autem nono Odysseæ dicit eius insulæ esse nonaginta urbes,quam diuersitatem Strabo diluit libro decimo. Centum Cretę urbium nomina magna ex parte enumerant Homerus secundo Iliados,Strabo in decimo, Plynius cap. duodecimo quarti,Ptolemæus capite.17.libri tertiј,Stephanus de Vrbibus. e ℂ Qui prodige lingua largiti sunt.)Sunt qui legant,qui prodige linguam largiti sunt. Sunt rursus exēplaria in quibus

principatꝰ eſt penes Gortynam, Cydona, Gnoſ- a
ſon, Therapnen, Cyteum[a], Liſon. Doſiades eã
a Crete[b] nympha Heſperidos filia, Anaximan-
der a Crete rege Curetum, Crates Aeriam prius
dictam, mox Curetim. Nonnulli etiã a temperie b
cœli[c] μακαρόνησον appellatam prodiderũt. [d]Prima
mari potuit nauibꝰ, & ſagittis. [e]Prima literis [f]iu-
ra iunxit. Pyrrhicen docuit Pyrrho [g]repertore.
Eqſtres turmas prima docuit laſciuas uertigines c
implicare. Ex qua diſciplĩa bellicæ rei uſus datꝰ.

ſcriptum eſt, qui prodige lingua locuti ſunt. Hæc ultima lectio cęteris placet magis. Si prodige lingua largiti ſunt, legendum ſit, ſubintelligendũ erit, centum urbes Cretæ prodige lingua largiti ſunt. Intelligit autem Græcos, M. Cato, & Caius Sempronius aſſerunt Græcos impudenti iactantia frequẽter effundi. Eiſdem præterea tum leuitatẽ, tũ loquacitatẽ plerũq; tribuũt. Hinc a Iuuenali dictum eſt. Et quicquid Græcia mendax Audet in hiſtoria. Ply. quoq; ca. quinto lib. tertij Græcoꝝ genus in ſuam gloriã effuſiſsimũ eſse dicit. Euſebi. in lib. Pręparatiõis docet Græcos ſcriptores alioꝝ ſcripta ſibi tribuiſse, id quod Syllius lib. 14. Siculis tribuit. a ¶ Cyteum Liſon.) Tam uaria ſunt i hac parte exẽplaria, ut quæ ſit uera lectio dignoſci nequeat. Interdũ enim Scylion ſcriptum eſt, ſępe Cylion, aliquãdo Schyliofon, nonnunq̃ Cyliſson. Sũt qui reponãt Scylletion. Sed neq; Homerus, neq; Strabo, neq; Stephanus, neq; Pomponius, neq; Plynius ipſe, quẽ Solinus ubiq; ſequit̃. Sed neq; alter qſpiam ex ijs, quos legerim, aliquam in Creta urbẽ huius nomenclaturæ poſuit, etſi Stephanus dicat σκυλλήτιον eſse κρήτης ὄρος. Vnde forſitan moti ſunt, qui Scylletion legendũ putarũt. Ego ſi diuinare liceat, ex uariarũ lectionũ ſimilitudine, repoſui, Cyteum Liſon, de quibus Plynius, & Ptol. in Creta. Sunt qui Gythiſson, aut Lycaſton, uel Lycton, ſiue Olyſson, de quibus omnes, reponendũ putãt. Sed hæc alioꝝ iudicio relinquẽda. b ¶ A Crete nympha.) Eadẽ ſcribunt Plynius, & Capella. Stephanus dicit dictã a Crete Iouis, & Ideæ nymphæ, filio. Diod. Siculus lib. 4. nomẽ accepiſse dicit a Creta Iouis coniuge. Libro aũt ſexto ait Cretem fuiſse inſulæ illius regem uetuſtiſsimũ. Vnde & nomẽ inſulæ. Euſeb. lib. tẽpoꝝ aſserit Cretã dictã a Crete indigena, quem aiunt (inquit) unũ Curetarũ fuiſse, a quibus Iuppiter abſconditus eſt, & nutritus. Hi Gnoſson ciuitatẽ in Creta condiderũt, & Cybeli matri templum. Capite aũt tertio decimi Præparationis, dicit Cretũ quondã fuiſse primũ, qui Crete regnũ tenuit, a quo Creta nomẽ accepiſse uidetur. c ¶ μακαρόνησον.) Ideſt felicẽ inſulã. Plynius μακάρων eam dici ait. i. beatam. Alia μακαρόνησος eſt ſeptem dierũ itinere ſupra Thebas Aegypti, Herodotus lib. 3. Fructuũ bonitas declarat Cretę inſulæ cœli temperiem. Veteribus perſuaſum eſt, quicquid in Creta naſcitur, infinito præſtare cęteris eiuſdem generis, author Plynius ca. 8. uiceſimi quinti naturalis hiſtoriæ. Ea inſula hac tempeſtate uina omniũ excellentiſsima procreat. Vnde in Obſcęno carmine. Vuæq; qualis flaua nõ legit Crete. d ¶ Prima potuit nauibus.) Seneca Tragędus in Hippolito. O magna uaſti Creta domiatrix freti, Cuius per omne littus innumerę rates Tenuere pontũ, quicquid Aſsyria tenus Tellure Nereus puium roſtris ſecat. Hucuſq; Seneca. Cretenſes in prioribus annis (authore Strabone lib. 10) nauigandi principatũ tenuerunt. Vnde in ueteris prouerbij ſermonẽ uulgatũ eſt. Siquis, quæ nouit ſe ignorare diſsimulet. Cretes neſcit pelagus. Meminit Tarręas in prouerbioꝝ Collectaneis, ὁ κρὴς τὴν θάλατταν. hodie quoq; Cretenſibus inter nauigandi peritos, nõ infimus locus datur. e ¶ Sagittis.) Fuiſse eam ſagitandi peritã, oſtendit Strabo pueros arcubus (inquit) inter arma Cretenſes ſaltibus exercent, quos principio Curetẽ illis oſtendiſse ferunt. Scribit Diod. in ſexto Apollinẽ arcus, ſagittandiq; fuiſse repertorem. Qua ex cauſa (inquit) Cretenſes precipue arcu delectati ſunt, quẽ Scythicũ nominarũt. Hinc a Virgilio. 3. Georg. dictũ eſt. Craſsamq; pharetrã. Scribit in Attica Pauſanias, Græcoꝝ nemini præterq̃ Cretenſibus, ſagittis uti inſtitutũ patriũ fuiſse. f ¶ Prima literis iura iunxit.) Cõuenit inter omnes Cererem primã in Creta leges reperiſse. Diod. in. 6. Tradit̃ (inquit) a nõ nullis illã (de Cerere loquens) leges quoq; dediſse, quibus homines iuſte uiuere aſueſcerent. Idẽ ſcribit Ply. ca. 56. libri ſeptimi. Ouid. 5. Meta. Prima dedit leges. Cauſam ponendi leges explicat Hora. Saty. 3. primi Sermonũ inquiens.

Ne quis fur eſset, neu latro, neu quis adulter. Lucretius libro quinto. Inde magiſtratũ partim docuere creare, Iuraq; conſtruere, ut uellent legibus uti. Poſset & hoc ad Minois leges referri, ſed non ſunt primũ ab eo inſtitutæ leges. Veritas aũt habet, primũ Moſen a Deo edoctũ, homibus leges tradidiſse. g ¶ Pyrrhicen docuit Pyrrho reptore.) Sic ẽm ex Plynio legẽdũ cẽſuimꝰ. Saltationẽ (ĩqt) armatã Curetes docuere. Pyrrhicen Pyrrhꝰ, utrãq; in Creta c. 56. li. ſeptimi. Dio. Siculꝰ li. 6. ait Curetes reperiſse cũ armis ſaltãdi modũ. Itẽ primos omniũ greges coegiſse, aliq̃q; mãſuefeciſse pecora. Scribit Martianꝰ in. 9. Cretes ad Cytherã ſolitos dimicare. Græcarũ inſup urbes multas ad lyrã, leges, decretaq; publica

recitasse. Taletem præterea Cretensem cytharæ suauitate cōpertū est, morbos, ac pestilentiā fugauisse. Scribit Strabo lib. 10. Curetem instituisse, ut saltationem, quā Pyrrhicam appellauerit, saltarent. a ¶ Studiū musicū.) Apollinē (inquit Diod. in sexto) Citharæ, eiusq; musicę reptorē ferūt. Eusebius ca. 2. secundi Præparationis tradit Theatrū, Musicā, Harmoniāq;, a Dionysio fuisse repertam. Idem Eusebius ca. 3. decimi eiusdē operis. Itē Caius Plynius ca. 56. li. septimi, Amphionē scribunt Musicę fuisse repertorē. Macrob. in principio secundi de Somnio Scipionis, modulos crepitu, tinnituq; ęris deprehensos Pythagoræ philosopho tribuit. Sed credendum eū perfecisse, qđ ab Idæis Dactylis repertum fuerat a principio. b ¶ Idæi Dactyli.) Stra. lib. 10. & Diod. Siculus li. sexto scribunt Idæos Dactylos a mōte Ida, & denario digitoꝝ numero fuisse nūcupatos. Fuerūt aūt qnq; fratres, mares, totidēq; sorores. Alij dicunt eos duos alij tres, plures centum, alij aliter. Inter authores conuenit eos

a Studium [a] musicū inde cęptum, cū [b] Idæi Dactyli modulos crepitu, ac tinnitu æris deprehensos in uersificum ordinē transtulissent. Albet [c] iugis montium Dyctinei, & Cadischi, qui ita excande-
b scunt, ut eminus nauigantes magis putent nubila. Præter cæteros Ida est, qui ante solis [d] ort⁹ solem uidet. Varro in opere, qđ de littoralib⁹ est, etiā suis tēporibus affirmat sepulcrū [e] Iouis ibi uisitatum. Cretes Dianā religiosissime uenerant,

ignis usum, æris, ferriq; naturā, quoue modo fabricarentur, in loco, quē Berecynthiū dicunt/ inuenisse. Ob idq;, ac alia plura repta, stultā gentilitatē diuinos eis honores tribuisse. c ¶ Albet iugis montiū.) Montes sunt in Creta, quos Albos uocant. Ply. ca. 34. sextidecimi. Eosdē Cretæ montes ca. 12. li. qrti enumerat idē Plynius. Vocat aūt eoꝝ unū Cadiscū. d ¶ Ida ante solis ortum, solem uidet.) Strabo lib. 10. In medio (inquit) ubi latissima panditur Creta insula mons Idæus surgit, Cretensiū cunctorū celsissimus, quaq; uersum circuitū habens stadioꝝ sexcentoꝝ. Idipsum qđ Solinus de Ida monte scribit, reperies apud Plyniū ca. xi. secundi naturalis historię. Diod. autem Siculus lib. 17. id Idæ Phrygiæ, nō Cretę monti tribuit. Mons Ida (inquit) ut quidā fabulantur, ab Ida Melissei sortitus nomen est. Est aūt omniū mons hic, qui circa Hellespontum sunt montes eminentissimus. In eius medio extructum antrū est dijs accipiendis accōmodū. In eo Alexander de tribus Deabus iudiciū habuisse dicit. In Ida mōte rarissimū quiddā, ac supra hominū opinionē reperitur. Nā circa canis exortū in summo mōtis uertice penitus tranquillus aer ex omni parte efficit, ne is locus aliquē uentoꝝ flatū sentiat. Illic nocte durante, sol radios suos emittere conspicitur, non quidē ut illius forma circularis appareat, sed magis ut eius fulgor in partes multas late conspiciatur, ueluti si ignis multū terrę horizontē corripuerit. Nec multum post splendor ille totus in magnitudinē quandā unā coarctatur, donec dimidij stadij spaciū efficiat. Die autem adueniente, integra solis magnitudo, lucem inducit. Interpres Dionysij.

Ante ortus solis phibent q̄ fulgere sole. Idipsum Lucre. 5. de Rerū natura libro, ijs uersib⁹ explicauit.

Quod genus Idæis famast e montibus altis
Dispersos igneis orienti lumine cerni.
Inde coire globum quasi in unū conficere orbem.
Nec tamen illud in ijs rebus mirabile debet
Esse, qđ hæc ignis tam certo tempore possint
Semina confluere, & solis reparare nitorem &c.

Hoc uidetur significasse Maro in fine. 2. Aene.

Iamq; iugis summę surgebat Lucifer Idæ.

Quod de Ida monte dictū est, idipsum etiānū Casio monti accidere ostenditur infra ca. 49. e ¶ Sepulchrū Iouis.) Quāuis constans authoꝝ fuerit opinio fuisse in Creta Iouē sepultū, de loco tamē ubi natus, & educatus fuerit inter Arcades, & Cretes certamen assiduū. Arcades enī apud se tam natū, q̄ educatū Iouē cōstanter affirmāt, eo potissimo argumēto, qđ in Arcadia locus sit, qui κρητέα uocat παῤῥασίου cognomēto. Arcadū, & Cretensiū de hac ipsa re certamen Callimachus in hymno Iouis ijs ferme uerbis cecinit.

Iuppiter aereis cum te sibi uendicet Ide
Montibus, Arcadieq; utri mendacia iactant?

Hinc existimat Parrhasius quarto Thebaidos a Papinio dictum esse.

Venit & Idæis ululatibus ęmulus Azan,
Parrhasijq; duces.

Nympharū, a quibus Iuppiter nutritus est, nomina, sunt θεισῶα, νέδη, ἁγνώ. Marcus Cicero tertio de Natura Deoꝝ libro, tres Ioues fuisse tradit. Vltimum Cretensem, Saturni, & Rheę filium. Hic cū adoleuisset, & totum fere orbem subegisset, a Cecrope rege uetustissimo primum deus appellatus, eiq; ara, & sacrificia instituta. Tandem ætate (ut ait Ennius) pessumata, in Creta uita commutauit, & ut rudis gentilitas credidit, ad Deos abijt. Eum Curetes filij sui curauerunt, deco-

[a] βριθόμαρτην gentiliter nominantes, quod ſermone a
noſtro ſonat uirginē dulcem. Aedem numinis
præterq̃ nudus ueſtigia nullus licito ingreditur.
Ea ædes oſtentat manus Dædali. Gortinā amnis
Lethæus[b] præterfluit, quo Europā Tauri dor- b
ſo Gortinij ferūt uectitatam. Hidem Gortinij, &
Cadmū[c] colunt Europæ fratrem, Ita enim me-
morant. Videtur hic, & occurrit, ſed die iam ue-
ſperato auguſtiore ſe facie uiſendum offerens. c
Gnoſsij Mineruam[d] ciuem deam numerant, pri
mūq; apud ſe fruges[e] ſatas affirmant, audacter
cū Atticis cōtendētes. Ager Creticus[f] ſylueſtriū
caprarū copioſus ē. Ceruo[g] eget. Lupos, uulpes,

rauerūtq; eū, & ſepulchrū in Creta, ac in Gnoſo oppido ſepulchrum conſtruxerūt, in quo antiquis Græcis literis inſcriptū fuerat. ὁ ξεὺς τοῦ κρόνου, ideſt. Iuppiter Saturni fili9. Sepulchri Iouis in Creta meminerunt Ennius in ſacra hiſtoria. M. Varro in eo opere, qđ de littoralibus inſcribiť. M. C. tertio de Natura Deoꝝ. Diod. Siculus lib. quarto. Mela lib. z. Euſebius ca. 3. tertij Præparationis. Lactā. ca. xi. lib. primi. Itē Cyprianus in libro de origine, & generibus Idoloꝝ. Adeas etiamnū ſi libuerit Politianū iure inter ueteres numerandū c. 35. primæ Centuriæ, quo loco in hanc ſententiā permulta diſſerit copioſe. Iuppiter qđ in Creta a Capra nutritus eſt. αἰγίοχος cognomiatus eſt, ab ὀχῆς & αἰγός. i. a cibo, & capra. Vel, ut placet alijs ab ἔχειν, qđ tenere ſignificat, & αἰγίδος qđ Aegide utatur, quaſi Scudigerūm dicas.

Arctois populis mos eſt quoq; (lacte ferino
Infantes nutrire ſuos.

Id quod ex Phauorini ſententia ca. i. duodecimi ſuarū Noctium damnat Gellius, qđ infantes ipſi ferarum mores trahant, quarū lacte fuerint educati. a ℭ Βριθόμαρτην.) Britomartem, quā etiam Dictynnā dicunt, in Creta genitā fuiſſe tradūt ex Ioue, ac Acamarchide Euboli Cereris filij. Hæc retia ad uenandū inuenit, ex quo & Dictynna eſt cognominata. Conſuetudine Dianæ utebať, qđ cauſam præbuit, ut qdā Dictynnā, Dianāq; eandē eſſe exiſtimarēt. Quā deam ſacris, tēplisq; Cretenſes coluere, author Diod. in ſexto. Hiſtoriā refert Virg. in Cyri. Stra. li. 10. Lyctus (inquit) ante Emporiū habet, qđ Cherōneſus appellatur, ubi Britomartis ædes ſacra eſt. Cretenſibus cultā Dianā oſtendit Ouidius tertio Faſtoꝝ.

Pallada Cecropidę, Minoia Creta Dianā &c.

Scribit. M. Varro fuiſſe q̃dā ſacra, ac ſacella, in quibus nefas erat Scorteū aliquod. i. e pellibus factū, ſiue morticinū adhiberi. Id (ut Naſo Faſtoꝝ primo canit) in ſacris Carmentis maxime ſeruabať. Hinc obſeruatū uideri poteſt, ne ædē Britomartis quiſpiam, pręterq̃ nudus ueſtigia licito ingredereť. b ℭ Amnis Lethęus.) Sunt codices, in quibus Line9, alij, in quibus Lennius ſcriptū eſt. Sed quom nullū in Creta huius nominis amnē reperiā, exiſtimo legendū, Lethęus. Strabo lib. 10. Eā Gortynā uidelicet, perlabiť totā Lethęus amnis. Hic uero (inqt) ortū traxit ex Lebena. Ptolemęus p̃terea hanc urbem, & Lethęū amnē, ſub eiſdē gradibus collocauit. Exiſtimant nō nulli Lethęum dictū, qđ penes eū Hermione Cadmi mariti oblita fuerit. Ply. ca. i. duodecimi Natur. hiſt. (qđ ab hoc loco haud alienū eſt) Gortyne (inquit) in inſula Creta iuxta fontē Platanus una inſignis utriuſq; linguę monumētis, nunq̃ folia dimittēs. Statimq; ei Græciæ fabuloſitas ſupfluit. Iouem ſub ea cū Europa concubuiſſe. c ℭ Cadmū colunt Europæ fratrē.) Nō ignoro eſſe uetuſtos codices, in quibus nō Cadmū, ſed Adymnū ſcriptū ſit, ſed quom nullus Adymnus inter Agenoris filios reperiať, placet ut Cadmū legas, quod & impreſſi Solini quidā codices retinēt. De Cadmo, et Europę fratribus notiora ſunt omnia, q̃ ut hoc loco aſcribi debeāt. d ℭ Gnoſsij Mineruā ciuē numerāt.) Diodori Siculi uerba ſunt ex ſexto Bibliothecę. Tradūt (inquit) Palladē in Creta, ex Ioue apud fontes Tritonis fluminis ortā, ex quo Tritonia dicta, & nūc quoq; apud eos fontes, ubi nata eſt, huic deæ ſacrarūt. Palladē aūt, & Mineruam eandē eſſe, ſciunt omnes. e ℭ Fruges ſatas.) Concordāt omnes a Cerere primum repertas fruges, & quidē, ut Diodorus ait, anteq̃ Proſerpinā genuiſſet. Nā poſt filiæ a Plutone raptū, frumenta omnia, tū in Iouis odiū, tū propter dolorē amiſſæ filiæ, incendiſſe ferunt. In Attica autē non niſi poſt raptū filię fruges monſtraſſe conſtat. Fruges aūt reperit, quæ forte inter alias herbas naſcebantur ignotę cæteris. Contendunt igiť Cretes in Creta inſula, in qua nata eſt, Cererē primū ſeruiſſe fruges. Ioſephus ca. 4. primi Antiquitatū Iudeoꝝ, ſcribit Cain primū terrā araſſe. Lege Probum, & Seruiū primo Georgicoꝝ ſuper illud. Vnciq; puer monſtrator aratri. Item Plyniū cap. 56. ſeptimi. f ℭ Sylueſtriū caprarū.) Ariſto. ca. iz. de Admirādis in natura. In Creta inſula (inquit) q̃ Iouē educauit, caprę ſylueſtres, quibus ea regio, q̃ maxime abundat, ubi ſe primū a uenatoribus uulneratas aliquo telo ſenſerint & cętera. g ℭ Ceruo eget, lupos.) Ariſtoteles capite ſeptuageſimoſecundo, eiuſdem operis. In Creta (inquit) nullos eſſe lupos inquiunt, neq; etiam urſos, neq; ſerpentes, neq; quamuis aliam huiuſmodi, ut rapaceā, aut uenenatā ferā. Hac maxime, ut opinantur, ratione, quod olim

a aliaq; quadrupedum noxia nusq̄ educat. Serpēs
nulla. Larga uitis. Mira soli indulgentia. Arbo-
rarij prouentus abundantes. Nam in huius tan-
tum insulæ parte repullulāt [a] cęsæ cupressi. Her-
b ba ibi est, quæ [b] ἄλιμος dicitur. Ea ad morsa diur-
nam famem prohibet. Proinde, & hæc Cretica
est. Phalangium [c] aranei genus est. Si nisum quę-
ras, nulla uis corporis, si potestatem, ictum ho-
c minem ueneno interficit. Lapis quoq; Ideus [d] Da-
ctylus dicitur insulæ istius alumnus, coloris fer-
rei, humano pollici similis. Auem [e] Noctuā Cre-
ta nō habet, & si ibi inuehatur, emoritur.

natus sit ibi, atq; educatus Iuppiter. Ply. cap. 58. octaui naturalis historiæ. In Olympo (inquit) Macedoniæ monte non sunt lupi. Nec in Creta insula, ibi quidē non uulpes, ursiue, aut omnino ullum maleficum animal, præter Phalangium. Aranei id genus. Mirabilius in eadē insula ceruos, præterq̄ in Cydonearum regionem non esse. Item apros, & Attagenas, Herinaceos &c. Diodorus Siculus id Herculis beneficio tribuit. Antea (inquit) Herculi Cretēses cumulatissimos honores impenderant, quib9 ductus in horum gratiā omnē feris beluis insulam ita purgauit, ut nullū agrestius animal in ea deinceps neq; ursus, neq; lupus, neq; serpens, neq; aliud quid simile sit repertum. Hæc ideo merita in insulam contulit, q̄d Iuppiter ibi nat9, alitusq; fuerit. a ¶ Repullulant cęsę Cupressi.) Sumptum ex Plynio capi. 34. decimisexti. b ¶ ἄλιμος.) Sunt qui dictionē ἄλιμον aspirationis nota scribendam tradāt, alij autem nudam, & sine afflatu. De ea multa Dioscorides ca. 128. & Caius Ply. cap. 22. uicesimisecundi naturalis historiæ, interpres Dionysij sic de ea inquit.

Gingitur hic Alimos, quam si quis momordeat herbam,
Compescit diramq; famem, rabiemq; diurnam.

Addit Plynius, huius herbæ semine linguę subdito, non sentiri sitim. Hunc effectum, cuius Solinus meminit, Alimo alij non tribuunt. Plutarchus in Symposio septem sapientū inter Pharmaca nuncupat ἄλιμα καὶ ἄδιψα, quem tum famem, tum sitim obrepere cohibeant. Mira sunt quæ ca. 3. tertij tractatus septimi de Animalibus scribit Albertus, se s. uidisse Coloniæ mulierem, quæ sæpe cibo per dies uiginti, interdū uero per dies etiamnum triginta manserit. Subdit maius, se uidisse uirū melancholicum, qui sine cibo per septem septimanas uixerit, sumpto interdum tamē frigidæ aquæ haustu. Plynius in fine undecimi naturalis historiæ libri, non esse homini ante diem septimum lætalem inediam. Durasse & ultra undecimum plerosq;. Dum hæc scriberemus rumor increbuit apud omnes, esse Augustæ Vindelicorū mulierem quandam, quæ per annos ferme duodeuiginti nunq̄ comederit. Sed cum foret a quibusdam diligentius obseruata, inuentam fuisse aiunt canum tandem more cibos quosdam delicatiores, quos miro astu parare fuerit sibi solita, conuorantē. Vnde & ea urbe nō sine uitæ suæ periculo relegatam. Fiunt frequenter hæc, uel lucri, uel consequendæ apud homines famæ causa. c ¶ Phalangium.) Ex Plynio ca. 58. octaui naturalis historiæ, ut parum ante retulimus. Lege quæ scribit idem, cap. 24. undecimi de Phalangiorum natura. Remedia plurima Phalangiorum a Plynio, & Dioscoride relata sunt. d ¶ Idæus Dactylus.) Ex Plynio capite decimo tricesimiseptimi Solinus hæc mutuatus est. Nomen habet ab Idæo monte, & δάκτυλος idest, digito, quod sit digito similis. e ¶ Auem Noctuam.) Noctua, quæ Græcis γλαύξ, & νυκτιμένη dicitur, ex eo nomē habet, q̄d noctē amet, ac nocte pro die utat̄. Hæc enim glaucos oculos habens, solē uidere non potest. Nā, ut Aristoteles cap. 34. noni de natura animaliū scribit, Noctuę interdiu cernere nequeunt. Noctu uenando cibū sibi acquirūt. Verum non tota nocte, sed uespertino, & matutino. Venantur aūt mures, lacertas, uerticillos, & eiusmodi alias quasdā bestiolas. Ex Noctuarū natura sumptū Adagium. Noctuas Aquilis similes facis. Quod Aquilarum uisus sit acutissimus, belluarūq; nobiliū uescantē carnibus, contra Noctuarum uisus sit debilissimus, earūq; uenatio abiectissima. Sunt qui Noctuā a Nocticorace non separent, & de Noctuis Aristotelem intellexisse aiunt, cū inquit secūdo Metaph. Sicut Nocticoracū oculi ad lucē diei sese habent, sic & animæ nostrę intellectus ad ea quæ sunt omnium naturę manifestissima. Noctuarum genus in Creta insula non est. Etiam si qua inuecta fuerit emoritur. De Noctua aue lege Ambrosium capite uicesimoquarto quinti Hexameron. Mirum est, quod de ouis Noctuæ libro tertio uitæ Apollonij tradit Philostratus. Obseruare (inquit) oportet, ubi Noctua nidū faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti cō medenda præbere. Si enim illa commederit, uinum oderit, & modesti9 deget, quia temperatior fiet naturalis calor. EX Philostrati uerbis Adagiū ortū uolūt. Noctuino ouo īdiget. In bibacē hominē, & uini appetentissimū. Nigidius tradit Noctuas sexagenis diebus hyemis cubare, ac eas uoces habere nouē.)

DE CARYSTO, ET IN EA AQVIS calẽtibus, deq; Caryſtijs auibus. De Chalcide, Cycladibus, Io, deq; Delo, inſulis. CA. XVII.

CAryſtos [a] aquas calentes habet, quas ἐλ- a
λοπίας uocant. [b] Et Caryſtias [c] aues, quæ
flammas impune inuolant. Carbaſa etiã
quæ inter [d] ignes ualent. Chalcis [e] eadem habita
eſt apud priſcos, ut Callidemus author eſt, ære b
ibi [f] primũ reperto. Titanas [g] in ea antiquiſsime
regnaſse oſtendunt ritus religionũ. Briareo enĩ
rem diuinã Caryſtij faciũt, ſicut Aegæoni Chal-
cidẽſes. Nam omnis ferme Eubœa Titanum fu- c
it regnum. Cycladas [h] autumant inde dictas, quia

CARYSTOS.) Hæc inſula, ut cap. 12. quarti refert Plynius, dicta eſt, Chalcodotis, Macris, Macra, Chalcis, Ambatias, Aſopis. Dicta autem Chalcis ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ. i. ab ære, quod æs ibi primũ repertũ fuerit. Dicta autẽ a Caryſto Chironis filio, ut refert Steph. b ¶ ἐλλοπίας uocãt.) Harũ ãquarum meminit Ply. cap. 12. quarti. Rurſus lib. 31. Tibullus li. 4. Cretæis ardens, aut unda Caryſtia cãpis. c ¶ Caryſtiæ aues.) Albertus lib. 23. de Animalibus citat nominatim hunc Solini locũ, cuius uerba qualiacunq; aſcripſi Caryſte ſunt aues, ut dicit Solinus, & Iorach, quæ innocue flammis inuolãt, ita qđ nec pennis, nec corpore adurantur. Sed illi philoſophi multum mentiuntur. Et puto qđ hoc ſit unũ de mendacijs eorũ, Hæc ille. Putat hoc falſum Albertus, ſed illi aliter. Quid ſi ſimilis naturę uis ijs auibus tribuatur, quã idem Albertus cũ alijs Salamandris, & Pyrali aſcribunt. Albertum pterea arguũt, quę uerisſie ſcribit Auguſtinus ca. 2. uiceſimiprimi Ciuitatis dei. Nec dicit Solinus has aues, nec pennis, nec corpore aduri, ſed quod flammas impune inuolẽt. Nõ minus admiratione dignum eſt, qđ de auibus quibuſdam refert Ariſtoteles cap. 57. eius libri, qui de Admirandis in natura ſcriptꝰ eſt, uidelicet eẽ aues quaſdam, quæ nihil omnino ſentiant. Sed ſatis ſit conſignaſse locum. d ¶ Carbaſa, quæ inter ignes ualent.) Strabo lib. 10. Ad Caryſtũ (inquit) lapis naſcitur, quẽ pectunt, nent, texunt. Inde mantilia conficiuntur egregie contexta. Ea ubi ſordeſcent, in flamam proiecta, non ſecus emundatur, q̃ ſi macula elueris. Multa eſse, quæ igne abſumi nequeant, ſciunt, qui rerum naturaliũ cõmentaria ſtudioſe legunt. Tradit Ply. ca. 1. deciminoni naturalis hiſtoriæ eſse lini genus, ex quo facta mantilia, ignem nõ ſentiant. e ¶ Chalcis eodẽ habita eſt.) Hæc inſula (ut ante diximus) multis nominibus nomĩata eſt apud priſcos. f ¶ Aere ibi primũ reperto.) Scribit Ply. ca. 56. ſeptimi, Cinyrã Agriopę filiũ, æris metalla in Cypro inſula reperiſse, & ca. 2. triceſimiquarti ait, ęs fieri ex lapide, quẽ Calciten uocant in Cypro, ubi (inquit) prima fuit æris inuentio. Capite autẽ duodecimo quarti, in Caryſto inſula aſserit æs repertum primũ. Nec eſt in dictis Plynij repugnantia, quoniã utiq; prima æris repertio Cypro tribuitur, ſed mox (inquit Plynius) uilitas, reperto in alijs terris præſtantiore. g ¶ Titanas in ea.) Cælus inter cæteras Titeam duxit uxorem, ex qua decem, & ſeptẽ filios procreauit, Eos pater ex matris appellatione, cõmuni nomine Titanas nuncupauit. Hos primũ contra Saturnũ, demũ contra iouem acerrimũ geſsiſse bellũ, tradunt. Sed quom Iouis impetũ (ut canit Heſiodus) ferre non poſsent.

Fit fuga, ſubq; ſolum Titania turba repente
Truditur, & ualidis ibi cogitur eſse cathenis,
Sub Styge Titanes, cęco clauduntur, & Orco,

Seruius ſexto Aenei. exiſtimat Titanas dictos ἀπὸ τῆς τίσεως. i. ab ultione, qđ terra irata eos contra Deos genuerit. DE Bryareo, & Aegęone Gigantibus paſsim omnes. h ¶ Cyclades.) Plynius harum inſularũ nomina referens, tres, & quinquaginta eas eſse dicit. Extra Caryſtum (inquit) in Myrtoo multæ, ſed maxime illuſtres, Claucõneſos, & Begilia, & a promontorio Geraſto, circa Delum in orbem ſitæ. Vnde & nomen traxere Cyclades. De Cycladum nomenclatura, omnes idem fere ſentiunt, Mela, Martianus, Strabo. Græci enim κύκλον circulum, uel orbem dicunt. Seruius autem ſuper tertio Aeneidos exponens illud,

Olearon, niueamq; Paron, ſparſaſq; per æquor

Cycladas, a circumeundo dictas uult. Cyclades (inquit) nõ ideo dicuntur, quia in rotunditate ſunt, ſed qđ longo ordine ea circumire neceſse eſt, uel propter promontoria, uel quia naturale eſt, ut concitatiora ſint maria uicinitate terrarum, quęs conſtat anhelitum quendam ex ſe emittere. Hæc ille. Sed eſse poteſt, ut idem diuerſam Etymologiam ſortiatur. De ſitu Cycladum uide Ptol. decima Europæ tabula. i ¶ Ios Homeri tumulo.) Quom Homerus tam patriam, quã parentes ignoraret, Apollinis oraculũ conſuluiſse dicit̃, quibus ſcilicet paren-

a licet spacijs longioribus a Delo proiectæ, in orbem tamen circa Delum sitæ sunt, & orbē κύκλον Grai loquūtur. IOS Homeri tumulo cęteras antecedit. Meminisse hoc loco par est post [a] primū b diluuium Ogygij temporibus notatū, cū nouē & amplius mensibus diem continua nox inumbrasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatā, sortitamq; ex eo nomē, [b] qđ prima redc dita foret uisibus. Inter Ogygiū [c] sane, & Deucalionem mediū æuum sexcentis annis datur.

DE ORTYGIA INSVLA. Deq; Coturnicibus. CA. XVIII.

d EAdem est & Ortygia, [d] quæ clarissima est, in Cycladū numero multifarie traditur. Nunc Asteria [e] a cultura Apollinis, nūc a uenatibus [f] Lagia, uel Cynethus. Pyrpile etiam, quoniam & Ignitabula ibi, [g] & ignis in-

tibus, & qua patria ortus esset, sic ab Oraculo responsum est.

Insula Ios matrem, nato factura sepulchrum Progenuit, iuuenū tu uero ænigma caueto. Aliud quoq; oraculi responsum referunt Plutarchus, & Stephanus. Hoc scilicet.

Felix, atq; miser, sortemq; ad utramq; create
Nosse cupis patriæ nomen Homere tuæ,
Insula non longe Creta Minois ab ampla
Dat matrem, sed non est pater inde tibi.

Ab ijs singulis (inquit Strabo libro decimo) Ius parua isula abest, in qua poetam Homerū sepultum esse aiunt. In antiquis Plynianis exemplaribus, Scyros legebaƭ fuisse Homeri patria. In Martiano, Naxos. In Solio Chios. Plura de Homeri sepulchro Barbarus Hermolaus capi. iz. quarti Plynij. De Homeri patria extat nobile Distichō apđ Gellium ca. xi. lib. tertij.

Ἑπτὰ πόλεις διερίζουσι περὶ
ῥίζαν ὁμήρου
Σμύρνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἴος, ἄργος, ἀθῆναι.

HOC EST.

Septem urbes certant de stirpe insignis Homeri,
Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ios, Argos, Athenę.

a ℭ Præter primū diluuiū.) De Pluribus diluuijs ca. 14. supra disseruimus copiose. b ℭ Sortitūq; ex eo nomen.) Delos autem dicta est, quia diu latuit, & post apparuit. Nam, ut tertio Aen. scribit Seruius, Gręci δῆλον manifestū dicunt. Vel quod uerius est (inquit) quia quom ubiq; Apollinis responsa obscura sint, manifesta illic dantur oracula. Plura ibidē Seruius super illud. Sacra mari colitur medio. Ply. aūt ca. iz. lib. quarti, authoritate Aristotelis ita appellatā prodidit, quoniā repente apparuerit enata. Ad idē sequenti capite aliqua annotabimus. Scribit Thucidides lib. quarto, in Delo nec parere, nec sepelire, nec canem alere fas fuisse. Delon insulam maxime insignē reddūt Apollo, & soror eius Diana gentilitatis Dij ibidem orti. Lege abunde Strabonē lib. 10. c ℭ Inter Ogygium.) Secundū computationē Eusebij lib. tempoꝝ, multo pauciores inter Ogygiū, & Deucalionē annos reperies, q̄ hic a Solino enumerenƭ. Scribit enī Ogygem fuisse anno mundi. 3400. Deucalionē uero anno. 3670. hoc est inter hos, medium ducentis septuaginta annis datur æuum. d

EADEM EST & Ortygia.) Delon fuisse uarijs nominibus nuncupatā, docet ca. iz. li. quarti Caiꝰ Plynius. Ipsa (inquit) longe clarissima Cycladū media a templo Apollinis, & mercatu celebrata Delos. Aeglosthenes Cynthiam appellatā dicit. Alij Ortygiā, Asteriā, Lagiā, Cerham, Mydiā, Cynethū, Pyrpilen, igne ibi primū reperto. Ortygia aūt dicta est ἀπὸ τῆς ὄρτυκος, idest, a Coturnice. Græci enī ὄρτυκα coturnicē dicunt. Quidā asserunt sic dictā ab Ortygia Aetolię oppido, cuiꝰ incolæ olim in Delon nauigarunt, & eam insulā tenuerūt. e ℭ Asteria.) Seruius tertio Aene. sup illud. Sacra mari colitur. Scribit Delon Asteriam dictā, ab Asteria Latonæ sorore, Apollinisq; matertera, quę, ne a Ioue uiciareƭ, in Coturnicē primū, deinde in lapidē uersa sub fluctibus latuit. Postea supplicanti Ioui Latona superferri aquis cępit. Et prima uisibus reddita est. Vnde & nomen sortita est, ut Delos diceretur. Homerus eam quarto Odysseæ, Asteridem nominat inquiens.

Saxea nunc medio supereminet insula ponto
Asteris haud ingens portus dans puppibus aptos,
Quos subeant hinc, atq; hinc.

Strabonis autem ætate, nec ad anchoræ quidē iactū prorsus idonea. f ℭ A uenatibus Lagia.) Quasi leporariā dicas, λαγὼς enim Gręcis, lepus dicit. Stephanus nō Lagiam, sed Pelasgiam nominat. g ℭ Ignitabula ibi, & ignis inuenta sunt.) Sunt enim Ignitabula,

uenta ſunt. In hac primū uiſæ Coturnices [a] aues, a
quas ὄρτυγας Græci uocant. Has eaſdem in Lato-
ne [b] tutela exiſtimant cōſtitutas. Nec ſemper ap-
parent. Aduenięndi habent tempora [c] ęſtate de-
pulſa. [d] Cum maria tranāt impetus differunt, & b
metu ſpacij longioris, uires ſuas nutriunt [e] tardi-
tate. Vbi terram perſentiſcunt, coeunt [f] caterua-
tim, deinde globatæ uehemētius ꝓperant. Quæ
feſtinatio plerumq; exitiū portat nauigantibus. c
Accidit enim noctibus, ut uela incidant, & præ-
ponderatis ſinibus alueos inuertant. Auſtro nū-
q̃ exeunt. [g] Nam metuūt uim flatus tumidioris.
Plurimum ſe Aquilonibus credunt, ut corpora d
pinguiuſcula, atq; eo tarda facilius prouehat ſic-
cior, & uehementior ſpiritus. ὀρτυγομῆτρα [h] dicit,
quæ gregem ductitat. Eandem terrę proximan-
tem accipiter ſpeculatus rapit. Ac propterea o- e
pera eſt uniuerſis, ut ſollicitent ducē generis ex-
terni, per quē fruſtrentur prima diſcrimina. Ci-
bos gratiſsimos habent ſemina [i] uenenorū. Quā

ut Feſtus ait, ignis receptacula. Miror quoſdam pro ignitabula, tabula repoſuiſse. Ignem e ſilice (authore Plynio lib. ſeptimo) Pyrodes Cilicis filius, reperit. Vnde a Græcis ignis πῦρ dict⁹ eſt, & inſula Pyrpile, uel, ut placet alijs, Pyrpole, ſiue Pyrpolos. Eundem (ut idem ait) aſſeruare in facula Prometheus. Aegypti ſacerdotes (ut refert Diod. in primo) affirmant, Vulcanū primū in Aegypto regnaſse, ignēq; reperiſse, eoq; beneficio, ducem ab Aegyptijs conſtitutum. Cū enim arbor ictu fulminis in mōtibus cōflagaſset, ligna propinqua hiberno tempore a flamma ſunt compræhenſa. Qua ex re, Vulcanum calore lætatū, deficiente igne, addidiſse illi nouā materiam, & eo modo continuato igne, alios homines conuocaſse ad eius aſpectum, tanq̃ a ſe reperti. Idem fere, & Lucretius libro quinto ſcribit, inquiens.

Fulmen detulit in terram mor(talibus ignem
Primitus, inde omnis flamma(rum deditur ardor &c.

Taautus in libris de mūdi origine ait Conſtrictione lignorū fuiſse ignem repertum. Sunt, q ignis inuentionē, ac eius uſum Idæis Dactylis aſcribant. Lege Diodo. Siculum libro ſexto, & Euſebium ca. 7. primi præparationis. a ℭ Coturnices aues.) Ex Ply. cap. 23. libri decimi, hæc omnia mutuatus Solinus. Mirum eſt quod quarto de Animalibus tradit Albert⁹. Coturnices. ſ. eſse muſicas in garritu, quom earum uox ſit omnino obſtrepera, ac turbida nullam muſicam ſonoritatem auribus referēs. Dioſcorides ca. 750. ſcribit Coturnices fieri pugnatiores ſi in cibos earū addatur Adiantū, hoc eſt Cincinalis herba. Inter Cæſaris Auguſti Apophthegmata ſic Plutarchus. Auguſtus (inquit) quom accepiſset Erota, qui Aegyptiacas res gereret, emiſse Coturnicē, quę cęteras oēs pugna ſuperaret, eſsetq; ipſa inuicta, & eā aſsam deglutiſse, eo accerſito, atq; agitata quæſtione, nauis malo hominē, ubi rē cōfeſsus eſt, iuſsit affigi. Medici ſcribunt eſse duo Coturnicū genera. Nā q̃dā ſunt magnæ colūbis ſimiles, quas Attagines uocari dicunt. Aliæ paruę eſse ſcilicet, q̃s Qualeas uulgo uocāt. Nō parua inter peritiores orit̃ dubitatio. Sint ne Coturnices eę aues, quas Itali uernacula lingua Qualeas uocāt. Eā rem uerbis plurimis exequit̃ Pius Bononienſis in. 4. in Lucretiū Cōmentario. b ℭ In Latonę tutela.) Quod, ut ante dictū eſt, Ortygia, Latonæ ſoror in Coturnicē auē uerſa credit̃. c ℭ Aduenięndi habēt tēpora.) Idipſum plerūq; ſtudioſe ſeruāt, tū aues cæterę, tū reliqua animantia, q̃ loca mutant. Natura eni duce noſcunt ratiōis expertia, quæ ſint eis tēpora magis apta. d ℭ Aeſtate depulſa.) Aues, quæ ſunt corpore graui, atq; pręoingui, æſtiuo tēpore longius uolitare formidant. e ℭ Vires ſuas nutriūt tarditatē.) Prudētis eſt, actionis cuiuſq; proſpicere terminū, & ex eius cōparatione ea ipſa moderanda actio. Vulgo iactari ſolitū eſt. Aſini ſuccuſſatio. In eos, q fortiter quippiā aggrediunt̃, idipſum tamē uel termināt ignauiſsime, uel qđ turpius multo eſt, incęptū deſerūt ante finē. Ediſcendum memoria Horatianum præceptum.

Rem tentare pudor, quā uires ferre recuſent. f ℭ Coeūt cateruatim.) Imbecilliora, & timidiora quęq; animalia, inqt Lactā. cōgregant̃, ut quoniā uiribus tueri ſe nequeunt, multitudine tueant̃. Fortiora uero ſolitudines appetūt, qm̃ robore, uiribusq; cōfidūt. g ℭ Auſtro nūq̃ exeūt.) Auſter uētus plerūq; corporibus inſalubris. Is enī (ut Celſus ait) aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolores mouet, aluū ſoluit, totū corp⁹ efficit hebes, humidū, languidū. Salubriores ſeptētrionales, q̃ Subſolani, uel Auſtri ſūt. Docte de ijs uentis Auicenna primo Canonū Fen ſecūda ca. 10. doctrinę ſecūdę. h ℭ Ortygometra.) ὀρτυγομήτραν Græci Coturnicū regē nūcupant, ex ὄρτυξ, & μέτρον. Vide diuū Herony. ca. xi. ſecundi aduerſus Iouinianū hęreticum. i ℭ Semina uenenorū.) Facit animantis complexio, ut quę uni ſunt

a ob cauſam eas damnauere[a] prudentum menſæ. Solum hoc animal præter hominem, morbum patitur Comitialem.

DE EVBOEA INSVLA. CAP.XVIIII.

b EVbœa[b] tam modico æſtu diuidua eſt a Bœotiæ continenti, ut dubitandum ſit, an numerari inter inſulas debeat. Nam latere, quem uocant[c] Euripum, terræ ponte iun-
c gitur, & per fabricã breuiſsimæ machinæ aditur pede. Cenȩo promontorio uadit in ſeptemtrionem, duobus alijs in meridiem extenditur, quorũ Geræſtos ſpectat Atticã, Caphareos ꝓminet

ſalubria, ſint alteri pernitioſa. Exiſtimat Auicennã ſecundo Canonis, nutrimentũ Coturnicũ ab Elleboro, eſse propter ſpiſsitudinẽ cõplexionis. Diuus Ambroſius ca.9. tertij Hexameron. Elleboꝝ (inquit) periti locunt̃, eſcam eſse, & alimoniã Coturnicũ, eo qđ naturali quodã tẽperamẽto ſui corporis, uim pabuli nocentis euitent. Et enim ſi ratione medicinȩ plerumq; ad ſalubritatẽ humani corporis temperatur, cui uidetur eſse contrariũ, quãto magis proprietati naturæ ad cibum proficit, qđ medica manu conuertit̃ ad ſalubritatẽ? Facit, quod ſcribit Alexander in prologo Problematum. Itẽ qđ ſcribit Galenus in libro περὶ κρασέων. i. de Complexionib9. Cicuta (inquit) Sturno, & Coturnicibus. Elleborũ cibus eſt, homini autem uenena. Lucretius lib.4. inquit,

Prȩterea nobis ueratrum eſt acre uenenum,
At capris adipes, & Coturnicibus auget,
Id quibus ut fiat rebus cognoſcere poſsis.
Principio meminiſse decet, q̃ diximus ante,
Semina multimodis in rebus mixta teneri.

Facit qđ ſcribit Ariſtoteles ca.5. primi Politicorum. Lege Seruium quarto Aen. ſuper illud. Spargens humida mella, ſoporiferũq; papauer. Et Diogenes Laertius in uita Pyrrhonis lib.9. ℭ Venenorum.) Quibuſdã ex ſup̃ dictis, Veratrorũ uidetur eſse legendũ, quod etiã Hermolaus Barb. adnotauit. a ℭ Damnauerunt prudentum menſæ.) Ply. ca.23. lib. decimi. Coturnicibus ueneni ſemen gratiſsimus cibus. Quã ob cauſam eas damnauere menſis. Simulq; Comitialẽ propter morbũ deſpui ſuetum, quẽ ſolȩ animaliũ ſentiũt præter hominẽ. Auicenna ſecũdo Canonis. Ex comeſtione carnis Coturnicũ timet̃ Tetanus, & Spaſmus, nõ quia cõmedant Elleborũ tantũ, immo quia in ſubſtantia earũ eſt hȩc uirtus &c. DE Comitiali morbo lege Corneliũ Celſum ca.23. li. tertij. Plura reperies tũ apud Plyniũ, tũ apud Dioſcoridẽ. b EVBOEA.) Hæc, ut Strabo, & Stephanus teſtantur. Eubœa heroicȩ indolis matrona cognomẽ tradidit. Alijs placet, eam ſumpſiſse nomẽ ab antro quodam, quod in littore ſitũ eſt, in Aegȩũ uergens pelagus, Bouis aula nuncupatũ, ubi Io Epaphum peperiſse fertur. Eam ipſam inſulã cap.12. libri quarti Ply. his uerbis exponit. Eubœa & ipſa (inquit) auulſa Bœotiȩ, & a modico interfluente Euripo, ut ponte iungatur. Ad meridiẽ promontorijs duobus Geræſto ad Atticã uergente, & ad Helleſpontũ Caphareo inſignis. A Septẽtrione Ceneo. Nuſq̃ latitudine ultra .xl. M. paſsuũ extendit̃, nuſq̃ infra .xx. M. contrahit. Sed in longitudine uniuerſæ Bœotiæ, ab Attica, Theſsaliã uſq; prȩtentã in .cl. mil. paſsuũ. Circuitu uero .ccclxv. Abeſt ab Helleſponto parte Capharei .ccxxv. Aſserit idem Ply. c.90. ſecũdi, Maris impetu Eubœam a Bœotia aliquando auulſam. Nunc Eubœam inſulã Nigrũ pontũ nuncupãt, uel a Ponti nigredine, uel a ponte potius, quo latere Euripi continenti iuncta eſt, ſic cognominatã. Ea inſula anno a CHRISTI natali quadringenteſimo .70. ſupra Milleſimũ in Turcarum poteſtatẽ redacta eſt, cũ eam quadringentarũ nauiũ, & ducentoꝝ triremiũ claſse, equitũq;. 100. Mil. inuaſiſsent. Chalcide urbe .30. die expugnata, atq; ſubuerſa. c ℭ Quem uocant Euripũ.) Compoſitũ nomen, ut uidetur, ex εὖ, bene, & ῥιπίζω, flo, excito, uentilo, qđ locus ille uentis quibuſdã flantibus (ut ait Liuius) bene excitetur, uentileturq;. Græci præterea εὐρίπιστον inſtabilẽ dicunt, & inconſtantẽ. Sicq; is locus ab effectu ſortitus nomen eſt. Plura de Euripi inconſtantia cõgeſsit Eraſmus ꝓuerbio.855. primæ Chiliados referens Plynij, Melæ Pomp. T. Liuij, Senecæ, ac Boetij uerba. Ioannes Maria Catanȩus, notatu digna refert in cõmentarijs tertiæ epiſtolæ lib. primi Plynij Cȩcilij. Strabo li. nono ſic inquit. De ipſo etenim Euripi refluxu, tantum ſolũmodo dicere ſatis eſt, qđ die quolibet, ac nocte ſepties curſum tranſmutat. Cauſa uero alibi ſcrutanda eſt. Titus Liuius lib.28. circa principiũ, ab urbe condita exiſtimat quoſdã uentos concitos illic flantes, huius uniformis reciprocationis cauſam eſse. In eo loco diſcrepat Liuius a cȩteris, aſserẽs eum non ſepties die ſicut fama fert tẽporibus ſtatutis reciprocare, ſed temere in modum uenti nunc huc, nunc illuc &c. Aſcribam huic loco. M.T. uerba ex tertio de Natura Deoꝝ lib. Sed non

in Hellespontum. Vbi post Ilij excidiũ Argiuã classem [a] uel Mineruæ ira, uel, qđ certior prodidit memoria, sydus Arcturi grauibus affecit casibus.

DE PARO INSVLA, AC Sarda lapide. CA. XX.

MArmore [b] Paros nobilis a Delo oppido frequẽtissima, prius tamẽ Minoia, q̃ Paros dicta. Nam subacta a [c] Minoe, quoad in Creticis mansit legibus Minoiã loquebant̃. Pręter marmor dat, & Sardam [d] lapidem, qui marmore quidẽ præstat, inter gemmas uero uilissimus dicitur. Naxon a Delo [e] duodeuiginti milia passuũ separant, in qua Strongyle oppidũ. Sed

omnia (inquit) Balbe, quæ cursus certos, & constantes habẽt, uel seruant, ea deo potius, q̃ naturæ tribuenda sunt. Quid Chalcydico Euripo in motu identidẽ reciprocando putas fieri posse constantius? Quid freto Siciliensi? Quid Oceani feruore illis in locis,

Europam, Libyamq; rapax ubi diuidit unda?

Quid æstus maritimi, uel Hispaniẽses, uel Britannici, eorumq; certis temporibus, uel accessus, uel recessus sine deo fieri nonne possunt? Hæc ille. Euripꝰ philosophus quom diu, multumq; ingenio laborasset, qua nam ratione eę septenę Euripi reciprocationes fierẽt. Id quoniam reperire nõ potuit, sese in Euripi fluctus præcipitem dedit. Quandoquidẽ (inquiens) Euripus Euripum non habet. Euripus Euripum habeat. Sũt qui falso Aristoteli tribuãt, cũ de re neutiquã futura loqui libet, Prouerbiali figura dici cęptũ. Euripus prius stabit. Megara apud Senecã in Hercule furente sic loquit̃. Priusq; multo uicibus alternis fugax Euripus uada stabit Euboica piger. a ℂ Argiuã classem.) Minerua propter Cassandræ eius sacerdotis stuprum, uel (ut placet alijs) qđ ei capto Ilio, Græci sacrificare noluerint, eis in patriã redeuntibus grauissima tempestate fatigatis, circa Caphareum Eubœę promontorium, naufragio causa extitit pereundi. Reuera autẽ constat, ut ait Seruius, Græcos tẽpestate laborasse Aequinoctio uernali, quoniã manubiæ Mineruales. i. fulmina, tempestates grauissimas cõmouent. Res autẽ & historia sic habet. Nauplius Palamedis pater dolens filiũ suũ factione interemptũ, quom uideret Græcos tẽpestate laborare, montẽ Caphareũ ascendit, eleuata facula, signũ dedit uicini portus. Quare decepti Gręci, inter asperrimos scopulos, naufragiũ pertulerũt. Lege Senecã Scęna sexta Tragœdiæ octauæ. Lex est apud Iureconsultos lib. 47. Digestoꝝ tit. nono. L. ne piscatores nocte lumine ostenso, fallant nauigãtes, quasi in portum aliquem delaturi, eoq; modo in periculũ naues, & qui in eis sunt, deducant, sibiq; execrandã prædam darent. Pręsidis prouinciæ religiosa constantia efficiat. b

MARMOR PAROS.) Propter marmor, & Sardam lapidẽ quæ in Paro insula proueniunt, de hac insula Solinus hoc loco determinat. Est aũt Paros insula una ex Cycladibus, marmore nobilis, ut inquit Plynius ca. 12. libri quarti. Nomen autẽ habet a Paro Iasonis filio, uel nepote. Multis aũt eam nominibus fuisse nuncupatã, author est Nicanor ἐν ταῖς μετονομασίαις. Nã uocatam dicit Pactiã, Demetriada, Zacynthum, Hyrian, Hyleessan, Minoan, Cabarnin. Hæc & plura Stephanus de Vrbibus. Plynius eam Plateam dictã ait, quo loco fortassis Pactiam, non Plateã legendũ est. Propter Parij marmoris nitorẽ, ac mirã pulchritudinẽ a Theocrito Ecloga sexta prouerbiali figura dictum est de Galatheæ pulchritudine. Marmore candidior Pario. Item ab Horatio Ode. 19. primi Carminũ de Glycera amica. Vrit me Glycerę nitor splendẽtis Pario marmore purius. c ℂ Subacta a Minoe.) Quom Cyclades insulæ uacuæ essent cultoribus, Minos Iouis, & Europæ filius, Cretensium rex, cuius terra, mariq; imperiũ potens erat, ac classe ualens plurimũ. Is multas ex Creta colonias in Cycladas insulas misisse fertur. Et cũ earum plurimas adeptus esset, populis diuisit. Asię quoq; partẽ maximã possedit. Eapropter & non nullæ insulæ, portusq; Asiæ a Cretensibus, Minoeq; nomẽ sumpsere. Lege Diod. Siculũ li. 6. Ob cãdorẽ marmoris huius ĩsulæ, niueã Paron uocauit Maro. 3. Aen. Seruius. 1. Aen. sup illud. Argentum. Pariusue lapis circumdatus auro. Dicit hunc lapidem esse candidissimũ Lideum nomine. Ply. ca. 5. tricesimisexti. Omnes (inquit) tantũ candido marmore usi sunt e Paro insula, quem lapidẽ, cępere Lychniten appellare, quoniã ad lucernas in cuniculis cęderet̃, ut author est Varro, multis postea candidioribus repertis. d ℂ Sardam lapidem.) Ply. ca. 7. tricesimiseptimi referens loca plurima, in quibus hic lapis proueniat, nullã facit de Paro insula mentionẽ. Sed fieri potuit, ut de Sarda lapide alterum quempiã Solinus fuerit imitatus. e ℂ Naxum a Delo.) Ply. ca. 12. quarti nat. historię.

a Naxos Dionyſia priuſq̃ Naxos dicta, uel qa hoſpita Libero[a] patri, uel qđ fertilitate uitium uincat cæteras. Sunt præterea Cyclades[b] plurimæ, ſed in ſupradictis præcipuũ eſt, quod memoriæ debeatur.

DE ICARO INSVLA, ET PYTHAgora philoſopho. De Melo, Carpatho, Rhodo, & Lemno inſulis, ac Atho montis umbra. CAP. XXI.

b De Sporadibus eſt[c] & Icaros[d] quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samũ, & Myconum procurrentibus ſaxis inhoſpita, ac nullis ſinibus portuoſa ob inhumana litc tora infamis eſt. Vult ergo[e] Varro Icarum Creten ibi naufragio interijſſe, & de exitu hominis impoſitũ nomen loco. Nam in Samo[f] nihil nobilius, q̃ Pythagoras ciuis, qui mox offenſus[g] fa-

Naxus (inquit) a Delo. xviij. mil. paſ. cũ oppido, quã Strongylen. Dein Dian. Mox Dionyſiada a uinearum fertilitate. Alij Siciliã minorẽ, aut Calliopolin, appellarunt. Patet circuitu. lxxv. mil. paſ. Dimidioq; maior eſt q̃ Paros. a ℭ Hoſpita Libero patri.) Dian inſulã a Thracibus derelictã, Cares, duce Naxo, Polemonis filio, poſſederunt. Is inſulã ab ſe pro Dia Naxon dixit. In ea inſula Dionyſius. i. Liber pater, relictam Ariadnen a Theſeo, uxorẽ duxit, ac (ut ferunt fabulæ) in cœlũ tranſtulit. Naxij aiunt, Dionyſiũ apud eos fuiſſe nutritum, quapropter fuiſſe ſibi inſulã acceptiſſimam, & ab ea Dionyſiada poſtmodũ appellatam. Ouid. 3. Metamorpho.

Naxon ait liber curſus aduertite ueſtros,
Illa mihi domus eſt, uobis erit hoſpita tellus.

Dia autem dicta eſt ab Ephialte, & Otho fratribus, quoniã in ea, ut heroes, culti fuerint. Alijs placet a Ioue. i. ἀπὸ τοῦ διός, Diã cognominatã, qđ is ex ea inſula aduerſus Titanas, impetum fecerit. Longã hiſtoriam refert Diod. Siculus lib. 6. Ob eã, quã retulimus hiſtoriã. Virg. 3. Aen.

Bacchatamq; iugis Naxon, uiridemq; Donyſam,

Non immerito nuncupauit. b ℭ Sũt Cyclades plurimæ.) Ante diximus a Plynio, tres & qnquaginta nominatim referri Cycladas. Cycladũ inſularum ſitum, appingit Ptolemęus decima Europæ tabula. c

DE SPORADIBVS eſt.) Sporades Græci ex ſitu nuncupant. Nam σποράδην ſparſim, & σποράδες ſparſos, qđ ſcilicet hę inſulæ in mari ſparſæ ſint. Earum ſitũ, numerũ, nomina, refert Ply. ca. 12. libri quarti. Virg. Aeneid. lib. 3. nõ uidetᷓ diſtinxiſſe inter Sporades, & Cyclades, quom (inquit) ſparſasq; per æquor Cycladas. d ℭ Icaros, quæ Icario nomẽ dedit.) A Naxo (inquit Plynius ca. 12. quarti) decem, & ſeptem mil. paſſuũ. Icaros, quę nomẽ mari dedit tantundẽ ipſa in longitudinẽ patens &c. Idem ſcribit Strabo in fine decimi. e ℭ Vult ergo Varro Icarũ Creten.) Icarus Dædali filius cũ patre fugiens, quom inſulã quandã peteret, in mare decidẽs perijt, a quo & inſula dicta eſt, & pelagus Icareũ uocatũ. Diod. Siculus lib. 5. Ouid. tertio Triſtium.

Icarus immenſas nomine fecit aquas.

Fabulam recenſet idem Ouidius octauo Metamor. f ℭ In Samo.) Samos Icario in mari modica inſula eſt, ex aduerſum Miletos ad occidentẽ eius ſita, nec ab ea multo pelagi diſpicitur. Vtrũuis clementer nauigantem alter dies in portu ſiſtit. Ager frumento piger, aratro irritus, fęcundior olıueto. Nec uinitori, nec oleri ſculpitur. Ruratio omnis in Sarculo, & Surculo, quorꝫ prouentu magis fructuoſa inſula eſt, q̃ frugifera. Cæterũ & incolis frequens, & hoſpitibus celebrata &c. ex Apuleio ſecũdo Floridorꝫ, quo loco multa de Pythagora, huic ſentẽtiæ quadrãtia reperies. Strabo lib. 10. &. 14. hanc inſulã fuiſſe uarijs nominibus appellatã tradit. Nã dicta eſt (inquit) Parthenia, Anthemus, Melamphylus, Ampelus, Cephalenia, Samothracia, Samos, ut idẽ tradit, dicta eſt, a ſitu, & aſperitate, quod Græci σάμον ſummitatẽ, ac altitudinẽ dicunt. Qui fabulas conſectantur, mire Samon celebrant, qđ in ea Iuno nata, educata, & Ioui fratri nupta fuerit, author ex Varronis ſententia Lactantius ca. 17. primi Diuinarũ inſtitutionũ. g ℭ Offenſus faſtu tyrannico.) Pythagoræ temporibus Polycrates Samius armatis quindecim fretus, Sami inſulæ tyrannidẽ occupauit, author Herodotus lib. 3. De qua re ſic Strabo libro Geographiæ quartodecimo. Polycratis tẽpore (inquit) Pythagorã fuiſſe, in hiſtorijs tradiderunt. Qui cũ iam tyrannidẽ naſci uideret, urbem deſeruit, & in Aegyptum, & Babylonẽ diſcendi ſtudio abſceſſit. Cũ uero reuerſus eſſet, & adhuc perdurare tyrannidem inueniſſet, in Italiã nauigans, ibi uitã contriuit. Idem ſcribit Diogenes lib. 8. Pythagoras ex Aegypto rediens Samũ, offendẽsq; patriã a Tyrãno Polycrate incubari, Crotonẽ in Italiã perrexit,

stu Tyrannico relicta domo patria, Bruto[a] con- a
sule, qui reges urbe exegit, Italiam aducctus est.
Melos,[b] quam Callimachus Mimallida dixit,
omniũ insularum rotundissima est iuxta Aeoli-
am. Nam Carpathus[c] ipsa est, a qua Carpathiũ b
sinum dicimus. Nunq̃ ita[d] cœlum nubilũ est, ut
in sole Rhodos[e] non sit. Lemnij Vulcanum[f] co-
lunt, ideo in Lemno metropolis Hephæstia.
Præterea oppidum Myrina, in cuius forũ mons c
Athos e Macedonia umbrã iacit. Quod nõ fru-
stra iter miracula notauerũt, cũ Athos a Lemno

ibiq; leges Italis dedit, atq; cum discipulis clarus habitus est. Ouidius quintodecimo Metamor.

Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat una   Et Samon, & dominos, odioq; tyrannidis exul
Sponte erat &c.

a ℭ Bruto consule.) Diogenes lib. octauo scribit Pythagorã floruisse Olympiade sexagesima. Obijsse autẽ Olympiade.70. In Tẽporibus Eusebius author est, quom uixisse annos octuaginta, uel ut placet alijs, nonaginta. Numã autẽ Pompiliũ uicesimaseptima Olympiade mortẽ obijsse palam est. Errant igitur (inter quos qntodecimo Metamor. Ouid. computatur) Qui Numã Pompiliũ secundũ Romanorũ regem, fuisse Pythagoræ discipulũ, quom Numa annis ducentis nõ paucioribus Pythagorã præcesserit. Vnde creditum sit Numã fuisse Pythagoræ discipulũ, explicat. M.C. in principio quarti Tuscu. Q. Quin etiã arbitror (inquit) ꝓpter Pythagoreorũ admirationem, Numã quoq; regem Pythagoreum a posterioribus existimatum. Nam quom Pythagoræ disciplinam, & instituta cognoscerent, regisq; eius æquitatem, & sapientiã a maioribus suis accepissent. Aetates autẽ, & tempora ignorarent propter uetustatem, eum, qui sapientia excelleret, Pythagoræ auditorẽ fuisse crediderunt. Liuius primo ab Vr. Con. Quia non extat alius (inquit) falso Samiũ Pythagorã edunt, quẽ Seruio Tullio regnante Romæ centũ post annos amplius in ultima Italiæ ora, circa Metapontũ, Heracleamq;, & Crotonã iuuenũ æmulantium studia cœtus habuisse constat &c. Lege quæ scribit Iustinus lib.20. Epitomes in Trogũ Pompeiũ. b ℭ Melos.) Insula hæc (ut lib.10. Strabo scribit) inter Cretam, & Pelopõnesum sita est. De qua Ply. ca.12. lib. quarti, quo loco Mimallida a Callimacho nuncupatã refert, quãq; Solinus hoc loco, a poeta illo Melanida uocatã tradat, ut in alterutro (inquit Hermolaus) error sit. Vetera Solini exemplaria, q̊tquot uiderim, Memallida, uel Mimallida retinent. Iccirco tam apud Solinũ, q̃ apud Plyniũ Mimallida Callimachi authoritate legendũ est. Hãc eandẽ insulã Aristides Miblida, Aristoteles Zephyriã, Heraclides Siphnũ, & Acitiam appellant. c ℭ Nam Carpathus.) Insula contra Aegyptũ inter Rhodũ, & Cretã media, a qua uicinũ mare ad Aegyptũ uergens Carpathiũ dicitur. Acron Ode.35. primi Carminũ Horatij. De hac insula lege Ply. ca.31. lib. quinti. Strabonẽ lib.10. Diod. Siculũ lib. sexto. Dicta aũt Carpathos, ut quidam uolunt, ob celerem fructuũ maturitatẽ. Gręcis enim καςπάλιμος uelox, καςπαλίμωσ subito dicitur, κάςπιμος fructifer. d ℭ Nunq̃ cœlũ ita nubilũ.) Scribit Diodo. Siculus lib.6. Neptunnũ iam uirũ, ex alia Thelchiniũ sorore ab se dilecta, genuisse liberos, mares sex, fœmellã unam Rhodon nomine, a qua & insulã nominatam esse. Pindarus etiam a Rhodo Nympha dictam scribit, sed eã Nympham dicit fuisse Apollinis, & Veneris filiã. Quibusdam placet sic dictam a rosæ capulo, in eius fundamentis reperto. Græci ξόδον rosam dicunt. DE Rhodo insula lege Ply. ca.31. quinti. Strabonẽ lib.14. Plura Diod. Siculus libro sexto. Eius situm habes apud Ptolemęũ ca.2. quinti Tabula prima Asiæ. e ℭ In Sole Rhodos non sit.) Ad Rhodi insulæ gloriã maxime pertinet, q̃d in ea multi memoratu digni extiterunt & imperatores, & pugiles, e quibus sunt Panætij philosophi progenitores. Circa res ciuiles aũt, & philosophiã, & artes liberales Panætius ipse, & Stratocles, & Andronicus Peripatheticus, & Leonidas Stoicus. Ac prius etiã Praxiphanes, & Hieronymus, & Eudemus, Posidonius q̃q̃ Rhodi uixit, & Sophisticam exercuit, fuit tamẽ Apamiensis ex Syria, quemadmodũ Apollonius Malacus, & Molon. Nam hi Alabandenses fuere, & Meneclis oratoris discipuli. Sed prius Apollonius Rhodũ profectus est, tandem etiã Molon, ad quẽ ille inquit, tandẽ & Molon, idest profectus es. Itẽ Pisander, qui Heracliã scripsit poeta Rhodius, & Simias grãmaticus. Arostocles qui nũc est. Itẽ Dionysius Trax, & Apollonius, qui Argonautas cõposuit. Alexandrini quidẽ fuere, Rhodij tamẽ uocati sunt. Ex Strabone.14. Geographiæ libro. Sumpsit hoc de sole Solinus ex ca.64. secundi Plynij. Rhodi, & Syracusis (inquit) nunquã tanta nubila obduci, ut non aliqua hora, sol cernatur. Hinc existimo a Lucano dictũ.8. Pharsalię. Gnidon inde fugit, clarãq; reliquit Sole Rhodon. Et ab Horatio Ode septia primi Carminũ. Laudabunt alij claram Rhodon. Claram (inquit) Porphyrio propterea dicit, q̃d Soli ea apposita sit. Hãc insulã, sępe maris obtinuisse imperiũ. Eusebius in Cronicis author est. Ob ingentes ꝓterea Rhodi opes   Auratos Rhodijs imbres, nascẽte Minerua   Indulsisse Iouem perhibent.   Versus

Homeri

a sex & octoginta milibus passuũ separetur. Et sane Athos [a] sublimis adeo, ut altior æstimetur, q̃ unde imbres cadunt. Quę opinio eo fidem concepit, qđ in aris, quas cacumine sustinet, nunq̃ ci-
b neres eluuntur, nec quicquam ex aggeribus suis perdunt, sed quo relicti fuerint cumulo, permanent. In summo oppidum Acrothon fuit, in quo dimidio longior, q̃ in alijs terris incolentiũ ætas propagabatur. Ideo inde homines μακρόβιοι [b] Grę ci, nostri appellauere longæuos.

DE HELLESPONTO, PROPONTIde, Bosphoro Thracio. Deq; Delphinorum piscium mira natura. CAP. XXII.

c QVartus Europæ [c] sinus Hellesponto incipit, Mæotidis ostio terminat. Atq; oĩs hęc latitudo, q̃ Europã Asiãq; diuidit, in septẽ stadiorũ angustias stringit. Hic est Hellespontus. Hac Xerxes [d] ponte naualibus

Homeri de hac re refert Strabo lib. Geographiæ. 14. Quoties Turcarum impetũ nostris etiã tẽporibus hæc insula sustinuerit, notius est, q̃ ut referri debeat. f ℂ Lemnij Vulcanũ colunt.) Vulcanus cũ deformis esset, & Iuno mater ei minime arrisisset, in insulã Lemnon ab Ioue pręcipitatus est, illic nutrit⁹ ab Sintijs. Alij dicunt in Lemnũ a Ioue præcipitatũ, qđ contra Iouẽ Iunoni matri opem tulerit. Seruius. 8. Aeneid. Vulcanus (inquit) ignis est, & dicitur Vulcanus, quasi uolicanus, qđ per aerem uolitet. Ignis enim e nubibus nascitur. Vnde & Homer⁹ dicit eum de aere pręcipitatũ in terras, quod omne fulmen de aere cadit. Qđ quia crebro in Lemnum insulam iacitur, ideo in eã dicitur cecidisse Vulcanus, ubi eũ Sintiæ nutriuerunt. Claudus autẽ dicitur, quia per naturã nunq̃ rect⁹ est ignis. a ℂ Athos sublimis adeo, ut altior.) Ab ea Lẽnos (inquit cap. 12. quarti Ply.) xxij. mil. quę ab Atho. lxxxvij. mil. Circuitu habet. xxij. mil. d. pass. Oppida habet Hiphestiã, & Myrinã, in cuius forũ Solstitio, eiaculatur umbram. Græci ἥφαισον Vulcanũ dicunt. Inde ἡφαισίαν Vulcaniã. Et ἡφαισεῖον Vulcani templũ. De cultu Vulcani in Lemno Val. Flacc⁹ secundo Argonauticon. Et Statius quinto Thebaidos.

Aegeo premitur circũflua Nereo
Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Aetna
Mulciber ingenti tellure proximus umbra
Vestit Athos, nemorũq; obscurat imagine pontum.

Ex Mela Pom. hæc Solinus mutuatus est libro. 2. Athos (inquit) mons est adeo elatus, ut credatur alti⁹, q̃ unde hymbres cadunt, surgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in uertice sustinet, nõ abluitũ cinis, sed quo relinquitur aggere manet. Et parũ infra. In summo fuit oppidũ Acroathon, in quo (ut ferunt) dimidio longior, q̃ in alijs terris ætas habitantiũ erat. Græci enim ἄκρον extremũ, & altum dicũt. b ℂ Inde homines μακρόβιοι Gręci.) Ply. ca. 10. lib. 4. de Atho monte loquens. Oppidũ (inquit) in cacumine fuit. Acrothon, nunc sunt Vranopolis, Paleotrum, Thyssus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobij cognominant. A Stephano Ἀκροθῦνοι hæc urbs dicta est. Faciunt ad hunc locũ uerba eiusdẽ Plynij ca. 2. lib. septimi. Cirnios (inquit) Indorum genus Isigonus tradit, annis tricenis quadragenis uiuere. Item Aethiopas Macrobios, & Seras existimat, & qui Athon montẽ incolunt. Causam tradit Aristoteles Problemate septimo. 14. sectionis. Cur (inquit) qui loca edita, apertaq; colunt, tardius senescunt, qui autem caua, & palustria ocyus? An senectus quędã putredo est, putret autẽ, quod quiescit. Nullo modo, aut minus ita afficitur, qđ mouetur, ut aqua profluens, & cõclusa. Igitur ut locis editis aer undiq; afflante spiritu agitatur, ita cauis manet immotus. Ad hæc, locis apertis purus, diuersus assidue propter agitationẽ aer habetur, palustribus impurus, idemq; semper emarcescit. DE spatijs uitæ hominis lege Ply. cap. 48. lib. septimi, & Val. Max. tit. 14. lib. octaui. Pluscula congessit Cœlius ca. 37. undecimi Antiquarum Lectionũ. DE Macrobijs alijs habetur cap. 43. infra.

QVARTVS Europæ sinus.) De quatuor Europæ sinibus cap. 12. dictum est. Quemadmodum Solinus a Plynio, ita Martianus a Solino hæc omnia mutuatus est. Verba Plynij ex ca. 12. q̃rti hæc sunt. Quartus e magnis Europæ sinus ab Hellesponto incipiens, Mœotis ostio finitur. Sed totius ponti forma breuiter amplectanda est, ut facilius partes noscantur. Vastũ mare pręiacens Asiæ, & ab Europa porrecto Cheronnesi littore expulsum angusto meatu irrumpit in terras, septẽ stadiorum (ut dictum est) interuallo Europã auferens Asiæ, primas angustias Hellespontum uocant. d ℂ Hac Xerxes põte nauibus facto.) Ply. eisdẽ lib. & ca. Hac Xerxes Persarũ rex (inquit) cõstrato in nauibus ponte

duxit exercitum.Porrigitur inde tenuis Euripus.lxxxvi.mil.pass.spatio ad urbē Priapū Asiæ,qua Magnus Alexander transcendit.Inde expatiatur æquor,rursusq; in Arctū coit laxitas, Propontis appellatur.Angustiæ Thracius Bosphorus,latitudine quingentorū passuū, qua Darius pater Xerxis copias ponte transuexit.Similia scribit & Martianus in sexto.Lege Pomp.Melā circa principiū lib.primi. Herod.lib.7.Ex Abydo(inquit)in ulteriorē continentē septē est stadiorū traiectus,quē pontibus iunctū

facto permeauit. Tenuis deinde Euripus porri- a
gitur ad Asiæ urbem Priapū,quā Magnus Ale-
xander potiundi orbis amore transcendit, & po
titus est.Inde diffusus æquore patentissimo rur-
sus stringitur in Propontidē. Mox in quingen- b
tos passus coarctatur,fitq; Bosphorus Thraci⁹,
qua Darius copias trāsportauit.HAEC profun-
da Delphinas [a] plurimos habent,in quibus cau-
sæ miraculi multiformes. Ante omnia nihil ue- c
locius [b] habent maria, sic ut plerumq; salientes

ingens adorta tempestas,ea oīa dirupit,atq; dissoluit &c.Idem scribunt Iustinus in secūdo.Seneca sexto de beneficijs lib. Cicero in fine secundi de finibus bonorū & malorū.Luca.secundo Pharsaliæ.

Tales fama canit,tumidū sup (æquora Xerxem
Construxisse uias,multum cū (pontibus ausus,
Europamq; Asiæ,Sestonq; ad (mouit Abydo,
Incessitq; fretum rapidi super (Hellesponti,
Non Eurum, Zephyrumq; ti (mens cū uela, ratesq;
In medium defferret Athon.

Claudianus secundo in Rufinum.

Haud aliter Xerxem toto simul orbe sequutus
Narratur rapuisse uagos exercitus amnes
Et telis umbrasse diem,cum classibus iret
Per scopulos,tectumq; pedes contemneret æquor.

Lucretius libro tertio.

Ille quoq; ipse,uiā qui quondā per mare magnum
Strauit,iterq; dedit legionibus ire per altum,
Ac pedibus salsas docuit superare lacunas,
Et contempsit equis insultans murmura ponti.

Scribit Herod.in septimo.Terrestriū copiarum Xerxis numerū fuisse centū septuaginta .Myriades.i.decies septies centena milia.Naues quoq;(ut Iustinus ait)decies centū milia numero habuisse dicitur.De Euripo ca.19.supra abunde diximus. a ℂ Delphinas plurimos habent)Græca dictio Δελφίν,qua longo usu pro latina utimur. De Delphinis sic Virgilius quinto Aeneidos.

Prælia ludo
Delphinum similes,qui per maria humida nando
Carpathium,Libycumq; secant,luduntq; per undas.

Delphinorū formam sic eleganter explicat Naso tertio Metamorpho. libro.

Falcata nouissima cauda est,
Qualia dimidiæ sinuantur cornua lunæ.
Vndiq; dant saltus,multaq; aspergine rorant,
Emerguntq; iterum,redeuntq; sub æquora rursus,
Inq; Chori ludunt speciem,lasciuaq; iactant
Corpora,& acceptum patulis mare naribus efflant.

Eorū impetus in pisces reliquos,elegāter canit Statius nono Thebaidos.

Qualis cæruleis tumido sub gurgite terror
Piscibus,arcani quoties deuexa profundi
Scrutantem Delphina uident,fugit omnis in imos
Turba lacus,uiridesq; mœtu stipantur in algas,
Nec prius emersi,q̄ summa per æquora flexus
Emicet,& uisis malit certare carinis.

Ad idē Syllius lib.15.bell.Punicorū.

Rapidi ceu bellua ponti
Per longum sterili ad pastus iactata profundo
Aestuat,& lustrans natantem sub gurgite p̄dā
Cū procul in fluctu piscem male saucia uidit
Absorbet late permixtū piscibus æquor.

Ex Homero.21.Iliados utraq; cōparatio sumpta est.Hinc contrario sensu p̄uerbiali figura in Diris suis a Marone dictum est.

Ante lupi rapient hædi, uituli ante leones,
Delphini fugient pisces,aquilæ ante columbas.

Delphini trāquillo mari lasciuiētes flatū, ex qua ueniāt parte præsagiunt.Itē spargentes aquā.Itē turbātes tranqllitatē.Author in fine.18.Caius Plynius. Quæ de Delphinis refert hoc loco Solinus,sumpta sunt omnia ex cap.8.noni Nat. hist.C.Plynij.Itē ex ca.12.sexti.ca.2.octaui.ca.48.noni Naturæ animaliū Aristotelis. b ℂ Nihil uelocius habent maria.)

a transſuolent uela nauium. Quoquo eant con-
iuges euagantur. Catulos edunt. Decimus men-
ſis [a] maturum facit partum. Lucinam æſtiuus
dies ſoluit. Vberibus fœtus alunt. Teneros in
b faucibus receptant. Inualidos aliquãtiſper pro-
ſequuntur. In triceſimum [b] annum uiuunt, quod
exploratum eſt in experimentũ caudis amputa-
tis. Ora non quo [c] cæteræ beluæ loco habent; ſed
c ferme in uentribus. Contra naturã aquatiliũ ſoli
linguas [d] mouẽt. Aculeatæ ſunt ſpinę dorſuales.
Cũ ira ſubiacet, [e] ĩhorreſcũt. Cũ animi cõqeſcũt,
qbuſdã receptaculis operiunt. Spirare eos [f] in a-
qs negãt, & uitales auras non niſi in aere ſupero

Plynius ca.8.noni. Velociſsimũ omniũ animaliũ nõ ſolũ marinorũ Delphinus, ſed ocyor uolucre, acrior telo, ac niſi multũ intra roſtrũ os illi foret, medio pene in uentre, nullus piſcium celeritatẽ eius euaderet. Sed affert morã prouidentia naturæ, quia niſi reſupini, atq; conuerſi, non corripiunt, quæ cauſa præcipue uelocitatẽ eorum oſtendit. Nam cum fame concitati fugientẽ in uada ima perſecuti piſcẽ diutius ſpiritum continuere, ut arcu emiſsi, ad reſpirandũ emicant. Tanta ui exiliunt, ut plerũq; uela nauium tranſuolent. Ariſtote. ca.48.noni Naturæ animaliũ. Quin etiã (inquit) de uelocitate huius animalis mira, & incredibilia quædam accepim⁹. Omniũ enim uelociſsimũ eſse creditur animaliũ tum aquatilium, tũ terreſtriũ. Superſiliũt etiã malos nauigiorũ maiorũ, quod tũc potiſsimũ euenit, cũ aliquẽ inſectantur piſcem, quẽ deuorent. Tunc enim ſi quem impetũt longius fugit, ad ima gurgitum perſecunt̃ ꝓpter famis neceſsitatem; qꝛ redit⁹ lõgior ſit, retinent ſeſe quaſi ſpacium cogitantes, conuerſiq; feruntur, perinde ac ſagitta pernices, ut celeritate oportuna lõgo tranſmiſso itinere, ad locũ ſpirandi deueniãt. Quo impetu fit, ut ſe eiaculentur, in aerem, & ſuperſiliãt malos nauigiorũ, quæ forte affuerint. Ex hac Delphini in nando agilitate, refert Tarręas adagium, δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις. Delphinũ nare doces. Senſus eſt.

Id monſtras aliĳ, quod ſapit ipſe prius. Delphini celeritatẽ eleganter deſcribit Manilius quinto Aſtronomicon.

Cœruleus ponto cum ſe Delphinus in aſtra
Erigit, & ſquammam ſtellis imitantibus exit
Ambiguus terræ partus, Pelagoq; creatur.
Nam uelut ipſe ſcitis perlabitur æquora pennis,
Nunc ſummum ſcindens pelagus, nunc alta profundi.
Et ſenibus uires ſumit, fluctumq; figurat,
Sic uenit ex illo quiſquis uolitabit in undis &c.

a ℭ Decimus menſis.) Ply.cap.8.noni. Agunt (inquit) uere coniugia, pariunt catulos decimo menſe, æſtiuo tempore. Interdũ & binos, nutriũt uberibus ſicut Balæna. Eadem ſcribit Ariſtoteles ca.12.ſexti Naturæ animaliũ. Geſtant utero (inquit) decẽ menſibus. Partus Delphini æſtate, nec ullo tempore alio &c. b ℭ In triceſimũ annũ uiuunt.) Conſtat (inquit ca.12.ſexti Naturæ animaliũ Ariſto.) nõ nullos uixiſse annos uigintiquinq;, alios etiã triginta quod cognitũ eſt præciſa a piſcatoribus cauda, ut quos ita reddidiſsent mari captos itẽ agnoſcerent, & temporis ſpatium ſcirent. His ſimilia & Ply. omnino refert. Miror Albertum in tam cõformi nobilium authorũ ſententia ſcribere, quarto & uiceſimo de Animalibus libro. Delphinũ eſse magnæ ætatis, ita ut compertũ ſit aliquẽ, cui (inquit) amputata fuit cauda, centũ annis, & ampli⁹ uixiſſe. Sed parui faciendũ Albertum, Ariſtotele, Plynio, Solino, cæteriſq; primæ claſsis authoribus cõtraria ſentientibus. Quadrabit in eum illud Ionis Adagium. Δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos dictum, qui dĳudicant, quod ignorant, & ea, in quibus minus ualent, ſummo conatu aggrediunt̃. c ℭ Ora non quo cęteræ beluæ.) Ariſto.ca.2.octaui Naturæ animaliũ. Delphini (inquit) & omnes cetacei generis reſupinati corripiunt. Habent enim os ſubter. Vnde fit, ut periculũ minores facilius poſsint euadere. Alioquin pauci admodũ ſeruarentur &c. Eadẽ omnino ſcribit Plynius ubi ſupra. d ℭ Soli linguas mouent.) Ply. Lingua eſt ĳs contra naturã aquatiliũ mobilis, breuis, atq; lata, haud differens ſuillæ. De animaliũ linguarũ diuerſitate, Ariſtoteles ca. ultimo ſecundi de Parti. animaliũ. e ℭ Subiacet.) Videtur legendũ, ſubierit. i. ingreſsa fuerit, ſubintrauerit, ſuccreuerit. Virg. primo Georgicorum. Ne ſubeant herbæ. Quid ſi ſubiacent legas, ut ſpinæ, uel pennæ ſubintelligant̃.
f ℭ Spirare eos in aquis.) Ariſtoteles capite ſecundo octaui Naturę animalium, probat Delphinos ſpirare omnino, quod hĳ retibus apprehenſi, breui tempore ſtrangulentur, ut qui ſpirandi facultatem emiſerint &c. Idem ubi prius refert Plynius.

recuperare.[a] Pro uoce gemitus[b] est similis hu- a
mano. Certum habent uocabulũ, quo accepto
uocantes sequunt. Nam proprie Simones[c] uo-
cantur. Voces hominũ Aquilonis flatu celerius b
audiunt. Contra Austro spirante auditus obstru
untur. Mulcentur a musica. Gaudent cantibus
tibiarum. Vbicumq; symphonia est,[d] gregibus
aduentant. Diuo[e] Augusto principe in Campa-
nia Delphinum puer fragmentis panis primo il- c
lexit, & in tantum consuetudo ualuit, ut alendũ
se etiam manibus ipsius crederet. Mox cum plu
sisset puerilis audacia, intra spacia eum Lucrini
lacus uectitauit. Vnde effectum, ut a Baiano lit- d
tore equitante puerum Puteolos usq; ueheret.
Hoc per annos plurimos tam diu gestũ, donec
assiduo spectaculo desineret miraculũ esse, qđ
gerebatur. Sed ubi obijt puer, sub oculis publi- e
cis desyderij mœrore Delphin interijt. Pigeret
hoc asseuerare, ni Mecœnatis, & Fabiani, multo
rumq; præterea esset literis comprehensum. In
Africano[g] mox littore apud Hipponẽ Diarrhy- f
ton Delphin ab Hipponẽsibus pastus tractandũ
se prębuit, impositos quoq; frequenter gestauit.
Nec populi tantũ manib⁹ actares. Nam & pro-
consul Africæ Flauianus ipse eũ cõtigit, unguẽ- g
tis etiam delibuit, qui odoris nouitate[h] obsopi-
tus aliquantisper pro exanimi iactatus est, mul-
tisq; mensibus desciuit a solita conuersatione.

a ℭ Recuperare.) Sic habent uetusta omnia, quæ uiderim exemplaria. Alij recipere legendũ putant. b ℭ Pro uoce gemitus est similis humano.) Verba Plynij in sua, hac parte Solinus transtulit. c ℭ Simones uocant.) Plynius Qua de causa (inquit) nomen Simonis omnes miro modo agnoscunt, maluntq; ita appellari. d ℭ Symphonia.) Græci Symphoniã. i. συμφωνίαν, concentum Musicum, & uocum consonantiã dicunt. Quã mira Musicę uis sit, ascribemus ca. 31. infra. e ℭ Diuo Augusto.) Exemplũ hoc, & sequentia ex Plynio sumpta sunt. Appianus. 5. Aegyptiacoꝝ libro, hæc omnia se, multosq; secũ alios uidisse dicit. Eius uerba Græca subscripsimus. καὶ αὐτὸς δ' οὖν εἶδεν περὶ Δικαιαρχίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς, καὶ πρὸς παιδικὴν ἐπτοημένον φωνήν. ἀτὰρ οὖν καὶ προσηκχώμενος ὁ ἰχθῦς, ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων. καὶ τὰς ἀκάνθας περιστέλλων ἵνα μὴ τὸν ποθούμενον χρῶτα ἀμύξῃ. καὶ ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἀνῆγε σταδίων. ἐξεχεῖτο δ' ἄρα ἡ Ῥώμη. καὶ πᾶσα ἡ Ἰταλία θεάσασθαι ἰχθῦν νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος. Hoc est. Et quidẽ nos uidim⁹ apud Puteolos Delphinum amantẽ mire puerũ, inclamatũ a puero acciri. Qui etiã adnatans dorso puerũ admittebat, ita ut pinnæ aculeos, uelut uagina conderet, ne dilectum sibi corpus laceraret, receptũq; equitis modo insidentem per magnum æquor ꝑ ducenta stadia deferret. Roma igitur, omnisq; Italia confluebat, ut piscem amoris causa uectorem pueri spectaret. AScribam item uerba Aristotelis ex ca. 48. noni Naturæ animaliũ. In marino (iquit) genere plurima de Delphinis narrant indicia morũ placidoꝝ initium. Amores quoq; in pueros, & affectus libidinis. Cũ circa Tarentum, & Cariam, ut etiã locis alijs referuntur. Fertur etiã Delphino apud Cariam capto, atq; faucio, ingentẽ reliquoꝝ multitudinẽ cõuenisse ad portum, immoratãq;, donec piscator dimiserit eũ, quẽ cęperat. Tũ omnes simul recepto captiuo redijsse. f ℭ Ni Mecœnatis, & Fabiani.) Apud Plyniũ sic legitur. Pigeret referre (inquit) ni res Mecęnatis, & Flauiani, & Flauij Alsij, multorũq; esset literis mandata. g ℭ In Africano mox littore.) Et hoc quoq; exemplũ ubi supra refertur a Plynio. Alius (inquit) inter hos annos in Africo littore Hipponis Diarrhyti simili modo ex hominũ manibus uescens, ferensq; se tractandũ, & alludens natantibus, impositosq; portans, unguẽto perunctus a Flauiano Proconsule Africæ, & sopitus (ut apparuit) odoris nouitate, fluctuatusq; similis exanimi, caruit hominũ conuersatione, ut iniuria fugatus per aliquot menses, mox reuersus in eodẽ miraculo fuit. Iniuriæ potestatum in hospitales ad uisendũ uenientium Hipponenses in necem eius cõpulerũt. h ℭ Odoris nouitate obsopitus.) Qui unguentis, & odoribus delectantur, mollicici fœmineæ efficaci plurimum argumento, uel hoc unico Delphini exemplo suæ turpidinis commoueri possent. Caronde, siue, ut quidam uolũt, Phędoni interroganti, quisnam esset unguentis delibutus? Ego Aristippus (inquit) infelix, & me infelicior Persarum rex.

a Apud Iaſsum [a] urbem Babylonię puerū Delphi-
nus adamauit. Quē dū poſt aſsueta colludia re-
cedentē impatientius ſequiť, arenis inuectus hæ-
ſit. Alexāder Magnus amorē illum numinis fu-
b iſse interpretatus, ꝑfecit puerū Neptuni [b] ſacer-
dotio. Iuxta eandē urbem (ut Egeſsidemus au-
thor eſt) alium puerū Hermiā nomine per ma-
ria ſimiliter inſidentem cū undoſior fluctus ne-
c cauiſset, Delphinus ad terrā reuexit, & uelut fa-
teretur reatum pœnitentiā ſuam morte mulcta-
uit, nec reuerti uoluit ampli⁹ in profunda. Sup-
petūt & alia exēpla, ut Arionē [c] tranſeamus, cui⁹
d exitum annalium fides comprobauit. Ad hęc ſi-
quando laſciuiūt noui fœtus a maioribus [d] datur
adultior gregi cuſtos. Quo magiſtro ludere im-
petus incurſantium belluarum addiſcāt, quam-
e quā ibi præter Phocas rara bellua eſt. Plurimus
Thynn⁹ in [e] Ponto, nec alibi pene fœtificāt. Nuſ-
quam enim citius [f] adoleſcunt, ſcilicet ob aquas
dulciores. Illabuntur Veris tempore, intrant

a ℭ Apud Iaſsum urbē Babyloniæ.) Ex Plynio, Strabone, Stephano, reliquis conſtat Iaſsum, ubi hoc accidit, non Babyloniæ, ſed Cariæ urbem eſse. Ergo dicendū eſt, uerbū Babyloniæ additiciū eſse, cum apud Plyniū, quē Solinus hoc loco ſequitur, nulla Babyloniæ fiat mentio, uel Solinū, qd Hermolaus exiſtimat, falſo credidiſse Iaſsum Babilonię urbem eſse. Quid ſi Solinus aliquoꝝ opinionē ſecut⁹ ſit, qui Iaſsum urbē Babylonicæ regionis eſse dixerunt? Sunt qui non Iaſsum, ſed Aſsum falſo legendū exiſtiment. Citat Hermolaus, Oppianū, Aelianū, & Athenęū huius hiſtoriæ authores. b ℭ Neptuni ſacerdotio.) Id feciſse creditur, quoniā creditū ē Delphinos Neptuni eſse eq̄s, eosq; ad iugum religatos, eius currū trahere. Papinius primo Achilleidos.

Tyrrheniq; greges circumq; infraq; rotantur
Rege ſalutato, placidus ipſe arduus undis
Eminet, & triplici telo iubet ire iugales.
Illi ſpumifero &c.

c ℭ Arionem tranſeamus.) Huius hiſtoriæ authores ca. 12. ſupra adnotauimus. Non leue gratitudinis argmentū, quod de Arione Cytharędo ex Siculo mari a Delphino in Tenarū tranſuecto poetæ fabulanť. Hic enim Arion cū cæteros muſico artificio præſtaret, & circū inſulas quæſtus cauſa uagaretur, ſerui eius arbitrati, plus in ꝑfidioſa libertate commodi, q̄ in placida ſeruitute eſse, cogitare cęperunt ut domino in pelag⁹ ꝓiecto, bona eius inter ſe partirentur, qui cū cogitationē eoꝝ ſenſiſset, petijt nō ut dominus a ſeruis, ſed ut innocens ab improbis, ut parens a filijs, ut ſe liceret ornatū, qua ſæpe fuerat ueſte, quoniā nemo eſset alius ut ipſe qui ſuū q̄ſtum proſequereť euentū. Quod cū impetraſset, cythara ſumpta, ſuā cępit deflere mortem, quo ſonitu ducti Delphines, e toto mari prænatant ad Arionis cantū. Itaq; deoꝝ immortalium poteſtate inuocata, ſuper eos ſe deiecit, quoꝝ unus Ariona exceptū ꝑtulit ad Thenariū littus. In cuius memoriæ cauſa, q̄ ibi ſtatua eſt Arionis in ea Delphina ſimulacrū affixum uidetur. Pro qua re inter ſydera ab antiquis Aſtrologis eſt figuratum. Serui autē qui per ſe putarāt ſeruitute elapſos tempeſtate, Thenariū perducti a domino cōprehenſi nō mediocri ſupplicio ſunt affecti. d ℭ A maioribus datur.) Ariſto. ca. 48. noni Naturę animaliū. Paruos item Delphinos (inquit) magnus aliquis ſemper comitať cuſtodię cauſa. Ply. ait etiā adultos diu comitari magna erga partū charitate. Quo exemplo cōmonemur quanta ſit pueris adhibenda cuſtodia. Rurſus qualis erga filios parentū charitas eſse debeat. Quærit eodē loco nō ab re Ariſtoteles, quare Delphines in terrā erumpanť. Hoc enim (inquit) interdū eos facere incerta de cauſa dicitur. Addit Plynius ſtatim eos mori tacta tellure. Hinc apud Dionē ſumptū Adagium. δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία, Delphini in terra uis. In eos qui ignotū penitus tentare ꝓſumunt.

Vt
Aggrederis cœcus propria cum clade periclum.

Aliud rurſus hinc ſumptum Adagium. Delphinū ſyluis appingit, in eum qui rebus tribuit, quæ ſuapte natura contraria ſunt. Vtitur eo in Arte Poetica Flaccus Horatius. e ℭ Plurimus Thynnus in Ponto.) Plynius capite quintodecimo noni. Thynni (inquit) intrant magno mari Pontum Verno tempore gregatim, nec alibi fœtificāt. f ℭ Nuſquā citius adoleſcunt.) Plynius ex Ariſtotele idipſum aſserit de omni piſciū genere. Piſcium (inquit) genus omne pręcipua celeritate adoleſcit maxime in Ponto. Cauſa multitudo amniū dulces inferentium aquas. Ariſtoteles ca. 17. ſexti Naturæ animaliū. Profecto (inquit) omne piſciū genus celeriter adoleſcit, & precipue in Ponto. Quippe cum ibi incrementum ſingulis diebus plane intelligatur.

Et ca.13.octaui eiusdẽ operis.Petunt(inquit)pontũ pastus gratia,qui uberior, & cõmodior ibi propter aquarum dulciũ admixtionẽ suppeditatᷣ. a ℂ Intrant dextro littore, lęuo exeunt.) Aristoteles ca.13.octaui Naturæ animaliũ.Thurni(inquit)dextrorsum terrã contingentes subeunt, sed remeant contra.Lęuum enim in latus se admouent,qđ propterea facere dicunᷣ,quia dextro oculo clarius uident sua natura,lęuo hebetius.Idem ca.15.noni refert Plynius.Piget referre,quibus uerbis hæc ca.7.septimi de animalibus a magno referantur Alberto. Tradit Aristoteles ca.17.sexti Naturæ animaliũ libro.Thurnos p̃ nimia pinguedine dehiscere,nec plus q̃ biennio posse uiuere, cuius rei eodem loco, argumentum affert. b

dextero [a] littore, læuo exeunt. Hoc inde accidere credunt, qđ dextris oculis acutius cernunt, quã sinistris. a

DE ISTRO FLVMINE. DE FIBRO animali. Deq; gemmis Ponticis. CAP. XXIII. b

ISter Germanicis [b] iugis oriᷣ, effusus [c] mõte, qui Tauricos [d] Galliæ aspectat. Sexaginta [e] amnes in se recipit, omnes ferme nauigabiles. Septem [f] ostijs Pontũ influit. Quorꝝ c

ISTER GERMANICIS IVgis oritur.) Cato in Originibus, Danubio, Danas gẽtes ei⁹ accolas, nomen impressisse refert. Hodie quoq; Germani, dictione aliquãtisper deluxata, sermone patrio, Danavv uocant. Danubiũ ipsum glacie cõcretũ, tum pedibus, tum curru insidens sępius non sine horrore traieci. Videre frequenter licet, disruptis glaciebus, equos, currus, ac insidentes homines in fluminis profundũ demergi. De Istro, qui & Danubius dicitᷣ, Ply.capi.12.quarti. Vnde hæc Solinus mutuatus est. Danubius (inquit) ortus Germaniæ iugis montis Arnobę ex aduerso Taurici Galliæ oppidi, multis ultra Alpes milibus, ac p̃ innumeras lapsus gentes Danubij nominis immenso aquarũ auctu, & unde primũ Illyricũ alluit, Ister appellatur, sexaginta amnibus receptis, medio ferme numero eoꝝ nauigabili. In pontũ uastis sex fluminibus euoluitur. Hunc secundũ post Nilũ facit Ausonius inquiens.

Illyricus regnator aquis, tibi Nile secundus
Danubius lętum profero fonte caput.

Et Ouidius decima quarti de Põto, de Scythiæ fluminib⁹,

Innumeriq; alij, quos inter maximus omnes
Cedere Danubius se tibi Nile negat.

Dionysius poeta Istrum sacrũ uocat. ῥήνωτο δ᾽ ἐξείης ἐπιτέλλεται, ἱερὸς ἴστρος.i. hunc post, deinceps exurgit sacer Ister. Sacer ideo fortasis dicitᷣ, qđ authore Acrone, omnis fons in origine sua sacer est. c ℂ Effusus monte.) Hũc montẽ, unde Ister effunditᷣ, Plynius Arnobã, Ptol. Abnobã, Cor. Tacitus Arbonã nominat. Verba Taciti sunt. Danubius molli, & clementer edito montis Arbonę iugo effusus plures populos adit, donec in Ponticũ marę sex meatib⁹ erumpit. Septimũ enim os paludibus hauritᷣ. Idem Ausonius

Qua gelidum fontem medijs effundo Sueuis.

Claudianus dicit Danubiũ in Rhetia mõte nasci.

Prominet Hercinę confinis Rhetia syluæ,
Quæ se Danubij iactat, Rheniq; parentem.
Primo fonte breues &c.

Non miror Herodotũ lib.2.&.4.de Istri fluminis ortu plurimũ oberrasse, utpote, qđ sua tempestate, Germania nondũ cognita exteris fuerit. Nuper, inquit Tacitus de Germania loquens, cognitis quibusdã gentibus, ac regibus, quos bellũ aperuit. Herodoti de Istri ortu uerba sunt ex lib.4. Omnẽ Europã(inquit)Ister emetiᷣ, sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasum extremi sunt. Post Cinetas, totamq; permensus Europã ex transuerso ingrediᷣ Scythiam, ijs quæ diximus fluminibus, & alijs multis aquas ferentibus, Ister fit omniũ maximus. Secũdo quoq; lib. idem asserit. Tradit idẽ Herod.lib.4. Istrum sibi semper parẽ fluere, tam æstate, q̃ hyeme, cuius rei causam q̃ uerissimã affert. Hunc amnẽ Syllius, & Papinius Binomiũ peculiari epitheto nuncupant. Primo enim Danubius appellaᷣ, sed cũ Istriã Thraciæ regionẽ attingit, Ister dicitur, a prouincia sumpto nomine, quã perlabitur. d ℂ Tauricos.) Solini omnia, quæ uiderim exẽplaria, Rauracos habẽt. Ply. & Ptolemęus Tauricos uocãt. Ammianus lib.22. sicut uetera Solini exẽplaria, Rauracos. Amnis uero Danubius(inqt)oriẽs ꝓpe Rauracos mõtes limitibus Rheticis per latiorẽ orbẽ ꝓtentus, ac sexaginta nauigabiles pene recipiens fluuios, septem ostijs per hoc Scythicũ lętus erũpit in mare. Quoꝝ primũ &c. e ℂ Sexaginta amnes.) Flumina Danubiũ ingredientia sunt, Porata, seu Pyretos, Tiarãtus, Ararus, Napares, Ordessus, Maris, Atlas, Auras, Tibisis, Athrys, Noeas, Artanes, Sci⁹, Angrus, Bongrus, Carnus, Alpis, Lycus, Aenus, Narabon, Darus, Drynus, Tibiscus, Moschi⁹, Rhabosus, Ciabrus, Lauta, Ierassus, Sauus, Drauus &c. f ℂ Septem ostijs pontũ influit.) Plynius, & Tacitus sex tantũ ostia

Iſtro tribuũt. Herodotus, Ephorus, Claudianus, Arrianus, Auienus, Rhennius/quinq;. Ammianus li. zz. Val. Flaccus. 8. Argonauticon. Ouid. ſecundo de Triſtibus. Statius. 5. Syluarũ. Mela Pomponius ſeptem. Danubius (inquit Mela) eorũ fluminũ, qui in noſtrũ mare decidũt tantũ Nilo minor, totidẽ q̃t ille oſtijs, ſed tribus tenuibus, reliquis nauigabilibus effluit. Hęc diuerſitas euenit ex eo, qđ quintum, & ſextũ oſtiorũ Danubij lãguidiora ſunt cæteris. Septimũ uero (ut inqt Soli.) pigrũ, ac paluſtri ſpecie nõ habet quod amni cõparet. Nomina oſtiorũ Danubij referunt Plynius, Strabo in ſeptio, Marcellinus li. zz. Clarius Ptolemęus ca. 10. tertij. Tabula nona Europæ. a ℭ Non miſceantur ęquori.) Id accidit ferme fluminibus omnib⁹, quę curſu concito ęquora ingrediunt. Bibi ego nauigans interdũ dulcem aquam fluminũ non minus decẽ milib⁹ paſsuũ ab eorũ fluminũ oſtijs in mari diſtans. Inter admiranda in natura enumerat Ariſtoteles, qđ hyeme Danubius adeo plerumq; cõgeletur frigore, ut etiam equitantibus deſuper tutiſsimũ p̃ſtet iter. Eodẽ loco ex ſententia ſcribit idẽ, Iſtrũ eſse Germanię fluuiũ ad Boream maxime diſcurrentem, at lambentẽ Peonas. In primo autẽ Meteororũ libro, ubi oſtendit maximos fluuios ex maximis profluere mõtibus, ex Herodoto, & aliorum ſententia locutus. Iſtrũ fluuiũ ex Pyrenęo monte, quẽ ad occidentẽ æquinoctialẽ montẽ eſse in Celtica regione oriri ſcribit. Sæpe ẽm nobiles authores repies alibi ex ꝓpria, alibi ex aliorũ ſentẽtia fuiſse locutos. Idipſum Seruius Grãma. 7. Aen. multis uerbis demonſtrare conať, ſuper illud. Nec Pręneſtinę &c. Albertus quoq; nõ nihil ad Ariſtotelis excuſationẽ ſuffragatur ca. 3. ſecundi tractatus ſecundi Meteororũ. Id multo honeſtius, q̃ Ariſtotelẽ in hijſce rebus ignorantiæ redarguere. b ℭ Per uniuerſum Pontũ Fiber plurimus.) Fiber, ut quarto de Lingua latina Varroni placet, dictus eſt ab extrema ora, qđ is dextra, & ſiniſtra fluminis maxime uideri ſoleat. Antiq; ẽm Fibrũ extremũ dicebant. Idem refert Feſtus de uerborũ ueterũ ſignificatione libro ſexto. Seruius primo Georgicorũ dicit Fibros eſse Canes Ponticos. De Fibro ſic Ply. ca. 30. lib. 8. Eaſdẽ partes ſibijpſi Pontici amputant Fibri periculo urgente, ob hoc ſe petignari. Caſtoreũ id uocant medici. Alias animal horrendi morſus. Arbores iuxta flumina, ut ferro cędit. Hominis parte cõprehenſa, nõ ante, q̃ fracta cõcrepuerint oſsa morſu reſoluit. Cauda piſcium ijs, cætera ſpecies Lutræ. Qui genio ſtudioſius indulgent, Fibrorũ pedibus, ac cauda pro piſcibus ueſcunť, & his potiſsime diebus, quibus Chriſticolis uſus carnium interdictus eſt. Hac inducti forſitan ratione, qđ ſquamoſæ inſtar piſciũ eę partes omnino ſint, pręſertim cauda. Et re uera tã optimi ſaporis ſunt, ut τοῖς γαστέρεσι poſsent abunde etiã ſatiſfacere. Cũ hæc ſcriberemus, amicus quidã optimus ad me Fibri caudã opipare præparatã, dono miſit. Credo eam ob rem, ut quæ de his Fibrorũ partibus, uerbis cõmentabamur, facto quoq; ipſo cõprobaremus. c ℭ Lutræ ſimilis.) M. Varro. 4. de lingua latina libro, Nõ Lutrã a luendo, ſed Lytrã dictã tradit, quoniã ſuccidat, ſoluatq; in ripis arborũ radices. Græci eam Enhyndrin appellant. d ℭ Ipſe geminos ſuos deuorat.) Idem ſcribit Ammianus. 17. hiſtoriarũ libro. Iuue. Sat. 12. Imitatus Caſtora, q ſe

Eunuchum ipſe facit cupiens euadere damno
Teſticulorum, adeo medicatum intelligit inguem.

Cicero in Scauriana. Redimunt ſe (inquit) ea parte corporis, propter quã maxime expetuntur. Ouidius.

Sic ubi detracta eſt a te mihi cauſa pericli,
Quod ſupereſt tutum Pontice Caſtor habes.

Ply. tamen id cõſtãter negat ca. 3. triceſimiſecũdi Natura. hiſto. Fibri (inquit) quos Caſtores uocãt, & Caſtorea teſtes eorũ. Amputari hos ab ipſis, quom capiunť, negat Seſtius diligentiſsimus medicinæ. Quinimo paruos eſse, ſubſtrictosq;, & adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine uita animalis poſse &c. DE Caſtoreo plura Dioſco. cap. 26. ſecundi, & Auicenna

a primũ Peuce, ſecundũ Naracuſtoma, tertiũ Ca-
loſtoma, quartũ Pſeudoſtoma. Nã quintũ Bore-
oſtoma, ac deinde ſextũ Spireoſtoma languidi-
ora ſunt cæteris. Septimũ uero pigrum, ac palu-
b ſtri ſpecie, non habet, quod amni comparet. Pri-
ora quatuor ita magna ſunt, ut per longitudinẽ
xl. miliũ paſsuũ non miſceantur[a] ęquori, dulcẽq;
hauſtum incorrupto detineant ſapore. Per uni-
c uerſum Pontũ[b] Fiber plurimus, quem alio uo-
cabulo dicunt Caſtorem, Lutræ[c] ſimilis eſt, ani-
mal morſu potentiſsimũ, adeo, ut cũ homine in-
uaſerit, conuentũ dentium non prius laxet, q̃ cõ-
d crepuiſse perſenſerit oſsa fracta. Teſticuli eius
appetuntur in uſu medelarum, iccirco cũ urgeri
ſe intelligit, ne captus proſit, ipſe geminos[d] ſuos
deuorat. Mittit Pont⁹ & gemmas, quas a patria

ca.126.ſecundi tractatus ſecundi Canonis.Huius,& Iſidori ſunt,quæ.22.de Animalibus Albertus refert.De Caſtorij utilitatibus iuſtum uolumen,ut Hermolaus refert,ſcripſit Archigenes. a ¶ A patria Ponticas dicimus.)Ponticarum plura ſunt genera(inquit ca.10.triceſimiſeptimi Caius Plynius) Eſt ſtellata,nunc ſanguineis,nunc atris guttis,quæ inter ſacras habetur.Alia pro ſtellis eiuſdem coloris lineas habet.Alia montiũ,conualliumqꝫ effigies.Hinc extimo a Seneca Tragœdia ultima Iſtrũ gemmiferum uocari.

Nec tamen omnis plaga gemmiferi ſufficit Iſtri.

Ponticas[a] dicimus genere diuerſo.Quippe aliæ aureas,aliæ ſanguineas ſtellas habent,& eæ quidem inter ſacras habentur.Namqꝫ oſtentationi potius,q̃ uſui deleguntur.Nõ guttis aſperę ſunt, ſed longis colorũ ductibus liniantur.

DE AMNE HYPANE, ET EXampeo fonte. CA. XXIIII.

Hypanis amnis[b] oritur inter Auchetas, Scythicorꝝ amniũ princeps, purus, & hauſtu ſaluberrim⁹ uſqꝫdum Callipodum[c] terris inferatur. Vbi fons Exampeus[d] infamis eſt amara ſcaturigine.Qui Exampeus liquido admixtus fluori amnẽ uitio ſuo uertit, adeo, ut diſſimilis ſibi in maria cõdatur. Ita inter gentium opiniones fama de Hypane diſcordat, qui in principijs eum norunt, prædicant, qui in fine experti ſunt,non iniuria execrantur.

HYPANIS AMNIS oritur inter Auchetas.) Eadem refert Ply. ca.12.lib. quarti. De Hypani flumine, nullus copioſius retulit,q̃ Herodotus lib.4. Tertium (inquit de Scythię fluminibus loquẽs)flumen eſt Hypanis ex Scythia ueniẽs, & ex magna palude profluens, circum quam paſcũtur equi ſylueſtres,candidi. Recteqꝫ uocatur hęc palus mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit fere quinqꝫ dierum nauigatiõe anguſtus,& adhuc dulcis, ſed mox quatuor a mari dierum nauigatione ſane q̃ amarus,ꝓpter amarũ,qui in eum influit fontem.Adeo inqꝫ amarum,ut quom ſit exigua magnitudie, tamen inficiat Hypanin flumẽ in paucis magnũ &c.Ex Herodoto mutuat⁹ eſt Mela in principio ſecundi,quæ de hac ipſa re ſcripta reliquit.Plynius eodẽ loco eos arguit,qui Hypanin in Aſię parte prodidere,quom is Aſię flumen nõ Hypanis,ſed Hypaſis,unius tantũ literæ diſcrimine,nuncupetur.De Hypaſi Ply.c.17. & uiceſimo libri ſexti.Philoſtratus.2.&.3.uoluminibus.Diodo.Siculus in geſtis Alexandri.i.decimoſeptimo hiſtoriarum libro.Q.Curtius lib.8.Erratum ſimile reperies apud hunc ipſum Solinũ ca.65 .infra,quo loco nõ Hypanis,ſed Hypaſis aſcribendus eſt.Ex Herodoti uerbis,de equis ſylueſtribus,intellexiſſe uidetur Valerius Flaccus lib.6.Argonauticon,quom inquit. Nec clarior ullis.

Arctos equis,abeunt Hypanin,fragilemqꝫ per undam
Tigridis,aut ſæuæ profugi cum prole leęnę.

c ¶ Callipodũ.)Sunt uetuſta quædã exemplaria, quę Callipides habeant,quo nomine Pom.etiã Mela nominari dicit.Callipodes,uel Callipides Græce, pulchripedes nuncupantur latine,καλὸσ pulcher,ποῦσ pes. d ¶ Fons Exampeus.) Scythæ, ſacrã uiã, Exampeon dicunt.Inter Boryſthenem,& Hypanin flumina(inquit Herodotus) locus eſt nomine Exampeus,ex quo hic amarus fons,ortum habet,& nomen.Eſt autem hic fons in finibus regionis Scytharum Aratorꝝ,& Alizonũ,eodem nomine,quo locus,unde emanat. VNde diuerſa qualitas aquis inſit,ſupra authoritate Senecæ cõmonſtrauimus.Vitruuius.8.Architecturæ libro. Sunt(inquit)ex amaro ſucco terræ fontes exeuntes uehementer amari.Quo loco & Hypanis huius meminit Ouidi⁹.15. Transformationũ libro,quom uellet ex Pythagoræ ſententia

Monſtrare eſſe nihil,toto quod perſtet in orbe,

Attulit & hanc Hypanis ex Exampeo in amariorem uerſionem.

Quid?non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis,ſalibus uiciatur amaris?

Propter immenſum itineris interuallũ inter Scythicum Hypanin,& Venetum Eridanũ amnes,prouerbiali figura a Propertio lib.1.dictum uidetur.

Quantum Hypanis Veneto diſſidet Eridano.

Cum res plurimũ inter ſe diſtantes notare quis uoluerit.Poteſt & ad aquarum qualitatem horꝝ fluminũ.i.dulce,& amarum,Adagium id referri.Hic fluuius Hypanis,circa Solſtitiũ defert acinorꝝ effigie tenues membranas,quibus erũpit uolucris,qua-

drupes pyralis modo, nec diem ultra uiuit. Vnde Hemerobion uocatur, quasi Vnidium dicas. Ply. ca.36. undecimi natu. historiæ. Aristo. ca.5. primi, & ca.19. quinti Naturæ animaliũ. ἐφ ἡμερον.i. Diarium appellat. Sententiã Aristotelis de hac ipsa uolucre, refert. M. Cicero primo Tusculanarũ Quæsti. Albertus Hemerobion piscem, utputa cui nulla cura nominis, & utinã nõ frequenter rei, diem nũcupat. Eius uerba qualiacunq; ex lib.24. de Animalibus libuit subscribere. Dies (inquit) est piscis, qui eodem die oritur, & cõpletur, & moritur. Et habet duos pedes, & duas alas pĩnales. Quidã tamen dicũt, qđ diutius uiuit ab ortu, sed dicunt, qđ post cõplementũ non uiuit, nisi die una. Hucusq; Albertus. Aristoteles, & Plynius uolucrem q̃drupedem esse dicunt, Albertus piscem bipedem. Sed tutius illis fidem adhibere, q̃ huic.

DE BORYSTHENE FLVMINE, AC eius accolis. De natura canũ. De Scytharũ moribus. De gẽmis, Smaragdo, Cyaneo, Crystallo. CAP. XXV.

APud Neuros[a] nascitur Borysthenes flumen, in quo pisces egregij saporis[b], & quibus ossa nulla sunt, nec aliud, q̃ Carthaginẽs tenerrimę. Verũ Neuri (ut accepimus) æstatis[c] tẽporibus in lupos transfigurantur. Deinde exacto spacio, quod huic sorti attributum est, in pristinã faciem reuertuntur. Populis istis

APVD NEVROS.) Quo loc⁹ hic fiat dilucidior, ascribam Herodoti in Melpomene uerba. Quartus (inquit) Scythiæ fluui⁹ Borysthenes secundum Istrum omniũ maximus, & nostra sententia nõ modo Scythicorũ fluuiorũ lõge uberrim⁹, sed etiã cęteris uberior p̃ter Aegyptiũ Nilũ, cũ q̊ nõ licet aliud cõparare. Cæterorũ uberrim⁹ est Borysthenes, pascua p̃bẽs amęnissima, & accõmodatissima pecoribus, nec nõ optimorũ, ac singulariũ affatim pisciũ. Idem ad potandũ suauissimus, liquidus inter turbidos fluens. Iuxta semẽtis optima fit, & herba nõ satiua etiã aptissima. In cuius quoq; ostiũ ingens uis salis sua sponte concrescit. Præbet idem ingẽtia Cete ad salsuram, spinis carẽtia, quę Antaceos appellãt. Ex Herodoto sunt omnia, quæ de Borysthene flumine in principio secundi Mela refert. Hidem authores scribunt Borysthenis, quẽadmodũ & Nili originẽ ignorari. b ℂ Pisces egregij saporis.) Ply. ca.15. noni. In Borysthene (inquit) memoratur piscis p̃cipua magnitudo, nullis ossibus, spinisue interstitis, carne prædulci. Is piscis esse uidetur, qui apud Plynium eodem capite Esos nuncupatur. Eadẽ de his piscibus Mela scribit. Hos pisces & Danubius abunde p̃creat, nõ multũ ab Atilis differentes, nisi qđ ijs maiores multo sunt. Atalũ piscem intelligũt, quẽ Storionẽ Itali uernacule nuncupant, in Pado (inquit Ply.) inertia pinguescentẽ ad mille aliquando libras cathenato captũ hamo. Horum Viennã, Autumno presertim tempore e Pannonia, ingens afferẽ copia. c ℂ Neuri æstatis temporibus in lupos transfigurant.) Sunt qui legant, Statis tẽporibus. Ply. ca.22. octaui nat. historiæ, falsum esse confidenter existimat. Homines (inquit) in lupos uerti, rursumq; restitui sibi, falsum esse confidenter existimare debemus, aut credere omnia quæ fabulosa, tot sæculis comperimus &c. Herodotus etiã non adhibet istis fidem. NEdum ueteribus, sed etiãnum nostri temporis hominibus creditum est, posse quadã magica arte, homines in lupos omnino conuerti. Hinc a Marone in Pharmaceutria dictum est.

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis.

Et a Propertio in quarto.

Et sua nocturno fallere terga lupo.

Ouidius. 7. Metamorphosis libro.

Inq; uirum soliti uultus mutare ferinos
Ambigui profecta lupi.

Et Plautus in Amphitryone. Nam uerumst (inquit) qđ olim est auditũ fabulariter, mutatos Atticos in Arcadia homines, & sęuas beluas mansitasse, nec unq̃ domo parentibus cognitas. Ex hac hominũ opinione ortũ Adagiũ. Versipellẽ se facit, quando lubet. In hominẽ uafrum, & astutum, cui ob perfidiã, & inconstantiã minime credendũ sit. Vtitur ea figura Plautus prima, & nona Comędijs. Et Ply. ca.22. lib. octaui. SED an natura patiatur, homines in lupos, uel in rem quampiã speciei alterius, cõmutari, nõ parua apud peritiores concertatio est. Herodotus, & secũ plures, fabulosum existimat, id quod naturali sit consonũ rationi. Specierum enim differentia, ut Aristoteli placuit, a forma rerum ultima esse sumit. Non posset ergo homo lupus fieri, nisi anima ipsa hominis, in lupi animã uerteretur omnino. Id autem fieri natura non patitur. Forma enim perfectissima non nisi subiectum perficit sibi simile. Opinatur Ioannes Scotus, tantã esse huius singularis animæ ad propriũ corpus, proportionẽ, ut ipsa non possit corpus aliud informare, q̃ suũ. Ergo nec multo min⁹ lupi corpus quoquo modo rationalis anima potest perficere. Pythagorici animarũ hominũ in bruta

transmigrationẽ ponentes, non negarent posse forsitan hominẽ, lupũ fieri, ut de Minoe, uel Rhadamãto dicitur.

Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit uincla pati, truculentos ingerit ursis,
Prædonesq; lupis, fallaces uulpibus addit.
Hunc suis immundę pingues detrudit in artus.
Atqui desidia semper, uinoq; grauatus,
Indulgens Veneri uoluit torpescere luxu,

Nicolaus Lyrensis insignis Theologus, in commentarijs Hexodi, quęrit, An uirtute dæmonũ, qua incantatores utũtur, & magi, potuerit fieri, ut uirgæ in dracones uerterentur? Duo is de ea quęstione dicta ꝓbat. Vnũ qđ re uera uirgę non fuerint in dracones cõuersæ. Alterũ, qđ id factũ fuerit quadã apparentia, & uera sensuũ illusiõe. Franciscus Maron super cap. 7. tertij de Trinitate diui Augustini, quatuor de artibus ipsis Magicis affert documenta. Extat de hac ipsa re notabilis apud Augustinũ 79. quęstio eius libri qui octuaginta triũ quęstionũ inscribit. Multa apud eundẽ reperies ca. 18. uoluminis decimioctaui Ciuitatis dei. Quid si ijs hominibus eueniat, quod Nabuchodonosori accidisse ca. 4. Danielis scriptura testatur? Quo loco plura idem Nicolaus docte refert. Scribit Pausanias Lycaonẽ Arcadem, quom ad Iouis Lycęi aram puerũ immolasset, ac humanũ sparsisset cruorẽ, mox in lupum fuisse conuersum, idq; quadã Deoꝝ indignatione, uerum esse existimat.

deus Mars est. Pro simulacris [a] enses colunt. Homines uictimas habẽt, ossibus adolent ignes fo- a
corum. Geloni ad [b] hos proximant. De [c] hostiũ cutibus, & sibi indumenta faciunt, & equis suis tegmina. Gelonis Agathyrsi collimitantur cæru- b
leo picti colore, fucatis in cærulũ crinibus. Nec hoc sine differentia. Nã quanto quis altero præstat, tanto propensiore nota tingitur, ut sit indiciũ humilitatis minus pingi. Post Antropopha- c
gi, [d] quibus execrandi sunt cibi humana uiscera. Quem morem [e] impiæ gentis, adiacentiũ terrarum prodit tristissima solitudo, quas ob nefariũ ritum finitimæ nationes metu profugæ relique- d
runt, & ea causa est, ut usq; ad mare, quod Tabin uocant, [f] per longitudinẽ eius oræ, quæ æstiuo orienti adiacet, sine homine terra sit, & immensa deserta, quoad perueniatur ad Seres. [g] Chalybes, e
& Dahæ in parte Asiaticæ Scythiæ crudelitate ab immanissimis nihil discrepant. At Albani in ora [h] gentes, qui posteros se Iasonis credi uolũt,

Idipsum ca. zz. octaui retulit Caius Plynius. a ¶ Pro simulacris enses colũt.) Mela dicit Neuros Marti pro simulacris enses, & tentoria dedicare. Herod. lib. quarto. Marti (inquit) templũ ex Sarmentorũ fascibns extruũt. Sub hoc aggestu ferreus Acynacis, qui singulis uetustus est, statuit, idq; est Martis simulacrũ, cui annuas hostias offerunt cũ alioꝝ pecoꝝ, tum equoꝝ, & plus huic Acynaci, q̃ dijs cæteris. Quod homines hostias immolent, & ossibus adoleant ignes focoꝝ, scribũt ibidem Herodo. & Põponius. b ¶ Geloni.) Hercules in Hylęa regione cũ quadã uirgine, quæ superne fæmoꝝ tenus fœmina, inferius autẽ uipera erat, concubuit. Ex ea (ut quarto libro scribit Herodotus) genuit Gelonũ, Agathyrsum, & Scytham filios, a quibus Geloni, Agathyrsi, & Scythæ populi dicti sunt. Agathyrsos cærulo pictos. 4. Aene. scribit Maro. Quo loco plura Seruius super illud.

Cretesq;, Dryopesq; fremunt, pictiq; Agathyrsi.

Apud hos (ut Marcellinus. zz. libro author est) Adamantis est copia lapidis. c ¶ De hostiũ cutibus.) Sumptũ ex ca. z. septimi Plynij, & Herodoto lib. 4. Geloni (inquit Mela) hostiũ cutibus equos, seq; uelant. Illos reliqui corporis, se capitũ. d ¶ Antropophagi.) Ab effectu sumptũ nomẽ, quasi homouori, qđ homines, instar ferarum uorare cõsueuerint. ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ φαγου. i. ab homine, & uorace. Sunt & alibi huiusmodi immanes homines. In nostris Collectaneis in poetas, recensuimus gentes plurimas, quæ humanis carnibus uescuntur, quæ homines habent uictimas. Ad hos referri potest illud in Asinaria Plautinũ Adagiũ. Lupus est homo homini. e ¶ Quẽ morẽ.) Omnia Ply. ca. 17. sexti. f ¶ Tabin uocant.) Idẽ scribit infra ca. 63. & Ply. ca. 17. sexti. Item Mela lib. 3. Sed uocant Tabin iugũ mari imminẽs, uel incumbens. Vnde legendũ uidetur, usq; ad iugum mari imminẽs qđ Tabin &c. g ¶ Chalybes.) His regionibus Dahæ confines sunt acerrimi omniũ bellatores, & Chalybes, per quos erutũ, & domitũ est primitus ferrũ Marcellin⁹ zz. historiarũ libro. Lege Seruiũ primo Georgicorum super illud. At Chalybes nudi ferrum. h ¶ Albani in ora gentes.) Ex eo dicti quod albo crine nascantur. Vel ab Albano flumine, quod per Al-

baniam decurrit.Lege Ply.ca.13.lib.sexti.Iustinus lib.42.dicit eos ab Albano Italiæ monte retinere nomen,qđ inde Herculem quom extincto Geryone armenta eius per Italiã duceret, sequuti fuerint. Albanis mos est cum mortuis pecunias defodere.Idcirco pauperes uiuunt,cũ patrimoniũ nullũ habeãt. In eos ꝑterea dici solitum,qđ Cyclopũ uitam agant,quasi efferã, segnem, atq; barbarã, quoniã neq; sint agroꝝ culturæ studiosi,sed ad cultum omnẽ humanioris uitæ inertes, atq; omnino rudes. Stra.

a albo crine nascuntur.Caniciem habent auspiciũ capilloꝝ.Ergo capilloꝝ color genti nomen dedit.Glauca oculis inest [a] pupilla,ideo nocte plus q̃ die cernunt.APVD hos populos nati [b] canes
b feris omnibus anteponuntur.Frangunt [c] tauros, Leones perimũt, detinent quicquid obiectum est.Quibus ex causis meruerunt etiã annalibus

lib.xi.Scribunt medici peritiores,capillos natiuã nigredinem retinere,quousq; sanguis pinguis,spissus, calid⁹,uiscosusq; in homine permãserit. Quom uero ijdem in aquositatẽ(utor enim Auicennæ uerbo)tendere incipiunt,consequens est, ut in caniciem continuo dilabatur. Docet idẽ Auicenna Fen.7.q̃rti Canonis,quibus ipsa canicies retardetur, quibusue iuuamentis ne accidat,ꝓhiberi possit.Si plura de hac ipsa re scire cupis, adeas Aristotelẽ ca.4.quinti de generatione animalium lib. Hunc sequutus Albertus Germanus homo in Physicis literis magis,q̃ linguis eruditus.Plura scribit ca.7.de ciminoni de Animalibus libro.QVærit Aristoteles decima Problematũ sectione. Cur unus omnium animantiũ homo canescit?An (inquit)qđ pars animantiũ maxima, pilũ quotannis deciduũ gerit,ut equus,ut bos non nulla deciduũ nõ geriũt.Tempus autẽ uiuunt breue,ut oues,& quædã alia, quoꝝ pilus utpote non senescens,canescere non potest. At homo nec deciduũ gerit pilũ,& longã degit ætatẽ. Itaq; tempore consenescit,atq; inueteratur.SED quom pueri humecti sunt, & plurimũ excremẽtosi, cur non canescunt tamẽ?Aphrodisieus has causas retulit.Quia humidi(inquit)& calidi sunt.Pituita autem unde canicies humida, & frigida est. Adde,qđ pueroꝝ caluaria, mollis,laxaq; est instar cutis. Itaq; uacans materia,& inutilis difflari potest,atq; euaporari.Senioꝝ prædura est.Tẽpore namq; obdurescit,ac densa,solida,ossea redditur,unde rimas in ea natura perduxit,quibus uapores excremẽtitij efflari,atq; euanescere possent.Ply.caniciẽ eqs etiã tribuit in undecimo.Docta plurima de caniciei ratione refert Cœlius ca.48.septimi Anti.lectionũ libri. a ℭ Glauca pupilla.) Ex Plynio sumptũ est ca.2.libri septimi,qui Isigonũ Nicensem aduocat autorẽ. b ℭ Nati canes.) Totũ, quod de canibus hoc loco Solinus refert,ex ca.40.octaui Plynij sumptũ est.Canis q̃uis Latinũ sit nomen, Græcã tamen Etymologiã habere uidetur.Græcis enim κύνος dicitur.Alijs placet a canore latratus dici potius,qđ plurimũ latrando insonet.Lucius Columella.8.Agriculturæ libro tria docet esse canũ genera. Vnum aduersus hominũ,& ferarum insidias parandũ,tuendumq;,& id(inquit)uillam,quæq; iuxta sunt uillæ,custodit.Alterũ propellendis iniurijs hominũ,ac ferarum,& id obseruat domi stabulũ, foris pecora pascentia.Tertium uenandi gratia comparatꝰ,idq; nõ solũ nihil agricolã iuuat, sed & auocat,desidem ab opere suo reddit.De multiplici canũ genere Ply.ca.63.lib.decimi,& Aristoteles ca.20.sexti Naturę animaliũ.Quali autẽ canes forma esse debeant,appositis uerbis secũdo Agriculturæ libro explicat.M.Varro.Facie(inquit)debẽt esse formosi, magnitudine ampla,oculis nigrãtibus,aut rauis, naribus congruentibus,labris subnigris,aut rubicundis,neq; resimis superioribus,neq; pẽdulis subtus mento suppresso,& ex eo enatis dentibus duobus dextra,& sinistra paulo emin⁹ superioribus directis potius,q̃ Brochis,acutos quos habeant labro tectos,capitibus,& auriculis magnis, ac flaccis, crassis ceruicibus,ac collo internodijs articuloꝝ longis,cruribus rectis,ac potius uarijs,q̃ uacijs, pedibus magnis,altis,qui ingredienti ei displodantꝰ,digitis discretis,unguibus duris,ac curuis,talo,nec ut corneo,nec nimũ duro,sed ut fermentato,ac molli a fęminibus summis corpore suppresso. Spina neq; eminula,neq; curua,cauda crassa,latratu graui,hiatu magno,colore potissimũ albo,qđ in tenebris,specie leonina.Præterea fęminas uolũt esse mãmosas æqualibus papillis.Subdit uidendũ esse,ut boni seminis sint.Itaq; a regionibus appellantꝰ.Lacones,Epirotici,Salamantini.Plura ad formã canũ pertinentia tradit Columella,sed non nisi de Villatico cane scribit.Non assentitur idẽ Columella ijs, qui canes inter mutos custodes annumerandos censent.Nam quis(inquit)hominũ clarius aut tanta uociferatione bestiã,uel furẽ prædicat,q̃ iste latratu? Quis famulus amantior domini? Quis fidelior comes? quis custos incorruptior? quis excubitor inueniri potest uigilantior? Quis deniq; ultor, aut uindex constantior? c ℭ Frangunt tauros,leones perimũt.) Scribũt Diod.Siculus.17.historiarũ lib. &.Q.Curti⁹ li.8.in Sophitis regiõe nobiles esse ad uenandũ canes,qui latratu abstinere dicuntꝰ,quom uidere feram.Leonibus maxime infesti,quos & perimunt.Nec minus Tigrides dilaniare Diod.refert. Apud Bactrianos uulgo usurpant.Canem timidũ uehementius latrare,q̃ mordere.Idem Curtius li.6.

tradi. Legimus petenti [a] Indiã Alexandro a rege Albaniæ dono duos missos, quorꝫ alter sues sibi, & ursos oblatos usqꝫ adeo spreuit, ut offensus degeneri præda, ignauo similis diu accubaret, quẽ per ignorantiã uelut inertem, Alexãder extingui imperauit. Alter uero monitu eorũ, q donũ ꝓsecuti erant, leonẽ missum necauit. Mox uiso Elephante notabiliter exultãs belluã primo astu fatigauit, deinde cũ summo spectantiũ horrore terræ affixit. Hoc genus canũ crescit ad formã amplissimã, terrificis latratibus ultra rugitus insonantes. Hæc sunt de canibus Albanis, reliq cõmunia uniuersis. Dominos æqliter canes omnes diligunt, sicut exẽplis palã factum est. In Epiro deniqꝫ domini percussorem in cœtu agnitũ latratu canis prodidit. Iasone Lycio interfecto canis ipsius aspernatus cibum inedia obijt. Lysimachi regis canis, flammis se iniecit, accenso domini rogo, & pariter igni absumptus est. Garamantũ regẽ [c] ducenti canes ab exilio reduxerunt prælianti aduersus resistentes. Colofonij, & Castabalenses canibus in bella productis primas acies instruebant. Appio Iunio, [d] Publio Silio cõsulibus damnatũ dominũ [e] canis cum abigi non posset, comitat⁹ in carcerẽ mox ꝑcussum, ululatu ꝓsecutus est. Cũqꝫ ex miseratione populi Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam tulit. Vltimo abiectũ in Tyberim cadauer adnatans sustentare conatus est. Canes soli [f] nomina recognoscũt, itinerũ meminerũt. Indi [g] coitus tẽ-

Italis elegãs Adagiũ frequens est. Latrantẽ canem nunq̃ prædam capere. a ❡ Petente Indiã Alexandro.) Idem exemplũ Plynius quoqꝫ refert. Omnia fere præter canes, dominũ, & amicũ aspernanť pauperem. Non habet unde suũ paupertas pascat amorẽ. Quam uera Horatiana sentẽtia. Et genus, & uirtus nisi cum re uilior alga est. Ciceronis secũdo de natura Deorꝫ uerba sunt. Canum (inquit) tam fida custodia, tanqꝫ amans dominorꝫ adulatio, tantumqꝫ odiũ in externos, & tam incredibilis ad inuestigandũ sagacitas nariũ, tã alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominũ commoditates esse generatos? Aegyptij propter canum utilitates plurimas, eos loco numinis coluerunt. Gentes sunt ꝑterea (ut sexto naturalis historiæ refert Plynius) quæ canẽ pro rege habent. b ❡ In Epiro.) Inter generosos canes Molossos .i. Epiroticos celebrant. Veloces Spartę catulos, acrẽqꝫ Molossũ Pasce sero pingui, inquit Maro. Exẽplũ hoc ex Ply. mutuatus Solin⁹. DE Lysimacho idẽ refert Ply. De eo multa Strabo lib. 13. & Iustinus libro quintodecimo, & sequẽtibus duobus. c ❡ Garamantes.) Ex Plynio & hęc sumpta sunt. Quis is rex fuerit, nondũ legi. Simile canit Val. Flacc⁹ sexto Argonauticõ.

Caspiadę, quis turba canũ nõ segnius acres
Exilit ad lituos, pugnasqꝫ capescit heriles.

Colophon Ionicæ urbs, Clarij Apollinis luco illustris, sed Homero alũno, ut Colophonij tradũt, multo illustrior. d ❡ Appio Iunio, Publio Silio.) Vetusti omnes Solini codices, habent Appio Iunio, Publio Sicinio. Dubium hic, an apud Plyniũ mendũ sit, qđ ca. 40. octaui Publium Silium habeat. e ❡ Damnatũ dominũ.) Ex Ply. & hoc ipsum sumptũ est. f ❡ Canes soli nomina sua recognoscunt.) Soli (inquit Plynius) dominũ nouere. Et ignotũ q̃qꝫ si repente ueniat, intelligũt. Soli nomina sua, soli uocem domesticam agnoscunt. Itinera quãuis longa meminere, nec ulli præter hominũ memoria. Hæc Ply. Id autem ob id euenire creditur, qđ plus sensus ijs insit, q̃ animantibus insit reliquis. Sunt aũt canes nominibus nõ longissimis appellandi, quo celerius quisqꝫ uocatus, exaudiat. Nec in breuioribus, q̃ quæ duabus syllabis enunciantur, sicuti Græcũ est σκύλαξ, latinũ ferox. Græcũ λάκων latinũ celer. Vel fœmina, ut sunt Græca σπουδή, ἀλκή, ῥώμη, Latina, lupa, cerua, tigris. Ex Lucio Columella ca. 12. libri septimi. ADuertendũ inueniri interdũ equos, boues, oues, capras, feles, sues, quæ nomina sua recognoscunt, sed hoc multo rarius, q̃ in canibus depræhenditur. g ❡ Indi coitus tempore.) Idem refert Plynius ca. 40. octaui libri. In Cyrenensi agro lupi cum canibus coeunt. Et Laconici canes ex uulpe, & cane generantur. Indicos etiã ca-

nes ex

nes ex Tigride, & canes gigni confirmant, uerum non ſtatim, ſed tertio coitu. Primo enim beluinos adhuc catulos procreari aiunt. Alligantur canes locis deſertis, & niſi belua incenſa libidine ſit, ſępe lacerantur. Ariſto. ca. 28. octaui Nat. animaliū. a ℭ Aegyptij canes e Nilo.) Macrobius ſecūdo Saturnaliū inter pluriū dicteria aſcripſit & hoc. Poſt Mutinenſem (inquit) fugā quærentibus quid ageret Antonius. Reſpondiſse familiaris eius ferebatur. Qđ canis in Aegypto, bibit, & fugit. Quoniā in illis regionibus conſtat canes captu Crocodilorꝫ exterritos currere, & bibere. Quærit eleganter Aphrodiſieus. Cur canes ſuas uibrare caudas ſoleant, quom notos ſibi agnoſcant? Cauſas lege apud eū Proble. 144. lib. primi. Albertus inter alia fidē excedentia, narrat, qđ ſi quis dentes canum ſuper ſe habet ſuſpēſos, nō illatrabitur a canibus. Rurſus, qđ ſiquis cor canis ſuper ſe habuerit, non inuadetur morſu canū. Inſuper qđ ſi dēs canis nigri in palma teneatur, nō latrabūt canes contra tenentem eum. Et ideo (inquit) talē dentem ferunt latrones noctiū. Vſus ſum uerbis ei⁹ qualibuſcunq; ex lib. 22. de Animalibus. b ℭ Eſsedonū mos eſt.) Eſsedones (inquit Herod. in Melpomene) talibus moribus uti ferunt̄. Quoties pater alicui deceſsit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerunt, conciderun tq;, concidūt & mortuū patrem illius, a quo conuiuio accipiuntur. Commixtisq; omnibus carnibus cō uiuiū exhibent. Caput tamen defuncti denudatū, purgatumq; inaurant, eoq; pro ſimulachro utuntur agentes illi quotannis maiores hoſtias, cerimoniasq;. Hæc filius patri facit, quemadmodū Græci natalicia. Non diuerſa ab his tradit Mela Pomp. in principio ſecundi Geographiæ libri, & Strabo lib. xi. c ℭ Scythotauri.) Hos Herod. lib. 4. & Pomp. lib. 2. Tauros nominant, Iphigeniæ, & Oreſtis aduentū maxime memoratos, immaneq; famā habere dicunt, qđ ſoleant pro uictimis aduenas cędere. Lege quæ ſcribit Seruius. 2. Aen. Virgilij ſuper illud. Sanguine placaſtis uentos &c. Dicti autem Scythotauri, quaſi Scythæ Tauri mōtis accolæ. Ply. ca. 12. quarti. Iugum ipſum (inquit) Scythotauri tenent. d ℭ Nomades.) Ex reſumptū nomen νομάσ νομάδος, Græcis paſtor dicitur, & νομένω paſco. Itē νομόσ paſcua. Scythæ em̄ (ut lib. 8. Arrianus ſcribit) neq; agriculturæ ſtudent, neq; urbes incolūt, neq; templa dijs extruūt, ſed plauſtris errabundi in alia, atq; alia loca pro tēpore cōmeant. Lege Iuſtinū lib. 2. Sunt & in Aethiopia Nomades ca. 43. infra. DE Georgis, & Axiacis, Mela lib. 2. γεωργοῦσ eni Græci, agricolas nominānt. Ply. ca. 13. lib. ſexti. e ℭ Neq; mirant̄ aliena.) Iuſti. li. 2. de Scythis loquēs. Nullū ſcelus (inquit) apud eos furto grauius. Quippe ſine tecto, munimentoq; pecora, & armenta &c. Quā felices erāt homines, quom furem nemo timeret Caulibus, aut Porris, & aperto uiueret horto. In ea ætate, quā aureā dicūt, erant expertes furandi homines, hac imbuit arte Mercurius Maia genitus, nunc magnus habetur Ille deus, cuius dedit experientia fures. Quot ſunt cōtrarię gentes Axiacis, quę niſi de rapto uiuere turpe putāt. f ℭ Vſu auri, argentiq; damnato.) Sciūt nimirū Satarchæ, Qđ ſoleant auro multa ſubeſſe mala. Eſſet utinā hominū mos iſte hodie, quādo auri, & argenti dira cupidine imus in uiſcera terræ, & in ſede Maniū, q̄rimus opes. Hinc (ut canit Naſo) ortum

Omne nefas, fugere pudor, uerumq;, fideſq;,
In quorum ſubiere locum fraudeſq;, doliq;,
Inſidiæq;, & uis, & amor ſceleratus habendi.

g ℭ De inimicorū capitibus.) Herodotus lib. 4. Quē primū uirum in bello cępit uir Scytha, eius ſanguinē potat. Quoſcunq; in prælio interemerit,

a porc in ſaltibus canes fœminas religant, ut cum
his Tigrides coeant, quarum ex primis concep-
tibus ob nimiā feritatem inutiles partus iudicāt,
itidem ſecundos, tertios educant. Aegyptij[a] ca-
b nes e Nilo nunq̄ niſi currentes lambitant, dum a
Crocodilis inſidias cauēt. INter Antropopha-
gos in Aſiatica parte numerant Eſſedones, q̄ &
ipſi nefandis funeſtantur inter ſe cibis. Eſſedonū
c mos[b] eſt parentū funera cātibus proſequi, & p̄-
ximorꝫ conrogatis cœtibus, cadauera ipſa den-
tibus laniare, pecudumq; carnibus mixta dapes
facere. Capitū etiā oſſa, auro incincta in poculo-
d rū tradere miniſterium. Scythotauri[c] pro hoſti-
is cędunt aduenas. Nomades[d] pabula ſequunt̄.
Georgi in Europa ſiti agros exercent. Axiatę p̄-
inde in Europa ſiti, neq; mirantur[e] aliena, neq;
e ſua diligunt. Satarchæ uſu[f] auri, argentiq; dam-
nato in æternum ſe a publica auaritia abdicarūt.
Scytharū interi⁹ habitantiū aſpior ritus eſt. Spe-
cus incolūt. Pocula nō ut Eſſedones, ſed de[g] ini-

micorꝝ capitibus moliuntur. Amant prælia, interemptorꝝ cruorem e uulneribus ipſis bibunt. Numero cædiũ [a] honor creſcit, quarũ expertem eſse apud eos probrum eſt. Hauſtu [b] mutui ſanguinis fœdus ſanciunt, non ſuo tantum more, ſed Medorꝝ quoqꝫ uſurpata diſciplina. Bello deniqꝫ quod geſtũ Olympiade nona, & quadrageſima, anno poſt Ilium captũ ſexcẽteſimoquarto, inter Alyathem Lydũ, [c] & Aſtyagem Mediæ regem hoc pacto firmata ſunt iura pacis. Colchorũ urbem Dioſcoriaden Amphitus, [d] & Telchius aurigæ Caſtoris, & Pollucis condiderunt, a quib⁹ Heniochorꝝ gens exorta eſt. Vltra Sauromatas in Aſia ſitos, qui Mithridati [e] latebrã, & qui originẽ Medis [f] dederunt, confines ſunt Thalij his nationibus, quas ab oriente cõtingũt Caſpij maris fauces, quę fauces mirũ in modũ maciant imbribus, creſcũt æſtibus. Heniochorꝝ mõtes Araxem, Moſchorum Phaſiden fundunt. Sed Araxes [g] breuibus interuallis ab Euphratis ortu caput tollit, ac deinde in Caſpiũ fertur mare. [h] Ari-

eorum capita regi offert. Caput hoc modo pręcidit. In orbem illud amputat circa aures, uerticeꝗ; ſumpto excutit. Et infra. Non tamen de omnibus (inquit) ſed de inimiciſsimorꝝ capitibus hoc faciũt, ut illud quiſqꝫ infra ſupercilia reciſum prorſus excuteret &c. Sex. Rufus hunc nefandũ morẽ Thracibus attribuit. Sed ijs, & illis eſse cõmunis poteſt. a ¶ Numero cędium ho.cre.) Et id quoqꝫ ex Herodoto libro eodẽ ſumptũ eſt. b ¶ Hauſtus mutui ſanguinis.) Fœdera cum quibuſcunqꝫ ineunt Scythæ, hoc modo ineunt. Infuſo ĩ grandem calicem fictilẽ, uino, cõmiſcent eorꝝ ſanguinẽ, qui feriunt fœdus, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulũ corporis. Deinde in calice tingunt, Acinacem, ſagittas, ſecurim, iaculũ. Hæc ubi fecerunt, ſeſe multis uerbis deuouent, poſtea uinũ epotant, non modo ij, qui fœdus fecerũt, ſed etiã comites ij, qui ſunt maxiæ dignitatis. Et hęc quoqꝫ ex Herodoto ſumpta ſunt. Similia leges apud Tertuli.ca.9. Apolog. Sic quoqꝫ Catilinæ contra patriam cõiurationẽ fuiſse firmatã, ſcribũt Saluſtius, Appian⁹, Lucius Florus. c ¶ Inter Alyathem Lydũ, & Aſtyagẽ.) Huius belli meminit Euſeb.lib.tẽporum. Nec in tempore a Solino diſcrepat. De Alyathe quoqꝫ Lydorꝝ rege, meminit Herodo. lib.primo. Fit & a Laertio mentio in uitis Pittaci, & Biantis li. primo. Tam ſcripta, q̃ impreſſa Solini exemplaria, habẽt tũ Aduatem, tũ Alyritem. Nos ex Euſebio Alyathem repoſuim⁹. d ¶ Amphitus, & Telchius.) Omnia ex Ply.ca.5.ſexti. Caſtoris, & Pollucis aurigas Strabo circa principiũ undecimi, Rhecã, & Amphiſtratũ nominatos dicit, ut in alterutro mẽdũ ſit. Sed fieri poteſt, ut horꝝ fratrũ plures fuerint aurigę. Eo Stra. loco hiſtoriã hãc totã reperies. Cum Plynio, & Solino concordat Ammia.22.hiſtoriarũ lib. Pulchra de Caſtoris, & Pollucis matre recenſet Cœlius ca.41.ſexti Ant.Lectio. e ¶ Mithridati latebrã.) Mithridates timens ne inimici, qꝫ ueneno non potuerant, ferro peragerent, uenãdi ſtudiũ finxit. Quapropter quatuor annos, neqꝫ urbis, neqꝫ ruris tecto uſus eſt, ſed per ſyluas uagatus eſt, & diuerſis montiũ regionibus p̄noctabat, ignaris omnibus, quibus eſset locis. Aſsuetus feras curſu aut fugere, aut p̄ſeq, cũ quibuſdã etiã uiribus congredi. Quibus rebus & inſidias uitauit, & corpus ad omnẽ uirtutis patientiã durauit. Ex Iuſtino lib.37. Mithridatis latebræ meminit etiã Plynius ca.5.ſexti Nat.hiſto. Mithridatis regionẽ Ptol.ca.9.quinti, inter Rha fluuiũ, & Hippicos montes ſub Syracenis ultra Tanaim amnẽ eſse dicit. Eius ſitũ appingit ſecunda Aſię tabula. f ¶ Originẽ Medis dederunt.) Ply.ca.7.lib.ſexti. Tanaim amnẽ (inqt) gemino ore influentẽ, incolunt Iaxamatæ, Medorꝝ (ut ferũt) ſoboles, & ipſi in multa genera diuiſi, primo Sauromatę &c. g ¶ Sed Araxes.) Oritur Araxes, authore Strabone lib.xi. ex Armenia ad orientẽ illatus uſqꝫ in Tropatiã, ad occaſum, ſeptẽtrionemqꝫ deflectit, & primo Azara pręterlabitur. Deinde Arxata Armeniæ urbem. Poſtea per Araxinũ campũ in mare Caſpiũ emittit. Fluuius hic (ut in Parthico Appianus tradit) & profunditate, & celeritate, difficilis admodũ ad tranſeundũ. Et ut Curtij ſententiam referamus, Araxe gignendę herbę nõ alius aptior, quicquid alluit floribus ueſtiens. Platani q̃qꝫ, & populi contegunt ripas, ita ut procul uiſentibus continua uideantur montibus nemora riparum. Quippe obumbratus amnis preſso in ſolum dilabitur alueo. Imminẽtqꝫ colles, ipſi q̃qꝫ frondibus lęti radices eorum humore ſubeunte. Regio nõ alia tota Aſia ſalubrior habetur &c. Vide Herod. libro primo. Et Ptol.cap.15.libri quinti, Tabula tertia Aſiæ. Hunc pontẽ indignatũ.8.Aene.ſcribit Maro. h ¶ Arimaſpi.) Ex habitu, & forma corporis nomẽ habent. Nã, ut lib.4.tradit Herodo. Scythica lingua

a masſpi circa Geſglitron poſiti unocula gens eſt.
Vltra hos, & Rhiphæum iugū regio eſt aſsiduis
obſeſsa niuibus, πτεροφόρον[b] dicunt. Quippe caſus
continuarum pruinarū quiddā ibi exprimit pin-
b narum ſimile. Damnata pars mundi, & a rerum
natura in nubem æternæ caliginis merſa, ipſisq́
prorſus Aquilonis conceptaculis rigentiſsima.
Sola terrarum[c] nō nouit uices temporū, nec de
c cœlo aliud accipit, q̄ hyemem ſempiternā. In Aſi
atica Scythia terræ ſunt[d] locupletes, inhabitabi-
les tamen. Nā cum auro, & gemmis affluant, Gri
phes tenent[e] uniuerſa. Alites ferociſsimæ, & ul-
d tra omnem rabiem ſæuientes, quarum immani
tate obſiſtente aduenis acceſsus difficilis, ac ra-
rus eſt. Quippe uiſos diſcerpunt, uelut geniti ad
plectendam auariciæ temeritatem. Arimaſpi
cum his dimicant, ut intercipiant lapides, quo-
rum non aſpernabimur proſequi qualitatem.

Arima unus, Spu autē oculus dicitur. Verum Herod. fieri non poſſe exiſtimat, ut uiri naſcantur unoculi, cæterā naturā habentes alijs hominibus omnino parem. Sumpſit hęc Solinus ex ca. ſecundo ſeptimi Naturalis hiſt. Caij Plynij. Sed & iuxta eos (inqt) qui ſunt ad ſeptētrionē uerſi, haud procul ab ipſo Aquilonis exortu, ſpecuq; eius dicto, quem locū Geſglitron appellant, ꝓduntur Arimaſpi, q̊s diximus uno oculo in fronte media inſignes, quibus aſsidue bellum eſſe circa metalla cū Gryphis ferarū uolucri genere, quale uulgo traditur, eruente ex cuniculis aurum mira cupiditate, & feris cuſtodiētibus, & Arimaſpis rapientibus multi, ſed maxime Herodotus, & Ariſteas Proconneſius ſcribunt. Arimaſpoꝝ meminerūt Lucanus in tertio. Val. Flaccus in ſexto. Diodorus aūt Sicu. in geſtis Alexandri Magni, hoc eſt. 17. hiſtoriarum libro, docet Cur Arimaſpi Euergetæ. i. benefici dicant̄. Docta plura refert Cęlius Rhodiginus ca. 22. noni Antiq. lecti. libro. a ℭ Riphęū iugum.) Seruius nono Aeneid. diſcretione licet tenuem eſſe dicit inter Ripęos atq; Riphęos mōtes. Nā Ripei (inquit) Arcadiæ, Riphęi uero Scythiæ montes ſunt. Dictos autē tertio Georgicoꝝ libro docet, a perpetuo uentoꝝ flatu, quod ῥιφὴ Gręce impetꝰ & ὁρμὴ dicit̄, ἀπὸ τοῦ ῥίπτειν. ideſt proijcere. Sumpſit aūt Solinus hæc omnia ex cap. 12. q̄rti Plynij. b ℭ πτεροφόρον dicunt.) Quaſi penniferū, uel aliferū dicas τὸ πτερὸν alam, & pennā ſignificat, φέρω fero. Nō deſunt, q nomen πτεροφόρον deriuent, ἀπὸ τοῦ πτεροῦ, & φοροῦ. i. a penna, & uento, qđ penna ea aſsidue agitetur a uento. φόρος pręterea apud Gręcos tributū ſignificat. Qđ ea ipſa regio pennas inſtar tributi largiatur, & ſoluat. Verba Plynij ex ca. 12. quarti hæc ſunt. Vltimi (inqt) a tergo eoꝝ Arimaſpi. Mox Riphęi montes, & aſsiduę niuis caſu pinnarum ſimilitudine Pterophoros appellata regio, pars mundi damnata a natura rerū, & denſa merſa caligine, neq; in alio, q̄ rigoris opere gelidis Aquilonis conceptaculis &c. Martianus lib. 6. Tunc (inquit) Riphęi montes, & regio caligantibus tenebris inumbrata. Cur autem penniferā regionē eā uocent, hinc creditū Herodotus lib. 4. exiſtimat. De pennis aūt (inquit) quibus aiunt Scythæ oppletū eſſe aerem, & iccirco non poſſe proſpici longius continentē, nec ulterius tranſiri, hęc eſt mea ſententia (inquit) qđ ultra eā regionē aſsidue ningit, & (ut credibile eſt) minus æſtate, q̄ꝫ hyeme. Nā prout cuilibet, eminus intuenti, cadentē niuē copioſam liquet, quod dico, nix pennis aſsimilis eſt. Et propter hanc talē hyemē inhabitabilia ſunt eius continētis loca ad Aq̄lonē ſpectantia, eoq; opinor pennas niuē eſſe interp̄tantes Scythas, ac circumiectas gentes ita loqui. Verū hæc, q̄ reperiunt̄, longiſsime dicta ſunt, hæc Herodo. c ℭ Sola terrarū nō nouit uices tēporū.) Ideſt, Ver, Aeſtatē, Autumnū. Hę enim ſunt tēporis partes alijs in locis ſibi inuicē ſuccedentes. At ea regio de cęlo nihil aliud accipit (inquit Solinus) q̄ hyemē ſempiternā. d ℭ Terrę ſunt locupletes.) Similia Mela Pomponius in principio ſecundi refert. e ℭ Gryphes tenent uniuerſa.) Has alites ueteres Latini, ut ait Nonius, Picos appellabāt. Plau. in Aulu. Pici diuitijs, qui aureos montes colunt, eos ſolus ſupo. Quales aūt, & ubi Gryphes ſint, multis uerbis aperit Philoſtra. lib. 3. Hoc genus ferarū (inqt Seruius) omni parte leones ſunt, alis, & facie aquilis ſimiles, equis uehementer infeſtæ, Apollini conſecratæ. Vide in Attica Pauſaniā. Ob hanc cum equis inimicitiā, prouerbiali figura Ecloga octaua, a Virgilio dictum eſt. Iungentur iā Gryphes equis. De his, quæ plurimū natura diſsident. Plynij ſunt, quæ Solinus de Arimaſporū, & Gryphiū pugna, refert ca. 2. libri ſeptimi. Arrianus libro quinto geſtorum Alexandri, non adhibet iſtis fidem, eſſeq; ad uoluptatem magis, quam ad ueritatem omnino inuenta. Albertus uiceſimotertio de Animalibus libro, Eſſe Gryphes aues magis, ait, tradunt hiſtoriæ, quam experta philoſophorum, uel rationes Phyſicæ.

SMAragdis hic [a] locus patria est, quibus tertiã inter lapides dignitatẽ Theophrastus dedit. Nã licet sint & Aegyptij, [b] & Chalcedonij, & Medici, & Laconici, præcipuus tamẽ est honor Scythicis. Nihil his iucũdius, nihil utilius uidẽt oculi. In primis uirẽt ultra irrigua gramina, ultra amnicas herbas. Deĩde obtutꝰ fatigatos coloris reficiũt lenitate. Nã uisus, quos alterius gẽmæ fulgor retuderit, Smaragdi recreant, & exacuunt. Nec aliã ob causam placuit, ut nõ sculperent, ne offensum decus imaginũ lacunis corrũperetur, quãq̃ qui uerus est, difficulter uulneret. Probant hoc pacto, si aspectus transmittãt, si cum globosi sunt, ꝓxima sibi inficiãt aere repcusso, aut cũ cõcaui sunt, inspectantiũ facies ęmulent, si neq; umbra, neq; lucernis, neq; sole mutent. Optimos tñ sortiunt situs, qbus planicies resupina est, & extensa. Inueniunt Etesijs flantibus. Tũc enĩ detecto solo facillime internitent. Nã Etesiæ [c] plurimũ arenas mouẽt. Alij minus nobiles in cõmissuris saxoꝝ, uel in metallis ærarijs apparent, q̃s Chalcosmaragdos [d] nũcupãt. Vitiosi coꝝ intrĩsecus q̃sdã sordes habẽt, uel plũbo, uel capillamẽtis, uel etiã sali similes. Lauant austero mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuantur. Et Cyaneus [e] lapis e Scythia est optimus, si cærulo coruscabit, cuius gnari in marem, & fœminam genus diuidunt. Fœminis nitor purus est. Mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis puluisculꝰ uariat. Istic & [f] Crystallus

a ℭ Smaragdis hic locꝰ patria est.) Scribit Serapio Smaragdũ esse naturæ frigidę, ac siccę. Existimãt philosophi hũc ipsum lapidẽ in aureis Mineris ꝓuenire, eiusq; uiriditatẽ a uirtute Minerę fieri autumãt. Medici tradũt Smaragdũ in potu sumptũ uenenis, ac uenenosoꝝ morsibꝰ opitulari. Mira sũt, q̃ Smaragdo, Marbodęus tribuit. Commodus iste lapis, scrutãtibus abdita fertur. Cũ p̃scire uolunt, aut diuinare futura. Auget opes idẽ sese reuerenter habentes. Oibus in causis dãs ꝑsuasoria uerba, Tanq̃ facundi uis sit sermonis (in illo &c. Huiꝰ sunt oia, quæ de Smaragdo secũdo Mineralium Albertus refert. De Smaragdis hæc, & plura Plynius cap. 5. tricesimiseptimi naturalis historiæ. b ℭ Licet sint Aegyptij, & Chalcedonij.) Plynius dicit Smaragdorũ genera duodecim, nobilissimos autẽ dicit Scythicos ab ea gente in q̃ reperiuntur appellatos. Nullis (inquit) maior austeritas, nec minus uitij. Et quantũ Smaragdi a gẽmis distant, tantũ Scythici a cæteris Smaragdis. c ℭ Etesiæ.) ἐτησίαι a gręcis, dicuntur uẽti, qui statuto, & certo anni spatio flare solcãt, hoc est q̃draginta diebus post Caniculæ exortũ. Græci enim ἐτήσιον annuũ dicũt. d ℭ Chalcosmaragdos.) A loco, ubi prouenïunt, nomẽ habẽt, χαλκὸσ enim Græce æs Latine dicitur. Ergo Chalcosmaragdi, qđ in metallis æreis appareant dicti sunt. e ℭ Et Cyaneus est.) Lapis hic a colore nomen habet. Græci enim κυάνεον cęruleum dicunt, uel eũ colorẽ, qui medium inter nigrũ, & uiridẽ locũ tenet. Optima (inquit Ply. ca. 9. tricesimiseptimi) Scythica, dein Cypria, postremo Aegyptia. Adulterat̃ maxie tinctura &c. f ℭ Crystallus.) Græci κρύοσ frigus, uel gelu dicunt, στέλλω contraho, sicq; Crystallus non nisi concretũ gelu esse dicitur. Est enim Crystallus aqua e niue solidius, latiusq; cõcreta. Eã κρύσαλλον Gręci appellãt. Author. A. Gelliꝰ. ca. 5. deciminoni Noc. Atti. Qualiter e niue Crystallus fiat, uno uersiculo primo Syluarum Papinius explicat. Raraq; lõgęuis niuibus Crystalla gelari. Scribit Ply. c. 2. tricesimiseptimi, unde hęc sumpta sunt oĩa, Crystalla nõ nisi, ubi maxie hibernę niues rigent, glaciesq;, reperiri: cui sentẽtię hoc loco refragat̃ Solinus. Nã si ita foret (inqt) nec Alabanda Asię, nec Cyprus insula, hãc materiã ꝓcrearet, qbus admodũ calor iugis est. Hęc uerbalis tm̃ differẽtia, ex uerbis Dio. Siculi circa finẽ tertij dissoluit̃ euidẽter. Crystallꝰ (inqt) lapis, ex aq̃ orit̃ pura, cõgelata, nõ q̃dẽ a frigore, sed diuina caloris ui, q̃ duriciẽ seruet, uariosq; colores suscipiat. Claudi. Possedit glacies naturę signa prioris, Quę fit parte gelu, frigora parte negat. Sic em̃ eluxatũ carmẽ reintegrandũ putamꝰ. Extat altera eiusdẽ poetę Elegia, cuius principium Lymphę, q̃ tegitis cognato corpore Lymphas &c. g ℭ Nã fert calorẽ.) Sũt q legãt. Nõ fert calorẽ. Sed ferme oẽs Solini codices, primã lectionẽ retinẽt. Eã seqt̃ Marbodęus tit. 60. inq̃es. Frigꝰ tenet, atq; calorẽ.

FABVLAE erant Hyperborei.)Hyperborei ex eo dicti sunt, qđ super, uel ultra eos spiret Boreas. ὑπὲρ enim Græce, super, uel ultra significat. Boreas Arctous uentus. Diod. Siculus lib. 3. ex eo dictos tradit, qđ sint admodũ Boreę subditi. Macrobius secũdo de Somnio Scipionis lib. Hyperboreos interpretatur, quasi originẽ Boreę introrsum recedendo transisset. Adeo (inquit) æterna pene præmũtur pruina, ut non facile explicetur, quãta sit illic frigidæ nimietatis iniuria. Festus Pomp. aliunde existimat sumptũ nomẽ. Hyperborei supra Aquilonis (inqt) flatum habitantes. Dicti quod humanæ uitẽ modũ excedunt uiuẽdo ultra centesimũ annũ, quasi ὑπερβαίνοντεσ ὅρον, hoc est, transcendentes cõmunem uitæ terminũ. Strabo lib. quintodecimo scribit quosdã uelle, Hypboreos mille annos uiuere. Idẽ Strabo lib. 1. refert q̃rundã sententiã Hyperboreos eos esse existimantiũ, qui sint Boreę coniunctissimi. Terminus autem Borealiũ polus est, Australium uero Aequinoctialis. Herodotus in Melpomene scribit esse etiã Hypernotios, si Hyperboreos esse qs fuerit opinatus. Scribit idẽ Strabo libro Geographię undecimo, de ĳsq sunt ultra mare Caspiũ, ueluti sunt Hyperborei, Sauromatæ, & Arimaspi, nihil exquisitæ a ueteribus scriptum esse, nec ab ĳs quidẽ, qui aut Cyri bellum aduersum Massagetas gestũ, aut Persarũ, aut Medorꝝ, Syrorumq; res gestas conscripserũt. Quod accidisse ait ꝑpter scriptorꝝ simplicitatẽ, ac fabularũ studiũ. Qua ex re haud multũ fidei assequuti sunt. Hi enim scriptores, quom eos uiderent magnopere probari, qui aperte fabulas conscriberent, arbitrati sunt scripta sua, futura iucundiora, si in historiæ formã ea dicerent, quæ nec ipsi unq̃ uidissent, nec a scientibus audiuissent. Eã ob causam, ait Tragędiarum poetis, Hesiodo, atq; Homero, de Heroibus prędicandi facilius adhiberi fidẽ, q̃ Ethesiæ, & Herodoto, atq; Hellano, ac cæteris eius generis scriptoribus. At Romanorꝝ, Parthorũq; imperiũ, plura retegisse, q̃ ea, quæ tradita ante fuerant. DE Hypboreis (ut Ply. ca. 17. lib. sexti refert) Ecatheus uolumẽ condidit.

b ℭ Sed quom ꝓbissimi authores.) Intelligit ex Gręcis Hecatęũ, Antimachũ, Dio. Siculũ. Melã Pom. apud nostros. Eratosthenes aũt, Herodotusq; (ut etiã in primo refert Stra.) nullos esse Hypboreos tradiderũt. VADIANVS in Scholĳs, q̃ docte, ac elegãter in Melã Põp. cõposuit, reꝑhẽdit Plyniũ, & eũ sequutũ Iuliũ Solinũ, qđ uterq; crediderit apud Hypboreos esse cardines mũdi, extremosq; syderũ ambitus, semestriq; luce, & una die solis auersi ab æquinoctio uerno in Autumnũ, semel in anno Solstitio ĳs oriri soles, brumaq; semel occidũt. Vellẽ Vadianũ ascripsisse Plynĳ uerba pauca ꝓcedẽtia, qbus aniaduertere potuisset, Plyniũ pleraq; fabulosa existimasse, quę plures tũ Gręcorꝝ, tũ Latinorũ de Hyperboreis tradiderunt. Pone Riphęos montes, ultraq; Aqlonem (inquit) gens felix (si credimus) quos Hyperboreos appellauere, annoso degit ęuo, fabulosis celebrata miraculis. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Non frustra addit Plynius, si credimus, & fabulosis celebrata miraculis. Rursus, ut ostenderet fuisse eam aliorum sententiam, non suam continuo subdit. Ibi creduntur esse cardines mundi, & cætera. Plynĳ mos est, in rebus credulitatem excedentibus, nequaq̃ obstringere fidem suã

a quem licet pars maior Europæ, & particula Asię subministrent, præciosissimũ tamen Scythia edit. Multus ad pocula destinatur. Nã fert calorẽ præcipue q̃libet nihil aliud, q̃ frigidũ pati possit.
b Sexangulus inuenitur. Qui eligunt purissimum captant, ne quid rufum, neue nubilũ, uel spumis obsitum, arceat perspicuitatẽ. Tũc ne duricia iusto propensior obnoxiũ fragilitati magis faciat.
c Putant glaciem coire, & in Crystallũ corporari, sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula hanc materiã procrearet, quibus regiõibus incitatissimus calor est. Liuia Augusti ad magnitudinẽ. cl. librarũ inter Capitolina donaria Crystallum dedicauit.

DE HYPERBOREIS POPVLIS. CAP. XXVI.

d FAbula [a] erat de Hyperboreis, & rumor irritus, si quæ illinc ad nos usq; fluxerũt, temere forent credita. Sed cum probissimi [b] authores, & satis idonei sententias pares
e faciant, nullus falsum reformidet. De Hyperboreis itaq; loquemur. Incolunt pene πτεροφόρον, quem ultra Aquilonem accepimus iacere,

qui potius lectorem ad authores relegare,qui de dubijs rogentur omnibus.Solini uero errores (inq̃t) ęmulatio excuſat.Quod ſimiarũ ſit omnia etiã ſuo periculo imitari uelle. Sed quanã ratione Albert⁹ nullius ſimia,ſed ſuo Marte(ut dici ſolet)cuncta audens,totiens tamen delirans,excuſari poterit,ijs q̃ cum tanti faciũt,locus eſto. a ℭ Gens beatiſsima.)Eadẽ fere tradit Mela Pomp. Terra(inquit) anguſta, aprica,per ſe fertilis.Cultores iuſtiſsimi,& diutius q̃ ulli mortaliũ,& beatius uiuunt.Quippe feſto ſemper ocio lęti,nõ bella nouere,non iurgia.Sacris operati maxime Apollinis, quorum primitias Delon miſiſse initio per uirgines ſuas. Deinde per populos ſubinde tradentes ulterioribus,moremq; eũ diu, & donec uitio gentiũ temeratus eſt,ſeruaſse referuntur.Habitãt lucos, ſyluasq; &c. Similia refert ca.12.lib.4.C. Plynius. b ℭ Sũt ergo i Europa.)Hæc oĩa ex Plynio ca.12.lib. quarti. Põponius Mela lib.tertio in Aſiatico littore Hypboreos primos ponit.Diodo.Siculus etiã lib.3. ex Hecathęi,& quorundã aliorum,qui ueteres, & fabulis ſimiles hiſtorias ſcripſerunt,authoritate,tradit oppoſitã Celtis,iuxta Oceanũ eſse inſulam, haud multo Sicilia minorem, pone Arctos, habitariq; ab his qui Hyperborei,eo q̃d uento Boreæ ſint admodum ſubditi appellãtur. Inſulã uero fertilẽ, & fructuoſam, ut in quo fructus annui bis naſcant̃. Fabulantur Latonã &c.SED an ſub mundi polis poſsit eſse aliqualis uiuentiũ habitatio,nondũ experiẽtia deprehenſum reor.Conſtat ex Philoſophorꝝ Placitis,uitã in calido, & humido conſiſtere animantiũ. Poli aũt mundi algore imenſo,& frigoribus occupati defectionis cauſas pruinis mergentibus prębuere.Plynius & Solinus cum Pomponio uident̃ aſserere,ſub polo ipſo Arctico animantiũ habitationẽ eſse poſsibilẽ.Cõmunior tamen ſententia,partem huic contrariã conat̃ aſserere. Quid aũt in hac ambiguitate ſit ſentiendũ Conciliator ſeptima & ſexageſima differẽtia, diſserit copioſe, peritorꝝ fere omniũ referens ſententias.Placet multis,non totã zonã Arcticã inhabitabilẽ eſse,ſed eam tantũ partem,q̃ polo ipſi Arctico directe ſubiaceat.Qui autem ſub polo Arctico habitari poſse arbitrantur, partem ei polo propinquã fortaſsis accipiunt.Quid ſi regionis illius hominibus ęſtiuo tẽpore,quo ſol illic uidetur aſsidue,ſit illuc ſecurus acceſsus,hyeme uero illinc longius abeant. c ℭ De cœlo magnã clementiã.)Mirum omnino & rationi diſsonũ,in ea regione eſse tantã cœli clementiã,q̃ ſex menſiũ continuatã noctem habeat.Niſi ad ſex menſiũ diẽ idipſum referas.Vel q̃d eo quoq; tẽpore,quo ſex mẽſibus continuata nox eſt,ſol nõ multũ ab ea regione diſtans fiat.Sunt qui dicant eis hæc munere conceſsa diuũ,ob uidelicet illorꝝ hominũ innocentiã. d ℭ Mortem accerſant.) Nõ diſsimilia de hac re Mela refert lib.tertio.Vbi eos(inquit)uiuendi ſacietas,magisq; tediũ cępit, hylares redimiti ſertis,ſemetipſos in pelagus ex certa rupe,pręcipites dant. Id eis funus eximiũ eſt,ac(ut inquit Plynius)genus ſepulturę beatiſsimũ.Scribit Diod.Siculus tertio Bibliothecæ libro, in Oceano uerſus meridiem eſse quãdã inſulã,cuius incolis mos ſit adcertam uſq; ætatẽ uiuere,qua ꝑfecta, uariã ſibi mortem ſponte conſtituunt.Eſse aliubi rurſus homines,qui adeo mortẽ contemnunt,ut pugnent nudi.Hiſpaniæ q̃q; populis fuiſse mortis contemptũ, primo bellorꝝ Punicorꝝ canit Syllius.

Prodiga gens animę,& properare facillima mortem.
Namq; ubi traſcendit florentes uiribus annos
Impatiens æui ſpernit nouiſse ſenectam,
Et fati modus in dextra eſt. Et Lucanus in primo.
Certe populi,quos deſpicit Arctos

gens beatiſsima. [a]Eam Aſię quidã magis,q̃ Euro a
pæ dederunt. Alij ſtatuunt mediã inter utrumq;
ſolem Antipodũ occidentẽ,& noſtrũ renaſcen-
tem,quod aſpernatur ratio tam uaſto mari duos
orbes interfluente. Sunt igitur in Europa, [b]apud b
quos mundi cardines eſse credunt,& extimos ſy-
derum ambitus,ſemenſtrem lucem auerſum tm̃
una die ſolem,quãq̃ exiſtant,qui putãt nõ quoti-
die ibi ſolẽ,ut nobis,ſed uernali æquinoctio ex- c
oriri,autumnali occidere. Ita ſex menſibus infi-
nitum diem, ſex alijs continuã eſse noctem. De
cælo magnã [c]clementiã auræ ſpirant ſalubriter.
Nihil noxij flatus habent. Domus ſunt nemora, d
uel luci. In diem uictus arbores ſumminiſtrãt. Di
ſcordiã neſciunt. Aegritudine non inquietant̃.
Ad innocentiã omnibus æquale uotũ. [d]Mortem
accerſunt,& uolũtario interitu caſtigãt obeundi
tarditatem. Quos ſatietas uitæ tenet, epulati, de-

Felices errore suo, quos ille timorum
Maximus haud urget Leti metus, inde ruendi
In ferrum mens prona uiris, animęq; capaces
Mortis, & ignauū est rediturę parcere uitę.

Partalis Indiæ regio est, in qua, qui sapientiores habentur accensos a se rogos conscendētes, uoluntaria morte uitam finiunt, Lucanus in tertio
Quiq; suas struxere pyras, uiuiq; calentes
Conscendere rogos, proh quanta est gloria genti

a libutiq;. De rupe nota præcipitē casum in mare ꝓfundū destināt. Hoc sepulturæ genus optimū arbitrātur. Aiunt etiam [a] solitos per uirgines ꝓbatissimas primitias frugū Apollini Delio missi-
b tare. Verum hæ quoniā perfidia hospitū nō illibatæ, reuenissent, deuotionis, quā peregre prosequebant, pōtificiū mox ītra fines suos receperūt.

DE ARIMPHAEIS. DE MARI Caspio. De Tigribus. De Pantheris, & Pardis. CAP. XXVII.

c ALtera in [b] Asia gēs est ad initiū Orientis æstiui, ubi deficiunt Rhiphęorū mōtiū iuga Hyperboreis similes, quos dicūt Arimphęos, & ipsi arbustorū frōdibus gaudent.
d Baccas edūt. Iuxta uiros, ac fœminas tędet crinium. Ita uterq; sexus [c] comas tōdet. Amāt quietem nō amāt lædere. Sacri habentur, attrectariq; eos etiā a ferocissimis nationib⁹ nefas ducitur. Quicūq; periculū a suis metuit, si ad Arīphæos trās-

Iniecisse manū fatis uitaq; re- (pletos
Quod superest donasse deis.

a ℭAiūt solitos per uirgines.) Herodo. lib. 4. describit iter, per quod ex Hyperboreis Delta uenisse ad Scythas, a Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad occasum usq;, atq; illinc meridiem uersus ea sacra dimissa a primis Gręcorū Dodonęis esse accepta, & ab ijs descendisse ad Meliensem sinū, peruasisseq; in Euboiā, & oppidatim usq; ad Carystum, & illinc reliquisse Andrum. Caristios enim esse, qui in Tenū portarint. Tenios uero in Delu. Atq; ita hæc sacra in Delū aiunt peruenisse. Primas aūt ex Hyperboreis uirgines missas fuisse dicunt Hyperocham, & Laodicen, & cū ijs tutelæ gratia quinq; ex suis popularibus, qui eas deduxerint, qui Perpherees uocati sūt. Fuisse autem ea sacra ferunt in triticea alligata stipula. Solinus autem ex Plynio primitias fuisse frugum. Eas insuper uirgines in Delo dicunt fuisse defunctas, in Deloq; Hyperboreos eis parentare solitos fuisse. Earum monumentū, ut Herodo. etiamnū annotauit, intra Artemisiū ad sinistrā intrantibus fuisse memoratur olea illic super enata. Delij tradunt, ante Hyperocham, & Laodicen, uenisse ex Hyperboreis in Delum, Argen, & Opin uirgines, ut Lucinę tributū redderent, quod pro partu maturato/instituerant. Sed hæc ab Hesiodo, & Homero in Ephigonis excogitata esse uidet̄.

ALTERA in Asia gens.) Quæ hac parte Solinus de Arimphęis refert, ex ca. 13. quarti Plynij omnia mutuatus est. Vltra Aquilonis (inquit) initia Hyperboreos aliqui posuere, pluribus in Europa dictos. Primū inde noscitur promontoriū Celticæ Lytarmis. Fluuius Carambucis ubi lassata cū syderū ui Riphęorū montiū deficiūt iuga, ibiq; Arimphęos quosdā accepimus haud dissimilē Hyperboreis gentē. Sedes illi nemora. Alimenta Baccę. Capillus iuxta fęminis, uirisq; in probo existimat̄. Ritus clementis. Itaq; sacros habere narrant, inuiolatosq;. Esse etiā feris accolarū populis. Nec ipsos modo, sed illos etiā, qui ad eos perfugerint. Mela Pom. in fine primi. Tū continuis (inquit) rupibus late aspera, & deserta regio ad Arimphęos usq; permittit̄. His iustissimi mores. Pro domibus nemora. Alimēta baccę, & maribus, & fœminis nuda sunt capita. Sacri habent̄, adeoq; ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoq; ad eos confugientibus, pro Asylo sit. Vltra surgit mons Riphęus. Dicti ab ἀ priuatiua litera, & ῥιπίζω, qđ flare significat, quasi sine uentorū flatu. Herod. hos populos Argyppęos nominat in Melpomene. Quibus (inquit) nemo mortaliū iniuriā infert. Sacri enim dicunt̄ esse, nihilq; Martiorū armorū possident. Iidem finitimorū controuersias dirimūt. Ad quos quisquis confugit, is a nemine lęditur. Nomen eis est Argyppęi. Hęc Herod. Ex iam dictis patet eos errare, qui pro Arympheis Riphęos in Solino reposuerūt, quom de Riphęis antea dixerit. Nō absimiles sunt Arimphęi populi, Essenis ipsis, de quibus cap. 48. Solinus infra. ADuertendū tamē Posidoniū, & Protarchū scripsisse Riphęos, & Alpes eosdem montes esse, id libro octauo Cœlius in antiquis lectionibus, antea annotauit.

fugerit,tutus eſt uelut Aſylo[a] tegatur. Vltra hos Cimmerij,[b] & gens Amazonum[c] porrecta ad Caſpium mare,quod dilapſum per Aſiaticæ terga plagæ Scythicum[d] irrumpit oceanum. Sed magnis deinde ſpacijs intercedẽtibus oſtia[e] Oxi fluminis Hyrcani habent. Gens[f] ſyluis[g] aſpera,copioſa, immanibus feris, fœta Tigribus. Quod a b

Hinc exiſtimat a Virgilio quarto Aeneidos dictum eſse.

Ac uelut annoſam ualido cum robore quercum
Alpini Boreę nunc hinc,nunc flantibus illinc
Eruere inter ſe certant.

c ℭ Comas tondet.)Miconij(ut lib.xi.ſcribit Plynius)carentes capillo gignũtur.Et quędã animaliũ(inquit)naturaliter caluent.Apud Aegyptios conſuetudo inoleuit, ut peregrinantes,quoad domũ reuertunt̃,comas nutriant.Ab Oſiride conſuetudo hæc ſumpta eſt,qui in tota peregrinatione ſua,nõ ante comã depoſuerit,q̃ in patriã ipſe redierit. Veteribus mos fuit in aduerſis comas tondere. Vnde Argiui quom apud agrũ Tyretum a Lacedęmonijs uicti fuiſſent,ex eo tempore tonſis capitibus,quom ante criniti eſsent de nutriendis comis legem condiderũt.Herod.in Clio author eſt.Sybari præterea a Crotoniatis direpta,uniuerſi Mileſij,q puberes erant, capita deraſerunt.Idem author in Eratho.Machlyes Africę populi occiput crinitũ geſtant. Auſes uero anteriorem capitis partem.Maxies p̃terea dextrã capitis partẽ comatã geſtant,ſiniſtrã radunt.

a ℭ Velut Aſylo tegatur.)Græci Aſylũ ſacrũ,& intemeratũ templũ dicunt,ab α ſine,& συλάω prędor,rapio,ſpolio,uiolo.Nã e loco ſacro aliquid rapere nefas eſt.Seruius ſecundo Aeneid.Virg.ſuper illud.

Et iam porticibus uacuis Iunonis Aſylo.

Dictum Aſylum tradit,a uerbo σύρω traho,καὶ συλῶ, ſacra detraho de ſacris locis.Id autẽ non eſt(inquit)in omnibus templis,niſi quibus cõſecrationis lege conceſsum eſt.Fuerunt autem potiſsima Aſyla tria,Athenis,Troiæ,& in urbe Roma,lege eundem Seruium octauo Aeneidos ſuper illud.

Hinc lucum ingentem,quem Romulus acer Aſylum.

b ℭ Cimmerij.)Ex Plynio hęc ca.13.lib.ſexti.Cimmerioꝝ loca ob nimiã ſolis diſtantiã,plurimũ tenebroſa eſse dicũt.Quam rem multis carminibus canit Valerius Flaccus Argonauticon libro tertio.

Eſt procul ad Stygiæ deuexa ſilentia noctis
Cimmerium domus,& ſuperis incognita tellus
Cæruleo tenebroſa ſitu,quo flammea nunq̃
Sol iuga,ſydereos nec mittit Iuppiter annos.
Stant tacitæ frondes,immotaq; ſylua comanti,
Horret uerna iugo &c.

Et Ouid.xi.Metamorphoſeos de Cimmerijs Scythiæ loquens.

Quo nunq; radijs oriens,mediusue cadensue,
Phœbus adire poteſt, nebulę caligine mixtæ
Exhalantur humo,dubięq; crepuſcula noctis.

Homerus.xi.Odyſseæ a principio plura refert, a quo poſteri omnes de Cimmerijs tranſtulerunt.Plura Strabo lib.primo.Sunt etiã in Italia Cimmerij inter Baias,Cumasq; ſiti.Ex natura huius loci,Lactan.ca.5.quinti Diuinarũ inſtitutionũ elegans p̃uerbiũ protulit,Cimmerijs tenebris atriorẽ.In hominẽ,cuius mens tota uerſetur in tenebris, & q omnis omnino ſapientiæ expers ſit.Papinius tertio Syluarum in hunc modũ effert. Cimmeriũ Chaos, de loco tenebris obſito,& quo neutiq̃ acceſsus patrat.Non inconcinne etiã ad animũ tranſferri poterit de homine ſcilicet,qui mente hebete,& obtuſa omnino ſit.

c ℭ Gẽs Amazonũ.) Seruius primo Aeneid.ſuper illud Virgilij.Ducit Amazonidũ. Amazones dictas tradit,uel qđ ſimul uiuant ſine uiris,quaſi ἁμαζῶσαι. Vel quod unã mammã exuſtam habeant,quaſi ἄνευ μαζοῦ.Hinc eas Titianus unimãmas uocat,ut in.xi.Aenei.idem refert.Plautus etiã in Curculione earũ regionẽ unimãmiã nominat.Dio.Siculus lib.quarto ſcribit Amazonas duplices eſse,quarũ quaſdã priſcis tẽporibus in Libia extitiſse.Vnde eos non recte ſentire ait, qui extimauerunt ſolas fuiſse Amazonas, quæ circa flumen Thermodoonta in ponto regnarunt. Quæ autem in Libya ſunt,multis antea ſęculis (inquit) Scythicas prçceſserunt.Poſt Amazonũ partum nati infantes dantur uiris,quos lacte nutriant.Fęminis mãmillas,ne creſcant,urunt,aſserentes eas impedimẽto eſse ad bellandũ. Vnde a Gręcis eo qđ mãmis careant, Amazones appellant̃.Herod.in Melpomene tradit Amazonas a Scythis Aeorpatas uocari, quod nomen transferri poteſt(inquit)Viricidæ.Aeor eni uirũ uocant,pata autẽ occidere.Apud Amazones enim ex lege nulla uirgo nubit priusq; aliquẽ hoſtiũ interemerit.Ideoq; non nullæ earũ decidũt iam uetulæ antequã nubant,quod legi ſatiſfacere nequiuerint.Eas extinctas ſcribit idẽ Serui9 partim ab Hercule,partim ab Achille.Propter earũ fortitudinẽ,& ſummã artis bellicæ experientiã, Martis filiæ creditę ſunt. Authores Val.Flaccus lib.4.Seruius.xi.Aeneid.Lactan.5.Thebaidos.Auienus ex Di-

a beſtiarum [a] genus inſigne maculis notę, & pernicitas memorabile reddiderũt. Fuluo nitent. Hoc fuluũ nigrantibus ſegmentibus interundatũ, uarietate apprime decet. Pedũ motũ [b] neſcio uelocitas, b an peruicacia [c] magis adiuuet. Nihil tam lõgũ eſt, qđ nõ breui penetrẽt. Nihil adeo antecedit, ut non illico aſſequant. Ac maxĩe earũ potẽtia probatur, cũ maternis curis incitant, cũ [d] ca-

onyſio. Thraicio (inquit) de Marte ſatę &c. In Cõmẽtariolo Diony. alia annotauimus ſup illud. Sanguis Amazonidũ. Quæ de Amazonibus a ueteribus tradita ſunt, fabuloſa omnino Strabo lib.xi. exiſtimat. Quis enim credat (inquit) ut uel exercitus, uel ciuitas, uel gens unꝗ̃ ex ſolis conſtiterit mulieribus? Et non ſolũ conſtiterit, uerum etiã inuaſerit aliena. Et non modo uicinis fuerit dominata, adeo ut uſq; in Ioniã proceſſerit, ſed etiam exercitũ trans Pontũ miſerit uſq; in Atticã. Hoc perinde eſt, ac ſi quis dicat uiros tunc mulieres fuiſſe, & mulieres uiros &c. d ℭ Scythicũ irrũpit Oceanũ.) Mela lib.3. Strabo lib.xi. Ply. ca. 13. ſexti. Diony. Afer. Macrob. 2. de Somno Scipi. Martianus li. 6. Itẽ plures alij tradunt Caſpiũ mare ex Scythico Oceano procreari. Herod. autẽ (ut in commentario Dionyſij annotauimus, oppoſitæ ſententiæ eſt, exiſtimans mare Caſpiũ per ſe eſſe, nec ex mari alio originem ducere. Cui aſtipulatur Ptole. ca.5. lib. ſeptimi. Hyrcanũ (inquit) mare, qđ & Caſpiũ dicitur, ab omni parte ambitur a terra, inſulæ ſimilitudinẽ ex oppoſito ducens. Id quod ex ſeptima Aſiæ tabula perſpici poteſt. Hãc ſcriptorũ diſcordiã diluimus in eodẽ Cõmentario ſuper illud. Sed mare non ualeat. Et ſuper illud. Miſcetur Thetyos undę. Solinus hic Plyniũ ca.13. ſexti imitatur ex toto. SVNT (ut Strabo refert) qui in unũ coegerint Męotim lacum, qui Tanaim recipit, & Caſpiũ mare, quod etiã lacũ uocant, quom (ut inquit Polycletus) ſerpentes generet, & dulce ſit. In Caſpiũ mare, per Ochũ amnẽ multas ex India merces deuehi, Ariſtobolus author eſt. e ℭ Oſtia Oxi fluminis.) De Oxo flumine, præter ea quę ſcribũt Ply. Stra. Curtius, Marcellinus. Lege Arrianũ tertio, quarto, & ſeptimo geſtorũ Alexandri libris. Itẽ apud Ptole. ca.7. 10.11.12.14. lib. ſexti. Ariſtoteles inter Admiranda in natura enumerat Oxũ fluuiũ, qđ Bactrianorum regionẽ, quã irrigat, multo fœcundantẽ auro arenam pariat. De Oxo flumine infra ca.62. f ℭ Gẽs ſyluis aſpera.) Hircanię ſitũ, flumina, gentes, urbeſq;, deſcribit Ptolemęus ca.7. li. ſexti. 5. tabularũ Aſię. Strabo lib.xi. Hyrcania (inquit) ualde opulenta, & multa, & magna ex parte planicies, p̃claris urbib⁹ adornata. Opulentiæ ſignũ dicũt, qđ uitis uini metretam affert, ficus modios. LX. frumentũ ex fructu naſcitur, qui cadit ex culmo. In arboribus mellificãtur &c. Lege quæ ſcribũt Ply. Mela, Stephan⁹, Ammianus lib.23. Arrianus lib.3. Itẽ cæteri. Hyrcanis mos eſt, defunctorũ regũ membra canibus exhibere. Eos canes ipſi, ſepulchrales nuncupant. Vt,

Regia cum lucem poſuerunt membra, probatum
Hyrcanis adhibere canes, Syllius lib.13. bellorũ Punicorũ.

Aliorũ uero cadauera rapaci generi auium proijciunt. Euſebius ca.3. primi pręparationis. g ℭ Syluis aſpera.) Lucanus in tertio. Vaſtis Hyrcania ſyluis. a ℭ Quod beſtiarum genus.) Quę de Tigribus hoc loco ſcribit Solinus, ex ca.18. octaui Naturalis hiſtoriæ Caij Plinij ſumpta ſunt omnia. b ℭ Pedũ motũ neſcio uelocitas.) Propter mirã huius animalis pernicitatem creditũ eſt, Zephirũ uentũ habere maritũ. Ex hac opinione a Claudiano poeta tertio raptus Proſerpinæ ſcriptũ eſt. Fremit illa marito Mobilior Zephyro &c. Oppianus in libro de Venatione ad Antoninũ Cæſarem, ſcribit ex aliorũ ſentẽtia, Tigrides Zephyro, non ſui generis marito concipere. Hoc idẽ de Hiſpaniæ equabus inualuit credulitas, ut uento concipiant aliquando, qđ in ea regione, ęqui pernicißimi generentur, author Iuſtinus libro hiſtoriarũ ultimo. A uelocitate p̃terea, ferę huic inditũ nomen eſt. Medi enim (ut cap.27. libri ſexti tradit Ply.) Tigrim ſagittam dicunt. Chryſei, Paraſangę, Aſangi populi, Tigri fera ſcatent. Idẽ Ply. ca.20. ſexti. c ℭ Peruicacia.) Obſtinatio. Sunt enim peruicaces, ut in Cõmentarijs Epodon Porphyrio tradit, qui in contentione uſq; ad peruincendũ perſeuerãt. d ℭ Cum catulorũ inſiſtunt raptoribus.) Libuit huic loco aſcribere diui Ambroſij uerba ex ca.4. ſexti Hexameron, ubi de Naturę admiranda ui loquens, ſic inquit. Hęc Tigridis interpellat uelocitatẽ, & imminentẽ eam prędę reflectit. Namq; ubi uacuũ raptę ſobolis cubile reperit, illico ueſtigijs raptoris inſiſtit. At ille ꝗuis equo uectus fugaci, uidens tamen uelocitatem ferę ſe poſſe pręuerti, nec euadendi ullũ ſuppetere ſibi poſſe ſubſidiũ, Technam huiuſmodi fraude molitur. Vbi ſe contiguũ uiderit, ſphęrã de uitro proijcit. At illa imagine ſui luditur, & ſobolẽ putat. Reuocat impetum, colligere fętum deſiderans. Rurſus inani ſpecie retenta, totis ſe ad comprehendum equitem uiribus fundit, & iracundiæ ſtimulo uelocior fugienti imminet. At ille iterũ ſphęræ obiectu ſequentem retardat, nec tamẽ ſedulitatẽ matris memoriæ fraudis excludit, caſſã uerſat imaginem, & quaſi lactatura fętus reſidet. Sic pietatis ſuę ſtudio decepta, & uindictã amittit, & prolem,

hæc ille. Ex ijs Ambrosij uerbis, Claudiani sensus euidens fit. Vitreę tardatur imagine formæ. Nō enim per uitreā imaginē planiciē nitescentis Caspij intellexit Claudianus, sed uitreā sphęrā, q̄ ab insequēdo equitē sępius Tigrides retardanť. Hæc Tigridis feritas in prouerbiū abijt. Tigride orba peior. Iuue. satyra sexta. Tigride mobilior fęta. Claud. in Ruffinū. Tigride formidolosius. Martialis in. 5. Tigris acerrimus est, & occiditur, Iulius Capitulinus in uita Maximini imperatoris. In hominē præterea omni humanitate carentem, prouerbiali figura a Marone quarto Aeneid. dictum est. Hyrcaneq́ admorunt ubera Tigres. Verba sunt Didonis immanitatē Aeneę improperantis. OB Tigrium ṗterea ferociā, prudenter a poetis fictum est, eas Bacchi currū trahere. Quid enim homine ebrio ferocius? & carēti ratione similius? Quamuerum Horatianum illud.

Ebrietas in ṗlia trudit inermē.

Et primo Carminum.

Nequis modici transiliat munera liberi
Centaurea monet cum Lapithis rixa sup̄ mero
Debellata monet Sithonijs nō leuis Euchius
Cum fas, atq́ nefas exiguo fine libidinum
Discernunt auidi.

a ℭ Pantheræ quoq́.) Ab effectu sumptū nomē, πᾶν enim totū, θὴρ feram Græci dicūt, qđ scilicet hæc belua tota fera sit. Quæ de Pantheris hoc loco Solinus refert, omnia ex ca. 17. octaui Plynij mutuatus est. d ℭ Tradunt odore earū.) Pręter Plynium hæc omnia referentē, sic hunc Pantherarum astū refert Aristot. ca. 6. sexti Naturæ animaliū. Pantheram (inquit) sese abscondentē uenari ferūt, propterea qđ suo odore beluas delectari intelligat. Propius enim ita accedunt, quas corripiat. Albertus existimat falsum esse, Pantherarū odore beluas delectari. Alberti uerba ex. 22. de Animalibus libro ad uerbum hæc sunt. Panthera intra antrū se colligēs, diu dormit, & cum euigilat boni odoris fumus ab ipsa egreditur, quē odorem, ut dicit Plynius, animalia cætera gregatim insecunť. Sed hoc falsum eē per hoc scimus, qđ sicut in scientia de sensu, & sensato ostendimus, cætera animalia ṗter hominē, odoribus nec gaudent, nec tristantur, Hæc ille. Alberti addicti iurare in uerba magistri, dicerent fortassis, Alberto credendū potius, q̄ cunctis alijs, Sed credendi actus libertatis est. Quā falsum uero sit, cætera animalia, nec delectari, nec tristari odoribus experientia deprehendiť, ex ijs saltem animalibus, quæ nobiscum degunt. Theophrastus cap. 26. sexti de causis plantarum, docet, cur animal nullū odoratum sit. Et Aristo. Proble. quarto. 13. Sectionis, quo ex loco Alberti sententia falsa esse deprehenditur. Ex huius ferę astu non inelegans Adagiū sumi posse reor. Pantherarū abditio. In Hypocritam maxime, & hominē, q aliud ostendit exterius, q̄ mente concipiat. Ad id Plautinum illud referendū uidetur. Caprigenū hominū non placet mihi, neq́ Pantherinum genus. Hi sunt, de quibus a Persio dictum est.

Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq́ exporrecto trutinantur uerba labello. Sed bene actum,
Quod uidet hos omnis domus, & uicinia tota
Introrsum turpes, speciosos pelle decora.

c ℭ Aconito carnes illinunt.) Ex Plynio sumptum ca. 2. uicesimiseptimi naturalis historiæ. Tangunt (inquit) carnes Aconito, necantq́ gustatu earū Pantheras, nisi hoc fieret repletutas illos situs. Ob id quidā Pardalianches appellauere. At illas statim libe-

tulorum insistunt raptoribus, succedant sibi eq- a
tes licet, & astu quātolibet amoliri prædam ue-
lint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est au-
sum omne. Notantur frequentissimę siquando
latrones suis asportatis catulis renauigantes ui- b
dent, in littore irrita rabie se dare præcipites ue-
lut propriā tarditatem uoluntaria castigantes ru-
ina, q̄q̄ de fœtu uniuerso uix unus queat subtra-
hi. Pantheræ [a] quoq́ numerosæ sunt in Hirca- c
nia, minutis orbiculis superpictæ, ita ut oculatis
ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distingua-
tur tergi suppellex. Tradunt odore [b] earū, & cō-
templatione armenta mire affici, atq́ ubi eas ṗ- d
sentiscant, properato conuenire, nec terreri nisi
sola oris toruitate. Quā ob causam Pātheræ ab-
sconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt,
spectanda præbent, ut pecuarios greges stupi- e
dos in obtutu populētur secura uastatione. Sed
Hyrcani, ut hominibus intentatū est nihil, fre-
quētius eas ueneno, q̄ ferro necāt. Aconito [c] car-

rari morte excrementorꝝ hominis gustu demonstratū.Et cap.27.octaui eiusdē operis libri Pantheras ꝑ carnes fricatas Aconito,uenantur Barbari.Occupat illico fauces earū angor.Quare Pardalianches id uenenum appellauere quidam. At fera contra hæc excrementis hominis sibi medetur.Et alias tam auida eorꝝ,ut a pastoribus ex industria in aliquo uase suspensa altius,ꝙ ut queat saltu contingere iaculando ea,petendoq; defatigata postremo expiret,alioquin uiuacitatis adeo lentę,ut eiectis interaneis,diu pugnet. Sumpsit hæc Plynius ex ca.6.noni Naturæ animalium Aristotelis.Panthera(inquit)cum uenenū Pardalianches,dictum ab angore,ederit,quo leones etiam intereunt,stercus hominis quęrit.Eo enim ipso iuuatur.Quo circa uenatores,stercum ibi propinquū suspendunt ex arbore aliqua,ne procul belua abeat petens suū medicamentum.Itaq; insiliens ibidem,& spe capiendi perseuerans,in se efferenda moritur.Medici Aconitum ab effectu Strangulatorem nominant.Auicenna ca.octauo tractat⁹ tertij sextę Fen quarti Canonis.Græci ἀκόνιτον a Cote in qua nascitur,nuncupant, ἀκόνη, uel ἀκονήλιθος Græce Cos dicitur. Ouidius septimo Metamorphoseos.

Quæ quia nascuntur dura uiuacia caute
Agrestes Aconita uocant.

Alij scribunt nomen sumptum ab cautibus, quas Aconas uocant. Poetæ fingunt Aconitum ex Cerberi canis spuma primum prouenisse,quom eum Hercules extraxisset ab inferis.Quod ea ratione fictum est,quoniā inter uenena sit Aconitum pręsentissimū.Fabulam recenset septimo Transformationum Ouidius.Iamq; aderat Theseus &c.De eo plura Plynius ca.2.& tertio uicesimiseptimi naturalis historiæ. a ℭ παρδαλιαγχέσ.)Aristoteles,ut iamiā adductus est, ab Angore dictum prodijt.Græci enim ἄγχειν suffocare dicunt.Inde παρδαλιαγχέσ.i.pardalis suffocator.Scribit Philostratus secundo Vitæ Apollonij,Pantheras mirumimmodū aromatib⁹ delectari, ita ut ex longinquo odorem sequentes trahantur,& ex Armenia per montes proficiscentes, ad Storacis lachrymas,ferantur quoties uenti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi stillantibus,odorē proferunt.Et hoc quoq; Alberti sententiæ refragatur. b ℭ Et Pardi sunt.)Ex Plynio & hæc ca.17.octaui libri.Nunc(inquit)uarias & Pardos,qui mares sunt appellant,in eo omni genere creberrimo in Africa,Syriaq;.Quidam ab ijs Pantheras solo candore discernunt,nec adhuc aliā differentiā inueni. c ℭ Quorꝝ adulterinis coitibus.)De Lęenis(inquit Philostratus in secundo)huiusmodi sermo narratur,ipsas in amorem sui Pardos trahere,eosq; in leonū cubilibus suscipere.Vbi uero se eorꝝ concubitu grauidas sentiunt,in montes confugiūt,Pardorū consuetudinē sequētes.Pariunt autem maculosos catulos propterea in densissimis syluis occultatos nutriunt,simulantes uenationis causa a marib⁹ abesse.Leones enim si forte catulos uiderint eos lacerant,matremq; tanq̄ adulterā abigunt.Meminit & Plynius ca.16.lib.octaui.Hos adulterinos coitus Lęenarū cum Pardis eleganti carmine Claudia. in consulatu Manlij Theodori complexus est.

Obuia fulminei properent ad uulnera Pardi
Semine permixto geniti, cum forte Lęenæ
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter,
Hi maculis patres referunt,& robore matres.

Leonum in adulteras Lęnas consuetudinē utinam animaduerterent ij,qui nolunt tetigisse, nisi illas,

Quarum subsuta talos tegat instita ueste.

Quā turpis res adulteriū sit,ex animaliū pluriū consuetudine dephendit.Colūbis,ut uno hoc exēplo contēti simus, pudicitia prima, & neutri coniugū nota adulteria.Hi cōiugij fidē nō uiolant,cōmuneq; seruāt domū.Nisi cœlebs,aut uidua domū non relinquit.Et imperiosos mares subinde etiā iniquos ferunt.Quippe suspitio est adulterij q̄uis natura non sit.Tūc plenū q̄rela guttur,sęuiq; rostro ictus.Infames merito a prudētioribus gētes habent,qb⁹, ut inquit ille,cōnubia mille.Porphyrio in Horatianis Cōmentarijs scribit morē fuisse fœminas adulterij admissi conuictas cogi toga indutas in publicum procedere.Hinc exit illud secūdi Martialis.

Coccina famosæ donas,& Ianthina moechæ
Vis dare quæ meruit munera; mitte togam.

a nes illinunt,atq; ita per compita spargunt semi-
tarum.Quæ ubi esæ sunt, fauces earū angina ob
sidentur.Ideo gramen παρδαλιαγχέσ[a] appellaue-
runt.Sed Pantheræ aduersus hoc uirus, excre-
b menta humana deuorant,& suopte ingenio pe-
sti resistunt.Lenta illis uiuacitas, adeo ut eiectis
interaneis,mortem diu differant.In his syluestri
bus & Pardi[b] sunt,secundū a Pantheris genus,
c noti satis,nec latius exequendi.Quorū adulteri-
nis[c] coitibus degenerātur partus Leænarum,&
leones quidem procreantur,sed ignobiles.

VNDE MEDITERRANEA MARIA oriantur. CAP. XXVIII.

QVoniam in Ponticis [a] rebus sumus, non erit omittendū, unde Mediterranea maria caput tollant. Estimant enim quidam sinus istos a Gaditano freto [b] nasci, nec aliam esse originē, q̄ inundationem irrumpentis Oceani. Cuius spiritu peruagante apud aliquot mediterranea littora, sicut in Italiæ [c] parte fieri accessus, uel recessus. Qui contrarium [d] sentiunt, omnem illum fluorem aiunt a Ponticis faucibus inundare, idq; fulciunt argumento non inani, qđ æstus e Ponto ꝓfluus nūquam [e] reciprocetur.

QVONIAM in Ponticis rebus sumus.) Existimant, quibus fabulas consectari mos est, ante Herculem, siue Aegyptius is fuerit, siue Thebanus alter, nullū præter Oceanū tellurē ambientem, fuisse mare aliud. Effossis autem Calpes, & Abylę montium ab Hercule radicibus Oceanū primum terras irrupisse. Sicq; mediterraneum mare cępisse ferunt. Sunt qui uelint eam Oceani irruptionem, non a Gaditano freto, sed a Scythico Oceano, sumpsisse principiū: quod Aristoteles etiam Philosophus secundo Meteoroꝝ libro sensisse uidetur, asserens fluxū omnem maris ab Aquilone fieri in meridiem. Eius autem rei tres affert rationes, uerum potissimā hanc esse dicit, quoniā Aquilonis locus multo sit cæteris erectior. Ex altiori autem loco, in depressum, ac procliuē aqueū liquorem fluere fatenť, qui rerum naturā penitus non ignorant. Sententiā Aristotelis etiamnū Senecæ testimonio, ꝓsequitur Albertus c. 6. tertij tractatus secundi Meteoroꝝ libri. Eius uerba (quoniam aspera, & prolixa nimis) nō libuit huic loco ascribere. Sed Plynij uerba, qđ ediuerso clara sint, & cōcinna, & quę Solinus in hunc locum transtulit, ex ca. 13. lib. 4. hæc sunt. Non est omittēda (inquit) multoꝝ opinio priusquā digrediamur a Ponto, qui maria omnia interiora, illo capite nasci, nō Gaditano freto existimauere. Haud improbabili argumento, quoniā æstus semper e Ponto profluens, nunq̄ reciprocetur ad eundem. b ℭ A Gaditano freto.) Gaditano a proximis Gadibus nomen inditum. Hunc ipsum locum prologo tertij Caius Plyni⁹ sic explicat. Origo ab occasu solis, & Gaditano freto, qua irrumpens oceanus Atlāticus, in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextra Africa est, lęua Europa, inter has Asia est. Mela Pōp. in principio primi, loquens de eo mari, quod ex occidenti oceano terra recipit. Hoc (inquit) primū angustū, nec amplius decem mil. passuū patet, terram aperit, atq; intrat. Et īfra parū. Id omne qua uenit, quaq; dispergitur, uno uocabulo, nostrū mare dicitur. Angustias, introitumq; uenientis, nos Fretum. Græci τὸν πορθμόν appellant. Eadē omnino circa finē ca. 5. libri tertij refert Plynius. Sicut enim inter duas terras angustū mare πορθμόν, ita angustam inter duo maria terrā ἰσμὸν Gręci nuncupant. Lege Capellam lib. 6. eo loco ubi de terræ diuisione disserit. c ℭ In Italiæ parte.) Huius loci expositio habeť ex his, quæ scribit Ply. c. 100. secundi, & c. 8. tertij. d ℭ Qui contrarium sentiunt.) Parum ante horū retulimus sententiā. e ℭ Nunq̄ reciprocetur.) De hac Ponti nō reciprocatione sic Ply. ca. 100. secundi. Et Pontus (inquit) semper extra meat in Propontidem, introrsus in Pontū nunq̄ refluo mari, hęc Plyni⁹. Id autem accidit propter loci illius præ alijs altitudinem, ut ex Aristotele retulimus hoc ipso capite. Quo euidentior fiat eoꝝ sententia, qui a Gaditano freto mediterranea maria caput tollere autumāt, ascribam Macrobij uerba ex. 7. Saturn. suoꝝ libro. Meatus (inquit) qui solus de Oceano receptas aq̄s in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispaniā, Africāq; interiacet. Et sine dubio inundatio ipsa per Hispaniense, & Gallicanū littora, in Tyrrhenū prodit, inde Adriaticū mare facit, ex q̊ dextra in Parthenium, lęua in Ioniū, & directim in Aegęū ꝑgit, atq; ita ingreditur in Pontū. Quæ igitur ratio facit, ut riuatim aquæ de pōto fluant, quom foris influētes aq̄s pōtus accipiat? Sed cōstat utraq; ratio. Nā suꝑficies pōti ꝓpter nimias aq̄s, q̄ de terra dulces influūt, foras effluit, deorsum uero intro pergit influxio. Vnde ꝓbatū est, natantia q̄ (ut supra dixi) iaciunť, in pōtū foras pelli. Si uero columna deciderit introrsum mari. Et hoc sępe usu ꝓbatū est, ut grauiora quęq; in fundo Propontidis ad ponti interiora, pellantur. ANnotandū sane ex Senecæ sententia, aquarum cursus ad unū, uel aliū locum, nullā esse causam, præter locoꝝ conuexitatē, procliuitatemq;. Fluunt enim aquæ tū ab oriēte in occidentē, uel ediuerso. Interdū ab Aq̄lone in Austrū; aut cōtra. Mot⁹ aūt fluxus, & refluxus mariū orbis lunę sequiť rationē. Insuꝑ, aq̄s fluere ad altiorē locū, q̄ is locus sit, unde originē primā ducunt, suapte natura fieri nō potest. Patet ergo profluū maris æstum, e ponto reciprocari non posse, si (ut dictum ē) Aquilonis locus sit alijs omnino altior.

Insula

INSVLA Appollonitarũ.) Ply.ca.13.lib.quarti. Citra Istrũ(inquit) Apollonitarum una. LXXX. M.a Bosphoro Thracio,ex qua .M.Lucullus Capitolinũ Apollinẽ aduexit.Et ca.7.tricesimiquarti eiusdem operis lib.Talis est in Capitolio Apollo trãslatus a.M.Lucullo ex Apollonia ponti urbe.xxx. cubitoꝝ,centũ quinquaginta talentis factus.Fuit hic Apollo in octaua urbis regione.P.Victoris authoritate.Appianus in fine libri, qui Illyrius inscribit̃.Romã ex Gallia.M.Lucullus magnũ illũ Apollinẽ, qui in Palatio situs est, adduxit. Hæc ille.Forte Apollonia pro Gallia reponenda. Vel ex Callatide legẽdũ.Est enim Callatis non longe ab Apollonia hac distans urbs.De hoc Apollinis Colosso, sic scribit Strab. lib.7. Post (inquit) Apollonia, stadi.M.&.ccc. Milesioꝝ colonia, cuius maior muri portio quadã in exili cõdita isula est, ubi Apollinis sacellũ existit, q̃ ex loco.M.Lucullus Colossum extulit,& in Capitolio collocauit.Fuit autẽ(inquit)Apollinis statua Calamidis opus. b ℂ Achillis insula.)Leucæ(inqt lib.2.Mela Pomp.) Borysthenis ostio obiecta parua admodũ, & qd̃ ibi Achilles situs est,Achillea cognomine.Eadem scribit Ply.ca.13.lib.quarti.Ante Borysthenẽ(inquit) Achillea est supradicta, eadẽ Leuce,& Macaron appellata. c ℂ Quã ędẽ.) Ply.c.29.li.decimi.Nec ulla auis in ponti insula, in qua sepult⁹ Achilles, ifestat sacrã ei ędẽ.Lucretius lib.6.refert loca q̃dam, quæ sunt auibus cõtraria cunctis.Ea ab effectu Grçci ἄορνα,Latini Auerna nuncupant.i.sine auibus, uel quæ adire aues nequeant.Carmẽ Lucretij ne diu quęras,sic incipit.Nũc age Auerna tibi &c. Quo loco,& rei huius,rationẽ conatur afferre.Similia sunt ijs,q̃ de Muscis,& canibus ca.2.supra retulim⁹. Sunt qui causam ad dęmones,uel magica ꝓstigia referant.Fieri etiãnum potuit,ut in ea ęde quippiã fuerit auiũ naturæ omnino contrariũ.Constat enim eũ locũ,in quo Basilisci reliquię suspẽsę fuerint, nec araneas mãsitare,nec aliquas inuolare alites.Hanc ob causam Pergameni,ut alibi Solinus refert, Basilisci reliq̃as amplo sestertio cõpararũt,ut ædẽ Apollinis manu insignẽ ab ijs immunẽ redderẽt. d

DE INSVLIS QVIBVSDAM SCYTHICIS. CAP. XXIX.

a INsula Apollonitarũ[a]. LXXX. milibus passuũ,abest a Bosphoro Thracio citra Istrũ sita, ex qua Marcus Lucullus Apollinem Capitolinũ nobis extulit. Ante Borysthenem Achillis[b] insula est cum ęde sacra, quã[c] ædẽ nulla ingreditur ales,& quæ forte aduolauerit, raptim fugam properat.

c DE OCEANO SEPTEMTRIONALI. De mari Caspio. Deq; Baltia insula. CAP. XXX.

d OCeanũ Septemtrionalem[d] ex ea parte, qua a Paropaniso[e] amne Scythia abluitur, Hecatæus Amalchium appellat, qd̃ gentis illius lingua significat[f] cõgelatũ mare.

OCEANVM Septẽtrionalẽ.) Septẽtrionalis Oceanus ante Augusti tẽpora nõ bene notus erat,uerũ eius principis auspicijs maiore ex parte nauigatus est.Germaniã classe circũuecta ad Cimbrorũ ꝓmontoriũ,& inde immenso mari prospecto, aut fama cognito ad Scythicã plagã, & humore nimio rigentia.Propter quod minime uerisimile est,illic maria deficere, ubi uis humoris superet. Hęc ex ca.69.secundi Plynij,& Martiano Capella lib.6.ubi de terræ rotũditate uerba facit. e ℂ A Paropaniso amne.)Quo Plynianã in hac quoq; parte imitationẽ aspicias, ascripsi eius authoris ex cap. 13.li.4.uerba.Septẽtrionalis(inquit)Oceanus Amalchiũ eũ Hecatęus appellat, a Paropaniso amne, q̃ Scythiã alluit,qd̃ nomẽ eius gẽtis lingua significat cõgelatũ.Philemon Morimarusam a Cymbris uocari,hoc est,mortuũ mare.Inde usq; ad ꝓmontoriũ Rubeas.Vltra deinde Croniũ.Xenophon Lampsacenus a littore Scytharũ tridui nauigatione,insulã esse imẽsę magnitudinis Baltiã tradit.Eandem Pythias Basiliã nominat. f ℂ Cõgelatũ mare.)Disarius apd̃ Macro.7.Satur. cõtendit marinã aquã nũq̃ gelu contrahi.Quãuis Herod.historiarũ scriptor mare Bosphoricũ, qd̃ & Cimmeriũ appellat, earũ ꝑ partiũ mare omne,,qd̃ Scythicũ dicit̃,gelu cõstringi,& cõsistere tradiderit. Sed aliter est(inqt Disarius)Nã nõ marina aqua cõtrahit̃,sed qa plurimũ in illis regiõib⁹ fluuioꝝ est,& paludũ in ipsa maria influẽtiũ,supficies maris cui dulces aquę innatãt cõgelascit,& incolumi aqua marina uidet̃ in mari gelu,sed de aduenis undis coactũ.Hoc & in Ponto fieri uidemus,in q̃ frusta q̃dã,& ut ita dixeri, proficies gelidæ ferunt̃ contractę de fluuialiũ, uel palustriũ undarũ multitudine, in quas licet frigore concretæ,tamen sunt natantes quasi leuatiores marina, Plurimum autem aquarum talium influere

ponto,& totam ſuperficiem eius infectam eſse dulci liquore, propter quod ait Saluſtius, mare pontī cū dulcius q̄ cætera, eſt hoc quoq; teſtimonio, q; ſi in pontū, uel paleas, uel ligna, ſeu quæcūq; alia natantia proieceris, feras extra pontū ferunt in propontidē, atq; ita in mare quod alluit Aſiæ orā, quā conſtet in pontū influere maris aquam, nō effluere de ponto. a ℭ Croniū.) Græci κρόνον Saturnū dicunt, κρόνιον Saturniū. Eſt autem Saturni ſydus gelidę, ac rigentis naturę authore Ply. cap. 8. ſecūdi, & ca. 25. decimioctaui Nat. hiſt.

Philemon a Cimbris ad promontoriū Rubeas a
Morimoruſam dicit uocari, hoc eſt, mortuū ma
re. Vltra Rubeas quicquid eſt, Cronium[a] nomi-
nant. Mare autem Caſpiū ex altero ponti latere
ultra Maſsagetas, & Appellæos Scythas eſse in b
Aſiatica plaga dulce[b] hauſtu Alexandro Magno
probatum eſt. Mox Pompeio Magno, qui bel-
lo Mithridatico, ſicut cōmilito eius Varro tra-
dit, ipſis hauſtibus periclitari[c] fidem uoluit. Id e- c
uenire produnt e numero fluminū, quorꝫ tanta
copia ibi influit, ut naturā maris uertat. Nō omi-
ſerim, quod per idem tēpus eidem Magno licu-
it ex India[d] diebus octo a Bactris uſq; Icarū flu- d
men, quod influit in Oxum amnem, peruenire.
Deinde ad mare Caſpium, inde per Caſpium ad
Cyri amnis penetrare fluentū, qui Iberiæ, & Ar-
meniæ fines interluit. Itaq; a Cyro diebus nō am e
plius quinq; itinere terreno ſubuectis nauibus,
ad alueum Phaſidis pertendit, per cuius ex-

Lucanus in primo.
Summo ſi frigida cœlo
Stella nocēs nigros Saturni accenderet ignes.

Hinc dicunt Aſtronomi Martē, & Saturnū intercidere uitæ rationē, ſi radijs ſuis ortum genituræ pulſauerint. Horatius

Te Iouis imperio tutela Saturno refulgens
Eripuit, uolucreſq; fati tardauit alas.

Ex Ser. 4. Aene. ſuper illud. Et diræ ultrices. Qm̄ igitur Saturni ſydus ei mari dominatur, nō ab re Saturniū dictum eſt. Auienus ex Diony. de hac Oceani parte.

Nomine Saturni late iacet æquoris unda.

Itemq; Rhennius eiuſdē Dionyſij interpres.

Dicitur ille piger, nec non Saturnius idem.

Et rurſus.

Suſcipit intrantem uaſtis Aquilonis ab undis
Nomine Saturni, qđ Thetis poſsidet æquor.

Plynij exemplaria paſsim habent Chronium, quod tēporale ſignificat, ſed apud eum Croniū potius legendū uidetur. b ℭ Dulce hauſtu.) Plynius ca. 17. libri ſexti. Hauſtum (inquit) ipſius maris, dulcē eſse, & Alexāder Magnus prodidit, &. M. Varro talem pręlatum Pompeio iuxta res gerenti Mithridatico bello, magnitudine haud dubie influentiū animū uicto ſale. Cur mare ſalſum ſit, uariæ a Philoſophis ſunt redditæ rationes. Anaximāder (inquit Plutar.) exiſtimat mare primariæ humiditatis reliquias eſse, cuius ignē pluſculā aſsiccaſse partem, reliquam aūt feruoris ui in alienū degeneraſse ſaporem. Anaxagoras principio, inquit, humore ſtagnante ſolis circūflexu obuſto, ſicq; pingui euaporato reliquū in ſalſuginem, amarulentiāq; ſubſedit. Empedocles peruſtæ terræ ſudorem elutis per ſumma terræ amaruiſse. Antiphon ſudorem æſtus ex quo reſiduus humor amarefactus efferueſcendoq; in ſalſilaginē incoctus eſt, ut in omni ſudore accidere ſolet. Metrodorus mare per terras excolatū terrenū lentorē reſipuiſse, perinde atq; ſolent, quæ per cincrē diffunduntur. Platonici quantū elementaris aquæ rigoris ui ex aere concretū eſt dulce euaſiſse, quantum uero a terra obuſtulata conflagranteq; ſuffitum eſt ſalſum. Ariſto. 2. Meteororū libro in probatis præcedentiū philoſophorꝫ ſententijs, hanc ſalſedinis maris autumat uerā cauſam. Ait enim ſaporem ſalſum prouenire ex alicuius ſicci terreſtris indigeſti, aduſtiq; cū humido mixtione. Id ita eſse ſignis quibuſdā euidentibus probare nitiť. Eo enim ſupfluū alimenti amarū eſt qm̄ indigeſtū. Rurſus urinam amarā eſse ait, quoniā aduſta ſit. Id inſuper ex ſudore, & aqua p cineres excolata dephendi cōfirmať. Tradit pterea duplicē exalationē ex terra eleuari, quarū alterā calidā, & ſiccā eſse ait, eandē inflāmari, cōuertiq; in terreſtre aduſtū, cōmiſceriq; cū maria, q̄ calida & humecta ſit p naturā. Hāc ait in mare decidere, ſicq; maris ſalſedinē cauſari. Ex ijs apparet dulcedinē maris huius, nō tantū euenire e nūero fluminū, quorꝫ copia &c. c ℭ Periclitari fidē uo.) Ideſt experiri uoluit, eſset ne fides adhibenda ijs, q maris illius dulcē phibēt eſse hauſtū. Cice. lib. de Oratore. Snbeundus uſus omniū, & periclitādę uires ingenij. i. experiendę. d ℭ Ex India di. oc.) Ply. codē loco ſeptē diedus dicit. Adijcit (inquit) idē Pōpeij ductu exploratū in Bactros. vij. diebus ex India perueniri ad Icarū flumen, qđ in Oxū influat. Et ex co per Caſpiū in Cyrū ſubuectos. Et quinq; non amplius diebus terreno itinere ad Phaſin in Pontū Indicas poſse deuehi merces.

a cursus in Pontũ usq; uenientes India, liquido ꝓ-
batum est inuehi posse. Author est Xenophon
Lampsacenus, a littore Scytharũ in insulã [a] Balti-
am petentibus triduo nauigari. Eius magnitudi-
b nem imensam, & pene similẽ continẽti. Nec lon-
ge Oonas [b] separari, quas qui habent, uiuũt ouis
auiũ marinarũ, & auenis uulgo [c] nascẽtibus. Per-
inde alias propter cõstitutas æque insulas, quarũ
c Hippopodas [d] indigenæ humana usq; ad uesti-
giũ forma in equos pedes desinũt. Esse insulas,
& Phanisiorũ [e] gentẽ, quorũ aures adeo in effu-
sam magnitudinẽ dilatent, ut reliqua uiscerum
d illis contegant, nec amiculũ aliud sit, q̃ ut mem-
bra membranis uestiant.

DE CERVIS, ET TRAGELAPHIS. CAP. XXXI.

e ANtequam [f] digrediamur ab Scythia, religio est [g] preterire quæ nam feræ sint peculiares Scythiæ. Cerui plurimi in hac terra. Igitur ceruos [h] prosequemur. Mares

a ℭ Insulam Baltiam.) Plynij locus ex ca. 13. lib. quarti, cuius uerba iamiã a me relata sunt. Diodo. Siculus lib. 6. inter Septẽtrionalis Oceani insulas Basilcã enumerat, in quã (inquit) tempestas electrũ plurimũ eijcit, nulla alia in parte orbis repertum. Sed ea insula, in qua Electrũ prouenit, Scãdinauia nũcupatur infra ca. 33. & ca. 13. quarti Plynij. b ℭ Oonas.) Ab ouis, quibus uescuntur nomẽ habent, hoc est ἀπὸ τῶν ὠῶν. i. ab ouis. Ply. ca. 13. lib. quarti. Feruntur (inquit) & Oonę, in quibus ouis auiũ, & auenis incolæ uiuãt. Cæsar q̃rto belli Gallici Cõmentario de Rheno loquẽs. Vbi (inquit) Oceano appropiquat, in plures defluit partes, multis, ingentibusq; insulis effectis, quarum pars maxima feris, barbarisq; nationibus incolitur. Ex quib⁹ sunt, qui piscibus, ouisq; auiũ uiuere existimantur. Hæc ille. Hisdem aũt nominibus insulę nominãtur, & incolæ. Hunc Solini, & Pomponij Melæ lib. tertio locũ Hermo. Barba. restituit. Eundem adeas in Pomponij Melæ Castigatiõibus. c ℭ Auenis uulgo nas.) Auena a Gręcis αἰγίλωψ dicitur. d ℭ Hippopodas.) Eadem scribunt Ply. ca. 13. quarti, & Pomp. lib. 3. Ab habitu, & forma corporis nomen sumptũ, quasi equipedes dicas. Gręcis enĩ ἵππος equus, ποδὲς pedes. Dionysij interp̃s. Post Hippemolgi sunt, Hippopodesq; potẽtes. Sunt autem Hippemolgi, equarum mulsores, ut 4. lib. interp̃tat̃ Herodo. e ℭ Phanesiorũ.) Ply. ca. 13. li. 4. per. f. nõ. ph. nomẽ effert. Põp. Mela hos populos, ne mõstra dicã, Satmalos nuncupat, nisi fuerit eius litera deprauata. Eos Gręci q̃niã auribus, pro strato q̃q; cũ dormiũt, utant̃, cõteganturq; toti, ἐνωτόκοιτους uocant.

ANTEQVAM.) Extat apud Plyniũ caput quintumdecimũ octaui natu. historiæ, cuius inscriptio est. De Scythicis, & Septẽtrionalibus animalibus. Leges, æternaq; fœdera certis Imposuit natura locis (ut Maro canit) Ergo secundũ locorũ qualitatem euenit animaliũ, sicut & cæterarũ rerũ diuersa omnino generatio. Sunt animalia, quæ non nisi locis calidioribus ꝓueniãt, ut Elephanti, Leones, Serpentes. Alia, quæ tantũ locis frigidis procreentur, ut Bisontes, Vri, Alces, Tragelaphi. Multa, quæ locis omnibus generentur, ut boues, equi, sues, cerui, quos Africa prope modũ sola nõ gignit, ut Herod. & Ply. testantur. Pari modo de rebus alijs ex locorũ diuersitate loquendũ. Nã, ut Maro inquit,

Hic segetes, illic ueniunt felicius uuæ.
Arborei fœtus alibi, atq; iniussa uirescunt
Gramina; nonne uides croceos ut Tmolus odores,
India mittit Ebur, molles sua thura Sabæi;
At Chalybes nudi ferrum, uirosaq; pontus
Castorea, Eliadum palmas Epiros equarum.

g ℭ Religio est p̃terire.) Nefas, & indecens. Sunt, qui legant, nõ præterire, quasi fas, & decens sit, de his loqui. Sed prima lectio castior, & uetusti codices sic ferme retinent. h ℭ De Ceruis prosequamur.) Legitur, & Ceruos persequemur. Quæ de Ceruis hac parte scribit Solinus, ex Plynio sumpta sunt omnia capite. 32. octaui naturalis historiæ. Sed scripsit hęc ante hos Aristoteles capite quinto noni Naturæ animaliũ. Ceruos dictos existimant, ἀπὸ τῶν κεράτων, hoc est, a cornibus. Varro libro quarto de lingua Latina, & Sex. Pompeius libro. 3. dictos scribunt, q̃d κέρατα idest cornua gerant, quasi Gerui. G. in. C. mutata.

generis huiusce cum statutū tempus Venerem a
incitauit, sęuiūt rabie libidinis efferati. Fœminæ
licet prius conferātur, nō cōcipiunt ante Arcturi
sydus.[a] Nec qualibet[b] partus suos educāt. Tene-
ros[c] studiose occulūt, & absconditos inter pro- b
funda fruticū, uel herbarū pedum uerbere casti-
gāt ad latendū. Cū maturuerit ad fugā robur ex-
ercitio docēt cursus, & assuescunt salire per ab-
rupta. Acceptis canum latratibus[d] secūdo uento c
uias dirigūt, ut odor cum ipsis recedat. Mirātur
sibilum fistularum.[e] Rectis auribus[f] acutissime
audiūt, summissis uero nihil. Stupent oīa, ꝓpte-
rea facilius obuios se præbēt sagittantibus. Si ma d
ria tranant, non aspectu petunt littora, sed ol-
factu. Infirmos ponunt in ultimo, & lassorum ca
pita clunibus per uices[g] sustinent. E[h] cornibus
quod dextrum fuerit, efficaci⁹ est ad medelam. e
Si fugare angues gestias, utrum uelis uras. Quę
ustrina præterea nidore uitium aperit, ac de-
tegit, si cui inest morbus comicialis. Pro ætate

a ℭ Ante Arcturi sydus.(Scribit Ply.ca.49.secundi natura.histo. Arcturi sydus oriri undecim diebus ante Aequinoctiū Autumni. Est autē id Aequinoctiū, authore Columella ca.z.duodecimi, octauo kalendas Octobris, idest.z4.Septēbris die. Oritur Arcturi sydus.13.Septēbris die. Est autē Arcturus stella quædā in cauda maioris Vrsæ. Lege Columellā ibidē. Ply.lib.18. Iginiū.z.&.3.uoluminibus. b ℭ Nec qualibet.) Parte supplenda, uel ratione. Causam lege apud Aristo.ca.5.noni Naturę Animaliū. Subit admiratio in tanta hui⁹ animalis sagacitate, quorundam hominū, qui nedū alijs, sed proprię quidē saluti ratione prouident, quin iuxta Plautinum Adagium. Ipsi sępe sibi mortem creant. Dicāt hi uerissime Horatianū illud.

Nos populus sumus, & fruges (consumere nati.

Quid qđ ob rationē uni homini cūctorum animantiū tributam. Sibi (ut īquit Naso) quisq; ꝓfecto sit Deus. c ℭ Teneros studiose occulūt.) Exemplo hoc cōmonentur parentes qualem erga natos curam eos gerere oporteat. d. ℭ Secūdo uento.) Sunt exemplaria, quæ habeāt, secundū uentos uias dirigunt. Ply. autem ca.3z.octaui pro prima lectione est. Fugiūt (inquit) latratu canū audito, aura semper secunda. e ℭ Mirantur sibilum fistularū.) Aristot.ca.5. noni naturæ animaliū. Cerui (inquit) sibilo, & cantu uenantiū capiūtur. Mulcentur enim alliciūturq; ea uoluptate. Itaq; alter uenantiū cantat palā, aut sibilat, alter clam ferit a tergo, ubi socius tempus iā esse significarit, sed si ceruus erectas auriculas teneat, acerrime sentit, nec latere insidiæ possunt, sin dimissas, facile interimitur. Idē refert Ply. ubi supra. Mira uis omnino Musicę. Cerui enim fistulis capiuntur. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinēt. Cygnos Hyperboreos Cytharę cantus adducit. Elephantes Indicos organica permulsos detineri uoce cōpertū. Fistulis aues allici cōprobatū. Fides Delphinis amicitiā hominū persuasere. Insulæ sunt in Lydia, q̄ Nympharū nūcupant. Eas M. Varro se uidissę testatur. Hę siquidē insulæ in mediū stagnū a continēti ꝓcedentes cantu tybiarū primo in circulū motę, dehinc ad littora reuertunt. In Attico littore mare Cytharā sonat. Megaris saxū ad ictum pulsus cuiuscunq; fidicinat. Author Martianus in nono. Ad idē faciunt, q̄ cap.xi.supra de Halesinę regionis fonte retulimus. f ℭ Rectis auribus.) Stoici existimant auditionē fieri, quom is, qui medius inter loquentē, & audientē est aer, uerberabitur orbiculariter. Deinde agitatus aurib⁹ influit. Quid de audiendi ratiōe senserint Empedo. Alcmęon, Diogenes, Plato, paucis explicat Plutar. ca.16.quarti de Placit. Philosophoꝝ. Id aūt accidere nō potest, si fuerint aures ipsę summissæ. Inde Terentianū illud. Arrige aures Pāphile. g ℭ Per uices sustinent.) Ex Ply. & hæc mutuatus Solinus. Esset utinā hæc hominū inter se diligentia, ut quoties necessitas exigit, mutuo se ipsos iuuarent, fouerēt, ac alternis suppetijs tutarentur, Quin (ut inquit ille)

Aspicimus populos, quorum nō sufficit irę
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, uultum,
Crediderint genus esse cibi.

h ℭ E cornib⁹.) Ply.ca.9.uicesimioctaui natu.historię digerit medicinas plurimas, q̄ ex ceruis fieri solent. Pro cōperto omino habet exitio esse serpētibus ceruos, ut siquę sunt extractæ cauernis, mandāt. Nec uero ipsis spirantes aduersant, sed mēbratim q̊q; fugari, eos nidore cornus eoꝝ si urat. At e sūmo gutture ustis ossibus cōgregari dicunt. Extat notabilis tractatus apđ Auicē. Fen sexta.4.Canonis de aīalib⁹ uenenosis fugandis. Scribūt Aristoteles, & Plynius Ceruos/cornua locis difficilibus amittere, & qua inueniri ne-

.queant. Vnde illud prouerbium ortũ. Qua Cerui amittunt cornua. De re omnino incerta, & quæ nullo pacto inueniri queat. a ¶ Ramos augent.) Omnia ex Aristotele, & Plynio locis eisdẽ. b ¶ Dentes monstrant senectutẽ.) Cõmune est fere omniũ animaliũ, ut senecta dentes decidant, sed ceruorũ, & ruminantiũ fere omniũ, peculiare. Idẽ Auicenna septima Fen tertij Canonis longo tractatu edocet, q̃ arte, & cura, ne lędantur dentes, uel cum lęsi fuerint, curari queant.

a ramos augent.[a] Id incrementũ per sexennes per-
seuerat. Deniq; numerosiora fieri non possunt,
grossiora possunt, quæ quidem castratis nũquã
crescunt, nec tamen decidunt. Dentes[b] monstrãt
b senectutem, cũ aut pauci inueniunt, aut nulli. Ser
pentẽ hauriunt, & spiritu narium extrahunt de
latebris cauernarũ. Dictamũ ipsi[c] prodiderunt,
dũ eo pasti excutiunt accepta tela. Herbã quoq;
c quã Cynarem[d] uocant, cõtra noxia edũt grami-
na. Aduersus uenena mirificum est hinnuli coa-
gulum occisi in matris suæ utero. Patuit nunq̃
eos[e] febrescere. Quã ob causam confecta ex me-
d dullis ipsorum unguenta sedant calores hominũ
languentiũ. Legimus plurimos matutinis dieb⁹
ceruinã carnem degustare solitos, sine febribus
longęuos fuisse. Qđ demũ proderit, si uno[f] uul-
e nere fuerint interempti. Ad dignoscendã uiua-
citatẽ[g] Alexander Magnus ceruis torques plu-
rimis innexuit,[h] qui post annũ centesimũ capti,
necdũ seni indiciũ pręferebãt. EAdem pene spe-
cie sunt, quos Tragelaphos[i] dicũt, sed nõ alibi, q̃
circa Phasidem[k] apparẽt, tantumq; illi uillosos
habent armos, & menta pmissis hirta barbis.

c ¶ Dictamũ ipsi prodiderũt.) Ex Ply. cap. 27. octaui naturalis historiæ. Dictamũ herbã (inqt) extrahendis sagittis, cerui mõstrauere percussi eo telo, pastuq; eius herbæ eiecto. Iidem percussi a Phalangio, qđ est Aranei genus, aut aliq̃ simili, cancros edendo, sibi medentur. De Dictamo herba plura Plynius ca. 8. uicesimiquinti lib. Medici corrupte Diptamũ uocãt. Græca uox est δίκταμνον. Vide Dioscor. ca. 462. & sequentibus. Ascribam eiusdem authoris uerba, quę in fine eius operis habentur. Dictamnus (inquit) arefacta, si manibus in farinã teratur, mox stilla uini adiecta corpus tangatur, aduersus oẽs serpentes, tutum hominẽ pstabit. Vlcera, & putres nomas purgabit, explebit. Proficiet & ad infixa corporibus tela. Leuabit enim ea protinus, q̃ lita fuerit. Lieni, & inflammationib⁹ partiũ conditarũ, polentę modo imponitur. Foditur uere calidissimis anni tẽporib⁹, & autumno. Dictamũ herbã eleganter describit Maro. 12. Aeneid.

Dictamũ genitrix Cretęa carpit ab Ida
Puberibus caulem folijs, & flore comantem
Purpureo, non illa feris incognita capris.

Hæc herba (inquit Seruius) licet ubiq; nascatur, melior in Creta est. d ¶ Cynarẽ uocant.) Ex Plynio eodẽ ca. 27. octaui nat. hist. Ceruus (inqt) herba Cynarę uenenatis pabulis resistit. Scribit idem Ply. 22. uicesimisecũdi libri. Ceruos uti herba alia, quã Elaphoboschon Græci uocant. e. ¶ Nunq; eos febrescere.) Ply. ca. 32. octaui. Febriũ morbos nõ sentit hoc animal, quin & medeẽ huic timori. Quasdã nos principes fœminas scimus omnibus diebus matutinis carnẽ eam degustare solitas, & longo ęuo caruisse febribus. Quod ita demũ existimãt ratum, si uulnere uno interierit. f ¶ Vno uulnere.) Mera gentilitatis superstitio. g ¶ Viuacitatẽ.) Hesiodus poeta, qui primus de spatio, atq; longitudine uitæ hominũ aliqua prodidit, multa de hominũ æuo referens, cornici nouẽ nostras tribuit ætates, quadruplũ eius ceruis, id triplicatũ coruis. Virgilius eum immitatus, de Ceruis loquens

Hos nouies superat uiuendo garrula Cornix,
Et quater egreditur cornicis sęcula ceruus.

Sed id Ply. ca. 48. septimi existimat fabulosum. Hinc sumptũ Adagiũ. Ceruina senectus. Iuue. saty. 14. h ¶ Torques innexuit.) Refert Philostratus in principio secundi Vitę Apollonij, fuisse in Pamphilia Pantherã captã aureũ torquem circa collũ habentẽ Armenijs literis huiusmodi inscriptũ. Rex Arsaces Deo Nyseo. Regnabat autẽ temporibus illis in Armenia Arsaces. Is (ut opinor) ferã uidẽs eximia p cæteris magnitudine, eã Baccho sacrauit. i ¶ Quos Tragelaphos uocant. Gręci τράγον hircũ, ἔλαφον ceruũ nuncupãt. Inde τραγέλαφον beluã hirco, & ceruo similẽ. Latinorũ qdã Hircoceruũ uocãt. De eo Ply. ca. 33. li. 8. k ¶ Circa Phasidẽ.) Alber. 22. de Aĩalib⁹ li. ut aliqd e sua officina adderet. Tragelaph⁹ (inqt) in regiõe q̃ Fasida uocaẽ, gñationẽ hñs &c.

MONS SEVO.)Ptolemęus ca.xi.ſecundi Germaniæ magnæ ſitum,ijs quidem uerbis explicat. Germaniæ (inquit)latus occidentale Rhenus terminat,ſeptemtrionale Germanicus Oceanus. Meridianũ uero,a parte occidentali Danubius fluuius.Orientale uero latus terminat diſtantia, quæ fit a flexu Danubij ad Sarmatarũ montes.Eius formã appingit tabulis Europę tertia/quarta,quinta. Ply.ca.14.libri quarti genera Germanorũ quinq; eſse dicit.Hi autẽ ſunt Vindelici,quorũ pars Burgundiones,Varrinę,Charini,Guttones.Alterũ genus Ingęuones, quorum pars Cimbri &c.Marcellinus lib.15.diuidit Germaniam in primã, & ſecundam. Extat apud Corneliũ Tacitum nobilis liber,qui de ſitu,moribus,& populis Germaniæ inſcriptus eſt.Caius Plynius Secundus.xx.libros bellorũ Germaniæ ſcripſit,quibus omnia quæ Romani cũ Germanis bella geſserũt ſtudioſe collegit.Sed ij nõ in modicã Germanorum precipue iacturam,amiſsi ſũt. Credibile enim eſt,in ijs tot uo luminibus,nihil,quod ad frugem bonarũ literarũ pertineat, omiſsum penitus.Idẽ Tacitus. Cor.quibuſdã argumentis exiſtimat,ipſos Germanos indigenas eſse, minimeq; aliarum gentiũ aduentibus,& hoſpitijs mixtos.Mela Pomponius ſcribit lib.3.multa in Germania eſse,quorũ nomina(inquit)uix eſt eloqui ore Romano. Germaniæ mẽſura ponit Ply.ca.13.quarti naturalis hiſtoriæ.De Germaniæ nomine,uaria tradunt.Sunt,qui a germinando uelint nomen inditũ,qđ in ea mira ſit,& frequentiſsima hominũ generatio.Hinc a Solino dictum.Diues hominũ terra,frequens populis numeroſis.Alijs placet Germaniã dictam, qđ eius regionis homines ueluti fratres,& Germanos mutua ſe diligant charitate.Nã patet omnibus ad eos acceſsus.Adueniętes omnes promiſcue,porrecto poculo,ſuſcipiunt.Blandis & amicis uerbis ſuſcipiũt paſsim omnes.Verior multo Strabonis ſententia lib.7.exiſtimantis Germanis a Gallis datum nomẽ, qđ eos habitu corporis,ac animi moribus pauliſper immitarentur. b ℭ Seuo ipſe ingens.) Ex Ply. hæc ca.13.quarti.Inde(inquit)Germaniæ Seuo mons ibi immenſus,nec Riphęis iugis minor,immanem ad Cymbrorũ uſq; promontoriũ efficit ſinũ,qui Codanus uocatur refertus inſulis. c ℭ Ingęuones.)Sic enim legendũ ex Ply.ca.13.&.14.libri quarti,quom paſsim apud Solinũ legatur, uel Ingenones,uel Ingyeones,aut Ingynones. d ℭ Poſt Scythas nomen Germanicũ.)Ply.ca.15 octaui li.facit Germaniã Scythiæ conterminã. e ℭ Hercyniũ ſaltũ.)Dixi in Annotationibus quarti Flori,me eorũ adhærere ſententiæ,qui dicunt Hercinũ,ex Græco ſumptum,hoc eſt ἀπὸ τοῦ ἑρκίου.i.a ſepto,circuitu,uel uallo,qđ hæc ſylua Germaniã ipſam fere totam ſepiat,& inſtar ualli ſit. Vnde & apud Græcos ἕρκειος Iouis Epitheton,qđ ſcilicet intra uallũ coleretur.Sicq; per i nõ y ſcribendũ nomen. Hanc ſyluam præter Ply.Strabonẽ,Melam Pom.eleganter deſcribit Cęſar ſexto de bello Gallico cõmentario.Eam Mela ſexaginta dierum iter occupare dicit.Cęſar quadraginta,Latitudinẽ nouem dierũ iter expedito patere. f ℭ Vbi incipit/Danubio.)Explicat id eleganter Cor.Tacitus in principio eius libri qui mox citatus eſt. g ℭ Albis,Gutallus.)Germaniæ amnes clari in Oceanũ defluunt (inquit c.14.libri quarti Caius Plynius)Gutallus,Viſtulus,ſiue Viſtula,Albis,Viſurgis,Amiſsius,Rhenus Moſa &c. Addit Mela Mœnim,& Lupiã. h ℭ Quarum pennæ.) Non aliã ob cauſam Solinus de Germania ſcribit,niſi,ut eius regionis mira quædã,& peculiaria,recenſeat.Quorũ nec minimũ illud eſt, qđ de Hircynij ſaltus auibus,nobiles authores referunt.Sumpſit autẽ Solinus hæc ex cap.47.decimi Plynij.In Hercynio(inquit)Germaniæ ſaltu inuſitata genera alitum accepimus,quarũ plumæ igniũ modo colluceant noctibus.Dionyſij interpres,de his auibus ſic de Hircynia ſylua inquit.

Hæc paſcit uolucres(mirum)fulgentibus alis,
Quis ducibus noctu cernuntur flexa uiarum.

Albertus has aues Lucidias nuncupat,ab effectu ſumptum nomen.Ex uaria rerũ cõpoſitione diuerſi etiamnũ colores proueniunt.Ea enim, in quibus

DE GERMANIA, ET MIRIS IN EA auibus,Biſontibus,Vris,Alce feris animalibus. CAP.XXXII.

MOns Seuo [a] ipſe ingens, [b] nec Riphæis a
minor collibus,initium Germaniæ fa-
cit. Hunc Ingęuones [c] tenent,a quibus
primis poſt Scythas nomen [d] Germanicũ cõſur-
git.Diues uirorũ terra,frequens populis nume- b
roſis,& immanibus.Extenditur inter Hercyniũ
ſaltum, [e] & rupes Sarmatarũ. Vbi incipit [f] / Danu
bio,ubi deſinit Rheno perfunditur. De internis
eius partibus Albis, Gutallus, [g] Viſtula amnes c
latiſsimi præcipitantur in Oceanũ.Saltus Hercy
nius aues gignit,quarum pennæ [h] per obſcurum

a emicant, & interlucent, quāuis obtenta nox den
set tenebras. Vnde homines loci illius [a] plerūq;
nocturnos excursus sic destinant, ut illis utant̃
ad præsidium itineris dirigendi, præiactisq; per
b opaca callium ratione uię moderent̃ indicio plu
marū refulgentiū. In hoc tractu sane, & in omni
Septemtrionali plaga Bisontes [b] frequētissimi, q̄
boues feris similes, setosi colla iubis, horridi ul
c tra tauros, pernicitate capti assuescere manu ne
queūt. Sunt & [c] Vri, quos imperitū uulgus uo
cat Bubalos, cum Bubali pene ad ceruinā faciem
in Africa procreentur. Istis porro, quos Vros di
d cimus, taurina cornua in tantum modū proten
duntur, ut dempta ob insignē capacitatē inter re
gias mensas potū gerula fiant. Est & Alces [d] mu
lis comparāda, adeo propenso labro supiore, ut
nisi recedens in posteriora uestigia, pasci neq̄at.

DE SCANDINAVIA INSVLA. DE Succino, Callaide, ac Ceraunijs gēmis. CAPVT. XXXIII.

e SCandinauia insula e regiōe Germaniæ
mittit animal, quale Alces, [e] sed cui suf
fragines [f] ut Elephantis flecti nequeūt,
propterea non cubat. Cū dormiendū est tamen,
somnolentā arbor sustinet, quę prope casura se
catur, ut fera dū assuetis fulcimentis innititur, fa

prędominatur natura, lucida plerumq; esse constat. Id autē euenit tū in auibus, tū in Insectorum quorundā genere. Lucent (inquit .xi. uolumine Caius Ply.) igniū modo noctu laterū, & cluniū colore Lampyrides, nunc pennarū hiatu refulgentes, nūc uero cōpressæ obumbratę, non ante matura pabula, aut post defecta conspicuæ. Eas ca. 26. decimioctaui uoluminis dicit a rusticis Cicidelas nuncupari, a Græcis uero Lampyridas. Albertus. 26. de Animalibus libro corrupte, ut cætera, Cicendulas uocari dicit, aitq; de die lucentem earum colorem extingui, & effici alium. Sed uero propinquius est, earū splendorē die maioris luminis præsentia præpediri. Eadem ferme ratio est, cur multi pisces, ac aridi, robustiq; caudices uetustate, putresq; in tenebris refulgeant. a ℭ Homines loci illius.) Hac tempestate in eis locis eas aues non reperiri, incolæ regionis eius constanter affirmāt. b ℭ Bisontes.) Ex Plynio ca. 15. octaui naturalis historiæ. Cæsar in sexto Cōmentario belli Gallici scribit in Hercynia sylua esse bouem cerui figura, cuius a media fronte inter aures unum cornu existit excelsū, magisq; directū his, q̄ nobis nota sunt cornibus ab eius summa sicut palmę, ramisq; late diffunduntur, eadē fœminæ, marisq; natura, eadem forma, magnitudoq; cornuū. c ℭ Sunt & Vri.) Eadē scribunt Ply. ca. 15. octaui, & Cęsar sexto Cōmentario belli Gallici. Seruius secundo Georgicorum apud Virgili. dictos Vros ἀπὸ τῶν ὄρων .i. a montibus. Eos scribit in Pyrenęis nasci montib9: Sed possibile est etiam in Pyrenęis nasci. Macrobius. 6. Saturnalium scribit Vros Gallicam uocē esse, qua feri boues significantur. Albertus lib. 22. de Animalibus Vrnos uocari dicit. Nos (inqt) Germanice eos Visent uocamus. Gręci οὖρος urinam dicūt, unde fortassis huic beluę datum nomen. d ℭ Est & Alces.) Rursus ex Plynio ca. 15. lib. octaui. Cæsar eodē sexto Cōmentario. Sunt item (inquit) quæ appellantur Alces, harū est cōsimilis capris figura, & uarietas pelliū, sed magnitudine paulo antecedūt, mutilęq; sunt cornibus, & crura sine nodis, articulisq; habent. Neq; q̄etis causa procūbunt, neq; si quo afflictæ casu conciderūt erigere sese, ac subleuare possunt. His sunt arbores pro cubilibus. Ad eas se applicant, atq; ita paululū modo reclinatæ quietē capiūt, quarū ex uestigijs, cū est animaduersum a uenatorib9, quo se recipere cōsueuerint, omnes eo loco subruūt, aut incidunt ab radicibus arbores tantū, ut summa species earū stantiū relinquat̃. Huc cū se consuetudine recrinauerint, infirmas pondere affligūt, atq; una ipsę concidūt. Albertus hūc Solini locū perperā refert li. 22. de Animalibus. Apud Grecos Alcę prima inflectiōe dicunt̃, apud Latinos, tā prima, q̄ tertia. Hermolaus c. 15. octaui Plynij refert Iulij Capitulini, & Pausaniæ, de Alcis uerba. e

QVALE Alces.) Ply. ca. 15. octaui nominat hanc ferā Machlin. Vide Hermo. ca. 15. octaui Plynij. Albertus. 22. de Animalibus libro dicit hoc animal a Plynio Aloy nominari. Vox hæc Barbara, & nullius significationis omnino. f ℭ Suffragines.) Partes, q̄ in anterioribus pedibus diucntur

ciat ruinam,ita capitur,alioquin difficile est eam a
manu capi.Nam in illo rigore poplitũ incõpre-
hensibili fuga pollet,De Germanicis ĩsulis Scan-
dinauia [a] maxima est,sed nihil in ea magnum,p̃-
ter ipsam.Nam Glessaria [b] dat Crystallũ.[c] Dat & b
Succinum, [d] quod Germani gentiliter [e] uocant
Glessum.Qualitas materię istius sumatim antea.
Germanico autem [f] Cæsare omnes Germaniæ
oras scrutante cõperta arbor est, pinei generis, c
cuius mediale [g] autumni tẽpore Succino lachry-
mat.Succum esse arboris de nominis [h] capessas
qualitate.Pinum uero,unde sit genitum, si usse-
ris,odor indicabit.Præcium operæ est ire [i] longi d
us,ne Padaneę siluæ credantur lapidem fleuisse.
Hanc speciem in Illyricũ Barbari intulerũt.Quæ
cum per Pannonica cõmercia usu ad Transpa-
danos homines foret delata,qđ ibi primũ nostri e
eã uiderant,ibi & natã putauerũt.Munere [k] Ne-
ronis principis apparatus omnis absq; Succino
inornatus est,nec difficulter cum per idẽ temp⁹
tredecim milia librarum rex Germaniæ ei dono
miserit.Rude primũ nascit̃, & corticosum.De-

genua,in posterioribus suffragines nuncupant̃. a ℭ Scandinauia.)Sic hanc uocat Ply.ca.13.libri quarti.Solini exemplaria fere omnia,Gangauia habent.Sinus Codanus(inquit Ply.) refertus insulis, quarũ clarissima Scandinauia est incompertæ magnitudinis.Solinus ait,nihil in ea magnum præter ipsam. b ℭ Glessaria.)Plynius eodem loco.Glessaria(inquit)a Succino militiæ appellata,a Barbaris Austerania.Alibi hãc insulã Plyni⁹ Austrauiã nominatã dicit,ut in altero loco error sit.Dio.Sicul⁹ lib.sexto Basileam dici scribit. Scythiæ, quę supra Galatiam est opposita insula in Oceano iacet nomine Basilea, in quam tempestas Electrum plurimũ eijcit, nulla alia in parte orbis repertũ &c.Plynius, & Solinus in India etiam succinũ prouenire aiũt,licet in Germania optimũ,plurimũq;. Aristo. ca.70. de Admirandis in natura has insulas Electridas appellat, q̃s in sinu Adriatico sitas esse dicit,utpote ueterũ secutus opinionem,quã falsam esse posteri deprehenderunt. c ℭ Crystallum.) De Crystallo ca.25.abunde satis dictum est. d ℭDat & Succinũ.)Sũpsit hæc omnia Solin⁹ ex c.2.&.3.tricesimiseptimi naturalis historiæ Caij Plynij. Certum est (ĩquit) gigni in Insulis Septẽtrionalis Oceani, & a Germanis appellari Glessum. Itaq; & a nostris unã insularũ ob id Glessariam appellatam,Germanico Cęsare ibi classibus rem gerẽte,Austrauiã a Barbaris dictam &c. e ℭGentiliter uocant Glessũ.) Hac tempestate Germani Gleser,uitrum uocant. Succinum aũt Augstain, gentiliter uocãt, hoc est ocularis lapis, qđ id oculis prosit plurimũ. f ℭ Germanico Cæsare.)Eadẽ Ply.eodẽ loco refert. g ℭ Cuius mediale.) Id est medulla.Ply.lib.& ca.eisdẽ.Nascitur autẽ (inquit)defluẽte medulla pinei generis arboribus, ut gũmi in Cerasis,resina pineis/erumpit humoris abundantia.Densatur rigore, uel tepore, aut mari. Cũ intumescens ęstus rapuit ex insulis,certe in littora expellitur,ita uolubile,ut pendere uideat̃, atq; considere in uado. h ℭ De nominis qualitate.)Succinũ a succo dici certum est,additione in, in dictionis medio.Arboris succũ esse(inquit Ply.)etiã prisci nostri credidere,ob id succinũ appellantes. Pineæ autem arboris esse,indicio est Pineus in attritu odor,& qđ accensum tędę modo,ac nidore flagret. i ℭ Ire longius,ne Padaneæ syluæ.)Nota est ex secundo Transformationũ Ouidij libro.Phaetontis, & Heliadũ sororũ eius fabula.Hæ enim fratris obitũ ingenti luctu deplorantes,quom iuxta Padũ,in populos arbores fuissent uersę, & Clymene earum Mater dum truncis auellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit, & inde
Sanguineæ manant tanq̃ de uulnere guttæ.
Inde fluunt lachrymę,stillataq; sole rigescunt
De ramis Electra nouis,quæ lucidus amnis
Excipit,& nuribus mittit gestanda Latinis. Abũde Ply.c.2.37.Græci succinũ ἤλεκτρον dicũt.Ser.sup̃ .8.Aene.Virg.dicit tria esse Electri genera.Vnũ ex arboribus,qđ Succinũ dicit̃.Aliud,quod naturaliter inuenitur.Tertiũ qđ fit de tribus partibus auri,& una argenti &c.Placiades lib.primo ad Allegoriã fabulam redigit,& historiam.Diod.Siculus,Plynius,& Solinus,produnt unde id ueteribus creditum fuerit. k ℭ Munere Neronis.)Ply. Vidit(inquit)eques Romanus missus ad id cõparãdũ a Iulio curãte gladiatoriũ munus Neronis principis,Qui hæc cõmertia,& littora peragrauit, tanta co-

pia inuecta, ut retia coercendis feris podium protegentia succinis nodarentur. Arma uero, & libitina, totusq; unius diei apparatus esset e Succino. Maximũ pondus is glebę attulit xiij. librarũ. a ℭ Melleum dicitur, & Falernum.) Plynius sic. Summa laus (inquit) Falernis a uini colore dictis molli fulgore perspicuis. Sũt & in quibus decocti mellis lenitas placeat. b ℭ Quod rapiat folia.) Libuit huic loco ascribere diui Ambrosij ex capite quintodecimo tertij Hexameron libri uerba. Quid tibi referam

a inde incoctum adipe lactentis suis expolitur, ad
quem uidemus nitorem. Pro facie habet nomi-
na. Melleum dicitur,[a] & Falernum, utrumq; de
similitudine aut uini, aut utiq; mellis. In aperto
b est, quod rapiat[b] folia, quod trahat paleas, qđ
uero[c] medeatur multis uitalium incõmodis, me-
dentium docuit disciplina. Et India habet[d] Succi-
num, sed plurimũ, optimumq; Germania. Quo-
c niam ad insulam Glessariam ueneramus, a Suc-
cino cœptum. Nam in Germaniæ continentib⁹
Callais[e] reperitur, quam gemmã Arabicis ante-
ponunt. Vincit enim gratia. Arabes quidem di-
d cunt nõ alibi eam deprehendi, quã in nidis aui-
um, quas μελαγκορύφους[f] uocãt, quod nullus reci-
pit, cum apud Germaniæ populos, quãuis rara,
in saxis tamen appareat. Honore, & præcio ad
e Smaragdos uiret pallidum. Nihil iucundius au-
rum decet. Cerauniarũ[g] porro genera diuersa
sunt. Germanica cãdida est, splendet tamẽ cęru-
leo, & si sub diuo habeas, fulgorẽ rapit syderum.

(inquit) qđ Electrũ lachryma uirgulti sit, & in tantæ materiæ soliditatem lachryma durescat? Nec leuibus id asseritur testimonijs, quãdo folia, aut surculorum minutissimæ portiones, aut exigua quædã animãtium genera in Electro sępe reperiuntur, quæ uidentur cum adhuc gutta essẽt molliora accepisse, & solidata tenuisse. De Formica Electro inclusa extat elegans tetrastichon apud Martialem libro sexto.

Dum Phaetontęa formica uagatur in umbra,
Implicuit tenuem succina gutta ferã.
Sic modo quæ fuerat uita contempta manente,
Funeribus facta est nunc p̃ciosa suis.

c ℭ Quod uero medeatur.) Succinũ Tonsillis credit̃ resistere, & fautium uitijs uario genere aquarum iuxta illos infestante guttura, ac uicinas carnes. Infantibus alligari amuleti ratione prodest. Calistratus & cuicunq; ætati contra lymphationes prodesse tradit. Et urinæ difficultatibus potum, alligatumq;. Dioscorides ca. 119. & 302. Succinũ potũ in aqua stomachi uitijs, & alui fluctionibus mederi. Idem Dioscorides electrũ Pterygophoron cognominat, qđ stramẽta, floccos, atq; fimbrias in se trahat. Alij (ut Phy. & Diosco. referunt Chrysolectrũ, & Chrysophoron uocant, quasi coloris aurei, uel aurum gestans. d ℭ India habet Succinũ.) Diod. idipsum negat, ut mox dictum est. e ℭ Callais.) Vetusti codices habent Callaica, sed ex Plynio Callais legendũ potius. Comitatur eam similitudine proprior, q̃ authoritate Callais uiride pallens. Nascit̃ post auersa Indiæ apud incolas Caucasi montis Phicaros, ac Asdathas amplitudine conspicua, sed fistulosa, ac sordium plena. Sincerior multo, præstantiorq; in Germania &c. Ex Ply. cap. 8. tricesimiseptimi naturalis historiæ. f ℭ μελαγκορύφους.) Ex atro uerticis colore nomẽ habent. Gręci enim μέλαν nigrũ, κορυφὴν apicẽ, & cacumẽ. Sunt enim (ut quidusdã placet) de genere Ficedularum. Festus Põpeius lib. xi. Atricapillas Latine uocari dicit, eo qđ summa earũ capita nigra sint. g ℭ Cerauniarũ.) Ceraunioꝝ Solini exemplaria plerumq; habent. Plynius aũt Cerauniam fęminino genere protulit, ca. 9. tricesimiseptimi. Nomen habet a fulmine, qđ Græce κεραυνός dicitur.

Illis quippe locis, quos cõstat fulmine tactos,
Iste lapis tantum reperiri posse putatur.

Miras huius lapidis uires ex Euace, scribit Marbodęus.

Qui caste gerit hunc a fulmine non ferietur.
Nec domus, aut uillæ, quibus affuerit lapis ille.
Sed neq; nauigio per flumina, uel mare uectus
Turbine mergetur, nec fulmine percutietur.
Ad causas etiam, uincendaq; pręlia prodest.
Et dulces somnos, & dulcia somnia præstat.

Lege similia etiam apud Plynium Sotaci sententiã referentem. Et Solinum capite tricesimosexto infra.

DE GALLIA. DE RHETICO, AC Norico agro. De Pannonia, & Mœsia, deq; Medico oleo. CAP. XXXIIII.

GAlliæ inter [a] Rhenum, & Pyrenæum, itē a
inter Oceanū, & montes Gebennam, ac
Iuram [b] porriguntur felices, præpingui-
bus glebis, [c] ac commode prouentibus fructua-
rijs, Pleræq; consitæ [d] uitibus, & arbustis, omni b
ad usum animantiū fœtu beatissimæ. Riguæ aq̃s
fluminū, & fontiū. Sed fontaneis interdū sacris,
ac [e] uaporantibus. Infamantur ritu incolarum, q̃,
ut aiunt, ueri enim periculū non ad me recipio, c
detestabili sacroꝝ ritu, non ad honorē, sed po-

GALLIAE inter Rhenum.) Galliæ ab incolarū candore, ut pleriq; existimant, nomen inditū. Græci enim γάλα lac nominãt. Berosus historicus uetustissimus quinto historiarū libro, scribit anno. x. Saturni primi Babylonioꝝ regis Comirū Gallū, posuisse colonias suas in regno, quod postea Italia dicta est, & regionē suā a suo nomine cognominasse, docuisseq; illos legem, & iustitiā. Appian⁹ in eo libro quē Illyriū inscripsit, tradit Polyphemo Cicropi ex Galatea tres fuisse filios, Celtum, Illyrium, & Gallum, eosq; ex Sicilia ꝓgressos, Celtis, Illyrijs, & Galatis. i. Gallis ab ipsis nomē assumentibus, imperasse. Nō placet eoꝝ sentētia, qui a gallo gallinaceo eos nomen sortitos asserūt, q̃ instar alitis huius, in Venerem ꝓni sint. Porphyrio author est Gallos magna mercari adulteria, uel ꝓpter diuicias, uel q̃ incensioris libidinis sint. Vnde prouerbio cęptū dici. Gallis hanc. In mulierem cupidam, & tergiuersationib⁹ utentem, quibus ingens præcium extorqueat, ab ijs, quibus copia sui corporis factura sit. Ptolemęus ca. 7. secundi eā, quā Celtogalliā appellam⁹, in prouincias quatuor partitur, & diuidit, in Aq̃taniā, Lugdunensem, Belgicā, & Narbonensem. Sex. Rufus Galliæ cū Aquitania, & Britānijs decē & octo dicit esse prouincias. Antoninus in Itinerario sexdecim tradit prouincias eius esse. Multa de Gallia Cæsar in suis Cōment. Strabo, & Ply. lib. 4. Mela lib. 2. & 3. Plynij uerba sunt ex ca. 17. libri quarti quem locum Solinus in suū transtulit. Gallia omnis (inquit) Comata uno nomine appellata in tria populoꝝ genera diuiditur, amnibus maxime distincta. A scalde ad Sequanā, Belgica, ab eo ad Garumnā Celtica, eadem q; Lugdunensis. Inde ad Pyrenęi montis excursum, Aq̃tania, Aremonica ante dicta. Agrippa uniuersarum Galliarum inter Rhenū, & Pyrenęum, atq; Oceanū, ac mōtes Gebennā, & Iurā, qb⁹ Narbonensem Galliā excludit, longitudinē. CCCC. M. pass. latitudinē. cccxiij. cōparauit. Eadem scribunt Pomponius Mela lib. 3. & Ammianus Marcellinus lib. historiarū quintodecimo. Galli (inquit Cæsar. 6. Cōmen.) se omnes ab Dite patre ꝓgnatos prædicant. Idq; ab Druidibus proditū dicunt. Ob eam causam spatio omnis tēporis non numero dierum, sed noctiū finiunt. Dies natales, & mensium, & annoꝝ initia sic obseruant, ut noctem dies subsequatur. b ℂ Ac Iuram.) Reperitur & Iura numero multitudinis. Ply. ca. 4. lib. tertij. Montibus (inquit) Gebennā, & Iuribus. Strabo ἰοϱά, Ptolemę⁹ Iurasum nominant. Alij fere omnes Iurām numero singulari. c ℂ Præpinguibus glebis.) Gallia, utpote inter Septētrionē, & occidentem sita, decenter comperta est regio, accōmoda (inquit Solinus) prouentibus fructuarijs. Mela libro tertio de Gallia. Terra est (inquit) frumenti præcipue, & pabuli ferax, & amęna lucis immanibus. Britānia, & Gallia nouam rationē alendi terrā inuenere, ipsa, quod genus uocant Margam. Spissior ubertas in ea intelligitur. Est autē quidā terræ adeps, ac uelut Glandia in corporibus, ibi densante se pinguitudinis nucleo. Leucargyllion uocant candidā Argyllā, qua in Megarico agro utuntur, sed tantū in humida frigidaq; terra. Illas Gallias, Britaniasq; locupletātis cū cura dici conuenit. Duo genera fuerant &c. ex Ply. ca. 6. & 7. decimiseptimi natu. hist. Scribit diuus Hieronymus in quadā epistola. Galliā solā, monstra non habere, sed uiris semper fortibus, & eloquētissimis abundare. Idem Mela Pompo. lib. 3. Ausoni⁹ cū de Mosella Gallię fluuio loq̃reť hęc cecinit.

Salue magne parens, frugumq;, uirūq; Mosella, Aemula te Latiæ decorat facundia linguæ
Te clari proceres, te bello exercita pubes, Quin etiā mores, & lętum fronte seuera Ingeniū
natura tuis concessit alumnis &c.

Galloꝝ figuræ, moresq; quales sint, elegāter describit Marcellinus in fine quintidecimi historiarū libri. Sit satis (inquit) de situ locoꝝ, nūc figuras, & mores designabo. Celsioris staturæ, & candidi pene Galli sunt omnes, & rutili, luminūq; toruitate terribiles. Auidi iurgioꝝ, & sublatius insolescentes &c. d ℂ Pleræq;.) Maiori ex parte. Produnt Alpibus coercitas ex sam incxuperabili monimento Gallias, hanc primū habuisse causam superfundendi sese Italiæ, quod

Elico ex Heluetijs ciuis eorum, fabrilem ob artē Romę cōmoratus, ficū siccā, & uuā, oleiq;, ac uini pmissa, remeans secum tulisse. Quapropter hæc uel bello quæsisse uenia sit, ex Ply. ca. 1. duodecimi naturalis historiæ. e ¶ Sacris, ac uaporantibus.) Intelligit aquas Sextias, de quibus ca. 8. supra dictum est. Scribunt Porphyrio, & Acron primo Carminū Horatij omnē fontem in origine sua, sacrū esse. a ¶ Humanis litant hostijs.) Gallos immolare homines, scribunt Diod. Siculus lib. 5. Ply. ca. 2. septimi.

a tius ad iniuriam religionis, humanis [a] litant hostijs. EX isto sinu quoquo orbis uelis exeas in Hispanias, & in Italiam terra, mariq;, in Africā mari tantū. Si Thracia sit petenda, excipit ager Rheb ticus [b] bonus frugibus, opimus, & ferax. Brigantino [c] lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & par tius fructuosus, qua subducitur a iugis Alpium admodū lætus. Dehinc [d] Pannonia uiro [e] fortis, c & solo plano, ubertoq;, Drauo, Sauoq; inclytis amnibus circūflua. Mox Mœsiæ, quas maiores [illegible]

Mela li. tertio. Lactan. ca. 21. primi. Cæsaris sexto Cōmentario belli Gallici uerba sunt. Natio est omniū Gallorum admodum dedita religionibus, atq; ob eā causam, qui sunt affecti grauioribus morbis, quiq; periculisq; uersantur, aut pro uictimis homines immolant, aut se immolaturos uouent, administrisq; ad ea sacrificia Druidibus utuntur, qꝺ pro uita hominis, nisi uita hominis reddatur, nō posse deorum immortalium numen placari arbitrant̄, publiceq; eiusdem generis habent instituta sacrificia &c. Ab Apolline quondā huiusmodi Oraculum redditū est.

και κέφαλας ἅδῃ, καὶ τῷ πάτρι πέμπετε φῶτα Idest, Et capita Diti, & patri i. Saturno mittite uirum. Hinc institutū, ut Saturno homo immolaretur. Decepti uocis φῶτα significatione, qꝺ nō solū uirum, sed & lumina significet, ut primo Satur. interpretatur Macrobius. Senatuscōsulto, quod habitum est anno .657. ab urbe condita, sancitum est, ne homo in Romano imperio, immolaret̄. Verba Plynij id continentiā ex ca. primo tricesimi naturalis historię, alibi a nobis relata sunt. In nostris pterea Collectaneis in poetas, sexcenta loca signauimus, quarū nationū mos fuerit, homines immolandi, quæ res paulo a mandendo abest, inquit Plynius. b ¶ Ager Rheticus.) Ex Ptol. Stra. Cor. Tacito, Mela Pomponio, item cæteris, non exacte deprehenditur, quinam nostro tempore Rheti sint, & Norici. Quorundā sententia est, eos esse Noricos, qui hodie Bauari nuncupent̄. Ptole. ca. 14. secundi sic Norici situm refert. Noricum (inquit) terminus habet ab occasu Aenū fluuiū, a Septētrione Danubij partem, quæ est ab Aeno usq; ad Cetium montē. Ab ortu solis ipsum montē Cetiū. A meridie partē Pannoniæ, quæ sub dicto est monte &c. Rhetiæ autē occidentale latus terminatur monte Adula, & linea q̄ est inter capita amniū Rheni, atq; Danubij. Latus Septētrionale parte terminatur Danubij, quę a fontibus est usq; ad Aeni fluuij scissionē. Orientale latus ipso Aeno terminatur. Meridionale latus Alpiū montibus, hinc supra Italiā extensis &c. Lege Ply. ca. 19. & 20. lib. tertij. Dicti Rhetij a Rheto Thuscorū duce. Thusci enim (ut lib. 20. scribit Trogus) duce Rheto, auitis sedibus amissis, Alpes occupauerūt, & nomine ducis gentem Rhetiorum condiderunt. Idem scribit Ply. ca. 20. tertij. c ¶ Brigantino lacu.) Ply. ca. 17. libri noni hunc lacum Bigrantinū uocat, ut hic, uel apud Ply. facta sit literæ unius transpositio. Proxima est ijs (inquit) mensa generis dūtaxat Mustellarū, quas / mirū dictu / inter Alpes, lacusq; Rhetiæ Bigrantinus æmulas marinis generat. Lacus Brigantini meminit Antoninus in Itinerario suo. d ¶ Dehinc Pannonia.) Qui a Latinis Pannonij nuncupantur, eos Græci Pæones uocant. Scribit Appianus in Illyrio, Polyphemū Cyclopem ex Calatea genuisse Celtū, Illyriū, & Gallū, a quibus Celtæ, Illyrij, & Galli nomen habent. Illyrio hos deinde fuisse filios, Achyllē, Autariū, Dardanū, Medū, Taulantium, Perrebumq;. Filias autē Partham, Daortā, & Daserā, a quibus & gentes nominatæ sunt. Autarij filij fuerunt, Pannoniū, uel ut alij eum uocant, Pæonū, & Scordiscū. A Pannonio igitur, uel Pæono, Pannonij, uel Pæones dicti sunt. Qui hac tempestate Pannoniā incolunt, a Scythis se traxisse originem prædicant, & Hungaros, ab Hungaro eorum rege nomen habere. Qui plura cupiunt, legant epistolam .xxi. 34. epistolarū libri Francisci Philelfi uiri undecūq; doctissimi. e ¶ Viro fortis.) Quantū nostra quoq; tempestate Pannonij bello ualeant, inter plurima argumēta maximū illud est, qꝺ atrocem Turcarum impetū frequenter reprimūt. Essent utinā inter se eius regionis primates unanimes. Ea enim ratione nedū illatā ab ijs iniuriā repellerent, sed ultro non minorē uim hostibus inferre possent. Inter Pannonios non paucos reperies, qui bonis disciplinis omnē operam collocant. Mitto alios huius professionis cōplures, est inter Pannonicā nobilitatem Stephanus Verbeutius, uir, si humanitatem quęras, humanissimus. Si ingeniū expostules, ingeniosissimus. Si studiosorum amatorē exquiras, is huius genus hominū amantissimus. Si in rebus agendis consultorē expectas, Stephanus se offert consul-

tissimus.Id fatebuntur,pfecto omnes,qui eius Pānonicas institutiones nuper ab eo editas introspexerint.Prætereo eius in deū, ac sanctos alios cultū solertissimū,pietatē in deo dicatos homines,in cūctos reliquos charitatē,eos pręsertim, quos pręditos bonis moribus animaduerterit.Eius munificētia tāta est,ut non aliā ob causam diuitias expetendas existimet,nisi ut eas ad beneficentiā,liberalitatēq; cōferamus.Taceo in præsentia quantis,qualibusq; is me muneribus honestauerit. Non mirū igitur,si ob tantas,talesq; uirtutes,Pannoniorū regibus, optimisq; regni principibus semper fuerit acceptissimus.Sed condignas amici laudes locis oportunioribus reseruamus.

nostri iure Cereris[a] horreum nominabant. In quarum parte quæ Pontica est,apparet herba, q̄ inficitur oleum[b],quod uocant Medicum. Hoc ad incendiū excitatum si obruere aqua gestias, ardet magis,nec alio sopitur,q̄ iactu pulueris. a b

BRITANIA, AC RELIQVIS CIRcum eā insulis. De lapide Gagate. CAPVT.XXXV.

FInis erat[c] orbis ora Gallici littoris, nisi Britania insula nō qualibet[d] amplitudīe c

a ℂ Cereris horreum.) Macrobius quinto Saturnaliū docet multorū authoritate Mysiam esse frugū feracissimā. Gargara enim, q̄ sunt in Mysia Hellesponti prouincia, Virgilius uoluit esse fertilitatis exemplar.Quoniā apd' Gargara,tanta erat frugū copia,ut qui maximum cuiusq; rei numerū uellet exprimere,p multitudine immensa prouerbiali figura Gargara nominaret.Virgilij uersus sunt ex primo Georgicorum.

Hiberno lætissima puluere farra,
Lętus ager,nullo tantum se Mysia cultu
Iactat,& ipsa suas mirantur Gargara messes.

Quo loco scribit Ser. Mysiā esse prouinciā.Mœsiā uero ciuitatē Phrygiæ non longe a Troia.Appianns etiā tradit in eo libro,qui Illyrius inscribit̄,Mysios ad Eusinū pontū usq; incolere.Ptol.ca.9.&.10.lib.tertij Mysias duas esse dicit, Superiorē, & Inferiorem.Lege Ply.ca.ultimo lib.tertij.Sunt qui inter Mœsiam,& Mysiam ex marmorū inscriptione discrimen faciant,qd' Mœsia Europæ,Mysia uero Asiæ prouincia sit.Græci autē utrāq; Mysiā nuncupant.

b ℂ Qua inficitur oleum.) Interpres Dionysij.

Et Mysi Thrācum Boreis in finibus orti,
In quorum terris,quas ponti perfluit unda,
Ignipotens oleo commixto gignitur herba,
Medica cui nomen,cuius compescere flammas
Siquis aqua cupiat,plus ignis pascit in illa,
Pulueris hunc iactus potis est extinguere solus.

Consimilis naturæ sunt Maltha,& Napta,de q̄bus Plynius capite centesimo septimo,& centesimo octauo secundi Naturalis historiæ. c

FINIS ERAT orbis.)Olim(ut ca.16.lib.quarti refert Ply.)omnes insulæ, quæ iuxta eā insulā, quā nunc Britaniā dicimus/sitæ sunt,Britaniæ uocabant̄.Ea uero quæ Britania dicit̄, antea Albion dicebatur,a quibusdā albis montibus,qui primū illuc nauigantibus, procul apparent.Eius insulæ ueteres incolæ Britones fuerūt,a quibus Britania dicta est,author Beda ca.primo lib.primi,eius operis quod historia gentis Anglorū scriptū est.Ea insula postea Anglia dicta est, ab Angla regina,qua duce Saxones,eam insulā subegisse dicuntur.Ante Iulium Cæsarem constat Britaniam fuisse Romanis omnino incognitam.Is autem primus Romanorū aggressus est Britānos ignotos antea (inquit Sueto. lib.primo)superatisq; pecunias,& obsides imperauit.Diod.Siculus lib. sexto scribit Britaniā priscis temporibus nullius aduenæ imperiū expertā.Neq; enim(inquit)Dionysiū,neq; Herculē,neq; Heroa, aut ducem quempiā accepimus eos bello tentasse.Nunc.C.Cęsar,qui propter gestas res Deus est appellatus,primus omniū Britānis subactis,certum eos dare tributū coegit.Ob eam rem,ora Gallici littoris,orbis finis credita est.

d ℂ Qualibet amplitudine.)Sunt codices,in quibus scriptū est, nō q̄libet,sed sensus notior,si sine negatione legatur.Hæc enim dictio exceptiua,nisi,negationē in se cōtinet,ualet enim ,si non.Est autem ordo.Ora Gallici littoris erat finis orbis,nisi Britania insula, qualibet amplitudine mereretur nomen orbis pene alterius.Qualibet amplitudine, idest omniū triū eius laterum.Britania(inquit Cæsar quinto Commentario belli Gallici)natura trinacria.Latus enim,qd' meridiem spectat,continet circiter Milium passuum,quingenta. Quod ad occidentē uergit, passuum septingentorū milium.Id uero,qd' contra septemtrionē protenditur, miliū passuū octingenta in

longitudinē

longitudinem existimatur. Ita omnis insula est in circuitu uicies centum milibus passuũ. Diodo. lib. 6. Minimũ latus Europæ adiacens protendi (inquit) asserunt stadijs septem milibus. Lateris secundi longitudo a Catio usq; ad promontoriũ, stadia cõplectitur quindecim milia. Tertiũ latus stadiorum milia uiginti. Ita uniuersæ insulæ ambitus stadiorum est miliũ duorum & quadraginta. Martianus lib. 6. Britania (inquit) longa milibus octingentis, lata trecentis. Circuitus tricies octies uigintiquinq; milia tenet. Liuius, & Fabius Rusticus eam oblongę scutulæ, uel bipẽni assimilauere. Aliorum sententias refert Ply. ca. 16. lib. quarti.

a nomen pene orbis alterius [a] mereretur. Octingentis enim, & amplius milibus passuum longa porrigitur, ita ut eã in Calidonicũ usq; angulũ metiamur. In q̊ recessu Vlyxẽ [b] Calidoniæ appulsũ

b mãifestat ara Gręcis literis ĩscripta uotũ. MVltis ĩsulis nec ignobilib9 circũdatur, q̃rũ Hibernia [c] ei proximat magnitudine [d]. Inhumana [e] incolarum

a ℭ Orbis alterius.) Immitatio Virgiliana prima Ecloga.

Et penit9 toto diuisos orbe Britannos.

Et Claudi. Panegyri.

Quę populi plausu. Vincendos alios quęsiuit in orbe Britannos.

Etenim plurimũ distans, & incognitũ nobis, orbem alterũ nominare solemus. b ℭ Vlyssem Calidoniæ appulsum.) Quę de Vlyssis erroribus Homerus, & cęteri post eum, referunt omnia ferme fabulosa sunt. Is tamen necubi scribit Vlyssem in hanc insulam nauigasse. Ad mentẽ aũt Solini faciunt Claudiani uersus primo in Rufinum libro.

Est locus extremum, pandit qua Gallia littus
Oceani prætentus aquis, quo fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse silentum.
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Sunt qui existiment hunc eũ locũ esse, quẽ specum diui Patritij, eius regionis incolæ nominant, de quo mira, & prope fabulosa narrant. Faciunt fortassis ad hoc, quæ scribit Tacitus in principio eius libri quẽ de situ, moribus, & populis Germaniæ inscripsit. Scribit Eusebius cap. 8. sexti prępärationis Euangelicæ, Britannorum olim fuisse consuetudines, ut multi uiri unã haberent coniugem. Cæsar sexto cõmentario belli Gallici de Britannis. Vxores (inquit) habent deni, duodeniq; inter se cõmunes, & maxime fratres cũ fratribus, & parentes cum liberis. Sed si qui sunt ex ijs nati, eorum habentur liberi, a quibus primũ uirgo quæq; adducta est. Apud Parthos multæ fœminæ unũ maritũ ducunt. Nunc, ex quo fidem Christi domini susceperunt, ferales illos mores penitus reliquerunt. Scribit Beda ca. 4. libri primi Britannos Christi fidem recepisse anno a Christi incarnotione. 156. Antonino, & Cõmodo Ro. imperatoribus Lucio Britanniorum rege id per epistolam ab Eleuterio summo pontifice postulante. Multa de Britania Cor. Tacitus in uita soceris sui Iulij Agricolæ. Quibus ea insula abundet, Beda inde oriundus ca. primo li. primi copiose refert. Plutar. cap. ultimo quinti de Placitis philosophorum libri tradit Britannos ipsos diu uiuere. c ℭ Hibernia.) Hanc insulã non uno nomine, ueteres nuncuparunt, quã rem Hermolaus Barbarus ca. 16. quarti Plynianarum castigationũ lib. affatim refert. Nam tũ Hibernia, tũ Iuuerna, interdum Iuerna, aliquando Iierna, a Claudiano aliubi Iberna. Hac tempestate, ut dictum est, Anglia nuncupat̃. De ea Beda cap. primo historiæ gentis Anglorum. Est autẽ Hibernia (inquit) insula omniũ post Britaniã maxima, ad orientem q̃dẽ Britaniæ sita; sed sicut contra Aquilonẽ ea breuior, ita in meridiẽ se trans illius fines plurimũ protendens, usq; contra Hispaniæ septẽtrionalia, q̃uis magno ęquore interiacente p̃uenit. De Hibernia copiose Ptolemęus ca. z. secundi. Huius, & Britaniæ figurã habes ab eodem tabula prima Europæ. d ℭ Ei proximat magnitudine.) Cæsar quinto Cõmentario belli Gallici. Hibernia (inquit) dimidio minor, ut æstimatur, q̃ Britania. Mela ait Iuuernam pene parẽ spatio, sed utrinq; æqualẽ tractu littorum oblonga. e ℭ Inhumana incolarum ritu aspero.) Strabo lib. 4. Longe magis (inquit) q̃ Britanni syluestres illius sunt incolæ. Antropophagi. i. hominũ carne uescentes, manduconesq; magni. Defunctos etiã parentes esse in eximia honestatis parte ponunt. Nec minus alienis in p̃patulo uxoribus immisceri, matribus etiã, atq; sororibus. Similia fere refert Pomponius Mela lib. tertio. Acron tertio Carminũ exponens illud Horatianum.

Visam Britannos etiam hospitibus feros,

Ait, Britannos hospites immolare consueuisse. Hac tempestate quamuis Hiberniæ insulæ incolæ aspero cultu plerumq; sint, fidem tamẽ Cristianam studiosissime custodiunt. Plures in ea insula religiosi pręcipue literis uacant. Annis ab his proximis excelluit ex ea insula oriundus Mauritius a portu, diui Francisci ordinis professus, in Dialecticis utraq;, philosophia, Metaphisicis, ac sacra Theologia plurimum eruditus. Vix insuper dici potest, qua humanitate, quaue morum sanctimonia præditus fuerit. Is cum annis plurimis in Patauino

ritu aſpo. Alias ita [a] pabuloſa, ut pecuaria niſi interdum æſtate a paſtibus arceantur, in periculū agat ſatias. Illic anguis [b] nullus. Auis [c] rara. Gens inhoſpita, & bellicoſa. Sanguine interemptorū hauſto prius/uictores uultus ſuos oblinūt. Fas, atq; nefas eodē animo ducunt. Puerpera ſiquādo marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inq; os paruuli ſummo mucrone auſpicium alimentoꝝ leuiter infert, & gentilibus uotis optat, nō aliter ꝗ in bello, & inter arma mortem oppetat. Qui ſtudent cultui, dentibus mari nantium belluarū inſigniunt enſiū capulos. Candicant enī ad eburneā claritatē. Nā præcipua uiris gloria eſt in armoꝝ nitela. Apis [d] nuſquā. Aduectum inde puluerē, ſeu lapillos ſiquis ſparſerit inter aluearia examina, fauos deſerunt. Mare qđ Iberniam, & Britaniā interluit, undoſum, & inquietum toto in anno, nō niſi æſtiuis pauculis diebus eſt nauigabile. Nauigant autem uimineis alueis, quos circundant ambitione tergoꝝ bubalorum. Quantocunq; tēpore curſus tenebit, nauigantes eſcis abſtinent. Freti latitudinē [e] in centum. xx. milia paſsuū diffundi, qui fidem ad uerū ratiocinati ſunt, æſtimarunt. Silurum [f] quoq;

Gymnaſio bonas artes cū ſumma omniū gratia, ob eius ſingularem eruditionē, ac candidiſsimos mores, a Iulio ſecundo Pontifice Maximo in Tuamenſem Archiepiſcopū creatus eſt. Quo cū relicto Italia bellis in ea ſæuientibus proficiſceretur, non multū poſt, magna ſtudioſoꝝ iactura, cū nondum quinquageſimū ætatis ſuæ attigiſset annū, mortē obijt. Erāt plurima ſuę doctrinę in manibus monumenta, ſed ea ob immaturā eius mortē ędere nō licuit. Quantū fuerit inter eū dū uiueret, & me neceſsitudinis uinculū, teſtantur ſexcentæ epiſtolæ, quas plenas charitatis indicijs, uarijs tēporibus ad me dedit. Eis (quanta uerę amicitię uis) poſt amici obitum, relegens, ſoleo aſsidue recreari. a ❡ Ita pabuloſa.) Iuuerna (inquit Mela li. tertio) adeo luxurioſa herbis, non lætis modo, ſed etiam dulcibus, ut ſe exigua parte diei pecora impleant, & niſi pabula prohibeantur, diutius paſta diſsiliant. b ❡ Anguis nullus.) Ibernia & latitudine ſui ſtatus, & ſalubritate, ac ſerenitate aeris, multum Britaniæ præſtat, ita ut raro ibi nix plusꝗ triduana ꝑmaneat. Nemo propter hyemē aut fena ſecet, aut ſtabula fabricet iumentis. Nullū ibi reptile uideri ſoleat, nullus ibi ſerpens uiuere ualeat. Nā ſæpe illo de Britania allati ſerpētes, mox ut proximantes terris nauigio, odore aeris illius attacti fuerint, intereunt. Quin potius omnia, quę de eadē inſula ſūt, contra uenenū ualent. Deniq; uidimus quibuſdam a ſerpente percuſsis, raſa folia codicū, q de Ibernia uenerāt, & ipſā raſurā aquæ imiſsā, ac potui data, talibus protinus totam uim ueneni graſsantis, totū inflati corporis abſumpſiſse, ac ſedaſſe tumorē. Diues lactis, ac mellis inſula, nec uinearum expers, piſciū, uolucrumq;, ſed & ceruorum caprarumq; uenatu īſignis. Hęc ex Beda ca. primo libri primi. c ❡ Auis rara.) Naturale eſt ut in cęlo plerūq; caliginoſo, ac turbido, auis rara ſit, aut nulla, quod ſcilicet aer huiuſmodi ad uolandū ſit ineptiſsimus, eiſq; inſalubris, quæ idipſum elementū incolunt. In his autē locis Tacitus Cor. & ſecū plures cęlū crebris imbribus, ac nebulis fœdum eſse aiūt, etſi aſperitas frigoꝝ abſit. d ❡ Apis nuſꝗ.) In uetuſtis plerumq; codicibus ſcriptū eſt. Eadē terra apes non habet. Qui de apibus ſcripſerunt, tradunt eſse beſtiolas quaſdā quæ apibus maxime aduerſentur, uti ſunt Aranei, papiliones, teredines, & huius genus plurima. Sūt præterea herbæ, ac nonnullæ arbores, quibus apes nedū fugantur, ſed & intereant quidē. In his ergo regionibus, in quibus abunde hæc reperiuntur, apes paucæ, uel nullæ ſunt. Sed uerius apum defectus, ad ſoli, & cœli qualitate aſcribendus eſt. Quæ ſint apibus proficua, uel aduerſa, abunde docent. M. Varro ca. 16. tertij de Agricultura. Columella lib. decimo per totū. Ply. lib. xi. Virgi. 4. Georgicorum. Item cæteri. Extat caput quinquageſimūoctauū octaui Plynij, cuius inſcriptio. Quæ animalia quibus locis non ſint. e ❡ Freti latitudinē in centum uiginti.) Plynius capite. 16. libri quarti. Mare quod inter Iberniā, & Britaniā interluit, dicit eſse uiginti milium paſsuum latitudine. Super eam (inquit) hęc ſita abeſt breuiſsimo tranſitu a Silurum gente uiginti milia paſsuum. f ❡ Silurum quoq; inſulas ab ora.) Varie hic locus in exemplaribus reperitur. Interdum Scyllanas, aliquando Sileuſtras,

a insulas ab ora, quā gens Britanna[a] nunc tenet,
turbidum fretum distinguit. Cuius homines eti-
am nunc custodiunt morem uetustū. Numū re-
futant, dant res, & accipiunt. Mutationibus ne-
b cessaria potius, q̄ pretijs parant. Deos percolūt.
Scientiā futurorꝫ pariter uiri, ac fœminæ osten-
tant. Thanatos[b] insula alluit freto Gallico, a Bri-
taniæ continenti æstuario tenui separata, felix
c frumentarijs cāpis, & gleba uberi. Nec tantū sibi
soli, uerū & alijs salubris locis. Nā cū ipsa nullo
serpatur angue, asportata inde terra quoq̄ gen-
tium inuecta sit, angues necat. Multæ aliæ circū
d Britaniā[c] insulæ, e quibus Thule[d] ultima, in qua
æstiuo Solstitio sole de Cancri sydere faciente
transitum nox pene[e] nulla. Brumali Solstitio

sæpe Syllanas. Ipse ex Plynianis iamiā ascriptis uerbis lego Silurum insulas. Silurum gentis meminit etiā in Agricola Corn. Tacitus, quorꝫ coloratos uultus, & tortos plerumq; crines esse confirmat. Hæ insulæ fortassis sunt, de quibus sic Ply. Reliquarum (inquit) nulla .cxxv. M.p. amplior circuitu/proditur. Ex Geographis non bene percipitur, quæ sint hæ insulæ, nisi Nesiadū insulas intelligam⁹. De quibus interpres Dionysij.

Nesiadum spatio nec distant littora longo,
In quibus uxores amnitū Bacchica sacra
Concelebrant, hederæ folijs, tectæq; corymbis.

Stra. longe post mediū li. quarti Sānitarum mulieres nominat. Sānitarum (inqt) mulieres Bacchi numine afflatas. Ipsas qdē deum istum propitiantes, & festis ritibus, & alijs sacrorꝫ formis exorantes &c. Hæ fortassis sunt, quas Mela lib. tertio Gallicenas nūcupat. Quid si intelligas eas insulas, quas Ptol. ca. 5. secūdi, & Ply. ca. zz. quarti. Deorū insulas nominant, nomen sortitas forsitan ab incolarum religione, & Deorꝫ cultu. a ℭ Gens Britāna nūc tenet.) Beroaldus de bonis literis optime meritus, hunc Solini locum sic legendū putauit. Scyllanas q̊q; insulas ab ora, quam gens Britanna Dumnoni tenent turbidus sinus &c. Motus fortassis, qđ in quibusdā exēplaribus legatur, quā gens Britannidū nunc tenent. Rursus, qđ Plynius ca. 16. lib. 4. in his locis Dumnā insulam quorūdā testimonio esse dicit. Antoninus Idunæ insulæ meminit e numero earū insularū, quæ in mari oceano, quod Gallias, & Britanias interluit. b ℭ Thanatos insula.) Tot huius insulæ nomina reperies, quot sunt fere Soliniana exēplaria. Interdū enim scriptum est, Attamis, nōnunq̄ Adcamusia, Attanatis, uel Athanatis aliquādo. Nullas tamen in ijs æquoribus, huius nominis insulam, apud Geographos inuenio, nisi ea sit, quā Antonin⁹ Ettam uocat. Vel ea, quā Ptol. ca. 10. secundi Agatham nominat, in Gallico freto/Narbonensi obiacentē. Eam Stephanus ἀγαθὴμ τύχημ. i. bonam fortunā, ab effectu forsitan sumptū nomē, qđ bona, & felix sit frumentarijs campis, & gleba uberi. Ab Isidoro ca. 6. quartidecimi Thanatos dicitur. Thanatos (inquit) insula Oceani, freto Gallico a Britania tenui æstuario separata, frumētarijs campis, & gleba uberi. Dicta autem θάνατοσ, a morte serpentiū, quos dū ipsa nesciat, asportata inde terra, q̊quo gentiū uecta sit, angues illico perimit. Hęc ille. θάνατόω uerbū inter significata alia, interfitio, & perimo significat apud Græcos. c ℭ Circū Britaniā insulæ.) De his insulis Solinus parum infra hoc ipso capite. Lege Ply. ca. 16. libri quarti. Strabonem lib. 4. Ptole. ca. z. & 3. lib. secundi, Melā lib. tertio. Apud Antoninum Augustū hę sunt insulæ in mari Oceano, quod Gallias, & Britānias interluit. Orcades, Glota, Hiuerione, Etta, Iduna, Arrua, Aesarea, Barsa, Isiandiū, Icdelis, Xantisma, Indelis, Siaca, Ga. d ℭ E quibus Thule ultima.) Ob Thules maximā a nostro orbe distantiā factum est, ut nemo fere scriptorꝫ sit, qui non eius meminerit. Statius decenti epitheto nigrā eam dixit quarto Syluarum.

Aut Rheni populos, aut nigræ littora Thules.

Et libro quinto.

Tu disce patrem, quantāq; nigrantem
Fluctibus occiduis, fessoq; Hyperione Thulen.

Sic enim legendum uidetur, nō autem natantem. Id dictum est, quod ob nimiā a sole distantiam, caliginosa, & obscura plerumq; sit. Hinc uolunt aliqui ei nomen datum, quasi Thole. Græcis enim θολόσ turbidus, & niger dicitur. De ea Pomponi⁹ Mela libro tertio. Strabo, & Plynius libro quarto. Virgilius in principio primi Georgicorum. Eam cū cæteris Orcadibus per Vespasianum imperatorem patrem in Romanorum potestatem primum redacta est. Sunt qui a τηλόθεν, uel τηλοῦ. i. longe dictam putent, propter eius a nostro orbe distantiam. Isidorus a sole dictam uult, quod in ea æstiuum Solstitium sol ipse faciat, & nullus ultra eam dies sit. e ℭNox pene nulla.) De accessu, defectuq; dierum, ac noctium, docte ac eleganter scribit Martianus circa finem libri octaui, Ptolemæus capite secundo libri octaui scribit Thulen insulam

dies adeo conductus, ut ortus iũctus sint & occasus. Vltra Thulen pigrum esse, & concretum mare. Inde a Chalydoniæ promõtorio Thulen petentibus bidui nauigatio est. Excipiũt Hæbudes [a] insulæ quinq; numero, quarũ incolæ nesciunt fruges. Piscibus tantum, & lacte uiuũt. Rex unus est [b] uniuersis. Nam quotquot sunt omnes, angusta interluuie diuidunt̃. Rex nihil suũ [c] habet, omnia uniuersorꝝ. Ad æquitatẽ certis legibꝰ stringitur. Ac ne auaricia diuertat a uero, discit paupertate iusticiam, utpote cui nihil sit rei familiaris. Verum alitur e publico. Nulla ibi fœmina dat̃ propria, sed per uicissitudines, in quãcunq; cõmotus fuerit, usurariã sumit. Vnde ei nec uotũ, nec spes conceditur liberorꝝ. Secundã a continenti stationẽ euntibus Orcades præbent. Sed Orcades ab Hębudibus porro absunt septẽ dierum, totidemq; noctiũ cursu. Numero [d] tres, uacant homine. Non habent syluas, tantũ iunceis herbis inhorrescũt. Cætera earum nudæ arenæ, & rupes tenent. Ab Orcadibus Thulen usq; .v. dierũ, & .v. noctiũ nauigatio est. Sed Thule larga est, & diutina pomona copiosa. Qui illic habitant, prĩcipio ueris inter pecudes pabulis uiuũt, deinde lacte, in hyemẽ conferũt [e] arborꝝ fructus. Vtuntur fœminis [f] uulgo, certum matrimoniũ nulli. Circuitus Britaniæ quadragiesocties septuagintaquinq; milia passuum sunt. In quo spatio magna, & multa flumina, fontes [g] calidi opiparo exculti apparatu ad usus mortalium.

maximam diem habere horarũ æquinoctialiũ uiginti, distareq; ab Alexandria uersus occasum horis æqnoctialibus duabꝰ. Continẽt aũt gradus .63. cũ sub paralello .21. contineat̃. Idẽ scribit Stephanus de Vrbibus. Ob eam igitur diei magnitudinem, ac noctis breuitatẽ, dictum est, in ea æstiuo solstitio, sole de Cancri faciente transitũ, nox pene nulla. Brumali autem solstitio &c. cũ reuera, propria nox, diem quemlibet subsequatur. Vnde a Iuuenali dictum est. Et modo captas Orcadas, & minima contentos nocte Britannos. Quando autẽ sol de Cancri sydere transitum faciat, docet Columella capi. 2. lib. duodecimi. a ℭ Excipiũt Hębudes quinq;.) Harũ insularum apud Melã, nulla mentio, nisi si uitiatꝰ codex est Hermo. ait. Ply. ca. 16. libri quarti triginta asserit esse Hębudes. Cũ Solino, in nũero concordãt Martianus Græcus author, & Ptol. ca. secundo secũdi Geographię libri. Quo loco harũ insularũ refert nomina. b ℭ Rex unꝰ est uniuersis.) Hac tempestate hę omnes insulæ Scotię Christianissimo regi subesse dicunt̃. c ℭ Nihil suũ habet.) Si his conditionibus fierent reges hodie, nimirũ pauci regiã exposcerent potestatẽ, nec tot bellis, & uitę suæ periculis, regna q̃rerent. Regnandi, habendiq; dira cupido efficit, ut magna regna, magniq; principatus, pessimis, ac uilissimis hominibꝰ sępe contingãt. d ℭ Numero tres.) In Orcadũ insularꝝ nũero discrepant authores. Pom. Mela triginta eas esse dicit. Plyniꝰ, & Martianus quadraginta. Ex uerbis Isidori ca. 6. quartidecimi Ethimo. suspicor eũ legisse in Soliniano codice .33. Verba eius authoris nõ omnino spernẽdi ascripsimus. Orcades insulæ Oceani, ultra Britaniã positæ, numero .33. quarũ uiginti desertæ sunt (inquit). 13. coluntur. Et hę quoq; Scotorꝝ regi hodie parere dicunt̃. e ℭ Conferunt.) Sic enim legendũ putamus, idest, cõportant, parant, disponunt. Plautus in Curculione. Ita tuum conferto amare semper si sapis, ne id, qđ ames populus si sciat, tibi sit ꝓbro. f ℭ Vtunt̃ fęmĩs uulgo.) Scribit Euseb. ca. 8. sexti Pręparationis morẽ esse Britãnorꝝ, ut multi uiri unã uxorẽ habeãt. Is mos est etiã Garamãtibus, & multis alijs, ut Aristo. 1. Politi. scribit. Ply. ca. 8. qnti, itẽ cęteri. g ℭ Fontes calidi.) Beda li. 1. in principio de Britaniæ fertilitate. Opima (inqt) frugibus, atq; arboribus insula, & alẽdis apta pecoribus, ac iumẽtis. Et infra. Habet fontes salinarũ, habet & fõtes calidos, & ex eis fluuios balnearꝝ calidarꝝ omĩ ętati, & sexui ꝑ distincta loca, iuxta suũ cuiq; modũ accõmodos. Aq̃ em̃ (ut diuꝰ Basiliꝰ inqt) feruidã q̃litatẽ recipit, cũ ꝑ certa q̃dã metalla trãscurrit, & fit nõ solũ calida, sed feruẽs. Et subdit. Quę insula etiã uenis metallorꝝ, ęris, ferri, plũbi, & argẽti fęcũda. Gignit & lapidẽ Gagatẽ plurimũ optimũq;. Est aũt nigro gẽmeꝰ, & ardẽs. Igni admotꝰ incẽsus serpẽtes fugat. Attritu calefactꝰ adplicita detinet ęq̃

a Quibus fontibus præsul est mineruç numen,in cuius æde perpetui ignes nunq̄ canescunt in fauillas,sed ubi cinis tabuit,uertitur in globos saxeos. PRæterea, ut taceā metallorū largā, uariāq;
b copiam,quibus Britaniç solū undiq; generū pollet uenis locupletibus,Gagates hic[a] plurimus,optimusq; est lapis.Si decorē reqras, nigro gemmeus.Si qualitatē,nullius fere ponderis.Si natu-
c rā,aqua ardet,oleo restinguit̄. Si potestatē, attritu calfactus applicita detinet,çque ut Succinum. Regionē partim tenent[b] Barbari,quibus per artifices plagarū figuras,iā inde a pueris uariç ani-
d maliū effigies incorporant̄,inscriptisq; uisceribus hominis incremēto pigmēti notæ crescunt. Nec quicq̄ magis patientiæ loco nationes fere ducunt,q̄ ut per memores cicatrices plurimum fuci[c] artus bibant.

e DE HISPANIA, ET CIRCVM EAM INsulis. De Oceano, Mediterraneoq; mari, deq; uarijs eorū nominibus, & quid de maris incremento, decrementoq; philosophi tradiderunt.

CAPVT.XXXVI.

f REuersum[d] ad continentem res Hispanienses uocāt. Terrarū cōparāda optimis, nulli posthabenda frugū copia,siue soli

ut succinum.Corn.Tacitus in uita Agricolæ,Fert(inquit)Britania aurū,& argentū,& alia metalla p̄tium uictoriç.Gignit & Oceanus margarita,sed subfusca,ac liuentia. a ℭ Gagates hic plurimus, optimusq;.)Ply.ca.19.tricesimisexti naturalis historiæ.Gagates lapis(inquit)nomen loci,& amnis Gagis Lyciæ.Aiunt & in Leucola expelli mari,atq; infra duodecim stadia colligi.Niger est planus,pumicosus;nō multum a ligno differens,leuis,fragilis,odore si teratur grauis.Fictilia ex eo inscripta nō delentur. Cum uritur odorē sulphureū reddit,mirumq; accenditur aqua,oleo restinguitur, fugat serpentes,recreatq; uuluç strangulatiões.Dep̄hendit Sonticū morbum,& uirginitatem suffitus.Item ex uino decoctus dentibus medetur. Strumisq; cçrç permixtus. Hoc dicuntur uti Magi in ea, quam uocant Axinomantiā. Id peruri negāt, si euenturum sit, quod aliquis optet.Similia scribit Dioscori. li.5.hoc est c.98z.Quo loco plura refert Hermolaus. Albertus secūdo Mineraliū nō nisi Marbodçum sequit̄. Multa de hoc lapide Auicenna tracta.z.secūdi Canonis ca.3z4. Multorū sententias refert author Pandectæ in dictione lapis Gagates.Solinus ca.65. Hebenū huic lapidi maxime assimilari dicit. b ℭ Regionē partim tenēt.) Qui Britaniā incoluerint, docēt Cæsar,Cor.Tacitus,& Beda ijs eisdem locis,qui citati sunt. c ℭ Plurimū fuci art⁹ bibāt.)Britannorū omnium mos est,ut se ultro Glasto inficiant,quod cçruleum efficit colorē,atq; hoc horridiores sunt pugna. Aspectu,capilloq; sunt p̄misso,atq; omni parte corporis rasa, p̄ter caput,& labrū superius. Cçsar 5.cōment.belli Gallici. Hāc Britannorū cōsuetudinem tangit Propertius Elegia.19. secundi. Nunc etiam infectos demens immitare Britannos; Ludis & externo tincta nitore caput. Et Martialis libro undecimo
Claudia cæruleis cum sit Rufina Britannis
Edita,cur Latiæ pectora plebis habet. Et idem secundo Distichorū.
Barbara de pictis &c. Plura congessit Cœlius ca.21.decimi.Antq.lect.Et Hermol.ca.1.uicesimisecundi Ply.castigationū.Claudia.Panegyri.z.de laudibus Stiliconis,scribit Britānos se ferro pingere.
Inde Caledonio uelata Britania monstro
Fero picto genas. Hunc morem seruant hodie Arabes,& Indorū plurimi. d

REVERSVM ad continentem.)SCRIpturus de Hispania Solinus,eam in primis a rerum nobilium copia,quæ in ea proueniunt,mire laudat.Post Italiā (inquit in fine operis sui Caius Plynius)exceptis Indiæ fabulosis,proxime quidē duxerim Hispaniā quçcunq; ambit̄ mari. Hinc a Statio.z.Syluarū dictū est.Felix heu nimis,& beata tellus,Quç p̄nis Hyperionis meatus Sūmis oceani uides in undis,Stridorēq; rotç cadētis audis.Quç Tritonide fertilis Athenas Vnctis Bçtica p̄uocas trapetis.Clau.in ei⁹ laudē sic cecinit.Quid dignū memorare tuis Hispania terris Vox hūana ualet?primo. lauat çq̄re solē India,tu fessos exacta luce iugales Proluis,inq; tuo respirāt sydera fluctu.Diues eqs fru

gum facilis, preciosa metallis, Principibus fęcunda pijs &c. Hispania plurima nomina sortita est. Dicta Iberia ab Ibero nobili eius flumine, ut Ply. in tertio, Iustinus in ultimo, Martianus in sexto, Stephanus de Vrbibus, item cæteri. Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, quod lib. 4. asserit Diod. Vel (ut alij malunt) ab Hespero stella occidentali, quod occasui sit ipsa subiecta. Hispaniā dictam uolūt ab Hispalo rege, authores Berosus, & Trogus. Alij malunt ab Hispali eius urbe, quā Sibiliā nostrates uocāt.

ubere, siue uinearum prouentus respicere, siue a
arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcūq;
aut pretio ambitiosa est, aut usu necessaria. Ar-
gētum, uel aurū si requiras, habet. Ferrarijs nūq̄
deficit. Non cedit uitibus. Vincit olea. Diuidua b
est[a] prouincijs tribus. Secundo Punico bello[b] no
stra facta. Nihil in ea otiosum, nihil sterile. Quic
quid cuiuscunq; modi negat messem, uiget pa-
bulis. Etiam quæ arida[c] sunt, ac sterilia, rudentū c
materiā nauticis subministrant. Non coquunt
ibi[d] sales, sed effodiunt. Depurgant in[e] minium

Hæc (ut Trogus ait) inter Africam, & Galliā posita, Oceani freto, & Pyrenęis mōtibus clauditur. Sicut minor utraq; terra, ita utraq; fertilior. Nam neq; ut Africa uiolēto sole torretur, neq; ut Gallia assiduis uentis fatigatur. Sed media inter utrāq; hinc temperato calore, inde felicibus, & tempestiuis imbribus in omniū frugū genera fęcūda est, adeo, ut nō ipsis tantū incolis, uerum etiā Italiæ, urbiq; Romanæ, cunctarū rerū abundātiā sufficiat. Hinc enim nō frumenti tantū copia magna est, uerum etiā uini, mellis, oleiq;. Nec ferri solū materia pcipua est, sed & equorū pernices greges. Hęc, & plura Iustinus in ultimo. Addit Ply. c. 20. lib. 4. Hispania (inqt) omnis a Pyrenęo metallis referta, auri, argenti, ferri, plumbi nigri, albiq;. Hic (inquit in primo Syllius) omne metallum,

Electri gremio pallent de semine uenæ,
Atq; atros calybis fœtus humus horrida nutrit.
Sed scelerum causas operit deus, Astur auarus
Visceribus lacerę telluris mergitur imis,
Et redit infelix effosso concolor auro.

Qui de Hispania plura cupiunt, legant ex Græcis Strabonem in tertio. Diod. Siculū lib. 6. Ptolemęū ca. 4. 5. 6. lib. secundi. Stephanū de Vrbibus. Philostratum li. quinto Vitæ Apollonij circa principiū, Diony. poetam. Ex nostris Plyniū capitibus primis tribus tertij, & ca. tribus ultimis lib. quarti. Pom. Melā. 2. & 3. uoluminibus. Martianū in sexto. Sylliū in primo. Altera complebāt &c. Et lib. 3. Nec non totus adest uesper &c. Martialē, itē cæteros. In uniuersam Hispaniā. M. Varro peruenisse Iberas, & Persas, & Phœnicas, Celtasq;, & Pœnos tradit, quod Ply. retulit lib. 3. Scribunt alij Hispanos oriundos a Græcis cū Aetoli Diomedē post euersam Troiā, in Hispaniā sunt secuti. Syllius in primo.

Quiq; super Grauios lucentes uoluit arenas.

Et libro tertio.

Et quos nunc Grauios uiolato nomine Graium
Aeneæ misere domus, Aetolaq; Tyde.

Rursus lib. 16. idem Syllius.

Ipsum Aetola uago Diomedi condita Tyde &c.

Idem sentit Ply. ca. 20. quarti. a ℭ Diuidua est prouincijs tribus.) Ptol. ca. 4. lib. secundi, dicit Hispaniā in tres esse regiones diuisas. Sunt autem eę, Bętica, Lusitania, Tarraconensis. Idem & Pomponius asserit in secundo. Idipsum scribit Ply. li. tertio. Posteriores Romani Hispanias in sex prouincias diuiserunt. Sex. Rufus, Per omnes Hispanias (inqt) sex sunt nunc prouinciæ, Tarraconensis, Carthaginēsis, Lusitania &c. Idem scribit Isidorus ca. 4. uoluminis quartidecimi. b. ℭ Secūdo Punico bello nostra facta.) Bello Punico secūdo, prima per Pyrenęū iugū signa Romana. P. & Cn. Scipiones intulerūt, prelijsq; ingentibus Hannonē, & Hasdrubalem fratrē Hānibalis, ceciderūt. Raptaq; erat impetu Hispania, nisi fortissmi uiri, in ipsa sua uictoria oppressi Punica fraude, cecidissent, terra, mariq; uictores. Igitur quasi nouā, integramq; prouinciā ultor patris, & patrui Scipio ille mox Africanus inuasit. Isq; statim capta Carthagine, & alijs urbibus non cōtentos Pœnos expulisse, stipendiariā nobis prouinciā fecit. Omniū citra, ultraq; Iberum subiecit imperio. Primus Ro. ducū uictor ad Gades, & Oceani orā peruenit, author Florus ca. 17. li. secundi. Lege T. Liuiū lib. 8. tertiæ Decadis. Canit idē Syllius lib. 16. bellorū Punicorū. c ℭ Etiā quę arida sūt.) Ply. ca. 4. tricesimi tertij nat. historiæ. Cęterū (inquit) montes Hispanię aridi, sterilesq;, & in quibus nihil aliud gignatur, huic bono, coguntur fertiles esse. d ℭ Non coquunt ibi sales, sed effodiunt.) In Hispania citeriore Egelaste ceditur glebis pene translucentibus, cui iam pridē palma a plerisq; medicis inter omnia salis genera perhibetur, author Plynius ca. 7. tricesimiprimi uoluminis naturalis historiæ.

a nitelas [a]pulueris.Fucant [b]uellera,ut ad ruborem merum deputent cocci uenenū.In Lusitania ꝓmontoriū est,[c]quod Artabrū alij,alij Vlysippo-nense dicunt.Hoc terras,cœlum,maria disting-
b uit.Terris Hispaniȩ latus finit.Cœlum,& maria hoc modo diuidit,qđ a circuitu eius incipiunt oceanus Gallicus,& frons septemtrionalis,oce-ano Atlantico,& occasu terminatis.[d]Ibi oppidū
c Vlysippo ab Vlysse conditum.Ibi Tagus flumē. Tagum ob arenas auriferas cæteris amnibus p̃-tulerunt.In proximis Vlysipponis equæ lasciui-unt mira fœcunditate.Nam spirante [e]Fauonio

Oromenus mons est Indiæ,in quo sal Lapidicinarū modo cæditur renascēs,maiusq; regum uectigal ex eo est,q̃ ex auro,atq; margaritis.Carrhis Arabiæ oppido,muros,domosq; massis salis faciūt aqua ferruminantes.Omnis locus,in quo reperit̃ sal sterilis est,nihilq; gignit.Mira de sale reperies apud Ply. in eo ca.quod mox citauimus. e ℂ Depurgant in miniū nitellas pulueris.)Minij certe(inquit Iusti. de Hispania loquens)nulla feracior terra.Celeberrimū ex Sisaponēsi regione in Bætica miniario me-tallo uectigalibus populi Ro. nullius rei diligentiore custo-dia.De minio hęc,& plura c.7. tricesimitertij scribit Plynius, quo loco inter alia docet quā-do,& a quo repertū fuerit.Mi-nio inter cætera,ad libros exor nandos,ueteres utebātur.Oui. prima primi Tristiū.Nec titul⁹ minio,nec cedro charta,id qđ & Ply.etiā annotauit. a ℂNi-telas.)Nitelæ sunt micæ pulue-ris auri inter arenas repertæ. b ℂ Fucāt cocci ueneno.)Co-lorant,tingunt.Virg.2.Georgi. Alba nec Assyrio fucatur lana ueneno. c ℂ In Lusitania ꝓ-montoriū est Artabrum.)Inter cæteros Bacchi comites(ut Ply. ex.M.Varronis sententia refert lib.tertio) Lusus,& Lusa fuisse memorantur.Hos ex suo nomine Lusitaniā nuncupasse. Idē refert & Martianus in sexto. De Lusitaniæ situ,terminis,urbibus,populis,abunde Ptol.ca.5.li.Geographiæ se cundi.Plura Strabo in secundo,& Ply.ca.primo tertij,& ca.21.&.22.lib.quarti.Vult Ply.Lusitaniam a Durio flumine incipere, excurrere deinde in aliud uasto cornu,promontoriū,qđ alij Artabrū appel-lauere,alij Magnum,multi Vlysipponēse,ab oppido,terras,maria,cœlū disterminans.Illo finitur Hi-spaniæ latus.Ex circuitu eius incipit frons septētrionis.Vlysippo oppidū (inquit Martianus in sexto) ab Vlysse conditum,ex cuius nomine promontoriū,quod maria, terrasq; distinguit. Nā ab eius am-bitu inchoat mare Gallicū,& facies septētrionalis oceani. Plynij Solinus, Martianus Solini sententiā refert.Dubitant peritiores, an Vlysses in Hispaniā,& extremū oceanū deuenerit.Nā Homerus cum in fine uicesimitertij Odysseę enumerat gentes,quas Vlysses adierit,non dicit eum remotius nauigasse, q̃ ad eum locum,

Diues inaccessos ubi solis filia lucos
Assiduo resonat cantu.

Lege Seruiū sexto Aeneidos super illud,

Dicitur & tenebrosa palus Acheronte refuso.

Domitius Sylua tertia primi Statij aperit,unde fuerit ortus error,ut illuc nauigasse credatur Vlysses.Non uideo in quo Ply.hac in re,a Mela, & Stra-bone dissideat,cum regio una,& quidē ex eadē parte,possit finibus alijs terminari.Stephanus scribit Lusitaniā Bȩticȩ partem esse.Appianus bellorꝝ ciuiliū libro primo,scribit Lusitanorꝝ opera Sertoriū præcipue in bello usum fuisse.De Tago flumine ob arenas aureas cæteris prȩlato scribūt omnes,Sta tius,Iuue.Martial.Seneca in Tragȩdijs,Claudianus,Syllius in primo,&.16.Itē cæteri.Ply.ca.4.tricesimi tertij naturalis historiæ.Aurū(inquit)inuenitur in nostro orbe,ut omittamus Indicū,atq; a Formicis aut Gryphibus apud Scythas erutum.Apud nos tribus modis,fluminū ramentis,ut in Tago Hispa-niæ,Pado Italiæ,Hebro Thraciæ,Pactolo Asiæ,Gange Indiæ.Nec ullū absolutius aurum est, ut cursu ipso,trituq; perpolitū.Alio modo Puteorꝝ scrobibus effoditur,aut in ruina montiū.Quo loco nil p̃te-rit,quod ad auri pertineat rationem. d ℂ Terminatis.)Videt̃ legendū terminati,nō terminatis,ut ordo,& sensus sit,Oceanus Gallicus,& frons septētrionalis terminati oceano Atlantico,& occasu. Ply niana lectione id ipsum multo clarius continet̃.De Lusitaniæ enī terminis sic inqt capitibus.21.&.22. lib.4.Excurrit deinde in aliud uasto cornu promontoriū,quod alij Artabrū appellauere, alij Magnū, Multi Vlysipponense ab oppido,terras, maria,cȩlū disterminās.Illo finit̃ Hispaniæ latus.Et a circuitu eius incipit frons septētrionis.Hinc oceanus,qui & Gallicus occasus,illinc Oceanus Atlanticus.Pro-montorij excursus.XL.M.prodidere.Alij.XC.M.pass.ad Pyrenæum.Inde non pauci duodequinqua ginta milia,& ibi gentē Artabrū,quæ nunq̃ fuit manifesto errore &c.Quid si terminantibus,legendū fuerit.Hūc etiā sensū Martian⁹ exprimit.Post enī ei⁹ iāiā ascripta uerba sic inqt.Atlātic⁹ uero,& occi-du⁹ terminat ocean⁹.Sunt,qui hoc totū,oceano Atlantico,& occasu, addititiū existiment,qđ eā par ticulā prætererint Plynius,& Capella. e ℂ Nam spirante Fauonio uento.) Qui asserunt equas in

Hiſpania uento concipere.M.Varronẽ habent authorẽ.Hic enim ca.primo ſecundi de re ruſtica.In ſęptura res incredibils(inquit)eſt in Hiſpania,ſed eſt uera, quod in Luſitania ad Oceanũ in ea regione, ubi eſt oppidũ Olyſippo,monte Targo,quędã e uento certo tẽpore concipiũt equæ,ut hic Gallinę q̃q; ſolent,quarũ oua Hippenemia appellant.Sed ex his equis qui nati pulli,nõ plus triẽniũ uiuũt.Eadẽ ſcribunt Columella ca.25.libri ſeptimi,& Plynius ca.42.lib.octaui. Syllius libro tertio.

uento concipiunt,& ſitientes uiros aurarũ ſpiritu maritantur.Iberus amnis [a] toti Hiſpaniæ nomen dedit.Bætis [b] ꝓuinciæ,uterq; nobilis. Carthaginem apud [c] Iberos,quæ mox colonia facta eſt,Pœni condiderũt.Tarraconem [d] Scipiones, ideo caput eſt prouincię Tarraconenſis. Luſitanum littus pollet gemma Ceraunia [e] plurimum,

Hic adeo cum uer placidum,
(flatusq; tepeſcit
Concubitus ſeruans tacitos,
(grex prǽſtat equarum
Et uenerem occultam &c. Idẽ ſcribit libro ſextodecimo.
Nullus erat pater Zephyri no-
(ua flamina campis &c.
Virgilius tertio Georgicorum.
Illę ore omnes uerſę in Zephy-
(rum ſtant rupibus altis
&c. Hi omnes Home.20. Iliad. ſecuti ſunt. Ex huiuſmodi equorum partu, ſuadet Lactã.ca.12.li.quarti ſine ullo attactu uiri uirginalem Mariæ uterũ intumuiſse repente.Quod ſi animalia quędã (inquit)uento,& aura concipere ſolere omnibus notũ eſt, cur quiſq̃ mirum putet,cũ ſpiritu dei,cui eſt facile quicquid uelit,grauatã eſse uirginẽ dicimus?Iuſtin⁹ ex Trogi ſententia putat hoc fabuloſum omnino.In Luſitanis(inquit)iuxta fluuiũ Tagũ equas uento concipere multi authores ꝓdiderunt, quæ fabulæ ex equarũ fęcunditate,& gregum multitudine natæ ſunt,qui tanti in Gallecia,ac Luſitania,tam pernices uiſuntur,ut non immerito ipſo uento,concepti uideãtur.Ariſt.ca.2.quarti de genera.ani.flatibus Aquilonijs magis q̃ auſtrinis mares gigni affirmat.

a ℂ Iberus amnis toti Hiſpaniæ nomẽ dedit.)Iberus amnis nauigabili cõmertio diues,ortus in Cantabris haud procul oppido Iuliobrica.cccc1.M.paſs.fluens,nauiũ per.cclx.M.a Varia oppido capax, quẽ propter uniuerſam Hiſpaniã Græci appellauere Iberiam. Ex Plynio ca.tertio tertij. Concordant omnes Hiſpaniã Iberiã dictam eſse,ab Ibero eius regionis fluuio. Lucanus in quarto.

Cinga rapax,uetitus fluctus, & littora curſu
Oceani populiſse ſuo,nam gurgite mixto
Qui præſtat terris,aufert tibi nomen Iberus.

b ℂ Bætis prouinciæ.) Verba ſunt Plynij ca.primo lib.tertij.Bætica a flumine eam mediã ſecante cognominata, cunctas prouinciarũ diuiti cultu,& quod in fertili,ac peculiari nitore præcedit.Et infra.Bætis in Tarraconenſi prouincia,nõ ut aliqui dixere, Menteſa oppido,ſed Tegenſi exoriens ſaltu &c.Philoſttus circa principiũ lib.quinti.Nauigarũt (inquit)fluuiũ Bætim,qui maxime oceani naturã erga fluxum, refluxũq;, declarat. Excreſcente enĩ pelago uerſus fontes,ex quibus oritur fluuius fertur ſpiritu quodã ipſum a mari depellente. Regionẽ uero ab eo flumine Bæticam cognominatã,optimã,uberrimãq; eſse tradũt. Ciuitatibusq;,& paſcuis abundantem Deriuaẽ aũt fluuius per omnes urbes,agri uero egregie culti affatim omnia ferũt. Cœli temperies talis eſt,qualis autumni tẽpore in Attica eſse ſolet.Ex uerbis Philoſtrati apparet,cur Papinius dixerit Sylua ſeptima lib.ſecundi.Attollat refluos in aſtra fontes.

c ℂ Carthaginẽ apud Iberos.) Conformiter Mela in ſecundo.Ply.in.3.Martianus in ſexto.Stra.lib.3.aſserunt Carthaginẽ nouã conſtructã ab Haſdrubale,qui(inquit Stra.)Barcæ Hãnibalis genitori ſucceſsit. Syllius autẽ lib.tertio, & quintodecimo ſcribit Carthaginẽ hanc fundatã a Thelamonio Teucro.Verſus Syllij, ex lib.15.ſunt.

Vrbs colitur Teucro quondã fundata uetuſto
Nomen Carthago,Tyrius tenet incola muros.
Vt Libyę ſua,ſic terris memorabile Iberis
Hæc caput eſt,nõ ulla opibus certauerit auri,
Non portu,celſoue ſitu, non dotibus arui
Vberis,aut agili fabricãda ad tela uigore.
Inuade aduerſis nate hanc ductoribus urbem &c.

Hæc nõ poſsunt de uetere Carthagine ullo modo intelligi, ſed de noua,quã Scipio ſuperior ſummis uiribus expugnauit,author Liuius lib.6.&.20.ab urbe cõdita.Niſi quis dicat id poetica licentia dictum a Syllio.Vel quod placet magis,Carthaginẽ nouã primũ fundatã a Teucro,a Pœnis tandẽ inſtauratã,& mox coloniã factam fuiſse.

d ℂ Tarraconem.) De Tarracone Ply.ca.3.tertij.Tarrago(inquit)Scipionũ opus,ſicut Carthago Pœnorꝫ. Meminit Auſonius in Catalogo urbiũ nobiliũ.Ab hac urbe,Tarraconenſis prouincia dicta eſt,de qua Ply.cap.20. lib.quarti.Plura Ptole.ca.6.li.ſecũdi.Laudat Martialis Tarraconenſe uinũ,ſic enĩ ſcribit.1.Diſtichorꝫ.

Tarraco Campano tantum ceſsura Lyeo,
Hæc genuit Tuſcis æmula uina cadis.

Hinc Syllius in tertio eã uitiferã nominat,& Latio tantum ceſsura Lyeo.

e ℂ Gemma Ceraunia.)Sumpſit hæc Solinus ex ca.9.triceſimiſeptimi libri naturalis hiſtoriæ.Eſt(inquit)inter candidas,& quæ Ceraunia uocatur,fulgorem ſyderum rapiens.Ipſa Cryſtallina ſplendoris cærulei,in Carmania naſcens,Albam eſse Zenothemis fatetur,ſed habere int⁹

a quā etiam Indicis præferūt. Huius Ceraunię co
lor eſt e Pyropo. Qualitas igni probatur. Quem
ſi ſine detrimento ſui perferat, aduerſus uim ful-
gurū creditur opitulari. Caſsiterides [a] inſulę ſpe
b ctant aduerſus Celtiberiæ latus, plumbi fertiles.
Et tres Fortunatæ, [b] e quibus ſolū uocabulū ſig-
nandū fuit. Ebuſus, [c] e Balearibus, quæ a Dianio
abeſt ſeptingenta ſtadia. Serpentem non habet,
c utpote cuius terra ſerpentes fuget. [d] Colubraria,
quæ Sucronē uerſus eſt, fœta eſt anguibus. Boc-
choris [e] regnū Baleares [f] fuerūt, uſq; ad euerſio-
nem [g] frugū cuniculis animalibus quondā copi-
d oſæ. In capite Bætice, [h] ubi extremus eſt noti or-
bis terminus, inſula a cōtinenti ſeptingentis paſ-
ſibus ſeparatur, quā Tyrij a Rubro profecti ma-
ri Erythræā, Pœni lingua ſua Gadir, id eſt ſepem.

ſtellā concurſantē Sotacus, & alia duo genera fecit Cerauniæ, nigras, rubentesq;. Per illas, quæ nigræ ſunt, & rotundæ, urbes expugnari, & claſses, easq; Betulos uocari. Faciūt & aliā rarā admodū, & Parthorū magis quæſitā, quoniā nō aliubi inueniatur, q̄ in loco fulmine icto. Vnde & nomen habet, κεραυνός enim græce, latine fulmen dicitur. De qua re ſic Marbodęus inquit. Cuius apud Græcos extat de fulmine nomen, Illis quippe locis, quos cōſtat fulmine tactos Iſte lapis tantū reperiri poſse putatr, Vnde κεράυνιοσ eſt Græco ſermone uocatus. Nā quod nos fulmen Gręci dixere κεραυνόμ &c. Albertus ſecūdo Mineraliū perperā Ceraurū, uel Coranū nominat. Itē in Germania reperiri. Sed eſse poteſt ut id factū ſit non authoris, ſed ſcriptoris uitio Ceraurū, pro Ceraunîū, & Germania pro Carmania ſcriptū ſit. Color eſt Pyropo ſimilis, ideſt ignei aſpectus. a ℂ Caſsiterides inſulæ.) Ply. ca. zz. quarti lib. Ex aduerſo Celtiberiæ (inquit) cōplures ſunt inſulæ κασσιτέριδες dictę, a Gręcis a fertilitate plūbi. Idē Strab. & Mela Pompo. uterq; libro. 3. Ptole. ca. 6. ſecundi dicit has eſſe numero decē in occiduo mari ſitas. Diod. Siculus lib. 6. Sup̄ Luſitaniā (inquit) plurimum ſtagnū effoditr, in inſulis Oceani Iberiæ proximis, quæ a ſtagno Caſsiterides nominantur. Grecis enī κασσιτερός ſtannū dicitr. b ℂ Tres Fortunatæ.) Ply. ca. zz. lib. quarti ſcribit has eſse ſex. E regione (inquit) Arrotrebarū promōtorio deorū ſex, quas aliqui Fortunatas appellauere. Ptol. ca. 6. ſecundi meminit duarū inſularū, quas etiā deorū appellat. c ℂ Ebuſus.) De Ebuſo, & Dianio inſulis omnia ex Plynio in fine ca. 5. lib. tertij. Verſus eſt in Sylua ſexta primi Statij, quo loco de Saccharo meminit. Et quas (inquit) præcoquit Ebuſita cannas, quē locum emendat Hermolaus ca. 306. ſui Corollarij, ut non Ebuſita, ſed Hipaſyta legendū ſit. d ℂ Colubraria.) De Colubraria quoq; inſula omnia ex Plynio ca. 5. lib. tertij. Plura Mela Pōponius in fine ſecundi. e ℂ Bocchoris.) Bocchoris regis meminit Diod. Siculus in ſecūdo. Item Plutar. in uita Demetrij, ſed qđ fuerit harum inſularū rex, non memini me legiſse apud alios. Ply. autem ſic ait. Baleares funda bellicoſas. Græci Gymnaſias dixere. Maior. C. M. p. longitudine, circuitu uero. cccclxxx. M. Oppida habet ciuiū Romanorū palmam, & pollentiā. Latinorū ciuiū, & Tucini qđ fęderatū Bocchorū fuit. Capite autem. zz. quarti ſcribit Bocoros eſse gentē Bęticæ. Ab hoc fortaſsis rege nomen ſumptū. f ℂ Baleares.) De his inſulis ſcripſi pauca apud. L. Florum ca. 8. lib. tertij. De euerſione autē frugū in eis, a cuniculis, ſumptū eſt ex fine ca. 5. tertij Plynij. Capite aūt. 29. lib. octaui. Nec minus (inquit) clara exitij documenta ſunt etiā ex contēnendis animalibus. M. Varro author eſt a cuniculis ſuffoſsum in Hiſpania oppidū a talpis in Theſsalia, ab ranis ciuitatē in Gallia pulſam, ab locuſtis in Africa &c. g ℂ Ad euerſionē frugū.) Sūt exemplaria, in quibus falſo pro frugū, Phrygū ſcriptū ſit. Eſse frugum legendū ex uerbis Plynij clare mōſtratur. Ebuſi terra (inquit lib. 3.) ſerpentes fugat, Colubrarię parit. Ideo infeſta omnibus niſi Ebuſitanā terrā inferētibus. Græci Ophiuſam dixere. Nec cuniculos Ebuſus gignit populātes Balearium meſſes. h ℂ In capite Bętice.) Sumpſit hæc omnia Solinus ex ca. zz. quarti Plynij. In ipſo uero cap. mox Bætice (inquit) ab oſtio freti paſsuū. lxxv. M. Gadis longa, & (ut Polybius ſcripſit). xij. M. Lata. iij. M. p. abeſt a continenti. Proxima parte minus pedes. D. CC. Reliq̄ plus ſeptē. M. ipſius ſpatiū. xv. M. paſs. eſt. Habet oppidū ciuiū Romanorū, quod appellatr Auguſtana urbs Iulia. Gaditani ab eo latere, quo Hiſpaniā ſpectat paſs. fere centum. Altera inſula eſt in longū. cc. milliū paſs. xl. M. lata, in qua prius oppidum Gadiū fuit. Vocatur ab Ephoro, & Philiſtide, Erythręa a Timęo, & Sylęo. Aphrodias, ab indigenis Iunonis. Maiorē Tymęus Cotinuſam apud eos uocatā ait, noſtri Tarteſon appellant, quam Pœni appellarunt Gadira, nā Pœni Gadira punica lingua ſeptum ſignificāt. Erythręa dicta eſt, quoniā Tyrij ab origine eorū orti ab Erythręo mari ferebantur. De ea Dio. Siculus lib. 6. Phœnices quondā, inqt,

nominarunt. In hac Geryonē [a] habitaſse pluri- a
mis monimentis probatur, tametſi quidam pu-
tent Herculē boues ex alia inſula [b] abduxiſſe, q̄
Luſitaniā contuetur. Sed Gaditanū fretum a Ga
dibus dictum. Atlanticus ęſtus [c] in noſtrum ma- b
re diſcidium orbis immittit. Nam ὀκεανόσ, [d] quem
Græci ſic nominant, a celeritate, ab occaſu ſolis

ad diuerſa emporia nauigantes ſępius plures in Lybia, nōnullas in Europa, quę ad occidentē ſpectat, colonias condidere. Multis deinde opibus coactis, extra colūnas Herculis oceanum ingreſſi, in Cherſoneſo Europæ littoris colūnis propinquo, condidere urbem, quā Gadirā dixerunt. In ea inter cætera ædificia templū Herculi, quod ad noſtrā uſq; ætatem, ſumma in ueneratione, honoreq; eſt habitum. Statis de more Phęniciorꝝ ſacris ſumptuoſo opere cōſtruxerūt. Plures Romanorum duces clariſsimi, magnis rebus geſtis, uota huic deo ſuſcepta perſoluerūt, Hæc Diod. Hinc a Lucano in ſeptio Gades Tyrię nuncupantur. Et Syllio lib. 16. A Statio Sylua. 1. tertij. Solis cubilia, qđ exacto die motu, ſol illuc occidat, & lucem terminet. De hac inſula lege uerſus Rufi Auieni. Gadir prima fretum &c. Stephanus ſic inqt, γάδειρα πόλις καὶ νῆσος ἐν τῷ ὠκεανῷ στενὴ, καὶ περιμήκης οὖσα ταινία τῆς γῆς δέρα. Hoc eſt, Gadera urbs, & inſula in Oceano anguſta, & oblonga exiſtens uitta quędā, & terræ ceruix. De ea ſcribunt Herod. in. 4. Diony. poeta, Strabo, & Mela Pom. lib. 3. Claud. Ptole. ca. 4. ſecundi. Plura Philoſtratus in principio quinti uitę Apollonij. a ℭ Geryonē habitaſſe.) Fabulanť poetæ ex ſanguine Meduſæ a Perſeo peremptæ, fuiſſe genitos Chryſaora, & Pegaſum. Chryſaora autem dictum ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἄορος, hoc eſt, ab auro, & enſe quē geſtarit. Ex Chryſaore autē Geryonē natum dicunt, quā rem Heſiodus ſic in Theogonia cecinit.

Horrendus Chryſaor, ſubitis & Pegaſus alis
Exiliunt, equus oceani ſub fontibus ortus
Dicitur, eſt quoniam fons dictus Hellane πηγή.
Alter ab aurato manibus, quem fulminat enſe
Fit Chryſaor, ſonat enſis ἄορ, ſonat at χρυσός aurum
Edidit at Chryſaor ſibi Geryonęa trifaucem,
Ante ſuas illum uis Herculeia iuuencas
Perdidit, atq; animam claua deponere iuſſit.
Senſerat ereptum infelix Erythræa tyrannū,
Ditariq; ſua doluit Tirynta rapina.

Fabulam multis proſequitur Diod. Siculus in quinto. Decimus (inquit) labor ab Euriſtheo Herculi iniunctus, ut Geryonis boues, qui in Iberia, loca uerſus oceanum ſita paſcebantur, ad ſe deduceret &c. Scribit idem Diod. Siculus in ſexto, incolas earū regionū, quibus Geryon imperauerat, aureo numo, aut argenteo non uti, quæ afferri ad inſulam prohibent, cauſam afferentes Geryonē Chryſauri filiū, auro, atq; argento opulentiſsimū quondā, ab Hercule bello expugnatū. Exiſtimant enim eo pacto cum auro, atq; argento careant, ſeſe facile omnes uitæ inſidias euaſuros. Canit Apollonius primo Argonauticon Aeſeritas fuiſſe terrigenas iniurioſos, atq; agreſtes homines, quibus ſingulis ſex fuiſſe manus. Huius genus monſtra fuiſſe ſæpe orta, multis hiſtorijs comprobatur. Lege libellū, inter cætera, Iulij obſequentis, qui de prodigijs inſcribitur. Non minus impoſsibile factu uidetur, quod in Melpomene ſcribit Herod. de uirgine quadā Hylęę terræ, quā ſcribit ancipitis fuiſſe naturæ, humanæ, ac ſerpentinæ, ſupernæ quidē femorꝝ tenus fęminā, inferius autē uiperā, ex qua Hercules etiā filios ꝓcreauit. An aūt hęc, & q̄liter generari poſsint, aperit Ariſt. decima Sectione problematum, & ca. 4. quarti de generatione animaliū. Adeas Albertū. 18. de Animalibus libro. Qui putant hoc fabuloſum eſſe, exponunt unde fabula ſumpta fuerit. Lege ad id Iuſtinū lib. ultimo, & latius apud Seruiū. 7. Aeneidos libro ſuper illud. Geryone extincto &c. Suetonius in Tiberio ſcribit fuiſſe iuxta Patauiū, Geryonis oraculū. b ℭ Herculē ex alia inſula abduxiſſe boues.) Ariſtoteles (ut Aelianus refert) ſcribit Erythręā hanc inſulā non eſſe, nec ex ea Herculē abduxiſſe boues, ſed ex Hypate inſula altera, idq; notū eſſe dicit ueterū Epigrāmate in colūna quadā eius inſulæ ſculpto, locūq; eum, ubi id factum ſit, Erythrū nominatū. c ℭ Atlanticus æſtus in noſtrū mare.) Sumpſit hæc oia Solinus ex fine capitis quinti tertij Plynij. Lege quæ ca. 28. ſupra ſunt annotata. d ℭ Oceanus, quē Græci.) ὠκύσ Græcis uelox dicitur, ob uelocitatem ergo oceanus dictus eſt. De Oceano ab occaſu ſolis irrūpente, & Abila, Calpeq; columnis Herculis. Lege Pom. Melā in principio. Itē lib. 1. ubi Mauritaniā deſcribit. Ply. in Prologo tertij naturalis hiſtoriæ. Diodorū Siculum libro quinto. Philoſtratus in uita Apollonij libro ſecundo, tribuit hæc omnia Herculi Aegyptio, nō Thebano. Cicero tertio de natura Deorum dicit fuiſſe ſex Hercules a ueteribus celebratos. Marcus Varro. 44. Hercules fuiſſe teſtatur.

a irrumpens læuo latere Europam radit, Africam
dextro, ſciſsiſq; Calpe, & Abila montibus, quos
dicũt columnas [a] Herculis, inter Mauros fundi-
tur, & Hiſpaniã. Ac freto iſti [b] cuius quindecim
b milia paſsuũ efficit lõgitudo, latitudo uix ſeptẽ.
Quodam oſtio aperit limen interni ęquoris mi-
xtus mediterraneis finibus, quos aduſq; orientẽ
propellit. Horum, qui [c] Hiſpanias perfundit, Ibe-
c ricus fertur, & Balearicus. Qui Narboneñſem ꝓ-
uinciam, Gallicus, mox Liguſticus. Ab eo ad Si-
ciliam Thuſcus, quem Gręci Ioniũ, [d] uel Tyrrhe
num, Itali inferum uocant, A Sicilia Cretam uſq;
d Siculus. Inde Creticus, qui in Pamphyliã, & Ae-
gyptium protenditur mare. Quę aquarum mo-
les torto in Septemtrionẽ [e] prius latere, anfracti-
bus magnis iuxta Græcias, & Illyricũ per Helle-
e ſpontum in anguſtias ſtringitur [f] Propontidis,
quæ Propontis Europam, Aſiamq; diſcriminãs
ad Męotidẽ peruenit. Cauſas nominũ [g] non uni-
formis dedit ratio. Aſiaticum, [h] & Phœnicium a

a ¶ Columnas Herculis.) De ijs columnis Herculis, alibi abunde retulimus. b ¶ Freto iſti, cuius xv. M. paſs.) Sumpſit hęc Solinus ex prologo tertij Plynij. Quindecim (inquit) paſsuũ in longitudine, quas diximus fauces oceani patent quinq; milliũ in latitudine a uico Mellaria Hiſpaniæ, ad promõtoriũ Africæ Album, authore Turãnio Gracula iuxta genito. T. ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minus. vij. M. paſs. ubi uero plurimũ. x. M. Tam modico ore, tã immenſa æquorꝝ uaſtitas proditur. Pom. Mela lib. primo. Hoc primũ anguſtum (inquit) nec amplius decẽ millibus paſſuum patens, terras aperit, atq; intrat. c ¶ Horum qui Hiſpanias.) Sumpta ſunt hæc oĩa ex fine ca. quinti tertij Plynij, ad quẽ breuitatis cauſa lectorem remittimus. d ¶ Quẽ Gręci Ioniũ.) Ply. ca. 5. tertij non Ioniũ, ſed Notium habet. Ab eo (inquit) ad Siciliã inſulã Thuſcum, qđ ex Gręcis alij Notiũ, alij Tyrrhenum &c. De utroq; mari, quo Italia alluitur. Virg. octauo Aeneidos.

Et mare, qđ ſupra teneãt, qđq; alluit infra.

e ¶ Torto in ſeptẽtrione prius latere.) Mare Aegæum intelligit. Mare enim Mediterraneũ, poſt arces Patereidas, hoc ẽ poſt Lyciam, ſeſe in Boream flectit, & Aegęum efficit pelagus. Dionyſius Afer.

Hinc uero pontus rurſus conuerſus ad Arctos.

Hinc apud Auienum legendũ alias docuimus.

Ac rurſus in Boream uada ſemet cęrula curuãt,

Cũ ante in Zephyrũ legeret. Priſcia. trãſtulit. Poſt hęc Arctoas ad partes &c. Mare ultra Siciliã, quod eſt ad Salentinos, Auſoniũ Polybius appellat. Eratoſthenes autem inter oſtiũ oceani, & Sardiniã, quicquid eſt, Sardoũ. Inde ad Siciliã Tyrrhenũ. Ab hac Cretam uſq; Siculũ. Ex Plynio & hæc lib. tertio. f ¶ In anguſtias ſtringitur.) Mela Pomp. lib. primo, de mari noſtro loquens. Qua diffunditur (inquit) alia, alijs locis cognomina acceptat. Vbi primũ ſe coarctat, Helleſpontus uocatur. Propontis ubi expãdit. Vbi iterum pręſsit, Thracius Boſphorus. Vbi iterum effundit, Pontus Euxinus. Qua paludi committitur. Cimmerius Boſphorus. Palus ipſa Męotis. Si quis hos maris anfractus, uel ſenſu cupit aſpicere, is adeat Ptolemęi decimã Europæ tabulã, & primã, & ſecundã Aſiæ. g ¶ Cauſas nominum.) Capite primo Geneſeos a Moſe ſcriptum eſt. Congregentur aquæ, quæ ſub cęlo ſunt, in locũ unũ. Et mox ſubiungit. Congregationes aquarũ appellauit maria. Id exponẽs Beda homo de ſacris literis optime meritus. Cũ (inquit) multa cõſtat eſse maria, in unũ tamẽ locũ dicit aquas cõgregatas, qa cũcta magno mari iunguntur. Siqui lacus in ſemetipſis ſtricti uidentur, occultis tamen meatibus in mare reuoluuntur. Foſsores quoq; puteorꝝ hoc probant, quia omnis tellus per inuiſibiles uenas, aquis repleta eſt, quibus ex mari principiũ eſt. Vna aquarũ (inquit diuus Ambroſius ca. 3. tertij Hexameron) iugis, & continua cõgregatio eſt, ſed diuerſi ſinus maris. Nãq; portus maris noſtri ſinus ampliſsimus. Meritoq; in diuerſis locis, diuerſa ſunt nomina, quia uocabula aqs ex regionũ uocabulis adhęſerunt. Vna autem congregatio aquarum, eo qđ iugis unda, atq; continua ab Indico mari, uſq; ad Gaditani oram littoris, & inde in mare Rubrum, extrema, circumfuſo orbem terrarum includit oceano. Interius quoq; Tyrrheno Adrias, Adriæ cætera maria miſcentur, nominibus diſtincta, non fluctibus. Et infra. Sicut enim multæ terræ, ut Africa, Hiſpania, Thracia, Macedonia, Syria, Aegyptus, Gallia, atq; Italia, pro regionũ appellantur uocabulis, & una eſt terra, ita multa dicuntur pro locorꝝ appellationibus maria, & unum eſt mare &c. h ¶ Aſiaticum, & Phœnicium.) Ab his pręſertim prouintijs

prouincijs dictum. Ab inſulis Carpathium, Ae- a
gæum, Icareum, Balearicum, Cypriū. A gentibus
Auſonium, Dalmaticum, Liguſticū, Thuſcum.
Ab oppidis Adriaticū,[a] Argolicū, Corinthium,
Tyrium. A caſibus hominū Myrtoum,[b] uel Hel- b
leſpōtum.[c] A memoria regis Ioniū. A bouis trā-
ſitu, uel anguſtijs, etiam meatibus boum peruijs
Boſphorus.[d] A moribus accolarū Euxinus ἄξε-
νοσ[e] ante appellatus. Ab ordine[f] fluenti Propon- c
tis, Aegyptium pelagus Aſiæ[g] datur. Gallicum
Europæ, Africum Libyæ. His ut quæq; proxi-
ma ſunt, uenerunt in partes partium. HAEC in
gremijs[h] terrarum. Oras autem extimas ocean⁹ d
amplectitur, qui a littoribus[i] ſuis Arabicus, Per
ſicus, Indicus, Eous, Sericus, Hyrcanus, Caſpius,
Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlāticus, Li-
bycus, Aethiopic⁹ dicit̄. Cui⁹ acceſsus incremēta e
circa littora[k] Indiæ uehemētiſsime ꝓruūt, maxi-
mosq; ibi exitus faciunt, ſiue qđ ſuſpenſus altius
ſuſtollatur ui caloris, ſeu qđ in ea parte orbis &
fontiū, & fluminū copia ſit effuſior. DVbitatur

denominata ſunt maria, quæ uel maris imperio ſortitæ ſunt, uel nauigandi peritia plurimū ualuerunt. De Carpatho, & Icareo mari unde dicta ſunt, ca. 21 dictum eſt. De Aegæo ca. 15. De Baleárico, Auſonio, Liguſtico, Thuſco, Plynius ca. quinto tertij naturalis hiſtoriæ. a ¶ Adriaticū.) De Adriatico mari cap. 16. lib. tertij ſic inquit Plynius. Nobili portu oppidi Thuſcoꝝ Atriæ, a quo Atriaticū mare ante appellatū, qđ nunc Adriaticū. Euſtathius refert quorundā ſententiā, ita ſcribentiū. Iaon (inqt) Italus Adriæ pater fuit, a quo ſinus Ionius, qui mox ab Adria filio dictus eſt Adriaticus. Appianus ſecundo belloꝝ ciuiliū libro ſcribit Ioniū Dyrrhachij filium ab Hercule per errorem fuiſse peremptum, cumq; Ionij corpus tumularet in mare proiecisſe, ut cognomen illi tandē imponeret. Seruius tertio Aen. tradit Ionium ſinū eſse immēſum, ab Ionia uſq; Siciliam, & huius partes eſse Adriaticū, Achaicum, Epiroticū. Maria enī (inquit) uel a prouicijs, uel ab inſulis, uel a ciuitatibus nomē accipiunt. Sūt qui dictum Ionium tradant ab Ius errorib⁹. Alij ab Ionibus populis, qđ in eo naufragio perierint. b ¶ Myrthoum.) Hoc mare, ītra Ioniū, & Aegæum interiacet, a Myrthilo Mercurij filio nomē habens. Oenomaus enim Pyſæ tyrānus hac lege Hippodamię filiæ nuptias ſtatuit, ut eam petens ſi ab ea curruli certamine uictus foret/ interficeretur, uictor eam uxorē duceret. Pelops Myrthilum puellæ aurigā promiſsis corrupit, ob quam rem curſu Hippodamiā ſuperans uxorem ex pacto duxit. Myrthilū ne ei pactā mercedē ſolueret, in mare præcipitē dedit. Ex eius ergo morte, Myrthoū mare dictum poſtea. Authores Acron primo Carminū Horatij. Placidus. 4. Thebaid. Dio. Siculus in fine quinti. Alij a Venere dictum uolunt, cui ſit Myrthus conſecrata. Pauſanias exiſtimat ab Myrthus inſignis mulieris nomine, nōmenclaturā inditā. c ¶ Helleſpontum.) Helleſpontū dictū eſse ab Helle Atamantis filia ibi ſummerſa, nemo eſt, qui ambigat. d ¶ Boſphorus.) Mare tam arctum, ut bubus etiam tranſnari poſsit, unde & nomen inditum apud Græcos. Flaccus Valeri⁹ quarto Argonauticon dictum ſcribit a boue, in quā Io a Ioue conuerſa fuerat.

Boſphoron hic ueteres errantis nomine diuæ
Vulgauere.

Sunt autem Boſphori tres authore Euſtathio Dionyſij interprete, Thracius, qui oli Myſius dictus eſt, quod iuxta eū Myſij quondā habitauerint. Cimmerius a Cimmerijs populis nomē habens. Tertius Indicus. e ¶ Euxinus, ἄξενοσ.) Euxinus apud Græcos bonū hoſpitiū, ſiue bonum amicū ſignificat, ab εὖ bonū, & ἄξενοσ hoſpitiū, qđ per cōtrariū intelligimus ob ſæuitiā ſcilicet incolarum. Antea enim ἄξενοσ. i. inhoſpitalis ab effectu dicebatur. Hinc ab Ouid. 3. Triſtiū dictū eſt. Euxinus falſo nomine dictus habet. Et quarto quarti eiuſdē operis. Dictus ab antiquis Axinus ille fuit. f ¶ Ab ordine fluenti, Propontis.) Propontis ex eo dicta, quod pro. i. ante Pontū ſita ſit. g ¶ Aſię datur.) Ea Aegypti pars, quæ ultra Nilū, orientem uerſus eſt, ad Aſiā pertinere dicitur. h ¶ In gremijs terrarum.) Ideſt, ad maria, quæ intra terrā ſunt/ pertinent. i ¶ A littoribus ſuis.) Sicut enim (inqt) mare mediterraneū a locis proximis, ita & oceanus terrā ambiens, a ſuis etiā littoribus ſortitur cognomina. Improprie autem Caſpiū, & Hircanū mare. Oceani partes enumerat hic Solinus. Solini exemplaria ferme omnia ſic habēt. Atlanticus, Libycus, Aegyptius dicitur. Verū Aegyptiū pelagus nequaq̄ pars oceani recte dicitur. k ¶ Circa littora Indiæ.) Scribunt tā Philoſophi, q̄ Aſtronomi. Lunam

maiorem

maiorē uim habere in India, q̄ alibi, sicut de sole ipso experientia deprehenditur. Constat etiā ui caloris, aquā altius tolli, ut in feruente aqua nosse licet. De Indię ingenti fontiū, & fluminū copia, patet infra ca.65. Sunt ergo maris Indici accessus incrementorꝫ causæ tres. Lunæ ipsius uis, Solis ingens calor, & aquarū illo fluentiū ingens copia. a ¶ Dubitat̄ etiā nūc.) Inter naturę miracula, nō paruū illud est, qđ maria statis tēporibus, ac lunaribus horis fluunt, & refluunt. Eius effectus diuersi diuersas causas attulerūt. Quidā uentis idipsum totū tribuūt, qui quoties uiolenter efflauerint, undas maris concitāt, & euertūt. Vndę enim maris cū in tumorem redactæ fuerint, terras proximas fluctibus irrigant. At cessante uentorꝫ impetu, in locū consuetum mox mare reuertitur. Aristoteles, & Heraclitus, a sole maris fluxus, & refluxus fieri existimant, qđ uidelicet/solis propinquitate mare ęstuans intumescat, fluensqꝫ tandē p̄xima quęqꝫ uerberet. Quod si caloris solis inde abierit, refluere in seipsum mare necesse est. Timęus flumina causat̄ per Celtarū montes Atlanticū irrumpentia. Protrudendo enim (inquit) suo impetu, mari æstum ciere. Cōtraqꝫ remisso mare retro denuo agere, & ęstū tandē refluū sic efficere. Sunt qui in sydera hunc redigant effectum. Opinantur enim sydera, qđ sint naturæ flammeę aquarū uaporibꝰ sursum tractis omnino ali. Vi ergo syderum aiunt maria sursum tolli, quæ sic elata in diuersum effluunt. Seleuchus Mathematicus mouens ipse terrā, circūactui, motuiqꝫ eius occursare lunæ uertiginē dicit. Quo impetu colligente se inter hæc duo corpora, flatu, & in Atlanticum irruente, probabili ratione cōturbari mare. Plato (ut Plutar. refert) in elationē quandam huius causam confert. Aquas enim cuiusdā specus hiatu sustolli, & late effluere, subindeqꝫ eodē affluere, ex quo undabunda maria iactari. Pytheę Massyliensis, quē plures sequun̄, opinio uerior. Is enī scribit maris accessus, lunę fieri incremento. E diuerso, decremento recessus fieri. Probus insignis Grāmaticus secundi Georgicorꝫ cōmentario, ait æstus maris ad lunæ motum, & rationem fieri. Sed lunæ (inquit) sunt quinqꝫ motus. Diurnus, menstruus, annotinus, altitudinis, depressionis. Hi extremi (inquit) ad mare pertinent. Macrob. 1. de som. Scipionis libro, tradit hos maris fluxus, & refluxus uariari secundū lunę diuersitatē, ita ut oceanus primo nascentis lunę die fiat solito copiosior, minuitur paulisper secundo, minoremqꝫ uidet eū tertius, q̄ secundus, & ita decrescendo ad diem septimum peruenit. Rursus octauus dies, manet septimo par, & nonus fit similis sexto, decimus quinto, & undecimus fit quarto par, tertio quoqꝫ duodecimus, & tertiusdecimus fit similis secundo, quartusdecimus primo. Tertia uero hepdomas eadē facit, quę prima, quarta, quę secūda. Nihil est quod ad huius rei notitiā pertineat, quod nō eleganter simul, & copiose scribatur a Plynio ca.99. secūdi natu. historiæ. Vide diuū Ambro. ca.7. quarti Hexameron. Herod. lib. septimo scribit esse mare in Græcia, ubi totū diē ęstus atqꝫ reciprocatio fluctuū fiat. b ¶ Phisici autumant.) Stoicorꝫ fuit opinio mundū hūc animatum esse, ac sensu pręditū. Moti aūt sunt quibusdā apparētibus argumentis. Sic enim argumentan̄. Fieri non posse, ut sensu careat, qđ sensibilia ex se creat. Mundus aūt generat hominē, qui est sensu prędítꝰ. Ergo & mundū ipsum sensibilē esse. Item sine sensu esse non posse, cuius pars habeat sensum. Igit̄ q̄a homo sensibilis est, etiā mundo cuius pars homo est inesse sensum. Siquis plura cupiat, adeat Lactan. ca.6. secundi. Laertiū lib.7. in uita Zenonis. M. Tulliū secundo de natura Deorꝫ, & lib. de Vniuersitate. Pōp. Mela in principio tertij Geographiæ fere eadē refert, quæ a Solino hac parte de causa motus maris referuntur. Neqꝫ adhuc (inquit) satis cognitū est, anhelitu ne suo id mundus efficiat, retractāqꝫ cū spiritu regerat undā undiqꝫ, si (ut doctioribus placet) unū animal est. An sint depressi aliqui specus, q̄ reciproca maria sidant, atqꝫ inde se rursus exuberantia attollant. An luna causas tantis meatibus p̄beat. Ad ortus certe eius, occasusqꝫ uariantur. Neqꝫ eodē assidue tempore, sed ut illa surgit, ac demergitur, ita decedere, atqꝫ aduentare comperimus. Adscripsi Strabonis uerba ex primo Georaphiæ libro, huic loco maxime conuenictia. Mare (inquit) natura ipsa, refluens terrā reuerberat. Animantibus enim simile est. Sicut enim illę spiritum assidue admittūt, & remittunt, sic mare semper in se, & ex se recurrenti quadam agitatione mouetur. Id autem perstanti in littore indicat fluctuatio. Pariter enim alluuntur, & undantur, & rursus alluuntur, & istud assidue, & fluctui supercurrit quoqꝫ unda, & si tranquillum sit, uim quandam maiorem habet, ut omnia aliena eijciat in terram. Magnum indi-

a etiam nunc[a] quibus ex causis intumescat Oceanus, uel quatenus cum superfluus sibi fuerit, rursus in se residat. Nec in obscuro est, plura pro ingenijs disserentiū, potius quā pro ueritatis fide expressa.
b Sed omissa ancipiti concurrentiū quęstione, has opiniones probatissimas inuenimus. Physici[b] autumant mundū animal esse, eūqꝫ ex uarijs elementorꝫ corporibus conglobatū, moueri spiritu, regi mente. Quæ utraqꝫ diffusa per

membra omnia, æternæ molis uigorē exerceāt. a Sicut ergo in corporibus noſtris cōmercia ſunt ſpiritalia, ita in profundis oceani nares quaſdam mundi conſtitutas, per quas emiſsi anhelitus, uel reducti, modo inflent maria, modo reuocēt. At b hi qui ſyderum[a] ſequuntur diſciplinā, contendūt meatus iſtos commoueri lunæ curſibus, adeo ut ſic uiciſsitudines inter maciem aquarū, & plenitudinē reſpiciāt ad auctus eius, uel [c]defectiones. c Neq; eodem ſemper tempore, ſed prout illa aut mergat, aut ſurgat, uariāt ſe alternātes recurſus.

DE LIBYA, HORTI HESPERIDVM, ac Atlante monte. CAP. XXXVII. d

DE Hiſpania[c] excurſus[d] in Libyam. Nam e Belone progreſsus, quod Bethicæ oppidum eſt, ultra interiacens [e] fretum trium & triginta milium paſsuum Tingi ex-

ctum eſt e mari alga permulta in littus proiecta. Hoc magis ſpirante uento contingit &c. Hunc Strabonis locū tranſtulit in ſuū. Cęlius ca. 17. quartidecimi Anti. lectionū. a ℭ At ij qui ſyderū ſequunt̄ diſciplinā.) Aſtrologorū conſtans ſententia eſt, lunā humidis prędominari, quēadmodū ſolē calidis. Vnde conſequens eſt, ut ſuper regionē quācunq; eleuata luna fuerit, in ea maris aqua directe ſurſum tollat̄, ueluti naturalē eius ſequens cauſam. Quod ſi ita eſt, apparet aquā maris in eo loco altiorē eſse, qui directe opponitur lunę cētro. Fit autem hæc aquarū eleuatio, ut eſt author Albumaſar, quadā lunæ naturali uirtute, qua luna maris aquas ad ſe trahit, uti ui ſua magnes ferrū ſolet. Aliorū cōmunior eſt opinio, id accidere aſserentiū angulorū diuerſitate, quos lunæ radij ſuper aquas faciunt, dū uel luna oritur, uel in cęli medio exiſtens fuerit. Hanc lunarē uim ſup maris aquas late Scotus exequitur quęſtione tertia, diſtinctionis quartædecimę ſecundi ſententiarū libri. Ariſto. uerba ſunt ex ſexto capite eius libri, quem de Elementorū proprietate inſcripſit. Cum æquat (inquit) luna cęli medium, ad ſuam formā reuertitur maris aqua, deīde cū occidere cæpit, etiam incipit extendi aqua donec in cardine inferiori luna fuerit, tuncq; diminui aqua incipit, quemadmodū cū luna oriri uult, aqua augeri mox incipit. Ad hunc quoq; locum, faciunt q̄ ſcribit Diuus Ambro. ca. 7. quarti Hexameron. Non aliena ſunt præterea, quæ cap. ultimo Noctiū Atticarū ſcribit Gellius. Verſus ad idē ſunt Syllij libro tertio. Mira dehinc cernit &c. Et Lucanus primo Pharſaliæ. Ventus ab extremo pelagus ſic axe uolutet,

Deſtituatq; furens, an ſydere mota ſecundo
Tethyos unda uagæ lunaribus ęſtuet horis.
Flammiger an Titan ut alentes hauriat undas
Erigat Oceanum, fluctusq; ad ſydera tollat.

Lucretius lib. quinto. Nam modice fluere &c. Nec prętereundum, quod Diodorus Siculus refert libro quarto, Eſse uidelicet in Oceano loca, ubi nulla ſit tempeſtas, aut fluctuū maris inundatio. Sed loca conſignaſse ſatis ſit. b ℭ Defectiones.) Sunt uetuſta exēplaria, & quidē plurima, in quibus ſcriptum ſit, eliquia. i. defectus, & effluxiones, a uerbo eliquo, quod diſsoluo, defluoq; ſignificat. c

DE HISPANIA excurſus in Libyam.) Hucuſq; Solinus, Plynianū ordinē immitatus, egit de Europa, & ijs, quæ in ea digna relatu uiſa ſunt, nunc eiuſdem Plynij ſequens ſeriem ad Libyā deſcribendam ſtilū uertit. Vt enim Hiſpania prima Europæ pars eſt, ita Mauritania Africæ. Veteres Geographi littoralem Aphrycā, ſiue Libyam in quatuor prouincias diuiſerunt. Mauritaniā, Numidiā, Africam minorē, & Cyrenaicā. Sed a poſteris (ut Sex. Rufus refert) per omnē Africā, ſex prouinciæ factæ ſunt. Alij plures in ea prouincias eſse dicunt. Libyā minorē, Cyrenenſem, Pentapolim, Tripolim, Bizantium, Carthaginē, Numidiam, Mauritaniam Citifenſem, Mauritaniam Cæſarienſem, Mauritaniam Tingitanam, & circa ſolis ardorē Aethiopiam. Lege Ptolemęum in principio quarti, & Solinum ipſum capite quadrageſimo. d ℭ Excurſus.) Ideſt ex Hiſpania Europæ fine in Libyam trāſitus eſt. e ℭ Interiacens fretum trium & triginta miliū paſsuum.) Hūc Solini locum quidā deprauatum putant, reponuntq; pro trium & triginta milium paſsuum, triginta milia paſsuum, quod apud Plyniū capite primo quinti ſic legatur. Tingi abeſse a Belone oppido Bæticæ proximo traiectu xxx. M. paſs. Quid ſi nūerus apud Ply. nō apud Solinū deprauatus ſit. Nā eandē cū Solino horū locorū

distantiã tradit etiã Martianus in uicinis terris natus, & in mensuris locorũ reddendis plurimũ studiosus author. Sunt autem eius uerba ex lib.6. hæc. Belonensis (inquit) Bethicæ ciuitas trigintatribus milibus a Tingi oppido disparatur, quæ colonia est Mauritanię Cęsariensis, huius author oppidi Antę⁹ dicitur. Antoninus quoq; Augustus in Itinerario hanc distantiã .ccxx. stadiorũ esse ait. Eam urbẽ, quã Barbari Tinga uocant. Strabo lib. ultimo, ab Artemidoro Lingam, ab Eratosthene Lixum appellari tradit, contra Gades Octingentorũ stadiorũ transitu dirẽptã.

a cipit Mauritaniæ [a] nunc colonia, & cuius pri-
mus author fuit Antęus, Porro quia in illo ambi
tu Aegyptiũ [b] finitur pelagus, & Libycũ incipit,
placuit ut Africam, Libyam diceremus. Quidã
b tamen Libyam a Libya Epaphi [c] filia, Africã autẽ
ab Afro [d] Libys Herculis [e] filio potius dictam re-
ceperunt. Lix quoq; [f] colonia in eodem tractu
constituta est, ubi Antæi [g] regia, qui implicandis,
c explicandisq; nexibns humi melius sciens ue-
lut genitus matre terra, ibidem ab Hercule ui-
ctus, & extinctus est. NAM de hortis Hesperi-
dũ, [h] & peruigili dracone, ne famę licẽtia uulne-

a ℭ Tingi Mauritaniæ nunc colonia.) Ply. cap. primo tertij Vltra columnas Herculis nunc est Tingi quondam ab Antæo conditũ, postea a Claudio Cæsare cũ coloniã faceret, appellatum traducta Iuliá. b ℭ Aegyptium finitur pelagus.) Africam (inquit Plynius libro quinto) Græci Libyam appellauere, quia mare ante eam Libycum incipiens, Aegypto finit̃ Africa, siue Libya a finibus Aegypti incipit iuxta meridiem per Aethiopiã pergẽs ad Atlantem usq; montem, a septemtrionali uero parte mediterraneo mari coniuncta clauditur. Finitur autem in Gaditano freto. c ℭ Libya Epaphi filia.) Tam Græci, q̃ Latini concordant de Libyæ nomenclatura. Herod. in Melpomene. Iam (inquit) Libya quidẽ. i. Africa a plerisq; Gręcorũ fertur sortita nomen, a Libya quadã muliere indigena. Qui Iudęorũ sequuntur opinionẽ, dicũt ex Cham Noe filio fuisse natũ Mesraim, cuius filius Libyus fuerit, a quo Libyam denominatã uolunt, author Iosephus ca. 12. primi Antiq. Iudeorũ. d ℭ Ab Afro.) De Africæ nomine scripsi in cõmentariolo Dionysij super illud. Nũc tibi telluris regiones carmine pandam. Iosephus idẽ ca. 23. eiusdẽ lib. authoritate Alexandri Polyhistoris, tradit Abraam ex Cethusa coniuge genuisse filios sex, quorũ unus Afer dictus est. Hic (inquit) dum castra fixisset in Libya, & filiorũ eius filij habitassent in ea, terrã illam ex illi⁹ nomine Africam uocauerũt. Eadem refert Euseb. ca. ult. noni Præparationis Euangelicę. e ℭ Herculis Libys.) Fuit hic (si Beroso credimus lib. 5.) Osiridis Aegyptij regis filius, qui quoniã Libyos uicerit, Libyus cognominatus est, author Hierony. ca. 10. lib. Geneseos. Huius sunt, nõ Thebani Herculis duodecim illi labores a poetis mille uoluminibus decantati. f ℭ Lix quoq; colonia cõstituta.) Ab eodẽ Claudio Cæsare. Lix a Plynio, & Eratosthene Lixos dicitur. Corrigẽdus Martiani codex, ubi Elissos ꝑ Lix, uel Lixos passim legit̃. g ℭ Antęi regia.) Ἀνταῖος Græcis contrarius dicit̃, qđ Antęus. i. terrenus homo uirtutibus sit contrarius. Mira sunt, quæ authoritate Gabini Romani scriptoris ultimo uolumine refert Strabo. Scribit enim apud Lingen urbẽ Antęi sepulturã esse, & ibidem eius tibiã repertã cubitorum sexaginta, eãq; a Sertorio nudatã, & terræ demandatã iterũ. Antæi, & Herculis luctã multis carminibus Lucanus cecinit libro quarto.

Inde petit tumulos, exesasq; undiq; rupes &c. Plura Dio. Siculus li. quinto. Ply. ait hęc fabulosissime ab antiquis narrata. Antæi fabulã allegorice exponit Fulgentius secundo Mythologiarũ ad Carum libro. Antæus (inquit) in modũ libidinis ponit̃. Vnde & ἀντίον contrariũ dicimus. Ideo & de terra natus, qđ sola libido de carne concipit̃. Deniq; tacta terra ualidior exurgebat. Libido enim quãto carni consenserit, tanto surgit iniquior. Ea quasi a uirtute gloriæ ueluti ab Hercule superat̃. Nã denegato sibi terræ tactu/moritur, altiusq; eleuatus, materna nõ potuit mutuari suffragia &c. Lactantius Placidus. 6. Theb. Statij sup illud. Terrigenã sudasse Libyn, dicit id factũ apud Sumentũ Africæ ciuitatẽ. DE Gigãtibus qd credendũ sit, ca. 5. supra abunde retulimus. h ℭ Hortis Hesperidũ.) Atlas ex Hesperide coniuge septẽ filias ꝓcreasse dicit̃. Maiã, Electrã, Taygeten, Asteropen, Meropen, Alcyonen, & Celeno. Hæ a matris nomine, Hesperides. Atlãtides uero a patre dictę sũt, author Dio. Siculus in. 4. Lactan. 2. Theba. sup illud. Lucẽtes a fronte iubas, hic flebile germen, dicit earũ nomina fuisse, Eglen, Aretusam, Hesperetusam. Quo loco fabulã eã abũde refert. Has Hesperides secundũ fabulã hortũ habuerũt, in quo erant mala aurea Veneri consecrata, q̃ Hercules missus ab Euristheo rege Argiuorũ, occiso ꝑuigili dracone, sustulisse dicit̃. Re uera autẽ nobiles fuerũt puellæ, q̃rũ greges abegit Hercules occiso eorũ custode. Vñ is mala fingit̃ sustulisse, hoc est oues. Mala eni. i. μῆλα, & poma, & oues significãt. Vñ μηλονόμος ouiũ pastor dicit̃. Etenim νέμω est pasco. Et νομός pascua, uel pabulũ. Hęc ex Seruio. 4.

retur,fides,& ratio hæc est.Flexuoso[a] meatu æ- a
stuariū e mari fertur adeo sinuosis lateribus tor-
tuosum,ut uisentibus procul lapsus angueos fra
cta uertigine mentiatur.Itaq; qđ hortos appel-
lauere circundat.Vnde pomorū custodē inter- b
pretantes struxerunt iter ad mendaciū fabulan-
di.Sed hæc insula[b] sinuata sinibus aluei recurrē-
tis,& in qbusdā æquoris spiris[c] sita p̄ter arbores
Oleastri[d] similes,& aram sacram Herculi aliud c
nihil præfert,quod propaget[e] uetustatis memo
riam.Verū ultra frutices aureos,& metalla fron
dentia,illud magis mirū,qđ solū inferiore licet
libra depressius,nunq̄ tamen accessus[f] freti sup- d
labitur,sed obstaculo naturalis repaguli in ipsis
marginibus hæret unda,& intimis orarū super-
ciliis sponte fluctus in gyrū resistūt.Ita spectan-
do[g] loci ingenio nimirum planicies manet sic- e
ca,quamuis prona superueniant æquora.Sala
oppidum imminet Sale flumini.Ab hoc per

Aeneidos super illud.Hesperidū templi custos.Aliter multo de Hesperidibus tradit Palephatus in eo libro,quē περὶ ἀπίστων ἱστοριῶν.i.de falsis historiis inscripsit,asserens Hesperū Milesium fuisse hominem Cariā incolentē.Huic filias duas fuisse tradit,quæ a patre Hesperides dicebātur.Huius erāt oues pulcherrimæ,ac fœcundæ plurimū,quales sua tēpestate Milesias fuisse ait.Ex eo aureas dictas ait,qđ auro nil inter mortales pulchrius habeatur.Cū itaq; eę oues pulcherrimę fuerint,nō ab re aureæ dictę sunt.μῆλα autem Græce(ut dictū est)& poma simul,& oues nuncupantur.Has oues iuxta mare pascentes,Herculē auertisse tradunt,& nauibus cū pastore,cui Draco nomē erat impositas/secum abduxisse.Hoc Hesperidū pomariū,in Aethiopia Placidus fuisse tradit,in quo(inquit)poma aurea nascebantur. Vnde apud Martialē quarto Epigrāmaton sumptū prouerbiū. Hortis Hesperidū beatiora.Hyperbole in re cæteris ob eius fertilitatem anteponenda.Hos hortos eleganti carmine describit Lucanus lib.9.

Fuit aurea sylua
Diuitiisq; grauis,& fuluo germine rami,
Virgineusq; chorus nitidi custodia luci &c.

a ¶ Flexuoso meatu.) Ply.ca.1.quinti naturalis historiæ. Affunditur (inquit) huic æstuariū e mari flexuoso meatu,in quo Draconis custodiæ instar fuisse nunc interpretantur. Eadem ferme tradit Martianus in sexto. b ¶ Sed hæc insula.)Ply.Amplectitur intra se insulā,quā solā e uicino tractu aliquanto excelsiore,non tamen æstus maris inundant.Extat in ea & ara Herculis,nec præter Oleastros aliud ex narrato illo aurifero nemore.Stra.lib.ult.id totū fabulosum existimat.Dicunt(inquit)in Emporico sinu antrū esse,qđ interius suscipit usq; ad septem stadia.In eius aūt fronte locū esse humilē,& planum,in quo Herculis ara sit,eā p̄ minime oblui ab influxu,qđ ego(inquit)unū ex figmentis puto. c ¶ Spiris.) Reuolutionibus,circulis,flexuosis meatibus.Vnde fabula conficta est de Dracone uigili hortorum custode. d ¶ Oleastri similis.)Ob quandā oleastri cū oliua similitudinē,in summo honore ea arbor a ueteribus habita est.Eius enim frondibus Nemeæ certaminis uictores coronabant. Vnde a Papinio sexto Thebaidos dictū est.

Puluereumq; fera crinem detersit oliua

Idest oleastro,inquit Placitus.Ply.ca.4.quintidecimi Athenę(inquit)uictores olea coronant,Græci uero oleastro Olympię.Et ca.45.sextidecimi,Olympię oleaster,ex quo primus Hercules coronatus est.Oleaster enim arbor nec cariem,nec uetustatē sentire dicitur.Mela Pomp.in Hispaniæ situ tradit esse lucū,quē Oleastrū appellant. e ¶ Qđ propaget uetustatis memoriā.)Protrahat,& extendat.Dicit nihil in his locis reperiri,quod memoratis a ueterib⁹ iure respondeat.Nec mirū quidē,cū omnia uates in maius celebrata ferant.In his seruandū Ouidianū præceptū Elegiarum tertio.

Exit in immensum fœcunda licentia uatum,
Obligat historica nec sua uerba fide.

f ¶ Nunq̄ accessu freti superlabitur.) Verba Plynii,& Strabonis ascripsimus parū ante. g ¶ Ita spectando loci ingenio.)Id accidere philosophi existimāt partim soli siccitate,partim astrorū quorundā naturali influxu.Strabo, ut dictū est, fabulosum esse cōtendit.Sunt uetusti codices,qui sic habeant.Et intimis orarū superciliis pendent fluctus, nec tamen defluunt.Ita spectando &c.)In Scythia,qđ ea regio maxime distet a sole.

Neq; ullæ
Aut herbæ cāpo apparent,aut arbore frondes,
Sed iacet aggeribus niueis informis,& alto
Terra gelu late,septemq; assurgit in ulnas.
Semp̄ hyems,semper spirantes frigora Cauri.

Ad hunc locū uidetur posse referri Græcū Adagium μῆλον ἡρακλῆς. Pomū Hercules. In eos qui nihi omnino præter nomen magnifici in se habent. Et ut Satyrus inquit. Præclaro nomine tantum. Alīj ad fabellam referendū putant, quā ex Apollodoro li. de Dījs refert Tarreas in prouerbiorū Collectaneis, de rusticis qui arborē bouis effigiem referentis, cum bos aufugisset, pro boue Herculi immolarūt. a ℭ Per Autololū gentem.) Autololes Africæ populi, sola pedū pnicitate memorandi. Syllius lib. 3.

a Autololū[a] gentem iter est in Atlanticas solitudines. ATlas mons[b] e media arenarū consurgit uastitate, & educt⁹ in uiciniā Lūaris circuli, ultra nubila[c] caput cōdit. Qua ad oceanū extēdit, cui a
b se nomē dedit, manat fontib⁹, nemoribus īhorrescit, rupib⁹ asperat̄, squalet ieiunio,[d] humo nuda, nec herbida. Qua Africā cōtrauersus est, opim⁹

Nec non Autololes leuibus gēs (ignea platis,
Cui sonipes cursu, cui cesserit (incitus amnis,
Tanta fuga est, certant pennæ, (campumq; uolatu,
Cum rapuere pedum frustra (uestigia q̄ras. Et Claud.
Repetunt deserta fugaces Auto(loles.

Hinc nō inelegans Prouerbium, Autololibus fugacior. De homine mira pedū pernicitate prædito. Vel, cuius (ut inquit Maro) pedib⁹ timor addidit alas. De Sala Ply. ca. primo quinti. Ptol. tradit Salā esse, multarum prouinciarū urbem, utpote Mauritaniæ, Hispaniæ, Pānoniæ, Asiæ, Armeniæ. b ℭ Atlas mons.) Atlanti Cęli, uel ut tradunt alīj, Iapeti, & Clymenes filio, in diuisione imperīj cū fratribus, loca ad occidentē Oceanū sorte euenerunt, qui & populos a suo nomine, & maximū prope Oceanū, montiū appellauit Atlantē. Hic cum hospitio nō susciperet Perseum Iouis, & Danaes filiū, qui a Polyclete rege missus fuerat ad Medusam Gorgona occidendā, quā Minerua monstrante ipse Perseus interfecit. Rediens cū ab Atlante Libyæ finibus ob redditū oraculū, prohiberet̄, mōstrato Gorgonis capite, in montem sui nominis uertisse traditur. Sed quoniā Solinus hoc loco de Atlante scribens Plynium imitatur, apposui Plynīj uerba ex ca. primo quinti naturalis historiæ. Ab ea (inquit) totidē milib⁹ passuū oppidū Sala, eiusdē nominis fluuio impositū, iam solitudinibus uicinū, Elephantorū gregib⁹ infestum. Multo tamē magis Autololū gentē, per quā iter est ad montē Africæ uel fabulosissimū Atlantem. E medījs nunc arenis in cęlū attolli prodiderunt, asperū, squalentē, qua uergat ad littora oceani, cui nomen imposuit. Eundē opacū, nemorosum, & scatebris fontiū riguū, qua spectat Africā fructibus omniū generum sponte ita subnascentibus, ut nunq̄ satietas uoluptatibus desit. Incolarū neminē interdiu cerni. Silere omnia haud alio, q̄ solitudinū horrore, subire tacitam religionem animos propius accedentiū pręterq; honorē elati super nubila, atq; in uicinia lunaris circuli. Eundemq; noctibus micare crebris ignibus, Aegypanū, Satyrorumq; lasciuia. Impleri tibiarū, ac fistulæ cantu, tympanorū, & Cymbalorū sonitu strepere. Similia scribit Strabo libro Geographiæ. 17. Herod. libro quarto. Cui (inquit) confinis est mons nomine Atlas exilis, & undiq; teres, &, ut fertur, adeo celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod a nubibus nunq̄ relinquatur, neq; hyeme, neq; æstate, Columnā cęli illum esse indigenæ aiunt. Hactenus ille. Annotat Seruius primo, & q̄rto Aen. Atlantē Latine Telamonem dici, sicut Nilū Melonē. Atlantem montē eleganter describit Maro. 4. Aeneidos.

Iamq; uolans apicem, & latera ardua cernit
Atlantis duri, cęlum qui uertice fulcit &c.

Et sexto Aeneidos.

Extra anni, solisq; uias, ubi cęlifer Atlas
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Atlantem gigantē iccirco uertice cęlum sustinere fingunt, quoniā eum Astrologiæ fuisse peritū tradunt, deq; Sphęra primū eum inter homines disputasse, Qua ex re uisus est orbem suis humeris sustinere, locū prębente fabulæ sphęrę inuentione. De eo sic Hesiodus in Thegonia.

Maximus Hesperidum iuxta consederat Atlas
Prędia, qua oceano iungit confinia tellus,
Infractis humeris cęlum, mirabile uisu
Sustinet, & nullo deflectit pondere collum.

Dicunt Herculē ab Atlante Astrologiā didicisse. Vnde & cęlū ab Atlante susceptum sustinuisse dicitur. Lege Seruiū in fine primi Aeneidos. Claudianus.

Sic Hercule quondam
Sustentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubīјs titubauit signifer astris,
Perpetuaq; senex subductus mole parumper
Obstupuit proprīj spectator ponderis Atlas.

Ob miram gigantis huius proceritatem,

nascentibus sponte [a] frugibus, arboribus proce a
ris opacissimus, quarum odor grauis, [b] comę cu
pressi similes, uestiuntur lanugine Sericis uelle-
ribꝰ nihilo uiliore. In eo latere, & herba Euphor-
bia [c] copiosa, cuius succus proficit ad ocularium b
claritatem, & multiplex præsidium sanitatis, nec
mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex
semper [d] niualis. Saltus eius quadrupedes, ac ser
pentes, feræ, & cum his Elephanti occupauerũt. c
Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secre-
tus est. Lucet nocturnis [e] ignibus, choris Aegi-
panum [f] undiq; personatur. Audiuntur & can-
tus tibiarum, & tinnitus Cymbalorũ per orã ma d
ritimam. Alixa abest quinq;, & ducentis milibus
passuum. Lix a Gaditano freto centum duodecĩ
milibus, habitatus ante, ut indicat loci facies, q̊n-
dam cultu exercita, in qua usq; adhuc uitis, & pal e
mæ extãt uestigia. Apex Perseo, & Herculi [g] per-
uius, cæteris inaccessus. Ita fidem ararum inscri-

per derisionẽ, & spretum, Prouerbiali figura nauũ Iuuenalis, Atlanta uocauit, a contrario. c ℭ Vltra nubila caput condit.) Geometrę dicunt, neq; altitudinẽ montis, neq; profunditatẽ maris / ultra decem stadia protendi, author Plutar. in Paulo. d ℭ Squalet ieiunio.) Traslatio sumpta ex animalibus, quæ ieiunio, & a cibis abstinentia in maciem, & squalorem abeunt. Squaloris autẽ, & sterilitatis terræ, ausa est nimia terræ siccitas. Ea saxosis locis, cuiusmodi sunt mõtes, maxime accidit. Ex humore enim terræ tã plantæ, q̃ herbæ procreantur, aluntur, & uirent. a ℭ Subnascentibus sponte frugibus.) Videtẽ nõ frugibus, sed fructibus legendum ex ascriptis parũ ante uerbis Plynij. Idẽ Põpo. in fine tertij in Fortunatis insulis esse dicit. Cõtra (inquit) Fortunatæ insulæ abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus nihil sollicitos alunt. b ℭ Odor grauis.) De arboribus Atlantis montis lege Ply. ca. primo quinti, & c. 16. tertijdecimi. c ℭ Herba Euphorbia.) De Euphorbia herba sic Ply. ca. prmo li. 5. Præterq; gigni ibi herbam Euphorbiã nomine ab inuẽtore medico suo appellatam, cuius lacteum succũ miris laudibus Iuba Ptolemæi pater celebrat in claritate uisꝰ, contraq; serpentes, & uenena omnia, priuatim dicato uolumine. Plura de hac herba idem Plynius ca. 7. uicesimiquinti naturalis historię. Dioscorides ca. 523. Euphorbiũ arborum generi tribuit, non herbæ. Dicit præterea prouenire in Africa, monte Tmolo Mauritaniæ. Sed locum satis fuerit consignasse. Auicenna tractatu secundo secundi Canonis ca. 236. Isidorus ca. 9. decimiseptimi Ethymo. dicit dictũ Euphorbiũ, qđ eius succus oculorũ acuat uisum. Cuius uis (inq̃t) tãta est, ut duris carnibus superadiectum citius coqui cõpellat. Grçci codices Eupholbion pro Euphorbio fere scribũt. d ℭ Vertex semper niualis.) Hinc a Virgilio dictum est.

Piniferum caput & uento pulsatur, & imbri,
Nix humeros infusa tegit tum flumina mento
Præcipitant senis, & glacie riget horrida barba.

Scribit Ply. ca. 2. decimiseptimi naturalis historiæ Niuem esse aquarũ cęlestium spumã. Capite autem. 62. lib. secundi ait niuẽ gigni hymbre mollius congelato. Posidonius in octauo de ratione naturæ ait niuem esse humorem ex concreta excussum nube. Aristo. primo Meteororũ ait niuem, & pruinã idem esse, licet differant secundũ magis, & minꝰ. Aitq; niuem esse cum congelatur nubes, cũ autẽ uapor, pruinã fieri. Ply. ait ca. 106. secũdi in alto mari niues non cadere. e ℭ Lucet nocturnis ignibus.) Nisi alia mira in Atlante monte fieri conspiceremus, posset existimari non alia ratione idipsum contingere, q̃ qđ locis plurimis modo cõsimili euenire historiæ prodidere. Ardet in Sicilia mons Aetna, in Phaselide Chimera, Hephesti mõtes in Lycia. In Bactris Caphanti montis uertex. Campus Babylonię quadã ueluti piscina iugeri magnitudine, interdiu flagrat. Itẽ sexcenta miro modo ardentia loca alia a peritioribus referuntur f ℭ Choris Aegypanũ.) Tantũ a ueritate stultam gentilitatẽ aberrasse constat, ut nedũ homines quosdam, & bruta plurima in deorũ numerum transtulerit, uerum & monstra, ac naturę portenta multa pro dijs habuerit, templa construxerint, annua sacrificia persoluerit. E quorum numero Aegypanes sunt, de quibꝰ infra ca. 44. dicendum restat. g ℭ Perseo, & Herculi.) Eadem scribit Ply. ca primo lib. qninti. Perseũ autem fuisse in Atlante monte, canit Ouid. quarto Transformationũ libro de Perseo sic inquiens.

Iamq; cadente die ueritus se credere nocti
Constitit Hesperio regis Atlantis in orbe.

Hercules præterea ab Atlante Astrologiã didicisse tra-

ditur. Vnde, & cęlum post Atlantem humeris sustinuisse creditus est, ut parum ante exposuimus. a ℭ Ararum inscriptio.) Consueuerunt maximi imperatores, in magnarū a se gestarū rerū memoriā, in his præsertim locis, ad quæ postremo peruenissent ipsi, quęue uiribus subegissent, suis titulis inscriptas aras erigere. Id fecisse Liberum patrē, Herculē, Semiramidem, Magnū Alexandrū, Cyrū regem, Seleucum, Antiochum, Cæsarē Dictatorem, pluresq; alios, memoriæ prodiderunt. b ℭ Per quadringenta nonaginta sex milia passuū.) Apud Ply. ca. 1. quinti legitur per. ccccl xxxv. milia pa. qui numerus in quibusdā etiā uetustis Solinianis exemplaribus inuenitur. Martianus q̄q; Capella ccccl xxxxvi. M. pass. scriptū reliquit. Nescio an uolens, uel errore potius factum sit, ut Alexāder Benedict⁹. cccc xxx. mil. pass. apud Plyniū reposuerit. c ℭ Asana.) Sic legitur apud Plyniū. Apud Ptolemęum Asama scriptum. DE Crocodilis, & Hippopotamis, infra ca. 45. dicetur latius. d ℭ Vltraq; adhuc amnis, q Niger uocatur.) Sic enim ex Plynio legendum uidetur. Verba Plynij sunt ca. primo quinti. Et ultra ad fluuiū, qui Niger uocatur, per solitudinis nigri pulueris, eminentibus interdū uelut exustis cautibus loca inhabitabilia feruore, q̄q̄ hiberno tempore expertus. e ℭ Dyrin nominant.) Sic ex Plynio, Strabone, Ptole. legendum est, quāuis uetusta Solini, & Martiani exemplaria Adirim habent fere omnia. f ℭ Iuba etiam Ptolemæi filius.) Ex Ply. ca. primo quinti, & Strabone 17. Geographiæ lib. legendū uidetur. Iuba etiam Ptolemæi pater. Iuba (inquit Ply.) Ptolemæi pater, qui primus utriq; Mauritaniæ imperauit, studiorum claritate memorabilior etiam, q̄ regno, similia prodidit de Atlante. Quid si sic legas. Iuba etiā Iubæ filius. Strabo libro ultimo. Paulo (inquit) ante nostra tempora, Bogus, & Bochus reges, Romanoꝝ amici eam tenebant, quibus deficientibus Iuba successit in imperio. Is Iubæ filius fuit, eius qui contra diuū Cæsarem, cū Scipione bellū gessit. Quom uero Iuba nuper dic obijsset, successit in imperio Ptolemęus ex Antonij, & Cleopatrę filia ortus, hucusq; Stra. Fuit ergo Iuba Iunior, Iubę fili⁹, & Ptolemęi pater. Fieri etiā potuit, ut a Solino, sicut a Plynio scriptū fuerit. Iuba etiā Ptolemæi pater, sed scriptor quispiā pro uerbo pater, dictionem filius perperam cōmutarit. g ℭ Suetonius quoq; Paulinus.) Ply. ca. primo quinti dicit se hunc Paulinum consulem uidisse. De eo sæpe meminit Cor. Tacitus in uita Iulij Agricolæ

a ptio[a] palam facit. Qua spectat occasum inter ipsum, & flumen Anatim per quadrigenta[b] nonaginta sex milia passuū infames syluæ bestijs obsident. Amnes circa eum non tacendi, qui licet se
b parentur interuallis amplioribus, transierunt tamen in quoddam Atlantici montis ministeriū. Asana[c] marino haustu, Bambotum Crocodilis, & Hipopotamis refertū. Vltraq; adhuc amnis
c qui[d] atro colore exit per intimas, & exustas solitudines, quæ torrente perpetuo, & sole nimio, plus q̄ ignito nunq̄ ab æstu uindicatur. Hæc de Atlante, quem Mauri Dyrin nominant,[e] & Hā
d nonis Punici libri, & nostri annales prodiderūt. Iuba etiā Ptolemęi[f] filius, qui utriusq; Mauritaniæ regno potitus est. Suetonius quoq;[g] Paulinus summā huic cognitioni imposuit manum, q
e ultra Atlantem primus, & pene solus Romana signa circumtulit.

DE MAVRITANIA, IN EA DE ELEphantis, De Draconibus, unde cinnabaris. CA. XXXVIII.

f E Prouincijs Mauritanijs Tingitana, qua Solstitiali plagæ obuia est, quaq; porrigitur ad internum mare, exurgit mon

E PROVINCIIS Mauritanijs Tingitana.) Geographi duas Mauritanias esse dicunt, Tingitanā, & Cæsariensem, a colonijs dictas Tingi, & Cæsarea. Vtriusq; situ tradit Ptolemęus ca. primo, & secundo li. 4. Nomen Mauritaniæ a Grecis inditū, ab incolarū nigredine. Gręci eīn μαυρὸρ nigrum dicunt. Id autem solis propinquitate contingere certum est. Refert Strabo ultimo Geographiæ libro q̄rundam esse sententiam, Mauros Indos esse, qui cum Hercule in hunc locum descenderint. Quos Latini Mauros dicunt, Græci Maurusios plerumq; appellant. Ply. ca. secundo lib. quinti de Mauritania

tibus ſeptem,[a] qui a ſimilitudine fratres appella- a
ti freto imminent. Hi montes Elephantis frequē-
tiſsimi ſunt. Monet a principio hoc genus[b] ani-
mantium dicere. Igitur Elephanti iuxta ſenſum
humanum[c] intellectum habent, memoria pollēt, b
ſyderum ſeruant diſciplinā. Luna niteſcente gre
gatim amnes petunt, mox aſperſi liquore, ſolis
exortum motibus, quibus poſsunt/ſalutant. De-
inde in ſaltus reuertuntur. Duo eorum genera c
ſunt,[d] Nobiliores indicat magnitudo, minores
Nothos dicunt. Candore dentiū[e] intelligitur iu-
uenta. Quoꝝ alter ſemper[f] in miniſterio eſt, al-
teri parcitur, ne hebetatus aſsiduo repercuſsu mi d
nus uigeat ſi fuerit dimicandū. Cum uenatu pre-

loquens. Gens (inquit) In ea quondā præcipua Mauroꝝ. Vnde nomen prouinciæ, quos plæriq; Mauruſios dixerunt. Mela lib. primo ait Mauritaniā regionē ignobilem eſse, & uix quicꝗ illuſtre ſortitam. Paruis oppidis habitari, parua flumina emittere. Strabo autem lib. ultimo ſcribit Mauritaniā feracē eſse, parte tamen excepta, quæ deſerta eſt, & fluminibus, ac lacubus abundare, ab omnibus conceſsū eſse ait. Miratur autem qđ cum Mauri adeo uberem regionē inhabitent, tamē ad ſuū uſq; tempus magna ex parte paſtoraliter uiuūt. Aitq; Mauros comæ cincinnis exornari, & barba, & auro, & terſura dentiū, & unguiū cultu. Raro uideas (inquit) inter ſe contingere dū ambulāt, ne capilloꝝ ornatus ꝑturbeť. Pugnāt freqntius ab equo haſtati, equis nudis utentes. Leonū, & Pardaliū, & Vrſorū pelles induunt, & dormientibus ſubſternunt. Tingitanæ prouīciæ longitudinē centū ſeptuaginta mil. paſs. Plynius, & Martianus eſse dicunt. Martianus lib. ſexto Vtriuſq; Mauritaniæ longitudinē decies. xxxviij. M. Latitudo. cccclxvij. a ℂ Mōtibus ſeptem.) Ex Plynio hęc capite ſecundo lib. quinti. Ipſa (inquit) prouincia ab oriente mōtoſa, fert Elephantos. In Abyla quoq; monte, & quos ſeptē fratres a ſimili altitudine appellant freto imminenti iuncti Abylæ. Eadē quoq; libro primo Mela refert. Ex his (inquit) quæ cōmemorare non piget, montes ſunt alti, qui cōtinenter, & quaſi de induſtria in ordinē expoſiti, ob numerū ſeptem, ob ſimilitudinē fratres uocantur. Ptolemęus hos Eptadelphos uocat ca. primo quarti, & tabula prima Africæ. Lege Strabonē. 17. Geographiæ libro. Et Martianū in ſexto. b ℂ Hoc genus animantiū.) Quoniā in Elephantis plurima ſunt admiratione dignıſsima, non ab re Solinus hoc loco plura de Elephantis cōpendio refert. Præter ea, quæ de Elephantis duodecim primis cap. lib. octaui eleganter refert Ply. Lege Ariſt. capitibus prīo, quinto, & ſexto ſecundi, & ca. 9. octaui, & ca. 46. noni de natura animaliū. Itē ca. 16. ſecundi de partibus animaliū. Diuum Ambroſium ca. quinto ſexti Hexamerō. Strabonē lib. 15. Diod. Siculū lib. tertio. Philoſtratū lib. 2. Vitæ Apollonij. Horatius Ode. 12. Epodon, Elephantem, Barrum dixit.

Quid tibi uis mulier nigri dignıſsima Barri.

Sunt qui Elephantem a magnitudine corporis uocatum putent, qđ formā montis præferat. Græce enim mons Elephos dicitur. Elephas (inquit Apollonius) maxime omniū ferarū diſciplinabilis eſt, atq; ubi ſemel ſub homine uiuere coacta eſt, ab homine perfert, & morū ſimilitudinē ab ipſo capit, gaudetq; non ſecus ac parui canes ex manu cibū capere, uenientēq; proboſcide amplectitur, caputq; intra fauces immittere hominē patitur aperto rictu tā diu permanens, quoad homini libitum fuerit. c ℂ Iuxta ſenſum humanū intellectum habent.) Ex Plynio hæc ca. primo octaui. Terreſtriū (inquit) animaliū, maximū eſt Elephas, proximūq; humanis ſenſibus. Quippe intellectus illis ſermonis patrij, & in primis obedientia, officiorūq;, quæ didicere memoria. Amoris, & gloriæ uoluptas, immo uero quæ etiā in homine rara, probitas, prudentia, æqtas. Religio quoq; ſyderum, ſoliſq; ac lunæ ueneratio. Authores ſunt in Mauritaniæ ſaltibus ad quendam amnē cui nomē eſt Anulo, niteſcente luna noua, greges eoꝝ deſcendere, ibiq; ſe purificantes ſolenniter aqua circumſpergi, atq; ita ſalutato ſydere, in ſyluas reuerti. Ab Elephantis, religionis inſcij, uel contēptores potius, reuerentiā, honoremq; Deo factori rerū omniū diſcant reddere. d ℂ Duo eoꝝ genera.) Elephantoꝝ tria eſse genera. 2. uitę Apollonij ſcribit Philoſt. Alios paluſtres, mōtanos alios, tertios cāpeſtres eſse dicit. Indi tradunt eos, qui in paludibus capiunť demētes, leueſq; eſse. Montanos uero ꝑuerſos, & inſidioſos, & niſi alicuius rei indigeant, minime erga homines firmı. Cāpeſtres aūt benigni perhibentur, & manſueti, etiā immitationis amatores. Scribunt, atq; tripudiant, & ad fiſtulæ ſonitū ſaliunt, ſeq; a terra ſaltando ſubleuant. Ply. eodē ca. Indicis Arabici minores, quos appellam⁹ Nothos. Feſtus Pompeius ſcribit νόθον a Græcis uocari, natū ex uxore non legitima, q apud nos ſpurio patre nat⁹ dicitur. Titulo decimo primi Inſtitutionū de Nuptijs, paragrapho Vnde ſolent ſpurij appellari, uel a Græca uoce νόθοσ. i. uulgo cōcepti, uel ἀπατροσ. i. quaſi ſine patre filij. Lege Modeſtinū tit. 5. pri-

mi Digeſtoꝝ.L.27.Sicq; dicunt notos Elephantes ab Indicis plurimũ degenerantes. e ℭ Candore dẽtium.)Cõmune id fere cunctis animãtibus, ut ſenecta dentibus candorẽ adimat.Ply.c.3.octaui. Dentium candore intelligitur iuuenta.In equis certe contra agitur,atq; in cęteris animalibus.Cũ enĩ cæteris ſenectute dentes nigreſcant,equo candidiores redduntur.Author ca.3.ſecũdi de nat.animaliũ Ariſtoteles. f ℭ Quoꝝ alter ſemper in miniſterio eſt.)Et in hoc quoq; animantis huius prudentia deprehenditur. Et id ex Plynio ſumptũ ca.3.octaui.Circa dẽtes(inquit)belli cura ſumma.Alteriꝰ mucroni parcunt,ne ſit prę lijs hebes,alterius operario uſu fodiunt radices, impellũt moles. a ℭ Confringũt utroſq;.)Ply. eodẽ capite. Circũuenti (inq̃t) a uenatoribus, primos conſtituũt,q̃bus ſunt minimi,ne tãti p̃lium puteȓ.Poſtea feſsi,impactos arbori frangũt,prędaq; ſe redimunt. Idẽ aſtus & in Caſtoribꝰ eſt,ut.c.23.ſup̃ dictũ eſt. Quot ſunt homines,qui ſeruãdi opes gratia ſeipſos morti frequenter exponunt. Salubre nimirum Catonis p̃ceptum, quo monet inquiens.
Quæ nocitura tenes, q̃uis ſint chara relinque.

a munȓ,pariter cõfringũt utroſq;, [a] ut ebore damnato non requiranȓ.Hanc enim ſibi cauſam periculi præſentiunt. Oberrant [b] agminatim. Natu maximus ducit agmen,ætate proximus cogit ſe- b quentes.Flumẽ tranſituri minimos antemittũt, ne maiorũ ingreſsu alueum atterant, & profundos depreſsis uadis gurgites faciant. Venerem ante annos [c] decem fœminæ,ante quinq; mares c neſciunt.Biennio coeunt, quinis nec amplius in anno diebus, non prius ad gregariũ numerum reuerſuri,q̃ uiuis aquis abluantur. Propter fœminas nunq̃ dimicant.Nulla enĩ nouerũt [d] adulteria.Ineſt illis [e] clementiæ bonũ. Quippe ſi per

b ℭ Oberrant agminatim.)Id Plynius ca.5.octaui ſic explicat.Elephanti gregatim ſemper ingrediunȓ. Ducit agmẽ maximus natu.Cogit ætate proximus.Amnem tranſituri minimos præmittunt,ne maiorum ingreſsu atterente alueum,creſcat gurgitis altitudo. Diſcrepat a Plynio Apollonius Tyanęus de tranſitu amniũ ab Elephantis.Cuius uerba ex ſecũdo Philoſtrati ſubſcripſimus.Cũ uideret Apollonius(inquit)Elephantos Indũ flumen tranſeuntes.Erant autem circiter triginta, & duce utebantur eo,qui inter ipſos minimus erat.Maiores uero ipſoꝝ ſuper dentiũ eminentias pullos geſtabant, Proboſcide tanquam uinculo ipſos complectentes. Hæc(inquit)o Damis nullo iubente &c. c ℭ Venerem ante annos decẽ.)Plynius ca.5.octaui.Pudore nunq̃ niſi in abdito coeunt,mas quinquẽnis, fęmina decennis.Initur autem biennio quinis (ut ferunt)cuiuſq; anni diebus, nec amplius. Sexto perfunduȓ amne non ante reduces ad agmen.Nec adulteria nouere, nullaue propter fœminas inter ſe prælia,cæteris animalibus pernicialia. Nec quia deſit illis amoris uis &c.Ariſto.ca.27.ſexti natu.animaliũ,a Plynio,& Solino diſcrepat de primo Elephantũ coitu.Elephantus(inquit)tam mas,q̃ fęmina incipit coire anno ætatis uiceſimo.Multo aliena a dictis ſunt,quæ ſcribit Ariſtot.ca.29.de Admirandis in natura.Elephantes(inquit)traditur non ante producere fętum,quam duos fuerint annos nacti. Sunt tamen qui dicũt illos decimooctauo menſe procreaſse,& parere gemellos cõſueuiſse. d ℭ Nulla nouerunt adulteria.)Hyettus Argiuus cũ Molurũ in uxoris adulterio deprehenſum/peremiſset,primus in adulteros legem tuliſse dicitur.Sunt qui Lamech primũ adulteriũ cõmiſiſse dicant. Conſtat enim ante hunc Lamech nulli hominũ fuiſse ſimul uxores plures.Vxorum autem multitudo ſine adulterio eſse non poteſt,qđ a primordio unica unico facta ſit mulier, & eſse duos in carne una deus præceperat ab initio.Scribit Bardeſanes,ut Euſebius refert,apud Seres nullã mulierẽ eſse meretricem, aut adulteram.E diuerſo Getulis legem eſse,qua cautum ſit mulieres quoſcunq; uelint,cõueniant uiros,nec tamen eas a maritis uel accuſari,uel adulteras appellari,cũ tamen paſsim omnibus miſceantur,ac præcipue aduenis.Sancta nimirum lex illa,quã in Leuitico hominibus Moſes ſanxit.Si męchatus quis fuerit cum uxore alterius,adulteriumue perpetrauerit cũ coniuge proximi ſui, morte moriatur,& męchus,& adultera.Et alibi.Si dormierit uir cũ uxore alterius,uterq; moriatur.Zaleucus legem tulit,ut quiſquis męchus,aut adulter deprehenſus fuerit,erutis oculis pęnas lueret. Apud Gortynios conuictus adulter in mollitię ſuę ſignum lana coronabatur.Hincq; & ignominioſus eſt ſemper & reipub.ipſius in nullo particeps.Adulterij pęnam apud Romanos ex Catonis oratione,refert Gellius capi.23.decimi ſuarum noctium.Hanc optimã Elephantum adulteria neſcientiũ,conſuetudinem, illi utinã intelligerent,qui nolunt tetigiſse niſi illas,
Quarum ſubſuta talos tegat inſtita ueſte. e ℭ Ineſt illis clementię bonũ.) Ex Plynio hæc cap.4. libri octaui.Elephas(inquit)homine obuio forte in ſolitudine,& ſimpliciter oberrante, clemens, pla-

deſerta uagabundum hominẽ forte uiderint, du a
ctus uſq; notas uias præbent. Vel ſi confertis pe
coribus occurſitent, itinera ſibi blanda, & placi-
da manu faciunt, ne qđ obuiũ animal interimãt.
At conflictu fortuito ſi quando [a] pugnatur, non b
mediocrem habent curã ſauciorꝝ. Nã feſſos uul-
neratosq; in medium receptant. Cum captiuitate
uenerint in manus hominũ, manſueſcunt hauſto
ordei ſucco. Maria [b] trãſmeaturi, naues non priꝰ c
ſubeunt, q̃ de reditu illis ſacramentũ luatur. Indi-
cos Elephantos [c] Mauri timent, & quaſi paruita-
tis ſuæ conſcij aſpernantur ab his uideri. Nõ an-
nis [d] .x. ut uulgus, ſed biennio, ut Ariſtoteles de- d
finit, utero graueſcũt, nec amplius, q̃ ſemel gig-
nunt, nec plures, q̃ ſingulos. Viuũt in [e] annos tre
centos. Impatientiſsimi frigoris. Trũcos [f] edunt.
Lapides hauriunt. Gratiſsimas in cibatu palmas e
habent. Odorẽ muris [g] uel maxime fugiunt. Pa-
bula etiã, quę a muſculis contacta ſunt, recuſant.
Siquis caſu Chamæleontẽ [h] deuorauerit, uermẽ

cidusq; etiã demonſtrare uiã traditur &c. a ℂ Siquando pugnatur.) Ply.ca.7.octaui libri. Equitatu circumuenti, infirmos, aut feſſos, uulneratosue in mediũ agmen recipiũt, ac uelut imperio, aut ratione per uices ſubeunt. Capti celerrime mirificantur ordei ſucco. b ℂ Maria tranſmeaturi.) Ply.ca. primo lib.octaui. Alienæ quoq; religionis (inquit) intellectu credunt maria tranſituri nõ ante naues conſcendere, q̃ inuitati rectoris iureiurando de reditu. c ℂ Indicos Elephantos.) Ply.ca.9.lib.octaui. Indicũ (inquit) Afri pauẽt, nec contueri audent. Nam & maior Indicis magnitudo eſt. Philoſtratꝰ in ſecũdo. Quãto equo Nyſęo maior eſt Libycus Elephas, tanto Libycis Elephantes maiores ſunt Indici. d ℂ Nõ annis decẽ.) Ply.ca.10.lib.octaui. Decem annis (inquit) geſtare in utero uulgꝰ exiſtimat. Ariſtoteles biennio, nec amplius ſemel gignere. Sed nequis Ariſtotelis uerba diſpendio quæritet, ea ex ca.27. ſexti naturæ animaliũ aſcripſimus. Elephantꝰ tam mas, q̃ fęmina incipit coire (inquit) anno ætatis uiceſimo. Ferendi uteri tempus, alij annum & ſex menſes, alij triennium ſtatuunt. Cauſa, quã ob rẽ incertum hoc ſit, qđ non pateat coitus. Plautꝰ ex uulgi ſententia in Sticho ſic inquit. Audiui ſæpe hoc uulgo multis dicier ſolere Elephantũ grauidã perpetuos decẽ eſſe annos. Hic ſumptũ Adagiũ. Celerius Elephanti parient. In pigros, & ſegnes homines dici ſolitum. Alterum pręterea impoſſibilitatis Adagiũ ab Ennio uſurpatũ. Prius pariet Locuſta Lucam bouem, ad magnitudinem Elephantis, & paruitatem locuſtæ poeta reſpiciens. e ℂ Viuunt in annos trecentos.) Plynij uerba ſunt ex ca.10.octaui. Plures (inquit) uiuere ducentis annis, & quoſdã trecentis, iuuenta eorꝝ ſexageſimo incipit. Ariſto.ca.9.octaui Naturę animalium. Elephantẽ (inquit) alij annos ducentos uiuere aiunt, alij trecentos. Et ca.46. noni de animaliũ natura. Viuere (inquit) Elephantos mares alij annos ducentos, alij centũ & uiginti narrant. Hyemis, ac frigoris impatiens hoc animal eſſe dicitur. Scribit Philoſtratus Apolloniũ inueniſſe apud urbem Taxilã omniũ urbiũ, q̃ apud Indos ſunt maximã, Elephantẽ, quẽ uittis, & Mirteis coronis indigenæ ornabant. Eũ homines regionis illius ex ijs unum eſſe agebant, qui pro rege Poro cõtra Alexandrũ pugnauerat, quẽ ꝓpterea, qđ in pugna ꝓmptiſſime pugnaſſe ferebat, Alexander Soli dicauit, torq̃s aureos circa cornua adaptãs. In torquibus Græcis literis hãc ferme ſententiã inſcriptã dicũt. Alexander Iouis filius Aiacem, Soli (id enim Elephanto nomẽ erat) magnũ nomine exornãs. Cõijciunt aũt indigenę annos quinquaginta ſupra trecẽtos ab ea, quã diximus pugna ad ea tẽpora interceſſiſſe cũ tñ ſcire nõ poſſint, q̃t fuerit natus annos qñ pugnę interfuit. Cur aũt tãdiu uiuãt, diuus Ambro. hãc affert rationẽ. Nũc aũt (inqt) & trecentis, & amplius feruntur annis uitã ꝓducere, qa omnia ſibi ad magnitudinẽ mẽbra cõueniũt. Ideoq; nõ diſtincti, ut nobis, ſed cõpacti artus ſunt, quo ſint robuſtiores. Quam cito hominibus ſi diu ſteterint, aut uelocius cucurrerint, iugiter ambulauerint, genua uexant & plãtę. Cõiuncta eni & articulata facilius q̃ concreta atq; ſolidata, aut doloris ſenſum, aut caſũ offenſiõis admittũt. f ℂ Truncos edunt.) Ex Ply.ca.10.lib.octaui. Et terrã (inquit) ediſſe ijs tabificũ eſt niſi ſæpius mandant, deuorãt aũt & lapides. Truncos quidẽ gratiſſimo in cibatu habent. Palmas excelſiores fronte proſternunt, ac ita iacentiũ aſſumũt fructũ, mandunt ore. g ℂ Odorẽ muris.) Ply.c.& li.eiſdem. Animaliũ (inquit) maxime odere murẽ, & ſi pabulũ in pręſepio poſitum attingi ab eo uidere, faſtidiunt. h ℂ Chamelęontem deuorauerit.) Plynius ca.27.lib.octaui. Elephas Chamelęonte cõcolori

fronde deuorato occurrit oleaſtro huic ueneno ſuo. De Chamelęonte plura ca.53. infra Solinus refert. a ℭ Duriſsimū dorſo tergus.) Ply.ca.10.octaui. Duriſsimū (inquit) dorſo terg⁹. Ventres molles. Setarum nullum tegumentū, ne in cauda quidē præſidiū abigendo tedio muſcarū. Namq; & id tanta uaſtitas ſentit &c. b ℭ Inter hos, & Dracones.) Verba Plynij ſunt ex ca.xi. libri octaui. Elephantes fert Africa, ultra Syrticas ſolitudines, & in Mauritania. Ferunt Aethiopes, & Troglodıtæ, ut dictum eſt. Sed maximos India, bellanteſq;, cum ijs perpetua diſcordia Dracones tantæ magnitudinis, ut & ipſos circūflexu facili ambiant, nexuq; nodi perſtringant. Cōmoritura dimicatio, uictuſq; corruens, cōplexū elidit pondere. Similia ſcribit Diod. Siculus parum poſt pricipium lib. quarti. Non aliena ſunt, quæ ca.65. Solinus refert. c ℭ Inſidiæ hoc aſtu præparantur.) Hanc Draconū, & Elephantum pugnā Ply. lib.8. his uerbis eleganter explicat. Mira animalium pro ſe cuiq; præcipua ſolertia eſt, ut ijs una ſcandendi in tantam altitudinē difficultas, Draco itaq; iter ad pabula ſpeculat̃. Ab excelſa ſe arbore inijcit. Sic ille imparē ſibi luctatum cōtra nexus. Itaq; arborum aut rupiū attritū q̄rit. Cauent hoc Dracones ob idq; greſsus primū alligant cauda. Reſoluūt illi nodos manu, at hi in ipſa nare caput condunt, pariterq; ſpiritū præcludunt, & molliſsimas lancinant partes. Iidem obuij deprehenſi in aduerſos erigunt ſe, oculoſq; maxime petunt. Ita fit ut plerumq; cæci ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. Quā quis aliam tantæ diſcordiæ cauſam attulerit, niſi naturę ſpectaculū ſibi, ac paria cōponentis. Dio. Siculus lib.4. Tradunt quidā (inquit) in deſertis, ac feris locis, ſerpentes, qui cū Elephantis propter aquas pugnant magnitudine, numeroq; admirabiles eſse. Complicant enim in corpus aſsurgentes, annixiq; uiribus Elephātoꝝ crura, cōnectuntq; pluribus plicis adeo arcte, ſummaq; ui, ut ſpumātes beſtias natura graues, ad caſum cōpellant. Tum pluriū concurſu facto, beſtiā haud facile mobilē depaſcunt̃ &c. d ℭ Pręcipua eſt.) Ply.ca.12.octaui. Eſt (inquit) & alia dimicationis huius fama. Elephantis frigidiſsimū eſse ſanguinem, ob id æſtu torrente præcipue a draconibus expeti. Quā ob rem in amnes merſos, inſidiari bibentibus arctatiſq; illigata manu in aurem morſum defigere, quoniā is tantū locus defendi non poſsit manu. Dracones eſse tantos, ut totū ſanguinē capiant. Itaq; Elephantos ab ijs ebibi, ſiccatoſq; concidere, & dracones inebriatos opprimi, cōmoriq;. e ℭ Oculos petunt.) Plynius eodē loco. Oculos maxime petunt. Ita fit, ut plęrumq; cęci, ac fame, & męroris tabe confecti reperiantur. f ℭ Quod Cinnabarim uocant.) Hic locus euidens fit ex uerbis Plynij cap.7. triceſimitertij naturalis hiſtoriæ. μίλτον (inquit) uocant Græci miniū, quidā Cinnabarim. Vnde natus error Indico Cinnabaris nomie. Sic eē̃ appellant illi, ſaniē Draconis eliſi Elephantoꝝ morientiū pondere permixto utriuſq; animalis ſanguine, ut diximus. Neq; alius eſt color, qui in picturis proprie ſanguinē reddat. Illa Cinnabaris Antidotis, medicamentiſq; utiliſsima eſt &c. g ℭ Elephantes Italia.) Et hæc ex Ply. Iulius Solinus mutuatus eſt ca.

a Elephantis ueneficum, oleaſtro ſumpto peſti me-
detur. Duriſsimū [a] dorſo tergus eſt, uentri mol-
lius. Setarum hirſutię nullę, inter hos, [b] & Draco-
nes iugis diſcordia. Deniq; inſidiæ hoc [c] aſtu prę-
b parātur. Serpentes propter ſemitas deliteſcunt,
per quas Elephanti aſsuetis callibus euagantur,
atq; ita prætermiſsis prioribus poſtremos ado-
riuntur, ne qui anteceſserint, ualeant opitulari,
c Ac primū pedes nodis illigant, ut laqueatis cru-
ribus impediant gradiendi facultatem. Nā Ele-
phanti niſi præuenti hac ſpirarū mora uel arbo-
ribus ſe, uel ſaxis applicant, ut pondere nitibun-
d do attritos necent angues. Dimicationis præci-
pua [d] cauſa eſt, qđ Elephantis, ut aiunt, frigidior
ineſt ſanguis, & ob id a draconibus auidiſsime
torrente captantur æſtu. Deniq; nunq̄ inuadunt
e niſi potu grauatos, ut uenis propenſius irrigatis
maiorem ſumant de oppreſsis ſatietatē. Nec ali-
ud magis q̄ oculos [e] petunt, quos ſolos expugna-
biles ſciūt. Vel interiora auriū, qđ is tantū locus
f defendi non poteſt Proboſcide. Itaq; cū ebibe-
rint ſanguinē, dum ruunt belluæ, dracones ob-
ruuntur. Sic utrinq; fuſus cruor terram imbuit,
fitq; pigmentum quicquid ſoli tinxerit, quod
Cinnabarim [f] uocant. Elephātes [g] Italia anno ur-

bis conditæ quadringẽtesimo septuagesimo secundo in Lucanis primũ bello Epirotico uidit, & boues Lucas inde dixit. Cæsariensi [a] coloniæ Cęsaria ĩest a Diuo Claudio deducta, Bochi prius regia, postmodũ Iubę indulgentia populi Romani dono data. Inest & oppidum Siga, [b] quod habitatum Siphaci fuit. Nec ab [c] Icosio taciti recedamus. Hercule enim illac transeunte uiginti, q̃ a comitatu eius desiuerant, locum deligũt, faciũt mœnia, ac ne q̃s imposito a se nomine priuatim gloriaretur, de condentium numero urbi nomẽ datum.

DE NVMIDIA, ET IN EA DE VRSIS. CA. XXXIX.

QVod est a flumine Ampsaga [d] Numidiæ datur. Huius incolæ q̃diu errarunt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti [c] sunt. Vrbes in ea quãplurimæ, nobilesq́;, sed Cirta [f] eminet. Dein

sexto libri iã sæpius citati. Elephantes (inquit) Italia primũ uidit Pyrrhi regis bello, & boues Lucas appellauit in Lucanis uisos, anno urbis quadringentesimo septuagesimosecundo. Roma aũt in triumpho septem annis ad superiorẽ numerũ additis. Eadẽ plurimos annos quingentesimosecundo, uictoria L. Metelli Pontificis, in Sicilia de Pœnis captos. Centũ quadragintaduo fuere, traue cti ratibus, q̃s doliorũ consertis ordinibus imposuerant. Mutianus ter consul scribit Elephantes, quos literarũ Græcarũ dictus didicisse, Hos uidelicet, ἀυτόσ ἐγώ τάδε ἔγραψα λάφυρατε κέλτ' ἀνέθηκα, qđ latine significat. Ipse ego hęc scripsi, spoliaq́; Celtica dicaui. Boues Lucas Elephãtos dictos uolũt, uel a Lucania, uel a Libya, uel (ut Varroni placet) a luce, qđ scilicet clypeis regijs auratis reluceant. a ℭ Cæsariẽsi coloniæ.) Quæ de Cæsariẽsi Mauritania scribit hoc loco Solinꝰ, sumpta sunt ex ca. 2. quinti Plynij. Oppidũ (inquit) ei celeberrimũ Cæsarea antea uocatum Iol, Iubæ regia a diuo Claudio coloniæ iure donata, eiusdem iussu reductis ueteranis. b ℭ Oppidum Siga.) Ply. ait Sigam fluuiũ nauigabilem esse. Alij oppidũ, quod e regiõe Malacam urbem Hispaniæ contẽplatur. Sed tam flumẽ, q̃ oppidũ esse potest, ut alterũ, ab altero nomen habeat. De Bocho Maurorũ rege, scribunt Liuius lib. 66. Salustius in Iugurtino. Plutar. in Mario. Strabo lib. ultimo. Syllius in. 3. atrocem eũ uocat, qđ is Iugurtham prodiderit, & uinctũ eum Romano Syllæ tradiderit. DE Syphace Numidiæ rege, abunde Liuius. 29. & . 30. ab urbe condita uoluminibus. Salustius in Iugurtha. Florus ca. 6. secundi Epitomes. Is quoniã ictum cum Romanis fœdus fregerit, & Carthaginensibus adhęserit, uictus tandẽ, & captus a. P. Scipione uita functus in triumpho ductus est. Syllius lib. ultimo.

Ante Syphax feretro residens captiua premebat
Lumina, & auratæ seruabant colla cathenæ.

c ℭ Icosium.) Huic urbi a conditorũ numero nomen inditum, qđ a uiginti Herculis Comitibus conditũ fuerit, ἔικοσι enim Gręce, Latine uiginti. Id fabulosum, ut cætera gesta Herculis, nõ nulli autumant. Icosij urbis meminerunt etiã Ptol. & Plynius.

QVOD EST a flumine Ampsaga.) Ply. ca. 3. lib. quinti. Ampsagã flumẽ principiũ, Tuscã uero fluuiũ finem facit. Numidia (inquit Mela lib. primo) spacio, q̃ Mauritania angustior est, sed culta magis, & ditior. Plynius ait in Numidia præter marmoris Numidici, ferarũq́; prouentũ nihil aliud reperiri insigne. Numidia Metagonitis appellatur a Græcis. e ℭ Nomades dicti sunt.) Ply. ca. 3. lib. quinti tradit Nomades dictos esse a permutandis papilionibus, Mapalia sua, hoc est domus plaustris circũferentes. Græci autẽ νομάδεσ Numidas, & pastores nominãt, a uerbo νομεύω, quod pastoriam exerceo significat. Sunt qui Numidiã dictam uelint ab incolis passim uagantibus, qđ nullã habeant certam sedem. Nã lingua eorũ, incertę sedes, & uagæ, Numidiæ nuncupanť. Seruij Honorati sententiã ca. 37. retulimus. Scribit Strabo ultimo Geographiæ uolumine, Numidas ante Masinissam regẽ a cõmunibus hominũ moribus exulasse. Is enim primus Numidas ciuiles, & agricultores reddidit, & pro latrocinio eos miliciã docuit. Sunt & gentes aliæ consimilẽ ob causam νομάδεσ appellatæ, ut sup ca. 25. & infra ca. 43. Solinus refert. f ℭ Cirtia.) Per t scribendũ, nõ th, ex Appiano. Hãc Ply. & Mela dicunt Sittianorũ coloniã, a Sittio, qui Romę accusatus, & iudicio interesse ueritus, in Africam collecta manu fugerat. De ea urbe scribũt Salustius, Ply. Mela, Martianus, itẽ cæteri. Strabo circa finem

libri ultimi, tradit Cirtam mediterraneã urbem esse munitissimã, & optime structam, cũ a cæteris, tũ a Mycipsa rege, eamq; tantã effecisse, ut decem equitũ milia, & peditũ uiginti milia emitteret. a ℭ Cullu.) Hęc urbs (ut Hermol. etiã annotauit) Colops a Ptol. dicitur. Plynius, & secũ plures, Cullu nominãt. Sunt qui nõ per c sed per ch scribendũ putent. De purpura Ply. ca. 36. noni nat. historiæ. Ad hũc uero locũ facit, qđ scribit Syllius lib. 16. Getulis ne magis fucaret uellus ahenis. b

Cullu[a] purpurario fuco Tyriis uelleribus comparata. Omnis hæc regio finibus in Seugitanum limitem[b] desinit. Qua parte syluestris est, feras educat, qua iugis ardua, equos[c] alit. Eximio etiã marmore[d] prædicat. Numidici[e] ursi forma cæteris præstant, rabie[f] dumtaxat, & uillis[g] profundioribus. Nam genitura[h] par est quoquo loco editis. Eam protinus dixero. Coeunt non[i] itidẽ quo quadrupedes aliæ, sed apti amplexibus mutuis, uelut humanis cõiugationibus copulantur. Desiderium ueneris hyems suscitat. Secreti[k] ho-

ℭ In Zeugitanũ limen.) Zeugitana regio (inquit Martianus) ea est, quæ proprie uocatur Africa. Ply. ca. 4. quinti. A Tusca (inquit) Zeugitana regio, & q̃ proprie uocatur Africa est. c ℭ Eq̃s alit.) In his locis, ut Stra. refert, incolæ paruis equis utũtur, celeribus tamen, & obtemperantibus, adeo, ut sola uirga gubernent. Equi collaria ex ligno habent, aut pilo confecta, e quibus habena dependet. Sũt qui etiã tracti dominũ sequũt ut canes. Claudia. in Gildonẽ.

Cætera nudus eques, sonipes (ignarus habenæ
Virga regit.

Non ignoro hęc Strabonẽ Mauris tribuere, sed ob locoꝝ uicinitatem ad equos Numidię referri possunt. Syllius li. 16. de Syphace Numidiæ rege. Tum cognita primũ Cornipedũ frena. Et libro primo.

Hic passim exultant Numidę gens inscia freni.

Et Maro quarto Aen. Numidas infrenos dixit. d ℭ Eximio marmore.) De marmore Numidico nobilissimo Ply. ca. 6. tricesimi sexti naturalis historiæ. De eo sic Statius Sylua quinta primi.

Mæret onyx longe, queriturq; exclusus Ophites,
Sola nitet flauis Nomadum decisa metallis.

De Numidico marmore intellexit Horatius Ode. 18. secundi Carminũ. Non trabes Hymetiæ Pręmunt columnas ultima recisas Africa. e ℭ Numidici ursi.) Ply. ca. 36. octaui naturalis hist. miratur Annalibus notatum esse, M. Pisone, M. Messala CONS. ad. xiiii. kalen. Octobris. Domitiũ Aenobarbũ Aedilem Curulẽ, ursos Numidicos centũ, & totidẽ uenatores Aethiopas, in circo dedisse. Miror (inquit) adiectum Numidicos fuisse, cũ in Africa ursos non gigni constet. Idẽ scribit ca. 58. eiusdem libri, in Africa nec apros, nec ceruos, nec capreas, nec ursos gigni. COntra Plynii sententiã sunt Herod. lib. 4. Apud Maxies (inquit) Africæ populos serpentes sunt supramodum grandes, ac leones. Elephantes quoq;, & ursi, & aspides, & asini cornibus præditi, & Cynocephali. i. capita canina habentes, & Acephali. i. nõ habentes capita, sed in pectoribus oculos, ut ab Afris memoratur, nec nõ uiri, fœminæq; agrestes, & aliæ multæ feræ haud ementitæ, quoꝝ nihil apud pastorales est. Et infra. Ceruus, & aper in Africa nullus est. Virg. quinto Aeneidos.

Horridus in iaculis, & pelle Libystidis ursæ.

Et libro octauo.

Effultum spoliis, & pelle Libystidis ursæ.

Et illud Martialis.

Et freno Libyci domantur ursi.

Et Iuue. Satyra quarta.

Profuit ergo nihil misero, qđ cominus ursos
Figebat Numidas Albana nudus arena
Venator.

Plynii sententia uidetur uerior, qđ ursi suapte natura locis frigidioribus generentur. Et ut Solinus ait. Desyderium ueneris ursis hyems suscitat. Africa autem (ut nomen indicat) sine frigore, & hyeme est. Hinc Syllius lib. primo.

Aeoliis candens Austris, & lampade Phœbi
Aestifero Libyæ torquetur subdita cancro.

f ℭ Villis profundioribus.) Natura ursi omnes hirsuti sunt, ac uillis asperis. Vnde prouerbio dici cęptũ. Vrsis asperior, pilosiorq;. De homine, qui sit prę cæteris pilosior, hirsutiorq;, sicq; tractatu asperior. Vtitur eo obscęni carminis quisquis is fuerit author. g ℭ Rabie.) Ex Vrsi rabie apud Martialem in sexto adagium sumptum crediderim. Ne nasum uiui temptaueris ursi. In hominem furentem, & bile cõcitum dici solitum. h ℭ Genitura.) Generandi modus. i ℭ Coeunt non itidem.) Plynius ca. 36. octaui. Eorum coitus (inquit) hyemis initio, nec uulgare quadrupedum more, sed ambobus cubantibus, complexisq;. Aristoteles capite tricesimo sexti Naturæ animalium. Vrsi coeunt (inquit) non superuenientes, sed humi strati. k ℭ Secreti honore.) Plynius lib. & cap. eisdem. Deinde secessus in specus separatim, in quibus pariunt tricesimo die.

nore reuerant̃ mares grauidas, & in ijsdem licet foueis, partitis tamen per scrobes secubationib' diuiduntur. Lucinæ illis [a] properatius tẽpus est. Quippe uterũ tricesimus dies liberat. Vnde euenit, ut præcipitata fœcũditas, informes creet partus. Carnes pauxillulas [b] edunt, quibus color cãdidus, oculi nulli, & defestina immaturitate tantum rudis sanies exceptis unguium liniamentis. Has lambendo [c] sensim figurant, & interdũ ad pectora eas fouent, ut assiduo incubatu calfactæ animalem trahant spiritũ. Interea cibus [d] nullus. Sane diebus primis [e] quatuordecim matres in somnum ita [f] concidunt, ut nec uulneribus excitari queant. Enixæ quaternis [g] latent mensibus. Mox egressæ in diẽ liberũ tantã patiunt̃ insolentiã lucis, ut putes obsitas cæcitate. Inualidum ur-

a ℭ Lucinæ illis ꝑperatius tẽpus est.) Aristoteles eodẽ capite. Fert uterum ursa dies triginta. Parit tum unum, tũ etiã duos, sed cum plurimũ quinq;. b ℭ Carnes pauxillulas edunt.) Plynius ibidẽ. Hi sũt candida, informisq; caro, paulo muribus maior. Sine oculis, sine pilo, ungues tantũ prominẽt. Aristo. cap. iam dicto. Fœtum (inquit) minimũ pro sui corporis magnitudine edit. Quippe quę minorẽ cato, maiorẽ mure parere soleat. Nudũ item & cęcũ, & cruribus propemodũ, membrisq; alijs indiscretum, & rudem. c ℭ Lambendo.) Ply. Carnem hanc lambendo paulatim figurãt. Scribunt nõ nulli, Vrsus ideo dictus, quod ore suo formet fœtus, quasi orsus. Vnde illud est.

Sic format ligua fœtum cũ ꝓtulit ursa.

Id autem ex partus immaturitate accidere certum est, qđ triginta dierũ spacium tantæ moli corporis, exiguũ tempus sit. Hanc informem ursæ generationem canit Ouidius. 15. Metamorphoseos.

Ne catulus partu, quem reddidit ursa recenti
Sed male uiua caro est lambendo mater in artus
Fingit, & in formam quantũ capit ipsa reducit.

Virgilium poetam dicere solitum ferunt parere se uersus, more, atq; ritu ursino. Namq; ut illa bestia fœtum edere ineffigiatum, informẽq;, lambendoq; id postea, quod edidisset, conformaret, & fingeret. Perinde ingenij quoq; sui partus recentes nudi esse facie, & imꝑfecta. Sed deinceps tractando, colendoq; reddere ijs se oris, & uultus liniamenta. Hæc ex ca. 10. decimiseptimi Noctiũ Atticarum ascripsimus. d ℭ Interea cibus nullus.) Vel qđ eo tempore priorum pedum suctu uiuant, uel quod cibi uicem suppleat humor nimius. Plynius ibidem. Cibi tunc nulla argumenta, nec nisi humoris minimũ in aluo inueniri. Sanguinis exiguas circa corda tãtum guttas, reliquoq; corpore nihil inesse. e ℭ Diebus primis quatuordecim.) Primis diebus bis septenis (inquit Ply.) tam graui somno premuntur, ut ne uulneribus quidẽ excitari queant. f ℭ In somnũ ita concidunt.) Id Alcmęon accidere existimat, qđ tunc sanguis omnis in uenas confluat. Quod ex eo constare dicit, quoniã per id tẽpus sanguis exiguas circa corda tantũ guttas reperiri uenatores asseuerẽt. Empedocles somnũ sanguinarij caloris refrigerationẽ esse, quæ quidem si modice tẽperata sit, seq somnũ, sin immodica sit mortem. Diogenes, si penitus sanguis diffusus uenas corporis implerit, intestinũq; earũ aerem ad pectus, subditumq; illi uentrẽ propulerit, tũ deniq; somnũ fieri, ex quo ꝑcordia cõcalescere. Qđ si omnis funditus aer ex uenis eruperit, mortem existere. Plato, & Stoici somnũ fieri sensilis quidẽ spiritus remissione, & tanq̃ laxatione queadmodũ & super terrã considente flatu, eodẽ uero se recipiente ad superciliorũ interstitium, id est animæ principatum. At uero cũ omnifaria fit spiritus sensilis remissio, tũ demũ consequi mortem. Ex Plutarcho hęc. Sunt qui ex nimio humore tam diutinũ Vrsis somnum opinentur accidere. Somnum enim maxime ex humore non naturali contingere philosophi autumant. g ℭ Enixæ quaternis mensibus latent.) Plynius. Nec quicquã rarius homines, q̃ parientẽ uidere ursam. Ideo mares quadragenis diebus latent, fęminæ quaternis mensibus &c. Aristoteles cap. 17. octaui Naturæ animaliũ. Conduntur (inquit) & ursi, sed propter frigus, an alia de causa ambigitur. Pinguescunt ursi per id tempus tum mares, tum fœminæ uehementer, ut mouere sese facile nequeant. Parit etiam fœmina eo tempore, & tam diu latet, quoad tempus sit, ut suos catulos in apertum producat, quod uerno tempore, mense a bruma tertio facit. Sed quod minimum dies circiter quadraginta latet, ex quibus bis septem ita sopitur, ut se nihilo moueat. Reliquis postea pluribus latet quidem, sed mouetur, & surgit. Fœtu grauida ursa, uel a nemine, uel a paucissimis capta est. Tempore sui latibuli, hoc animal nihil edere certum est. Quippe, quod neque exeat, & captum, uentre, intestino inani uideatur. Hactenus Aristoteles Philosophorum princeps. Id ipsum qđẽ non sine causa a natura excogita-

tum est, ne scilicet huius feræ uires in perniciem cęterorum, si nimis essent ualidæ, uerti possent. Scribit Philostratus secundo uitæ Apollonij libro. Vrsum feritate cæteras belluas superare. Sunt e diuerso, q̃bus sit ualidissimũ caput, ut de Psitaco cap. 65. Solinus refert. a ¶ Inualidum ursis caput.) Plynius Inualidissimũ urso caput, quod leoni fortissimũ. Ideo urgente ui præcipitaturi se ex aliqua rupe manibus, eo operto iaciuntur, ac sæpe in arena colaphis inflictis exanimanť. b ¶ Cũ gustauere Mandragorę mala.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 27. octaui Plynij Vrsi (inquit) cum Mandragorę mala degustauere, formicas lambunt. Et cap. 6. uicesimi noni eiusdem operis. Vtuntur & per se ouis Formicarũ. Namq; & huic animali est medicina, Constatq; ursos ægros hoc cibo sanari. Arist. ca. 5. octaui Naturæ animaliũ. Vrsus (inquit) animal omniuorum est. Quippe qui & fructus arboris, quas cõscendũt corpore lubrico ędat, & legumina, & apes perfringẽs alueos, & cancros, & formicas. Carne etiam uescitur. Eadẽ scribit Plynius ca. 73. lib. decimi. c ¶ Siquando tauros.) Idẽ Ply. ca. 36. octaui. Tauros (inquit) ex ore, cornibusq; eorum pedib⁹ omnibus suspensi pondere fatigant. Aristot. ca. 5. octaui Naturæ animalium. Vrsus (inq̃t) uiribus suis confidens, inuadit non solũ ceruos, sed etiã sues feros, si clam, repenteq; potuerit agere. Taurũ aperto Marte aggreditur conferta iam pugna, sternit se resupinũ, dumq; taurus ferire conatur, ip̃e suis bracchijs amplectitur cornua, ore morsus armis defigit, prosternitq; aduersariũ. d ¶ Messala. Ply. ca. 36. octaui, utrũq; cõsulẽ nominat. Annalibus (inq̃t) notatum est. M. Pisone. M. Messala CONS. ad. xiiij. kalen. Octobris. Domitium Aenobarbũ Aedilem Corulem &c. Vnde scriptoris uitio accidisse uidetur, ut alterius cõsulis fuerit nomen obmissum. e ¶ Numidicos ursos.) Id falsũ existimat Caius Plynius, cuius sententiã ante retulimus. f ¶ In circo Romano.) De Circo ex Varrone quarto de lingua latina, & alijs plura cõgessit Io. Tortelius in libro quem Orthographiã inscripsit. Vide Ply. ca. 15. tricesimi sexti naturalis historiæ. Mira est in multis huius animalis uersutia. Quoties enim se præpinguem senserit, latebras quærit, ubi tam diu latitat cibo abstinẽs, donec pinguedo, qua corpus inabile reddebatur, resoluatur omnino. Rursus siquando specus latendi causa petierit, nõ pedibus, sed resupina seipsam trudens locũ ingreditur, ne a uenatoribus eius uestigia deprehendantur. Scribit Herod. in Euterpæ Aegyptiorum fuisse morem, ursos, qui sacri sunt, eo loco sepelire, ubi iacentes inueniuntur, quos loco numinis, ut multa alia, uenerantur.

a sis[a] caput. Vis maxima in bracchijs, & in lumbis,
unde interdum posticis pedibus insistũt. Insidi-
antur aluearibus apũ, maxime fauos appetunt,
nec auidius aliud q̃ mella captant. Cũ gustauere
b Mandragoræ[b] mala moriunť. Sed eunt obuiã,
ne malũ in perniciem cõualescat, & formicas uo-
rant ad recuperandã sanitatem. Siquando tau-
ros[c] adoriuntur, sciunt quibus potissimũ parti-
c bus immorentur. Nec aliud q̃ cornua, aut nares
petunt. Cornua ut pondere defatigent, nares ut
acrior dolor sit ĩ loco teneriore. M. Messãla[d] cõ-
sule, Luci⁹ Domitius Aenobarbus curulis ædi-
d lis ursos Numidicos[e] centũ, & totidem Aethio-
pas uenatores in circo Romano[f] edidit. Idq; spe-
ctaculum inter memorabiles titulos annotatur.

DE AFRICA. DE LEONIBVS. DE HYAENA. De uarijs serpentum differentijs. De gemmis, deq; monstrosis animalium generibus, ac alijs in ea regione memoratu dignissimis.

CAP. XL.

e OMnis Africa a Zeugitano pede incipit,
ꝓmõtorio Apollĩs Sardinię cõtrouersa,

OMNIS AFRICA.) Quemadmodũ in Asia tertia orbis parte, regio est, quæ minor, uel proprie Asia dicitur, sic & in Africa, altera orbis portione, minor, uel proprie Africa nuncupatur. Hæc alio nomine (ut Ply. & Martiãus tradũt) Zeugitana regio nominať. Põp. Mela li. 1. scribit regionẽ, q̃ sequitur a promontorio Metagonio ad aras Philęnorum proprie nomẽ Africæ usurpare. Plynius tradit Numidiam a Mauritania Ampsaga flumine dirimi, Tusca a minore Africa. Idem Plynius capite quarto qninti. Eam partem, quam Africam appellamus, in duas prouincias dicit esse diuisam, Veterem scilicet & Nouam discretas fossa. Ptolemæus non facit Numidiam unam ex Africis prouincijs,

promontorio Mercurij [a] procedens in frontem Sicanã. Proinde extenta in duas prominentias, quarum altera promontoriũ Candidũ dicit̃, alteram, quæ est in Cyrenaica regione Phicuntem uocant. [b] Ea per sinũ Creticum opposita Cretæ insulæ, contra Tænarõ Laconicæ excurrit arenis. Catabathmos Aegypto insinuata, cui ꝓxima Cyrenensis extendit̃ inter duas [c] Syrtes, quas inaccessas undosum, ac reciprocũ mare efficit. Cuius sali defectus, uel incrementa haud promptũ est deprehẽdere, ita incertis motibus nũc in breuia rescinditur dorsuosa, nunc æstibus inundatur ingẽtis. Varro author est, ꝑflabilẽ ibi terrã uentis penetrãtibus subitã uim spiritus citissimi, aut reuomere maria, aut resorbere. Omnis hæc plaga ab Aethiopia, & terminis Asiæ [d] nigri flumine, qui Nilum parit, ab Hispania freto scinditur. Latere quo ad meridiẽ uergit, fontium [e] in-

sed eam sub Africa minore cõplectitur. Africæ (inquit) latus occidentale terminatur Mauritania Cæsariensi iuxta expositam lineam Ampsagæ fluuij, qđ secunda Africæ tabula clare monstrat. Secundũ hanc igit̃ Ptol. partitionẽ, Africa ab Ampsaga flumine initium sumit. Non dissimilia ex ultimo Strabonis uolumine diligens lector reperiet. Ascripsi hęc nequis existimet Plyniũ cõniuere, cũ inquit. Ad hunc finẽ Africa a fluuio Ampsaga populos.25. habet, qui Romano parent imperio. Fit enim plerumq; a nobiliori denominatio. Totã regionẽ (inquit Stra.) Carthaginensibus subditam, Romani prouinciã effecere, atq; Masinissam ei præfecerunt, & Micipsę posteros. Potest enĩ quispiam prouinciæ alicui esse subiectus, licet sub terminis prouinciæ illius nõ contineat̃. Plynij uerba, quæ hoc loco imitatur Solinus ex cap.4. q̃nti sunt hæc. A Tusca Zeugitana regio, & quæ proprie uocatur Africa est. Tria promontoria, Candidũ, mox Apollinis aduersũ Sardiniæ, Mercurij aduersum Siciliæ in altũ procurrentia duos efficiunt sinus, Hipponensem proximũ ab oppido, qđ Hipponẽ dilutum uocant, Dyarrhitũ a Græcis dictum propter aquarũ irrigua. Nõ uideo Solinũ statuisse Candidũ promontoriũ uersus ortus, nec eum a Plynio, & Pomponio discrepare, Quãuis promontoria hęc tria, nõ eo ordine, quo Plynius, & Põp. nominet. a ❡ Apollinis, & Mercurij promontoriũ.) Nomen inditum ijs, qđ in eis Apollo, & Mercurius colerentur. Strabo ea Apolloniũ, & Hermean nuncupat ἑρμείασ enim Græce Mercurius dicitur, & ἑρμέασ, uel ἑρμαῖος Mercurialis. b ❡ Phicuntem uocant.) Ex Plynio & hæc ca.5. Mox.ccl.mil. promontoriũ Phicus per Creticũ mare excurrit, distans.cccl.mil.pass. A Tænaro Laconicæ promõtorio. A Creta uero ipsa.cxxv.mil. DE Tænaro promõtorio supra.ca.12. c ❡ Inter duas Syrtes.) De Syrtibus diximus in Cõmentariolo Dionysij, super illud. Hanc minor insequitur Syrtis. Syrtibus autẽ ab effectu nomen inditũ, qđ ita fluctibus earum trahatur aqua, ut non facile nosci possit, cui elemento ea pars pelago, an ne terræ potius ascribi debeat. Hinc Lucanus in nono.

Syrtes uel primã mundo natura figuram
Quom daret in dubio terræ, pelagiq; reliquit,
Nam neq; subsedit penitus, quo stagna profundi
Acciperet, nec se defendit ab æquore tellus,
Ambigua sed lege loci iacet inuia sedes
Aequore fracta uadis, abruptaq; terra profundo,
Et post multa sonant proiecti littora fluctus &c.

Græci enim σύρειν trahere dicunt. Ply.ca.100. secundi hanc Syrtium fluctuationẽ accidere tradit, propter dispares syderũ exortus, tẽpore, nõ natura discordes. Alij uentis, plures utrisq;, huius rei effectum tribuũt, quod ea loca sint maxime uentis exposita. Lege Strabonẽ circa finẽ operis, & Solinũ infra hoc eodẽ capite. Ex Syrtium natura, & nauigandi illac difficultate prouerbiali figura a Lucano nono Pharsaliæ dictum est. Syrtes audax sperat sibi cedere uirtus. In rem arduã, & factu difficillimã dici conuenit. RVrsus cum ingens periculũ euaserimus, consimili figura dicimus. Traiectæ Syrtes. Vtitur hac Propertius li. tertio. d ❡ Nigri flumine.) Ply. cap. octauo quinti. Nigri fluuio eadem natura, quæ Nilo. Calamum, & papyrũ, & easdem gignit animantes, ijsdẽq; tẽporibus augescit. Similia scribit ca.9. eiusdẽ quinti, & ca.21. octaui. Itẽ Martianus li.6. Et Solin⁹ ipse c.43. infra. e ❡ Fontiũ inops.) Similia scribit Ply.c.16.li.8. Africa hęc (inq̃t) maxiẽ spectat inopia aquarũ, ad paucos amnes congregantibus se feris. Ideo multiformes ibi animaliũ partus &c.

a ops eſt, & infamis ſiti. Altrinſecus qua ſeptemtri
onem patitur, aquario [a] larga. In agro [b] Byzaceno
qui patet ducētis paſsuum uel amplius milibus,
glebis ita prępinguis, ut iacta ibi ſemina cū incre
b mento centeſimæ frugis renaſcantur. Externos
in [c] ea plurimos conuentaſse argumēto de locis,
& urbibus dabimus. Borion [d] promontoriū, qđ
Aqlone cędit, Græci aduenę ſic uocauerūt. Hip-
c ponē Regiū [e] poſtea dictum. Itē Hipponē alterū
de interfluēti freto Diarrhyton nuncupatū, no-
biliſsīa oppida equites Gręci cōdiderūt. Clypeā
ciuitatē [f] Siculi extruūt, & Aſpida primū noīant.
d Veneriā etiā in q̄ Veneris Erycinę [g] religiōes trā
ſtulerūt. Achęi Tripolin līgua ſua ſignāt de triū
urbiū [h] nūero. Taphrę, Abrotoni, leptis Magnę.

Lucanus in nono. In tota Libyes fons unus arena Ille fuit. Et infra. Vadimus in campos ſteriles, exuſtaq; mundi Qua nimius Titan, & raræ in fontibus undę. Et poſt. 53. Sed & hęc non fontibus ullis Soluit &c. Cauſam tradit Seneca nō multū poſt principiū tertij Naturaliū quęſtionū. a ℭ Aquarū larga.) Ply. ca. 1. quinti. Eundē (inquit) opacū, nemoroſumq;, & ſcatebris fontiū riguū, qua ſpectat Africam, & cętera. b ℭ In agro Byzacęno.) Nō coueniunt ſcriptores in nomine, aut regionis huius, aut incolarū. Strabo eā Bizacium, unde Byzacęnus. Ptolemęus Byzacitin. Stephanus. Byſsacitas, & Byſsacęnos populos eos dicit. Herodotus, & Herodianus Gyzantas, Polybius Byſsatida. De eius mira fertilitate Plynius ca. 4. quinti. Libyphœnices (inqt) uocantur, qui Byzantiū incolunt. Ita appellat̄ regio. ccl. mil. paſs. per circuitum fertilitatis eximię, cū cēteſima fruge agricolis fœnus reddente terra. Et ca. 5. decimiſeptimi. In Africæ (inquit) Byzantio illū centena & quinquagena fruge fertilē campū. Item ca. 10. decimiocta ui. Vtpote (inquit) cū e medio ſi ſit aptum ſolū, quale in Byzatio Africæ cāpo centeni quīquageni modij reddantur. Etiā ſi Solinus, Martianus, & Plynius in quinto centeſimam tantum dicant. Cęlius ca. 20. ſexti Antiquarū lectionū plura docte, & elegāter cōgerit, explicās, quæ ſint cauſæ fertilitatis tū corporum, tum animorum. Herodotus in quarto mirę fertilitatis Cynipem terrā eſse dicit, nec alteram præter hanc. c ℭ Externos.) Ex uarijs locoꝝ nominibus oſtendit in Africā plures externas cōmigraſse gentes, præſertim Græcos. Pœnoꝝ regionē (inquit Herod. in Melpomene (quatuor nationes incolūt, quarum duę ſunt indigenę, totidē non indigenæ. Indigenæ quidē Pœni, atq; Aethiopes, quoꝝ alteri ad Aquilonē Africæ, alteri ad Auſtrū incolunt. Aduenæ uero Phœnices, & Græci. Tāta eſt Libyæ fertilitas, ut in prouerbium abierit, Libycæ meſses, pro ingenti frugū copia. Hora. primo Carminū, & Seneca in Thyeſte. Lucanus in tertio. Effuſis magnum Libyæ tulit imbribus annum. d ℭ Borion.) Gręci βόρεον Aquilonarē dicūt. Sic dictū (inquit Solinus) qđ Aquilone cęditur. e ℭ Hipponē regiū.) Hippona ſtabuli dea uocatur, ab Apuleio tertio de Aſino. Ab hac ergo dea Hippones dicti uidentur, qđ ibi dea hæc maxime coleretur. Regius, qđ in eo reges plerumq; morarent̄. Syllius in tertio.
Et uaga, & antiquis dilectus regibus Hippo. Διάρδω p̄terea apud Græcos, irrigo ſignificat. Vnde Διαρρ̀ζαίω, Vaſto. Vnde uetuſta Plynij exēplaria ſic habent. Qđ Hipponē dirutū uocant, quaſi uaſtatum, deſtructū, & ut ait Plynius dirutū. Vide Hermol. ca. 4. quinti Plynij. Solinus dictos uult, qđ equites Gręci condiderint. Quid ſi ab equis optime illic prouenientibus nomē habeāt? f ℭ Clypeā Aſpida primū nominant.) Hęc urbs clypei formā habuiſse dicitur. Græcis etenim ἀσπίς ſcutū dicitur. Syllius libro tertio. In clypei ſpeciem curuatis turribus Aſpis. g ℭ Veneris Erycinæ.) De Venere Erycina Maro quinto Aeneidos Tunc uicina aſtris, Erycino in uertice &c. Et Naſo ſecundo Remedij. Eſt prope Collinā &c. Idem. 4. Faſtoꝝ. Templa frequentari Collinæ &c. h ℭ De trium urbiū nūero.) Has urbes tres alij alijs nominibus uocauere. Exemplaria tam ſcripta, q̄ impreſsa plerumq; Oeæ, Sabratæ, & Leptis Magnę retinent, id quod Syllij uerſus, quos mox ſubſcribā, ſignificare uidētur. Cū ueteri Solini lectione concordat Iſidorus ca. 5. uoluminis quartidecimi. Quāuis pro Oea Ocea, pro Tabrata Tabarce, uel Sabreta, ſcriptoris, non authoris uitio, corrupte legatur. Hermolaus autem Barbarus ca. 4. quinti Plynij, legit Taphræ, Abrotoni, Leptis Magnę. Vadianus hunc Solini locū ſic legendū cenſet. Oeę, Taphrę, Leptis Magnæ, aitq; quoſdā Abrotanū annumeraſse, ſed falſo. Nos autem Hermolai ipſius uiri undecunq; doctiſsimi cēſurā ſecuti, repoſuimus. Taphrę, Abrotoni, Leptis Magnæ. Arbitrati tutius cū eo errare, q̄ cum eo inferioribus uerum dicere. Non ignoro eſse in Africa urbem, quæ Oea dicta eſt, per œ diphthongum, quoniā per æ Colchica urbs eſt, ex qua Circen Aeęam cognominant. Vnde Propertius Tuſculū Aeęum dixit, a Thelegono Vlyſsis, & Circes filio lib. 2. Et lib. tertio

Aeçam puellã pro Circe dixit.Et thalamũ Aeçę flentis fugiſse puellæ. De ijs locis lege Ply.ca.4.lib.qnti. Syllius lib.3.ſic de ijs urbibus.Sabrata tum Tyriũ uulgus,Sarranaq; Leptis,Oeaq; Trinacrios Afris permixta colonis. a ℭ Philęnis fratribus.) Inter Carthaginenſes,& Cyrenenſes de agroꝝ terminis eſt ingens quondã orta diſcordia.Sed ut ea lis aliquando finẽ caperet,concordi uoto utriſq; placuit, ut eodem tẽpore iuuenes ultro,citroq; mitterentur. Iſq; locus, in quem,qui miſsi fuerant/cõueniſsẽt, finis ambob9 populis habereť.

Philænis fratribus [a] a laudis cupidine [b] graium a
uocamen datum. Adrymeto,atq; Carthagini au
thor eſt a Tyro populus. [c] Sed quæ ſuper Car-
thagine ueraces libri prodiderũt, hoc loco red-
dam. Vrbem iſtam, ut Cato in oratione Sena- b
toria [d] autumat, cum rex Lapon [e] rerũ in Libya
potiretur, Eliſsa [f] mulier extruxit [g] domo Phœ-
nix,& Carthadã dixit,quod Phœnicũ ore expri
mit ciuitatem nouã. Mox ſermone uerſo in uer- c
bum Punicũ,& hęc Eliſsa,& illa Carthago dicta
eſt. Quæ poſt annos [h] ſeptingẽtos trigintaſeptẽ

Cum aũt Philæni fratres,qui a Carthaginenſibus miſsi erant anticipato/aſtu/ tpe/ plurimũ Cyrenenſis agri curſu occupaſſent,& Cyrenẽſes iuuenes multum,diuq; conquæſti eſsẽt, ad extremũ ſic inter eos conuenit, ut ſi Carthaginenſes iuuenes, eo ſeſe loco uiuos oblui paterẽtur,futurũ,ut is finis ratus haberetur in poſterum.Ea conditione accepta, Philęni fratres, uitæ ſuæ patriam præferentes, ſeipſos/ijs terris operiẽdos/tradiderunt. Hinc factũ eſt, ut eo loco Carthaginenſes, Philęnis fratribus aras dicarint, quæ a ſepultis fratribus,Philęnę ſunt ab incolis nuncupatæ.Meminerunt Val.Max.tit.6.lib.quinti.Saluſtius in Iugurthino.Strabo lib.ultimo.Pomp.Mela lib.primo.Ply.ca.4.lib.5. b ℭ A laudis cupiditate.) φίλοσ amicus,αἶνοσ laus,& φιλέω amo.Inde φίλαινος amor laudis.Facunda facit(inquit Naſo) pectora laudis amor. c ℭ A Tyro populus.)In hoc nulla eſt ſcriptoꝝ diuerſitas. d ℭ In oratiõe Senatoria.)Hæc iniuria trmporis cum multis Catonis ſcriptis intercidit. e ℭ Rex Lapon.) Id fortaſſis apud Catonẽ ſcriptum fuerat,ſed alij dicunt Carthaginẽ a Didone conditã,eo tẽpore, quo Hiarbas rerum in Libya potiebatur.Non lego aliquẽ Laponem inter Libyæ reges annumeratũ.Placet igitur,ut Hiarbas pro Lapon hoc loco reponatur, etiam ſi in omnibus Solini codicibus Lapon ſcriptum ſit.Eſse potuit,ut Hiarbas alio quoq; nomine Lapon diceretur. f ℭ Eliſsa.) Fuit hoc propriũ Didonis nomẽ,nã Dido ab effectu dicta eſt,qđ uiroꝝ opus exercuerit. Dido enim uirago interpretarur. g ℭ Mulier extruxit.)De Carthaginis Africæ conditoribus plurimũ uariant ſcriptorum ſententiæ.Philiſtus(ut refert Euſebius)ſcribit Azaro, & Carthagine Tyrijs circa annũ mũdi.3980.hoc eſt annis ferme.470.ante Romã Carthaginẽ fuiſse conditã a Xoro,& Carchedone Phœnicibus, annis quinquaginta ante Ilij captiuitatẽ.Romani,& Carthaginenſes ipſi,tradunt eã a Didone e Tyro prouecta,fuiſse conſtructã,annis.72.ante,q̃ Romã.Virgilius,Ouidius,& Syllius poetæ,eo tẽpore a Didone conditã,quo Aeneas capto Ilio mox in Africam nauigauit. h ℭ Poſt annos ſeptingentos triginta ſeptem.)Liuius lib.51.& Eutropius,& Oroſius lib.4.dicunt Carthaginem anno .700.poſtq̃ condita erat fuiſse deletã.Nec horum,nec Solini numerum reddit exacta annoꝝ computatio.Si enim Carthago,Iuſtini authoritate,condita eſt.72.annis ante Romã.Deleta autem anno.606.urbis conditę, ut omnes fere conſentiunt,conſequens eſt,ut anno.678.Carthago deleta fuerit poſtq̃ fuerit conſtituta.Quod ſi ex Appiani relata ſententia, annis.50.ante captum Ilium fuerit Carthago condita, palam erit, eius excidium fuiſse poſt annos.1089.q̃ fuerat primũ exędificata.Si autem uera fuerit altera Euſebij computatio,qua refert quorundã fuiſse opinionẽ,eſse Carthaginẽ conditã annis.143.poſt captum Ilium, erunt a conditione Carthaginis ad eius excidiũ,anni.896.Ex poetarum autem computatione,anni reperiuntur.1039.Tot enim ſunt anni medij inter Ilij captiuitatem,&.606.annum urbis conditæ.Hæc diuerſitas accidit ex eo,qđ non omnino conſtet,qñ fuerit Carthago primũ cõdita.Carthaginis ſitum, magnitudinẽ,ac potentiã ijs uerbis lib.ultimo Strabo explicat.Carthago(inquit)in peninſula quadã iacet,quæ ambitum habet ſtadioꝝ.ccc.&.lx.muro cinctum.lx.ſtadioꝝ longitudinẽ iugum occupat, quod a mari in mare deſcendit.Et infra.Adeo fortunata fuit hæc Phœnicum colonia,ut Carthaginẽſes ea quæ in Iberia eſt,etiã uſq; ad Herculis columnas,ut adhuc optimã Europæ partem, & in continenti cõplura loca,& adiacentes inſulas habebant.At Libyam profecto omnẽ adepti ſunt, quæ quidem nõ paſtoraliter habitari poterat.His opibus urbem Romã imperij ęmularunt/compararunt &c. Scribit Diod Siculus lib.6.in Iberia nobiliſsima metalla a Carthaginenſibus fuiſse reperta,eo tempore,quo ijdem Carthaginenſes Iberiæ dominabantur,hancq; fuiſse cauſam,ut eoꝝ poſtmodũ excreſcerent uires, precio enim optimis militum conductis,plura geſserunt aduerſus hoſtes bella. Neq; do

meſtico,neq; ſocioꝝ milite Romanos,Siculosq;,ac Libyos in maxima deduxerunt pericula, cũ omnes diuitijs ob auri, argentiq; copiã ſuperarent,perſpicaces ſane(ut uidẽtur priſcis temporibus)extitere ad quęſtum Phęnices,Itali nullis alijs ceſsere. a ℭ A.C.Graccho.)Strabo circa finẽ ſuæ Geographiæ inſtaurationẽ Carthaginis Diuo Cæſari aſcribit.Cum uero(inquit)diu Carthago deſerta permanſiſset,eodem fere tẽpore,quo & Corynthus rurſum a Diuo Cæſare per id fere tempus inſtaurata eſt miſsis colonis, quicunq; uellent,& ex militibus non nullis, & nunc quoq; bene habitatur. Eutropius ca.3.quarti ſic inqt. Lucio Cęcilio Metello, & Tito Quinto Flaminio CONS.Carthago in Africa iuſsu Senatus, reparata eſt, quæ nunc manet annis duobus & uiginti reuolutis,poſtq̃ a Scipiõe fuerat euerſa.Deducti ſunt ciues Romani,hucuſq; Eutropius.Oroſius ca.12.lib.quinti. Anno(inquit)ab urbe condita.637.Lucio Cæcilio Metello, & Quinto Tito Flaminio CONS.Carthago in Africa reſtitui iuſsa uiceſimo & ſecũdo anno, q̃ fuerat euerſa, deductis ciuiũ Romanoꝝ familijs, quæ eam incolerent.Reſtituta, & repleta eſt magno ante prodigio præcedente &c.Sed fieri potuit,ut pluries a diuerſis, & alijs temporibus fuerit reſtituta Carthago. Credibile enim eſt,nec ab uno,nec eodem tempore tantã urbẽ potuiſse reſtitui. b ℭ Ipſa ſuo cingitur angulo.) Sunt codices in quibus deſit hæc clauſula. c ℭ Plurimæ beſtiæ.) Id maxime contingit propter Africæ ſolitudines,qđ homines ibi ꝑpter aeris intemperiẽ, morari non facile poſsint.Quæ beſtiæ in Libya reperiãtur, docet Herodotus libro quarto. Ex hac beſtiarum Libycarum diuerſitate ortum Adagium.Semper aliquid noui Africam afferre. Ariſtoteles capite.28. octaui naturæ animalium,& ca.5.ſecundi de generatione animalium,repetitum a Plynio cap.16.octaui naturalis hiſtoriæ. d ℭ Leones.)Nomen ex Græcis ſumptum, Quibus λέων dicitur.Leo Græce(ut quidam uolunt)rex interpretaur,quod ſit beſtiarum omniũ princeps,& rex.Sunt,qui deducãt nomen a uerbo λάω,quod uideo ſignificat,quoniam id animal ſit uiſus omniũ acutiſsimi,quod uel nunq̃ dormiat,uel quod non niſi apertis oculis ſoporem admittat. e ℭ Quorum trifariã genus ſcinditur.)Plynij uerba ſunt ex capite.16.octaui naturalis hiſtoriæ.Leonum(inquit)duo genera, compactile,& breue criſpioribus iubis.Hos pauidiores eſse,q̃ longo,ſimpliciq; uillo,eos contẽptores uulnerum.Eadem prius tradidit Ariſtoteles capite.44.noni naturæ animalium.Leonum(inquit)duo ſũt genera,alterum breuibus,criſpioreq; pilo,qđ ignauius eſt.Alterũ longius,piloq; probiore,qđ generoſius eſt.Quod uero Solinus dicit trifariã genus ſcindi, enumerat etiã id genus qđ Pardi generauere, cuius(ut inquit Plynius)nec colla,nec armos iubę ueſtiunt, de quo genere ca.27.ſatis diximus. f ℭ A ſagina.)Plynius eodem capite.Raros in potu(inquit) ueſci alternis diebus. A ſaturitate interim triduo cibis carere.Quæ poſsint in mandendo ſolida deuorare, nec capiente aluo coniectis in fauces unguibus extrahere,ut ſi fugiendum ſit,non in ſatietatem abeant. Ariſtoteles capite quinto octaui Naturæ animaliũ.Leo(inquit)ueſcitur quidem carne ritu cæteroꝝ ſylueſtriũ ferratoꝝ. Sed cibo incõtinenter admodũ utitur,multaq; deuorat ſolida ſine ullo diſsectu,mox nihil triduo, aut certo biduo edit.Ferre enim inediam poteſt,ut qui iam ad multam ſatietatem repletus eſt.

a exciditur,q̃ fuerat extructa.Deinde a.C.[a] Grac-
cho colonis Italicis data, & Iunonia ab eo dicta,
aliquantiſper ignobilis humili, & languido ſta-
tu. Demum in claritatem ſecundæ Carthaginis
b interiectis centũ & duobus annis. M.Antonio.
P.Dolobella conſulibus enituit, alterum poſt
urbem Romã terrarum decus. Verum,ut ad A-
fricam redeamus,ipſa ſuo cingitur[b] angulo. In-
c terna eius plurimæ quidem[c] beſtiæ, ſed princi-
paliter Leones[d] tenent. Qui,ut Ariſtoteles per-
hibet,ſoli ex eo genere,quod dentatum uocant,
uident protinus atq; naſcuntur. Quoꝝ trifariã
d genus[e] ſcinditur. Nam breuiores,& iubis criſpi
plerumq; ignaui ſunt, & imbelles. Lõgiores, &
coma ſimplici,acres magis,ac potentes. At hi,q̊s
creant Pardi,in plebe remanẽt iubarum inopes.
e Pariter omnes parcunt a ſagina,[f] primũ qđ al-
ternis diebus potum,alternis cibum capiunt. Ac
frequenter ſi concoctio non eſt inſecuta, ſolitæ
cibationi ſuperponũt diem. Tũ qđ carnes iuſto
f amplius deuoratas cum grauãtur inſertis in ora
unguibus ſponte protrahunt. Sane & cum fugi-

endum eſt, in ſatietate idem faciunt. Senectã defectio [a] probat dentium. Nam clementiæ indicia multa ſunt. Proſtratis parcunt. [b] In uiros potius ꝙ in fęminas ſæuiũt. Infantes nõ niſi in magna fame perimũt. Nec a miſericordia ſeparãtur. Aſsiduis deniq; exemplis patet eos peperciſse, cum multi captiuorꝝ aliquot Leonibus obuijs intacti repatriauerint. Gætulæ [c] etiam mulieris nomen Iubæ libris cõprehenſum eſt, quæ obteſtata occurſantes feras impunis redijt. Auerſi [d] coeunt, nec hi tantum, ſed & Lynces, & Cameli, & Elephanti, & Rhinocerotes, & Tigrides. Leęnæ fœtu primo catulos [e] quinq; edunt. Deinde per ſingulos partus numerum decoquunt annis inſequentibus. Sed poſtremo cũ ad unũ materna fœcunditas recidit, ut ultimo ſingulos procreẽt, ſteriles fiunt inæternũ. Animos Leonũ frons, & cauda [f] indicãt, ſicut motus equini de auribus [g] intelliguntur. Dedit enim has duas notas generoſiſsimo cuiq; natura. Vis ſumma [h] in pectore eſt,

a ℭ Senectam defectio probat dentiũ.) Ex Plynio ca. 16. octaui, & Ariſtotele ca. 44. noni Naturæ animaliũ. b ℭ Proſtratis parcunt.) Plynij & hæc immitatio eſt, cap. eodẽ. Leoni (inquit) tantũ ex feris clementia in ſupplices. Proſtratis parcit, & ubi ſæuit, in uiros prius, ꝙ in fœminas fremit. Infantes nõ niſi magna fame. Credit Libya intellectũ prouenire ad eos precũ. Hanc leonũ clementiã eleganter expreſsit Claudianus.

Prætereunt ſubiectaferę, toruiq; leones
Quæ ſtatuiſse ualent, ea mox proſtrata relinquunt,
Nec niſi bellacis gaudent ceruice iuuenci.

Et Ouid. tertio Triſtium.

Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſse leoni,
Pugna ſuum finem, cum iacet hoſtis habet.

c ℭ Getulæ etiã.) Plynius ijs uerbis hanc hiſtoriã refert. Captiuam certe Getulæ reducẽ audi multorꝝ in ſyluis impetum a ſe mitigatum alloquio, auſæ ſe dicere, fęminã, profugã, infirmam, ſupplicem animalis omniũ generoſiſsimi, cæteriſq; imperantis indignã eius gloria pdam &c. d ℭ Auerſi coeũt.) Locus hic ſumptus ex cap. 63. decimi Caij Plynij. Coitus (inquit) auerſus, Elephantis, Camelis, Tigribus, Lyncibus, Rhinoceroti, Leoni, Daſipodi, cuniculis, quibus auerſa genitalia. Extat caput ſecundũ quinti de natura animaliũ Ariſtot. Quomodo ſcilicet quæq; animalia generatim coeant, unde hæc Plynius, & Solinus mutuati ſunt. e ℭ Primo fœtu catulos quinq;.) Plynius ca. 16. octaui citans Ariſtotelẽ ſic ait. Is ergo tradit Leęnã primo fœtu parere quinq; catulos, ac per annos ſingulos uno minus, ab uno ſterileſcere. Locus Ariſtotelis, quem citat Plynius nequis diſpendio requirat, eſt ex ca. 31. ſexti Naturæ animalium, cuius hæc uerba ſunt. Leo (inquit) coit, & parit non omni tẽpore, ſingulis tamen annis uere parit, & magna ex parte geminos, ſed cũ plurimos ſex catulos, nonnunꝙ etiã unũ. Et infra eodem capite. Leones (inquit) terræ Syriæ quinquies uita pariunt. Primũ quinq;, poſt uno ſubinde pauciores, deinde ſteriles degunt. Eadẽ habentur etiã capite primo tertij de generatione animalium. Refert Philoſtratus lib. primo uitæ Tyanęi. Eum reperijſse Leęnã a uenatoribus interfectam, cuius cæſo uentre catulos octo inueniſse. Traduntur autem (inquit) de Leęnæ partu huiuſmodi. Geſtare Leęnã, in utero fœtum menſibus ſex, terq; omnino in tota uita parere. Parit aũt, ut aiunt, prima quidem uice tres, ſecunda autem duos, qđ ſi tertio forte parere illam contingat, unũ dumtaxat parere conſueuit, quaſi natura uolente rariora producere, ꝙ magnã in ſe feritatem habent. Aſcripſi hæc, quoniã aliorꝝ ſententiæ contraria uideantur. Aiunt Leęnã inter pariendum eſse omnino immobilem. Hinc ortum Adagium apud Græcos λέχω δέδοικε λέαιναν. Ideſt parturientem timuiſti Leęnam. De ijs, qui non timenda timent. f ℭ Frons, & cauda.) Plynius ca. 16. octaui. Leonũ index (inquit) cauda, ſicut & equorꝝ aures. Nã & has notas generoſiſsimo cuiq; natura tribuit, immota ergo placido clemens, blandientiq; ſimilis, quod rarũ eſt. Frons (inquit Ariſtoteles ca. octauo primi Naturæ animaliũ) quibus magna, ſegnes, quibus parua, mobiles, quibus lata, mente moueri idonei, quibus rotunda iracundi. Similia refert Plynius cap. 37. & 52. libri undecimi. g ℭ De auribus intelliguntur.) In equis, & omniũ iumentorꝝ genere aures inditia animi præferũt. Feſsis marcidæ, nutantes pauidis, ſubrecte furentibus. Plura Ariſtoteles cap. xi. primi Naturæ animaliũ. Marcus Varro cap. 7. ſecundi de re ruſtica. Columella ca. 27. ſeptimi. Signa plura optimi equi refert Virgilius tertio Georgicorꝝ. Continuo pecoris generoſi &c. h ℭ Vis ſumma in pectore.) Ex Ply. ca. 16. octaui.

Vis summa in pectore inquit, & ca.36.eiusdem lib. Inualidissimũ urso caput, inquit, qđ leoni fortissimũ. Aristoteles ca.46. noni Naturæ animaliũ. Leo infirmus parte illiũ est contra ictus, sed reliquo corpore multas patitur plagas, & capite ualidissimo est. a ℭ Cũ præmũtur a canibus.) Illa (inquit Plynius) nobilior animi significatio, qualibet magna canum, & uenantiũ urgente ui contemptim, restitansq; cedit in campis, & ubi uideri potest. Idem ubi uirgulta, syluasq; penetrauerit, acerrimo cursu fertur, uelut deputans absconsione turpitudinẽ. Dum sequitur, insilit saltu, quo in fuga nõ utitur. Similia scribit Aristote. ca.46. noni Naturæ Animaliũ. b ℭ Mucrones unguiũ.) Ply.c. 15. octaui. Mirum (inquit) Pardos, Pantheras, Leones, & similia cõdito in corporis uaginas unguiũ mucrone, ne refringantur, hebetenturq; ingredi, auersisq; falculis currere, nec nisi appetẽdo prętẽdere. Et hoc bestiarum prudentiæ ascribendum. c ℭ Septi a uenantibus.) Ply.ca.16. octaui. Cũ pro catulis (inquit) fœta dimicat, oculorũ aciem traditur defigere in terram, ne uenabula expauescat. Sumptũ, ut uidetur, ex 17. Iliados Homeri, quo loco, ꝑ Patroclo sic Aiacem pugnantẽ facit. Tum (inquit) Aiax Patroclum lato contegens clypeo stetit, & sicut Leo pro catulis, in sylua eum comitantibus, si uenatores obuiã sibi uenientes aspiciat, uiribus is toruus conuellit supercilium, ut oculos tandem contegat. d ℭ Nunq̃ limo uident.) Idest obliquo, & transuerso. Et hoc ex Plynio sumptum etiã. Nec limis (inquit) oculis intuentur, aspiciq; simili modo nolunt. e ℭ Cant⁹ Gallinaceorũ.) Ply.cap.16.lib.octaui. Atq; hoc tale, tamq; sæuum animal rotarum orbes circũacti, currusq; inanes, & gallinaceorũ cristę, cantusq; etiã magis terrent, sed maxime ignes. Diuus Ambrosius c. quarto sexti Hexameron dicit utiq; leonem uereri gallum, sed maxime album. Plutarchus in libro de differentia inter odiũ, & inuidiã. Credibile (inquit) est, & maximũ illud tã leonis in gallum, q̃ Elephanti in aprum odium, ex timore natum esse. Quod enim timent, facile oderunt omnes. Lucretius causã assignans, cur leo gallum timeat, sic inquit quarto de rerum natura libro.

Quin etiam gallum nocte explaudentibus alis
Auroram clara consuetum uoce uocare,
Quem nequeunt rapidi contra constrare leones,
Inq; tueri, ita continuo meminere fugai,
Nimirum, quia sunt gallorũ in corpore quædam
Semina, quæ cum sunt oculis immissa leonum
Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem
Præbent, ut nequeant contra durare feroces,
Cum tamen hæc nostras acies nil lędere possint,
Aut quia non penetrant, aut quod penetrantibus illis
Exitus ex oculis liber datur in remeando
Lędere ne possint ex ulla lumina parte.

Extat apud Aristotelẽ nobile caput, de his quæ perpetuas inter se inimicitias gerunt, & earum causis ca. primo noni Naturæ animaliũ, quæ in suũ opus transtulit Plynius ca.74. decimi natu. historiæ. Scribunt aliqui iure gallinaceorũ perunctos, a Pantheris, leonibusq; non attingi. f ℭ Leontophonos.) Greci φονέω interficio dicunt. Hinc nomen sumptum Leontophonos, leonẽ perimens. Alij ἀπὸ τῆς φονῆς, aut ἀπὸ τοῦ φόνου nomen deriuant, idest a cęde. Ply.ca.38. octaui Leontophonon (inquit) accepimus uocari paruũ, nec alibi nascẽs, q̃ ubi leo gignitur. Quo gustato (tanta illa uis est) ut cæteris quadrupedum imperitans, illico expiret. Ergo corpus eius &c. Non grauabor ascribere uerba Aristotelis ex ca.132. eius libri, quẽ de admirandis in natura

a firmitas in capite præcipua. Cum[a] premuntur a canibus contemptim recedunt, subsistentesq; interdum ancipiti recessu dissimulant timorem. Idq; agunt, si in campis patentibus, ac nudis ur-
b geantur. Nam syluestribus locis quasi testem ignauiæ non reformidantes, quanta possunt se fuga subtrahunt. Cum insequũtur, nisum saltu adiuuant. Cum fugiũt, non ualent salire. Gradien-
c tes mucrones[b] unguiũ uaginis corporum claudunt, ne accumina attritu retundãtur. Hoc adeo custodiũt, ut non nisi auersis falculis currant. Septi a uenantibus[c] obtutu terrã contuentur, quo
d minus conspectis uenabulis terreantur. Nunq̃ limo uident,[d] minimeq; se uolũt aspici. Cantus gallinaceorũ,[e] & rotarum timent strepitus. Sed ignes magis. LEontophonos[f] uocari accepim⁹

inſcripſit.In Syria quoddã animal eſſe,inquiunt quod Græci λεωντόφονον uocant, eo quia leonem omniũ præſtantiſsimũ interimat,ſed miro quodã,&.incredibili modo,cũ leo ipſe non eum inſectaẽ, etſi uiderit,ſed aufugit ab eius contagione,tanq̃ perniciosſima peſte,cum uideatur intelligere,ſi ex eo quippiã ediderit ſtatim ſe eſſe interiturũ.Nam ſic eſſe eius naturã ferunt,ut a quouis cõmeſtum cõtigerit illum interimat.Verum a uenatoribus decipi hac maxime uia dicitur.Quom enim captũ fuerit huiuſmodi animal a uenatoribus aiunt illud ab eis conciſum uehementer decoqui,ac deinde eius carnes contuſas in maſsam quandã redigi,ex potuq; tum illam feris,quã ſiquã deguſtarit,interiturã illam ſtatim affirmant.Idq; etiam leonibus cõtingere,quibus ea eſt regio refertiſsima,hucuſq; Ariſt. Albertus lib.zz.de animalibus hunc Solini locũ nominatim citans Leoucophona (ut dicit Solinus)eſt beſtia modica &c. Quæ iccirco non aſcripſimus, ne bonarũ litterarũ ſtudioſis ridendi materiã prębėremus. a ℂ Spectaculũ ex his.) Plynius hęc copioſius exequiẽ c.16.octaui libri.Leonũ ſimul pugnam pluriũ Romæ princeps dedit. .Q.Scęuola Publij filius in Curuli ædilitate &c. b ℂ Hyænã quoq;.) Ply. ca.30.li. octaui. Hyenis(inquit)utrãq; eſſe naturã,& alternis annis eſſe marem,alternis fęminã fieri.Parere ſine mare uulgus credit.Ariſtoteles negat.Collum ex Iuba continuitate ſpinæ porrigitur, flectiq; niſi circumactu totius corporis nequit.Multa præterea mira traduntur, ſed maxie ſermonẽ humanũ inter paſtorꝶ ſtabula aſsimulare,nomẽq; alicuius addiſcere,quẽ euocatũ foras,laceret.Item uomitionẽ hominis immitari ad ſollicitãdos canes, quos inuadat.Ab uno animali ſepulchra erui inquiſitione corporꝶ.Fęminã raro capi.Oculis mille eſſe uarietates,oculorumq; mutationes.Præterea umbræ eius contactu canes obmuteſcere.Et quibuſdã Magicis artibus omne animal,qđ ter luſtrauit,in ueſtigio hærere.Alia quæ de Hyęna ſcribunẽ a Plynio,in eius Indice conſignauimus.De Hyæna ſic Ariſtot.cap.3z.ſexti Naturæ animaliũ. Hyæna(inqt) colore lupi prope eſt,ſed hirſutior,& iuba per totum dorſum prædita eſt.Quod aũt de ea fertur genitale ſimul,& maris,& fœminæ eandem habere coniectitium eſt &c.Idẽ ca.5.octaui naturæ animaliũ. Quã alij(inquit)Glanum,alij Hyænã appellant,corpore non minore,quã lupus eſt,iuba,qua equus, ſed ſeta duriore,longioreq;,& per totum dorſum porrecta.Molitur hęc inſidias homini. Canes etiam uomitionẽ hominis imitando capit,& ſepulchra effodit humanæ auida carnis,ac eruit.Similia ſcribit idem Ariſtot.cap.6.tertij de generatione animaliũ,eorũ opinionẽ reprobans, qui aſſerunt Hyænis utrumq; ineſſe ſexũ.Verba eiuſdem authoris ſunt ex cap.13z.eius libri qui de Admirandis in natura ſcriptus eſt.In Arabia(inquit)quoddã dicitur Hyænarum genus eſſe, quę quando præuiderint ferã aliquam,aut hominẽ quempiã,ſtatim ad umbratilem quendã,& contectũ locũ ſe recipiunt, cõprimuntq; loco uocem,ac tantã pręſeferunt formidinẽ,ut non poſsint ex eo loco facile moueri. Qđ idẽ etiã aduerſus canes facere affirmant,hucuſq; Ariſt.Huius ferę naturã ſic eleganter canit Oui.15.Meta.

Si tamen eſt aliquid miræ nouitatis in iſtis,
Alternare uices,& quæ modo fœmima tergo

beſtias modicas,quæ captę exuruntur, ut earum a
cineris aſpergine carnes pollutæ, iactæq; per cõ
pita concurrentiũ ſemitarum Leones necent, ſi
quãtulũcunq; ex illis ſumpſerint.Propterea Le-
ones naturali eas præmunt odio, atq; ubi facul- b
tas data eſt,morſu quidem abſtinent, ſed dilani-
atas exanimant pedũ niſibus. Spectaculum [a] ex
his primus Romæ edidit Scæuola Publij filius
in curruli ędilitate.HYęnã quoq; [b] mittit Africa, c
cui cum ſpina riget,collum continua unitate fle-
cti nequit,niſi toto corpore circumacto. Multa
de ea mira.Primũ qđ ſequitur ſtabula paſtorũ,
& auditu aſsiduo adiſcit uocamen, quod expri- d
mere poſsit imitatione uocis humanę, ut in ho-
minem aſtu accitũ nocte ſęuiat. Vomitus quoq;
humanos mentiẽ, falſisq; ſingultibus ſollicitatos
ſic canes deuorat.[c] Qui forte ſi uenãtes umbram e
eius dum ſequũtur cõtigerint: latrare nequeunt
uoce perdita. Eadẽ hyena inqſitione corporꝶ ſe-
pultorꝶ buſta eruit,propterea prõptius eſt marẽ
capere.Fœminis.n.ingenita eſt callidior aſtutia.
Varietas multiplex ineſt oculis,colorumq; mu-
tatio. In quorꝶ pupillis lapis inuenitur. Hyæniũ

Passa marem est, hinc esse marem miremur Hyænam. a ℂ Hyeniū dicunt.) Plynius cap. 10. tricesimiseptimi. Hyeniæ ex oculis Hyenæ, & ob id in uase inueniri dicuntur. Etsi credimus, linguæ hominis subditæ, futura prędicere. De ea Marbodęus Gallus sic inquit.

Tollitur ex oculis lapis extollendus Hyęnæ,
Dictus Hyęnia, quam ueteres si credere dignum
Fatidicum numen memorant inferre gerenti,
Quo queat imbutus prędicere quęq; futura,
Sub linguæ lotus si contineat (in ore.

dicūt, [a] præditum illa potestate, ut cuius hominis fuerit linguæ subditus, prædicat futura. Verum Hyæna quodcūq; animal ter lustrauerit, moueri se non potest. Quapropter Magicam scientiā inesse [b] ei pronunciauerunt. IN Aethiopiæ parte coit cū leęna, unde nascitur monstrū, cui Crocutæ [c] nomen est. Voces hominum & ipsa pariter affectat. Nunq̄ conniuet aciem orbium, sed in obtutū sine nictatione cōtendit. In ore gingiua nulla, dens unus, atq; perpetuus, qui ut nunq̄ retundatur, naturaliter capsularum modo clauditur. INter ea, quæ dicunt herbatica, eadē Africa Onagros [d] habet, in quo genere singuli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis metuunt. Inde est qđ grauidas suas seruāt, ut in editis maribus, siqua facultas fuerit, generandi spem morsu detruncet. Quod cauentes fœminę in secessibus partus occulunt. AFrica [e] serpentibus adeo fœcunda est, ut mali huius merito illi

Albertus. z. Mineraliū more suo Ienam uocat. Addit ex suis, Hyænę oculos in hunc uerti lapidem. b ℂ Magicā inesse scientiā.) Lucanus in sexto, inter ea, quę magicæ uim habeāt, enumerat & Hyenā. c ℂ Cui Crocutę nomen est.) Hyęnæ coitu leęna Aethiopica parit Crocutam, similiter uoces imitantē hominū, pecorumq;. Acies ei perpetua in utraq; parte oris. Nullis gingiuis, dente continuo, qui ne contrario occursu hebetetur, capsarum modo includitur. Ex Ply. ca. 30. lib. octaui. Idē cap. 21. eiusdem libri. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoq; cōceptos, omnia dentibus frangentes, protinusq; deuorata cōficientes uentre. Diodo. Siculus lib. 4. Quos uero (inquit) Aethiopes appellant Crocotas mixti sunt canis, lupiq; natura, sed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis, ut ossa omnia facile conterant, & digerant comesta. Hoc animal, scribunt qdā uocem hominis, qđ nobis procul a uero uidetur immitari. Sciens præterirem Albertum, nisi hūc Solini locum nominatim corrupisset. Ait enim lib. zz. de Animalibus. Cyrocrothes, ut dicit Solinus, bestia est, & cætera, ne gēmis tā celebriū authorꝝ, aniles nugas totiens inferamus. d ℂ Onagros habet.) Græci ὄνον, asinū dicunt, ἄγριον agrestem, & ferocem. De Onagro Plynius ca. 30. octaui. Africa (inquit) asinorꝝ syluestriū multitudinē fundit. Mares in eo genere singulis fœminarū gregibus imperitat. Timent libidinis ęmulos, & ideo grauidas custodiunt, morsuq; natos mares castrant. Contra grauidæ latebras petunt, & parere furto cupiunt, gaudentq; copia libidinis. Et ca. 44. eiusdē lib. Onagri in Phrygia (inquit) & Lycaonia præcipui. Scribit idem Plynius ex equa, & onagris mansuefactis generari mulas ueloces in cursu, duricia eximia pedum, uerū rugoso corpore, indomito animo, sed generoso. Onagro, & Asina genitum mulū omnes antecellere. Pullis eorꝝ ceu præstantibus sapore Africa gloriatur, quos Lalisiones appellant. Vnde Martialis in Distichis.

Dum tener est onager, solaq; Lalisio matre
Pascitur, hoc infans, sed breue nomē habet.

Vix crediderim, quod Albertus de Onagris refert, de Animalibus uicesimo & secundo uolumine q̄sdā dicere, Onagros quintadecima die mensis Martij duodecies rudere in nocte, & duodecies in die æquinoctiū indicantes. e ℂ Serpentibus adeo fœcunda est.) Constat apud nobiles authores, in Africa maximā esse serpentū copiā, qđ ob nimiū loci feruorem accidere philosophi prodiderunt. Qui autem fabulosa consectantur, tradunt tantam serpentū pestē ex Medusæ capitis sanguine originē habuisse, id quod eleganter. 9. Pharsaliæ canitur a Lucano.

Cur Libycus tantis exundet pestibus aer &c.

Et Syllio lib. tertio. Quippe atro rapidas &c. DE ijs Africæ serpentibus Diod. Siculus lib. quarto sic inquit. Varia serpentum genera, incredibiliq; magnitudine conspici dicunt, qui loca deserto incolunt propinqua. Centum eni cubitorꝝ longitudine non nullos esse aiunt, ut merito non solū a nobis, sed alijs quoq; id falsum esse existimetur. Addūt insuper ijs multo maiora haud digna fide. Nā cū plana sit regio (inquiunt) serpentes uero maximi circūuolu-

potiſsimũ palma detur. Ceraſtæ[a] præferunt qua- a
drigemina cornicula, quorꝫ oſtentatione ueluti
eſca illice ſollicitatas aues perimunt. Nam reliq̃
corporis de induſtria arenis tegunt, nec ullum
indicium ſui præbent, niſi ex ea parte, qua inui- b
tatis dolo paſtibus necem[b] præpetum aucupen-
tur. Amphisbæna[c] conſurgit in caput geminũ,
quorꝫ alterum in loco ſuo eſt, alterum in ea par-
te, qua cauda. Quę cauſa efficit, ut capite[d] utrinq; c
ſecus nutabundo ſerpat tractibus orbiculatis. Ia-
culi arbores[e] ſubeunt, e quibus ui maxima tur-
binati, penetrant animal quodcunq; obuiũ for-
tuna fecerit. Scytale[f] tanta præfulget tergi uari- d
etate, ut notarum gratia uidentes retardet, & q̃-
niam reptando pigrior eſt, quos aſsequi nequit,
miraculo ſui capiat ſtupentes. In hoc tamẽ ſqua-
marum nitore hyemales exuuias prima ponit. e
Plures, diuerſæq; Aſpidum[g] ſpecies ſunt, uerũ

tos in gyrum longe procul aſpicientibus locũ editiorem, & quaſi collem quendam uideri &c. a ℂ Ceraſtæ.) Ply. ca. 23. octaui Nat. hiſto. Ceraſtis (inquit) corpore eminere Cornicula ſæpe quadrigemina, quorꝫ motu, reliquo corpore occultato, ſollicitent ad ſe aues. Id ſerpentum genus nomen habet. ἀπὸ τοῦ κέρατος idest a cornu. Alber. lib. 25. de animalibus a Plynio, & Solino, i. a ueritatis authorib⁹ diſsentiens, ſcribit Ceraſtem ſerpentẽ habere cornua octo in capite flexuoſa, ſicut cornua arietis, eundemq; ſine ſpinis eſse, cartillaginesq; pro ſpinis habere. Lucanus in nono. Spinaq; uagi torquente Ceraſtæ. b ℂ Paſtib⁹ necem præpetum.) Sunt qui legant, Necem perpetuam. Sunt rurſus codices in quibus pro paſtibus paſseribus ſcriptum eſt. c ℂ Amphisbęna.) Græci hunc ſerpentem ἀμφισβαῖναν, uel ἀμφισιβαίναν dicũt, ἀπὸ τοῦ ἀμφι circum, & βαίνω uado, incedoq;, quaſi utrinq; circumuadens. Plynius eiſdẽ lib. & capite. Geminum caput Amphiſibęnæ, hoc eſt (inquit) & ad caput, & ad caudam tãq̃ parum eſset uno ore fundi uenenum. Lucanus in nono.

Et grauis in geminum ſurgens (caput Amphiſibęna.

Galenus inſignis medicinæ author. Amphisbęna (inquit) etiã biceps eſt, & utraq; parte ingreditur, unde nomen. Plura de Amphisbęna Dioſcorides c. 7. & 25. octaui de materiali medicina. Albertus corrupte (ut ſolet) Amphyleam uocat. 25. de Animalibus lib. Et ſubdit. Sicut in multis, mentitur Solinus, ita & in hoc falſum dicit, cum refert hunc ſerpentem duo habere capita. Nullũ eni (inquit) animal naturaliter duo habet capita. Et deceptus eſt ideo &c. Quis niſi ἄμουσος tot nobilibus poſthabitis authoribus, Alberto ſoli credendum putarit? Quod autẽ dicit nullũ animal habere naturaliter duo capita. In eam fallaciam incidit reprehendens, quæ a Dialecticis principij petitio nuncupat̃. Quod rurſus ſubdit, in multis mentiri Solinũ, & in hoc quoq; loco falſum licere. Dicam illud Satyricum.

Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis enim tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Si fur diſpliceat Verri? ſi homicida Miloni?

Eſsent utinã Solini, & Alberti ſelecta mendacia.
Hũc paruus cumulus, mox illum maximus Atlas Opprimet.

d ℂ Capite utrinq; ſecus nutabũdo ſerpat.) Sic enim legendũ putamus, q̃uis exemplaria plerumq; habeant capite uterq; ſexus nitibundo. Vel ſic, capite utrinq; ſecus nitibundo. Primæ lectionis ordo, & ſenſus eſt. Quæ cauſa efficit (inq̃t) ut Amphisbęna utrinq; ſecus ſerpat capite nutabundo, ideſt nutanti, & caſum, ruinamq; minitanti ſimili. Secus autem minus, & tardius hoc loco ſignificat. e ℂ Iaculi arbores ſubeunt.) Plynius eodẽ loco. Iaculũ ex arborum ramis uibrari. Nec pedibus pauendas tantum ſerpentes, ſed & miſsili uolare tormento. Lucanus in nono. Iaculiq; uolucres. Albertus Plynij authoritate, dicit hunc ſerpentem alatũ eſse. Sed ubi hoc Plynius dicat, quærat nemo. Vel ibi quærat, qua Cerui amittunt cornua. f ℂ Scytale tanta.) Græcũ nomen σκυτάλη, qđ ſcuticã, & hũc ipſum ſerpentẽ ſignificat. Eſt p̃terea σκύταλον teli genus, & uirgę, ex cuius ſimilitudine ſerpens hic nomen accepit. De q̃ ſic Lucanus in nono.

Et Scytale ſparſis etiam nunc ſola pruinis Exuuias poſitura ſuas.

Quæ ſint ſigna eius, quem hic ſerpẽs momorderit, & q̃ curatio docet Dioſco. ca. 7. octaui, & Ply. ca. 4. triceſimiſecundi nat. hiſt. Albertus li. 25. de animalibus dicit huius ſerpẽtis duas eſse ſpecies, aitq; is ſerpens, qui Gręce Dipſas dicit̃. Latine Situla interpretat̃, eo qđ ſitula indiget ille, quẽ momorderit, quia tantum ſitit, qđ ſitiẽdo, & bibendo morit̃. Vix riſu abſtinebã, cũ hæc authoris huius ridicula ſubnotabã. Sed cõſuetus fortaſsis in ijs error, hominẽ excuſabit. Quã bñ Solino cõſultũ, qđ ab ijs oĩno nugamẽtis abſtinuerit. g ℂ Aſpidum ſpecies.

a dispares effectus ad nocendum. Dipsas siti [a] in-
terficit. Hypnale [b] somno necat, teste etiam Cle-
opatra [c] emitur ad mortem. Aliarũ uirus, quoni
am medelas admittit, minus famæ meretur. Hę-
b morrois [d] morsu sanguinem elicit, & dissolutis
uenarũ cõmertijs, quicquid animæ est, euocat per
cruorem. Prester [e] quē percusserit distenditur,
enormique corpulentia necatur extuberatus.

dum species.)Græci ἀσπίδα scutum dicunt.Vnde & huic serpenti nomen datũ, qđ reliquo corpore tanq̃ scuto,caput contegat.ἀσπίζω enim defendo significat.Albertus originē nominis ignorans.Aspis (inquit)dictus,quod Græce sonat uenenũ,eo qđ morsus uenena diffundit. De Aspide sic Plynius ca. 23.octaui natu.historiæ.Colla Aspidum intumescere nullo ictus remedio, præterquam si confestim partes contactæ amputentur.Vnus huic tam pestifero animali sensus,uel potius affectus est.Cõiuga ferme uagantur,nec nisi cũ cõpare uita est.Itaq; alterutra interempta,incredibilis alteri ultionis cura.Persequitur interfectorem,unũq; eum in quantolibet populi agmine,notitia quadã infestat.Perrumpit oĩs difficultates, permeat spacia, nec nisi amnibus arcetur, aut præceleri fuga.Non est fateri rerũ natura largius mala, an remedia genuerit. Iam primũ hebetes oculos huic malo dedit, eosq; non in fronte, aut ex aduerso cernere,sed in tēporibuis.Ita excitatur,sed sæpius auditu,q̃ uisu,hucusq; Plynius.Vide quę de eo scribit Aristo.ca.29.octaui naturæ animaliũ.Vulnus Aspidis,puncto acu facto simile est,omninoq; per exiguũ ęgre,ut appareat,adeo nihil tumet,sanguis inde non copiosus,sed breuis,uterq; distillat. Oculi celeriter obscurantur.Corpus totũ multiformiter,sed omnino leuiter laborat,non sine quadã uoluptate,ut Nicander poeta recte dixerit.

Eripiturq; homini sine sensu uita dolores.

Color parum elegans, herbaceus, ac maligne uirens. Tremor cordi modicus.Frons identidē conuellitur,palpebris nictantibus,& ereptis,ut in somno sensibus.Inter has notas matura mors,ne diei quidem tertiã partem morata.Hæc ex octauo Dioscoridis. Multa de hoc serpente Auicenna sexta Fen quarti Canonis ca.21.&.25.tertij tractatus. Remedia morsus Aspidũ notauimus in Indice Plyniano. a ℭ Dipsas siti interficit.)Ab effectu nomen inditũ. Nã sitis Græce δίψα, dicitur.Et διψάω sitio.Luca.in nono.In medijs sitiebãt Dipsades undis.Albertus Solinũ citans.De hoc serpente(inquit)dicit Solinus,qđ ad ,o paruus est,qđ quasi inuisibiliter percutiat &c.Sed ubi hoc Solinus dixit,ipse uiderit.Dioscoridis libro octauo.Dipsadis morsus (inquit) comites sunt tumor quidã solutus,sitis contenta uehementer nunq̃ explebilis,nunq̃ interquiescens.Proinde,qui ita sunt affecti,potũ hianti ore trahunt,semperq; in principio desyderij eius sunt tanq̃ si nihil adhuc bibissent.Proinde toto illo habitu aguntur haustu.Ob id ipsa Dipsas,ab aliquibus Prester, ab alijs Causos uocata est.Ab Auicenna sitim faciens nuncupatur ubi supra capitibus 38.&.39.QVęstio apud philosophos est.Cur hominibus morsis a Dipsade,sitiq; ob eam rem intolerabili detētis Theriaca,quæ calida,& sicca est,sitim epota extinguat,non augeat.Censendũ nõ sui habitus ratiõe Theriacã sitim posse extinguere,sed auxilio,qđ membris afferre offensis potest, & suæ penitioris naturæ ratione.Constat enim ex pluribus herbis,quæ singulæ membris principalibus subueniũt singulis.Dictamũ enim cordi accõmodatᷣ. Quippe qđ mirifice cor firmet,atq; cõseruet.Eupatorium iecur adiuuat.Scolopendriũ lienen.Petrapiũ os uentriculi.Hysopus transuersum septũ,atq; pulmonē.Inula campana renes,ruta laxum intestinũ.Gentiana cerebrũ,Seseli uesicã,his omnibus uiperarum carnes miscentur,quæ ui suæ naturæ contra uenenata omnia genera,omneq; illatã iniuriã auxiliantᷣ.Igitur cum membra omnia præsidiũ sibi ex Theriaca trahãt,merito malũ sedatᷣ,qđ sitim creat,atq; ita extingui sitim congruũ est.Ex primo Problematũ Aphrodisiei. b ℭ Hypnale.)Et hic quoq; serpēs ab affectu nomen habet,qđ somnũ inducat, ὕπνος enim Græce Latine somnus. c ℭ Teste Cleopatra.)Cleopatra metu,ne capta duceretᷣ in triumphũ,corpori suo serpentes apposuit,quorũ interiret ueneno. Meminerunt Liuius libro.103.Horatius ultima primi Carminũ.Propertius undecima tertij.Virg.in fine octaui Aen.Augustus post Atticã uictoriã,cũ Cleopatrã triumpho magnopere reseruare cupiens, ei Psyllos amouit,qui uenenũ,ac uiros exugerent,qđ ea perisse morsu Aspidis putabatur, author Sueto.in Augusto.Nec id Solino cõtrariũ est,qm̃ Hypnale,inter Aspidũ species nũeratᷣ. d ℭ Hęmorrhois.)Huic quoq; serpenti ab effectu nomē inditũ,quasi sanguinē morsu eliciens.Græci enim αἷμα sanguinē dicũt,ῥέω fluo,αἱμοῤῥοίδα fluxũ sanguinis.Mirã interpretationē excogitauit Albertus.Luca.in nono.At nõ stare suũ &c.Remedia eius,quē hic serpens momorderit, ponit Dioscorides ca.27.octaui de materiali medicina. e ℭ Prestet.)πρηστῆρα Gręci flãmã,& cõbustiuũ nominãt. Hinc huic serpenti nomen datũ,uel qđ flãmã ex ore emittere uideatᷣ,uel qđ flãmã,& ardorē imittat ei,quē momorderit. Luca.in.9. Oraq; distendēs auidus spumãtia Prester. Remedia morsus eius notauimus apud Plyniũ.

Ictus Sepium [a] putredo sequitur. Sunt & Am- a
moditæ, [b] est & Cenchris, [c] Elephantiæ, [d] Chersy
dri, [e] Chamædracontes. [f] Postremo quãtus no-
minum, [g] tantus mortium numerus. Nã Scorpi-
ones, Scinci [h] lacertiq; uermibus, nõ serpentibus b
ascribuntur. Monstra hæc si bibant, [i] clementius
feriunt. Habent affectus. [k] Nõ temere nisi coniu-
ges euagantur. Capto altero, uel occiso uter su-
perfuerit, efferatur. Subtiliora sunt capita fœmi- c
nis, alui tumidiores, pestis nocentior. Masculus
æqualiter teres est, sublimior etiã mitiorq;. Igit
anguibus uniuersis hebes uisus est. [l] Raro in ad-
uersum contuent. Nec frustra cũ oculos non in d
fronte habeant, sed in temporibus, adeo, ut citi⁹
audiant q̃ quid aspiciant. DE gemma Heliotro-
pio [m] inter Aethiopiã, Africã &, Cyprũ certamẽ
fuit, quænã mitteret generis huius eminentissi- e
mã, dep̄hensumq; est documentis plurimis Ae-
thiopicã, aut Libycã palmã tenere. Viridi colore
est, [n] nõ ita acuto, sed nubilo magis, & represso,
stellis puniceis superspersa. Causa [o] nominis de

a ℭ Ictus sepium.) Hic serpens, qđ morsu suo putredinẽ inducat, nomẽ accepit, quoniã Grece σήπω putrefacio significet. Lucanus in nono. Ossaq; dissoluens cum corpore tabificus Seps. b ℭ Ammoditæ.) Ab arena, cuius colorem immitantur, uel sub qua lateant, nomẽ habent. Nam Græcis ἄμμος arena dicitur, διορύττω fodio. c ℭ Cenchris.) A colore milij nomen inditũ, quod Grece κέγχρος milium dicitur. d ℭ Elephantiæ.) Quod Elephantiã morbũ inducant si momorderint. e ℭ Chersydri.) Ab elemẽtis, in quibus degit nomen sumptũ, ideſt a terra, & aqua, qđ nõ terram modo, sed aquam quoq; incolat, χέρσος terra, χερσαῖος terrestris, ὕδος, uel ὕδωρ aqua. Lucanus in nono.

Natus & ambiguę coleret qui (Syrtidos arua.
Chersydros.

f ℭ Chamędracontes.) A χαμαί, ut uidetur, ideſt humi, quasi dracones humi, & in terra residẽtes. Sunt, q diuisim legant, Chamę, Dracontes. g ℭ Quantus nominũ, tantus mortiũ numerus.) Raro accidit ut serpentũ eius regionis ictus, nõ sequatur ei⁹ interitus, quẽ momorderit. DE Scorpionibus Ply. ca. 25. xi. nat. historię. Qui plura de serpentibus scire cupiunt, legant Dioscoridem lib. 8. per totũ. Auicennã sexta Fen quarti Canonis Tractatus tertij ca. 21. & sequentibus. Isidorũ ca. 3. duodecimi Ethimol. Extat opus nobile Nicandri poetę. Multa Albertus lib. 25. per totum. Plurima elegãter Luca. nono Pharsaliæ.

Rarior, inuẽtus medijs fons u- (nus arenis &c.

Quę de serpẽtibus a Plynio scripta sũt, alibi copiose signauimus. h ℭ Scinci. (Miror quosdam reposuisse Scythici, Scinci loco. De Scincis infra Solinus ca. 45. i ℭ Si bibant.) Serpentes omnes natura frigidos esse naturales tradunt, nec nisi cum calescunt quippiã feriunt. Cũ igitur potus calorẽ remittat, cõsequens est, epota hæc monstra clementius ferire, q̃ si sitiant. Hinc euenit, ut nocte minus q̃ die, hyeme minus, q̃ æstate, in locis frigidis minus, q̃ in locis calidis, sint pernitiosi serpentes. Auicenna ubi supra redarguit opinionẽ quorundã asserentium serpentũ uenenũ esse frigidũ. k ℭ Habẽt affectus. (Ply. (ut parũ ante retulimus) id ipsum Aspidibus peculiariter tribuit. l ℭ Visus hebes est. (Id euenit, qm̃ serpentes magna ex parte sub terra degũt. m ℭ Heliotropio. (Hãc alij solis gẽmã nominãt. Rhẽni⁹.

Gemmaq; quæ radios emittit candida solis.

Eius qualitatẽ Plynius ca. 10. tricesimi septimi sic eleganter refert. Heliotropiũ (inquit) nascitur in Aethiopia, Africa, Cypro Porracei coloris. Sanguineis uenis distincta. Albertus lib. 2. Mineraliũ, eam nõ in Africa, sed in India cõtra aliorũ sententiã, p̄didit inueniri. n ℭ Viridi colore.) Porracei dicit Plynius. Rhennius candidi. Sed reuera colore quodã inter hos medio præditum est. Nisi candidã pro pulchra accipias. o ℭ Causa nominis.) Græci ἥλιον solem dicunt, τροπὴν mutationẽ, conuersionẽue. τροπέω retrouerto. Hæc enim gẽma (inquit Solinus) deiecta in labris æneis, radios solis mutat sanguineo repercussu. Plynius eodẽ loco. Causa nominis, qm̃ deiecta in uas aquæ fulgorẽ solis accedentẽ percussu sanguine mutat, maxime Aethiopica. Eadẽ extra aquã speculi modo solẽ accipit, dep̄hendit defectusq; subeuntẽ lunã ostẽdẽs. Marbodę⁹ hoc sic cecinit.

Ex re nomen habens est Heliotropia gemma,
Quæ solis radijs in aqua subiecta Batillo
Sanguineum reddit mutato lumine solem,
Eclypsimq; nouam terris effundere cogit &c.

a ℭ Etiam illud poſse.)Plynius ibidem.Magorum(inquit)impudentiæ uel manifeſtiſsimũ hoc q̃q; exemplum eſt,quoniã admixta herba Heliotropio,quibuſdam quoq; additis precationibus gerentẽ conſpici neget.Idem Marbodęus.
Cui tamen amplior ijs conceſsa potentia fertur.
Nam ſi iungatur eiuſdem nominis herbæ,
Carmine legitimo,uerboq; ſacrata potenti,
Subtrahit humanis oculis quemcunq; gerentem.
b ℭ Herba eiuſdẽ nominis.) Herba hæc iccirco nomen a Sole ſortita creditur, quoniã cum ſole ſe circũagit, etiam nubilo die tantum ſyderis amor eſt.Noctu uelut deſyderio contrahit cęruleum florẽ. Dioſcorides lib.4.duo eius genera eſse dicit,maius ſcilicet,& minus.Plynius etiam ca.21.uiceſimiſecundi naturalis hiſtoriæ duo eius genera refert. Tricoccum,& Helioſtrophiũ. Multa de hac herba tradũtur a Medicis. Poetæ fabulãtur Clytien Nympham in hãc herbã fuiſse conuerſam,q᷑ a Sole,cuius amore tenebatᷣ, fuerit derelicta.
Attamen illa ſuum,q̃uis radice tenetur
Vertitur ad ſolẽ,mutataq; ſeruat amorem.

a effectu lapidis eſt,& poteſtate.Deiecta ĩ Labris
æneis radios ſolis mutat ſanguineo repercuſsu,
extraq; aquam ſplendorem aeris abijcit,& auer-
tit.Etiam illud poſse [a] dicitur,ut herba [b] eiuſdem
b nominis mixta,& precãtationibus legitimis cõ-
ſecrata,cum a quocũq; geſtabitur, ſubtrahat ui-
ſibus obuiorꝫ.Inter Syrtes q̃uis terra [c] pergenti-
bus iter ſyderibus deſtinatᷣ,nec aliter curſus pa-
c teſcit.Nam putris ſoli faciem aura mutat, & mi-
nimo licet uento tantam diuerſitatem flatus effi-
cit,ut ſubinde euerſis ſitibus [d] locorꝫ nulla indi-
cia agnitioni relinquantur,cũ modo quæ fuerãt
d tumulis ardua,in ualles reſidunt,modo quę ual-
libus præſsa cœtu pulueris aggerantur. Ita etiã
continẽs [e] naturã maris ſui patitur. Nec intereſt
ubi potius ſint procellæ,cum ad exitium uiantiũ
e elementis congruentibus in terris flabra ſæuiãt,
in mari terræ. Vtræq; Syrtes [f] ducentis [g] quinq;-
ginta milibus paſsuum ſeparantur,aliquãto cle-
mentior,quæ minor eſt. Cneo deniq; [g] Seruilio
.C.Sẽpronio CONS.inter hęc uadoſa claſsẽ Ro
manã ĩpune accepimus pſretaſse.In hoc ſinu Me
nix [h] iſula poſt Mynturnẽſes paludes. [i] C. Mario

c ℭ Terra pergentibus iter ſyderibus deſti.) Ply.ca.4. quinti. Et terra hæc aũt (inquit) ſyderum obſeruatione nobilis.Ad eam per deſerta arenis,perq; ſerpentes iter eſt..Lucanus in nono.
Iamq; iter omne latet,nec ſunt diſcrimina terræ
Vlla,niſi ætheræ medio uelut ęquore flammæ,
Syderibus uenere uias,nec ſydera nota
Oſtendit Libycæ finitor circulus orę.
Idem ſcribit Syllius in fine tertij.
Has obſeruatis ualles enauimus aſtris,
Namq; dies confundit iter &c.
Inter miracula certe numerandũ,ut terreſtre iter ſyderibus peragatur,cum ſit id proprium nauigantibus. d ℭ Euerſis ſitibus.)Loci qualitatibus,itinerum diſtinctionibus,ideſt uijs,quibus uelut indicijs illac pergentibus mõſtrantur itinera.Sunt qui falſo pro ſitibus,Syrtibus repoſuerint. e ℭ Ita etiam continens.) Varie locus hic in exemplaribus reperitur.In quibuſdam enim ſcriptũ eſt.Ita enim continens naturam maris ui patitur.In multis aliter.Nobis autem placet,ut legatur.Ita etiam continens,naturã maris ſui patitur.Ad hunc ſenſum ſcilicet.Terram Syrtibus proximã,maris ſui.i.Syrtici naturã etiã experiri.Id q᷑ ſequens mox litera explicat euidenter.Hanc ipſam regionẽ mercatores,qui ea loca adire ſolent, Arenoſum mare nuncupant.Vltra q᷑ undecim Iudeorꝫ Tribus hac quoq; tempeſtate integras reſeruari,Hebręi prędicant. f ℭ Vtræq; Syrtes ducentis.)Plynius ca.quarto quinti.A regione (inquit) q̃ duas Syrtes interiacet,par utriq; interuallo,ſed littore inter duas Syrtes ducentorꝫ quinq̃ginta milia paſsuũ g ℭ Cneo deniq;.)Hiſtoriam referunt Eutrop.in fine ſecundi, & Oroſius cap.8.lib.quarti. h ℭ Meninx inſula.)De hac inſula Ply.ca.ſeptimo lib.quinti,& Strabo libro ultimo:Auienus Dionyſij interpres.
Paruaq; ceruleo circumſonat ęquore Meninx.
Sic enim alibi legendum eſse docuimus. i ℭ Caio Mario fuit latebra.)Plutar.in.C.Marij uita.Marius(inquit)ex induſtria recedens, & pelagus legens,Meningaq; inſulã petẽs,hic primũ &c.Etiam ſi Meuingã paſsim legamus. Marij in Africã fugã, & ibidem latebrã deſcribũt Appia.primo bellorꝫ Ciuiliũ.Liuius li.78.&.79.Lucanus in.2. Item cæteri.

fuit latebra. Supra Garamantas Pſylli [a] fuerunt. a
contra noxium uirus muniti incredibili corpo-
ris firmitate. Soli morſibus anguium nō interi-
bant, & q̄uis dente letali appetiti, incorrupta du
rabant ſanitate. Recens etiam editos [b] ſerpenti- b
bus offerebāt. Si eſsent partus adulterini, matrū
crimina plectebant̄ īteritu paruulorꝝ. Si pudici,
probos ortus a morte paterni ſanguinis priuile-
gium tuebatur. Sic originis fidem probabant ue c
nenis iudicantibus. Sed hæc gens interijt [c] a Na-
ſamonibus capta. Neq; quicq̄ aliud præter opi-
nionē de ueſtigio nominis ſui Pſylli reliquerūt.
Naſamoniten lapidem [d] Naſamones dant ſan- d
guineum uniuerſum nigris uenulis adumbratū.
In intimo receſsu Syrtis maioris circa Philæno-
rum aras Lothophagos [e] fuiſse didicimus. Nec
incertum eſt. Aphilænorum aris non procul pa
lus eſt, q̄uā Triton amnis īfluit. Vbi [f] ſpeculatā ſe

a ℭ Pſylli fuerunt.) Ply. cap. z. ſeptimi. Similis & in Africa (inquit) gens Pſyllorꝝ fuit, ut Agatharchides ſcribit, a Pſyllo rege dicta, cuius ſepulchrum in parte Syrtium maiorū eſt. Horum corporum ingenitum fuit uirus exitiale ſerpentibus, ex cuius odore ſopirent eas. Mos uero liberos genitos obijciendi ſæuiſsimis earū. Eoq; genere pudicitiā cōiugum experiendi nō profugientibus adulterino ſanguine natos ſerpentibus &c. Plura de Pſyllis Gel. ca. xi. decimiſexti Noctiū Atticarū. Herod. lib. 4. Elegāter Lucan⁹ lib. 9. Gens unica terras

Incolit, a ſęuo ſerpentum inno
(xia morſu
Marmaridę Pſylli, par lingua
(potentibus herbis.
Ipſe cruor tutus, nullumq; ad-
(mittere uirus,
Vel cantu ceſsante poteſt, natu
(ra locorum
Iuſsit ut immunes mixti ſerpē-
(tibus eſsent,
Profuit in medijs ſedem poſu-
(iſse uenenis,
Pax illis cū morte data eſt. b

ℭ Recēs editos.) Lucanus in. 9.
Fiducia tanta eſt
Sanguinis, in terram paruus
(cum decidit infans
Nequa ſit externæ Veneris mi-
(xtura timentes
Letifica dubios explorant Aſ-
(pide partus. Sylli. in. 1.
Nec non ſerpentes diro exar-
(mare ueneno
Doctus Atir, tactuq; graues ſo
(pire Chelydros,
Ac dubiam admoto ſobolem
(explorare Ceraſte. c

ℭ Interijt.) Ex Plynio cap. z. ſeptimi. Vide Gellium, & Herodotum ubi ſupra. d ℭ Naſamoniten.) Huic lapidi a loco, ubi prouenit, nomen inditum. Ply. ca. 10. libri ultimi. Naſamonites (inquit) eſt ſanguinea nigris uenis. e ℭ Lotophagos.) nomen compoſitum ex λωτοῦ Loto, & φάγω cōmedo, quod hi populi loto arbore ueſcantur. De Loto arbore plura Plynius cap. decimoſeptimo tertijdecimi naturalis hiſtoriæ. Theophraſtus ca. decimo quarti de hiſtoria plantarum. Et Dioſcorides cap. 181. libri primi. De Lotophagis præter cæteros Homerus nono Odyſseæ. Loti (inquit Plynius) tam dulcis ibi cibus, ut nomen etiam genti, terræq; dederit nimis hoſpitali aduenarum obliuione patriæ. Virgilius in Culice. Impia Lotos,

Impia, quę ſocios Ithaci merentis abegit
Hoſpita dum nimia tenuit dulcedine captos.

Hinc natum Adagium λωτόν ἔφαγες. Lotum cōmediſti. De ijs, qui regionis alterius amore capti, in patriam redire negligunt. Apollonius (ut in fine primi eius uitæ refert Philoſtratus) Qui enim (inquit) ad Lotophagos nauigant, eius cibi ſuauitate capti, domeſticarum rerum obliuiſcuntur. f ℭ Vbi ſpeculatam ſe.) Pallas inuenta Tibia cum buccis tumidis ex aqua ſe conſpexiſset, eam ipſam Tibiam in Tritonem Libyæ paludē abiecit. Authores Herodotus libro quarto. Diodorus Siculus libro quarto. Quintus Curtius libro tertio. Lactantius ſecundo Thebaidos. Syllius in tertio.

Hinc qui ſtagna colunt Tritonidos alta paludis,
Qua uirgo (ut fama eſt) bellatrix edita Lympha
Inuento primam Libyen perfudit oliuo.

Lucanus in nono de Tritone.

Hanc & Pallas amat, patrio q̄ uertice nata
Terrarum primam Libyen (nam proxima cœlo eſt
Vt probat ipſe calor) tetigit, ſtagniq; quieta
Vultus uidit aqua, poſuitq; in margine plantas,
Et ſe dilecta Tritonida dixit ab unda.

* * *

Alij ſcribunt id factum eſse in Meandro Phry-

giȩ flumine.Propertius tertio Elegiarum libro. Quæ non iure uado Meandri iacta natasti, Turpia cum faceret Palladis ora tumor. Idem sentit Claudianus secũdo in Eutropiũ lib.Hic cecidit &c. a ℭ Artium deã.)Mineruã intelligit,cui nobiliũ artium inuentionẽ ascribũt.Ouid.tertio Fastorum. Mille dea est operum,certe dea carminis illa est. Peritiores per Mineruam,partem illam superoirem animæ,idest mentem,& rationẽ intelligũt.Constat enim artes omnes nobiles esse a mente, & ratione repertas.Hinc a Grȩcis Minerua τριτογένεια dicitur, qđ nomen,ut Democritus interpretatur,prudentiã significat. Ex prudentia autem tres hominis actus prouenire existimant.Bene cogitare,bene dicere,ac postremo bene facere. Hinc compactũ nomen a τρίτος,& γεννάω.i.Trigenia.Aliȷ eam Tritoniam a Tritone palude, ut ex Lucani relato carmine cõstat. potius dictam uolunt.

artium Deam [a] crediderunt. Maior Syrtis ostentant oppidum,Cyrenas uocant, [b] quod Battus Lacedæmonius [c] Olympiade quinta, & quadragesima [d] rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiam captam [e] quingentesimo octogesimosexto condidit. Quæ domus Callimachi poetæ fuit patria. Inter hoc oppidum, & templum Ammonis [f] milia pasſuum

b ℭ Cyrenas uocãt.)Grin⁹ Therȩ insulæ rex,Batto, multisq; ciuibus eum comitantibus,Delphicum oraculũ aliȷs de rebus consulturus,quondã adiȷt,cui ab oraculo responsum est,ut urbẽ in Africa conderet.Quo audito,Ego(inquit) o Pythia senior sum,ac grauis admodũ.Tu uero quempiã meorũ comitum ista iube facere.Tum Pythia continuo Battũ ostendit.Erat enim is ex Polymnestri genere apud Minias gratus plurimũ. Cum uero Therȩi Pythiæ uatis diu oraculũ neglexissent,in Thira annis septem nunquã pluit. Qua ex re,in ea insula præter unã omnes arbores aruerunt.Vnde eius insulæ incolæ suos Delphos scissitatũ mittũt,qbus itidẽ,quod antea responsum est,irã numinis placaturos,si in Africa coloniã condendã curarent. Euenit,ut adultus iam Battus idẽ,& linguæ uitio laboraret Delphos,& ipse adiȷt linguæ præpeditæ oraculum petiturus. Cui consulenti,iȷs ab oraculo carminibus responsum est

Batte uenis uocis causa,dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

His toties auditis,Therȩi duce Batto missis duabus biremibus iuxta oraculi responsum,tandem ,Cyrenen insignem urbem in Africa cõdiderunt.Battus autem(ut in quarto scribit Herod.)cognominatus est,cũ propter oraculũ apud Delphos sibi redditũ,tũ propter honorẽ,quẽ assecutus est.Battũ enim Pœni regẽ appellãt. Hinc a Pythia oraculũ reddente Punica lingua Battus dictus est,quod futurus rex esset in Africa.Copiose id Herod. exequitur in Melpomene.Plura de ea urbe refert Strabo in fine lib.ultimi sui operis.Diod.Siculus lib. quinto scribit ex quorundã sententia huic urbi nomen inditum a Cyrene Ipsei filia, quæ cum apud Peleũ uirgo educaretur, Apollo eius forma captus,raptã uirginẽ,in Lybiã ad ea loca, in quibus postmodũ ciuitas cõdita est/asportauit,& ab eius nomine Cyrene dicta.Aliȷs placet dictã a Cyre ei⁹ regionis fonte.Eã regionẽ esse fertilissimã in fine quarti tradit Herod. c ℭ Lacedȩmonius.) Conueniunt fere omnes Cyrenen fuisse a Therȩis conditã.Hi autem ex Laconica profecti Theram insulã coluerũt. Thera autem olim Calisto dicebatur. Vnde Callimachus.

Nomine Calisto primum sed postmodo Thera
Dicta fuit tellus urbis origo meȩ.

Ea urbs(ut Strabo refert)uiros claros cõplures habuit,q & libertati optime præesse poterant,& imminentibus Barbaris fortiter resistere.Qualis autem fuerit Cyrenaica philosophia,docet Diogenes in Aristippi uita lib.z. d ℭOlymp.quinta,& quadragesima.) Ply.ca.tertio deciminoni naturalis historiæ asserit oppidũ Cyrenarum fuisse conditũ urbis Romȩ anno.CXLIII.Hic aũt annorũ numerus discrepat aliquantulũ a Solino.Cincius(ut ca.z.supra retulim⁹) scribit Romam fuisse conditã Olympiade.1z.Primi autẽ q̃tuor Romani reges,Romulus,Numa,Tullus Hostilius,Ancus Marcius,regnanerunt annis.136.hoc est Olympiadibus.34.Secundũ igitur hanc Olympiadũ supputationẽ,Ancus Martius obiȷt Olympiade.46.Ergo secundum hoc,Cyrenȩ conditæ sunt,rege Martio res Romanas tenente.Apud hunc Cinciũ legerat fortassis Solinus, qđ de Cyrenarũ conditione hoc in loco refert.PRopter curiosos aduertendũ, fieri potuisse,ut Martio res Romanas tenente,Cyrenas cȩptas ȩdificari,licet post huius regis obitum finẽ cȩperint. Constat autem Ancũ Martium obiȷsse mortem anno secundo primæ,& quadragesimæ Olympiadis, author lib.3. Dionysius. Eusebius libro temporũ scribit Cyrenen ȩdificatam uicesimoquarto anno, Erichthoniȷ quarti Atheniensium regis,idest,ferme annis septingentis ante Romam.Alibi dicit ȩdificatã eam quarta Olympiade,hoc est annis paucis ante Romam.Alibi refert ȩdificatã Olympiade.37.Ex uerbis igiť Eusebiȷ,non est quærenda de Cyrenarum conditione certa ueritas hoc in loco. e ℭPost Troiã captã anno.586.)

Constat ex primo, & secundo Dionysij uoluminibus, post erutum Iliū anno quadringentesimo tricesimo secundo fuisse Romā conditā. Ab urbe autem condita usq; ad obitum Anci regis, sunt anni ferme. 136. Sumptis itaq; annis. 432. &. 136. fiunt annni. 568. Qui annorum numerus (ut iam diximus) ad Cyrenarum initium referendus est. Solini autem numerus ad completam urbis illius ędificationem. Esset omnino plana, & uera cōputatio, si sic legeretur apud Solinū. Olympiade prima, & q̄dragesima, rege Martio res Romanas tenēte.

quadringenta[a] sunt. Templo fons proximat Soli sacer,[b] qui humoris nexibus humū stringit, fauillam etiā in cęspitem solidat. In qua gleba non sine miraculo locus uiret undiq; sec⁹ agris arentibus. Illic & lapis legitur, Ammonis uocāt cornu.[c] Nam ita tortuosus est, & inflexus, ut effigiē reddat cornu arietini. Fulgore aureo est. Prædiuina somnia reꝑsentare dicitur subiectus capiti

a b

Anno post Troiā captam, quingentesimo sexagesimooctauo condidit. Sed exemplaria oia, quæ uiderim retinēt primū numerum. Sed in re parum commoda satis multa. f ℭ Templū Ammonis.) Ab arena, quę Græce ἄμμος dicitur, nomen iditū. Liber enim pater, quom Indos peteret, uel (ut placet aliis) ex India ueniens, & per Libyam exercitum duceret, fatigatus siti, Iouis patris sui implorauit auxiliū. Et statim uiso ariete, fons secutus est ab arenis. Vnde factum est Ioui Ammoni ab arenis dicto simulacrū cum capite arietino. In eo autē loco, in quo aqua fluxit, templū constituit. Quod ideo fingitur, quia fatis eius oraculi sunt inuoluta responsa. Ex Seruio. 4. Aene. super illud. Hic Ammone satus. Et Lactantio tertio Thebaid. Statij super illud. Caonias sonuisse tibi. Diod. Siculus in gestis Alexādri, idest. 17. historiarū libro, Ammonis templū Danaū Aegyptiorum regē construxisse tradit. Idem docet qualiter in eo oracula ederentur. Eius autē simulacrū ex Smaragdis, ac gemmis alijs factum fuisse tradit. In eo autem loco ager est in medio arenarum exiguus. Quippe ubi latior ad quadraginta maxime stadia extenditur, olearum, palmarumq;, ac cæterarum cultarum arborū ferax, rosidus solus, ex omnibus circumiectis. Ex tertio Arriani lib. Diodorus dicit eam regionē in latum, & longū stadijs quinquaginta patere. Incredibile dictu (inquit lib. 4. Q. Curtius) inter uastas solitudines, ita undiq; ambientibus ramis uix in densam umbrā cadente sole contecta est. Multiq; fontes dulcibus aquis passim manantibus alunt syluas. Cœli quoq; mira temperies uerno tēpori maxime similis. Omnes anni partes pari salubritate percurrit. Similia & Diod. Siculus refert. Politianus cap. 52. primæ Centuriæ contendit Ammonis hoc templū fuisse pauperrimū, nec inter orbis miracula reponendū. De Ammonis tēplo Herod. lib. 2. & 4. Diod. lib. quarto. Syllius in fine tertij. Lucanus in nono. Ventum erat ad templū &c. a ℭ Milia passuū trecenta.) Legendū est. Quadringenta ex Plynio cap. 5. quinti, & Martiano libro sexto. b ℭ Fons soli sacer.) Ex Plynio ca. 106. secundi. Iouis Ammonis fons (inquit) interdiu frigidus, noctibus feruet. De hoc fonte Arrianus in principio tertij Gestorum Alexandri. Ex eo (inquit) fons manat cæteris omnibus fontibus natura dissimilis, sub luce tepentibus aquis manat, in meridie frigidus, uespere calet, media nocte feruidior. Postea deinde deueruescere incipit, ac sub diei exortū rursus tepidior oritur, atq; ita per singulos dies, ac noctes æstus, ac frigoris uices uariat. Similia scribunt Diodorus Siculus in Alexandro. Et. Q. Curtius li. 6. Pomp. Mela lib. primo. Multa Herod. in Melpomene. Syllius in fine tertij.

Stat fano uicina, nouum, & memorabile lympha,
Quæ nascente die, quæ deficiente tepescit,
Quæq; riget, medium cum sol ascendit olympum,
Atq; eadem rursus nocturnis feruet in umbris.

De eo etiā Ouidi. libro ultimo Meta.

Medio tua corniger Ammon
Vnda die gelida est, ortuq;, obituq; calescit.

Huius effect⁹ causa inter naturæ secreta merito cōputatur, sicut de quibusdā aquis colorē ouium mutātibus inquit Saty. 12. Iuuenalis. Egregius fons Viribus occultis &c. Lucre. li. 6. de rerū natura ex eo id euenire ait, qđ apud huiusmodi fontes ignis semina terrę inclusa sint. Hęc aūt ignis semina terrā nocte linquūt, & in aquā ipsam fontiū transeunt. Die aūt ui solis eandē terrā repetūt. Idipsum elegāter canit in Meteoris Pontanus ueteribus poetis nō inferior.

Causa quidem uel certa subest, nam frigora noctis

Intus alunt ignes &c. Versus Lucretij sunt.

Est apud Ammonis fanum fons luce diurna
Frigidus, & calidus nocturno tempore fertur.
Hunc homines fontem nimis admirantur, & acri
Sole putant subter terras feruescere partim
Nox ubi terribili &c.

Aduertendum hunc fontem alterum esse ab eo, qui est apud urbē Debrida, de quo infra ca. 42. Sunt tamen qui eundem esse existiment. c ℭ Ammonis cornu.) Ply. ca. 10. lib.

ultimi.Ammonis cornu inter sacratissimas Aethiopiæ gemmas, aureo colore, arietini cornus effigiem reddens, promittitur prediuina somnia repræsentare. a ℭ Metops.) Melopos, uel Melops in exemplaribus passim legitur. Sed legendum Metops, uel Metopiũ, ex cap.24.duodecimi naturalis historiæ Caij Plynij. Ergo (inquit) Aethiopiæ subiecta Africa, Ammoniaci lachryma stillat in arenis suis. Inde etiam nomine Ammonis oraculo, iuxta quod gignitur arbor, quã Metopion uocant, resinæ modo, aut gummi. Genera eius duo &c. Dioscorides ca.524. Galbanum (inquit) succ⁹ e ferula est, nascit̃ in Syria. Metopion uocant aliqui &c. Lege etiã caput immediate sequens, qđ de Ammoniaco est. Est & eiusdem nominis oleum, quod Hippocrates Netopum uocat. Aetius etiã Halinon ab amaritudine uocari tradit. b ℭ Syrpe gignit̃.) Hermolaus cap.520. Corollarij in Dioscoridẽ scribit ex ijs Solini uerbis satis indicari ipsum de Silphio loqui uoluisse qdẽ, sed parum (inquit) nouisse qd diceret, ita salebrosus, & desuetus in eo genere sermo eius ẽ. Affert tamen ex Rudente Plautino uersiculũ, quo Sirpis meminit. Speras (inquit) multum hoc anno futurũ Sirpe, & Laserpitium? De Laserpitio, qđ Græci σίλφιον uocant. Ply. ca. 3. deciminoni natu. historię. Ab ijs (inquit) proximũ dicetur authoritate clarissimũ Laserpitium, quod Græci σίλφιον uocant, in Cyrenaica prouincia repertum, cuius succus uocant Laser, magnificum in usu, medicamentisq́;, & ad pondus argenti denarij pensum. Multis iã annis in ea terra non inuenitur, qm̃ publicani, q pascua conducunt, magis ita lucrum sentientes depopulantur pecoꝝ pabulum. Vnus autem caulis repertus nostra memoria, Neroni principi missus est. Siquando incidit pecus in spem nascentis, hoc deprehenditur signo, oue cũ comederit, dormiente protinus, capra sternutante. Diuq́; iam non aliud ad nos inuehitur, q̃ qđ in Perside, aut Media, & Armenia nascitur Laser, multo infra Cyrenaicũ &ce. Plura Dioscorides ca.520. & Theophrastus ca.2.quarti, & cap.3.sexti, & ca.1 noni de historia plantarum. Magnæ estimationis fuisse apud ueteres Silphiũ, indicat prouerbiũ inde natũ βάττου σίλφιον. Batti Laserpitiũ. De ijs dici solitum, qui summos honores adipiscuntur. Cyrenęi enĩ Batto, de q̊ parũ ante diximus, Silphium tanq̃ rem pręciosissimã dono dedisse tradũtur. Præterea in una nomismatis eorum parte Ioue Ammonẽ, in altera Silphiũ sculpere moris erat, author Tarręas in prouerbioꝝ collectaneis. c ℭ Inhæret barbulis.) Hoc etiam pacto Ladanum, & Cesyphũ caprarũ scilicet uillis colligi ca.18.duodecimi tradit Plynius. d ℭ Africa est.) De situ, & terminis minoris Africæ, lege Ptole. ca.3.quarti Geographiæ, & Strabonẽ lib.ultimo. e ℭ Basiliscum creat.) Græca dictio βασιλίσκος quæ regulum, uel tyrannũ significat, quod instar regis cunctis animantibus sit terrori. Vel qđ in oẽs tyrannidem, & sęuitiam exerceat. Scribit Seruius septimo Aene. apud Gręcos tyranni, & regis nullum esse discrimen. Plynius aliã nominis rationẽ affert, cuius ex cap.21.octaui uerba sunt. Eadem (inquit) & Basilisci serpentis est uis. Cyrenaica hunc generat prouincia.xij.non amplius digitoꝝ magnitudine. Candida in capite macula, ut quodã diademate insigni. Sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus, & erectus in medio incedens. Necat frutices, nõ contactas modo, uerum & afflatas. Eruit herbas, rumpit saxa. Talis uis malo est. Creditum quondã ex equo occiso hasta, & per eã subeuntem ui, non equitẽ modo, sed equũ quoq́; absumptũ. Huic tali monstro (sæpe enim enectum concupiuere reges uidere) mustelarũ uirus exitio est, adeo naturæ nihil placuit esse sine pari. Interficiunt eos cauernis facile cognitis, sola tabe. Necat illi simul odore, moriunturq́;, & naturæ pugnam conficiunt. Alia de eo lege ca.4.uicesiminoni lib. eiusdẽ operis. Albertus lib.25.de ani-

a incubantium. Et arbor est Metops[a] nomine, ex
qua profluit lentus humor, quẽ a loco Ammo-
niacũ nominamus. Apud Cyrenẽses præterea
Syrpe gignit̃[b] odoratis radicibus uirgulto her-
b bido magis, q̃ arbusto. Cuius e culmo exudat æ-
statis tempore pingue roscidum, idq́; pascentiũ
hircoꝝ inhæret barbulis.[c] Vbi cũ arefactum in-
oleuit, guttis styriacis legit̃ ad usum mensarũ, uel
c medelæ magis. Dictũ est primũ lac Syrpicum,
quoniã manat in modũ lacteum, deinde usu de-
riuante Laser nominatum. Quæ germina initio
barbaricæ impressionis uastatis agris, postea ob
d intolerandam uectigalis nimietatem, ferme pe-
nitus ipsi accolæ eruerunt. Cyrenis ab lęua Afri-
ca est,[d] ab dextra Aegyptus, a fronte sæuũ, & im-
portuosum mare, a tergo Barbaroꝝ uariæ nati-
ones, & solitudo inaccessa, incultaq́;, & squalẽs,
quæ Basiliscum creat[e] malũ in terris singulare.

malibus scribit Plyniũ dicere, Basiliscum non occidere hominẽ nisi prius uiderit hominẽ, ꝗ ecõuerso uideatur ab homine, & qđ uisus hominis si prius uideat Basiliscũ, interficiat Basiliscũ. Qui scire uult ubi hæc scribat Plynius, illic quærat, ubi mittunt cornua cerui. Cætera q̃ de Basilisco tradit Albertus, sumpta sunt ex ca.zz. tertij Tractatus sextæ Fen quarti Canonis Auicennæ. Dioscorides lib.8. Herasistrati authoritate ponit signa morsi a Basilisco ca.15. Capite autẽ ultimo eiusdem libri ait. Percussis a Basilisco prodesse fibroꝝ testas denario ponderis sumptas in uino. In auxilio esse etiã lachrymam papaueris. Auicẽna scribit nullam eius prorsus esse curationẽ. a ℭ Ad semipedẽ longitudinis.) Duoꝝ palmoꝝ dicit Auicenna. b ℭ Mitrula lineatus caput.) Coronatum caput habere idem Auicenna scribit. c ℭ Sibilum eius.) Lucanus in nono.

Sibilaq; effundens cunctas terrentia pestes
Ante uenena nocens, late sibi submouet omne
Vulgus, & in uacua regnat Basiliscus arena.

d ℭ Mustelis tamen uincitur.) Legitur in aliquibus exemplaribus. Mustelis tantum uincit̃. Sed prima lectio purior. Hinc non inelegans Adagium sumi conuenit. Et mustelis Basiliscus uincitur. Ouidiano illi persimile. A cane non magno sæpe tenetur aper. In eos, qui inferiores uires in sui sæpe perniciem spernunt, & eleuant. e ℭ Nec alites inuolarẽt.) Simili fortassis ratiõe factum est, ne muscę, aut canes, sacellum Herculis in foro Boario ingrederẽtur. Nec ales ulla sacrã Achillis ædẽ, ut ca.z.&.z9. a Solino tradit̃. Etenim quacunq; ratione, uana gentilitas conata est, ad falsoꝝ Deoꝝ cultum miseros mortales inducere. Quod ante CHRISTI SALVATORIS Aduentum/effecisse constat. f ℭ Extimum Syrtium.) Ex Plynio ca.5. quinti. Berenice (inquit) in Syrtis extimo cornu est, quondã uocata Hesperidum supradictarum, uagantibus Græciæ fabulis. Nec procul ante oppidum fluuius Lethon, lucus sacer, ubi Hesperidum horti memorantur. Eadem scribunt Strabo lib. ultimo, & Martianus lib.6. Faciunt, quæ scribit Iustinus libris.27.&.30. Stephanus sex urbes huius nominis cõnumerat. Sexta (inqt) prius ἑσπερίς. Cognominata autem Berenice a Ptolemæi regis coniuge. g ℭ Lethon amnis.) Græci λήθην obliuionẽ dicunt. Constat qbusdã in locis aquas esse quæ suapte natura, uel memoriã, uel memoriæ contrariã obliuionẽ inducunt. Sicut in Bœotia ad Trophoniũ deum iuxta flumen Orchomenon duo sunt fontes, quoꝝ alter memoriã, alter obliuionẽ affert. Inde numinibus inuẽtis. Similis effectus & huius amnis Lethes credit̃ esse aqua. Quib⁹ fabulas consectari mos est, dicũt nomẽ inditũ, qđ ex Lethe inferno flumine ortũ habeat. Luca. in nono.

Quã iuxta Lethes tacitus prælabitur amnis.
Infernis ut fama trahens obliuia uenis.

Et Syllius primo bellorum Punicorum.

Quiq; sup Grauios lucentes uoluit arenas
Infernę populis referens obliuia Lethes.

Vnde autem sumptũ sit a poetis/ Lethes aquã obliuionẽ animabus inducere, produnt Macrob. primo de Somnio Scipionis, & Seruius sexto Aeneid. super illud. Lethęũq; domos placidas q p̄natat amnis. h ℭ Latice memora-

Serpens est pene ad semipedẽ[a] longitudinis, alba quasi mitrula,[b] lineatus caput. Nec hominis tantum, uel alioꝝ animantiũ exitijs datus, sed terræ quoq; ipsius, quam polluit, & exurit, ubicunq; ferale sortitur receptaculum. Deniq; extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiã corrũpit auras, ita ut in aera nulla alitum impune transuolet, infectum spiritu pestilẽti. Cũ mouetur, media corporis parte serpit, media arduus est, & excelsus. Sibilum eius[c] etiã serpentes alij perhorrescunt. Et cum acceperint fugã, quæq; quoquo possũt/ properant. Quicquid morsu eius occiditur, non depascitur fera, non attrectat ales. Mustelis tamẽ uincitur,[d] quas illinc homines inferũt cauernis, quibus delitescit. Vis tamen ne defuncto quidẽ deest. Deniq; Basilisci reliquias amplo sestertio Pergameni compararũt, &, ut ædem Apollinis manu insignẽ, nec araneæ intexerent, nec alites inuolarent,[e] cadauer eius reticulo aureo suspensum ibidem locarunt. Circa extimũ Syrtiũ[f] cornu Berenicen ciuitatẽ alluit Lethon[g] amnis, inferna, ut putant, exundatione prorũpens, & apud pristinos uates latice memoratus[h] obliuionis. Hanc Beronice muniuit, quæ Ptolemæo tertio fuit nupta, & in maiori Syrte locauit. Omne aũt

a latifundiũ,quod inter Aegyptum,Aethiopiam, Libyamq; diffunditur, quacunq; lucis opacum eſt,uarium impleuit Simiarũ genus [a].Nec quiſq̃ offenſus nominis cognitione grauetur. Enimue
b ro operæpreciũ eſt nihil omittere,in quo naturę ſpectanda ſit prouidentia, Vulgus ſimiarũ in his eſt,quas paſsim uidemus non ſine ingenio [b] æmulandi,quo facilius in manus ueniũt. Nam dũ auide uenantiũ geſtus affectant, relicta conſul-
c to uiſci unguilla,quod mendacio factum uidẽt, oculos ſuos oblinunt.Ita uiſu obducto,pronum eſt eas corripi. Exultant noua luna, triſtes ſunt cornuto,& cauo ſydere. Immoderate fœtus [c] amant,adeo ut catulos facilius amittant,quos im-

tus obliuionis.)Codices ſunt in quibus tum latex,tnm Laticeę legatur. a ℭ Simiarnm genus.)Propter plurimã Simiarũ cum hominibus ſimilitudinẽ creditum eſt fuiſse eas homines aliquando Pithecuſarum inſularum incolas,qui Cercopes dicebantur.Eos quom Iupiter eorum deteſtaretur perfidiam,

In deforme uiros animal mutauit, ut idem
Diſsimiles homini poſsent,ſimilesq; uideri,
Membraq; contraxit,naresq; a fronte remiſsas
Contudit, & rugis perarauit anilibus ora,
Totaq; uelatos flauenti corpore uillos
Miſit in has ſedes,nec non prius abſtulit uſum
Verborum,& natę dira periuria linguæ,
Poſse queri tantum rauco ſtridore reliquit.

Nõ multũ diſsimilia ab ĳs ſcribit Ply. ca.44.xi.naturalis hiſtoriæ. Nã Simiarũ(inquit)genera perfectam hominis ſimilationẽ continent,facie,naribus, auribus, palpebris.Quæ ſole quadrupedum,& inferiorem habent genam.Iam mãmas in pectore,& brachia, & crura in contrariũ flexa.Similiter in manib⁹ ungues,digitos,longioremq; medium.Pedibus paululum differũt.Sunt enim,ut manus prę longi,ſed ueſtigium palmæ ſimile faciunt.His quoq; pollex, & articuli,ut homini, & præter genitale tantum.Et hoc in maribus.Viſcera etiã interiora omnia ad exemplar. Plura ĳs ſimilia ſcribit Ariſto. cap.8.ſecũdi Naturæ animalium.Galenus inſignis medicinę author,tũ ridiculã hominis immitationem,tum ludicram ludentiũ puerorum inuentionẽ,ſimiã nuncupauit.Idem Ariſto.cap.iamiam citato,tradit plura ſimiarum genera,quo loco eleganter explicat,quæ ſit ſimiarum forma. Simia (inqt) tam parte ſui corporis prona piloſa eſt,utpote quadrupes,q̃ ſupina,ut ſpeciem gerens hominis,quin contra atq; quadrupedes obtinet pilum,ut dictum iã eſt,ſed craſsiore pilo ſimiæ ueſtiuntur,longeq; hirſutiores parte utraq; ſunt.Conueniunt cum homine plurimũ ſua ſpecie.Quippe,quæ nares,aures, dentes tam primores,q̃ maxillares hominis more habeant.Cilium etiã cũ cæteræ quadrupedes nõ in utraq; palpebra habeant,q̃q̃ prætenue,ac prolixius potiſsimũ in inferiore &c.Capite aũt decimo q̃rti de partibus animaliũ docet cur ſimia cauda,& natibus careat.Simia (inquit) qđ forma ambigua ſit,ut & in neutro,& in utroq; genere ſit conſtituenda,ideo nec caudã habet,neq; nates,uidelicet ut bipes cauda uacat,ut quadrupes natibus.Simiarum copiã in India eſse tradit Philoſtratus in tertio uitę Apollonĳ libro.Eas Indi maximi faciunt,quoniã piperis (ut ſic dicã uindemiatrices ſunt.Quapropter & armis,& canibus,leones,& cæteras feras ab ipſis arcent.Dicitq; leones ſimĳs inſidiari, p̃ſertim cum ęgroti fuerint,quod tunc ceruos,capreasq; uenari non poſsint. b ℭ Nõ ſine ingenio ęmulandi.)Plynius ca.54.octaui naturalis hiſtoriæ de ſimĳs.Mira ſolertia(inquit)uiſco inungunt laqueos,calceariq; immitatione uenantiũ traduntur.Similia refert Strabo uolumine.15. Martianus & latrunculis luſiſse fictis cęra,nuces uiſu diſtinguere.Martialis in Diſtichis ſcribit ſimiã ſcire etiam immiſsas haſtas declinare.

Callidus emiſsas eludere ſimius haſtas.

Vnde factum eſt,ut eos,qui facile hominum geſtus, moresq; imitantur,prouerbiali figura ſimias uocitemus. Vtitur eo in Milite glorioſo ſæpe Plautus. Hinc nonnulli ſimiã dictã uolunt,uel qđ multa ſit in ea humanæ rationis ſimilitudo,uel qđ plurimũ ſimulet geſtus hominũ.Alĳs placet a ſimis naribus nomẽ inditum.Simias capiendi modũ refert Diodor⁹ Siculus libro hiſtoriarum decimoſeptimo.Item Strabo.15.Geographiæ libro.INter uenenatos animalium morſus enumerat Auicenna etiã morſum Simiæ,eius mentionẽ docens cap.12.quarti tractatus ſextæ Fen quarti Canonis. c ℭ Immoderate fœtus amant.)Simiarum generi(inqnit Plyni⁹)præcipua erga fœtum affectio.Geſtant catulos,quos manſuefactæ intra domos peperere. Omnibus demõſtrant,tractariq; gaudent,tractatu gratulationẽ intelligentes.Itaq; magna ex parte complectendo necant.Ex hoc ſimiarum erga fœtus ſuos amore,Adagium non incõcinnũ ſumi poſse uidetur. Vt ſimia

pendio diligunt, & ante ſe geſtiant, quoniã neglecti pone matrem ſemper hærẽt. CErcopitheci [a] caudas habent. Hęc ſola diſcretio eſt inter prius dictas. Cynocephali [b] & ipſi ſunt e numero ſimiarum in Aethiopiæ partibus frequentiſsimi. Violenti ad ſaltum, feri morſu, nunq̃ ita manſueti, ut non ſint magis rabidi. Inter Simias habent & Sphinges [c] uilloſæ comis, mãmis prominulis, ac profundis, dociles ad feritatis obliuionẽ. Sũt & quas uocant Satyros, [d] facie admodum grata, geſticulatis motibus inquiete. Callitriches toto pene aſpectu a cæteris differũt. In facie barba eſt, lata cauda. Has capere non eſt arduum, ſed proferre rarum, Neque enim uiuunt in altero, q̃ in Aethiopico, hoc eſt, ſuo ſolo.

fœtus diligit. In eos, qui ob immoderatã erga natos dilectionẽ, paternæ ſæueritatis obliuiſcunť, corrũpiq; eos obſcęnis moribus patiuntur. Non ab ſimile ei, qđ a Salomone relatũ eſt. Qui parcit uirgæ, odit filium ſuũ, qui autem diligit illũ inſtanter erudit. a ℭ Cercopitheci.) Verbum de uerbo, Caudatæ Simiæ ἀπὸ τῆς κέρκου cauda, καὶ πιθήκου ſimia. Itali Maimonẽ, Germani maris catum uocant. Ariſtoteles ca. 8. & 9. ſecundi naturæ animaliũ κῆβον nominat. Plynius ca. 21. octaui. Cercopithecos (inquit) nigris capitibus, pilo aſinino, & diſsimiles cęteris uoce. Strabo lib. 15. ſcribit ſyluã eſſe non longe a Nicea urbe, in qua ſylua maximã, ingentiũq; Cercopithecoꝝ multitudinẽ eſſe, adeo ut cũ Macedones aliquãdo multos in collibus quibuſdam apertis uidiſsent in aciem inſtructos. Nam id animal (inquit) ad humanũ accedit ingenium, non minus quam Elephãtũ caſtra putaſſe, & in eos tanq̃ in hoſtes irruiſſe. Sed cũ a Taxilo, qui cum Alexandro erat/rem agnouiſsent/ceſſaſſe. Quo aſtu capi ſoleant, docet idem Strabo li. 15. b ℭ Cynocephali.) Canicipes. Sic enĩ Theodorus trãſtulit ca. 8. ſecũdi naturæ animaliũ Ariſtotelis. Græcis enim κυνὸς canis dicitur, κεφαλή caput. Cynocephalus, ſiue Canips (inquit Ariſtot. ubi ſupra) etiam eadem forma, qua ſimia eſt, ſed maior, ualidiorq;, & facie caninæ ſimilior, unde & nomen accepit. Ad hæc moribus feroc ior eſt, & dente robuſtiore, caninoq; propiore. Diod. Siculus lib. 4. Qui Cynocephali (inquit) uocantur, corpore ſunt, & forma homini perſimiles, uocemq; immitanť humanã. Ferũ omnino, atq; indomitũ animal, ratione carens. Superciliјs, aſpectuq; ſunt horrido, ac truci, Fœminis ſua natura accidit, ut palam expoſitam extra corpus uuluã, per omnem uitam ferant. Lege quæ de Cynocephalis ſcribit Ply. ca. 2. ſeptimi naturalis hiſtoriæ. Hos & India q̊q; nutrit infra ca. 65. c ℭ Sphinges.) Ab effectu nomen inditũ, qđ homies ſuis q̃ſtionibus ita ſtringerent, ut ſe expediri nõ poſſent. Nã Græce σφίγγειν cõſtringere, uel uincere dicitur. Vel q̃ſi omniũ mẽtes ſuis ꝓpoſitionibus ligare. Lactan. 1. Theb. ſcribit Sphinga monſtrũ fuiſſe, alas, & ungues habens in ſimilitudinẽ Arpyarum, qđ inſidẽs ſcopulo uię imminẽti, inſolubilia ænigmata tranſeuntibus ꝑponebãt, quæ cũ ſoluere nõ poſſent, ex improuiſo ueniẽs, alis, & unguibus ad ſe in rupẽ trahebat. Cuius locutionis ambages Oedipodes ſua calliditate ſoluit. Inde Adagionis origo apud Teren. Dauus ſum non Oedipus. Ideſt ſeruili officio, nõ q̃ſtionibus ſoluendis aptus ſum. De Sphingibus ſic Diod. Siculꝰ lib. 4. Sphinges & apud Troglodytas, Aethiopesq; naſcunť, forma haud ei diſsimili, qua pingunť, ſed paulo pinguiores. Naturã habent manſuetã, pluribus exercitіјs, diſciplinisq; aptã. Lege Ply. ca. 21. octaui. Κέβης ἐν πίνακι tabulæ ſuæ expoſitionẽ Sphingis ænigmati ꝑſimilẽ eſſe dicit. Nã quicunq; (inqt) ipſum intellexerat ſalutẽ, q nõ intellexat exitiũ cõſequebať. Eadẽ eſt huius enarratiõis cõditio. Sphinx enim hominibus ipſa inſipientia &c. Tradunt falbulæ σφιγγά triforme monſtrũ, cuius pars una uolucris, altera leonis, uirginis tertia. Auſonius in Grippo ternariј numeri,

Terruit Aoniam, uolucris, leo, uirgo, triformis
Sphinx, uolucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Albertus cũ loqui uellet de Cercopithecis, Cynocephalis, & Sphingibus li. 22. de animalibus in dictione Simia, Sphingicis ænigmatibus, inuoluit omnia. d ℭ Satyros.) σάτην ueteres Græci uirile membrũ dicebãt. Vnde eſſe Satyris nomẽ datũ quidã putant, qđ proni ſint plurimũ ad libidinẽ. Aegyptіј plurimas Satyroꝝ imagines, in gratiã fœcunditatis eoꝝ in tẽplis ponebãt in hirci naturę, quã libidinoſam eſſe dicũt, ſimilitudinẽ, author Diodorus Siculus in ſecundo. Lege Euſeb. ca. 1. ſecũdi ꝑparationis. Sumpſit hæc de Satyris Solinus ex cap. 2. ſeptimi. C. Plyniј. Sunt (inquit) & Satyri Subſolanis Indoꝝ mõtibus, Cartaduloꝝ dicitur regio, perniciſsimũ animal tanq̃ quadrupedes tã recte currentes, humana effigie, ut propter uelocitatẽ, niſi ſenes, aut ægri, non capiantur. Plura de Satyro refert Philoſtratus lib. 6. quẽ lector adeat ſi libuerit.

INTER Nasamonas.)Hos populos Hammanientes uocat Ply.ca.5.li.quinti. Post Nasamonas (inquit Hasbytæ,& Macę uiuunt. Vltra eos Hammanientes undecim dierū itinere a Syrtibus maioribus ad occidentem,,& ipsi quaq; uersus arenis circumdati.Et parum infra. Domos sale e montibus suis exciso ceu lapide construūt.Et lib.31.ca.septimo.Carrhis(inquit)Arabiæ oppido muros,domosq; massis salis faciunt,aqua ferruminantes.Herodo.lib.4.porrigitur id superciliū (inquit)ad columnas usq; Herculeas,atq; ulterius. Intra quod est metallū.i.effossio salis decem dierū itinere. Et homines incolentes domicilia sua facientes ex micis salis. Isti enī tractus Africæ uacant himbribus. Nā si plueret illic, nō possent manere parietes salis. In Solinianis codicibus plerūq; gens Amantū scriptum reperies. De Sale capite undecimo supra abunde diximus. b ¶ Troglodytas.)De Troglodytis īfra ca. 44. c ¶ Carbūculi gemmę.) Ply. Ab Hammanientibus ad Troglodytas hiberni occasus plaga, dierum quatuor iter, cū quibus cōmertiū, gemmæ tm̄, quā Carbunculū uocamus ex Aethiopia uectæ. De Carbunculis, quos quidā ab igneo colore Pyropos, & Apyrustas qđ ignem nō sentiant, uocant. Ply. ca.7.tricesimiseptimi. d ¶ Asbystę.) Herodotus, Dionysius, Callimachus Asbystas pronūciant. Alij Asbitas Syllius, Ptolemęus, Eustathius. Dicti autē ab Asbysta eius loci urbe. Sunt qui nomen habere dicant ab Asbyte regina Hiarbæ regis filia, de qua plura Syllius lib.2.bellorū Punicorū. DE Lasere, quo Asbystæ uiuunt. Plynius cap.3.decimi noni. Et nos ca.40.supra, ubi de Metopio scripsimus. e ¶ Edule est.)Edule uocant quicquid manducari potest. Horatius Satyra quarta secundi Sermonū.

Vinea summittit capreas nec semper edules. Sunt codices, qui habeant tū edile, tum dulce, tum edulce est, tum edulcescit.

DE HAMMANIENTVM GENTE, deq; in ea domibus sale constructis.

CAP. XLI.

a INter Nasamonas,[a] & Troglodytas[b] gēs Hammanientum est, quæ salibus domos extrruūt, quos in modū cautium e montibus excitatos ad usum ædium cementicijs ne-
b ctunt struibus. Tanta ibi huiusce uenę copia est, ut tecta faciāt e salinis. Hi sunt Hāmaniētes, q cōmertia cum Troglodytis habēt. Carbunculi gēmæ[c] citra Hāmaniētes propiores Nasamonibus.
c Asbystæ[d] Lasere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis edile[e] est.

DE GARAMANTIBVS, deq; miro apud eosdem fonte.

CAP. XLII.

d GAramantū oppidum[f] est Debris[g] fonte miro, qui deniq; alternis uicibus die frigeat,[h] nocte ferueat, ac per eadem uena-

GARAMANTVM oppidū.)Eas præsertim regiones rimatur Solinus, in quibus aliqua naturæ uisuntur miracula, tria apud Garamantes memoratu digna referens. Quod illic fons die frigeat, calescat nocte. Alterum qđ eius regionis armenta obliquis ceruicibus pabulentur. Postremū quod Gauli insulæ terra serpentibus, & scorpionibus sit pernitialis omnino. g ¶ Debris.) Hanc Solini nomenclaturā approbat Hermolaus ca.5.quinti Castigationū Plynianarū, cū apud Plyniū legatur tū Detris, tū Dedris. Apud Ptolemęū Bedron, uel Bediron. h ¶ Die frigeat.)Quidā causam huius miraculi hanc esse putant. Quod uidelicet ignes noctis frigoribus intus alantur, extuentq; sub terrā. Vnde euenit, ut noctis tempore sit is liquor calidus. E diuerso autē die, qđ sol terrā exurat, igneaq; uis exhalet solis ardore, uenas eas recreari aiunt. Sicq; aquā ipsam gelidā fieri, utpote in uim suam naturaliter redeuntē. Sed profecto hæc non propria, sed communis nimis, & uniuersalis causa est. Ex ea em̄ ratione, aquis cæteris præsertim ubi similis fuerit solis uis, diuersitas consimilis ascriberetur omnino. Quod rationē consimilē, consimilis consequatur effectus. Ego autem causam esse existimo in terra, ex qua huiusmodi fontes scaturiunt, & emanant. Possibile namq; est, eam terrā talem esse natura, ut solis præsentia uim sibi calfaciendi adimat. Solis uero absentia uim tribuat oppositam feruescendi. Harum diuersitatū, uarietatumq; regionibus, & locis alijs, duas esse causas, naturales aiūt. Mundi inclinationē, & solis impetū, proprius, & longius, cursum faciendo. Eam rem Vitruuius Architecturæ octauo uolumine exemplis plurimis aperit eleganter. Idem Vitruuius cap. secūdo eiusdē libri causam

rum commertia[a] interdũ ignito uapore æstuet, a
interdũ glaciali horrore algescat. Incredibile me
moratu, ut tam breui tẽporis curriculo,[b] natura
tam dissonã sui faciat uarietatem. Idque qui per-
conctari uelit, tenebris inesse fluori illi æternam b
facem credat. Qui rimet̃ die brumales scatebras,
nunq̃ aliud existimet, q̃ perpetue rigere. Vnde
non immerito per gentes Debris[c] inclyta est. Cu
ius aquę ex cœlesti uertigine mutant qualitatem c
q̃uis controuersa syderũ disciplina. Nam cũ mũ-
dum a calore uesper temperet, ab occasu incipit
ita incalescere, ut ni tactu abstineas, noxiũ sit con
tigisse. Rursus cũ ortus solis incãduerit, & radijs d
feruefacta sint omnia, sic glaciales euomit scatu-
rigines, ut hauriri etiã a sitiẽtibus nequeat. Quis
ergo non stupeat fontem, qui friget calore, calet
frigore? Garamanticæ regionis caput est Gara- e
mana,[d] ad quã iter diu ĩextricabile fuit, & inuiũ.
Nam latrones[e] puteos arenis operiebãt, ut tem-
poraria fraude subductis aqs in fame, & siti iter
submoueret accessus uiantiũ. Sed Vespasiano
principe bello, quod cum Oensibus gestum est,
difficultas hæc interijt cõpendio spacij breuioris

docet caliditatis aquarũ. Neq; enim (inquit) calidæ aquæ est ulla proprietas, sed frigida aqua cũ incidit percurrens in ardentem locũ, efferuescit, & percalefacta egreditur per uenas extra terram. Ideo diutius non potest permanere, sed breui spatio fit frigida. Namq; si naturaliter esset calida, nõ refrigeraretur calor eius. De hoc fonte lege Ply. ca. 106. secundi, & ca. 5. lib. quinti. Ascripsi huic loco Dionysij interpretis uersus. Hanc habitant iuxta Garamãtes Debrite clari,

Quæ superat cunctas urbs miro munere fontis,
Frigore qui noctis feruet calefactus & umbris.
At solis friget radijs, glacialis & igni.

Faciũt ad hũc quoq; locũ, quæ ca. 40. de Ammonis fonte ex alijs annotauimus. a ℭ Per eadẽ uenarũ commertia.) Sunt q alia existimẽt esse uenarũ cõmertia die, alia noctu. Aiunt enim ui solis quadã occulta euenire, ut per loca alia die scaturiat eius fontis aqua, per alia noctu, utputa per sulphurea noctu loca, p terrã qualitate contraria affectã die. b ℭ Tam breui temporis curriculo.) Non ita mirũ contemplantibus uideretur, si ea fontis mira mutatio fieret aliquo magno temporis interuallo. Quoniã diutino quodã tẽpore, uenarũ quoq; cõmertia uariari posse existimarent, qđ breui temporis curriculo uix fieri posse conijcit ipsa ratio. c ℭ Per gẽtes Debris inclyta est.) Naturale est, ut fortioris agẽtis præsentia, debilius agẽs in opꝰ suũ exire non possit. Fieri autẽ potest ut loca per quæ scaturiunt huius naturæ fontes, calfaciendi aquam uim habeant p naturã. At uero solis ipsius obsistente pręsentia idipsum nequeunt operari. Operantur autem idipsum noctis tempore, qđ tunc sol occidens procul absit. Quod uero non alibi idem accidat, facit locoꝝ diuersa qualitas, & natura hic, & alibi. Quid si mirum hoc, & sexcẽta alia lucri, uel famæ causa excogitata fuerint astu hominũ? Con similis hominũ astus olim solis mensam mirã fecit. Serapis simulacrũ adorãdũ prębuit. Canopus uersutia sacerdotis Chaldęoꝝ Dei uictor effectus est. Sed uero ꝓximius est, ut huius miri causa nõdum sit ratione deprehensa, sicut de fonte altero Iuuenalis inquit. Sed & egregius fons. Viribus occultꝰ &c. Pomp. Mela, & secum plures non distingult inter hunc Garamanticæ regionis fontẽ, & eum qui iuxta Ammonis oraculũ esse dicitur. Qui idcirco solis nuncupatur, qđ uel mira solis uis in eo appareat. Vel qđ solis uarietate, ipse quoq; maxime uarietur. Plynius autem hũc ab eo, qui soli sacer est, alterum facit, ut ex eis uerbis cap. 106. secundi colligit Hermolaus. d ℭ Garamana.) Ptol. Garama, quidã Plynij codices Garadamũ habẽt, ca. 5. quinti. Sunt Solini uetusti quidã codices, in quibus Garama scriptum sit. Verũ maiori ex parte Garamana retinent. Hanc urbem dictã uolunt a Garamante Apollinis filio, & Garamantidis Nymphæ patre, ex qua, & Ammone Ioue Hyarbam regẽ natũ fuisse quarto Aeneidos scribit Maro.

Hic Ammone satus, rapta Garamantide Nympha.

Habitant autem Garamantes super Psyllos Austrũ uersus, in loco fero, frequẽtiq;. Hi aũt oium hominũ cõmertiũ, aspectũq; refugiũt, nihil bellicę armaturę habẽtes, ac ne defendere qdẽ sese audẽtes. Authores Hero. in. 4. & Steph. de Vr. De ijs Ply. c. 4. 5. 8. li. qnti. Stra. li. ult. Itẽ cęteri. Scribũt defũctos reclusa nudos Garamãtes arena ĩfodere. e ℭ Nã latrones pu.

reperto. Garamãtas Cornelius Balbus [a] subegit, & primus ex hac uictoria triumphauit. Primus sane de externis, utpote qui Gadibus genitus acceßit ad gloriã nominis triumphalis. ARmenta gentis [b] istius obliquis ceruicibus pabulantur. Nam si recta ad pastum ora dirigant, officiunt prona in humũ cornua, & obnixa. Ex parte, qua Cercina [c] est. Accipimus Gaulon insulam, [d] in q̃ serpens neq; nascitur, neq; uiuit inuecta. Propterea iactus ex ea quocunq; gentium puluis arcet angues. Scorpiones supiactus illico perimit.

DE AETHIOPIA. DE EIVS REGIOnis hominũ obscœnis morib9, ac corundẽ hominũ monstrosis formis, De Draconibus, miræq; naturæ ibidẽ feris aliis. De Cinnamomo aromate, deq; Hyacitho lapide. CA.XLIII.

AEthiopes, [e] & Atlãticę gẽtes Nigri flumine [f] diuidunt, quã partem [g] putant Nili.

trones puteos.) Ex Plynio cap.5. quinti. Ad Garamantes (inquit) iter inexplicabile adhuc fuit, latronibus gentis eius. Puteos, qui sunt non alte fodiendi si locoꝝ notitia adsit, arenis operientibus. Proximo bello, qđ cum Oensibus Romani gessere auspiciis Vespasiani imperatoris compendiũ uię quatriduo deprehensum est. Hoc iter uocatur præter caput saxi. a ¶ Cotnelius Balbus.) Clarißimũ oppidum (inquit Ply. eodẽ loco) Garadamũ, caput Garadamantũ, omnia armis Romanis superata, & a Cornelio Balbo triumphata, uni omnium curru externo, & Quiritiũ iure donato. Quippe Gadibus nato ciuitas Romana cũ Balbo maiore patruo data est. b ¶ Armenta gentis istius.) Ply.ca.45. octaui. Boues animaliũ soli, & retro ambulãtes pascunt. Apud Garamantas qdẽ haud aliter. Et ca.37. undecimi. Troglodytarum (inquit) in terram directa, qua de causa obliquã ceruice pascũtur. Mela Põ. lib. primo. Apud Garamantes enim (inquit) armenta sunt ea, quæ obliquã ceruice pascunt. Nam pronis, directa in humũ cornua officiunt. Hæc eadẽ ante hos scripsit Herodotus lib.4. Ab Alberto perperã Trogodide nominant lib.22. c ¶ Ex parte, qua Cercina.) Insula hęc circa Africam a lęuo, cũ urbe eiusdem nominis lõga.xxv.M. pass. Lata dimidiũ ei9 ubi plurimũ, ac in extremo nõ plus.v. M.pass. d ¶ Gaulon insulam.) Ply.ca.7.lib. quinti. Mox Gaulos (inquit) & Galata, cui9 terra scorpionẽ dirum animal Africę necat. Dicunt & in Clupea emori. Vitruuius ca.3. octaui scribit esse locũ in Africa, q̃ alias est parens, & nutrix ferarum bestiarũ, maximeq; serpentiũ, ubi nulla nascitur, & si quando illata ibi ponat, statim moritur. Neq; id solũ (inquit) sed terra ex eo loco si alio translata fuerit. Id genus terræ etiã Balearibus esse dicitur. Alia loca enumerat Solinus, in quibus serpentes non reperiant ca.10. tricesimiquinto &.36. Extat apud Plyniũ ca.58. lib. octaui, ubi docet, quæ animalia, quibus locis non sint. Eandẽ rem etiãnũ cõtinet caput.28. octaui Naturę animaliũ apud Aristotelẽ. Causæ huius (ut etiã ibidẽ Aristoteles insinuat) sunt cœli, situsq; conditio.

AETHIOPES.) Sunt qui Aethiopiã dictã uelint a uerbo Gręco αἴθω, qđ uro, incendo, ardeoq; significat, & ὄψις facies, & aspectus, qđ solis aspectu plurimũ torreat. Ply.ca.30.li. sexti dictã tradit ab Aethiope Vulcani filio, cui pfuit. Ambro. aũt ca.5. eius lib. quẽ de paradiso scripsit, Aethiopiam uilem, & abiectã interptari asserit. Ply.ca.30.li. sexti scribit uniuersam eã gentẽ Aetheriã, & Atlantiam, appellatã, mox ab Aethiope Aethiopiã. Iosephus c.12. primi ant. Iudeoꝝ scribit Aethiopes ante a Chuso Cham ipsius filio, fuisse Chusęos cognominatos. Ptole. duplicẽ Aethiopiã esse dicit, unã q̃ sub Aegypto est. Alterã interiorẽ nominat. De prima ca.7. de secũda. ca.8. lib. quarti tab.4. Africę. Sita est Aethiopia ab oriente hiberno ad occidentẽ hibernũ. Meridiano cardine syluę hebeno maxime uirẽt. Meridiana eius parte iminens mari mõs excelsus ęternis ardet ignibus Aenocauma dictus &c. Ply.ca.30. sexti abunde satis. Plutar. ca. ult. qnti de Placitis philosophoꝝ scribit Aethiopes canescere cõcitißime. f ¶ Nigri flumine.) Quę de Nigri flumine annotãda uisa sunt, retulim9 ca.40. post pricipiũ. g ¶ Quẽ partẽ putant Nili.) Sũt exẽplaria, q̃ nõ partẽ Nili, sed patrẽ habeãt, quasi Nilus ex Nigri flumine ortũ habeat, & principium. Ex eo, quæ eoꝝ plura in Nigri flumine, q̃ & in Aegyptio Nilo reperiunt, infert Nigrim flumen esse Nili ipsius partẽ, aut originem. Qui autem uolunt Nili ortum penitus ignorari,

Sic papyro uiret,[a] ſic calamo prætexitur, anima- a
lia eadem edit, ījſdem temporibus exūdat, intra
ripas tunc quoq; redit, cum contentus eſt alueo
ſuo Nilus. Garamantici Aethiopes matrimonia
priuatim[b] neſciunt, ſed omnibus uulgo in uene- b
rem licet. Inde eſt, qđ filios matres tantum reco-
gnoſcunt. Nam paterni nominis nulla reueren-
tia eſt. Quis enim uerū patrem nouerit in hac lu
xuria inceſti laſciuientis? Eapropter Garamanti- c
ci Aethiopes inter omnes populos degeneres
habentur. Nec immerito, quia afflicta caſtitatis
diſciplina, ſucceſsionis noticiam ritu improbo
perdiderunt. Nomen Aethiopum[c] late patet in d
parte Africana, qua Meroen uidet[d] Libya. Plu-
rimæ eorum ſunt, & uariæ nationes. Harum e
numero Nomades[e] Cynocephalorum[f] lacte
uiuūt. Syrbotæ[g] lōgi ſunt ad pedes. xīj.[h] Aſachei e
captos ūenatib⁹ Elephātos deuorāt. Apud Sam-
bros[i] nulla eſt aurita q̄drupes, nec Elephāti q̄dē.

dicerent ex ſimilibus illis utriq; flumini accidentibus, nō continuo inferri poſse, alterū eſse partē, aut originē alterius. Præſertim ex eo, qđ papyro uireat, calamo prætexatur, quodq; eadē anialia edat. Sed nec ob hoc quoq; qđ ījſdem temporibus exundet, & intra ripas ſuas tunc redeat, cū contentus eſt alueo ſuo Nilus. Nā & Euphrati flumini ſimilia accidunt, ut ca. 50. infra Solinus oſtendit. a ℭ Sic papyro uiret, ſic calamo prætexitur.) De Papyro, & Calamo præter ea, quæ lib. 13. & 16. tradit Ply. Lege Dioſcoridē ca. 122. & ca. 123. lib. primi, Quo loco nil de ījs p̄terījt Hermolaus. Ex Papyro, & Calamo non paucas medelas poſse confici, ſecundo Canonis author eſt Auicenna. b ℭ Matrimonia priuatim neſciunt.) Herodotus lib. 4. ſcribit Machlyes, & Auſes eſse Africæ populos. Hos promiſcue cum mulieribus non una habitātes, ſed pecudū more cōcumbere. Sed ubi apud mulierē puer robuſtus eſt factus, apud quem uirum habitare ſuſtinet (nam tertio quoq; menſe uiri conueniunt) eius filius cenſetur. Mela Pomponius libro primo. Nulli Garamantū (inq̄t) certa uxor eſt. Ex ījs, qui tam confuſo parentum coitu paſsim, incertiq; naſcūtur, quos pro ſuis colāt, formę ſimilitudine agnoſcunt. Eadem ſcribit Ply. ca. 8. li. q̄nti. Lactantius ca. 21. tertīj. Ariſtot. in principio ſecundi Politicorū. Plato. 5. de Repub. Diuus Hieronymus ca. 6. ſecundi aduerſus Iouinianū. Claudianus in Gildonē.

Connubia mille,
Non illis generis nexus, non pignora curæ,
Sed numero languet pietas.

Sunt & gentes aliæ matrimoniorū expertes, ut ca. 35. tetigimus. Nec minus Perſarum matrimonia reprehenſione digna ſunt, apud quos lex erat, filias, ſorores, matresq; ipſas in matrimoniū ducere. Nec in Perſide ſolū, uerumetiam quicūq; Perſarum ad alia climata orbis e patria exiuerunt, nefanda hæc matrimonia celebrabant. Author Euſeb. ca. 8. ſexti Præparationis Euangelicæ. Matrimoniū a quo, quando, & cur inſtitutū fuerit, diſserit docte Scotus diſtin. 26. quarti Sententiarū libri. Quo loco probat idē author Matrimoniū apud gētes omnes eſse debere. Definit eodem loco docte ſimul, & eleganter quid Matrimoniū ipſum ſit. Sed locū conſignaſse ſatis modo. c Nomen Aethiopū late patet.) Scribit Homerus primo Odyſseæ Aethiopes populorū ultimos, in duo diuidi. Alios in orientē, alios in occidentem ſolem. Eā Homeri diuiſionē multis uerbis exequitur Strabo lib. primo. Ply. ca. 30. lib. ſexti. Aethiopū (inquit) terrā uniuerſam cū mari rubro, patere in longitudinē ſemel, & uities. 70. mil. paſs. In latitudinē cum ſuperiore Aegypto duodecies. XCVII. Agrippa exiſtimauit. Quidā in longitudinē ita diuiſerūt, a Meroe &c. d ℭ Qua Meroen uidet Libya.) Sūt exēplaria, quæ ſic habeant, quā a Meroe diuidit Libya. Vide Ply. ca. 30. lib. ſexti e ℭ Nomades.) De Nomadibus abunde diximus capitibus 25. & 39. ſupra. f ℭ Cynocephalorū.) Quales ſint, & unde ſumptū nomen, in fine capitis. 40. dictū eſt. Sumpſit autem hæc omnia Solinus ex cap. 30. ſexti Plynīj. g ℭ Syrbotæ.) Quædā exēplaria (ut etiam Hermol. meminit) Serbotę, alia Sorbotę habēt. Plynius ca. 30. lib. ſexti. Syrbotæ (inquit) qui octonū cubitorū eſse dicuntur. Idē ca. 2. ſeptimi. Solinus ait Syrbotas lōgos eſse ad pedes duodecim, qui numerus etiānum cubitos octo efficit. Nam ex pede, & ſemis cubit⁹ integratur. h ℭ Aſachæi.) Varie hic locus in exemplaribus reperitur. Apud Plyniū aūt ca. 30. li. ſexti Aſchę, uel Aſachæ legit̄. In ipſis uero mōtibus Aſchæ multis nationibus. Abeſse a mari dicunt̄ dierum q̄nq; itinere. Viuūt Elephātorū uenatu. In uetuſtis Plynīj codicibus nō Aſchę ſed Aſachę. Capite aūt. 13. li. 8. apud eundē Ply. ſic habet̄. Aſachęi uocant̄ Aethiopes, apđ q̄s maxie naſcant̄ dracones. i ℭ Apud

a His proximi ſummã regiæ poteſtatis Cani tra-
dunt,[a] de cuius motibus quidnam imperitet/au
gurantur. Maritimos Aethiopas quaternos ocu
los[b] dicunt habere. Sed fides alia eſt. Illi deniq;
b qđ & uident plurimum, & manifeſtiſsime deſti
nant iactus ſagittarum. Occidentẽ uerſus Agri-
ophagi[c] tenent, qui ſolas Pantherarũ, & Leonũ
carnes edunt, rege præditi, cuius in fronte ocu-
c lus unus eſt. Sunt & Pamphagi,[d] quibus eſca eſt
quicquid mãdi poteſt, & omnia fortuitu gignẽ-
tia. Sunt & Anthropophagi,[e] quorum mores uo-
camen ſonat. Cynamolgos[f] aiunt habere cani-
d nos rictus, & ꝓminula ora. Arthabathitę[g] proni,
atq; quadrupedes, nec ſecus, ac feræ ſine ſedibus
euagantur. Confines Mauritaniæ certo tempo-
re Locuſtas terreſtres[h] legunt, duratasq; ſalſu-
e gine in præſidium uitæ ſolas habent. Sed ex illis
quadrageſimum[i] æui annum nullus ſupergre-
ditur. Ab Oceano iſto ad Meroen, quam inſu-
lam amplexu primo Nilus facit, milia paſsu-
f um[k] ſunt ſexcenta uiginti. Vltra Meroen ſu-
per exortum ſolis Macrobij Aethiopes uocan-
tur. Dimidio enim eorum protentior, quam
noſtra uita eſt. Hi Macrobij[l] iuſticiam colunt,

Sambros.)Plynius ca.30.ſexti. Oppidũ eorum(inquit) Nilo impoſitum Tempſis Sambri, apud quos q̃drupedes omnes ſine auribus etiã Elephanti. Id, tum ad ſoli diſpoſitionẽ, tũ ad cœli qualitatem referendum cenſent. a ℭ Cani tradunt.)Ply. eodẽ capite. At(inquit) ex Africæ parte Ptœmbari, Toemphanę, qui canẽ pro rege habent, motu eius imperia augurantes. QVod regiæ poteſtatis ij populi cani tradiderint, ex eius animalis erga homines fidelitate ortũ habuiſse crediderim. Quẽ ritũ licet ſtolidũ, ob maiorũ ſuorum reuerentiã, poſteris tandẽ placuit obſeruare. Sunr qui falſo Pannoniæ regnicolis id ip̃m ſemel aſſerant contigiſse. Sed hæc non niſi ab inconſtanti uulgo nata eſt opinatio. b ℭ Quaternos oculos.)Plynius eodẽ loco. Regio(inquit) Sirbitũ, ubi deſinunt montes, traditur a quibuſdã habere maritimos Aethiopas Niſicaſtes, Niſitas, quod ſignificat ternũ, & quaternum oculorum uiros. Nõ quia ſic ſint/ ſed quia ſagittis p̃cipua contẽplatione utuntur. Non minus mirũ, & a natura hominis alienum eſse uidetur, homines eſſe ſcilicet, quibus oculi ſint in pectore. Eſse rurſus alios, qui oculũ unicũ in fronte habeãt. c ℭ Agriophagi.) Quaſi Agreſtiuori, feriuoriq; dicamus. ἄγριος agreſtis, immitis, ferox, φάγοσ uorax Græce dicitur. Plynius eodem capite. Agriophagi Pantherarũ, & Leonum carnibus maxime uiuentes. d ℭ Pamphagi.) Latine Cunctiuori, uel omniuori dici poſsũt. πᾶν totum. φάγοσ uorax. Ply. eodẽ loco. Pãphagi omnia mãdentes. e ℭ Antropophagi.) Homiuori ſi uerbũ uerbo reddas, de q̃bus ſupra ca.25. abũde diximus. De ijs etiã Ply. c.30. lib. ſexti. f ℭ Cynamolgi.) κυνῶσ canis, ἀμολγήσ mulctra, ἀμολγόσ mulgendi tẽpus. A forma ergo corporis, & mulgẽdi exercitio nomẽ habẽt. Ply. eodẽ ca. Cynamolgi caninis capitibus. Stra. li.16. Supra hos(inq̃t) q̃ſi ad meridiẽ ſunt Cynamolgi, qui ab indigenis Agrij appellanť, Comati, & Barbari. Hi canes maximos alũt, q̃bus Indicos boues uenanť e uicina regione uenientes, ſiue a feris pulſos, ſiue paſcuorum inopia. g ℭ Arthabathitæ.)Ply. Arthabathitæ q̃drupedũ ferarũ modo uagi. h ℭ Locuſtas terreſtres legũt.)Ex Ply. & hęc ſũpta ſunt ca.30. lib.6. Pars q̃dã(inq̃t) Aethiopũ locuſtis tm̃ uiuit fumo, & ſole duratis in annua alimẽta. Hi quadrageſimũ uitę annũ nõ excedũt. Ferũt Ioannẽ CHRISTI pręcurſorẽ locuſtis ueſci ſolitũ in deſerto. Ob hoc de eo caniť in Eccleſia. Prębuit hirtũ tegimen Camelus Artubus ſacris, Strophiũ bidentes, Cui Latex hauſtũ, ſociata paſtũ Mella locuſtis. Qui plura de locuſtis noſse cupiunt, legant caput.29. xi. naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Et diuũ Ambro. ca.23. quinti Hexameron. Itẽ Ariſtotelẽ ca.17. & 28. quinti naturæ animaliũ. i ℭ Quadrageſimũ ęui annũ.) Conſtans Medicorum ſententia eſt ex alimentorum diuerſitate, fieri cõtractius, uel ꝓtenſius ęuũ hominis. k ℭ Milia paſsuũ ſunt ſexcenta uiginti.) Vel hic, uel apud Plyniũ nũerus deprauatus eſt. In totũ enim(inquit) ab Oceano ad Meroen. DCC. milia. xxv. milia paſsuum eſse inter authores conuenit, capite triceſimo libri ſexti. Sunt quædam Solini exemplaria, quę habeant Milia paſsuum ſexcentatriginta. l ℭ Macrobij.) μακροβίοι, Latine longæui. μακρόσ longus, βίοσ uita. Ex aduerſo in Africæ parte Macrobios ſitos aiunt. Mela Pomponius libro tertio Merœni (inquit) habent terram, quam Nilus primo ambitu amplexus inſulam facit. Pars quia uitæ ſpacium dimidio fere, quam nos longius agunt

amant æquitatem, plurimũ ualent robore, præ- a
cipua decent pulchritudine. Ornantur ære. Au-
ro uincula faciunt noxiorum. Locus apud eos
eſt Heliutrapeza [a] opiparis epulis ſemper refer-
tus, quibus indiſcrete omnes ueſcuntur. Nam b
& diuinitus [b] eas augeri ferunt. Eſt & ibidem
lacus, quo [c] perfuſa corpora uelut oleo niteſcunt.
Ex hoc lacu potus ſaluberrimus. Sane adeo liqui
dus eſt, ut ne caducas quidem uehat frondes, c
ſed illico folia lapſa ad fundum demittat laticis
tenuitate. [d] Vltra hos deſertæ, inhumanæque
ſolitudines adusque Arabicos ſinus. Deinde
in ultimis Orientis monſtroſæ gentium [e] facies.

Macrobij. Pars quia ex Aegypto aduenere, dicti Automolę. Pulchri forma, æqui corporis, parũq; ue-neratiores, ueluti optimarum alumni uirtutũ. In illis mos eſt, cui potiſsimũ pareant ſpecie, ac uiribus, legere. Apud hos plus auri, q̃ Perſis eſt, ideo quod minus eſt, præcioſius cenſent. Aere exornant̃. Auro uincula ſontiũ fabricant. Hucuſq; Mela. Macrobiorũ regionẽ, corporis magnitudinẽ, pulchritudinẽq; mores integros, regum electionẽ, uictum, longã ætatem, multis uerbis proſequitur Herodotus in Thalia. Refert inter alia eſse apud eos fontem, in quo loti efficiũtur perinde atq; inuncti uiolã olentes. Eam aquã tam leuẽ eſſe dicit, ut in ea nihil innatare poſſit, ne lignũ quidẽ, & quę leuiora ſunt ligno, ſe omnia peſſum ire i pfundũ. Ex potu igit̃ eius aquæ euenit, ut ad centũ uiginti annos perueniãt, nonnulli etiã hoc ætatis tranſcendant. Quærit Ariſtoteles. Cur diutius uiuunt, qui locis calidis ſuam degunt ætatem? An quia natura ſunt ſicciore. Firmius autem, diuturniusq;, qđ ſicci9 eſt. Mors autem putredo quædã eſt. An qđ mors caloris interioris refrigeratio eſt. Refrigerari autem omnia ſolent ambientis aeris qualitate, qui ut locis calidis calet, ſic frigidis friget. Itaq; interiorẽ calorem ocyus magisq; corrumpit. An qđ humorẽ, caloremq; amplius ſeruant, quarum rerum introitus mors eſt. DE Macrobijs aliqua retulimus ſupra cap. 21. a ℭ Heliutrapeza.) Gręci ἡλίου τράπεζαι/Solis menſam dicunt. Ex eo ſic nominata, qđ ui quadam ſolis eum apparatũ fieri creditum ſit. Qui de ea męnſa aliquid ſcripſerunt, Herodotũueterẽ hiſtoricũ habent authorẽ. Eius uerba ex tertio hiſtoriarũ lib. aſcripſimus. Solis (inquit) menſa talis eſse memorat̃. Eſt in ſuburbano pratũ omniũ quadrupedũ aſsa refertũ carne, quã per noctem ſinguli ciuium magiſtratus properant ponere. Ad eamq; ubi illuxit cuilibet epulatũ licet accedere. Hęc ipſa terra reddi aſsidue indigenæ aiunt. Et menſa quidẽ, quæ Solis uocatur, talis eſse fertur. Ex ijs fit euidens, quid poſsit inter homines aſtus hominũ. Erubeſco ea referre, quæ conſimili, uel maiori ſępe fraude fiunt hodie. Meminerunt huius menſæ Mela Pom. in fine tertij, Pauſanias in Attica, Diuus Hierony. in prologo ueteris teſtamenti. Ex hoc opiparo ſolis menſæ apparatu ſumptũ Adagium ἡλίου τράπεζα Solis menſa, de ſumptuoſo, ac lautiſsimo conuiuio dictũ congrue, nõ abſimile illis, quæ ab Horatio referuntur ſecundo Carminũ Ode. 14. Pontificũ potiore cœnis. Et Saty. ſexta ſecundi Sermonũ. Deorũ cœnæ. b ℭ Diuinitus.) Id potius ad magiſtratus loci eius ſuperſtitioſam fraudẽ tribuendũ reor. c ℭ Lacus.) Sententiã Herodoti parũ ante retulimus. Meminit & Mela Pom. lib. 3. Aquæ, quæ perpingues terræ uenas profluunt, unctæ oleo erumpũt, uti Solis, qđ oppidũ eſt Ciliciæ flumẽ nomine Liparis, in quo natantes, aut lauantes, ab ipſa aqua unguntur. Similiter & hic Aethiopię lacus, qui unctos homines efficit, qui in eo natauerint. Et in India, qui ſereno cœlo, emittit magnã olei multitudinẽ. Itẽ Carthagine fons eſt, in quo natat inſuper oleum odore uti ſcobe citreo, quo oleo etiã pecora ſolẽt ungi. Hæc ex ca. 3. octaui Vitruuij. Annotat Plynius ca. 4. triceſimi primi natu. hiſtoriæ Tales eſse aquas, qualis terra eſt, p quã fluunt, qualesq; herbarũ, quas lauãt ſucci &c. d ℭ Laticis tenuitate.) Tenuitas aquæ facit, ne aliquid in ea ſupernatare queat. Tales ſunt etiã Sideris ſtagni in Indis, Auerni lacus in Italia. Sunt e diuerſo aquæ plurimæ, in quibus nil ſummergat̃, ſed ſupernatet corpus quodlibet, ut in Aſphaltide, Arethiſsa, & huius genus plures. e ℭ Monſtroſę gentiũ facies.) Ply. ca. 30. ſexti de Aethiopia loquens. Animaliũ, hominũq; (inquit) effigies monſtriferas circa extremitates eius gigni minime mirũ artifici ad formanda corpora, effigiesq; celandas mobilitate ignea. Empedocles mõſtra fieri per exuberantiã, defectumq; ſeminis, aut propter agitationis turbulentiã, aut ſi in pluſculas partes ſecet̃. Aut ſi aberrauerit. Has fere cauſas monſtrorũ cõmentus ille uidetur. Strato p additamentũ, ademptionẽue, aut tranſpoſitionẽ, aut inflationem. Medicorũ quidam propter diſtortã id tẽporis uuluã diſtendente ſpiritu. Hæc ex Plutar. 5. de Placitis philoſophorũ lib. Qui plura expetit, adeat Ariſt. c. 4. quarti de Generatione animalium, & Problemate. 60. decimæ Sectionis. Multa de ijs monſtroſis hominibus refert Gellius capite quarto noni Noctium Atticarum. Qui Alberti lectione delectantur eum adeant capite ſe to primi Tractatus, & capite tertio ſecundi Tractatus decimioctaui de Animalibus.

a Aliæ ſine naribus[a] ęquali totius oris planicie in-
formes habent uultus. Alijs concreta ora ſunt,
modicoq; tantum foramine calamis auenarum
paſtus hauriunt. Nõnullæ linguis carent, in uicẽ
b ſermonis utentes nutibus, motibusq;. Quædam
ex iſtis nationibus ante Ptolemæũ[b] Lathyrum
regẽ Aegypti incognitũ habuerũt[c] ignis uſum.
Aethiopia omnis[d] ab oriente hyberno ad occi-
c dentẽ hybernũ tenet. Quicquid eius eſt ſub me-
ridiano cardine lucis nitet, qui maxime uirẽt hy-
eme. A meridiana parte mons editus mari im-
minet, ingenuo igne per æternum feruidus, &
d inquiete[e] iugis flagrantibus. Inter quæ incendia
iugis æſtus, Draconum magna copia eſt. Porro
ueris Draconibus[f] ora parua, & ad morſus non

a ℭ Aliæ ſine naribus.) Plynius ca.30. ſexti. Ferunt certe ab orientis parte intima gentes eſſe ſine naribus, æquali totius corporis planicie. Alias ſuperiori labro orbas. Alias ſine linguis. Pars etiã ore concreto, & naribus carens, uno tantũ foramine ſpirat, potumq; calamis auenę trahit &c. Nariũ fabricã, & officiũ eleganter deſcribit Lactantius ca. xi. eius operis, quod de opificio dei inſcripſit. b ℭ Ante Ptolemęũ.) Ply. ca. eodẽ. Quibuſdã (inquit) ante Ptolemęũ Lathyrũ regem Aegypti, ignotus fuit uſus igniũ. Non diſcrepat Mela Põponius a Plynij, & Solini ſententia cũ dicit. Sunt, qbus ante aduentum Eudoxi ignotus fuerit uſus ignis. Quoniam Ptolemęus hic, & Eudoxus eodẽ tẽpore floruerunt. Plynius ca.69. ſecundi. Cornelius (inquit) Nepos author eſt, Eudoxũ quendam ſua ętate, cũ Lathyrũ regẽ fugeret, Arabico ſinu egreſſũ, Gades uſq; peruectũ. c ℭ Ignis uſum.) Variæ ſunt ſcriptorum ſententiæ de prima ignis repertiõe, eiusq; uſu primo. Fabulæ tradunt Prometheũ poſt factos a ſe homines Mineruæ auxilio, cœlũ aſcendiſſe, & adhibita facula ad rotã Solis, ignem furto ſubripuiſſe. Quod ideo fictũ eſt (authore Plynio) quoniam Prometheus primus ignem facula aſſeruare docuit. Multa Serui⁹ Ecloga ſexta Virgiliana ſuper illud. Caucaſcasq; refert uolucres, furtumq; Promethei. Alij ſcribunt, ignem fulminibus primũ delatũ in terrã. Sunt, qui ex arborũ quarundã mutua inter ſe colliſione, fuiſſe ignẽ primitus generatũ in terris. Vtrũq; modũ eleganter, ut cętera, canit Lucretius quinto de Rerum natura libro.

Illud in his rebus tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terrã mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum deditus ardor. Et infra.
Vt ramoſa tamen cum uentis pulſa uacillans
Aeſtuat in ramos incumbens arboris arbor
Exprimitur ualidis extritus uiribus ignis,
Et micat interdum flammai feruidus ardor,
Mutua dum inter ſe rami, ſtirpesq; teruntur.

Tradit Plynius libris quarto & ſeptimo, Pyrotem Cilicis filiũ, ignem e ſilice primũ excuſſiſſe. Ouid. 4. Faſtorũ repertionẽ eam paſtoribus tribuit.

Pars quoq; cum ſaxis paſtores ſaxa feribant,
Sintillam ſubito proſiluiſſe ferunt.
Prima quidem perijt, ſtipulis excepta ſecunda eſt
Hoc argumentum flamma Palilis habet.

Miram ignis in agendo efficaciã, lege apud Plynium cap. ult. triceſimiſexti. Ob eam rem Heraclitus, & Hyppaſus Metapontinus, Vniuerſæ naturæ principiũ ignẽ dixerunt. Ex igne enim omnia naſci, & in ignẽ omnia deſinere, quo extincto in hanc mundi formã omnia digeſta eſſe. Nã primũ craſſiſſimũ quodq; cõpactili in ſe nixu in terræ formã coactum. Qua deinde ab igne ſoluta, naturæ ui aquã confectã. Deniq; aquæ ſuffitu, aerem procreatũ. Rurſusq; mundũ, atq; omnia corpora in uniuerſi olim conflagratione, ſolutum iri. Principiũ igitur ignis. Quñquidẽ ex hoc omnia. Finis etiamnũ ignis, quoniã in ipſum intereunt omnia. d ℭ Aethiopia omnis ab oriente hyberno.) Ply. ca.30. lib. ſexti. Sita eſt (inquit) Aethiopia, ab oriente hyberno, ad occidentem hybernũ. Meridiano cardine ſyluę Hebeno maxime uirent. Meridiana eius parte, imminens mari mõs excelſus æternis ardet ignibus Aeonocauma dictus. e ℭ In quiete.) Noctis tempore. Sunt exẽplaria, q̃ habeãt, & inqetus. Alia autẽ ſic, per æternũ feruidus, & æſtuoſus in qete &c. Hũc montẽ (ut dictũ eſt) Ply. Aeonocauma dictũ ait. f ℭ Veris Dra.) δράκων Gręca dictio, q̃ & Latini ꝓ ſua utunť. Plynij uerba ſũt ex ca.13. libri. 8. Generat (inqt) Dracones Aethiopia Indicis pares. xx. cubitorũ. Id mõ mirũ unde criſtatos Iuba crediderit. Aſachęi uocanť Aethiopes, apd' q̊s maxĩe naſcanť. Narrať in maritimis eorũ

dehiſcentia,ſed arctæ fiſtulæ, per quas & trahũt a
ſpiritus,& linguas exerunt. Quippe non in den-
tibus uim,ſed in caudis habent,& uerbere poti⁹
q̃ rictu nocent. Exciditur ex cerebris Draconũ
Dracontias lapis,[a] ſed lapis non eſt,niſi detraha- b
tur uiuentibus. Nam ſi obeat prius ſerpens, cum
anima ſimul euaneſcit duricies ſoluta. Vſu eius
Orientis reges præcipue gloriantur, q̃q̃ nullum
lenocinium artis admittat ſoliditate,& quicquid c
in eo nobile eſt,non manus faciunt, nec alterius
q̃ naturæ candor ſit,quo reluceat. Author Sota-
cus gemmã hanc etiam ſibi uiſam ſcribit, & qui-
bus intercipiatur [b] modis, edocet. Præſtantiſsi- d
mi audacia uiri explorant anguiũ foueas,& rece
ptus,inde præſtolati ad paſtum exeũtes,præter-
uectiq; percitis curſibus obijciunt gramina me-
dicata, quantum poteſt ad incitandũ ſoporẽ. Ita e
ſomno obſopitis,e capitibus execant lapides, &
de manubijs præcipitis auſi / prædam reuehunt
temeritatis. Quæ locoꝝ Aethiopes tenent, feris
plena ſunt, e quibus quam Nabim [c] uocant, nos

quaternos,quosq; inter ſe cratium modo implexos erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiæ uehi fluctibus. Alia quæ de Draconibus refert Ply. in Indice Plyniano conſignauimus. Scribit Philoſtrarus lib. tertio uitæ Apollonij,omnẽ Indiæ regionẽ Draconibus abundare, & multitudine, & magnitudine mirandis. Itaq; paludes ijs plenas eſse,& montes,neq; tumulũ ullũ ijs uacuũ reperiri. Verum paluſtres pigros,tardosq; eſse. Eſse longitudine cubitoꝝ triginta,uix caput attollentes. Terreſtres eſse ranis ſimiles, terga ſubnigra habentes, & cæteris minus ſquamoſa. Homerus Dracone rubentem dixit ſecũdo Iliados. Dracones,qui in cacuminibus montium habitãt, alijs maiores ſunt,fluminibus q̃uis rapacibus uelociores,ita ut ab illis euadere nihil poſsit. Hisq; iuuenib⁹ criſta naſcitur,mediocriter prominens, prouectis uero ætate grandior in alterã partẽ deflexa. Sunt Dracones alij coloris ignei,qbus in dorſo ſquamæ eminent ſerræ inſtar. Barba eis annaſcitur,qui altius ceruices attollunt,quoꝝ ſquamæ inſtar argenti fulgent. Oculoꝝ autẽ pupillæ lapides ſunt tanq̃ ignis fulgentes,quoꝝ uim maximã eſse ad morbos cõplures tollẽdos. Quapropter & lucrũ uenationibus afferunt. Albert⁹ 25. de Animalibus lib. dicit Plynium,& Solinũ de Draconib⁹ loquentes referre potius audita uulgi,q̃ philoſophica dictorũ ſuoꝝ oſtendãt experta. Sicq; ſpretis ijs,ſequitur ipſe præter Auicennã,neſcio quem Semeryonẽ a nullo quantum legerĩ antea nominatũ. AVdeo dicere uix fuiſse uel apud Græcos,uel apud Latinos nobilẽ aliquẽ ante Plyniũ authorẽ,a quo non excerpſerit idem Plxnius,ea maxime,quæ poſteritate digna uiderentur. In his præterea rebus, Venatorũ, Aucupũ,piſcatoꝝ,eorumq;,quibus uiuaria,armenta,aluearia,piſcinæ,auiaria,in cura erãt,experientiã potius q̃ rationẽ aliquã oſtenſiuã ſcriptores requirant. Hac ratione Ariſto. ſummus in omni ſcientia uir,quinquaginta ferme uolumina illa præclara de animalibus condidit,quę tandẽ a Plynio (ut ipſe refert)in arctum collecta ſunt. a ℭ Dracontias lapis.)Ex Plynio ca. 10. triceſimiſeptimi. Draconites (inquit)ſiue Dracontias e cerebro fit Draconũ,ſed niſi uiuentibus abſciſso nunq̃ gemmaſcit,inuidia animalis mori ſe ſentientis. Igitur mos eſt,ut dormientibus animalibus caput amputent. Sotacus,qui uiſam eam gemmã ſibi apud regem ſcripſit. Bigis uehi quærẽtes tradit,& uiſo dracone ſpargere ſomnifica medicamenta,atq; ita præcidere. Eſse autem candore tranſlucido,nec poſtea poliri,aut artẽ admittere. Ab Alberto Diaconides,uel Draconides dicitur,ſecundo Mineraliũ. b ℭ Quibus intercipiatur modis.)Alium modũ refert Philoſtratus lib. 3. Palleum(inquit)coccineũ literis aureis ſuper intextum ante cubiculũ extendunt. Scripta autẽ incantatoria uerba ſomnũ dicunt inducere. His Draconum oculi q̃ duriſsimi ſuperant. Ipſi quoq; plurima uerba ex arcana ſapientia ſuper incantantes eo Draconẽ perducunt,ut literis pallio intextis ſuperdormitet. Dormientẽ autem inſtantes Indi ceruicem ſecuri feriunt,ſciſsoq; capite lapillos intus extantes auferunt. Traditur enim montanoꝝ Draconũ capitibus ineſse lapillos ſpecie,& aſpectu iucundos,& ſplendorẽ quendã coloribus inducentes. Viribus autem,potẽtiaq; mirabiles,quod annulus teſtatur,quẽ habuiſse Gigem uulgatũ eſt. Euenit aũt interdũ,ut Draco Indũ cum ſecuri,& arte intra cubile trahens deuoret. Ipſum etiã, ut pene dixerim, montem concutiens. Tales autem Dracones montem,qui ad Rubrũ mare pertinet/dicũtur incolere, eorũq; horrẽdos ſibilos audiri,quoniã etiam mare ingreſsi,longius natãdo prouehunt. c ℭ Nabim

uocant.)Ex Plynio ca.18.lib.octaui.Nabim(inquit)Aethiopes uocant, collo ſimilę equo, pedibus, & cruribus boui, Camelo capite, albis maculis rutilum colorem diſtinguentibus. Vnde appellata Camelopardalis. Dictatoris Cæſaris Circenſibus ludis primū uiſa Romæ. Ex eo ſubinde cernit aſpectu magis, q̄ feritate conſpicua. Quare etiā ouis feræ nomen inuenit. Vulgo hanc Girafam uocant. Quale autem animal ſit, multis uerbis deſcribit Heliodorus Gręcus author, cuius uerba ſiquis uidere cupit, adeat Angelū Politianū.c.3.primę Centuriæ. Varro quarto de lingua Latina lib. Camelus(inquit)ſuo nomie Syriaco in Latium uenit, ut Alexandrea Camelopardalis nuper adducta, quod erat figura ut Camelus, maculis ut Panthera. Vt animal raro uiſum notius fieret, aſcripſi Strabonis uerba ex.16. Geographiæ ſuę libro. In his locis (inqt) Camelopardales naſcunt̄, nullā cum Pardalis ſimilitudinem habentes. Coloris enim uarietate hinulo ſimilima eſt, uirgatis pilis diſtincto. Poſteriora q̄q; humiliora ſunt anterioribus, ut a cauda ſedere uideatur, ad bouis altitudinē. Anteriora uero crura a Camelis cruribus non ſuperant̄. Collum rectum eſt, auectum, uerticem paulo ſublimiorem Camelo habet. Vnde propter hāc incōmenſurationē, nec tantam celeritatem habere eam puto, quantā dixit Artemidorus, q eam excellentē fecit. At nec fera eſt, ſed pecus. Nullā enim præ ſe ſęuitiā præfert. Hæc Strabo. Quærebā quid de hac belua memoria dignū Albertus traderet. Reperi eo homine nequaq̄ indigna. Eius uerba hæc ſunt, ex.zz.de Animalibus lib. Anabula(ut ſcribit Ply.)beſtia eſt Aethiopiæ, quā Arabū quidam, & Italicorꝝ Seraphat appellant. Eſt autē capite Cameli, collo equi, cruribus, & pedibus bouis prætendens ſimilitudinē &c. Et ſubdit. Vnam(inquit)harū temporibus noſtris habuit Fridericus imperator in partibus noſtris. Feciſſet indubie prudentius, ſi Plynij mentionē præteriſſet. Niſi huius genus errores tempori, nō homini duxeris aſcribendos. Sed nec eo tempore nobiliū authorꝝ, quos immitari par erat, copia defuit. Alibi Camelopardalū idē author nominat, exiſtimans id animal eſſe aliud. a ℭ Cephos appellant.)Ply.ca.19.octaui Pompeij Magni(inquit)primū ludi oſtenderūt ex Aethiopia, quas uocant Cephos, quarū pedes poſteriores pedibus humanis, & cruribus, priores manibus fuere ſimiles. Hoc animal poſtea Roma non uidit. Sunt qui per p, nō ph, ſcribant. Stra.lib.ult. Cepus (inqt) faciem habet Satyro ſimilē, cætera inter canē, atq; urſum, & in Aethiopia naſcitur. Libro autē.16.ſic inquit. Cepi faciem leonis, reliquū corpus pantheræ, magnitudinē damę habent. Hāc ferā Babylonij, qui ſunt iuxta Memphim, pro deo colunt. Albertus lib.zz.dicit hanc ferā Confuſam a Solino nominari. Cuius(inqt)anteriora crura p̄tendūt ſimilitudinē brachiorꝝ, & manuū hominis. Et poſt pauca. Et hanc etiā(inquit)temporibns noſtris uidimus in ſyluis Sclauiæ deprehenſam maſculū, & fœminā, & præcedente tēpore, uoces quaſdā expreſſit. Et hoc eſt animal de genere Simiarū, hæc ille. Miror in tā diſtincta nobiliū ſcriptorū feræ huius cōmemoratione, unde Confuſam eā, Solini etiā authoritate Albertus nuncupauerit. Niſi confuſionē ad monſtri huius habitū referendā putes. Vel quod magis approbo. Solini codex, unde eſcripſerat hæc Albertus, corrupte Confuſa, pro Cephos ſcriptū fuerat. Sed ad uirū tanti nominis, diligentiore in ijſce tractandis rebus, indagine opus erat. b ℭ Rhinocerotē. Veluti naricorniū dicas, ῥὶν natis, κέρας cornu. Pauſanias ſcribit Aethiopicos tauros ab re ῥινοκέρωσ nuncupatos. Ply.ca.zo.octaui. Hiſdem ludis, & Rhinoceros unius in nare cornu, qualis ſæpe uiſus. Alter hic genitus hoſtis Elephanto, cornu ad ſaxa limato præparat ſe pugnæ, in dimicatione aluū maxime petens, quā ſcit eſſe molliorē. Longitudo ei par. Crura multo breuiora, color buxeus. Strabo li.16. Rhinocerotes(ut Artemidorus ait)longitudine parū ab Elephantis exceduntur, quos Alexandriæ ſe

a Camelopardalim dicimus, collo equis ſimilem,
pedibus Bubulis, capite Camelino, nitore rutilo,
cādidis maculis ſuperſperſā. Hoc animal Romæ
Circenſibus Dictatoris Cæſaris primū publica-
b tum. Hiſdem ferme temporibus illinc exhibita
monſtra ſunt, Cephos [a] appellant, quorꝝ poſte-
riores pedes crure, & ueſtigio humanos artus
mentiuntur, perinde priores hominū manus re-
c ferunt, quæ tamē a noſtris non amplius, q̄ ſemel
uiſa ſunt. Ante ludos Cnei Pompeij Rhinocero
ta [b] Romana ſpectacula neſciebāt. Cui beſtię co-
lor Buxeus, in naribus cornu unicū, & repandū,
d quod ſubinde attritum cautibus in mucronē ex-
citat, eoq; aduerſus Elephātos præliatur, par ip-
ſis prope lōgitudine, breuior cruribus, naturali
telo aluum petens, quam ſolam intelligit ictibus
ſuis peruiam. Iuxta Nigrin fluuium Catoble-

pa [a] nascitur modica, atq; iners bestia. Caput p̃- a
graue ægre ferens, aspectu pestilenti. Nam qui
in oculos eius offenderint, protinus uita exeunt.
FOrmicæ [b] ibi ad formã canis [c] maximi, arenas
aureas pedibus eruunt, quos Leoninos habent, b
quas custodiunt, ne quis auferat, captantesq; ad
necem persequuntur. Eadem Aethiopia mittit

uidisse affirmat. Eius aũt quẽ nos (inquit) uidimus colore buxeo, sed Elephanti similis erat, magnitudo uero tauri, forma apro proxima, præsertim quantũ ad rictũ p̃ter nasum, qui cornu quoddam est recuruũ omni osse durius. Eo pro armis utuntur, quẽadmodũ aper dentibus. Habet etiam duo cingula tamq̃ Draconũ uolumina a dorso usq; ad uterũ circũeũtia, alterũ iubã uersum, alterũ ad lumbũ. Nos hæc de eo dicimus, quia nobis uisus est. Hucusq; Strabo. Non omittã Diod. Siculi sententiã ex li. Bibliothecæ eius quarto. Est animal (inquit) quod ab re Rhinocerotem uocant, par uirib⁹ Elephanti, magnitudine inferior, pelle durissia, colore buxi. In sumitate nariũ cornu gerit simũ forma, durumq; istar ferri. Hoc pabuli causa cũ Elephãte certat. Acuitẽm ad saxa cornu. Deinde cũ Elephante congressus, uentrẽ grauiter ictum cornu, tamq̃ gladio p̃scindit. Hoc pacto pugnans, bestiam exanguem reddit. Si uero Elephas illius ictum præoccuparit, proboscide captũ, cũ superior sit uiribus, dentibus laniat. Albertus falso unicornẽ nominat lib. zz. de animalibus. Ex hoc nasi Rhinocerotis forma, in derisores apud Martialẽ in primo ortũ Adagiũ. Nasum Rhinocerotis habent. a ℭ Catoblepa.) Sumpsit hæc Solinus ex ca. 21. octaui naturalis historiæ Caij Plynij. Apud Hesperios Aethiopas fons Nigris (inquit) ut Plerisq; existimauere Nili caput, ut argumenta, quæ diximus persuadent. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepa, modica alioquin, cęterisq; membris iners. Caput enim p̃graue ægre ferens, id deiectum semper in terrã. Alias internecio humani generis omnibus, qui oculos eius uidere, confestim expirantibus. Albertus hanc corrupte Cathaplebã nominat de animalibus uigesimosecundo. b ℭ Formicę.) Formicã a ferendis micis dictã uolunt. Eã Græci μύρμηκα uocitant. Animal nulli fere præterq̃ sibi cõmodũ. Nam (ut inquit Ply.) apes utiles faciunt cibos, formicæ condunt. Hę arbores pernitiose lędunt, sata inficiunt, hortorũ non minimũ exitiũ. Sabinus Tyro in lib. κηπουρικῶν i. Hortulanorũ ad Mœcenatẽ, contra Formicas remedia monstrauit. Limo marino, aut cinere, obturatis earum foraminibus, sed efficacissime Heliotropio herba necantur. Multa contra eam pestẽ tradit Dioscorides. Extat rursus caput apud Auicennã, De fugandis Formicis. T tract. 3. septimæ Fen quarti Canonis. Sulphur, & origanũ agreste sic abhominant, ut si ea in puluerem redacta super ea receptacula dispergantur, ea omnino deserant. Omnia fęre, quæ de Formicis dici possunt, ca. 30. undecimi natu. historiæ Plynius cõplexus est paucis. Mira formicarum in conquęrendis necessarijs solertia. Exigua est (inquit Ambro. cap. 4. sexti Hexameron) Formica, quæ maiora suis audet uiribus. Neq; seruitio ad operandũ cogitur, sed spontaneæ proposito prospicientię futura alimentorũ subsidia sibi p̃struit. Cuius, ut imiteris industriã scriptura cõmonet te dicens. Confer te ad formicam o piger, & æmulare uias eius, & esto illa sapientior. Illa enim nullã culturã possidet, neq; eam, quæ se cogat habens, neq; sub domino agens, quemadmodũ præparat escã, quæ de tuis laboribus sibi messem recondit. Et cum tu plerumq; egeas, illa nõ indiget. Nulla sunt ei clausa horrea, nullę impenetrabiles custodię, nulli iuiolabiles aceruui. Spectat custos, furtaq; prohibere non audet. Aspicit sua damna possessor, nec uindicat. Nigro conuectatur agmine preda, per campos feruent semitæ comitatu uiantũ, & quæ cõprehendi angusto ore nõ possunt, humeris grandia frumenta truduntur. Spectat hæc dominus messis, & erubescit tã parca pię industriæ negare compendia. Hæc Ambrosius. Aristo. ca. 48. noni Naturæ animaliũ. Iã formicarũ (inquit) negotia omnibus imprompitu habentur, utq; eadem semita semper ambulant, & cibaria recõdunt, & cellas promptuarias faciunt, nec interdiu solũ, sed etiam noctibus. Plena luna laborem exercent. Nemo est, qui nõ uideat. Auari dum se formicæ exemplo excusare conantur, sic inquiunt.

Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunq; potest, atq; addit aceruo,
Quem struit haud ignara, ac non incauta futuri.

Elegãs Adagiũ apud Ouid. octaua primi Tristium. Formicæ tendunt ad inania nunq̃ Horrea. In eos, qui non nisi utilitatis causa amicitiã expetũt. c ℭ Ad formã canis.) Has formicas alij Indicas esse dicunt. De quibus lege Plyniũ ca. 31. lib. undecimi. Herodotũ lib. 3. Strabonẽ lib. 15. Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij. Indorũ Gryphes (inquit) & Aethiopum formicæ, quãq; sint forma dissimiles, eadẽ tamen agere student. Nam aurũ utrobiq; custodire perhibentur, & terrã auri feracẽ adamare. Nearchus formicas quidẽ se nõ uidisse cuiusmodi, alij q̃dã scribunt in India enasci. Pelles autẽ a se uisas, & earũ multas in castra Macedonũ allatas. Megasthenes autem affirmat certa esse, quæ de illis uulgata sunt. Eas esse, quæ aurũ ex terra effodiunt. Nõ quidem

auri studio,sed ut sibi specus longe sub terrā parent.Has enim Vulpibus maiores,terramq; fodere auro mixtā,& ex ea purgata,Indos aurū conflare.Sed ex auditu,non ex uisu hæc narrat. a ¶ Lycaonem.)Mela Pom.in descriptione Aethiopiæ lib.3.Sunt(inquit)& sęuissimæ feræ omni colore uarij Lycaones,& quales accepimus Sphingas.Ply.ca.34.octaui.Lycaonē colorē mutare in Indis, cui (inquit) iubata traditur ceruix.Nec uerū est a Solino Plynianā lectionē conturbatam esse,ut quidā existimāt, cū hæc fera tā in Aethiopia,q̄ in Indis reperiatur. b ¶ Mittit Tarādum.) Vetusta omnia fere Solini exemplaria, quæ legerim Parandrū habēt,sed ex Plynio ca.34.octaui. Tarandū legendū putat.Tarando(inqt) magnitudo q̄ boui est, caput maius ceruino, nec absimile. Cornua ramosa, ungula bifida,uillus magnitudine Vrsorū. Sed cū libuit sui coloris esse asino similis est.Tergori tāta duritia,ut thoraces ex eo faciant, colorē omniū arborū, fruticū, florum,locorumq; reddit metuens,in quibus latet.Ideoq; raro capitur.Mirum esset habitū corpore tam multiplicem dari mirabilius,& uillo. Albertus libro de Animalibus.22.Pyradū nominat. Sed ab eo authore in hisce rebus non requirenda ueritas,qđ uel in notissimis hallucinet maxime. Plynius eodē ca.dicit Tarandū Scytharum animal esse non Aethiopię.Sed possibile est,ut in utraq; regiōe proueniat. c ¶ Fieri assimilem cuicūq; rei proximauerit.)

a Lycaonē.[a] Lupus est ceruice iubatus,& tot modis uarius;ut nullum illi colorem dicant abesse. Mittit & Tarandū[b] boum magnitudine, bisulco uestigio,ramosis cornibus,capite ceruino,ur
b sino colore,& pariter uillo profundo. Hūc Tarandū affirmant habitū metu uertere, & cū delitescat,fieri assimilem [c] cuicunq; rei proximauerit, siue illa saxo alba sit, seu fruteto uirens, siue
c quam aliā præferat qualitatem. Faciunt hoc idē in mari Polypi,[d] in terra Chamęleontes. Sed & Polypus,& Chamęleon glabra sunt,& pronius est cutis leuitate speculi modo proximātia æmu
d lari.In hoc nouū est,ac singulare hirsutiā pili colorum uices facere. Hinc euenit, ut difficulter capi possit. Aethiopicis lupis propriū est,qđ in saliendo ita nisus habent alitis,ut non magis profi
e ciant cursu,q̄ meatu,homines tamen nunq̄ impetunt.Bruma comati sunt, æstate nudi. Thoas uocant.[e] Hystrix[f] quoq; inde loci frequētissima,

Huius mutationis causam esse tradunt,qđ huius,& aliorū multorū animaliū pili,uel cutes potius,speculi naturę sint assimiles.Species ergo circumstantiū rerū per aerē diffusæ,& ad huius genus animalia terminatæ,reddunt eis talem colorem,qualis earū rerū fuerit,quibus proximant. d ¶ Polypi.) A multitudine pedū nomen inditū,πολὺ multū,πούς pes. Græce πολύπους dicitur. De Polypis lege Ply.ca.29.noni.Aristoteles ca.37.noni Naturæ animaliū.Polypus(inquit)fatuus quidē est,cū ad manū dimissā hominis accedit,sed prudens rei familiaris,cū omnia colligat,& suo in domicilio recondat. Cūq; consumpserit quantū utile sit,abigit testas,& cancrorū crustas,& putamina conchularū, & spinas pisciculorū.Sui etiā mutatione coloris,uenatur pisces.Trahit enim sibi colorē similem ijs, quibus appropinquarit saxis.Quod idem etiā,cū metuerit,facit &c.Plura diuus Ambro.ca.8.quinti Hexameron,quæ huic loco maxime quadrant. Ex Aristotelis,Ambro.& Ply. uerbis, liquet sensus Adagionis huius,πολυπόδος νόον ἴσχε,Polypi mentē obtine.Quo significatur pro loco, & tēpore, mentē quoq; consuetudinēq; mutandā esse,nosq; ijs hominibus conformandos, quibus cū conuersamur. Posset & ad piscis huius astū prouerbiū adaptari.Vtitur eo Plynius eo quē modo citauimus loco.Polypus natura rapax,utpote quicquid brachijs apphendit,idipsum fortiter retineat.Vnde ꝓuerbiali figura eleganter a Plauto in Aulularia dictū est.Ego noui istos Polypos.In furacē hominē,ac rapinæ deditū dici solitum.De Chamęleonte infra cap.53.dicendi locus. e ¶ Thoas uocant.)Plynius ca.34.octaui.Thoes (inquit)luporū genus ꝓcerius longitudine,breuitate crurū dissimile,uelox saltu.Venatu uiuens.Innocuū homini.Habitū non colorē mutat.Per hyemē hirti,æstate nudi.Lege Aristotelē ca.44.noni Naturæ animaliū.Multa de hoc ipso animali disputat Hermolaus ca.34.octaui Plynianarū Castigationū.Herod.lib.4.has feras dicit lupo,& Hyęna genitas.Hæc ea fera esse uidetur,quā Albertus Chamā, uel nomine alio Rufinū uocari dicit,de Animalibus libro secundo & uicesimo. f ¶ Hystrix.) Plynius ca.35.octaui.Hystrices generat India,& Africa spina contectas,ac Erinaceorū genere, sed Hystrici longiores aculei,& cum intendit cutem,missiles,Ora urgentiū figit canum,& paulo longius iaculatur. Hy-

erinacijs similis, spinis tergum hispida, quas plerumq; laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut assiduis aculeorum nimbis canes uulneret ingruentes. Illius cæli ales est Pegasus.[a] Sed hæc ales equinũ nihil pręter aures habet. Tragopa[b] quoq; auis maior aquilis, cornibus arietis proferens armatum caput. Aethiopes legunt Cinnamomũ.[c] Id frutetũ situ breui nascitur, ramo humili, & represso, nunq̃ ultra duas ulnas altitudinis. Quod gracilius[d] prouenit, eximiũ magis ducit̃. Quod in grossitudinem extuberatur, despectui est. Verum legitur per[e] sacerdotes hostijs prius

bernis autem se mensibus condit. Hystricem ferã eleganti carmine describit Claudianus de ea inter alia sic inquiens.

Cognitus Hystrix Herculeas affirmat aues, os longius illi
Assimilat porcum, mentitæ cornua setæ
Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor
Parua sub hirsuto catuli uestigia dorso.
Picturata seges, quorum cute (fixa tenaci
Altera succescit &c.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præsidio dignata feram, stat corpore toto
Sylua minax, iaculisq; rigens in prælia crescit

Ex hispida, & spinosa Hystricis natura sumptũ Adagiũ. Hystrice spinosior. In hominẽ, cui

Hispida membra quidem, & (duræ per brachia setę.

Potest & ad animũ quoq; asperum, & intractabilem non inconcinne prouerbiũ adaptari. Vtit̃ eo i Eclogis suis Calphur. a ¶ Pegasus.) Ales hęc a loco, ubi prouenit ἀπὸ τῆς πηγῆς hoc est a fonte, quod iuxta Oceani fontem nascatur, nomẽ habet. Plynius ca. 21. octaui. Aethiopia (inqt) generat multa mõstro similia, Pennatos equos, & cornibus armatos, quos Pegasos uocant. Capite autẽ. 49. lib. decimi. Pegasos quemadmodũ & Gryphos inter fabulosa cõnumerat. Pegasi meminit etiã lib. 3. Mela Pomp. Scribit Homerus sexto Ilia. Bellerophontẽ Pegasi alati equi pernicitate, Chimerã monstrũ horrens peremisse. Hinc in eos, qui plurimũ inter se distantia comparant, prouerbio dici cęptum fuerit. χελώνην πηγάσῳ συγκρίνεις, hoc est. Testudinẽ Pegaso confers. Quasi dicas. En Testudo uolat. Quæ de Pegaso equo fabulosa dicuntur, describunt Ouid. 3. & 5. Meta. & Higinus ca. 17. secundi Astronomicon. b ¶ Tragopa.) Ab hirco nomen inditũ uideri potest, quẽ Gręci τράγον nominãt. Sumpsit hæc Solinus ex cã. 49. lib. decimi Caij Plynij. Equidẽ & Tragopanadem, quã plures affirmant maiorẽ aquila. Cornua in temporibus curuata habentẽ, ferruginei coloris, tantũ capite Phœniceo. Hanc alitem Plynius, uti & superiorẽ, fabulosam putat. Eius & Mela meminit lib. tertio. Albertus lib. 23. de Animalibus more suo, scribit a Plynio, Trogopales nominari. c ¶ Cinnamomũ.) Græca dictio κινάμομον. Quidã scribunt sic dictũ, qđ cortex eius in modũ cannæ sit rotundus, & gracilis. Ply. ca. 20. duodecimi. Ipse frutex (inquit) duorꝝ cubitorũ altitudine amplissimus, palmiq; minimus. Quatuor digitorꝝ crassitudinis. Statim a terra sex digitis surculosus arido similis &c. Diosco. ca. 13. facit Cinnamo species plurimas, quæ ab ea regione, cui gentiles sunt, suis quæq; nominibus separantur. Præstantissimũ (inquit) dicitur Mosylon, ex quadã similitudine cũ Casia ea, quæ Mosyletios uocatur. Est & quod montanũ uocat̃, crassũ, & breue admodũ colore subrufo. Tertiũ q̊q; habetur nigrũ, & ut Mosylon appellatum, odore uehementer iucundo, surculosum minus, multis geniculis. Est & quartum fastigiũ candidi, fungosi, tumidi, aspectu uili, protinus fragilis, grãdi radice, Casiam redolente. Redditur & quintũ, cui cortex subrufus, & ad similitudinẽ Casiæ rubræ coloratũ, solidũ, firmũq; tactu, nec magnopere neruosum, stirpibus crassis. Tradit̃ & Cinnamomũ mentitum, unde nomen Pseudocinnamomo. Theophrastus autẽ ca. 5. noni. de historia plantarũ. Cinnamomũ decerptum in quinas partes discerni tradit, & esse pręcipuę bonitatis, qđ germinibus proximum fuerit. Idq; ad palmi longitudinẽ cędi, aut paulo maius. Secundũ quod sequit̃, qđ etiã minus cęsura est. Tertium deinde, & quartũ notat̃. Vltimũ uero, qđ deterrimũ, proximũq; radici. Hoc enim minimũ corticis habet, in quo summa gratia est nõ in ligno. Qua de causa præferri cacumina solẽt, qđ corticis plurimũ habeant. Quidã sic aiunt. Alij uero Cinnamomũ fruticosum enarrãt. Eiusq; genera duo, alterũ nigrũ, alterũ candidũ. Philostra. uitę Apollonij li. 3. tradit Cinnamomũ nasci in radicibꝰ Caucasi mõtis, q̃ in Rubrũ mare porrigit̃. Idq; nouis sarmentis assimilari. Bonitatis aũt suę caprã experimentum dare. Siquis enim Cinnamomũ caprę porrexerit, tanq̃ catulus admurmurat, abeuntẽq; sequit̃, nares quoad põt ipsi ꝓpinquãs. Qđ si pastor eã amouerit, nõ secꝰ q̃rit̃, ac si a pabulo distracta esset. Ex hoc q̊q; Alberti opinio reprobat̃ asserẽtis aialia nulla p̃ter hominẽ odoribus delectari, aut tristari omnino. Sed hãc eius sententiã falsam esse, ca. 27 sup̃ abũde mõstrauimus. Existimãt Theophra. & Plynius fabulosa esse, quę de Cinnamomi collectione Herodotus retulit lib. 3. d ¶ Quod gracilius.) Id p̃ter The-

a cæſis. Quæ cum litauerint, obſeruatur, ut meſsis nec ortum ſolis anticipitet, nec egrediatur occaſum. Quiſquis principatū tenet, ſarmētorꝝ aceruos haſta diuidit, quæ ſacrata eſt in hoc miniſterium. Atq; ita portio manipulorꝝ ſoli [a] dicatur,
b quæ ſi iuſte diuiſa eſt, ſponte incenditur. Inter hæc, q̄ diximus nitore cæruleo Hyacinthus [b] inuenitur lapis precioſus, ſi quidē inculpabilis inueniatur.
c Eſt enim uitijs nō parce obnoxius. Nã plerumq; aut uiolaceo diluitur, aut nubilo obducitur, aut albicantius in aquaticum eliqueſcit. Optimus in illo tenor, ſi nec denſiore ſucco ſit
d obtuſior, nec propenſa perſpicuitate deiectior. ſed ex utroq; temperamento lucis, & purpuræ moderatum ſuauiter florem trahat. Hic eſt, [c] qui ſentit auras, & cum cælo facit mutationē, nec æ-
e qualiter rutilat, cum aut nubiloſus eſt, aut ſerenus dies. Præterea in os miſsus [d] magis friget. Sculpturis certe [e] minime accōmodatus, ut qui attritū reſpuat. Nec tamen penitus inuictus. Nã
f Adamante ſcribitur, & notat. Vbi Hyacinthus, ibi & Chryſolāpis [f] apparet, quē lapidē lux celat, prodit obſcurū. Hęc enim eſt in illo diuerſitas, ut nocte igneus ſit, die pallidus. Ex ipſo ſolo ſumimus Hæmatiten [g] rubore ſanguineo, ac propterea Hęmatites uocatus.

phraſtū, & Dioſcoridem docet eleganter Plynius ubi ſupra. e ℭ Legit̃ per ſacerdotes.) Plynius eodē loco. Metitur (inquit) nō niſi permiſerit Deus. Iouem hunc intelligūt aliqui. Aſsabinū illi uocãt. XLIIII. boum, caprarumq;, & arietū extis impetratur uenia metendi, non tamen ante ortū ſolis, aut poſt occaſum licet. Sarmenta haſta diuidit ſacerdos. Deoq; partē ponit. Reliquū mercator in Naſsas condit. Eſt & alia fama, cū Sole diuidi, ternasq; partes fieri. Deinde ſorte germina diſcerni. Quodq; Soli ceſserit/relinqui, ac ſponte conflagrare. Cinnnamomi uis feruēs, urinas aperiendi, emolliendi, conquoquendi, trahendi menſes, & partus, ſi datū potui ſit. Plures Cinnamomi medendi uires, referunt Dioſcor. ubi ſupra, & Auicenna cap. 128. Tractatus ſecūdi/ſecūdi Canonis. Quæ omnia ad uerbū fere in ſuū tranſtulit Albertus cap. 12. ſecundi tracta. quinti de Vegetabilibus, & plantis, nulla Auicennæ habita mentione. a

ℭ Soli dicatur.) Gentes plurimas Solem pro Deo coluiſse, ſciunt etiam mediocriter eruditi. Non ergo mirum, qđ Cinnamomi Aromatis nobiliſsimi partē Aethiopes Soli dicare conſueuerint. Veteres enim gentiles etſi circa diuinum cultum maxime oberrarint, erga tamē Deos ſuos multo diligētiores fuiſse conſtat, q̄ ſint uel Iudęi, uel Chriſtiani erga deū uerum, quem uerbis potius q̄ operibus uenerantur. b

ℭ Hyacinthus.) Ex ſimilitudine floris ſui nominis ſic uocat̃. Eū cęruleū colorē habere dicūt.

Optimus huic tenor eſt, quem (non depreſsior ęquo
Obſcurat ſuccus, aut rarum (perſpicuum dat,
Sed flos purpureus mixtū cō(ponit utrumq;. c

ℭ Hic eſt q ſentit auras.) Nãq;/
Nubilus obſcuro, rutilans, clarusq; ſereno.

Multa ſunt, quæ auræ mutationes mox perſentiſcunt, nedū uiuentia, ſed frequenter, quæ animæ omnis expertia ſunt. d ℭ In os miſsus.) Hunc locū unico uerſiculo Marbodęus cōpreſsus eſt. Hic & in os miſsus plus frigidus eſse putatur. Cauſa autem eſt, quoniã natiuū Hyacinthi frigus, calorem oris lapidis huius naturæ contrariū fugiens, ſeipſum in unū recolligit. Sicq; uis maior frigoris ex eo lapide omnino egreditur. Virtus enim unita, ſeipſa diſperſa, ut dicitur, maior eſt. e

ℭ Sculpturis minime accōmodatus.) Quoniam
Duritie ſolida cędi, ſculpiq; recuſat,
Fragmentis tantum ſuperabilis eſt Adamantis.

De hoc ipſo lapide abunde ſcribit Plynius cap. 9. triceſimiſeptimi natura. hiſtoriæ. f ℭ Chryſolampis.) Sic ex Ply. ca. 10. lib. ultimi hunc locū reſtituim⁹, quom antea in omibus Solinianis exēplaribus legeret̃, tū Chryſotapſus, tū Chryſopraſus, uel Chryſopraſsus. Apud Iſidorū cap. 14. decimiſexti Ethimolo. legitur Chryſolanſis, pro Chryſolampis. Albertus ſecundo Mineraliū uocat Chryſopagion. Plynij uerba ſunt, quæ hoc loco Solinus immitatus eſt. Chryſolampis (inquit) in Aethiopia naſcitur, pallidi coloris die, & noctu ignei. Marbodęus Chryſopaſion nominat.

Aethiopum tellus lapidem Chryſopaſion edit,

Quem tenebræ produnt, occultant tēpora lucis, Absq; nitore iacens, auri pallore sepultus.
Noctibus igne micans, uanescit luce diurna Hic quoq; naturæ mutatus cernitur ordo, Nam
quem lux cælat solito nox more reuelat.

Dictus autem Chrysolāpis ἀπό τοῦ χρυσοῦ, καὶ λάμπω, Id est, ab auro, & splendeo, quasi lapis splendens auro. Quid si apud Marbodęū legas, Aethiopum tellus lapidem Chrylampiden edit. g ℭ Hæmatiten.) A sanguineo natino eius colore nomen inditū. Gręci enim αἷμα sanguinem, αἱματηρόν, & αἱματόεντα cruentum dicūt. Marbodeus contra syllabę rationem corripuit primā. Sūpsit Hęmatites Græcum de sanguine nomen. Vix credendas uires huic lapidi Zacthalias Babyloni⁹ tribuit. De Hęmatite plura referunt Plynius cap. 10. libri ultimi, & Dioscorides de materiali medicina ca. 98. Varius præterea lapidis huius apud Medicos us⁹ est, Galenū, Serapionē, ceteros.

MIRA DE INTIMIS GENTIBVS LIbyæ, de lapide Hexecontalitho.

CAP. XLIIII.

QVod ab Atlante ad usq; Canopitanū ostium panditur, ubi Libyæ finis est, & Aegyptium limen dictum a Canopo Menelai [b] gubernatore ibi sepulto. In ea insula, quæ ostiū Nili facit, gentes tenēt dissonæ, quę in auiæ [c] solitudinis secretū recessērunt. Ex his Atlantes [d] ab humano ritu prorsus exulant. Nulli propriū uocabulū, nulli speciale nomen. Diris solis ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur, ustiq; torrentis plagę sydere oderunt deū lucis. Affirmāt eos somnia [e] nō uidere,

QVOD ab Atlante.) De scribit hoc capite intimas quāsdam Libyæ gentes, quibus qđ cęlum miri influx⁹ incolant, diuersi sunt earum a cæteris hominibus tam corporum habitus, q̄ animorꝝ mores, ritusq; uiuendi. Locus enī est (inquit Porphyrius) generationis principiū, quēadmodū & pater. Mutuatus est autem Solinus hæc omnia ex ca. 8. quinti Plynij, & Mela Pom. suæ Geographiæ lib. primo. b ℭ A Canopo Menelai gubernatore.) Insularū ante Asiā (inquit ca. 31. quinti Plynius) Prima est in Canopico ostio Nili, a Canopo Menelai gubernatore (ut ferunt) dicta. Strabo lib. ultimo. Canopus (inquit) centū, ac uiginti stadijs distat ab Alexandria, pedestri itinere uadentibus, dicta de nomine Canopi, qui Menelai classem gubernabat, & ibi mortuus est. Eadem scibunt Mela in secundo, & Seruius. xi. Aeneid. super illud. Exulat Aetheos &c. Sunt qui Canobū per b. nō per p. scribendū uelint. c ℭ Auiæ solitudinis.) Id est ad quā uiā, & iter nullū, uel q̄ uix pateat accessus alijs. d ℭ Atlantes.) A monte eiusdē nominis nomen habent. Herodotus dictos tradit, quod sales quorum ingens ibi copia est, apud eos uocant Atlantes. Pōp. Mela lib. primo. Ex ijs (inquit) qui ultra deserta memorant Atlātes, solē execrantur, & dū oritur, & dū occidit, ut ipsis, agrisq; pestiferum. Nomina singuli nō habent. Nō uescuntur animalibus. Neq; illis in quiete, qualia cæteris mortalibus uisere datur. Eadē de ijs scribit ca. 8. quinti Caius Plynius. Herodot⁹ lib. 4. Atlantibus solis omniū hominū, quos ipsi nouimus innominatis. Singulis (inquit) eorū nullum nomen imponit. Hi solem transcedentē execrantur, eiq; præterea omnia conuitia ingerunt, qđ torridus & ipsos, & regionē perdat. Quæ de Atlantibbs scribit Diodorus Siculus lib. 4. multo ab ijs aliena sunt. Atlantes (inquit) ut accepimus loca propinqua oceano, & quidē felicia incolentes, tū pietatis, tū erga aduenas humanitatis prę cęteris finitimis gentibus laudē tulerūt. Ab ijs deorꝝ genus manasse tradunt &c. Qualis eorꝝ theologia fuerit, ex sententia eiusdē Dio. tradit Euseb. ca. 3. secundi Præparationis euangelicæ. e ℭ Somnia non uidere.) Cum tam multa de Somnijs a sapiētibus scripta simul, ac disputata sint, mirum est, nondū posse pcipi quid de ijs indubie asserendū sit. Themistius ca. 20. de Insomnijs. Somniū esse ait uisum, qđ secundū quietē occurrit, quotiens uis, quæ iudicat obligata, desertaq; langore corporis est. Hinc consequens esse ait, neq; uisa ea, & terriculamenta proprie insomnia esse posse. Neq; aliud quicq̄, quod sensibus excubantibus, & solutis appareat. Neq; itē quicquid occurrit in somno/insomniū esse, nisi ratio ea, quæ iudicat possessa omnis, & obuoluta sit. Macrobius Somniū definiens. Somniū (inquit) proprie uocatur, quod tegit figuris, & uelat ambagibus nō nisi interp̄tatione intelligendā significationē rei, quæ demonstratur. Eius autem species qnq; esse ait. Propriū, alienum, cōmune, publicū, generale. Democritus (ut Plutar. refert) dicit somnia fieri aduētitijs, appulsisq; imaginibus. Strato mente in somnijs ea natura, quæ rationis expers est quodāmodo pręualentius sentiente. Herophilus somnia diuinitus inspirata, e necessitate esse. Naturalia autē fieri, anima cōmodarū sibi rerum effingente simulachra, quæq; ab ijs futura sunt. Ex utroq; uero genere temperata imaginū appulsu fieri, cū quæ expetimus, uidemus, cuiusmodi ijs accidunt, qui amicos in somnijs attrectare uidentur.

uidentur. Macrobius de Somno Scipionis lib. primo, quinq; somniãdi species esse dicit. ὄνειρον. i. somniũ, ὅραμα, hoc est, uisionẽ, ἐνύπνιον. i. insomniũ, χρηματισμόν, & χρησμόν, qbus oraculũ significat, φάντασμα, hoc est uisum, ut Tullius annotauit. Hæc omnia uerbis multis docte, eleganterq; interpretatur. Non grauabor, quo res fiat dilucidior, ascribere diui Augustini uerba, ex cap. 25. eius libri quẽ de spiritu, & anima inscripsit. Nec ignoro tamen esse, qui tradant id opus non esse ab Augustino, sed

a & abstinere penitus ab animalibus[a] uniuersis, Troglodytæ specus[b] excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi[c] amor, a diuitijs paupertate se abdicarunt uoluntaria. Tantum lapide uno
b gloriantur, quem Hexecontalithon[d] uocant, tam diuersis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo depre-

ab alio quopiã cõscriptũ. Eius authoris uerba sunt. Omnium quæ sibi uidere uidenẽ dormientes, qnq; sunt genera, uidelicet Oraculũ, Visio, Somnium, Insomniũ, & Phantasma. Oraculum (inquit) est, cũ in somnis parens, uel aliqua sancta, grauisq; persona, seu sacerdos, uel etiã deus, euenturũ aliquid aperte, uel non euẽturum faciendum, uel deuitandũ denunciat. Visio est cũ id quod uidet quis, eodẽ modo, quo apparuerat/eueniet. Somniũ est figuris tectum, & sine interpretatione intelligi non potest. Insomniũ est qñ id, quod fatigauerat uigilantem ingerit se dormienti, sicut est cibi cura, uel potus, uel aliqua studia, uel artes, uel infirmitates. Secundũ nãq; studia, quæ quisq; exercuit/somniat, & solitarum artiũ simulacra in præsentia mentis impressa, apparent in somnijs. Iuxta etiã infirmitatum diuersitates, diuersa accidunt somnia. Etiã secundũ morũ, & humoꝝ uarietates/uariantur & somnia. Alia namq; uidẽt sanguinei, alia cholerici, alia phlegmatici. Et cum illi uident rubea, & uaria, isti nigra, & alba. Phantasma est quando qui uix dormire cępit, & adhuc se uigilare extimat, aspicere uidetur irruentes in se, uel passim uagantes formas, discrepantes, & uarias, lętas, uel turbulentas. In isto genere est Ephialtes, quẽ publica persuasio, quiescentes opinatur inuadere, & pondere suo pressos, ac sentientes grauare. Quod non est aliud, q̃ quædã fumositas a stomacho, uel a corde ad cerebrũ ascendens, & ibi uim animalem comprimens. Hucusq; Augustinus. Aristoteles Philosophus ca. 10. q̃rti de natura animaliũ scribit hominẽ maxime animaliũ somniare. At editis nuper in lucem, & infantibus adhuc nullũ penitus contrahi somniũ. Compertum insuper est, eos, qui grauiter, & suauissime dormiunt, nihil somniare. Ait insuper animũ nostrũ maxime iactari in somnijs, propter calorẽ scilicet, qui undiq; in partẽ se colligit interiorẽ. Atq; ita efficitur, ut plurima, uehementissimaq; illa obstãte iactatione, nullũ interuenire somniũ possit. De quibus maxime somnia esse soleant, eleganti carmine cecinit Claudia. prologo quarti cõsulatus Honorij Augusti.

Omnia quæ sensu uoluunẽ uota diurno &c.

Item Lucreti⁹. 4. de rerũ natura libro. Ex quo quisq; &c. Ea omnia prius ab Aristotele philosopho relata sunt tricesima Sectione Problematũ. Idem Aristo. in li. de Somno, & Vigilia, docet cur quidã nũq̃ somniẽt. Alij in iuuẽtute nunq̃, cũ tamẽ in senectute eos somniare cõtingat. Huius nimiã ciborũ euaporationẽ ꝓpter intensum calorẽ accidentẽ causam esse dicit. Ea autẽ nimia euaporatiõe ciborũ fieri reseruatarũ specierũ nimiũ fortẽ motũ. Hinc (inquit) somnia tunc fieri nequaq̃ possũt. Themisti⁹ ca. ultimo eius libri quẽ modo citauimus, hãc non somniãdi causam ijs qdẽ uerbis exprimit. Exẽpla etiã sunt alios ad multã ætatẽ non somniasse. Causa eadẽ, quæ facit, ut & infantes quoq; nõ somniẽt, neq; cæteri statim a pastu. Quoꝝ enim ita constat tẽperamentũ, ut ad superiorẽ locũ plurimus e cibis fluxus succedat necesse est, ut cũ delatu ad ima humoris eius, multę motiões citenẽ, nullũ ijs Phantasma, aut Visum appareat. Proficiscẽte uero ętate, concocta, & subacta materia nihil ꝓhibet, quin somnia illis possint restitui. Nã immutatione uel ætatis, uel affectiõis alicuius secuta, necessariũ est naturã q̊q; ipsam, & tẽperamentũ mutari. Hęc Themistius. Fecit rei difficultas, ut p̃ter solitum, plurimis in hac re uerbis uteremur. a ℭ Ab animalibus uniuersis.) Dogma id Pythagoricũ fuisse constat, q̃d ult. Met. libro multis carminibus Naso cecinit. Decearchus Peripateticus tradit antiquos Græcos, nullũ animal occidisse. Idẽ fecisse ueteres Aegyptioꝝ sacerdotes, Cheremon Stoicus ꝓdidit. Idipsum factitasse Essęos, & Gymnosophistas author Porphyrius lib. 4. eius operis, quod de abstinendo a carnibus edidit. b ℭ Troglodytę specus.) A locis, in quibus degunt, nomen habent. Idest, ἀπὸ τῆς τρώγλης, hoc est, a specu, & cauerna, quod in specubus, & cauernis degant. Sunt qui nomen prouinciæ inditũ tradant a Troglodytice amne, qui Arsinoen p̃terfluit. Lege Plyniũ cap. 29. lib. sexti. De ijs eadem scribunt Plynius capite octauo quinti, & Mela Pomponius libro primo. Herodotus in Melpomene. Troglodytæ (inquit) Aethiopes omniũ, q̊s fando cognouimus, pernicissimis pedib⁹ sunt. Serpẽtibus, lacertisq;, & alijs id genus reptilibus uescentes. Lingua nulli alteri simili utẽtes, sed Vespertilionũ more stridentes.

hendantur. Isti carnibus uiuunt[a] serpentum. Ig- a
nariq́ꝫ sermonis strident potius, quã loquuntur.
Augylæ[b] uero solos colunt Inferos.[c] Fœminas
suas[d] primis noctibus nuptiarum adulterijs co-
gunt patere. Mox ad perpetuã pudicitiã legibus b
stringunt seuerissimis. Gamphasantes[e] abstinẽt
prelijs, fugiunt cõmercia, nulli se externo misce-
ri sinũt. Blemmias,[f] sed nõ eos, qui uicina rubro
mari incolunt, credũt truncos nasci parte, qua ca c
put est, os tamẽ & oculos habere in pectore. Sa-
tyri[g] de hominibus nihil aliud pferũt, q̃ figurã. Ae
gipanes[h] hoc sunt, qđ pĩgui uidem⁹. Himãtopo
des[i] fluxis nisib⁹ crurũ repũt potius, q̃ incedunt,

c ¶ Nullus habendi amor.) Esset omnino monstro, si id genus hominũ hac tempestate inter uiuentes homines uersaretur, qđ ijs habendi cupiditas extingui nequeat, & quibus ueluti oraculũ quoddã assidue in ore est. Quærenda pecunia primũ est, Virtus post nummos. d ¶ Hexecõtalithon uocãt.) Is lapis, qđ sexaginta gemmarũ colores in se habeat, nomen habet. Græci enim ἑξήκοντα sexaginta, λίθων lapidem dicunt. Ply. libri ultimi ca. 10. Hexecontalithos (inquit) in parua magnitudine multicolor hoc sibi nomen adoptauit. Reperiẽ in Troglodytica regione. a ¶ Carnibus serpentũ.) Idẽ scribũt post Herodotũ Plyni⁹, & Pompo. ubi supra. Hos populos Græci ὀφιοφάγους nuncupant serpentibus uesci assueti. Ply. ca. 29. libri secundi. b ¶ Augylæ.) A loco, cui Augyla nomẽ est, dicti sunt. Post Ammonios (inquit Herodotus lib. quarto) per superciliũ sabuli decem rursus dierum itinere, est collis salis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circũhabitãtibus, cui nomen est Augyla. Sumpsit hæc de Augylis Solinus ex cap. 8. quinti Plynij. c ¶ Solos colũt inferos.) Mela Pom. lib. primo. Augylæ manes tantũ, deos putant, per eos deierant, eos, ut oracula cõsulunt, præcatiq́ꝫ, quæ uolunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferũt somnia. d ¶ Fœminas suas.) Idẽ Mela Pom. libro eodẽ. Fœminis eorꝫ solenne est, nocte, qua nubũt, omniũ stupro patere, qui cũ munere aduenerint, & tũ cũ plurimis cõcubuisse maximũ decus, in reliquũ pudicia insignis est. Mos fuit, ut ij sacrificantes Dijs inferis aspergerenẽ, ut spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ. Qui uero superis sacrificabãt, abluebanẽ, ut,

Donec me flumine uiuo
Abluero.

Ex Seruio. 4. Aen. sup illud. Dic corpus. e ¶ Gamphasantes.) Pom. li. 1. Nudi sunt (inquit) Gamphasantes, armorũq́ꝫ omniũ ignari, nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideoq́ꝫ obuios fugiunt, neq́ꝫ aliorꝫ q̃ quibus idẽ ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Similia quoq́ꝫ & Plynius ipse refert lib. quinto. Esset utinam mos is in terris hodie,

Quando homini ferrum letali incude nefanda
Produxisse parum est.

Felix nimirum tempus illud crediderim, cũ rastra, & sarcula tantum

Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nesciuerint primi gladios excudere fabri.

f ¶ Blemmias.) Ply. ca. 8. lib. quinti. Blemmijs (inqt) traduntẽ capita abesse, ore, oculis, pectore affixis. Eadẽ & Mela Pomp. refert ubi supra. Diuus Aug. sermone. 37. ad Eremitas asserit se huius genus homines adijsse, ut ijs CHRISTI euangeliũ prædicaret. Vidisseq́ꝫ ibi multos homines, ac mulieres capita nõ habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cætera membra æqualia nobis habentes. Inter quos (inquit) sacerdotes eorꝫ uidimus uxoratos, tantæ tamen abstinentiæ erãt, ut licet uxores sacerdotes omnes haberent, nunq̃ tamen nisi semel in anno eas tangere uolebant, qua die ab omni sacrificio abstinebãt. Vidimus & in inferioribus partibus Aethiopiæ homines unũ oculũ tantum in fronte habentes, quorꝫ sacerdotes a conuersationibus hominũ fugiebant &c. Multa de Blemmijs Procopius lib. primo de bello Persico. Sunt qui huius genus uiuentiũ inter bruta uerius, q̃ inter homines enumerandũ putẽt. g ¶ Satyri.) Ex Plynio, & Pomponio hæc ubi supra. In fine ca. 40. de Satyris abunde satis diximus. h ¶ Aegipanes.) Græci αἰγίπανες semicapros uocãt, a forma Capro simili, nomẽ inditũ. Aegipanes, qui & Syluani dicebanẽ, nudi, capris persimiles, miramq́ꝫ leuitatem præ se ferentes pingebantur. Eos uana gentilitas, syluestres deos esse putabat, porcos eis sacrificans. Aegypanem quondam peperisse Valeriã Tusculanariam nutricis dolis Valerij patris sui expertã concubitum, ex Aristide Milesio tertio rerũ Italicarũ, in Paralelijs Plutarch⁹ refert. De Aegypanibus supra capite tricesimoseptimo Solinus retulit. Sunt & animalia ab ijs alia, q̃ a Græcis αἰγίποδες Idest Capripedes nominantur. i ¶ Himantopodes.) Dicti ἀπὸ ἱμάντος, καὶ ποδός. Idest a loro, & pede. Latine Loripedes uocitant, quod quasi loro eorum sint pedes impliciti, & recurui. Plynius capite octauo libri quinti. Himantopodes (inquit) Loripedes quidam, quibus

a & pergēdi usum lapsu magis destināt, ꝗ ingressu. Pharusi [a] cum Herculi ad Hesperidas pergenti forent comites / itineris tedio hic resederunt. Hactenus Libya.

b DE AEGYPTO. DE NILI FLVMINIS origine, augumento, ostijs. De Api boue. De Crocodilis Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibi-
c de aue. De miris Aegypti arborib⁹. De Alexādria, de Pyramidibus. CA. XLV.

d AEgyptus [b] a Meridie introrsus recedit, quoad ꝑtendāt Aethiopes. A tergo inferiorem eius partem Nilus circumfluit,

serpendo ingredi natura est. Mela Pomp. in fine sui operis. Ab eo tractu (inquit) quē ferę infestant, proximi sunt Himantopodes inflexi lentis cruribus, quos serpere magis, q̄ ingredi referunt. a ¶ Pharusi.) Pōponio, Stephano, & Ptolemęo Pharusij dicti & Plynio, Solino, & Martiano Pharusi. Ply. ca. 8. qnti. Pharusi quondā Persæ comites dicuntur fuisse Herculis ad Hesperidas tendentis. Pomponius in fine tertij. Deinde (inquit) Pharusij aliquando tendente ad Hesperidas Hercule dites, nūc inculti, & nisi qđ pecore alūtur, admodū inopes. Meminit ipsoꝝ Artemidorus, & Dionysius, ut Stephanus quoq; memorat. Qui fabulosa narrant, Thebano hęc Herculi tribuunt, at qui historicā ueritatē prosecūtur, Aegyptio Herculi, qui Libyc⁹ cognoiat⁹ est, potius ascribēda censent. b AEGYPTVS a meridie.) Scribit Lactātius secūdo Thebaid. super illud. Toruaq; iam Danai. Aegyptum, & Danaū Beli Babylonioꝝ regis fuisse filios. Aegyptus autē (ut Manethon historicus uetustissimus tradit) eiecto fratre Danao, in Aegypto annis sexaginta octo regnum tenuit, & ex suo nomine regionē eam Aegyptū dixit, cū antea Aeria diceretur. Addit Diod. Siculus. z. Bibliothecæ libro, quosdam fabulari Nilū amnem amore captum Ogdoi regis filiæ, qui Mēphim urbē condidit, inq; taurū uersum, eā puellā cōpressisse. Exq; ea genitū, ob insignē eius uirtutē, ab incolis Aegyptū uocitatū, a quo & regionē omnē cognominatā. Eūq; regē iusticia, & hūanitate plurimū excelluisse. Eā ob rē cōprobata ab oībus eius erga singulos beneuolētia, hūc honorē nominis fuisse sortitū. Nō fuisse olim eos Aegypti terminos, qui modo sunt, ex Strabone, ac multis alijs scire licet. Terminatur aūt Aegyptus ab occasu Cyrenaica, & interioris Libyæ parte. A septētrione Aegyptio pelago, parte Iudeæ. Præterea Arabia, ac sinus Arabi portione ab oriēte. A Meridie eā terminat Aethiopia. Strabo lib. ult. Aegyptū ipsam, expansæ manui, dicit esse persimilē. Fuerūt (ut ca. 9. quinti refert Ply.) qui Aegyptū inter insulas retulere. Signis qbusdā opinat̄ Herod. in Euterpe, fuisse oli mare, ubi mō Aegypt⁹ est. Aegyptij tā ueteres se esse iactitāt, ut dū ipsi sunt, q̄ter cursus suos uertisse sydera, Solēq; bis iā occidisse, unde nūc orit̄. Inter Aegyptios, & Scythas, uel (ut Herod. putat) Inter Aegyptios, & Phrygas diu fuit de gēeris uetustate cōtētio. Apud se Aegyptij primos hoīes ꝑcreatos affirmāt, tū ob eoꝝ regiōis tēperiē, q̄ fit, ut neq; hibernis frigoribus, neq; ęstiui solis ardore, eius incolæ premerent̄. Tū qđ solū regionis eius sit fœcundissimū earū rerū omniū, q̄ sint ad usus hominū necessarię. Nili q̊q; fluminis fertilitate idipsum mōstrare conant̄. Is eñ fluuius ꝗplurima gñat, & quæ genuit suapte natura facillime nutrit. Hinc euenit, ut Aegyptus plura, ꝗ alia omnis regio mirabilia habeat, & præter omnē regionē exhibet opera relatu maiora. Lege Iustinuū in secundo. Diodorū Siculū lib. primo. Eusebiū ca. primo secundi Præparationis. Athenienses, Argiuos, Arcades, inter Gręcos, Aegyptij, & Phryges, inter Barbaros, ut author est in Attica Pausanias, Plurimū inter se, de uetustate contendunt. Scribit Herodotus apud Aegyptios instituta, & iura esse, ut fœminæ negocientur, cauponētur, & institoris operis uacent. Viri autem intra domos texant, & mulierum nostratiū reliqua opera exerceant. Preterea eoꝝ fœminæ stantes mingunt, uiri sedentes. Apud eosdem nulla mulier Dei, aut Deę sacerdos est, sed uiri deorum omniū, & dearum. Aegyptiorum præterea mos est, ut Iudęorū more scribant a dextro in sinistrum, non sicut Græci, & Latini factitant a sinistra in dexteram manum. Virilia præterea circumcidunt mundiciæ gratia, pluris facientes se mundos esse, quam decoros. In Aegypto (authore Herod.) septem sunt hominum genera a suo quoq; artificio appellata. Sunt enim alij sacerdotes. Alij qui pugnatores appellantur. Calasiries, & Hermothyebies nuncupati. Pastores boū alij. Subulci genus quartū. Alij Institores. Alij interpretes. Vltimi nauales gubernatores. Inter mira eius regionis hoc quoq; enumerant, qđ Aegyptij nunꝗ caluescāt. Aegyptum esse fere terrarum omnium fertilissimam Historicoꝝ omnium sententia est. Pomponi⁹ Mela libro primo. Aegyptus expers im-

brium, mire tamen fertilis, & hominũ, aliorumq; animaliũ perfœcunda genetrix, Nilus efficit amniũ in nostrum mare permeantium maximus ob Aegypti fertilitatem ab Antiphilo poeta eleganter dictum est.

καρποῖς, οὐ σταδίοισιν ἐρήζομεν οὐδὲ γὰρ αὖλαξ
Αἰγύπτου, λιβύης ψάμμου ἐπιστρέφεται. Idest.

Fructibus, haud stadijs certamus, sed neq; sulcus
Aegypti, Libyam curat arenariam.

qui scissus a loco, cui Delta [a] nomen est, ad insulæ faciem spatia amplectitur interna, & incerto pene [b] fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originẽ habet [c] a monte inferioris Mauritaniæ, qui Oceano propinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem accepim⁹ tradidisse. Igit protinus lacũ efficit, quem Nilidem dicunt. Nilũ aũt iã inde esse cõiectant, qđ hoc stagnũ herbas, pisces, belluas nihilo minus procreet, quã in Nilo uidemus. Ac si quando Mauritania, unde ei

De eiusdem fertilitate sic Claudianus.

Aegyptus sine nube ferax, imbresq; serenos
Sola tenet, secura poli, non indiga uenti.
Gaudet aquis, quas ipsa uehit &c. Et Luca. 8. Pharsaliæ.

Terra suis contenta bonis, non indiga mercis,
Aut Iouis, in solo tanta fiducia Nilo.

Herodotus in secundo scribit Aegyptum uitibus carere. Vnde fit, ut uino utatur ex ordeo facto. Non assentitur Herodoto in hac parte, qui quęrit. Cur in Aegypto, quæ regionũ aliarũ calidissima est, uinũ nõ calida, sed pene dixerim frigida uirtute nascatur? Qui huius rei causam scire cupit, adeat Macrobiũ Saturnaliũ lib. septimo. Diod. præterea Siculus lib. primo. Vineæ quoq; (inquit) eodẽ rigatę modo, uino abundant. In Cõmẽtariolo nostro in Dionysij Periegesin, multorũ authoritate docuimus Aegyptios ueteres fuisse sapientissimos, artium, ac scientiarũ pluriũ inuẽtores. Nam/

Primus aratra manu solerti fecit Osiris
Et teneram ferro sollicitauit humum,
Primus inexpertæ commisit semina terræ,
Pomaq; non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere uitem,
Hic uiridem dura cędere falce comam &c. Septima primi Tibullus.

His tot bonis, nõ pauciora Aegyptijs uitia, nobiles authores tribuũt. Quã rem eleganti uersiculo quarto Epigrãmaton Martialis comprehensus est, sic de Aegypto inquiens.

Nequitiam tellus scit dare nulla magis.

Vnde in eos, qui male morati sunt, prouerbio dici cęptum αἰγυπτιάζειν, Aegyptizare. Plura ad id recolligit Cœlius ca. 3. noni Antiq. lectionũ. De Aegypto abunde Herodotus in secundo. Strabo lib. ult. Ply. cap. 9. quinti. Mela Pomp. lib. primo. Ammianus Marcellinus lib. zz. Ptolemęus ca. 5. quarti. Martianus Capella lib. 6. Diodo. Siculus primo, & secundo Bibliothecæ. Iusti. in secundo. Claudianus de Nilo. Item cæteri.

a ℭ Cui Delta nomen est.) Apud Memphim urbẽ omniũ Aegypti urbiũ præstantissimã. Nilus in plures partes scissus, formã Deltæ, idest. Δ. efficit. Quo fit, ut tanq̃ in Nili claustro posita, aditũ prębeat, prohibeatq; ad superiora loca nauigantibus. Author in secũdo Diod. Siculus. Scribit idem in primo, tot Nilũ insulas continere, ut ferme sit incredibile. Nã pręter eũ locũ, quem a forma Deltam appellãt, ferunt alias quoq; in eo insulas circiter septingentas. Harum quasdam ab Aehiopibus incoli, militũq; in eis seri. Ply. ca. 9. quinti. Inferiorẽ Aegypti partẽ Nilus dextra, lęuaq; diuisus, amplexu suo determinat Canopico ostio ab Africa, ab Asia Pelusiaco centum septuaginta mil. pas. interuallo. Quam ob causam inter insulas quidã Aegyptũ retulere, ita se findente Nilo, ut triquetrã terræ figurã efficiat. Ideo mnlti Gręcę literæ uocabulo Deltã appellauere Aegyptũ.

b ℭ Incerto fonte.) Poetæ fere omnes scribũt Nili originem penitus ignorari. Lucan. in decimo.

Arcanum natura caput non prodidit ulli,
Nec licuit populis paruum te Nile uidere.
Amouitq; sinus, & gentibus maluit ortus
Mirari, q̃ nosse tuos.

Et Claudianus.

Fontibus ignotis nostrũ procurrit in orbem
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Quærendus ratione latet, nec contigit ulli
Hoc uidisse caput, fertur sine teste creatus.

Papinius tertio Syluarum.

Aut septemgemini caput haud penetrabile Nili.

Diodorus Siculus lib. primo huius rationẽ esse dicit, quod ea loca Nilus præterfluat, quæ sint tum serpentibus, tũ Cynocephalis,

uarijsq; feris syluestribus infestata, ac propterea illius accessus difficiles. Ouid. secūdo Transformationū lib. poeticā fabulā referens, reicit idem Phaetontis incendium/qđ/

Nilus in extremū fugit perterritus orbem, Et Pharijs, Persisq; fuit, Macedūq; tyrannis,
Occuluitq; caput. Nili primā originem noscendi, Nullaq; non ætas uoluit cōferre futuris Notitiam, sed uicit adhuc natura latendi.

Fuerunt autem hi pręcipue. Magnus Alexander, Sesostris

a origo est, aut niuibus densioribus, aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa exundationis in Aegypto augeantur. Sed effusus [a] hoc lacu arenis sorbetur, & cuniculis cæcis absconb ditur. Deinde in Cæsariensi specu [b] prorumpēs, amplior eadē indicia præfert, quę in exortu notauimus. Rursusq; subsidit, nec se prius reddit, q̄ post interualla itineris extenti contingat Aethic opas. Vbi exit, Nigrū facit fluuiū, quē supra diximus terminum esse limitis Africani. Astapum eum inde gentes uocant, scilicet aquam tenebris profluentem. Multas, magnasque ambit [c] insulas. Quarum pleræque sunt tam diffusæ, &

Aegyptiorū rex, Cambyses Persarum rex, Cæsar dictator, Itē cæteri plures. Nilū (ut alibi ex Seruij sententia. 9. Aenei. super illud. Per tacitū Gangem, aut pingui flumine Nilus) retulimus dictū esse νέαμ ἴλὺν, hoc est (iquit) nouū limū trahentē. Plurima fuisse apđ ueteres Nili nomina, refert Diod. Siculus lib. primo. Fluuij (inquit) nomē uetus Oceanus fuit. Postq̄ cōprehensus eius cursus est Aquila. Deinde a rege quodam Aegyptus appellatus, quo nomine & Homerū usum fuisse dicit. Postmodū a Nileo rege Nili, quo nunc utuntur/nomen sortitum. Hunc Nileum Hermippus/Cyclopis filium fuisse tradit. Triton etiam authore Plynio dictus est Nilus. Idem Seruius. 4. Georgico. super illud. Et uiridē Aegyptū. Nilum antea Latine Melonē cognominatū fuisse prodit. Hebręis Nilus Geon dicitur, iuxta quem (ut ca. 3. de Paradiso scribit Ambrosius) Israelitis cum essent in Aegypto constituti, lex data est. c ℭ Originē habet a monte inferioris Mauritaniæ.) Verba Plynij ex cap. nono quinti, unde Solinus transtulit, hæc sunt. Nilus incertis ortus fontibus, ut per deserta, & ardentia, & immenso longitudinis spacio ambulans, famaq; tantum inermi, q̄ situ cognitus sine bellis, quæ cæteras omnes terras inuenere originē, ut Iuba rex potuit exquirere, in monte inferioris Mauritaniæ, non procul oceano habet, lacu protinus stagnāte, quē uocant Nilidem. Ibi pisces reperiuntur Alabetæ, Coracini, Siluri. Crocodilus quoq;. Inde ob argumentum hoc. Cæsareæ ortus creditur, in his, quæ Nili alueo spectantur, hocq; lacu educantur, in Thesco dicatus ab eo spectatur hodie. Præterea obseruatum est, prout in Mauritania niues, imbresq; satiauerint, ita Nilum increscere ex hoc lacu. Aegyptij sacerdotes, ab Oceano, qui orbem circuit, Nilum habere principium ferunt. Quibus argumentis Alexander Magnus se Nili caput reperisse suspicatus est. Refert Arrianus a principio libri sexti. d ℭ Quem Nilidem dicunt.) De Nilide lacu, uel fluuio capite quadragesimo dictum est. a ℭ Sed effusus hoc lacu.) Plynius de Nilo. Rursus (inquit) indignatū fluere per arenosa, & squalentia, conditq; se aliquot dierum itinere. Mox alio lacu maiore, in Cæsariensis Mauritaniæ gente Masesylum erumpit, & hominū cętus ueluti circumspicit ijsdem animalium argumentis. Iterum arenis receptus conditur rursus uiginti dierum desertis ad proximos Aethiopas. Atq; ubi iterum senserit hominē, prosilit fonte (ut uerisimile est) illo, quem Nigrin uocauere. Inde Africā ab Aethiopia dispescens, etiā si non protinus populis, feris tamen, & beluis frequens, syluarumq; opifex medios Aethiopas secat, cognominatus Astapus, qđ illarū gentiū lingua significat aquā e tenebris profluentē. b ℭ In Cæsariensi specu.) Sunt exemplaria, quæ non specu, sed specie habeant. Sūt rursus alia, in quibus nec specu, nec specie scriptum sit. Sed prima lectio castigatior. c ℭ Multas, magnasq; insulas.) Eas Diodorus Siculus circiter septingentas esse dicit, ut hoc ipso capite retulimus. Plynius etiā idem cum Solino refert. Insulas (inquit) ita innumeras spargit, quasdamq; tam uastę magnitudinis, quamq̄ rapida celeritate, ut tamē dierum quinq; cursu non breuiore transuolet. Circa clarissimam earum Meroen Astabores lęuo alueo dictus, hoc est ramus aquæ uenientis tenebris, dextra uero Astusapes, quod latentis significationis adijcit. Nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus iunxit, & cætera. Ammianus libro uigesimosecundo, inter Nili insulas, duas clariores esse dicit, Meroen, & Deltam a triquetrę literæ forma uocabulo signatius appellatam. Supradictis similia de Nili cursu scribunt Strabo libro ultimo, & Pomponius Mela libro primo. Ammianus libro uigesimosecūdo. Clarius ea omnia, quæ ab authorib⁹ de Nili cursu dicunt, refert Diodorus Siculus libro primo. Nilus (inquit) a Meridie ad Septemtrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ

finibus. Ad quæ loca (deserta enim sunt) propter æstus intemperiẽ nullus aditus fuit. Maximũ omniũ flumen cũ per uarias, pluresq; feratur regiones, magnos flexus facit. Quandoq; ad orientẽ, & Arabiã, quandoq; ad occidentẽ, & Libyã fluens. Eius decursus ab Aethiopiæ montibus usq; ad mare, stadia duodecim ferme milia cũ eius flexibus complectiẽ. Facit autem insulas in Aethiopia tum plures alias, tum maxime unã insignẽ nomine Meroen. Vbi duorũ & uiginti stadiorũ latitudinẽ habet &c. a

uastæ magnitudinis, ut uix eas dierum quinque [a] cursu prætermeet, quamuis concitus ibi feratur. Nobilissima earum est Meroe, [b] circum quã diuisus dextro alueo Astusapes, læuo Astabores nominant. Tunc quoq; emensus magna, longinquaq; loca primum occursantibus scopulis asperatur, tantis agminibus extollit inter obiecta rupium, ut ruere potius, quã manare credat. Demumq; a [c] cataracte ultimo tutus est. Ita enim quædam claustra eius Aegyptij nuncupant. Relicto tamen hoc pone se nomine, quod Siris [d] uocatur, mox inoffensus meat. Septem [e] ostijs conditur, in meridiẽ uersus, excipit Aegyptio mari.

¶ Dierum quinq;.) Marcellinus aliter. Nilus (inquit) insulas efficit plures, quarum aliquæ ita porrectis aquis dicũtur extentæ, ut singulas ęgre tertio die relinquat. Diod. eam patere lõgitudine stadijs tribus milibus, latitudine mille. Eius formam scuto persimilem esse ait. b ¶ Meroe.) Cambyses occupata Aegypto, cũ Aegyptijs usq; in Meroen progressus est, & nomen urbi, & insulæ ab illo impositum ferunt / Meroe sorore ibi mortua. Alij eam uxorẽ fuisse tradũt. Nomen itaq; ob honorem mulieris loco dedit. Lege Strabonẽ, Ptol. Diodorum, Stephanũ, item cęteros. c ¶ A cataracte.) Idest (ut Ammianus ait) a prærupto scopulo a uerbo καταῤῥέω quod defluo significat. Est enim Cataractes ad mediũ fere flumen petrosum quoddam superciliũ in superiore parte planum, ut flumen recipere possit, desinens uero in pręcipitium, ex aqua præcipitatur. Vtrinq; secus terrã alueus est, qui facile adnauigari potest. Hac itaq; adnauigantes defluunt in Cataractem, & cum scapha in præcipitiũ detruduntur, & ipsi, & scaphæ illęsi. Est (ut Stra. lib. 14. prodidit) amnis in Pamphylia, qui Cataractes appellatur multus, & torrentis more impetuosus, ab alta petra descendens, adeo, ut longissime strepitus exaudiatur. In Nilo locus quidã est latitudine stadiorũ decem accliuis, præceps in angustum clausus inter conualles, ubi frequentia saxa scopulis similia, aquã magna uertigine, mirabiliq; illeiam reflectunt, inq; contrariũ cursum spumis agunt redundãtibus. Quæ res stuporem aspicientibus præbet. Est enim ita uelox hoc in loco aquæ decursus, ut sagittæ similis uideatur, cũ augetur aquarum incremento Nilus, ideoq; leniori cursu aqua superemínente scopulos, qui per cataractas nauibus uenti contrarij descendunt. Ascendendi nulla est facultas fluminis impetu, omne hominũ ingeniũ superante. Sũt autẽ in Nilo (authore Diod.) Cataractæ plures, sed maxima in Aethiopia, atq; Aegypti finibus sita. Duas Nili cataractas, multis uerbis describit Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij. d ¶ Siris.) Vetusti Solini codices habent omnes ferme Nigris. Hermolaus autem ca. 9. quinti Castigationũ Plynianarũ, authoritate Dionysij Afri, Stephani, & Eustathij, legendũ censet Siris; quasi a Sirio stella nomen habeat, quoniã sub ortũ Canis, per introitũ Solis in Leonem augeatur, & crescat. Vitruuius ca. 2. octaui Architecturæ, ab Atlante monte, qui Diris etiã appellatũ, Dirin nominat. Esse tamen potest, ut utroq; nomine fuerit appellatus. Nescio qua ratione motus Philippus Beroaldus, pro Siris, uel Nigris, Girin reposuerit in Solino. Dionysij uersus est. σίρισ ὑπ' αἰθιόπων κικλήσκεται. Siris ab Aethiopibus uocatur. e ¶ Septem ostijs.) De Nili ostijs septem Oui. quinto Metamor.

Donec fessos Aegyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus.

Idem secundo Elegiarum.

Quaq; celer lato Nilus delapsus in alueo
Per septem portus in maris exit aquas.

Claudianus primo in Ruffinum.

Hinc bibat æstiuum septeno gurgite Nilum.

Sunt qui plura, quã septem Nili ostia esse tradant. De ijs Plynius ca. 10. lib. quinti. Sunt in honore (inquit) & intra decursum Nili multa oppida, pcipue, quæ nomina dedere ostijs, non omnibus. Vndecim enim reperiuntur, superq; quatuor, quæ ipsi falsa ora appellant. Sed celeberrimis septem. Proximo Alexandriæ Canopico. Deinde Bolbitino. Sebenico. Phatnitico. Mendesico. Tanitico, ultimoq; Pelusiaco. Strabo quoq; ijsdem ostijs enumeratis, hæc subdit. Sunt inter hæc alia quædã ostiola ignobiliora, falsa ostiorũ appellatione. Habent enim hæc ostia ingressus, non tamẽ aptos magnis nauigijs, sed scaphis. Propterea quod breuia, ac paludes, loca obtineãt &c. De ijs septem Nili ostijs lege Diod. Siculũ lib. primo. Ammianũ lib. 22. & Ptol. ca. 5. quarti. Horum

oſtioꝝ pictura eſt apud eundem tabula tertia Africæ. Annotandũ uero, eum locũ, ubi Nilus in mare defluit, θεόνκν uocari antiquũ Aegypti Emporium, author Diod. Siculus lib. primo. a ℂ Ignari ſyderum, uel locoꝝ uarias cauſas.) Incrementũ Nili aſpicientibus uidetur admirabile, incredibile audientibus, ut primo lib. Diod. ait. Solus enim inter reliqua flumina adeo æſtate creſcit, cũ decreſcant cætera, ut inundet Aegyptum. Hyeme minuit̃, cũ reliqua augeantur. Eſt Aegyptus plana, & campeſtris,

a Ignari ſyderum, [a] uel locoꝝ uarias de exceſsibus eius cauſas dederunt. Alij affirmant Eteſias [b] nubium dẽſitatem illo cogere, unde amnis hic auſpicatur, ipſumq; fontẽ ſuperno humore ſubla-
b tum tantam inundatiõis habere ſubſtantiã, quantam pabuli ad liquorẽ nubila ſumminiſtrauerit. Ferunt alij [c] qđ uentoꝝ flatibus repercuſsus, cũ fluorem ſolitæ uelocitatis nõ queat promouere,

cumq; urbes, Vici, agricolarũ mapalia aggeribꝰ munita, aq̃ inundationẽ deuitẽt, tamq̃ Cyclades apparent aſpicientibus. Terreſtres beluæ omnes, quæ in campis remanent ſuffocanẽ aqua, quæ euadunt ad altiora confugiunt loca. Pecora inundationis tempore, in ſtabulis recluſa nutriũtur a colonis, ad id antea p̃parato paſtu. Vulgus remiſsis opibus ruſticis, ocioſum epulis indulget, ac uoluptati. De Nili ſtatis quibuſdam temporibus augmento, tot ſunt ſcriptoꝝ ſententiæ, quot penè ij ſunt, qui eam materiã tractauerunt. Sed quoniã eas ſententias Plutarchus Cheroneus in unũ paucis recollegit, aſcribã eius ex.4. de Placitis Philoſophoꝝ lib. uerba. Thales (inquit) Aquilones anniuerſarios aduerſos Aegypto flantes. Nili exuberantiã attollere, utiq; emiſsarijs eius rugefaciendo mari obſtructis. Euthymenes Maſsylienſis oceano, & exteriore mari ſuapte natura dulcis Nilũ expleri. Anaxagoras Aethiopię niuibus æſtate quidem liquefactis, hyeme uero uigentibus. Democritus ad ſeptemtrionẽ ſoluta, diffuſaq; ſub Solſtitium niue, nubila ex uaporibus cogi, quibus a ſtatis Aquilonibus in meridiem, Aegyptumq; propulſis, citatiſsimos imbres fundi, quibus ſtagna redundent, ipſeq; amnis Nilus. Herodotus illũ ex ſuis tantũdem fontibus hyeme, ęſtateq; inuehere, hyeme tamen minori uideri, cuius cauſam in ſole eſse. Quippe qui illo tempore anni proxime Aegyptum accedat, eiuſq; fluẽta ſorbeat. Ephorus hiſtoriæ ſcriptor Aegyptũ prodidit æſtate totã laxari, & ueluti uim quandã undarũ exundare. Suggere etiãnũ illi Arabiã, & Libyen ſoluto earum arenido ſolo. Eudoxus Aegyptioꝝ ſacerdotes huius cauſam in pluuias referre aquas tradit, anniq; temporũ circum obſiſtentia, id eſt Antiperiſtaſim. Etenĩ cũ nobis eſt æſtas, qui ſub Solſtitiali circulo agimus, tunc illis hyems eſt, qui ſub brumali ad perpendiculum incolunt. Propterea Nili aqua alueos ſuperans expatiatur per Aegyptum. Hucuſq; Plutar. Sunt, qui ſcribant Eratoſthenem dicere, ęſtiuos imbres cauſam eſse, idq; ab Ariſtotele ſumpſiſse, Ariſtotelẽ uero a Traſyalco Thaſio, qui unus fuit ex antiquis Phyſicis. Traſyalcum aũt ab alio, atq; illũ ab Homero, qui Nilum cęleſtem dixit, eo uerſiculo.

Rurſus ad Aegypti cęleſtem nauigat amnem. Herodo. in ſecundo. Strabo lib. ultimo. Seneca. 4. naturaliũ. q. Plynius, Diod. Siculus, Pom. Mela, Ammia. Marcellinus lib. zz. plura diſputant, quænã ſit cauſa eius inundationis. Luca. lib. 10. exiſtimat Nili inundationis non poſse aliã rationẽ reddi, niſi, qđ deus Aegypto, quæ plerumq; uacat pluuijs/conſulere uoluit.

Quis cauſas reddere poſsit?
Sic iuſsit natura parens decurrere Nilum,
Sic opus eſt mundo, Zephyros quoq; uana uetuſtas
His aſcripſit aquis, quoꝝ ſtata tempora flatus
Continuiq; dies, & in aera longa poteſtas.
Vel qđ ab occiduo depellant nubila coelo
Trans Noton, & fluuio cogunt incumbere nimbos.
Vel qđ aquas totiens rumpentes littora Nili
Aſsiduo feriunt, coguntq; reſiſtere fluctu.
Ille mora curſus, aduerſiq; obice ponti
Aeſtuat in campos &c.

Lucretiꝰ quoq; lib. 6. uarias cauſas refert, cur Nilus ęſtatis tẽpore extuet.

Nilus in æſtate creſcit, campiſq; redundat
Vnicus in terris Aegypti totius amnis &c.

Extat liber Ariſto. qui de Nilo inſcriptus eſt. Eudoxus præterea, & Ariſto. philoſophi librũ de Nilo compoſuerunt. Theophraſtus (ut Seneca refert) author eſt in ponto quoſdã amnes creſcere ęſtiuo tempore, cuius rei quatuor cauſas eſse dicit. Aut quia nũc maxime in humore mutabilis terra ſit. Aut quia maiores in remoto imbres ſunt, quorum aqua per ſecretos cuniculos reddita tacite effũditur. Tertia ſub crebrioribus oſtium cæditur, & reuerberatur fluctu

aquis in arcto luctantibus intumeſcat,& quanto a
impenſius controuerſi ſpiritus repugnauerint,
tanto excelſius ſublimari in altitudinis uertices
repercuſsam celeritatem,quando nec ſolitus ex-
tenuet curſus alueum,& ſtipato iam flumine ue- b
nis originalibus torrentū pondera ſuperueniāt.
Ita concordi uiolentia hinc urgentis [a] elementi,
hinc reſiſtentis undis exultantibus molem colli-
gi,quæ exceſsus facit. Nonnulli affirmant fontē c
eius,qui Phiala uocatur [b] ſyderum motibus [c] ex-
citari,extractumq; radijs candentibus cęleſti ig-
ne ſuſpendi,non tamen ſine certa legis diſciplia,
hoc eſt lunis cœptantibus. Verum omnē exceſ- d
ſus originem de ſole fieri, primamq; exultantiā
tumoris concipi,cum per Cancrum [d] ſol uehať.
Poſtmodum triginta eius partibus euolutis,ubi
ingreſsus Leonem [e] ortus Syrios excitauerit,ꝑ- e
pulſo omni fluore tātam uim amnis erumpere.
Quod tempus Sacerdotes natalem [f] mundi iu-

amnis reſiſtit,qui creſcere uideť,quia non effunditur.Quarta ratio eſt ſyderū.Hæc enim quibuſdam menſibus magis urgent,& exhauriuntur flumina,cū longius receſserunt,minus conſumunt,atq; trahunt.Itaq; qđ impedio ſolebat,id incremento accidit. Hucuſq; Theophraſtus. b ¶ Etheſias.) Fuit hæc Thaletis Phyſici ſententia,ut Seneca,& Diod.Siculus recenſent.Plynius.Cauſas huius incrementi uarias prodidere,ſed maxime probabiles Eteſiarū eo tēpore ex aduerſo flantiū repercuſso ultro in ora acto mari. c ¶ Ferunt alij.) Hāc quoq; rationē Theophraſtus enumerat.Pom.Mela. Aut (inquit)uenienti obuię aduerſo ſpiritu curſum deſcendentis impediunt. Aut Arenis, quas cum fluctib⁹ littoris applicāt, oſtia obducunt. Lucretius lib. ſexto.Aut quia ſunt æſtate Aqlones oſtia contra &c. a ¶ Vrgentis elementi.)Aquarum copia.Sicq; duas huius incremētis cauſas eſse dicit,fluminis ingentem aquæ copiā,& uentorꝝ Nili curſum ꝑpedientiū uiolentiā.Libuit aſcribere Ammiani ex lib.hiſtoriarū.zz.uerba, qđ elegantia plurimū, & terſa ſint. Opinio eſt celebrior alia, quod ſpirantibus Prodromis, perq; dies q̄draginta,& quinq; Eteſiarum cōtinuis flatibus repellentibus eius meatū uelocitate cohibita ſuperfuſis fluctibus intumeſcunt,& reluctante ſpiritu controuerſo adoleſcens in agros,hinc ui reuerberante uentorꝝ,inde urgente curſu uenarum perenniū progrediens, in ſublie tegit omnia a dumis oppreſsa per ſupina camporꝝ,ſpeciem exhibet maris.Id ipſum quoq; alijs interdū euenit fluminibus. Claudianus ſecundo in Ruſino.

Quoſq; rigat retro pernicior unda Garumnæ
Oceani pleno quoties impellitur ęſtu.

b ¶ Qui Phiala.)Ply.ca.9.quinti.Timęus Mathematicus occultam protulit rationē.Phialā appellari fontem eius,mergiq; in cuniculos ipſum amnē uapore anhelantē fumidus cautibus ubi conditur.Verum ſole per eos dies cōminus facto extrahi ardoris ui, & ſuſpenſum abundare,ac ne deuoretur abſcondi.Idq; euenire a Canis ortu per introitum Solis in Leonem contra perpendiculū fontis ſydere ſtante,cū in eo tractu abſumanť umbræ. c ¶ Syderū motibus.)Theophraſtus quatuor cauſarum hāc unā eſse dicit. d ¶ Cum per Cancrū ſol uehatur.) Scribit Columella cap.z.duodecimi.Solem ingredi ſignū Cancri octauo Calendas Iulias.Ouidi.ſexto Faſtorum.Sol abit e Geminis,& Cancri ſigna rubeſcunt.Ply.ca.9.quinti.Incipit creſcere luna noua,quęcunq; poſt Solſtitiū eſt,ſenſim,modiceq; Cancrum Sole tranſeunte,abundantiſsime autē Leonem. Et reſidet in Virgine,ijſdem,quibus accreuit modis.In totum autem reuocatur intra ripas in Libra, ut tradit Herodo. centeſimo die. e ¶ Ingreſsus Leonem.) Id teſte Columella ubi ſupra, accidit nono Calendas Auguſti. f ¶ Natalē mundi.)Aegyptij ſacerdotes opinati ſunt ita fuiſse factum in primo mundi natali,ſicut in Aegypto annis ſingulis fieri experiebantur. In Aegypto enim,

Vbi deſeruit madios ſeptemfluus agros
Nilus,& antiquo ſua flumina reddidit alueo,
Æthereoq; recens exarſit ſydere limus,
Plurima cultores uerſis animalia glebis
Inueniunt,& in ijs quædam modo cœpta per ipſum
Naſcendi ſpacium,quædam imperfecta, ſuiſq;
Trunca uident humeris,& eodem corpore ſæpe

Altera pars uiuit,rudis eſt pars altera tellus. Quippe ubi temperiem ſumpſere humorq;,calorq; Concipiunt,& ab ijs oriuntur cuncta duobus. Sic quoq; a principio cum terra, quæ tunc fuerat aquis obducta,arida apparuiſset,multiformis in ea,rerum facta eſt generatio.Theologi tradunt,primã mundi creationẽ factam fuiſse in primi temporis æquinoctio.i.Verno.Qui dies intelligitur.xi.Calendarum Aprilis,hoc eſt.zz.Martij dies,quando primus eſt Paſchatis dies.i.primi mẽſis dies primus.

â dicarunt,ideſt inter tertiũdecimũ kalendas Au-
guſtas,& undecimũ diem.Deinde reuocari exi-
tus uniuerſos,cum in Virginem [a] tranſeat,peni-
tusq; intra ſuas ripas capere cũ Librã ſit ĩgreſſ⁹.
b Hoc etiã addunt pariter eum nocere, ſiue abun-
dantius [b] exæſtuet,ſiue parcius, quandoquidem
exiguitas minimũ fœcunditatis apportet. Pro-
penſior copia diuturno humore culturam mo-
c retur.Maximos eius exitus cubitos duodeuigin
ti conſurgere, iuſtiſsimos ſexdecim temperari.
Nec in quindecim abeſse prouẽtus fructuarios,
ſed quicquid intra ſit,famem facere. Dãt illi etiã
d hoc maieſtatis,ut portendat futura, argumentã-
tes quandoquidem Pharſalico bello nõ fuerit e-
greſsus quinq; ulnas.Iam illud palam eſt,qđ ſo-
lus ex amnib⁹ uniuerſis nullas expiret auras.Di-
e tiõis Aegyptiæ eſse incipit a Syene, [c] in qua fines
Aethiopum, & inde uſq; dum mari intimatur,
Nili nomen tenet.INter omnia, quæ Aegyptus
habet digna memoratu,pręcipue bouẽ mirantr̃,

In lege enim mãdatũ eſt,ut undecima die primi mẽſis ueſpere præpararent ad Paſcha faciendũ.14.menſis die.i.ab undecimo.Iam enim ueſper decimi diei,in undecimũ lucet, ut ab xi. Calendas Aprilis initiũ eſſet primi menſis. Sumpſimus hæc ex Diuo Auguſtino Quęſtiõe.106.eius operis,qđ Quæſtionũ Veteris,& noui teſtamẽti inſcripſit.Sacris literis concordãt gentiliũ plures, qui mũdi natalẽ tribuunt Verno tempori.Hinc Maro nullius expers ſcientiæ ſecundo Geor.cecinit.

Non alios prima creſcentis origine mundi
Illuxiſse dies, aliumue habuiſse tenorem
Crediderim,Ver illud erat,Ver magnus agebat
Orbis, & hibernis parcebant flatibus Euri.
Cum primum lucem pecudes hauſere &c.

Similia ſcribit & in quinto Lucretius. Aiunt quidã(ut primo de ſomnio Scip.refert Macrob.) incipiente die illo,qui primus omnium luxit.i.quo in hunc fulgorẽ cœlũ,& elementa purgata ſunt,qui ideo mundi natalis iure uocitatur,Arietẽ in medio cœlo fuiſse. Et quia mediũ cœlum,quaſi mundi uertex eſt,Arietẽ propterea primũ inter omnes habitũ,qui ut mundi caput exordio lucis apparuit. a ℭ Cum in Virginẽ tranſeat.)Columella cap.z.duodecimi ſcribit Solem tranſire in Virginẽ decimo Calendas Septẽbris.In Librã autẽ.xi.Calendas Octobris. b ℭ Siue abundantius exęſtuet.)Iuſtum incrementũ eſt(inquit Ply.)cubitorũ.xvi.Minores aquæ nõ oĩa rigant.Ampliores detinet,tardius recedendo.Hę ſerendi tempora abſumũt ſole madente,illę nõ dant ſitiente.Vtrumq; reputat prouintia.In.xij.cubitis famem ſentit.In.xiij.etiamnũ eſurit.xiiij.cubita hilaritatem afferunt.xv.ſecuritatem.xvi.delicias.Maximũ incrementũ ad hoc ęui fuit cubitorũ.xviij. Claudio principe.Minimũq; Pharſalico bello,ueluti necem Magni prodigio quodã flumine auerſante.Cũ ſtetere aquæ apertis molibus admittuntur,hucuſq; Plynius.Ammianus ubi ſupra.Abunde ita luxuriam,ita eſt noxius,ut infructuoſus ſi uenerit partior.Gurgitũ enim nimietate humectans diutius terràs,culturas moratur agrorum.Paruitate aũt minatur ſteriles ſegetes.Eumq; nemo aliquando extolli cubitis altius ſexdecim poſseſsor optauit.Et ſi inciderit moderatius aliquoties iactæ ſementes in loco piguioris ceſpitis cũ augmento fuere,ſeptuageſimo renaſcuntur.Soluſq; fluminũ auras nullas inſpirat. c ℭ A Syene.)Vrbs hæc ſita eſt ſupra Alexandriã quinq; milibus ſtadiorũ, in qua Solſtitij die medio nullã umbrã iaci,puteumq; eius experimenti gratia factum totum illuminari. Author ſecũdo naturalis hiſtoriæ Caius Plynius.Plura Macrob.ſecũdo de Somnio Scipionis. Verũ quoniã plurima cura,moleſtiaq;,agricolis Nili inundatio urgebat,excogitata eſt in Memphi quædam incrementi, & menſurãdi a regibus obſeruatio.Itaq; quibus id negotij demãdatũ erat,per epiſtolas urbibus,uiciſq; ſignificabant,quot cubitis,quotue digitis fluuius auctus eſset. Et ſimul quo tempore cępiſset decreſcere,quo modo uacuus reddebaẗ.Ea ſollicitudine populus, incremẽti magnitudine,decremẽtoq; notis,ubertatem futurã eueſtigio ab inundationis modo,notatis prioribus temporibus noſcebant.Au-

Apim [a] uocant. Hunc ad instar colunt numinis, a
insignē notæ albæ macula, [b] quæ dextro eius late
ri ingenita corniculantis lunæ refert faciem. Sta-
tutum æui spatium est, qđ ut affuit profundo sa-
cri fontis immersus necat̃, ne diem longius tra- b
hat, q̃ licebit. Mox alter [c] nec sine publico luctu
requiritur, quem repertū centū Antistites Mem
phim prosequunt̃, ut incipiat sacris ibi initiatus,
sacer fieri. Delubra, [d] quibus succedit aut incu- c
bat, mystice thalamos nominant. Dat omnia ma
nifestantia [e] de futuris. Illud maximū, si de consu
lentiū manu cibū capiat. Deniq; auersatus Ger-
manici Cæsaris [f] dextram, prodidit ingruentia,

thor Diod. Siculus lib. primo. a ℭ Bouē mirantur, Apim uocant.) Quē Aegyptij Apim, Greci Epaphum uocitāt. Apis Straboni idē est qđ Osiris. Hunc (ut ex Maneto. secundo Præparationis refert Eusebius) Osiris, & Isis primi consecrarūt, & ut ab Aegyptijs numinis loco publice colereť/ instituerunt, qđ frumentoꝝ inuentoribus ad cōmittenda terris semina cū Mneui plurimū profuisset. Alij tradunt iccirco hunc diuinū honorem impensum Apidi, qđ defuncti Osiridis anima in bouē trāsmigrasset, q̃ deinceps ad posteros pergēs fuerit trāsfusa. Sūt q dicāt Osiridis a Typhone perēpti, Apim quendā mēbra in unū collecta, in bouē ligneum albi bouis corio circumdatū/ coniecisse. Sed uerius ad gentis uanitatem (ut alia multa) referamus. Hac Aegyptioꝝ superstitione Cambyses ille Persarum rex offensus/ Apim bouem a sacerdotibus ad se iussum duci, educto mox mucrone cachinansq; ad sacerdotes. O capita neq; (inquit) huiuscemodi Dij existunt, sanguine, atq; carne prędití, & ferrum sentientes. Dignus nimirū Aegyptijs hic deus. Qualis autē is Apis fuerit, paucis Mela Pom. definiuit. Apis (inquit) populorum omniū in Aegypto numē est. Bos niger, certis maculis insignis. Et cauda, linguaq; dissimilis aliorum. Raro nascitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) sed diuinitus, & cęlesti igne conceptus, diesq;, quo gignitur genti maxime festus est. Plura Plynius capite 46. octaui. Tantæ diuinitatis apud Aegyptios Apis esse credebať, ut Iudęi quoq; eundē sibi numē (ut in Exodo, & quarto Regū libro scriptū est) conflauerint aliquando. Cū enim Moyses Iudęoꝝ dux ascendisset in montem, atq; ibi quadraginta diebus moraretur, aureū caput bouis, quē uocant ipsi Apin, qđ eos præcederet/ figurarunt. Quo peccato, & scelere offensus Deus, impiū, & ingratum populū, pro merito pœnis grandibus affecit, & legi, quā p Moysen dederat/ subiugauit. Refert hęc Lactātius Diuinarum institutionū lib. 4. b ℭ Notæ albæ macula.) Herodoti uerba ex Thalia. Apis idēq; Epaphus e uacca genitus, quæ nullū dū alium potest concipere fœtū, quā Aegyptij aiunt fulgure ictam cōcipere ex eo Apim. Habet hic uitulus, q appellať Apis, idē hæc signa. Toto corpore est niger, in fronte habēs candorē figuræ quadratæ. In tergo effigiem aquilę, Cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Ab Ouidio nono Meta. uarijs coloribus dicit̃. Strabo lib. ultimo de eius notis. Memphis (inquit) Apidis tēplum habet, qui idē est, qđ Osiris. Ibi bos Apis in septo quodā alitur. Albus frontē, & quasdā paruas corporis partes. Cætera uero niger, quibus signis iudicat, qui sit ad successionē idoneus, alio uita functo. c ℭ Mox alter, nec sine pub. luctu requiritur.) Apide mortuo, magnificeq; sepulto, quęrunt, ad id delecti sacerdotes uitulū priori persimilē, inuento populus luctū finit. Sacerdotes, quibus ea immisnet sollicitudo, primū in ciuitatem Nili uitulū perducūt, in qua eū nutriunt diebus quadraginta. Deinceps in nauim contectā, habitaculū aureū habentē introducentes, & ad Memphin ut deū ducentes, in Vulcano fano locant. His diebus solæ mulieres taurū uident, quæ ante eius faciem astantes, uestibꝰ sublatis, ei abrasum fœmen ostendunt. Reliquo tēpore prohibentur in conspectū huius dei accedere. Authores sunt Diod. Siculus lib. primo, & Euseb. ca. 1. secundi Præpara. d ℭ Delubra quibus succedit.) Sunt (inquit Ply.) delubra ei gemina, quæ uocant thalamos, Auguria populoꝝ. Alterū intrasse lætum est, in altero dira portendit. Responsa priuatis dat, e manu consulentiū cibū capiendo &c. e ℭ Dat omnia manifestantia de futuris.) Scribit Fauorinus in Cōmētarijs Apidē bouē, Eudoxi Astrologi, cū adhuc in Aegypto moraretur, palliū linxisse, quo ostento eū Sacerdotes celebrē qdē futurum, sed non longęuū responderunt. Quā rem hoc epigrāmate Diogenes compressus est.

A boue cornuto propriam prædicere sortem
Eudoxum fama est quondā Memphitis in urbe.
At quia sermonē uitulo natura negauit,
Nil dixit, stolā lingens obliquus aperte

Hoc docuit, moriere cito. &c. f ℭ Germanici Cæsaris.) Fuit hic Drusi, & iunioris Antoniæ filius, agens annū quartū & tricesimū, Antiochiæ obijt, nec sine ueneni suspitione. Sunt qui eius mortem Tyberio tribuāt. Cn. Pisone legato Syriæ id exequēte. Plynius ca. 46. octaui li. Responsa priuatis dat de manu con-

ſulentium cibũ capiẽdo. Germanici Cæſaris manũ auerſatus eſt,haud multo poſt extincti. a ℭ Pueri Apim.)Cætero(inquit Plynius)ſecreto cũ ſe prorupit,in cętus incidit ſummotus ſtrepitu lictoris, grexq; pueroꝝ comitatur carmen honori eius canentiũ,intelligere uidet̃,& adorari uelle.Hi greges repente lymphatici,uẽtura præcinunt.Fœmina bos ſemel ei anno oſtenditur,ſuis & ipſa inſignibus,q̃q̃ alijs,ſemperq; eodẽ die,& inueniri eã,extinguiq; tradunt. b ℭ Memphitici celebrant.) Memphi eſt locus in Nilo,quẽ a figura uocant Phialam, omnibus annis ibi auream paterã, argenteãq; mergentes diebus, quos habẽt natales Apis. Septem hi ſunt. Mirũq; neminẽ per eos a Crocodilis attingi.Octauo poſt horam diei ſextã,redire belug feritate.Plynius lib.& capite eiſdẽ. c ℭ Crocodilus malũ quadrupes.)Gręci κρόκοδειλον dicunt. ἀπὸ τοῦ κρόκου, καὶ δειλοῦ.i.a Croco,& timido,quod mirum immodũ Crocũ timeat.Aegyptij enim ſup mel, qđ confitiunt,crocũ ſternunt,ne a Crocodilis abſumat̃ id maxime expetentibus. Aduertendũ ab Aegyptijs non Crocodilos, ſed Campſas uocari. Quod de Crocodilis hic ſcribit Solinus, ſumptũ ex ca.25.octaui Plynij. Crocodili naturã ijs quidẽ uerbis in Euterpe deſcribit Herod. Crocodilo(inqt)talis ineſt natura,ut quatuor menſibus maxime hibernis nihil omnino edat.Et cum ſit quadrupes, tamẽ terreſtre,& aquatile eſt. Nã oua parit humi, excluditq;, & plerumq; die in ſicco agit, ſed totam noctẽ in flumine.Quippe calidiore aqua,q̃ nocturno ſereno,& roſido.Ex omnibus, quæ mortalia agnoſcimus, hoc maximũ exiſtit,ex minimo ſiquidem.Oua gignit haud multo maiora anſerinis,& proportione oui fęt⁹ excludit̃.Excret⁹ ad.17.& ãplius cubitos ꝑuenit.Oculos habet ſuillos,dẽtes magnos ꝓportiõe corporis, & prominentes, atq; ſerratas.Cui ex omnibus feris ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorẽ maxillã ſolũ non mouet,ſed ſuperiorẽ,inferiori admouet.Vngues quoq; robuſtos habet, pellemq; circa tergũ impenetrabilem.Inter aquas cœcus,ſub dio perſpicaciſsimus.Diodo.eum longitudine uitæ hominis ferme eſse ait.Neq; ſolum homines comedere,ſed & cætera terreſtria animãtia flumini appropinquãtia,unguibus grauiter diſcerpere.Morſu eſse aſpero,tetroq;.Et qđ dentibus laceret,nunq̃ ſanari.Eum capi tum hamis,tum ferreis inſtrumentis,tum deniq; retibus ualidiſsimis.Crocodiloꝝ tũ in Nilo, tũ in ſtagnis flumini proximantibus ingentẽ multitudinẽ eſse dicit,& qđ ſuapte natura fœcundũ animal.Parit enim(ut ca.33.quinti Naturę animaliũ Ariſto.docet)plurimũ oua ſexagita,& qđ q̃ rariſsime capiatur. d ℭ Maxillã mouet ſuperiorẽ.)Hoc idem præter Herodotũ, & Caiũ Plynium ſcribit Ariſtoteles ca.xi.ſecundi Naturæ animaliũ,& cap.17.ſecundi de partibus animalium. e ℭ Plerũq; ad uiginti ulnas.)Ariſtoteles c.33. quinti Naturæ animaliũ,ad quindecim cubita creſcere ait,augeriq; q̃diu uiuit quoſdam affirmare refert.Plynius ait eum magnitudine plerumq; excedere duodeuiginti cubita. f ℭ Metatur locum.)Ex Plynio hoc ipſum ſumptum eſt. Tradunt nõ nulli Crocodilos uiſo homine emittere lachrymas, at mox eum deuorare, qui appropinquarit. Hinc factũ prouerbiũ κροκοδίλου δάκρυα Crocodili lachrymæ.In eos, qui ſub pietatis ſpecie homines fallant. Aegyptij, qui Hieroglyphicis literis uſi ſunt,cũ malũ aliquod ſignificare uolebant,Crocodili effigie id exprimebãt. Hinc Aegyptioꝝ perpendas amentiam,qui tam atrocem,ac pernicioſam hominibus,rebusq; alijs beluam(ut inquit ille)Crocodilon adorant,Sunt apud Aegyptios,qui ubi Crocodilũ mortem obierit,

a nec multo poſt Cęſar extinctus eſt.Pueri[a] Apim
gregatim ſequunt̃, & repente uelut lymphatici
uentura præcinunt. Bos illi fœmina oſtenditur
in anno ſemel,& ipſa non abſq; certis īſignibus,
b quæ atq; inuenta,& oblata eſt, eadẽ die neci dat̃.
Apis natalem Memphitici celebrãt[b] iactu aureę
patheræ, quam projciunt in Nili gurgitẽ. Hæc
ſolennitas per dies.vij.agitur. Quibus diebus cũ
c ſacerdotibus quaſdã Crocodili inducias habẽt,
nec attrectant lauantes. Verum octauo die cerimonijs iam peractis,uelut reddita ſæuiendi licẽ-
tia ſolitã reſumũt atrocitatem. CRocodilus ma-
d lum[c] quadrupes & in terra,& in flumine pariter
ualet,linguam non habet,maxillã mouet[d] ſuperiorem. Morſus eius horribili tenacitate conueniunt ſtipante ſe dentium ſerie pectinatim. Ple-
e rumq;[e] ad uiginti ulnas magnitudinis coaleſcit.
Qualia anſeres edit oua. Metatur locum[f] nido naturali prouidentia. Nec alibi fœtus premit, q̃ quo creſcentis Nili aquæ non poſſunt perueni-re. In partu fouẽdo mas,& fœmina uices ſeruãt.

Præter hiatum oris, armatus est etiã unguiũ im- a
manitate. Noctibus in aqua degit, per diem hu-
mi acquiescit. Circumdatur maxima cutis firmi-
tate, in tantum, ut ictus quouis torměto adactos
tergore repercutiatur. TRochilos[a] auis paruula b
est. Ea dum reduuias escarum affectat, os belluæ
huiusce paulatim scalpit,[b] & sensim scalpurigine
blandiente aditum sibi[c] in usq; fauces facit. Qđ
Enhydrus[d] conspicatus alterum Ichneumonum c
genus penetrat belluã, populatisq; uitalib9 ero-
sa exit aluo. Est & Delphinum genus[e] in Nilo,
quorꝫ dorsa serratas habent cristas. Hi Delphi-
nes Crocodilos studio eliciunt ad natandũ, de- d
mersiq; astu fraudulento tenera uentrium sub-
ternatãtes secant, & interimunt.[f] Præterea habi-
tant in insula[g] Nili homines forma perexigui,
sed audacia eo usq;[h] præditi, ut Crocodilis se of- e
ferant obuios. Nam hæc monstra fugientes[i] se-
quũtur, formidant resistentes. Ergo capiuntur,
subactiq; etiam intra aquas suas seruiunt, & per-

cũ sale conditus sacris in urnis sepeliant. Huius facti ratione afferũt, qđ dũ Crocodili ab Arabiæ, Libyæq; uicinis latronibus timenť, toti ipsi regioni securitatě præstent. Alij ob id factum autumãt, quod quendã de priscis regibus suorꝫ rabiem canũ fugientě ad paludě, quæ præter opinioně hominũ, a Crocodilo susceptus in alterã ripã traiectus fuerit. Authores Euseb. ca. 1. secundi Præpa. Euangelicæ, & Dio. Siculus in secundo. Mira de sacro Crocodilo, in lacu quodã nutrito, & sacerdotibus mansueto, se uidisse, ultimo uolumine refert Strabo. a ℭ Trochilos.) Hęc omnia eleganter cap. 25. octaui reperies apud Plyniũ. Ascribã tamě Aristo. uerba ex ca. 6. noni Naturę animaiiũ. Crocodilis (inquit) hiantibus. Trochili aues inuolantes, depurgãt dětes. Quo munere & ipsi alunť. Et Crocodilus sentiens secũ cõmode agi, nihil nocet. Sed cum egredi auem uult, ceruices mouet, ne comprimat. Scribit iděAristoteles cap. xi. eiusdě libri. Trochilum uocari etiã Senatorem, & regě. Quam ob rě Aqlam pugnare cũ eo referũt. Eũ fruteta incolere, & foramina. Capi difficile posse ait. Fugax enim, atq; infirmis moribus ě, sed uictus probitate, & ingenij solertia pręditus. b ℭ Scalpit.) Aelianus negat omně Trochilum id facere, sed ex multis unã tantum eius speciem, quæ κλαδαρόρυγχος (inquit) appelletur. c ℭ Aditũ sibi facit.) Semper fere (inquit Herodot9) hoc ad Zephyrum facere solet, aitq; in os beluæ penetrantem, deuorare sanguisugas. Quas Herod. Sanguisugas nominat. Solinus eas Rediuios (sic enim legendũ uidetur) nũcupat. Sũt enim Rediuij bestiolæ infixos semp sanguini capite uiuětes, atq; ita intumescentes. Vnũ animaliũ genus, cui cibi non sit exitus &c. Ply. ca. 34. undecimi nõ nominat. Theodorus Rediuos ca. 31. qnti Naturæ animalium apud Aristo. transtulit. Columella quoq; lib. 7. ca. 2. Rediuios, uel Rediuiuos uocat. Itali Zeccas uocitant. Ammianus escarũ minutias eam auiculã captare dicit lib. historiarum. 22. d ℭ Enhydrus.) Ammianus eodem libro. Hydrũ Ichneumonis genus id facere tradit. Sed uterq; iděsignificat. Est enim Enhydrus, uel Hydrus anguiũ genus in aqua degentium. Arsinoitæ Ichneumones, colunt. Hi Crocodilis, & Aspidibus perniciě inferunt. Eas enim, & eaděoua delent luto incrustati. Inuoluũtur enim in eo, postea ad solě siccati Aspides per caput, uel caudã capientes in flumen trahunt, atq; occidunt. Crocodilis uero applicantibus insidiantes, in oris hiatum intrat, & exęsis uisceribus e uentre mortuorꝫ egrediunť. Similia scribunt Plynius, Dio. Siculus, & Ammianus. Enumerat hæc Aristo. nono Naturæ animaliũ inter eas animantes, quas prudentia quadã natura instituit. e ℭ Est & Delphinũ genus.) Sũt codices, qui habeant. Sunt & Delphines. Idem autě sensus. f ℭ Interimũt.) Verũ in Crocodilo (inqt Plynius) maior erat pestis, q̃ ut uno esse eius hoste natura contenta. Itaq; & Delphini immeantes Nilo, quorꝫ dorso tanq̃ ad hunc usum cultellata inest penna abigentes eos pręda, ac uelut in suo tantũ amne regnãtes alioquin impares uiribus ipsi, astu interimũt. Callent enim in hoc cuncta animalia, sciũtq; non modo sua cõmoda, uerũ & hostiũ aduersa. Norunt sua tela, norunt occasiones, partesq; dissidentium imbellis. In uentre mollis est, tenuisq; cutis Crocodilo, ideo se ut territi immergũt Delphini, subeuntesq; aluũ illã secant spina. g ℭ Habitant in insula.) Idipsum ca. 25. octaui docte, & eleganter refert Plynius. h ℭ Audacia eo usq; pręditi.) In cunctis fere animalibus generibus euenit, ut minora sint maioribus audaciora, proq; sui corporis magnitudine fortiora. Hĩc exit Papinianũ illud. 1. Theb. Maior in exiguo regnabat corpore uirt9. Sed ut Naso canit. In audaces nõ ě audacia tuta. i ℭ Fugiětes secunť.)

tes fecuntur.)Elegans hinc fumetur Adagiũ, κροκοδείλου λαμύρια. Crocodili audacia. In eos, qui p̃ſente hoſte nec os quidẽ aperire audent, quod ſi iſdem caſu abſuerit, eũ Aeacidinis minis (ut inquit Plautus(inſectantur, & terrent. Non abſimile Virgiliano illi Aene. lib. 10. Abſentem in prælia poſcit. Et illi ex undecimo. Fuge fidens, & cœlum territat armis. a ℭ Scinci quoq;.) Similis Crocodilo, ſed minor etiam Ichneumone eſt in Nilo natus Scincos, contra uenena præcipuũ Antidotũ. Itẽ ad inflammãdã uiroꝝ Venerem. Scincũ, quidã terreſtrem Crocodilum eſse dixerunt. Candidiore autem, & tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dinoſcitur a Crocodilo aquatico, ſquamarũ ſeta a cauda ad caput uerſa. Maximus Indic⁹, deinde Arabicus. Afferunt̃ falſi &c. Ex Plynio hæc libris octauo &. 28. nat. hiſt. Exiſtimat Pauſanias in Libya Scicum, duos cubitos excedere. Scinci, qui uenales ex Aegypto afferuntur, ſunt lacerti magni ſimilitudĩe. Proueniunt in Vincẽtino quoq; agro, ueris multo minores, quos pro Aegyptijs interdum medici ſubijciunt. Medicinas ex Scinco, ſcribunt Plynius ca. 8. uiceſimioctaui, Et Dioſc. ca. 270. Nemo ambigat/ in huius animantis deſcriptione/ Albertũ. 24. de Animalibus lib. meras nugas tradere, qđ ut intelligat̃, eius uerba, ut ſunt ab eo ſcripta/ ſubiecimus. Scinti (inquit) animalia ſunt aquatica in Nilo natantia Crocodilis ſimilia, ſed ſunt multo minora, & contractiora. Horum carnibus infecta pocula, uim ueneni extingunt. Prænunciant etiã tempeſtates antra ſua intrantia, & oſtium ab oppoſito uenti illius, qui flaturus eſt, aperientia, & cauda uilloſa, quam habent/ foramẽ, qđ ad uentũ reſpicit/ obturantia, hucusq; Alber. Ex Scinco, & Sciuro Alber. peperit monſtrũ unũ. Quæ enĩ parte prima ſuoꝝ uerboꝝ cõtinent̃, ad Scincũ indubie ꝑtinẽt, q̃ uero ſecũda/ Sciuro, ca. 38. octaui tribuit. C. Ply. Eſt enĩ Sciur⁹ id aial, qđ Grãmatici plures noſtri tẽporis Aſperiolũ nominãt. Nomẽ ab umbra, & cauda ſortitũ. i. ἀπὸ τῆς σκιᾶς καὶ οὐρᾶς. b ℭ Hippopotamus.) Nomẽ ab equo & flumine ſumptũ a Græcis. i. ἀπὸ τοῦ ἵππου, equo, καὶ ποταμοῦ flumine, Latine equus fluuialis dici põt. Diod. Sicu. li. 1. hũc fluuialẽ equũ ijs quidẽ uerbis elegãter deſcrib̃s. Equi (inqt) quẽ Hippopotamũ uocãt, magnitudo haud minor cubitis. 5. q̃tuor pedibus, ungula more bouis fixa. Dẽtes ex utroq; latere tres habet, ultra reliquas feras eminẽtiores aures, caudã, uocemq; equis ſimilẽ, reliquum corpus haud diſsimile Elephãto. Pellis eſt ultra ceteras beluas duriſsĩa. Aq̃tilis, ac terreſtris beſtia. Die qdem in imis aquis latet, noctu in terrã egreſsus, tũ frumenta depaſcit̃, fœnũ deſtruẽs paſsim ꝓpinquãs agrorũ meſses. Fœcũdiſsimũ ꝓle animal, aut qđ ſingulis annis parturiat. Capit̃ arte q̃dã &c. Hero. in Euter. ait eũ eſse ſimo naſo, eq̃na iuba, eminẽtibus, & cãcellatis dẽtibus, fulgida cauda, equina uoce, magnitudine maximi tauri, tã craſso corio, ut ex eo arefacto fiant pila miſsilia. In plaga Papremitana ſacros eſse, in cætera Aegypto minime. c ℭ Arundines recẽs cæſas petit.) Ex ca. 26. octaui Plynij ſumpſit hæc Solinus. Aſcribam Ammiani Marcellini uerba ex uiceſimoſecundo uolumine ſuarum hiſtoriarum. Hippopotami quoq; in illis partibus, ultra cuncta ratione carentia ſagaciſsimi. Ad ſpeciem equoꝝ bifidas ungulas, caudasq; breues, quoꝝ ſolertiæ duo oſtendere documenta ſufficiet. Inter arundines

a domiti metu ita obſequunt̃, ut ĩmemores atro-
citatis uictores ſuos inequitantes dorſo uehant.
Hanc ergo inſulã, & hanc gentem ubicunq; indi
cio odoris præſenſerint, procul fugiunt. In aqua
b obtuſius uident, in terra acutiſsime. Hyeme nul-
lum cibum capiunt, quin etiã quatuor menſes a
cœptu brumæ inedia exigũt. SCinci [a] quoq; cir-
ca Nilum frequentiſsimi, Crocodilis quidẽ ſimi
c les, ſed modica forma, & anguſta. Verũ ad opẽ
ſalutarẽ non qualibet neceſsarij. Medentes quip
pe ex ipſis pocula inficiunt, quibus & ſtupor ner
uorũ excitetur, & ueneni uis extinguatur. Hip-
d popotamus [b] in eodem flumine, ac ſolo naſcitur,
equino & dorſo, & iuba, & hinnitu, roſtro reſu-
pino, ungulis bifidis, aprinis dẽtibus, cauda tor-
tuoſa. Noctibus ſegetes depaſcitur, ad quas per-
e git auerſus aſtu doloſo, ut fallente ueſtigio re-
uertenti nullæ ei inſidiæ præparentur. Idem cũ
diſtendit̃ nimia ſatietate, arundines recens [c] cæ-
ſas petit, per quas tamdiu obuerſatur, quoad ſtir
f pium acuta pedes uulnerent, ut profluuio ſan-
guinis leuetur ſagina. Plagam deinde cæno ob-
linit, uſque dum uulnus conducatur in cicatri-
cem. Hippopotamos, & Crocodilos primus

Romæ.M.Scaurus [a] inuexit.Circa eaſdem ripas a
ales [b] Ibis.Ea ſerpentũ [c] populat̃ oua,gratiſsimãq́ꝫ
ex his eſcam nidis ſuis defert. Sic rareſcunt pro-
uentus fœtuũ noxiorum. Nec tamen aues iſtæ
tantũ intra fines Aegyptios proſunt. Namq́ꝫ cũ b
Arabicæ paludes pennatorꝝ anguiũ mittunt ex-
amina,quorꝝ tam citũ uirus eſt, ut morſum ante
mors,q̃ꝫ dolor inſequat̃. Sagacitate, qua ad hoc
ualẽt aues excitatæ,in procinctum eunt uniuer- c
ſæ, & prius q̃ terminos proprios externũ malũ
uaſtet,in aere occurſant cateruis peſtilẽtibus, ibi
agmen deuorãt uniuerſum. Quo merito ſacræ
ſunt, & illeſę. Ore [d] pariunt.Nigras ſolum Pelu- d
ſium mittit, reliqua pars candidas. De arbori-
bus,quas ſola fert Aegyptus, pręcipua eſt Ficus.

cęſas,& ſqualentes nimia denſitate.Hęc belua cubilibus poſitis otiũ peruigili ſtudio circumſpectat, laxatq́ꝫ copia ad ſegetes depaſcendas egreditur.Cũq́ꝫ iam cępit redire,diſtenta auerſis ueſtigijs diſtinguit tramites multos,ne unius plani itineris lineas/inſidiatores ſecuti repertũ ſine difficultate confodiant.Item cũ auiditate nimia exuberato uentre pigreſcit,ſuper calamo recens execto fœmore conuoluit,crura,uel pedibus uulneratis,cruor egeſtus/madeſcentũ faciat leuem,& carnes ſaucias cęno oblinit,q̃ꝫdiu in cicatrices conuenient plagę. a ℭ.M.Scaurus.) Ex Plynio hęc,& Ammiano eiſdem locis late cognoſces. Nihil fere natura procreauit in orbe, quod non aliqua ſui parte ad hominũ commodũ conuerti poſsit.Etenĩ Hippopotami corij cinis,cũ aqua illitus Panos ſanat.Adeps frigidas febres. Itẽ ſunus ſuffitu.Dentes parte læua, dolores dentiũ ſcarificatis gingiuis.Pellis eiꝰ e ſiniſtra parte frontis in inguina alligata, Venerem inhibet. Eiuſdem cinis Alopecias explet. Sanguine pictores utuntur. Et (ut inquit libro ſecundo Dioſcorides) Teſticulus Hippopotami ſiccatus,tritusq́ꝫ bibitur contra ſerpentes ex uino. b ℭ Ales ibis.) Græcis quoq́ꝫ ἶβις dicit̃. Ibes Aegypti(ut ca.27.noni nat.animaliũ Ariſto.ꝓdit)duplici genere diſtinguunt̃.Sunt enim aliæ candidæ,aliæ nigræ.Candidæ apud Peluſium tantũ non ſunt,cum in reliqua tota Aegypto habeant̃.Nigrę contra apud Peluſiũ tantũ,in cętera Aegypto nullæ.Albertus lib.23.de animalibus,nulla fultus authoritate,Ibin in Aegypto iuxta Nilũ,uariam eſse dicit,in Aethiopia uero Nigrã.Eam rurſum aquaticã eſse tradit,aquas tamen non ingredi.Earũ ſpecies(ut in Euterpe ſcribit Herod.)talis eſt.Nigra tota uehemẽter eſt,Cruribus Gruinis.Roſtro maxima ex parte adunco.Eadẽ,qua Crex magnitudine.Et hæc quidẽ ſpecies eſt nigrarũ,quę cum ſerpentibus pugnant. At earum,quæ pedes humanis ſimiles habent(Nã bifarie Ibides ſunt)gracile caput, ac totũ collũ pennæ candidæ præter caput,ceruicẽq́ꝫ,& extrema alarũ,& natiũ,quæ omnia,quæ dixi, ſunt uehementer nigra,crura,& facies alteri conſentanea.Inter Aegyptias alites(inquit Ammianus lib.hiſtoriarũ.22.)q̃rũ ueritas nullo modo cõprehendi nũero poteſt,Ibis ſacra eſt,& amabilis,& innocua ideo, qđ nidis ſuis ad cibum ſuggerens oua ſerpentiũ efficit,ut rareſcant mortiferæ abſumptæ.Occurrũt hędẽ uolucres pennatis agminibus anguiũ,qui ex Arabicis emergunt paludibus uenena malignantes. Eosq́ꝫ ante, q̃ finibus ſuis excedunt pręlijs ſuperatos aerij uorant,quas aues per roſtra edere fœtus accepimus. c ℭ Serpentũ populat̃ oua.)De ſerpentibus memorandi maxime,quos paruos admodũ,& ueneni pręſentis certo anni tẽpore ex limo cõcretarũ paludiũ emergere,in magno examine uolantes, Aegyptum tendere,atq́ꝫ in ipſo introitu finiũ ab auibus,quas Ibidas appellant,aduerſo agmine excipi, pugnaq́ꝫ confici/traditũ eſt.Author Mela Pom.lib.3.Ex auibus,quas Aegyptij pro dijs uenerant̃ Ibis utiliſsima eſt,ad ſerpentes,ac locuſtas,brucosq́ꝫ delendos.Aduocant(inquit Ply.) Aegyptij Ibes ſuas, contra ſerpentium aduentũ,uti & Cyrenaici Achorem Deũ muſcarũ multitudine peſtilentiã afferente,q̃ protinus intereunt,q̃ꝫ litatũ eſt illi deo.Inter alias huius alitis utilitates,mõſtrauit roſtri aduncitate per eam partẽ ſe perluens,qua reddi ciborꝝ onera maxime ſalubre eſt.Hinc ab Aegyptijs lege ſancitũ, ut qſqs Ibin necauerit,ſiue uolens,ſiue nolens,neceſsario morte afficiat̃,qđ Herodotus etiã annotauit. In hac Aegyptiorꝝ de colendis brutis ſuperſtitione/annotandũ/eſse q̃dã animalia,q̃ Aegyptij uniuerſi colũt. Ex terreſtribus tria,bouẽ,canem,felẽ.Ex uolatilibus duo,Accipitrem,atq́ꝫ Ibin. Ex aquatilibus rurſus duo,Lepidotũ,Oxyrynchum piſces.Sunt alia,quæ quisq́ꝫ ſeorſum colit,ut Saitę ouẽ.Latũ piſcẽ Latopolitani.Lupũ Licopolitani.Cynocephalũ Hermopolitani. Cepũ Babyloni. Leonẽ Leontopolitani. Mencheſij Capram,& Hircum.Murem Araneum Athribitæ.Aquilam Thebani.Itẽ alij aliud:Ex Strabonis ſententia ultimo uolumine relata hæc. d ℭ Ore pariunt.)Inter errores enumerat Ariſtoteles capite ſexto tertij de Generatione Animalium,quod quidam ſint, qui Coruos,& Ibin ore coire/opinentur. Inter quadrupedes etiam Muſtellam ore parere. Hæc enim (inquit) & Anaxagoras, & alij

quidam naturales authores scribunt simpliciter ualde, & inconsiderate, qui in auium genere ratiocinatione illa falluntur, qd' raro coruorum coitus cernatur, rostrorum coniunctio sępenūero, quæ omnibus id genus auiū solita est, quod in monedulis quas mansuetas alimus/ planū est. Genus etiā Columbinū hoc idem facit &c. Idē quod Aristo. refert. Ply. ca. 12. decimi nat. hist. Et Ammia. li. 22. Forte apud Solinū legendū est. Vt qdā scribūt, ore pariunt. a ❡ Ficus Aegyptia.) Hāc (ut author est Diosco. ca. 192.) Alij Sycomoron, alij Sicaminon appellant. Fructum fert cognomie Sycomorum ex argumento gustus ignaui. Sunt qui morum appellēt. Cor. Celsus Morosyton eam uocat. Gręci σύκην αἰγυπτίαν nūcupāt. In Aegypto (inquit ca. 7. tredecimi nat. hist. C. Plynius) multa arborum genera. Ante omnia fic⁹ ob id Aegyptia cognominata. Arbor moro similis, folio, magnitudine, aspectu. Pomū fert non ramis, sed caudice ipso. Id qꝫ ipsum ficus est pręduleis sine granis interioribus, perqꝫ fœcundo prouētu, scalpendo tm̄ ferreis unguibus, aliter nō maturescit. Sed cum factum est, quarto die metitur, alio subnascente, septeno ita numerosa partu, per singulas ætates multo lacte abundante. Subnascitur etiam si non scalpatur fœtus q̄ter ęstate, prioremqꝫ expellit immaturum. Materies proprij generis inter utilissimas, cęsa statim stagnis mergitur. Hoc est eius siccari. Et primo sidet, postea fluitare incipit, certoqꝫ eam surgit alienus humor, qui aluū omnem rigat. Cū innatare cępit, tempestiue habet signū. Hæc a Plynio ad uerbū translata sunt ex ca. 2. quarti de historia plantarum Theophrasti.

a Aegyptia, [a] folijs moro cōparanda, non ramis tantum [b] gestitans, sed & caudice usqꝫ adeo fœcunditatis suæ augusta est, ut uno anno [c] septies fructum sufficiat. Vnde pomū decerpseris, alte-
b rum sine mora protuberat. Materia eius in aquā missa subsidit. Deinde cum diu desederit in liquore, leuior facta sustollitur, & uersa uice, qd' natura in alio ligni genere nō recipit, fit humore sic-
c ca. Palma quoqꝫ Aegyptia dicenda res est, proprie Adipsos [d] uocatur, ut dici oportuit, eaqꝫ gustata arcet sitim. Odor eidem, qui & malis Cydonijs. Sed demū sitim sedat, si prius q̄ maturuerit
d decerpatur. Nā si matura sumatur, sensum intercipit, gressum præpedit, linguam retardat, obsessisqꝫ officijs mentis, & corporis imitatur uitium ebrietatis. Aegyptium limitem, quā ad Lacecaumenen [e] tendit, incolūt populi, qui momentū, [f] quo reparari mundū ad mot⁹ ferūt annuos,

b ❡ Poma nō ramis tantū.) Theophrastus eodem loco aliter. Fructum (inquit) præter cæteras peculiariter gignit (ut uolumine primo disseruimus) Non enim germinibus, nō ramis, sed caudice pomū parit magnitudine ficus, & uisu ꝓximū. Diosc. eodē loco. Fructus (inqt) anno q̄qꝫ ternos, q̄ternosqꝫ fundit, eosqꝫ nō ramis, ut ficus, sed caudice ipso gerit similes Caprificis, dulcioresqꝫ grossulis &c. Idē & Ply. (ut iam citatū est) aperte refert. Hermolaus ueriores eos putat, qui utroqꝫ modo nasci prodāt. c ❡ Vno anno septies.) Diosc. ter, quaterqꝫ, dicit. Theophrastus. Alij (inqt) ter, alij sæpius id factitare affirmāt. Ply. ut Solinus scribit. d ❡ Adipsos.) Ab effectu huic arbori nomen inditū, qd' ea gustata arcet sitim, inquit Solinus, ab α. sine, & δίψης siti, quasi sine siti. Dionysij interpres. Extinguitqꝫ sitim pomo, cui nomen Adipsos. Dioscorides ca. 431. multis nominibus appellari tradit herbam quandā, quę etiā Adipsos nuncupatur. Ply. ca. 23. duodecimi nat. hist. Myrthobalano (inquit) in unguentis similem, proximūqꝫ usum habet palmam in Aegypto, quę uocatur Adipsos, uiridis, odore mali cotonei, nullo intus ligno. Colligitur autem pauloante, q̄ incipiat maturescere. Facit, quod scribit idē cap. 9. uicesimisecundi de Glycyriza herba quæ linguæ subdita famem, sitimqꝫ sedet, ob id quidam Adipson appellauere eā. e ❡ Lacecaumenen.) Loco, ut uidetur, nomē inditū a uerbo λάκω, quod resono, clamo, & oracula do/ significat, qd' ea animalia in eum lucū cōpulsa, uocis sono, & clamoribus sensibus, quibus possunt oracula produnt. Sunt exemplaria quæ habeant tū Diacaumenen, tum Diacecaumenen. Sunt rursus, qui Deltæ cacumen pro ijs reponendū censent. Cū hæc dictaremus nullus huius nomenclaturæ locus ab aliquo authore memoratus/ succurrebat. f ❡ Qui momentū, quo reparari.) Ab Aegyptijs traduntur ordo, & astrorum motus, eorumqꝫ descriptio, res multis antea sęculis summo studio obseruata. Planetarū insuper motus, cōiunctiones, epiciclos, cuilibet. Quæ etiā uires erga animantiū generationem. Quæue aut bona, aut mala importarent hominibus, diligenter scrutati sunt. Sępius quoqꝫ/ quo melius occurri futuris posset. Sterilitatē ꝓterea, fructuū ubertatē, morbus tū hominibus, tū pecoribus imminētes. Terręmotuū, atqꝫ inundationū tēpora, Cometarumqꝫ ortus prędicebatur. Multa etiam cognitu difficillima diutina obseruatione nota significabant. Plura his similia Diodorus Siculus libro secundo.

hoc ſtudio deprehendunt. Eligitur ſacer [a] lucus, in quem cõpellũt animalia diuerſiſsimi generis. Ea ubi ad ſtatutũ [b] modũ cęleſtis uertigo prouecta eſt, ſenſus ſuos ſignificationibus produnt, quibus poſsunt. Alia ululant, alia mugiunt, quædã ſtridunt, quædã rugiunt, nõ nulla ſimul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentũ illis eſt magiſterium ad indicium temporis deprehendendi, ferunt ijdem populi a primis ſibi gentis ſuæ auis traditum, ubi nunc occaſus eſt, quondã ibi ortũ ſolis [c] fuiſse. Inter Aegyptias urbes numero portarũ [d] Thebæ nobiles, ad q̃s cõmertia Arabes undiq; gentiũ ſubuehũt. Hĩc regio Thebaica. Abydos, [e] & ipſa nobilis olĩ Mẽnonis regia, nũc Oſyris fano exculpta. Alexãdriã [f] & opis ipſius magnitudo, & author Macedo nobilitant. Quã me-

a ℂ Eligitur ſacer lucus in quem &c.) Sunt exemplaria, in quibus ſcriptum ſit. Eligitur ſacer locus, in quo conſecrant &c. b ℂ Ad ſtatutũ modũ &c.) Quidã uetuſtiſsimi codices ſic habent. Ea ubi ad ſtatutã lineã cęleſtis uertigo prouecta eſt &c. c ℂ Quondã ibi ortũ ſolis fuiſse.) Pom. Mela referens Aegyptiorũ ſententiã lib. 1. ſcribit Aegyptios dicere, dũ ipſi ſunt, quater curſus ſuos mutaſse ſydera. Soleq; bis iã occidiſse, unde nunc orit̃. Tradit. M. Cice. li. 2. de na. Deorũ, maxie admirabiles eſse mot⁹ earũ quoq; ſtellarũ, q̃ falſo uocant̃ errãtes. Nihil enim (inquit) errat, quod in omni ęternitate, cõſeruat progreſsus, & regreſsus, reliquosq; motus conſtantes, & ratos. Conſtat autem maxime erraſse Solem, ſi bis iam occidiſset, unde nũc oritur. Quare inter Aegyptiorũ leuitates (nam Aegyptijs leuitate uitium plerũq; ſcriptores tribuũt) & hęc non iniuria adnumeranda eſt. Niſi Philolai Pythagorei opinionem ſecuti Aegyptij, in obliq̊ circulo, ſimiliter Soli, & Lunę, circum ignem terrã uerti crediderint. Vel Heraclidem Põticũ, & Ecphantum Pythagoricum immitati, terrã rotę inſtar cardine ſuo fixã, ab occaſu in ortum circa eũ uolui uoluerint. Aut, qđ ſtultius multo eſt, Nicetę Syracuſano aſsenſi fuerint. Hic enim (ut Theophraſtus retulit) cœlum, Solem, Lunã, ſtellas, ſuperaq; deniq; ſtare omnia cenſet. Neq; pręter terrã, rem ullam in mundo moueri, qđ circũ axem ſe ſumma celeritate cõuertat, & torqueat, eadẽ effici omnia q̃ſi ſtante terra cęlum moueret̃. Ad hoc etiã Platonẽ in Timęo dicere quidã arbitrantur, ſed paulo obſcurius. Nõ eſt conſilium noſtrũ in re tam leui, tãq; falſitatis, erroriſq; plena plurima diſserere parte iſta. Nec ambigimus tamẽ, Aegyptios inter uetuſtiſsimas gentes annumerandos eſse, qđ ex Cham Noe filio (ut Ioſephus, & Auguſtinus teſtantur) ducant originẽ. Vetuſtiores tamen Aegyptijs Phrygas eſse fatentur, & ipſi. Nam (ut inquit Claudianus) Dat cuncta uetuſtas principiũ Phrygibus. d ℂ Numero portarũ Thebę nobiles.) Stephanus de Vrbibus tradit fuiſse nouem urbes, quæ Thebæ dictæ ſunt. Aegypti Theben. Homerus nono Iliados ἑκατόμπυλον nuncupauit, quaſi centuportiũ dicas. Homeri uerſus ſunt, quos Strabo etiam refert li. ult. Quis centũ portę, portarũ quãq; ducenti Sublimes in eq̃s homines, & curribus errant. Eius autẽ urbis diuitias explicans ſubdit. Nec quot diuitias Aegyptia Theba recõdit. Hanc urbẽ, ut in. 2. Diod. Siculus author eſt, Buſiris unus ex Aegypti regibus condidit. Hãc Aegyptij Διός πόλιν nominãt. i. Iouis urbem, qđ Ioui fuerit conſecrata. Gręci eã Thebas appellãt. Mœnia eius centum quadraginta ſunt ſtadia ambitu cõplexa. Eã magnis ędificijs, ac ſpecioſis deorũ templis, alijſq; ornamẽtis pulcherrimis exornauit. Simili modo & priuatorũ domos uſq; ad quartã, aut quintã cognationẽ conſtruxit. Ciuitatẽ inſuper omnem omniũ non Aegypti ſolũ, ſed aliarũ orbis omniũ reddidit feliciſsimã. Quidã aſserunt nõ centum portas fuiſse ciuitatis, ſed plures, egregiaſq; templorũ portas, a quibus centũ ſit, tanq̃ plurimarũ portarũ dicta. Mira plurima huius urbis apud eundẽ Dio. ſcripta reperies. Hanc inſignẽ urbẽ Cambyſes rex & diruit, & eius ingentes opes in Aſiã tranſportauit. Ammia. li. hiſtoriarũ. 22. Stra. li. ult. Herod. in. 2. Ply. ca. 10. quinti. Mela. Põ. lib. 1. multa de Thebis Aegyptijs retulerũt ſed nullus copioſius Diodoro. e ℂ Abydos.) Supra Ptolemaicã ciuitatẽ eſt Abydus, in qua eſt Mennonis regia mirifice conſtructa, tota ex lapide, ſicut Laberynthus conſtructus fuerat. Multa de hac urbe refert Stra. & Ply. ca. 9. q̃nti. f ℂ Alexandriã.) Tot ſunt de hac urbe ab hiſtoricis relata, ut nemo fere ſit, qui nõ eius excellentiã plene norit. In huius urbis augumentũ poſtea reges Aegypti omnes incubuerũt. Hãc ciuitatẽ q̃dã Deorũ donis, plurimiſq; decoris rebus adeo exornarũt, ut prima apđ q̊ſdã, aut ſecũda in orbe habeat̃. Eã Dio. Sicul. in Alexãdri Magni geſtis ſcribit, magnitudine, ſpecie, amplis reditibus, oĩumq; copia hũano uictui neceſsariorũ lõge cũctis alijs p̃ſtare. Aſserit eo tempore, quo ipſe Aegyptum petijt, fuiſse Alexandriæ ſupra trecenta milia liberorũ, exq; uectigalibus Aegypti regem ſupra ſex milia capere talentorum. Quintus Curtius quarto Geſtorum Alexandri uolumine ſcribit Alexandrum in hac urbe conſtruenda complexum quicquid loci eſt inter

a tatus Dinocrates [a] architectus ſecundū poſt con
ditorem inter memorabilia locū ſortit⁹ eſt. Cō-
dita autem Alexandria eſt duodecima centeſi-
maq; [b] Olympiade. L. Papyrio Spurij filio. C.
b Pætilio Caij filio conſulibus Romanis, haud lon
ge [c] ab oſtio Nili fluminis, qđ Heracleoticon a-
lij, alij Canopicon appellāt. Eſt & Pharos [d] colo-
nia a Cæſare Dictatore deducta, ex qua facibus
c accēſis nocturna dirigit̃ nauigatio. Nā alexādria
inſidioſo acceſſu adit̃ fallacib⁹ uadis, cœco mari,
tribuſq; tantū [e] canalibus admittit nauigātes, Te-
gamo, Poſſidonio, Tauro. Hinc igit̃ in portib⁹
d machinas ad ꝑlucendi miniſteriū fabricatas Pha
ros dicūt. Pyramides [f] turres ſunt in Aegypto fa
ſtigiatæ ultra excelſitatē omnē, q̄ fieri manu poſ-
ſunt. Itaq; menſurā umbrarū egreſſæ, nullas ha-
bent umbras. Nūc ab Aegypto ꝓueamus ſtylū.

paludem, & mare octuaginta ſtadioꝝ muris ambitum deſtinaſſe. Fama eſt (ut is, & Arrianus lib. 3. referunt) cum rex urbis futuris muris, polenta, ut Macedonū mos eſt, deſtinaſſet, auiū greges aduolaſſe, & polentas eſſe paſtas. Cumq; id omen pro triſti eſſet acceptū, reſpondiſſe uates, & in primis Ariſtandrū Thelmiſſum, uel ut alij, Mileten ſem, magnā illā urbem aduenarū frequētia, cultura, multiſq; eā terris alimenta prębiturā. Plura ſunt, q̄ hanc urbē inſignē reddiderunt. Loci ſalubritas. Inibi enim (ut Ammianus ait) aurę ſalubriter ſpirant, aer tranquillus, & clemens, atq; ut periculū docuit, per uarias collectū ætates, nullo pene die, incolentes hanc ciuitatem, ſolem ſerenū non uident. Huc accedunt altis ſuffla ta faſtigijs templa inter q̄ eminet Serapiū, quo olim poſt Capitoliū, nihil orbis terrarū ambitioſi⁹ cernat. In ea urbe bibliothecæ fuerunt ineſtimabiles, ut loculi monimentoꝝ ueterū cōtinentes fere ſeptingenta uoluminū milia. Inde Ariſtarch⁹ Grāmaticæ rei donis excellens, & Herodianus artiū munitiſſimus ſuſcitator, & Saccas Ammonian⁹ Plotini magiſter. Calcenterus. Didimus, alijſq; plurimi ſcriptores multoꝝ in literis nobiliū ſtudioꝝ. Lege Plynium ca. 10. quinti, & Ammianū 22. hiſtoriarū ſuarū uolumine.

a ℭ Dinocrates.) Strabo, & Aelianus (ut Hermolaus etiam annotauit) non Dinocrates, ſed ſemper Chirocrates χειροκράτης τοῦ αὐτοῦ δὲ, καὶ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσιν. In Latinis tamen codicibus Vitruuio, Ammiano, Plynio multis locis. Auſonio in Moſella. Solinus infra cap. 53. Dinochares dicitur. b ℭ Duodecima centeſimaq; Olympiade.) Idem ſcribit Euſebius in tēporibus. Dio. Sicul⁹ in geſtis Alexandri ſcribit hanc urbem ędificatā imperij Alexādri anno quinto. Euſebius, & Eutropi⁹ anno ſeptimo. Quod ſi illū ad initiū, hos ad finē conſtructę urbis referas, nulla erit authorū diſcordia. c ℭ Haud longe &c.) Diſtat enim ab oſtio Canopico, inquit Plynius. xij. M. p. iuxta Mareotin lacū. d ℭ Pharos colonia.) Quemadmodū Canopus a Canopo Menelai claſſis gubernatore dicta eſt, ſic & a Pharo eiuſdē Menelai nauclero, Pharos inſula, authore Anticlide, nomē habuit, qđ eo loco ab Aſpide peremptus ſepultus fuerit. Ammianus Marcellinus. 22. hiſtoriarū libro: Pharon a loco ipſo cognominatū tradit. Hoc littus (inquit) cū fallacis & inſidioſis acceſſibus affligeret antehac nauigantes diſcriminibus plurimis, excogitauit in portu Cleopatrā, turrē excelſam, quæ Pharos a loco ipſo cognominat̃, prælucendis nauibus nocturna ſuggerens miniſteria, cū quondā ex Paretonio &c. Græcis φαίνειν apparere, oſtendere, manifeſtareq; ſignificat. Solinus hoc loco Plyniū immitatur, cuius uerba ex ca. 31. quinti hæc ſunt. Inſularū ante Aſiam, altera iuncta ponte Alexandriæ colonia Cæſaris Dictatoris Pharus, quondā diei nauigatione diſtans ab Aegypto. Nūc e turri nocturnis ignibus curſum nauium regens. Namq; fallacibus uadis Alexandria tribus omnino adit̃ alueis Tegamo Poſſidonio. Tauro. Hanc inſulā eleganter deſcribit Homerus, cuius ex quarto Odyſſeæ libro uerſus ſunt.

Præterea undiſono quædā iacet inſula ponto, Quā Pharon appellant, Aegyptia littora contra &c.

Turrim hanc unde nocturna dirigit̃ nauigatio, conſtitiſſe octingētis talentis tradunt. Magno animo Ptolemęi aſcribit Ply. qđ in ea ꝑmiſerit Soſtrati Caſſidis architecti ſtructuræ ipſius nomē aſcribi. Vſ⁹ eius nocturno nautarū curſui ignes oſtendere ad ꝓnuntianda uada, portuſq; introitū. Ex Ply. cap. 12. triceſimiſexti nat. hiſt. e ℭ Tribuſq; tantū canalibus &c.) Ex Ply. ca. 31. lib. quinti. f ℭ Pyramides turres ſunt.) Pyramides ubi, & quot fuerint, a quibus, & cur factæ, qualis earum figura, formaq;, q̄ ingēs earū ꝓtiū, abūde tradit Ply. cap. 12. triceſimiſexti naturalis hiſt. Dicta Pyramis a Gręcis ἀπὸ τοῦ πυρός, ideſt ab igne, qđ ignis figurā maxime immitet̃. Nā (ut Ammianus. 22. hiſtoriarum libro ait) ultra omnem hominum altitudinem, quæ humanis confici poteſt, erectæ ſunt turres ab imo latiſſime in ſummitates acutiſſimas deſinentes, quæ figura apud Geometras ideo ſic appellat̃, qđ id ignis ſpeciē

in pyros(ut nos dicimus)extenuatur in conũ, quarũ magnitudo, quoniã in celſitudinẽ nimiã cadẽs, gracileſcit paulatim. Vmbras quoq; mechanica ratione cõſumit. Hucuſq; Ammianus. Menſurã altitudinis earum, omniũq; ſimiliũ deprehendere, inuenit Thales Mileſius umbrã metiẽdo, qua hora par eſse corpori ſolet. Mirum qđ earum unã trecẽta ſexaginta hominũ milia annis uiginti conſtruxiſse ꝑduntur, in Rhaphanos, alliũ, ac cepas, mille octingenta talenta erogata. Alterã a Rhodope meretricula Aeſopi fabularũ philoſophi cõſerua quondã, & contubernali & quidẽ meretricio quęſtu/exędificatã tradũt. Qui de ĳs ſcripſerunt, ſunt, Herodotus, Euhemerus, Duris Samius, Ariſtagoras, Dionyſi⁹, Artemidorus, Alexander Polyhiſtor, Butarides, Antiſthenes, Demetrius, Demoteles, Appion, Diodorus, Strabo, Mela. Itẽ cæteri.

DE ARABIA, IN EA DE THVRE, ET Myrrha. De Phœnice, ac Cinnamolgo auibus. De Arabum moribus. Deq; lapidum pretioſorum generibus. a b

CAP. XLVI.

VLtra Peluſiacum [a] oſtiũ Arabia eſt ad c
Rubrum [b] pertingens mare, quod Erythręum ab Erythra rege Perſei, & Andromedæ filio non ſolum a colore appellatum
Varro dicit, qui affirmat in littore maris iſtius d
fontem eſse, quẽ ſi oues [c] biberint, mutent uellerum qualitatem, & antea candidæ amittant, qđ fuerint uſq; ad hauſtũ, ac fuluo poſtmodũ nigreſcant colore. Rubri autẽ maris Arſinoe oppidũ.

C

VLTRA PELVSiacum.) Quoniã Arabia flagrãtiſsimi Solis radĳs ſubiecta eſt, iccirco plurima odoramentorũ genera, lapidumq; differentias procreat. Hæc autem tunc abunde, optimaq; proueniũt, cũ in terræ rimis Solis ardore, humor ipſe terræ excoquitur. Ex duobus uero id accidere, capite. 27. ſexti de cauſis plantarũ lib. Theophraſtus ait, cœli uidelicet, & alimenti conditione. Hinc euenire dicit, ne omnia odoratoꝝ genera, locis omnib⁹ feruidis proueniant. De ĳs odoramentis, & gemmis ſcripturus Solinus, paucis Arabiæ, in qua hæc naſcunẽ, deſcriptionẽ aggreditur eius primũ terminos explicans. Claudius Ptolemęus Arabiã triplicem eſse dicit. Petręã unã, Deſertam alterã. Tertiã felicem. De prima, & ſecunda, ca. 17. &. 19. lib. quinti. De ultima ca. 8. lib. ſexti Earũ picturã. Aſiæ ſexta Tabula abunde continet. Ipſa Arabia (ca. 28. ſexti inquit Ply.) intra duo maria/Rubrũ, Perſicumq; percurrens quodã naturæ artificio/ad ſimilitudinẽ atq; magnitudinẽ tali maris etiã circũfuſa. In eandẽ cęli partẽ, nulla differentia ſpectat. b ℭAd Rubrũ pertingens mare.) Vetera exemplaria plerumq; habent. Ad Rubrũ pertinens mare. Sed legendũ pertingens ex Plynio ca. xi. libri quinti. Vltra Peluſiacũ (inquit) Arabia eſt ad Rubrũ mare pertingens, & odoriferã illã, ac diuitẽ, & beatę cognomine inclytam &c. Apud Martianũ quoq; pertingens legitur, non pertinens. Poteſt etiã pertinens legi ex Mela Pom. lib. primo. Arabia hinc (inquit) ad Rubrũ mare pertinet, ſed illic magis læta, & ditior. Thure, atq; odoribus abundat &c. Quid ſi apud Melã nõ pertinet, ſed pertingit legatur. Ply. ca. 23. lib. ſexti, uerbis paucis pluriũ ſententias refert, unde Rubro mari fuerit nomen inditũ. Irrumpit (inquit) deinde & in hac parte geminũ mare in terras, quod Rubrũ dixere noſtri, Græci Erythręũ a rege Erythra, aut (ut alĳ) Solis repercuſsu talem reddi colorem exiſtimantes. Alĳ ab arena, terraq;. Alĳ tali aquæ ipſius natura. Q. Curtius lib. 7. Mare Rubrũ (inquit) nec colore quidẽ abhorret a cæteris, ab Erythro rege inditum eſt nomen. Idẽ ſcribit & in principio lib. noni. Philoſtratus lib. 3. Vitæ Apollonĳ. Rubrũ mare (inquit) uehementer cęruleũ eſse tradunt. Denominant autem Rubrũ (ut ipſi perhibent) a rege Erythra. i. Rubro, qui ex ſuo nomine mare denominauit. Scribit Arrianus octauo geſtoꝝ Alexandri lib. eſse in mari Rubro inſulã cultã, cuius longitudo ſint ſtadia. DCCC. Cataractã uocat. In ea inſula, authore Nearcho, ſepulchrũ extat, qui primus imperiũ inſulæ tenuiſset, Rubro nomẽ fuit, a cuius nomine mare illud Rubrũ appellatũ. Hunc Solini locũ in ſuũ tranſtulit Martianus. Vltra Peluſiacũ oſtium (inqt) Arabia eſt, ad Rubrũ pertingens mare, quod Erythræũ ab Erythra rege, Perſæ, & Andromedæ filio/uocitatum. A colore etiã dictum Rubrũ. Nã fons eſt in littore, quẽ cum greges biberint, in rubrũ colorem incipiunt mutare lanas. Huius maris oppidũ Arſinoe. Hęc ille. Quod Latini Rubrũ dicunt. Græci ἐρυθρόν nuncupant. Scribit Procopius lib. primo belli Perſici, in tenebris mare Rubrũ minime procelloſum, in luce uero æſtuoſum plerũq; contingit eſse. Mela lib. 3. hoc mare ait eſse procelloſum, aſperum,

a Verum hæc Arabia procedit adusq; illã odori-
feram,& diuitem terram,quã Catabani,[a] & Sce-
nitæ tenent.Arabes nobiles monte Casio. Qui
Scenitę[b] causam nominis inde ducunt, qđ ten-
b torijs succedunt,nec alias domos habent.Ipsa au
tem Tentoria Cilicina sunt.Ita nuncupant uela-
menta e caprarũ pilis texta. Pręterea carnib⁹ su-
illis[c] prorsus abstinent. Sane hoc animalis gen⁹,
c si inuectum illo fuerit,moritur illico.Hanc Ara-
biã Gręci εὐδαίμονα,[d] nostri Beatam nominarũt.
Habitatur[e] in colle manu facto inter flumen Ti-
grin,& flumen Euleum,quod ortũ a Medis tam
d puro fluore inclytũ est,ut inde omnes reges nõ
alias q̃ eius aquas[f] bibant.Eudæmonem nõ fru-
stra cognominatam hinc capessas,qđ præter o-
dores,quos creat plurimos,sola thus mittit, nec
tamen[g] uniuersa.Nam in medio eius sunt Atra-

profundum,& magnorũ animaliũ magis,q̃ cætera capax.De hoc mari infra ca.68.Agrippa (ut ca.xi. quinti refert Plynius)a Pelusio,Arsinoen Rubri maris oppidũ per deserta centũ uigintiquinq; milia passuũ tradit,tã paruo distat ibi tanta rerum natura diuersitas. c ℂ Si oues biberint.)Sunt huius effectus aquæ plurimæ uarijs orbis locis,ut Bœotię flumina Cephisos,& Melas,Lucanis Cratis,Troia Xantus.Inq; agris Clazomeniorũ,& Erythręorũ,& Laodicensium fontes &c. Lege Vitruuiũ ca.3.li. octaui.Ply.ca.106.secũdi, & ca. 2.tricesimiprimi naturalis hist. Et Senecã Naturaliũ quęsti.lib. tertio. a ℂ Catabanes,& Scenitę.) Ex Plynio hæc cap.xi.lib. quinti. Hæc Catabanũ (inqt) & Esbonitarum, & Scenitarũ, Arabum uocatur sterilis,prætercq̃ ubi Syriæ confinia attingit, nec nisi Casio monte nobilis.Sunt,qui nullo authore,Casium montẽ eum putent, qui in sacris literis Synai nominatur.Eum Iustinus Synęum sexto & tricesimo uolumine nuncupat,quẽ(inquit)Moses Damascena patria antiqua repetita/occupauit,in quo septem dierum ieiunio per desertam Arabiæ cũ populo suo fatigatus,cũ tandẽ uenisset septimũ dierum more gentis Sabatum appellatum in omne ęuũ ieiunio consecrauit,quoniã illa dies famem illis,erroremq; finierat.In hoc ipso Synai mõte ad nostra usq; tẽpora, Diuæ CATERINAE corpus feliciter requiescit,quo annis ferme singulis peregrini,qui Hierosolimã petunt, nõ paruis tũ itineris,tũ latronũ periculis proficiscuntur. b ℂ Scenitæ causam nominis.) Ply.ca.28.lib. sexti.Scenitæ & ipsi uagi,sed a tabernaculis(inquit)cognominati, quæ Cilicijs metanť ubi libuit.Cilicia(authore Asconio)tecta sunt de pilis,in castrorum usum,atq; nautarũ.Græci enim σκηνή,& σκῆνος habitationẽ,tabernaculũq; dicũt. c ℂ Carnibus suillis abstinẽt.)Peculiariter Iudęis a legislatore Mose præceptum est,ne suillis carnibus uescerentur.Leuitici.xi.& Duteronomij ca.14.Hinc a Iuuenale Satyra sexta dictum est.

Vetus indulget senibus clementia porci. A suibus etiam Aegyptios abstinuisse author est Herodotus in Melpomene. d ℂ εὐδαίμονα.) εὐδαίμον Græci felicẽ,& fortunatũ uocãt. Ply.ca.13.duodecimi natu.historiæ.Cinamomo gentilitas(inquit)proxima erat Nilus,ni prius Arabiæ diuitias indicari cõueniret,causasq; q̃ cognomẽ illi felicis,ac beatæ dedere.Principalia ergo in illa thus,& Myrrha. Hæc & cũ Troglodytis cõmunis.Extat apud eũ dein Plyniũ caput.19.eiusdẽ li.de felicitate Arabiæ.Herodotus lib.3.Ad meridiẽ ultima e regionibus,quæ habitantur Arabia est,in qua sola omniũ nascuntur,Thus,Myrrha,Casia,Cynnamomũ,& Ledanũ.Cuncta hæc facilia ad nascendũ præter Myrrhã &c.Diodo.Siculus lib.3.Ab Arabia deserta,aridaq;,prima uicina Arabia adeo differt,ut multitudine fructuũ,cęterarũq; rerũ,quæ in ea nascunť,felix nomineť &c. e ℂ Habitať in colle manu facto.) Plynius ca.27.lib.sexti.Corax(inquit)oppidũ Persici sinus intimũ,a quo Arabia εὐδαίμον cognominata excurrit.Habitať in colle manu facto inter confluentes dextra Tigrin,lęua Euleum triũ mil.pass. laxitate conditum est. f ℂ Eius aquas bibant.)Ply.ca.3.tricesimiprimi naturalis historiæ.Parthorũ reges ex Coaspe,& Euleo tantum bibunt.Eę q̃uis in longinqua comitanť illos.Et horũ placere potum, nõ quia sint amnes/apparet.Quoniã nec e Tigri,nec Euphratæ,nec e multis alijs bibũt.Idẽ infra ca.51. g ℂ Nec tamen uniuersa.)Gręcis Thus λίβανος,& λιβανωτὸς dicitur.Ply.ca.14.duodecimi. Thura (inquit)præter Arabiam nullis,ac ne Arabiæ quidẽ uniuersæ.In medio eius sunt fere Attramitæ pago Sabęorũ capite regni Sabota,in monte excelso,a quo octo mansionibus distat regio eorũ Thurifera, Saba appellatur,quod significare Græci mysteriũ dicunt,spectans ortus Solis æstiui,undiq; rupibus inuia,& a dextra maris scopulis inaccessa.Id solũ e Rubro lacteum traditur. Syluarum longitudo est

mitæ pagus Sabæorꝝ, a quo octo mansionibus a
regio Thurifera distermiatur. Arabia appellata
est,[a] id est sacra. Hoc enim significari interpretā-
tur. Virgulta hæc[b] non sunt publica, sed, qđ in-
ter barbaros nouū in ius posteriorū per succes- b
siones transeunt familiarum. Ergo quicunq; do-
minatum istius tenet nemoris, Arabice sacri uo-
cantur. Iidem illi cum lucos istos uel metunt, uel
incidunt, non funeribus intersunt, nō congressi- c
nibus fœminarū polluunt. Hanc arborem prius
q̄ penitus fides proderetur, alij Lentisco,[c] alij ma
ge Terebintho cōparabant, usq; dū libris, quos
Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, pa d
lam fieret, intorto eā esse uimine, ramis ad Ace-
ris qualitatem Amygdalę modo succū fundere,
incidi ortu Canis flagrantissimis[d] solibus. In ijs-
dem saltibus Myrrha[e] prouenit, cuius radices ut

Schœnorꝝ.xx.latitudo dimidiū eius &c. Theophrastus ca.4.noni de historia plantarū. Gignitur (inqt) Thus, & Myrrha, & Casia, & Cinamomū regiōe Arabū media circa Saba, & Adramytta, & Citibęna, & Mamali. Et exeūt thuris, myrrhæq; arbores, aliæ super montē, alię in pede mōtis culturis ꝓprijs. Quā ob rem aliæ colunť, aliæ uitam agunt incultæ.. Montem istū pręaltū affirmāt, & ningi solitū. Amnes quoq; de eo in plana fluere. a ℭ Arabia appellata id est sacra.) Sunt qui Arabiā ab Arabo, Apollinis, & Babylonis filio, quē medicinę repertorē fuisse scribit Ply. dictam putent. Alij existimant dictam ἀπὸ τοῦ ἀραιοῦ, καὶ βίου. i. a uitæ mollicie. Nam tāta rerum nobiliū copia incolas eius regionis, molles reddit. Virgilius primo Georgicorum.

India mittit Ebur, molles sua thura Sabæi.

Hieronymus testimonio Aquilæ, & Symmachi Arabiā interpretatur tū planā, tū campestrem, tū deniq; occidentalem, & uesperam. Nō desunt qui eam nocentē uitā interpretentur, uitęq; nocumentum. Græcis enim ἀρά nocumētū βίος uita dicit. b ℭ Virgulta hæc non sunt publica.) Nec præterea (inquit Ply. ca.14. duodecimi) Arabum alij thuris arborē uident, ac ne horum quidem omnes. Ferunt q; trecentarū non amplius esse familiarū, quæ ius per successiones id sibi uendicent. Sacros uocari ob id, nec ullo cōgressu fœminarū, funerumq; cū incidant eas arbores, aut metāt pollui, atq; ita religione merces augeri. Quidam promiscuū ius ijs populis esse tradūt in syluis. Alij per uices annorꝝ diuidi. c ℭ Alij Lentisco.) Idipsum sic refert Plynius. Nec arboris ipsius, quæ sit facies constat. Res in Arabia gessimus, & Romana arma in magnā partē eius penetrauere. C. etiam Cæsar Augusti filius, inde gloriā petijt, nec tamen ab ullo (quod quidē sciā) Latino arborum earū tradita est facies. Græcorꝝ exempla uariāt, alij folio Pyri minore dumtaxat, & herbidi coloris prodidere. Alij Lentisco similē sub rutilo folio. Quidā Terebinthum esse, & hoc uisam Antigono regi allato frutice. Iuba rex ijs uoluminibus, quæ scripsit ad. C. Cæsarem Augusti filiū ardentē fama Arabiæ, tradit contorti esse caudicis, ramis Aceris maxime ponti. Succū amygdalæ modo emittere. Talesq; in Carmania apparere, & in Aegypto satas studio Ptolemęorꝝ regnantiū. Cortice lauri esse constat. Quidā & foliū simile dixere. d ℭ Flagrantissimis solibus.) Plynij uerba sunt ex cap.15. uoluminis duodecimi, prior, atq; naturalis uindemia circa Canis ortum, flagrantissimo æstu incidentibus, qua maxime uideatur esse prægnans, tenuissimusq; tendi cortex. Laxatur hic plaga, nō adimiť, inde prosilit squma pinguis. Hæc concreta densatur &c. Hæc omnia q̄ de Thure ex Plynio retulimus, abunde scribunť a Theophrasto ca.4. lib. noni de historia plantarum. Seruius primo Georg. docet thus dici ἀπὸ θύω, quod est sacrifico, qm̄ eo dijs sacrificať. Latini a tundendo dici uolunt a glebis tusis, cū quibus dicitur fluens de arboribus coalescere. Qui plura de Thure scire cupiunt, legāt Dioscoridē ca.84. & tribus sequentibus. Albertus post uulgarē Thuris relationē, ex proprijs addit, thure eos uti maxime, qui Necromantiæ operā dant, qđ dij (inquit) qui inuocanť per caracteres, & sigilla, uel sacrificia, faciliores se exhibent, & exaudibiliores in thuris ipsius oblatiōe. Scribit etiā thuris arborē proceram esse, cū tamen Theophra. nō magnā esse dicat, sed quinis fere cubitis attolli. Scribit hęc Albertus ca.34. primi Tracta.6. lib. eius operis, quod de Vegetabilibus, & plantis scriptum reliquit. e ℭ Myrrha prouenit.) Hanc Græci σμύρναν uocāt. Quicquid de Myrrha memoratu dignū referri potest, Plynius Secundus, capitibus.16. & .17. duodecimi naturalis histo. docte, & eleganter complexus est, ad quem lectorem relegans, ascribā Theophrasti uerba ex ca.4. noni de historia plantarū. Vnde & Ply. plurima transtulisse constat. Myrrhā (inquit) minorē etiā altitudine, frutico sioremq; narrant. Caudice duro, contortoq; iuxta terrā, crassioriq; sura hominis, cortice leui, similiq;

a uitiū raſtris proficiunt, ablaqueationibus [a] gaudent.
Nudatæ̨ piguiori fluunt lachryma. Sponte
manans præciosior ex ea ſudor eſt, elicitus corticis
uulnere uilior iudicatur. Cortex in uertigi-
b nem flexus, & ſpinis hiſpidus, folium licet criſpius
oliuæ tamen ſimile. Maxima altitudine extol-
litur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes ſar-
mentis eius ignes fouent, quorū fumo ſatis no-
c xio, niſi odore cremati Storacis occurrāt, plerū-
que inſanabiles morbos [b] cōtrahunt. Apud eoſ-
dem naſcitur auis [c] Phœnix aquilæ magnitudi-
ne, capite honorato, in conum plumis extantib9,

potulace. Aliȷ̄ uero, qui ſe uidiſse affirmant, de magnitudine ferme conſentiunt. Neutrā earū arborum magnā referunt, & minorē Myrrhæ, humilioremq;. Myrrhæ foliū aculeatū, non leue, ulmeo ſimile, criſpum tamen, extremo ſpina horridulū Ilignei modo. Et poſt multa. Myrrhæ autem arborē (inquit) Terebintho ſimilem reddidere, ſed ſcabroſiorē, ſpinoſioremq;, folium paulū rotundius, guſtatu proximū Terebintho. Earū quoq; ueteres præſtantiores haberi. Et infra. Thus, & Myrrham naſci ex eadē arbore putauerūt &c. Quod Theophraſt9 dici cortice ſimili portulacę, Plynius ſimilē Vnedoni eſse dicit. Dioſcorides ca. 80. li. primi. Myrrhæ genera plura eē dicit. Quæ Pediaſimos dicit, pinguis eſt, de Stacte exprimitur. Altera Gabirę, & hæc (inquit) pinguiſsima, ſolo craſso reſtibili, ſtactem plurimam ſudans Troglodytica alia omnibus antefertur. Nomē habet a loco, unde uehit̄, colore ſubuiridis, mordax, plucida. Colligitur & alia tenuior, ſecū poſt Troglodyticam facile remolleſcens ſub digito, ut Bdeliū, odore putiuſcula. In locis ſolis oſtētis, Caucalis uocatur, alia maturitate inſignis, colore atro, retorrida. Ergaſime appellatur, quæ peſsima inter omnes, ſquaroſa, macilenta, guſtu acri, aſpectu, & uiribus gūmi. Damnatur & quæ Minnęa dicitur &c. Vis Myrrhæ in medicina excalfacere, caput tentare, agglutinare, ſiccare, aſtringere. Vuluas/quæ contractæ ſint/mollire, reducere, mēſes trahere, partus uelociter pellere, cū abſinthio, aut aqua, in qua lupinū maduerit, aut ſucco rutæ naturalibus appoſita contra ueterem tuſsim magnitudine fabæ deuoratur. Plurima alia eius remedia prodidit author idē. Item Auicenna ca. 479. ſecundi tractatus. 2. Canonis. Hunc Auicennæ de Myrrha locum, nulla facta authoris mentione, in ſuū tranſtulit Albertus ca. 26. eius lib. quē modo citauimus. a ¶ Ablaqueationibus gaudent.) Scribit Palladius Rutilius in principio ſecundi. Ablaqueare Italos excodicare appellare. Vtrumq; autē ſignificat circa arboris codicem/dolabra terrā diligenter aperire, & purgatis, ueluti lacus efficere, ut ſolis teporibus, & imbribus prouocentur. Poetæ fabulant̄ Myrrhā puellam Cinyrę, & Cenchreidos filiā, patris amore fuiſse correptam, quo cū nutrice uiā pr̨emonſtrante/cōcubuit, quo concubitu Adonidē procreauit. Quod ſcelus quom pater reſciuiſset, enſe filiā inſecutus eſt, eam autem Deorum miſeratione, in arborem ſui nominis tradunt fuiſse conuerſam.

Quæ q̄q̄ amiſit ueteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen, & trepidę manant ex arbore guttæ.
Eſt honor & lachrymis, ſtillataq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet.

b ¶ Morbos inſanabiles contrahunt.) In omnibus exēplaribus, mox poſt hanc clauſulam, ſequitur Cinnami, ſiue Cinnamomi deſcriptio, quā quoniā ſub eiſdē omnino uerbis cap. 43. ſupra Solinus retulit, ſuperuacaneū uiſum eſt huic loco iterato ſubnectere. c ¶ Phœnix auis.) De Phœnice aue primo quæri ſolet, an ſit. Philoſtratus tertio uitæ Apollonȷ̄ libro refert Iarcam hæc de Phœnice Apollonio retuliſse. Auem quoq; (inquit) Phœnicem eſse percredimus, quæ quingenteſimo quoq; anno in Aegyptum ueniens, hanc ipſam Indiā ſuperuolat. Aiunt autē unicā tantū hanc auem eſse, & ex ſe radios emittere, atq; auri colore fulgere. Magnitudine uero, formaq; aquilæ, in nido conſidere, quem prope Nili fontes ex aromatibus ipſamet ſibi conſtruit. Hæc uero, quæ de ipſa decātant Aegyptȷ̄, quo pacto in Aegyptum deferatur, ipſi etiā Indi teſtificantur ſermoni conſentientes, q̄ dicunt Phœnici liqueſcenti lugubres hymnos decantari oportet, hoc & ipſum Cygni facere perhibent̄ ei, qui ſapientiſsimus inter ipſos obtemperantes. Ex his Iarcę uerbis patet nedū Phœnicē eſse, ſed eum unicum eſse. Plynius ſe neſcire fatetur ca. 2. decimi, an fabuloſe unū in toto orbe, nec uiſum magnopere. Aliȷ̄ fere omnes ſcribunt Phœnicē unicū eſse. Ouidius ſexta ſecundi Elegiarum.

Et uiuax Phœnix unica ſemper auis. Lactantius de Phœnice.
Hoc nemus, hos lucos auis incolit unica Phœnix
Vnica ſic uiuit morte refecta ſua.

Idipſum quoq; nomine ſignificari uidetur. Nā Phœnix Arabica uox eſt, qua unicū, & ſolum ſignificat̄. Sunt tamē, qui a colore phœniceo nomen ſumptū uelint.

criſtatis faucibus, circa colla fulgore aureo, poſtera parte purpureus abſq; cauda,[a] in qua roſeis pennis cæruleus inter ſcribitur nitor. Probatum eſt quadraginta & quingentis[b] eum durare annis. Rogos ſuos ſtruit Cinnamis, quos prope Panchaiã concinnat in ſolis urbem[c] ſtrue altaribus ſuperpoſita. Cum huius uita magni anni[d] fieri cõuerſionẽ rata fides eſt inter authores, quãuis plurimi eorũ magnũ annum non quingentis &.xl. ſed duodecim milibus noningentis quinquaginta quatuor annis cõſtare dicant. Q. itaq; Plautio,[e] Sex. Papinio CONS. Aegyptum Phœnix inuolauit, captuſq; anno octingenteſimo urbis conditæ, iuſsu Claudij principis in Comitio publicatus eſt. Quod geſtum præter Cenſurã, quæ

Ex horũ opinione ortũ Adagium. Phœnice id rarius ipſo, de ijs quæ nullo modo, uel perq̃ rariſsime reperiri queunt. Qualis autem eius forma apud ſcriptores fere conuenit eum eſse aquilæ magnitudine, auri fulgore circa colla. Is (inquit in Euterpe Herodotus) ſi picturę adſimilis eſt, talis, tantuſq; eſt, pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte tũ habitu, tũ magnitudine ſimilimus aquilæ. Eius formã ſic eleganter Claudianus explicat.

Arcani radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honor rutilo, cognatũ (uertice ſydus
Attollit criſtatꝰ apex, tenebraſ(q; ſerena
Luce ſecat, Tyrio pinguntur (crura ueneno.
Ante uolãt Zephyrum pennæ, (quas cęrulus ambit
Flore color, ſparſoq; ſimul di(teſcit in auro.

a ℭ Abſq; cauda.) Nõ uult Solinus, hanc alitem eſse abſq; cauda, ſed eã eſse ubiq; coloris purpurei pręterq̃ in cauda. Id clarius Plynius exprimit. Cæterũ (inquit) purpureus, cęruleã roſeis caudã pennis diſtinguentibus. b ℭ Quadraginta & quingentis eum durare annis.) Plynius, authore Manilio, ait eum uiuere annis ſexcẽtis ſexaginta. Herodotus, & Mela lib. tertio fere cum Solino conueniunt. Ouid. 15. Meta. Hæc ubi quinq; ſuæ compleuit ſæcula uitæ &c. Albertus lib. de Animalibus. 23. ſcribit quoſdã dicere hanc auẽ ſine maſculi, & ſexus commixtione ſolam in ſua eſse ſpecie, & conuenire in orbem, & trecentis. xl. annis uiuere ſolitariam. Sed apud quos id legerit, me conſule nemo quærat. Poetæ cæteri plerumq; annis eum uiuere mille canunt. Lactantius.

Quæ poſtq̃ uitæ iam mille peregerit annos &c.

Et Claudianus.

Namq; ubi mille uias longinqua retorquerit æſtas &c.

Martianus quinto Epigrammatum.

Qualiter Aſsyrios reuocant incendia nidos
Vna decem quotiens ſęcula uixit auis.

Auſonius in Grippo ternarij numeri dicit Phœnicem uiuere nouem corui ętates. Cor. Tacitus quinto hiſtoriarũ lib. de numero (inquit) Phœnicis annorũ uaria tradunt. Maxime uulgatũ, quingentorũ ſpacium. Sunt, qui aſseuerent mille quadringentos ſexaginta. c ℭ In Solis urbem.) Hanc urbem Græci Helioſpolin uocant. Eam urbem nobiliſsimã fuiſse ſcribit Diod. Siculus lib. 2. ſtadiorum. 140. d ℭ Magni anni fieri conuerſionẽ.) Id ex Plynio ſumptũ ca. 2 lib. decimi. Antiqui tempora de ſyderibus computabant, & dixerunt primũ lunarem annum triginta dierum. Vnde inuenit̃ uita in aliquibus noningentorũ annorũ. ſ. lunarium. Poſtea Solſtitialis annus repertus eſt, qui duodecim continet menſes. Mox maiori cura annũ eſse magnũ uoluerunt, omnibus planetis in eundẽ recurrentibus locũ. Et hic fit ſecundũ Ciceronis Hortenſium poſt annos duodecim milia noningentos quinquagintaquatuor Solſtitiales. Hęc ex Seruio primo & tertio Aene. Vergilij. Qui plura de annorũ diuerſitate ſcire cupiunt, adeant Cenſorinũ capitibus. 14. 15. &. 16. libelli, quem de die natali inſcripſit. e ℭ. Q. itaq; Plautio, Sextio Papinio CONS.) Apud Plyniũ cap. 2. decimi ſic habetur. Cor. Valerianus, Phœnicem deuolaſse in Aegyptũ tradit. Q. Plautio. Sex. Papinio CONSS. Allatumq; eſse in urbem Claudij principis cenſura, anno urbis. DCCC. & in Comitio propoſitũ, qđ actis teſtatum eſt. Sed quæ falſa eſse nemo dubitarit. Nõ grauabor aſcribere huic loco Cor. Taciti uerba ex quinto hiſtoriarũ libro. Paulo Fabio. L. Vitellio CONS. (inqt) poſt longũ ſęculorũ ambitũ, auis Phœnix in Aegyptũ uenit, prębuit materiẽ doctiſsimis indigenarũ, & Gręcorũ multa ſuper eo miraculo diſserendi, de quibus congruũt, & plura ambigua, ſed cognitu nõ abſurda promere libet. Sacrũ Soli id animal, & ore, ac diſtinctu pinnarũ a cæteris auibus diuerſum conſentiunt, qui formã eius diffiniere. Et infra. Soſide primũ poſt Amaſide dominantibus. Dein Ptolomęo, qui ex Macedonibus tertius regnauit in ciuitatẽ, cui Heliopolis nomen, aduolauiſse multo cæterarũ uolucrũ comitatu nouã faciem mirantiũ. Sed antiquis quidẽ obſcura, inter Ptolomęũ, ac Tiberiũ minus ducenti quinqua-

ginta anni fuerunt. Vnde nõnulli falſum hunc Phœnicem, nec Arabũ e terris/credidere. Et poſt multa ſubdit. Hæc incerta (inquit) & fabuloſis aucta. Cæterũ aſpici aliquando in Aegypto eã uolucrẽ nõ ambigitur. Diuus Amb. ca. 23. quinti Hexameron, & ca. 13. eius lib. qui de fide reſurrectionis inſcribitur, ex Phœnicis renouatione, nititur probare futurã hominũ reſurrectionẽ. a ℭ Cinnamolgus.) Hanc auem ex eo dictam uolunt, qđ ſibi ex Cinnamo in altiſsimis arboribus nidũ paret. De ea Ply. cap. 33.

a manet, actis etiã urbis continet.[a] Cinnamulgus
perinde Arabiæ auis in excellentiſsimis lucis te-
xit nidos e fructibus Cinnamorꝝ, ad quos quo-
niam non eſt peruenire propter ramorꝝ altitudi
b nem, & fragilitatem, accolę illas congeries plũ-
batis petunt iaculis, deiectasq; precijs uendunt
amplioribus, qđ hoc Cinnamum magis, q̃ aliud
mercatores probent. Arabes longe,[b] lateq; dif-
c fuſi, diuerſis moribus[c] uiuunt, & cultibus. Pluri
mis crinis intonſus, mitrata capita, redimitu pa-
ri, pars raſa in cutem barba. Cõmercijs ſtudent,
aliena non emunt, uendunt ſua. Quippe & ſyl-
uis, & mari diuites. Vmbræ, quæ nobis dextræ
ſunt,[d] illis ſiniſtrę. Pars eorꝝ, qbus aſper eſt uict⁹,

libri decimi. In Arabia Cinnamulgus (inquit) auis appellat̃ Cinnami ſurculis nidificat. Plũbatis igitur eos ſagittis decutiunt, idigenæ mercis gratia. Ariſtoteles ca. 13. noni Naturę animalium nõ Cinnamolgũ, ſed κινάμωμον uocat. In Arabia (inquit) Cinnamomus auis appellatur, quam ſurculos Cinnamomi portare, ac nidum ex ijs conficere aiunt. Nidificat excelſis arboribus, & ramis. Sed incolæ ſagittis plumbatis, nidum petunt. Atq; ita diſcuſſo in terrã, Cinnamomũ legunt. Ad ſtomachum faciunt, quæ ex ſuis ſubiungit Albertus de Cinnamulgo loquens. Ipſa etiã (inquit) auicula, cũ ſuis interioribus nõ ex uiſcerata cõmeditur propter Aromaticitatẽ eorꝝ, quibus nutritur. b ℭ Longe, lateq; diffuſa.) Arabia (inquit Plynius ca. 28. ſexti) gentium nulli poſtferenda amplitudine longiſsima a monte Ameano a regiõe Cilicię, Comagenisq; deſcendit, multis gentibus eorꝝ deductis illo a Tigrane magno, ſponte uero ad mare noſtrũ, littusq; Aegyptiacũ, nec non & in media Syrię ad Libanũ montẽ penetrantibus nubeis, quibus iuncti Ramiſi &c. Arrianus li. 7. Oræ Arabicę magnitudinẽ haud minorẽ eſse q̃ Indiæ referri tradit. c ℭ Diuerſis moribus.) Ply. ca. iamiã citato. Arabes (inquit) mitrati degũt, aut intonſo crine, barba abraditur, p̃terq̃ in ſuperiore labro, alijs & hæc intonſa. Mirum q; dictu ex innumeris populis pars coęqua in cõmertijs, aut latrocinijs degit. In uniuerſum gentes ditiſsimæ, ut apud quas maximę opes Romanorꝝ, Parthorumq; ſubſiſtant, uendentibus quæ e mari, aut ſyluis capiant, nihil inuicẽ redimentibus. Arabibus morẽ fuiſse uſq; ad Adriani principis tempora, annis ſingulis puerum immolandi/ſcribit Euſeb. ca. 7. quarti præparationis lib. Idem quoq; author tradit ca. 8. ſexti operis eiuſdẽ, apud Arabes, adulteras omnes fœminas interimi, ſuſpectas uero ſolũmodo puniri. Sunt, qui ſcribant apud eoſdem, uxorem cõmunẽ eſse omnibus eiuſdem familiæ uiris, filios coiſse cũ matribus, aut fratres cũ ſororibus, nequaq̃ apud eos eſse impium. Refert Arrianus ſeptimo geſtorꝝ Alexandri libro, Arabas duos tantũ deos colere, Cœlũ. ſ. ac Dionyſium. Cœlũ, qđ aſtra contineat, tũ cætera tũ ſolẽ cunctis rebus humanis manifeſto utilem, ac ſalutarẽ: Dionyſiũ uero, quoniã exercitũ aduerſus Indos duxiſset. d ℭ Vmbræ, quæ nobis dextræ ſunt, illis ſiniſtræ.) Ex luminũ ſitus diuerſitate, diuerſæ umbrarũ proueniũt differentiæ. Si enim lumẽ aliquod ſupra corpus directe ſitũ fuerit, nulla tunc umbra poterit cauſari, ut in Arabiorum, & Oritarum oris. In Syene quoq; urbe, & Meroe quodã anni tempore accidere Nearchus, & Oneſicritus tradiderunt. Cũ ante corpus/lumen fuerit collocatũ, retro tunc efficiet umbrã corpus. E diuerſo autẽ eueniet ſi lumen poſt corpus ſit, umbra uidebitur ante corpus. Sed quo locus hic fiat notior, aſcribã Macrobij uerba ex ſecundo de Somno Scipionis lib. Hic notandũ eſt (inquit) de tribus tantũ cardinibus in quãcunq; ędem ingredi ſolem, de quarto nunq̃. Nã & ab ortu, & ab occaſu ſiniſtra Solem recipit. Quippe quẽ orientẽ, abeuntem proſpectet. Incipit & a meridie, quia omne iter Solis in noſtro Meridie eſt. Nunq̃ uere ſolem feneſtra ſeptemtrionis admittit. Eiuſdem rei probationẽ umbra quoq; cuiuslibet corporis efficiet aſtruere. Nã & in occaſum cadit oriente Sole, & in ortũ cum ſit occiduus. Medio autem die, quia ſol meridiem tenet, in ſeptẽtrionẽ umbra depellitur. In Auſtrũ uero circa noſtram habitationẽ impoſsibile eſt umbrã cuiuslibet corporis cadere, quia ſemper aduerſam Soli partem umbra iactatur. Aduerſus autem Auſtro apud nos ſol eſse non poterit, cũ nunq̃ fines Septẽtrionales attingat. Sane quoniã pars illa puſtæ, quæ temperatę uicina eſt admittit habitãtes, illic ideſt trãs Tropicum quęcunq; habitantur ſpatia, umbram mittunt in Auſtrũ, eo tempore, quo ſol Cancrum

tenet. Tunc enim ei Sol fit Septētrionalis cum tropicū tenet, qđ ab illis ad Septētrionē recedit &c. Plura loca enumerat Ply. ca. 75. &. 76. ſecundi. Itē ca. 19. &. 29. lib. ſexti, in quibus umbræ ad ſeptētrionem cadunt hyeme, æſtate in Auſtrū per ſenos menſes. Diod. Siculus lib. 3. In multis Indiæ locis aiunt erectum lignū nullā a ſole umbrā reddere. Nocte Arctos non uideri. In ultimis uero minime aſpici Arcturū, q̊ in loco (inquit) umbras uerſus meridiē inclinare dicunt. Loca ſunt (inquit Ammianus. 22. hiſt. lib.) in quib⁹ per nonaginta dies, umbræ noſtræ in contrariū cadūt. Vnde Antiſcios eius regionis incolas uocant. Luca. in nono Pharſaliæ.

At tibi quęcunq; es Libyco gēs (igne dirempta
In Noton umbra cadit, quę nobis exit in Arcton.

angues edunt,[a] nulla illis animi, uel corporis cura, ac propterea ὀφιοφάγοι[b] nominantur. Ex iſtius littoris ſinu Polycrati[c] regi aduecta Sardonyx

De Arabibus, quod ad hunc Solini locū maxime attinet, ſic idem Lucanus libro tertio.

Ignotum nobis Arabes ueniſtis in orbem,
Vmbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.

Quem locū exponūt quidā ex ijs Solini uerbis. Vmbræ enim (inquiunt, q̄ nobis ad occidentē conuerſis/dextræ ſunt, Arabibus ſunt ſiniſtræ. Quę expoſitio tū uera eſt, tū etiā poetæ ſenſui plurimū conſona, qđ Arabes Pharſalica Pompei caſtra petentes, ex orientali regione, occidentē uerſus progrediebantur. Qui autē hunc Lucani locum occultiorē doctrinam cōtinere arbitrantur, tradunt ex ſex mundi poſitionibus, habitudinibusq; orientē poſteriorem. Occidentē uero anteriorē, Meridiem ſiniſtrā, dextrā ſeptemtrionē eſse tradunt. Id ſenſit indubie Cleomedes Græcus author ca. primo primi libri, eius operis, quod circularē inſpectionē Meteoro℞ inſcripſit. Eius ſententia ijs ferme uerbis continet̃. Mundus is (inquit) quoniā corpus eſt, habet quippiā, qđ ſupra, quodue infra ſit, reliquasq; poſitionis habitudines. Anteriora ipſius eſse dicūt, quę ſunt ad mūdi occaſū qđ is ad occaſū ipulſū habeat. Poſteriora uero ea eē, q̄ ad ortū ſunt. Etenī ad anteriora ꝓcedit. Eius autē dextera ad Septētrionem, ad meridiē ſiniſtra locanda. Hę autem quatuor poſitionis genera, nihil omnino occulti habēt, cū cæterę habitudines, quæ ſunt, ſurſum, deorſumq;, plurimū difficultatis/Phyſicis prębuerint. Ex hac Cleomedis ſententia notū dicunt, cur Lucanus, Solinusq; ſiniſtras umbras Arabibus tribuerint. Idē cū Cleomede ſenſiſse Pythagoręos ſecundo de Cœlo, & mūdo refert Ariſto. Idē autē Ariſtoteles multo aliter has poſitiones mundo tribuit, utpote dextrā orienti, ſiniſtram occidenti. Meridici ſurſum, Septētrioni deorſum aſcribens. Eius uerba aſcripſi. Polo℞ (inquit) unus quidem nobis imminens apparet ſuperne, pars eſt deorſum. Aliter uero nobis incertus/ſurſum, dextrum nāq; cuiuſlibet dicimus. Vnde principiū per motū. Locus uero conuerſionis cęli/principiū eſt, unde aſtro℞ ortus, proinde hoc fuerit dextrū. Cuius autem occaſus/ſiniſtrū. Si itaq; a dextris orditur, & in ſiniſtra fertur, ſupernus/qui nobis nō apparet polus/eſse neceſse eſt. Nā ſi ſit manifeſtus in ſiniſtra erit motus, quod neutiq̄ dicimus. Nō dubium igitur quin non apparens polus ſit, id quod ſurſum, ac qui illic habitant, in ſuperno ſunt Hęmiſphærio, & ad dextrā. Nos autē in inferno, & in ſiniſtro econtrario, q̄ ut Pythagorei dicunt. Illi enim nos ſupra faciunt, & in dextra parte, eo autem, qui illic, infra, & in ſiniſtra. At euenit contrariū. Cæterū ſecundæ conuerſionis, ut planetarum, nos quidem in ſupernis, & dextris ſumus. Illi uero in infernis, & ſiniſtris. Contra enim is principiū motus eſt, quod ferantur in contrariū. Et perinde contingit nos quidē in principio eſse, illos uero in fine. Hucuſq; Ariſtoteles. SCRIBIT Seruius. 9. Aene. lib. qđ ab hoc Solini loco minime alienū eſt, ea, quę ſiniſtra nobis uidentur intuentibus cœlū, illic dextra eſse. Quoniā dextra cœli (inquit) nobis ſiniſtra ſunt. Seruianæ ſententiæ ſuffragant̃, quæ ſcribit Plutar. Quęſtionū ſuarū proble. 76. Item. M. Cicero libro de Vniuerſitate. De umbris multa Ariſtot. Sectione. 15. Problematū. Aſcripſi hæc, proliſsa nimiū fortaſsis, ne omnem ſe quiſpiā, ex Lucani loco nodū ſubſtuliſse glorietur. Sed ut ad propoſitum reuertamur, ex hoc qđ ait Solinus. Vmbræ, quæ nobis dextræ ſunt, illis ſiniſtrę, aliqua ſibi incuria debet aſcribi, ſicut nec Lucano, cū inquit. 2. Pharſaliæ. Vmbras nuſq̄ flectente Syene, cū id ſemel tantū anno eueniat. Non enī aſſerit Solinus hoc de omni Arabia, nec id omni tēpore euenire fatetur.

a ℂ Angues edunt.) Plyni⁹ ca. 29. ſexti de Arabibus loquens. Introrſus (inquit) Candei, quos Ophiophagos uocant, ſerpentibus ueſci aſsueti. Neq; alia regio fertilior earū.

b ℂ ὀφιοφάγοι.) Si uerbum uerbo reddas, Latine Anguiuori dici poſsunt. ὄφις Grece/Latine anguis, φάγος uorax.

c ℂ Polycrati regis Sardonyx.) Polycrates Aeaci filius, Samo inſula ui tyrannide occupata, breui tandē tempore eius res adeo profecerūt, ut per Ioniā, totamq; Gręciam celebrarentur. Is Amaſis Aegyptiorum regis perſuaſione, conſcenſa bireme, gemmā ſignatoriā uolens proiecit in pelagus. Quo facto domū redijt. Sed cū ex ea iactura (erat enim tyranno ea gemma rerū omniū ſuarū gratiſsima) plurimū triſtaretur, quinto, ſextoue, q̄ hæc acta ſunt die, piſcator quidā captum eum piſcem, qui Polycratis gemmā caſu abſorbuerat, Polycrati dono detulit, in cuius euiſcerati aluo/gemma ea reperta eſt. Ex qua re ingenti Polycrates gaudio affectus traditur,

ctus traditur. Historiã scribunt Herodotus in Thalia. M. Cicero in fine quinti de finibus bonorũ, & malorũ. Caius Plynius ca. primo tricesimiseptimi naturalis historiæ. ADuertendum sane Herodotũ scribere eam gemmã fuisse non Sardonicem, sed Smaragdũ. De eius nomine Marbodęus Gallus in lib. de lapidibus pretiosis sic inquit. Sardonicem faciunt duo nomina, Sardus, Onyxq;, Tres capit ex binis unus lapis iste colores, Albus, & hinc niger est rubeus supereminet albo &c.

a gemma, prima in orbe nostro luxuriæ excitauit
facem. Nec multum de ea disserendũ puto, adeo
Sardonyx in omniũ uenit notitiam. Superficies
eius probatur, si meratius rubeat, arguitur si fu-
b erit fœculentior, medietas circuitur limite candi
dante. Optima est, si nec colorem suum spargat
in proximũ, nec ipse ex altero mutuet. Reliqua
nigro finiuntur. Qđ si transluceat uitio uerti-
c tur, si perspicuitatem arceat, proficit ad decorẽ.
Et Molochitem [a] Arabs inuenit, uirentem cras-
sius q̃ Smaragdus contra infantum pericula in-
genita ui resistentem. Inuenit & Iridem [b] in ma-
d ri Rubro sicut Crystallum sexangulatam, quæ
radijs icta solis rutilo aeris repercussu cœlestis
arcus ex se iacit speciem. Androdamantem [c] ĳdẽ
legunt Arabes nitoris argentei, lateribus æqua-
e liter quadris, quem de Adamante nonnihil mu-
tuatum putes. Datum illi nomen ex eo censent,
qđ animorum calentium mollit impetus, & tu-
mentes refrenat iras. Pęderotem [d] etiam Arabi-
f cum inde sumim⁹. Arabica aspectu eburnea est,
radi abnuit. Contra neruorũ molestias prodest
habentibus. In Pęderote congruit quicq̃d eximi
um est, quadã decoris prærogatiua. Crystallinũ
g lucet, rubet purpuram, in orarum extimis coro-
na crocea uelut e liquido renitente. Hac suaui-
tate oculos afficit, uisum illicit, detinet intuẽtes,
hac etiã gratia Indis placet. Hoc Arabiæ sat est,
hinc ad Pelusium repatriemus.

Multa de eo lapide Plynius ca. 6. tricesimiseptimi. a ℭ Molochitem.) Lapis hic a Malua, cuius floribus assimilis est, nomen habet. Maluam enim Gręci μαλάχην dicunt. Plynius ca. 8. libri ultimi. Nõ translucet (inquit) Molochites spissius uirẽs a colore Maluæ nomine accepto reddendis laudata signis, & infantium custodia quadã innato contra pericula ipsorũ medicamine. b ℭ Iridem.) Hæc gemma iccirco Iris dicta est, quoniam figuram, & colores Iridis arcus cœlestis plurimũ immitetur. Ply. ca. 9. tricesimiseptimi naturalis historiæ. Effoditur in quadã insula (inquit) Rubri maris, quæ distat a Beronice urbe sexaginta milia pass. cętera sui parte Chrystallus. Itaq; quidam radicẽ Chrystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto percussa Sole, species, & colores arquus cęlestis in proximos parietes eiaculat̃, subinde mutans, magnaq; uarietate ammirationẽ sui augens. Sexangulũ esse, ut Chrystallum cõstat &c. De arcu cœlesti, præter ea, quę scribunt Aristot. tertio Meteororum. Seneca primo Naturaliũ.q. Plynius lib. secundo, Lege copiose apud Marcellinum lib. 21. historiarum suarum. c ℭ Androdamantẽ.) Dicta aũt gemma hæc ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ δαμάζω. i. a domandis uiris. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Androdamas argenti nitorem habet, ut Adamas. Quadrata, & semper tessellis similis magnis, putantq; nomen impositum, eo qđ impetus hominũ, & iracundias domet &c. d ℭ Pęderotem.) Lapis hic Opalius dicitur uero nomine, sed ob eximiã pulchritudinẽ, & gratiam Pęderos cognominat⁹. Est enim in eo (authore Plynio ca. 6. tricesimiseptimi nat. historiæ) Carbunculi tenuior ignis. Est Amethysti fulgens purpura. Est Smaragdi uirens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia. Pęderos autem dictus est ἀπὸ τοῦ παιδὸς, καὶ τοῦ ἔρου. i. a puero, & amore, qđ pueri pulchritudinem referat. Sunt & qui priuatum eius genus faciunt. Sangenonq; ab Indicis uocari dicunt. Genus etiam quoddam Amethysti Pæderotem uocant similibus his, quas diximus causis. Id Amethysti genus Anteros quoq; dicitnr, quasi mutuũ amorem dicas. Lege Plynium ca. 9. eiusdem uoluminis. Est etiã nũ Pęderos herbę, & spinę genus, de qua Ply. cap. 8. deciminoni. Et Dioscoridei. lib. 3. & quarto.

A PELVSIO Casius mons.) Ex Plynio hæc omnia cap.12.lib.quinti. A Pelusio (inquit) Gabriæ castra, Casius mons, delubrũ Iouis Casij, tumulus Magni Pompeij Ostracinę. Arabia finitur a Pelusio.LXV.milia pass.Hic mons Casius Aegyptũ, Syriamq; disterminat.Huius montis accolæ uersuti maxime existimati, ac malis moribus affecti.Ob id de eis Adagium Tarręas existimat. ἅμματα πλέκεισ, Vincula texis, ex eo natũ, qđ ij homines naturali quadam arte ligamina texere consueuerint trabes/super trabes cõponẽtes. Effertur & in hunc modũ κασσιώτικον ἅμμα Casioticum ligamen.In eos qui dolo malo, nodis quibusdam difficillimis homines implicant. b ℂ Põpeij Magni sepulchro.) Præter ea quę de Pompeij Magni sepulchro, scribunt Appianus.2. bellorum Ciuilium. Plutarch⁹ in Pompeium.Strabo lib.16.Itẽ cæteri, id ipsum multis carminibus exequitur. Lucanus octauo Pharsaliæ.

Non preciosa petit cumulato (thure sepulchra &c.

Eodem loco Lucanus Epitaphium huiusmodi in Pompeij sepulchro infuisse refert.

Hic situs est Magnus, placet hoc fortuna sepulchrum
Dicere Pompeij, quo condi maluit illum,
Quam terra caruisse socer &c.

Appianus, hunc uersiculum inscriptum dicit.

Templi pondus erat, modica qui clauditur urna.

DE CASIO MONTE. DE POMPEII Magni sepulchro. Deq; Ioppe oppido. CA. XLVII.

A Pelusio Casius mons [a] est, & delubrum Iouis Casij, atq; ita Ostracinæ locus Põpeij Magni [b] sepulchro inclytus. Idumea [c] inde incipit palmis opima. Deinde [d] Ioppe oppidũ antiqssimũ orbe toto, utpote ante inundationẽ [e] terrarũ conditũ. Id oppidũ saxum ostẽtat, qđ uinculorũ Andromedæ uestigia adhuc retinet, quã expositã beluę [f] nõ irritus rumor cir-

c ℂ Idumęa palmis opima.) Idumęa Syriæ prouintia. Huius incolas Nabatęos esse lib.16.Strabo tradit, qui orta seditione inde egressi, ac Iudæis inhęrentes, eisdem legibus cõmunicauerunt. Quid Iudæi de Idumeę nomine sentiãt refert Iosephus ca.1.secundi Antiquitatum Iudęorũ.In hac prouĩcia palma arbor plurimũ luxuriat. Lucanus in tertio.

Gazaq;, & arbusto palmarũ diues Idume.

Martialis in decimo.

Frangat Idumęas tristis uictoria palmas.

Ob palmarũ copiam eleganter a Statio tertio Syluarũ dictum est. Dulce nemus florentis Idumes. d ℂ Ioppe.) Stephanus per unũ π scribit. Dictam autem refert, ἀπὸ ἰόπης τῆς αἰόλου θυγατρὸς, τῆς συνοικοῦς κηφέως.i.ab Iope Aeoli filia, uxore Cephei a qua primũ ea urbs constructa est. De hac Iope Propertius Elegeia.29.secundi intellexisse uidetur cũ inquit. Vobiscũ est Iope, nõ de Abdromeda illic quondã beluæ exposita, sicut quidã eum locũ interpretantur. Est autem (ut diuus Hieronymus lib.de Hebraicis locis scribit) Palestinæ oppidũ in tribu Dan. Hebraice Ioppe interpretatur, pulchritudo, ut idẽ Hieronymus author est. Ioppe portus est Iudeę (ut in regnorũ, & Paralipomenon libris legimus) ad quem Hiran quoq; rex Tyri, ligna de Libano ratibus transferebat, quæ Hierusalẽ terreno itinere perueherent. Hic locus est, in quo usq; hodie saxa mõstrantur in littore, in quibus Andromeda religata, Persei quondã sit liberata Præsidio. Author idẽ Hieronymus in principio Cõmentariorũ super Ionam prophetã. Plura Stra.lib.16. Nautę nostri tẽporis Zapphum uocitant. Quo loco Peregrini (sic eni ij uulgo appellant, qui uisendi CHRISTI domini sepulturam Hierosolyma proficiscuntur) primũ e mari egrediunt. Distat autem a Hierosolymis/stadijs ferme trecentis uiginti. Vix decẽ nunc casulis habitatur. e ℂ Ante inundationẽ terrarũ conditum.) Mela Pomponius libro primo. Est (inquit) Iope ante diluuiũ (ut ferunt) condita, ubi Cephea regnasse eo signo accolæ affirmant, qđ titulũ eius, fratrisq; Phinei, ueteres quædã aræ cũ religione plurimæ retinent. Quin etiã rei celebratæ carminibns, ac fabulis, seruatæq; a Perseo Andromedę clarum uestigiũ beluę marinę ossa immania ostentant. Eadẽ breuius tamen cap.13.libri quinti & Plynius refert. Hanc Andromedę marinæ belluæ expositionẽ fabulosam esse lib.16.putat Strabo. Quod scribit hic Solinus alios authores secutus, Ioppen scilicet ante terrarum inundationẽ fuisse conditam proculdubio falsum est, si eam inundationem intelligat, quã Noe temporibus accidisse sacræ literæ testantur. De alijs ergo particularibus inundationibus (nam plures fuisse huiusmodi Xenophon de equiuocis author est) intelligendum est. f ℂ Expositam beluę.) Historiam, uel fabulam potius, Andromedæ mõstro expositæ, multis carminibus referunt Ouidius quarto Metamorphoseos.

Illic immeritã maternę pẽdere linguę Andromedã &c. M.Manili⁹.5.Astronomicõ li.Andromede seqt

a cumtulit. Quippe oſſa monſtri [a] illius. M. Scaurus inter alia miracula in ædilitate ſua Romę publicauit. Annalibus nota res eſt. Menſuræ quoq; ueracibus libris continentur. ſ. qđ coſtarum lon
b gitudo exceſſerit pedes. xl. excelſitas Elephantis fuerit Indicis eminẽtior. Porro uerticuli ſpinæ ipſius latitudinẽ ſemipedem ſunt ſupgreſſi.

c DE IVDAEA, IN EA DE FLVMINIbus, & lacubus. De Balſamo. De Sodomo, & Gomorro. De Eſſęnis gentibus. CAP. XLVIII.

d IVdæa illuſtris [b] eſt aquis, ſed natura nõ eadem aquarũ omnium. Iordanis [c] amnis

ſydus &c. Iginus cap. 12. ſecundi. Item cæteri. a ℭ Oſſa monſtri illius. M. Scau.) Plynius ca. 5. noni naturalis hiſtoriæ. Bellue (inqnit) cui dicebatur expoſita fuiſſe Andromede, oſſa Romæ apportata ex oppido Iudeæ Ioppe, oſtendit inter reliqua miracula in ædilitate ſua. M. Scaurus longitudine pedũ quadraginta, altitudine coſtarum Indicos Elephantos excedente ſpine craſſitudine ſexquipedali. QVærit Ariſtoteles decima ſectione problematum. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; ſunt, q̃ terræ? An (inquit) qđ uis Solis conſumẽdo, quæ terrã ambiunt, copiã detrahit nutrimẽti. Quã ob rẽ, quæ abdita uitam agunt, uegetiora ſuut. His igitur omnibus incõmodis cũ genus mari timũ ſit immune, merito tum adoleſcere poteſt corpore amplori, & uegetiori. Similia ſcribit Plynius cap. 2. noni naturalis hiſtoriæ. Dionyſius Afer de maris Rubri beluis Rhennio interprete ſic inquit.

Per fines Aſiæ, iacet hæc ſub ſydere Cancri,
Littoribus cuius ſaliũt denſiſſima Cete,
Quæ paſcit uaſtum mare Rubrum, montibus ęqua
Tenditur horribilis, quorum per terga, per harmos
Spina ferens cladem, fatumq; ſub ore feroci.
Quippe ſolent pariter nauem ſorbere, uiroſq;.
Nam mala tam pelagus, quam terra merentibus offert.

Quidam Auieni uerſus i ſtis correſpondentes, in omnibus exemplaribus deptauati reperiuntur. Eos in Cõmentariolo ſuper Dionyſij Afri Periegeſin, ſic legendos cenſuimus.

Hac nequis rapidi ſubtectus gurgitis unda,
Hæc in terga ſalis lembum contorqueat unq̃,
Aut ſe monſtrigenis hoſtem licet inferat ęſtus
Fluctibus.

Duobus primis uerſibus, duo uitanda monet. Nequis ſcilicet, hęc maria, uel natandi, uel nauigandi gratia ingrediatur. Tertio uerſiculo ſi Dionyſij ſententiã referat, dicit hæc maris pericula in ſceleſtorum penam Deum inſtituiſſe. Verba Dionyſij ſunt. τοῖσ γὰρ ἀλιτροῖς εἰν ἁλί, καὶ γαίῃ κακὰ μυρία θήκατο δαίμων. Ideſt. Namq; flagitioſis in mari, atq; terra/mala innumera inſtituit Deus. Nos in Latinũ carmen ſic uertimus.

Namq; merenti
Tum mare, tũ tellus homini condigna rependit.

Ex ijs ſic quoq; apud Auienum legi poſſe uidetur.

Hac nequis rapidi ſubtectus gurgitis unda,
Nec in terga ſalis lembum contorqueat unq̃.
An ne monſtrigenis hoſtem licet inferat æſtus
Fluctibus?

Nunquid (inquit) licet/ęſtus inferat hoſtem. i. flagitioſum hominẽ fluctibus monſtrigenis? Quaſi dicat, immo iure licet.

IVDAEA illuſtris eſt aquis.) Inter Iacob patriarchæ filios Iudas quoq; enumeratur, a quo Iudæa, & Iudæi nomen ſortiti ſunt, quom antea a Chananęo quarto Cham filio, Chananęa, & Chananęi dicerentur, authores Ioſephus primo Antiquitatum libro, & Euſebius libro temporum. His ſimilia ſcribunt Trogus Pompeius, & Iuſtinus libro Hiſtoriarum triceſimoſexto. Poſt Damaſcum principẽ (inquit) Abraam, Moſem, Iſrael reges fuere. Sed Iſrael felix decem filiorum prouentus maioribus ſuis clariorem fecit. Itaq; populum in decem regna diuiſum filijs tradidit, omneſq; ex nomine Iudæ, qui poſt diuiſionem deceſſerat, Iudæos appellauit, coliq; eius memoriã ab omnibus iuſſit. Eius portio omnibus acceſſerat. Cor. Tacitus lib. 21. mira de Iudęorũ origine, & nomine refert. Iudęos (inquit) Creta inſula profugos, nouiſſima Libyę inſediſſe memorãt, qua tempeſtate Saturnus. vi. Iouis pulſus

eximiæ ſuauitatis Peneade fonte demiſſus, regi- a
ones perterfluit amœniſsimas, mox in Aſphalti-
ten [a] lacum merſus ſtagno corrumpitur. Qui
Aſphaltites gignit bitumen. Animal non habet,
nihil in eo immergi poteſt. Tauri etiam, Cameli b
que impune/ibi fluitant. Eſt & lacus [b] Geneſara
extenſus paſsuũ ſexdecim milibus circumſeptus
urbibus plurimis, & celebribus, ipſe par opti-
mis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus antepo- c
nitur, ſalubris ingenuo æſtu, & ad ſanitatem
uſu efficaci. Iudææ caput [c] fuit Hieroſolyma,

ceſſerit regnis. Argumentũ e nomine petitur. Inclytum in Creta Iden montem. Accolas Idæos aucto in Barbarum morem cognomento, Iudęos uocari, quaſi Idęos. Quidam regnante Iſide exundantem per Aegyptũ multitudinẽ ducibus Hieroſolymo, ac Iuda, proximas in terras exoneratã. Pleriq; Aethiopũ prolem, quos rege Cepheo metus, atq; odium mutare ſedes perpulerit. Sunt qui tradant Aſsyrias cõuenas indigum agrorum populum parte Aegypti potitos, mox proprias urbes, Hebręasq; terras, & propriora Syriæ coluiſse. Clara alij Iudęorũ initia. Solimos carminibus Homeri celebratã gentem, conditã urbem Hieroſolymã nomine ſuo feciſse. Plurimi authores conſentiunt, orta p Aegyptũ tabe, q̃ corpora fędaret, regem Bocchorim &c. Stephanus autem de Vrbibus ἰουδαία, ἀλέξανδρος, ὁ πολυΐςωρ ἀπὸ τῶν πέδων σεμιράμιδος ἰούδα, καὶ ἰδυμαία. ὡσ δὲ κλαύδιοσ ἴολαοσ, ἀπὸ ἰουδαίου σπάρτωνος, ἐκ θήβησ μέτα διονύσου ἐστρατευκότος. Iudęæ terminos eleganter tradit idem Cornelius ubi ſupra. c ℭ Iordanis amnis.) Nomen cõpoſitũ a Ior, & dan. Eſt enim Dan uiculus in quarto a Paneade miliario euntibus Tyrum, qui uſq; hodie ſic uocatur. Terminus Iudęæ prouinciæ contra ſeptẽtrionem, de quo & Iordanis flumen erumpens, a loco ſortitus eſt nomen. Ior quippe ῥέεθρον. i. fluuiũ, ſiue riuũ Hebręi uocant. Is enĩ fluuius diuidens Iudæam, Arabiam, & Aulonem, uſq; ad mare mortuum fluens, poſt multos circuit⁹ iuxta Hiericho, mortuo commixtus mari, nomen amittit. Author Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Ply. ca. 15. lib. quinti. Fontem unde Iordanis oritur/Peneadẽ nuncupat. Alij fere omnes Paneadem uocant. Aegeſippus cap. 27. lib. tertij Pauiũ. Oſtenditq; non ex eo primũ oriri, ſed ex fiala. Quod ex iniectis paleis a Philippo Tetrarche deprehenſum tradit. Quo loco plurima de Iordane idem author refert. Cor. Tacitus eodem libro Iordanem ex Libano mõte ali, effundiq; autumat. a ℭ Aſphaltiten.) Nomen habet a bitumine, qđ Græci ἄσφαλτον uocitant. Sunt qui a uerbo ἀσφαλίζω, quod tueor, & munio ſignificat, quoniã nihil uiuũ in eo lacu ſubmergitur, ſed tuta ſunt omnia. De eo, & eius bitumine. Plynius ca. 15. lib. ſeptimi, & ca. 16. quinti. Plura Diodo. Siculus lib. 3. Non grauabor aſcribere Cor. Taciti de hoc ipſo lacu uerba. Nec Iordanes (inquit) pelago accipitur, ſed unum, atq; alterũ lacũ integer perfluit, tertio retinetur. Lacus immenſo ambitu, ſpecie maris, ſapore corruptior, grauitate odoris accolis peſtifer. Neq; uento impellitur, neq; piſces, aut ſuetas aquis uolucres patitur. Incertũ unde, ſuperiacta, ut ſolido feruntur. Periti, imperitiq; nandi perinde attolluntur. Certo enim tẽpore bitumen egerit, cuius legendi uſum, ut cæteras artes experientia docuit. Ater ſuapte natura liquor, & ſparſo aceto concretus innatat. Hunc manu captũ, quibus ea cura in ſumma nauis trahunt. Inde nullo iuuante influit, oneratq;, donec abſcindas. Nec abſcindere ære, ferroue poſsis. Fugit cruorem, ueſtemq; infectam ſanguine, quo fœminæ per menſes exoluunt. Sic ueteres authores. Sed gnari locorum tradunt undantes bitumine moles pelli, manuq; trahi ad littus. Mox ubi uapore terræ ui ſolis inaruerint, ſecuribus, cuneiſq;, ut trabes, aut ſaxa diſcindi. Hucuſq; Tacitus. Sunt autem lacus plures ex ſeſe bitumina emittentes, ueluti limni aſphaltis lacus ſub Babylone ampliſsima magnitudine, quo bitumine, & latere teſtaceo, conſtructo muro/Semiramis Babylonẽ dicitur circumdaſse. Item Tope in Syria, Arabiaq; Numidarũ lacus ſunt immani magnitudine, ex ſe maximas bituminis moles emittentes. Id aũt in cauſa eſt, qđ iuxta huiuſmodi lacus crebræ ſunt bituminis lapidicinæ. Fit ergo, ut cũ per bituminoſam terrã eruperit aquę uis, ſecũ extrahat, & cum egreſsa fuerit/ſecernitur, & ita bitumen a ſe reijcit. b ℭ Geneſara.) De hoc lacu, & circum eum urbibus, abunde Plynius capite ſextodecimo libri quinti. DE Tiberiade lacu Plynius capite quintodecimo libri quinti. Fit de utroq; lacu etiam in Euangelio mentio Mathęi quartodecimo. Marci ſexto. Lucæ quinto. Ioannis ſexto, & uiceſimoprimo capitibus. c ℭ Iudææ caput fuit Hieroſolyma.) Quam Iudęi, & Barbari Heruſalem nominant. Gręci, & Latini Heroſolyma dicunt. Euſebius ca. ultimo noni Pręparationis authoritate Eupolemi uſus a Salomone Hieruſalem cognominatam tradit. Eius uerba de Salomone loquẽtis hæc ſunt. Hieruſalem quoq; urbem muris, turribus, ac foueis ab eo fuiſse circumductam. Regiam quoq; ſibi ædificaſse, quę Hieron Salomonis ideſt Latine Salomonis ędes fuit appellata. Vnde corrupto poſtea uo-

a ſed exciſa eſt.[a] Succeſsit Hiericus, & hæc deſijt
caput eſse Artaxerxis[b] bello ſubacta [c]Callirhoe.
Hieroſolymis proximus fons calore medico ꝓ-
batiſsimus, & ex ipſo aquarũ præconio ſic uoca-
b tus eſt. In hac terra tantũ Balſamũ naſcit̃,[d] quæ
ſylua intra terminos uiginti iugerum uſq; ad ui-
ctoriam noſtrã fuit. At cũ Iudæa potiti ſumus,
ita luci illi propagati ſunt, ut iam nobis latiſsimi
c colles ſudent Balſama. Similes uitibus ſtirpes ha
bent, malleolis digerunt̃, raſtris niteſcunt, aquis
gaudent, amant amputari, tenacibus folijs ſempi
terno inumbrant̃. Lignũ caudicis attrectatũ fer-
d ro ſine mora moritur. Eapropter aut uitro, aut
cultellis oſseis, uel in ſolo cortice artifici plaga
uulnerat̃, ex qua eximiæ ſuauitatis gutta manat.
Poſt lachrymã ſecundũ in precijs locũ poma ob
tinent, cortex tertium, ultimus honos ligno. Lõ-
go ab Hieroſolymis receſsu triſtis ſinus pandi-

cabulo, urbem Hieruſalem uocatã fuiſse, & Hieroſolymã Græce appellari. Nicolaus Lyranus inſignis Theologus, ca. 28. Cõmentariorꝝ Geneſeos refert Diſtichum, quo diuerſa huius urbis nomina continentur. Id autem eſt huiuſmodi. Solyma Luza, Bethel, Hieroſolyma, Hierus Aelia
Vrbs ſacra Hieruſalem, dicitur atq; Salem. Quo etiã loco docet eam primum a Melchiſedek fuiſse conſtructam, Salemq; cognominatam. i. pacificam, quod is pacis, & iuſtitię rex fuerit. Cæterorꝝ eius urbis cognominum apud eundẽ reperies rationes. Ioſeph⁹ ca. 26. ſeptimi de bello Iudaico libro dicit primũ eius cõditorẽ fuiſse Chanam eorꝝ potentiſsimũ, qui patria lingua iuſtus appellatus eſt rex, qui fano primũ ędificato, Hieroſolimã ciuitatem uocauit, cũ ante Solyma uocaretur &c. Diuus Hieronymus de locis Actorꝝ Apoſtolorꝝ. Hieruſalem (inquit) metropolis quondã totius Iudęæ, quę nũc ab Aelio Adriano Cęſare, qđ eam a Tito deſtructã, latiore ſitu inſtaurauerit, Aelia cognominata eſt. Cuius opere factum eſt, ut loca ſancta ideſt dominicæ paſsionis, & reſurrectionis. Sed & inuentionis ſanctæ crucis quondã extra urbẽ iacentia, nũc eiuſdẽ urbis muro ſeptemtrionali circũdentur. Tradit Plynius ca. 14. lib. quinti. Hieroſolyma longe clariſsima urbiũ orientis. Nã (ut ex Hecatæo capite ſecundo noni Præparationis refert Euſebius) Hieroſolyma urbs munitiſsima, quinquaginta pene ſtadiorꝝ habens circuitũ, plures ꝙ centũ & uiginti milia hominũ habitant &c. a ℭ Exciſa eſt.) Extant Ioſephi lib. ſeptẽ, q de bello Iudaico inſcripti ſũt. Item Aegeſippi libri quinq; Hieroſolymitani excidij titulo præſignati, quibus abunde aperiũt quotiens, a quibus, quoue tẽpore urbs Hieroſolymorũ exciſa fuerit. Admiratione/dignũ eſt, qđ ca. 50. lib. quinti/idem Aegeſippus Gręcus author refert. Per omne tempus, quo ea urbs a Tito Veſpaſiani filio obſeſsa eſt, decies centena hominũ milia fuiſse cęſa. Centũ, & decẽ Myriadas pleriq; aſserunt. Iudęorũ (inquit) omniũ, ſed non eiuſdẽ regionis omniũ, & loci, ſed qui illuc undiq; ad paſca celebrandũ confluxerint. Captiuorꝝ aduectorum ad nonaginta ſeptẽ milia &c. Lege Ioſephum ca. 25. uoluminis ſeptimi de bello Iudaico. Capta eſt autem, ut idẽ Ioſephus ca. 26. eiuſdem libri tradit principatus Veſpaſiani anno ſecundo, ſeptẽbris menſis octauo die. Quinquies autẽ prius capta, tũc iterũ uaſtata eſt Aegyptiorꝝ quidẽ rex Aſobeus, & poſt eũ Antiochus &c. b ℭ Artaxerxis bello ſubacta.) Diuus Hieronymus de locis Hebraicis, hanc urbem Iordane tranſgreſso ſubuertiſse Ieſum/rege illius interfecto, pro qua extruxiſse aliam Ozam de Betel ex tribu Effraim & cætera. Artaxerxis contra Iudæos geſta refert Ioſephus capite ſexto undecimi Antiquitatum libri. Scribit Strabo libro ſextodecimo Hiericuntem campum eſse, a montana quadam, quæ in theatri ſpeciem ad ipſum declinare. Hoc in loco eſse palmetum, cui alia quoq; materies immixta eſt, domeſtica, & ferax, palmis abundans, ſpatio ſtadiorum centũ, & totũ irriguũ, & habitationibus plenum. Similia ſcribit Plynius capite quartodecimo quinti. Hiericontem (inquit) palmetis conſitam, fontibus irriguum &c. c ℭ Callirhoe.) Si uerbum uerbo reddas, pulchre fluens/interpretari poteris, κάλλοσ pulchritudo, ῥόοσ fluxus. De eo fonte Plynius ca. 16. li. quinti. Eodẽ (inquit) latere eſt calidus fons medicæ ſalubritatis Callirhoe aquarum gloriam ipſo nomine præferens. EST & fons alter eiuſdẽ nominis apud Athenas. Eſt & urbis nomen. d ℭ Balſamum naſcitur.) Græci σίλφιον uocitant. Sumpſit hæc omnia Solinus ex capite uiceſimoſexto duodecimi libri naturalis hiſtoriæ Caij Plynij. Elegãter præterea ſcribit Theophraſtus capite ſexto noni de hiſtoria plantarum. Balſamum (inquit) in ualle Syriæ prouenit. Eius arbuſta duo tantum affirmant. Alterum uiginti iugerum, alterum multo minus. Arboris magnitudo, quæ malo punicæ

tur, quem de cœlo tactum [a] teſtatur humus ni- a
gra, & in cinerē [b] ſoluta. Duo ibi oppida, Sodo-
mum nominatū alterū, alterū Gomorrū. Apud
quæ pomū [c] gignitur, qđ habeat ſpeciē licet ma- b
turitatis, mandi tamen nō poteſt. Nā fuliginē in-
trinſecus fauillaceam ambitio tantū extimæ cu-
tis cohibet, quæ uel leui tactu preſſa fumū exha-
lat, & fatiſcit in uagum puluerē. Interiora Iudeæ
quæ occidentē contuentur, Eſſeni tenent, [d] præ- c
diti memorabili diſciplina receſſerunt a ritu gē-
tium uniuerſarum, maieſtatis (ut reor) prouiden
tia ad hunc morem deſtinati. Nulle ibi fœminæ.
Venere ſe penitus abdicarūt. Pecuniā neſciunt.

magnę, rami multi. Foliū rutæ ſimile, candidū tamen, perpetuo uirens, fructus ſimiles Terebintho, tā magnitudine/ꝙ colore. Is quoq; admodū odoratus eſt, & magis ꝙ lachryma. Colligi lachrymā in caudice, & parte ſuperna tradunt, facta inciſura unguibus ferreis, ſub ſydere, cū ęſtas maxie angit &c. De Balſamo nemo authorū Dioſcoride diſſerit copioſius. ca. 18. lib. primi. Auicenna ca. 85. tractatus. 2. ſecundi Canonis præter aliorū ſententiā dicit Balſamū eſſe Aegypti tantū arborē in eo loco naſcentem, qui dicitur Solis oculus. Ply. & Dioſco. aiūt uni terrarū Iudeæ quadā conualle, & Aegypto cōceſſa/Balſamū prouenire. Sed ex hoc, quod Dioſco. ait, & Aegypto conceſſa, nō habet Balſamum in Aegypto prouenire. Quibus morbis ſit utile Balſamū, abunde Dioſco. & Auicēna prodidere. Eiuſdē cū Auicēna ſententiæ eſt Albertus capite 8. primi tractatus ſexti libri de Vegetabilibus, & Plantis. Lege quę ſcribūt Stra. lib. 16. Cor. Tacitus lib. 21. Aegeſippus ca. 15. lib. primi. Iuſtinus lib. 36. Seruius ſecūdo Georg. ſuper illud. Balſamaq;. a ℭ De cœlo tactum teſtatur humus.) Nemo ferme eſt ex ijs, qui hiſtorias cōſcripſerunt, qui nō huius e cœlo incendij meminerint. Moſes ipſe Gene. 19. Ioſephus ca. 19. primi antiqui. Auguſtinus ca. 10. primi de mirabilibus ſacrę ſcripturę. Ca. 30. decimiſexti, & ca. 5. uiceſimiprimi Ciuitatis dei. Oroſius ca. 6. primi. Abunde Aegeſippus ca. 18. lib. quarti. Aſcribā tamen Cor. Taciti ex. 21. hiſtoriarū lib. uerba, qđ hanc ipſam hiſtoriā eleganter referat. Haud procul inde (inqnit) campi, quos ferunt olim uberes, magniſq; urbibus habitatos, fulminis iactu arſiſſe, & manere ueſtigia, terramq; ſpecie torridā, uim frugiferam perdidiſſe. Nā cuncta ſponte edita, aut manu ſata, ſiue herbas tenues, aut flores, ſeu ſolitā in ſpeciem adoleuere, atra, & inania uelut in cinerem uaneſcunt. Ego ſicut Iudaicas quondā urbes igne cœleſti flagraſſe conceſſerim, ita habitu lacus infici terrā, corrumpi ſuperfuſum ſpiritū, eoq; fœtus ſegetū, & autumni putreſcere reor, ſolo/cęlo iuxta graui. Hucuſq; Tacitus. b ℭ Duo ibi oppida.) Catholici ſcriptores dicunt fuiſſe oppida quinq; cęleſti igne conſumpta. Eorū nomina Adama, Gomorra, Seboym, Segor, & Sodoma. Diuus Hieronymus ca. 14. ſecūdi aduerſus Iouinianū, Et li. de locis Hebraicis. Sodomū autem, & Gomorrū horū fuerant potiora. c ℭ Apud quæ pomū, qđ gignitur.) Vetuſta exemplaria habent, apud quem, ut ſinū intelligas, nō oppida. Aegeſippus ca. 18. lib. quarti. Quinq; itaq; urbes incenſæ, quarū umbra quædā, & ſpecies in fauillis uidetur Arſere terræ, ardent aquæ, in quibus cęleſtis ignis reliquiæ recognoſcunt, atq; adhuc manent. Spectes illic ſpeciem poma uiridantia, formatos uuarū racemos, ut edendi generent ſpectantibus cupiditatem. Si capias/fatiſcunt, ac reſoluuntur in cinerem, fumūq; excitant, quaſi adhuc ardeant. d ℭ Eſſeni tenēt.) Philo exiſtimat Eſſęos dictos, ἀπὸ ὁσιότητος, hoc eſt a ſanctitate. Hinc fit, ut quidā eam dictionē aſpiratā proferāt. Diuus Hieronymus ca. 9. ſecundi aduerſus Iouinianū. Ioſephus (inquit) in ſecunda Iudaicæ captiuitatis hiſtoria, & in octauodecimo Antiquitatū lib. & contra Appionē duobus uoluminibus, tria deſcribit dogmata Iudeorū. Phariſęos, Saducæos, Eſſæos, quorū nouiſſimos miris effert laudibus, quod & ab uxoribus, & uino & carnibus ſemper abſtinuerint, & cotidianū ieiuniū uerterint in naturā. Sup quorū uita, & Philo uir doctiſſimus propriū uolumen edidit. Sed nequis Ioſephi uerba diu quęritet, ea reperiet ca. 4. decimioctaui Antiquitatū Iudeorū lib. Porphyrius Chriſtianis hoſtis acerrimus. 4. lib. eorū quos de abſtinendo ab animalibus ſcripſit, narrat Eſſęorum uitā religioſorū apud Iudeos, atq; philoſophorū omnia eos habuiſſe cōmunia. Charitatē mutuā, & abſtinentiā, patientiamq; ante omnia coluiſſe, cultui diuino intētos aſſidue, tā forti animo pręditos, ut necari ſe præelegerint, ꝙ deū negare. Cruciatus ita ſpernere ſueti, ut in his ridere ſoliti ſint. Vnde alacres cū cruciarentur animā emittebant, qđ animas indubie crederent immortales, eaſq; ab tenuiſſimo ęthere deſcendentes corporibus applicari ὁρμῆ, hoc eſt naturali impetu, & inſtinctu tractas ad corpora. At poſtꝙ e corporeo carcere migrarint, ueluti e longa iam liberas ſeruitute, ſeſe attollere ad ſublimia, ac eo, unde deſcenderint/remigrare. Hi præterea abſtinebant tū animalibus multis, tū deniq; in continētia qualibet. Hinc factum eſſe ait, ut multi

inter eos futura prędicerent. Quapropter Prophetę nominabantur. Hucuſq; ex Porphyrio. Qui de Eſsęis plura noſse uolunt, legant Euſebiū ca.4.octaui, & ca.primo noni Præparationis Euangelicæ, & Plynium capite decimoſeptimo libri quinti.

a Palmis uictitant. Nemo ibi naſcitur, nec tamen
deficit hominū multitudo. Locus ipſe addictus
pudicitiæ eſt. Ad quem plurimi licet undiq; gen-
tium properent, nullus admittitur, niſi quem ca-
b ſtitatis fides, & innocentiæ meritum proſequat.
Nam qui reus eſt uel leuis culpæ, quãuis ſumma
ope adipiſci ingreſsum uelit, diuinitus ſummo-
uetur. Ita per immenſum ſpacium ſęculorū incre
c dibile dictu æterna gens eſt ceſsantibus puerpe-
rijs. Engada oppidum infra Eſsęnos fuit, ſed ex-
ciſum eſt. Verum inclytis nemoribus adhuc du-
rat decus, luciſq; palmarū eminentiſsimis, nihil
d uel æuo, uel bello derogatum. Iudææ terminus
Maſsada caſtellum.

DE SCYTHOPOLI OPPIDO, & monte Caſio. CA. XLIX.

e TRanſeo Damaſcum,[a] Philadelphiã, Rha-
phanan. Scythopolis primos incolas, &
authorē dabo. Liber pater cum humo
nutricem tradidiſset, condidit hoc oppidū, ut ſe-
f pulturę titulū etiã urbis mœnibus ampliaret. In-
colæ deerant, e comitibus ſuis Scythas delegit,
quos ut animi firmaret ad promptã reſiſtendi ui
olentiã, premiū loci nomen dedit. In Seleucia al-
g ter Caſius[b] mons eſt Antiochiæ proximus, cu-
ius e uertice uigilia adhuc[c] quarta cōſpicit glob⁹
ſolis, & breui corporis circũactu radijs caliginē
diſsipãtib⁹, illinc nox, hic dies cernit. Talis e Ca-
ſio ſpecula eſt, ut lucē pri⁹ uideas, q̃ auſpicet dies.

a TRANSEO Damaſcū.) Scribit Plynius ca.18.li.quinti e latere Syrię iunctam eſse Decapolitanã regionē, ab oppidorū numero ſic uocitatã. Harum decē urbiū (ut Aegeſippus in tertio author eſt) Scythopolis maxima fuit. Ea Galileæ proxima fuit Nyſa dicta prius a Libero patre ſepulta nutrice Scythis ibi deductis, author eſt Plynius. Nyſa autē Bacchi nutrix, Ariſthęi fuit filia. Cui (ut inquit Diodo.in.4.) Ammon Libyæ rex Bacchum puerum in antro, in quo neq; flos unq̃, neq; folium defuit, ad euitandas Rheæ nouercæ inſidias/nutriendū dedit. Inter Liberi patris nutrices ſeptem q̃q; Hyades a Pherecyde nũerant. Earum nomina, ut Hyginius ca.22.ſecũdi Aſtronomicon refert/ſũt. Ambroſia, Eudora, Padile, Coronis, Poliſso, Phyleto, Thyene. Hę Nymphę Dodonidę antea dicebantur. Inuenti ſunt, qui nutrices / matribus, & contra nutrices repertæ, quę alumnos ſuos filijs ex ſe genitis prętulerint. Exemplo ſunt Chiron, & Phœnix. Alceſtes, & Dyctis, qui Achillem, Pallãta, Perſeumq; alumnos, nō minus, q̃ parentes dilexerunt. Ino præterea Gaieta/& Acca larentia/nō minore amore Bacchum Aeneam, & Romulū, q̃ uel Semele, uel Venus, uel Ilia ꝓſecutæ ſũt. Hinc pendet Papinianū illud.

Non omnia ſanguis
Proxim⁹, aut ſerie grauis promiſsa propago
Alligat, interius noua ſæpe, aſcitaq; ſerpunt
Pignora connexis.

Scythopolis Græce, Latine Scytharum urbs, qđ eã Scythę illuc a Baccho deducti/incoluerit. De Damaſco, Philadelphia, Raphana Plynius eiſdē lib. & cap.

b ℂ Alter Caſius mons.) Nã alter eſt in Arabia, uel uerius iuxta Arabiã, de quo ſupra ca.46.&.47. Solinus meminit.

c ℂ Vigilia adhuc quarta conſpicitur globus Solis.) Plynius cap.22.libri quinti de Syria Antiochia loquens. Super eam (inquit) mons eodem, quo alius nomine Caſius, cuius excelſa altitudo quarta uigilia orientē per tenebras ſolem aſpicit breui circumactu corporis diē, noctemq; pariter oſtendens. Ambitu ad cacumen. XIX. milia paſsuū eſt. Altitudo per directum quatuor. Eadem fere Mela Pomponius libro primo, ubi de Arabia diſserit. Et Marcellinus libro hiſtoriarum uiceſimoſecundo. Quę faciunt ad huius loci expoſitionem ſupra ca.16. de monte Ida copioſe annotauimus.

DE EVPHRATE, ET TIGRIDE FLVminibus, deq; uarijs gemmarũ generibus. CAP. L.

EVphraten [a] maior fundit Armenia, ortus supra Zimarã sub radicibus mõtis, quem Capoten accolæ nominant Scythis proximũ. Hic receptis in se aliquot [b] amnibꝰ conualescit,& stipatus conuenis aquis, luctatur cum Tauri montis obiectu, quem apud Eligeã scindit,resistat licet duodecim milibus passuum latitudine,longisq; excursibus dextra Comagenem, Arabiam læua relinquit.Deinde prælabẽs plurimas [c] gentes Babyloniã quondã Chaldęorũ

EVPHRATEN.)Scribit Moyses Gene.2.ca.Deũ Paradisum ꝓduxisse,ex qua fluuius egrediebať ad eam irrigandã.Inde autem is fluuius(inquit)in quatuor capita diuiditur. Horũ nomina sũt Phison.i.Ganges.Geon hoc est Nilus.Tigris,& Euphrates.Idẽ scribit Iosephus ca.2.primi Antiqui.Euphrates aũt,ut docet Ambrosius ca.3.eius lib.quẽ de Paradyso inscripsit,latine fertilitas,atq; abundantia fluctuũ nuncupatur,præferens quoddã insigne iustitię,quæ omnẽ pascit animã. Nulla enim abundantiores uidetur habere fructus uirtus,q̃ æquitas, atq; iustitia,quæ magis alijs, q̃ sibi prodest,utilitates suas negligit, cõmunia emolumenta pręponens. Pleriq; Euphratem ἀπὸ τοῦ εὐφραίνεσθαι dictũ putãt, hoc est a lętando,eo qđ hominum genus nullo magis, q̃ iustitia,& æquitate lętetur. Hieronymus autem interpretatur Euphratem frugiferũ,siue crescentem.Sunt qui non nisi Allegoricę hęc flumina e paradiso effluere autument,nec id aliter uerũ esse uideãt.Sed Augu. credendũ potius, qui expon̄es 2.cap.Geneseos sic de horũ fluminũ ortu scriptũ reliquit. Debemus hęc prius ad literã accipere,nec figuratã tantũ locutionem putare, sed & res esse, & aliquid significare.Quo etiã loco soluit,quæ in contrariũ adduci solent. Qui ultra literalem sensum allegoriam quærunt,adeant Ambrosiũ Gregoriũ,& Isidorũ, in eius loci expositione.Itẽ Hieronymũ de locis Hębraicis.Qui dicunt Tigrim,& Euphratem uno fonte nasci,Moysen authorẽ secuti uidenť, ut Boetius de Consu.Philosophiæ libro quinto.

Tigris,& Euphrates uno se fonte resoluunt,
Et mox ab iunctis dissociantur aquis.

Idem & Lucanus tertio Pharsalię sentire uideť,cũ inqt.

Quaq; caput rapido tollit cum Tigride magnus
Euphrates,quos non diuersis fontibus edit
Persis &c.

Nec obstat ijs,quod tertio Bibliothecæ lib.Diod.prodit,Tigrim,& Euphratem distare ab inuicem stadijs mille,& quingentis.Nã(ut Augustinus,Beda,& cũ ijs plures tradunt)hæc duo flumina plerisq; locis sub terras eunt,& post longos tractus erumpunt,ubi tanq̃ suis fontibus nota esse perhibenť,quẽadmodũ & flumina quędã alia sępe faciunt.Hinc euenit ut Geographi nõ eundem ortum ijs fluminibus tribuant.Quidã enim Euphratẽ oriri aiunt in præfectura Armeniæ maioris. Alij in monte Aba.Licinius Mutianus sub radicibus montis,quẽ Capotẽ appellãt,supra Zymarã duodecim milibus pass. b ℭ Receptis aliquot amnibus.)Veluti sunt, Lycus,Arsania,Arsanus &c. c ℭ Plurimas gentes.)Prælabitur enim per Armenios,Cappadocas,Syros,Arabas,Meroę regionẽ, Comaginẽ mediã,Gordianoꝝ terras,Paretanos.Lege Ply.Strabonẽ,Melã Pom.Ptol.item cęteros.De Babylonia quondam Caldęoꝝ capite,infra ultimo libelli huius capite. d ℭ Mesopotamiã opimat.) Interpres Dionysij appositæ μεσοποταμίαν Mediamnem transtulit in Latinum.

Hoc tamen omne solum,fluuius quod cingit uterq;
Indigenæ populi pro re dixere Medamnem,
Quod medias amnes has terras flumine cingunt.

ἀπὸ τοῦ μέσου, καὶ ποταμοῦ.i.a medio & flumine.Idem scribunt Curtius lib.5.Arrianus in septio. Diodorus in tertio,de Tigri,& Euphrate loquens.Dilati(inquit)per mediã,& Paretanos descendunt in Mesopotamiã,quam undiq; circumdantes regioni nomẽ indiderunt.Deinde per Babyloniã fluentes,in mare Rubrũ deferuntur.Vides ex ijs Diod.uerbis,Tigrim,& Euphratẽ in mare Rubrũ defluere, quod Herodotus in Clio.Q.Curtius in quinto,& cũ ijs plures indubie tradiderunt.Arrianus in septimo,& Ptolemęus ca.18.quinti Tabularũ Asiæ tertia,& quarta.Et Solinus hoc eodẽ capite scribunt dicta flumina mare Persicum influere.Nearchus(ut idem Arrianus refert)prodidit, ab ostio Euphratis usq; Babylonẽ,tria milia,& trecenta stadia contineri.Sunt,qui Euphratem in nullũ effluere pelagus autument,sed in paludem quandã eius partem maximã dilabi, rursusq; in terra sui finem recipere

a caput diuidit. Meſopotamiã [d] opimat annuæ in-
undationis exceſsibus, ad inſtar Aegyptij [a] am-
nis terris ſuperfuſus, [b] inuecta ſoli fœcunditate.
Iiſdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, ſo-
b le ſcilicet in parte Cancri uiceſima conſtituto.
Tenuatur cũ iam Leone decurſo ad extima Vir
ginis curricula facit tranſitũ. Quod [c] Gnomonici
ſimilibus parallelis accidere contendũt, quos pa
c res, & cœli, & terrarũ poſitione æqualitas nor-
malis efficit lineæ. Vnde apparet iſta duo flumi-
na ad modulũ eiuſdem perpendiculi conſtituta,
licet e diuerſis manent plagis, eaſdem incremen-
d ti cauſas habere. DE Tigride quoq; hoc [d] loco
dicere par eſt. In Armeniæ [e] maioris regione ca-
put tollit mire q̃ lucido, conſpicuoq; fonte in lo-
co edito, [f] qui Elongoſine nominatur. Nec tamẽ
e ab exordio ſtatim tot⁹ eſt. Primũ pigre fluit, nec
cum ſuo nomine. At cũ fines Medorũ inuectus
eſt, Tigris ſtatim dicit̃. Ita enim Medi nominant

Hęc Philoſtratus retulit lib. primo. Mirum & illud eſt quod de Euphrate primo belli Perſici Procopi⁹ refert. Euphrates (inquit) fertur ab initio in quendã pronũ locum, longeq; procedens poſtea latitat, nõ qđ ſub terrã ingrediatur, ſed mira quadã cauſa. Etenim ſuper aquam eius limus fit altus longitudine ſtadijs quinquaginta, latitudine uiginti, adeoq; dureſcit, ut tangentibus nihil aliud, q̃ contineñs eſſe uideatur, ſuper quo & pedites, & equites ſecure contingit ambulare. Currus item plures cotidie. Super eodẽ calami quoq; numeroſi naſcuntur, qui ab accolis ſingulis annis uento ſecundo flante uſq; ad radices comburunt̃, ne uia pręt ereuntibus impediant &c. De Meſopotamię fertilitate idem Dionyſij interpres. Agricolis pariter, paſtoribus (atq; feracem Vbere nam lęto &c. Lege Plynium ca. 17. & 18. uoluminis 18 naturalis hiſtorię. a ℭ Inſtar Aegyptij amnis.) Verba Plynij ſunt ex ca. 18. lib. decimioctaui. Similis ratio, ſed fęlicitas maior Babyloniæ Seleuciæ / Euphrate atq; Tigri reſtangnantibus, quoniã ibi rigãdi modus manu temperatur. Cap. autem 17. eiuſdem uoluminis Limum (inquit) nõ inuehunt Euphrates, Tigriſq; ſicut in Aegypto Nilus. Nec terra ipſa herbas gignit. Vbertatis tamẽ tãtę ſunt, ut ſequenti anno ſponte reſtibilis fiat ſeges, impreſsis ueſtigio ſeminibus. Fertilitatis cauſam Curtius affert humorẽ qui ex utroq; amne manat toto fere ſolo per uenas aquarũ reſudante. Arrianus lib. 7. ſcribit Euphratẽ per altiora excurrere, ubiq; ripis ęq̃lem, multas foſsas ab eo deriuari, alias quidem perennes, ex quibus accolæ utrinq; cãpos irrigãt, alias tẽporarias eſſe. Raros in his locis himbres cadere. Quapropter (inquit) & uadoſus eſt, & haud magnã uim aquarũ uehit. b ℭ Terris ſuperfuſus.) Sunt codices, qui ſic habeant. Terras contegẽs, inuecta ſoli fęcunditate. c ℭ Quod Gnomonici ſimilibus parallelis.) Arguit̃ incuriæ hic Solinus, qđ crediderit Euphratem inſtar Aegyptij Nili, ijſdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, ſoli fœcunditatem inuehere, non aliã ob cauſam, quã Gnomonici reddant, id ſcilicet ſimilibus parallelis accidere, quos pares & cœli, & terrarũ poſitione ęqualitas normalis facit lineę &c. Nõ aſſerit hoc Solinus, ſed id Gnomonicos contendiſſe refert. Præterea quis neget alicubi Nilũ, & Euphratem ſub eiſdẽ parallelis ſitos eſſe? Nec uerũ eſt, immo plerumq; falſum hoꝝ, uel alioꝝ fluminũ augmentũ, ſemper in ipſoꝝ fontibus quęrendũ eſſe. Quid ſi tam Nili, q̃ Euphratis augumenti cauſam eã eſſe putemus, quã Thales, & ſecũ plures reddiderunt, qđ uidelicet uenienti flumini obuij quidã uenti aduerſo ſpiritu curſum deſcendentis impediant. Aut arenis, quas cũ fluctibus littori applicant (ut Mela inquit) oſtia obducant. Ephorus Nili augmenti cauſam tradit, ꝙ Aegyptus tota, ęſtate laxetur, & ueluti undarũ uim quandã exudet. Hęc nõ minori ratione in Euphrate, q̃ in Nilo poterunt reperiri. Retulimus præterea parũ ante Nilũ, & Euphratem idem omnino habere principiũ, quod in Paradiſo Moyſi teſtimonio ortũ habeant. Sicq; hæc duo flumina, ad modũ eiuſdem perpendiculi conſtituta. d ℭ De Tigride quoq;.) Plynius cap. 27. ſcribit Tigri flumini a uelocitate nomen inditũ. Ita enim (inquit) appellant Medi ſagittam. Diuus Hieronymus in lib. de locis Hębraicis uocari ait hoc nomine propter uelocitatem inſtar beſtiæ nimia pernicitate currentis. Fluuius hic de Paradiſo exiens iuxta ſcripturæ fidem, pergenſq; cõtra Aſſyrios, & poſt multos circuitus (ut uult Ioſephus) in mare Rubrum influit. e ℭ In Armeniæ regione caput tollit.) Oritur Tigris (inquit Plynius) in regione Armeniæ maioris, fonte cõſpicuo in planicie. Loco nomen Elongoſine eſt, ipſius, qua tardior fluit Diglito &c. f ℭ Edito loco.) Videtur legendũ, haud edito loco. Plynius ca. 27. lib. ſexti. Orit̃ in regiõe Armeniæ maioris fonte cõſpicuo in pla-

ſagittam. Influit in Arethuſam[a] lacū omnia pon- a
dera ſuſtinentē. Cuius piſces nunq̃ ſe alueo[b] Ti-
gridis immiſcent, ſicut nec amnici piſces in ſtag-
num tranſeūt Arethuſę, per quem diſsimilis co-
lore, & uolucri meat curſu. Mox Tauro reſiſtē- b
te[c] in profundum ſpecū mergitur, quem ſubter
labēs in altero eius latere apud Zoroandā emi-
cat, uluas, & purgamenta plurima ſecum trahēs.
Deinde identidē abſcondit̄, rurſusq; redditur. c
Adiabenos, Arabasq; præterfluit. Meſopotami
am amplectit̄. Amnem nobiliſsimum Choaſpen
accipit,[d] Euphraten defert in ſinū[e] Perſicū. Quę-
cunq; Euphratem bibunt gentes, diuerſo nitent d
lapide. Zmilaces[f] in ipſo Euphratis alueo legit̄,
gēma ad imaginē marmoris Procōneſi, niſi qđ
in medio umbilico lapidis iſtius, glaucū uelut o-
culi pupula internitet. Sagda a Chaldæis[g] ad nos e
uſq; ꝑfluxit haud facilis repertu, ni (ut perhibēt)
ipſa capeſsendā ſe daret. Nāq; ingenita ſpirit⁹ ef-
ficacia ſupmeantes naues e profundo petit, & ca
rinis ita tenaciter adcorporat̄, ut niſi abraſa par- f
te ligni ægre ſeparet̄. Ea Sagda apud Chaldæos
propter effectus, quos ex ea ſciunt, habetur loco
principe, cæteris propter gratiā magis compla-
cet iucundiſsime uirēs. Myrrhites[h] Parthis fa- g
miliaris eſt. Hūc ſi uiſu æſtimes, Myrrhæ color
eſt, & nō habet qđ afficiat aſpectū. Si penit⁹ ex-
plores, & attritu incites ad calorē, ſpirat Nardi
ſuauitatē. In Perſide lapidū tāta copia eſt, tantaq; h
diuerſitas, ut longū pene ſit ipſis uocabulis im-
morari. Mitridax[i] ſole percuſſa coloribus mi-

nicie. Loco nomen Elongoſine eſt &c. a ℭ In Arethuſam.) Plynius c. 106. ſecundi, & ca. 27. ſexti hunc lacum Aretiſsam uocat. Strabo Arſenem, & Thopitin. Dionyſius poeta Thonitin. Nata confuſio (inquit Hermolaus) qđ utrumq; ſtagnū Tigris amnis tranſuectus in cuniculos, ſpecusq; mergitur. Ptolemęus in Armenia maiori tria ponit ſtagna, Lychnitin, Ariſsam, Thoſpitin ab urbe Thoſpia, ſiue qđ idem eſt Thopitin. b ℭ Nunq̃ ſe alueo Tigridis.) Ex Plynio & hoc a principio capitis. 27. li. ſexti. c ℭ Tauro reſiſtente. Plynij uerba/unde ſumpſit Solinus ſunt hęc. Tranſuectusq; occurrente Tauro monte, in ſpecu mergitur, ſubterq; lapſus, a latere altero eius erupit. Locus uocat̄ Zoroanda. Eundē eſse manifeſtū eſt, qđ demerſa perfert &c. d ℭ Choaſpen accipit.) Vetuſti Solini codices ferme omnes Hidaſpen habēt, ſed ex Plynio ca. 27. lib. ſexti Choaſpen legi cōuenit. Poſtea (inquit) recipit ex Media Choaſpen, atq; (ut diximus (inter Seleutiam, & Cteſiphontem uectus in lacus Chaldaicos &c. e ℭ Euphraten defert in ſinū Perſicū.) Plynius eodē, quē modo citauim⁹ loco Mox (inquit) uaſto alueo profuſus dextera Characis oppidi infertur mari Perſico decimo ore &c. Herodotus primo, & ſexto uoluminibus. Diodo. lib. 3. Q. Curtius lib5. Diuus Hieronymus. Ioſephus cap. 2. primi Antiquitatū, & plures alij, aſſerunt Tigrin amnem non in ſinū Perſicū, ſed in mare Rubrū inferri, ſicut de Euphrate hoc eodem capite recenſuimus. f ℭ Zmilaces.) Sic ex Plynio legendū eſt ca. 10. li. ultimi. Zmilaces (inquit) in Euphrate naſcitur. Proconneſo marmori ſimilis, medio colore glauco. DE Proconneſo marmore Ply. ca. 32. li. quinti. Id alio nomine Cyzicenū marmor uocitant. g ℭ Sagda a Chaldęis.) Hui⁹ lapidis paucis meminit Plynius ca. 10. ultimi uoluminis. Solini ſententiam nouē carminibus Marmodęus Gallus cōplexus eſt, tit. 54. eius libelli, quē de lapidibus pretioſis ſcriptum reliquit. Albertus uocū prorſus indiligens Sardā nominat, ſecūdo de Mineralibus uolumine. h ℭ Myrrhites.) Nomen habet, quoniā colore, odoreq; Myrrhæ perſimilis ſit. ἀπὸ τῆς μύῤῥας. De quo Plyni⁹ cap. 10. lib. ultimi. Myrrhites (inquit) Myrrhę colorem habet, faciemq; minime gemmę unguenti odorē attrita, etiam Nardi. Interpres Dionyſij.

Myrrhitenq; bonum Nardi cum reddit odorem. i ℭ Mitridax.) Apud Plynium nō Mitridax, ſed Mitrax ſcriptum eſt ca. 10. lib. ultimi. Mitrax (inquit) Perſis accepta eſt, & Rubri maris montibus multicolor, contra Solem uarie refulgens. Sed ſiue Mitridax, ſiue Mitrax nuncupetur, certum eſt a Mitra

idest a Sole nomē habere. Scribit Lactantius Papinij interpres in fine primi Thebaid. Apollinē, siue Solem, a diuersis gentibus uarijs appellari nominibus. Apud Achemenios Titana, apud Aegyptios Osirim, apud Persas, ubi in antro colitur, Mitrā. Ab effectu igitur Mitræ. i. Solis nomen inditū. a ℭ Tecolithos.) Quasi calcularis lapis, τέκοσ calculus, λίθοσ lapis. Ply. ca. 10. tricesimiseptimi. Tecolithos (inquit) oleę nucleo similis uidetur. Necq; est gemmæ honos, sed lingentium calculos frangit, pellitq;. Dioscorides li. quinto, idest ca. 901. Iudaicū lapidē nuncupat. Nomen (inquit) a gente, cui nascit̃ grandis, effigie candidus, speciosusq;, respondentibus ordine quodam lineis tā exacte, ut manu, & torno ductæ uideri possint. Diffuso fatuus sapor, magnitudine ciceris, ut collyrium ad coticulas. Si cū aquæ calidę cyathis ternis bibat̃, urinæ difficultatibus auxilium præstat, calculosq; in uesica frāgit. Hæc Diosco. Eum frangere calculos a Galeno falsum existimatur. Ab Alberto. z. Mineraliū libro Cegolites dicitur, sed ei nominum nulla cura. Auicenna tractatu sexto quinti Canonis refert plurima calculorum remedia. Solini de hoc lapide sententiam eleganter satis refert Marbodęus tit. 44. de lapidibus. b ℭ Ammochrysos.) Græcis ἄμμοσ, καὶ ἄμμοσ arena dicit̃. χρυσόσ aurū, lapidi nomē indedatum, qđ aurearū arenarum speciem prę se ferat. Ply. c. xi. libri ultimi. Arenarū similitudo est in Ammochryso, uelut auro arenis mixto. c ℭ Aetites) Ab aquila, quā Græci ἀετὸν uocitant, qđ in aquilarū nidis reperiatur. Quæ de Aetite lapide scribit Plynius, in Indice super eū authorē in unū redegimus. Ascribā tamen Diosco. ex lib. 5. uerba. Aetites lapis (inquit) ceu prægnans, intusq; uelut in aluo alterū lapidē habens, sonū si quatias remittit. Grauidis, quibus uteri prolabantur, læuo brachio suspensus partum continet. Sed cum in eo sunt, ut pariant translato eo ad femur citra dolorē soluentur. Deprehendi & furta illo prędicant. Nam panis in quo lapis ille fuerit porrectus furi, cōmanducatusq; transmitti nō poterit &c. Hinc elegans prouerbiū sumi conueniet, Aetiticus panis huic porrigendus. In hominē, cui furandi uitium natura sit insitū. Hunc lapidem quidā Gagiten nominant. Strabo Gangiten, inq; Armenia repertū tradit, quo serpētes fugant̃. Notatu dignū est, qđ secundo uitæ Apollonij Philostratus refert. Aues quoq; (inquit) quis non uideat pulloꝝ causa multa facientes uelut Aquilas, ac Ciconias? Quæ nunq̃ nidos extruūt, quin lapides illis imponāt. Hæc quidē a se Aquilinū uocatū, illa uero Lychnitū appellatū. Propterea, qđ facem adhibent ut oua fœtum producant, & serpentes nidis non appropinquent. Ab Alberto more suo Ethices nuncupatur. d ℭ Pyrites.) Ab effectu gemmæ nomē inditū. i. ἀπὸ τοῦ πυρόσ. i. ab igne, qđ teneri se uehementius non sinat, aduratq; digitos siquando artiori manu premi contingat. Ply. ca. xi. lib. ultimi. Pyrites (inquit) nigra quidē, sed attritu digitos adurit. Eius naturā quatuor uersibus exprimit Marbodęus. Cui fuluus color est, cui nomē ab igne Pyrites &c. Est etiā lapidis genus, de quo æs perficitur, de quo Plynius cap. 19. tricesimisexti naturalis historæ. Itē Diosco. lib. 5. idest cap. operis totius. 979. si capitum numerum bene correxeris. e ℭ Chalazias.) Suut qui Chalaxias scribant, sed si ethimologiā seruemus per z nō x scribendū uidetur. Nā ἀπὸ τῆσ χάλαξησ sumptū nomen, idest a grandine, qđ grandinis candorem, figuramq; plurimū immitetur. Ply. ca. xi. tricesimiseptimi nat. historiæ. Chalazias (inquit) grandinū & colorem, & figurā habet, adamantinæ duritie. Narrāt etiā in ignem additę manere suū frigus. Marbodęus.

Est quę candorem fert grandinis, atq; figuram Ictibus omnimodis inuicta Chalazia gemma,

a cat uarijs. Tecolithos [a] nucleo oliuæ similis sper-
nitur, cum uidetur, sed remedijs bonus uincit a-
lioꝝ pulchritudinem. Solutus quippe, & haustꝰ
pulsis calculis renū dolores, ac uesicę leuat. Am-
b mochrysos [b] arenis auro intermixtis, nunc bra-
ctearum, nunc pulueris habet quadrulas. Aeti-
tes [c] & fuluus est, & tereti positione, alterum la-
pidem intrinsecus cohibens, cuius crepitu sono-
c rus est, cum mouetur, quamlibet tinnitum illum
non internū scrupulū facere, sed spiritum scien-
tissimi dicant. Hunc Aetitem Zoroastres præ-
fert omnibus, maximāq; illi tribuit potestatem.
d Inuenitur autem in nidis aquilę, aut in littoribus
oceani. In Perside tamē plurimus. Subnexus spem
uteri defendit a fluxibꝰ abortiuis. [d] Pyrrhites ful-
uus est, teneriq; se uehemētius non sinit, ac si qñ
e artiore manu premitur, digitos adurit. Chalazi-
as [e] grandinis, & candorem præfert, & figuram,
duritia robustissīa, & inuicta. Echites [f] uipereas

habet maculas. Dionyſias [a] fuſcus eſt rubentibus notis ſparſus. Idem ſi aquæ mixtus conteratur, uinum flagrat, & quod in illo odore mirificum eſt, ebrietati reſiſtit. Gloſsopetra [b] deficientibus lunis cœlo cadit. Linguæ ſimilis humanæ, non modicæ (ut Magi ferunt) poteſtatis, qui ex ea lunares motus excitari putant. Solis gemma [c] percandida eſt ad ſpeciem fulgidi ſyderis, rutiloſq; ex ſe iacit radios. Veneris crinis [d] nitet nigro, internis ductibus oſtentans ruforũ criniũ ſimilitudinem. Selenites [e] tranſlucet fulgore candido, melleoq;, continens lunæ imaginẽ, quem iuxta curſum aſtri ipſius perhibent diebus ſingulis uel minui, uel augeri. Meconites [f] papauera exprimit. Myrmecites [g] reptantis formicæ effigie notatur. Calcophtongos [h] reſonat ut pulſata æra. Pudice habitus ſeruat uocis claritatem. Siderites [i] a cõtemplatione ferri nihil diſſonat. Verũ maleficus quoq̃ inferat diſcordias excitat. [k] Phlo-

Cuius naturæ uis tanta probatur, ut omni Tempore frigida ſit, nulloq; caleſcat ab igne. Miranda paſsim Alberti licentia, qui hunc ipſum lapidẽ Geloſiã aſserit nuncupari. f ¶ Echites.) Plures gẽmæ ſunt, quæ ab animalibus ſortiuntur cognomina, ut Carcinias, Scorpites, Scarites, Triglites, Aegophthalmos, Geranites, Hieracites, Aeatites, Myrmecites, & ſexcentę aliæ huius genus. Sic etiã Echites a uipera nomen habet, quę Gręcis ἔχισ dicitur, & ἔχιδνα, ſed prior mas, ſequens fœmina eſt. a ¶ Dionyſias.) A Dionyſio uini repertore nomen inditum. Ply. ca. 10. lib. ultimi. Dionyſias (inquit) nigra, ac dura mixtis rubentibus maculis, quæ ex aqua trita ſaporem uini facit, & ebrietate reſiſtere putatur.

Nigra micat rubeis Dionyſia (conſita guttis,
Hanc in aqua tritam uinũ flagrare locuntur,
Et tamen ebrietas ipſius odore (fugatur,
In quo naturæ ſolito nihil ordine currit
Dum lapis e lympha uini pro(ducit odorem,
Quamq; citare ſolet uinũ fugat ebrietatem. b

¶ Gloſsopetra.) A linguæ ſimilitudine nomẽ habet. i. ἀπὸ τῆσ γλώσσης, hoc eſt, a lingua. Ply. cap. 10. triceſimiſeptimi nat. hiſtoriæ. Gloſsopetra linguę ſimilis humanæ. In terra non naſcitur, ſed deficiente luna, cœlo decidere, & lenocinanti neceſſaria creditur. Quod ne credamus, pmiſsi quoq; uanitas facit. Ventos enim ea comprimi narrant. c ¶ Solis gemma.) Effectu Soli hic lapis ſimilis. Vnde eſt nomen. Plynius ca. 10. ultimi. Solis gemma candida eſt (inquit) & ad ſpeciẽ ſyderis in orbẽ fulgentes ſpargit radios. d ¶ Veneris crinis.) Ob pulchritudinẽ nomen inditũ uideri poteſt. De quo Plynius eiſdẽ lib. & capite. Veneris crines (inquit) nigerrimi nitoris continẽt in ſe ſpeciẽ rufi crinis. e ¶ Selenites.) A luna nomen inditũ, quæ Gręce σεληναῖα, καὶ σελήνη dicitur. σελασ καὶ σελέασ iubar, ſplendor, quaſi lunæ iubar, & ſplendorẽ dicas. Sunt qui eũ Aphroſelenon, quoniã noctu inueniatur plenus luna creſcente. Dioſco. ait eum naſci in Arabia, Tranſlucereq; ex candido, ponderis exigui. Docet eodem loco, ideſt cap. 995. qualis ſit eius utilitas. Illud mirũ quod eo arbores fertiles fieri uidẽtur, ſi uinctum eũ contineant. Mira de eodem refert Marbodęus, quẽ corrupto uocabulo immitatur Albertus. z. de Mineralibus libro. Vide Plyniũ ca. 10. triceſimiſeptimi nat. hiſto. f ¶ Meconites.) Dictus Meconites, qđ papaueri plurimũ aſsimiletur. Gręci enim μήκωνα papauer nominant. Eadem omnino uerba cap. 10. triceſimiſeptimi reperies apud Plyniũ. g ¶ Myrmecites.) A formica, q̃ Gręce μύρμηξ dicitur, nomen habet. Plynio Myrmecias dicta. Habet enim (inquit) eminentias ſimiles uerrucis. Verrucas autem Græci μυρμηκίασ, ἢ μυρμηκίασ uocitant. Non uideo cur quidã Myrmictes repoſuerint. h ¶ Chalcophtongos.) Ab ære, & ſono cõpactũ nomen, latine ęriſonũ diceremus. Gręci enim χαλκὸν æs, φθόγγον ſonũ nũcupant. Apud Plyniũ Chalcophonos paſsim legitur, conſimili tamen ſignificatu ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ, καὶ φωνῆσ, ἢ φωνέω, ueluti æriuocũ dicamus. Verba Plynij ex cap. 10. triceſimiſeptimi naturalis hiſtoriæ ſunt hæc. Chalcophonos (inquit) nigra eſt, ſed illiſa æris tinnitum reddit, Tragędis ut ſuadentur geſtanda, poteſt & alia nominis eſſe ratio, quoniã / ut ait Solinus / pudice habitus ſeruat uocis claritatem. i ¶ Siderites.) A ferro, cui plurimũ ſimilis eſt / nomẽ habet. Græce enim ferrũ σίδηροσ dicitur. De eo lapide Plynius ca. 10. triceſimiſeptimi. Sideritis ferro ſimilis, & litigio illata diſcordias facit, quęq; naſcitur in Aethiopia. k ¶ Phlogites.) A flamma lapis iſte nomen habet, quæ Gręce φλόξ dicitur. Oſtentat enim intra ſe (inquit Solinus) quaſi flammas æſtuantes. Hanc gemmã, ni fallor, Plynius cap. xi. lib. ultimi Phlegontidem nominat, a uerbo φλέγω. i. ardeo nomen trahens. Quare uel hic,

uel apud

gites ostentant intra se quasi flammas ęstuantes. Anthracias [a] coruscat uelut sintillantibus stellis. Enydros [b] exudat, ut clausam in eo putes fontaneam scaturiginem.

DE CILICIA, ET ANTRO CORIcyo, Deq́ monte Tauro. CA.LI.

Ciliciam, [c] de qua agitur, si ut nunc est, loquamur, derogasse uidebimnr fidei uetustatis. Si terminos sequimur, quos habuit olim, absonū est a contemplatione rerum præsentiū. Ergo inter utrāq́ culpam, factu optimū est, amborū temporū statum persequi. Cilicia antea usq́ ad Pelusium [d] Aegypti pertinebat Lydijs, Medis, Armenijs, Pamphylia, Cappadocia sub imperio Cilicum constitutis. Mox ab Assyrijs subacta [e] in breuiorem modū scripta est. Plurima iacet campo, [f] sinu lato recipiens Issicum mare a tergo montium Tauri, & Amani iugis clausa. A Cilice [g] nomen trahit, quem ætas

nel apud Plynium dictio deprauata esse uidetur. In ueteribus Solini exemplaribus, plerūq́ Flogites/ scriptum inuenies. a ¶ Anthracias.) Apud Plyniū cap.xi.lib.ultimi Anthracitis legitur, non Anthracias. In Anthracitide (inquit) scintillæ discurrere aliquando uidentur. A pruna nomē sumptum, quam ἀνθρακιάν, ἢ ἀνθρακίδα Græci nominãt. Potest & a carbone.i. ἀπὸ τοῦ ἀνθράκου fuisse nomen inditum. b ¶ Enydros.) Gręcis ἔνυδρος aquosus, uel aquatilis dicitur. Plynius ca.xi.li.ultimi. Enydros semper rotunditatis absolutæ, in candore est leuis, sed ad motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor. Huius dictionis nō aspiranda media, si Gręcā literaturā seq uolumus.

CILICIAM, de qua.) Qualis sit Cilicię situs, & quibus finibus terminetur, docet Ptolemęus ca.8.libri quinti, & prima tabularum Asiæ. Ammianus.14.historiarum uolumine. Superatis (inquit) Tauri montis uerticibus, qui ad Solis ortum sublimius attollunt, Cilicia spatijs porrigitur late distinctis. Diues bonis omnibus terra, eiusq́ lateri dextro anexa Isauria est &c. Q.Curtius.3.gestorū Alexandri libro. Ciliciam eleganter describit ijs qdē uerbis. Perpetuo iugo montis asperi, ac prerupti Cilicia (inqt) includitur. Quod cum a mari surgat, uelut sinu quodam, fluxuq́ curuatum, rursus altero cornu in diuersum littus excurrit. Per hoc dorsum, q̄ maxime introrsum mari cedit, asperi tres aditus, & perangusti sunt, quorū uno Cilicia intranda est. Campestris eadem qua uergit ad mare. Planiciem eius crebris distinguētibus riuis &c. Cilicū gens (ut primo de Diuinatione scribit Cicero (uolatus auiū, cantibusq́ certissimis signis declarari res futuras putat. Mos eorū in bellis fuit, ut pro scutis paruulas galeas e crudo bouis corio factas, laneis uestibus induti. Bina singuli iacula gestantes ensem machęrę Aegyptiacæ persimilē, Xerxi Græcis bellū mouenti, centū naues tribuerunt, quod & Herodotus lib.7.annotauit. Inter cętera uitia Cilicibus tū mendacium, tū furacitas solent ascribi. Hinc ex utroq́ natum Adagium. κίλιξ οὐ ῥαδίως ἀληθεύει. Cilix non facile uerum dicit. Item Plautus in Trinummo. Latrocinatū aut in Asiā, aut in Ciliciā ibit. d ¶ Vsq́ ad Pelusiū.) Varijs temporibus, uarie facta est regionū diuisio, id quod ex Sex.Rufo licet agnoscere. e ¶ Ab Assyrijs subacta.) Diod.Siculus Ethesiā historicū secutus scribit Ninum primū Assyriorū regē imperio suo subiecisse omnes maritimas, ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, & interiorē Syriam, Ciliciam, Pamphiliā, Lyciam, Cariā, Phrygiā, Mysiam, Lydiā, Troada, & Phrygiā, quæ est supra Hellespontū &c. Iustinus etiam lib.primo ex Trogo refert, eundē Ninū primū intulisse bella finitimis gentibus, rudesq́ adhuc ad resistendū populos, ad Libyæ usq́ terminos perdomuisse. Idem scribit Augustinus ca.z.decimioctaui Ciuitatis dei. Herodotus pręterea in Clio tradit Crœsum Lydiæ regē, inter alias nationes. Cilices etiam subegisse. f ¶ Plurima iacet campo.) Strabo lib.14.diuidit Lyciam, quæ extra Taurū est, in Liciam Tracheā, & campestrē. Gręci enim τραχέα asperū dicunt, & τραχῶνα saxosum locū. Trachea orā maritimā perangustam habet, & nullū, uel raro locū planū. Et Taurus iminet male habitatus, usq́ ad latera Borealia, q̄ circa Isauria sunt, & Homonades, usq́ in Pisidiam. Eadem Trachiotis dicitur, & incolæ Trachiotę. Campestris uero a Solis Tarso Issum usq́ pertendit. Hęc regio magna ex parte cāpis, & locis optimis abundat. g ¶ A Cilice nomē trahit) Iosephus ca.xi. 1. Antiqtatū tradit Ianū Iaphet filiū tres habuisse filios, quorū uni Tarsis nomē fuit. Is a se Tarsos populos appellauit, Sic enī (inqt) antiqtus Cilicia uocabat. Scribit Herod.li.7. Cilices a Cilice Phœnice Age-

noris filio cognominatos esse,quom antea Hypatei(inquit)dicerentur.Diuus Hieronymus Ciliciā interpretatur.Cœtū,luctum,assumptionē,uomitum,uocationēq; lamentabilē. a ¶ Antiquior Ioue.)Si fabulis creditur,eisdem cū Ioue ætatis.Cilix enim Agenoris filius,Cadmi frater,missus a patre ad Europam sororē a Ioue raptam inuestigandā,ueritus patrē,qđ eam nō repererit, hanc ipsam regionem occupauit,quā tandē de suo nomine Ciliciā nominauit. Patet ergo eodem cū Ioue tempore floruisse.

pristina pene ultra æuum memoriæ abscondit. a
Hunc aiunt Phœnice ortum,qui antiquior [a]Ioue
de primis terræ alumnis habetur.Matrem urbiū
habet Tharson,[b]quam Danaes proles nobilissi-
ma Perseus locauit.[c]Hanc urbē intersecat Cyd- b
nus amnis.Hunc Cydnū,[d]alij præcipitari Tau-
ro,alij deriuari ex alueo Choaspis tradiderunt.
Qui Choaspes ita dulcis est, ut Persici reges [e]quā-
diu intra ripas Persidis fluit,soli sibi ex eo pocu- c
la uendicarint,& cū eundū foret pegre,aquas ei⁹
secū uectitēt.Ex illo igit parēte Cydnus mirā tra
hit suauitatē.Quicqd candidū est Cydnū gentili
lingua Syri dicunt, unde amni huic nomē datū.

Potuit autē annosior esse Ioue. b ¶ Matrem urbium habet Tarson.) Matrem urbium uocat tū ob eius uetustatem,tum ob excellens in ea urbe studiū. Tantum (inquit Strabo) Tarsensibus studium circa philosophiā fuit, & alias disciplinas,q̄ in corona uersantur,ut Athenas,& Alexandriā superarent,& siquis alius loc⁹ dici potest,in q̄ scholæ, & philosophiæ exercitationes fuerint. Sed hoc uno plurimū excelluit,qđ hic indigenæ discunt,peregrini uero nō multi huc adueniunt &c.Viri ex ea urbe illustres fuere.Ex Stoicis,Antipater,Archela⁹,& Nestor, & duo Anthenodori.Hoꝝ alter Catonis familiaris,alter Cæsaris dictatoris preceptor.His omnib⁹ multo excellentior Paulus ille Apostoloꝝ maximus,& doctor gentiū, quo uno quantū CHRISTI ecclesia profecerit,notius est,q̄ ut hoc loco recensendum sit. c ¶ Perseus locauit.)Strabo lib.14.Arrianus li.gestoꝝ Alexandri secundo.Eusebius lib.tempoꝝ scribunt Sardanapalum ultimū Assyrioꝝ regem una die condidisse,idq; in eius monumēto Assyrijs literis insculptum ijs quidem uerbis,Sardanapalus Anacindaraxis filius,Anchialem,& Tarsum una die condidit,ede,bibe,lude,&

Cum te mortalem noris,præsentibus exple
Delicijs animum,post mortem nulla uoluptas &c.

Alioꝝ sententia est(ut idem Stra.refert)Tarsum esse Argiuoꝝ opus,quos Io quærentes illuc nauigasse,condidisseq; Tarson ipsam urbem.Dionysius poeta a Bellerophonte eam urbem conditā sentire uidetur.Vnde & a Pegaso eius equi planta urbi nomen datū,idest, ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ.i.ab ungula.Dionysij uersus Auieno interprete hi sunt.

Cydnus item mediæ discernit mœnia Tarsi,
Pegasus hoc olim suspendit cespite sese,
Impressęq; solo liquit uestigia calcis,
Esset ut insigni reuoluta in secula semper
Nomen humo,dari post ultima Bellerophontis.

Fuisse autem Tarsum a Perseo conditā,scribūt cū Solino Ammianus.14.Historiarū lib.& Lucanus tertio Pharsaliæ.Alia de ea urbe in Cōmentariolo nostro super eum Dionysij locū,paucis annotauimus,super illud.Flexilis & Cydnus,dirimit qui flumine Tarson.Sed ne scriptores in ea re contrarij uideanī,intelligendū eoꝝ alios de prima urbis fundatione,reliquos uero de instauratione,uel ampliatione eiusdem intellexisse. d ¶ Hunc Cydnū.) Strabo lib.14.Tarson(inquit)Cydnus mediā perfluit,iuxta gymnasiū iuniorū.Eius ortus nō procul est,alueus uero per profundā uallem illatus recta in urbem egredit.Aqua est rapidissima, & frigida, quapropter hominibus,ac bestijs auxiliatur,quæ neruos crassiores habent.Q.Curtius lib.3.Cydnus (inquit)inclytus amnis,nō spatio aquarū,sed liq̄re memorabilis.Quippe leni tractu e fontibus labēs puro solo excipitur.Nec torrentes incurrunt,qui placide manantē alueū turbent.Itaq; incorruptibilis idemq; frigidissimus.Quippe multa riparū amœnitate inumbratus,ubiq; fontibus suis similis in mare euadit.Ex Tauro monte eū oriri,tradit Arrianus.2.gestoꝝ Alexandri lib.Ply.ca.2.tricesimiprimi natura.hist.dicit eū amnē podagris mederi.Idē scribit Vitruuius in.8.Nō lego apud nobilē quempiā authorem Cydnū amnem,ex Choaspis alueo deriuari. e ¶ Persici reges.) Herodotus libro primo de Cyri regis exercitu.Ducit rex(inquit)magnum exercitum probe domi comparata re frumentaria, atq; pecuaria. Portatur item aqua ex flumine Choaspe Susa præterfluente, quo uno ex omnibus fluminibus rex potat.Cuius Choaspis aquam decoctam,& in argentea uasa diffusam ferentes.Permultæ carrucæ quatuor rotarum mulis trahentibus assidue comitantur quocumque ille proficis-

citur.Meminit Aufonius de Burdegala fcribens.Impia iam dudum &c.Similia fcribit Ply.ca.3.tricefimiprimi nat.hifto.ut cap.46.retulimus. a ℭ Circa Corycũ.)Coricos authore Ply.ca.27.lib.quinti nomen tũ oppidi,tũ portus,tũ deniq; fpecus Ciliciæ.Sunt & loca alia nominis eiufdẽ.Antrum quoq; Parnafi montis Coryciũ nymphis facrum.Vnde & Corycides dictę funt ab Ouidio Transformationum lib.primo.Meminit Herodotus in Vrania. Plura Stephanus de Vrbibus.In Coryco monte (ut Ply.lib.31.author eft) amnis erupit,poftq̃ cœptus eft coli.In eodem diftillantes guttæ in lapides durefcunt. b ℭ Crocum plurimũ,optimũq;.)Græca dictio κρόκον, καὶ κρόκοσ, tam neutri,q̃ mafculini generis,qđ & latini etiam feruauerunt.Crocum alij (ut Diofcori. refert)Caftoreũ,alij Cymmorphon.Prophetę Haema Heracleum.i.fanguinẽ Herculis dicunt. Quæ de Croco hoc loco Solinus refert,ex Plynio fumpta funt omnia ca.6.uicefimiprimi nat.hiftoriæ cuius inter cętera hęc uerba funt.Crocum nec ubiq; fęcundũ, etiam Cyrenis,ubi femper flores laudatiffimi. Prima nobilitas Cilicio Croco, & ibi Coryco monte. Dein Lycio, monte Olympo. Mox Centuripino Siciliæ. Aliqui Phlegręo fecundũ locum dedere &c. Similia fcribit Diofcorides ca.25.lib.primi. Croci(inquit) prima nobilitas ad medicinę ufum Cilicio, & ibi Coryco monte.Optimũ ubicunq;,qđ recentiffimũ,coloratiffimũq;,& cui parum candoris in Capreolo eft.Præterea oblongũ,in frangendo lentũ, incolume, folidũ, callofum, manus fricantis inficiens, neq; fitum redolens,neq; fqualidum,odore fubacuto,qđ tale non eft,aut uetus intelligitur,aut dilutum.Secundũ locum dedere Corycio parte,quæ oftenta Lyciæ eft.Tertiũ Lycio,mõte Olympo.Quartum Aetolico ab Aegybus.Ita enim uocaẽ locus.Mox Cyrenaico,& Centuripino Siciliæ, uiribus languidis,naturaq; oleracea.Sane in Italia mortarijs tingendis propter abundantiã fucci, colorisq; præftantiam officinę illo utuntur,& immenfo mercantur. c ℭ Specus,qui montẽ impofitũ mari.) De hoc fpecu fic Stra.lib.14.Corycũ promontoriũ,ultra quod ad ftadia uiginti eft Corycum antrũ, in q̃ Crocus optimus nafcitur.Id autem eft ingens quędã concauitas in orbem deducta,cui labrum petrofum,ac fatis altum circumiacet,quom defcenderis,folũ eft inęquale,& magna ex parte petrofum, & fruticofa,& femper uirenti,ac domeftica materie plenũ.Hunc fpecum nullus copiofius defcribit Mela Pomponio lib.primo.Non longe hinc(inquit)Coricos oppidũ,portu,faloq; incingiẽ, angufto tergore continenti anexum. Supra fpecus eft nomine Corycius fingulari ingenio,ac fupra,q̃ ut defcribi facile poffit/eximius.Grandi namq; hiatu patens,montẽ littori appofitũ,& decem ftadiorũ cliuo fatis arduũ,ex fummo ftatim uertice aperit.Tunc alte demiffus,& quanto demittitur amplior.Viret lucis pubentibus undiq;,& totum fe nemorofo laterũ orbe complectiẽ,adeo mirificus,ac pulcher, ut mentes accedentiũ primo afpectu confternat,ubi contemplati durauere, non fatiet.Vnus in eo defcenfus eft anguftus,afper quingentorũ,& mille paffuum per amęnas umbras,& opaca fyluæ quiddã agrefte refonantis.Riuis hinc,atq; illinc fluitantibus.Vbi ad ima peruentum eft,rurfus fpecus alter aperitur, ob alia dicendus &c.Meminit Lucanus tertio,& octauo Pharfalię.Eft & eiufdẽ nominis fpecus in Parnafo monte,de quo Herodotus in octauo.Itẽ Stephanus, Strabo,Paufanias,cæteri.Statius.7.Thebaid. Coryciumq; nemus,propellentemq; Lilęam. d ℭ Per duo milia,& quingẽtos paffus.) Mela Pomponius quingentorum & mille paffuum dicit,ut uel in Solini, uel Melæ codice mendum fit.Solini autem numerus/fpecus admirationem adauget magis. e ℭ In eo facrum eft Iouis fanum.) Pomponius Mela libro primo. Specus totus (inquit) anguftus, & uere facer,habitarique

a Tumet uere cum niues foluuntur,reliqua parte
anni tenuis eft,& quietus.Circa Corycũ [a] Cilicię
crocum plurimũ, [b] optimũq;,det licet Sicilia,det
Cyrena,det & Lycia,hoc primum eft.Spirat fla-
b grantius,colore plus aureo eft. Succi ope citius
proficit ad medelã. Ibi Corycus oppidum eft,&
fpec⁹, [c] qui montẽ impofitũ mari a fummo cauat
uertice,patulus hiatu ampliffimo. Nã deiectis la
c teribus in terræ profundũ, nemorofo orbe am-
plectitur mediam inanitatẽ,uirens introrfus lu-
cis pendentibus.Defcenfus in eũ per duo [d] milia
& quingentos paffus nõ fine largo die, hinc in-
d de fontiũ affidua fcaturigine. Vbi peruentũ ad
ima primi finus, alter rurfum fpecus panditur.
Quod antrũ latis primũ patet faucibus,poftmo-
dum in proceffu per anguftias obfcuratur.In eo
e facrum eft [e] Iouis fanum,in cuius receffu intimo
Typhonis Gigantis [f] cubile pofitum accolæ cre-

dunt. Soloe [a] antiquũ oppidum Ciliciæ fuit, pa- a
tria [b] Chryſippi Stoicę ſapientię potẽtiſsimi, qđ a
Tigrane armenio ſubactũ, & diu poſt Pompei-
opolim deuictis Cilicibus Cneus Magnus cog-
nominauit. MOns Taurus [c] ab Indico primum b
mari ſurgit, deinde a ſcopulis Chelidonijs inter
Aegyptum, & Pamphyliũ pelagus obiectus, ſe-
ptemtrioni dextero latere, læuo meridianæ pla-
gæ, occidenti obuerſus frõte profuſa. Palam eſt c
terras eum continuare uoluiſse penetrato mari,
niſi profundis reſiſtentibus extendere radices ſu
as uetaretur. Deniq; qui ratiocinantur naturas
locorũ, tantaſse eũ omnes exitus ꝓmõtorijs pro- d
bant. Nã quoquerſum mari alluitur, procedit in
ꝓminentias, ſed modo intercluditur Phœnicio,
modo Põtico ſinu, interdũ Caſpio uel Hyrcano,

a dijs & dignus, & creditus; nihil non uenerabile, & quaſi cum aliquo numine ſe oſtentans. f ℭ Typhonis Gigantis cubile.) Idem Mela. Alius (inquit) ſpecus ultra eſt, quẽ Typhoneũ uocant ore anguſto, & multum (ut experti tradidere) preſsus, & ob id aſsidua nocte ſuffuſus, neq; unquã perſpici facilis, ſed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demiſsa in ſe confeſtim exanimat, natura, fabulaq; memorandus. Intelligit fortaſsis Typhonem Aegyptium Oſiridis, Iſidis, Apollinis, & Veneris. fratrem, qui Oſiridẽ in Aegypto iuſte regnantem, omnibus Gigantibus conſcijs/ peremit, ac in ſex & uiginti partes diſsecuit, cuiq; eorũ, qui ſecum tanti ſceleris participes fuerãt/ partem tribuit, ueluti eius facinoris conſcios, & ſimul, ut ipſos defenſores, cuſtodesq; haberet regni fidos. Authores Beroſus in quinto. Diod. Siculus libris primo. 2. & 6. Euſeb. ca. primo ſecundi Præparationis. a ℭ Soloe antiquũ oppidũ.) Exemplaria ferme omnia Helioſpolim habent, ſed Soloe legendũ uerius. Error natus ex nominis ſimilitudine, qđ Helioſpolis Solis urbs interpretatur. Hęc urbs qđ a Solone uno ex ſeptem ſapientibus condita fuerit/ nomẽ habet. Is enim Solon Piſiſtrati tyrannidem peroſus ad Crœſum Lydię regem nauigauit. A quo deinde in Ciliciam profectus/ urbem condidit, atq; ex ſuo nomine Solos appellauit, in qua paucos Athenienſiũ ſtatuit, q tractu temporis/ cum patriã uocẽ corrupiſsẽt, Solœcizare dicti ſunt. Et appellabant ij quidẽ Solenſes, q Cyprij uero/ Solij. Author Laertius lib. 1. Stra. autẽ lib. 14. tradit Solos urbẽ Achiuorũ, ac Rhodiorũ, qui ex Lindo uenerũt, opus eſse. Poſtmodũ a Magno Põpeio, qđ illuc Piratas quoſdã tranſtuliſset, Pompeiopolis appellata eſt. Apud. Q. Curtiũ ſic paſsim legit lib. 3. Alexander uiribus corporis receptis, ad urbẽ Solis peruenit. Sed legendũ puto potius, ad urbẽ Solos, non Solis. Ambigit Stra. fuerit ne Solœciſmi nomen, a Solis urbe dictũ/ a modo alio? Herod. lib. 4. Scribit Sauromatas ſolœcizare creditos, qđ Græcã linguã ab initio nõ probe didicerint. Eodẽ quoq; libro docet eſse in Africa promontorium quoddã, cui Soloe nomen fuerit. b ℭ Patria Chryſippi.) Alexander in ſucceſsionibus (ut lib. 7. Laertius refert) ſcribit Chryſippũ fuiſse Tarſenſem. Strabo eodẽ lib. Hinc ideſt ex Solis (inquit) fuere uiri memoratu digni, Chryſippus philoſophus Stoicus ex parte Tarſenſi ortus, qui inde migrauit. Item Philemon poeta Comicus, & Aratus, qui de aſtris uerſu ſcripſit. Chryſippũ hunc (nã quinq; huius nominis fuiſse tradunt) cantandi ludo philoſophantẽ (Hermippus ait) a diſcipulis ad ſacrifitiũ uocatũ fuiſse, ibiq; cũ oblatũ dulce merũ hauſiſse, anguſtijs ſpirit⁹ fatigari cępiſse, atq; ita demũ qnta die defunctum eſse, cũ ſeptuaginta & tres uixiſset annos. Olympiade (ut ait Apollodorus in Chronicis) centeſima quadrageſima tertia. Sunt q dicãt riſu cõprehenſum expiraſse. Nã cum aſinus manducaret ficus, aniculę dixiſse, uinũ aſino ſorbendũ daret, nimioq; riſu detentũ exhalaſse animã. Lactan. ca. 18. li. tertij tradit Chryſippũ cũ ęternas eſse animas ſuſpicaret, tanq̃ in cœlũ migraturus eſset, ſibi manus intuliſse. c ℭ Mons Taurus.) Quoniã mons hic Tauri formã plurimũ exprimat, Taurus ab authoribus cognominatus eſt. Stra. lib. 16. poſtea (inquit) ſunt Tauri duo quidẽ montes, qui a longe formam quandam oſtendunt Tauris ſimilem. Sed quoniam quicquid de Tauro monte hac parte Solinus refert, idipſum totum ex Plynio tranſtulit, libuit huic loco authoris eius ex capite uiceſimoſeptimo quinti naturalis hiſtoriæ uerba ſubſcribere, ut appareat quã apte, appoſiteq; fuerit Solinus Plynium immitatus. Taurus mons (inquit) ab Eois ueniens littoribus Chelidonio promõtorio diſterminat. Immenſus ipſe, & innumerarũ gentiũ arbiter. Dextro latere Septemtrionalis, ubi primum ab Indico mari ſurgit. Lęuo Meridianus, & ad Occaſum tendens, mediamq; diſtrahens Aſiam, niſi opprimenti terras occurrerent maria. Reſilit ergo ad Septemtriones, flexusq; immenſum iter, quærit uelut de induſtria rerũ natura, ſubinde ęquora opponẽte. Hinc Phœnicum, hinc Pontiũ, illinc Caſpiũ,

a quibus renitentibus subinde fractus contra Mę-
oticum lacum flectitur, multisq; difficultatibus
fatigatus Rhiphęis se iugis annectit. Pro gentiũ,
ac linguarum uarietate plurifariam nominatus.
b apud Indos Imaus, mox Paropanisus, Cohatras
apud Parthos, post Niphates, inde Taurus, at
ubi in excellentissimã consurgit sublimitatem/
Caucasus. Interea etiam a populis appellationẽ
c trahit. A dextro latere Caspius dicitur, uel Hircã
nus, a leuo Amazonicus, Moschicus, Scythicus.
Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiscit
hiulcis iugis facit portas, quarũ primæ sunt [a] Ar-
d meniæ, tum Caspiæ, post Ciliciç. In Grçciam uer
ticem exerit, ubi Ceraunius prædicatur. A Cili-
ciæ finibus Asiaticum limitem despicit. [d] Quan-
tus meridiẽ uidet, sole inæstuat. Quicquid sep-
e tentrioni oppositum est, uento tunditur, & pru-
ina. Quod syluestre est / efferatur plurimis be-
stijs, & Leonibus immanissimis.

DE LYCIA, ET CHIMERAE MONstri fabula. CAP. LII.

f QVod in Campania [c] Vesuuius, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mõs Chimæra. [d] Hic

& Hircanium, contra Mæoticũ lacũ torquetur. Itaq; collisus inter hæc claustra, & tamen uictor flexuosus euadit usq; ad cognata Riphęorum montium iuga numerosis nominibus, & nouis quocũq; incedit insignis. Imaus prima parte dictus, mox Edigis, Paropanisus, Circius, Cambades, Pharphariades, Cohatras, Oreges, Oroades, Nyphates, Taurus. Atq; ubi se quoq; exupat, Caucasus; ubi brachia emittit subinde tentanti maria similis. Sarpedon, Coracesius, Catragus, iterumq; Taurus etiam ubi dehiscit, seq; populis aperit &c. Martianus addit dici etiã Nypetem, Hyrcanũ, Coraxicum. Scythicum. Cerauniũ ca. 34. li. sexti. Melę/ubi de Lycia lib. primo etiam Hęmodes dictus est. Tauri huius initium (inquit lib. 14. Strabo) montes quidam dicuntur, qui supra Chelidoneas sunt, quæ insulæ in Pamphiliæ, ac Lyciæ confinio iacẽt. Hinc enim iam Taurus in altũ cõsurgit &c. Siquis Tauri mõtis formam cernere uisu cupiat/ is adeat primã secũdã & tertiam Asiæ tabulas apud Claudium Ptolemęũ. a ℭ Quarum primę sunt Armeniæ.) Idẽ Plyni9 de Tauro mõte loquẽs, portarum nomine unitatẽ sibi uendicans, quæ alibi Armeniacæ, alibi Caspiæ, alibi Ciliciæ uocãtur. Quin etiã confractus effugiẽs quoq; maria plurimis pluribus se gentiũ nominibus hinc, & illĩc implet, & a dextra Hyrcanius, Caspius, a lęua Pariedrus, Moschicus, Amazonicus, Coraxicus, Scythicus appellatus &c. Ciliciæ portæ eç uidentur esse, quas etiam ab Amano monte Ptolemæus Amanicas uocat, iuxta sinũ Issicũ. Pilas quidam eas nũcuparũt. Has Alexander Macedo quondam ingressus contẽplatus locoꝵ situs, nõ alias magis dicit admiratus esse felicitatẽ suam obrui potuisse, uel saxis confitebatur/si fuissent, qui subeuntes propellerent. Iter uix (inquit Curtius) quaternos capit armatos. Dorsum montis imminet uię non angustæ modo, sed plerũq; prçruptç crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montiũ manant. Sunt quædã Ptolemçi tabulæ, quç Arminicas portas iuxta sinũ Issicum in Amano etiam monte sitas habeant. De Caspijs portis infra Solinus cap. 60. b ℭ Despicit.) Sunt codices, in quibus scriptũ sit/dispicit. Alij dispescit habẽt, dispartit alij.

QVOD IN CAMPANIA Vesuuius.) Stephanus tradit Lyciã dictam ἀπὸ λύκου τοῦ πανδίονος. i. a Lyco Pandionis filio. Lycios & Creta oriundos in Polyhimnia docet Herodotus. Cum quondã (inquit) Termilç uocarentur, sed a Lyco uiro Atheniensi Pandionis filio, Lycij cognominati. Idem Pomponius retulit lib. primo, & Strabo. 14. Geographiæ lib. In Lycia religiosissime quondam Apollo colebatur. Vnde & Lyciæ sortes, pro oraculis & responsis Apollinis accipi solent a Virgilio. 4. &. 12. Aeneidos. Et Statio tertio, & octauo Thebaidos. Ad maximã Lyciorum laudem pertinet, quod quom essent uicinæ eis gentes moribus corruptissimis, ipsi tamen Lycij adeo ciuiliter, & continenter uixerunt, ut cum feliciter usq; in Italiam mari dominarentur, tamen in nullo unquã turpi lucro sese extulerunt secundum patriæ morem. Author Strabo quartodecimo Geographiæ libro. Scribit Aristoteles sic. Lycios comam studiosius fouere consueuisse, ut mulctã subire maluerint, q̃ eam prçcidere.

mons nocturnis æstibus fumidū exhalat. Vnde fabula triformis monstri in uulgum data est, qđ Chimęrā animal putauerunt. Et quoniā natura ibidem subest ignea, Vulcano urbem proximā Lycij dicarunt, quam de uocabulo sui nominis Hephæstiam [a] uocant. Olympus [b] quoq; inter alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercidit, nunc castellum est, infra quod aquæ regiæ ob insigne fluoris spectaculo sunt uisentibus. a b c

DE ASIA MINORI. DE EPHESIAE DIAnæ tēplo. De Alex. Magni ortu. De inclytis Asię scriptoribus. De Phrygia. De Bonaso quadrupede. De Homeri, & Hesiodi temporibus. De Memnonijs auibus. De Chamęleonte fera. De Ciconijs. Deq; Galatarū origine. CA.LIII. d

SEquitur Asia, [c] sed non eā Asiā loquor, quæ in tertio diuortio [d] terminos amnes habet, ab Aegyptio mari Nilum, a Męotico lacu Tanaim. Verū eā, quę a Telmesso Lyciæ incipit, unde etiam Carpathius auspicať sinus. Eam igitur Asiam ab oriente Lycia includit, & Phrygia, ab occidente Aegęa littora, a meridie mare Aegyptium, Paphlagonia a septētri- e f

Vnde in prouerbiū abijt, Lycia coma, pro ea, quæ sit promissior, ac comptior. Adagij originē uerbis plurimis refert Cęlius ca. 19. sextidecimi Antiquarū Lect. libri. d ℂ Mons Chimęra.) Secundū Hesiodum in Theogonia.

Hydra grauem, uastamq; nimis genuisse Chimęram
Dicitur, Illa lenes uelocior anteit auras,
Aestuat & rapidos de naribus euomit ignes.
Acribus aspirat flammis, multaq; fauilla
Huic caput est triplex monstro, pars prima Leonem
Monstrat, habet mediū serpēs, stat fine Chimęra.
Pegasus hanc magno rapuit sub consule tandem
Bellerophontęos, quis non audiuerit ausus?

Hesiodicam sententiam duobus uersibus. 9. Meta. complexus Ouidius inquit.

Quoq; Chimera iugum, medijs in partibus ignem
Pectus, & ora leę, caudamq; serpentis habebat.

Id ex Homero sumptum. 6. Iliados libro, cuius carmē hoc est.

πρόσθε λέων ὄπισθε δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Fabulam, & Phisicam sub eā rationem, paucis affert Serui⁹ sexto Virgilianæ Aeneidos, ijs quidē uerbis Chimęra, ore leo, postremis partibus draco, media capra secundū fabulas fuit. Re uera autem mons est Lyciæ, cuius hodieq; ardet cacumen, iuxta quod sunt leones. Media autē pascua sunt. Ima uero mōtis serpentibus plena. Hunc montē Bellerophon habitabilem fecit, unde Chimęrā dicitur occidisse. Lucre. 6. de rerum natura libro Chimęrā esse ex impossibilibus unū existimat. Cur autem montes semp, uel ad tempus ardeant, cap. xi. supra multas ascripsimus rationes. De Vesuui montis incendio/alibi retulimus. Lege tamē Seruiū, & reliquos cōmenta. z. Georg. Virgilij super illud. Tales diues erat Capua, & uicina Vesevo Ora iugo. a ℂ Hephęstiā.) Ab eo deo nomen inditū, cui ea urbs sacrata est. Græci enim Vulcaniā ἡφαίστιαν dicunt. Est & alia eius nominis urbs in Lemno insula, quę consimili ratione Vulcano quoq; dicata est. Et in freto Siculo ἡφαιστίαι insulæ. i. Vulcaniæ, de quibus ante diximus. b ℂ Olympus.) Artemidorus (ut Strabo refert) author est, sex esse in Lycia urbes maximas Xanthū, Patara, Pinara, Olympū, Myra Tlon. Vide Plyniū ca. z7. lib. quinti. Plynius, & Martianus lib. 6. tradunt Lyciā quondam habuisse oppida. lxx. nunc (inquiūt) trigintasex sunt. c

SEQVITVR Asia.) Asia (ut in Melpomene scribit Herodotus) ab Asia Promethei uxore nomen habuit, quāq; Lydi hoc sibi nomen uendicant, asserentes ab Asio Manęi filio, Asiam appellatā, non ab uxore Promethei. Vnde & Sardis familiā quandā esse uocatā Asiadē. Est aūt duplex Asia, cōmunis una, quę triū orbis partiū una est, alijs duabus partibus fere ęqualis. Est & Asia, q̄ ꝓpria dicit̃, qđ sit maioris Asiæ pars ipsa quædā. Hanc propriā rursus Asiā in duas partes Agrippa diuidit, unā includit ab Oriente Phrygia, & Lycaonia, ab occidente Aegęo mari, a meridie Aegyptio, a septētrione Paphlagonia. Huius longitudinē. ccccIxxmil. pass. Latitudinē. ccc. milia pas. fecit. Alterā determinauit ab oriente Armenia minore, ab occidente Phrygia, Lycaonia, Pamphilia, a septētrione ꝓuincia Pontica,

a meridie mari Pamphylio. Longa DLXXV. mil. pass. Lata. CCCXXV. milia. Lege Plyniū ca.27. libri quinti, & Martianū ca.34. lib. sexti. d ℂ In tertio orbis diuortio.) De orbis in partes tres diuisione, alibi retulimus. Lege Plyniū in principio lib. tertij. a ℂ Ephesus in ea urbs clarissima.) Hanc urbem alterū Asiæ lumen uocat Plynius. Strabo Miletū, & Ephesum optimas urbes, atq; clarissimas esse dicit. A diuo Hieronymo Ephesus interpretat̃ uoluntas mea, consiliū meū. De Ephesi conditoribus, non omnes idē sentiunt. Ply. cap.29. lib. quinti Amazonum opus Ephesum esse dicit. Rursus Iustinus ex Trogi sententia tradit Marthesiā, & Lampedo Amazonū reginas, ac Marte genitas Ephesum, multasq; urbes alias cōdidisse. Strabo in principio quartidecimi uult Ephesum ab Androclo Codri Atheniensiū regis legitimo filio fuisse cōditam. Hunc non Androclum, sed Androcum, uel Andronicū Eusebius nominat in temporibus. Pausanias in Attica asserit hanc urbem Agathoclem, Lysimachi filium construxisse. Hic eni Agathocles, cū primū militiæ tirocinia poneret, a Getis captus est, sed cum ex ea captiuitate redijsset, Lysandrum

a one. Ephesus [a] in ea urbs clarissima est. Epheso
decus templū Dianæ [b] Amazonū fabrica adeo
magnificum, ut Xerxes cum omnia Asiatica tē
pla igni [c] daret, huic uni pepercerit. Sed hæc Xer
b xis clementia sacras ædes non diu a malo uindi
cauit. Namq; Herostratus, [d] ut nomen memoria
sceleris extenderet, incendiū nobilis fabricæ ma
nu sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto adipiscen
c dę famæ latioris. Notatur ergo eadem die [e] con
flagrauisse templū Ephesi, qua Alexander Ma
gnus Pellæ natus est. Qui oritur, ut Nepos edit.
M.Fabio Ambusto, Tito Quintio Capitolino
CONS. post Romā conditam anno. ccclxxxv.

Ptolemęi Lai filiam, & Eurydices uxorem duxit, atq; in Asiam nauibus transgressus, antigoni regnū in ditionē redegit. Ephesum præterea (inquit) urbē, quæ nunc cernitur, ad mare condidit, in quā Lebedios, Colophoniosq; deletis, illoꝝ urbibus migrare, ut Phœnix Colophonius poeta Iambicus, patriæ euersionē carmine defleuerit. Condita autem Ephesus fuit, si Eusebio credimus, anno. 28. regni Dauidis. i. anno fere centesimo quinquagesimo supra quatuor milia ab orbe condito. Ea urbs successu tēporis uaria est sortita cognomina. Nam Alopes, cum pugnatū apud Troiā est, mox Ortygia, & Morges uocata est, & Smyrna cognomine Trichia, & Hemonion, & Ptelea. Attollitur monte Chione, ut ait Plynius, alluitur Caystro flumine, in Cylbianis iugis orto, multos amnes deferente. b ℂ Templum Dianę.) Templū hoc Dianæ, tam celebre, & excellens fuit, ut inter septem orbis miracula annumerari meruerit. Grecæ magnificentiæ (inquit cap.14. tricesimisexti naturalis historiæ Caius Plynius) uera admiratio extat templū Ephesiæ Dianæ, ducentis uiginti annis factum a tota Asia. In solo id palustri fecere, ne terręmotus, aut hiatus timeret. Rursus ne in Lubrico, atq; instabili fundamenta tantæ molis locarentur, ante calcatis ea substrauere carbonibus, dein uelleribus lanę. Vniuerso templo longitudo est quadringentoꝝ uigintiquinq; pedū. Latitudo ducentoꝝ uiginti. Colūnæ centum uigintiseptem a singulis regibus factæ sexaginta pedum latitudine. Ex ijs trigintasex cęlatę &c. Fuisse autem ab Amazonibus conditū, author est etiā Mela Pomp. lib. primo. Conuenit inter authores templi eius tectum fuisse e cedrinis trabibus, ualuas e cupresso. Id ipsum templū quadringentis prope annis, ante Plynij ætatem fuisse constructū refert idem cap.41. uoluminis sextidecimi. Ply. cap.14. tricesimisexti tradit tēpli huius Architectum Ctesiphontē fuisse. Strabo Archiphronē. Sed id ad aliā, aliamq; constructionē referri potest, cum fuerit id templū (authore Plynio) septies restitutū. c ℂ Templa igni daret) Habētur hęc ex principio quartidecimi Strabonis. Xerxes hic Persico fastu ad tantam insolentiā uenerat, ut nō cum hominibus tantum, sed cum dijs immorralibus bellū gereret. Fuisse Persis morem templa incendendi sæpe ab Herodoto relatum est. d ℂ Herostratus.) Historiam hanc refert Val.Max. titulo de famæ cupiditate lib. octauo. Quamuis non referat huius nomē, nec eum incendisse dicat, sed incendere uoluisse. Strabo Herostratū incendisse templū. Meminit Aulus Gellius ca.6. secūdi Noctiū Atticarum. Hinc non inelegans sumetur Adagiū. Herostrati gloria. In hominē qui ex re nefaria famā qritat. Illi simile. Laudemq; a crimine sumit. e ℂ Eadem die, qua Alexander.) Id refert semel, & iterum M.Cicero.2. de natura Deoꝝ. Concinne, ut multa Timeus, qui cum in historia dixisset, qua nocte natus Alexander esset, eadem Dianæ Ephesiæ templū deflagrauisset, adiunxit, minime id esse mirandū, qđ Diana quom partui Olympiadis adesse uoluisset, abfuisse domo. Et primo de Diuinatione. Qua nocte (inquit) templū Ephesię Dianæ deflagrauit, eadē constat ex Olympiade natum esse Alexandrū, atq; ubi lucere cępisset, clamitasse Magos, pestem, ac perniciem Asiæ maximā nocte natā. Ex ijs uidet

Id templū cum poſtmodū ad cultū auguſtiorem a
Epheſij reformarent,[a] faber operi[b] Dinocrates
pręfuit,quem Dinocratē Alexandri iuſsu Ale-
xandriā in Aegypto metatum ſupra expoſuimꝰ.
Nuſq̄ orbe toto tam aſsiduos terræ motus,[c] & b
tam crebras urbiū demerſiones, q̄ in Aſia eſse,
cladibus Aſiaticis patuit, cū Tiberio[d] principe
urbes duodecim ſimul una ruina ceciderint. In-
genia Aſiatica[e] inclyta per gentes fuere. Poetæ c
Anacreon, inde Mimnermus, & Antimachus,
deinde Hipponax,deinde Alcęus, inter quos e-
tiam Sappho mulier. At hiſtoriæ cōditores Xan
thus, Aecathęus Herodotus,cum quibus Epho- d
rus, & Theopompus. Nam de ſeptem ſapientia

legendum apud Solinū,non eodem die,ſed eadem nocte.Scribit Arrianus geſtoꝝ Alexandri lib.primo,quarto poſt pugnā ad Granicum fluuiū die/Alexandrū in Epheſum deueniſse, in qua urbe (inquit)Diana magnificentiſsimo templo ſumma religione celebratur.Ex quibus uerbis apparet ea tēpeſtate Dianę templū in Epheſo,nondum igne fuiſse conſumptū.Niſi eo tempore magna ex parte inſtauratum fuerit.Itemq; Dianæ Epheſiæ templū,authore Euſebio,Olympiade.95.incenſum fuit.Alexander autem Magnus Olympiade.106.natus eſt. Mortuus autem ut idem aſserit Olympiade.114.Plynius etiā cap.8.triceſimiquarti naturalis hiſtorię tradit centeſima quartadecia Olympiade Lyſippū floruiſse, & cū eo Alexandrū.Ex ijs ſequi uidetur nec id Dianæ templū incenſum,nec Alexandrū natum fuiſse poſt Romā conditā anno.ccclxxxv. Videtur igitur legendū,poſt Romā conditam anno.cccc.Gellius cap.ult. decimiſeptimi Noctiū ſuarū.Circa annum deinde (inquit) urbis conditę quadringenteſimū Philippus Amintę filius Alexādri pater,regnum Macedoniæ adeptus eſt,inq; eo tēpore Alexander natus eſt. a ❡ Epheſij reformarent.)Strabo lib.14. Cum Heroſtratus quidā Epheſiæ Dianæ templū incendio conſumpſiſset,aliud præſtantius conſtruxerunt, mulierū ornamentis, & multis opibus ad id collatis,refectiſq; prioribus columnis.Addit idem Strabo Artemidori teſtimonio;Alexaudrū impenſas omnes pro eo templo reſtituendo fuiſse pollicitū,dūmodo ipſe titulū haberet,illos autem noluiſse. b ❡ Dinocrates.)Strabo hunc Chinocratem nūcupat, ut ca.45.ſupra etiā meminimus. c ❡ Tam aſsiduos terrę motus.)Cauſam,qua terra concutitur,alij in aqua eſse, alij in ignibus,alij in ipſa terra,alij in ſpiritu putauere,alij in pluribus,alij in omnibus.Quidā liquere ipſis aliquā ex iſtis cauſam dixerunt,ſed non liquere,quæ eſset.Qui de terræ motibus plura ſcire cupiunt,legant Ariſt.2.Meteoroꝝ libro.Senecā ſexto Naturaliū quęſtionū.Plyniū ca.81.& ſequentibus ſecundi Naturalis hiſtorię.Marcellinū lib.hiſtoriarū decimoſeptimo.Lucretium libro ſexto.

Nunc age quæ ratio terrai motibus extet &c.

Scribit Ariſto.in eo, quē modo citauimus libro, fortiſsimos fieri terrę motus circa ea loca,ubi mare fluxibile ſit,aut regio ſpongioſa,ſubantroſaq;(ut uerbis eius utar)Propter quod(inquit)circa Helleſpontū,Achaiā,Siciliamq; circa etiam Eubœę loca. Circa enim iam dicta loca terrę motus fiunt maximi propter anguſtiā.Spiritus enim factus uehemēs, & propter multitudinē maris allati,repellitur iterum in terrā,qđ natum erat efflare ex terra.Regiones quoq; quæcunq; habent maria,& quę ſubtus loca multum ſuſcipientes ſpiritū/cōcutiunt magis.Seneca item ait omnē orā maris obnoxiā eſse motibus.Sic paphos nō ſemel corruit. Sic nobilis, & huic iam familiaris Malonicopolis Ciprū ambit altum mare,& agitatur.Tyros & ipſa tam mouetur, q̄ diluitur. d ❡ Tiberio principe urbes duodecim.)Meminit Seneca ſexto Naturaliū quęſt.libro.Plyniꝰ ca.86.ſecundi Nat.hiſt.Maximus(inquit)terræ memoria mortaliū extitit motus Tiberij Cæſaris principatu,duodecim urbibus Aſiæ una nocte proſtratis.Euſebius in temporibus treſdecim urbes corruiſse dicit.Earum urbium,quę corruerunt,nomina ſunt,Epheſus,Magneſia,Sardis,Moſchene, Megara,Cæſarea,Philadelphia,Hymolus,Themis,Cyme,Myrrhina,Apollonia,Dicearchia.Meminit Strabo quoq; in fine duodecimi Geographiæ. e ❡ Ingenia Aſiatica.)Quos hic Solinus enumerat, fuerunt maiore ex parte,uel Aſiatici quidem,uel ex ijs inſulis,quæ Aſiæ adiacent. Anacreon Teius, de q̄ Cicero,Plynius,Aelianus,cęteri.Hunc amatoria tantū carmina ſcripſiſse aiunt. Mimnermus Colophonius Elegiarū ſcriptor non incelebris.Antimachus & ipſe Colophonius,hic cū carmen perobſcurum in auditorio recitaret,Platone uno dempto,reliqui omnes/qui aderāt/abierunt.At ille.Plato mihi(inquit)pro omnibus.Hipponax Epheſius Iambicoꝝ ſcriptor, ab Athanagora, & Conia tyrannis (ut Suidas refert)pulſus patria.Alcęos duos fuiſse Suidas author eſt.Lyricum unum/Athenis oriundum.Mithylenęum alterum,priſcę Comœdiæ ſcriptorē inſignē.Sappho ob ſexum non minus, q̄ ob

poeticam celebrata Xanthus e Sardibꝰ urbe oriundus. Hic Lydoꝝ hiſtoriã quatuor uoluminibus cõplexus eſt. Fuiſse Xanthũ alterũ Melicũ poetã Aelianus author eſt. Hecatheus Mileſius natione, Protagoram habuit pręceptorẽ. Floruit autem Darij temporibus, cuius prӕter cӕteros ſępius Strabo habuit mentionẽ. Herodotus ob ſtili elegantiã (q̃uis plurima fabulis ſimilia ſcripſerit) inter Grӕcos hiſtoricos primatũ tenuit. Fuit autem Halicarnaſeus, ut ipſe de ſe refert. Ephorus Cumęus, & Theopom-

a prędìtis [a] Bias, Thales, Pittacus, Cleantes Stoicę eminẽtiſsimus, Anaxagoras naturӕ [b] indicator. Heraclitus etiã ſubtilioris doctrinӕ arcanis [c] immoratus. Aſiam excipit Phrygia, [d] in qua Cele-
b nę, [e] quӕ antiquato priori nomine in Apamӕam tranſiere oppidum a rege Seleuco poſtmodum conſtitutũ. Iſtic Marſyas ortus, iſtic & ſepultus. Vnde qui proximat fluuius Marſyas dicit̃. Nam ſacrilegi certaminis factum, & audaces in deum

pus Chius, uterq; Iſocratis diſcipulus, quoꝝ alter (ut Suidas tradit) freno, alter calcaribus indigebat. a ℭ De ſeptem ſapientia prӕditis.) De eorũ nũero, & nominibus, qui ob peculiarem quandã excellentiã/ſapiẽtiӕ nomen adepti ſunt, plurimũ ſũt authores diuerſi, quã rem Diogenes Laertius abunde proſequitur lib. primo. Lactantius Firmianus a principio quarti Diui. Inſtitutionũ ait, qđ ij ſeptem primi de rebꝰ naturalibus quęrere, ac diſputare ſunt auſi, ſapiẽtes haberi, appellariq; meruerunt. O miſerum (inquit) calamitoſumq; ſęculũ, quo per orbẽ totũ ſeptem ſoli fuerunt, qui hominũ uocabulo cierentur. Nemo enim poteſt iure dici homo, niſi qui ſapiens eſt. Sed ſi cӕteri omnes pręter iſtos ſtulti fuerunt, ne illi quidẽ ſapientes, quia nemo ſapiens eſse uere, iuditio ſtultorum poteſt &c. Et idem libro ſexto. Nec illi quidẽ ſeptẽ (inquit) ſed ex medioꝝ officioꝝ frequentia, ſimilitudinẽ quandã gerebant, ſpeciẽq; ſapientiӕ. Extant Decij Auſonij docti, & eleganter libelli, q̊rum primus de Ludo ſeptem ſapientũ inſcriptus, cuius principiũ eſt, Agnoſcenda iſthęc ex quo loco eorũ dicta prudenter/apte refert. Alter libellus eſt quo eoꝝ ſeptem ſapientũ ſententiӕ/ſeptenis uerſibus explicantur. Quęnam ſumma boni &c. Bias cũ rogaretur, Quod prudentis opus? cũ poſsit nolle nocere. Quid ſtulti propriũ? nõ poſse, & uelle nocere. Thaletis plurima ſapienter dicta, prӕſertim hӕc. Turpe qđ auſurus, te ſine teſte time. Et uita perit, mortis gloria non morit̃. Et illud. Quid facturus eris, dicere ſuſtuleris. Et crux eſt ſi metuas, uincere quod nequeas. Rurſus & illud. Nil nimiũ. Pictaci autẽ ſunt hęc. Loqui ignorabit, qui tacere neſcit. Bono probari malo, q̃ multis malis. Pareto legi quiſq; legem tuleris. Plures amicos re ſecunda compares. Paucos amicos rebus aduerſis proba. De Cleante Laertius lib. ſeptimo. Anaxagoras non modo generis gloria, & opibus, uerum animi quoq; magnitudine clariſsimus fuit. Omne enim patrimoniũ, ut liberius ſtudijs incumberet/ſuis ſponte conceſsit. Indignanti cuidam, ac moleſte ferenti, qđ in alieno ſolo morerer̃. Bono (inquit Anaxagoras) eſto animo. Idem enim undiq; in infernũ deſcenſus eſt. Rogatus cuius rei cauſa natus eſset? Et inſpiciẽdi (inquit) cęli, & Solis, & Lunę. b ℭ Indicator.) Indagatur legendũ potius. c ℭ Subtilioris doctrinę arcanis immoratꝰ.) Inter cӕtera Heracleito peculiaris fuit in uerbis obſcuritas. Hinc factum eſt, ut cognomento σκοτεινός diceretur. Hic (ut .2. Diui. Inſtitu. refert Lactantius ex igne credidit omnia eſse nata. Miſeriӕ humanӕ memor

Hic flebat quotiens a limine moueret unum
Protuleratq; pedem. Sed enim.
Mirandum eſt unde ille oculis ſuffecerit humor.

d ℭ Aſiam excipit Phrygia.) Gomer (ut Ioſephus ca. xi. primi Antiquitatum Iudęoꝝ refert) tres filios habuit, Abſtenegam, qui de ſuo nomie Abſtenegos appellauit. Hoc Gręci poſtea Reginos dixerũt. Riphaat, a quo Riphęi. Tygram, a quo Tygramęi, populi dicti ſunt, quos Gręci tandẽ Phrygios appellarunt. Hi (ut Macedones aiunt) tamdiu Bryges uocati ſunt, q̃ diu Europęi fuerunt Macędonũ accolӕ, ſed tranſgreſsi in Aſiam, una cũ loco immutauere in Phrygas, authores Stephanus, & Herod. lib. 7. Sophocles autem in Athamante, a Phryxo Athamantis, & Nepheles filio, Phrygios appellatos dicit, unius tantũ literӕ immutatione, q̃ſi Phryxias, qđ Phryxus in Colchidẽ ꝓficiſcens primũ illuc delatus fuerit. Eſt autem duplex Phrygia, maior, & minor, de quibus Ptolemęus cap. 2. quinti, ac prima Aſiӕ Tabula abunde ſatis. Phrygia, authore Curtio, pluribus uicis, q̃ urbibus frequens eſt. Phryges (ut alibi retulimus) cũ cęteris de uetuſtate contendunt. Euſeb. 10. Pręparationis ex Clemente refert, Phryges auium uolatus primũ obſeruaſse. Qualis fuerit Phrygum Theologia, multis proſequitur cap. 4. ſecundi Pręparationis idem Euſeb. e ℭ In qua Celenę.) Plynius ca. 29. lib. quinti. Tertius (inquit) conuentus Apameã uadit, ante appellatã Celenas. Dein Cibothon. Sita eſt in radice montis Signiӕ, circumfuſa Marſya. Marſyas ibi creditur ortus, ac paulo

tibias,[a] teſtatur non procul cũ fonte uallis, quæ a
euentum geſtæ rei ſignat, & ab Apamea decem
milibus paſsuũ ſeparata/Aulocrene[b] uſq; adhuc
dicitur. Ex arce huiuſce oppidi Meander[c] amnis
caput tollit, qui recurrentibus ripis flexuoſus in- b
ter Cariam, & Ioniam prçcipitatus in ſinum, qui
Miletum diuidit, & prienam. Ipſa[d] Phrygia Tro
adi ſuperiecta eſt, aquilonia parte Galatiæ colli-
mitata, a meridiana Lycaoniæ, Pyſidię, Mygdo- c
niæq; contermina. Eadem ab oriente uicina Ly-
diæ, a ſeptẽtrione Myſiæ, Cariæ, a parte, qua di-
es medius eſt, mons Lydiæ[e] Tmolus croco flo-
rentiſsimus. Amnis Pactolus,[f] quẽ aurato fluo- d
re incitũ, aliter χρυσορόαν uocant. In his[g] locis ani-
mal naſcitur, quod Bonaſum dicunt, cui Tauri-

mox conditus, ubi certauit Tibiarum cantu cũ Apolline. Aulocrenes/ita uocatur uallis decem miliũ paſsuũ. Phrygiam ab Apamea petentibus. Idem quoq; refert capite.45. ſextidecimi eiuſdẽ operis libri, Et. T. Liuius lib. octauo de bello Macedonico. Lactantius quarto Thebaidos ſuper illud.

Noſset; & illuſtres Satyro pendente Celenas;

Dicit Celenas eſse Lydiæ ciuitatem, in cuius antro Marſyam ab Apolline uictum, ac ſupplicio affectũ fuiſse tortoribus, de cuius ſanguine fluuiũ eiuſdem nominis natũ fabulant. Aſcribam. Q. Curtij ex.3. libro uerba, qđ ad huius loci expoſitionem plurimũ faciant. Media illa tẽpeſtate mœnia interfluebat Marſyas amnis/ fabuloſis Grçcorũ carminibus inclytus. Fons eius ex ſummo montis cacumine excurrens in ſubiectam petrã, magno ſtrepitu aquarum cadit. Inde diffuſos circumiectos rigat cãpos. Liquidus, & ſuas dumtaxat undas trahẽs. Itaq; color eius placido mari ſimilis, locum poetarum mendatio fecit. Quippe traditum eſt, Nymphas amore amnis retentas, in illa rupe conſidere. Cçterum q̃diu intra muros fluit, nomen ſuũ retinet, at cũ extra munimẽta ſe euoluit, maiore ui, ac mole agentẽ undas, Lycũ appellant. a ℭ Audaces in deũ tibias.) Pallas inuenta a ſe tibia, cum buccis tumidis ex aquis ſe conſpexiſset, eam tibiã in Tritonem Libię paludem/ abieciſse fertur. Eam cũ Marſyas Satyrus reperiſset, tractareq; didiciſset, Phœbum prouocare auſus eſt, a quo cũ uictus fuiſset, detracta eius pelle, & in alta Platano ſuſpenſa, in flumen ſui nominis conuerſus eſt. Quam rem ſecundo in Eutropiũ Claud. eleganter cecinit, cũ de Phrygia loquerẽt; ſic inqt.

Hic cecidit Libycis iactata paludibus olim
Tibia, fçdatã cum reddit umbra Mineruã.
Hic & Apollinea uictus teſtudine paſtor
Suſpenſa memores illuſtrat pelle Celenas.

Fabulã abunde refert Naſo.6. Meta. ibi. Rettulit exitium Satyri. Et ſexto Faſt. ibi. Inuentã Satyrus primã mirat &c. Lege Strabonẽ circa finẽ duodecimi Geographiæ lib. Herod. lib.7. In urbis Celenarum (inquit) foro uiſitur ſuſpenſa Syleni Marſyę pellis in utrem formata, quã a Phrygibus fertur Apollo illi detractã/ſuſpendiſse. Lege etiã Ply. ca.29. quinti, & ca.45. ſextidecimi nat. hiſt. Syllius Italicus bellorũ Punicorũ octauo canit Marſyã non peremptũ ab Apolline, ſed uictũ ab eodẽ, in Italiam aufugiſse, Marſyosq; populos ex ſuo nomine nuncupaſse, ſic inquiens de Marſys Italiæ populis.

Sed populis nomen poſuit metuentior hoſpes
Cum fugeret Phrygios trans çquora Marſya Crenos
Mygdoniã Phœbi ſuperatus pectine Loton.

b ℭ Aulocrene.) Hæc uallis a Marſyę tibia, & fonte, in quẽ is idem conuerſus dicitur/nomen ſortita eſt, hoc eſt ἀπὸ τοῦ αὐλοῦ, καὶ κρήνης. i. a tibia, & fonte. Syllius Phrygios Crenos dixit. Vide Plyniũ locis iamiam citatis. c ℭ Meander amnis.) Ex Ply. ca.29 lib. quinti. De Mçandri recurrentibus ripis ſic Ouidius octauo Metamorphoſeos.

Nõ ſecus ac liqdis/Phrygius Mçandros in undis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitq;, fluitq;,
Occurrensq; ſibi uenturas aſpicit undas,
Et nũc ad fontẽ, nunc ad mare uerſus aptũ
Incertas exercet aquas.

d ℭ Ipſa Phrygia Troadi ſuperiecta eſt.) Plynij uerba fere cap.32. libri quinti. Phrygia (inquit) Troadi ſuperiecta, populisq; a promontorio Lecto ad flumen Celeũ prçdictis, ſeptẽtrionali ſui parte Galatię cõtermina. Meridiana Lycaoniæ, Pyſidiæ, Mygdonię. Ab oriente Cappadociã attingit. Similia & cap.29. eiuſdẽ quinti. e ℭ Mõs Lydię Tmolus.) Seruius exponẽs illud Maronis primo. Geor. Gramina nõne uides croceos ut Tmolus odores. Tmolũ Cilicię montẽ dicit. Idẽ ſcribit ſecundo eiuſdẽ uoluminis lib. ſuper illud. Tmolus aſsurgit quibus &c. Alij omnes cũ Solino Lydiæ montem faciunt. Plynius, & multi alij, Tmolum uino, melle, croco fertilem eſse dicunt. Nomen (ut quidam uolunt) mõti datum a Tmolo Protei, Torones filio. f ℭ Pactolus.) Tmolus, qui ante Timolus appellabat, uitibus conſitus, ex quo fluente Pactolo, eodẽq; Chryſoroa χρυσορόαν Grçci di-

a num caput,ac deinceps corpus omne, tantum iu
ba equina,cornua autem ita multiplici flexu in se
recurrentia,ut siquis in ea offendat,nõ uulnere-
tur.Sed quicquid præsidiȷ monstro illi frons ne-
b gat,aluus sufficit.Nam cũ in fugã uertitur, pro-
luuie citi uentris fimũ egerit [a] per longitudinem
trium iugerũ, [b] cuius ardor quicquid attigerit a-
durit.Ita egerie noxia summouet insequentes.
c Miletos Ioniæ caput, [c] Cadmi olim domus, sed
eius, qui primus inuenit prosæ orationis disci-
plinã.Non longe Epheso Colophon ciuitas no-
bilis oraculo Clariȷ Apollinis. [d] Vnde haud pro-
cul Minas mons surgit,cuius uertices de nubib⁹

cunt aurifluũ χρυσὸς aurum ῥόω fluo.Poetæ fabulant̃ Midã Lydorũ regẽ in aurũ uersum iubente Libero patre,in Pactolo se flumine lauisse,uimq; aureã tinxisse flumẽ,&(ut Naso inquit)hũano de corpore cessit in amnem.Ply.ca.4.tricesimitertiȷ natura.histo.tradit aurũ apud nos tribus modis reperiri. Fluminũ ramẽtis,ut in Tago Hispanię,Pado Italię,Hebro Thraciæ,Pactolo Asię,Gange Indię.Nec ullum absolutius(inquit)aurũ est,ut cursu ipso,tritucq; politũ.Alio modo puteorꝶ scrobib⁹ effodi, aut ruina montium &c. g ℭ In his locis.)Aristoteles,Aelianus, Plynius,Pausanias scribũt Bonasum animal non in ȷ̃s locis, hoc est in Lydia, uel Phrygia, sed in Pœonia Thracię,uel Macedoniæ regione reperiri.Vnde non immerito quidã hoc loco Solinũ arguũt.Existimant aũt erroris eius causam fuisse, qđ apud Plyniũ nõ Pœoniam,sed Mœoniã legerit.Vel qđ Piones pro Pœonibus acceperit.Quid si in utraq; regione idipsum animal reperiatur? Verba Plyniȷ ex ca.15.octaui.De Scythicis,& septemtrionalibus animalibus disserentis.Tradunt(inquit)in Pœonia feram, quæ Bonasus uocetur, equina iuba, cætera Tauro similẽ, cornibus ita in se inflexis,ut non sint utilia pugnę.Quapropter fuga sibi auxiliari,reddentem ea fimũ interdũ & trium iugerum longitudine,cuius contactus sequentes,ut ignis aliquis cõburat.Integrũ de hac fera caput est apud Aristotelẽ de natura animaliũ lib.nono.Bonasus (inquit)gignitur in terra Pœonia,mõte Mesappo,qui Pœoniæ & Mediæ terræ collimitiũ est,& Monapios a Pœonibus appellatur. Magnitudine tauri,sed corpore,q̃ bos latiore.Breuior & in latera auctior est.Tergus distentũ eius locũ septẽ accubantiũ occupat.Cætera forma bouis similis est,nisi qđ ceruix iubata armorꝶ tenus/ ut equi est, sed uillo molliore,q̃ iuba equina,& compositiore.Color pili totius corporis flauus,iuba prolixa, & ad oculos usq; demissa,& frequẽs colore inter cinereũ,& rufum,non qualis equorꝶ,quos Partos uocant/est,sed uillo supra squalidiore,subter lanario.Nigri,aut ad modũ rufi nulli sunt. Vocem similẽ boui emittunt.Cornua adunca in se flexa,& pugnę inutilia gerunt/magnitudine palmari/aut paulo maiora,amplitudine nõ multo arctiore,q̃ ut singula semisextariũ capiant nigritie proba,anciæ ad oculos usq; demissę,ita ut in latus potius,q̃ ante pendeat.Caret superiore dentiũ ordine, ut bos, & reliqua cornigera omnia.Crura hirsuta,atq; bisulca habet,caudã minorem,q̃ pro sui corporis magnitudine/similẽ Bubulæ.Excitat puluerẽ,& fodit,ut taurus,tergore contra ictus pręualido est.Carnẽ habet &c.Ridicula omnino sunt,quæ de hoc animali prodit Albertus cap.1.tracta.quinti octaui de Animalibus lib.Libro quoq;.22.eiusdem uoluminis,dicit hanc ipsam ferã Bonachũ a Solino uocari. a ℭ Fimũ egerit.)Scribit hoc præter Plyniũ Arist.ca.2.tertiȷ de partibus animaliũ.Bonasis excrementi profusionẽ natura pro auxilio dedit.Hoc enim cũ metuũt,se tuentur.Hac eadẽ profusione,alia quoq; seruari certũ est. b ℭ Per longitudinẽ triũ iugerum.)Sunt codices,in quibus sic scriptũ est.Per longitudinẽ triũ iugerũ,per longas aspergines,quarum ardor q̃cquid attigerit/adurit.Ita egerie noxia amouet insequentes. c ℭ Miletos Ioniæ cap.)Ex Ply.ca.29.lib.quinti. Miletus (inquit) Ioniæ caput. Lelegeis antea,& Phytiusa,& Anactoria nominata,super.lxxx.urbiũ per cuncta maria genitrix. Nec fraudanda ciue Cadmo,qui primũ prosaicã orationem condere instituit. Fuit autẽ hic Cadmus alter ab eo,qui ex Phœnice oraculo monitus in Bœotia Thebanę urbis extitit primus author. De hac urbe sic Mela Pomp.lib.1.Miletum urbẽ(inquit)quondã Ionię totius belli,pacisq; artibus principem, patriã Thaletis Astrologi,& Timothæi musici,& Anaximandri physici,aliorumq; ciuiũ inclytis ingeniȷs merito inclytã,utcunq; Ioniã uocant.Strabo in principio quartidecimi scribit Miletum a Neleo,qui genere Pylius fuit/fuisse conditã.Est autem urbs uetustissima,utputa nono anno Aegæi Atheniensium regni condita,author in temporibus Eusebius.Milesiȷ ob opum copiã mire luxui,& deliciȷs dediti fuisse tradunt̃.De ȷ̃s illud fertur.Nemo nostrum frugi esto,alioquin cũ aliȷs eȷ̃ciatur. Hinc ꝓuerbio dici cęptum.Milesius sermo,pro delicato,ac delicioso. d ℭ Clariȷ Apollinis.) Ex Plynio ca.29.quinti.Huius oraculi originẽ explicat Pom.Mela lib.primo ibi. Lebedos (inquit) Clariȷq; Apolli-

ſuperuolantibus[a] futuræ tẽpeſtatis ſignificant a
qualitatẽ. Caput Mçoniæ Sipylus excipit, Tan-
talis antea dictus, & in illã uocabuli memoriam
orbitatibus[b] datus Niobe. Smyrnã Melas circũ-
fluit, inter flumina Aſiatica facile pręcipuus am- b
nis. Smyrnęos uero cãpos fluuius Herm⁹ ſecat,
ortus Dorylao Phrygiæ, Phrygiam ſcindit a Ca
ria. Hunc quoq; Hermũ fluctibus aureis æſtuaſ-
ſe antiquitas credidit. Smyrna, unde pcipue ni- c
tet, Homero uati patria[c] extitit, qui poſt Ilium ca
ptum anno ducenteſimo ſeptuageſimoſecundo
humanis rebus exceſsit, Agrippa Syluio Tybe-
rini filio Albæ regnante, anno ante urbem con- d
ditam centeſimo ſexageſimo. Inter quẽ, & Heſi-
odum poetã, qui in auſpicijs Olympiadis primę
obijt, centum trigintaocto anni[d] interfuerunt.
In Rhetæo littore[e] Athenienſes, & Mitylenæi

nis fanum, qd' Manto Pyreſiæ filia fugiens uictores Thebanorũ Epygonos, & Colophon, quã Mopſus eiuſdem matris filius ſtatuit ad promontoriũ, quo ſinus clauditur. Meminit Strabo lib. 14. Plynius ca. 106. ſecundi. Colophone (inquit) in Apollinis Clarij ſpecu lacuna eſt, cuius potu mira redduntur oracula bibentiũ breuiori uita. Meminit & Macrob. Saturnaliũ lib. primo. De Sypilo, qui antea Tantalis dicebatur. Plynius capite uiceſimonono quinti. Item cæteri. a ℂ De nubibus ſuperuolantibus.) Exemplaria ferme omnia habent. De nebulis ſuperuolitantibus. b ℂ Orbitatibus Niobe.) Niobes ob filiorũ, filiarũq; nũerũ ſe Latonę prefercẽtis, & eam ob cauſam natis orbatę fabulam multis carminibus retulit Ouidius Meta. lib. ſexto. Quot aũt fuerint Niobes filij, ac filię, mira eſt apud Gręcos authores diuerſitas. Nam Homerus uiceſimoquarto Iliad. lib. pueros, puellasq; eius ſenos dicit fuiſse. Euripides bis ſeptenos. Sappho bis nouenos, Bachilides, & Pindarus bis denos. Quidã alij ſcriptores tres fuiſse ſolũ dixerũt, author eſt Gellius capite ſexto uiceſimi Noctium Atticarum. DE Hermi flumis fluctibus aureis meminerunt Virgilius, Statius, Claudianus. c ℂ Homero uati patria extitit.) Aulus Gellius capite undecimo tertij Noctium ſuarum refert Gręcum Diſtichum, quo ſeptẽ urbes certare dicit de Homeri uatis patria.

ἑπτά πόλεισ διεϱίζουσι πεϱὶ ῥίζαν ὉΜΗΡΟΥ,
σμύϱνα, ῥόδος, κολοφών, σαλαμίν, ἴοσ, ἄϱγος ἀθῆναι.

Hoc eſt.

Septem urbes certant de ſtirpe inſignis HOMERI,
Smyrna, Rhodos, Colophon, Salamin, Ius, Argos, Athenæ.

Hæc lis facile dirimi poteſt ex ijs quę ſcribit Archilocus in libello ſuo de Temporibus. Quo loco tradit uarijs temporibus, ac locis, octo Homeros floruiſse. Et enumeratis ſeptem, ſubdit. Vltimũ hunc Homerum ætas noſtra cernit, qui Olympiade. xxiij. & a Troiæ excidio anno quincenteſimo, patria Mçon, Olympico certamine uictor, iudicio totius Gręciæ eximius Poetarũ eſt habitus, & ei ſolius tributũ emendandi characteres, & nomina, & linguã Gręcam, quę (ut ferunt) Cadmus Samotrax fere barbara, & plena ruditatis attulit &c. Hinc factum uidetur, ut nec de Homeri poetæ tempore conueniãt authores. Quidã eum / ex quibus Crates / ante deſcenſum Heraclidarum ponunt. Eratoſthenes poſt centeſimũ annũ Troianę captiuitatis. Ariſtarchus Ionica emigratione, ſiue poſt annũ centeſimũ. Philochorus emigrationis Ionicæ tẽpore, ſub Archippo Athenienſiũ magiſtratu, & poſt captã Troiam anno. 180. Apollodorus Atheniẽſis poſt. 240 annum euerſionis Ilij. Extiterunt alij, qui modico tempore anteq̃ Olympiades inciperẽt. 400. retro annis Troianæ captiuitatis eum fuiſse putent. Licet Archilocus. 23. Olympiade quingenteſimũ Troianę captiuitatis annum ſupputent. Hæc ex Euſebio lib. temporũ. d ℂ Centum trigintaocto anni interfuerunt.) Aulus Gellius in eo, quẽ modo retulimus loco plura diſserit de Homeri, & Heſiodi poetarũ ætate. Philochorus, & Zenophanes Homerũ, q̃ Heſiodũ maiorem natũ fuiſse ſcripſerunt. L. Actius poeta, & Ephorus hiſtoriæ ſcriptor minorẽ natu Homerrum eſse dixerunt. M. Varro in primo de Imaginibus, non eſse dubiũ tradit, quin aliquo tẽpore eodẽ uixerint. Idq; ex Epigrãmate oſtendit, quod in Tripode ſcriptũ eſt, in monte Helicone ab Heſiodo poſitum traditur. Lege eundem ca. ultimo. 17. eius uoluminis. M. Cicero in Dialogo de Senectute referens Catonis ſententiam. At Homerus (inquit) qui multis (ut mihi uidetur) ante ſeculis, q̃ Heſiodus fuit. e ℂ In Rhetęo littore.) Plynius cap. 30. li. quinti. Extra ſinum (inquit) ſunt Rhetęa littora, Rhetęo, & Dardanio, & Ariſbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon oppidũ iuxta tumulũ Achillis conditum a Mytilenęis, & mox Athenienſibus, ubi claſsis ei⁹ ſteterat.

a ad tumulũ ducis Thessali Achilleon oppidum condiderũt, quod propemodũ interijt. Deinde interpositis .xl. ferme stadijs ĩ altero cornu eiusdem littoris ob honorem Salaminij Aiacis alte-
b rum oppidum, cui Aeantio datum nomen, Rhodij extruxerunt. At iuxta Ilium Memnonis [a] stat sepulchrum, ad quod sempiterno ex Aethiopia cateruatim aues aduolant, quas Ilienses Memno-
c nias uocant. Cremutius author est has easdem anno quinto in Aethiopia cateruatim coire, & undiq; uersum quousq; gentium sint, ad regiam Memnonis conuenire. Mediterranea quæ sunt
d supra Troadis partem Teutrania tenet regio, [b] q̃ primo Mysorum fuit patria. Perfunditur Teutrania Caico flumine. Per omnem Asiã Chamęleon [c] plurimus animal quadrupes, facie, qua la-
e certæ, nisi crura recta, & longiora uentri iungerentur, prolixa cauda, eademq; in uertiginem torta, hamati ungues subtili aduncitate, incessus piger, & fere idem qui testudinũ motus, corpus
f asperum, cutem qualẽ in Crocodilis deprehendim⁹, subducti oculi, & recessu cõcauo introrsũ recepti, q̃s nunq̃ nictatiõe obnubit. Visum deniq; nõ circũlatis pupillis, sed obtutu rigidi orbis intẽtat. Hiatus ei⁹ ętern⁹, ac sine ulli⁹ usus ministerio. Quippe cũ neq; cibũ capiat, neq; potu alat,

steterat. De sepulchro Achillis, & Aiacis in his locis meminit etiã Diodorus Siculus in Alexandro, hoc est .17. historiarũ libro. a ¶ Memnonis sepulchrũ.) Memnon Titoni, & Aurorę filius, Priamo cũ uiginti peditũ milibus, ducentis curribus auxiliũ ferens, ab Achille, uel, ut Diod. ait, per insidias a Thessalis tandem peremptus est. Huius exusti corporis fauillæ (ut fabulæ tradunt) Auroræ matris precibus in uolucres uersę sunt, quę ob hoc Memnonides nũcupant. Hę Memnonis memores annis singulis sepulchrum eius adeuntes, manibus ipsius frequenter parentant. Fabulã refert Ouidius .13. Trasformationũ libro. Cætera Diod. Siculus lib. 3. De his Auibus sic Plynius ca. 26. li. decimi. Authores sunt (inquit) omnibus annis aduolare Iliũ ex Aethiopia aues, et cõfligere ad Mẽnonis sepulchrum, quas ob id, &c. Quam a probis authorib⁹ diuersa de his auibus prodat Albertus .23. de Animalibus li. ex eius uerbis, quę ut iacẽt subscripsimus deprehenditur. Mẽnonides quędã uocantur aues, a loco ab Aegyptijs sic uocatas. Cateruatim enim ab Aegypto uolant ad Ilium ad sepulchrũ Memnonis Pythagorici philosophi semp in q̃nto anno, & cũ biduo ibi circumuolauerunt, decimo die pugnam ineunt, & se rostris, & unguibus lacerant, & tunc reuertuntur in Aegyptum. Hucusq; Albertus. Quæ q̃ falsa sint, ex Plynij, & Solini uerbis emunctę naris quilibet mox aduertet. b ¶ Teutrania tenet regio.) Ply. ca. 30. libri quinti. Supra Aeolida, & partẽ Troadis in mediterraneo est, q̃ uocatur Teutrania, quã Mysij antiquitus tenuere. Ibi Caicus amnis iam dictus oritur. c ¶ Chamęleon.) Græci χαμαὶ humile, & paruũ dicunt. Hinc Chamęleon paruus leo. Plynij uerba ex quibus hæc Solinus transtulit ex c. 33. octaui nat. historiæ sunt. At Chamęleontem & ipsa .i. Africa, q̃q̃ frequentiorẽ India. Figura, & magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta, & excelsiora. Latera uentri iunguntur, ut piscibus, & spina simili modo. Eminet rostrum ut in paruo sit haud absimile suillo. Cauda pręlonga in tenuitatem desinens, & implicãs se uiperinis orbibus. Vngues adunci. Motus tardior ut testudini. Corpus asperũ, ut Crocodilo. Oculi in recessu cauo, tenui discrimine prægrandes, & corpori concolores. Nunquã eos aperit, nec pupillæ motu, sed totius oculi uersatione circumspicit. Ipse celsus hianti semper ore. Solus animalium nec cibo, nec potu semper alitur, nec alio quam aeris alimento. Circa caprificos ferus, innoxius alioquin. Et coloris natura mirabilior. Mutat namq; eũ subinde, & oculi, & cauda, & toto corpore. Redditq; semper quemcumq; proxime attingit, præter rubrum, candidumq;. Defuncto pallor est. Caro in capite, & maxillis, & ad commissuram caudæ admodum exigua. Nec alicubi toto corpore. Sanguis in corde, & circa oculos tantum. Viscera sine splene. Hybernis mensibus latet, ut lacerta. Plura de eodem idem Plynius capite octauo uicesimiooctaui. Extat caput duodecimum decimi Noctium Atticarum apud Aulum Gelliũ. Itẽ caput undecimũ secundi de natura animaliũ apud Aristotelẽ. Mire

nec alimento alio, q̃ haustu aeris uiuat. Color uarius,[a] & in momento mutabilis, ita ut cuicunq; rei se coniunxerit, concolor ei fiat. Colores duo sunt, quos fingere non ualet, rubrus, & candidus, cęteros facile mentitur. Corpus pene sine carne, uitalia sine liene, nec nisi in corculo pauxillum sanguinis deprehenditur. Latet hyeme, producitur uere. Impetibilis est coraci, a quo cũ interfectus est, uictorem suum perimit interemptus. Nam si uel modicũ ales ex eo ederit, ilico moritur. Sed Corax habet præsidium[b] ad medelã natura manũ porrigente. Nã cum afflictum se intelligit, sumpta fronde laurea recuperat sanitatẽ. Pythonis Come est[c] in Asia locus in campis patentibus, ubi primo aduẽtus sui tempore Ciconiæ aduolant, & eam quæ ultima aduenerit, laniant uniuersæ. Aues istas ferunt linguas nõ habere, uerum sonum quo crepitant, oris potius q̃ uocis esse. Eximia illis inest pietas.[d] Etenim quantũ temporis impenderint fœtibus educandis, tantũ & ipsæ a pullis suis inuicem aluntur. Ita enim impense nidos fouent, ut incubitus assiduitate plumas exuant. Noceri eis, omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia uel maxime, ubi serpentum immanis copia est, quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahunt. Galatiam[e] pri-

degenerat ab Aristotele, & cæteris Albertus cum de Chamęleonte scriberet cap.5. primi tractatus secũdi de animalibus lib. a ¶ Color uarius, & in momento mutabilis.) Præter ea, quæ de mutabilitate huius animalis scribunt Aristoteles, Plynius, Ambrosius quinto Hexameron. Seneca primo Naturaliũ quęstionũ sic canit Ouidius. 15. Meta. Id quoq; quod uentis animal nutritur, & aura
Protinus assimilat, tetigit quoscunq; colores. Hinc natum Adagium apud Gręcos χαμαιλέοντος εὐμεταβολώτερος. Chamęleonte mutabilior, de homĩe omnino inconstanti, & uario, non absimile illi, qđ alibi ex Plauto retulimus. Versi pellis. b ¶ Sed Corax habet præsidiũ.) κόρακα Græci coruũ dicunt. Coruus (inquit Plynius ca.27. lib. octaui) occiso Chamęleonte, qui etiã uictori nocet, lauro infestum uirus extinguit. c ¶ Pythonis Come est.) Plura de hoc ipso loco disputat Hermolaus ca.23. decimi Plynianarũ castigationũ. Pythonis Comen uocant (inquit Plynius) in Asia patentibus campis, ubi Ciconiæ congregatę inter se cõmurmurãt. Eam deniq;, quę nouissime aduenit lacerant, atq; ita abeunt. Notatũ post Idus Augustas nõ temere uisas ibi. Sũt qui Ciconijs nõ inesse linguas confirment. Honos his serpentium exitio tantus, ut in Thessalia capitale fuerit occidisse, eadem legibus pœna, quæ in homicida. Ciconias ferunt (inquit quinto Hexameron diuus Ambrosius) collecto proficisci agmine, si quo pergẽdũ putãt, & simul plerisq; circa orientẽ locis inuehi, & quasi tessera militari pariter omnes moueri, exercitum credas cũ signis suis pergere. Sic omnes uiandi, comitandiq; præeũdi ordinẽ seruãt &c. d ¶ Eximia illis inest pietas.) Ciconias genitorũ senectutem inuicẽ educare iuulgatum est. Sed sunt qui Meropes idem facere confirmẽt, uicemq; reddi, ut parentes non modo senescentes, uerumetiã statim, cũ iam datur facultas, alantur opera liberorũ. Nec matrẽ, aut patrem exire, sed in cubili manẽtes pasci labore eorũ, quos ipsi genuere/enutrierunt, educarũt. Hæc ex Arist. ca.13. noni Naturę animaliũ. Hinc in parentum pietatẽ sumptũ adagiũ ἀντιπελαργεῖν. i. Mutuã beneficiorũ uicem rependere. Supplendum conuenit, par est, uel quippiã simile. Citat Tarręas in Prouerbiorũ Collectaneis hunc, quẽ modo ascripsimus Aristotelis locũ. Hanc ipsam Ciconiarũ in parentes pietatẽ, multis explicat Ambrosius ca.16. quinti Hexameron. Leges, quibus iubentur liberi parentes suos alere Aristophanes eleganti uocabulo πελαργικοὺς νόμους nuncupat, quasi Ciconiarias leges dixeris. Ciconiarũ pietatẽ ueteres attendentes, in regijs sceptris parte summa Ciconiã, parte uero infima Hippopotamũ improbissimũ animal insculpere soliti sunt. Qua re uiolentiã obnoxiã esse iustitiæ significare uolebant. Est enim Ciconia δικαιοσύνης σύμβολον. i. iustitiæ signũ. Inter Decalogi pręcepta non infimũ locũ tenet, quo parentes honorare præcipimur. e ¶ Galatiam.) Plynius capite.32. quinti. Dicendum simul (inquit) uidetur

& de Galatia, quæ superposita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet. Caputq́; quondã eius Gordium. Qui partem eam insedere Gallorum Tolistobogi, & Voturi, & Ambiati uocantur. Gallorum in Asiã processus describit abunde. T. Liuius. 8. lib. de bello Macedonico. Plura Strabo circa finem duodecimi, & L. Florus ca. 11. secundi. Claudianus secundo in Eutropiũ. Thini Thraces erant &c. a

BITHYNIA.) De origine, & nomine Bithyniorum Appianus in Mithridatico, hęc fere tradit. Thraces Gręci eos existimant, qui cum Rheso ad Ilium pro Troianis castra habuere, Rheso deinde nocte a Diomede (ut Homerus canit) perempto fugientes ad Ponti ostia, q̃ arctiora in Thraciam sunt, quosdam ratibus destitutos, in ea tellure cõsedisse, partemq́; eã tenuisse, quę Bebrycia appellatur. Quosdã trãsgressos, ultra Bizãtiũ, & Thraces, qui Bithynij dicuntur, ꝓpe Bithim habitasse fluuiũ. Fame deinde compulsos, in Bebryciã redijsse, & Bithyniã, pro Bebrycia a fluuij nomine, iuxta quẽ incoluissent / nominasse. Eius uero appellationẽ nulla ratiõe cũ tempore ab illis immutatã, cũ parum admodũ Bithyniæ nomẽ a Bebrycia uideatur differre, hoc multi iã existimant. Alij uero Bithym Iouis, et Thracis filiũ eorum regem primũ extitisse, & utriusq; appellatione / utriq; terrę nomen inditum. Secundã opinionem Stephanus quoq; sequitur. Bithynia (inquit) ἀπὸ βιθυνοῦ τοῦ διόσ, καὶ θράκησ τῆσ τιτανίδος, hoc est a Bithyno Iouis, & Thraces Titanidos filio. Herodotus in septimo eos olim Strimonios uocatos refert. Bithynia, ut in principio quinti Ptol. ait, terminatur ab occasu ore Ponti, & Thracio Bosphoro, & parte Propontidis. Eius figurã appingit tabula prima Asię. Martianus, qui hunc Solini locũ immitatur. Bithynia (inquit) initium Ponti est, & ab ortu Thracię aduersa, a Sagari flumine primos habitatores habet, qui fluuius alij fluuio Gallo miscetur, a quo Galli dicuntur ministri matris Deũ. Hęc & Bibrycia, & Mygdonia dicta est, a Bithynio rege Bithynia. Lege Plyniũ ca. ultimo li. quinti. Sunt authores transisse ex Europa Mysas, & Phrygos, & Thynos, a quibus appellantur, Mysi, Phryges, Bithyni. b

Hylam puerũ.) Hylas Thiodamantis filius Dryopum regis, quorum gens subiecta Parnasso fuit. Hic patre interfecto, Herculem secutus studio eius uirtutis ardens. Quom ex comitatu Argonautarũ in Mysia Hercules recessisset ad materiã quęrendam remi, quẽ fractum uolebat reficere, & Hylas ad hauriendam aquam Ascanij fluminis urnã extulisset, dũ accedit ad ripam, adamatus a nymphis est, propter hunc Herculem comites deseruit, nec deinceps secutus Iasonẽ. Hunc quom in fonte perisse cognitum est, sacra ei instituta sunt, quibus mos fuerat, ut eius nomen clamaretur in fontibus. Hinc a Virgilio dictum est. Vt littus Hyla Hyla omne sonaret. Et Valerius Flaccus tertio Argonauticon.

Rursus Hylan, & rursus Hylan per longa reclamat
Auia, responsant syluæ, & uaga certat imago.

Hæc ex Probo tertio Georgicorum Virg. Seruio Ecloga sexta. Placido quinto Theb. Item ex Commentarijs Apollonij. Strabone lib. 12. Annotatũ ab Authoribus est, Hylan turpi amore dilectum ab Hercule. De loco ubi raptus est, non omnes idẽ sentiunt. Herodotus lib. septimo scribit in Magnesiæ sinu locum esse quendã, in quo fertur Hercules quom e naui Argo aquatũ missus esset, fuisse eum ab Iasone, atq; socijs derelictũ, dũ in terrã Colchidem ad uellus nauigarent. Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaq; de re nomen loco fertur esse Aphete, quoniam Græce ἀφετή dimissio dicatur. Strabo libro duodecimo ait eum apud Arganthonium montem raptum fuisse. Quo loco adhuc (inquit) festa quędam apud Prusienses celebrantur, in quibus per montes uagi, ac saltantes, Hylan uocant, quasi in syluas ad illum inquirendum / egrediantur. Propertius etiam uicesima primi ad Argantiphagũ fuisse Hylan raptũ prodidit. c Nymphis

a mis sæculis priscæ Gallorum gentes occupauerũt. Tolistobogi, & Voturi, & Ambiati, quæ uocabula adhuc permanent, q̃uis Galatia unde dicta sit, ipso sonat nomine.

DE BITHYNIA, ET HYLAE RAPTV, deq; Hannibalis exitu, ac sepulchro.

CA. LIIII.

b BIthynia [a] in Ponti exordio ad partem solis orientis, aduersa Thraciæ opulenta, ac diues urbiũ, a fontibus Sangarij fluminis primos fines habet, ante Bebrycia dicta,
c deinde Mygdonia, mox a Bithyno rege Bithynia. In ea Prusiadem urbẽ prętermeat Hylas flumẽ, & alluit Hylas lacus, in quo resedisse credũt delitias Herculis Hylam puerũ [b] Nymphis rapinam, [c] in cuius memoriã usq; adhuc solẽni cursi-

rapinam.)Theocritus,& Nicandrus ſcribunt Hylan a Nymphis eius loci omnibus fuiſse raptum. Apolloni⁹,& Flaccus in Argonauticis, ab una tantum nympha. Onaſus in primo Amazonicorũ, eum in mare lapſum, merſumq́ periſse. a ℭ Hylan uoce clamant.)Tarreas in prouerbiorũ Collectaneis Paremiã refert, ex eo clamore ſumptam, quo Hylan feſtis illis uoce clamant. Ea autem eſt huiuſmodi. ὕλαν κραυγάζειν, Hylan inclamare, de his, qui aliquid inani labore proſecuntur. Quo loco Hylę hiſtoriam uel fabellã potius/abunde refert. Atq; inter cætera Polyphenium Cyclopẽ fuiſse miſſum ad Hylan requirendum, Hylanq́ inclamaſse, nominatimq́ uocaſse cum nihil tamẽ eo clamore profecerit. b ℭ Libyſsa.)Gentile a Libya deductum nomen. Hinc Libyſsa locus dictus qđ ab Hãnibale Libyſso conditus fuerit. Eſt autẽ Libyſsa, authore Stephano. φρούριον βιθυνίας, ideſt præſidium, propugnaculũ,& loc⁹ quidã munitus Bithyniæ. Appianus in eo lib. qui Syrius inſcribitur, ait Libyſsum fluuiũ eſse in Bithynia,& cãpũ ſubideab eo Libyſsam dictũ. Meminit Libyſsæ Plynius ca. ultimo libri quinti. Item Martianus in ſexto. Plynius Cęcilius dicit Hannibalem fuiſse ſepultum apud Libyſsã in arca lapidea, in qua hodie quoq; (inquit) inſcriptum eſt. Hannibal hic ſitus eſt. c ℭ Carthaginẽſe iuditiũ.)Quo pacis cõditiones a Scipione Carthaginenſibus dictæ ſunt, inter quas Scipio ante omnia poſtulabat, ut Hannibal ſibi traderetur, author Liuius. 30. ab urbe condita libro. Authores ſunt (ut in Hannibalis uita Plutar. tradit) qui dicant Hannibalẽ ueritum, ne petenti Scipioni dederetur, ſtatim re male geſta in Aſiã profugiſse. d ℭ In hoſpitium Pruſiæ deuolutus.)Poſt uictum apud Termopylas Antiochũ, Hannibal ad Pruſiam Bithyniæ regem confugit. Pruſias autem præſenti iam flaminio, Romanisq́ gratificaretẽ, a ſe necandi, aut Romanis tradendi Hannibalis conſiliũ cępit. A primo colloquio Flaminij milites ex templo ad domũ Hannibalis cuſtodiendã miſsi ſunt. Semper talem exitũ uitę ſuæ proſpexerat Hannibal omnino,& Romanorũ inexplicabile odium in ſe cernens,& fidei regũ nihil ſane confiſus. Pruſiæ uero leuitatẽ etiam expertus erat. Flaminij quoq; aduentũ uelut fatalem ſibi horruerat, ad omnia undiq́ infeſta, ut iter ſemper aliquod prẹparatum fugę haberet, ſeptem exitus e domo fecerat,& ijs q̃ſdã occultos ne cuſtodia ſepirentur. Sed graue imperiũ regũ nihil inexploratũ, qđ inueſtigare uolunt, effecit totius circui domus ita cuſtodijs complexi ſunt, ut nemo inde elabi poſset. Hanibal poſteaq̃ eſt enunciatũ milites regis in ueſtibulo eſse poſtico, qđ deuij maxime, atq; occultiſsimi exitus erat/fugere conatus, ut id quoq; occurſu militũ obſeptum ſenſit,& omnia circa clauſa cuſtodijs diſpoſitis eſse, uenenũ, qđ multo ante præparatum ad tales habebat caſus popoſcit. Liberemus (inquit) diuturna cura populum Ro. quando mortẽ ſenis expectare longum cenſent. Nec magnã, nec memorabilem ex inermi, proditoreq́ Flaminius uictoriã feret. Mores quidem populus Romanus quantum mutauerit, uel hic dies argumento erit. Patres eorum Pyrrho regi hoſti armato exercitum in Italia habenti, ut a ueneno caueret/prædixerunt, ij legatum conſularem, qui author eſset, Pruſiæ qui ſcelus occidendi hoſpitis miſerunt. Execratus deinde in caput, regnumq́ Pruſiæ,& hoſpitales deos uiolatę ab eo fidei teſtes inuocans, poculũ exhauſit. Author Liuius lib. 39. ab urbe condita. Appianus in Syrio ſcribit Hannibalem huiuſmodi oraculo fidentem fuiſse deceptum. Libyſsa gleba corpus teget Hannibalis, cum in Libya moriturum ſe ſperaret. e

tatione lacum populus circuit,& Hylan uoce a
clamant.[a] In Bithynio quoq; agro Libyſsa[b] locus Nicomediæ proximus ſepulchro Hannibalis famæ datus, qui poſt Carthaginenſe iudicium[c] transfuga ad regem Antiochum, deinde b
poſt Antiochi apud Thermopylas pugnã tam malam, fractumq́ regem fortunæ uicibus in hoſpitium Pruſiæ[d] deuolutus, ne traderetur Tito c
Quintio ob hanc cauſam in Bithyniam miſso, captiuusq́ Romã ueniret, ueneni mali poculo animã expulit,& a Romanis ſe uinculis morte defendit.

DE ORA PONTICA. CA. LV.

IN ora Pontica[e] poſt Boſphori fauces,& d
Rheſum amnẽ, portũq́ Calpas Sagaris fluui⁹ ort⁹ in Phrygia, dictusq́ a plerisq́

IN ORA PONTICA poſt Boſphori fauces.) Caput iſtud totum ex principio ſexti Plynij tranſumptũ eſt. Põtus Græca dictio πόντος per Syncopen quaſi πόνος hoc eſt labor, dolorue, qđ ſit mare

ipſum laboribus,& doloribus plenũ/ut eſt.Qui nauigant mare,enarrãt pericula eius Eccleſiaſtici.43. Aliꝗ dictum putant a uerbo ποντίζω quod mergo ſignificat,quoniã in mari plurima mergi ſoleant. Eſt autem pontus id mare,quod inter Mæotidẽ paludẽ,& Tenedon inſulã interiacet.Menſuram ponti(inquit capite primo ſexti Caius Plynius)a Boſphoro, ad Mæotiũ lacum quidã fecere.xiiij.xxxviij. mil.D.paſs.Eratoſthenes.c.minorem.Agrippa a Chalcedone ad Phaſin.x.mil. Inde Boſphorum Cimmerium.ccclx.mil. Nos interualla generatim ponimus comperta in noſtro æuo, quando etiã in ipſo ore Cimmerio pugnatũ eſt.Ergo a faucibus Boſphori eſt amnis Rhebas, quem aliꝗ Rheſum dixerunt.Deinde Pſillis,portus Calpas, Sangaris fluuius ex inclytis.Oritur in Phrygia,accipit uaſtos amnes, inter quos Tembrogiũ,& Gallum.Et idem Sangarius,a pleriſq; dictus Coralius,a quo incipiunt Mariandini ſinus, oppidũq; Heraclea Celeceno,uel ut aliꝗ codices habent,Lyco flumini appoſitum.Abeſt a Ponti ore miliarijs ducentis.Portus Acone ueneno Aconito dirus.Specus Acheruſia. Hucuſq; Plynius.De Ponti menſura,& circa eum nationibus plura Herodotus libro quarto. Ammianus libro uiceſimoſecundo.Strabo libro duodecimo.Ptolemęus capite primo quinti. Capella cap. triceſimoquinto lib.ſexti.

a Sagarius,exordium facit Mariandi ſinus,in quo oppidum Heraclea appoſitũ Lyco [a] flumini, & Acone portus,[b] qui prouẽtu maloꝶ graminum uſq; eo celebris eſt,ut noxias herbas Aconita il-
b linc nominemus.Proximus inde Acheruſiꝰ ſpecus,[c] quem foraminis cæci profundo aduſq; inferna aiunt patere.

a ℭ Lyco flumini.)Hermolaus cap.primo ſexti Caſtigationũ Plynianarum contendit ex Thucydide libro quarto apud Plynium non Lyco flumini legi oportere,qui per Heracleenſem agrum meat,ut ſit Celex Celecis producta media.Niſi quis(inquit) utrumq; flumen haberi parte illa ſentiat. b ℭ Acone portus.) Valerius Flaccus quarto Argonauticon meminit,in ꝗs locis Aconis fluminis.

Quid memorem quas Iris aquas,aut torqueat Acon? Naſo ſeptimo Trnnsformationũ ſcribit Aconitum,a Caute in qua naſcitur dictum eſse.

Quæ quia naſcuntur dura uiuacia caute
Agreſtes Aconita uocant.

Græci enim ἀκόνην cotē dicunt.Vnde ἀκόνιτον ſumptũ nomen.Scribunt Aconitum prius fuiſse innoxium,ſed contactum ſpuma Cerberi,uim contraxiſse ueneni.Aconitum interdum pro quocũq; letaliſsimo ueneno capitur.Vnde prouerbiali figura a Iuuenali dictũ. Nulla Aconita bibuntur fictilibus.In eos dictum,qui mortis ſępe cauſam diuitias ardenter cupiunt. Si quis Aconitum neſciens hauſerit,hauſtu eum meri plurimi curari ſolet.Infuſum enim uiſceribus trahit ad ſe calorem,& ueneno frigido quaſi calidum iam repugnat.Si uero Aconitum ipſum cum uino tritum potui datum ſit,haurientem nulla curatio a morte defendit. Tunc enim uinum natura frigidum admixtione ſui frigus auxit ueneni.Nec in interioribus iam caleſcit,quia nõ liberum,ſed admixtum aliꝗ,immo in aliud uerſum deſcendit in uiſcera.Ex Macrobio Saturnaliũ libro ſeptimo. De Aconito plura Ply.cap.2.&.3.uiceſimiſeptimi naturalis hiſtoriæ. c ℭ Acheruſius ſpecus.) Nomen ſumptũ ab α,ſine,& χαίρον leticia ,quod locus is,quo per Acheruſium ſpecum iter eſt, ſit omni penitus lætitia uacans.Plynius capite ſecundo uiceſimiſeptimi. Fabulæ (inquit)narrauere e ſpumis Cerberi canis extrahente ab inferis Hercule,ideoq; apud Heracleam Ponticam, ubi monſtratur eius ad inferos aditus gigni.Meminit Ammianus libro uiceſimoſecũdo.Pomponius Mela libro primo. Iuxta ſpecus (inquit) eſt Acheruſia ad Manes (ut aiunt) peruius,atq; inde extractum Cerberum exiſtimant.

Valerius Flaccus quarto Argonauticon.

Inde premente noto triſtes Acheruſidos oras.
Præterit.

Eſt & Italiæ palus Acheruſia prope Puteolos, & Cumas

Qua fama eſt Acherontis ad undas
Pandere iter,cęcas ſtagnante uoragine fauces
Laxat,& horrendos aperit telluris hiatus,
Interdumq; nouo perturbat lumine manes.

Ex eo loco mortui tranſmittuntur perſoluto prius Charonti numo pro Stygiæ paludis tranſnatione,Authores Plutarchus,& Plautus in Truculento.Is numus Gręce δαυάκη dicebatur, qui in ore defuncti poni conſueuerat. Meminit Propertius Elegia tertiadecima libri quarti,& Apuleius ſexto de Aſino aureo.Item Diodorus Siculus circa finem ſecundi.

DE PAPHLAGONIA, ET VENEtorum origine. CA.LVI.

PAphlagoniã limes[a] a tergo Galaticus am- a
plectitur. Ea Paphlagonia Carambi pro-
montorio ſpectat Tauricã, conſurgit Cy-
toro[b] mõte porrecto in ſpatiũ triũ & ſexaginta
miliũ, inſignis loco Heneto,[c] a quo (ut Corneli⁹ b
Nepos perhibet) Paphlagones in Italiam tranſ-
uecti, mox Veneti ſunt nomĩati. Plurimas in ea
regione urbes Mileſij condiderunt. Eupatori-
am[d] Mithridates, quæ ſubacta a Pompeio/ Põ-
peiopolis eſt dicta.

DE CAPPADOCIA, ET EQVOrum natura. CA.LVII.

CAppadocia[e] gentiũ uniuerſarũ, quę Pon- c
tũ accolunt præcipue introrſus recedit.

PAPHLAGONIAM limes.) Paphlagonia/ authore Stephano/ dicta eſt ἀπὸ παφλάγου τοῦ φινέωσ παιδός. i. a Paphlago Phinei filio. Paphlagoniã (ut Plynius ca.z.ſexti refert) Pylęmoniã qdã dixerunt incluſam a tergo Galatia. Oppidũ Maſtya Mileſiorum, deinde Cromna. Quo loco Henetos adijcit Nepos Cornelius, a quibus in Italia ortos cognomines eorũ Venetos credi poſtulat. Paphlagonas (ut lib.1z. Strabo tradit) ad orientem Halys flumen terminat, a Meridie fluens inter Syros, atque Paphlagonas, exitq; (ut Herodotus ait) in eum, qui Euxinus pontus appellatur. Paphlagoniæ ſitum ſcribit Ptole.capi.4. quinti, & prima tabularũ Aſię. b ℭ Cytoro.) Idẽ Strabo ſcribit Amaſtris arcem Cytorum dici olim Synopenſium Emporium, dictum a Cytoro Phryxi filio, ut Ephorus tradit. Cytor⁹ mons plurimã buxum habet, ut Plynius cap.17.ſextidecimi, & Strabo dicto li. prodiderũt. Virgilius ſecundo Georgicorũ.

Et iuuat undantem buxo ſpe-
(ctare Cytorum.

Quo loco Seruius magno errore (niſi ſcriptori uitium aſcribam⁹) tradit Cytorum Macedoniæ montem eſſe cũ reliqui omnes eum montẽ Paphlagoniæ eſſe dicant. c ℭ Inſignis loco Heneto) Henetorũ meminit Homerus ſecundo Iliados libro.

Paphlagonasq; ferox ducebat
(in arma Pylemon
Ex Henetis muli ducunt genus
(unde feroces.

Sed quęritur quoſnam poeta Henetos dicat. Sunt enim qui dicant Henetos in tota Paphlagonia nuſq̃ oſtendi. Alij dicunt uicum eſſe in littore decem ſchœnis ab Amaſtri diſtantem. Zenodotus de Henetia ſcribens/ putat eã ſignificari, quę nunc Amiſius appellatur. Non nulli natione quãdã Cappadocibus finitimã prodiderũt cum Cimmerijs militaſſe, poſtea Adriã perueniſſe. Sed qđ maxime inter omnes conſtat, eſt qđ Heneti clariſſima Paphlagonũ natio erant, ex qua Pylemon fuit, cũ quo plurimi ex illis militarũt. Amiſſo autem duce poſt captã Troiã, in Thraciã traiecerunt. Errantes uero in eam regionẽ deuenere, quæ nunc Henetia appellatur. Quidã Antenorem dicunt, & eius filios, claſſis huius participes in interiore Adrię receſſu conſtitiſſe. Atq; iccirco ueriſimile eſt/ Henetos defeciſſe, & nuſq̃ in tota Paphlagonia apparere. Lege eundem Strabonem in principio quinti, & parum poſt principium duodecimi. Rem paucis explicat. T. Liuius in principio primi ab urbe condi. &. Q. Curtius in principio tertij Cato in Originibus, ſcribit Venetis cunctis primã originẽ Phaetontheã eſſe, quę Gręcis (inquit) occaſionem mentiendi de Phaetonte, & Eridano prębuit. Poſterius mixta ijs nobilis ſtirps Troiana, a quibus Patauiũ ſuo conditore inclytũ. Idẽ fere ſcribit. C. Sempronius in lib. de Italię diuiſione. Seruius. 1. Aeneid. ſuper illud. Illyricos penetrare ſinus. In hac quoq; hiſtoria turpiter lapſus eſt, exiſtimãs iccirco dixiſſe Virgiliũ Illyricos, qđ inde (inquit) uenit quidã Henetus rex, qui Venetiã tenuit, cuius nomen Henetiã dictam, poſteri Venetiã nominauerũt. De Henetis, & Antenore ca.8. ſupra non nulla retulimus. d ℭ Eupatoriã.) Plynij uerba ſunt ex ca.z.lib.ſexti. Amyſſo iunctũ fuit oppidũ Eupatoria a Mithridate conditum. Victo eo Pompeopolis utrunq; appellatum eſt. Theophraſtus, Plynius ca.37. undecimi, & A. Gellius. 16. Noctiũ Atticarũ, ſcribunt in Paphlagonia bina perdicibus corda eſſe. Ariſto. cap.63. eius lib. quẽ de Admirandis in natura ſcripſit, tradit in Paphlagonia piſces eſſe, qui ſola ipſius telluris natura foueãtur, coaleſcantq;. Paphlagonibus poſt mortẽ Philomenis regis populi Romani amici, prouincia a Romanis impoſita eſt, ut a Sexto Rufo relatum eſt. e

CAPPADOCIA.) Ply.ca.3.li.ſexti, Cappadoces a Cappadoce amne dictos putat, cũ antea (inqt) Leucoſyri dicerent. Sũt, qui Cappadociã dictã uelit a Cappadoce Nini filio. Ea prius, ut Plutar.

a Latere læuo utrasq; Armenias, & Comagenem simul transit, dextro plurimis Asiæ populis circumfusa. Attollitur ad Tauri iuga, & solis ortus Præterit Lycaoniā, Pisidiam, Ciliciam. Vadit su
b per tractum Syriæ Antiochiæ, parte regionis alterius in Scythiam pertendens, ab Armenia maiore diuisa Euphrate amne. Quæ Armenia, unde Pariedri [a] montes sunt/auspicatur. Multæ in
c Cappadocia urbes inclytæ. Verū, ut ab alijs referamus pedem, [b] coloniā Archelaidem, [c] quam deduxit Claudi⁹ Cęsar, Halys [d] pręterfluit. Neocæsaream fluuius Lycus alluit. Melitam Semi
d ramis condidit. Mazacā [e] sub Argęo sitam Cappadoces matrem urbiū numerant. Qui Argęus niualibus [f] iugis arduus ne æstiuo quidem torrente pruinis caret. Quęq; indigenæ populi habitari Deo credunt. TErra illa ante alias altrix equorum, [g] & prouentui equino accōmodatissi-

referf/Syria dicebatur, a Syro scilicet Apollinis, & Synopes filio nomen trahens. Cappadocię regio, ut lib. secūdo Strabo ait, ad Euxinū uergens cęteris Tauro appositis magis, ac magis ad Aquilonē spectat. Idē in principio duodecimi eā multas partes habere, plurimasq; mutationes accepisse dicit. Qui enim Austrū uersus sunt, Cilicio, qui Taurus dicitur/terminatur. Orientē uersus Armenia, Colchide, ac diuersarum linguarū gentibus, quę intermediæ sunt. Septemtrionem uersus Euxino usq; ad Halys ostia. Occasum uersus Paphlagonū gentem, & Galatis, qui in Phrygiā transmigrarunt usq; ad Lycaonas, & Cilices Ciliciā Tracheam incolentes. Quidā Cappadociā in decē Præturas diuidunt. Alij eam in duas Satrapias fuisse a Persis diuisam aiunt. Appiano in proemio sui operis dicit Cappadoces Cilicum finitimos esse, Armeniorumq; partem, quā Armeniā minorem uocant. Eius situm appingit Ptolemæus cap. 6. lib. quinti prima tabularum Asię. Cappadoces (ut in Clio Herodotus tradit) coriacea subligacula, e corioq; reliquā uestem ferunt. Non quibus uolunt cibis uescuntur, sed quos habēt utpote religionē asperam incolentes. Potu non uini utuntur, sed aquæ. Non ficos ad comedendum, nec aliud quicq; boni habentes. Fuisse Cappadoces malis moribus affectos, illud iactatū uulgo inditio est. τρία κάππα κάκιστα, Tria κκκ. pessima. Id Suidas de Cretensibus, Cilicibus, & Cappadocibus dictum refert. Augustinus autem ca. 3. de Grammatica ad tres Cornelios referendū putat. i. Syllā, Cinnam, Lentulū, qui bipedū pessimi existimati sunt. Illud admiratione dignū est, & inter mortales rarissimū, qd cū Romani libertatē Cappadocibus obtulissent, eam ij, & instanter quidē renuerint, sibiq; tandē Ariobarzanē. 5. regem immemores summi boni pręfecerint. Id. 12. uolumine Strabo refert. Extat in Cappadocas de modici sale plenum Distichum.

καππαδόκην ποτ' ἔχιδνα κακὴ δάκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ
κάτθανε, γευσαμένη αἵματος ἰοβόλου.

Ideſt Cappadocē quandoq; uipera mala apprehendit, & ipsa interijt, qd uenenosum sanguinē gustauerit. a ℭ Pariedri.) Sic enim legendū est, non Panhydri, uel Panthydri, siue Pantidri, ut in omnibus Solini exemplaribus legitur. Locū restituimus ex ca. nono sexti Plynij. b ℭ Referamus pedē.) Esse hanc prouerbialē figurā cap. primo supra cōmonstrauimus c ℭ Archelaidē.) Ply. cap. 3. lib. sexti. Cappadocia (inquit) intus habet coloniam Claudij Archelaidē, quā pfluit Halys. d ℭ Halys.) Fluuius hic ex Armeno monte ortus Medicum, ac Lydū imperiū disterminat/perfluit primū Cilicas, dehinc Mantienos, qui sunt ad dexterā, & Phrygas, qui sunt ad lęuam. Tū Boreā uersus tendens Syros, Cappadoces, Paphlagonesq; interfluit, Cappadoces a dextra. Paphlagones a sinistra perstringens, author Herodo. lib. 1. Hūc fluuiū Lucanus in. 3. Crœso fatalē dixit. Crœsus enim Lydorū rex cū contra Cyrū Persarū regē bellū gerere statuisset, Apollinis oraculū consuluit, cui sic Pythia respondisse dicit. Crœsus perdet Halym transgressus plurima regna. Vel ut secūdo de Diuinatiōe ait Cicero. Crœsus Halym penetrans magnā peruertet opum uim. Hostiū uim sese peruersurū putauit, peruertit autē suā. De Neocęsarea, & Melita, Ply. eodē qd modo citauimus capite. e ℭ Mazacā.) Semper (inquit Sex. Rufus) in auxilia Romanorū fuere Cappadoces, & ita maiestatē coluere Romanā, ut in honorē Augusti Cęsaris Mazaca ciuitas Cappadociæ maxima Cęsarea nuncuparetur. Plura de hac urbe ca. 2. sexti Plynianarū castigationū Hermolaus Barbarus annotauit. f ℭ Qui Argęus niualibus.) Strabo lib. 12. de Mazaca loquens. Latet (inquit) sub Argęo monte omniū altissimo, qui semper in summo niues habet, ex quo qui eo ascendunt, q̄q̄ ij per-

ma eſt. Quorum hoc in loco [a] ingeniū reor pſe- a
quendum. Nam equis ineſſe iudicium documē-
tis plurimis patefactum eſt, cum iam aliquot in-
uenti ſunt, qui non niſi primos dominos recog-
noſcerent obliti manſuetudinis, ſiquando mu- b
taſsent conſueta ſeruitia. Inimicos partis ſuæ no-
runt, adeo, ut inter prælia hoſtes morſu petant.
Sed illud maius eſt, qđ rectorib⁹ perditis, quos
diligebant/accerſunt fame mortem. Verum hi c
mores in genere equorū præſtantiſsimo reperi-
untur. Nam qui infra nobilitem ſunt ſati, nulla
documenta ſui prebuerunt. Sed nequid uidea-
mur dicendi licētia contra fidem arrogaſse, ex- d
emplum frequens dabimus. Alexandri Magni
equus [b] Bucephalus [c] dictus ſiue de aſpectus tor-

pauci ſunt, ſereno cœlo utrumq; ęquor perſpici, Iſsicum ſcilicet, ac Ponticū &c. g ℭ Altrix equoꝝ.) Claudianus de Phaleris equi regij. Turbidus Argęa ſeu niue lauit Halys. Et ſecundo in Rufinum. Iam paſcua fumant Cappadocum, uolucrumq; parens Argęus equorum. a ℭ Quorū hoc in loco ingenium reor perſequendum.) Omnia quæ hoc loco de equis Solinus recenſet, ex Plynio ſumpta ſunt ca. 42. octaui naturalis hiſtoriæ. Equi (ut quibuſdam placet) ex eo dicti ſunt, qđ cum quadrigis iunguntur, ęquari uideantur, pareſq; forma, & curſu ſimiles copulentur. Qui fabulas conſectantur, ſcribunt Neptunū ꝑcuſsa in petreis Theſsaliæ campis tellure primū equum, animal bellis aptum/produxiſse. Lucanus. 6. Pharſaliæ de Theſſalia loquens.

Hac tellure feri micuerunt ſemi (na Martis,
Primus ab æquorea percuſsis (cuſpide ſaxis
Theſsalicus ſonipes bellis fera- (libus omen
Exilijt, primus Calybem, fre- (noſq; momordit,
Spumauitq; nouis Lapithę do (mitoris habenis.

Eum equū alij Scyphiū, alij Scyronē nonnulli Arionē nominatum fuiſse aiunt. Hinc factum eſt, ut Romani Neptunū equeſtrem uocent, Gręci ἱππικὸν ποσειδῶνα. i. equeſtrem Neptunū, quod exiſtimetur princeps originis equoꝝ. Lege Probū, & Seruiū primo Georgicoꝝ Virgilij, qui fabularū originē ad naturā redigunt. Refert Plynius ca. 56. ſeptimi natu. hiſto. equo uehi Bellerophontē, frenos, & ſtrata equoꝝ Peletroniū, pugnare ex equo Theſsalos inueniſse. Idē Plynius ca. 40. octaui/tradit fideliſsimos ante omnia homini canes, atq; equos. Equinū genus (ut capi. 25. ſeptimi Columella ſcribit) tripartito diuiditur. Eſt enim generoſa materies, quę Circo, ſacriſq; certaminibus equos prębet. Eſt mularis, quę precio fœtus ſui corporatur generoſo. Eſt & uulgaris, quæ mediocres fœminas, mareſq; ꝓgenerat. Vt quæq; eſt præſtantior, ita ubere campo paſcitur &c. Vide Ariſtotelem ca. 22. ſexti, & cap. 24. octaui naturæ animaliū. Itē Varronē ca. 7. ſecundi de re ruſtica. Quādo, & cur ſe equus homini ſubiecerit, canit Horatius epiſtola decima li. primi. b ℭ Alexandri Magni equus.) Verba Plynij unde tranſtulit hæc Solinus/ſunt. Eidem Alexandro, & equi magna raritas contigit. Bucephalan eum uocarunt, ſiue ab aſpectu toruo, ſiue ab inſigni taurini capitis armo impreſsi. Sexdecim talentis ferunt ex Philonici Pharſali grege emptū, etiā tum puero capto eius decore. Neminē hic aliū, q̄ Alexandrū regio inſtratus ornatu/recepit in ſedem, alios paſsim reijciens. Idem in pręlijs memoratę cuiuſdam perhibetur operę. Thebarum oppugnatione uulneratus/in aliū tranſire Alexandrū non paſsus. Multa præterea eiuſdē modi, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias. Vrbem tumulo circumdedit nomine eius. Extat de huius equi excellentia caput ſecundū quinti Noctiū Atticarum apud Aulū Gelliū quo loco inter cætera ſcribit fuiſse eū equum emptū talentis treſdecim cū Plynius ſexdecim dicat. Subſcripſi Arriani uerba ex quinto geſtoꝝ Alexandri lib. qđ hunc equum eleganter deſcribat. Is equus (inquit) forma fuit, & natura præter cęteros equos inſigni magnitudine, quæ mediocrem excederet, ſpiritu alto, ac generoſo, taurino capite, cuius rei cauſa id ſibi nomen inditum, uel qđ, ut alijs placet, cum toto corpore niger eſset, albā in capite maculā taurino capiti maxime ſimilē habuerit. Nullum omnino ſeſsorē pręter Alexandrū dignatus eſt unq̄. Hunc cū apud Vxios amiſiſset Alexander ſumma cura conquiri iuſsit, Vxijs exitium minatus ni continuo reducerent, iſq; redditus eſt. Ex multis periculis in prælio regem eripuit, multumq; ei ad gloriā contulit. Ad poſtremū trigeſimū iā annū nactus non ullo uulnere, ſed ætate ſimul & labore æger factus in caſtris, unde mouerat citra Hidaſpem uitā finijt. Diod. Siculus lib. 17. ſcribit hunc equū regi donaſse Corynthium Demarathum, eoq; Alexandrū in omnibus Aſiæ pręlijs uſum fuiſse. Multa de eo Plutarchus in Alex. Quintus Curtius lib. 5. Iuſtinus lib. 12. Item cæteri. c ℭ Bucephalus.) Factum nomen ἀπὸ τοῦ βοός, καὶ κεφαλῆς. i. a boue, & capite, quod eius equi caput bubulo capiti foret perſimile. Strabo lib. 15. a

a uitate, seu ob insigni, qđ taurinum caput harmo
inustum gerebat, uel qđ de fronte eius quædam
extantium corniculorum minæ protuberabãt. Cũ
ab equario suo alias etiã molliter sederetur, ac-
b cepto regio stratu nemine unq̃ alium præter do
minum uehere dignatus est. Documenta eius in
prælio plura sunt, quibus Alexãdrũ e durissimis
certaminibus sospitẽ ope sua extulit. Quo meri-
c to effectũ, ut defuncto in India exequias rex du-
ceret, & supremis sepulchrũ daret. Vrbem etiã
conderet, quã in nominis memoriã Bucephalã
nominauit. Equus. C. Cæsaris[a] nullũ præter Cæ-
d sarem dorso recepit, cuius primores pedes facie
uestigij humani tradunt fuisse, sicut ante Vene-
ris Genitricis ædem hac effigie locatus est. Regẽ
Scytharum[b] cum singulari certamine interem-
e ptũ, aduersarius uictor spoliare uellet, ab equo
eius calcibus, morsuq; laniatus est. Agrigentina
etiam regio[c] frequens est equorũ sepulchris, qđ
supremorũ munus meritis datum creditur. Vo-
f luptatem his inesse[d] Circi spectacula prodide-
runt. Quidam enim equorum cantibus tibiarum,
quidam saltationibus, quidam colorũ uarietate,
nõnulli etiam accensis facibus ad cursus prouo-
g cantur. Affectum equinum lachrymæ probant.
Deniq; interfecto Nicomede rege equus eius in-
edia uitam expulit. Cũ prælio Antiochus[e] Ga-
latas subegisset. Centaretrij nomine ducis, qui in
acie ceciderat, equum ouatus insiluit. Isq; adeo
spreuit Lupatos, ut de industria cernuatus rui-

latitudine frontis dictum putat, cecidisseq; eũ in prælio, quo ab Alexandro Porus uictus fuerat. Quo loco Bucephalam, & Niceã urbes condidit, primã ab equo, alterã a uictoria appellauit. a ℭ Equus Caij Cæsaris. Plynius ca. 42. octaui. Nec Cæsaris dictatoris (inquit) quemq̃ aliũ recepisse dorso equus traditur. Idemq; hominis similes pedes priores habuisse. Hac effigie locatus ante Veneris genitricis ædẽ. Suetonius lib. primo. Vtebatur autẽ (inquit) equo insigni, pedibus prope humanis, & in modũ digitorum ungulis scissis, quẽ natum apud se, quom Aruspices imperiũ orbis terræ significare domino pronunciassent, magna cura aluit. Nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis postea dedicauit. Eadẽ ferme uerba refert Plutarchus in uita Cæsaris Dictatoris. b ℭ Regem Scytharum.) Ex Plynio & hoc trãsumptũ. Scythæ quidẽ (inquit) equitatus, & equorum gloria strepunt. Occiso deniq; ipsorũ regulo ex prouocatiõe dimicante, hostem cum uictor ad spoliandum uenisset, ab equo eius ictibus, morsuq; confectũ. c ℭ Agrigentina regio.) Plynius eodem cap. 42. octaui. Agrigenti compluriũ (inquit) equorũ tumuli Pyramides habent. d ℭ Voluptatem ijs inesse.) Nã in circo, ait Plynius, ad currus iuncti nõ dubie intellectum adhortationis, & gloriæ fatentur. Item. Docilitas tanta est, ut uniuersus Sybaritani exercitus equitatus ad symphoniæ cantũ saltatione quadã moueri solitus inueniatur. Iidem præsagiũt pugnam, & amissos lugent dominos, lachrymasq; interdum desyderio fundunt. Interfecto Nicomede rege, equus eius inedia uitam finiuit. e ℭ Cũ prælio Antiochus.) Plynius hoc ipsum ijs uerbis exprimit. Philarchus refert Centaretriũ e Galatis in prælio occiso, Antiocho potitum equo eius cõscendisse ouantem. At illum indignatione accensum domitis frenis, ne regi posset, præcipitem in abrupta isse, exanimatumq; una. Contraria est omnino Solini hoc loco Plynianæ sententiæ. Nam Solinus ait Antiochũ a Centeretrij occisi equo peremptũ. Plynius autem econtrario Antiochi occisi Centeretriũ conscendisse equũ, sicq; Centeretriũ exanimatum una. Item plura Cæcilius ca. 54. de uiris illustribus. f ℭ Claudij Cæsaris Circenses.) Claudij Cæsaris secularium ludorum Cyrcensibus (inquit Plynius) excusso in carceribus auriga, albati equi palmã occupauere, primatum obtinuere, opposita effundentes omnia, quæ contra æmulos debuissent, peritissimo auriga insistente facientes. Cũ puderet hominũ artes ab equis uinci, peracto legitimo cursu ad metã stetere. Maius auguriũ circa priscos plebeijs Cyrcẽsibus excusso auriga, ita ut si staret, in Capitoliũ cucurrisse equos, sedemq; ter lustrasse.

na,& ſe,& equitem pariter affligeret. Ingenia e- a
quorũ & Claudij Cæſaris[f] Circenſes probarũt,
cum effuſo rectore quadrigæ,curſus ęmulos nõ
minus aſtu,q̃ uelocitate præuerterẽt. Et poſt de-
curſa legitima ſpatia,ad locum palmæ ſponte cõ b
ſiſterent,uelut uictoriæ præmiũ poſtularẽt. Ex-
cuſſo quoq; auriga, quem Ratumenã nomina-
bant,relicto certamine ad Capitolium quadri-
ga proſiluit,nec ante ſubſtitit, quamlibet obuijs c
occurſibus impedita, q̃ Tarpeium Iouem trina
dextratione luſtraſset. In huiuſce animalis gene-
re ætas longior[a] maribus. Legimus ſane equũ
aduſq; annos.lxx.[b] uixiſse. Iam illud non uenit d
in ambiguũ,quod in annũ tertiũ & triceſimum
generant,utpote qui etiã poſt uiceſimũ mittanť
ad ſobolẽ reficiendã. Notatũ etiam aduertimus
Opuntem nomine[c] equum ad gregariã Vene- e
rem duraſse in annos.xl. Equarum libido extin-
guitur iubis tonſis.[d] In quarũ partu amoris na-
ſcitur ueneficium,qđ in frontibus pręferunt re-
cens editi,fuluo colore Caricis ſimile,[e] ἱππομανὲσ
nominatũ. Quod ſi pręreptum ſtatim fuerit,ne-

Maximũ uero eodem perueniſse a Veijs cum palma,& corona effuſo Ratumena,qui ibi ulcerat. Vnde poſtea nomen portæ eſt. Locum hunc Hermolaus plurimis interpretatur cap.42.octaui Plynij. a ℂ Aetas longior maribus.) De equorũ ætatibus hęc ex Ariſtotele fere Caius Plynius refert. Viuunt(inquit)annis quidem quinquagenis. Fœminæ minore ſpatio. Eędem quinquennio finem creſcendi capiunt,mares anno addito. Generat mas ad annos trigintatres adiutum modo in attollenda priore parte corporis. Sed ad generandum paucis animaliũ minor fertilitas. Qua de cauſa per interualla admiſsuræ danť,nec tamen quindecim initus eiuſdem anni ualet tolerare. Gignunt annis omnibus ad quadrageſimũ. Vixiſse equũ ſeptuagintaquinq; annis proditur. Verba Ariſtotelis ne quis diſpendioſe quęrat, ex ca.22.ſexti naturæ animaliũ aſcripſimus. Vita equorũ plurimis (inquit) ad decimũoctauum & etiam uiceſimũ annum,ſed nõ nulli etiã quinq;,& uiginti, atq; triginta egerunt,& ſi cura diligẽter adhibeať,uel ad quinquaginta protrahiť ætas. Longiſsima tamen uita in pluribus ad triceſimũ annũ,qđ magna ex parte fieri norimus. Fœmina magna quidẽ parte,quinq; & uigiti annos uiuere poteſt, ſed iam non nullæ etiã quadraginta uixere. Minus temporis mares uiuunt,q̃ fœminæ propter coitũ,& qui domi aluntur minus q̃ gregarij. b ℂ Ad annos.lxx.) Septuagitaquinq; dicit Plyni⁹,ut in alterutro ſit annorũ numerus deprauatus. c ℂ Opuntem nomine equũ.) Opuntem non equi nomen intelligas,ſed oppidi,apud quod is equus repertus fuerit. Fuit autem opus,uel ut alij opuns,aut ut lib. ſecundo legitur apud Melam opoes,Metropolis e regione Eubœę,a qua magnus Opuntius ſinus dictus eſt. Authores Ply.ca.7.libri quarti. Strabo nono Geographiæ lib. Sumpſit autem hoc Solinus ex ca.22.ſexti naturę animaliũ apud Ariſtotelẽ. Equum(inquit)apud Opuntum gregariũ fuiſse accepimus,qui annos quadraginta natus poſset coire,ſed adiumentũ quoad ſui pedes priores attollerenť/ deſyderabat. Ex ijs reor apud Solinũ ſic legendum eſse. Notatũ etiam apud Opuntem nomine, equũ ad gregariã Venerẽ &ce. Sed exẽplaria quotquot uiderim,ſine particula /apud/ ſcripta ſunt. d ℂ Iubis tonſis.) Et id quoq; ex Plynio ſumptum eſt. e ℂ ἱππομανὲσ nominatũ.) Quaſi equinam furiam dicas. ἵπποσ equus, μανία furia,ab effectu,qđ ſi quis id uirus pręreptũ habeat,olfactu in rabiem id genus agitur. De eo Ariſto.ca.22.ſexti naturæ animaliũ. Cum equa(inquit)peperit,ſtatim ſecundas deuorat,atq; etiã qđ pulli naſcenti fronti adhęret,Hyppomanes dictum, magnitudine min⁹ Carica parua,ſpecie latiuſculũ,orbiculatum,nigrum. Hoc ſiquis pręrupto odorẽ moueat,equa excitatur,furitq; agnito eo odore. Quapropter id a Veneficis petitur,& percipitur mulierculis. Et cap.24. octaui naturæ animaliũ. Quod Hippomanes(inquit)uocant,hæret quidem fronti naſcentis pulli, ut narratur,ſed equæ perlãbentes, abſtergentesq; id abrodunt. Quę autẽ de hoc fabulanť figmenta mulierculãrũ,& profeſsorum carminis,incantamentorũ eſse credendũ potius eſt. Emitti etiã ab equa prius,q̃ pullũ,quod puliũ dicitur. Idem repetitur apud Ply.eo capite qđ ſæpe citauimus. Virg.3.Georg.

Hinc demum Hippomanes,uero qđ nomine dicunt
Paſtores,lentum diſtillat ab inguine uirus

Hippomanes,qđ ſæpe malę legere nouercę. Quo loco plura Seruius,& Probus referũt,loca alia citauimus in Poetarũ Collectaneis.Riſu digna ſunt,quæ de Hippomane ſcribit Albertus ca.z.ſecundi tractatus ſeptimi de Animalibus,cuius uerba eradenda potius,q̃ aſcribenda uel mediocriter eruditꝰ iure cenſebit.Licet is culpã ei aſcribat,qui Ariſtotelẽ uerterit in latinũ.Sed conſulendi fuerant,quos citauimus authores.Sunt qui nõ Alberto,ſed tẽpori culpã tribuant,quo floruerit.

a quaq̃ mater pullo ubera præbet fellicanda. Quo
quis acrior fuerit,[a] ſpeiq; maioris,eo profundiꝰ
nares merſitat in bibendo.Mas ad bella nunquã
producitur apud Scythas,[b] eo qđ fœminę leua-
b re ueſicas etiam in fuga poſsint. Edunt equæ [c] ex
uentis conceptos, ſed hi nunq̃ ultra triennium
æuum trahunt.

DE ASSYRIA. DEQVE VNGVENtorum origine. CAP.LVIII.

c ASſyriorum initium [d] Adiabene facit. In
cuius parte Arbelitis regio eſt, quẽ locũ
uictoria [e] Alexandri Magni nõ ſinit prę-

a ¶Acrior fuerit, ſpeiq; maioris.)Cũ natus eſt equinus pullus, confeſtim licet indolem exiſtimare. Si hilaris, ſi intrepidus,ſi neq; conſpectu, nouæq; rei auditu terretur,ſi ante gregem procurrit,ſi laſciuia,& alacritate,interdũ & curſu certaminis æqualis exuperat,ſi foſsam ſine cunctatione tranſilit,pontem,flumenq; trãſcendit.Hæc erunt honeſti animi documenta.Corporis uero forma ex quibus conſtare debeat,abunde ſimul,& eleganter tradunt Varro eo,quẽ ante citauimus,loco. Columella ca.z7.li.ſeptimi.Seneca epiſtola.95 Virg.3.Georgicoꝝ. Nec non & pecori &c.In generoſis equis,ut aiũt ueteres,quatuor expectantur.Forma,pulchritudo,meritum,color. Hæc haud indocte quidẽ explicat Iſidorus ca.primo duodecimi Ethimologiaꝝ lib.quo loco de equis abunde diſserit. b ¶Apud Scythas.)Eadẽ uerba fere reperies apud Plynium. c ¶Edunt equę ex uentis.)Authores aſsertionis huius,abunde citauimus cap.36.cum de Hiſpania ipſa ſcriberemus. d ASSYRIORVM initiũ.)Scribit Ioſephus ca.14.primi Antiquitatũ Iudęoꝝ, Aſſur unũ ex Noe filijs Ninũ conſtituiſse ciuitatem,ac ſibi ſubditos Syros a ſe Aſsyrios appellaſse,quos feliciſsimos fuiſse tradit.Idem refert Diuus Auguſtinus ca.3.decimiſexti Ciuitatis dei. Polyſtephanꝰ eoſdem eſse Aſsyrios,& Syros dicit.Syros autem dictos ait a Syro Apollinis,& Synopes filio. Porphyrio Horatianus interpres Ode.14.ſecundi Carminũ ſcribit eam regionẽ,quæ nunc Syria dicitur, olim addita ſyllaba,fuiſse Aſsyriã nominatam.Strabo in principio.16.Aſsyriã proximã Babylonicę regioni locat, in qua Ninus, Niſibisq; urbes ſunt.Ad orientẽ autẽ ſolẽ uergens Meſopotamiæ pars Adiabene. Qui uero proprie nunc(inquit)Syri appellantur,uſq; ad Cilices,& Phœnices,& Libes,& Aegyptium pelagus,& Iſsicum ſinũ,& ab hoc olim uſq; ad Euxinũ.Quare utriq; Cappadoces,tũ qui ad Taurum, tũ qui ad Pontũ iacent ad hoc uſq; tempus.Leucoſyri appellantur,ac ſi ſint aliqui Syri nigri.Herodo. lib.ſeptimo eos a Græcis Syros dici ait,qui Aſsyrij appellantur a Barbaris.Lib.autẽ.4.dicit Syros Arabico pelago allui.Oppianꝰ Aſsyrios amnis Tigridis accolas eſse dicit.Xenophon Syros ab Aſsyris paſſim ſeparat.Ptolemæus tradit in principio lib.ſexti Aſsyriã terminari a ſeptẽtrione Armeniæ parte iuxta Niphatem montẽ,ab occaſu Meſopotamia,a meridie Suſiana,ab oriente parte Medię.Eius figurã (ſiquis figuris capitur)appingit quinta tabularũ Aſiæ.Plurima,quæ ad Aſsyrios, & Syros pertinẽt, refert Cęlius ca.34.decimi Antiquarũ lectionũ.PRincipiũ ex Plynio ſumptũ eſt ca.13.li.ſexti.Armenię maiori)inquit)a frontis parte,quę uergit in Comaginẽ/Sophone(ut diximus)copulatur,eiq; Adiabene Aſsyrioꝝ initium.Cuius pars eſt Arbelitis,ubi Dariũ Alexander debellauit proxima Syriæ. Totã eam Macedones Mygdoniã cognominauerunt a ſimilitudine. e ¶Quem locum uictoria Alexandri Magni.)Arrianus geſtoꝝ Alexandri lib.6.Ptolemęi,& Ariſtoboli teſtimonio oſtendit,Arbellã urbẽ ab eo loco,in quo ultimã pugnã Darius,Alexanderq; pugnauerunt,opinione eoꝝ, qui plurimũ ſexcentis ſtadijs,eorũ uero qui minimũ quingẽtis diſtare.Quã quidẽ pugnã ad Gauſamela uicũ ignobilem,iuxta Bumelũ flumen ijdẽ Ptolemæus,& Ariſtobolus cõmiſsam tradunt.At quoniã Arbella urbs erat per id temporis non incelebris,prælium illud ingens,maximeq; memorabile apud illam accidiſſe,ut mihi quidem uidetur(inquit)uulgatũ eſt &c.Sed eſsę põt,ut Gauſamela Arbelitidis regionis uicus ſit,licet ab Arbella urbe quingentis,uel ſexcentis diſtet ſtadijs. f ¶Scrinium unguentis refertũ.) Verba Plynij ſunt ex proemio.13.naturalis hiſtoriæ lib.unde hęc Solinus tranſtulit. Caſtris (inquit)

teriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipsumq́ subegit. Expugnatisq́ eius castris in reliquo apparatu regis repperit scriniũ[f] ungnentis refertum, unde primũ Romana luxuria[a] fecit ingressum ad odores peregrinos. Aliquãtisper tamen uirtute ueterũ ab hac uitiorum illecebra defensi sumus, atq́ adeo in Censurã Publij Crassi,[b] & Iulij Cæsaris, qui edixerunt anno urbis cõditæ qngentesimo .lxv. nequis unguenta inueheret peregrina. Postmodũ uicerunt nostra uitia, & senatui adeo placuit odorũ delitia, ut ea etiam in penetralibus tenebris uteret. Sicut. L. Plotiũ[c] fratrem. L. Plotij bis cõsulis proscriptum a triuuiris in Salernitana latebra unguẽti odor ꝑdidit. a b c d

DE MEDICA ARBORE. CA. LIX.

HOs terrarum[d] ductus excipit Media, cuius arbor inclaruit etiã carminibus Mãtuanis.[e] Ingẽs ipsa, & cui tale ferme, e

Darij regis expugnatis, in reliquo eius apparatu Alexander cœpit Scriniũ unguentorũ, postea uoluptas eius a nostris quoq́ inter laudatissima, atq́ etiã honestissima uitæ bona admissa est &c. Sunt uetusti codices, qui sic habeant. Vnde latius se luxuria protulit. Nos tamen longo tempore uirtute ueterum ab hac uitiorũ illecebra defensi sumus atq́ adeo in tempus Publij &c. a ℂ Romana luxuria fecit ingressum.) Syria (inquit ca. 12. tertij. L. Florus) prima uicta Ro. mores corrupit. Lege Liuiũ lib. 39. ab Vrbe condita. Augustinum ca. 21. tertij Ciuitatis. Iuuenalis Saty. 3. Iam pridẽ in Tyberim Syrius defluxit Orontem &c. b ℂ In censurã Publij Crassi, & Iulij Cæsaris.) Plynius cap. 3. tertijdecimi natu. histo. Quando id primũ (inqt) ad Romanos penetrauerit, non facile dixerim. Certum est Antiocho rege, Asiaq́ deuictis urbis anno quingentesimo sexagesimo qnto. P. Licinium Crassum, Iuliũ Cæsarẽ Censores edixisse, neqs uenderet unguenta exotica. Sic enim appellauere &c. c ℂ Sicut. L. Plotium.) Et hæc etiamnũ ex Plynio ex mox citato ca. sampta sunt. L. Plotium. L. Plotij bis cõsulis, censorisue fratrẽ proscriptũ a triumuiris in Salernitana latebra, unguenti odore proditum constat. Quo dedecore tota absoluta proscriptio est. Quis enim non merito iudicet perisse tales? Natura q̃dam insitum animantibus est, ut q̃ sunt uni grata, atq́ profigua, sint reliquis contraria, ac pernitiosa frequẽter. Hinc Lucreti⁹ libro sexto.

Deniq́ Amaricinũ fugitat sus, & timet omne
Vnguentum, nam setigeris subus acre uenenunst,
Quod nos interdum tanq̃ recreare uidetur.

Vnde authore Gellio in calce Noctium suarum in prouerbium abijt. Nihil cũ Amaracino sui. i. unicuiq́ gratum est, qđ suæ naturæ cõforme fuerit. d HOS terrarũ ductus.) Iosephus ca. xi. primi Antiquitatũ Iudęorũ, ex filijs Iaphet Madęum fuisse ait, ex eoq́ gentes esse, quæ a Græcis Medi uocantur. Stephanus Mediã dictam tradit ἀπὸ μή-δου γοῦ μηδίασ .i. a Medo filio Medeę. Idem sentiunt Strabo in. xi. & Diod. Siculus lib. 5. & ex nostris Varro, & Probus. Herodotus in Polyhymnia, Medos quondã ab omnibus Arios uocatos, sed ubi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutasse, & ipsos nomen, ut Medi dicerentur. Ita (inquit) de se ipsis Medi cõmemorant. Strabo Mediã in duas partes diuisam tradit. Vna q̃ maior dicitur, altera quæ Media Atropatia ab Atropato duce nomen habens. Media habet ab ortu Caspios, & Parthos a meridie Sitacenen, & Susianẽ, & Persida, ab occasu Adiabenen, a septemtrione Armeniã. Lege Plyniũ ca. 14. & 26. lib. sexti. Eius situm Ptol. ca. 2. sexti quinta tabularum Asiæ explicat copiose. e ℂ Carminibus Mantuanis.) Mantuani Maronis carmina de hac ipsa arbore sunt ex secũdo Georgicorũ libro.

Media fert tristes succos, tardumq́ saporem
Felicis mali, quo non præstantius ullum
Pocula siquando sęuæ infecere nouercæ,
Miscueruntq́ herbas, & non innoxia uerba,
Auxilium uenit, ac membris agit atra uenena.
Ipsa ingens arbos, faciemq́ simillima Lauro,
Et si non alium late iactaret odorem
Laurus erat, folia haud ullis labentia uentis.

✱

Flos a prima

Flos apprima tenax, animas, & olentia Medi :: Ora fouent illo, & senibus medicantur anhelis. Plynius ca.3. duodecimi Assyriā Malum eam nominat. Malus Assyria (inquit) quā alij uocant Medicam/ uenenis medetur. Folium eius est Vninedonis intercurrentibus spinis. Pomū ipsum alias non manditur, odore pręcellit foliorum quoq;, qui transit in uestes una conditus, arcetq; animaliū noxia. Arbor ipsa omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs maturescentibus, alijs uero subnascentibus &c.

a quale Vnedonibus folium est, tantū eo differt,
qd' aculeatum spinosis fastigijs hispidatur. Ge-
stat malum inimicū uenenis, sapore asp[b]ero, & a-
maritudinis meræ. [a] Odoris autem fragrantia
b plus q̄ iucundum, longeq; sensibile. Verum po-
mo illi [c] tanta ubertas inest, ut onere prouentus
semper grauetur. Nam protinus atq; poma eius
ceciderint, maturitate alia protuberant, eaq; tan-
c tum est opimitati mora, ut fœtus decidant ante
nati. Vsurpare sibi [d] nemora ista optauerunt &
aliæ nationes, per industriā translati germinis &
inserti, sed beneficium soli Mediæ datū natura
resistente/ terra alia non potuit mutuari.

DE CASPIIS PORTIS. CA. LX.

d CAspię portę [e] pādunt itinere manu facto,
longo octo milibus [f] passuū. Nā latitudo

Naturā, formā, effectusq; hui9 arboris multis uerbis describit Theophrastus ca.4. quarti lib. de historia plantarum, additq; etiā Persicam uocari. Addubitant peritiores, sit ne Malus Medica ea omnino arbor, quam Latini Citreum uocant: Apuleius (ut Seruius .z. Georgicorū refert) in his libris, quos de arboribus scripsit, tradit longe aliud esse genus arboris. Alij eandem esse arborē omnino cōtendunt. Macrob.3. Saturnaliū libro, pluribus docet Virgiliū Medicæ arboris nomine/ Citreum intellexisse. Vtitur autem Oppij, ac aliorum authoritate. Idem ex Dioscoridis uerbis euidens fit, cuius uerba ex ca.176. lib. primi subscripsimus. Nota sunt omnibus (inquit) Medica, q̄ alij Cedromela, alij Persica, Romani Citria appellant. Arbor hæc omnibus horis pomifera est, ita ut antecedentem fructum subnascens identidē occupet nouus. Pomū ipsum oblongū, caperatumq; rugis, colore in aurū inclinato. Suaui odore, alioquin graui. Semen habet pyro simile. Contra uenenū in uino bibuntur. Aluū laxant. Oris halitū, & suauitatē commendant. Decocto corū colluto, aut succo expresso &c. Clarius idipsum constat ex ijs, quę Palladius Rutilius retulit titulo.xi. lib. quarti. Multa congessit Hermolaus ca.176. Corollarij sui in Dioscoridem. Vsus arboris, & pomi huius, lege apud Auicennā tractatu septimo quinti Canonis. Et tractatu .z. eius libelli, quē de Viribus cordis scriptum reliquit. a ℂ Et amaritudinis meræ.) Sunt qui legant, amaritudinis mirę. Vetusti quidā codices sic habent. Sapore aspero, & amaro &c. b ℂ Odoris fragrantia.) Theophrastus lib. sexto de causis plantarū, reddit causas, cur plantis, earūq; fructibus insint odores, saporesq; mire uarij, atq; diuersi. c ℂ Verū pomo illi.) Sunt qui legant. Verū pomorū illius &c. d ℂ Vsurpare sibi.) Plynius eo, quē modo citauimus loco. Tentauere (inquit) gentes transferre ad se propter remedij præstantiā fictilibus in uasis dato per cauernas radicibus spiramento, sed nisi apud Medos, & in Perside nasci noluit. Hæc est cuius grana Parthorū proceres incoquere diximus esculentis cōmendandi halitus gratia. Nec alia arbor laudatur in Medis. e

CASPIAE portæ.) Ply. ca.14. lib. sexti. De Caspijs portis. Causa (inquit) portarum nominis eadē, quæ supra, interruptis angusto trāsitu iugis, ita ut uix singula meent plaustra. Longitudine .vij. mil. pass. toto opere manu facto. Dextra, leuaq; ambustis similes impendent scopuli sitiente tractu per xxxviij. pass. Angustias impendit corriuatus salis e cautibus liquor, atq; eadem emissus. Preterea serpentiū multitudo, nisi hyeme transitū non sinit. Martianus ca.37. li. sexti. Sed Caucasus portas habet, quas Caspias dicunt, cautiū pręcisiones etiā ferreis trabibus obseratas ad externorū transitū cohibendū. Quāuis uerno etiā serpentibus occludant, a quibus ad Pontū ducenta milia passuū esse non dubiū est. De ijs portis Caspijs Auienus ex Diony. sic inqt. Caspia ut extēto cōtingat cespite claustra,
Hæc Asiæ dixere fores, hiet ore quod illo
Porta quasi, & longas biuium discedat in oras,
Quippe niuosa poli, qua cardine uertitur Arctos
Panditur Hyrcani hinc ianua, ianua Persis

uix eſt plauſtro permeabilis. In his anguſtijs etiã [a] illud inter alia difficile, qđ præciſorũ laterum ſaxa liquentibus inter ſe ſalis uenis, exundant humorem [a] affluentiſsimũ. Qui mox ui caloris cõſtrictus, uelut in glaciem coit. Ita labes inuia ac- [b] ceſſum negat. Præterea octo & uiginti milibus paſſuum tractus omnis quoquo inde pergitur nullis puteis, uel fontibus, humo arida, ſine præſidio ſitit. Tunc ſerpentes undiq; gentiũ conue- [c] næ a uerno ſtatim die illuc confluunt. Ita periculi, ac difficultatis concordia ad Caſpios niſi hyeme acceſſus negatur.

DE DIREO, ET MARGIANA regione. CAP. LXI.

A Caſpijs ad orientem [b] uerſus locus eſt, [d] qđ Direum [c] appellatur, cuius ubertati non eſt quod uſpiam comparari queat, quem locum circumſidunt Tapyri, Anariaci, & Hyrcani. Ei proximat Margiana regio [d] inclyta cœli, ac ſoli commodis, adeo ut in toto

Hinc patet, imbriferum qua uergit mundus in Auſtrum. Aſcendenti Iberorũ montes ſemita quædam in anguſtia multa ſtadijs ſupra quinquaginta producitur. Ea ſiquidem uia in abrupto q̊dã ac penitus inuio deſinit loco. Exitus autem nuſq̃ apparet, præterq̃ porta quadã a natura inuenta, q̃ Caſpia antiquitus dicitur. Hinc campi ſunt equis apti paſcendis, & aquis multis abſq; arte referti alioquin ſupini, ubi Vnnorũ gentes fere omnes habitant, uſq; ad paludem Mæotidem pertinentes, author Procopius belli Perſici libro primo. Harum portarum formã quinta tabularũ Aſiæ Ptolemæus expreſsit. Aliqua de eiſdem cap. 51. retulimus. f ℭ Octo milibus paſſuũ.) Septẽ milibus dicit Plynius, ut ante retulimus. Procopi⁹, ſtadijs ſupra quinquaginta. Caſpiarũ portarum aſperitas nõ omnino a gentis eius regionis moribus aliena eſt. Nã Caſpijs morẽ fuiſſe tradunt, in bellũ canum aciem ductitare, eoſq; uita functos/cum hominibus ſepelire. Vale. Flaccus. 6. Argonauticon.

Caſpiadæ, quis turba canum (non ſegnius acres
Exijt ad lituos, pugnaſq; capeſcit heriles
Inde etiam par mortis honos, tumuliſq; recepti
Inter auos, poſituſq; uirũ &c.

Scribit Euſeb. ca. 3. primi Præparationis, Caſpiorum gentẽ ſeniores ſuos canibus proijcere fuiſſe ſolitã. Tandẽ ſola Euangelica uirtute undiq; truculentiſsimã hanc peſtem fuiſſe exploſam. Strabo. xi. Geographiæ libro ſcribit Caſpios parentes incluſos fame necare, cũ iam ſeptuageſimũ annũ exceſſerint, quibus in ſolitudine expoſitis, euentũ eminus ſpeculantᷣ. Nã quos ab auibus e lectulis diſtrahi uiderint, felices putant, ſi a feris, uel canibus, nequaq̃: ſi a nullo, ducunt infelices. Hyrcani; qui (ut quibuſdam placet) nõ alij a Caſpijs ſunt, ſuorũ regum defunctorũ corpora, canibus obijciunt. Syllius bellorum punicorum tertiodecimo.

Regia cum lucem poſuerunt membra probatum eſt
Hyrcanis adhibere canes.

a ℭ Humorẽ affluentiſsimũ. Qui ui caloris mox conſtrictus.) Exẽplaria uetuſta ſunt, quæ ſic habeant. Exundant fluore affluẽtiſsimo. Qui mox ſole conſtrictus &c. b A CASPIIS AD ORIENTEM.) Regionẽ, in qua hic miræ fertilitatis locus eſt. Plynius ca. 16. li. ſexti. Zapauortenen, Trogus Zapaortenen uocat a monte dictam, in quo (ut Hermolaus etiam annotauit) Daſan urbem condiderit rex Perſarum Arſaces. Verba Plynij ex eodem capite ſunt. A Caſpijs ad orientem uerſus regio eſt Zapauortene (uel ut alij) Zapaorte dicta, & in ea fertilitatis inclytæ locus Dareum mons, gentes Tapyri, Anariaci &c. Eadem cum Plynio, & Solino ſcribit Martianus capite triceſimoſeptimo, ſed neq; Direi, neq; Dariei meminit fortaſsis, quod de eo nomine nil certi, qđ ſcriberet/occurrebat. c ℭ Direum.) Sunt Plyniani quidam ſcripti codices, in quibus ſcriptum ſit Clareum, uetuſtiores Darieum ſeruant. A Ptolemæo cap. 2. ſexti. Daritis in his locis regio nominatur. De Tapyris, & Anariacis, plura diſſerit eodem capite Barbarus Hermolaus. Arrianus tertio geſtorum Alexandri libro ſemel, & iterum Tapurios eos nominat. d ℭ Margiana regio.) Plynij eodem capite ad uerbũ hæc fere omnia. Sequitᷣ (inquit) regio Margiana apricitatis inclitæ, ſola in eo tractu uitifera, hinc inde incluſa montibus amœnis. Ambitu ſtadiorũ mille q̃ngentorũ. Difficilis aditu ꝓpter arenoſas ſolitudines ꝑ centũ uiginti mil. paſs. Et ipſa contra Parthium tractũ ſita. In qua Alexãder Ale-

xandriā condiderat, qua diruta a Barbaris, Antiochus Seleuci filius eodē loco restituit Seleuciā. Nam interfluente Margo, qui corriuatur in Zotale, is maluerat illā Antiochiam appellare. Vrbis amplitudo circuitu. lxx. stadijs. In hanc Orodes Romanos Crassiana clade captos/deduxit. Hucusque Plynius. Strabo Geographię secundo de Hircania, Aria, Margiana, & Bactria, quæ regiones ad Septemtrionale Tauri latus extentæ sunt/loquens. Tanta uero (inquit) felicitate fruuntur, ut ab inhabitabili quam plurimum absint. In Hyrcania uitem uini metretā ferre dicūt, ficulneam, ficorum modios sexaginta. Triticum delapso e culmis fructu, denuo renasci. Arboribus apes operari, & mella de frondibus fluere. In Margiana uero uitem sępius inueniri asserunt, cuius stipitem duorum uix hominū ulnę complectantur. Racemum duorum cubitorum longitudinem implere &c. Similia li. xi. reperies apud eum. Huius regionis pagos Diodorus Siculus libro historiarum 17. Fortunatos nec ab re nuncupari dicit eandem ferme cum Strabone referens. Arborem in eo tractu eē dicit, quę a quercu non multum differat, ex cuius frondibus mellis guttas defluere, idque ab incolis colligi, adhiberique ad usus uitæ plurimos. Meminit & Quintus Curtius Gestorum Alexandri libro quinto.

a illo latifundio uitibus sola gaudeat. In faciē theatralem montibus clauditur ambitu stadiorum mille quingentorum inaccessa pene ob incōmodum arenosæ solitudinis, quæ per centum & uiginti
b milia passuum undique uersum circumfusa est. Regionis huius amœnitatē Alexāder [a] Magnus usqueadeo miratus est, ut ibi primū Alexandriā conderet, quam mox a Barbaris excisam Antio-
c chus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione domus suæ dixit Seleuciam. Cuius urbis circuitus diffundit in stadia. LXXV. [b] In hāc Orodes Romanos captos Crassiana clade [c] deduxit.
d Et aliud in Caspijs Alexander oppidū excitauit, idque Heraclea dictum [d] dum manebat, sed hoc quoque ab ijsdem euersum gentibus, deinde ab Antiocho restitutum, ut ille maluit Achais postmodum nominatum est.

e DE OXO AMNE, ET CIRCA EVM gētibus. De itineris Liberi patris, Herculis, Semiramidis, & Cyri regis termino, deque Camelorum natura. CA. LXII.

f OXus amnis [e] de lacu Oxo orit̄, cuius oras Heniochi, Bateni, Oxystagę accolūt, sed

a ❡ Alexander Magnus usque adeo mi.) Ariæ longitudo est ad duo milia stadiorum, cāpi latitudo. cc. Vrbes Artacagna, Alexandria, Achaia a conditoribus appellata. Hæc regio optimi uini ferax est, quod in uasis non picatis ad generationes tris, id est, ad annos nonaginta pdurat. Similis est Margiana. Campis desertis ambit̄. Quapropter Antioch⁹ Soter muro/admiratur loci naturā/circum dedit. Cuius ambitus mille & quingentorum erat stadiorum, atque urbiū Antiochiā condidit. Author Stra. xi. Geographię lib. b ❡ In stadia. LXXV.) In numero stadiorum Martianus cū Solino conuenit. Plynius autem (ut recitauimus) urbis amplitudinē circuitu. lxx. stadijs esse dicit. c ❡ Crassiana clade.) De hac Crassiana clade scripsimus ca. xi. lib. tertij apud Florū. d ❡ Heraclea dictum.) Quasi Herculeā dicas ἡρακλεία, Herculea Græcis dicitur. Stephanus supra uiginti huius nominis urbes enumerat, eas nos in Indice Plyniano consignauimus. De hac Heraclea sic Plynius ca. 16. lib. sexti. Oppidum Heraclea ab Alexandro conditum, quod deinde subuersum, ac restitutum/Antiochus/Achaida appellauit.

OXVS amnis.) Ante Hermolaū, in Plynianis codicibus sic passim legebat̄. Oaxus amnis ortus in lacu Oaxo. Quæ lectio Seruio Grāmatico, & alijs quibusdam in eius Virgiliani uersus expositione. Rapidum Cretę ueniemus Oaxem, Ecloga. 1. ansam tribuit oberrādi. Is enim Seruius Rapidum cretę, turbulentū exposuit, quod cretā. i. albā terrā rapiat. Nā Oaxis (inquit) fluuius est Mesopotamiæ, q uelocitate sua rapiens albā cretā/turbulentus efficitur. Vel Oaxis fluuius Scythiæ. In creta enim non est (inquit) sed aqua cretei coloris est. Landinus existimauit Cretā apud Virgiliū eē Scythiæ oppidū, ex illo Val. Flacci primo Argonauticon. Quoties paucos ad littoris ictus
Deficiam, Scythicū metuens pontumque Cretamque? Hermolaus igit̄ primus hūc nodū sustulisse

p̃cipuam partē Bactri [a] tenent. Bactris p̃terea eſt a
ꝓpriꝰ amnis Bactros. Vnde & oppidū, qđ incolunt Bactrum. Gentes huiuſce quę pone ſunt. Paropamiſi iugis ambiuntur, quæ aduerſa Indi fontibus terminant̄. Reliqua includit Oxus flumen. b
Vltra hos [b] Panda oppidū Sogdianoꝝ, in quoꝝ finibus Alexander Magnus tertiā Alexandriam condidit, ad cōteſtandos itineris ſui [c] terminos. Hic enim locus eſt, in quo primū a Libero patre c
poſt ab Hercule, deinde a Semiramide, poſtremo etiā a Cyro aræ ſunt conſtitutæ, quod proximū gloriæ omnes duxerūt, illo uſq; promouiſſe itineris ſui metas. Vniuerſi eius ductus duntaxat d
ab illa terrarum parte Iaxartes fluuius ſecat fines. Quem tamen Iaxarten ſoli uocant Bactri. Nam alij Scythę Silyn nominant. Hunc eundem eſſe Tanain exercitus Alexādri Magni crediderūt. e
Verū Demodamas dux Seleuci, & Anthiochi ſatis idoneꝰ uero author trāſuectꝰ amnē iſtū, titulos omniū ſupgreſſꝰ eſt, aliūq; eſſe q̃ Tanain dep̄hendit. Ob cuiꝰ glorię inſigne, dedit nomini ſuo ut altaria ibi ſtatueret Apollini [d] Didymæo.

creditus eſt ca.16.ſexti Plynianarum Caſtigationū, tradens hanc eſſe uerā Plynij lectionē. Oxus amnis ortus in lacu Oxia, ut Ptolemæus, ſiue Oxo, ut Solinus, authores Strabo, Plynius alibi. Q. Curtius, Capella Martianus. Nam Oaxis ille Virgilianus (inquit) in Creta eſt inſula, nō ut quidā putauerunt in Meſopotamia &c. Vibius ſequeſter ad Virgilianū filiū, inter flumina enumerat Oaxem Cretæ fluuiū, a quo (inquit) ciuitas Oaxia. Varro hoc docet. Quos magno Anchiale partus adducta dolore, Et geminis capiens tellurē Oaxida palmis. Hæc Vibius. Siquis autem Virgilianā ſententiā introſpexerit, non de Oaxæ Cretæ fluuio intellexiſſe eum fatebitur. Melibæus enim enumerat eo loco regiōes exulibus aſperrimas, per Afros, meridiem, per Scythiam, ſeptemtrionē, per Oaxem, orientē. Poſtremo per Britannos, occidentē intelligens. Quod enim ingēs malū ruſtico, & paſtori, ſi is relicto Mantuano agro, in Cretā inſularū nobiliſsimā iturꝰ ſit? Quod præterea inconueniens eum fluuiū, & lacū qui Oxus dicitur a quibuſdam, fuiſſe ab alijs Oaxum nuncupatū? In codicibus p̃terea Capellæ ſic plerumq; legitur. Inde Oaxus amnis circa Bactrā eius oppidum nominis, fluuioq;. Verba Plynij, quę Solinus hac parte in ſuum tranſtulit ex ca.16.lib.ſexti hæc ſunt. Derbices, quoꝝ medios fines ſecat Oxus amnis ortus i lacu Oxo, Sarmatę, Oxij, Togę, Heniochi, Bateni, Saraparæ, Bactri, quoꝝ oppidum Zariaſpe, qđ poſtea Bactrum a flumine appellatum eſt. Gens hęc obtinet aduerſa montis Paropamiſi &c. Stra.2. Geographiæ libro ſcribit Oxū flumen, quod Bactriā, & Sogdianā diſterminat, adeo nauigatu cōmodū eſſe, ut tranſportata ab India in ipſum onera, in Hyrcaniā facile deuehant̄. a ℂ Præcipuā partē Bactri.) Sunt Geographi, qui Bactros extra habitabilē, & temperatā terræ zonā poſuerint, qđ Strabo eodem uolumine falſum eſſe euidenter oſtendit. b ℂ Vltra hos.) Plynius eodem ca. Vltra Sogdiani, oppidum Panda, & in ultimis eoꝝ finibus Alexandria ab Alexandro Magno conditū oppidū. Aræ ibi ſūt ab Hercule, & Libero patre conſtitutæ. Item Cyro, & Semiramide, atq; Alexandro. Finis omniū eorū ductus ab illa parte terrarū includente flumine Iaxarte, qđ Scythæ Silyn uocant. Alexander, militesq; eius Tanain putauere eſſe. Tranſcendit eū amnem Dæmodamas Seleuci, & Antiochi regū dux, quem maxime ſequimur in ijs, Araſq; Apollini Dydimęo ſtatuit. Eadem fere Martianus retulit lib. ſexto. c ℂ Itineris ſui terminos.) xxx. ab Hypaſide flumine ſtadioꝝ ſpatio, arę ſunt cū huiuſmodi inſcriptiōe Patri Ammoni, & Herculi fratri, & Mineruæ Palladię, & Ioui Olympo, & Samothracibus Cabyris, & Indico Soli, atq; Apollini Delphico. Aeneā q̃q; columnā eodē loco erectā tradūt ijs uerbis. ALEXANDER HIC STETIT. Et aras quoq; Alexandri etiā opus Imperij fines hoc monumento ſignantis. Ex Philoſtra.2.uolumine, & Arriano in.5. De aris Bacchi Diod.in.4. Herculis in.5. Semiramidis in.3. De Cyro abunde alibi dictū eſt. d ℂ Apollini Didymęo.) ἀπόλλωνα διδυμαιον uocant, qđ geminā ſpeciē ſui numinis pręfert ipſe illuminādo, formando lunā. Eteni ex uno fonte lucis gemino ſydere ſpatia diei, & noctis illuſtra. Vnde & Romani ſolē ſub nomine, & ſpecie anni Didymęi Apollinis appellatione uenerant̄. Hęc ex.1. Saturna. Macro. Hoꝝ altariū, ararūq; meminerunt Ply. & Capella uterq; lib.6. Fuit pręterea Didymęi Apollinis oraculū in Ionia regione, qđ antea Branchidarū appellatū eſt, de quo Plyniꝰ, Strabo, Pomponius, cæteri. Vide Placitū.8. Theba. ſuper illud. Delon, & intonſi &c.

a Hoc est Colliminiũ [a] in quo, limes Persicus Scythis iungit̃, quos Scythas Persæ lingua sua Sacas dicunt, & inuicem Scythæ Persas Chorsaros nominant, montẽq; Caucasum Graucasum, id est, niuibus candicantẽ. b Densissima hic populoꝝ frequentia cũ Parthis legem placiti ab exordio moris incorrupta custodit disciplina. E quibus celeberrimi sunt Massagetę, Essedones, Sacę, Dahę, c & Assæi. Post quos immanissimis Barbaris interiacentibus de ritu aliarũ nationũ pene inconstanter [b] definitum aduertimus. Bactri [c] Camelos fortissimos mittũt, licet & Arabia plurimos gi- d gnat. Verũ hoc differũt, qđ Arabici bina tubera [d] in dorso habent, singula Bactriani. Hi nunquã pedes atterũt. Sunt enim illis reciprocis quibusdam pulmunculis uestigia carnulenta. Vn- e de & contraria est labes ambulantibus nullo fauente præsidio ad nisum insistendi. Habentur in duplex ministeriũ. Sunt alij oneri ferendo accõmodati, alij perniciores. [e] Sed nec illi ultra iu- f stum pondera recipiunt, nec isti amplius q̃ solita spatia uolunt egredi. Geniturę cupidine efferant̃ adeo, ut sęuiãt cũ Venerẽ requirunt. Oderũt equinũ [f] genus. Sitim etiã in q̃driduũ tolerãt.

a ℭ Hoc est Colliminiũ.) Ex Plynio ca. 17. lib sexti. Vltra sunt (inquit) Scytharum populi. Persæ illos Sacas uniuersos appellauere a proxima gẽte. Antiqui Aramęos. Scythæ ipsi Persas Chorsaros, & Caucasum montẽ Graucasum, hoc est, niue candidũ. Multitudo populoꝝ innumera, & quę cũ Parthis ex ęquo degat. Celeberrimi eoꝝ Sace, Massagetæ, Dahę, Essedones, Ariacę, Rhymnici, Assęi &c. b ℭ Inconstanter definitum.) Plynius ca. eodem. Nec in alia parte maiore authorũ inconstantiã, credo propter innũeras, uagasq; gentes. c ℭ Bactri Camelos mittunt.) Gręca omnino uox, qua pro latina utimur κάμηλος eis dicitur. Sunt qui Camelũ dictum uelint ἀπὸ τῆς καμῆς, uel καμπῆς quod flexuram, et curuamẽ significat, quoniam cum id animal onerat̃, ut breuior, & humilior fiat accumbat. Alij a uerbo κάμπτω. i. flecto nomen deductũ aiunt. Plynius ca. 18. octaui nat. historiæ. Camelos (inquit) inter armenta pascit oriens, quoꝝ duo genera Bactriæ, & Arabiæ differunt, qđ illi bina habent tubera in dorso, ij singula, & in pectore alterum, cui incumbant. Dentium superiore ordine/ut boues carent, in utroq; genere. Omnis autem iumentoꝝ in ijs terris dorso fungũtur, atq; etiã equitatu in p̃lijs. Velocitas inter equos, sed sua cuiq; mensura sicuti uires, nec ultra assuetum procedit spaciũ, nec plus iusto onere recipit. Odium aduersus equos gerunt naturale. Sitim, & quadriduo tollerant. Implentur cũ bibendi occasio est & in præteritum, & in futurum obturbata conculcatione prius aqua, aliter potu nõ gaudent. Viuũt quinquagenis annis, quidã & centenis. Vtcunq; rabiẽ & ipsi sentiũt. Castrandi genus etiã fœminas, quæ bello præparent̃ inuentũ est. Fortiores ita fiunt coitu negato. De Camelis hęc tradit Aristo. ca. 1. secundi naturæ animaliũ. Camelus (inquit) propriũ inter cæteras quadrupedes habet in dorso, qđ tuber appellant, sed ita ut Bactrianę ab Arabijs differant. Alteris enim bina, alteris singula tubera habentur. Sunt etiã omnibus singula parte ima, quale in dorso tubera, quibus incũbat reliquũ corpus, & firmet̃, quoties in genua inclinant̃. Papillas quatuor modo uaccę habet Camelus. Caudã asino similẽ. Genitale retro. Genua singula in singulis cruribus sunt, & flexus artuum, nõ ut quidam perhibent plures, sed propter alui interuallum plures esse uidentur. Habet etiam talum similem bubulo. Clunes proportione magnitudinis paruos. Bisulcum id animal est, nec utrinque dentatum. Sed bisulcum sic est, ut pes parte posteriore scissus paululum sit ad flexum digiti secundum. Parte autem priore summa quadripartito fundatur discrimine paruo, quãtũ primotenus digiti inflexu, & quiddã inter fissuras, perinde, ut in anserum pellibus adiectum contexat. Pes uestigio est carnosus, ut ursę. Qua de causa eas, quæ per exercitũ longiore itinere fatiscunt calceant carbasinis. Philostratus in secundo scribit Indiæ Camelos albos esse. d ℭ Arabici bina tubera.) Diod. Sicul⁹ li. 3. Multa q̊q; (inqt) & diuersa Cameloꝝ Arabia p̃bet genera tũ pinguiũ, tũ macilentoꝝ, quorũ nõnulli gibbũ duplicẽ in dorso habent, a quo & Ditili nominant̃. e ℭ Alij p̃niciores.) Sũt codices, q habeãt. Alij ad pernicitatẽ leues. f ℭ Oderunt equinum genus.) Cyrus Persarum rex edoctus ab Harpago Medo, uel (ut alijs placet) ab Artagerse, Camelos equis maxĩe terrori esse (adeo enim Camelos equi re-

formidant, ut nec speciem quidē, nec odorem sentire sustineant) Camelos, quos in usu belli plurimos habebat, contra Crœsi equitatum immitti iussit. Sicq; equitatum Crœsi, quo ille se prçualiturū sperabat, inutilem omnino reddidit. Nā simul atq; in pugnā itum est, equi olfactis protinus, cōspectisq; Camelis, retro se auertunt. Vnde omnis Crœsi spes frustrata interijt. Herodotus idipsum retulit lib. 1.

Verum cum occasio [a] bibendi data est, tantum implentur, quantū & satiet desyderia præterita, & in futurū diu prosit. Lutulentas aquas captāt, puras refugiunt. Deniq; nisi cenosior liquor fuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitāt, ut turbetur. [b] Durant in annos centū, nisi forte trāslati in peregrina, insolētia mutati aeris morbos trahant. Ad bella fçminæ præparantur. Inuentumq; est, ut desyderium eis coitionis quadam castratione execaretur. Putant enim fieri ualidiores, si a coitibus arceantur.

DE SERIBVS, ET SERICO VELLERE. CAP. LXIII.

Qva ab Scythico Oceano, [c] & mari Caspio in Oceanū Eoum cursus flectit, ab exordio huiusce plagæ profundæ

a ℭ Cum occasio bibendi data est.) Elegans hinc in bibulos sumetur Adagium. Camelina potatio, pro maxima, & quç in quadriduū sufficiēs sit. Est & aliud in eos, qui dū aliena, & suæ naturæ repugnantia concupiscunt, ea plerumq; amittunt, quæ iure eis cōueniūt, & natura. Prçterea, qđ hoc animal sit oneri ferendo aptissimū prouerbio dici cçptū. κάμηλοσ καὶ ψωριῶσα πολλῶν ὄνων ἀνατίθεται φορτία. i. Camelus quāuis ægra multorū asinorū defert onera. Scribit Diod. in. 3. in Arabia eē Camelos, ferendis oneribus aptissimos, qui supra decem frumenti minas, homies uero quinq; in lecto iacentes uehant. Et lib. 4. ubi de Gabino monte, & Debis populis, hæc refert. Hi Camelos ad omnē uitæ usum paratos habent. Nā in his bellant, his uaria ferent onera, horum lac potant, his uitā ducunt. Super his diuersa perambulāt loca. NON præteribo (qđ ad materni nominis reuerentiā maxime pertinet) Camelos matres nunq; supuenire suas, sed etiā si quis cogat, idipsos non pati. Iam enim cū aliquando admissarius non haberetur, curator pullū matri opertæ admisit, qui dum coiret delapso operimento, agnouit matrē, & quāuis coitū absoluerit, memor tamen cōmissi sceleris, paulo post Camelariū illū morsu defixo, interemit. Refert hoc Aristo. ca. 47. lib. noni eius operis, quod de natura animaliū scriptum est. κάμηλοσ quoq; tam apud Grçcos, quā apud Latinos, significat rudentē. i. ualidum funem, quo nautæ cū cupiūt naues sistere anchoras alligant. In hac significatione CHRISTI parabola intelligenda est cum (inqt) Math. 19. Marci. 10. Lucç. 18. Facilius est Camelū per foramen acus transire, q̄ diuitem intrare in regnū cœlorū, quo loco nō impossibilitas, sed difficultas intelligenda est. Ved de diuite in suis diuitijs confidente Hyperbole omnino exponenda est. Qui eum locum pro Camelo iumento interpretantur, CHRISTI sensum peruertunt potius, quā exponant. Quæ enim Cameli beluæ cū acu proportio?

b ℭ Vt turbetur.) Vetusti codices, turbidetur, habent.

c QVA AB Scythico Oceano.) Describit eā maritimā orā, quæ a Scythico Oceano, & mari Caspio incipiens, Oceanū flectitur in Eoum. Id autem iccirco facit, ut tandē Serum gentis referat mira quçdā. Sericæ regionis situm abunde reddidit Ptol. ca. 16. lib. sexti Asiç tabularū octaua. Sed quo locus iste fiat notior, ascripsi uerba Plynij ex ca. 17. lib. sexti. A Caspio (inquit) mari, Scythicoq; Oceano in eam cursus inflectitur ad orientē conuersa littorū fronte. Inhabitabilis eius prima pars a Scythico promontorio ob niues. Proxima inculta sæuitia gentiū. Anthropophagi Scythæ insident humanis corporibus uescentes. Ideoq; iuxta uastç solitudines, ferarumq; multitudo haud dissimilē hominum immanitatem obsidens. Iterū deinde Scythæ, iterūq; deserta cum beluis usq; ad iugum incūbens mari, quod uocāt Tabin. Nec ante dimidiā ferme longitudinē eius orç, quç spectat çstiuū orientem inhabitatur illa regio &c. Similia scribit etiā Mela Pomponius lib. 3. Rhennius ex Dionysio

Ast alia hinc Scythiæ gens est extrema per arua, Quos prope sunt tristes uentis, & frigore terræ.
Namq; niues semper pulsant has grandine mixtæ. Auienus quoq; ex eodem Dionysio.
Vltima Epitrimos tellus habet, & procul ista
Cassa uirum est, nullis pecorum balatibus agri
Persultant, herbæ uiduus iacet undiq; cespes

a niues, mox longa deſerta, poſt Antropophagi
gẽs aſperrima, dein ſpatio ſęuiſsimis beſtijs effe-
rata ferme dimidiã itineris partem impenetrabi-
lem reddiderunt. Quarum difficultatum termi-
b num facit iugũ[a] mari imminens, qđ Tabin Bar-
bari dicunt. Poſt quem adhuc longinquę ſolitu-
dines. Sic in tractu eius oræ, quæ ſpectat æſtiuũ
Orientem, ultra inhumanos ſitus primos homi-
c num Seres cognoſcimus,[b] qui aquarũ aſpergi-
ne inundatis frondibus uellera arborꝝ admini-
culo depectũt liquoris, & lanuginis tenerã ſub-
tilitatem humore domant ad obſequiũ. Hoc il-
d lud eſt Sericum in uſum publicum damno ſeue-
ritatis admiſſum, & quo oſtendere potius cor-
pora, q̃ ueſtire, primo fœminis, nunc etiã uiris pꝰ-
ſuaſit luxuriæ libido. Seres ipſi[c] quidem mites,
e & inter ſe quietiſsimi. Alias uero reliquorum
mortalium cœtus refugiunt, adeo ut cæterarum
gentiũ cõmercia abnuant. Primũ eorꝝ fluuium
mercatores ipſi tranſeũt, in cuius ripis nullo in-
f ter partes linguæ commertio, ſed depoſitarum
rerum pretia oculis æſtimantes ſua tradunt, no-
ſtra non emunt.

DE ATTACIS GENTIBVS. CA. LXIIII.

g SEquitur Attacenus[d] ſinus, & gens At-
tacorum, quibus temperies p̃rogatiue

Fronde carens, nunq̃ terra interſecat amnis. De Antropophagis ca.25.&43. dictum eſt. a ℭ Iugum mari imminens, qđ Tabin Barbari dicunt.) Ex hoc loco emaculandus eſt locus alter ca.25. ut legas ſic, uſq; ad iugum mari imminens, quod Tabin uocant. Apud Melam Pomp. per th. ſcribit Thabin. b ℭ Seres cognoſcimus.) Verba Plynij, unde hæc ſumpta ſunt. Primi ſunt hominũ (inqt) qui noſcantur, Seres, Lanitio ſyluarũ nobiles perfuſam aqua depectentes frondiũ caniciem. Vnde geminus fœminis noſtris labor redordiendi fila, rurſumq; texendi tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona tranſluceat. De Seribus, & Serico ſic Maro ſecundo Georgicorꝝ

Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres.

Quo loco Seruiꝰ Grãmaticus. Apđ Indos, & Seres (inquit) ſunt q̃dam in arboribus uermes, qui Bombices appellantur, qui aranearũ more fila tenuiſsima deducunt, unde eſt Sericũ. Nã lanã arboreã nõ poſsumus accipere, quæ ubiq; procreatur. Diuus Ambroſius ca.23. qnti Hexameron. Et quia (inquit) de uolatilibꝰ dicimꝰ, nõ putamꝰ alienũ ea cõplecti, quæ de uerme Indico tradit hiſtoria, uel eorum relatio, qui uidere potuerunt. Fertur hic Corniger uermis conuerti primũ in ſpeciẽ caulis, atq; in eam mutari naturã, inde proceſſu quodam fieri Bõbilis, nec eã tamẽ formã, figurãq; cuſtodit, ſed laxis, & latioribus folijs uidet̃ pennas aſſumere. Ex ijs folijs mollia illa Seres depectunt uellera, quæ ad uſus ſibi proprios diuites uendicarunt. Hunc uermiculũ a Pauſania Ser uocatus, a quo & populis nomen datũ. Huius regionis Metropolis Ptolemæo Sera fuit. Viuit aũt is ex Mori arboris folijs. Procopiꝰ primo belli Perſici lib. ſcribit id genus uermiũ Iuſtiniano principi a q̃buſdã monachis ex Serũ regione, in ſemine primũ Byzantiũ allatum. Lege quæ ſcribit Ply. ca.22.xi. nat. hiſtorię. Et ante eũ Ariſto. ca.19. quinti de natura animaliũ. c ℭ Seres ipſi quidẽ mites.) Plynius ca.17. lib. ſexti. Seres quidem (inquit) mites, ſed & ipſis feris perſimiles. Cœtũ reliquorꝝ mortaliũ fugiunt, cũ cõmertia expectant. Plura lege apud Marcellinũ.23. hiſtoriarũ libro. Strabo lib.15. refert Seres tã longæ eſſe uitę, ut ducenteſimũ annũ excedant. Plynius author eſt ca.14. triceſimi quarti naturalis hiſt. ex omnibus generibus palmã Serico ferro eſſe. Seres hoc tamẽ ueſtibus ſuis, pellibusq; mittere. Apud Seras (ut ca.8. ſexti Pręparationis Euſeb. refert) lex eſt, nec occidere, nec fornicari, nec furari, nec adorare ſimulachra. Vnde in illa regione nullũ templũ conſpicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera. Nemo fur, nemo homicida &c. d

SEQVITVR Attacenus ſinus.) De huius gentis nomine non uſquequaq; conuenit. Ptolemæus enim in Serica regione enumerat Ortorocorã tam montem, q̃ ciuitatem. Item Ortorocoras gentes. Hi

autem eſse uidentur, quos Solinus Attacoros nominat. Sũt qui Ottocoros, uel Atrogos eos dictos uelint. Pynius, & Martianus, ut Solinus Attacoros, uel Attacores. Et gens hominũ Attacorꝝ (inquit) apricis ab omni noxio afflatu ſecluſa collibus, eadẽ, qua Hyperborei uiuunt temperie. De ijs priuatũ condidit uolumen Amonetus, ſicut Ecatheus de Hyperboreis ca. 17. lib. ſexti. a ℭ Auras peſtilentes.) Peſtilentem aerem plerunq; ex noxijs flatibus prouenire compertum eſt.

Hinc pars Sardiniæ, quę re-
(ſpicit Arcton
Immitis, ſcopuloſa, procax, ſu
(bitisq; ſonora
Flatibus, inſanos infamat nauita montes
Hinc hominũ, pecudumq; lu-
(es, hinc peſtifer aer
Sęuit, & excluſis regnant Aqui
(lonibus Auſtri

Cauſas affert Ariſto. prima Problematũ ſectione. Plura ca. primo ſecundi reperies apud Celſum. Docte multa Auicenna Fen ſecunda ca. 8. & ſequentibus primi Canonis. b ℭ Par illis, & Hyperboreis.) Oneſicritus, Simonides, Pindarus, & poetæ alij, tradunt Hyperboreos mille annos uiuere. Timagines (ut qntodeclmo uolumine refert Strabo) ſcribit apud Hyperboreos, æneis guttis pluere, ſeq; ea pluuia tactũ fuiſse. Quod idẽ Strabo fabuloſum putat. c ℭ Cyconas.) Ex Plynio ca. 17. libri ſexti. Sunt & in Thracia Cycones, ut ca. 15. expoſuimus.

mirã aeris clementiã ſumminiſtrat. Arcent ſane a
afflatum noxiũ colles, qui ſalubri apricitate un-
diq; ſecus obiecti prohibent auras [a] peſtilentes.
Atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis, [b] &
Hyperboreis genus uitæ eſt. Inter hos, & Indiã b
gnariſsimi Cyconas [c] locauerunt.

DE INDIA, ET INDORVM MORIbus. De eius regionis cœli clementia. c De Indiæ fluminibus. Deq; miris in ea animalibus, arboribus, odoramentorꝝ generibꝰ. De Indis itẽ pretioſis d lapidibus.

CAP. LXV.

AB Emodis [d] montibus [e] auſpicatur India e
a meridiano mari porrecta, [f] Fauonij ſpi

AB EMODIS montibns.) India, ut a nomine ſumatur initiũ, ab Indo flumine, authoribus Stephano, & Arriano lib. 8. cognominata eſt. Eam Ptolemęus in principio ſeptimi a ſitu duplicem eſse dicit. Intra Gangem unã, quæ ab occaſu terminatur Paropaniſadum, & Aracoſia, Gedroſiaq;, a Septẽtrione Imao monte ſuperiacente. Ab oriente Gange flumine. A meridie, ac etiã occaſu parte Indici pelagi. Alteram extra Gangẽ. Hæc ab occaſu Gange flumine terminatur, a ſeptẽtrione Scythiæ, Sericæq; regionis partibus. Ab oriente Sinarum regione. Indico pelago a meridie, & Praſsoidis maris parte. Primę tabula decima Aſiæ, ſecundæ undecima ſitum appingit. Indiã in quatuor latera Diodo. Siculus lib. 3. dicit eſse diſtinctã. Qđ ad orientẽ, quodue ad meridiẽ uergit/ magnũ mare circumdat. Quod Arctos ſpectat, Emodes mõs, ab ea Scythia quã habitant ij, qui Sacę appellañ/ diuidit. Quartum, qđ eſt ad occidentem/ fluuius Indus termiuat, omniũ uere poſt Nilum maximus. Similia quintodecimo Geographiæ lib. de ſitu Indiæ refert Strabo. Herodotus in Thalia Indicæ regionis id qđ ad Solẽ uergit/ fabuloſum eſse dicit. Idipſum quoq; in fine operis ſui ſenſit Plynius. Strabo a principio quintidecimi ſcribit rerum Indicarum exiguã eſse apud ſcriptores certitudinẽ. Megaſthenes antiquis Indorꝝ hiſtorijs fidem non eſse adhibendã tradit. Mela Pomponius lib. tertio Indiã notiſsimã eſse prodit. De India præter iamdictos ſcribunt Plynius ca. 17. & ſequentibus lib. ſexti. Philoſtratus lib. 3. uitæ Apollonij. Curtius li. 7. Copioſius cęteris Arrianus geſtorꝝ Alexandri li. ult. e ℭ Emodis montibus.) Vetuſta exẽplaria ferme habẽt. A Medis mõtibus. Martian. li. 6. a Medijs mõtibus. Philippus Beroaldꝰ q ſe relegiſse nuper, emẽdaſseq;, haud ſane indiligenter (inquit) IVLIVM SOLINVM affirmat, hunc locum legendũ cenſuit. Ab Emodis montibus, motus (ut credo) codice Plyniano ca. 17. li. ſexti. Nomades quoq; (inquit) Indiæ uagantur. Sunt, qui ab Aquilone contingi ab ipſis, & Cyconas dixere, & Briſanos. Sed inde (ut plane conſentiunt omnes) Emodi montes aſsurgunt. Indorumq; gens incipit &c. Inter montes quoq; Indiæ eodem capite Hemodũ recenſet. Similiter & Mela Pomponius prodidit li. 3. Artemidorus ſcribit Gangẽ flumen ex Emodis montibus ad Auſtrũ deferri. Strabo etiã inter Indiæ terminos Emodũ montem enumerat. Indiã (inquit) a ſeptẽtrione Tauri extrema terminãt. Ab Ariane uſq; in orientale mare, quæ indigenę particulatim nominant Paropamiſum, Emodũ, Imaum, & alijs

nominibus.Macedones uero Caucasum uocant.Idē(ut iamiam recensui)Diod.affirmat.Preterea cōstat Indiā a Medis montibus longo interuallo seiunctam esse. f ℭ Porrecta.) Quidā contra uetusta omnia exemplaria post dictionē/porrecta/hæc uerba superioribus addiderunt.Ad Eoū,& a septētrione usq; ad Montē Caucasum.Terra hæc adeo Fauonij &c. a ℭ In anno bis æstatem habet.)Plyni⁹ ca.17.lib.sexti.Posidonius ab æstiuo Solis ortu ad hybernū exortū metatus est.Eam aduersam Galliç

a ritu saluberrima.In anno bis [a] æstatem habet,bis
legit frugem,uice hyemis Etesijs potitur. Hanc
Posidonius aduersam Galliæ statuit. Sane nec
quicq̄ ex ea dubium.Nā Alexandri Magni [b] ar-
b mis comperta, & aliorꝝ postmodū regum dili-
gentia peragrata penitus cognitioni nostræ ad-
dita est.Megasthenes sane apud Indicos reges a-
liquantisper cōmoratus [c] res Indicas scripsit, ut
c fidem quā oculis subiecerat,memoriç daret. Di-
onysius quoq;, [d] qui & ipse a Philadelpho rege
spectator missus est gratia periclitandæ [e] uerita-
tis paria prodidit. Tradunt ergo in India fuisse
d quinq; milia [f] oppidorū prçcipua capacitate,po-
pulorꝝ nouem milia. Diu etiam credita est, ter-
tia pars esse [g] terrarū. Nec mirum sit, uel de ho-

statuēs,quā ab occidēte çstiuo, ad occidentē hybernū metabatur,totam a Fauonio.Itaq; obuersam eius uēti afflatu iuuari Indiā,salubremq; fieri haud dubia ratione docuit.Alia illi⁹ cœli facies.Alij syderū ortus. Binç messes in anno. Binç çstates media inter illas hyeme Etesiarū flatu, nostra uero Brumali. Lenes ibi aures.Diodo.Siculus li.3.India(inquit)diuisa est fluminū multitudine agros plurifariā rigantiū.Ista ex re bis in anno præbet fructus.Animantia uarijs generis producit præ cçteris magna,ac robusta, partim terrestria, partim uolātia. In India(inquit Herodo.lib.3.) animantes tam quadrupedes, q̄ uolucres, multo sunt grandiores,q̄ cæteris in locis, prçter q̄ equi &c. Megasthenes Indiæ fœcunditatē ex eo maxime declarat,q̄ eam bis fructum ferre dicit,& bifariā nominat quemadmodū Eratosthenes,qui(inquit)alterā hybernā sementē,alterā æstiuā quomodo & hymbrē.Nullū enim annū inueniri dicit utroq; tempore sine pluuia,quapropter contingit annū feracē esse,cum semper terra sit fœcunda. Fructus autē arboreos multos gigni. b ℭ Alexandri Magni armis comperta.)Nearchus(ut Strabo refert)ait Alexandruum Magnū contendisse per Gedrosiā cū exercitu proficisci,cū intelligeret Semiramidē,ac Cyrum exercitum in Indiam duxisse.Et illā cum uiginti hominibus,Cyrū cū septē aufugisse. Maximāq; esse Alexandri gloriā,qui per eadem loca,& gentes uictor cū exercitu seruatus fuerit. Gesta Alexādri Magni in India notiora sunt,q̄ ut hoc loco exponi debeant. c ℭ Aliquantisper cōmoratus.)Hic Megasthenes(ut secundo Geographiæ Strabo inquit)ad regem Indiæ Sadrocotū missus fuit. Res Indicas scripsit Eratosthene in tertio Geographiæ lib.ut etiā Strabo cōmemorat. d ℭ Dionysius.) Dubiū/sit ne is Dionysius poeta, qui Periegesin.i.orbis situm quam carmine conscripsit, Auienus, & Rhennius latinitate donarunt.Eadem de Diony.& Philadelpho refert Plynius ca.17.lib.6.Strabo citat Dionysiū conditarum urbiū scriptorē. e ℭ Periclitandæ.)Experiendæ.Cicero de Oratore. Subeundus usus omniū,& periclitandç uires ingenij. f ℭ Quinq; milia oppidorꝝ.) Sunt quædā Plynij exēplaria,in quibus legitur quindecim milia oppidorꝝ,sed Hermolaus ex Strabone lib.15.quinq; milia legendū monstrauit.Idem & Martianus tradidit lib.6. g ℭ Tertia pars terrarum.)Ctesias dicit Indiā non esse minorem reliqua Asia.Onesicritus affirmat eam esse tertiā orbis partem. Nearchus quatuor mensium iter per campū.Megasthenes,& Deimachus moderatius.Supra .xx.milia stadiorꝝ eam partem ponentes,quæ ab Australi mari in Caucasum tendit.Indiā(inquit Plynius)tertiā partem esse omniū,multitudinē gentium innumerā,probabili sane ratiōe.Indi enim prope gentiū soli nunq̄ emigrauere finibus suis.Megasthenes dicit,nec ab Indis unq̄ emissam expeditionē,nec extrinsecus in Indiam quemq̄ cū exercitu profectum esse,aut uicisse,prçter Herculē & Liberū patrē, & nuper Macedonas. Multæ,uariçq; gentes Indiā(inquit Diod.)incolunt,quarū nulla originē extra Indiā trahit, sed omnes indigetes appellant.Nunq̄ externa colonia illuc adijt,neq; ipsi ad alias gentes misere. Scribit prçterea idem Megasthenes neq; Sesostrim Aegyptium,neq; Tearconē,neq; Aethiopē,sed nec Nabocodrosorꝝ, qui magis a Chaldçis probatur,q̄ Hercules.Rursus neq; Idanthyrsum Scythā,immo neq; Persas ipsos aut Cyrum regē Indiā attigisse.Semiramin autem prius,q̄ egrederetur/obijsse. Liberi patris expeditionē apud Indos,& gentes alias ijs uersibus Euripides in Bacchis,Bacchū loquentē faciēs sic inquit.
Auriferam adiui,& culta Lydorum loca,

minum,uel de urbium copia,cum ſoli Indi nun- a
q̃ a natali ſolo receſserint.Indiã Liber pater pri-
mus ingreſsus eſt,utpote qui Indis ſubactis pri-
mus omniũ triũphauit. Ab hoc ad Alexandrum
Magnum numerant annorꝫ ſexmilia [a] quadrin- b
genti quinquagintaunus,additis eo amplius tri-
bus menſibus habita per reges computatione, q̃
centum quinquagintatres tenuiſse medium ęuũ
deprehenduntur. Maximi in ea amnes [b] Ganges, c.
& Indus,quorꝫ Gangen [c] quidã fontibus incer-
tis naſci,& Nili modo exundare perhibent. Alij
uolũt a Scythicis mõtibus exoriri. Hypaſis [d] etiã
nobiliſsimus ibi fluuius, qui Alexandri Magni d
iter terminauit,ſicuti arę in ripa eius poſitæ pro-
bant. Minima Gangis latitudo [e] per octo milia

Et Phrygiam,& uſtos ſole Perſarum campos,Bactraq́ꝫ,rigentemq́ꝫ hyeme Medorum terram. Felicem Arabiam,atq́ꝫ Aſiam permeaui omnem. SVnt,qui Herculem nunq̃ Indiã fuiſse ingreſsum/affirmẽt. Eratoſthenes,& aliorꝫ ſcriptorꝫ pars magna Herculis,& Liberi patris geſta fabuloſa,& minime credẽda arbitrentur. Bacchi res geſtas tũ in India,tũ alijs in locis Diod. Siculus lib.3.&.4.abunde refert. Herculis lib.quinto. a ℭ Numerantur annorꝫ ſex milia .ccccli.)Sic habent quęcunq́ꝫ uiderim exẽplaria,ſed Plyniani omnes codices ſex milia.cccclij.retinent. Verba Plynij ex ca.17.li.ſexti ſunt hæc. Colliguntur a Libero patre ad Alexandrũ Magnũ,reges eorũ cliij.annis ſex milia.cccclij.adijciũt,& menſes tres. Fieri potuit,ut in alterutro eorꝫ i pro l uel l pro i fuerit tranſmutata, ſic ſcilicet.ccccli.uel.cccclij. Scribit Herodotus in Euterpe, a Dionyſio,qui ex Semele Cadmi genitus fertur ad ſuã ætatẽ eſse annos ferme mille ſexcẽtos. Ab Hercule uero Alcmenę filio/fermenõgentos. Ergo ſi Plynij, & Solini computatio uera ſit, ad aliũ Dionyſiũ referenda eſt,uel minores ãni q̃ Solares ſint/accipi debent. Lege q̃ ſcribit Arrianus in principio quinti. b ℭ Maximi in ea amnes.) Scribit Strabo li.15.quindecim flumina uniuerſa mentiõe digna quæ in Indum influunt,ex quibus omnibus auctus eſt. Vbi ad centum ſtadia, uel/ut alij tradunt/ad quinquaginta,tandem duobus oſtijs in Auſtrale mare immitti,& Patalenã inſulã facit. Philoſtrat⁹ li. ſecundo eius latitudinẽ,quæ nauigabilis eſt,ſtadijs ferme quadraginta protendi. Quo loco Indũ flumen late deſcribit. In principio autem ſexti ex multis prodit Indũ,& Nilum ſimiles eſse. Indus, qui eſt omniũ fluminũ maximus,nõ aqua ſolũ agros letificat,& mitigat,ſed eos etiã conſerit. Magnam enim ui ſeminũ ſecũ frumenti,ſimiliumq́ꝫ dicit̃ deportare. Ex.M.Tullio.2.de Natura Deorum. De eo multa Arrianus geſtorꝫ Alexandri lib.ultimo. Curtius lib.ſeptimo. Diodo. Siculus lib.3. Abunde, ut cætera, Plynius ca.20.lib.6. Amniũ(inquit codẽ cap.Caius Ply.)mira uaſtitas. Proditur Alexandrũ Magnum nullo die minus ſtadia ſexcenta nauigaſse in Indo,nec potuiſse ante menſes quinq́ꝫ nauigare, adiectis paucis diebus,& tamen minorẽ Gange eſse conſtat. Megaſthenes tẽtata Indiæ cõmentatione/ſexaginta amnes eius prodidit. Cur autẽ in India plura,maximaq́ꝫ ſint flumina,cauſas philoſophi, phiſiciq́ꝫ aſserunt,Indiã ſitu humidã,Scythas uero,Bactrianos,Arrianosq́ꝫ uicinas gentes elatiores. Merito igit̃ humiditatẽ ex ſuperioribus locis ad infimã fluentẽ plures,& aq̃ſiores fluuios reddidere. Hęc Diod. Siculus lib.3. c ℭ Quorꝫ Gangen.)Gangem(inq̃t ca.18.ſexti Ply.)alij incertis fontibus,ut Nilum, irrigantẽq́ꝫ uicina eodẽ modo. Alij in Scythicis montibus naſci dixerunt. Influere in eũ.xix.amnes &c. Hos amnes circa principiũ.8.Arrianus nominat. Ganges(inq̃t Stra.)a mõtibus deſcendẽs,quom in planiciem peruenit ad orientẽ conuerſus,& Palibothra ciuitatẽ maximã p̃terfluens/in eius mare ꝓgredit̃, & unũ oſtiũ habet,q̃q̃ omnium Indicorꝫ flumen maximum ſit. Strabo libro.15. Eratoſthenes dicit Indiam ęſtiuis hymbribus madere,& eo tempore linum ſeri,& milium,ſeſamũ,orizam,boſmorumq́ꝫ. Hiberno autem tempore/triticum, hordeum, ligumina,aliasq́ꝫ eſculentas, fruges, quarum nos ignaros eſse ait. In India p̃terea omnia fere naſci prodit,quæ & in Aethiopia,& Aegypto naſcunt̃. In ſacris literis flumen hoc Phiſon nuncupat̃,unũ ex q̃tuor Paradiſi fluminibus. Eũ Hierony.cateruã interpretari dicit. Ioſephus inundationẽ ca.2.li.primi. De eo p̃ter ſupra dictos diuus Ambro.ca.3.eius li. quẽ de Paradiſo inſcripſit. Suidas ait Gangẽ flumen a Gange Aethiopũ rege ſortitũ nomẽ. d ℭ Hypaſis.)De huius fluminis nomine duę ſunt ſcriptorꝫ ſentẽtiæ. Plures Hypanin,nõ pauciores Hypaſin id uocantes. Dio.Sicu.li.3.Hypanin,li.uero.17.& Arrianus in.5.Hypaſin nuncupãt. De eo ca.24.abũde diximus,id qđ & Hermol.nõ p̃terijt ca.17.ſexti Plynianarũ Caſtig. Hyſpaſis latitudinẽ ſtadiorꝫ ſeptẽ, ꝓfunditatẽ uero ulnarũ ſex.17.uolumine Dio.Sicu.fuiſse tradit. Eius curſum adeo p̃cipitẽ eſse, ut nullo unq̃ tẽpore poſsit traijci. In eo uero loco Alexãder ſuorꝫ geſtorꝫ terminũ eẽ ſtatuẽs.12.aras q̃nquaginta cubi magnitudine dijs extruxit. Authores idẽ Dio.& Arrian⁹ in fine.5.geſto. Alexãdri. e ℭ Mini-

ma Gangis latitudo per octo.M.pass.)Obscura in hac parte Plynij satis lectio.Vbi minimū octo milia pass.latitudine,ubi modicum stadiorum centū.Altitudine nusq̄ minore pass.uiginti.Martianus,latitudo Gangis ubi diffusior.xx.mil.pass.Vbi angustiss.octo profundus pedibus centū milia.Hęc uerba Solino maxime conformia.Diod.lib.tertio Gangis latitudinē dicit esse stadiorum triginta.Alibi triginta duo eum in latitudine patere ait Arrianus lib.8.Patet autem Ganges (inquit) qua maxime angustus ad centum stadia.In multis uero locis in modū stagni,usq; adeo diffunditur,ut qua terra depressior,nec tumulus usq̄ appareat, trans alteram ripam nihil oculis discerni queat. a

a passuū, maxima per uiginti patet. Altitudo ubi uadosissimus est, mensurā centū pedum deuorat. Gangarides [a] extimus est Indiæ populus, cuius rex equites mille, Elephantos septingentos, b peditum sexaginta milia [b] in apparatu belli habet. Indorum [c] quidam agros exercent, militiā plurimi, merces alij, optimi, ditissimiq; rempublicā curant, Reddunt iudicia, assident regibus. Quietum ibi eminentissimæ sapientiæ genus est, uic ta repletos incēsis rogis mortem accersere. Qui uero ferociori sectæ se dediderunt, & syluestrē agunt uitam, Elephantos uenantur, quibus per d domitis ad mansuetudinē, aut arant, aut uehunt. In Gange [d] insula est populosissimā, & amplissi

℃ Gangarides exti.) A Gange ij populi authore Seruio tertio Georgicorum nomen habēt. Nec est uerum,ut idem Seruius existimat,eos inter Indos,& Assyrios habitare. Sed minus uerū eosdē Augustū superasse. Immo nec Alexander quidē. Nec solum hic Gangarida facit,sed etiā Gangaris, uel Gangaridis reperitur.Plynij ex cap.19.sexti uerba sunt. Nouissime gentes Gandaridum, Calingarū. Regio Partalis uocatur. Regi.lxx. milia peditum, equites mille, Elephanti. DCC.in procinctu bellorum excubant.Q.Curtius li. octauo. Vlteriores Gangis ripas(inquit)colere gentes Gangaridas,& Pharrasios, uel (ut Diod.nominat)Tabresios,eorumq; regem esse Aggramnem, uel(ut Dio.)Xandramen,uiginti milia equitū,ducentaq; peditum obsidentem uias.Ad hęc quadrigarū duo milia trahere,& præcipuū Elephantos, quos triū miliū numero explere dicebat.Similia scribit Diod.17.historiarū lib.Libro autem tertio dicit Alexandrū Macedonē totius Asiæ imperium adeptū,solos Gangaros(sic enim eos ibi nominat)non oppugnasse.Ex ijs apparet apud Plyniū,nō Gandaridum,sed Gangaridū legendū esse. Et apud Iustinū lib.12.Gangaridę,nō Gangaritæ. b ℃ Peditum sexaginta milia.) Plynius, ut iamiā retulimus.lxx. milia dicit,non sexaginta milia.Sunt Solini quædā exemplaria,in quibus.xl.milia scriptum est. c ℃ Indorum quidam agros exercent.)Diod.Siculus.3.Bibliothecæ lib.scribit Indorum populū,in tribus septem esse distributum.Primā philosophorum esse dicit,qui cæteris numero pauciores supereminēt dignitate.Secundā tribū Agricolarū esse tradit, qui multitudine superantes cęteros, a bello, reliquoq; opere liberi solis agris colendis tempus impartiunt.Tertiam tribum conficiunt omnis generis pastores,qui neq; in ciuitatibus,neq; in uillis morantur.Quartū locū artifices tenēt,quorum pars armis, pars rusticis instrumentis,alij alijs utilibus rebus fabricandis uacant.Quinto ordine milites esse dicit, qui belli disciplina exercentur.Ephorum est sextus ordo.Hi quęcunq; in India aguntur inspicientes, regi referunt. Vbi rex desit/ principibus. Loco septimo existunt,qui consilijs publicis pręsunt.Hi numero paucissimi licet sint,nobilitate tamen,& prudentia maxime insignes sunt.Ex ijs enim tum ad regum consilia,tum ad rempublicam curandam, tum etiam ad res dubias iudicandas asciscuntur. Duces insuper ex ijs deliguntur,ac principes.Has in partes Politia Indiæ distributa haud quaquam licet unius ordinis uirum alterius uxorem ducere, neque exercitium mutare. Neque enim fas est militem agrum colere,aut philosophari artificem.Eadem diffuse refert Strabo ante mediū quintidecimi.Megasthenes,ut in.8.Arrianus refert,Indicas gētes centū ac uiginti duas esse tradit.Quod unde didicerit eidem Arriano mirum uidetur.Plynij sunt omnia quæ de Indorum exercitijs Solinus refert:Vita mitioribus populis Indorum multi(inquit)partita degitur.Alij tellurē exercent. Militiam alij capessunt. Merces alij suas euehunt,res externas inuehunt.Res publicas optimi,ditissimiq; temperāt.Iudicia reddunt.Regibus assident.Quintū genus celebratæ illic,& prope in religionē uersæ sapientiæ deditum, uoluntaria semper morte uitā accenso prius rogo,finit. Vnū super hoc est semiferū, ac plenū laboris immensi,a quo supra dicta continent, uenandi Elephantes,domandiq;.His arant,His inuehunt. Hæc maxime nouere pecuaria.His dimimicant,militantq; pro finibus. d ℃ In Gange insula.)Plynij uerba ex ca.19.lib.sexti sunt hæc.Insula in Gange est,magnę amplitudinis gentem continens,nā Modoga

mam continens gentem, quoꝝ rex peditũ quin- a
quaginta milia, equitum quatuor milia in armis
habet. Omnes ſane quicunq; præditi ſunt regia
poteſtate, non ſine maximo Elephantoꝝ equitũ,
peditumq; numero militarẽ agitant diſciplinã. b
Praſia gens [a] ualidiſsima Palibotram urbem in-
colunt, unde quidam gentem iſtam Palibotros
nominauerunt. Quorũ rex ſexcentena milia pe-
ditum, equitum triginta milia, Elephantoꝝ octo c
milia omnibus diebus ad ſtipendium uocat. Vl-
tra Palibotram mons Maleus, [b] in quo umbræ
hyeme [c] in ſeptemtriones, æſtate in Auſtros ca-
dunt, uiciſsitudine hac durante ſenis menſibus. d
Septẽtriones in eo tractu in anno ſemel, nec ul-
tra quindecim dies apparent, ſicuti author eſt Be
thon, qui perhibet hoc in pluribus Indiæ locis e-
uenire. Indo flumini proximãtes uerſa ad meri- e
diem plaga ultra alios torrentur calore. Deniq;
uim ſyderis prodit hominũ color. Montana Py-
gmæi tenent. [d] At ij quibus eſt uicinus oceanus,
ſine regibus degunt. Pandea gens [e] a fœminis

licam nomine. Vltra ſiti ſunt Modubiæ, Molindę. Vbere cũ oppido eiuſdẽ nominis magnifico, Modrœſi, Præti, Caliſsę, Saluri, Phaſsulæ, Colubæ, Orzulæ, Abali, Taluctę. Regiorũ peditũ quinquaginta milia, equitũ quatuor milia, Elephantoꝝ. cccc. in armis habet. Non dicit Plynius regẽ huius Inſulæ tot pedites, milites, currusq; in armis habere, ſed rex hoꝝ populoꝝ eam multitudinẽ poſsidere, niſi & ij omnes populi eius inſulæ ſint incolæ. a ℭ Praſia gens.) Ply. ca. 19. ſexti. Praſia ampliſsima urbe, ditiſsimaq; Palybotra. Vnde quidam ipſam gentẽ Palybotros uocant, imo uero tractũ uniuerſum a Gange. Regi eorum peditum ſexcenta milia, equitum triginta milia, Elephantorum. ix. milia, per omnes dies ſtipendiantur. Vnde coniectatio ingens opum eſt. In Elephantoꝝ numero Plynius diſsidet a Solino. Hanc urbẽ Ptolemę⁹, & Stephanus Palembotra numero multitudinis nuncupãt. Stephanus per θ nõ per τ ſcribit παλίμβοθρα. Eam Diodorus in tertio ab Hercule dicit fuiſſe conſtructã. Error in eius impreſsis codicibus, in qbus Palicotra, pro Palibotra ſcriptũ eſt. b ℭ Mons Maleus.) Poſt Palibotros ponit Plynius Monedes, & Suaros, quoꝝ (inqt) mons Maleus, in quo umbræ ad ſeptemtrionẽ cadunt hyeme, æſtate in Auſtrũ per ſenos menſes. Septẽtriones eo in tractu ſemel in ãno apparere, nec niſi quindecim diebus Bethon author eſt. Hoc idem pluribus locis Indiæ fieri Megaſthenes tradit. c ℭ Vmbræ hyeme in Septẽ. æſta. in Auſt. cadunt.) De Vmbris, & earum ex uario terrę ſitu, differẽtijs, abũde ſatis ca. 46. diſſeruimus. Quo loco Solinũ ipſum ab incuria defendim⁹. d ℭ Pygmæi tenent.) Plynij ſunt hæc ca. 19. li. ſexti. Indus (inquit) ſtatim a Praſioꝝ gente, quoꝝ in montanis Pygmæi traduntur. De Pygmæis, & eoꝝ cũ Gruibus pugna, plura. 15. ca. a nobis relata ſunt. e ℭ Pandea gens a fœ. regitur.) Pande hæc gens ca. 20. ſexti a Plynio nuncupaẽ. Ab ijs (inquit) gens Pande ſola Indoꝝ regnata fœminis. Vnã Herculi ſexus eius genitã ferunt, ob idq; gratiorem regno donatam præcipuo. Ab ea deducentes originẽ imperitant. ccc. oppidis. Peditũ. cl. milia, Elephantis quingentis. Indi affirmant Herculi multos fuiſſe uirilis ſexus filios. Filiã uero unicã nomine Pandeã. Terrã q; in qua nata eſt, quã pater eius Hercules ei tradidit, de nomine eius Pandeam appellatã. Datos inſuper ei Elephantos quingentos. Equites ad quatuor milia. Pedites circiter centũ triginta milia. Author Arrianus. 8. geſtoꝝ Alexandri lib. Diodo. Siculus dicit Herculẽ cũ multas cępiſset uxores, filios plures, natam unicã genuiſſe, filijs / cũ ad ætatem perueniſſent / Indiã omnem diſtribuiſſe, regnis pro numero filioꝝ conſtitutis. Filiã ab ſe nutritam reginã feciſſe. Ariſt. ca. 6. ſeptimi Naturæ animaliũ ſcribit fabulari de Hercule eum inter duos & ſeptuaginta liberos fœminã unã tantũmodo genuiſſe. Sunt qui ſcribãt Herculẽ cũ Pandea filia prolis procreandæ cauſa concubuiſſe, quom eã ſeptem tantum eſſet annoꝝ. Canit Claudianus primo in Eutropium eſſe regna plurima quibus fœmine imperant.

Medis, leuibusq; Sabæis
Imperat hic ſexus, reginarumq; ſub armis
Barbariæ pars magna iacet.

Quæ offitia fœminę exercere nõ poſsint, docet Vlpianus lib. 50. Digeſtoꝝ tit. ultimo. Fœminæ (inquit) ab omnibus offitijs ciuilibus, uel publicis remotæ ſunt. Et ideo nec iudices eſſe poſſunt, nec magiſtratũ gerere, nec poſtulare, nec pro alio interuenire, nec procuratrices exiſtere.

a regitur, cui reginā primā aſsignant Herculis filiam. Et Nyſa urbs [a] regioni iſti datur. Mons etiā Ioui ſacer Meros nomine, [b] in cuius ſpecu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex b cuius uocabuli argumento laſciuienti famæ creditur Liberum patrem fœminę natum. Extra Indi oſtium ſunt inſulæ duæ Chryſe, & [c] Argyre adeo fœcundę copia metallorum, ut plerique eas aurea ſola prodiderint, & argentea habere. Indis omnibus promiſsa cæſaries [d] non ſine

exiſtere. Vnde quom alicui negotium aliquod comittitur, ad quod penitus ineptus ſit, prouerbio dicitur apud Græcos, γυνὴ στρατηγεῖ καὶ γυνὴ στρατεύεται. Hoc eſt, mulier imperat, atq; regnat. Plato tamen rempublicam ordinans, non arcet omnino mulieres a reipublicæ gubernatione, ſiquando ad id munus quępiam reperiatur idonea. a ℂ Nyſa urbs.) Plynius ca.21. libri ſexti. Nyſam urbem plęriq; Indiæ aſcribunt, montemq; Merū Libero patri ſacrum. Vnde origo fabulæ Iouis fœminæ ęditū. Eadem refert Mela Pomp. lib.3. cū dicit. Niſa eſt clariſsima, & maxia, montiū Meros, Ioui ſacer &c. Et Capella Martia. in.6. Indorum quidam perhibent Bacchum, qui & Liber pater dictus eſt, Indi fluminis fuiſse filiū, ueniſseq; ad eum Bacchū alterum Thebis genitū, ab eoq; donatū Tyrſo tradūt, quom Thebanus Bacchum Orgia ſacra celebranda docuerit, dixeritq; ſe Ioue genitum, in primis femore uſq; ad partus maturitatem fuiſse geſtatum, inuenitq; montem Nyſæ propinquum, quem coxam, ſeu femur nuncupauit. Nyſam uero, ut illi tradunt, in honorē Bacchi uitibus conſeuerunt, homines qui Thebis uitium ſemina eo trāſtulerunt. Author Philoſtratus ſecundo uitæ Apolloniȷ lib. Ab hac urbe Indiæ Bacchus Nyſeus dictus eſt. Is enim multis cognominibus (ut quarto Meta. canit Ouidius) nuncupatus eſt. Stephanus de Vrbibus urbes decem eſse tradit, quæ Nyſæ fuerint nuncupatæ. b ℂ Meros nomine.) μηρόν Græci coxam, femurq; uocitant. Montis huius, & fabulæ meminit etiā Theophraſtus cap.4. libri quarti de hiſtoria plantarum. Multis uerbis id explicat apud Arrianū libro quinto. Acuphis Nyſęorū princeps, q legatus ad Alexandrū uenerat. Fabulam canit Ouidius tertio Metamorphoſeos libro.

Imperfectus adhuc infans genitricis ab aluo
Eripitur, patrioq; tener (ſi credere dignum eſt)
Inſuitur femori, maternaq; tempora complet.
Furtim illum &c.

Rei autem ueritas hæc eſt. Cum Bacchus exercitum per Indiam duceret, isq; ob ingentes loci æſtus peſte periret, ipſe ut dux prudens, in montes ex locis planis milites traduxit. Vbi cum uenti frigidi efflarent, & aquæ potu uterētur, quæ pura ex fontibus manabat, a morbo, quē contraxerant/liberantur. Bacchus ipſe locum montanū, in quo exercitus a peſte μηρόν .i. femur appellauit. Vnde & Græcos tradidiſse de eo Deo poſteris ferunt in Iouis femore Dionyſiū eſse nutritum. Ex Diodoro Siculo libro tertio. c ℂ Chryſe, & Argyre.) Aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula eſt. Græci enim χρυσὸν aurum, χρυσοφόρον auriferum. ἄργυρος argentū dicitur, ἀργυροῦς argenteus. Plynius cap.21. libri ſexti. Extra oſtium Indi Chryſe, & Argyre fertiles metallis, ut credo. Nam quod al. qui tradidere aureum, argenteumq; ȷs ſolum eſse/haud facile crediderim. Has Martianus libro ſexto Chryſeram, & Argyream nominat. Ibi (inquit) inſulas duas auri, argentiq; metallis, ac fœtura prędicandas, etiam uocabulis approbatur. Nam una Chryſera, Argyrea altera nuncupatur. Non locat eas Mela extra Indi oſtium, ſed Chryſen ad Tamum, ad Gangem Argyren. Altera (inquit) aurei ſoli (ita ueteres tradidere) altera argentei. Atq; ut maxime uidetur, aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula eſt. De Chryſe inſula Dionyſȷ interpres intellexit/cum inquit.

Inſula, quæ priſci ſignatur nominis uſu
Aurea, quod fuluo ſol hic magis orbe rubeſcat.

Tradunt apud Gaſandos Arabas eſse fertiliſsimam regionem licet hominū incuria male cultā, in qua e cuniculis nulla arte factis aurū effodi, non ſic, ut e terra igne concocta exprimant, ſed ipſa natura purum. Vnde ex re nomen ei inditum, ut id ἄπυρον dicatur, quaſi ſine igne perfectum. d ℂ Promiſsa Cęſaries.) Quintus Curtius octauo geſtorum Alexandri libro de Indis maritimis/prominent ungues (inquit) nunquam reciſi. Comę hirſutæ, & intonſæ ſunt. Martianus in ſexto. Omnes Indi comarum fuco decorantur. Scribit Strabo Indos meridionales colore Aethiopibus, aſpectu, ac capillatura aliȷs perſimiles eſse. Nam propter aeris (inquit) humiditatem non criſpantur. Diodorus Siculus libro quarto ait, Indorum moris eſse per omnem uitam barbam nutrire. Hunc morem a Dionyſio acceperunt. Vnde eum barbatum cognominauerunt.

fuco cærulei, aut crocei coloris. Cultus pręcipu- a
uus in gemmis.[a] Nullus funerũ apparatus.[b] Pręterea, ut Iubæ, & Archelai regum libris editum
est, in quantum mores populorꝝ[c] dissonant, ha-
bitus q̊cꝗ discrepãtissim⁹ est. Alij lineis, alij laneis b
peplis uestiuntur, pars nudi. Pars obscęna tantũ
amiculati, plurimi etiã flexibilibus libris circum-
dati. Quidam populi adeo proceri,[d] ut Elephan
tos uelut equos facillima insultatione transiliant. c
Plurimis placet neꝗ animal occidere, neꝗ uesci
carnibus.[e] Plericꝗ tantum piscibus alũtur,[f] & e
mari uiuunt. Sunt, qui proximos,[g] parentesꝗ
prius q̃ annis, aut egritudine in maciẽ eant, ante d
uelut hostias cædunt. Deinde peremptorꝝ uisce-
ra epulas habent, quod ibi non sceleris, sed pie-
tatis loco numerant. Sunt etiam qui cũ incubue-
re morbi, procul a cæteris in secreta abeunt, ni- e
hil anxie mortem expectantes, Aspagonũ[h] gens
laureis uiret syluis, lucis Buxeis. Vitium uero, &
arborũ uniuersarũ, quib⁹ Græcia dulcis est, pro-
uentibus copiosissima. Philosophos habẽt Indi,

a ℭ In gemmis.) Ostendimus apud Plyniũ Indiã gemmis plurimũ abundare. b ℭ Nullus funerũ apparatus.) Strabo de Indis. In tumulis (inquit) & sepulturis faciendis perparci. In cultu corporis nimij. Nam et aurum gestant, & lapillis ornantur, & sindonẽ candidissimũ induunt. Et umbellas secũ portant. Pulchritudinẽ enim excolentes, omnia faciunt, quæ ad decorandã faciem pertinent. Idipsum de Indis funeribus & Arrianus lib. 8. retulit. Multifariam funerum curationẽ apud uarios eleganter canit Syllius tertiodecimo bellorum Punicorum libro. Tellure (ut perhibent) is mos &c. Plura M. Cicero secundo de Legibus. Extat titulus undecimi Digestorꝝ libri qui de sumptibus funerum præsigniatus est. c ℭ In quantũ mores philosophorum.) Ascribam Melæ Põponij ex lib. 3. uerba/unde hæc Solinus mutuatus est. Cultorꝝ (inquit) habitus, moresꝗ dissimiles. Lino alij uestiuntur, aut lanis, quas diximus, alij ferarũ auiumꝗ pellibus. Pars nudi agunt. Pars tantum obscęna uelati. Alij humiles, paruiꝗ. Alij ita proceri, & corpore ingẽtes, ut Elephantis etiam, & ibi maximis, sicut nos equis facile, atꝗ habiliter utantur. Quidam nullum animal occidere, nulla carne uesci optimũ existimãt. Quosdam tantũ pisces alunt. Quidam proximi parentes prius, q̃ annis, aut egritudine in maciem eant, uelut hostias cędunt, cæsorumꝗ uisceribus epulari fas, & maxime piũ est. At ubi senectus, aut morb⁹ incessit, procul a cæteris abeunt, mortemꝗ in solitudine nihil anxij expectant eã, sed in gerendo semet ignibus læti, & cũ gloria accersunt. d ℭ Adeo proceri.) Plynius ca. 2. lib. septimi. Multos (inquit) in India quina cubita constat longitudine excedere. Id non solũ de hominibus, sed de rebus quoꝗ alijs uerum dicit. Horum causas esse tradit. Vbertatem soli, temperiem cœli, aquarũ abundantiã. Omnes ferme Asiatici (inquit Arrianus in. 5.) Prægrandibus membris sunt, in quibus multi quinꝗ cubitorꝝ, uel paulo minus magnitudine. e ℭ Neꝗ uesci carnibus.) Pythagoricum (ut alibi retulimus) institutũ. f ℭ Tantum piscibus alunt.) Hos Græci ἰχθυόφαγους nominant/quasi pisciuoros. De quibus sæpe Plynius, cæteriꝗ. Dio. Siculus li. 4. eos littus Carmaniũ, Gedrosiumꝗ habitare tradit. Addit Strabo nedũ ipsos uesci piscibus, sed etiamnũ eorꝝ pecora. Pecorum autem carnes piscibus prębere. De Ichtyophagorꝝ origine/fabellam quandã in. 8. Arrianus refert. g ℭ Proximos, parentesꝗ.) Eadem de ijs (ut retulimus) Mela prodit. Multis idipsum uerbis Herod. explicat in Thalia. Libuit huic loco Eusebi⁹ Pamphili uerba subscribere ex ca. 8. sexti Pręparatiõis Euãgelicæ. Apud Indos, & Bactros (inquit) multa milia hominũ sunt, qui Bragmanes appellantur. Hi tam traditione patrũ, q̃ legibus, nec simulacra colunt, nec animatũ aliquid comedunt. Vinũ, aut Ceruisiã nunq̃. Ab omni demũ malignitate absunt soli deo attendentes. At uero cęteri omnes Indi in eadẽ ipsa regione, adulterijs, cęde, temulentia, simulachrorꝝ cultu inuoluũtur. Inueniunturꝗ ibi nonnulli, immo uero gens quędã Indorꝝ est in eodem Climate habitans, qui homines uenãtes, atꝗ sacrificãtes deuorat &c. Hibernica quoꝗ gens (ut Stra. in quarto refert) defunctos parentes esse/in eximia honestate ponit. h ℭ Aspagonũ gens.) Sic enim legendũ est, etsi uetusti omnes ferme codices/Astiacanorꝝ, uel Asticanorꝝ scriptum retinent. Plynius capite uicesimoprimo libri sexti. Item Aspagonas (inquit) gentẽ uitis, & lauri, & buxi, pomorumꝗ omnium in Græcia nascentium fertilẽ. Quæ memoranda, & prope fabulosa de fertilitate terræ, ac genere frugum &c.

a Gymnoſophiſtas [a] uocant, qui ab exortu aduſq; ſolis occaſum contentis oculis orbē candentiſsimi ſyderis contuentur in globo igneo, rimantes ſecreta quædam, areniſq; feruentibus perpetem diem alternis pedibus inſiſtunt. b Ad montē [b] qui Milo dicitꝛ, habitāt quibus aduerſæ plantæ ſunt, & octoni in plantis ſingulis digiti. Megaſtenes per diuerſos Indiæ montes eſse ſcribit nationes c capitibus caninis, [c] armatas unguibus, amictas ueſtitu tergorum, ad ſermonem humanum nulla uoce, ſed latratibus tantum ſonantes, aſperis rictibus. Apud Cteſiam legitur quaſdam fœminas ibi ſemel parere, d [c] natosque canos ilico fieri. Eſse rurſum gentem alteram, quæ in iuuenta ſit cana, nigreſcat in ſenectute ultra æui noſtri terminos perennantem. [e] Legimus Monoſce e los [f] quoque ibi naſci ſingulis cruribus, & ſingulari pernicitate. Qui ubi defendi ſe uelint a calore, reſupinati plantarum ſuarum magnitudine inumbrētur. Gangis fontem qui accolunt,

a ℭ Gymnoſophiſtas uocant.) Quod nudi philoſophiæ ſtudeant/ſortiti nomen. γυμνόσ enim græce latine nudus, σοφιστὴσ ſapiens, & præceptor. Sunt enim philoſophi ſemper nudi incedentes. Plynius capite ſecundo lib. ſeptimi. Philoſophos Indoꝝ (inquit) quos Gymnoſophiſtas uocant, ab exortu ad occaſum præſtare contuentes Solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus inſiſtere. Porphyrius libro. 4. de ſacrificijs tradit duo fuiſse Gymnoſophiſtarū genera. Primi Bragmanes nominati, qui quadā generis ſucceſsione, in religionis, & ſapientiæ ſtudio procedebant. Alij Samanei dicti ſūt, qui idem ſtudiū electione tantum profitebantur. Hi Samatei Gymnoſophiſtæ uitæ huiꝰ tempus, tanq̄ ſeruitutē quandam neceſsariā naturæ ipſi miniſtrantem inniti ferebant, ſtudebantq; animas e corpore ſoluere. Cum autem corpus proſpere ſe habere cognoſcerent, ſæpe nihilo ad hoc urgente e uita hac egrediebantur. Hos domeſtici obitu beatos exiſtimabant. Eos uero, qui illis ſupereſſent ut infelices deflebant. Subdit Gymnoſophiſtas præter reliquā temperantiā, atq; ſanctimoniā, animalibus om̄ino abſtinuiſse. Quo autem cibo ueſcebantur, tradit Plynius ca. 6. duodecimi naturalis hiſtoriæ. Plura de ijs Philoſtratus lib. ſexto. Docent autem (ut lib. primo Laertius refert) Deos eſse colendos, nil mali faciendum, fortitudinē exercendā. Eſse etiamnum mortis penitus contēptores. Scribit Arrianus. 8. geſtoꝝ Alexandri lib. eos ſolos eſse diuinandi peritos, nec cuiq; extra illos diuinationē permitti. Prædicunt autē ea tantūmodo, quæ uel ad anni tempora pertinent, uel ſi qua publica calamitas immineat illic incolis. Si quis eoꝝ ter in diuinādo errauerit, ſilentij tantum pœna mulctatur. Nec eſt quiſquam, qui indictum ſilentiū cogere poſsit, ut loquaꝛ. Seruaretur utinā lex hæc hodie cum ijs, qui futura ſe prædicere profitentur. Quæſtio nobilis ab Ariſtotele diſseritur in problematis. Cur locis calidis homines ſapientiores ſunt, q̄ frigidis? Diſsoluitur ea quæſtio eius operis Sectione. 14. Sed locum ſignaſse ſatis ſit in præſentia. b ℭ Ad montem qui Milo dicitur.) Ex Plynio cap. 2. ſeptimi. In monte (inquit) cui nomen eſt Milo/homines eſse auerſis plantis, octonos digitos in ſingulis pedibus habentes, author eſt Megaſthenes. c ℭ Capitibus caninis.) Plynij idem continentia uerba ſunt, eodem quē modo citauimus loco. In multis montibus genus hominū capitibus caninis, ferarum pellibus uelati. Pro uoce latratum edere, unguibus armatum, uenatu, & aucupio ueſci. Hos Græci κυνοκέφαλουσ nuncupāt, de quibus in fine ca. 40. abunde dictum eſt. d ℭ Semel parere.) Et hæc ex Plynio loco eodem ſumpta ſunt. Cteſias ſcribit (inquit) in q̄dā gente Indiæ fœminas ſemel in uita parere, genitosq; confeſtim caneſcere. Huius rei cauſas aſsignauimus ca. 25. ſupra. e ℭ Perennantē.) Sunt qui non perennantem, ſed permanentem legant. Perennio uerbo/frequenter Columella uſus eſt. f ℭ Monoſcelos.) Si uerbum uerbo reddas, unicrures latine dicendum eſt. ἀπὸ τοῦ μόνου, καὶ σκέλεος .i. ab uno, & crure. Aulus Gelliꝰ capite quarto noni ſuarum Noctium. Monomeros, quoniam μηρόσ coxam, femurq; ſignificat. Plynius capite ſecundo lib. ſeptimi. Item (inquit) hominum genus, qui Monoſceli uocarentur, ſingulis cruribus, miræ pernicitatis ad ſaltum. Eoſdemq; Sciopadas uocari, qui in maiori æſtu humi iacentes ſupini, umbra ſe pedum protegant. Hæc Plynius. Latine Vmbripedes dici poſsunt. Ab umbra, & pede nomen factum. Ideſt. ἀπὸ τῆς σκιᾶσ, καὶ ποδόσ. Omnia Solini exemplaria quotquot uiderim pro Monoſcelos, Monoculos habent.

nullius ad escam opis indigent. Odore [a] uiuunt pomorꝝ syluestrium, longiusq; pergentes eadē illa in præsidio gerunt, ut olfactu alantur. Qd' si tetriorem spiritū forte traxerint, exanimari eos certum est. Perhibēt esse & gentem fœminarū, quæ quinquennes concipiunt, [b] sed ultra octauū annum uiuendi spatium non protrahunt. Sunt qui ceruicibus carēt, [c] & in humeris habent oculos. Sūt q syluestres hirti corpora [d] caninis dētib⁹ stridore terrifico. Apd' eos uero, qbus ad uiuēdi rationē ꝑpensior cura est, multę uxores [e] ī eiusdē

a ℭ Odore uiuunt.) Plynius eodē ca. ijs uerbis id ipsum refert. Ad extremos (inquit) fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis Astromorꝝ gentē sine ore, corpore toto hirtā, uestiri frondiū lanugine, halitu tantum uiuentē, & odore, quē naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumq; potum. Tantū radicum, florumq; uarios odores syluestriū malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus. Grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Strabo lib. quintodecimo, ex Megasthenis sententia scribit, adductos fuisse quosdam carentes ore, mites homines, qui circa Gangis ortum habitent. Eos uaporib⁹ assarum carniū, & fructuum, ac florum odoribus enutriri. Et pro ore spiramenta quædā habere. Rebus fœtidis oppido grauari, adeo, ut uix superueniant præsertim in castris. Meminit & Gellius ca. 4. noni suarum Noctium. Affert Aristote. causas ꝓblema. 3. duodecimæ sectionis. Cur quę ad solem orientem spectant, odoratiora exurgant, q̃ quæ ad aquilonē. Et corꝝ ipsorum, quæ ad ortū plus uergunt, q̃ quæ ad meridiem &c. Exigeret hic locus eius quæstionis inuestigationē. Sit ne possibile hominē, uel animal qd'uis alterum, annos aliquot, odore tantū uiuere sine cibo. Varia super ea re a Medicis, & philosophis disputata sunt. Aristo. eo lib. quem de Sensu, & Sensato inscripsit, asserit ex sententia, odorem ipsum, ea ratione qua odor est, nihil ad nutrimentū conferre, q̃uis plurimū ad sanitatem conferat animalis. Id multis rationibus suadere conatur Pythagoræ id sentiētis sententiā reprobans. De hac ipsa quæstione multa in unum congessit Conciliator differentia. 155. Ea eleganter refert Cœlius Rhodiginus cap. 21. decimitertij Antiquarū lectionū. Ioannes de Magistris quęstione secunda de Sensu, & Sensato cōpendio rem totam explicat copiose. b ℭ Quinquennes concipiunt.) Plynius ca. 2. septimi ijs uerbis id ipsum refert. In Calingis (inquit) eius Indiæ gente quinquennes concipere fœminas, octauum uitæ annū non excedere. Hæc Plynius. Id autem cœli, terræq; qualitate accidere, philosophi tradiderunt. Est enim locus, authore Porphyrio, generationis principiū, quemadmodū & pater. c ℭ Ceruicibus carent.) Hos Plynius ca. 2. septimi post Monoscelos, & Troglodytas esse dicit occidentem uersus. His Blemyas similes esse ait ca. 8. quinti de quibus supra ca. 44. dictum est. Horꝝ ca. 4. noni noctiū Atticarū Gellius similiter meminit. Et id ex loci dispositione euenire non ambigitur. d ℭ Syluestres hirti corpora.) Ex Plynio & hæc ca. iam citato. Choromandarum (inquit) gentem uocat Tauron, syluestrē sine uoce, stridoris horrendi hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis. Similiū meminit Gellius ubi supra. Hos potius feras, q̃ homines crediderim, quadā effigie hominibus tantum similes, sicut de Simijs, & reliquis huius genus in fine cap. 40. retulimus. e ℭ Multæ uxores.) Strabo libro. 15. Multas nuptas (inquit) Indij habent, quas a parentibus accipiunt pari boum emptas. Alias obedientiæ gratia, alias prolis, ac uoluptatis. Et nisi castas esse cogant, fornicari licet. Disputant nostrates Theologi dist. 33. quarti Sententiarū. An liceat uni uiro plures simul uxores habere, aut contra? Quid in hac re tenēdum sit, paucis, ut sui moris est eadē dist. Franciscus Mayronis aperuit. Extat ad hoc dis. 26. Decretorꝝ Canonicorꝝ. Iulianus præterea iure peritus tit. 2. tertij Digestorꝝ. L. prima scribit eū notari infamia, qui bina sponsalia, binasue nuptias in eodem tēpore constitutas habuerit. Idem habetur tit. 9. noni Codicis. L. Cū qui duas. Et tit. 10. primi Institutionū. §. Quia duas. De hac ipsa re diximus aliq̃ ca. 15. supra. f ℭ Ascendat rogū cōiugis.) Idē scribunt Cice. 5. Tusc. quęstionū. Val. Maxi. tit. 1. secūdi. Euseb. ca. 8. sexti Præparationis. Hierony. ca. 27. primi aduersus Iouinianū. Versus Propertij sunt ex li. 3.

Felix Eois lex funeris una maritis,
  Quos aurora suis rubra colorat equis.
Namq; ubi mortifero iacta est fax ultima lecto,
  Vxorum fusis stat pia turba comis.
Et certamen habent leti, quæ uiua sequatur
  Coniugium, pudor est non licuisse mori.
Ardent uictrices, & flammæ pectora prębent,
  Imponuntq; suis ora perusta uiris.

*

Hic genus infidum nuptarum, hic nulla puella est,
Nec fida Euadne, nec pia Penelope.

Huius consuetudinis causam ex Onesicrito affert Strabo quintodecimo Geographiæ lib. Vxores (inquit) cū uiris defunctis comburuntur ob hanc causam, qđ cū aliquando adolescentulos adamarent, a uiris secedebant, uel eos ueneno interimebant. Vt ergo ueneficia tollerent̃, hanc legē conditā esse. Quę profecto lex, & causa non satis probabilis uidet̃. Faciūt ad hunc locū qđ scribit Seneca secūda declamatione li. secūdi

a uiri coeunt matrimoniū, & cum maritus deces-
serit, apud grauissimos iudices suā quęq; de me-
ritis agūt causam, & quæ officiosior cæteris sen-
tentia uicerit iudicantiū; hoc palmæ refert pre-
b mium, ut arbitratu suo ascendat rogum coniu-
gis,[f] & supremis eius semetipsam det Inferias.
Cęterę nota uiuūt. Enormitas in serpentibus[a] tā-
ta est, ut ceruos, & animantiū alia ad parem mo-
c lem tota hauriant. Quin etiam oceanū Indicum
quantus est penetrent, insulasq; magno spatio
a continenti separatas pabulandi petant gratia.
Idq; ipsum palam est potentia amplissimæ ma-
d gnitudinis fieri, quæ per tantā sali latitudinē ad
loca permeent destinata. Sunt illic multę, ac mi-
rabiles bestiæ. Harum e multitudine,[b] & copia
partem persequemur. LEucrocuta uelocitate
e pręcedit feras uniuersas. Ipsa asini magnitudine,
cerui clunibꝰ, pectore, ac cruribus leonis, capite
Camelino, bisulca ungula, ore adusq; aures de-
hiscente, dentium locis osse perpetuo. Hoc quo
f ad formā. Voce autem loquentiū hominum so-
nos æmulatur. Est & EAle[c] alias ut equus, cau-
da uero Elephāti, nigro colore, maxillis aprinis,
præferens cornua ultra cubitalem modū longa
g ad obsequium cuius uelit motus accommodata.
Necq; enim rigēt, sed flectunt̃ ut usus exigit præ-
liandi. Quorum alterum cum pugnat, proten-
dit, alterū replicat, ut si ictu aliquo alterꝰ acumē
obtusum fuerit, acies succedat alterꝰ. Hippopo-
tamis cōparat̃, & ipa sane aquis fluminū gaudet.

a. ℂ Enormitas in serpētibꝰ.) Deimachꝰ, & Megasthenes scribunt in India serpentes esse, q boues, & ceruos una cū cornibus deglutiant. In Macra cāpo (ut Possidonius author est) uisum fuisse serpentē mortuum iugeris longitudine, crassitudine tanta, ut equites ex utraq; parte astantes se inuicem intueri non possent, hiatu autem tanto, ut hominē equo insidētē reciperet. Exuuiarū squamam quālibet clypeo maiorē. Hæc a Strabone lib. 16. sunt relata. Verba Plynij de hac ipsa re ascripsi ca. 38. sup̃. Causam magnitudinis animalium apud Indicos, ex Plynio hoc ipso ca. retulimus. Strabo quoq; li. 15. ijs uerbis explicat. Indus aer udus est (inquit) & fœcundus, & ualde nutritiuus. Eodē modo & terra, & aqua. Quapropter animalia tū terrestria, tum aquatilia apud Indos, q̃ cæteros magna sunt. Hinc causam afferunt, ut maris beluæ sint maiora terrestribus, lege Aristo. decima sectiōe problematū, & Plynium ca. z. lib. noni. b ℂ Leucrocuta.) A Plynio hæc omnia sumpta sunt ca. z1. octaui naturalis historiæ. Leucrocutā (inquit) perniciosissimā ferā, asini fere magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda, pectore leonis, capite Meliū, bisulca ungula, ore ad aures usq; rescisso, dentium locis osse perpetuo. Hanc ferā humanas uoces tradunt immitari. In forma capitis animalis huius, dissidet Solinus a Plynio. Plynius enim capite Melium, Solinus capite Camelino eam dicit. Dubium quæ lectio uerior. Legi in uetustissimo Solini codice, non Camelino sed Melino. Melem eam feram uocant, quæ uulgo Taxo dicitur, de qua Plynius ca. 38. octaui libri. Albertus, cui nominum nulla cura, libro uicesimosecundo de Animalibus Leutrochocham uocari dicit. Leucrocutæ nomen ex leone, & Crocuta compactū creditur. De Crocuta Ply. ca. z1. lib. octaui. Crocutas (inquit) uelut ex cane, lupoq; cōceptos, omnia dentibus frangētes, ꝓtinusq; deuorata cōficientes uētre. Lege Dio. Siculū li. 4. c ℂ Est & Eale.) Plynij fere uerba ex ca. z1. lib. octaui. Apud Indos (inqt) & quæ uocat̃ Eale magnitudine equi fluuialis, cauda Elephanti, colore nigra, uel fulua. Maxillas apri, maiora cubitalibus cornua habens mobilia;

Indicis tauris color [a] fuluus est, uolucris perni- a
citas, pilus in contrariũ uersus, hiatus omne qđ
caput. Hi quoq; circumferunt cornua flexibili-
tate, qua malint, tergi duricia omnẽ telum respu
entes, tam immiti feritate, ut capti animas proij- b
ciant furore. MAnticora quoq; [b] nomine inter
hæc nascitur, triplici dentiũ ordine, coeũte uici-
bus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sangui
neo colore, corpore leonino, cauda ueluti scor- c
pionis aculeo spiculata. Voce tam sibila, ut imi-
tetur fistularũ modulos, tubarumq; concentũ,
humanas carnes auidissime affectat, pedibus sic
uiget, saltu sic potest, ut morari eam nec exten- d
tissima spatia possint, nec obstacula latissima.
SVnt præterea boues unicornes, [c] solidis ungu-
lis, nec bifidis. Sed atrocissimum est Monoce-

quæ alterna in pugna sistit, uariatq; infesta, aut obliqua, utcunq; ratio monstrauit. Albertus ex suis addit, Ealem esse animal aquatile. Verum non idem est gaudere aquis fluminũ, & esse aquatile animal. Plynius ait. Ealen esse magnitudine equi fluuialis, nõ qđ ipsa fluuialis sit. a ℭ Indicis tauris color fuluus est.) Et hæc ex Plynio eodem capite sumpta sunt. Sed atrocissimos India habet tauros syluestres, maiores agrestibus, uelocitate ante omnes, colore fuluo, oculis cæruleis, pilo in contrariũ uerso, rictu ad aures dehiscẽte, iuxta cornua mobilia. Tergoris duritia silicis omne respuens uulnus, feras omnes uenantur. Ipsi non aliter, q̃ foueis capti feritate semper intereunt. Albertus lib. zz. de Animalibus. Et si (inquit) credendũ est uerbis Solini philosophi, tauri Indiæ fuscum habẽt colorẽ, caput grãde, setas cõdensas, & horridas. Et parum infra. Eijciunt autem (inquit) stercus post se uehemẽtissime, cuius calore, & uiscositate retardant & canes, & uenatores: hucusq; Albertus. Nõ dicit Solinus, nec etiamnũ Plynius, Indicos tauros habere fuscũ colorem, nec grande caput, aut setas condensas. Quod subdit Albertus. Indicos tauros proijcere stercus post se uehementissime, cuius calore, & uiscositate retardent & canes, & uenatores, id omnino falsum est, sed Bonaso ferè id tribuunt authores, ut ca. 53. supra abunde docuimus. Nisi ex Indico tauro, & Bonacho suo, monstrum quoddã Albertus genuerit. Libuit huic loco Diod. Siculi ex lib. 4. uerba subscribere, qđ hanc ferã eleganter exprimat. Horũ animal omniũ (inquit) syluestris taurus, qui carnibus pascit, feritatẽ excedit, penitusq; est inexpugnabilis. Corpore maior est domesticis tauris, equi uelocitate, ore usq; ad aures fisso, rubicundo colore, oculis albis, nocteq; fulgentibus. Cornua ueluti aures mouens, in certamine firma tenet. Pili contra naturã cæterorũ animaliũ uersus caput ducuntur. Et hæc fera uiribus, fortitudineq; mirabili pugnat cũ cæteris bestijs, quas superatas cõmedit. Est quoq; infestus admodum armentis, nihil nec pastorum uires, neq; canũ multitudinẽ timens. Dicitur eius pellis haud quaq̃ uulneribus patere. Cũ multi illũ conentur ui capere, frustra defatigantur. In foueã delapsus, aut alio captus dolo seipsum ex ira suffocat pristinæ libertatis amore. Merito igitur Troglodytæ hanc bestiam optimã iudicant, cui a natura indita sit leonis uirtus, equi celeritas, robur tauri. Quodq; maximũ est, haud inferior natura ferri. Hucusq; Diod. In hoc/ut uidetur/ab alijs discrepans, qđ eum non in India, sed Aethiopia, & apud Troglodytas reperiri asserit. Sed esse potest, ut tam in India, q̃ Aethiopia reperiatur, propter consimilẽ situs qualitatẽ, cœliq; influxũ non absimilẽ. b ℭ Manticora q̃q;.) Quod ex Plynio sumpserit hæc Solinus, non ab re fuerit Plynij uerba subnectere ex lib. & cap. paulo ante citatis. Apud eosdem Indos. s. nasci Ctesias scribit, quã Manticorã appellat, triplici dentiũ ordine pectinatim coeunti. Facie, & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigentẽ. Vocis, ut si misceatur, fistulæ, & tubæ concentus. Velocitatis magnæ. Humani corporis uel præcipue appetentẽ. Philostratus tertio uitæ Apollonij lib. scribit Manticorã ferã esse quadrupedẽ beluam, cuius caput humano capiti assimilari ait, magnitudine uero leonẽ æquare. Habere aũt in capite setas cubitales spinarũ instar, quas contra psequẽtes sagittarũ modo iaculet. Albertus dicit hanc ferã esse Marintomorioni similẽ. Sed quæ fera sit Marintomorion, ab ijs requiras qui Alberti iurarunt in uerba Magistri. Fateor enim me nondũ eius μαντιχόρ, ne dicã μανίαν attigisse. c ℭ Boues unicornes.) Ply. ca. 21. octaui. In India & boues solidis ungulis unicornes. Scribit idẽ Plynius ca. 37. xi. a principio id ipsum cornu in medio frontis esse. Sunt Solini exẽplaria, q̃ sic habeant, boues unicornes, & tricornes. Sed cũ ex Plynio id sumptũ sit, dictio tricornes tanq̃ addititia eradenda. Annotat eodem loco Plynius, q̃ iure cornua intelligantur quadrupedi tantũ generi a natura tributa. Nec alibi (inquit) maior lasciuia naturæ lusit animaliũ armis. Quẽ Latini unicornẽ dicũt, Græci μονόκερος

nuncupāt, uerbū de uerbo expreſsum. a ℭ Monoceros.)Non idē animal cū ſuperiori, licet & huic etiā unicū cornu ſit. Eum ipſum ſic Plynius ca.21. octaui eleganter deſcribit. Aſperrimā feram(inquit) Monocerotē reliquo corpore equo ſimilē, capite ceruo, pedibus Elephanto, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitoꝝ duū eminente. Hanc ferā uiuā negant capi. Monocerotem eundē eſse exiſtimant, cū ea fera, quā Indicū aſinū nominant, de quo Ariſtoteles ca. 1. ſecundi Naturæ animaliū, & Plynius ca.37. undecimi naturalis hiſtoriæ. Non alienū fuerit Philoſtrati uerba aſcribere ex tertio uitæ Apollonij lib. Aſinos prçterea (inquit) ſylueſtres in uicinis paludibus multos capi dicunt. Eſse autem huiuſmodi feris in fronte cornu, quo tauroꝝ more generoſiſsime pugnant. Conficere aūt Indos ex illis cornibus pocula, aſserūtq; nullis morbis illo die affici, qui eiuſmodi poculo potauerint, neq; ſi uulnerati fuerint dolore, & ex igne etiā incolumes egredi, neq; ullis uenenis lçdi, quçcunq; nocendi gratia in potu dantur, iccirco regum eſse eadē pocula, & regi tantū eiuſmodi ferç uenationē permitti. Apolloniū itaq; ferā aſpexiſse, eiusq; naturā cū admiratione conſideraſse ferunt. Interroganti autem Damidi, an ſermoni, qui de poculo iam dicto ferebaꝛ/fidem adhiberet. Adhibeo(inquit Apollonius)ſi huius regionis immortalē regē eſse intellexero. Qui enim mihi, aut alteri cuiq̄ poculum ita ſalubre dare poteſt, nōne uere ſimilius eſt ipſum cotidie illo uti, & ex eo cornu frequenter ad extremā uſq; plenitudinē bibere. Nemo enim(ut puto)calumniabiꝛ eum, qui tali poculo etiā inebrieꝛ. Mirum ex Monocerote, & Rhinocerote Albertū, unū, idēq; animal ꝑcreaſse. Sed quantū eæ duç feræ inter ſe diſtent, ex ijs liquet, quæ de Rhinocerote ca.43. abunde retulimus. Huius ferç cornu tantæ noſtro quoq; tēpore eſtimationis eſt, ut id plures auro, gemmisq; cæteris omnino præponant. Iſido. ca.2. duodecimi Ethimo. Tātæ(inqt)fortitudinis eſt, ut nulla uenantiū uirtute capiaꝛ, ſed ſicut aſserunt, qui naturas animaliū ſcripſerunt. Virgo puella ꝓponiꝛ, quç uenienti ſinū aperit, in quo ille omni ferocitate depoſita, caput ponit. Sicq; ſoporatus, uelut inermis capitur. Ita eſse uulgus quoque noſtri temporis etiā iureiurando aſserere non dubitat. b ℭ Aquç etiā gignunt miracula.)In omnibus ferme, quæ in India procreantur, mira quçdā ſuper cætera, quæ alibi proueniunt/proceritas reperitur. Id autem tā in terrigenis, q̄ aquaticis uerū eſse authores nobiles prodiderunt. Hoc autē accidere aiunt tū cœli, tum locoꝝ Indiæ qualitate. Inter locoꝝ naturas quantū interſit, libello ſuo de Fato diſſerit. M. Cicero. Plynius in calce naturalis hiſtoriæ fabuloſa eſse multa, quæ de India referūtur, licet minime ſit ambigendū, maximā eoꝝ partem eſse ueriſsimā. Quod Alexādri Macedonis bellis/compertum eſt. De piſcium quorundā magnitudine, quæ uel in Indiæ fluminibus, uel æquoribus generātur contentus Solinus paucis, refert tum anguillarū, tū uermiū quorundā, tū deniq; Balænarum, Phyſeterumq; inſolitam, & uelut monſtroſam magnitudinē. In aquis(inquit Plynius)cōpluria ſunt, maiora etiā terreſtribus. Cauſa euidens humoris luxuria. Alia ſors alitum, quibus uita pendentibus. In mari autem tam late ſupiño, molliq;, ac fertili accremēto accipiente cauſas genitales, ſublimi, ſemperq; pariente natura, pleraq; etiā monſtrifica reperiuntur perplexis, & in ſemet aliter, atq; aliter nūc flatu cōuolutis ſeminib⁹, atq; principijs. Vt uera fiat uulgi opinio. Quicquid naſcitur in parte natura ulla, & in mari eſse, præterq; multa, quæ nusq̄ alibi. Rerum quidē nō ſolū animaliū ſimulacra ineſse licet intelligere intuentibus, uuā, gladiū, ſerras. Cucumim uero, & in colore, & in ſapore. Quo minus miremur equoꝝ capita in tam paruis eminere cocleis. QVærit Ariſto. decima Problematum ſectione. Cur maris animalia maiora, uegetioraq; ſunt, q̄ terræ? An(inquit)qđ uis ſolis conſumendo, q̄ terrā ambiunt/copiā detrahit nutrimenti. Quā ob rem quæ abditā uitam agunt, uegetiora ſunt. His igitur omnibus incōmodis, cū genus maritimū ſit immune, merito tū adoleſcere poteſt corpore ampliori, & uegetiori. c ℭ Anguillas ad tricenos pedes lon. edu. Ganges.)Anguilla ob quandā cū anguibus ſimilitudinem nomē habet. Eam Grçci ἔγχελυα uocitant. Ariſto. ca.16. ſexti Naturæ animaliū aſserit hoc unū inter ſanguinea genus totū, ſine coitu, ſine ouo procreari. Quod ita eſse eo argumento conſtare dicit, qđ in nonnullis fœculentis ſtagnis, aqua omni exhauſta, & limo detracto, anguillç denuo generantur, ubi aqua acceſserit pluuia. Aegyptij/ut in ſecundo refert Herodo. exiſtimant anguillas ſacras eſse. Anguilla ſuapte natura tam lubrica eſt, ut uix uiuens manibus teneri queat. Hinc in hominem

a ros [a] monſtrum mugitu horrido, equino corpore, Elephanti pedibus, cauda ſuilla, capite ceruino. Cornu e media eius fronte protenditur, ſplendore mirifico, ad longitudinē pedū quatuor, b ita acutū ut quicquid impetat, facili ictu eius perforetur. Viuus non uenit in hominum poteſtatem, & interimi quidem poteſt, capi non poteſt. AQuæ etiam gignunt [b] miracula non minora. c Anguillas [c] ad tricenos pedes longas edu-

cat Ganges, quem Statius Sebosus inter præci- a
pua miracula ait uermibus abundare,[a] cęruleis
nomine, & colore. Hi bina habent bracchia lon-
gitudinis cubitorum non minus senum,[b] adeo ro-
bustis uiribus, ut Elephantos ad potũ uentitan- b
tes, mordicus comprehensos ipsorum manu rapi-
ant in profundũ. Indica maria Balænas[c] habent
ultra spatia quatuor iugerũ[d]. Sunt & quos Phy-
seteras[e] nuncupant, qui enormes ultra molem, c
ingentium columnarũ super antennas se nauiũ
extollunt, haustosque fistulis fluctus ita eructant,

argutũ, uafrum, & plurimũ astutũ/prouerbio dici cęptũ. Anguilla est. Vtitur eo Plautus in Pseudolo. Quid (inquit) cũ manifeste tenetur: Respondet Charinus. Anguilla est, elabitur. Scribunt ueterũ quidam, uini tediũ omnino fieri, cũ quis uinũ biberit, in quo Anguillæ fuerint enecatę. Plynij sunt, quæ de Anguillis hoc loco Solinus refert. ca. 3. noni natu. hist. a ℭ Vermibus abundare.) Ex Plynio ca. 15. lib. noni. In eodẽ Gange esse Statius Berosus haud modico miraculo affert brachijs binis, sexaginta cubitorum, ceruleos, qui nomẽ a facie traxerunt. His tantas esse uires, ut Elephantos ad potũ uenientes mordicus comprehensa manu eorum abstrahant. b ℭ Cubitorum non minus senũ.) Quod de brachiorum magnitudine Solinus refert, Albertus li. 24. de animalibus, ad totius animantis magnitudinẽ falso retulit. In Gange enim (inquit) fluuio, in quo anguillæ magnæ sunt, uermes quidã esse dicuntur, qui bifurcata crura anterius habẽt, sicut cancri, qui lõgitudinẽ habent sex cubitorũ, & corripiũt Elephantes, & mergũt eos. Hucusque Albertus. Mõstro simile esset, uermes sex cubitorum magnitudine nõ excedentes/corripere, ac tandem mergere Indos Elephantes. Plynio ergo, quam Alberto de ijs uermibus credendũ magis. Alibi hos uermes Statias nominari dicit, ubi de Platanista sermo est. c ℭ Balęnas habent.) Græcis id maris monstrũ φάλαιναι uocant. Dicta a uerbo βάλλω, quod mitto significat, quod cæteris maris beluis altius undas iaciãt, & emittant. Lege quæ scribit Arrianus ex Nearchi sententia gestorum Alexandri lib. ultimo. Plynius cap. 3. noni naturalis historię. Plurima, & maxima (inquit) in Indico mari animalia, e quibus Balęnę quaternum iugerũ. Balęnę, ut idem sexto capite eiusdem lib. scribit/etiã in nostra maria penetrant. Verũ Balęnę, & alterius generis pisces multo maiores in Indico oceano, quam in nostro mari nascuntur. Inter naturę miracula non immerito enumeratur, quod Balęnę (est enim pene exoculata) musculus pisciculus quandoque prægraui superciliorum pondere obrutis eius oculis, infestantia magnitudinẽ uada prætentans/demonstrat, oculorumque uice fungitur. Id Claudianus poeta secundo in Eutropium sic eleganter cecinit.

Sic ruit in rupes amisso pisce sodali
Bellua, sulcandas cui præuius edocet undas,
Immensumque pecus paruæ moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit fœdera monstro.
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
Iam breuibus deprehensa uadis ignara reuerti
Palpitat, & uanos scopulis illidit hiatus.

De horum piscium magnitudine, scripsimus in Commentariolo in Dionysiũ de situ orbis super illud. Littoribus cuius saliunt &c. Quo loco Auieni uersus restituimus, ut legendum sit.

Hac nequis rapidi subtectus gurgitis unda,
Hæc integra salis lembum contorqueat unquam,
Aut se monstrigenis &c.

Sunt, qui Balęnas, & Cęte eadẽ esse existiment. Sunt & qui Pristes eas nominent. Faciunt quæ ca. 10. quinti Hexameron diuus Ambrosius refert. d ℭ Quatuor iugerũ.) Iugeris mensura est pedum. 240. in lõgitudine, author Plynius ca. 3. decimioctaui nat. historiæ. Erit igitur Balęnę longitudo pedum nongentorum sexaginta. Eas montibus ęquas esse plures affirmant. e ℭ Phiseteras nuncupant.) Physeter dictus uideri potest ἀπὸ τῆς φύσης. i. a folle, quod is piscis diluuiẽ quandã aquarum ita eructet, ueluti flatus e folle mitti solet. φυσάω præterea inflo, & spiro significat. In Gallico oceano (ca. 4. noni inquit Ply.) Physeter ingentis colũnæ modo se attollens, altiorque nauiũ uelis diluuiem quandã eructãs. Albertus. 24. de animalibus lib. scribit a Plynio hoc marinũ animal pistris dictus. Libuit subscribere Alberti uerba, ne quis id me finxisse suspicetur. Pistris animal marinũ est (inquit) magnũ ualde, ut dicit Plynius in oceano Gallias attingente aliquando inuentũ. Hoc animal aliquando se effert supra mare in modũ altissimæ colũnæ ultra uela nauigantiũ apparens, & aquam ingentem spargit, ita quod in pauorem uerti nauigantes. Hactenus ille. Sed in hoc, ut plerumque in reliquis

hallucinatur Albertus. Cum ubiq; Plynius Priſtes a Phyſeteribus diuerſos faciat ca.3.&.4.noni, & ca. 7.triceſimiſecundi. Quo differunt priſtis, & piſtrix, docet Seruius Grãmaticus.3.Aene.ſuper illud. Pube tenus, poſtrema immani corpore piſtrix. a ℭ Sola India.) Diod. Siculus lib.tertio, ultima Syriæ pſitacos procreare tradit. Ariſto.ca.34.de Admirandis in natura, Perſidis regionẽ quandam eſse ait, quæ Pſitacena dicitur, a qua fortaſsis Pſitacus nomen habet. Albertus.23.de Animalibus lib. ut aliquid ex ſuis addat, ſcribit, Pſitacum in montibus Gelboe, in quibus raro pluit, nidificare. b ℭ Auem Pſitacũ.) Quoniã in Pſitaci auis deſcriptiõe Plyniũ imitatur Solin⁹, aſcripſi uerba Plynij ex cap.42. lib.decimi. Super omnia (inqt) humanas uoces reddunt Pſitaci, & quidẽ ſermocinantes. India auẽ hãc mittit. Sitacen, uel Pſitacen uocãt, uiridẽ toto corpore torque tantũ miniato in ceruice diſtinctam. Imperatores ſalutat, & quæ accipit uerba pronunciat. In uino pręcipue laſciua. Capiti eius duritia eadem, quæ roſtro. Hæc cũ loq diſcit, ferreo uerberatur radio. Nõ ſentit aliter ictus. Cũ deuolat roſtro ſe excipit. Illi innititur, leuioremq; ſe ita pedum infirmitati facit. Ariſto.ca.12.octaui Naturæ animaliũ, ijs pſitacę (ſic enim nominatur a Græcis) uerbis meminit. Omnes deniq; aues uncę breui ſunt collo, & lingua lata, aptęq; ad imitandũ. Nam & Indica (inquit) auis, cui nomen Pſitacę, quã loqui aiunt, talis eſt, & loquatior, cũ biberit uinum, redditur. Nearchus, ut refert Arrianus geſtorũ Alexandri lib.ult. tanquã rem mirandam narrat pſitacos. c ℭ Puniceo.) Miniato torque dicit Plynius. Puniceum colorem eũ eſse aiunt, quẽ φοίνικα Græci nuncupant, alio nomine, Rutilus, & Spadix dicitur. Significat autem exuberantiã, ſplendoremq; ruboris. De eo, ac coloribus reliquis, abunde Gellius ca.26.ſecundi Noctiũ Atticarum. Albertus nullius authoritate exiſtimat pſitaci torquẽ eſse aliquantulum coloris aurei. d ℭ Nam ſtudet, ut qđ homines loquatur.) Sic enim retinent uetera exemplaria. Eſt autẽ ſenſus, & ordo. Nam ſtudet, ut ipſe loquatur, quod homines, ſupple loquũtur. Verba quædã ſunt, quæ ſuapte natura diſcunt pſitaci, ut χαῖρε, ſalue. Hinc ait Perſius. Quis expediuit pſitaco ſuum χαῖρε? Martialis ultimo Diſtichorum.

Pſitacus a uobis aliorum nomina diſcam,
Hoc didici per me dicere, Cæſar aue.

Cæſar Aguſtus ſublimis Attiaca uictoria reuertebatur, occurrit ei inter gratulantes coruũ tenens, quẽ inſtituerat hoc dicere. AVE CAESAR, VICTOR, IMPEPATOR. Miratus Cæſar officioſam auem.xx.milibus nũmum emit. Salutatus ſimiliter a pſitaco, emi iuſsit eũ. Idem miratus in Pica, hanc quoq; redemit. Ex ſecundo Saturnaliũ Macrobij. Ex hac pſitaci docilitate ortũ Adagiũ. Pſitacũ Coturnici comparas. In eum, qui imperito, & pene elingui cuipiã facundum, & elegantẽ hominẽ æquare ſatagit. Vtitur eo Martialis.10.Epigrammaton. Credis hoc priſce uocę, ut loquatur Pſitacus Coturnici? Quod hæc omnino indocilis, ille ſuper omnes alites, humanas uoces ediſcat. Scribit Plynius certum Picarũ genus eſse, cui expreſsior loquacitas, q̃ Pſitacis. Hæ adamant uerba, quæ eloquuntur, nec diſcunt tantũ, ſed diligunt, meditantesq; intra ſemet cura, ac cogitatione intentionẽ non occultant. Conſtat emori eas difficultate uerbi uictas. De auibus, quę ſermonẽ humanũ ediſcunt, plura idem Plynius ca.42.& ca.43.lib.decimi. e ℭ Clauicula.) Virgula, a Claua diminutum nomen. Eſt autem claua teli genus quoddã, quo Herculẽ ſcribunt uſum. Plynius non Clauiculã, ſed Radiũ.i.uirgam nuncupat. f ℭ Intra alterũ ætatis ſuæ annũ.) Plynius id non pſitacis, ſed picis tribuere uidetur. g ℭ Quinos in pede digitos.) Et hoc ad picas, nõ pſitacos, idem tidẽ refert Plynius. Minor nobilitas (inquit) quia non ex longinquo uenit, ſed expreſsior loquacitas certo generi picarum eſt. Et parũ infra. Nec uulgaris his forma, q̃uis non ſpectanda. Satis illis decoris in ſpecie ſermonis humani. Verum addiſcere alias negant poſse, q̃ quæ ex genere earum ſunt, quæ glande

a ut nimboſa alluuiæ plerumq; deprimant alueos
nauigantium. SOla India [a] mittit Pſitacũ [b] auem
colore uiridi, torque puniceo, [c] cuius roſtri tanta duritia eſt, ut cum e ſublimi pręcipitatur in ſa-
b xum, niſu ſe oris excipiat, & quodã quaſi præſidio utatur extra ordinariæ firmitatis. Caput uero tam ualens, ut ſiquando ad diſcendũ plagis ſit admonendus (nam ſtudet [d] ut quod homines lo-
c quatur) ferrea clauicula [e] ſit uerberandus dum pullus eſt, atq; adeo intra [f] alterum ætatis ſuę annum, quę monſtrata ſunt, & citius diſcit, & tenacius retinet. Maior paulo ſenior eſt, & obliuio-
d ſus, & indocilis. Inter nobiles, & plebeios diſcretionem digitorum facit numerus. Qui præſtant quinos in pede [g] habent digitos, cæteri ternos.

neſcuntur. Et inter eas facillius, quibus quini ſunt digiti in pedibus. Ac ne eas quidem ipſas primis duobus uitæ annis. Hucuſq; Plynius. Sed fieri poteſt, ut eadē pſitacis quoq; ſcriptores alij tribuerint. a ❡ Lingua lata, multoq; latior, q̃ cæteris.) Plynij uerba ſunt ex cap. 42. libri decimi. Latiorē (inquit) ijs eſt lingua omnibus in ſuo cuiq; genere, quæ ſermonē imitantur humanum, q̃q̃ id pene in omnibus contingit &c. Ariſtotelis uerba ex ca. 12. ſecundi Naturę animaliū, qđ docta, & elegantia ſint/

Lingua lata, [a] multoq; latior; q̃ cæteris auibus. a
Vnde perficitur, ut articulata uerba [b] penitus e-
loquatur. Quod ingenium ita Romanæ [c] delitię
miratæ ſunt, ut Barbari Pſitacos mercem fece-
rint. INdorum nemora in tam proceram [d] ſubli- b
mātur excelſitatem, ut tranſiaci ne ſagittis [e] qui-
dem poſsint. POmaria ficus [f] habent, quarum
caudices in orbem ſpatio ſexaginta paſsuum ex-

ſubſcripſimus. Lingua auibus eſt, ſed uarie (inquit) Alijs enim longa, alijs breuis, alijs lata, alijs angusta. Omniū maxime animaliū poſt hominē literas proferre non nulla auium genera queunt, uidelicet ea præcipue, quibus lingua latior eſt. Plura ca. ult. ſecundi de Partibus animalium. Multa Plynius de linguarū differentijs ca. 37. undecimi natu. hiſtoriæ. b ❡ Vt articulata uerba penitus eloquatur.) Extat triceſimū caput apud Themiſtiū Paraphraſeos ſecundi de anima Ariſtotelis, de ijs, quæ ad uocis articulatæ formationē requirantur. Auicenna, quem ob ſingularem doctrinā/Medicorꝫ principem non iniuria uocitāt, ſexta Fen tertij Canonis a principio ſcribit linguā, quæ plurimū lata ſit, aut parua nimiū, penitus ineptā eſse ad uocis articulatæ formationē. Aptiſsimā autem eam linguā eſse, quæ in ſua lōgitudine, magnitudineq; cōmenſurata fuerit, quæue ſubtilis iuxta extremitatem exteriorē ſuā. Lingue autem ſubſtantiā eſse, carnem mollem, albamq;, quā uenas paruas, ſanguineas, obq; eius calorem rubras intrare cōfirmat. Diogenes Babylonius/uocem eſse ait, ictum aerem, ſiue auditus ſenſibile propriū. Differre autē hominis uocem a cæterorꝫ animaliū uoce, qđ hominis uox articulata ſit, & quæ ex mente proficiſcatur loquentis. Hæc autem (inquit) a quartodecimo ætatis anno conſumatē. Eam Stoici contra aliorꝫ ſententiā corpus eſse definiunt. Sed de ijs alibi plura tradidimus. c ❡ Romanæ delitiæ.) Hac quoq; tēpeſtate magno eos interdum pretio mercantur, ij præſertim quibus eſt nequaq̃ res anguſta domi. Vidi ego Pſitacū centum aureis, nec a multū locuplete quidē homine quondā emptum. Qui de animalium naturis ſcripſerunt, tradunt inter Pſitacū, & turturē eſse naturalem quandā amicitiæ affinitatem. Id intellexiſse Naſonem eo uerſiculo autumant.

Et niger a uiride turtur amatur aue.

Expreſsius idipſum cecinit ſexta ſecundi Amorū libelli, de morte Pſitaci loquens.

Tu tamen ante alias turtur amice dole &c.

d ❡ In tā procerā excelſitatem.) Ex Plynio ca. 2. lib. ſeptimi. Theophraſtus ca. xi. ſecundi de Plantarū cauſis, proceritatis in arboribus ijs uerbis cauſas prodidit. Arborꝫ (inquit) ipſarum ſemper quæ locis opacis, & afflatu ſilentibus ſunt, proceræ, leues, atq; excelſiores exurgunt, nec non ſi breui ſitæ ſint interuallo, modo eodem adoleſcunt. Cōtra, quæ locis flantibus, ac uento expoſitis, atq; apricis, uel raris, ſolutisq; exeunt, minus tales euadunt. Incrementū enim profunditatis, altitudinē uetat, & flatus exaſperant, nodoſq; faciunt, ut retulimus. Retorſionis, & conſiſtentiæ cauſa, quæ cum illis abdicata ſint, incrementū longitudinis tantūmodo agitur. Quā ob rem illa etiā &c. Idem quoq; author ca. xi. de hiſtoria plantarū lib. Cæterū (inquit) uel natura humi ad radicis altitudinē, longeq; magis ad longitudinē plurimū conferre uidetur, ſi leuis, rara, tranſmeatuq; facilis ſit, nā in eiuſmodi locis ulterius producitē, & maiora incrementa ſequunē. Conſtat id maxime in genere urbaniſsimorꝫ. Hæc enim ſi aquæ copiā habent, in quantū libeat, progredi poſsunt. Pręſertim ſi locus inanis ſit, nec aliquid obſtet. Ad ſummā, quæ raro corpore ſint, rectamq; agant radicē, lōgius mittunt, & noue ſi ad uigorē ætatis ſuæ peruenerint, magis q̃ ueteres, lōgitudine, altitudineq; radicis fulcientur. Plynius cauſas refert in ubertatē ſoli, temperiē cœli, aquarū abundantiā. Eaſdē ferme cauſas. 8. lib. retulit. Q. Curtius, &. 15. uolumine prius Strabo. Dio. Siculus. 17. Bibliothecæ uolumine, ait has Indiæ arbores ad ſeptuaginta cubita in altū ſurgere, tantæq; craſsitudinis eſse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Oneſicritus eas arbores in Muſicani terra Indiæ Auſtraliſsima eſse tradit. Quarū ſtipitē (inquit) uix quinq; homines complecti queunt. Similes arbores in Perſide regione Lucanus tertio Pharſaliæ eſse dicit/cum inquit.

Aethera tangentes ſyluas liquere Coatræ.

Sunt enim Coatræ Perſidis regionis urbs. e

❡ Sagittis.) Virgilius tertio Georgicorum.

Aut quos oceano propior gerit India lucos
Extremi ſinus orbis, ubi aera uincere ſummum

a tuberantur. Ramorꝝ umbræ [a] ambitu bina sta-
dia consumunt. Foliorum latitudo formę Ama-
zonicæ peltæ [b] comparatur. Pomum eximię su-
auitatis. QVæ palustria sunt, arundinem creant
b ita crassam, [c] ut fissis internodijs lembi uice ue-
ctitet nauigantes. E radicibus eius [d] exprimitur
humor dulcis ad melleam suauitatem. Tylos In-

Arboris, haud ullæ iactu potuere sagittæ? Idipsum eleganter canit Valerius Flaccus Argonauticon libro sexto. Densior haud usquam, nec celsior extulit ullas Sylua trabes, fessæq; prius rediere sagittæ Arboris ad summum q̃ peruenere cacumen. f ℂ Pomaria ficus habent.) De ficu Indica sic Plynius ca.5.lib.duodecimi. Ficus ibi (inquit) exilia poma habent. Ipsa se semper serens, uastis diffunditur ramis, quorꝝ pondera adeo in terram curuanť, ut annuo spatio infigantur, nouãq; sibi propaginẽ faciant circa parentem in orbes quodam opere Topiario. Intra sepem eam ęstiuãt pastores, opacã pariter & munitam uallo arboris, decora specie subter intuẽti, procul ue fornicato ambitu. Superiores eiusdem rami in excelsũ emicant syluosa multitudine, uasto matris corpore, ut sexaginta pass. pleræq; orbem colligant. Vmbræ uero bina stadia aperiant. Foliorꝝ latitudo Peltæ effigiem Amazonicæ habet. Ea causa fructum integens crescere prohibet. Rarusq; est, nec fabæ magnitudinẽ excedens. Sed per folia solibus coctus prædulci sapore digno miraculo arboris. Gignitur circa Acesinem maxime amnẽ. Subscripsimus Plynianis uerbis, quæ de Indica ficu multo ante Plyniũ/Theophrastus scripta reliquit ca.5. quarti de historię Plantarum libro, ut appareat, q̃ feliciter Plynius nobiliũ authorum doctrinã in suũ opus transtulerit. Indica regio (inquit) arborem ficum uocatã sortitur, quę e ramis radices dimittit singulis annis, ut primo uolumine retulimus, dimittit autem non ex nouellis, atq; etiã uetustioribus, illæ se terræ cõiungentes, ceu sepem circum arborem faciunt, ita ut ueluti tabernaculũ condatur, qua etiam morari homines solent, radices autem nascentes euidentissime a ramis discernuntur. Sunt enim albiores, tortuosæq;, binaq; fronde foliatæ. Item arbor comã supernã lasciuã gerit, totaq; fornicato ambitu pulchre orbiculať, & magnitudine uehementer excellit, quippe umbrã bino stadio facere fertur, & crassitudine caudicis, plerasq; ultra, q̃ sexaginta graduũ orbem colligere, magna uero ex parte quadraginta, foliũ pelta non minus habet, fructum admodũ paruũ, magnitudine ciceris, ficui similẽ. Quam ob rem Græci ficum eam arborẽ appellabant, parũ mirum in modũ fructificat, non tantũ pro magnitudinis desyderio, uerum etiã omnibus rebus. Nascitur arbos hæc circa Acesinã amnem. Multa de hac arbore ex Onesicriti & Aristobuli sententia lib. Geographiæ quintodecimo Strabo refert. a ℂ Vmbræ ambitu bina stadia.) Dio. Siculus. 17. historiarũ lib. scribit harũ arborũ umbrã ad pedes trecentos sese extendere. Nearchus tradit eandẽ ad quinq; iugera in circuitu extendi, tantæq; amplitudinis has esse arbores, ut dena hominũ milia sub una aliqua earũ sese possint ab æstu solis defendere. Sunt, ut Strabo refert, q dixerunt trans Hyarotidem amnem uisam fuisse arborem, quæ umbrã in meridiẽ faceret quinq; stadiorꝝ. Hi autem cunctos exuperant de arborꝝ magnitudine. b ℂ Amazonicæ Peltæ.) Pelta Amazonica scuti genus breuissimi in modũ lunæ iam mediæ. Eo Amazones uti solitæ. Virg. primo Aeneid.

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.

c ℂ Arundinẽ ita crassam.) Plynij uerba, unde hęc Solinus transtulit, ex ca.z.lib. septimi sunt hæc. Arundines uero (inquit) tantæ proceritatis, ut singula internodia alueo nauigabili ternos interdum homines ferant, cap. autem.37. sextidecimi. Arundini (inquit) Indicę arborea amplitudo qualem uulgo in templis uidemus. Herodotus in Thalia. Indorꝝ (inquit) complures sunt gentes, atq; eæ lingua inter se dissonæ. Quarum aliæ sunt deditæ rei pecuarię, alię non. Item aliæ in palustribus fluminis habitant, crudis uictitantes piscibus, quos aggressi, & arundinis nauigijs exceptant. Singula autẽ nauigia e singulis arundinis internodijs fiunt. Scribit Theophrastus ca.1z. quarti de historia plantarũ, circa Acesinẽ amnem plusculas arundines prouenire, quę tamẽ (inquit) non frutetant, folio non longo, sed salici simile, magnitudine præstantes, atq; robustæ, ut uicẽ hastarum præbeant. Quo loco de arundinũ generibus abunde simul, & eleganter disserit. Lege eundẽ Plynium ca.37. sextidecimi naturalis historiæ. d ℂ Humor dulcis ad melleam suauitatem.) Saccharon intelligit. Plynius ca.8. duodecimi. Saccharon (inquit) & Arabia fert, sed laudatius India. Est autẽ mel in arundinibus collectum gummiũ modo candidũ &c. Dioscorides in secundo uocat id glaciati mellis genus, qđ in India (inquit) prouenit, & Arabia, quæ Felix cognominatur, collectum in arundinibus, & Saliũ modo concretũ, dentibusq; fragile. Meminit Strabo.15. suę Geographiæ libro. Saccharum hac tempestate abunde prouenit in Aegypto, Cypro, Creta, Rhodo, ac quibusdã Italiæ locis. Qui gulæ student, nullum epulũ delicatũ putant, nisi Saccharo conditũ fuerit. Apud ueteres nullus eius nisi in medicinis usus. Circũferuntur de Saccharo huiusmodi Varronis uersiculi. Indica non magna

diæ inſula eſt.[a] Ea fert palmas, oleam creat, uineis abundat. Terras omnes hoc miraculo ſola uincit, qđ quæcunq; in ea arbos naſcitur, nunq̃ caret folio. Mons Caucaſus[b] inde incipit, qui maximam orbis partem[c] perpetuis iugis penetrat. Idem fronte, qua ſoli eſt[d] obuerſus, arbores[e] pi- a b

nimis arbore creſcit Arundo, Illius & lentis premitur radicibus humor, Dulcia cui nequeant ſucco contendere mella. Hos uerſiculos ne diutius quęras, refert ex Varrone Iſidorus ca.7. decimiſeptimi Ethimologiarū lib. Lucanus. 3 Pharſaliæ. Quiq; bibunt tenera dulces ab arundine ſuccos. Papinius Sylua ſexta primi Syluarū. Et quas pręcoquit Hypaſita cannas. Sic enim eum locū primus Hermolaus reſtituit. Vir, cui plurimū ſtudioſi debeāt. Sacchari naturā, operationes, proprietates, uſuſq; in medicinis edocet Auicenna in fine ſecundi Canonis. Vulgo id Zuccarū nuncupat. AVdiui quondam ego Viennæ Pannoniæ Ioannē Mainardum Ferrarienſem, uirum humanitate, ſciētijs, ac cādidiſsimis moribus præſtantiſsimū multis rationibus, ueterumq; ſcriptorū ſententijs diſſerentem, non eſse Plynianum Saccarum id omnino, qđ hodie uernacule Zuccarum uocari diximus, ædito opinionis ſuæ ſuper ea re tractatulo elegantiſsimo ab eodem, cuius mihi legendi copiā fecit. a ℭ Tylos Indiæ Inſula.) Tylos inſula (inquit ca.10. duodecimi Caius Plynius) In eodem ſinu eſt, repleta ſyluis, qua ſpectat orientē, quaq; & ipſa ęſtu maris perfunditur. Magnitudo ſingulis arboribus fici &c. Et ca. mox ſequenti de eadem Tylo. Fert eadē (inquit) palmas, oleas, ac uites, & cum reliquo pomorū genere ficos. Nulli arborū folia ibi decidunt. Rigaturq; gelidis fontibus, & imbres accipit. Hāc inſulā in ſinu Arabico Theophraſtus ca.9. quarti, & ca.6. quinti de hiſtoria Plantarū eſse dicit. In ea parte inſulæ, quæ ad orientem ſpectat, tantā arborū multitudinē eſse aiunt, ubi æſtus receſserit, ut locus frequentiſsimo uallo munitus relinquatur, atque ijs omnibus magnitudo, quæ fico, flos odore excellens, fructus inguſtabilis, & uiſu lupino ſimilis. Lanigeras quoq; arbores multas eandē inſulas ferre proditum eſt. Scribunt præterea in Tylo inſula materiem eſse, ex q̃ naues ędificant, quæ mari incorrupta pene perduret. Quippe cum annos plus q̃ ducentos demerſa immunis ab omni offenſa ſeruetur. Extra aquā diuturna quidē eadē eſt, ſed non tantundē. Ocyus enī putreſcere incipit. b ℭ Caucaſus.) Caucaſus mons, ut authoritate Ariſtoboli.3. geſtorū Alexandri Arrianus refert, nulli montiū qui ſunt in Aſia altitudine ſecundus. In longitudine maxime porrigit̃. Nāq; & Taurum montē, qui Ciliciam, Pamphiliamq; diſterminat, ex Caucaſo eſse perhibent, & alios itē permagnos montes, qui pro uarietate gentiū, a quibus incolunt̃ nomina uariant. Nihil uero in eo naſci præter Termintū, & Silphiū, idem ipſe Ariſtobolus author eſt, & nihilominus multas in eo incolas eſse, magnamq; pecudū, & armentorū uim ibidem paſci. Herodotus in Clio ſcribit Caucaſum montē cū maximæ uaſtitatis, tum ſummæ altitudinis eſse, multas, atq; omnifarias gentes habere, ac pleraſq; omnes agreſti materia uictitantes. Tauri montis ſummitates in tantū exurgere perhibentur, ut ſol circa ipſas ſcindi uideatur. c ℭ Maximā orbis partem.) Plynius, & Solinus, ut ca.51. retulimus, Caucaſum montem partem Tauri montis eſse dicunt. Philoſtratus in principio ſecundi Vitæ Apollonij ſcribit Caucaſum, Mediā, atq; Indiā terminantē, in mare Rubrū altero cubito deſcendere. Idē author eſt ex monte Caucaſo iucundū aromatū odorem ſentiri. Eamq; ob cauſam Pantheris eum montē refertum tradit. Pantheræ enim plurimū aromatibus delectantur. In eo rurſus monte Prometheum ob nimiū amorem erga homines a Ioue ligatū, & Aquilæ dilaniandū expoſitū fabulantur, abq; Hercule, non quidem Thebano illo, ſed quopiā altero tandem ſolutum. Scribunt nobiles authores in Caucaſo monte ea inter alia peculiariter prouenire, quæ ad magicā uanitatē plurimū faciūt. d ℭ Fronte qua ſoli obuerſus eſt.) Id addit, quoniā fronte altera, qua Scythiā proſpicit maxime aſper, & incultus eſt. Eapropter ab Horatio primo Carminum, inhoſpitalis Caucaſus dictus eſt. Et a Virg.4. Aeneidos.

Duris (inquit Dido) genuit te cautibus horrens
Caucaſus.

Hinc & prouerbio dici cœptū. Caucaſo inhoſpitalior. Caucaſeis cautibus horridior. de loco horrido, atq; inacceſsibili, homineq; feris, q̃ hominib⁹ ſimiliori. e ℭ Arbores piperis.) Vox, ut creditur, ijs gentibus propria, apud quas id Aromatū genus maxime prouenit. Græci etiam τὸ πέπερι uocitant. Nicander Peperion. Hippocrates, tū Medicum, tū Indicū Pharmacū appellat. Interdū Piper/ſemen Indicum nominat idem author. Philoſtratus tertio Vitæ Apollonij libro. In montis Caucaſi præruptis lateribus arbores, e quibus Thus diſtillat, procerimas naſci, & Aromatū alias multas ſpecies. Inter quas & piperis arbores eſse, qđ tanq̃ agricolæ (inquit) genus Simiarum colit, quæ a Græcis πίθηκοι appellantur. Paſsim arbores quę piper gignunt, Iuniperis noſtris ſimiles, q̃q̃ in fronte Caucaſi ſolibus oppoſita gigni tantū eas aliqui tradidere. Semina a Iunipero diſtant paruulis ſiliquis, q̃les in Phaſiolis uidemus. Hæ priuſq̃ dehiſcant, decerptæ, toſtæq; ſole, faciunt, qđ uocatur piper longum. Paulatim uero dehiſcentes per maturitatem, oſtendunt candidū piper, qđ deinde toſtū ſolibus,

calore

a peris oſtentat, quas ad [a] Iuniperi ſimilitudinem diuerſos fructus edere aſseuerāt. Eorum qui primus erumpit, uelut Corilorum Fimbria, dicitur Piper longum. Quod incorruptum eſt, Piper al-
b bum. Quorum cutem rugoſam, & torridam calor fecerit, Piper nigrū. Qui demū caducus torretur feruido ſole, uocamen trahit de colore. At qđ ex ipā arbore ſtringit̃, ut eſt, albū Piper dicit̃. Sed ut piper ſola India, ita & Hebenū ſola [b] mittit,

colore, rugiſq; mutatur. Lege Plyniū ca.7. duodecimi nat. hiſtorię. Piper (inquit ca. ultimo noni de hiſtoria plantarū Theophraſtus) fructus eſt, eius genera duo, unū enim rotundum, erui modo, tegmine, carneq; conſtans, ſicut laurina bacca, ſubrutilū, alterum oblongū nigrum, ſemina papaueris cōtinēs, longe hoc ualidius altero, ambo uim calefactoriā obtinent. Quamobrem contra cicutam auxiliant̃, & etiam thus. Extat nobile de pipere cap.393. ſecundi apud Dioſcoridem. Piper (inquit) arbor eſse traditur in India breuis, fructu inter Initia oblongo, effigie ſiliquarum, quæ collectæ piper lōgum uocantur. Interius quiddam milio tenui ſimile eſt, qđ quidem ſi conſumatū ſit, piper fiat. Hoc igitur temporibꝰ ſuis dehiſcens. Pandenſq; ſeſe racemulos fundit, ferētes qualia ipſi nouimꝰ piperis grana, e quibus acida, & antequā maturescant decerpta, candidū piper appellant. Quo loco plurima piperis remedia eleganter refert. Auicenna, qui ob ſingularem doctrinā medicorꝫ princeps non iniuria appellatur ca.558. ſecundi tractatus/ſecundi Canonis, abunde refert piperis naturā, qualitatem, operationes, proprietateſq; plurimas. Extat apud Ariſtotelem philoſophum 44. problema primæ Sectionis. Cur piper ſi large ſumatur, ueſicā ſoluet, ſi parce, aluū: Econtrario Scamonea ſi large ſumatur, ueſicam ſoluet, ſi parce, & quæ uetus eſt/ueſicā: Eū locum adeas huius rei cauſam expetens. Martianus iureperitus lib.39. Digeſtorꝫ titulo quarto lege.16. inter ſpecies ad uectigal pertinentes, enumerat piper longū, & piper album. a ℭ Iuniperi ſimilitudinē.) Philoſtratus aliquorꝫ de arbore piperis ſententiā referens/ſic in eo, quem modo citauimus uolumine, inquit. Piperis arbor illi ſimilis eſse traditur, quā Græci ἄγνον .i. caſtam appellant, cum partibus alijs, tum maxime fructuum racemis. Naſcitur autem, ut dictum eſt, in extremis, pręruptiſq; locis/hominū generi inacceſsibilibus, ubi Simiarum multitudo montis cauernas, & omnia foramina incolit. Eas autem maximi faciunt Indi, quoniā piperis, ut ſic dicam, uindemiatrices ſunt. Quapropter & armis, & canibus Leones, & cęteras feras ab ipſis arcēt. Quod autē ad piperis collectionem attinet, ſic ſe habet. Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima naſcuntur, fructuſq; ab illis decerpentes, paruas quaſdam ſub arboribus areas faciunt, ubi piper congerunt, quaſi caſu illic ipſum proijcientes, ceu rem neglectam, & minimi ab hominibus exiſtimatā, circumſtantes uero, atq; in auijs abditę ſimiæ talia deſuper aſpicientes, ubi nox aduenit Indorꝫ opus imitatæ auulſos arborum ramuſculos, in areas, quas diximus/cōferunt. Indi autem, ubi dies illuxit, piperis aceruos aſportant, quos nihil laborantes ſed dormientes aquiſierunt. Qui Alberto authore delectantur, legant eum de pipere, cap. triceſimo ſexti, eius uoluminis, quod de Vegetabilibus, & plantis ſcriptum reliquit. Ea omnia copioſius reperies apud authorem Pandectarum, in dictione, Falfel. Sic enim Arabes piper nuncupant. b ℭ Hebenum ſola mittit.) Theophraſtus, & plerunq; Græci, non aſpirant dictionem ἔβενον, latinis undecunq; aſpirandam placuit. Qui de Hebeno ſcribunt, tradunt eam tū in India, tum in Aethiopia prouenire. Hebenus (inquit cap.137. primi Pedacius Dioſcorides) laudatur Aethiopica nigri ſplēdoris, ſine lęuore cornus expoliti arte. Prędenſa materie ſi frangat̃. Mordax, ſubſtringēſq; linguā, & quæ in carbone poſita citra flammam, & fumum uratur. Odore iucundo gratuita. Nam recēs Hebenus propter pinguitudinē ſuccenſa igni conflagrat. Ligno ad cotem trito ruffeſcit. Inuenitur & Indica Hebenus uenas habens fuluas, & candidas maculis frequentibus. Alioquin melior quæ ſupra dicta eſt &c. Herodotus libro tertio, cuius authoritatē etiā Plynius aduocauit, ſic inqt: Aethiopes, eorūq; finitimi eodē, quo Indi Caliſtiæ ſemine utuntur, ſubterraneaſq; obtinent domos. Horum utriq; tertio quoq; anno munera portabant, portantq; ad meam uſq; memoriam, binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces Hebeni &c. Solinus aſſerens/ſolam Indiam Hebenū mittere/Virgilium ſequutus eſt. Plynius capite quarto duodecimi naturalis hiſtoriæ. Indiæ (inquit) arborum magnitudinem unam, quā peculiarius Virgilius celebrauit Hebenum nuſquam alibi naſci profeſsus.

Virgilij carmen ſecundo Georgicorum hoc eſt.

Diuiſæ arboribus patriæ, ſola India nigrum
Fert Hebenum.

Quo loco Seruius ait, Indiam omnem plagam Aethiopiæ accipiendam. Sunt, qui Hebenum Aethiopicam nō aliam, quam palmarum generis eſse dicant. Lucanus decimo

Pharſaliæ Hebeni Mareoticæ meminit, tanq̃ ea apud paludẽ Mareotin proueniat, inquiens. Hebenus Mareotica uaſtos Non operit poſtes, ſed ſtat pro robore Nili. a ℭ Syluis hoc genus gignit.) Vetera exemplaria gignit / habent. Has ſyluas trans Hypanin, uel uerius trans Hypaſin flumen quintodecimo Geographiæ lib. Strabo tradit. Sunt etiã tũ in Aethiopia, tũ in Arabico ſinu ſyluæ, in quibus Hebenus copioſe ꝓueniat. Authores c.30. ſexti. C. Plynius, & Mela Põ. li.3. b ℭ Arbor eſt plerũq; tenuis.)

nec tamen uniuerſa, uerũ exigua ſui parte, ſyluis a
hoc genus gignit.[a] Arbor eſt plerũq; tenuis,[b] &
frequentior. Vimine raro in craſsitudinẽ caudicis extuberata, hiulco cortice, & admodũ reticulato, dehiſcentibus uenis, adeo ut per ipſos ſinus b
pars intima uix tenui libro contegatur. Lignum
omne[c] atq; mediale, eadẽ ferme & facie, & nitore, q eſt in lapide Gagate.[d] Indi reges ex eo[e] ſceptra ſumũt, & quaſcũq; deorũ imagines[f] nõ niſi ex c
Hebeno habẽt. Iidẽ ferũt materia iſta liq̊rẽ nõ cõtineri[g] noxiũ. Et quicq̃d maleficũ fuerit tactu eius

Theophraſtus in fine noni de plantarũ hiſtoria aſserit Hebeni lignũ aſpectu Buxo ſimile eſse, ſed decorticatũ nigerrimũ reddi. Vtile (inq̃t) oculis ad cotem tritum. Huius duo genera conſtãt. Alterũ materię laudatum, pulchrũq;. Alterum uile uitiatumq;. Rarũ quod pręſtantius. Reliquũ per multũ habet colorem cõmendatũ, nõ recõdita, ſed ſtatim ſua natura capeſcit. Fructicoſa eſt Cytiſi modo. Idem author cap.5. quarti de hiſtoria plantarũ libro. Theophraſti ſententiã trãſtulit eiſdem lib. & cap. C. Plynius. Duo genera (inquit) eius. Rarum id, quod melius. Arboreum trunco enodi. Materię nigri ſplendoris, ac uel ſine arte protinus iucundi. Alterũ fruticoſum Cytiſi modo, & tota India diſperſum eſt. Idẽ Plynius ca.41. ſextidecimi eiuſdem libri ſcribit. Spiſsiſsimã ex omni materie, ideo & grauiſsimã iudicari Hebenũ, & Buxum, graciles (inquit) natura neutra in aquis fluitat. Tradit idem eodẽ loco Hebenũ non ſentire cariẽ. Auicenna ca.230. ſecũdi tractatus ſecũdi Canonis ſcribit eã Hebenũ meliorem eſse, quæ nigra, ęqualisq; ſit, & in qua lineæ minime reperiantur, quęq; tactu ſuo cornu tornatili ſit perſimilis, plurimũ compacta, ac ſolida, quęue mordax ſit, conſtringensq; guſtantis linguã. Exq; ea ſuper carbonẽ poſita, bonus, acutus tamen ꝓgrediatur odor. Eam calidã, & ſiccã eſse aſserit in ſecundo. Quę autẽ ſint eius operationes, ac proprietates, multis uerbis eodem loco aperit idem author. Galenus ſexto Simpli. Pharma. Hebani uirtutẽ abſterſiuã, calfactiuamq; eſse demonſtrat. Tanta eſt inter Seſamina ligna, & Acanthi cũ Hebeno ſimilitudo, ut ea pro Hebeno mercatores uenditent. Sed deprehendunt (inq̃t Dioſco.) quod hient, ſolidioraq; ſint, quodq; in Taleolas minutas, & colore quaſi purpureas fatiſcant, quodq; admota linguæ non mordeãt, nec accenſa fragrent. Auicennæ ſunt quæ de Vegetabilibus, & Plantis Albertus retulit lib.6. c ℭ Lignum omne, atq; mediale.) Ideſt omnes Hebeni partes tam exterę, q̃ medulacę ſimiles ſunt Gagati lapidi. Ex ijs enim arboribus, quæ medullas certe habent, alijs carnoſa medulla eſt, alijs lignoſa, alijs mẽbranis ſimilis. Carnoſa, uiti, fico, punicę, ſambuco, ferulæ. Lignoſa Larici, abieti, pino. His durior, atq; ſpiſsior corno, ilici, robori. Cytiſo, moro, hebeno, celti. Ex Theophraſto cap.9. primi de hiſtoria plantarum. Sunt qui legant. Lignũ omne abſq; mediali, quod ex Theophraſti uerbis falſum eſse conuincitur. d ℭ In lapide Gagate.) De lapide Gagate ca.35. abunde diximus. e ℭ Ex eo ſceptra ſumunt.) Hebenina ligna nigri coloris, ut in cõmentarijs Ezechielis Hieronymus tradit, prętioſiſsima ſunt. Nõ ergo mirum, ſi ex eo ligno Indi reges ſceptra ſumunt. In tanta ueneratione ſceptra habita ſunt apud ueteres, ut uiris fortes per ea, tanq̃ per numen aliquod iurare conſueuerint. Sic iurat Latinus rex apud Virgilium. 12. Aen. cũ Aenea fœdus iniens.

Vt ſceptrũ hoc (dextra ſceptrũ nam forte gerebat)
Nunq̃ fronde leui &c.

Eius cõſuetudinis rationẽ eodẽ loco affert Seruius. Is iurandi modus, ex. 1. & 7. Iliados Homeri ſumptus eſt. καὶ ματό δ'εσκῆ πρoυτό μέν &c. Sed re uera plerumq; damnoſa ſuperbia ſceptri. Reuoluerent utinã mundi principes mente ſępius Agamẽnonis regis potentiſsimi, ac ſapientiſsimi ſententiam. Ego eſse (inquit) quidq̃ ſceptra niſi uano putem

Fulgore tectum nomen? & falſo comam
Vinclo decentem? caſus hęc rapit breuis.

De ornatu, & luxuria Indorũ regũ, plura refert Cælius ca.2. quinti antiquarum lectionũ libri. f ℭ Deorũ imagines.) Scribit Plutar. & poſt eum Euſebius capite.3. tertij Pręparationis euangelicę, ſimulacrũ, & Deorũ imaginũ fictionẽ / eſse uetuſtiſsimã. Has aũt priſci ex ligno faciebant ſolũ. Ligneum enim erat Apollinis ſimulacrũ in Delo, ligneũ Palladis in Athenarum urbe, ligneum Iunonis in Samo. Paras etiam ille, qui primus Argolicę templum condidit, & Callithiam filiam ſuam antiſtitem conſecrauit. Ex Cypri trunco ſimulacrũ Iunonis dicitur confor-

a auerti. Hac gratia pocula ex Hebeno habent. Ita nihil mirum [a] si peregre sit in pretio, quo etiam ipsi quibus prouenit, honorantur. Hebenum ex India Romæ Mithridatico triumpho [b] primum
b Magnus Pompeius exhibuit. Mittit India & Calamos odoratos, [c] potentes aduersum intestinæ ægritudinis incommoda. Dat & multa alia [d] fragrantia mirifici spiritus suauitate grata. INdicorum lapidum in Adamantibus [e] dignitas prima,

masse. Lapidem enim rem duram, & inanẽ in Deorũ effigiẽ celare nolebant. Aurum uero, atq; argentũ infęcundæ terræ, atq; infelicis morbos colores esse putabant. Ebore uero propter uarietatẽ abusi sunt. Refert eodẽ loco idẽ Eusebi⁹ de hac ipsa re in legibus Platonis sententiã. Verissima Cheremonis sententia existimantis fuisse eos mortales homines, quibus imagines, ac simulacra a ueteribus illis tributa sunt. Dei autem ueri nullũ ex ligno, uel materia quauis alia uerum simulacrum esse potest. Quis (inquit) adeo stultus erit, ut ligneum simulacrum, ac effigiẽ dei creatoris omnium similitudinem habere arbitretur? Natura enim diuina omnẽ materiã, & omnia quæ percipimus excedit mente solummodo, ac sanctis animis intellecta. g ℂ Liquorẽ nõ contineri.) Mira rerum naturæ uis, qua plura inter se dissident, cõuenientib⁹ alijs. Aiunt, qui de natura commentãtur hircorũ carnes uirus non recipere, si panem hordeaceum eo die, quo interficiant ederint, laser ue dilutum biberint. Stygis aquã tam præsentis ueneni esse aiunt, ut non nisi mularũ ungulis contineri queat. Si uas fiat ex hederę ligno, uina transfluunt, ac remanere aquam, si qua mixta fuerit. Sunt & innumera natura dissidentiũ exempla. a ℂ Nihil mirum si peregre &c.) Locus a minori ad maius affirmando. Raro enim res gratæ sunt ijs, apud quos abunde proueniunt. Humanas (inquit Claudianus) oblimat copia mentes. Et illud Propertij secundo Elegiarum.

Eleuat assiduos copia longa uiros. b ℂ Mithridatico triumpho.) Nec ex India, nec primũ addit Plynius ca. 4. duodecimi, sed qđ Romæ eam Magnus Pompeius in triumpho Mithridatico ostẽdit. c ℂ Calamos odoratos.) Græcis κάλαμοσ εὐώδησ dicitur. Hippocrates medicus μεϱεψηκόμ, siue μυϱεψικόμ. i. unguentariũ nominat. Constat autẽ eundẽ esse Calamũ odoratũ, & calamum Aromaticũ. Nomen autẽ habet ex similitudine calami usualis. Theophrast⁹ ca. 7. noni de historia plantarum. Calamus uero (inquit) & iuncus trans Libanũ montẽ intra ipsum Libanũ, & aliũ quendã montem paruũ ualle minima exeunt. Nõ ut quidã dixere inter Libanum, atq; Antilibanũ, inter quos campus amplissimus, & pulcherrimus est, quẽ Aulonẽ appellant. Qua uero Calamus, & iuncus proueniunt lacus in amplũ spatiatur, iuxtaq; eũ palustribus siccatis isti assurgunt. Occupant lucũ plus q̃ triginta stadia. Virides nequaq̃ esse uidentur, sed sicci, forma uero nihil ab alijs differunt. Locũ ingredienti protinus odor aspirat, non tamen odor spiratur, ut quidã referunt. Hic enim locus a mari plus quã stadia centũ quinquaginta. Sed in Arabia spiratione agri odoratissimũ esse inter omnes constat. Quæ in Syria odore superuacuo sunt. Hæc ferme nota habemus. DE eodẽ Diosco. ca. 17. lib. primi. Calamus odoratus (inquit) ex India est præcipua bonitas Ruffo, geniculis frequentibus, & qui confract⁹ in assulas multas dissiliat, plenis araneo fistulis, subalbidus, in cõmanducãdo glutinosus, astringẽsq; linguã gustu subacri, urinam potus elidit, eoq; cum gramine, aut Apij semine incoctus, substillo, hydropi, renibus ruptis, conuulsis bibendus pręcipitur, menses quoq; admotu, potuq; detrahit, tussi, euaporatus per se, aut cum resina Terebinthina, fumo per fistulam attracto in os, medetur, ad muliebres usus decoquitur, insessione, infusioneq; profuturus. Eodẽ in malagmatis, suffimentisq; ad odorẽ utuntur. Similia de Calamo odorato, quẽ Aromaticũ nuncupat, scribit Auicenna cap. 161. tractat. 2. secundi Canonis, addens eum esse naturæ calidæ, & siccæ ad secundũ usq; gradũ. Quo loco eius proprietates abunde docens, aperit qualis sit eius in medicinis usus. d ℂ Dat & multa alia.) Quæ aũt ea sint docent inter alios Theophrastus lib. 9. de historia plantarum. Ply. lib. 12. naturalis historiæ. Dioscorides maxime lib. primo. Arrianus in. 8. Strabo lib. 15. Diod. Siculus lib. 3. Itẽ cęteri. e ℂ In Adamantibus.) Constat Adamantibus ex natiua duritie nomẽ inditũ, qđ scilicet ob eius insuperabilẽ duritiem uix frangi possit, sumptũ nomẽ ab ἀ priuatiua particula, & δαμάζω uerbo, quod domo, & supero significat. Hinc Adamas indomabilis dictus. Serui. 6. Aen. Duritiei causam tã in Adamãte, quã reliquis lapidibus natiuã siccitatẽ philosophi prodiderũt. Serapion scribit Adamantem esse frigidũ, & siccum in quarto gradu, aitq; has duas naturas raro aggregari in aliquo certe lapide. Lucretius secundo de rerum natura libro ex Atomis cuncta componens, ait Adamantis duritiem ex Atomis hamatiorib⁹ prouenire.

Deniq; quæ nobis durata, ac spissa uidentur,

utpote qui lymphationes abigant,[a] uenenis reſi- a
ſtant, pauitantium mentiũ uanos metus pellant.
Hæc primũ de ijs prædicari oportuit, quæ reſpi-
cere ad utilitatem uidebamus. Nunc reddemus
quot, quæue Adamantũ ſint ſpecies,[b] & quis co- b
lor cuiq; eximius. In quodam Cryſtalli[c] genere
inuenitur materię, in qua naſcitur adęq;[d] ſimilis,
ſplendore liquidiſsimo in mucronẽ ſexangulũ
utrinq; ſecus leuiter turbinatus, nec unquã ultra c
magnitudinem nuclei auellani reperitur. Huic
proximus[e] in excellentiſsimo auro deprehendi-
tur. Secundus pallidior, ac magis ad argenti co-
lorem renitens. Tertius in uenis[f] Cypri apparet d
propior ad aeriam faciem. Quartus in metallis
ferrarijs legitur,[g] pondere cæteros antecedens,
non tamẽ & poteſtate. Nam & hic, & qui in Cy-
pro deprehenduntur, frangi queunt, pleriq; e- e
tiam Adamante altero perforantur. At illi, quos
primos dixim⁹, nec ferro uincunt,[h] nec igni do-

Hæc magis hamatis inter ſe ſe eſse neceſse eſt,
Et quaſi per ramos alte compacta teneri.
In quo iam genere in primis Adamantina ſaxa
Prima acie conſtant ictus contemnere ſueta.

Sunt ex Heſiodi interpretibus, q Adamantẽ ferri ſpeciem eſse dicant. Adamantis durities efficit, ut is maximum in rebus humanis non ſolum inter gemmas pretium habeat, diu (inquit Plynius) nõ niſi regibus, & ijs admodũ paucis cognit⁹, unus modo in metallis repertus perq; raro comes auri, nec niſi in auro naſci uidebatur. Scribit idẽ Ply. ca. 4. triceſimiſeptimi nat. histo. ueteres eũ in Aethiopum tantũ metallis inueniri exiſtimaſse inter delubrũ Mercurij, atq; inſulã Meroen, dixiſſeq; non ampliorẽ Cucumeris ſemine, aut colore diſsimili inueniri. a ¶ Qui lymphationes abigant.) Adamas (inquit Plynius) & uenena irrita facit, & lymphationes abigit, metus q; uanos expellit a mente, ob id quidã Anchitem uocauere. ἄνχοσ enim apud Gręcos angorem ſignificat. Dionyſij poetæ interp̃s has Adamãtis uires ijs uerſibus elegãter exprimit.

Hic fulget lymphata Adamas, (qui pectora ſanat,
Et prohibens miſeris occulta (damna ueneni.

b ¶ Adamãtũ ſint ſpecies) Quę, quotue ſint Adamantum ſpecies abunde refert Plynius ca. 4. lib. ultimi. ADuertendũ Adamantũ differentias interdum ſumi ex locis, in quibus ꝓueniunt, aliqñ ex colore eorũ, ſępe ex habitu, & forma, ab eorum frequenter duritie, nõnunq̃ effectus eorũ uarij ſpeciem aliã arguunt, & naturam. c ¶ In quodam Cryſtalli genere.) Quoniam hæc Adamantis ſpecies eodem loco, ubi & Cryſtallus prouenit/ reperitur, nõ mirum ſi Adamas hic ſit plurimũ Cryſtallo conſimilis. Plynius. Indici (inquit) non in auro naſcentis, ſed quadã Cryſtalli cognatione. Siquidẽ & colore trãſlucido nõ differt. Et laterũ ſexangulo leuore turbinatus in mucronẽ &c. d ¶ Adęq; ſimilis.) peręq;, pariter, omnino ſimilis. Apuleius. 4. de Aſino aureo. Quos incontãter adęq; latrones arbitrarere. Plautus in Caſsina. Neq; eſt, neq; fuit me/ſenex quiſq̃ amator, adęq; miſer. Miror quoſdã/pro adęq; ſimilis ſplendore liquidiſsimo/repoſuiſſe, ad aquę ſimilis ſplendorem liquidiſsimũ. e ¶ Huic ꝓximus.) Hũc Arabicũ Ply. nũcupat ſupradicto minorẽ tantũ eſse perhibens. Similis eſt huic quidẽ Arabicus, minor tantũ. Similiter & naſcens cæteris pallor gentis, & in auro non niſi excellentiſsimo natalis. Incudibus ij deprehenduntur, ita reſpuentes ictum, ut ferrum utrinq; diſsultet, incudes etiã ipſę diſsiliant. Quippe duritia inenarrabilis eſt, ſimulq; igniũ uictrix natura, & nunq; incaleſcẽs. Vnde & nomen indomita uis Gręca interpretatione accepit. f ¶ Tertius in uenis Cypri.) Duo alia Adamantis genera Solinus pręterit, de quibus hæc retulit Caius Ply. Vnũ ex ijs (inquit) uocant Cenchron, qđ eſt milij magnitudine. Alterũ Macedonicũ in Philippico auro repertũ, & hic eſt Cucumi ſemine par. Poſt hos Cyprius uocaẽ in Cypro repertus, uergẽs in æreũ colorẽ, ſed in medicina, ut dicemus, efficaciſsimus. g ¶ In Metallis ferrarijs.) Hunc Ply. Sideriten uocat. Poſt hunc (inquit) eſt Siderites ferrei ſplendoris, pondere ante cæteros, ſed natura diſsimilis. Nam & ictibus frangitur, & alio Adamante perforari poteſt. Quod &/Cyprio euenit. Gtæci enim σίδηρον ferrum dicunt. σιδήρεον, & σιδηρόν ferreum. Sicq; a colore nomen habet. Sunt, qui ſic legant. Tertius in uenis Cypri apparet proprior ad æream faciẽ, & plurimũ ualet in medicamine, qui Siderites appellaẽ. Sed nõ aduertũt Sideriten eẽ aliud Adamãtis genus, ut ex aſcriptis Ply. uerbis euidẽs eſt. h ¶ Nec ferro uincunẽ.) Siqdẽ (inqt Ply.) illa inuicta uis duarũ inuiolẽtiſsimę naturę rerũ/ferri/ignis cõtentrix hircino rũpiẽ ſanguine, ac ne aliter, q̃ recẽti, calidoq; macerata. Et ſic q̃q; multis ictibus, tũc etiã ꝑterq̃

a mantur. Veruntamen si diu sanguine hircino macerētur, nec aliter, q̄ si calido, uel recenti maleis aliquot ante fractis, & incudibus dissipatis, aliquando cædunt, atq; in particulas dissiliunt. b Quæ fragmēta sculptoribus in usum insigniendæ cuiusq; modi gemmæ expetūtur. Inter Adamantem, & Magnetē[a] est quædam naturæ occulta dissensio, adeo ut iuxta positus non sinat c Magnetem[b] rapere ferrum. Vel si admotus Magnes ferrum traxerit, quasi prædam quandam quicquid Magneti hæserit, Adamas rapiat, atq; auferat. LYchniten[c] deinde fert India, cuius

eximias incudes, malleosq; ferreos frangens. Idipsum Rhennius ijs uerbis cecinit. Quem minime ualeat ferrum superare nec ignis, Frangitur hircino maceratus sanguine tantum, Sed tepido fractis multis incudibus ante. Adamantis duritia in Prouerbia abijt. Adamante creati. Adamante durior. Adamantina tunica. Adamantini claui. De homine, qui ne utiq; a proposito flecti potest. Vtuntur ijs Statius primo Syluarū. Hesiodus primo Georgicon. Horatius primo, &.3. Carminū. Sunt Medicorū quidam, qui dicunt Adamantem hirci sanguine frangi posse, si eiusmodi hircus aliquandiu ante uinū bibetit, uel montanum Sileos, aut Petroselinum commederit. Plumbo quoque hūc ipsum lapidē frangi posse confirmant. Miratur Plynius cuius hoc ingenio inuentū fuerit? Quoue casu repertū? Aut quæ fuerit coniectura experiendi rem immensi secreti, & in fœdissimo animaliū omnium, profecto muneris talis inuētio hominis est. Gemmarij nostri tēporis id omnino falsum esse contendunt. a ℭ Inter Adamantem, & Magnetem.) Plynij uerba, quæ hoc loco Solinus mutuatus est, hęc sūt. Adamas (inquit) dissidet cum Magnete lapide, in tantum, ut iuxta positus ferrum nō patiatur attrahi, aut si admotus Magnes apprehenderit, rapiat, atq; auferat. Dionysij interpres.

Hic iuxta positus Magnetem uiribus arcet
Occultus raptu ferri, uel tractibus ante
Admotum retrahit, defendens robore miro.

Quæ de Adamantis, & Magnetis pugna se uidisse Augustinus refert. Lege apud eundem ca.4. uicesimiprimi Ciuitatis dei. DE contrarietate Magnetis, & Allij. Lege Ply. in Prologo lib. uicesimi nat. histo. Nescio quas nugas referat de Adamante Serapio, de Simplicibus & Mineralibus scribens. b ℭ Magnetē.) Plynius Nicandri testimonio scribit Magnetem fuisse ab inuentore sortitum nomen. Lucretius lib.6. a patria, hoc est a Magnesia sic uocatum.

Quod superest agere incipiam, quo fœdere fiat
Naturæ, lapis hic ut ferrum ducere possit,
Quem Magneta uocāt patrio de nomine Graij,
Magnetum quia sit patrijs in finibus ortus.

Heraclium quoq; i. Herculeum eundē dictū ait, uel ab Heraclia Ponti regione, ubi prouenit, ut Didimus author est, uel quod is lapis Herculeis. i. maximis uiribus præditus sit. Ab effectu quoq; Siderites dicitur, q̄d ad se scilicet ferrum trahat. Eius Plynius Sotaci authoritate quinq; genera esse tradit, quā diuersitatem a locis, in quibus prouenit, omnino trahens. Diogenianus uerum Magnetem sic argento similem esse, ut sępe aspicientes fallat. Eum autem lapidem, qui ferrū trahit, non Magnetem dici ait, sed Heracleon potius appellandū. Ob hanc Magnetis trahendi ferri uim, Anaxagoras Magnetē animatū esse credidit. Vnde autem ea uis huic lapidi insit multis carminibus sexto de rerum natura Lucretius demonstrare conatur. Principio omnibus a rebus &c. Mirum q̄d Magnes/

Ex ferro meruit uitam, ferriq; rigore
Vescitur hoc dulces epulas, hoc pabula nouit,
Hinc proprias renouat uires, hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta uigorem.
Hoc absenti perit, tristi morientia torpent
Membra fame, uenasq; sitis consumit apertas.

Scribit Dioscor. ca.168. q̄nti de materia medicinali lib. Magnetē lapidē tanto esse meliorē, quanto facilius trahit ad se ferrū. Itē quātomagis cęruleus colore fuerit, pſertim si spissus sit, neq; admodū ponderosus. Vix crediderim, q̄d ca.394. de Mineralibus Serapio de Magnete lapide ꝓdidit. Nec minus fidē excedūt, quę.z.q̄q; Mineraliū sunt ab Alber. relata. Sed loca cōsignasse satis fuerit. Ex Magnetis natura nō incōcinnū sumeť Adagiū. Vti Magnete ferrū. Cui⁹ usus maxīe in auaros q̄drabit, q nō sec⁹ auri sacra fame, q̄ Magnetis ui soleat ferrū trahi. Scribit Alb. Aristotelis authoritate repiri Magnetis gen⁹, cuius pars una ad se trahat, ꝓcul abijciat pars altera

ferrum.Rurſus eſſe Magnetem alterum,qui hominũ carnem non ſecus ac ferrum ad ſe trahat.Magnetis contrariã naturam Theamedes lapis omnino poſsidet,utpote qui ferrum omne abigit,reſpuitq; id quod etiam Plynius aunotauit. c ℂ λυχνίτην deinde.)λύχνον Græci lucernã dicunt,ex cuius ſimilitudine conſtat huic lapidi fuiſse nomen inditum.Ex eodẽ genere ardentium (inquit cap.7.triceſimiſeptimi Caius Plynius)Lychnites appellata a lucernarũ accenſarũ præcipua gratia.Naſcitur circa Orthoſiam,totaq; Caria,ac uicinis locis.Sed probatiſsima in Indis.Quã quidã remiſsiorem Carbũculũ eſse dixerũt &c. Lychniten duob⁹ uerſiculis expreſsit Rhennius Dionyſij interp̃s.

Hic Lychnis lucẽ ſimulat ſplẽdore lucernæ,
Hinc meruit nomen præclaro nomine dignum.

Sũt & huius nomenclaturæ tum herba,tũ marmor quoddã,q̇bus ob ſimilẽ cauſam nomen inditum. a ℂ Duplex ei facies.)Plynius.Et alias inueni differentias.Vnam,quæ purpura radiet,quæ cocco. Sole excalfacta,aut digitorum attritu paleas,& cartharum fila ad ſe rapere.Omnia autem hæc genera ſcalpturæ contumaciter reſiſtunt, partemq; cæræ in ſigno tenent. b ℂ Beryllos.)A gentibus,apud quas proueniunt nomen habent.Græci etiã βήρυλλον uocant.Marbodęus cõtra ſyllabę rationem corripuit primam.

Conſpicuos reddit ſexangula forma Beryllos.

Plynius ca.5.triceſimiſeptimi naturalis hiſtoriæ.Eandem (inquit) multis naturam,aut certe ſimilem habere Berylli uidentur,in India originẽ habentes,raro alibi reperti.Poliuntur omnes ſexangula figura artificũ ingenijs,quoniã hebeſcunt ni color ſurdus repercuſsu angulorũ excitetur.Aliter enim politi non habent fulgorem eundem. c ℂ In ſpeciem multifariam.)Plyni⁹ idipſum ſic explicat.Probatiſsimi ſunt ex ijs,qui uiriditatem puri maris immitanẽ.Proximi qui uocantur Chryſoberylli,& ſunt paulo pallidiores,,ſed in aureum colorẽ exeunte fulgore.Vicinũ genus huic eſt pallidius,& a quibuſdam proprij generis exiſtimaẽ,uocatur Chryſopraſus.Quarto loco numerantur Hyacinthizontes.Quinto,quos Heroides uocant.Poſt eos autem Cærini. Ac deinde Oleagini,hoc eſt colore olei.Poſtremi Chryſtallis fere ſimiles.Hi capillamenta habent,ſordesq; alioquin euanidi, quæ ſunt omniũ uitia.Indi mire gaudent longitudine eorũ,ſolosq; gemmarũ eſse prędicant,q carere auro malint.Et ob id perforatos Elephantorũ ſetis religant.Et alios conuenit nõ oportere perforari,quorũ ſit abſoluta bonitas umbilicis ſtatim ex auro capita comprehendentibus.Ideoq; Cylindros ex ijs facere malunt,q̃ gemmas,quoniã eſt ſummà commendatio in longitudine. Quidam & anguloſos putant ſtatim naſci,& perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta,additoq; auro repercuſsa,aut omnino caſtigata cauſa perſpicuitatis ad craſsitudinẽ. d ℂ Chryſopraſos.) Chryſopraſos ab auro,& porri ſucco nomẽ habet.De eo Plynius ca.5.&.8.triceſimiſeptimi nat.hiſto. Vetuſta ferme omnia Solini exemplaria Chryſopaſsos habent.Chrſopaſsus enim latine ſparſus,uel uarius auro dicitur ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ auro,& σπάσσω ſpargo,uarioq;,qđ is lapis auri uenis ſparſus ſit. Eſt autẽ Chryſopaſsus unus ex duodecim pretioſis lapidibus, qui ciuitatis ſanctæ Hieruſalem fundamenta erant.Non placet expoſitio gloſsematis cuiuſcunq; ea fuerit ſuper ca.21 Apocalypſis.Quo loco exponens Chryſopaſsum.Chryſos(inquit)aurum,paſsos porrum dicitur. Porrum enim non paſsos, ſed Praſon.i. πράσον nominatur a Græcis.πάσσων autem unde Chryſopaſsus dicitur, Latine ſpargens, uarians,tingensq; ſignificat.Vnde Cryſopraſus alter ab hoc lapis eſt. a ℂ Hyacinthizontas.)Græci ζώννειν ligare dicunt ζώνην zonam.Hinc Hyacinthizontes/Hyacinthi quaſi zona,& cingulo quodam

lucis uigorem flagrantia excitat lucernarũ, qua a ex cauſa λυχνίτην Græci uocauerunt.Duplex ei facies,aut in purpuream emicat claritatẽ, aut meracius ſuffunditur cocci rubore. Per omne intimum ſui/ ſi quidem pura ſit / inoffenſam admittit perſpicuitatem. b At ſi excanduit radijs ſolis incita,uel ad calorem digitorũ attritu excitata eſt, aut palearum caſsa,aut chartarũ fila ad ſe rapit, cõtumaciter ſcalpturis reſiſtens. c Ac ſiquãdo inſignita eſt, dum ſigna exprimit,quaſi quodam animali morſu partem ceræ retentat.BEryllos[b] in ſexangulas formas Indi atterunt,ut hebetem coloris leuitatem angulorũ repercuſsu excitent ad d uigorem.Beryllorũ genus diuiditur in [c] ſpeciem multifariam. Eximij interuirente glauci, & cærulei temperamento,quandã præferunt puri maris gratiam.Infra hos ſunt Chryſoberylli,qui lãguidius micãtes aurea nube circumfunduntur. e Chryſopraſos [d] quoq; ex auro,& Porraceo mi-

a xtam lucem trahentes, æque Beryllorum generi
adiudicarunt. HYacinthizontas [a] scilicet qui hy
acinthos prope referant, & ipsos probant. Eos
uero, qui Crystallo similes capillamentis inter-
b currentibus obscurantur (hoc enim uitio illorū
nomen est) scientißimi lapidum plebi dederunt.
Indici reges hoc genus gemmarū in lōgißimos
Cylindros [b] amant fingere, eosq; perforatos Ele
c phantorū setis subligant, ac monilia habent, aut
plerumq; ex utroq; capite insertis aureis umbi-
licis, ut marcentem faciem ad nitelam incendant
pinguiorem, quo per industriam metallo hinc
d inde addito fulgentiorem trahant lucem.

DE TAPROBANE INSVLA, ET qua ratione primū innotuerit. Qualis illic nauigatio. Quis gētis ei' mos in rege eligendo. Itē de Conchis, Margaritis, Vnionibus. CAP. LXVI.

e TAprobanen [c] insulam anteq̄ [d] temeritas
humana exquisito penitus mari fidem
panderet, diu [e] orbem alterū putauerūt,
& quidem eum, quem habitare [f] Antichthones

circumligati: Hinc maxime inter Hyacinthos probati sunt. b ℭ Cylindros.) κυλίνδειν Græci uoluere dicunt. Hinc Cylindrū uocant, quicquid teres, & oblongū fuerit. Vnde etiamnū lapidi nomē datum, a forma scilicet terete, & oblonga. Fiunt Cylindri ex alijs etiam lapidibus pretiosis, ut ex Beryllis. Plynius ca. 5. tricesimiseptimi nat. histo. de Beryllis loquēs. Indi ideo (inquit) Cylindros ex ijs facere malunt, q̄ gemmas, quoniā est summa cōmendatio in longitudine. Elegans prouerbiū apud Iuuenalem. Donant secreta Cylindros. In perditū quemq; hominē, qui dum sua uitia abscōsa esse cupit, & ne a conscijs ea detegantur/timent, pretijs, & muneribus consciorū taciturnitatem comparant. c TAPROBANEN.) Post Indiæ descriptionē, ad Taprobanen insulam stylū uertit, affirmans eam fuisse incognitam usq; ad Alexandri Macedonis tempora. Ptolemæus ca. 4. libri septimi scribit Taprobanen diu antea Simonidi insulā fuisse dictam. Postea Salycam, eosq; qui eam habitant Salas, uel Salos communi uocabulo nūcupatos. Taprobanes insulę Boreum promontoriū est gradus habens longitudinis. 126. Latitudinis uero. 12. cum. 2. Hoc inquā promontoriū Cory Indiæ promōtorio oppositum esse idem Ptolemæus refert. Formam eius insulæ appingit ipse ultima tabula Asię. Huius insulæ ingens a terris alijs distantia, facit ut de eius situ, magnitudine, ac incolarum moribus plurimū discrepent authores. Hinc factum est, ut cum de loco remotißimo sermo incidit, prouerbiali figura dici consueuerit. Vbi Taprobanen Indica tingit aqua. Ea figura primo de Ponto Ouidius usus est. d ℭ Temeritas humana exquisito penit' mari.) Scribit Flaccus Horatius fuisse eum audacißimū, qui primus fuerit nauigare ausus. Illi (inquit) robur, & æs triplex Circa pectus erat, qui fragilem truci Commisit pelago ratem Primus, nec timuit precipitem Aphricū decertātem Aquilonibus. Nec tristes Hyadas, nec rabiē Noti. Quem mortis timuit gradum, Qui siccis oculis monstra natantia, Qui uidit mare turbidū, & Infames scopulos Acroceraunia? Nequicq̄ deus abscidit Prudens oceano dissotiabili Terras si tamen impię Non tangenda rates trāsiliunt uada. Audax omnia perpeti Gens humana ruit per uetitum nefas. Hanc humanam temeritatem eleganter Claudianus cecinit in prefatione Raptus Proserpinæ. Seneca Tragedus in Medea. Audax nimiū, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit, Terrasq; sua post terga uidens Animā leuibus credidit auris &c e ℭ Orbem alterū.) Plynius ca. 22. sexti nat. hist. Taprobanē alterum orbem terrarū esse diu existimatū est Antichthonū appellatione. Similia de Britania insula fuisse creditum cap. 35. supra Solinus tradidit. f ℭ Antichthones.) Ab ἀντί contra, & τίθημι pono. Græci Antichthonas, uel uerius Antochthonas eos dicunt, qui e regiōe nobis. i. e contraria parte terræ, qui aduersis uestigijs stent contra nostra uestigia, quos Antipodas etiā uocamus. Sūt enim contra eos positi, quos ἀντοίκους uocamus. Subtilis semper apud ueteres inquisitio. Sint ne omnino homines, qui sub terra sua uestigia nostris opposita habeant nec ne. Eos esse euidenti satis ratiōe

crederentur. Verum Alexandri Magni uirtus ignorantiam publici erroris non tulit ulterius permanere, ſed in hæc uſq; ſecreta propagauit nominis ſui gloriã. Miſsus igitur [a] Oneſicritus præfectus claſsis Macedonicę, terrã iſtam quãta eſset, quid gigneret, quomodo haberetur exploratam noticiæ noſtræ dedit. Patet in longitudinem ſtadioꝝ ſeptem milium, [b] in latitudinẽ q̃nq; milium. Scinditur amne [c] interfluo. Nam pars ei⁹ beſtijs, & Elephantis repleta eſt, maioribus multo q̃ fert India. Partem homines tenent. Margaritis ſcatet, & gemmis omnibus. Sita eſt inter ortum, [d] & occaſum. Ab Eoo mari incipit prætenta Indię. A Praſiana Indoꝝ gente [e] dierũ uiginti

Macrobius ſecũdo de Somnio Scipionis conatur oſtendere. Eandem ſententiã ſequitur Plynius ca.67. ſecundi naturalis hiſto, & Martianus Capella non multũ poſt principiũ lib. ſexti. Et Cleomedes cap.2. primi Meteororum.

Altera pars orbis ſub aquis iacet inuia nobis,
Ignotæq; hominum gentes, nec tranſita regna
Commune ex uno lumen ducentia ſole
Diuerſasq; umbras, lęuaq; cadentia ſigna,
Et dextros ortus cœlo ſpectantia uerſo.
Nec minor eſt illis mũdus, nec lumine peior,
Nec numeroſa minus naſcunt̃ ſydera in orbe.

Au thor Manilius primo Aſtronomicon. Theologi .i. ueritatis authores fabuloſa eſse omnia, q̃ de Antipodibus ab alijs ſunt relata. Idipſum inter cęteros oſtẽdunt Auguſtinus cap.9. ſexti decimi Ciuitatis dei, & Lactan. ca.24. tertij Diuinarũ Inſtitutionum. Quamuis non deſint, quibus Lactantij perſuaſiões frigidę nimis eſse uideant̃. Theologis aſsentitur Lucreti⁹ etiã libro primo.

Illi cum uideant ſolem, nos ſydera noctis
Cernere, & alternis nobiſcum tempora cœli
Diuidere, & noctcis parileis agitare diebus.
Sed uanus ſtolidis hæc omnia parturit error &c.

Alij altius intelligunt (inq̃t .6. Aen. Seruius Honoratus) qui ſub terra eſse Inferos uolũt ſecundũ Corographos, & Geometras, qui dicũt terrã σφαιροειδῆ .i. Sphæreã eſse, quæ aqua, & aere ſuſtentatur. Quod ſi eſt, ad Antipodes (inquit) poteſt nauigatione perueniri. Quia quantũ ad nos ſpectat, iñferi ſunt, ſicut nos illis. Hinc, qđ ſub terra inferos dicimus eſse. Tiberianus etiã inducit epiſtolam uento allatam ab Antipodibus, quæ habet. SVPERI INFERIS SALVTEM. Sunt, ut etiam Strabo retulit lib. primo, qui orientis extremi, & maxime ad occaſum inclynatæ regionis incolas, quales ſunt Indi, atq; Hiſpani, Antipodas eſse contendant. Ratione conſimili Antipodas eſse, qui tum extremã Meridiei, tũ Septemtrionis incolunt partem ultimam.

a ℭ Miſsus igitur Oneſicritus.) Eadem quoq; & a Plynio relata ſunt. Aduertendũ non ſolum Oneſicritum Taprobanen inſulã adijſse, ſed rerum ſcriptores alios plures, Megaſthenem, Eratoſthenem, Nearchum, Ariſtobulũ, Deimachum. Hi omnrs de ea inſula plurima tradiderunt, a quibus tandem poſteri ſunt mutuati.

b ℭ Stadioꝝ ſeptem miliũ.) De Taprobanes magnitudine nõ uſq; quaq; ſcriptores conſentiunt. Eratoſthenes, & ſecum plures, ut lib. 15. Strabo refert, Taprobanen diſtare dicit ab Auſtraliſsimis partibus, quæ ſunt apud Coniacos meridiẽ uerſus ſeptẽ dierũ nauigatione. Eius longitudinẽ eſse ad octo milia ſtadioꝝ Aethiopiã uerſus. Oneſicritus huius inſulæ magnitudinẽ facit ſtadiorũ quinq; miliũ. Longitudinẽ uero, & latitudinẽ nullã diſtinguit. Ex Strabone lib. 15. quæ a Plynio, Martiano, & Solino diſcrepare uidentur, qđ ille ad octo milia ſtadioꝝ eius longitudinẽ dicat, ij uero ſeptẽ milium.

c ℭ Amne interfluo.) Quid de Taprobanes fluminibus Nearchus ſcribat, refert Strabo non multum poſt principiũ quintidecimi.

d ℭ Sita eſt inter ortum, & occaſum.) De ſitu Taprobanes ſic Strabo lib. primo. Ipſa uero Taprobane (inquit) Indię obiecta eſse uehementer eſt credita. Inſula in pelago permagna ad Auſtrũ ſita. Porrigitur autem in Aethiopiã ſupra ſtadioꝝ milia quinq;, ut fama eſt, e qua multum eboris ad Indoꝝ nundinas & teſtudines, & reliqua eiuſmodi onera ſubuehi. Huic inſulæ latitudo ad proportionẽ adijcitur longitudini. Eleuatio ex India in ipſam ſtadioꝝ triũ milium &c. Dionyſius Afer eam ſub ſydere Cancri ſitam eſse ait.

e ℭ Dierum uiginti primo.) Idipſum Plynius ĩis quidem uerbis explicat. Incipit ab Eoo mari inter ortum, occaſumq; ſolis Indiæ pretenta. Et quondã credita uiginti dierum nauigatione a Praſiana gente diſtare. Mox quia Papyraceis nauibus, armamentisq; Nili peteretur ad noſtrarũ nauium curſus ſeptem dierum interuallo taxato. Strabonis uerba ſunt ex .15. Geographię li. Diſtare eam a continenti uiginti dierum nauigatione. Sed naues ueloꝝ uitio male nauigare. Quæ etiam alias non mitratis ſint fabricatæ. Inter eam, atq; Indiam alias eſse inſulas. Ipſam uero omnium Auſtraliſsimam. INgens apud quoſdam quæſtio nuper orta,

a primo in eam fuit cursus,sed cum papyraceis, & Nili nauibus illo pergeretur,mox cursu nostrarum nauium septem dierum iter factum est.Mare uadosum[a] interiacet altitudinis non amplius
b senum passuum.Certis autem canalibus adeo altum,adeo depressum,ut nullæ unquã anchoræ ad profundi illius ima potuerint peruenire. Nulla in nauigando syderum obseruatio. Nam neq;

Quanã in parte orbis Taprobane insula sita sit?Vltra ne æquatorem,an citra,an uero sub ipso directe æquatore locari debeat?Reor in ijsce rebus nobiliũ scriptorũ authoritatẽ, hominumq; experientiã rationibus præferendam. Situs enim locorũ ab ijs maxie edisci põt,q uel ea loca cõspexerint ipsi, uel ab eis didicerint, q se ea uidisse indubie profitẽtur.Sunt autẽ ij tum locorũ incolæ,tũ cæteri,qui ex terris alijs,ut exotica loca noscerẽt,illuc olim ꝓfecti sunt. Quantũ experiẽtiæ sit tribuendũ,Arist.insinuat tradẽs exptũ q̃uis arte careat, certius operari artifice q̃uis alio non experto.Id ipsum in fine decimi Acthicorũ uerbis plurimis uerum esse monstrauit. Non immerito igĩ, ut inquit Plynius,experimentis optime creditur.Huc tendit Cynici aspersus sale iocus.Is enim ad eũ, qui de cœlestibus audacter nimis disserebat. Quando,inqt, de cœlo uenisti?Innuens nimirum,præsentiã omnino requiri ad ea noscenda,quæ sint maxime seiuncta loco.Seruandum in locorũ descriptionibus,Plynianũ pręceptum,authorem neminem unum sequendũ monens.Sed ut quęq; uerissimũ in quaq; parte arbitratur.Quoniam(inquit)cõmune ferme omnibus fuit,ut eos quisq; diligentissime situs disceret,in quibus ipse prodebat.Ptolemæus præterea insignis Geographus se ea,in orbis descriptiõe scripturũ promittit,quę partim ex usu,partim ex aliorũ traditione cognouerit.Probatum uerbum est.Indi noscunt sua rura coloni.Constat autem multorũ experientia in Australissimis Indiæ partibus,umbras in meridiem ipsum cadere, quod ab authoribus quoq; probatissimis proditum est.Esse uero Taprobanen multo Australiorem,quolibet loco Indiæ,nulli in dubiũ uerti debet.In Taprobane igitur insula,umbræ in meridiem cadant necesse est.Rursus experientia deprehensum,quibus in locis,in die umbræ non sint.Septemtrionẽ nõ cõspici.Vnde ea loca non immerito ἄσκια nuncupantur a Græcis.i.umbra carentia.Quod si in India id euenit,quanto magis in Taprobane,quã multo Australiorem India esse cõstat?Scribit Plynius, & secum plures,in India Patalis nobilissimo portu,solem dexteriorẽ oriri.i.Septẽtrionaliorem, qđ Septẽtrio dexter sit,sicut sinister meridies.Ex ijs consequens esse uidetur,ut Taprobane ex parte saltem aliqua,ultra æquatorem locari debeat.Vnde Hipparcho prima pars orbis alterius dicitur.Nec obstat proximũ esse Indiæ promontoriũ,quod uocatur Calaicum quadridui nauigatione medio in cursu solis insula incurrente,cum prouentorũ qualitate fieri tardam,aut uelocem nauigationẽ. Alexandriã Aegypti urbe longe ab Italia semotam esse/nemo ambigit.Cum tamen Galerius a freto Siciliæ Alexandriã septima die peruenerit.Babillus sexta.Valerius Marianus a Puteolis nono die lenissimo flatu. Rursus uariant authores quantũ Taprobane distet ab India.Quod Seres uideant, facit ingens montiũ altitudo,ac aeris purgati qualitas.Nõ ergo piaculũ cuipiã uideri debet,qđ a Plynio,Solino,Martiano,Diodoro,cæteris,in Taprobane,nec Septẽtriones,nec Vergilias aspici.Quodq; ab Hytani Carmaniæ fluuio primũ aspici Septemtriones incipiant.Lunã;quoq; non nisi ab octaua in sextãdecimã supra terras uideri.Non paruũ nimirum ueritatis indiciũ,qđ hæc omnia comprobat Martianus uir in Mathematicis disciplinis plurimũ eruditus.Vide Cleomedem ca.5.primi Meteororũ.Insuper de Taprobane,uel locis reliquis scribens Plynius satisfecisse uidetur,si ab ijs,qui se pręcesserint scripta, aut quauis alia ratione relata/posteris prodiderit.Non enim ad historiarũ scriptorẽ omnino pertinet,ab alijs tradita demonstrationibus cõprobare.Scribunt qui de natura cõmentati sunt,multas esse causas,cur in rem quampiã uidendi aspectus tendere nequeat.Inter quas numeranẽ nimia extremorũ distantia,medij qualitas.Rursus si uapores cũ se e terra sursum tollunt,inter aspectum,& rem uisibilem mediarint.Aliam causam affert Ply.ca.72.secundi.Hæc pauca e multis,quæ a nobis alibi sunt relata, in hunc locum transtulimus,ut Plyniũ,& Solinũ de bonis studijs q̃optime meritos,a calumnia uindicaremus.Non laudo eos,qui Herostrati more τὸν κλνδώνα aucupantur.Menandrũ Comicum nobilissimũ in Comœdiarũ certaminibus sępe a Palemone nequaq̃ pari scriptore uictum ferunt.Eũ Palemonẽ cum forte Menander habuisset obuiã.Quæso(inquit) Palemon bona uenia dic mihi, quom me uincis,non erubescis? a ℭ Mare uadosum interiacet.)Mare,inquit Plynius,interest uadosum, senis non amplius altitudinis passibus,sed certis canalibus adeo profundum,ut nullæ anchorę sidãt. Ob id nauibus utrinq; proræ ne per angustias aluei circumagi sit necesse.Sæpe quęsitũ a Philosophis, quęnã sit maxima maris altitudo,cur ue non eadem eius ubiq; profunditas?Altissimũ mare quindecim stadiorũ Fabius tradit.Atqui,ut in Paulo Plutar.refert,dicunt Geometræ neq; altitudinẽ montis,

Septemtriones [a] illic conſpiciuntur, nec Vergiliæ apparent. Lunā ab octaua [b] in ſextamdecimā tantum ſupra terrā uident. Lucet ibi [c] Canopos, ſydus clarum, & ampliſsimū. Solem [d] orientem dextra habent, occidentem ſiniſtra. Obſeruatione itaq; nauigandi nulla ſuppetente, per quā ad deſtinata pergentes/ locum capiant. Vehunt alites, quarum meatus terram petentium regendi

neq; profunditatē maris ultra decem ſtadia protendi. Eſse præterea in mari, planities, montes, uallesq; non ſecus atq; in terra conſpicim⁹. Hic ergo euenit, ut alibi uadoſum ſit mare, profundū alibi, locis alijs profundiſsimū. In ponto ex aduerſo Coraxorū gentis, uocant alij Bathea ponti trecentis fere a cōtinenti ſtadijs immenſam altitudinē maris tradunt uadis nunq̄ repertis. a ℭ Nam neq; Septētriones.) Scribit Plynius ca.72. ſecundi. Nec Troglodyticen, nec confinē Aegyptū Septētriones cernere. Horum, & pluriū, quæ miramur cauſa in ipſius terræ figura eſt, quā globo ſimilem, & cū ea aquas ijſdem intelligitur argumentis. Sic enim fit haud dubie ut nobis Septētrionalis plagæ ſydera nunq̄ occidant. Contra Meridianæ nunq̄ orianī. Rurſusq; hæc ab illis non cernantur attollente ſe contra medios uſus terrarum globo. Lege Cleomedē ca.10. primi. Id potius ad gentis eius regionis obtuſum ingenium tribuerim, cum alia poſsent ſydera cum nauigant obſeruare, utpote ea, quæ iuxta polū alterum ſita ſunt. Cū luceat ibi Canopus ſydus clariſsimū, ampliſsimūq;. Niſi ad Magnetē lapidē, q̄ nauigantes indicis inſtar uti uidemus, id ipſum referendū putemus. Mirum profecto Magnetis cū polo Arctico naturę cōmertiū quod ferrū eo tactū lapide, mox ad polū hunc ſuapte ſeſe natura cōuertat. Plynius. Syderū in nauigando nulla obſeruatio. Septētrio non cernitur, ſed uolucres ſecum uehunt emittentes ſępius, meatumq; earū terras petentiū comitanī. Nec plusq̄ ternis menſibus in anno nauigant. Cauent a Solſtitio maxime centum dies tunc illo mari hyberno. De Septētrionibus, & Vergilijs notiora ſunt omnia, quā ut hoc loco exponi debeant. Nihil enim eſt de ijs notatu dignum, quod uel ab Arato, uel Ouidio, uel a Manilio, aut ab Hyginio, Plynioq; non abunde ſimul, & eleganter relatū ſit. b ℭ Lunā ab octaua in ſextamdecimā tantum ſupra terrā uident.) Sic legendū eſſe ex uetuſtis Plynij codicibus, & Martiano Capella/ Hermolaus oſtendit in Plynianis Caſtigationibus lib.6. Quod uero non niſi ab octaua in ſextamdecimā non uideant, id aliqua occulta locorū ratione fieri poteſt, etſi loci poſitio aliud omnino ſuadeat. Non minus admiratione digna ſunt, q̄uæ de Arabia ſcribens Diodorus refert. Præcipua (inquit) admiratione uidentur digna, quæ de Arcto ſcribunī, multumq; dubij afferunt nauigantibus. A menſe enim Martio nullū eorū ſeptem, quæ circa Arcton ſunt aſtra uſq; ad primā uigiliā uideri dicūt. Maior autem uſq; ad ſecundā, pauloq; poſt parū aſpici a nauigantibus. At qui planetæ appellantur, non aſpici omnino. Aliorū autem quædā maiora noſtris uideri, quædam diſsimili ortu, atq; occaſu Solem non tanquā apud nos paulo ante ortum iubar emittere, ſed adhuc nocte obſcura ſubito apparere lucentem. Ideo nunq̄ diē in eis locis priuſq̄ ſol uideatur oriri, quē ex medio pelagi tradunt ſurgere incenſis carbonibus ſimilē, radiosq; permagnos procul afferre. Forma autem apparere nō rotunda, quemadmodū apud nos, ſed columnę ſimili, paulum ab ſummo capite luculentiorē aſpectum habente. Præterea neq; ſplendorem neq; radios uſq; ad primā horā prębere, ſed uelut ignē abſq; luce in umbra uideri. Secunda hora ueluti clypeū fieri, lumenq; prębere continuū, & ſupra modū feruentē. Circa occaſum econuerſo contingit. Nā uidetur aſpectu orbem nouis radijs illuminare horis duabus. Ad hunc locū faciunt quę ſcribit Ply.ca.72. ſecundi. Niſi hęc quoq; falſa eſſe contendas. Ignorant naturæ uim, ac eius maieſtatem eleuant, qui ob quaſdam friuolas ratiunculas, certis eam limitibus coarctare ſatagunt. c ℭ Lucet ibi Canopos.) Sunt qui per b nō per p Canobū ſcribāt. Poſsidonius refert ab excelſo quodā domicilio, in urbē, quæ a quibuſdā Hiſpaniæ locis quadringenta diſtat ſtadia, ſtellam ſe uidiſſe, quā Canobū ipſum ſuſpicatur. Speculū Eudoxi non multo alijs habitaculis altiorē eſſe aiūt. Hoc ex loco eā ſtellam Canobū intueri eū ſolitū dicunt. Ex Strabone lib.3. Lege quę de Canopo ſcribit Plynius ca.72. ſecundi, & ca.22. ſexti. Videtur Canopus ſydus a Canopo inſula primū cognominatū, quod in ea inſula obſeruatū fuerit, & inde tandē ſortitū nomen. d ℭ Solem Orientem dextra habent.) Ideſt Septemtrionē uerſus. Quæ ſint in mundo ipſo poſitionis differentiæ.i. ſurſum, deorſum dextra, ſiniſtra, antica, & poſtica, docet Cleomedes cap. primo primi Meteororum, quā rem multis uerbis exequitur Cælius capite nono primi Antiquarū lectio. Quid de dextra, & ſiniſtra mundi ſentiant Peripatetici, habes ſecundo de cœlo, & mundo Cōmento ſeptimo, & ſequentibus. Multa Albertus capite ſeptimo primi cœli. Non me fugit eſſe alios, qui aliam de dextra, & ſiniſtra mundi ſententiam probent. Multa huiuſmodi loca refert Plynius capite ſeptuageſimoquinto ſecundi, & capite uiceſimonono ſexti naturalis hiſtoriæ.

a ℂ Quaternis mensibus.) Ternis dicit Plynius, ut iam retulimus, ut in alterutro mendū sit. Solstitij enim tempore nauigare non audent. b ℂ Adusq; Claudij principatum.) Eadem omnino & Plynius ipse refert. c ℂ Capta erat cum eo.) Sunt qui legent nō capta, sed rapta, quod Annij Procanij libertus non captus fuerat apud eos, sed Aquilonibus raptus (inquit Ply.) præter Carmaniā quintodecimo die Hippuros portū eius inuectus, hospitali regis clementia sex mensium tempore imbutus alloquio &c. Rapta igitur uti ipse ab Aquilonib⁹. Quod raptis nobis, rapiantur etiā quæ nobiscum sunt. Vel capta hic & captiua apud Plynium pro reperta intelligatur. Vel capta ab ijs, qui olim Romanoꝝ hostes fuerant. d ℂ Signata disparibus uultibus.) Hodie uetustissima Romanoꝝ numismata uarijs reperiuntur locis, quæ disparibus principū tum uultibus, tum inscriptionibus disparibus signata sunt, tametsi sit ponderis modus idem. Facit ad hoc, quod scribitur li. xi. Codicis tit. 10. lege prima. e ℂ Cuius æqualitatis contemplatione.) Plynius autem sic. In auditis iusticia ille suspexit, qđ pares pondere denarij essent in captiua pecunia, cum diuersæ imagines indicarent a plurib⁹ factos. Et hoc maxime sollicitatus ad amicitiā legatos quatuor misit principe eoꝝ Rachia. Hoc exemplo nimirū noscitur quantū in principib⁹ iusticia, & æquitas ualeant in regendo. Sed hac tempestate ea dūtaxat malis principibus curę sunt, q̄ censum augeant. Taxant nec immerito optimū alias Vespasianū principem, qui reprehendenti se Tito filio, qđ uectigal etiā Vrinæ cōmentus esset, pecuniā ex prima urinæ pensione admouit ad nares filij interrogans an odore offenderetur. Illo autem negante. Atqui, inquit, e lotio est. Huc Iuuenalis Saty. 14. respexisse uidetur cum inqt. Lucri bonus est odor ex re Qualibet. Ad tyrannū non bonū principē pertinet Photini monitū, cū sic is apud Lucanum/Ptolemęum alloquitur. Ius, & fas multos faciunt Ptolemęæ nocentes,

Dat pęnas laudata fides, & post. Sydera terra
Vt distant, & flamma mari, sic utile recto.
Sceptrorum uis tota perit, si pendere iusta
Incipit. Euertitq; arces respectus honesti.
Libertas scelerum est, quæ regna inuisa tuetur,
Sublatusq; modus gladijs. Et infra. Exeat aulam
Qui uult esse pius, uirtus, & summa potestas
Non coeunt, semper metuet, quem sęua pudebunt.

f ℂ Corporū magnitudine.) Hoc, & quæ mox sequuntur peculiarē loci dispositionē demonstrant. Quærunt philosophi quā ob rem homines uaria statura proueniāt. Vel si in uniuersum quęras. Cur in animantiū genere alia paruo, alia magno consistunt corpore: Huius effectus causam duplicem esse dicunt, locū scilicet, & alimentū ipsum, per locū tum solū, tū cœlum intelligentes. g ℂ Terrifico sono uocis.) Quærit Aristo. undecima Problematum sectione. Cur omnes, qui natura sunt calida, magnā uocē emittere soleant. An, inquit, qđ multum in ijs aerem, feruidūq; inesse necesse est. Vis enim caloris facile ad se, & spiritum trahit, & aerem, eo qđ amplius id agit, quo amplior est. Vox autem magna tū oritur, cū aeris multū agitat̄. Vtq; acuta cū celeriter, sic grauis cum tarde aer incitatur. Esse autē Taprobanes Insulæ incolas natura calida, ex-

a cursus magistros habent. Quaternis non ampli-
us mensibus [a] in anno nauigatur. Adusq; Clau-
dij principatum [b] de Taprobane hęc tantū noue-
ramus. Tunc enim Fortuna patefecit scientię ui-
b am latiorem. Nam libertus Annij Plocanij, qui
tunc Rubri maris uectigal administrabat, Ara-
biam petens, Aquilonibus præter Carmaniam
raptus, quintodecimo demū die appulsus est ad
c hoc littus, portumq; aduectus, qui Hippuros no
minatur. Sex deinde mensibus sermonem per-
doctus, admissusq; ad colloquia regis, quę com-
pererat/reportauit. Stupuisse scilicet regem pe-
d cuniam, quæ capta [c] erat cum ipso, qđ tametsi si-
gnata disparibus [d] foret uultibus, parem tamen
haberet modū ponderis. Cuius æqualitatis con-
templatione [e] cum Romanā amicitiā flagrantius
e cōcupisset, Rhachia principe legatos adusq; nos
misit, a quibus cognita sunt uniuersa. ERgo inde
homines corporꝫ magnitudine [f] alios omnes an-
tecedunt. Crines fuco imbuunt, cæruleis oculis,
ac truci uisu, terrifico sono uocis. [g] Quibus im-

matura mors est, in annos centum æuum [a] trahunt. Alijs omnibus annosa ætas, & pene ultra humanam extenta [b] fragilitatem. Nullus aut ante diem, [c] aut per diem somnus. Noctis partē quieti destinant. Lucis ortum uigilia [d] anteuertunt. Aedificia modice ab humo tollunt. Annona [e] semper eodem tenore est. Vites nesciunt. Pomis abundant. Colunt [f] Herculē. In regis [g] electione

loci situ deprehenditur euidenter. a ¶In annis centum.)Et id quoq; optimę loci dispositioni tribuendum est. Qui loca calida incolunt, diutius uiuere, q̃ qui frigida habitant, experimento deprehensū est. Causa ea creditur, qđ illi sint sicciore natura. Hi humecta magis. Quæ autem sicciora sunt/ firmiora, diuturnioraq; esse manifestum est. Rursus quoniam, qui in locis calidis sunt humorē, calorē amplius seruare credantur. Humoris autem, & caloris defectum mortē esse medici autumāt. b ¶Vltra humanā extēta fragilitatē.) Physici uiuendi metam dicūt, cum, Decas, qui perfectissim⁹ numerus est, perfecto numero .i. ἑπτά cōiungitur, ut aut decies septem, aut septies decem computantur anni. Hoc uitæ humanæ perfectum spatium numerať. Quod siquis excesserit ab omni officio uacuus, soli exercitio sapientiæ uacat, & omnem usum sui in suadendo habet, aliorꝫ munerū uacatione reuerēdus. Hetruscis q̊q; libris fatalem ętatem hominis duodecim hebdomadibus scribi Varro cōmemorat, quæ ad decies septenos annos posset fatalia deprecando rebus diuinis proferre. Ab anno autem septuagesimo nec postulari debere, nec posse a dijs impetrare. Cæterum post annos octuagintaquatuor a mente sua homines abire, neq; ijs fieri prodigia, sed ex ijs hominibus proxime uidentur accessisse naturā, qui hebdomadibus humanā uitam emensi sunt. Staseas Peripateticus spatium plenæ uitæ quatuor & octuaginta annorū esse dixit. His conformis sententia est eius psalmi, qui Oratio Moysi hominis dei/inscriptus est. Dies, inquit, annorꝫ nostrorꝫ in ipsis septuaginta annis. Si autem in potentatibus octuaginta anni, & amplius eorꝫ labor, & dolor. ADnotandum esse obseruatum in multa hominū memoria, expertūq; senioribus plerisq; omnibus sexagesimū tertiū uitæ annū cum periculo, & clade aliqua uenire aut corporis, morbiq; grauioris, aut uitę interit⁹, aut animi ęgritudinis. Propterea qui rerum, uerborūq; istiusmodi studio tenenť, eum ętatis annū appellant κλιμακτηρικόν. Ergo loci dispositionibus, incolarumq; complexionibus tribuendum, quod in Taprobane insula, uel locis alijs, hunc terminū illic homines omnino excedant. Ex Ply. lib. 7. Gellio. 3. & quintodecimo Noctium Atticarum. Macrobio primo de somnio Scipi. Censorino in eo lib. quem de die Natali inscripsit. c ¶Nullus aut ante diem, aut per diem somnus.)Quid sit somnus paucis in fine decimi nat. histo. Plynius ijs uerbis explicat. Est autem somnus (inquit) nihil aliud, q̃ animi in mediū sese recessus. Somnū ipsum maxime ex humore contingere philosophi autumant. Eum quoque de non naturali humore nasci certum est. Constat autem somnum multū in infantia esse, qđ ea ætas sit humecta plurimū, non quidē superflui abundantia, sed naturalis humoris. Ediuerso in senectute somnus modicus, qđ sit uitalis humor lōgęuitate siccatus. Inde senecta sicca est inopia naturalis humoris, humecta est abundantia uitiosi ex frigore procreati. Quid philosophi de esse, & causa somni senserint, refert cōpendiose Plutarchus in eo libro quē de Placitis philosophorꝫ inscripsit circa finē. Ex temperata igitur calidi, & humidi natura, Taprobanes insulæ incolis nullus, aut ante diē, aut per diē somnus accidit. d ¶Lucis ortum uigilia anteuertūt.) Id uitandi solis caloris causa facere credunť. Sunt & apud nos, ut Maro canit, quædā opera, quę nocte melius, q̃ die perficiuntur. e ¶Annona semper eodē tenore.)Annuus prouentus earum rerū omnium, quibus homines utuntur ad uictū. Hoc euenire credendū est ob soli Taprobanes insulæ fertilitatem, qua annonę caritatē non sentiunt. f ¶Colunt Herculem.)Dæmonū peruersitate factum est, ut totum pene terrarū orbem falsa religio occuparit. Tradunt quidā Herculē post subactam a se Indiam etiā in Taprobanen nauigasse. Alijs malunt ab alijs audita gestorꝫ eius fama, in ea quoq; insula pro deo coli cęptum fuerit. g ¶In regis electione.)Regum nomen uetustissimū esse constat, utpote, qđ a primo Saturno, uel ut Euhemerus, & Ennius opinantur, ab Vrano Saturni patre initiū sumpserit. Memoriæ autem traditū a ueteribus est, hunc Saturnū anno centesimo tricesimoprimo post uniuersale totius orbis diluuiū floruisse. Hinc, ut Trogus refert, principio rerum, gentiū, nationūq; imperium penes reges erat, quos ad fastigiū huius maiestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. Populus nullis legibus tenebať. Arbitria principū pro legibus erant. Qđ enim principi placuit, ut Vlpianus ait, legis habet uigorē, utpote cum lege regia, quæ de imperio eius lata est, populus ei, & in eum omne suū imperiū, & potestatem concessit. Qui de regni, & ciuitatis gubernatione scripserunt, quęrunt & quidē prudentissime. Sit ne optabilius regnū, ciuitatemue ab optimatibus, an ne a rege quopiā gubernari. Aristoteli summo in omni sciētia uiro uisum est/optabilius

esse tam

esse tam principatui, quam ciuitati ab optimatibus gubernari, quam a rege & cum potestate, & sine potestate. Modo (inquit) reperiri queant plures uirtute optimos. Ait rursus melius esse ciuitatem ab optima lege, quam ab optimo uiro gubernari. Vnde (inquit) qui præesse iubent, uidentur iubere deum præesse, & leges; qui autem hominem iubet præesse, adiungit & bestiam ſeuā. Memoria ediſcendum, quod Politicorum libro tertio ſcriptū reliquit. Ait enim cum quiſpiā in ciuitate uirtute excellat, eum nec eſse de ciuitate pellendum, nec gubernationi aliorum ſubijciendū. Putandū enim (inquit) talem uirū tanquam deum in hominibus eſse. Reſtat ergo, ut uidetur, naturam huius talē eſse, ut omnes ſpōte ſua illi parere debeant, ſitque rex perpetuus in ciuitate.

a non nobilitas [a] præualet, ſed ſuffragiū uniuerſorum. Populus enim eligit ſpectatum [b] moribus, & īueteratę clemētię, [c] & iā annis [d] grauē. Sed hoc

Salubre principibus præceptum ab eodem Ariſtotele traditum eiuſdem uoluminis lib. quinto, quo monet oportere principē erga dei religionē uehementer affici. Minus enim (inquit) formidabunt populi ne quid contra iuſticiā fiat, ſi religioni deditū illum exiſtimabunt, deique timorē habere. Minuſque contra illum audebunt inſurgere, quaſi deum habeat propitium, & fauentem. Fuiſse Romanis regiū nomen inuiſum. P. Scipionis innotuit teſtimonio. Hunc eni in Hiſpanijs pro Romanis bellū gerentem ob ipſius erga omnes humanitatē, eius regionis gentes una omnes,

Concordes regem appellant, regemque ſalutant,
Scilicet hunc ſummum norunt uirtutis honorem.
Sed poſtquam miti reiecit munera uultu
Auſonio non digna uiro, patriosque uiciſsim
Edocuit ritus, & Romā nomina regum
Monſtauit neſcire pati.

Si quis aduerſa principum rite extimet, cenſebit eorum cōditionē penitus fugiendā. Inter cætera illud præcipue regnandi cupidos tenere debet, quod,

Ad generum Cereris ſine cęde, & uulnere pauci
Deſcendunt reges, & ſicca morte tyranni.

Maximū hoc regni bonum eſt, authore Seneca in Thyeſte, Quod facta domini cogitur populus ſui Quam ferre, tam laudare. a ℭ Non nobilitas.) Nobilitas generis una, de qua dictum eſt. Qui genus iactat ſuum, aliena laudat.

Et apud Ouidiū.

Genus, & proauos, & quæ non fecimus ipſi
Vix ea noſtra uoco.

Virtutis altera. Tertia ex utraque conſtans. De his ambabus Iuuenalis locutus, ſic inquit.

Tota licet ueteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas ſola eſt, atque unica uirtus.
Paulus, uel Coſsus, uel Druſus moribus eſto.

Circumferuntur duo de ijs nobilitatibus per elegantes uerſiculi.

Nobilitas ſine mente ruit, ſapientia uiles
Eleuat, haud uirtus refugit quicunque ſequatur.

Prima apud uulgus in pretio, apud ſapientes poſtremæ duæ. Prudenter igitur apud hos populos, in regis electione non nobilitas præualet &c. Aurea illa Theodoſij principis ſententia.

Virtute decet non ſanguine niti.

b ℭ Spectatū moribus.) Enimuero quemadmodum princeps præſtat alijs dignitate, ita eum moribus, uirtutibusque omnibus præſtare conuenit. Preſertim, quod ſint cunctis gentibus eius facta palam, nec poſse dari regalibus uſquam ſecretum uitijs. c ℭ Inueteratæ clementiæ.) Quæ non tantum in ſenectute infuerit, ſed in qualibet etiam ætate alia. Scribit Seneca nullum clementiā ex omnibus magis, quam regem, ac principem decere. Iſtæ enim uirtutes magnis uiris decori/gloriæque ſunt. Nam peſtifera uis eſt ualere ad nocendum. Illius demum magnitudo ſtabilis, fundataque eſt, quem omnes tam ſupra ſe, quam pro ſe ſciunt. Cōtemplandū aſsidue regibus, principibusque reliquis eiuſdem Theodoſij monitum cum ad filium loquens/ ſic inquit.

Sis pius in primis, nam cum uincamur in omni
Munere, ſola deos æquat clementia nobis.

d ℭ Et iam annis grauem.) Huius affert Ariſtoteles rationem, quod iuuenis rudis ſit earum rerum, quæ in uita uerſantur. Tenero (inquit Claudianus) tractari pectore neſcit publica maieſtas.

Apud ueteres Romanos,

Martis opus iuuenes, annoſaque bella gerebant
Et pro dijs aderant in ſtatione ſuis.
Viribus illa maior, nec habendis utilis armis
Conſilio patriæ ſæpe ferebat opem.

in eo quæritur, cui liberi [a] nulli ſint. Nam qui pa- a
ter fuerit, etiam ſi uita ſpectatꝰ ſit, non admittitur
ad regnandum. Ac ſi forte dum regnat pignus
ſuſtulit, exuitur poteſtate. Idq; maxime cuſtodit,
ne fiat hæreditarium regnum. Deinde etiam ſi b
rex maximam præferat æquitatem, nolunt ei to-
tum [b] licere. Quadraginta ergo rectores accipit,
ne in cauſis capitum ſolus iudicet. Et ſic quoq; ſi
diſplicuerit iudicatū, ad populū prouocat. A quo c
datis iudicibus ſeptuagīta fert ſentētia, cui neceſ-
ſario acqeſcit. Cultu rex [c] diſsimili a cæteris. Ve-
ſtit Syrmate, [d] ut eſt habitus, q̃ Liberū patrē ami-

Nec niſi poſt annos patuit tunc curia ſeros,
Nomen & ætatis mite ſenatus habet.
Iura dabat populo ſenior, finitaq; certis
Legibus eſt ætas, unde petatur honos.

Apud antiquiſsimos Romanoꝝ, ut a Max. Valerio, & A. Gellio relatum eſt, neq; generi, neq; pecuniæ præſtantior honos tribui, q̃ ætati ſolitus. Maioresq; natu a minoribus colebātur, ad deum prope, et parentū uicem. Atq; in omni loco, inq; omī ſpecie honoris priores, potioresq; habiti. Apđ eos Romanos lege cautum erat, ne quiſpiam ante triceſimū annum, aut conſul efficeretur, aut triūphum duceret. Hinc Magnus Pomp. a Cæſare carpitur apđ Lucanum, qđ annum quartū & uiceſimum agens, & conſul factus fuerit, & ea etiam ætate triumphum duxerit.

Ille reget currus nondum pati-
(entibus annis?
Ille ſemel raptos nunq̃ dimit-
(tet honores?

Quis neſciat ad magnarum rerū gubernationē, tum ſapientiam, tum multoꝝ experientiam requiri? Has autem uſus eſse filias, Afranium poetam prudenter, & lepide ſcripſiſse refert Gellius. a ℭ Cui liberi nulli ſint.) Tantū eſt parentum erga liberos ſuos amoris uinculum, ut eos etiam cum iactura ſæpe maxima alioꝝ conentur extollere. Exiſtimant præterea principes non paruum infelicitatis genus, ſi priuatos reliquerint, quos ipſi in ſummo honore genuiſsent. Quibus ergo curæ eſt, ne fiat hœreditarium regnū, prudenter eum regem eligunt, cui liberi nulli ſint. Non minus grauis apud Hebudes inſulas regio conditio, qđ earum inſularum rex nihil ſuū habeat, ſed ſint uniuerſoꝝ omnia. Quiq; ad æquitatem certis legibus aſtringatur. Et ne eum auaritia diuertat a uero diſcit paupertate iuſticiam, utpote cui nihil ſit rei familiaris, ſed e publico alatur. Cui prętere a nulla detur fęmina propria, ſed per uiciſsitudines in quamcunq; commotus fuerit, uſurariā ſumat. Diuerſa multo ab ijs, populi Romani inſtitutio, qui poſtq̃ ſoboles ciuitati neceſsaria uiſa eſt, et ad prolem populi frequentandam premijs, atq; inuitamentis uſus fuit, tum antelati quibuſdam in rebus, qui uxorem, quiq; liberos haberent, ſenioribus neq; liberos, neq; uxores habentibus. Sicuti capite ſeptimo legis Iuliæ, priori ex Conſulibus faſces ſumendi poteſtas ſit, non qui plures annos natus eſt, ſed qui plures liberos, q̃ collega, aut in ſua poteſtate habet, aut bello amiſit. Sed ſi par utriq; numerus liberoꝝ eſt, maritus, aut qui in numero maritorum eſt, præfertur. Hæc ex ſecundo Noctium Atticarum apud Gellium. b ℭ Nolunt ei totum licere.) Longo experimento deprehenſum, q̃ uera ſit Publiana ſententia. Cui plus licet, q̃ par eſt, plus uult, q̃ licet. In rebus grauibus prudens, ac graue iudicium eſse cōuenit. Conſtat autem res capitum graues eſse, utpote, in quibus de uita hominis agatur. Merito igitur inſtitutum eſt apud hos, ut in ea re plures rex rectores accipiat. Valerius Publicola unus ex primis Romanoꝝ CONS. legem tulit, qua ſancitum eſt, ut nulli magiſtratui liceret quempiā Romanum ciuem indicta cauſa condemnare, liceretq; damnatis ad populū Romanū prouocare. c ℭ Cultu rex diſsimili.) Plynius. Regi cultū Liberi patris, cæteris Arabū. Seruatū maxime eſt apud ueteres, ut pro perſonarum conditionibus, fieret ueſtium uarietas. Turpe enim exiſtimarunt ſi foret uirorum, puerorum, mulierū, familiariumq; ueſtis eadē. Scribit eleganter Vlpianus titulo ſecūdo triceſimiq̃rti li. Digeſtorum, lege Veſtis, an ueſtimenta legētur. Veſtimenta omnia aut uirilia eſse, aut puerilia, aut muliebria, aut cōmunia, aut familiaria. Ea omnia eodem loco diſserit copioſe. Regum præterea, cæterorumque principum, corporis inſignia pro gentiū diuerſitate uaria fuiſse conſtat. Romulus, ut libro primo ab urbe condita Liuius author eſt, ut honor, ac ueneratio maieſtati regiæ haberetur, purpura uſus eſt, qua & poſteri Romani principes uſi ſunt. d ℭ Syrmate.) Syrma genus ueſtis, quæ in grauioribus poematis recitandis ab Hiſtrionibus trahebatur.

Martialis quarto Epigrammaton.

Muſa nec inſano Syrmate noſtra tumet.

Syrmate præterea ueſte mulieres etiam utebantur.

Fuisse Syrmate Bacchum usum inter ceteros canit Seneca Tragœdus in Hercule furente.

Non erubescit Bacchus effusos tener
Vibrasse Thyrsum, cum parum forti gradu
Sparsisse crines, nec manu molli leuem
Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Sunt qui Bacchum quoq; post Indicam expeditionem Taprobanem adijsse dicant. A quo eius insulæ reges inter cætera Syrmate uti edocti sunt. a ¶ In peccato aliquo argutus.) Quanto quis maiori dignitate fungitur, tanto uita, & moribus sanctioribus præditus esse debet. Huius ratio euidens,

qđ tunc obseruantior æqui
Fit populus, nec ferre uetat, q̃m uiderit ipsum
Authorem parere sibi componitur orbis
Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
Humanos edicta ualent, quã uita regẽtis,
Mobile mutatur semper cum principe uulgus.

a ciri uidemus. Quod si etiam ipse in peccato aliq̃
argutus sit, [a] ac reuictus morte mulctatur. Non
tamen ut cuiusq̃ attrectetur manu, sed consensu
publico rerum omnium interdicitur ei facultas,
b etiam colloquij potestas punito negatur. Cultu-
ræ student [b] uniuersi. Interdum uenatibus indul
gent, nec plebeias agunt prædas. Quippe cum
Tigrides, aut Elephanti tantum requirãtur. Ma-
c ria quoq; piscationibus inquietãt, marinasq; te-
studines capere gaudent, quarum tanta est mag-
nitudo, ut superficies earum domum faciat, &
numerosam familiam non arcte receptet. Maior
d pars insulæ huius, calore ambusta [c] est, & in ua-
stas desinit solitudines. Lat⁹ eius mare alluit per-
uiridi colore fruticosum, ita ut iubæ arborũ ple-
rũq; gubernaculis atterant. Cernũt latus [d] Sericũ
e de montiũ suorũ iugis. Mirant [e] aurũ, & ad gratiã
poculorũ omniũ gemmarũ adhibẽt apparatum.

Cum ergo regis crimen sit multo deformius, q̃ priuati cuiusuis hominis, non immerito ab ijs populis institutũ est, ut rex in peccato aliquo argutus sit, ac conuictus/ morte mulctat. Sed prudenter factum est, nec cuiusq̃ attrectetur manu, qđ uices Dei reges in terris gerant id quod ab Homero secundo & nono Iliados etiam scriptũ est. Plynij uerba, quæ hac parte immitatur Solinus/ sunt. Regem si quid delinquat, morte mulctari nullo interimente, sed aduersantibus cunctis, & commertia etiam sermonis negantibus. b ¶ Culturæ student.) Plynius. Festa uenatione absumi. Gratissimam eam Tigribus, Elephantisq; constare. Agros diligenter coli. Pomis abundare. Esse & in piscatu uoluptatem, testudinum maxime, quarum superficie familias habitantium contegi tanta reperiri magnitudine. c ¶ Calore ambusta est.) Concors scriptorum sententia est, Taprobanen sitam esse sub sydere Cancri. Dionysij Afri interpres.

Insula Taprobane gignit tetros Elephantos,
Et super æstiferi torretur sydere Cancri.

Ambustionem hanc ex eo dicunt accidere, qđ hæc insula directe ferme Soli subiecta sit. Præterea quod sit niuium, & pluuiarum plurimũ expers. Scribit Aristobulus, qui eam regionem perlustrauit Taprobanes insulæ solos montes, & montium ima, pluuiam & niuem sentire. Campos uero tum hymbrium, tum niuis expertes esse. Ex incremento tamen fluminum regionem ipsam inundari. Scribit Albertus capite tertio secundæ Distinctionis eius libri quẽ de natura locorum inscripsit, secundum Clima, quod sub Cancro est, esse maximam ardoris intemperantiam. d ¶ Cernunt latus Sericum, de montium suorũ iugis.) Plynius capite uicesimosecundo sexti naturalis historiæ. Seras quoq; (inquit) ab ipsis aspici, notos etiam commercio patrem Mabaciem commeasse eo aduenis ibi feras occursare. Quantum Taprobane distet a Serica regione, Geographi non explicant. Compertũ tamen est tanto uisum longius protẽdere, quanto fuerit res uisibilis erecta magis. Ex tribus aiunt philosophi prouenire, ut res in maiori, uel minori distantia uideatur. Ex uisus complexione, medij dispositione, & rei tandem uisibilis loci situ. Qui de animæ potentijs scripserunt/ tradunt, in æqua terrarum planicie. Similiter intrãquilla pelagi libertate, quæ nullam oculis offensam obijcit, aciem contrauidentis, centum & octuaginta stadios non excedere. Nec obstare aiunt, quin sæpe in longissimo positi montes. Rursus ipsa cœli superna conspiciantur ab oculis. e ¶ Mirantur aurum.) Mira profecto auri natura, ut conspecto eo mox ita ad se hominis alliciat affectum, ut pro se adipiscendo sæpe salutis propriæ obliuiscatur.

Ob auri sacram famem,

Impiger extremos currit mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.
Hic mutat merces surgente a sole/ad eum, quo
Vespertina tepet regio, qui per mala præceps
Fertur, uti puluis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana Cumini.

Sed illud multo detestabilius, qđ pleriq; acquirendi auri causa animam quoq; uendere non formidant. Prudentius multo egisse creditur.

Græcus Aristippus, qui seruos proicere aurum
In media iussit Libya, quia tardius irent
Propter onus segnes.

Tigris alueo oppidum est Babytace. Abest Susis centū triginta quinq; milibus passuum. Ibi mortalium soli aurum in odio contrahunt. Id defodiunt, ne quocui sit in usu. Felices in hoc Sarmatæ auri, argenti maximarū pestium ignari. a ℭ Margaritas legunt.) Dictio Indis peculiaris credit, apud quos huius genus Conchæ abunde proueniunt. Græci etiam μαργαρίτας nuncupant. Latini q̊ꝗ Margaritū neutro genere inflectunt, quod Seruius primo Aeneidos, & Placidus sexto Thebaidos scriptū reliquerūt. Annotant eisdem locis multos gēmam a margarita separare, Cicero. Nullā gemmā, aut margaritam. Gemmas enim dici uolūt diuersi coloris. Margaritas uero albas. Vel gēmas integras, margaritas pertusas. Sabinus præterea, & Pomponius iurecōsulti/Margaritas, nec gemmis, nec lapillis contineri satis constitisse aiunt, titulo secundo tricesimiquarti Digestorū: lege Et si non sunt. Conchæ genus, ex quo margaritæ, unionesq; uelluntur Berberion, & Berberi ab incolis nominantur/pinnę, aut pectunculi effigiæ. Apud ueteres Conchis gulæ primatū datum est. Hinc elegans natum Adagium. Conchilia uiduarum cupediæ. Vtuntur eo Sophron Mimographus, & Demetrius Phaleręus. In prouerbiorum Græcorum Collectaneis refertur & hoc. κόγχην διελεῖν Concham diuidere. De ijs qui facile quippiam operantur. Paulus iureperitus titulo de acquirenda, uel amittenda possessione libri quadragesimiprimi Digestorum/lege prima/tradit margaritas in littoribus inuentas eius fieri, qui primus earum possessionem nactus est. b ℭ Hoc genus lapidum reqritur.) Improprie margaritam lapidem nuncupat. Nihil est de Conchis, Margaritis, & Vnionibus, quod non eleganter capite tricesimoquinto noni referatur a Plynio. c ℭ Certo anni tempore luxuriante conceptu.) Hoc idem tradit Caius Plynius capite tricesimoquinto lib. noni naturalis historiæ. Has (inquit) ubi genitalis anni stimulauerit hora, pandentes sese quadam obscitatione impleri roscido conceptu tradunt, grauidas postea eniti, partumque Concharum esse margaritas, pro qualitate roris accepti. Si purus influxerit, candorem conspici. Si uero turbidus,

Secant marmora testudinea uarietate. Margaritas legunt [a] plurimas, maximasq;. Conchæ sunt, in quibus hoc genus [b] lapidum requiritur, quæ certo anni tempore [c] luxuriante conceptu sitiunt rorem uelut maritum, cuius desyderio hiant. Et cum lunares maxime liquuntur aspergines, oscitatione quadam hauriunt humorem cōcupitum. Sic concipiunt, grauidæq; fiunt, & de saginæ qualitate reddunt habitus Vnionum. Nā si purum fuerit, quod acceperint, candicant orbiculi lapillorum. Si turbidum, aut pallore languescunt, aut rufo innubilantur. Ita magis de cęlo, quam de mari partus habent. Deniq; quotiēs excipiunt matutini aeris semen, fit clarius margaritum. Quotiens uesper fit obscurius. Quanto magis hauserit, tanto magis proficit lapidum magnitudo. Si repente micauerit coruscatio, intempestiuo metu comprimuntur, clausæq; subita formidine/uitia contrahunt abortiua. Aut enī perparuuli fiūt scrupuli, aut inanes. Conchis ipsis inest sensus, partus suos maculari timent. Cūq; flagrantioribus radijs excanduerit dies, ne fuscentur lapides solis calore subsidunt, & se profundis ingurgitant, ut ab æstu uendicentur. Huic tamen prouidentiæ ætas opitulatur. Nam candor senecta disperit, & grādescentibus Conchis flauescunt margaritæ. In aqua mollis est Vnio, duratur euisceratus. Nunq̄ duo simul reperiunt.

(margin note keys beside the main text: a, b, c, d, e, f)

fœtum ſordeſcere.Eundem pallere cęlo,minante conceptū.Ex eo quippe conſtare, cœliq; eis maiorem ſocietatē eſse q̄ maris, inde nubilū trahit colorē,aut pro claritate matutina ſerenū.Si tempeſtiue ſatientur,grandeſcere & partus.Si fulguret,comprimi conchas,ac pro ieiunij modo minui. Si uero & tonuerit,pauidas ac repente compreſsas quę uocant Phyſemata,efficere ſpeciē,uerum inani inflatā ſine corpore.Hos eſse concharum abortus.

a Inde Vnionibus nomen [a] datum. Vltra ſemun-
ciales inuentos negant.Piſcantiū inſidias timent
Conchæ,inde eſt,ut aut inter ſcopulos, aut inter
marinos canes plurimū deliteſcāt.Gregatim na-
b tant. Certa examini dux eſt. [b] Illa ſi capta ſit, etiā
quæ euaſerint in plagas reuertuntur. Dat & In-
dia [c] Margaritas.Dat etiam littus [d] Britannicum,
ſicut diuus Iulius thoracem,quē Veneri genitri-
c ci in templo eius dicauit,e Britannicis margaritis
factum ſubiecta inſcriptione teſtatus eſt. Lolliā
Paulinā [e] Caij principis coniugem uulgatum eſt
habuiſse tunicā ex margatitis ſeſtertio tunc qua-
d dringēties æſtimatā.Cuius parandæ auaricia pa-
ter ipſi⁹.M.Lollius ſpoliatis Oriētis regionibus
offendit Caium Cæſarē Auguſti filium, interdi-
ctaq; amicitia prīcipis ueneno interijt.Illud quo-
q; expreſsit uetus diligentia,quod [f] Syllanis pri-
mum temporibus Romam illati ſunt Vniones.

a ℂ Inde unionibus nomē.)Plynius. Dos omnis in candore, magnitudine,orbe,leuore,pōdere haud promptis rebus, in tantū ut nulli duo reperiantur indiſcreti. Vnde nomen Vnionum Romanæ.ſ.impoſuere delitiæ. Nam apud Græcos non eſt,nec apud Barbaros inuentores ei⁹ aliud,quā margaritæ. b ℂ Certa examini dux eſt.) Quidam tradunt ſicut apibus, ita concharū examinibus ſingulas magnitudine, & uetuſtate pręcipuas eſse ueluti duces,mirę ad cauendū ſolertiæ.Has urinantiū cura peti, illis captis facile cęteras palantes retibus includi.Idē ſcribit Megaſthenes, ut octauo Geſtorū Alexandri uolumine Arrianus refert.Conchas(inquit)in quibus margaritæ,& Vniones gignūtur,retibus capi,gregatimq; multas ueluti apes depaſci.Regemq; ſuū habere,ac ſi contingat regē comprehendi a piſcatoribus,eas protinus circumfundi,nec uim effugere,fugiēte regē,& ipās effugere. c ℂ Dat & India.)Fertiliſsima margaritis eſt Taprobane,& Toidis.Item Perimula promontoriū Indiæ.Præcipue autem laudanť circa Arabiā in Perſino ſinu maris Rubri.In noſtro quoq; mari Vniones reperiri ſolebant.Crebrius circa Boſphorū Thracium rufi,ac parui in conchis,quas μύασ appellant. At in Acarnania,quæ uocatur pinna gignit.Quo apparet(inquit Plynius)non uno conchæ genere naſci. d ℂ Dat littus Britannicum.)In Britannia paruos uniones,atq; decolores naſci certū eſt.Quoniā Diuus Iulius Thoracem,quē Veneri genitrici in templo eius dicauit,ex Britannicis margaritis factū uoluerit intelligi.De margaritis plura eleganter refert Ammianus in fine uiceſimitertij hiſtoriarum libri. e ℂ Lolliā Paulinā.)Plynij uerba ſunt ex citato capite.Lolliam Paulinā,quæ fuit Caij principis matrona,nec ſerio quidem,aut ſolenni cerimoniarū aliquo apparatu,ſed mediocrium etiā ſponſalium cęna,uidi Smaragdis,margaritisq; opertā,alterno textu fulgentibus toto capite crinibus,ſpiris,aurib⁹, collo,monilibus,digitisq;.Quæ ſumma quadringēties ſeſtertiū colligebat.Ipſam confeſtim ,paratam nuncupationē tabulis probare.Nec dona prodigi principis fuerant, ſed auitæ opes,prouinciarū ſcilicet ſpolijs partæ.Hic eſt rapinarū exitus.Hoc fuit quare.M.Lollius infamatus regū muneribus in toto Oriente interdicta amicitia a Caio Cæſare Auguſti filio uenenū biberet,ut neptis eius quadringēties ſeſtertium operta ſpectareť ad lucernas. f ℂ Syllanis temporibus.)Ex Feneſtellæ ſententia ,pdit hoc Solinus,qui primū cępiſse circa Syllana tempora minutas,& uiles manifeſto errore tradit,cū Elius Stilio Iugurthino bello Vnionum nomen impoſitum maxime grandibus Margaritis ,pdat. Plynius in luxum ſui temporis inuehens capite triceſimoquinto noni naturalis hiſtoriæ de Margaritis loquens.Subeunt(inquit)luxuriæ eius nomina,& tędia exquiſita perdito nepotatu.Sic enim hunc Plynij locum primus reſtituit Cœlius Calcagninus Ferrarienſis uir ingenio,humanitate,ſumma in utraque lingua elegantia, ac in cunctis bonis literis / nulli/ pace dixerim aliorum, hac tempeſtate ſecundus.

INDICVM ITINERARIVM. CAP. LXVII.

AB insula Ausea[a] consequens est ad conti- a
nentem. Igitur a Taprobane Indiam re-
uertamur, conuenit res Indicas uidere.
Sed si Indicis[b] aut urbibus aut nationibus insista-
mus, egrediemur repromissæ[c] cōcinnitatis mo- b
dum. Proximā Indo flumini urbem habuere Ca
pissam, quam Cyrus diruit. Arachosiam Araco-
tæ flumini impositam[d] Semiramis condidit. Ca-
drusia oppidum ab Alexandro Magno ad Cau- c
casum constitutum est, ubi & Alexandria quæ
patet amplitudine stadia. xxx. Multa & alia sunt,
sed hæc cum eminentissimis. Post Indos monta-
nas regiones Ichthyophagi[e] tenent, quos suba- d
ctos Alexander Magnus uesci piscibus uetuit.
Nā antea sic alebantur. Vltra hos[f] deserta Car-
manię. Persis deīde, atq; ita nauigatio, in q̄[h] Solis
insula rubēs semp, & omni animantiū gñi inac-

AB INSVLA Ausea.) Sic in omnibus Solinianis exēplaribus scriptum est. Verū non reperio ab aliquo nobili authore Auseam inter insulas recenseri. Quid si ex literarū similitudine sic legendum sit. Ab insula autē ea, ut consequens &c. Vt Taprobanen intelligamus, ex qua iterum in Indiam reuertendum dicit. Posset & locō Ausea, reponi eundum, uel rursus eam. Sunt quibus legendum uidetur, ab insula autem consequens est ad continentem. Subintelligendum autem redeundum, uel quid simile. Sunt pręterea qui sic legant. Ab insula ut consequens est ad continentem &c. Hæc non nisi monendi gratia. Quæ hoc capite Solinus refert abunde tradit Plynius capi. 23. lib. sexti. A proximis inde gentibus montana Capissenę habent Capissam urbē, quam diruit Cyrus. Arachosia cū oppido, & flumine ei⁹ nominis, qđ quidam Cophen dixere, a Semiramide conditum. Amnis Hermandus præterfluens per Abestem Arachosioꝝ &c. b ¶ Sed si Indicis, aut urbibus, aut nationibus.) Gentes, & urbes Indiæ (inquit c. 17. sexti Plynius) innumerabiles, si quis omnes psequi uelit &c. Omnino aūt (ut ait Megasthenes) Indicæ gentes centū ac duę & uiginti sūt. Sed mirum unde didicerit Megasthenes hunc esse certū, ac definitum numerū, cum nec ipse magnā Indiæ partē peragrauerit, nec sit Indis comertium inter se omnibus. c ¶ Repromissæ concinnitatis modum.) Dixerat in Proemio. Liber est ad compendium præparatus, quantumque ratio passa est, ita moderate repressus, ut nec in eo prodiga sit copia, nec damnosa concinnitas. d ¶ Aracosiam Aracotæ flumini impositam.) Solini tum scripta, tum impressa exemplaria plerumq; habent. Erimāto flumini impositā. Sunt qui Hermando, uel Rimando legendū putent. Sed ex ascriptis uerbis Plynii, Arachotę legendū potius. Hunc locum Hermolao Barbaro lector debes. e ¶ Ichthyophagi.) Latine pisciuori dici possunt, ἀπὸ τοῦ ἰχθύος, pisce, καὶ φάγου, uorace. Pegadē Oritarū regionem esse dicunt, apud quā petras æneas, ęneamq; arenam, æris insuper frusta deferre flumina asserunt. Nō longe ijs locis Ichthyophagos esse, qui urbem incolunt nomine Stoiurā, ubi ex magnorū piscium mēbranis uestis intexunt. Ibiq; pecudes esse etiā pisciuoras, qđ ea comedāt, quæ minime naturæ suæ conueniant. Aiunt enim pastores piscibus illas alere consueuisse, sicut in Caria ficubus easdem pascunt. De Ichthyophagis Herodotus in tertio. Diodorus Siculus in quarto. Strabo in secundo. Philostratus uitæ Apollonij libro tertio. Plynius capite. 23. & uicesimooctauo, & uicesimonono libri sexti. Martianus in sexto. f ¶ Vltra hos.) Ex Plynio capite uicesimotertio libri sexti. g ¶ Solis insula.) Plynius. Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut uiginti dierū spatio prænauigauerint insulam, quæ Solis appellatur, & eadē cubile Nympharū rubens, in qua nullū non animal absumitur incertis causis. Quod Plynius ait, incertis causis. Martianus dicit ui feruoris ca. 39. lib. sexti. Dum Ichthyophagoꝝ Nearchus oras præteruehereť, cognouit insulā quandā in eo mari esse centum ferme stadijs a littore distantem. Hanc incultā, sacramq; Soli indigenæ aiebant, Nosalam nomine, nec a quoquā adiri. Quam si quis imprudens adierit, non amplius apparere. Ex octauo Arriani uolumine. a ¶ Ab Hytani flumine.) Sic enim legendū est ex Plynio, & Martiano. Solini plerūq; exemplaria non ab Hytani, sed ab Azanio corrupte habent, cū Azanius ex Plynio, & Solino infra nō fluentis, sed maris nomen sit. Flumen Carmaniæ Hytanis (inquit Plynius) portuosum, & auro ferule. Ab eo primū Septētriones apparuisse ad-

notauere. Arcturum nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquã. Achæmenide uſq; illo tenuiſſe. Inde promontorium Carmaniæ eſt. Ex quo inaduerſo ora ad gentem Arabiæ Macas traiectus diſtat quinquaginta milia paſſuũ. Inſulæ tres quarum organa tantum habitatur. A Coſa a continenti .xxv. milia paſſuum inſulę quatuor intimo in ſinu ante Perſida. Circa has Hydri marini uicenum cubitorum adnantes terruere claſſem. Eadẽ cum Solino Capella refert. b ℭ Achęmenidis ſedes.) Achęmenes primus Perſarum, ſeu Parthorũ rex, qui quondam totũ orbem tenuit. Ab eo ſecuti Perſarum reges omnes Achæmenes dicti ſunt. Perſæ quoq; Achæmenij. Author Porphyrio tertio Carminum Horatij. Fuit & Achæmenidarum familia authore Herodoto libro quinto. Placidus octauo Thebaidos ſcribit Achæmeneh Parthorꝝ, ſeu Medorum ciuitatem fuiſſe. c ℭ Inter Carmanię promontoriũ.) Carmania, ut Stephanus, & Strabo tradunt, χώραν τῆς ἰνδικῆς .i. Indiæ regionẽ. Ptolemęus capitibus ſexto, & nono libri ſexti tradit duplicem eſſe Carmaniã. Deſertam unã, cultam alterã. Pomponius Mela lib. 3. ſcribit Carmanos ſine ueſte, ſine fruge, ſine pecore, ac ſine ſedibus eſſe. Eos ſe piſciũ cutibus uelare, eorũq; carnibus ueſci, eſſeq; eã gentem præter capita toto hirtã corpore. De Carmania pręter alios lege Marcellinũ li. hiſtoriarũ .23. Idẽ Stephanus refert καρμανίαν eſſe inſulã ἀπὸ τῶν καρμανῶν. d ℭ Dicẽdũ hoc loco quatenus ad Alexãdria.) Quoniã iter ex Aegypto in Indiã cõciſe nimis hac parte Solinus refert, libuit, ut locus totus fieret dilucidior, uerba Ply. ex ca. 23. li. ſexti, ut iacẽt, ſubſcribere. Nec pigebit (inqt) totũ curſum ab Aegypto exponere, nũc primũ certa notitia pateſcẽte. Digna res nullo ãno minus ſextertijs qngentis milibus impij noſtri exhauriẽte India, & merces remittẽte, q̃ apud nos centuplicato ueneant. Mille millibus paſſ. ab Alexandria abeſt oppidũ Heliopolis. Inde nauigant Nilo Coptũ .cccij. milia paſſ. qui curſus Eteſijs flantibꝰ peragitur .xv. diebus. A Copto Camelis itur aquationum ratione manſionibus diſpoſitis. Prima appellatur Hydreum .xxxij. Secunda in mõte diei itinere. Tertia in altero hydreumate a Copto .xcv. Deinde in mõte. Mox ad Hydreum Apollinis a Copto clxxxiiij. milia paſſus. Rurſus in mõte mox ad nouum Hydreum a Copto .ccxxxiij. paſſus. Eſt & aliud Hydreum uetus, Troglodyticum nominatur, ubi præſidium excubat diuerticulo duum milium. Diſtat a nouo Hydreumate quatuor milia paſſ. Inde Berenice oppidũ, ubi portus Rubri maris a Copto cclviij. paſſus. Sed quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æſtus, & ſtatim die abſumũtur totum a Copto Berenicen iter duodecimo conficitur die. Nauigare incipiunt æſtate media ante canis ortum, aut ab exortu protinus. Ueniuntq; circiter .xxx. die Ocelin Arabiæ, aut Canan thuriferæ regionis. Eſt & tertius portus, qui uocatur Muza, quẽ Indica nauigatio non petit, nec niſi thuris odorumq; Arabicorꝝ mercatores. Intus oppida regia eius, unũ appellatur Saphar, aliudq; Sabę. Indos aũt petentibus utiliſſimũ eſt ab Oceli egredi. Inde uento Hipalo nauigant diebus .xl. ad primũ emporium Indiæ. Muzirum nõ expetendũ propter uicinos Pyratas, qui obtinent locũ nomine Hydras, neq; eſt abundans mercibus. Præterea longe a terra abeſt nauium ſtatio, lintribusq; efferuntur onera quæ geruntur. Regnabat ibi cum proderem hæc, Celebothras. Alius utilior portus gentis Necanidon, qui uocatur Becare. Ibi regnat Paridion, longe ab Emporio mediterraneo diſtante oppido, quod uocatᷣ Moduſa. Regio autem ex qua piper Monoxylis lintribus Baracen conuehitur, uocant Cottonara, quæ omnia gentium, portuumue, aut oppidorꝝ nomina apud neminem priorum inueniuntur. Quo apparet mutari locorum ſtatus. Ex India renauigant Menſe Aegyptio Tybi incipiente noſtro Decembri, aut utique Mechiris Aegypti intra diem ſextum, quod fit intra Idus Ianuarias noſtras. Ita euenit, ut eodẽ anno remeent. Nauigãt autẽ ex India uento Vulturno, & cũ intrauere Rubrũ mare Africo, uel Auſtro. e ℭ Ocelis.) Exẽplaria ferme omnia Ocelia habent, ſed Ocelis (ut retulimus) legitᷣ apd' Ply. a ℭ Monoxylis lintribus.) Græci μονόξυλα nauigia ex uno ſolo ligno compacta uocitant ἀπὸ τοῦ

a ceſſa. Quippe quæ nullum non animal illatum
necet. Ex India reuertentes ab Hytani [a] Carma-
nię flumine Septemtriones primũ uident. Achę-
menidis [b] in hac plaga ſedes fuerunt. Inter [c] Car-
b maniæ promontorium, & Arabiam quinquagin-
ta milia paſſuum interiacent. Deinde tres inſulæ,
circa quas Hydri marini egrediuntur, uicenum
cubitorum longitudine. Dicendum [d] hoc loco
c quatenus ab Alexandria Aegypti pergatur uſ-
que Indiam. Nilo uehente Copton uſq; Eteſijs
flatibus curſus eſt. Deinde terreſtre iter Hydre-
um tenus. Poſt tranſactis aliquot manſionibus,
Berenicen peruenitur, ubi Rubri maris por-
tus eſt. Inde Ocelis [e] Arabiæ portus tangitur.

μόνου solo,uel uno,καὶ ξύλου ligno. b ℭ Spatium Indiæ.)De Indiæ ſpatio,& menſura uarias ſententias refert Plynius ca.17.lib.ſexti.Mela Pom.lib.3.dicit Indiã tantum ſpatiũ littoris occupare,quãtũ per ſexaginta dies,noctesq; uelificantibus curſus eſt.Incertũ apud Melam,an apud Plyniũ ſit Indiæ lõgitudinis numerus deprauatus.Complures(inquit Plynius)totam Indiæ longitudinem quadraginta dierum,noctiumq; uelifico nauium curſu determinauere,cum ſexaginta dicat Mela Pomponius.Sed nec multum non omnino conuenire ſcriptores,qđ ea regio longiſsime abeſt,& a non multis ex noſtris uiſa,& ſiqui uiderunt non niſi partem uiderũt. Pleraq; autem narrãt ex auditu.De Indis (inquit Procopius de bello Perſico lib.primo) qđ fabuloſa multa dicantur,quisq; ſuo modo loquatur.Huc accedit,qđ in menſuris eorũ etiã locorũ,in quibus degunt,ſæpius diſcrepãt authores. c ℭ Hirſuti omnia.) Plynius c.24.ſexti. A flumine Arbi promontorium ipſum inhabitant,præter capita toto corpore hirti,coriisq; piſcium ueſtiti.Plura Mela Pom. lib.3. d ℭ Chelonophagi.) Teſtudiniuori,ſi uerbũ uerbo reddas/latine dici poſsunt.Græci enim χελώνην teſtudinẽ,φάγον uoracem dicunt. Ply.ca.24. lib.ſexti.In Carmaniæ angulo ſunt Chelonophagi Teſtudinũ ſuperficie caſas tegentes,carne ueſcẽtes &c.De iis populis plura Diod.Siculus li.4.Eſt & Chelonitis inſula ſic dicta,uel quod Teſtudinibus abundet,uel qđ eius incolæ Teſtudinibus uiuant.Ply.ca.28.lib.ſexti.Sunt & apud nos homines,q quãdam morborũ curandorũ cauſa,Teſtudinũ carne ueſcuntur interdum.

Proximum Indiæ emporiũ excipit Muzirũ infame piraticis latronibus. Deinde per diuerſos portus Cottonaræ ſucceditur,ad quã Monoxylis lintribus[a] Piper cõuehunt.Petentes Indiã ante exortũ Canis,aut paulo poſt exortũ nauigia media æſtate ſoluũt. Reuertẽtes renauigãt Decẽbri mẽſe. Secũdus ex India uẽtus eſt Vulturnus.At cũ uentũ eſt in Rubrũ mare aut Africus,aut Auſter uehunt.Spatium Indiæ[b] decies ſepties centena & quinquaginta milia paſsuum proditur. At Carmaniæ centum milia,cuius pars non caret uitibus.Præterea habet genus hominũ,qui non alia,quam teſtudinis carne uiuunt,hirſuti[c] omnia facie tenus,quæ ſola leuis.Iidem coriis piſcium ueſtiuntur Chelonophagi[d] cognominantur.

DE SINV PERSICO, ATQVE Arabico. Deq; Azanio mari. CAP. LXVIII.

IRrumpit hæc littora[e] Rubrũ[f] mare,idq; in duos ſinus ſcindit.Quorum qui ab oriente eſt,Perſicus appellatur,qnandoquidem orã illã habitauere Perſidis populi,[g] uicies

e IRRVMPIT hęc littora mare Rubrum.)De utroq; horũ ſinuum Plynius ca.24.lib.ſexti.Sed in duos(inquit) diuiditur ſinus.Is qui ab oriente eſt,Perſicus appellatur.xxv.Milia paſsu.circuitu,ut Eratoſthenes tradit.Ex aduerſo eſt Arabia,cuius.xii.Milia paſs.eſt longitudo.Rurſus altero ambitur ſinu Arabico nominato,oceanum,qui influit Azanium appellant &c.Similia ſcribit Pomponius lib.3. Qui picturis delectantur,adeãt ſextam Aſiæ tabulã Claudii Ptolemæi.Perſes Medeæ filius fuit,authore Stephano,a quo & Perſia,& Perſæ cognominati ſunt.Nec me fugit Herodotũ ſcribere lib.ſeptimo,Perſen Iouis,& Andromedes fuiſſe filium,qui Perſiæ,& Perſis ipſis nomen dederit.Prius enim Perſæ tum Cephenes,tum Artei dicebantur a Græcis. f ℭ Rubrum mare.)De mari Rubro ca.46.ſupra abunde diximus. g ℭ Vicies & ſexagies centena milia paſsuũ.)Quid de ſinus Perſici menſura tradat Plynius,in hoc capite retulimus a principio.Pomponius.Perſicus,qua mare accipit,utrinq; rectis lateribus grande oſtium quaſi ceruice complectitur.Deinde terris in omnẽ partẽ uaſte,& æqua portione cedentibus magno littorum orbe pelagus incingens,reddit formã capitis hnmani. h ℭ Alter Arabicus uocatur.)Idem Pomponius lib.3.eleganter Arabicũ ſinũ exprimit.Arabici (inquit)& os arctius,& latitudo minor eſt,maior aliquanto receſsus,& multo magis longa latera.Init penitus,introrſumq; dũ Aegyptũ pene,& montem Arabiæ Caſium attingit,quodam faſtigio minus,ac minus latus,& quo magis penetrat,anguſtior. Dio.Siculus lib.4.Arabici ſinus oſtia(inquit)patent ad oceanũ,qui meridiẽ reſpicit,pluriũ ſtadiorum

a &c sexagies centena milia passuū circuitu patens.
Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uocatur.[h] Oceanum uero qui ibi influit, Azanium
nominarunt. Carmaniæ Persis annectitur,[a] quæ
b incipit ab insula Aphrodisia [b] uariarū opum di-
ues,[c] translata quondā in Parthicū nomen, litto-
re, quo occasui obiacet porrecta [d] in milia passu-
um quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum
c Susa,[e] in quo templū Susiæ Dianæ.[f] A Susis Ba-
bytace[g] oppidum. cxxxv. milibus passuū distat,
in quo mortales uniuersi odio auri coemūt hoc
genus metalli, &c abijciunt in terrarū profunda,
d ne polluti usu eius auaritia corrumpant æquita-
tem. Hinc inconstantissimus[h] est terrarū mod⁹,
nec īmerito cū aliæ circa Persida natiōes Schœ-
nis,[i] aliæ Parasangis, aliæ incōperta disciplina/ter-
ras metiantur, &c incertam fidem faciat mensuræ
ratio discors.

longitudine, quæ Arabiæ, Troglodytarumq; finibus terminatᷓ &c. Lege Plyniū eo, quod modo citauimus capite. Itē Procopiū primo de bello Persico uolumine. Scribit Arrianus gestorū Alexandri lib. 7. quosdam existimare, magnitudinē oræ Arabicę haud minorem esse, q̄ Indiæ. a ℂ Carmaniæ Persis annectitur.) Ptolemęus c. 6. &. 16. li. sexti duplicē Carmaniā esse dicit. Carmania, ut li. 15. Stra. refert, ab Indi fluminis ostio ultima est. At primū quidē eius promontoriū ad Austrū in mare magnū expositum est. Cum uero Persici sinuos fecerit, ad promontoriū felicis Arabiæ, quo in conspectu est sinū uersus, inflectitur/quousq; Persicæ coniungatur, multūq; in mediterraneā inter Gedrosiam, Parthiamq; porrigitur. Onesicritus scribit flumē esse in Carmania, quod auri strigilem ferat. Item argēti fossilis, & æris, & rubricę minij uenam, & montes duos, alterum Arsenici, alterū Salis. b ℂ Ab insula Aprodisia.) Gręci ἀφροδίτην Venerē dicūt. ἀφροδίσιν Venereū. Nomen datū insulæ, qđ in ea Venus religiosissime coleretur. Alio nomine hæc insula κωλιὰσ dicitur, quo nomine etiam Venerea significatur, de qua Auienus. Altaq; Coliados &c. c ℂ Variarū opū diues.) Multæ sunt Persidis regiones. Ea quę campestris, omnium ferax, & opima pecorū, nutrix, fluminibus, & lacub⁹ plena. De Persicis diuitijs Auienus Dionysij interpres.

Vita opulens genti, Gazas quoq; terra ministrat,
Omnibus & largum populis producitur ęuum,
Diues in ijs mos est iam longi tempore sęcli,
Ex quo meonij bello triuere cruento.
Illidunt auro uestes, & cuncta teguntur
Auro membra uiris, auro uestigia condunt,
Tantus Persarum dissoluit pectora luxus.

Persarum montes, ut in Sticho inquit Plautus, esse aurei perhibentur. Hinc prouerbiū natū. Persidis Gaza. Pro ingentibus opibus, & diuitijs. Vtitᷓ eo Statius primo Syluarū, & Iuue. Satyra. 14. d ℂ Porrecta in milia passuū D.L.) Sic enim ex Plynio cap. 25. sexti legendū est, cū Solini exēplaria passim habeant, in milia passuū quinquaginta. Inde (inquit) Persidis initiū ad flumen Aroatim, quo diuiditur ab Elimaide. Ipsa Persis aduersus occasum sita obtinet littora. D.L. milia pass. in luxū diues, in Parthorū iampridē translata nomē. e ℂ Oppidū Susa.) Hanc urbē authore Plynio ca. 27. li. sexti. Darius Histapis filius cōdidit. Strabo aūt, & Stephan⁹ scribunt eā conditā a Tithono Memnonis patre. Vnde urbs ipsa authore Herodoto lib. 5. Memnonia dicta est, & arx eius Memnoniū/ut idē Strabo refert uolumine. 15. Eius urbis ambitus centū &. 20. stadiorū figura oblonga. In ea urbe, ut Ply. & Marcellinus tradūt, uetus fuit Persarū regio. Dicta autē Susa, ut Stephanus inquit, ἀπὸ τῶν κρίνων, hoc est, a lilijs, quorū est in ijs locis ingēs copia. Incolæ enim regionis eius Susa lilia nuncupant. f ℂ Susiæ Dianę.) Ply. ca. 27. li. 6. Amnis Euleus per Mesobatenen lapſ⁹ circuit arcē Susorū, ac Dianę templū augustissimū. Meminit etiā Martianus in. 6. g ℂ A Susis Babytace oppidū. cxxxv. mil. pass.) Tigridis alueo oppidū est Babytace. Abest a Susis. cxxxv. mil. passuū. Ibi mortaliū soli aurū in odio cōtrahunt. Id defodiunt, ne q̄ cui sit in usu. Solini exēplaria fere omnia habent, tū Carbyle, tū Barbyte. Corrigendus Martiani codex in fine sexti, ubi sic legitᷓ. Oppidū ibi (inqt) nobile Susa. In quo templū Dianæ Susæ iuxta Carbile, siue Barbytace in. cxxx. milibus. In q̄ sunt homines, q aurū in ꝓfunda defodiunt ne cui sit in usu. Legendū enim est Dianę Susiæ iuxta Barbytacen cxxxv &c. h ℂ Hinc incōstantissimus est terrarū modus.) Ex Ply. hęc cap. 26. lib. 6. Euphrate (inquit) nauigari Babylonē, & Persico mari. ccccxxij. mil. pass. tradūt Nearchus, & Onesicritus. Qui uero postea scripsere a Seleucia. ccccxc. mil. Iuba a Babylone Characē. clxxv. D. fluere, alijqui ultra Babylonem continuo alueo priusq; distrahitᷓ in irrigua. lxxxvij. mil. Vniuerso autē cursu. xi. mil. pass. Inconstantiā

mensuræ diuersitas authorū facit, cum Persæ quoq; Schœnos, & Parasangas, alia mensura determinent. 1 ℭ Schœnis.) σχοῖνοσ inter significata alia/mensuræ genus est, apud Græcos, quo terrā metiuntur. Plurimū tamen in eius mensuræ quantitate sunt authores diuersi. Herodotus in Euterpe scribit Schœnum mensurā. lx. terræ stadia cōtinere. Eius uerba sunt. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγησ τριήκοντα σάδια. ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος μέτρον ἐὼν αἰγύπτιον ἑξήκοντα σάδια. Parasanges (inquit) constant tricenis, Schœni sexagenis stadijs. Mos enim fuit apud Aegyptios, qui modicum terræ possiderent illam passibus metirentur. Qui minus inopes terræ erant, stadijs eam metiebantur. Qui multum terrarum habebant Parasangis. Qui uero plurimum eam sane Schœnis. Plynius ca. 14. duodecimi naturalis historiæ Eratosthenis ratione dicit Schœnum patere stadia. xl. hoc est, passus quinq; milia. Alij sunt (inquit) qui uiginti duo stadia singulis Schœnis dedere. Mendum esse uidetur apud eum authorem capi. 10. libri quinti. Quo loco sic passim scriptū est. Alij Schœnos in latitudinē patere. xl. faciunt, Schœnumq; stadia triginta. Quid si sic legas? Alij Schœnos. xl. in latitudinem patere. xl. faciunt Schœnum, Parasangamq; stadia. xxx. Sunt qui ubiq; apud Plynium pro. xl. lx. reponant, caracterum tantum immutatione.

DE PARTHIA, ET CYRI SEpulchro. CAP. LXIX.

PArthia[a] quanta omnis est a meridie Rubrum mare, a Septētrione Hyrcanum salum claudit. Regna in ea [b] duodeuiginti dissecātur in duas partes. Vndecim quæ dicuntur superiora, incipiunt ab Armenico limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharum, quibus concorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocitant) habent ab ortu Arios, Arianosq;. Carmaniā a medio die. Medos ab occidui solis plaga. A septētrione Hyrcanos. IPsa autem [c] Media ab occasu transuersa utraq; Parthiæ regna amplectitur. A septemtrione Armenia circumdatur. Ab ortu Caspios uidet. A meridie

a PARTHIA quanta omnis est.) Parthi (inquit ex Trogo li. q̄dragesimoprimo Iustinus) penes quos uelut diuisione orbis cum Romanis facta, nunc orientis imperium est/Scytharum exules fuerūt. Hoc etiam ipsoꝝ uocabulo manifestatur. Nam Scythico sermone Parthi exules dicuntur. Hi & Assyriorū, & Medoꝝ temporibus inter orientales populos obscurissimi fuere. Postea quoq; cum imperiū orientis a Medis ad Persas translatum est, ueluti uulgus sine nomine præda uictorum fuere. Postremo Macedonibus triumphato oriente seruierunt, ut cuius mirū uideatur, ad tantam eos felicitatem per uirtutem prouectos, ut imperent gentibus, sub quarum imperium ueluti seruile uulgus fuerunt &c. Parthiæ situm describit Ptolemæus ca. 5. sexti quinta tabularū Asiæ. Parthia nō multa est, quapropter Parthi cum Hyrcanis Persice uiuebant, etiam multo post tempore, q̄ Macedones imperarent. Ad paruitatem accedit, qđ nemorosa est, montana, atq; inops. Qua propter eā reges cursu præteribant, cum regione minimā quidē exercitus partem alere posset. Nunc uero aucta est. Nā Cameisena, atq; Choriana, & tota fere regio usq; ad Caspias portas, & Aragos, & Tapyros, quæ prius Medoꝝ erāt/Parthorū sunt. Ex Strabone lib. Geographiæ undecimo. b ℭ Regna in ea duodeuiginti.) Plynius cap. 25. lib. sexti. Parthoꝝ de imperio nunc paucis. Regna Parthorū duodeuiginti sunt omnia. Ita enim diuidunt prouincias circa duo (ut diximus) maria, Rubrū a Meridie, Hyrcanum a septētrione. Ex ijs undecim, quæ superiora dicuntur, incipiunt a confinio Armeniæ, Caspijsq; littoribus pertinent ad Scythas, cū quibus ex æquo uiuunt. Reliqua septem regna inferiora appellantur. Quod ad Parthos attinet, semp fuit Parthia in radicibus montium sæpius dictoꝝ, qui omnes eas gentes prætexerunt. Habet ab ortu Arios. A meridie Carmaniā, & Arianos, Ab occasu Hispratitas, Medos. A Septētrione Hyrcanos undiq; desertis cincta. c ℭ Ipsa autem Media.) Media ab occasu transuersa oblique Parthiæ occurrēs utraq; regna includit. Habet ipsa ab ortu Caspios, & Parthos. A meridie Sitacenen, & Susianē, & Persida. Ab occasu Adiabenen. A septemtrione Armeniā. Ex Plynio ca. 26. sexti. Media est in partes duas diuisa, quarum alteram maiorem uocant, cuius Metropolis sunt Ecbatana magna ciuitas, & Medici imperij caput, qua quondam etiam Parthi regia utuntur. Nam reges ibi æstatē agunt. Frigida enim est Media. Hyemē uero Seleuciæ, quæ secus Tigrim est prope Babylonē. Altera pars est Media Atropatia ab Atropate duce nominata. Ex Strabone. xi. Geographiæ libro. Dicta autem Media a Medo Aegai, & Medeæ filio, qui post patris obitū regno succedēs, & rex fuit egregius, & populos denominauit

a Persidem. Deinde tractus hic procedit usq; ad castellum, quod Magi obtinent Pasargada[a] nomine. Hic Cyri sepulchrum.

b DE BABYLONE. DE ATLANtico oceano. De Gorgonũ, ac Fortunatis insulis. CA.LXX.

c CHaldeæ gentis caput[b] Babylon est, a Semiramide[c] condita tam nobilis, ut propter eam & Assyrij, & Mesopotamij in

Medos. Sunt qui Medum non Aegei, sed cuiusdam Phœniceæ filium fuisse autument. Lege Diodorũ Siculum libro quinto. Eadem undecimo Geographiæ libro Strabo refert. Mediæ situm appingit Ptolemæus cap.2. sexti Asiæ tabularum quinta. Medi fœdera ineunt feriendo brachia, qua illa humeris connectuntur, ac mutuum sanguinem deligendo. Id Herodotus in Clio antea annotauit. A Medis diligenter seruatum, ut uxores plurimas quisq; duceret. Rursus eius regionis fœminis maritos plures duxisse summa laus. At uero maritorum paucitas deforme habitũ, ac non minimũ infelicitatis genus. Miserrimũ si quinarium numerum non fuerint supergressæ. Ex Strabone hæc.xi. suæ Geographiæ libro. Misera omnino eius gẽtis sors, quæ exiguæ uoluptatis causa, tot sese uinculis alligari nõ horreat. a

¶ Pasargada.) Omnia fere Solini exemplaria habent Satarchida, uel Phylasarchyda. In quibusdam Sartachida reperitur. Nos autem ex cap.26. sexti Plynij Pasargada reposuimus. Inde (inquit) ad orientem magi obtinent Pasargada castellũ, in quo Cyri sepulchrum est. In Plynianis codicibus passim scriptum est, Passagarda, pro Pasargada .i. πασσαργάδα ex Stephano, & Strabone. Scribit Strabo lib.15. iccirco Cyrum regem Pasargadas in honore habuisse, qđ ibi Astyagem Medum ultimo prælio superarit. Quo loco plura de Cyri sepulchro refert. Fuisse autem in eo sepulchro Persicis literis, ut in fine sexti gestorũ Alexandri Arrianus, & idem Strabo ex Aristobuli sententia tradunt, huiusmodi Epitaphiũ. O MORTALIS/CYRVS EGO SVM CAMBYSAE FILIVS, qui Persarũ regnum cõstitui, Asiæq; imperaui. Itaq; ne mihi ob hoc monumentum inuideas/rogo. Onesicritus ait/turrim decem tabulatis excelsam fuisse, & in superiori tabulato Cyrum iacere, cum Græco Epigrammate Persicis etiã literis insculpto.

Cyrus ego rex olim regum conditus hic sum.

Cyri sepulchrum Magnus Alexander aperiri iussit, in quo erat conditum eius corpus, cui dare uolebat Inferias. Auro, argentoq; repletum esse crediderat. Quippe ita fama Persæ uulgauerant. Sed præter Clypeum eius putrem, & arcus duos Scythicos, & Acinacem/nihil reperit. Cæterum corona aurea imposita amiculo, cui assueuerat ipse solium, in q̃ corpus iacebat/uelauit. Miratus tanti nominis regem, tantis præditum opibus, haud preciosius sepulchrum esse quasi fuisset e plebe. Ex Curtio libro nono. b

CHALDAEAE gentis caput Babylon est.) Vrbem, quæ a Græcis, & Latinis Babylon dicitur, Hebræi Babel nuncupant. Nomen ex eo sumptum, qđ in eo loco linguarum fuerit facta confusio. Babel enim Hebræi confusionẽ dicunt. Erat Babylon ciuitas regni Nemrod, in qua eorum, qui ædificauerunt turrim, diuisæ sunt linguæ, quorũ principem Iosephus fuisse Nembrod affirmat. Testemq; eius historiæ Sibyllam Græcam exhibens. Locus (inquit) in quo turrim ædificarunt nunc appellatur Babylon, propter confusionẽ sermonis eorum, qui altissimã turrim omni studio fabricabantur. Siquidẽ (inquit) Hebræi confusionem Babel uocant. De hac turre, & diuersitate linguarum scribit & Sibylla in hunc modum. Cum omes mortales una lingua uterentur, quidã ex ijs altissimã turrim ædificauerũt, cœlum per eam cupientes scandere, dij uero turbines mittentes euertere turrim, & propriã, atq; diuersam unicuiq; tribuit linguam. Vnde urbem quoq; contigit appellari Babylonẽ. Hæc ex ca.xi. Geneseos, Iosepho ca.9. primi Antiquitatum, Hieronymus in lib. de locis Hebraicis. Augustinus ca.3.&.4. sexti decimi de Ciuitate dei. Eusebius cap.4. noni Præparationis. Plures ad idem aduocat authores. c

¶ A Semiramide condita.) De prima Babylonis origine gentiles historici ab ecclesiasticis plurimum discrepant. Cõmunis eorum sententia est fuisse Babylonẽ a Semiramide primũ constructam. Diodo. Siculus lib.3. Iustinus lib. primo. Strabo lib.16. Item cæteri. Ouidius quarto Metamorphoseos.

Vbi dicitur altam
Coctilibus muris cinxisse Semiramis urbem.

Has contrarias opiniones concordat Berosus lib. quinto. Belus (inquit) secundus Assyriorũ rex fundamenta designata Babyloniæ oppidi magis, q̃ urbis erexit. Post Semiramis hanc urbem maximã ex oppido fecit, ut magis dici possit illã ædificasse, q̃ ampliasse. Idem scribit Archilocus de temporibus, & Augustinus ca.2. decimioctaui Ciuitatis dei. Alexander Polyhistor Eupolemon ait dicere Babylonem urbem ab ijs conditã primum fuisse, qui a dilu-

Babyloniæ nomen transierint. Vrbs est. LX. mi a
lia passuum [a] circuitu patens, muris circumdata,
quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitu-
do quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis
ultra q̄ mensura nostra est altioribus. Amne in- b
terluitur Euphrate. Beli ibi Iouis templum, [b] quē
inuentorem cœlestis disciplinæ [c] tradidit etiam

uio euaserunt. Quos omnes (inquit) Gigantes fuisse constat dispersos per uniuersam terrā postq̄ turris, quā ædificabant diuinitus concussa/decidit. Ex Euseb. nono Præparationis euangelicę uolumine. Quæ de Babylone hoc loco Solinus refert, habentur omnia ex cap. 26. sexti naturalis historiæ Caij Plynij. Babylon (inquit) Chaldęarum gentium caput diu summā claritatem obtinuit in toto orbe. Propter quā reliqua pars Mesopotamiæ, Assyriæq; Babylonia appellata est. SEmiramidē Dercetis deæ, & formosi cuiusdam adolescentis cōcubitu progenitam ferūt. Quāobrem pudore affectam matrem mox natā filiā, in loco quodam aspero exposuisse. Ibi diuino (ut credit̄) nutu puellam a columbis rapto a proximis pastoribus primū coagulato lacte, demum confecto caseo nutritam. Eam a pastoribus repertam Summæ cuidā pastoꝝ pręsidi dono datā. Hic præses liberis carens puellæ ueluti ex se genitæ/curam gessit, exq; euentu Semiramidē uocitans, qđ Syroꝝ lingua Semiramides columbæ dicantur. At cum Semiramis mira pulchritudine adoleuisset, Memnoni Syriæ præfecto despōsata est. Demum Ninus Assyrioꝝ rex in Bactrianos bellum gerens puellæ ortū, pulchritudinē, uirtutemq; demiratus uxorē duxit. Ex qua Ninū filium sustulit. At cum Ninus maritus non diu post uita excessisset, coniugi Semiramidi Assyrioꝝ regnū reliquit, qđ cōmunē filium ob adolescentiam nondum tanto regno pręesse posse confideret. Semiramis igitur se pro uxore Nini filium simulans, pro fęmina puerū. Erat enim tam matri, q̄ filio tū statura, tū uocis gracilitas, tum demū reliqua lineamētoꝝ qualitas omnino assimilis, annos duos & quadraginta aucto a se plurimū regno præfuit. Hęc, ut Berosus author est, antecessit militia, triumphis, diuitijs, uictorijs, & imperio, mortales omnes. Scribit Ethesias fuisse in Semiramidis exercitu cū ea contra Indos bellum gereret, militū numerū ter decies centena miliū, equitū milia quingenta. Currus ad milia centū. Fuisse præterea totidem numero homines supra Camelos cum gladijs cubitoꝝ quatuor. Ad postremū (nā, ut inquit Flaccus, Nihil est ab omni parte beatum) quom concubitū filij petijsset, ab eodē dicitur interfecta, cum uixisset annos duos, & sexaginta fœminarū omniū felicissima. Fuisse Semiramidis morē aiunt, ut eos ad concubitū eligeret, qui forma, & decore cunctis præstarent. Verū peracta re, omnes, ne eius incontinentiæ notaretur/uita priuabat. a ℭ Sexaginta milia passuū.) Cum Solino in Babylonici ambitus magnitudine concordant Plynius, & Herodotus, cuius in Clio hęc uerba sunt. Vrbs Babylon in ingenti planicie sita est, forma quadrata. Magnitudine quoq; uersus centenū uicenū stadiorum. In summa quadringentorū, & octoginta, in circuitu quatuor laterū urbis. Tanta est Babylonici oppidi magnitudo. Strabo li. 16. multo aliter. Babylon (inquit) in campo iacet, muri ambitū habet. ccclxxxv. stadioꝝ. Eius crassitudinē pedum. xxxij. Altitudinē inter turres cubitoꝝ quinquagenū. Turriū ipsarum sexagenū. Viā super mœnibus tam latā, ut quadrigæ occurrentes facile pertransire possint. Vnde & hoc ex septē spectaculis orbis unū dicitur. Diod. Siculus lib. 3. ait Babylonis mœnia ambitu stadia trecenta & sexaginta complecti, frequētibus turrib⁹, ac magnis. Fuisseq; tantā operū magnificētiā, ut in muri latitudine sex equoꝝ currus una prodire possent. Altitudinē incredibilē audientibus Ethesias Gnidius fuisse ait. Clitarch⁹, & qui cū Alexandro in Asiam profecti sunt, pedū trecentoꝝ sexaginta quinq; eā altitudinē esse scripserunt. Sunt qui tradant, quolibet anni die stadiū muri absolutū, ut tot sit stadioꝝ circuitus, quot dies annū conficiunt. Hanc authoꝝ diuersitatē natā aiunt, qđ non eadē sit passim stadioꝝ quantitas. Q. Curtius lib. 5. nisi sit codex deprauatus, scribit totius operis ambitū. ccclviij. stadia complecti. b ℭ Beli Iouis templū.) De hoc Beli Iouis tēplo Plynius ca. 26. libri sexti. Auienus Dionysij interpres.

Qua sunt flabra noti Babylon subducitur arce
Procera in nubes, hanc prisca Semiramis urbem
Vallauit muris, quos non absumere flammæ,
Non aries penetrare queat, stat maxima Beli
Aula, quoq; argento, domus Indo dente nitescit,
Aurum tecta operit, sola late contegit aurū.

Fuisse in urbe Babylone Beli Iouis puluinar, ad qđ confugientes tuti erant, Herodotus retulit lib. tertio. c ℭ Inuentoꝝ cœlestis disciplinæ.) Plynius ca. 26. sexti. Durat adhuc (inquit) in Babylone Iouis Beli templū. Inuentor hic fuit syderalis scientiæ. Capite autē. 56. libri septimi Astrologiā dicit reperisse Atlante Libyæ filiū. Vt alij Aegyptios, ut alij Assyrios. Sunt qui Syderalis scientiæ inuentionem Phœnicibus tribuant. Interpres Dionysij de Phœnicibus

loquens,

a ipsa religio, quæ deū credit. In æmulationē urbis huius Ctesiphontē Parthi[a] condiderunt. Tēpus est ad oceani oras[b] reuerti represso in Aethiopiam stylo. Namq; ut Atlanticos æstus accipere ab b occidente, & Hispania dudum dixeramus,[c] ab his quoque partibus mundi, unde primum Atlantici nomen induat exprimi par est. Pelagus Azanium usque ad Aethiopū littora promouet,

loquens. Et primi stellis numeros, nomenq; dedere. Clemens, ut cap. secundo decimi Præparationis refert Eusebius, scribit Astrologiā primū Chaldęos, Aegyptios deinde ędidisse. Alexāder, cui Polyhistor cognomē fuit, in eo opere, quod Iudaicā historiā inscripsit, Polemi authoritate scribit Habraam, qui decima post diluuiū generatione in Camerine Babyloniæ urbe natus est, quiq; sapiētia omnibus excelluit, apud Chaldæos Astrologiā reperisse. Idem Eusebius cap. 4. noni Præparationis libri. Sunt, qui eam inuentionē Mercurio Aegyptio tribuant. Hinc a Manilio primo Astronomicon dictum est.

Tu priceps, authorq; sacri Cyllenie tanti,
Per te iam cęlum terris, iam sydera nota.

Idem scribunt primo & secundo uoluminibus Diodorus Siculus, & Strabo lib. ultimo. Nō desunt, qui id mun⁹ Aeyptijs sacerdotibus ascribendum censent.

Hi tantum mouere decus, primiq; per artem
Syderibus uidere uagis pendentia fata.
Singula nam proprio signarunt tempora casu,
Longa per assiduas complexi sęcula curas.
Nascendi quæ cuiq; dies, quæ uita fuisset.
In quas fortunæ leges, quæq; hora ualeret.
Quantaq; q̄ parui facerent discrimina motus.

Berosus lib. tertio Noam dicit docuisse homines astrorum cursus, annumq; distinxisse ad cursum solis, & duodecim menses ad motū lunæ. Qua scientia prædicebat illis, initio quid in anno, & cardinibus eius futurū contingeret. Non diuersa ab ijs refert Iosephus ca. 8. primi Antiquitatū lib. Idē Iosephus ca. 4. primi Antiquitatū Iudęorū scribit Seth Adę filium q̄ plures egregios genuisse filios. Hos patris uirtutes imitatos, inter alia cęlestium rerū disciplinā primitus inuenisse. Res uetusta nimis hanc authorū diuersitatē peperit. Vel, qđ placet magis. Cęlestiū rerum disciplina ante uniuersale diluuiū reperta, ab ijs, quos retulimus authoribus, uarijs tēporibus exculta, perfectaq; est. Sed an sit homini possibile ex syderū quorundā cognitione, futura prædicere, non parua apud sapientes dissensio. Asserunt Theologi simul omnes, esse dei propriū futura nosse. Esse insuper homini a futurorū inuestigatione omnino desistendum monuit, CHRISTVS dominus cū discipulis id scire petentibus sic inquit. Non est uestrum nosse tēpora, uel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. Non spernendū Anaximenis seruæ dictū. Cum enim is, ut consueuerat, una cū ancillula sydera inspecturus atrio domus maturius exiuisset, immemor, ut sese loci situs haberet. Dū æthera secur⁹ explorat, in subiectā foueam cecidit. Fertur ancilla ea dixisse domino. Miror (inquit) quanā ratione quæ in cœlo sunt præscire existimes, quom, quæ sunt ante pedes nequeas pręuidere: Pacunius poeta in eos, qui soleant futura prędicere. Nam si qui (inquit) quæ euentura sunt, pręuideant, ęquiperent Ioui. Non minus acutū Accianū illud. Nihil (inquit) credo auguribus, qui aures uerbis diuitāt alienas, suas ut auro locupletent domos. Non minus eleganter, q̄ docte Phauorinus Philosophus diuinatores istos argumentis quibusdā conuincere solitus est. Aut aduersa (inquit) euentura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando. Si aduersa dicunt, & mentiunt̄, miser fies frustra timendo. Si uera respondent, eaq; sunt non prospera, iam inde ex animo miser fies, antequā e fato fias. Si felicia promittunt, eaq; euentura sunt, tum plane duo erunt incōmoda, & expectatio te spei suspensum fatigabit, & futurū gaudij fructum spes tibi iā deflorauerit. Nullo igitur pacto utendū esse istiusmodi hominibus res futuras præsagientibus. Retulit hæc uolumine. 14. suarum noctium prius Gellius. Plura de futurorū cognitione retulimus locis alijs. a ℭ Ctesiphontē Parthi condiderunt.) Ex Plynio cap. 26. libri sexti. Prope Seleuciā (inquit Strabo uolumine sextodecimo) uicus maximus est nomine Ctesiphon, in quo Parthorū reges hyemant, Seleucię parcentes nę a Scythiā, & militari natione opprimerentur. Hic uicus ciuitatis potentiā, ac magnitudinē habet, adeo ut Parthorum multitudinē, & apparatū omnē recipiat, ac uenalia, & necessaria artificia illis suppeditet. In eo Parthorum reges in hyeme propter aeris temperiem degere solent, ęstate uero in Hyrcania, & Ecbatanis agunt. b ℭ Tempus est ad oceani oras.) Exposuit oceanum nauigabilē fere totū, præter eam eius partem, quæ inter Azanium, & Atlanticū mare interiacet. Qua in parte Gorgades, & Fortunatæ insulæ sitæ sunt. Ad eas igitur exponendas reuertendum esse ait. c ℭ Dudum dixeramus.) Capiti-

Aethiopicum ad Moſsyilicum [a] promontorium, unde rurſus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uniuerſæ partis, quam plurimi propter ſolis ardorẽ peruiam negauerunt, facta etiam uel gentiũ, uel inſularum cõmemoratione ad confirmandæ fidei argumentum, omne illud mare ab India uſq; ad Gades uoluit intelligi nauigabile, Cori tamen flatibus, cuius ſpiritus præter Arabiam, Aegyptum, Mauritaniam euehere, quãuis queant claſſem, dummodo ab eo promõtorio Indiæ curſus dirigatur, qđ alij Lepten [b] acran, alij Drepanũ nominauerunt. Addidit & ſtationum loca, & ſpatiorum modum. Nam ab Indica prominentia ad Malachum inſulam affirmant eſse quindecies cẽtena [c] milia paſsuum, a Malacho ad Scenecon ducenta.xxv. milia. Inde ad Inſulam Sadanum centum quinquaginta milia. Sic confici ad [d] apertum mare decies octies centena & ſeptuagintaquinq; milia. Idem opinioni plurimorum, qui ob ſolis flagrantiam maximam partis iſtius regionem ferunt humano generi inacceſsam ſic reluctatur, ut mercantium ibi tranſitus [e] infeſtari ex Arabicis inſulis dicatur, quas Aſcitæ habent Arabes, q̃bus e re nata datum nomen. [f] Nam bubulis utribus cõtabulatas crates ſupponunt, uectatiq; hoc ratis genere prætereuntes infeſtant ſagittis uenenatis. Habitari etiam [g] Aethiopiæ aduſta Tro-

bus.28.&.36. a ℭ Moſsylicum promontoriũ.) Sic enim legendũ eſt ex Plynio ca.29. ſexti naturalis hiſtoriæ. Oppidum (inquit) Gaza, promontoriũ, & portus Moſsylicus/quo Cinnamomũ deuehitur. Hucuſq; Seſoſtris exercitum duxit. Aliqui unũ Aethiopiæ oppidũ altera ponunt in littore Baragaza. A Moſelite promontorio Atlanticũ mare incipere uult Iuba, præter Mauritanias ſuas Gadis uſq; nauigandum Coro, cuius tota ſententia hoc in loco ſubtrahenda non eſt. A promontorio Indorũ, quod uocatur Lepte acra, ab alijs Drepanũ, proponit recto curſu p̃ter exuſta, & Malacho inſula. xv. milia paſsuũ eſse. Inde ad locũ, quẽ uocant Sceneos. ccxxv. mil. Inde ad inſulã Sardanum cl. mi. paſs. Sic fieri ad apertum mare. xviij. lxxxv. mili paſsuũ. Reliqui omnes propter ſolis ardorem nauigare poſse nõ putauerunt. Moſsylicus promontoriũ Ptolemęo Moſsylos dicit. b ℭ Lepten acran.) Promõtoriũ gracile ea uox ſignificat. c ℭ Quindecies cẽtena mil. paſſuum.) xv. milia paſs. paſsim legitur apud Plyniũ. Quid ſi ſic etiam legerimus locum Plynij xv.c. milia paſsuũ. Ideſt. Quindecies centena milia paſsuum. d ℭ Sic confici ad apertum mare decies octies centena, & ſeptuagintaquinq; milia.) Multo aliter hunc numerũ, ut adduximus, reperies apud Plynium. Sed forſitan a Plynio ſic ſcriptũ fuerat. xviij. clxxv. Sed hæc prudentis lectoris iudicio relinquimus. Diuerſitas hæc fuit fortaſsis in cauſa, ut huius menſuræ non meminerit Martianus. Cum tamen in menſuris reddendis ſatis fuerit alias accuratus. e ℭ Mercantiũ tranſitus.) Quin & commercia ipſa, inquit Plynius, infeſtant ex inſulis Arabes Aſcitæ appellati, quoniam bubulos utres binos ſternentes ponte Pyraticam exercent ſagittis uenenatis. f ℭ E re nata datum nomen.) Græci ἀσκόμ utrem dicunt. Inde Aſcitæ cognominati, qđ utribus Pyraticam exerceant. Hos Ptolemæus cap.8. ſexti in felice Arabia eſse dicit. g ℭ Habitari etiam addidit.) Sic enim hunc locum reſtituimus/cum prius legeretũ, tum addita, tum abdita. Addidit Iuba ſcilicet. Plynius ca.29. libri ſexti. Gentes Troglodytarum Iuba tradit Therothoas a uenatu dictos miræ uelocitatis, ſicut Ichthiophagos nantes ceu maris animalia. θηρατήν Græci uenatorem dicunt. Videtur autem apud Plynium legendũ Theratoas, nõ Therothoas. De Ichthiophagis capite ſexageſimoſeptimo ſupra diximus. De Troglodytis capite quadrageſimoprimo, & quadrageſimoquarto. Diſputat Albertus cap. ſeptimo primæ Diſtinctionis de natura locorum. Sit ne habitabilis quarta terræ, quæ eſt ab Aequinoctiali uſq; in polum Auſtralem? Quo loco refert Ariſto. & Auerrois opinionẽ, cui aſsentiẽ & ipſe, aliquam ſcilicet quartam partem, quę eſt ultra Aequinoctialem nedum eſse ſecũdum naturam habitabilem, ſed habitatã quidem. h ℭ Gorgones inſulæ.) Gorgonibus ab horrendo aſpectũ, & uelocitate nomen inditũ. Gręci enim γοργόν tum terribilem, tum uelocem dicunt. Gorgones monſtris perniciſsimis non abſimiles,

a glodytarum, & Ichtyophagorũ nationibus, quorũ Troglodytę tanta pernicitate pollent, ut feras, quas agitant / ipsi cursibus persequantur. Ichtyophagi nõ secus q̃ marinæ beluæ nando in aqua
b ualent. Ita exquisito Atlantico mari usq; occasum etiam Gorgonũ meminit insularũ. Gorgones insulæ [b] ut accepimus obuersæ sunt promontorio, quod uocamus Hesperionceras. [a]Has incoluerũt
c Gorgones monstra, & sane adhuc monstruosa gens habitat. Distant a continenti bidui nauigatione. Prodidit deniq; Xenophon Lampsacenus Hannonem Pœnorũ regem in eas permeauisse,
d repertasq; ibi fœminas aliti pnicitate, atq; ex omnibus, quæ apparuerunt duas captas tam hirto, atq; aspero corpore, ut ad argumentũ spectandæ rei duarũ cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis suspẽderit, q̃ durauere usq; ĩ tẽpora excidij

occidentem uersus in extremis orbis finibus habitasse constans est authorum sententia. Aduersus has Perseus eximia fortitudine præstans non paruo discrimine bellum gessit. Meminerunt Gorgonũ Hesiodus in Theogonia. Ouidius quarto Meta. Lucanus in nono. Diodo. Siculus libro quarto. Tarræas in puerbiorũ Collectaneis, puerbio ἄϊδος κυνῆ, Plutonis galea. Itẽ, puerbio. γοργόνα περσεὺσ ἐχειρώσατο, Gorgona Perseus apprehẽdit. Fuerũt autẽ Phorci filiæ numero tres. Vnde & Phorcydes a patre cognominatæ sunt. Earum nomina, ut canit Hesiodus sunt. Euriale, Stenoq; potens, multisq; Medusa Nota malis, mortẽ sola est hæc passa sororum. Medusæ caput habuisse in pectore Mineruã iccirco fictum est, quoniã in pectore prudentia omnis sit. Prudentia autem confundit se carentes alios, & imperitos, ac saxeos cõprobat. Gorgones / cũ sæpe uicinis Atlantibus bellum intulissent, ad postremum tandem a Myrina Amazonũ regina Atlantidum gratia, precibusq; impulsa uictæ, ac penitus deletæ narrant. Author Diod. Siculus li. quarto. a ℭ Hesperionceras.) Quasi occidẽtale cornu dicas. Vel, ut capite sexto quarti Ptolemæus ait, Hesperi cornu. ἀπὸ τοῦ ἑσπερίου occidentali, καὶ κέρατοσ cornu. Plynius cap. 31. libri sexti. Ab ea (inquit) quinq; dierum nauigatione solitudines ad Aethiopas Hesperios, & promontoriũ, quod uocamus Hesperionceras. Inde primũ circũagente se terrarum fronte, in occasum, ac mare Atlanticũ. Contra hoc quoq; promontoriũ Gorgones insulæ narrant / Gorgonũ quondam domus bidui nauigatione distantes a continenti / ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetrauit in eas Hanno Pœnorũ imperator, prodiditq; hirta fœminarũ corpora uiros pernicitate euasisse, Duarumq; Gorgonũ cutes argumenti, & miraculi gratia in Iunonis templo posuit spectatas usq; ad Carthaginẽ captã. b ℭ Hesperidũ insulæ.) Plynius cap. tricesimoprimo lib. sexti. Vltra Gorgonas (inquit) etiamnũ duæ Hesperides insulæ narrantur. Adeoq; omnia circa hæc incerta sunt, ut Statius Sebosus a Gorgonũ insulis pręnauigatione Atlantis dierum quadraginta ad Hesperidũ insulas cursũ prodiderit, ab ijs Hesperionceras unius. Meminit & Mela Pompo. in fine operis. De Hesperidibus ca. 37. supra abunde diximus. c ℭ Fortunatas contra læuam Mauritaniæ.) Ex eo quidã nomen accepisse tradunt, quod cũ sint aere salubri, solo uberi, fructibus optimis abundantes, uentis quoq; salubribus agitatæ, suos incolas felices, ac beatos assidue reddant. Vnde nõ immerito Fortunatæ appellatæ creduntur. Fortunatæ insulæ (inquit Mela Pomponius lib. tertio) abundant sua sponte genitis, & subinde alijs super alijs innascentibus, nihil sollicitos alunt, beatius q̃ aliæ urbes excultæ. Harũ insularum fertilitatẽ, rerumq; copiam eleganter cecinit

Flaccus Horatius.

Hos manet oceanus circumuagus arua beata
Petamus aura diuites & insulas,
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usq; uinea,
Germinat & nunq̃ fallentes termes oliuæ,
Suamq; pulla ficus ornat arborem,
Mella caua manant ex ilice montibus altis
Leuis crepante Lympha desilit pede,
Illic iniussæ ueniunt ad mulctra capellæ
Refertq; tenta grex amicus ubera,
Nec uespertinus circumgemit ursus ouile,
Nec intumescit alta uiperis humus &c.

Sextadecima Epodon. Mira de quadam insula, & septem alijs sibi adiacentibus scribit Diodorus Siculus in fine tertij. Apud has insulas credunt Homerum, & Hesiodũ, & post eos poetas alios / Elysios posuisse campos, lege Strabonẽ primo, & tertio Geographiæ libro. Plautus in Trinũmo. Sicut Fortunatorũ memorant insulas, quo cuncti, qui ætatẽ egerunt / caste conueniant. Contra istoc detrudi maleficos æquũ uidetur, qui quidem istius sint modi, hospitium est calamitatis. Quæ de Fortunatis insulis

Carthaginenſis. Vltra Gorgonas[b] Heſperidum a
inſulæ, ſicut Seboſus affirmat, dierum.xl. nauiga-
tione in intimos maris ſinus receſſerunt. Fortu-
natas contra læuam Mauritaniæ[c] tradunt iacere,
quas Iuba ſub meridie quidē ſitas, ſed proximas b
occaſui dicit. De harū nominibus expectari ma-
gnū mirū reor,[a] ſed infra famā uocabuli res eſt.
In prima earum, cui nomen eſt Ombrion,[b] ædi-
ficia nec ſunt, nec fuerunt. Iuga montium ſtagnis c
madeſcunt. Ferulæ ibi ſurgunt[c] ad arboris mag-
nitudinē. Earum, quæ nigræ ſunt, expreſſę liquo-
rem reddunt amariſsimū. Quę candidę aquas re-
uomunt etiā potui accōmodatas. Alterā inſulam d
Iunoniā[d] appellari ferunt, in qua pauxillæ ædes
ignobiliter ad culmen faſtigiatę. Tertia huic pro-
ximat eodem nomine,[e] nuda omnia. Quarto lo-
co Capraria[f] appellatur enormibus lacertis plus e
q̄ referta. Sequitur Niuaria[g] aere nebuloſo, & co
acto, ac propterea ſemper niualis. Deinde Cana-
ria repleta canibus, forma etiam eminentiſsimis,
inde etiam duo exhibiti[h] Iubæ regi. In ea ædifici- f
orum durant ueſtigia. Auium magna copia,[i] ne-
mora pomifera, palmeta[k] Caryotas ferentia, mul
ta nux pinea, larga melle, amnes ſiluris[l] piſcibus
abundantes. Perhibent etiam expui in eam un- g
doſo mari belluas, deinde cum monſtra illa pu-
tredine tabefacta ſunt, omnia illic īfici tetro odo-
re. Ideoque nō penitus ad nūcupationem[m] ſuam
congruere inſularum qualitatem.

Solinus hac parte refert copioſius cap.32. ſexti reperies apud Plynium. a ℭ Expectari magnū mirum reor.) Quippiam tanto nomini non indignū. Fortunatū enim id eſſe conſtat, cui fortunæ bona abunde ſuppetant. Hinc prouerbio datum initium. Fortunæ filij. De his, q̄bus ad uota, cuncta ſuccedant. A natura ſiquidē gratę parenti inſitū conſtat, Conferat ut nati quanta habet ipſa bona. Vtitur eo Hora. Satyra.6. ſecundi Sermonū, & Iuuenalis Satyra rurſus ſexta. b ℭ Cui nomē eſt Ombrion.) Gręci ὄμβριον pluuialē dicūt. Credibile enim eſt in hac inſula frequēter pluere, q̄d eius iuga montiū ſtagnis madeſcant. Vbi enim ſtagnorū copia, ibidē nubes frequēter cauſari uidemus. Pluuiā autem fieri Stoici autumant, cum nubes in aquā conuertuntur, cūq; ſiue ex terra, ſiue ex mari, ſiue ex aquis alijs ui ſolis ſurſum elatus humor / effectu caruerit. Similia prodidit Ariſtoteles in Meteoris. c ℭ Ferulæ ibi ſurgunt.) Plynius ait / arbores ſimiles ferulæ, ex quibus aqua (inquit) exprimitur. Ex nigris amara, ex cādidioribus potui iucunda. De Ferulis Plynius ca.22. libri.13. d ℭ Iunoniā.) Nomē a Iunone, quā deam præ alijs uenerantur. e ℭ Tertia huic proximat eodem nomine.) Plynius, Ab ea in uino eodem nomine minorē. Martian⁹ hāc Fortunatarū tertiam Theoden nominat. Niſi binomiam hanc eſſe dicamus. f ℭ Capraria.) A caprarū multitudine nomē putant inditū. Sicut altera a canū copia / Canaria nūcupatur. De Lacertis plura expetēs, adeas quę notauim⁹ apud Plynium. Lacertis Arabiæ cubitales. In India uero in Nyſa monte. xxiiij. in longitudine pedum, colore fului, aut punici, aut cęrulei. g ℭ Niuaria.) Plyniani codices plerumq;, Ninguaram habent, Martianus, ut Solinus Niuariam, a niue ſcilicet, cuius ſit in ea ingens copia / denominatā. Sunt q Ningariā nuncupāt a ningendo. h ℭ Duo exhibiti.) Ply. ait. Ex quibus perducti ſunt a Iuba duo. Quin apparēt ibi faſtigia ædificiorum. i ℭ Auium magna copia.) Plynius hæc, & ſequentia ijs uerbis explicat. Cum autem (inquit) copia omnes pomorum, & auium omnis generis abundent, hanc & palmetis Caryotas ferentibus, ac nuce pinea abundare. Eſſe copiam quoque mellis. Papyrū quoque, & Siluros in amnibus gigni. Infeſtari eas beluis, quæ expellantur aſsidue putreſcentibus. k ℭ Palmaria Caryotas ferentia.) Hæc, & ſequentia Canariæ Plynius tribuit, ante uicta uero huic, & alijs. Martianus Solino omnino conformis. Omnes (inquit) auibus plenę, nemoroſæ, palmiferæ, nuce pinea, mellis copia, amnib⁹, ac Siluris piſcibus / abundantes. l ℭ Siluris piſcibus.) Sic enim legendum eſt, ut ex Plynio, & Martiano retulimus, etſi Solini exemplaria omnia ferme ſic habeant. Amnes ſalubres piſcibus abundantes. m ℭ Ad nuncupationē ſuam congruere inſularū qualitatem.) Supra dixerat. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, ſed infra famam uocabula res eſt. FINIS.

OB imprimendi difficultatem fieri non potuit quin adhibita etiam ſumma diligentia errores aliqui inter imprimendū nō interciderint. Eos igitur relecto libro in hunc locum reportauim⁹, ut breui mora temporis facile quisquis tollere poſsit.

Errores Textus.

IN Paginarum enumeratione ſemel erratū pagina. 137. Reponendum ergo. 137. loco. 139. Tertuliani in prȩliminari epiſtola. Sed & illuſtrarūt. ibidē. Quinqꝫ eccleſienſis, ibidē omiſerit. in uita Solini. cōditæ, ccvij. Olympias. 15. e. Maxime hunc menſem principem teſtatur fuiſse, quod qui. 18. c. alter. xxviij. dies continebat. 19. a. plura. Huius tamē. 23. a. ſudare conſueuiſse. 32. b. certaminum obijt. 33. b. ex Aethiope 35. a. pudicicie. At Sulpitia. 50. a. Aborigines. 52. d. Feſcēninū. 54. a. Meſsapię. 57. d. filiūqꝫ eius. 64. c. proluuies. 69. e. feruentis Rhodani. 71. a. planaſiam. 72. c. in metallis. 75. b. it perditum. 78. d. a dehiſcēdi. 78. f. Sicanus rex. 79. a. canicie. 81. a. ἠφαισία. 86. c. paruulis. 89. b. eſt ad quȩ. 97. e. monſtroſi. 104. c. fatigatis. 114. d ducit̄. 126. c. ętas prorogabat̄. 129. b. naualib⁹, 129, c, paluſtri ſpecie. 135. a. carthilagines. 137. a. p̄liati. 140. f. nomina ſua. 140. g. Axiacȩ. 141. d. & extenta. 144. e. pretioſiſsimū. 145. a. Itaqꝫ uterqꝫ. 147. d. ſegmentis. 149 a. phaneſioꝝ. 155. c. membranis aurīū. 155. d. ſenij. 157. e. potuū. 159. d. nulla illi fœ. 168. c. ὠκεανὸσ. 174. b. modo efflent. 178. b. in zeugitanū. 189. a. reuerentur. 190. a, uadoſum. 192. c. aquarū larga. 193. a. prȩpinguibus. 193. a. Septi a uenantibus. 197. c. libidinis ſuȩ. 199. d. extruunt. 211. a. edule. 211. c. protenſior. 215. f. in craſsitudinē. 222. c. quod pingi. 226. c. loca cū primū. 230. b. repercutiat. 236. b. Romam. 238. a. comparanda, poma non. 239. a. manu poſsit. 241. d. prouehamus. 241. d. Catabanes. 243. a. congreſsionibus. 244 c. fruticibus. 247. a. oſseis, ſed in. 253. d. tenent, qui prȩditi. 254. c. tamen plurimus. 259. d. internis. 260. c. oſtentat. 261. a. tētaſset. 264. d. in tertio orbis diſs. 266. e. indagator. 269. a. Sangaris. 276. d. Sāgarius. 277. a. Mariandini. 277. a. infra nobilitatē. 280. c. iamdudum. 333. b. Moſsilicum. 334. a.

Nonnulla, quæ uarie apud Solinum legi poſsunt.

Suo quoqꝫ/alia litera/ſuo quȩqꝫ. 2. b. memoratu digna. a. l. digna memorantur. 2. c. quod in primis. a. l. quod ante omnia dimittere in pectus tuum uelim. 2. d. Quid enim afferre nouum poſsumus, quod ꝓprium noſtrū eſse poſsit. 2. d. Valentiā Latine nominatā. 4. d. inclareſceret. a. l. enūtiaretur. 5. b. Cælius. a. l Gellius. 6. b. Hoc ſacellū 7. b. cōuiuij, & maieſtatis. 7. c. Hidem & montē. 7. d. quinto poſtq̄. 11. d. Sic inter 15. b. Auguſtus, & cōſul factus eſt. 16. b. curſus annui. 17. a. quia apud. a. l. qui apud Aegyptios quatuor mēſibus terminabat̄. 17. b. ultra nouem neceſsarios. 21. e. mortes filioꝝ. 22. d. quibus nimis. Sunt qui legant minus, uel munus neceſsitatis huius. 25. d. prius Romanoꝝ Cæſar. 30. a. conſueuiſse. 32. b. Nam in factum, uel ſic. Nam huic factum Elogium. 33. b. Scripta quoqꝫ, quȩ ex antiquitate mo. acce. in fidem ueri, hoc etiā receperunt, quod bello Cretico. &c. 38. a. fluminū. a. l. fructuum. 38. a. inceſsu tardum, & ſenſu hebetem. 38. c. Hæ ſunt & in Sardinia. Sunt codices, qui hanc clauſulā non habeāt. 41. a. exeuntē claſsem punicam. 40. c. Quod attinet ad titulū. 50. b. nobilia pecuaria. 52. c. Tepētes fontibus. 52. c. perpetuo ſenatuſconſulto. 63. e. filiumqꝫ eius. 64. b. inuidia ſcilicet. a. l. inuidæ ſcilicet. 67. b. Cōgreges uolitāt 69. a. in ortū ſolis. 69. d. ob uerſus occaſui eſt. 69. e. niſi, quod fretum. 71. b. uocāt aliæ. 72. a. Ithaceſiā Vlyſsis, ut proditur, ſpeculā 72. a. is proximū in. 74. c. aut molliūt, aut abolent, 76. a. apices canicie perpetua brumalē detinent faciem. 81, a. mixtis ignibus niues. 80. b. aquæ proximauerit, 83. d. per diuerſas officiorum, & nominū ſpecies. 84. c. ſi ſacrum probatur 85. b. in triduo portendant 87. b. ſuopte incendio 88. b. inuiſus. a l. inuius 89. d. Eſt & Tȩnaron promon. 89. d. aſperis furculoꝝ 97. e. obtectu. a. l. obiectu, 98. d. Meridiana Theſsali, & Epirotæ 102. c. quȩ ſeptentrione tundit̄ 102. d. Orpheo uate inter principes iudicatur, quē &c, 111. c. Tunc contendūt 114. a. ſunt pennȩ 131. c. Simones nominant̄ 132. c. celerius hauriunt 132. c. terminis inferatur, ubi 136. b. obiacet orienti 138. d. & aſtu, quātalibet fuga, &c. 150. a. inundationē, & eliquia 152. b. uertant 154. c. perſequemur 155. e. pro ætate ramulos 156. e. nox degat, & denſet &c. 159. a. ibi etiā natā 160. e. accomodæ 162. a. inſula qualibet 164. c. ut niſu, & pondere attritos 187. c. Elephātis copioſior, ut aiūt, & frigidior 187. d. prȩpinguibus 193. a. faculis 197. e. lucus uiret, 206 a. ſub cœlo 210. c. glaciali algore inhorreſcat 212. a. hæc diſsoluta compendio 212. e. filij matres 214. b. uſtiqꝫ undiqꝫ 224. c. miſceri ſolēt 226. b. pingi 226. c. interamnia 228. a. Nigrim facit 229. c. ampliora eadem 229. c. e tenebris 229. c. quo Siris 230. c. & quo impēſius 232. a. Ita cōcurrente cōcordi 232. b. quē Apim 234. a. ſtatutū, cui ſpaciū 234. a. incūbit 234. c. ingruētia bella nec 234. c. dat oīa manifeſta 234. c. ꝓijciūt in Nili ſtatim, uel ſtantem gurgitē 235. b. fœtus promit 235. e. Sūt Delphines in Nilo, quoꝝ 236. e. roſtro reſimo 237. d. Nam quȩcūqꝫ 238. b. ubi agmen 238. c. Nūc ab Aegypto. a. l. Hinc ab Aegypto 241. d. ac furuo 242. d. proderet 244. c. e fruticibus 247. a. nulla uel animi 248. a. latitudine ſemipedem 251. b. qui præditi 251. c. oſseis ſed in 253. d. quos ut animo 255. f. ortum ſupra 256. b. amnis terras contegēs 257. a. remedijs bonis 259. a. quā iuxta 260. c. de naturis locoꝝ ꝑſcrutant̄. Alias naturas locoꝝ periclitant̄ 264. c. indagator 269. a. lanciniant 274. d. nocere 274. f. aiūt pertēdere 277. b. ſed ꝓ illa aut minuatur, aut creſcat 278. c. ſic em̄ ante 281. d. uelut q uic. 282. b. in pȩnalibus 284. c. faſtigijs hiſpida turgeſcat. Malū 285. a. dein ſpatia 291. a. uice hyemis, & ȩſtatis potit̄ auris 293. a. ad uiuēdi rōnē exactior cura eſt 300. c. modulos tibiarūqꝫ cōcent⁹ 302. c. At qui ex ipſa 309. b. ſyluas has gignit 310. a Cuius æquitatis 319. d. ex margaritis pondus duaꝝ libraꝝ & ſemis ſextertio, &c. 325. c.

Errores Commentarij.

Sortita.2.26.ἀυτὸσ.2.47.Olympiade.10.30.reconciliationis.12.23.Tulliā.13.34.certa.17.21.quaſi.18.51.
addidit ut in trecentos.19.4.ode.22.50.rettulit.23.3.natura.23.18.animantium.23.56.cōuulſione.26.29.
portēdit.31.32.cōcepta.34.2.v.& .xl.40.2.reflectione.40.30.dictęq.41.2.dominatione.42.15.in fine deci-
miſeptimi.44.46.adiectum.44.50.excepiſse.44.57.in deos.49.25.qua.50.24.Qui attingat.50.36.Veſeuum
52.44.dicta,uel condita.52.58.feſcenninū.52.58.linquunt.54.34.constructo.56.56.Euſtathius.58.53.ru-
tuli.59,32.conuerſa.59.43.ardereq.61.50.ca.16.tertij,& cap.2.37.62.58.per urbem capuā.62.36.noxius.66
5.tradit,eradendū eſt.69.57.uolcarū.71.58.χαίςι.73.57.ſexageſimoſecundo.78.5.eos.78.15.tertio.78.24.
Palicos.80.18.ore.80.56.Sūmo caua iugo cohibet(mirabile dictu)81.3.μυςιὰσ δςαχμὰσ ἢ τάλαντον.
81.55.κόςινθον.81.56.κύκςου.82.15.ab orbe condito,82.49.exportarentur.83.1.ſegeſtanos.83.54.36.unde
ſal effoditur.83.41.an nitro,83.36.Archeſilaus.90.58,uſq quaq.91.42.Perſius pro Theſeus,94.5.tenues,
95,31.crinita,96.51.explendę.98,33.abducat a nidis.98.51,conuexis,100,31.pennarūq.103.2,diruat.105
14,terris pro tellus.105.14,conſentiat,105.18,exitiū,105.21,incumbant.105.22.fidibus ſciebant.106.53.
Pindarū quiſquis.106.57.expetit.107.4.excęcatus cyclops.107.40.Brachmanę.110.37.bina ſpōſalia.110
44.amne.111.33.πεδίου.113.28.craſsamq.118.47.ſcutigerū.120.15.ſine cibo.121.31.centenis.129.44.metu
130.49.Ante lupos.130.55.ipē citis.131,35,illud Dionis,131.48,amiſerint,131,59,placidorū,ac mitiū,132,
43,ἐν χὲςσω βία,133.50,Thunni(inquit)134.3,Thunnos prę nimia,134.9.ςήνω.134.34,attilis,attilū
137.35,fabularier,137.47,dilabantur,139,14,non gerunt,139,23,ex tigride,& cane,141,1,humanę uitæ
145,9,Tranſiſsent.145,4,ſemel occidere,145,53,Delum,147.24,ſacros haberi narrant,inuiolatosq etiā
147.47,ςιπίζω,147.52,acceſsus pateat,148,43,foras extra,154,3,influētiū amniū.154.37,Improbatis,154
46,ſed ne proprię,156.9,Nos numerus ſumus,156,14,menſurā,158,30,in quibus ignis prędominatur
natura,158,58,τῶν ὄςων,159,36,dicuntur,159,56,bonas artes docuiſset,166,1,ſoceri,165,36,relicta,166,2
qualitatem,166,2,θανατόω,167,41,ferro picta.169,51,non contentus,170,52,pepuliſse,172,31,philoſtra-
tus,172,35,hiſtoriæ C,Ply.172.58,in ipſo uero capite mox,173,50,Et quarta quarti,176,51,Hebdomas
177,39.νέμω,179,59,placidus,180,34,pręterq horrorē,181,34,terrę cauſa eſt,182,5,conſtruxerit,182,54,
coactus,184.40,gręcarū ductus,188.6,Cirta,188.56,lingua,190,12,nec catulus,190,20,Et poſt,Sed,193,2
profecta,194.37,certe,195,57,imperitant,199,40,Eſsent utinā Alberti,& Solini ſelecta,200,40,dioſcori-
des,201,32,Attiacā,201,50,necant,207,57,teſtes,208,6,Sumptos,108,7,dira in periuria,209,12,Mutian⁹
& Latrūculis,209,46,eius curationē,209,54,ἐν πίναxι,210,45,σφυγγά,210,47,IN fine capitis quadra-
geſimi in cōmento hæc uerba omiſsa ſunt. c ℭ Callitriches,)Pulchros crines habentes quidā inter-
pretantur καλοί pulchri,τρίχεσ capilli,Callitriches(inquit Plynius ca.54.octaui)toto pene aſpectu
differunt.Barba eſt in facie,cauda lata,diffuſa priori parte.Hoc animal negatur uiuere in alio niſi in
Aethiopico,quo gignitur cœlo,Aeonocauma,213.53,Ex eo,qđ eorum plura,213,57,naris,219.54,pu-
tant,221,12,uerſaretur,226,2,λίθον,226,2,Ply,ca,29,lib,ſexti,226,13,mos fuit,ut ſacrificantes,226,30,di
cti, at Plynio,227,3,Arabici,227,35,reicit id in Phætontis,229,2,Seris,230,42,Operibus,231,17,Turge-
faciendo,231,23,Impendio,232,3,Madidos,232,52,detinent,233,42,fimus,238,16,Leuitatis,240,15,mo-
uetur,Hoc etiā,240,32,Cognominatā,241,41,omnē nominū,241,58,ſecunda poſt,245,20,putidiuſcula
245,23,Martialis quinto Epigrāmaton,246,35,Amano,247,29,Ignotū uobis,248,15,Nequaq aliqua
248,47,Moſes,251,54,Panium,252,30,Latini Hieroſolyma,252,55,ca,27,ſexti,257,52,Arſiſsam,258,4,
Ex patre Tarſenſi,264,41,e Creta,265,50,leues,266,4,mouerat,269,43,Marſos,270,40,prothei, & Toro-
nes,270,57,polyphemū,276,7,Non lyco flumini,ſed Celeno flumini,277,24,Vnedonis,285,3,Eadē,287
22,Admiratus,287,43,illuſtrat,288,56,Pauſanias Ser uocat,291,40,magnitudinē,304,24,latior (inqt)
306,3,abſente,313,51,timet,315,10,comparat,315,12,locis Indię,317.28,Vrbē,317,36,medios uiſus,318
16,Terrere debet,321,25,Ab Alexandria,327,31,tantum nouere,333,19,Sadanum,334,11,natis,336.4,
in uicino,336.29,punicei,336.42,Ninguariā,336,44,uocabuli,336.59.

IMpoſita eſt operi huic extrema manus,CAROLO
V.Cæſare deſignato, ac Hiſpaniarum, Hieru-
ſalem,vtriusq Siciliæ &c.Rege Ca-
tholico, Orbi terrarum Im-
perante feliciter.

EXCVSVM EST HOC OPVS SOLINI-
anum cũ Enarrationibus egregij sacrę The-
ologiæ Doctoris IOANNIS CA-
MERTIS Minoritani, Anno na-
tiuitatis domini. M.D.XX.
Viennæ Austriæ, per Io-
annẽ Singreniũ, im-
pensis honesti
LVCAE ALANTSE, ciuis, & Bibli-
opolæ Viennensis.



PER PRIMVM NVMERVM SEMIPAGINA, PER SECVNDVM EIVSDEM SEmipaginę/Cōmētarij linea. Per Alphabeti literas. a.b.c.&c. textus ipsius particula designat. Eapropter tū numeros, tū elemētares literas ob faciliorē usum/suis locis ascribi curauimus.



Hippona

bb

¶ PROVERBIA QVAE HIS Solinianis Cõmentarijs inserta sunt,/secundum literarum ordinem.

τέλος

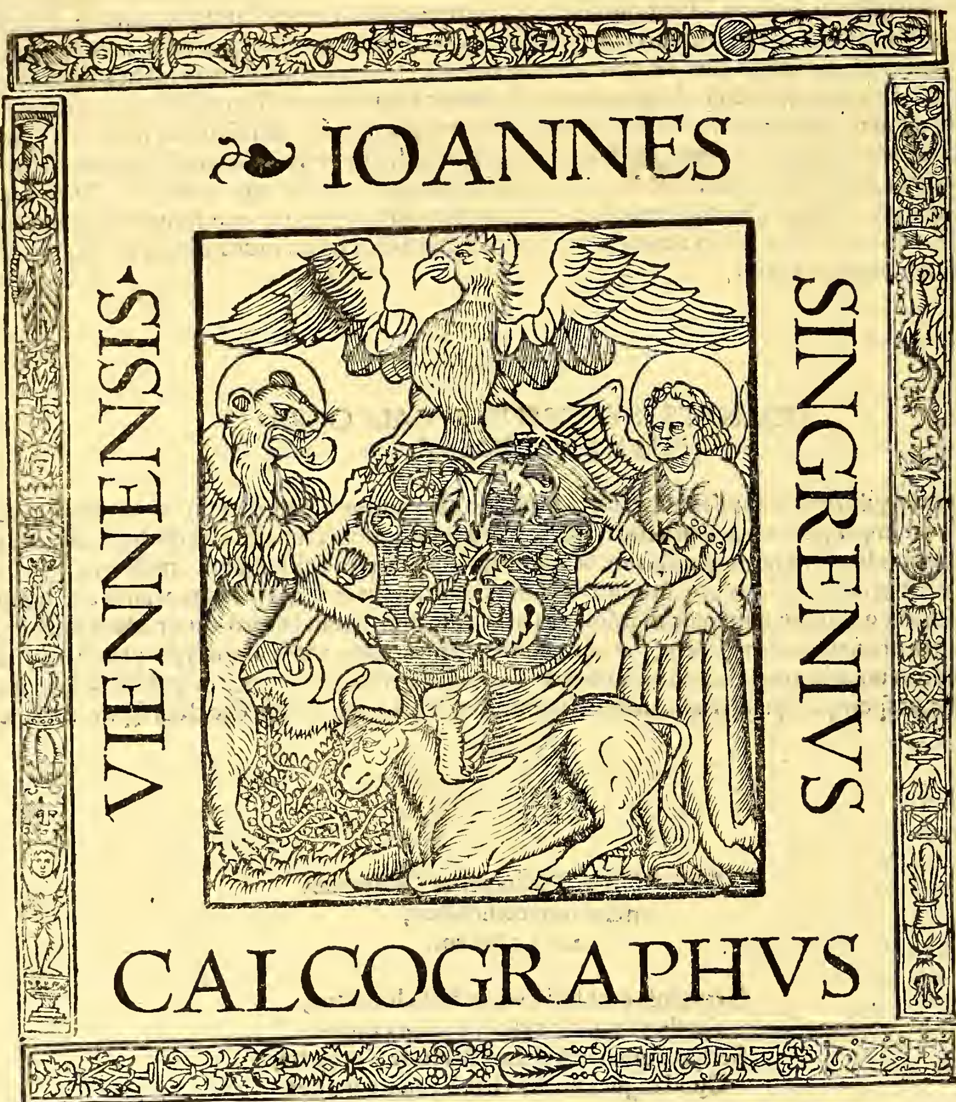
SCIO QVOSDAM CONTRACTVROS FRONTEM, QVOD IN IIS SOLINIANIS Cõmentarijs nostris, tam frequenter Magnum Albertũ coarguerim. ID autem ea ratione factum sciant, ne scilicet quempiã pulchro allectum nomine, falsum pro uero, uel cõtra, quod studiosis pniciosius nihil est, amplecti contingat. Simulq; ut quorundam tolleretur anilis error, qu[i] in ijs, in quibus Albertus a primę etiã classis authoribus contraria ,pdidit, abiectis Ptolemęo, Solino, Põponio, Strabone, Plynio, Columella, Varrone, Theophrasto, Aristotele iudicio omniũ peritissimo, ijsq; non inferioribus, uni Alberto, ad aras usq; etiam peierando / credendum putant. Maluimus enim iure Albertum carpere, q̃ iniuria amicam lędere ueritatem. Miror quosdam politiorum etiam literarũ studiosos, tanti eu.n facere authorem, cũ in ijs quæ ad particularia, & bonas fruges maxime pertinent, raritate rarius uerum dicat. Fatebuntur id, qui libros eius de natura locoꝝ, de lapidibus preciosis, de uegetalibus, & plantis, de animalibus, deq; alijs q̃plurimis diligenter introspexerint. Nisi quis nõ Alberto, sed tempori, quo floruit / culpam tribuat. Affuit alia me rursus causa mouens magis, quod is Solinũ, quem in manus sumpseram exponendum, pręter ius omne, id est, in quibus uerum dicit, plerumq; laniat, & sugillat. Peperci Alberto plurimũ, deum testor, cum sexcenta errata eius alia, quę iam ad manus erant, ijs Cõmentarijs inserere distulerim. Vellem Alberti sectatores tam gratum eis authorem in manus sumerent, eumq; tandem quacũq; ratione / ab erroribus uendicarent. Sed reor hoc laboriosius multo esse, q̃ uel Ioui fulmẽ, uel Herculi clauam subtrahere.

IOANNES SYNGRENIVS CALCOGRAPHVS LECTORIBVS.

CVperem equidem humanissimi Lectores in Solino tãto authore, eoq; demum nitore prodituro, cum a me imprimeretur, hoc præstari potuisset, uti expectationi omnium ac desyderijs uelocitate excudendi responderem, tantamq; utilissimi & eximij operis gratiam festinatione cumularem. Verum quando id a me in tanta laboris amplitudine fieri non potuit, ut susq; deq; feratis moram hanc maiorem in modum rogo, quam mihi partim fides mea atq; diligentia (dum laboro quam emendatissimũ ex officina mea proficisci) excusabilem, partim nouitas difficultasq; ex ipso archetypo primũ feliciter efformandi fecerunt etiam necessariam. Vos certe morę ueniam dabitis, fidei atq; industrię meę fructum & nunc, ut spero, accipientes aliquem, & quantum e[x] mearum uirium deo duce sępius accepturi. Valete.

MELCHIOR Heduigerus Typicarum notarum compactor, ad Lectorem.

Germanis omnis debet studiosa Iuuentus,
Scribere quod prælis ij docuere notas.
Scriptorum nobis debes studiose Camertis,
Quod uigiles nostras hęc habuere manus.


IOANNES
SINGRENIVS
VIENNENSIS
CALCOGRAPHVS


GAUDEO